

FERDINAND I

ARHIVELE STATULUI DIN ROMÂNIA

Prin grația lui Dumnezeu și voința Națională,
REGE AL ROMÂNIEI

La toți de față și viitori, sănătate :

Adunările Naționale Constituante au adoptat și Noi aprobăm și sancționăm următoarea

MINORITĂȚILE CONSTITUȚIUNE NAȚIONALE din ROMÂNIA

DESPRE TERITORIUL ROMÂNIEI

ART. 1. — Regatul Român este un Stat național unitar și indivizibil.

ART. 2. — Teritoriul României este nealienabil.

Hotarele Statului nu pot fi schimbate sau rectificate decât în virtutea unei legi.

ART. 3. — Teritoriul României nu poate fi colonizată cu populațiuni de gîntă străină.

ART. 4. — Teritoriul României din punct de vedere administrativ se împarte în județe, județele în comune.

Numărul, întinderea și populațiunile teritoriale se vor stabili după formele prevăzute în legile de organizare administrativă.

TITLUL II

DESPRE DREPTURILE ROMÂNILOR

ART. 5. — Românii, fără deosebire de origină etnică, de limbă sau de religie, se bucură de libertatea conștiinței, de libertatea învățămîntului, de libertatea presei, de libertatea întrunirilor, de libertatea de asociație și de toate libertățile și drepturile stabilite prin legi.

ART. 6. — Constituțiunea de față și celelalte legi relative la drepturile politice determină cari sunt, oșebit de calitatea de Român, condițiunile necesare pentru exercitarea acestor drepturi.

Legi speciale, votate cu majoritate de două treimi, vor determina condițiunile sub cari femeile pot avea exercițiul drepturilor politice.

Drepturile civile ale femeilor se vor stabili pe baza deplinei egalități a celor două sexe.

BUCUREȘTI

1995

**MINORITĂȚILE NAȚIONALE
DIN ROMÂNIA
1918-1925**

**DIE NATIONALEN MINDERHEITEN
IN RUMÄNIEN
1918-1925**

**MINORITÉS NATIONALES
DE ROUMANIE
1918-1925**

CULEGERE DE DOCUMENTE

Întocmită de:

ADRIAN ADAMACHE
DANIELA BLEOANĂ
LIVIU BOAR
BEATRICE DOBOZI
IOAN DORDEA
IOANA GRIGORIE
ALEXANDRU DUȚĂ
ELISABETA MOROTI

ANTAL PĂL
SILVIA POPOVICI
IOAN SABĂU
IOAN SCURTU
NATALIA TAMPA
MONICA VLAICU
ERNEST WAGNER

Au colaborat: DAN V. BAICU, STANCA BOUNEGRU,
B. DULGĂU, LUCIAN CUCUIET, MARLEN NEGRESCU,
IOAN PLEȘA, GHEORGHE RADU, ILEANA RATCU,
IOAN SCRIPCARIUC, VIORICA SOLOMON,
MARIN STANCIU

Traducere: MARGA CHIVA
GERNOT NUSSBÄCHER
MONICA VLAICU

Redactor: IOANA ALEXANDRA NEGREANU

ARHIVELE STATULUI DIN ROMÂNIA

**MINORITĂȚILE
NAȚIONALE
DIN ROMÂNIA
1918-1925**

DOCUMENTE

Coordonată de:

**IOAN SCURTU
LIVIU BOAR**

**BUCUREȘTI
1995**

ISBN 973-97239-4-2

CUPRINS

INHALT

SOMMAIRE

<i>STUDIU INTRODUCȚIV. MINORITĂȚILE NAȚIONALE DIN ROMÂNIA ÎN ANII 1918-1925</i>	7
EINFÜHRENDE STUDIE. DIE NATIONALEN MINDERHEITEN IN RUMÄNIEN IN DEN JAHREN 1918-1925	15
DISCOURS INTRODUCȚIF. LES MINORITÉS NATIONALES DE ROUMANIE ENTRE 1918-1925	26
<i>CONSIDERAȚII CU PRIVIRE LA ROMÂNIA ȘI PROBLEMA MINORITĂȚILOR NAȚIONALE</i>	35
BETRACHTUNGEN BETREFFEND RUMÄNIEN UND DIE FRAGE DER NATIONALEN MINDERHEITEN	43
CONSIDÉRATIONS SUR LA ROUMANIE ET SUR LA QUESTION DES MINORITÉS NATIONALES	50
<i>NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI</i>	57
EDITORISCHE NOTIZ	59
NOTE SUR L'ÉDITION	61
<i>LISTA DOCUMENTELOR</i>	63
URKUNDENREGESTEN	78
LISTE DES DOCUMENTS	93
<i>DOCUMENTE</i>	109
URKUNDEN	109
DOCUMENTS	109
<i>LISTA PERIODICELOR (Anexa 1)</i>	753
VERZEICHNIS DER PERIODIKA (Anhang 1.)	753
LISTE DES PÉRIODIQUES (Annexe 1)	753
<i>BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ (Anexa 2)</i>	774
SELEKTIVE BIBLIOGRAPHIE (Anhang 2.)	774
BIBLIOGRAPHIE SELECTIVE (Annexe 2)	774

STUDIU INTRODUCŢIV

MINORITĂŢILE NAŢIONALE DIN ROMÂNIA ÎN ANII 1918-1925

La sfârşitul primului război mondial, pe ruinele vechilor imperii multinaţionale au apărut noi state sau s-a întregit unitatea teritorială a altora. Astfel, din Imperiul rus s-au desprins: Finlanda, Estonia, Letonia, Lituania, precum şi părţile răsăritene locuite de polonezi şi Basarabia românească. În urma dezagregării Imperiului habsburgic s-au constituit: Cehia şi Slovacia (care s-au unit în cadrul Cehoslovaciei), Polonia, Austria, Ungaria; Bucovina şi Transilvania s-au unit cu România, iar Croaţia şi Slovenia cu Serbia (formând Regatul Sârbilor, Croaţilor şi Slovenilor).

De-a lungul timpului, pe teritoriile locuite de români s-au aşezat şi alte neamuri, mai ales unguri, saşi, şvabi, evrei. Românii aflaţi sub dominaţie străină au fost supuşi unei crunte politici de deznaţionalizare şi asupra, fiind nevoiţi să ducă o luptă grea şi plină de sacrificii pentru eliberarea şi unirea lor în cadrul unui singur stat. În momentul victoriei din 1918 ei au dovedit o reală generozitate. Semnificative sunt cuvintele rostite de Iuliu Maniu în Adunarea Naţională de la Alba Iulia, care a hotărât unirea Transilvaniei cu România la 1 Decembrie 1918: „Nu voim ca din asupriţi ce am fost să devenim asupritori. Voim să asigurăm libertatea pentru toţi şi dezvoltarea pentru toate popoarele conlocuitoare /.../ Noi, care am vărsat lacrimi văzând limba noastră scoasă din şcoli, biserici, justiţie, nu o vom lua altora. Nu vom lua putinţa vieţii de la alţii. Nu voim să trăim din sudoarea altora pentru că noi putem trăi din vrednicia şi puterea noastră, din munca noastră. Numai într-un regim democratic putem întări ţara noastră românească, mai ales când trebuie să ţinem seama de cerinţele vieţii moderne de stat“. În Rezoluţia de unire au fost prevăzute largi drepturi pentru minorităţile naţionale.

Minorităţile naţionale au fost prezente la adunările de la Chişinău şi Cernăuţi care au hotărât unirea Basarabiei şi Bucovinei cu România. Astfel, din cei 150 de membri ai Sfatului Ţării întrunit la Chişinău pentru a hotărî destinul Basarabiei, 45 aparţineau minorităţilor naţionale (ucraineni, evrei, ruşi, germani, bulgari, găgăuzi, armeni, polonezi, greci). La 27 martie 1918, Sfatul Ţării a votat, cu majoritate de voturi, unirea Basarabiei cu România. Congresul general al Bucovinei, care la 28 noiembrie 1918 a hotărât, în unanimitate, unirea acesteia cu România, era format din 100 deputaţi, din care 26 aparţineau minorităţilor naţionale (germani, ucraineni, polonezi, evrei).

La 8 ianuarie 1919, saşii întruniţi la Mediaş, şi apoi la 10 august 1919, şvabii adunaţi la Timişoara, şi-au exprimat adeziunea la actul unirii Transilvaniei cu România. Declaraţii de susţinere a statului naţional unitar român

au făcut reprezentanții evreilor și ȝiganilor. Liderii minorității maghiare au adoptat o atitudine de așteptare, de „rezistență pasivă”, sperând că la Conferința de Pace de la Paris nu se va confirma unirea Transilvaniei cu România. O bună parte a funcționarilor maghiari și-au părăsit funcțiile, având convingerea că statul român nu va fi capabil să asigure cadrele necesare administrării Transilvaniei, iar actul unirii va eșua.

În momentul deschiderii Conferinței de Pace, în ianuarie 1919, statul național unitar român era o realitate. O dată cu ratificarea prin decrete-regale a unirii Basarabiei, Bucovinei și Transilvaniei s-a acordat cetățenia română tuturor locuitorilor din aceste teritorii. De asemenea, prin mai multe decrete-lege din 1918 și 1919 s-a recunoscut calitatea de cetățeni români evreilor din Vechiul Regat (care până atunci o puteau obține prin cereri individuale).

Conferința de Pace a confirmat prin Tratatul de la Saint-Germain (10 septembrie 1919) unirea Bucovinei, prin cel de la Trianon (4 iunie 1920) unirea Transilvaniei, iar prin Tratatul de la Paris (28 octombrie 1920) unirea Basarabiei cu România. Deși statul român recunoscuse drepturile cetățenești pentru minoritățile naționale, „Consiliul celor patru” (Franța, Marea Britanie, S.U.A. și Italia) a impus, mai ales la insistența unor cercuri evreiești internaționale, statelor succesorale monarhiei habsburgice (Polonia, Cehoslovacia, România, Regatul Sârbilor, Croaților și Slovenilor), precum și Greciei să semneze un tratat special privind minoritățile. Această decizie a suscitat vii discuții. Șeful delegației române, Ion I. C. Brătianu, a arătat că țara sa acordă drepturi egale pentru toți locuitorii, indiferent de naționalitate, astfel încât prin Tratatul minorităților se puteau alimenta tendințele unor cetățeni de a ieși de sub autoritatea statului român și a se adresa unor foruri internaționale, iar aceste foruri puteau folosi asemenea pretexte pentru a interveni în treburile interne ale României. Până la urmă, Tratatul minorităților a fost semnat de reprezentanții statului român la 10 decembrie 1919.

La Conferința de Pace de la Paris a biruit principiul naționalităților, confirmându-se prin tratate formarea unor state naționale în Europa. Totuși, datorită evoluției istorice, după primul război mondial, nu exista nici un stat european fără minorități naționale. Din acest punct de vedere, România nu făcea excepție; circa 28% din totalul cetățenilor români aparțineau minorităților naționale. Dintre acestea, ponderea cea mai mare o aveau maghiarii – 7,9%, urmați de germani – 4,1%, evrei – 4%, ruteni și ucraineni – 3,2%, ruși – 2,3%, bulgari – 2%, ȝigani – 1,5%, turci – 0,9% etc.

Potrivit datelor statistice din 1919, structura etnică în Transilvania era următoarea: români – 57,12%, maghiari – 26,46%, germani – 9,87%, evrei – 3,28%, alte naționalități – 3,27%.

Integrarea minorităților naționale în cadrul statului român a fost un proces complex, marcat de elemente pozitive, dar și de momente tensionate.

Autoritățile guvernamentale s-au preocupat de crearea cadrului legal care să asigure deplina egalitate între toți cetățenii României. Astfel, decretul-lege pentru reforma electorală adoptat în noiembrie 1918 nu făcea deosebire de ordin etnic între locuitorii țării, articolul 1 stabilind: „Toți cetățenii români majori vor alege prin vot obștesc, obligator, egal, direct și secret și pe baza reprezentării proporționale un număr de deputați proporțional cu populația”.

La 29 martie 1923 a fost promulgată o nouă Constituție, care la primul articol prevedea: „Regatul României este un stat național, unitar și indivizibil”. Constituția consfințea drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor: „Românii, fără deosebire de origine etnică, de limbă sau religie, se bucură de libertatea conștiinței, de libertatea învățământului, de libertatea presei, de libertatea întrunirilor, de libertatea de asociație și de toate libertățile și drepturile stabilite prin legi” (art. 5); „Deosebirea de credințe religioase și confesiune, de origine etnică și de limbă, nu constituie în România o piedică spre a dobândi drepturile civile și politice și a le exercita” (art. 7); „Toți românii, fără deosebire etnică, de limbă sau religie, sunt egali înaintea legii și datori a contribui fără deosebire la dărilor și sarcinile publice” (art. 8). Articolul 133 se referea în mod expres la încetățenirea evreilor din Vechiul Regat, ratificând toate decretule-lege din 1918 și 1919 referitoare la această chestiune.

Legislația ulterioară, adoptată pe baza Constituției, avea în vedere aceleași principii. Astfel, legea pentru unificarea administrativă promulgată la 14 iunie 1925 stabilea: „Fiecare locuitor al țării, fără deosebire de sex și naționalitate, trebuie să aparțină unei comune și să participe la sarcinile ei” (art. 7).

Populația de origine germană integrată în statul român se aflase sub dominații diferite până în 1918: cea din Transilvania și Banat a Ungariei, cea din Bucovina a Austriei, iar cea din Basarabia a Rusiei. În noile condiții o problemă esențială privea organizarea acestei minorități la nivelul statului român. După mai multe consfătuiri, în septembrie 1921 a luat ființă Uniunea Germanilor din România, condusă de un Consiliu Național, având ca președinte pe Rudolf Brandsch. Uniunea își propunea să rezolve problemele culturale, religioase, politice, economice ale acestei minorități. Exponentul politic al Uniunii Germanilor din România era Partidul German prezidat de Hans Otto Roth. Acesta a editat organe de presă proprii, cele mai importante fiind „Kronstädter Zeitung” și „Siebenbürgisch Deutsches Tageblatt”.

Având o îndelungată experiență istorică în calitate de minoritate națională și ducând o viață comunitară intensă, populația germană s-a acomodat ușor noilor condiții survenite după 1 Decembrie 1918. Din punct de vedere politic, Partidul German a adoptat tactica colaborării cu partidul de guvernământ, apreciind că astfel putea obține mai lesne satisfacerea revendicărilor specifice.

După semnarea Tratatului de la Trianon *reprezentanții minorității maghiare* au abandonat poziția de „rezistență pasivă” față de statul român și au început să se organizeze pentru a-și promova propriile interese. Acest proces a fost îndelungat și marcat de puternice convulsii. În ianuarie 1921 s-a creat Uniunea Maghiară, iar în iunie 1921 s-a înființat Partidul Popular Maghiar. În februarie 1922 s-au pus bazele Partidului Național Maghiar, care în decembrie același an a fuzionat cu Partidul Popular Maghiar, luând astfel ființă Partidul Maghiar din România. În fruntea acestui partid a fost ales baronul Iószika Sámuel, iar după moartea acestuia, în iulie 1923, a urmat Ugron István. Organul central de presă al Partidului Maghiar a fost „Keleti Ujság”. Conducerea partidului era asigurată de vechea aristocrație maghiară și se sprijinea pe instituții bancare solide, pe o rețea de cooperative, pe biserică, pe mai multe asociații culturale. Partidul Maghiar pretindea că reprezintă întreaga

ga minoritate maghiară din România, deși unii reprezentanți ai acesteia aveau o orientare politică diferită, acționând mai ales în Partidul Comunist din România și în Federația Partidelor Socialiste.

Evreii – cea de a treia minoritate din punct de vedere al numărului de locuitori – se găseau într-o situație complexă. Cei din Vechiul Regat își însușiseră cultura română, cei din Transilvania se formaseră în spiritul culturii și ideologiei maghiare, cei din Basarabia erau adepții culturii ruse, iar cei din Bucovina ai celei austriece. Evreii din Vechiul Regat aveau o organizare proprie – Uniunea Evreilor Pământeni – încă din 1909. Tactica acesteia a fost colaborarea cu partidele românești, în primul rând cu cele de guvernământ, integrarea în cadrul acestora pentru a obține satisfacerea dezideratelor specifice.

În preajma adoptării Constituției, Uniunea Evreilor Pământeni s-a transformat în Uniunea Evreilor din România (februarie 1923), având în frunte pe dr. Willy Filderman. Organul de presă al Uniunii Evreilor din România era „Curierul israelit”.

În 1924 s-a creat Uniunea Sionistă a României, sub conducerea lui Adolf Bernhard, care se ocupa mai ales de adunarea de fonduri pentru cumpărarea de pământ în Palestina și de pregătirea evreilor pentru a emigra (mai ales învățarea unor meserii).

Orientarea lor politică nu era unitară; mulți evrei s-au înscris în Partidul Țărănesc și Partidul Național-Liberal; în același timp, un număr important a aderat la organizațiile de stânga și extremă stânga; astfel, în Partidul Socialist activau: Ilie Moscovici, Litman Ghelerter, Șerban Voinea, iar în conducerea Partidului Comunist din România s-au aflat: Alexandru Dobrogeanu- Gherea (Katz), Al. Bădulescu (Gilbert Moscovici), Elek Köblös, Marcel Pauker, David Fabian (Finkelstein) ș.a.

Din punctul de vedere al spiritului național, unii evrei au promovat valorile românești, mai ales în Vechiul Regat, în timp ce evreii din Transilvania erau purtătorii de cuvânt ai maghiarismului. Spre exemplu, unul dintre cele mai răspândite ziare în limba maghiară era „Uj Kelet” (de nuanță sionistă), care apărea la Cluj sub conducerea lui Ernest Marton.

În interiorul comunității evreiești au existat dese confruntări privind calea de urmat, cele mai puternice vizând mișcarea sionistă.

Deși în epocă s-au înregistrat unele plângeri ale minorității evreiești privind modul în care se respectau drepturile și libertățile democratice, în fapt România a fost una din puținele țări spre care s-au îndreptat evreii persecutați în Polonia, Rusia și Ungaria. Mulți dintre ei au intrat și s-au stabilit în țară fără forme legale, ceea ce va genera un curent politic vizând revizuirea cetățeniei evreilor.

Problemele economico-sociale ale minorităților naționale erau similare cu cele ale populației române majoritare. Existau și în sânul acestora discrepanțe sociale frapante; alături de câțiva oameni extrem de bogați (proprietari de bănci, fabrici, păduri etc.) trăia o masă de o condiție materială modestă sau chiar la limita sărăciei (țărani fără pământ, servitori, cerșetori etc.).

Constituția din 1923 prevedea: „Toți factorii producției se bucură de egală ocrotire” (art. 21). Datorită unor evoluții istorice, industria, băncile și

comerțul din România se aflau, în mod precumpănitor, în posesia minorităților naționale.

Spre exemplu, în anul 1923 în Basarabia, numărul întreprinzătorilor industriali în mediul urban era de 305, dintre care 36 români, iar 279 aparțineau minorităților naționale (24 ruși, 202 evrei, 4 polonezi etc.). Potrivit unei alte statistici, din 1925, în Transilvania numărul industriașilor români era de 1.272 (12,7%), iar cel aparținând minorităților naționale era de 8.714 (87,28%). În fapt, după Unirea din 1918, capitalul industrial și bancar aparținând minorităților naționale a continuat să prospere, în timp ce etnicii români au înregistrat progrese lente.

În anii 1918-1921 a fost legiferată în România cea mai amplă reformă agrară din Europa acelei perioade. Ținând seama de specificul fiecărei provincii, au fost adoptate legi speciale pentru Basarabia, pentru Vechiul Regat, pentru Transilvania și pentru Bucovina. Aceste legi aveau un caracter social și economic, urmărind exproprierea moșiilor aparținând marilor proprietari (după o anumită scară progresivă) și împrumutarea țăranilor cu pământ puțin. Atât în privința exproprierii, cât și a împrumutării nu se aveau în vedere criterii naționale, ci doar problema suprafeței de teren arabil. Potrivit datelor statistice, au fost împrumutăriți 1.393.353 capi de familie, dintre care 206.265 (19%) aparținând minorităților naționale; dintre aceștia 46.069 erau maghiari, 24.815 – germani, 34.709 – ruși, 12.725 – bulgari etc.

Cu prilejul aplicării acestei reforme s-a creat „problema optanților“, adică a circa 260 de mari proprietari din Transilvania, care au optat pentru cetățenia maghiară și care au fost expropriați conform legii agrare din România. Aceștia pretindeau să fie exceptați de la aplicarea legii, susținând că au fost expropriați pentru faptul că erau maghiari. Partidul Maghiar din România și guvernul de la Budapesta au desfășurat o vie campanie pe plan internațional în problema optanților, urmărind să acrediteze ideea că România nu respecta Tratatul minorităților și încălca Tratatul de la Trianon. În timp ce guvernele Cehoslovaciei și Iugoslaviei – confruntate cu o problemă similară – au declarat că problema reformei agrare din țările lor constituie o chestiune politică internă, oficialitățile române au intrat în discuție cu cercurile maghiare, în speranța că le vor face să înțeleagă că punctul lor de vedere este greșit și că statul român a procedat corect. Dar chestiunea a ajuns la Societatea Națiunilor și la Curtea Internațională de Justiție de la Haga. În fapt, guvernul Ungariei și Partidul Maghiar din România au folosit problema optanților pentru a acredita pe plan internațional ideea că există o „problemă a Transilvaniei“, care n-a fost rezolvată prin Tratatul de la Trianon.

Procesul de refacere economică a României și de dezvoltare a acesteia s-a realizat prin contribuția tuturor locuitorilor, indiferent de naționalitate.

Viața culturală a minorităților naționale în anii 1918- 1925 s-a derulat între tradiționalism și modernitate. Învățământul a fost o componentă esențială a vieții culturale, având un rol decisiv în procesul de instruire a copiilor și tineretului. Școlile românești, de toate gradele, erau frecventate și de minorități naționale. În același timp, funcționau școli cu limba de predare a minorităților naționale.

Legea pentru învățământul primar al statului și învățământul normal-primar din 26 iulie 1924 prevedea: „Învățământul primar în școalele statului

se predă în limba română. În comunele cu populație de altă limbă decât limba română, Ministerul Instrucțiunii Publice va înființa școli primare cu limba de predare a populației respective, în aceeași proporție ca și în comunele românești. În aceste școli studiul limbii române va fi însă obligatoriu în numărul de ore stabilit prin regulament“.

Însușirea limbii române – limba oficială a statului – era o necesitate și o obligație legală. Dacă pentru evrei, germani, bulgari, turci etc. cunoașterea limbii române nu a ridicat probleme deosebite, în rândul unor minoritari maghiari – îndeosebi funcționari publici – s-a înregistrat o rezistență și un refuz categoric. Statul român a cheltuit importante resurse, în primul rând financiare, pentru a ajuta populația minoritară să învețe limba română, dar prevederile legale privind concedierea funcționarilor care nu cunoșteau limba oficială a statului nu s-au aplicat.

Dacă înainte de 1918 în Transilvania nu exista nici o școală cu limba de predare română întreținută de statul ungar, după această dată oficialitățile române și-au asumat sarcina de a întreține toate școlile de stat cu predare în limbile minorităților naționale, precum și pe cele confesionale.

Numărul școlilor confesionale ale minorităților a crescut sensibil după 1918, după cum se poate constata și în tabelul de mai jos:

Categorii de școli	Anul 1918			Anul 1925		
	catolice	reformate	luterane	catolice	reformate	luterane
primare	367	362	258	425	684	268
licee	13	9	9	17	11	11
civile	25	3	5	48	19	8
comerciale	1	–	–	4	4	3

Multe dintre conducerile acestor școli căutau să eludeze programele de învățământ aprobate de Ministerul Instrucțiunii, promovând un spirit conservator, de închistare națională.

În 1920, Universitatea maghiară din Cluj și Universitatea germană din Cernăuți au devenit universități românești, în conformitate cu noile realități generate de formarea statului național român. Aceste universități, ca și cele din Iași și București, au fost frecventate de un număr însemnat de studenți aparținând minorităților naționale.

Statul român a acordat importante subvenții pentru biserici, inclusiv pentru cele aparținând minorităților naționale (catolică, unitară, calvină, luterană, musulmană etc.).

După primul război mondial s-a încheiat un dialog cultural între reprezentanții națiunii majoritare și cei ai minorităților naționale, o colaborare în diferite instituții (școli, teatre, redacții de ziare, societăți și fundații culturale etc.).

Viața cultural-științifică românească a fost îmbogățită prin contribuția unor mari personalități din rândul minorităților naționale, precum Hermann Oberth (tehnică spațială), S. Sanielevici (matematică), Lazăr Edeleanu (chimie), Tamási Aron, Nagy István, Tristan Tzara, Camil Baltazar (litera-

tură), Ion Vinea, S. Pauker (ziaristică), J. Pherahim, Iosif Ross (pictură), Mina Minovici (medicină).

În România a existat un pluralism cultural autentic, cum erau puține în Europa acelei perioade. De altfel, însăși cultura românească – în ansamblul ei – avea o autentică dimensiune europeană.

Dacă înainte de 1918 în Transilvania nu a existat nici un teatru românesc, după Unire – paralel cu crearea Teatrului Național și a Operei Române – și-a continuat activitatea Teatrul Nou, înființat în 1906, în limba maghiară la Cluj; în anul 1920 au primit autorizație de funcționare un număr de 10 teatre maghiare.

Presa a fost un domeniu în care minoritățile naționale s-au manifestat plenar. Unele ziare românești de mare tiraj, „Adevărul“, „Dimineața“, „Lupta“, se aflau în proprietatea unor etnici aparținând minorităților naționale, mai ales evrei. Există și o bogată presă în limbile minorităților naționale. Spre exemplu, în 1922 se tipăreau în România un număr de 657 ziare și 524 reviste, dintre care 181 ziare și 75 reviste în limbile minorităților naționale (144 în maghiară, 71 în germană, 17 în rusă, 6 în ebraică, 5 în bulgară etc.). Aceste cifre sunt grăitoare, mai ales dacă avem în vedere faptul că în 1914 cei peste 3 milioane de români din Transilvania aveau 44 de publicații în limba lor, dintre care numai 2 cotidiene. Semnificativ este faptul că în 1924 a apărut la Cluj, sub direcția lui Sextil Pușcariu, revista „Cultura“, publicată în limbile română, franceză, germană și maghiară – având ca redactori pe Lucian Blaga, Yves Auger, Kristof György și Oscar Netoliczka – care își propunea să cultive relațiile spirituale, să ofere o imagine fidelă despre mișcarea intelectuală din România.

Integrarea minorităților naționale în cadrul statului român a cunoscut și momente tensionate. Pentru a menține situația sub control, prin legea din 22 decembrie 1920 s-a înființat Subsecretariatul de Stat pentru afacerile minorităților etnice în cadrul Ministerului de Interne. Unele tensiuni erau create de liderii minorităților naționale care tindeau spre obținerea unor drepturi suplimentare pentru comunitățile respective, pe lângă cele de care se bucurau toți cetățenii României. O asemenea atitudine a provocat reacția negativă a forțelor politice românești.

Replicând liderilor Partidului Maghiar – care invocând Rezoluția de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918, solicitau autonomie națională pentru minorități – Iuliu Maniu, unul dintre autorii istoricului document, declara în 1924: „Adunarea Națională n-a hotărât autonomia națională pentru minorități și n-a înțeles să le-o acorde. Din contră, a hotărât în mod conștient și într-un mod expres, că nu li se poate acorda și că prin urmare nu li se poate pune în vedere o autonomie națională“. În același timp, fostul președinte al Consiliului Dirigent preciza: „Tot de asemenea, nici Tratatul de Pace cu Austria, referitor la minoritățile naționale din ținuturile fostului Imperiu habsburgic, semnat de România la 9 decembrie 1919, care, precum am văzut, conține îndreptățiri mult mai reduse pentru minorități decât Hotărârile de la Alba Iulia, nu asigură prin nimic o autonomie națională pentru minorități, stipulând numai o autonomie locală sub controlul statului și numai în chestiuni culturale și religioase“.

Unii oameni politici români, din rândul cărora se detașează A. C. Cuza, apreciau că evreii erau o minoritate care refuza programatic să se integreze în

cadrul statului român și urmărea să se constituie într-o elită care să domine viața economică și culturală a țării, primejduind astfel însăși dezvoltarea poporului român. A. C. Cuza și-a susținut ideile în cursurile pe care le predă la Universitatea din Iași, în presă, precum și de la tribuna Parlamentului. El a organizat o mișcare antisemită care s-a manifestat la Iași, începând cu anii 1920-1921, urmărind să împiedice intrarea studenților evrei în Universitate. Autoritățile de ordine au intervenit, asigurând accesul tuturor tinerilor la învățătură. În această acțiune s-a remarcat prefectul poliției Constantin Manciu, care avea să fie asasinat de Corneliu Zelea Codreanu în octombrie 1924.

La 4 martie 1923, când Adunarea Națională Constituantă a votat articolul 7 al legii fundamentale, A. C. Cuza a pus bazele Ligii Apărării Național-Creștine (L.A.N.C.). Această organizație cerea introducerea unui „numerus clausus” în instituțiile publice și mai ales în Universități (ceea ce ar fi însemnat limitarea numărului de persoane aparținând minorităților la proporția deținută de acestea din totalul populației României). Aderența L.A.N.C. a fost redusă, ea nu a influențat evoluția vieții politice din România și nici politica statului român față de minorități.

Deși toate forțele politice românești au recunoscut necesitatea sprijinirii națiunii majoritare, în fapt guvernele românești au făcut extrem de puțin, mai ales pe tărâm economic și cultural în zonele cu minorități naționale mai numeroase. Ideea „naționalizării” orașelor și a economiei a rămas la stadiul de deziderat.

Nu o dată reprezentanții minorităților naționale au desfășurat o amplă propagandă externă, prezentând pe larg și apăsând orice act de nedreptate ce li s-a făcut de statul român și de cetățenii națiunii majoritare. În fapt, covârșitoarea majoritate a unor asemenea acte nu aveau un caracter etnic, ci erau rezultatul unor carențe ale funcționării regimului democratic din România.

Pe de altă parte, guvernele române nu au manifestat o preocupare constantă pentru clarificarea opiniei publice mondiale asupra situației reale din țară. La rândul lor, partidele politice din opoziție au folosit metoda prezentării, inclusiv în presa internațională, a unei situații cât mai negative privind activitatea guvernamentală, care, în mod fatal, se răsfrângea asupra imaginii generale a României. Presa internațională, amatoare de senzational, a prezentat adesea relatări false despre situația din România, inclusiv în ceea ce privește statutul minorităților naționale.

Dincolo de anumite greutăți și tensiuni, anii 1918-1925 au marcat o etapă importantă pe calea integrării minorităților naționale în cadrul statului național unitar român. S-au creat structuri politice și culturale, s-au schimbat idei și s-au căutat soluții, multe dintre ele pozitive. La nivelul masei de cetățeni s-a statornicit o colaborare benefică, atât pentru națiunea majoritară, cât și pentru minoritățile naționale.

În fond, evoluția României de după 1918 a fost rodul activității tuturor cetățenilor, atât a celor de etnie română, cât și a celor aparținând minorităților naționale.

IOAN SCURTU

EINFÜHRENDE STUDIE

DIE NATIONALEN MINDERHEITEN IN RUMÄNIEN IN DEN JAHREN 1918-1925

Am Ende des ersten Weltkrieges entstanden aus den Ruinen der alten Vielvölkerreiche neue Staaten oder es wurde die territoriale Einheit anderer Staaten ergänzt. Vom Russischen Reich lösten sich: Finnland, Estland, Lettland, Litauen los sowie die östlichen, von Polen bewohnten, Gebiete und das rumänische Bessarabien. Nach dem Zerfall des Habsburger Reiches bildeten sich die Tschechei und die Slowakei heraus, die sich zur Tschechoslowakei vereinigten, Polen, Österreich und Ungarn. Die Bukowina und Siebenbürgen vereinigten sich mit Rumänien, Kroatien und Slowenien mit Serbien, um das Königreich der Serben, Kroaten und Slowenen zu bilden.

Im Laufe der Zeit siedelten sich in den von Rumänen bewohnten Gebieten auch andere Völkerschaften an, vor allem Ungarn, Sachsen, Schwaben und Juden. Die Rumänen, die unter fremder Herrschaft lebten, waren einer Politik der Entnationalisierung und Unterdrückung ausgesetzt und mussten einen an Opfern reichen Kampf für ihre Befreiung und die Vereinigung in einem einzigen Staat kämpfen. 1918 war es soweit. Iuliu Maniu unterstrich in der Nationalversammlung von Karlsburg (Alba Iulia), die am 1. Dezember 1918 die Vereinigung Siebenbürgens mit Rumänien bekanntgab: „Wir wollen nicht aus Unterdrückten zu Unterdrückern werden. Wir wollen für alle die Freiheit sichern und die Entwicklung für alle mitwohnenden Völker ... Wir, die wir Tränen vergossen haben, als unsere Sprache aus den Schulen, Kirchen und aus der Justiz entfernt wurde, werden anderen die Sprache nicht nehmen. Wir wollen anderen die Lebensmöglichkeit nicht nehmen. Wir wollen nicht vom Schweisse anderer leben, denn wir können von eigenem Fleiss und unserer Kraft leben sowie von unserer eigenen Arbeit. Nur in einem demokratischen Regime können wir unser rumänisches Land stärken, besonders wenn wir die Anforderungen des modernen Staatslebens berücksichtigen“. In dem Beschluss betreffend die Vereinigung wurden den nationalen Minderheiten die eingeforderten Rechte zugebilligt.

Die nationalen Minderheiten waren bei den Versammlungen von Kischinew und Czernowitz anwesend, die die Vereinigung Bessarabiens und der Bukowina mit Rumänien beschlossen. Von den 150 Mitgliedern des in Kischinew versammelten „Landesrates“, der das Schicksal Bessarabiens bestimmte, gehörten 45 Teilnehmer nationalen Minderheiten an (Ukrainern, Juden, Russen, Deutschen, Bulgaren, Gagausen, Armeniern, Polen und Griechen). Am 27. März 1918 beschlossen der „Landesrat“ mit Stimmenmehrheit die Vereinigung Bessarabiens mit Rumänien. Der Allgemeine Kongress der Bukowina,

der die Vereinigung der Bukowina mit Rumänien am 28. November 1918 einstimmig beschlossen hatte, bestand aus 100 Abgeordneten, von denen 26 als Deutsche, Ukrainer, Polen, Juden nationalen Minderheiten angehörten.

Am 8. Januar 1919 sprachen die Vertreter der Siebenbürger Sachsen, die in Mediasch versammelt waren, und am 10. August 1919 die Vertreter der Banater Schwaben in Temeswar ihre Bereitwilligkeit zur Vereinigung Siebenbürgens und des Banats mit Rumänien aus. Erklärungen zugunsten eines einheitlichen Nationalstaates gaben auch die Vertreter der Juden und Zigeuner ab. Die Führer der ungarischen Minderheit nahmen zunächst eine abwartende Haltung ein. Sie hofften, dass die Vereinigung Siebenbürgens mit Rumänien bei der Friedenskonferenz in Paris nicht bestätigt werde. Ein grosser Teil der ungarischen Beamten verliess seine Ämter in der Überzeugung, dass der rumänische Staat das notwendige Personal zur Verwaltung Siebenbürgens nicht aufbringen könne und so der Akt der Vereinigung scheitern werde.

Bei der Eröffnung der Friedenskonferenz im Januar 1919 war der einheitliche rumänische Nationalstaat eine Realität geworden. Nach der Ratifizierung der Vereinigung mit Bessarabien, der Bukowina und Siebenbürgen durch königliche Dekrete wurde allen Bewohnern dieser Gebiete die rumänische Staatsbürgerschaft verliehen. Ebenso erhielten durch mehrere Dekret-Gesetze aus den Jahren 1918 und 1919 die Junden die rumänische Staatsbürgerschaft, die sie bisher nur einzeln beantragen konnten.

Die Pariser Friedenskonferenz bestätigte im Vertrag von Saint-Germaine (10. September 1919) die Vereinigung mit der Bukowina, in dem von Trianon (4. Juni 1920) den Anschluss Siebenbürgens sowie den Vertrag von Paris (28. Oktober 1920) den Bessarabiens mit Rumänien. Obwohl der rumänische Staat den nationalen Minderheiten die Bürgerrechte zugesprochen hatte, setzte der „Viererrat“ (Frankreich, Grossbritannien, die Vereinigten Staaten und Italien) durch – vor allem auf Betreiben internationaler jüdischer Kreise –, dass die Nachfolgestaaten der Habsburger Monarchie, Polen, die Tschechoslowakei, Rumänien, das Königreich der Serben, Kroaten und Slowenen sowie Griechenland einen Sondervertrag betreffend die Minderheiten unterschrieben. Diese Forderung rief lebhaftige Diskussionen hervor. Der Leiter der rumänischen Delegation, Ion I. C. Brătianu, wies darauf hin, dass sein Land allen Bewohnern, unabhängig von ihrer Nationalität, gleiche Rechte gewähre. Durch einen Minderheitenvertrag könnten jedoch Tendenzen gefördert werden, sich der Autorität des rumänischen Staates zu entziehen und sich in auffallenden Fragen an internationale Gremien zu wenden; diese wiederum hätten damit Vorwände sich in die inneren Angelegenheiten Rumäniens einzumischen. Schliesslich wurde der Minderheitenvertrag am 10. Dezember 1919 von den Vertretern des rumänischen Staates unterzeichnet.

Bei der Pariser Friedenskonferenz setzte sich das Nationalitätenprinzip durch und wurde durch die Bildung von Nationalstaaten in Europa Wirklichkeit. Trotzdem gab es nach dem ersten Weltkrieg wegen der historischen Entwicklung in Europa keinen einzigen Staat ohne nationale Minderheiten. Auch Rumänien bildete darin keine Ausnahme. Etwa 28% aller rumänischen Staatsbürger waren Angehörige nationaler Minderheiten. Von diesen stellten Ungarn den grössten Anteil – 7,9%, gefolgt von Deutschen – 4,1% Juden – 4%,

Ruthenen und Ukrainer – 3,2%, Russen – 2,3%, Bulgaren – 2%, Zigeuner – 1,5%, Türken – 0,9% usw.

Nach statistischen Daten von 1919 war die Bevölkerungsstruktur nach Nationalitäten in Siebenbürgen die folgende: Rumänen – 57,12%, Ungarn – 26,46%, Deutsche – 9,87%, Juden – 3,28%, andere Nationalitäten – 3,27%.

Die Eingliederung der nationalen Minderheiten in den rumänischen Nationalstaat war ein komplexer Vorgang, der von positiven Elementen aber auch von Spannungen begleitet wurde.

Die Regierungsbehörden waren bestrebt, den gesetzlichen Rahmen zu schaffen um die völlige Gleichheit aller Staatsbürger Rumäniens zu sichern. Das Dekret-Gesetz betreffend die Wahlreform, das im November 1918 angenommen wurde, machte keine ethnischen Unterschiede zwischen den Bewohnern des Landes. Der erste Artikel setzte fest: „Alle grossjährigen rumänischen Staatsbürger werden durch allgemeine, verpflichtende, gleiche, direkte und geheime Wahl und auf Grund der verhältnismässigen Vertretung eine Anzahl von Abgeordneten wählen, die proportional ihrer Bevölkerung entspricht“.

Am 23. März 1923 wurde eine Verfassung angenommen, deren erster Artikel festlegt: „Das Königreich Rumänien ist ein einheitlicher und unteilbarer Nationalstaat“. Die Verfassung verankerte die Grundrechte und-freiheiten der Bürger: „Die Rumänen¹, ohne Unterschied der ethnischen Abstammung, der Sprache oder der Religion, erfreuen sich der Gewissensfreiheit, der Unterrichts-freiheit, der Vereinigungsfreiheit sowie aller Freiheiten und Rechte die durch Gesetze festgesetzt werden“ (Artikel 5); „Unterschiede der Religion und des Bekenntnisses, der ethnischen Abstammung und der Sprache bilden in Rumänien kein Hindernis, um bürgerliche und politische Rechte zu erwerben und auszuüben“ (Artikel 7); „Alle Rumänen ohne Unterschied der Ethnie, der Sprache oder der Religion sind vor dem Gesetz gleich und sind alle verpflichtet, zu den öffentlichen Abgaben und Lasten beizutragen“ (Artikel 8); Der 133. Artikel der Verfassung bezog sich ausdrücklich auf die Einbürgerung der Juden aus Altrumänien und ratifizierte hinsichtlich dieser Frage alle Dekret-Gesetze aus den Jahren 1918 und 1919.

Auch in der späteren Gesetzgebung, die auf Grund der Verfassung angenommen wurde, galten die gleichen Prinzipien.

So bestimmte das Gesetz für die Vereinheitlichung der Verwaltung, das am 14. Juni 1925 verkündet wurde: „Jeder Bewohner des Landes, ohne Unterschied des Geschlechtes und der Nationalität, muss einer Gemeinschaft angehören und deren Lasten mittragen“. (Artikel 7).

Die Bevölkerung deutscher Abstammung, die in den rumänischen Staat eingegliedert wurde, befand sich bis zum Jahre 1918 unter verschiedener Herrschaft: die Deutschen in Siebenbürgen und dem Banat gehörten zu Ungarn, die der Bukowina zu Österreich und die in Bessarabien zu Russland. Unter den neuen Gegebenheiten wurde die Organisation dieser Minderheit für den rumänischen Staat zu einem bedeutenden Anliegen.

Nach mehreren Beratungen wurde im September 1921 der „Verband der Deutschen in Rumänien“ gegründet, dem ein Nationalrat mit dem Vorsitzenden Rudolf Brandsch vorstand. Der Verband stellte sich die Aufgabe, die

1 d.h. die rumänischen Staatsbürger

kulturellen, religiösen, politischen und wirtschaftlichen Belange dieser Minderheit zu lösen. Der politische Willensträger des Verbandes der Deutschen in Rumänien war die „Deutsche Partei“ unter dem Vorsitz von Hans Otto Roth. Sie besass eigene Presseorgane, von denen die wichtigsten das „Siebenbürgisch-Deutsche Tageblatt“ und die „Kronstädter Zeitung“ waren.

Da die deutsche Bevölkerung als Minderheit über eine langjährige historische Erfahrung verfügte und ein reges Gemeinschaftsleben aufgebaut hatte, konnte sie sich den neuen Gegebenheiten nach dem 1. Dezember 1918 leicht anpassen. In politischer Hinsicht befolgte die „Deutsche Partei“ die Taktik der Zusammenarbeit mit der jeweiligen Regierungspartei aus der Überlegung heraus, auf diese Weise die Erfüllung ihrer spezifischen Forderungen erwirken zu können.

Nach der Unterzeichnung des Friedensvertrages von Trianon gaben die Vertreter der ungarischen Minderheit die Haltung des „passiven Widerstandes“ gegen den rumänischen Staat auf und begannen sich, zwecks Förderung ihrer eigenen Interessen zu organisieren. Dieser Vorgang war von langer Dauer und durch starke Konvulsionen gekennzeichnet.

Im Januar 1921 wurde der Ungarnverband und im Juli 1921 die „Ungarische Volkspartei“ gegründet. Im Februar 1922 wurden die Grundlagen für die „Ungarische Nationalpartei“ gelegt, die sich im Dezember des gleichen Jahres mit der Ungarischen Volkspartei vereinigte und die „Ungarische Partei“ bildete. Zum Vorsitzenden dieser Partei wurde Baron József Samuel gewählt; nach seinem Tod im Juli 1923 trat Ugron István an ihre Spitze. Das zentrale Presseorgan der Ungarischen Partei war die Zeitung „Keleti Ujság“ (Östliche Zeitung).

Die Parteileitung bestand aus Vertretern der alten ungarischen Aristokratie und stützte sich auf finanzkräftige Bankinstitute, auf ein Netz von Genossenschaften, auf die Kirchen sowie auf mehrere Kulturvereinigungen. Die Ungarische Partei erhob den Anspruch, die ganze ungarische Minderheit in Rumänien zu vertreten, obwohl einige Vertreter anderen politischen Ausrichtungen angehörten, vor allem der Kommunistischen Partei Rumäniens sowie der Föderation der Sozialistischen Parteien.

Die Organisation und Tätigkeit der Juden, der drittgrössten Minderheit, war recht unterschiedlich. Die Juden in Altrumänien hatten sich die rumänische Kultur angeeignet, die in Siebenbürgen waren im Geiste der ungarischen Kultur und Ideologie ausgebildet, die bessarabischen Juden waren Anhänger der russischen und jene in der Bukowina Vertreter der österreichischen Kultur. Die Juden im Altreich gehörten schon seit dem Jahre 1909 einer eigenen Organisation, dem „Verband der einheimischen Juden“ an. Diese Vereinigung befolgte die Taktik der Zusammenarbeit mit den rumänischen Parteien, um auf diese Weise ihre spezifischen Anliegen zu verwirklichen.

Vor der Annahme der Verfassung wurde der „Verband der einheimischen Juden“ im Februar 1923 in den „Verband der Juden in Rumänien“ umgewandelt, an dessen Spitze Willy Filderman stand. Das Presseorgan des Verbandes der Juden in Rumänien hiess „Curierul israelit“ (Der israelitische Bote).

Im Jahre 1924 wurde der Zionistische Verband Rumäniens unter der Führung von Adolf Bernhard gegründet, der sich mit der Beschaffung von Mitteln für den Bodenankauf in Palästina befasste sowie mit der Vorbereitung

seiner Mitglieder zur Auswanderung, besonders durch das Erlernen von Gewerben.

Auch die politische Ausrichtung der Juden war nicht einheitlich. Viele waren Mitglieder der „Bauernpartei“ und der „National- Liberalen Partei“; gleichzeitig trat eine bedeutende Anzahl den linken extrem links ausgerichteten Organisationen bei. In der Sozialistischen Partei wirkten: Ilie Moscovici, Litman Ghelerter, Șerban Voinea. In der Leitung der Kommunistischen Partei Rumäniens befanden sich: Alexandru Dobrogeanu-Gherea (Katz), Al. Bădulescu (Gilbert Moscovici), Elek Köblös, Marcel Pauker, David Fabian (Finkelstein) und andere.

Vom nationalen Standpunkt betrachtet, förderten einige Juden die rumänischen geistigen Werte, besonders im Altreich, während die siebenbürgischen Juden Wortführer des Ungarntums waren: So die Zeitung „Uj kelet“ (Neuer Osten, mit zionistischer Prägung), eine der weit verbreiteten Zeitungen in ungarischer Sprache und erschien in Klausenburg unter der Leitung von Ernst Marton.

Innerhalb der jüdischen Gemeinschaft gab es öfter Konfrontationen von verschiedenen Ausrichtungen, die heftigsten mit der zionistischen Bewegung.

Obwohl es in jener Zeit Klagen der jüdischen Minderheit über die Nichteinhaltung der demokratischen Rechte und Freiheiten gab, war Rumänien eines der wenigen Länder, in das die verfolgten Juden aus Polen, Russland und Ungarn strebten. Viele von ihnen kamen illegal ins Land und liessen sich nieder, was später zur Bildung einer politischen Strömung führte, die die Überprüfung des Bürgerrechtes der Juden forderte.

Die wirtschaftlichen und sozialen Probleme der nationalen Minderheiten waren denen der rumänischen Mehrheitsbevölkerung ähnlich; überall gab es auffallende soziale Unterschiede. Neben einigen Begüterten (Bankiers, Fabrikseigentümer, Waldbesitzer u.a.) lebte der grösste Teil der Bevölkerung in bescheidenem materiellen Wohlstand oder gar an der Armutsgrenze (Bauern ohne Bondenbesitz, Dienstboten, Bettler usw.).

Die Verfassung von 1923 sah vor: „Alle Produktionsfaktoren erfreuen sich des gleichen Schutzes“ (Artikel 21). Auf Grund der historischen Entwicklung befand sich die Industrie, die Banken und der Handel in Rumänien überwiegend im Besitz der nationalen Minderheiten.

In Bessarabien gab es im Jahre 1923 beispielsweise 305 Industriebetriebe im städtischen Bereich, wovon 36 Rumänen und 279 den Minderheiten gehörten (24 Russen, 202 Juden, 4 Polen usw.). Nach einer anderen Statistik lag im Jahre 1925 in Siebenbürgen der Anteil der rumänischen Industriellen bei 12,7% (1.272 Einheiten), während derjenige der nationalen Minderheiten 87,28% betrug (8.714 Einheiten). Nach der Vereinigung von 1918 blühte das Industrie- und Bankkapital der nationalen Minderheiten weiter auf, während bei den Rumänen langsamere Fortschritte zu verzeichnen waren.

In den Jahren 1918-1921 wurde in Rumänien die tiefgreifendste Agrarreform in ganz Europa zum Gesetz erhoben. Bedingt von den lokalen Gegebenheiten, wurden gesonderte Gesetze für Bessarabien, das Altreich, für Siebenbürgen und die Bukowina erlassen. Diese Gesetze ökonomisch-sozialen Charakters verfolgten die Enteignung der Grossgrundbesitzer nach einem bestimmten progressiven Grössenverhältnis sowie die Bodenzuteilung an

Bauern mit wenig Grundbesitz. Weder bei der Enteignung noch bei der Bodenzuteilung waren nationale Kriterien massgebend gewesen, sondern ausschliesslich auf die Grösse des Besitzes. Nach statistischen Angaben wurde 1.393.353 Familienhäuptern Bonden zugeteilt, von denen 206.265 (19%) Angehörige nationaler Minderheiten waren, und zwar 46.069 Ungarn, 24.815 Deutsche, 34.709 Russen, 12.725 Bulgaren usw.

Im Zusammenhang mit der Agrarreform stellte sich für etwa 260 Grossgrundbesitzer in Siebenbürgen die für die ungarische Staatsbürgerschaft optiert hatten die Frage der Zugehörigkeit, da das Gesetz durch Enteignung vorsah. Sie aber verlangten von der Enteignung ausgenommen zu werden und behaupteten, dass sie als Ungarn enteignet worden waren. Die Ungarische Partei in Rumänien und die Regierung in Budapest entfalteten eine lebhafte internationale Kampagne zugunsten dieser Optanten und versuchten die Meinung zu verbreiten, dass Rumänien den Minderheitenvertrag nicht einhalte und den Friedensvertrag von Trianon übertrete. Während die Regierungen der Tschechoslowakei und Jugoslawiens – die einem ähnlichen Problem gegenüberstanden –, den Standpunkt vertraten, dass die Frage der Agrarreform in ihren Ländern eine innenpolitische Angelegenheit sei, führten die rumänischen Behörden Gespräche mit den ungarischen Kreisen in der Hoffnung, dass diese ihren irrigen Standpunkt einsehen und aufgeben würden; trotzdem gelangte die Frage vor den Völkerbund und den Internationalen Gerichtshof in Haag. Die Regierung Ungarns und die Ungarische Partei in Rumänien benutzten die Optantenfrage, um auf internationaler Ebene die Ansicht zu verbreiten, dass es ein „siebenbürgisches Problem“ gäbe, das durch den Friedensvertrag von Trianon nicht gelöst worden sei.

Die wirtschaftliche Wiederherstellung und die Weiterentwicklung Rumäniens wurden durch den Beitrag aller seiner Bewohner ohne Unterschied ihrer Nationalität verwirklicht.

Das kulturelle Leben der nationalen Minderheiten in den Jahren 1918-1925 spielte sich zwischen Traditionalismus und Moderne ab. Das Unterrichtswesen war eine wesentliche Komponente des kulturellen Lebens und spielte für die Jugend im Unterrichtsprozess eine entscheidende Rolle. Die rumänischen Schulen aller Grade wurden teilweise von Kindern der nationalen Minderheiten besucht; Minderheiten besaßen eigene Schulen, in denen die Schüler in ihrer Muttersprache unterrichtet wurden.

Das Gesetz für den Grundschulunterricht (Klassen 1-4) und für den Normalschulunterricht (Klassen 5-7) vom 26. Juli 1924 sah vor: „Der Grundschulunterricht in den Staatsschulen wird in rumänischer Sprache erteilt. In den Ortschaften mit einer anderssprachigen Bevölkerung, wird das Ministerium für öffentlichen Unterricht im gleichen Verhältnis wie in den rumänischen Ortschaften Grundschulen mit der Unterrichtssprache der betreffenden Bevölkerung gründen. In diesen Schulen ist das Studium der rumänischen Sprache in der von der Schulordnung festgesetzten Stundenzahl verpflichtend“.

Die Aneignung der rumänischen Sprache – als offiziellen Sprache des Staates – war eine Notwendigkeit und eine gesetzliche Verpflichtung. Für die Juden, Deutschen, Bulgaren, Türken usw. stellte das Erlernen der rumänischen Sprache keine besondere Schwierigkeit dar. Bei Angehörigen der unga-

rischen Minderheit – besonders bei öffentlichen Beamten – wurde Widerstand gegenüber der Amtssprache und deren Ablehnung verzeichnet. Der rumänische Staat scheute keinen Aufwand, vor allem finanziell, um die Minderheiten beim Erlernen der rumänischen Sprache zu unterstützen. Trotzdem wurden die gesetzlichen Bestimmungen betreffend die Entlassung der Beamten, die der offiziellen Staatssprache nicht mächtig waren, nicht angewendet.

Vor dem Jahre 1918 hatte in Siebenbürgen keine einzige Schule mit rumänischer Unterrichtssprache bestanden, die vom ungarischen Staat finanziert worden war; nun übernahmen die rumänischen Behörden die Aufgabe, alle Staatsschulen der nationalen Minderheiten sowie die konfessioniellen Schulen zu erhalten.

Unsere Übersicht zeigt einen Anstieg der Minderheitenschulen nach 1918:

Art der Schulen	1918			1925		
	katholische	reformierte	lutherische	katholische	reformierte	lutherische
Grundschulen	367	362	258	425	684	268
Lyzeen (Gymnasien)	13	9	9	17	11	11
Bürgerschulen	25	3	5	48	19	8
Handelsschulen	1	–	–	4	4	3

Einige Schuldirektoren versuchten die vom Unterrichtsministerium genehmigten Lehrprogramme zu umgehen und zeigten einen konservativen Geist der nationalen Abkapselung.

Im Jahre 1920 wurden die ungarische Universität in Klausenburg und die deutsche Universität in Czernowitz unter den zu rumänischen Universitäten unter den neuen Gegebenheiten umgewandelt. Diese Universitäten, ebenso die von Jassy und Bukarest, wurden von einer bedeutenden Anzahl von Studenten der nationalen Minderheiten besucht.

Der rumänische Staat gewährte den Kirchen bedeutende Unterstützungen, einschliesslich denen der Minderheiten (den katholischen, unitarischen, reformierten, evangelischen, mohammedanischen usw.).

Nach dem ersten Weltkrieg begann ein kultureller Dialog zwischen den Vertretern der Mehrheitsbevölkerung und denen der nationalen Minderheiten, eine Zusammenarbeit in verschiedenen Institutionen (Schulen, Theater, Zeitungsredaktionen, kulturelle Gesellschaften und Stiftungen usw.).

Das kulturelle und wissenschaftliche rumänische Leben wurde durch den Beitrag bedeutender Persönlichkeiten der nationalen Minderheiten bereichert. Dazu gehören: Simion Sanielevici (Mathematik), Lazăr Edeleanu (Chemie), Tamasi Aron, Nagy István, Camil Baltazar (Literatur), Ion Vinea, S. Pauker (Zeitungswesen), J. Pherahim, Iosif Ross (Malerei), Mina Minovici (Medizin), Hermann Oberth, der siebenbürgische Pionier der Raumfahrttechnik erfreute sich internationaler Wertschätzung.

In Rumänien gab es einen authentischen kulturellen Pluralismus, wie es ihn nur in wenigen Ländern Europas in jener Zeit gab. Im übrigen erlangte

die rumänische Kultur – als Ganzes gesehen – wahrhaft europäische Dimensionen.

Vor 1918 hatte es in Siebenbürgen kein einziges rumänisches Theater gegeben. Danach setzte parallel zum neugegründeten rumänischen Nationaltheater und zur Rumänischen Oper auch das im Jahre 1906 gegründete Neue Theater in ungarischer Sprache in Klausenburg seine Tätigkeit fort. Im Jahre 1920 erhielten zehn ungarische Theater in Siebenbürgen die Genehmigung zu funktionieren.

Das Pressewesen war ein Gebiet, an dem die nationalen Minderheiten wesentlich teilhatten. Rumänische Zeitungen mit hohen Auflagen – wie z. B. „Adevărul“ (Die Wahrheit), „Dimineața“ (Der Morgen), „Lupta“ (Der Kampf) – waren Eigentum der nationalen Minderheiten, besonders der Juden.

Publikationen in den Sprachen der nationalen Minderheiten waren zahlreich. Im Jahre 1922 wurden in Rumänien 657 Zeitungen und 524 Zeitschriften gedruckt. Davon erschienen 181 Zeitungen und 75 Zeitschriften in den Sprachen der nationalen Minderheiten (144 in ungarischer, 71 in deutscher, 17 in russischer, 6 in jüdischer, 5 in bulgarischer Sprache u.a.). Die Zahlen sind besonders sprechend, wenn man bedenkt, dass im Jahre 1914 etwa drei Millionen Rumänen in Siebenbürgen nur 44 periodische Publikationen in ihrer Sprache herausbrachten, dass im Jahre 1924 in Klausenburg unter der Leitung von Sextil Pușcariu die Zeitschrift „Cultura“ (Die Kultur) herausgegeben wurde, die Beiträge in rumänischer, französischer, deutscher und ungarischer Sprache veröffentlichte. Ihre Redakteure waren Lucian Blaga, Yves Auger, Kristof György und Oscar Netoliczka. Die Zeitschrift setzte sich zum Ziel, die geistigen Beziehungen zu fördern und ein getreues Bild über die intellektuelle Bewegung in Rumänien zu bieten.

Die Eingliederung der nationalen Minderheiten in den rumänischen Staat war auch mit Spannungen verbunden. Um die Lage unter Kontrolle zu halten, wurde durch das Gesetz vom 22. Dezember 1920 das Unterstaatssekretariat für Angelegenheiten der nationalen Minderheiten im Innenministerium gegründet. Spannungen entstanden teilweise durch die Führer der nationalen Minderheiten, die die Erlangung zusätzlicher Rechte für ihre Volksgemeinschaften anstrebten. Ihre Haltung rief eine negative Reaktion in rumänischen politischen Kreisen hervor.

Als Antwort an die Führung der Ungarischen Partei, die auf Grund des Karlsburger Beschlusses vom 1. Dezember 1918 Autonomie für die nationalen Minderheiten forderten, erklärte Iuliu Maniu, der einer der Verfasser dieses historischen Aktes war, im Jahre 1924: „Die [rumänische] Nationalversammlung [von Karlsburg] hat keine nationale Autonomie für die Minderheiten verheissen und hatte auch nicht die Absicht sie zu gewähren, im Gegenteil, sie hat bewusst und ausdrücklich beschlossen, dass man ihnen diese nicht geben und folglich nicht in Aussicht stellen könne“. Weiterhin erklärte Maniu, der ehemalige Vorsitzende des Leitenden Regierungsrates (Consiliul Dirigent): „Auch der Friedensvertrag mit österreich betreffend die nationalen Minderheiten des einstigen Habsburgerreiches, den Rumänien am 9. Dezember 1919 unterzeichnet hat und der – wie wir gesehen haben – weit weniger Rechte für die nationalen Minderheiten enthält als die Karlsburger Beschlüsse, sieht in keiner Weise eine nationale Autonomie für die Minderheiten vor bloss eine

lokale Autonomie in kulturellen und religiösen Fragen unter der Kontrolle des Staates“.

Rumänische Politiker, unter denen A. C. Cuza besonders herausragt, vertraten die Meinung, dass die Juden sich als Minderheit systematisch geweigert hätten, sich in den rumänischen Staat einzugliedern und bestrebt gewesen seien, als Elite das wirtschaftliche und kulturelle Leben des Landes zu beherrschen, um die Entwicklung des rumänischen Volkes in Frage zu stellen. A. C. Cuza vertrat seine Ansichten bei Vorlesungen an der Universität in Jassy, in der Presse sowie im Parlament. Aus dieser Bewegung heraus sind antisemitische Eingriffe gegen den Zugang jüdischer Studenten zur Universität zu deuten, die in Jassy beginnend mit den Jahren 1920-1921 stattfanden. Die Behörden für öffentliche Ordnung griffen dagegen ein und sicherten allen Jugendlichen die Teilnahme am Unterricht. Bei dieser Aktion machte sich der Polizeipräfekt Constantin Manciu verdient, der später – im Oktober 1924 – von Corneliu Zelea Codreanu ermordet wurde.

Am 4. März 1923, als die Verfassungsgebende Nationalversammlung den Artikel 7. des Grundgesetzes verabschiedet hatte, gründete A. C. Cuza die „Liga der National-Christlichen Verteidigung“ (Liga Apărării Creștine). Die Organisation forderte die Einführung eines „numerus clausus“ in den öffentlichen Institutionen und vor allem in Universitäten. Dies hätte mithin eine Begrenzung der Studentenzahl der nationalen Minderheiten bedeutet. Doch gewann die „Liga“ wenig Anhänger und beeinflusste so weder die Entwicklung des politischen Lebens in Rumänien noch die Politik des Staates gegenüber den nationalen Minderheiten.

Obwohl alle politischen Kräfte Rumäniens die Förderung der Mehrheitsnation als notwendig anerkannten, unternahmen die Regierungen Rumäniens wenig, um diese auf wirtschaftlich- kulturellem Gebiet vor allem in Gebieten zu unterstützen, in denen Minderheiten in grösserer Anzahl lebten. Der Gedanke der „Nationalisierung“ der Städte und der Wirtschaft blieb nur ein Wunsch.

Ging es um eigene Belange, so entfalteten die Vertreter der Minderheiten oft eine umfassende (auswärtige) Propaganda und stellten Akte der Ungerechtigkeit ausführlich und nachdrücklich vor, den ihnen der rumänische Staat oder Bürger der Mehrheitsbevölkerung zugefügt hatten. In Wirklichkeit hatte die überwältigende Mehrzahl dieser Akte keinen diskriminierenden Charakter, sondern waren lediglich das Ergebnis von Mängeln in der Funktionsweise des demokratischen Regimes in Rumänien.

Andererseits war es kein dauerndes Anliegen der rumänischen Regierungen, die Weltöffentlichkeit über die Lage im Lande aufzuklären. Die politischen Parteien der Opposition benutzten – einschliesslich in der internationalen Presse – die Methode einer möglichst negativen Darstellung der Regierungstätigkeit, was sich auf das allgemeine Image Rumäniens verhängsvoll auswirkte. Die sensationslüsterne internationale Presse brachte öfter Falschmeldungen über die Lage in Rumänien, einschliesslich über das Statut der nationalen Minderheiten.

Abgesehen von einigen Schwierigkeiten und Spannungen stellt die Zeitspanne 1918 – 1925 einen wichtigen Abschnitt der Integrierung der nationalen Minderheiten in den einheitlichen rumänischen Nationalstaat dar. In dieser

Zeit wurden politische und kulturelle Strukturen geschaffen, es fand ein Gedankenaustausch statt und es wurden Lösungen gesucht und gefunden worden, wobei viele sich als positiv herausstellten. Zwischen den meisten Bürgern kam es zu einem guten Zusammenwirken, sowohl zum Nutzen der Mehrheitsnation, als auch dem der nationalen Minderheiten.

So ist auch die Entwicklung Rumäniens nach dem Jahre 1918 als Ergebnis gemeinsamer Bemühungen aller Staatsbürger zu werten.

IOAN SCURTU

DISCOURS INTRODUCTIF

LES MINORITÉS NATIONALES DE ROUMANIE ENTRE 1918-1925

A la fin de la première guerre mondiale, des débris des anciens empires multinationaux ont surgi de nouveaux Etats. Il y en a eu aussi d'autres qui ont abouti à refaire leur unité territoriale. De sorte que de l'Empire Russe se sont détachées: la Finlande, l'Estonie, la Lettonie, la Lituanie et aussi les régions de l'Est habitées par les Polonais et la Bessarabie roumaine. Suite à l'ébranlement de l'Empire des Habsbourg naissent la Tchéquie et la Slovaquie (devenues peu après la Tchécoslovaquie), la Pologne, l'Autriche, la Hongrie, la Bucovine et la Transylvanie qui s'est jointe à la Roumanie. De même pour la Croatie et la Slovénie, qui se sont jointes à la Serbie pour former le Royaume des Serbes, des Croates et des Slovènes.

Au fil du temps, sur les territoires habités par les Roumains ont commencé à habiter d'autres peuples aussi, notamment des Hongrois, des Allemands, des Juifs. Sous la domination étrangère, les Roumains, soumis à une politique cruelle de dénationalisation et d'oppression, étaient obligés à mener une lutte dure et à faire des sacrifices pour être indépendants et réaliser l'union au sein d'un seul Etat. Au moment de la victoire de 1918 ils ont fait preuve d'une vraie générosité. Significatives de ce point de vue sont les paroles prononcées par Iuliu Maniu le 1 décembre 1918 à l'occasion de l'Assemblée Nationale d'Alba Iulia qui a décidé l'union de la Transylvanie à la Roumanie: „Nous, qu'on a opprimé, nous ne voulons pas devenir maintenant des oppresseurs. Nous voulons garantir la liberté pour tous et le développement pour tous les peuples cohabitants. /.../ Nous, qui avons versé des larmes en voyant notre langue maternelle interdite dans les écoles, les églises, la justice, nous ne voulons pas agir de la même manière. Nous n'allons pas porter atteinte aux intérêts des autres. Nous ne voulons être sur le dos de personne car nous sommes capables de vivre de notre propre ardeur au travail, de nos propres forces, de notre effort soutenu. L'instauration d'un régime démocratique est le seul moyen d'affermir notre pays roumain surtout en ce moment où on doit tenir compte des exigences de la vie politique de l'Etat.“ Dans la Résolution d'union on a stipulé aussi des droits élargis pour les minorités nationales.

Les minorités nationales ont été présentes aux réunions de Kichinev et Cernauti où on a décidé l'union de la Bessarabie et de la Bucovine à la Roumanie. De sorte que, sur 150 membres de l'Assemblée délibérante, réunis à Kichinev pour décider la destinée de la Bessarabie, 45 appartenaient aux minorités nationales (des Ukrainiens, des Juifs, des Russes, des Allemands, des Bulgares, des Gagaoutzi, des Arméniens, des Polonais, des Grecs). Le

27 mars 1918, l'Assemblée constituante a voté avec une majorité absolue l'union de la Bessarabie à la Roumanie. Le Congrès général de la Bucovine qui, le 28 novembre 1918, a décidé à l'unanimité l'union de la Bessarabie à la Roumanie, était formé de 100 députés, desquels 26 appartenaient aux minorités nationales (des Allemands, des Ukrainiens, des Polonais, des Juifs).

Le 8 janvier 1919, les Allemands (établis en Transylvanie au XIIIe et au XIVe siècle), réunis à Mediaș et le 10 août à Timișoara, ont exprimé leur consentement à l'union de la Transylvanie à la Roumanie. Les représentants des Juifs et des Tziganes ont soutenu aussi par leurs déclarations l'Etat national unitaire roumain. Les leaders des minorités hongroises ont adopté une attitude d'attente, de „résistance passive“, dans l'espoir que la Conférence de paix de Paris ne confirmera pas cette union. Un grand nombre de fonctionnaires publics hongrois ont quitté leurs places, ayant la conviction que l'Etat roumain ne serait pas capable d'assurer le personnel nécessaire à l'administration de la Transylvanie, faute duquel l'union va échouer.

Au moment de l'ouverture de la Conférence de paix, en janvier 1919, l'Etat national unitaire roumain était déjà une réalité. L'union de la Bessarabie, de la Bucovine et de la Transylvanie une fois accomplie par les décrets royaux, on a octroyé la nationalité roumaine à tous les habitants de ces territoires. En outre, on a reconnu par plusieurs décrets-lois en 1918 et en 1919 la nationalité roumaine aux Juifs de Roumanie (qui ne pouvaient l'obtenir jusqu'alors que par des requêtes individuelles).

La Conférence de paix a confirmé par le traité de Saint-Germain (le 10 septembre 1919) l'union de la Bucovine, par celui de Trianon (le 4 juin 1910) l'union de la Transylvanie, et par le traité de Paris (le 28 octobre 1920) l'union de la Bessarabie à la Roumanie. Même si l'Etat roumain avait accordé des droits civiques aux minorités nationales, le Conseil des Quatres (la France, la Grande Bretagne, les Etats Unis et l'Italie) à la demande de certains milieux juifs internationaux a imposé aux Etats qui succédèrent à la monarchie des Habsbourg (la Pologne, la Tchécoslovaquie, la Roumanie, le Royaume des Serbes, des Croates et des Slovènes) aussi bien qu'à la Grèce de signer un traité tout particulier concernant les minorités. Cette décision a suscité de vives discussions. Le chef de la délégation roumaine, Ion I.C. Brătianu, a démontré que son pays octroyait des droits égaux pour tous ses habitants, sans distinction d'origine de sorte que par la conclusion du traité des minorités on arrivera à encourager les tendances de certains citoyens qui voulaient échapper à l'autorité de l'Etat roumain pour s'adresser à des instances internationales qui, sous ce prétexte, pourraient intervenir dans les affaires internes de la Roumanie. Finalement, le 10 décembre 1919 le traité des minorités a été signé par les représentants de l'Etat roumain.

À la Conférence de paix de Paris le principe des nationalités a eu gain de cause, en attestant par les traités signés la formation de certains Etats nationaux en Europe. Toutefois, suite aux événements historiques d'après la première guerre mondiale, il n'y avait aucun Etat européen sans avoir des minorités nationales. Envisagée de ce point de vue, la Roumanie ne faisait pas exception; environ 28% du total des citoyens roumains appartenaient aux minorités nationales, desquels 7,9% étaient des Hongrois, 4,1% des Allemands,

4% des Juifs, 3,2% des Ruthènes et Ukrainiens, 2,3% des Russes, 2% des Bulgares, 1,5% des Tziganes, 0,9% des Turcs etc.

Conformément aux données statistiques de 1919, en Transylvanie la structure ethnique se présentait de la manière suivante: les Roumains – 57,12%, les Hongrois – 26,46%, les Allemands – 9,87%, les Juifs – 3,28% et d'autres nationalités – 3,27%.

L'intégration des minorités nationales à l'Etat roumain a été un processus complexe, marqué non seulement par des éléments positifs, mais aussi par des moments tendus.

Les autorités gouvernementales ont été préoccupées de créer le cadre légal qui pourrait assurer l'égalité parfaite de tous les citoyens de la Roumanie. C'est ainsi que le décret-loi relatif à la réforme électorale, adopté en novembre 1918, ne faisait pas de distinction ethnique entre les habitants du pays. L'article 1 stipulait: „Tous les citoyens roumains majeurs ont le droit d'élire par vote secret, collectif, obligatoire, égal et direct et faisant état d'une représentation proportionnelle, un nombre de députés proportionnel à la population.“ Le 29 mars 1923 une nouvelle Constitution a été promulguée, son premier article spécifiant: „Le Royaume de la Roumanie est un Etat national, unitaire et indivisible.“ La Constitution accordait les droits et les libertés fondamentaux des citoyens: „Sans distinction d'origine ethnique, de langue ou de religion, les Roumains jouissent de la liberté de la conscience, de la liberté de l'instruction, de la liberté de la presse, de la liberté des réunions, de la liberté de s'associer et de toutes les libertés et les droits établis par les lois“ (art. 5); „La différence existante en ce qui concerne les croyances religieuses et la confession, l'origine ethnique et la langue, ne fait pas obstacle en Roumanie à acquérir des droits civils et politiques et à les exercer“ (art. 7); „Tous les Roumains, sans distinction d'origine ethnique, de langue ou de religion, sont égaux devant la loi et en même temps ont le devoir de participer tous aux impôts et aux charges publiques“ (art. 8). L'article 133 se rapportait notamment à la naturalisation des Juifs qui vivaient en Roumanie avant 1918, en ratifiant tous les décrets-lois de 1918 et 1919 relatifs à cette question.

La législation ultérieure, adoptée conformément à la Constitution, avait comme principal élément les mêmes principes. En effet, la loi sur l'unification administrative, promulguée le 14 juin 1925, spécifiait que: „Chaque habitant de ce pays, sans discrimination de sexe et de nationalité, doit appartenir à une commune et doit prendre part à ses charges.“ (art. 7).

La population d'origine allemande intégrée à l'Etat roumain avait vécu sous de diverses dominations jusqu'en 1918; celle de Transylvanie et de Banat avait vécu sous la domination hongroise, celle de Bucovine sous la domination de l'Autriche, et celle de Bessarabie sous la domination de la Russie. Dans les nouvelles conditions la question fondamentale qu'on avait soulevée concernait l'organisation de cette minorité au niveau de l'Etat roumain. En septembre 1921, après plusieurs délibérations, on a organisé l'Union des Allemands de Roumanie, dirigée par un Conseil National dont Rudolf Brandsch était le président. L'Union se proposait de solutionner les questions culturelles, religieuses, politiques et économiques de cette minorité. L'Union des Allemands de Roumanie était représentée politiquement par le Parti Allemand, présidé par Hans Otto Roth. Celui-ci a édité ses propres publications, parmi les plus importantes étant „Kronstädter Zeitung“ et „Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt“.

Munie d'une longue expérience historique comme minorité nationale et menant une vie communautaire intense, la population allemande s'est adaptée facilement aux nouvelles conditions survenues après le 1er décembre 1918. En ce qui concerne la politique, le Parti Allemand a adopté une tactique de collaboration avec le parti au gouvernement, en considérant qu'il pouvait ainsi obtenir plus aisément le contentement des revendications spécifiques.

Après la signature du Traité de Trianon, les représentants de la minorité hongroise ont renoncé à leur position de „résistance passive“ à l'égard de l'Etat roumain et ils ont commencé à s'organiser pour promouvoir leurs propres intérêts. Ce processus a duré longtemps et il a été marqué par de fortes convulsions. En janvier 1921 on a organisé l'Union Hongroise et en juin 1921, on a fondé le Parti Populaire Hongrois. En février 1922 on a formé le Parti National Hongrois qui au mois du décembre, même année, fusionnant avec le Parti Populaire Hongrois, est devenu le Parti Hongrois de Roumanie. A la tête de ce parti s'est fait élire le baron Iószika Sámuel, et après sa mort, en juillet 1923, c'est Ugron István qui lui succéda. L'organe central du Parti Hongrois était: „Keleti Ujság“. La direction du parti était assurée par l'ancienne aristocratie hongroise et elle s'appuyait sur des institutions bancaires solides, sur un réseau de coopératives, sur l'église et sur plusieurs associations culturelles. Le Parti Hongrois prétendait être le représentant de toute la minorité hongroise de Roumanie, bien que certains représentants de cette minorité eussent une orientation politique différente, agissant surtout au sein du Parti Communiste de Roumanie et de la Fédération des Partis Socialistes.

Les Juifs – qui occupaient la troisième place par rapport au nombre d'habitants – se trouvaient dans une situation différente. Ceux qui avaient vécu avant 1918 en Roumanie étaient de formation culturelle roumaine, ceux de Transylvanie portaient les marques de l'esprit, de la culture et de l'idéologie hongroise, ceux de Bessarabie étaient les adeptes de la culture russe et ceux de Bucovine, de la culture autrichienne. Dès 1909, les Juifs de Roumanie avaient déjà leur propre organisation: l'Union des Juifs Terrestres. La tactique déployée par celle-ci visait la collaboration avec les partis roumains, premièrement avec ceux au gouvernement, et aussi l'intégration de ses membres au sein de ces partis, en vue de réaliser leurs aspirations.

À la veille de l'adoption de la Constitution, l'Union des Juifs Terrestres est devenue l'Union des Juifs de Roumanie (février 1923), dont le chef était dr. Willy Filderman. L'organe de presse de l'Union des Juifs de Roumanie était „Curierul israelit“.

Sous la direction d'Adolf Bernhardt on a fondé en 1924 l'Union Sioniste de Roumanie, organisation dont la mission était surtout d'amasser de l'argent dans le but d'acheter des terrains en Palestine et de créer des conditions aux Juifs (particulièrement l'apprentissage des métiers) pour qu'ils puissent y émigrer.

L'orientation politique n'était unitaire non plus: beaucoup de Juifs se sont faits inscrire dans le Parti Paysan et dans le Parti National Libéral; en même temps, un nombre important de Juifs a adhéré aux organisations de gauche et de l'extrême gauche; au sein du Parti Socialiste déployaient aussi une activité soutenue: Ilie Moscovici, Litman Ghelester, Șerban Voine et à la direction du Parti Communiste de Roumanie il y avait Alexandru Dobrogeanu Gherea

(Katz), Al. Bădulescu (Gilbert Moscovici), Elek Köblös, Marcel Pauker, David Fabian (Finkelstein), etc.

Quant à l'esprit national, certains Juifs étaient les promoteurs des valeurs roumaines, surtout dans la Roumanie d'avant 1918, pendant que les Juifs de Transylvanie étaient les adeptes des valeurs hongroises. Par exemple, „Uj Kelet“ (de nuance sioniste), qui venait de paraître à Cluj sous la direction d'Ernest Morton, était l'un des plus répandus journaux en hongrois.

Au sein de la communauté juive il y a eu de fréquentes confrontations en vue d'établir la voie à suivre. Il est à remarquer que les idées rattachées au mouvement sioniste étaient prédominantes.

Bien qu'à l'époque il y eût des plaintes de la part de la minorité juive, plaintes relatives à la modalité de respecter les droits et les libertés démocratiques, en réalité la Roumanie a été parmi les nombreux pays vers lesquels se sont dirigés les Juifs persécutés en Pologne, en Russie et en Hongrie. Beaucoup y sont entrés et se sont établis en Roumanie sans avoir rempli les formalités légales. Ces faits ont engendré un mouvement politique dont le but était de limiter les droits des Juifs à la nationalité roumaine.

Les difficultés économiques et sociales des minorités nationales étaient semblables à celles de la population roumaine majoritaire. On remarquait des différences sociales frappantes: à côté de quelques gens extrêmement riches (propriétaires de banques, de fabriques, de forêts etc) il y avait une classe sociale de condition matérielle modeste ou même à la limite de la pauvreté (des paysans dépourvus de terre, des domestiques, des mendiants etc.).

La Constitution de 1923 prévoyait: „Tous les facteurs de production jouissent d'une protection égale“ (art. 21). Mais à la suite des événements historiques, l'industrie, les banques et le commerce de Roumanie étaient d'une manière prépondérante en la possession des minoritaires. Par exemple, en 1923 en Bessarabie, le nombre des entrepreneurs de l'industrie était de 305 en villes, desquels 36 seulement étaient des Roumains et 279 appartenaient aux minorités nationales (24 Russes, 202 Juifs, 4 Polonais etc.) Conformément aux mêmes données statistiques, en 1925 en Transylvanie le nombre des industriels roumains était de 1272 (12,7%) et celui des industriels appartenant aux minorités était de 8714 (87,28%). En réalité, après l'Union de 1918, le capital industriel et bancaire qui appartenait aux minorités nationales a continué à augmenter pendant que pour les ethniques roumains cette évolution a été lente.

Entre 1918 – 1921 la Roumanie a légiféré la réforme agraire la plus complexe de l'Europe à cette époque-là. Compte tenu de ce qui était particulier à chaque province, on a adopté des lois spéciales pour la Bessarabie, pour la Transylvanie, pour la Bucovine. Ces lois avaient un caractère social et économique, poursuivant l'expropriation des grandes propriétés foncières appartenant aux grands propriétaires (conformément à une certaine échelle progressive) et la distribution de petits lopins de terre aux paysans. Autant par rapport à l'expropriation des grandes propriétés foncières que par rapport à la distribution des terres on n'avait pas pris en compte des critères ethniques; on affrontait seulement des difficultés en ce qui concerne les superficies arables. Conformément aux données statistiques, 1.393.353 chefs de famille ont été mis en la possession des terres, desquels 206.265 (19%) appartenaient aux mino-

rités nationales et de ces derniers 46.069 étaient des Hongrois, 24.815 des Allemands, 34.709 des Russes, 12.725 des Bulgares etc.

Lors de la mise en pratique de cette réforme on a soulevé la „question des optants“, c'est-à-dire le cas de presque 260 grands propriétaires fonciers de Transylvanie qui avaient opté pour la nationalité hongroise et qui avaient été expropriés conformément à la loi agraire de Roumanie. Ceux-ci demandaient à être exceptés à l'application de cette loi, en affirmant qu'ils avaient été expropriés en raison d'être Hongrois. Le Parti Hongrois de Roumanie et le gouvernement de Budapest ont déployé au plan international une vive campagne relative à cette question poursuivant à accréditer l'idée que la Roumanie ne respectait pas le traité des minorités et violait le traité de Trianon. Pendant que les gouvernements de la Tchécoslovaquie et de la Yougoslavie – devant une question similaire – avaient déclaré que la réforme agraire de leurs pays représentait une affaire de politique interne, les officialités roumaines ont entamé des discussions avec les milieux hongrois, dans l'espoir de les faire comprendre que leur point de vue était faux et que l'Etat roumain avait procédé correctement. Mais le cas est parvenu à la Société des Nations et à la Cour Internationale de Justice de Hague. En effet, le gouvernement de la Hongrie et le Parti Hongrois de Roumanie ont saisi cette occasion pour accréditer au plan international l'idée qu'il y avait une „question de la Transylvanie“ que le Traité de Trianon n'avait pas résolue.

Le processus de redressement et de développement de l'économie de la Roumanie a avancé grâce à l'apport de tous ses habitants, sans tenir compte de leur nationalité.

La vie culturelle des minorités nationales entre 1918 – 1925 a oscillé entre le traditionalisme et la modernité. L'enseignement a été une composante importante de la vie culturelle, ayant un rôle déterminant dans le processus d'instruction des enfants et de la jeunesse. Les écoles roumaines, de tous les degrés, étaient fréquentées par les minorités nationales aussi. En même temps, il y avait des écoles où la langue d'enseignement était celle des minorités nationales.

La loi de l'enseignement élémentaire public du 26 juillet 1924 prévoyait: „Pour l'enseignement primaire, la langue d'enseignement dans les écoles publiques est le roumain. Dans les communes où vit une population qui parle une autre langue que le roumain, le Ministère de l'Instruction Publique fondera dans la même proportion que pour les communes roumaines, des écoles normales dont la langue d'enseignement sera celle de la population concernée. Pour ces écoles, l'enseignement du roumain sera pourtant obligatoire, conformément au nombre de classes prévues par le règlement“. Apprendre le roumain – langue officielle de l'Etat – était en même temps une nécessité qu'un devoir. Si pour les Juifs, les Allemands, les Bulgares et les Turcs l'étude du roumain a été acceptée sans apporter des obstacles, parmi quelques minoritaires hongrois – surtout des fonctionnaires publics – on s'est heurté à une résistance et à un refus catégorique. Même si l'Etat roumain a dépensé des ressources importantes, premièrement des ressources pécuniaires pour donner ainsi la possibilité à la population minoritaire d'apprendre le roumain, il faut dire qu'on n'a pas mis en pratique les prévisions légales concernant la révocation des fonctionnaires qui ne parlaient pas la langue officielle de l'Etat.

Si avant 1918 en Transylvanie il n'y avait aucune école financée par l'Etat hongrois, ayant comme langue d'enseignement le roumain, après cette date les officialités roumaines ont assumé la charge de financer toutes les écoles publiques à langue d'enseignement spécifique à chaque minorité nationale, ainsi que toutes les écoles confessionnelles.

Le nombre des écoles confessionnelles des minorités augmente sensiblement après 1918, comme on peut remarquer dans le tableau ci-dessous:

La catégorie des écoles	L'année: 1918			L'année: 1925		
	catholiques	reformées	luthériennes	catholiques	reformées	luthériennes
écoles normales	367	362	258	25	684	268
lycées	13	9	9	17	11	11
civiles	25	3	5	48	19	8
commerciales	1	—	—	4	4	3

Toujours conservateurs, attachés aux institutions du passé et adeptes de l'isolement national, beaucoup de directeurs de ces écoles cherchaient à éluder les programmes des matières d'enseignement approuvés par le Ministère de l'Instruction.

En 1920, l'Université hongroise de Cluj et l'Université allemande de Cernăuți sont devenues des universités roumaines, conformément aux nouvelles réalités occasionnées par la formation de l'Etat national roumain. Ces universités, tout comme celles de Jassy et de Bucarest, ont été fréquentées par un nombre important d'étudiants minoritaires.

L'Etat roumain a accordé d'importantes subventions pour les églises, y compris celles des minorités nationales (église catholique, unitaire, calviniste, luthérienne, musulmane etc.).

Après la première guerre mondiale, le dialogue culturel engagé entre les représentants de la nation majoritaire et ceux des minorités nationales a occasionné une collaboration entre les diverses institutions (écoles, théâtres, rédactions des journaux, sociétés et établissements culturels etc.).

La vie culturelle et scientifique roumaine a été enrichie, dans ses divers domaines, par la contribution des personnalités remarquables appartenant aux minorités nationales, parmi lesquelles on peut rappeler: Hermann Oberth (technique spatiale), S. Sanielevici (mathématiques), Lazăr Edeleanu (chimie), Tamasi Aron, Nagy István, Tristan Tzara, Camil Baltazar (littérature), Ion Vineanu, S. Pauker (journalisme), J. Pherahim, Iosif Ross (peinture), Mina Minovici (médecine).

Il y avait en Roumanie un pluralisme culturel authentique, un pluralisme peu répandu en Europe à cette époque-là. D'ailleurs, même la culture roumaine – dans son ensemble – révélait son authentique envergure européenne.

Si avant 1918 en Transylvanie il n'y avait aucun théâtre roumain, après l'Union – parallèlement à la création du Théâtre National et de l'Opéra Roumain – s'est déroulée en hongrois l'activité du Nouveau Théâtre, fondé en

1906, à Cluj. Outre cela, en 1920, 10 théâtres hongrois ont reçu l'autorisation de fonctionnement.

La presse a été un domaine où les minorités nationales se sont pleinement activées. Quelques journaux roumains à grand tirage, „Adevărul“, „Dimineața“, „Lupta“, étaient la propriété des minoritaires, surtout des Juifs. Il y avait aussi une presse variée dans les langues des minorités nationales. Par exemple, sur 657 journaux et 524 revues imprimés en Roumanie en 1922, 181 journaux et 75 revues étaient imprimés dans les langues des minorités nationales (144 en hongrois, 71 en allemand, 17 en russe, 6 en hébreux, 5 en bulgare etc). Ces données sont éloquentes, compte tenu du fait qu'en 1914 plus de 3 millions de Roumains de Transylvanie avaient 44 publications en langue maternelle, desquelles seulement 2 étaient des quotidiens. Il est à remarquer que, sous la direction de Sextil Pușcariu venait de paraître en 1925 à Cluj en roumain et aussi en français, allemand et hongrois la revue „Cultura“ dont les rédacteurs en chef – Lucian Blaga, Yves Auger, Kristof György et Oscar Hetoliezka – avaient la mission d'élargir les relations culturelles et d'offrir une image fidèle du mouvement intellectuel roumain.

L'intégration des minorités nationales à l'Etat roumain a connu aussi des moments tendus. Pour le maintien de l'ordre, conformément à la loi du 22 décembre 1920, on a organisé le Sous-Secrétariat d'Etat pour les affaires des minorités ethniques, organisme rattaché au Ministère de l'Intérieur. Certaines tensions avaient été provoquées par les leaders des minorités nationales qui désiraient avoir des droits supplémentaires pour leurs communautés, outre les droits dont tous les citoyens de la Roumanie jouissaient. Une telle attitude ne saurait laisser les hommes politiques roumains sans réaction.

En répliquant aux leaders du Parti Hongrois – qui rappelaient la Résolution du 1er décembre 1918 d'Alba Iulia et sollicitaient l'autonomie nationale pour les minorités – Iuliu Maniu, l'un des auteurs de ce document historique, déclarait en 1924: „L'Assemblée Nationale n'a pas décidé l'autonomie nationale des minorités et elle ne l'a accordée non plus. Au contraire, elle a décidé consciemment et formellement qu'on ne pouvait pas la leur accorder et par conséquent il n'est plus question de l'autonomie nationale.“ En même temps, l'ancien président du Conseil Dirigeant précisait: „En outre, ni le traité de paix relatif aux minorités nationales de l'ancien empire des Habsbourg, conclu avec l'Autriche et ratifié par la Roumanie le 9 décembre 1919, et qui comprend, à ce qu'on connaît, des droits limités par rapport à ceux qu'on avait accordé à Alba Iulia, ne garantit d'aucune manière l'autonomie nationale pour les minorités, ne stipulant qu'une autonomie locale sous le contrôle de l'Etat et limitée aux questions culturelles et religieuses.“

Certains hommes politiques roumains, parmi lesquels s'est fait remarqué Alex. I. Cuza, estimaient que les Juifs étaient une minorité qui refusait systématiquement de s'intégrer à la communauté et dont le but était de former une élite qui devait dominer la vie économique et culturelle du pays, le peuple roumain courant le risque de ralentir son développement. Alex. I. Cuza a soutenu ses opinions pendant les cours donnés à l'Université de Jassy, les a fait connaître à la presse et à la tribune du Parlement. C'est lui qui a organisé un mouvement antisémite à Jassy pendant les années 1920 – 1921 pour empêcher ainsi l'accès des étudiants juifs à l'Université. Mais les autorités sont

intervenues et ont permis l'accès de tous les jeunes à l'instruction publique. Au cours de cette action le préfet de police Constantin Manciu s'est fait remarqué; il devait être assassiné par Corneliu Zelea Codreanu en octobre 1924.

Le 4 mars 1923, au moment où l'Assemblée Nationale Constituante a voté l'article 7 de la loi fondamentale, A. C. Cuza avait fondé la Ligue de la Défense Nationale-Chrétienne. Cette organisation exigeait la mise en application, dans les institutions publiques et surtout dans les universités, de „*numerus clausus*“ (c'est-à-dire une restriction du nombre des personnes appartenant aux minorités nationales suivant leur proportion par rapport au total de la population recensée en Roumanie). La Ligue de la Défense Nationale-Chrétienne n'a pas gagné d'adhérents, elle n'a exercé son influence ni sur l'évolution de la vie politique de Roumanie ni sur la politique de l'Etat roumain à l'égard des minorités.

Bien que toutes les forces politiques roumaines eussent reconnu la nécessité d'accorder leur appui à la nation majoritaire, en réalité les gouvernements roumains n'avaient opéré que peu de changements du point de vue économique et culturel dans les régions où les minorités nationales étaient nombreuses. L'idée de la „nationalisation“ des villes et de l'économie est restée un desideratum.

Maintes fois les représentants des minorités nationales ont recourru à la propagande externe, en présentant en détail et en donnant du poids à tout acte d'injustice que l'Etat roumain et les citoyens de la nation majoritaire leur avaient infligé. En effet, l'accablante majorité de ces cas n'avait pas un caractère ethnique; ils étaient le résultat des carences existantes dans le système de fonctionnement du régime démocratique de Roumanie.

D'ailleurs, les gouvernements roumains n'ont manifesté aucune préoccupation constante pour faire connaître à l'opinion publique mondiale la situation réelle dans laquelle se trouvait alors le pays. Les partis politiques de l'opposition, à leur tour, ont présenté l'activité gouvernementale, y compris dans la presse internationale, d'une manière défavorable qui, fatalement, nuisait à l'image de la Roumanie à l'étranger. La presse internationale, à l'affût du sensationnel, a présenté souvent de fausses nouvelles à l'égard de la Roumanie, le statut des minorités nationales y compris.

Au delà de certaines difficultés, la période 1918 – 1925 a marqué une étape importante dans la voie de l'intégration des minorités nationales à l'Etat national unitaire roumain. On a fondé des organisations politiques et culturelles, on a échangé des idées et on a recherché des solutions, beaucoup de celles-ci s'avérant être bénéfiques. Quant à la plupart des citoyens il y avait une bonne collaboration, autant pour la nation majoritaire que pour les minorités nationales.

L'évolution de la Roumanie après l'année 1918 a été au fait l'oeuvre de ses citoyens, soient-ils des ethniques roumains ou des minoritaires.

IOAN SCURTU

CONSIDERAȚII CU PRIVIRE LA ROMÂNIA ȘI PROBLEMA MINORITĂȚILOR NAȚIONALE

În decursul anului 1918, poporul român receptând și acționând în conformitate cu dreptul popoarelor la autodeterminare, într-un context internațional favorabil, și-a văzut aspirațiile împlinite. În aprilie Basarabia, în noiembrie Bucovina, și la 1 Decembrie Transilvania, s-au unit cu România. Teritoriul României ajunsese la o suprafață de 295.049 km², față de 137.047 km² înainte de război. În anul 1930 populația României era de 18.052.986 locuitori¹. Pe acest teritoriu, alături de populația română majoritară, trăiau și maghiari, germani, ruteni, ruși, evrei, bulgari, turci, tătari, țigani, sârbo-croați, slovaci, polonezi². Românii reprezentau 73% după limbă maternă și 71,9% după etnie, din populația țării. Minoritățile naționale, deși multe la număr, erau dispersate pe teritoriul țării, formând mase compacte doar în câte o regiune sau alta.

În Basarabia, românii reprezentau – în 1930 – 56,2%, în timp ce rutenii – 23,3%, evreii – 5,7% bulgarii – 5,7%, și turco-tătarii – 3,5%. În Bucovina, românii formau 44,5%, rutenii și rușii – 28,5%, evreii – 10,8% etc. În Dobrogea, 44,2% erau români, 22,8% – bulgari, 21,4% – turci și tătari.

În ce privește Transilvania, românii reprezentau în anul 1930 – 57,8% față de 53,8% în 1910, maghiarii 24,4% față de 28,6%, germanii 9,8% față de 10,2%, evreii 3,2% față de 3,5%³. Românii formau majoritatea populației în 20 din cele 23 de județe ale provinciei, maghiarii în 3 județe (Ciuc – 82,8%, Odorhei – 91,8%, Trei-Scaune – 80,7%). În 1910 dețineau majoritatea și în jud. Mureș – 50,7%, dispunând, în afara zonei secuiești, de proporții notabile doar în județele de la frontiera de vest (Bihor, Sătmar, Sălaj), și în județele Cluj și Brașov.

Sașii nu formau în nici un județ majoritatea absolută, dar formau mase compacte în fostul „fundus regius”, în județele Târnava Mare – 39,8%, Sibiu – 29,3%, Brașov – 19,9%, Târnava Mică – 16,1% și Bistrița-Năsăud – 14,4%, iar cealaltă grupare germană, șvabii, reprezentau 35% în jud. Timiș-Torontal, 12,8% în Caraș, 9,6% în Severin, 4,6% în Sălaj și 3,2% în Sătmar⁴.

Pe de altă parte, din cele 152 circumscripții electorale existente în anul 1925, românii erau în majoritate în 107, maghiarii în 20, iar germanii în 5. Din cele 4082 comune, la aceeași dată, românii dețineau majoritatea absolută în 2918 /73,92%/, maghiarii în 737 /18,2%/, germanii în 266 /6,50%/. Situația era alta în mediul urban, atât în anul 1910 cât și în 1930:

	1910	1930
români	17,6%	35%
maghiari	53,4%	37,9%
germani	13,2%	15,4%

Datele statistice prezentate atestă superioritatea numerică evidentă a românilor pe aproape întregul teritoriu al Transilvaniei. Acesta a fost, în fapt, elementul hotărâtor care a făcut posibilă unirea Transilvaniei cu România, hotărâtă la 1 Decembrie 1918 de către Marea Adunare Națională a românilor, ținută la Alba Iulia și confirmată prin Tratatul de Pace încheiat la Trianon între Puterile Aliate și Asociate, cu Ungaria la 4 iulie 1920. După 1 Decembrie 1918, evreii, sașii, șvabii au aderat la actul unirii, astfel că în momentul semnării Tratatului de Pace cca 72% din populația Transilvaniei se declarase pentru unirea cu România. Unirea Transilvaniei cu România n-a fost un dar al Marilor Puteri, oarecum din partea specialiștilor, un efect al politicii de război, sau a unei cuceriri militare – cum se susține în multe lucrări, mai vechi sau mai noi – ci a fost o rezultantă a maturității politice a poporului român și o concretizare a ideii de dreptate istorică.

În paralel cu desfășurarea Conferinței de Pace, în Basarabia, Bucovina și Transilvania, după recunoașterea Unirii de către autoritățile de la București, s-a desfășurat, treptat, procesul de instituire a autorității statului român pe aceste teritorii, care s-a încheiat în vara anului 1919⁵.

Harta politică a Europei va reflecta și în părțile centrale și sud-estice o mai mare concordanță între etnie și statul național.

La Conferința de Pace s-a înregistrat o schimbare esențială de concepție cu privire la problema minorităților naționale. Până la primul război mondial n-au existat reglementări internaționale în acest domeniu, ci doar unele interne sau între state și având în vedere protecția religioasă⁶.

Prin tratatele de pace încheiate cu Austria, Bulgaria, Ungaria și Turcia, și prin Tratatul de la Paris din octombrie 1920, precum și tratatele privind protecția minorităților, încheiate cu Polonia la 28 iunie 1919, cu Cehoslovacia și Iugoslavia la 10 septembrie, cu România la 9 decembrie 1919, cu Grecia la 10 august 1920 această chestiune a dobândit o valoare internațională – comunitățile evreiești având un rol determinant în elaborarea lor.

Prin neinclusiunea construcției juridice a dreptului minorităților în Pactul Națiunilor și încheierea unor tratate speciale numai cu unele țări în care trăiau minorități naționale – se poate vorbi, de la început, de o relativitate în această chestiune a principiului naționalităților.

Ca principiu general, toate aceste acte internaționale – cu mici excepții – aveau în vedere asigurarea de drepturi individuale pentru membrii minorităților și nu ca grupuri sau colectivități etnice.

Tratatele de pace încheiate cu Austria și Ungaria, precum și tratatul din 9 decembrie 1919 și cel din octombrie 1920 cuprindeau dispoziții cu privire la drepturile ce se cereau asigurate de către statul român pentru minoritățile naționale. E de remarcat că prin Convenția din 9 decembrie 1919, la art. 1, România se angajează */s'engage/, nu se obligă*, ca o parte din stipulațiile ei, și anume art. 2-8, să fie recunoscute ca legi fundamentale și ca nici o dispoziție internă să nu fie în contradicție cu tratatul încheiat între România, pe de o parte, și S.U.A., Anglia, Franța, Italia și Japonia, pe de altă parte.

Pe scurt, conținutul tratatului era: statul român se angaja să asigure protecția vieții, a libertății, liberul exercițiu al credinței, să recunoască drept cetățeni români orice persoană domiciliată în țară, sau născută pe același teritoriu – ungurii și austriecii – precum și pe evreii de pe tot cuprinsul țării

care nu se puteau prevala de altă cetățenie, egalitate în fața legii etc. Articolul 11 se referea la acordarea autonomiei culturale și religioase a sașilor și secuilor.

Adunarea de la Alba Iulia preconizase asigurarea deplină a drepturilor pentru minorități. Constituția României din anul 1923 – apreciată unanim pentru democratismul ei – stipula o egalitate deplină pentru români – în sensul de cetățeni români – indiferent de originea etnică, de limbă sau religie, în toate compartimentele sociale, economice, politice, culturale și religioase. Problema minorităților din România s-a plasat deci în contextul acestor acte juridice fundamentale, interne și externe, la care s-au adăugat legile speciale de unificare adoptate de statul român, unele chiar înaintea adoptării noii Constituții.

Evoluția României interbelice, în general, dar mai ales chestiunea minorităților naționale au generat o literatură istorică vastă și de multe ori extrem de contradictorie, care se referă în special la perimetrul Transilvaniei. Multe din cărțile, studiile, broșurile, articolele de presă, rapoarte ale unor comisii care au străbătut aceste meleaguri au prezentat și prezintă realitățile acelor ani doar în culori negre, fără nuanțe, fără perceperea corectă a adevărului istoric, fără a ține seama de psihologia majorității populației și a minorității, de disponibilitățile acesteia din urmă de a se integra în viața noului stat, de aerul de superioritate afișat de ele, fără a face comparații necesare cu statele din jur și a sesiza legătura dintre politica externă a unora și chestiunea minorităților naționale, fără relevarea condițiilor ingrate în care au trăit românii din Ungaria, ca și alte minorități până la 1 Decembrie 1918. Cum să ne putem explica și înțelege, de pildă, o frază dintr-o carte apărută la Budapesta în anul 1990, semnată de Tóth Sándor „Quo vadis, Românie“, care califică, printr-o sentință definitivă, aplicată întregului teritoriu al țării „naționalismul românesc“ stăpânit de o „ură furibundă“ față de maghiari „și de un antisemitism de aceeași intensitate“ /p.21/. I- am răspunde doar cu cele scrise de un profesor român, la 9 noiembrie 1918, la Fiume /Rieka/: „Popor român! De aici de la țărmul mării ridic glasul meu slab către Tine. Uită nedreptățile, asupririle, prigonirile, lacrimile, uită amărăciunea și chinul de care ai avut parte. Arată lumii că 18 veacuri de asuprire nu au putut schimba firea ta de nobil român. În seara când zbirii tăi își vor lua rămas bun, nu sudui, nu blestema, ci întinzându-le mâna spune: Cale bună frate, să știi că eu sunt român“⁷.

Lucrărilor amintite li se pot opune altele echilibrate, de analiză, documente editate sau inedite.

Nemulțumirile minorităților din Transilvania, mai multe formulate de maghiari, s-au referit la cauzele și efectele reformei agrare din anul 1921, la realități școlare (legile din 1924, 1925, 1928), bisericești (Concordatul 1927, legea cultelor 1928), administrative, judiciare și politice⁸. Acestea au fost exprimate în țară – prin lucrări distincte, în presă, prin memorii adresate autorităților statului român, locale și centrale, în parlament, la întruniri de partid și religioase – și peste hotare: la Liga Națiunilor, la lucrările de L'Union Internationale des Associations pour Société des Nations, la congrese și conferințe ale unor organizații politice – Uniunea Interparlamentară –, la congresele minorităților naționale din Europa, desfășurate anual începând din anul

1925⁹, având și un organ de presă „Nation und Staat“ /Wien/, prin memorii adresate unor comunități religioase sau oameni politici străini.

Un loc aparte în acest context l-au avut politica și propaganda revizionistă ale guvernelor maghiare, care nu s-au împăcat niciodată cu dezmembrarea Ungariei istorice.

O constatare principală pe care ținem să o facem este că statul român întregit, chiar dacă nu într-o măsură integrală, a asigurat condiții de dezvoltare mult mai favorabile pentru minoritățile naționale, decât cele pe care le avuseseră românii din Austro-Ungaria sau Rusia țaristă¹⁰.

Pe plan politic, ele, în funcție de ritmul încadrării în statul român – minoritatea maghiară a rămas timp de trei ani într-o pasivitate, conduită contestată, apoi, chiar de reprezentanți maghiari – și-au putut crea partide și uniuni politice, au participat la alegerile parlamentare – obținând un număr de mandate față de care și-au manifestat destul rezervele¹¹.

În plan economic, chestiunea cea mai contestată a fost reforma agrară, mai ales cea din Transilvania, problema exproprierii marilor proprietari maghiari, care optaseră pentru cetățenia maghiară fiind ani de-a lungul un obiect de dispută pe plan internațional¹². Chiar istoricii maghiari, de pildă Zsombor Szász, au recunoscut că până în 1918 majoritatea zdrobitoare a populației rurale fără pământ o formau românii, în timp ce proporția marilor proprietari români era doar de 3%. „Consequently, the Transylvanian class division coincided with national division“ – remarca Roucek¹³. Exproprierile și împrumăturile, la nivelul întregii țări, s-au făcut fără discriminări de ordin național sau religios. Aceasta a și făcut ca țărani minoritari să se simtă apropiați de cei români, și să fie cetățeni loiali, fiindcă intuiau că o eventuală schimbare teritorială, care i-ar fi readus în granițele statului maghiar le-ar fi periclitat condiția lor de proprietari. Aceasta s-a și întâmplat în Transilvania de Nord cedată Ungariei prin Dictatul de la Viena din 1940. A intuit-o perfect M. Folick în lucrarea sa¹⁴. Tot atât de realist a fost surprins acest proces din lumea satelor transilvănene și în lucrarea *Metamorphosis Transilvaniae* 1918-1936, la p.324. Tabloul general este confirmat și de Memoriul reprezentantului permanent al României pe lângă Societatea Națiunilor, din 9 noiembrie 1921, intitulat: *Minorités hongroises en Roumanie*¹⁵.

Neajunsurile din domeniul învățământului se refereau la „românizarea“ Universității din Cluj, la încetarea activității unor școli de stat în limba maghiară, la lipsa de sprijin material din partea statului, la dispoziții privind examenul de bacalaureat, etc.

Înainte de 1 Decembrie 1918 statul maghiar n-a susținut nici o școală de stat cu o altă limbă de predare decât maghiară. După Unire, statul român, în prima fază prin intermediul Consiliului Dirigent, a preluat fostele școli de stat, în cele aflate în teritorii locuite în majoritate de români introducându-se limba română de predare, susținând însă și școli sau secții în limbile minorităților naționale¹⁶. În paralel, bisericile minoritare au înființat, în deplină libertate, școli confesionale chiar în localități în care funcționau școli de stat în limbile lor, ceea ce a perturbat învățământul de stat. De pildă, în anul școlar 1922/23 au funcționat 1020 școli primare românești de stat, 562 maghiare, 51 germane și 53 pentru alte minorități. Statul român a încurajat și susținut înființarea de școli cu limba de predare germană pentru șvabii din Banat și Satu Mare.

În anul 1925 s-a adoptat Legea asupra bacalaureatului, modificată mai apoi în anii 1929 și 1931. Elevii de la școlile minoritare erau obligați în cadrul bacalaureatului și la un examen de limba română care era materia obligatorie în aceste școli, astfel că elevii să nu fie puși într-o situație neașteptată, care să le creeze dificultăți artificiale la trecerea examenului.

Conform Constituției României, presa, tiparul, se bucurau de o libertate deplină. Nu exista cenzura, nu se cerea vreo autorizație prealabilă pentru apariția vreunei publicații, nu exista cauțiunea. Aceasta a favorizat apariția unui număr de publicații – cărți, reviste, periodice – în limbile minorităților naționale. Astfel, între 1 ianuarie 1919 – 31 decembrie 1926 au apărut, în limba maghiară 1118 lucrări tipărite, mai mult decât se tipărise 30 de ani dinainte de Unire. În plus, conform unei informații oferite de Folick, 30% din toate cărțile publicate în Ungaria treceau în România, doar 1% din ele fiind interzise de statul român.

Conform Tratatului de protecție a minorităților, acestea aveau dreptul să-și prezinte doleanțele față de politica statului român la Liga Națiunilor. Frecvența acestor memorii înaintate de minoritățile din România sau în numele lor de organizații din afară sau state vecine este impresionantă. Numărul reclamațiilor soluționate favorabil, la nivelul întregii Europe, a fost deosebit de mic, reprezentanții minorităților văzând în acest fapt o lipsă de solicitudine din partea forului internațional față de cauza lor.

De pildă, o delegație a bisericii unitariene din S.U.A., compusă din Sydney B. Snow, Joel H. Metclaf și Edward B. Witte, a întreprins o călătorie prin județe din Transilvania unită cu România în intervalul martie-mai 1920. În final, a întocmit un raport intitulat *Transylvania under the Rule of Romania*¹⁷, pe care l-a prezentat „Ligii pentru protecția minorităților din România”, cu sediul la Budapesta, care l-a trimis Secretariatului Ligii Națiunilor. La rândul său acesta l-a făcut cunoscut Guvernului român. Documentul se dovedește a fi de o ostilitate extremă față de decizia majorității populației din teritoriu, românii, de unire cu România. Se vorbește doar de „ocupația românească”, afirmându-se tranșant că „that unless Transylvania is given independence ... it will be imposibil for Hungarians to live in the land al all”¹⁸. Totuși o revenire a Transilvaniei în cadrul Ungariei nu o aveau în vedere nici membrii delegației.

Observațiile Guvernului român, date martie 1922, pe marginea Raportului Comisiei unitariene americane, dezbate și analizează, mai întâi, chestiunile principiale, apoi, incriminările din diferitele compartimente¹⁹. „Întâia greșeală este însuși titlul raportului „Transylvania under the Rule of Romania” – afirmă Guvernul român. „Aceasta ar însemna că Transilvania și Banatul sunt două provincii deosebite de România propriu-zisă, cucerite și păstrate de România numai prin forța armelor. Adevărul este că aceste provincii ... s-au unit cu Vechiul Regat român din propria lor voință conform principiului autodeterminării națiunilor”²⁰. Referirile făcute cu privire la nerespectarea de către România a prevederilor Tratatului minorităților din 9 decembrie 1919 erau lipsite de suport juridic în condițiile în care respectivul tratat a fost ratificat de Parlamentul României la 30 august 1920, deci câteva luni după întocmirea raportului.

În anii următori, România a fost vizitată și de alte delegații străine, care s-au putut deplasa nestingherit prin țară, pentru a se informa despre situația

minorităților naționale²¹. Erik Colban, membru în Comitetul Minorităților din cadrul Ligii Națiunilor a întreprins mai multe călătorii în România, în anii 1922, 1923, 1925. Spre exemplu, în intervalul 23-28 octombrie 1925, a străbătut mai multe localități, comune și orașe și s-a întâlnit cu episcopi, oameni politici, profesori, învățători, țărani, români și minoritari.

Viața cotidiană din Transilvania s-a desfășurat firesc, fără tensiuni deosebite, fiecare familie căutând să-și realizeze o stare materială și spirituală cât mai adecvată. Comunitățile nu au trăit izolate, separate, în caste închise. Aceste afirmații sunt probate și de căsătoriile mixte încheiate. Beneficiind de o lucrare deosebită a lui Petru Râmneanțu, prezentăm câteva cifre ilustrative în acest sens. Căsătoriile mixte cele mai frecvente le-au încheiat bărbații români, unguroaicele, germanii de ambele sexe, evreii căsătorindu-se aproape numai între ei. Românii s-au căsătorit în proporție de 69,1% cu românce, 23,3% cu unguroaice și 5,8% cu germane. Bărbații unguri s-au căsătorit în proporție de 17,7% cu alte neamuri, germanii în proporție de 28,9%. Femeile românce s-au căsătorit cu bărbați de alt neam în proporție de 17,6%, unguroaicele de 28,9%, nemțoaicele de 29,9%. Firesc, căsătoriile bărbaților români cu unguroaicele au avut loc în mod masiv în regiunile sud-estice și de-a lungul graniței de vest. Se poate constata în cazul bărbaților români că numărul căsătoriilor mixte a fost de o intensitate uniformă în intervalul 1920-1937²². Procentajul divorțurilor bărbaților români a fost de 6,8% de românce, de aceeași proporție de unguroaice, de 7,7% de nemțoaice și 15,3% de evreice.

Problema minorităților s-a dovedit a fi o chestiune delicată pentru statul român, reliefaea ei istorică în toată extensiunea avută, necesitând o lărgire substanțială a cercetării.

Dr. GHEORGHE IANCU
Cercetător științific
Institutul de Istorie, Cluj-Napoca

NOTE

1. Sabin Manuilă, D. C. Georgescu, *Populația României*, București, 1938, p. 10. Această lucrare analizează și prezintă datele *Recensământului General al Populației din 29 decembrie 1930*.
2. Republique Française, Ministère de l'Economie Nationale. Institut National de la Statistique et des Etudes Economique: *Les Minorités ethniques en Europe Centrale et Balcanique*, I, Paris, 1946, p. 53. Pentru datele pe provincii și grupuri etnice vezi p. 54-67; vezi și studiul lui Marvin R. Jackson, „Changes in Ethnic Populations of South-Eastern Europe. Holocaust, Migration and Assimilation 1940-1970“, în: *Nationalitätenproblem in Südosteuropa*, herausgegeben von Roland Schönfeld, München, 1987, p. 72-104; Nicolae Dascălu, „The Economic and Political-Cultural Life of the Coinhabiting Nationalities in Romania between the Two World Wars“, în *Nouvelles études d'histoire*, VI/2, București, 1980, p. 193, 194.

3. Sabin Samuilă, *Aspectes démographiques de la Transylvanie*, Bucarest, 1938, p. 33.
4. Vezi: *Les Minorités ethniques...*, p. 58; vezi de asemenea și Silviu Dragomir, *La Transylvanie roumaine et ses minorités ethniques*, Bucarest, 1934, p. 42-45.
5. Gh. Iancu, *Contribuția Consiliului Dirigent la consolidarea statului național unitar român (1918-1920)*, Cluj-Napoca, 1985; Gh. Iancu, G. Cipăianu, *La Consolidation de l'union de la Transylvanie et de la Roumanie (1918-1919). Temoignages français*, Bucarest, 1990; Ernst Wagner, *Weitere Betrachtungen über die Beschlüsse von Karlsburg*, „Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde“, 1987, 10, Helf 1, p. 5, 70-75; Béla Pomogáts, *Aspirations des Hongrois de la Transylvanie vers l'autodetermination 1918-1921*, în: *Forschungen über Siebenbürgen und seine Nachbarn*, München, 1988, p. 81-90; Ignác Romsics, *Graf István Bethlens Konzeption eines unabhängigen oder autonomen Siebenbürgen*, în: *Ungarn Jahrbuch*, 1987, Band 15, p. 74-83; Mikó Imre, *Huszonkét év. Az erdély Magyarorszag politikai története. 1918 December 1-től 1940 augusztus 30-ig*, Budapest, 1941 *Erdély Magyar Evkönyv 1918-1929*, p. 237-238; Raffay Ernő, *Erdély 1918-1919*, Budapest, 1988.
6. George Sofronie, *Protecțiunea minorităților de rasă, de limbă și de religie sub regimul Societății Națiunilor*, Oradea, 1930; Theodor Weiter, *Nationalitätenkonflikt und Volksgruppenrecht im ausgehenden 20. Jahrhundert*, Band I, München, 1984.
7. Gh. Iancu, *Toamna popoarelor / 1918/*, în: *Vatra*, 1983, nr. 12, p. 15.
8. Mikó Imre, *op. cit.*, Nicolas Móríc, *The Fate of the Transylvanian Soil. A Brief Account of the Roumanian Land Reform of 1921*, Budapest, 1934; Viktor Lorenz, *Die Rechtslage der Deutschen Volksgruppe in Rumänien. Vom Weltkrieg bis 1940*, în: *Volk in Osten*, București, 1941, Helf 1/2, p. 2-9; Cornelius R. Zach, *Schwerpunkte siebenbürgisch-sächsischer Beziehungen zum rumänischen Staat 1920-1930*, în: *Ungarn Jahrbuch*, 1988, Band 16, p. 72-81.
9. *Die Nationalitäten in den Staaten Europas*. Sammlung von Lagebericht, von Ewald Ammende, Wien-Leipzig, 1931. Rumänien, p. 382-464.
10. Vezi pe larg Silviu Dragomir, *op. cit.*; *La Transylvanie*, Paris, 1946; Nicolae Dascălu, *op. cit.*
11. *Politics and Political Parties in Roumania*, International Reference Library Publishing Co., London, 1936.
12. „Practic toți europenii și câțiva americani, specialiști în drept internațional au intrat în dispută... Sincer vorbind aceasta nu era o problemă pentru minoritățile ai căror optanți au preferat să devină cetățeni maghiari. A fost mai degrabă o dispută între Ungaria care îi reprezenta pe optanți, și România, care a refuzat să îi excepteze pe aceștia de la aplicarea legii agrare”. (Joseph S. Roucek, *Contemporary Roumania and her Problems*, Standford University Press, 1932, p. 160).
13. *Ibidem*, p. 161.
14. M. Folick, *Facing Facts*, London, 1935, p. 250.
15. Arhivele Statului București, fond Vasile Stoica, dosar I/125; *Memorandum from the Permanent Representative of Romania to the League of Nations dated November 9th 1921*; „Hungarian Minorities in Transylvania”, Lausanne, 1921.
16. Augustin Caliani, *L'enseignement minoritaire en Transylvanie*, în *Revue de Transylvanie*, Cluj, 1934, 1, p. 153-179; 300-308.
17. *Transylvania under the Rule of Roumania. Report of the American Unitarian Commission*. 2 Edition, Budapest, 1921, 26 p.
18. *Ibidem*, p. 5.
19. Arhivele Statului București, fond Vasile Stoica, dosar I/162, 38 p.
20. *Ibidem*, f. 2.

21. Vezi spre exemplu călătoriile de informare întreprinse, în anii 1924 și 1928, de către delegații Comitetului American pentru Drepturile Minorităților Religioase (The American Committee on the Rights on Religious Minorities).
22. Petru Râmneanțu, *Problema căsătoriilor mixte în orașele din Transilvania în perioada de la 1920-1937*, Cluj, 1938.

BETRACHTUNGEN BETREFFEND RUMÄNIEN UND DIE FRAGE DER NATIONALEN MINDERHEITEN

Im Laufe des Jahres 1918 sah das rumänische Volk durch die Annahme und die Anwendung des Selbstbestimmungsrechtes der Völker sowie durch günstige internationale Zusammenhänge seine nationalen Bestrebungen erfüllt. Im April war es Bessarabien, im November die Bukowina und am 1. Dezember 1918 Siebenbürgen, die sich mit Rumänien vereinigten. Die Oberfläche Rumäniens wuchs von 137.047 km² auf 295.049 km². Im Jahre 1930 hatte Rumänien eine Bevölkerung von 18.052.986 Einwohnern. Auf diesem Gebiet lebten ausser der rumänischen Mehrheitsbevölkerung auch Ungarn, Deutsche, Ruthenen, Russen, Juden, Bulgaren, Türken, Tataren, Zigeuner, Serbokroaten, Tschechen, Slowaken und Polen. Der Anteil der Rumänen an der Gesamtbevölkerung betrug 73% nach der Sprache und 71,9% nach der Volkszugehörigkeit. Die zahlreichen nationalen Minderheiten lebten über das ganze Landesgebiet verstreut und waren nur in wenigen Gebieten in grösserer Dichte.

In Bessarabien bildeten im Jahre 1930 die Rumänen 56,2% der Bevölkerung, die Ruthenen 23,3%, die Juden 5,7%, die Bulgaren 5,7% und die Türken samt Tataren 5,5%. In der Bukowina stellten die Rumänen 44,5% der Bevölkerung dar, die Ruthenen und Russen 28,5%, die Juden 10,8% usw. In der Dobrudscha gab es 44,2% Rumänen, 22,8% Bulgaren und 21,4% Türken sowie Tataren.

Was Siebenbürgen betrifft, waren im Jahre 1930 die Rumänen 57,8% gegenüber 53,8% im Jahre 1910, die Ungarn 24,4% gegenüber 28,6%, die Deutschen 9,8% gegenüber 10,2%, die Juden 3,2% gegenüber 3,5%. Die Rumänen bildeten in 20 der 23 Kreise die Mehrheit, die Ungarn in drei Kreisen (Ciuc – 82,8%, Odorhei – 91,8% und Trei- Scaune – 80,7%). Im Jahre 1910 waren die Ungarn auch im Kreis Mureş eine Mehrheit von 50,7%. Ausserhalb der Seklergegend gab es eine nennenswerte ungarische Bevölkerung in den Grenzkreisen (Bihor, Satu Mare und Sălaj) sowie in den Kreisen Klausenburg (Cluj) und Kronstadt (Braşov).

Die Siebenbürger Sachsen hatten in keinem einzigen Kreis die absolute Mehrheit inne. Sie bildeten kompakte Siedlungsgebiete auf dem früheren „Königsboden“ in den Kreisen Grosse Kokel (Târnava Mare) – 39,8%, Hermannstadt (Sibiu) – 29,3%, Kronstadt (Braşov) – 19,9%, Kleine Kokel (Târnava Mică) – 16,1% und Bistritz-Nassod (Bistriţa-Năsăud) 14,4%. Die andere deutsche Bevölkerungsgruppe, die Schwaben, waren 35% im Kreis Timiş- Torontal, 12,8% im Kreis Cerna, 9,6% im Kreis Severin, 4,6% im Kreis Sălaj und 3,2% im Kreis Satu Mare.

In den 152 Wahlkreisen, die im Jahre 1925 bestanden, hatten die Rumänen die Mehrheit inne in 107, die Ungarn in 20 und die Deutschen in 5 Wahlkreisen. Von den 4082 Gemeinden die damals (1925) bestanden, hatten die Rumänen in 2918 (73,92%) die absolute Mehrheit, die Ungarn in 737 (18,2%), die Deutschen in 266 (6,5%). In den Städten war die Lage anders, sowohl im Jahre 1910 als auch 1930.

	1910	1930
Rumänen	17,8%	35%
Ungarn	53,4%	37%
Deutsche	13,2%	15%

Die obigen statistischen Angaben bezeugen die offensichtliche zahlenmässige Mehrheit der Rumänen fast auf dem gesamten Gebiet Siebenbürgens. Die war eigentlich das entscheidende Element, das die Vereinigung Siebenbürgens mit Rumänien möglich machte, die am 1. Dezember 1918 von der Grossen Rumänischen Nationalversammlung in Karlsburg (Alba Iulia) beschlossen wurde und die durch den Friedensvertrag von Trianon, der am 4. Juni 1920 zwischen den Entente – und ihren Verbündeten Mächten einerseits und Ungarn andererseits abgeschlossen wurde. Nach dem 1. Dezember 1918 erklärten die Juden, Sachsen und Schwaben ihre Zustimmung zur Vereinigung mit Rumänien, so dass zur Zeit der Unterzeichnung des Friedensvertrages etwa 72% der Bevölkerung Siebenbürgens sich für die Vereinigung mit Rumänien ausgesprochen hatte. Die Vereinigung war kein Geschenk der Grossmächte oder eine Folge der Rachepolitik oder einer militärischen Eroberung – wie dies in mehreren älteren und neueren Arbeiten behauptet wird –, sondern sie war das Ergebnis der politischen Reife des rumänischen Volkes und eine Verwirklichung des Gedankens der historischen Gerechtigkeit.

Gleichzeitig mit dem Verlauf der Friedenskonferenz fand in Bessarabien, in der Bukowina und in Siebenbürgen nach der Anerkennung durch die Bukarester Behörden der stufenweise Prozess der Einführung der rumänischen Staatshoheit in diesen Gebieten statt, der im Sommer 1919 abgeschlossen wurde.

Die politische Landkarte Europas widerspiegelte nach dem ersten Weltkrieg auch in Mittel – und Osteuropa eine grössere Übereinstimmung zwischen Volkstum und Nationalstaat als vorher.

Bei der Friedenskonferenz wurde eine wesentliche Änderung der Auffassung betreffend die Minderheitenfrage verzeichnet. Bis zum ersten Weltkrieg gab es keine internationalen Regelungen auf diesem Gebiet, sondern nur einige landesinterne oder zwischen einzelnen Staaten, die vor allem den Schutz der Religion betrafen.

Durch die Friedensverträge mit Österreich, Bulgarien, Ungarn und der Türkei, so wie durch den Friedensvertrag von Paris vom Oktober 1920, dann durch die Minderheitenschutzverträge, die am 28. Juni 1919 mit Polen, am 10. September 1919 mit der Tschechoslowakei und Jugoslawien, am 9. Dezember 1919 mit Rumänien und am 10. August 1920 mit Griechenland abgeschlossen wurden, gewann diese Frage eine internationale Bedeutung und die

jüdischen Gemeinschaften hatten einen massgebenden Einfluss bei ihrer Ausarbeitung.

Durch die Nichteinbeziehung des Rechtsbegriffes der Minderheitenrechte in den Völkerbundvertrag sowie durch den Abschluss besonderer Verträge nur mit einigen Ländern, in denen nationale Minderheiten lebten, kann gesagt werden, dass von Anfang an eine gewisse Relativität in der Minderheitenfrage bestand.

Als allgemeinen Grundsatz sahen alle diese internationalen Akten – mit wenigen Ausnahmen – die Zusicherung von individuellen Rechten für die Angehörigen der nationalen Minderheiten vor, aber nicht für Gemeinschaften oder Volksgruppen.

Die Friedensverträge mit Österreich und mit Ungarn sowie die Verträge vom 9. Dezember 1919 und vom Oktober 1920 enthielten Bestimmungen betreffend die Rechte, die der rumänische Staat den nationalen Minderheiten zusichern musste. Es ist hervorzuheben, dass durch den ersten Artikel des Vertrags vom 9. Dezember 1919 Rumänien es übernahm (s'engage), aber sich nicht verpflichtete (s'oblige), einige seiner Bestimmungen – und zwar die Artikel 2-8 – als grundlegende Gesetze anzuerkennen, und dass keine interne Gesetzbestimmung im Widerspruch zu dem zwischen Rumänien einerseits, sowie den Vereinigten Staaten, Grossbritannien, Frankreich, Italien und Japan andererseits abgeschlossenen Vertrag stehen sollte.

Der Inhalt dieses Minderheitenschutzvertrags war kurz folgender: der rumänische Staat übernahm es, den Schutz des Lebens, der Freiheit, der freien Religionsausübung zu sichern und als rumänischen Staatsbürger jede im Lande wohnhafte Person anzuerkennen, oder die auf dem gleichen Territorium geboren wurde – Ungarn und Österreicher -, ebenso auch die Juden aus dem ganzen Landesgebiet, die keine andere Staatsbürgerschaft hatten, ferner die Gleichheit vor dem Gesetz usw.

Der 11. Artikel bezog sich auf die Zuerkennung von religiöser und kultureller Autonomie für die Sachsen und die Sekler.

Die Karlsburger Versammlung sah die Zusicherung der vollen Rechte für die Minderheiten vor. Die Verfassung Rumäniens aus dem Jahr 1923 – die allgemein für ihren demokratischen Geist geschätzt wurde – bestimmte eine völlige Gleichheit für alle Rumänen – im Sinne von rumänischen Staatsbürgern – unabhängig von ethnischer Abstammung, Sprache oder Religion, auf allen Gebieten des gesellschaftlichen, wirtschaftlichen, politischen, kulturellen und religiösen Lebens. Die Minderheitenfrage in Rumänien stand also im Zusammenhang mit diesen inneren und auswärtigen grundlegenden Rechtsakten, zu denen noch die Sondergesetze betreffend die Vereinigung hinzukamen, von denen der rumänische Staat einige sogar schon vor der Annahme der neuen Verfassung annahm.

Die Entwicklung Rumäniens in der Zwischenkriegszeit im Allgemeinen und besonders die Minderheitenfrage hat eine reichhaltige und oft widersprüchliche historische Literatur hervorgebracht, die sich vor allem auf Siebenbürgen bezieht. Viele von den Büchern, Studien, Broschüren, Pressebeiträgen sowie Berichte von Kommissionen, die diese Gegenden bereist haben, schilderten und schildern die Realitäten jener Jahre nur in düsteren Farben, ohne Nuancierungen, ohne ein korrektes Verständnis für die historische Wahrheit,

ohne die Psychologie der Mehrheitsbevölkerung und der Minderheiten zu berücksichtigen, bzw. die Bereitwilligkeit der letzteren sich in das Leben des neuen Staates einzufügen, ohne das von den Minderheiten zur Schau getragene Überlegenheitsgefühl zu erwähnen und ohne die notwendigen Vergleiche mit den Nachbarstaaten zu ziehen, desgleichen ohne den Zusammenhang zwischen der Aussenpolitik einiger dieser Staaten und der Minderheitenfrage zu erfassen, ohne die ungünstigen Bedingungen zu erwähnen, unter denen die Rumänen sowie auch andere Minderheiten in Ungarn bis zum 1. Dezember 1918 gelebt hatten. Wie sollen wir z. B. einen Satz erklären und verstehen, der in einem im Jahre 1990 in Budapest erschienenen Buche steht, und zwar „Quo vadis, Rumänien?“ von Tóth Sándor, der mit einem abschliessenden Urteil für das ganze Land einen „rumänischen Nationalismus“ festschreibt, der von einem „rasenden Hass“ gegen die Ungarn beherrscht sei sowie von einem „Antisemitismus gleicher Intensität“ (Seite 21). Wir möchten darauf mit dem antworten, was ein rumänischer Professor am 9. November 1918 in Fiume (Rijeka) schrieb: „Rumänisches Volk! Von hier, von dieser Meeresküste, erhebe ich meine schwache Stimme zu dir. Vergiss die Ungerechtigkeiten, Unterdrückungen, Verfolgungen, Tränen, vergiss die Bitternis und die Qualen die du erduldet hast. Zeige der Welt, dass 18 Jahrhunderte der Unterdrückung dein Wesen als römischer Adel nicht verändern konnten. An jenem Abend, wenn deine Schergen Abschied nehmen, schimpfe nicht und fluche nicht, sondern reiche ihnen die Hand und sage: „Gute Reise, Bruder, du sollst wissen, dass ich ein Rumäne bin“.

Den vorerwähnten Arbeiten kann man andere ausgewogenere gegenüberstellen, Analysen, veröffentlichte und ungedruckte Dokumente.

Die Unzufriedenheiten der Minderheiten in Siebenbürgen, die zumeist von den Ungarn ausgedrückt wurden, betrafen die Ursachen und die Auswirkungen der Agrarreform von 1921, Schulfragen (die Gesetze aus den Jahren 1924, 1925 und 1928), Kirchenfragen (das Konkordat von 1927, das Kultusgesetz von 1928), Verwaltungs-, Rechts- und politische Fragen. Diese Unzufriedenheiten wurden innerhalb des Landes ausgedrückt mit besonderen Schriften, in der Presse, durch Denkschriften sowohl an die lokalen als auch an die zentralen Behörden des rumänischen Staates, im Parlament, auf Partei – und religiösen Versammlungen, aber auch jenseits der Grenzen des Landes, beim Völkerbund, bei den Arbeiten der L'Union Internationale des Associations pour Société des Nations, bei Kongressen und Konferenzen einiger politischer Organisationen – wie die Interparlamentarische Union –, auf den Kongressen der nationalen Minderheiten Europas, die beginnend mit dem Jahre 1925 alljährlich veranstaltet wurden und auch ein eigenes Organ hatten „Nation und Staat“, das in Wien herauskam, desgleichen durch Denkschriften an religiöse Gemeinschaften oder an ausländische Politiker.

In diesem Zusammenhang hatte die Revisionspolitik und – propaganda der ungarischen Regierungen eine besondere Rolle, die sich mit der Aufteilung des historischen Ungarns nie abfinden konnten.

Wir legen Wert darauf eine grundsätzliche Feststellung zu machen, und zwar, dass der rumänische Staat nach der Vereinigung für die nationalen Minderheiten wenn auch nicht vollkommene, so doch viel günstigere Entwick-

lungsbedingungen sicherte, als sie die Rumänen in Österreich-Ungarn oder im zaristischen Russland gehabt hatten.

In politischer Hinsicht konnten die nationalen Minderheiten – je nach dem Rhythmus ihrer Eingliederung in den rumänischen Staat – politische Parteien und Verbände bilden, sie nahmen an den Parlamentswahlen teil und erhielten eine Anzahl von Abgeordnetensitzen, dergegenüber sie genügend Vorbehalte äusserten. Nur die ungarische Minderheit verharnte drei Jahre lang in einer passiven Haltung, die später selbst von den ungarischen Vertretern abgelehnt wurde.

Auf wirtschaftlichem Gebiet war die strittigste Frage die Agrarreform, besonders die in Siebenbürgen, wobei die ungarischen Grossgrundbesitzer, die für die ungarische Staatsbürgerschaft optiert hatten, enteignet wurden. Dies Problem war jahrelang eine internationale Streitfrage. Sogar die ungarischen Historiker, z. B. Zsombor Szász gaben zu, dass bis 1918 die überwältigende Mehrheit der Landbevölkerung ohne Bodenbesitz Rumänen waren, während es nur 3% rumänische Grossgrundbesitzer gab. „Consequently, the Transylvanian class division coincided with national division“ bemerkte Roucek. Die Enteignungen und die Bodenzuteilungen wurden im ganzen Land ohne nationale und religiöse Diskriminierungen durchgeführt. Das führte dazu, dass die Bauern aus den Reihen der Minderheiten sich mit den rumänischen Bauern verbunden fühlten und loyale Staatsbürger waren, weil sie mit recht annahmen, dass eine eventuelle Änderung der staatlichen Oberhoheit die sie wieder in die Grenzen des ungarischen Staates bringen würde, ihre Existenz als Grundeigentümer gefährden würde. Das geschah dann auch tatsächlich in jenem Teil Nordsiebenbürgens, der als Folge des Wiener Diktats von 1940 an Ungarn abgetreten wurde. Dies sah M. Folick in seiner Abhandlung voraus. Ebenso realistisch wurde dieser Vorgang in der Welt der siebenbürgischen Dörfer auch in dem Werk *Metamorphosis Transilvaniae 1918 – 1936*, S. 324 erfasst. Das allgemeine Bild wird bestätigt auch durch die Denkschrift des Ständigen Vertreters Rumäniens beim Völkerbund vom 9. November 1921 mit dem Titel „Minorités hongroises en Roumanie“.

Die Unzufriedenheiten auf dem Gebiet des Unterrichtswesens betrafen die „Romanisierung“ der Klausenburger Universität, die Einstellung einiger Staatsschulen mit ungarischer Unterrichtssprache, das Fehlen von materieller Unterstützung durch den Staat sowie die Bestimmungen betreffend die Reifeprüfung (Bakkalaureat).

Vor dem 1. Dezember 1918 unterstützte der ungarische Staat keine einzige Staatsschule mit anderer als der ungarischen Unterrichtssprache. Nach der Vereinigung Siebenbürgens mit Rumänien übernahm der rumänische Staat – anfangs durch den Leitenden Regierungsrat für Siebenbürgen (Consiliul Dirigent) die früheren Staatsschulen. In jenen Schulen die in Gebieten lagen wo mehr Rumänen lebten, wurde das Rumänische als Unterrichtssprache eingeführt, daneben aber auch Schulen oder Sektionen mit den Sprachen der nationalen Minderheiten unterstützt. Parallel dazu gründeten die Kirchen der Minderheiten in voller Freiheit konfessionelle Schulen auch in solchen Ortschaften, wo es Staatsschulen in ihrer Sprache gab, was den staatlichen Unterricht störte. So bestanden im Schuljahr 1922/1923 beispielsweise 1020 rumänische staatliche Grundschulen, 582 ungarische, 51 deutsche

und 53 für andere Minderheiten. Der rumänische Staat förderte und unterstützte die Gründung von Schulen mit deutscher Unterrichtssprache für die Banater und für die Sathmarer Schwaben.

Im Jahre 1925 wurde das Gesetz über die Reifeprüfung (Bakkalaureat) angenommen, das in den Jahren 1929 und 1931 abgeändert wurde. Die Schüler von den Schulen der nationalen Minderheiten waren im Rahmen des Bakkalaureats zu einer Prüfung in rumänischer Sprache verpflichtet, die in diesen Schulen verpflichtender Unterrichtsgegenstand war, so dass die Schüler nicht in einer unvorhergesehenen Lage waren, die ihnen künstliche Schwierigkeiten bei der Prüfung bereitet hätte.

Gemäss der Verfassung Rumäniens erfreuten sich die Presse und der Buchdruck der vollen Freiheit. Es gab keine Zensur, es wurde keine vorherige Genehmigung für das Erscheinen irgendeiner Publikation verlangt, es gab keine Kautions. Diese Lage begünstigte das Erscheinen einer grossen Zahl von Publikationen – Bücher, Zeitschriften, Zeitungen – in den Sprachen der nationalen Minderheiten. Zwischen dem 1. Januar 1919 und dem 31. Dezember 1926 erschienen 1118 gedruckte Titel in ungarischer Sprache, mehr als in 30 Jahren vor der Vereinigung gedruckt worden waren. Zusätzlich dazu gelangten nach einer Angabe von Folick 30 Prozent aller in Ungarn gedruckten Bücher nach Rumänien, von denen nur für ein Prozent vom rumänischen Staat die Einfuhr verboten wurde.

Laut dem Minderheitenschutzvertrag hatten die Minderheiten das Recht, ihre Beschwerden gegen die Politik des rumänischen Staates beim Völkerbund vorzubringen. Die Anzahl dieser Denkschriften, die die nationalen Minderheiten in Rumänien oder ausländische Organisationen sowie Nachbarstaaten in deren Namen vorlegten, ist beeindruckend. Die Anzahl der günstig erledigten Beschwerden in ganz Europa war sehr gering und die Vertreter der Minderheiten sahen darin ein mangelndes Entgegenkommen seitens des internationalen Gremiums für ihre Sache.

So zum Beispiel unternahm eine Delegation der unitarischen Kirche aus den Vereinigten Staaten – bestehend aus Sydney B. Snow, Joel H. Metcalf und Edward B. Witte vom März bis Mai 1920 eine Reise durch mehrere Kreise des mit Rumänien vereinigten Siebenbürgens. Am Ende dieser Reise verfassten sie einen Bericht mit dem Titel „Transylvania under the Rule of Romania“, den sie der „Liga zum Schutze der Minderheiten in Rumänien“ mit dem Sitz in Budapest vorlegten. Von hier ging der Bericht an das Sekretariat des Völkerbundes, das ihn dann der rumänischen Regierung bekannt machte. Dies Dokument erweist sich als von einer besonderen Feindseligkeit gegen den Beschluss der rumänischen Mehrheitsbevölkerung über die Vereinigung mit Rumänien. Es wird nur von der „rumänischen Besetzung“ gesprochen und fest behauptet, dass „that unless Transylvania is given independence ... it will be imposibil for Hungarians to live in the land al all“. Trotzdem fassten die Mitglieder der Delegation die Rückkehr Siebenbürgens zu Ungarn nicht ins Auge.

Die Bemerkungen der rumänischen Regierung über den Bericht der unitarischen Kommission, datiert vom März 1922, erörtern und analysieren zuerst die grundsätzlichen Fragen und dann die Beschuldigungen auf den einzelnen Gebieten.

Der erste Fehler ist der Titel des Berichtes „Transylvania under the Rule of Romania“, stellt die rumänische Regierung fest. „Das würde heissen, dass Siebenbürgen und das Banat zwei vom eigentlichen Rumänien verschiedene Provinzen seien, die von Rumänien mit Waffengewalt erobert und gehalten würden. Die Wahrheit ist, dass diese beiden Provinzen sich mit dem alten Königreich Rumänien aus ihrem eigenen Willen und gemäss dem Selbstbestimmungsrecht der Völker vereinigt haben. Die Hinweise auf die Nichteinhaltung des Minderheitenschutzvertrags vom 9. Dezember 1919 durch Rumänien entbehrten der rechtlichen Grundlage, nachdem der betreffende Vertrag erst am 30. August 1920 ratifiziert wurde, also einige Monate nach der Ausarbeitung des Berichtes“.

In den folgenden Jahren wurde Rumänien auch von anderen ausländischen Delegationen besucht, die sich unbehindert im Lande frei bewegen konnten um sich über die Lage der nationalen Minderheiten zu informieren.

Erik Colban, der Mitglied des Minderheitenkomitees im Rahmen des Völkerbundes war, unternahm mehrere Reisen nach Rumänien in den Jahren 1922, 1923 und 1925. Während der Zeit vom 23. bis zum 28. Oktober 1925 reiste er durch mehrere Ortschaften – Gemeinden und Städte – und traf dabei Bischöfe, Politiker, Professoren, Lehrer, Bauern – sowohl Rumänen als auch Minderheitler.

Das alltägliche Leben in Siebenbürgen verlief auf natürliche Weise, ohne besondere Spannungen und jede Familie trachtete danach, sich eine möglichst entsprechende materielle und geistige Existenz zu sichern. Die nationalen Gemeinschaften lebten nicht isoliert, getrennt oder in geschlossenen Kasten. Dies beweisen auch die vielen geschlossenen Mischehen. Anhand einer vorzüglichen Arbeit von Petru Râmneanu bringen wir einige veranschaulichende Zahlen darüber. Die meisten Mischehen gingen die rumänischen Männer, die Ungarinnen und die Deutschen beiderlei Geschlechts ein, während die Juden fast nur unter einander heirateten. Die Rumänen heirateten in 69,1% der Fälle Rumäninnen, in 23,3% Ungarinnen und in 5,8% deutsche Frauen. Die ungarischen Männer heirateten in 17,7% der Fälle Andersnationale, die Deutschen im Prozentsatz von 28,9%. Die rumänischen Frauen heirateten andersnationale Männer in 17,6% der Fälle, die Ungarinnen in 28,9% der Fälle und die deutschen Frauen in 29,9% der Fälle. Natürlicherweise fanden die Heiraten rumänischer Männer mit Ungarinnen in grosser Anzahl im südöstlichen Gebiet Siebenbürgens sowie an der Westgrenze Rumäniens statt. Bei den rumänischen Männern lässt sich feststellen, dass die Anzahl der Mischehen während dem Zeitraum 1920-1937 gleichbleibend war. Der Prozentsatz der Scheidungen von rumänischen Männern lag bei 6,8% von rumänischen Frauen, bei ebensoviel von ungarischen Frauen, dann bei 7,7% bei deutschen Frauen und von 15,3% bei jüdischen Frauen.

Die Minderheitenfrage war eine delikate Angelegenheit für den rumänischen Staat und ihre historische Untersuchung in ihrem ganzen Ausmasse erfordert eine wesentliche Erweiterung der Forschung.

Dr. GHEORGHE IANCU
Wissenschaftlicher Hauptforscher
am Geschichte – Institut in Klausenburg – Napoca

CONSIDÉRATIONS SUR LA ROUMANIE ET SUR LA QUESTION DES MINORITÉS NATIONALES

Au cours de l'année 1918 le peuple roumain s'est rendu compte des changements survenus et, agissant dans ce contexte international favorable conformément au droit d'autodétermination des peuples, avait accompli ses aspirations. En avril, la Bessarabie s'est unie à la Roumanie; à celle-ci succédèrent la Bucovine en novembre et la Transylvanie qui, le 1er décembre s'est jointe aussi à la Roumanie. Le pays s'est agrandi ainsi jusqu' à 295.049 km², par rapport à 137.047 km², la superficie d'avant la guerre. En 1930 la Roumanie comptait 18.052.986 habitants. A côté de la population majoritaire roumaine sur ce territoire vivaient aussi des Hongrois, des Allemands, des Ruthènes, des Russes, des Juifs, des Bulgares, des Turcs, des Tatars, des Tziganes, des Serbo-Croates, des Tchèques, des Slovènes, des Polonais. Du total de la population du pays les Roumains étaient 73% d'après la langue maternelle et 71,9% d'après l'origine. Même s'il y avait beaucoup d'ethnies, les minorités nationales étaient dispersées sur le territoire du pays, en formant des masses compactes seulement dans quelques provinces. En Bessarabie les Roumains comptaient – en 1930 – 56,2% du total des habitants, tandis que les Ruthènes en représentaient 23,3%, les Juifs 5,7%, les Bulgares 5,7%, et les Turco-Tatars 3,5%. En Bucovine, 44,5% étaient des Roumains, 28,5% des Ruthènes et des Russes, 10,8% des Juifs, etc. En Dobroudja les pourcentages étaient semblables, les Roumains comptant 44,2% les Bulgares 22,8%, les Turcs et les Tatars 21,4%.

En Transylvanie, du total de la population, les Roumains étaient en 1930 57,8% contre 53,8% en 1910, les Hongrois 24,4% contre 28,6%, les Allemands 9,8% contre 10,2%, les Juifs 3,2% contre 3,5%. D'un total de 23 districts de cette province, les Roumains étaient majoritaires dans 20 districts et les Hongrois dans 3 districts (Ciuc 82,2%, Odorhei 91,8%, Trei Scaune 80,7%). En 1910 ils avaient la majorité dans le district de Mures aussi – 50,7%, n'ayant, excepté la région habitée par les Szeklers, des pourcentages importants que dans les districts situés à la frontière de l'ouest (Bihor, Sătmar, Sălaj) et aussi dans les districts de Cluj et de Braşov.

Les Germano-Saxons n'étaient majoritaires en aucun district mais ils formaient des masses compactes dans l'ancien „fundus regius“, dans les districts de Târnava Mare – 38,8%, de Sibiu – 29,3%, de Braşov – 19,9%, de Târnava Mică – 16,1% et de Bistriţa Năsăud – 14,4%, pendant que les Allemands de Banat comptaient 35% dans le district de Timiş-Torontal, 12,8% à Caraş, 9,6% à Severin, 4,6% à Sălaj et 3,2% à Sătmar.

D'un total de 152 circonscriptions il est certain que les Roumains étaient majoritaires dans 107 circonscriptions électorales, les Hongrois dans 20 cir-

conscriptions et les Allemands dans 5. A la même date, les Roumains avaient la majorité absolue en 2918 communes (173,92%) d'un total de 4082, les Hongrois en 737 (18,2%), et les Allemands en 266 (6,5%). Dans le milieu urbain la situation différait en 1930 par rapport à 1910:

	1910	1930
les Roumains	17,6%	35%
les Hongrois	53,4%	37,9%
les Allemands	13,2%	15,4%

Les données statistiques présentées attestent la supériorité numérique évidente des Roumains presque sur tout le territoire de la Transylvanie. Cette supériorité numérique avait été au fond l'élément décisif qui avait permis l'union de la Transylvanie à la Roumanie, résolue le 1er décembre 1918 par la Grande Assemblée Nationale des Roumains d'Alba Iulia et confirmée par le traité de paix conclu le 4 juin 1920 à Trianon entre les Puissances alliées et associées et la Hongrie. Après le 1er décembre 1918, les Juifs et les Allemands ont adhéré également à l'union de sorte qu'au moment de la conclusion du traité de paix environ 72% du total de la population de la Transylvanie se déclarait pour l'union. L'union de la Transylvanie à la Roumanie n'a pas été un don de la part des Grandes Puissances, on ne l'a pas accomplie suite à une politique de vengeance ou de conquête militaire – comme quelques ouvrages, plus ou moins récents l'affirment – elle a été l'effet de la maturité politique du peuple roumain et, en même temps, la matérialisation de l'idée de justice historique.

Parallèlement aux travaux de la Conférence de paix, après que les autorités de Bucarest aient reconnu l'union, en Bessarabie, en Bucovine et en Transylvanie s'est déroulé, par étapes, le processus de l'institution de l'autorité de l'Etat roumain sur ses territoires, processus qui a pris fin pendant l'été 1919.

La carte politique de l'Europe allait refléter alors aussi bien dans ses régions centrales que dans celles du sud-est une meilleure concordance entre l'origine ethnique et l'Etat national.

A la Conférence de Paix on a remarqué un tournant décisif en ce qui concerne la question des minorités nationales. Il est admis que, jusqu'à la première guerre mondiale il n'y a pas eu de dispositions internationales dans ce domaine, rien que des dispositions internes ou entre les Etats, dans le but de protéger les diverses confessions.

Par les traités de paix conclus avec l'Autriche, la Bulgarie, la Hongrie et la Turquie, par le Traité de Paris du mois d'octobre 1920 aussi bien que par les traités relatifs à la protection des minorités – conclus avec la Pologne le 28 juin 1919, la Tchécoslovaquie et la Yougoslavie le 10 septembre, la Roumanie le 9 décembre 1919 et la Grèce le 10 août 1920 – la question soulevée a acquis de notoriété internationale, les communautés juives ayant un rôle décisif dans sa position.

A défaut de prévisions juridiques concernant les droits des minorités, prévisions qui soient incluses dans le Pacte des Nations et compte tenu de la conclusion des traités spéciaux uniquement avec les pays où vivaient des minorités nationales, on peut parler, dès le début, de la relativité du principe des nationalités eu égard à cette question.

Comme principe général, tous ces actes internationaux – à de rares exceptions – envisageaient la garantie des droits individuels pour les minoritaires, pas pour les collectivités ou pour les groupes ethniques.

Les traités de paix conclus avec l'Autriche et la Hongrie, tout comme le traité du 9 décembre 1919 et celui d'octobre 1920, prévoyaient des dispositions visant les droits que l'Etat roumain devait assurer aux minorités nationales. Il est à remarquer que par le 1er article de la Convention du 9 décembre 1919, la Roumanie s'engage, et on doit souligner qu'elle ne s'oblige pas, que quelques-unes de ces stipulations, particulièrement les articles de 2 à 8, soient reconnues comme lois fondamentales et que nulle disposition interne ne soit pas en contradiction avec le traité conclu entre la Roumanie d'une part et les Etats Unis, l'Angleterre, la France, l'Italie et le Japon, d'autre part.

Bref, le traité prévoyait que l'Etat roumain s'engageait à assurer la protection de la vie, des libertés et des confessions, à reconnaître comme citoyen roumain tout individu domicilié ou né dans le pays, c'est-à-dire les Hongrois, les Autrichiens et aussi les Juifs qui vivaient en Roumanie et qui ne pouvaient pas se prévaloir d'une autre citoyenneté, à reconnaître aussi l'égalité des citoyens devant la loi, etc. L'article 11 visait l'octroi de l'autonomie culturelle et confessionnelle pour les Saxons et les Szeklers.

L'Assemblée d'Alba Iulia avait envisagé aussi la garantie de tous les droits pour les minorités. La Constitution roumaine de 1923 – unanimement appréciée pour son démocratisme – stipulait une égalité totale pour tous les citoyens roumains, sans distinction d'origine ethnique, de langue ou de confession, dans tous les domaines de la vie économique, politique, culturelle et confessionnelle. La position de cette question a été donc faite dans le contexte de ces actes juridiques fondamentaux, internes et externes, auxquels s'étaient ajoutées les lois spéciales visant l'unification, quelques-unes adoptées par l'Etat roumain même avant la nouvelle Constitution.

L'évolution de la Roumanie entre les deux guerres mondiales et notamment la question des minorités nationales ont donné sujet à une vaste littérature historique, maintes fois extrêmement contradictoire, visant particulièrement le périmètre transylvain. Les livres, les études, les brochures, les articles parus dans la presse, les rapports rédigés par les commissions qui avaient passé par le pays n'avaient présenté ou ne présentaient pas les réalités de ces années qu'en noir, sans déceler les nuances, sans avoir une perception correcte de la vérité historique, sans tenir compte de la psychologie de la majorité et de la minorité de la population, de la disponibilité des minoritaires qui devaient s'intégrer dans la vie sociale du nouvel Etat, sans tenir compte de la supériorité que ceux-ci avaient affichée, sans faire les comparaisons nécessaires avec les Etats voisins et sans saisir la relation entre la politique extérieure de certains Etats et la question des minorités nationales, sans relever aussi les conditions ingrates de la vie des Roumains, semblables à celles des autres minorités de la Hongrie jusqu'au mois de décembre 1918. Par exemple, comment peut-on expliquer et en même temps comprendre une phrase d'un livre venant de paraître à Bucarest en 1990, „Qvo vadis, Roumanie“, signé par Toth Sándor qui emploie des sentences définitives et considère que „le nationalisme roumain“ est dominé par une „haine furibonde“ à l'égard des Hongrois et par un „antisémitisme d'une intensité similaire“ (p. 21). On ne pourrait lui répondre

que par les phrases écrites par un professeur roumain, le 9 novembre 1918, à Fuime, Rieka: „Peuple roumain! D'ici, des contrées éloignées au bord de la mer, j'élève ma voix faible vers Toi, mon peuple. Oublie les injustices, les oppressions, les persécutions, les larmes, oublie l'amertume et la souffrance dont tu a fait l'épreuve. Révèle au monde entier la noblesse du caractère des Roumains que 18 siècles d'oppression n'ont pu modifier. Le soir où tes oppresseurs prendront congé, ne profère pas d'injures, ne maudis pas, tend leurs la main tout en disant: Suis la bonne voie, frère et sache que je suis Roumain“.

Mais il y en a aussi d'autres ouvrages, plus objectifs, qui se rattachent à l'analyse et toute une série de documents publiés ou inédits.

Les mécontentements des minorités de Transylvanie, dont la plupart étaient formulés par les Hongrois, portent sur les causes et les effets de la réforme agraire de 1921, sur l'ensemble des problèmes scolaires (les lois de 1924, 1925 et 1928), sur les confessions (le concordat de 1927, la loi des cultes de 1928), sur les questions administratives, judiciaires et politiques. On les a donc fait connaître autant dans le pays – par des ouvrages, dans la presse, par des mémoires adressés aux autorités locales et centrales de l'Etat roumain, dans le Parlement, aux réunions de parti et confessionnelles – qu'à l'étranger: à la Ligue des Nations, aux travaux de l'Union Internationale des Associations pour la Société des Nations, aux congrès et aux conférences de quelques organisations politiques parmi lesquelles il faut rappeler l'Union Interparlementaire et les Congrès des minorités nationales d'Europe, organisés chaque année à partir de 1925 et dont l'organe de presse: „Nation und Staat“ paraissait à Vienne. On ne doit pas oublier non plus les mémoires adressés aux communautés confessionnelles et aux hommes politiques étrangers.

Dans ce contexte il y a lieu de souligner le rôle de la politique et de la propagande révisionnistes des gouvernements hongrois qui n'ont jamais accepté l'idée de l'éclatement de la Hongrie historique.

Il est à remarquer aussi que l'Etat roumain a assuré aux minorités nationales – même si partiellement – des conditions de vie supérieures à celles des Roumains de l'Empire d'Autriche-Hongrie ou de la Russie tsariste.

Dans le domaine de la vie politique, compte tenu du rythme d'intégration dans l'Etat roumain – et on doit ajouter ici que la minorité magyare est restée passive pendant trois années, conduite contestée alors même par ses représentants – les minorités ont eu la possibilité de fonder des partis ou des unions politiques et de participer aux élections parlementaires ayant obtenu un nombre de mandats à l'égard desquels les représentants magyars se sont montrés circonspects.

Quant à l'économie, c'est la réforme agraire qui a été la plus contestée surtout en Transylvanie où la question de la nationalisation des terrains appartenant aux grands propriétaires fonciers hongrois ayant choisi la nationalité hongroise a été pendant des années un sujet de dispute dans la vie internationale. Même les historiens hongrois comme Zsombor Szász avaient reconnu que jusqu'en 1918 les Roumains formaient la majorité écrasante de la population rurale sans lopin de terre pendant que le pourcentage pour les grands propriétaires roumains n'était que de 3%. „Consequently, the Transylvanian class division coincided with national division“ – remarquait Roucek. Les nationalisations et le partage des terres on les a faits dans tout le pays

sans discriminations nationales ou confessionnelles. C'est la raison pour laquelle les paysans minoritaires, souvent attachés aux paysans roumains, étaient aussi des citoyens loyaux car ils savaient qu'une éventuelle modification des frontières, qui les aurait placé de nouveau sous l'autorité de l'Etat hongrois aurait mis en danger leur condition de propriétaires. C'est justement ce qu'allait se passer en Transylvanie de Nord, cédée à la Hongrie en 1940 par le Diktat de Vienne dont M. Foliek en a parfaitement l'intuition dans son ouvrage. La même manière réaliste d'envisager la vie des villages transylvains on la retrouve également dans l'ouvrage *Metamorphosis Transylvaniae* 1918 – 1936, à la page 324, et aussi dans le mémoire intitulé „Minorités hongroises en Roumanie“, rédigé le 9 novembre 1921 par le représentant permanent de la Roumanie auprès de la Société des Nations.

Les difficultés existantes dans le domaine de l'enseignement se rapportaient à l'Université de Cluj, „assimilée à la langue roumaine“, à l'interruption de l'activité dans les écoles d'Etat ayant le hongrois comme langue d'enseignement, au manque d'appui matériel de la part de l'Etat, aux dispositions relatives à l'examen de baccalauréat, etc.

Avant le 1er décembre 1918 l'Etat hongrois n'avait donné son appui à aucune des écoles d'Etat dont la langue d'enseignement fut autre que le hongrois. Après l'union, dans une première étape par son Conseil Dirigeant, l'Etat roumain a assumé la responsabilité des anciennes écoles normales en introduisant l'étude du roumain dans celles qui se trouvaient dans les territoires où les Roumains étaient majoritaires, sans négliger cependant les écoles et les sections dont la langue était celle des minorités nationales. Parallèlement, sous l'autorité des églises des minoritaires on a mis en pleine liberté les fondements des écoles confessionnelles même dans les localités où il y avait déjà des écoles d'Etat dans les langues des minorités, fait qui a perturbé l'enseignement d'Etat. Par exemple, pendant l'année scolaire 1922-1923 on pouvait compter 1020 écoles primaires roumaines d'Etat, 562 écoles hongroises, 51 allemandes et 53 pour les autres minorités. L'Etat roumain a encouragé et est toujours venu à l'appui de la fondation des écoles ayant comme langue d'enseignement l'allemand pour les Souabes de Banat et de Satu Mare.

En 1925 on a adopté la Lois sur le baccalauréat, modifiée ultérieurement en 1929 et en 1931. Au baccalauréat, les élèves des écoles des minoritaires, étaient obligés de passer aussi un examen de langue roumaine qui était un objet d'étude obligatoire dans ces écoles en raison de ne pas créer aux élèves des difficultés artificielles à cet examen.

Conformément à la Constitution de la Roumanie, la presse et les publications jouissent d'une liberté totale. Il n'y avait pas de censure, on n'exigeait aucune autorisation préalable pour la parution d'une publication, il n'y avait pas de caution. Cette liberté a permis la parution d'un grand nombre de publications – livres, revues, périodiques – dont la langue était celle des minorités nationales. C'est ainsi que dès le 1er janvier 1919 et jusqu'au 31 décembre 1926 viennent de paraître 1118 publications en hongrois, plus qu'on avait publié pendant 30 années avant l'union. En outre, d'après une information donné par Foliek, 30% de tous les livres publiés en Hongrie passaient en Roumanie et 1% seulement avaient été interdits par l'Etat roumain.

Conformément au Traité pour la protection des minorités, celles-ci avaient le droit de présenter à la Ligue des Nations leurs doléances à l'égard de la politique de l'Etat roumain. La fréquence de ces mémoires présentés par les minorités de Roumanie ou, au nom des minoritaires, par des organisations étrangères ou par les Etats voisins, est impressionnante. Toujours est-il que le nombre des réclamations solutionnées favorablement pour l'Europe toute entière a été extrêmement bas, les représentants des minorités estimant que le for international manquait de sollicitude vis-à-vis de leur cause.

Pendant trois mois, mars-mai 1920, une délégation de l'église unitarienne des Etats Unis, dont les membres étaient Sydney B. Snow, Joel H. Meteaf et Edward B. Witte, avait entrepris un voyage dans les districts de Transylvanie, déjà unie à la Roumanie. A la fin de ce voyage elle a dressé un rapport intitulé „Transylvania under the Rule of Roumania“, présenté à la „Ligue pour la protection des minorités de Roumanie“ dont le siège était à Budapest, qui l'avait expédié au Secrétariat de la Ligue des Nations qui, à son tour, l'avait porté à la connaissance du Gouvernement roumain. Le document s'avère d'une hostilité extrême à l'égard de la décision prise par la population majoritaire de cette province, les Roumains, décision relative à l'union à la Roumaine. On ne parle que d'une „occupation roumaine“, en affirmant d'un ton tranchant que „that unless Transylvania is given independence... il well be impossible for Hungarians to live in the land at all“. Le retour de la Transylvanie sous l'autorité de l'Etat hongrois n'était cependant envisagé même pas par les membres de la délégation.

Datant du mars 1922, les observations du Gouvernement roumain sur le Rapport de la Commission unitarienne américaine portent premièrement sur les questions principales, pour répondre ensuite aux incriminations portées dans les divers domaines de la vie sociale. La première erreur c'est le titre même du rapport „Transylvania under the Rule of Roumania“ – affirme le Gouvernement roumain. „Cela signifierait que la Transylvanie et le Banat seraient deux provinces distinctes par rapport à la Roumanie proprement dite, conquises et gardées uniquement par la force armée. En réalité ces provinces se sont unies à la Roumanie d'avant 1918 de leur plein gré, conformément au principe d'autodétermination des nations“. En ce qui concerne les affirmations que la Roumanie ne respectait pas les stipulations du Traité des minorités conclu de 9 décembre 1919, on peut dire qu'elles étaient sans fondement juridique, compte tenu du fait que ce traité avait été ratifié par le Parlement roumain le 30 août 1920, quelques mois après l'élaboration du rapport.

La Roumanie a été visitée les années qui s'en suivirent par d'autres délégations étrangères qui avaient eu aussi la possibilité de s'y rendre en toute liberté pour se renseigner sur la situation des minorités nationales.

Erik Colban, membre du Comité des Minorités de la Ligue des Nations, avait entrepris en 1922, 1923 et 1925 plusieurs voyages en Roumanie. On doit mentionner que pendant la période 23 – 28 octobre il avait visité plusieurs localités, communes et villes où il avait rencontré des évêques, des hommes politiques, des professeurs, des instituteurs, des paysans roumains ou des minoritaires.

En Transylvanie la vie quotidienne s'est écoulée normalement, sans tensions particulières, chaque famille souhaitant une meilleure situation maté-

rielle et spirituelle. Les communautés ne vivaient pas isolées, elles n'étaient pas séparées en castes closes. Les mariages mixtes en font la preuve. Grâce au remarquable ouvrage signé par Petru Râmneanțu, on peut présenter quelques données significatives dans le sens de ce qui a été dit. Les mariages mixtes les plus fréquents ont été faits par les Roumains, les Hongroises, les Allemands et les Allemandes, les Juifs ne se mariant qu'avec des Juives. Il est à remarquer que 69,1% des Roumains se sont mariés avec des Roumaines, 23,3% avec des Hongroises et 5,8% avec des Allemandes. En ce qui concerne les Hongrois 17,7% se sont mariés choisissant leur partenaire d'une autre nationalité, les Hongroises en pourcentage de 28,9% et les Allemandes en pourcentage de 29,9%. Quant aux mariages des Roumains avec des Hongroises, ils ont été enregistrés notamment dans les régions du sud-est et tout au long de la frontière de l'ouest. On peut observer aussi que pour les Roumains le nombre des mariages mixtes est resté le même durant la période 1920 – 1927. Le pourcentage des divorces des Roumains d'avec les Roumaines a été de 6,8%, le même que pour les divorces d'avec les Hongroises, 7,7% d'avec les Allemandes et 15,3% d'avec les Juives.

La question des minorités s'est avérée épineuse pour l'Etat roumain, sa mise en relief du point de vue historique et dans toute son ampleur exigeant un travail soutenu dans le domaine de la recherche.

Dr. GHEORGHE IANCU
Chercheur à l'Institut d'Histoire de Cluj-Napoca

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Pe linia valorificării bogatului fond documentar deținut de Arhivele Statului din România se înscrie și inițiativa Direcției Generale a Arhivelor Statului de a publica prezentul volum de documente, referitor la o temă de actualitate în zbuciumata perioadă pe care o traversează societatea românească și anume aceea a minorităților naționale din România.

Colectivul de redactare și-a propus publicarea mai multor volume care să acopere perioada anilor 1918-1947.

În primul volum am selectat pentru a fi publicate, din miile de documente aflate în arhive, doar pe acelea din perioada 1918-1925. Am ales aceste repere cronologice, având în vedere faptul că, anul 1918 a marcat Marea Unire și constituirea României Mari, iar în anul 1925 s-a promulgat *Legea pentru unificarea administrativă*, publicată în Monitorul Oficial nr. 128 din 14 iulie, lege care a asigurat unificarea administrativă și instalarea autorităților statului român unitar asupra tuturor teritoriilor României Mari.

Între aceste două repere cronologice, am avut dificila misiune de a selecționa din mii de documente aflate în arhivele românești, un mănunchi care să reflecte diversele aspecte ale politicii statului român față de minorități și atitudinea acestora față de noua situație creată pe harta Europei după dezmembrarea Imperiului țarist și austro-ungar.

Un moment important al perioadei la care se referă documentele este promulgarea Constituției din 1923 care prevedea la articolul 5 că: „Românii, fără deosebire de *origine etnică* (subl. noastră), de limbă sau de religie, se bucură de libertatea conștiinței, de libertatea învățământului, de libertatea presei, de libertatea întrunirilor, de libertatea de asociație și de toate libertățile și drepturile stabilite prin legi”.

Majoritatea documentelor pe care le publicăm în prezentul volum sunt inedite. Ele au fost depistate în fondurile prefecturilor, tribunalelor, primăriilor, ale unor organizații ale minorităților naționale, în fonduri personale, apoi în fondurile Casa Regală, Președinția Consiliului de Miniștri, Ministerul Instrucțiunii. De asemenea, documente deosebit de valoroase au fost depistate în Arhiva Ministerului Afacerilor Externe precum și în colecția Microfilme aflată la Direcția Generală a Arhivelor Statului din București.

Documentele au fost publicate integral, fără omisiuni, în limba în care au fost redactate. Pentru cele în limbi străine – franceză, engleză, germană, maghiară – s-a realizat traducerea lor în limba română.

Ele sunt precedate de un rezumat, fiind urmate de cotă cuprinzând elementele de identificare, adică deținătorul, denumirea fondului, număr de dosar și filă.

La transcrierea documentelor s-a actualizat ortografia cu menținerea particularităților de limbă, s-au păstrat abrevierile uzuale; întregirile de text

s-au făcut între paranteze, iar în note, observații de critică internă a documentului. Însemnările de secretariat, survenite după întocmirea documentului s-au menționat în note, numai dacă au adus informații deosebite privitoare la datare, denumiri de instituții și structura organizatorică.

Așa cum reiese din conținutul lor, aria tematică a documentelor este foarte variată, ele referindu-se la aspecte ale integrării în administrația românească a foștilor funcționari publici minoritari, starea de spirit a populației minoritare, organizarea învățământului confesional minoritar, constituirea de asociații, participarea minoritarilor la viața politică, organizarea cultelor, implicațiile interne și internaționale ale aplicării Legii de reformă agrară din 1921.

Volumul se adresează specialiștilor care studiază istoria minorităților din țara noastră, relațiile acestora cu populația majoritară, impactul creării României Mari în conștiința minorităților, dar și cititorilor iubitori de istorie și adevăr, care au astfel posibilitatea de a cunoaște documentul, sursa primară pentru cei care scriu istoria cea adevărată, nefalsificată de interese politice sau etnice.

LIVIU BOAR

EDITORISCHE NOTIZ

Zur Auswertung der reichen Bestände der Staatsarchive Rumäniens gehört auch die Initiative der Generaldirektion der Staatsarchive in Rumänien, vorliegenden Urkundenband zu veröffentlichen, der sich auf ein aktuelles Thema der gegenwärtigen Übergangsperiode in Rumänien bezieht, und zwar auf die Frage der nationalen Minderheiten in Rumänien.

Das Redaktionskollektiv beabsichtigt die Veröffentlichung mehrerer Bände, die die Zeitspanne 1918-1947 umfassen werden.

Für den ersten Band wurden von Tausenden Dokumenten jene aus den Jahren 1918-1925 ausgewählt. Wir haben diese Jahre als Marksteine gesetzt, weil das Jahr 1918 die Grosse Vereinigung und damit die Entstehung Gross-Rumäniens bedeutet. Mit 1925 wird die Vereinheitlichung der Verwaltung markiert; das einschlägige Gesetz wurde im Amtsblatt („Monitorul Oficial“ nr.128, vom 14. Juni 1925) veröffentlicht.

Innerhalb dieses Zeitraumes, von 1920-1925, erwuchs uns die schwierige Aufgabe, aus der Fülle der in den rumänischen Archiven befindlichen Dokumente eine Auswahl zu treffen, die die verschiedenen Aspekte der Politik des rumänischen Staates gegenüber den nationalen Minderheiten sowie deren Haltung zur neuen Lage in Europa verdeutlichen, die nach dem Zerfall des Zarenreiches und der Donaumonarchie entstanden war.

Ein wichtiges Moment in diesem Zeitraum ist die Annahme der Verfassung von 1923, die in ihrem 5. Artikel festlegte: „Die Rumänen, ohne *Unterschied der ethnischen Abstammung* (Hervorhebung der Redaktion), der Sprache oder der Religion, erfreuen sich der Gewissensfreiheit, der Pressefreiheit, der Versammlungsfreiheit, die durch Gesetze festgesetzt werden“.

Die meisten der im vorliegenden Bande enthaltenen Dokumente sind bisher nicht veröffentlicht worden. Sie wurden aus den Beständen von Präfecturen (Kreisbehörden), Gerichtsbehörden, Bürgermeisterämter, Organisationen der nationalen Minderheiten sowie aus persönlichen Beständen zusammengetragen oder den Beständen des Königshauses, des Präsidiums des Ministerrats sowie des Unterrichtsministeriums entnommen; besonders wertvolle Texte wurden im Archiv des Aussenministeriums sowie in den Mikrofilm-Bestand der Generaldirektion der Staatsarchive in Bukarest aufgefunden.

Die Dokumente dieses Bandes wurden vollinhaltlich, ohne Auslassungen und in der Sprache der Originale veröffentlicht. Bei den fremdsprachigen Dokumenten – in Französisch, Deutsch, Ungarisch – werden Übersetzungen ins Rumänische beigefügt.

Vor dem Text der Dokumente steht ein Regest, gefolgt von den Signaturen: Archiv, Bestandsbezeichnung, Dossier-Nummer und Blattzahl.

Bei der Transskription wurde die Rechtschreibung modernisiert, aber sprachliche Eigenheiten beibehalten, ebenso die üblichen Abkürzungen. Die Kanzleivermerke, die einst nach der Ausstellung des Dokumentes hinzukamen, wurden nur dann wiedergegeben, wenn sie besondere Informationen betreffen die Datierung, Institutionen oder organisatorische Strukturen übermitteln.

Die Thematik der Dokumente des vorliegenden Bandes ist vielfältig. Sie beleuchtet die Einbeziehung der Minderheiten als Beamte in die rumänische Verwaltung, bezieht sich auf die Haltung der Minderheiten, die Organisation ihres konfessionellen Unterrichtswesens, auf Bildung von Vereinen, die Teilnahme der Minderheiten am politischen Leben, auf die Organisation der Kulte, die Durchführung der Agrarreform von 1921.

Der vorliegende Band wendet sich an jene Wissenschaftler, die die Geschichte der nationalen Minderheiten in Rumänien erforschen, ihren Beziehungen zum rumänischen Mehrheitsvolk nachgehen, oder die die Schaffung von Gross-Rumänien und die Auswirkungen der neuen Staatsform im Bewusstsein der Minderheiten interessieren. Ebenso wendet sich der Band an die Leser, die gern über „Geschichte und Wahrheit“ lesen; sie haben hier Gelegenheit Dokumente kennen zu lernen, die eine erstrangige Quelle für jene sind, die die wahre Geschichte schreiben, Dokumente, die nicht durch politische oder ethnische Interessen verfälscht wurden.

Wir danken allen, die zum Erscheinen dieses Bandes beigetragen haben.

LIVIU BOAR

NOTE SUR L'EDITION

Pour la valorisation du vaste fonds documentaire des Archives de l'Etat de Roumanie la Direction Générale des Archives de l'Etat a pris l'initiative de faire sortir ce volume comprenant des documents dont le thème – celui des minorités nationales de Roumanie – a conservé son actualité surtout pendant cette période tourmentée que la société roumaine tout entière traverse à présent.

Le collectif de rédaction s'est proposé de publier plusieurs volumes qui devraient présenter la période 1918-1947.

Pour le premier volume, parmi les milliers de documents existants dans les archives on n'a choisi pour la publication que 164 documents relatifs à une première période durant de 1918 à 1925. On a fait le choix de ces repères chronologiques, compte tenu des événements mémorables: la Grande Union et la formation de la Grande Roumanie et la promulgation en 1925 de la *Loi sur l'unification administrative*, publiée dans le Journal Officiel no. 128 du 14 juillet, loi qui a garanti l'unification administrative et l'installation des autorités de l'Etat roumain unitaire sur tous les territoires qui formaient alors la Grande Roumanie.

Vu ces deux repères chronologiques, on a eu la mission difficile de choisir parmi les milliers de documents trouvés dans les archives, un ensemble de documents qui devaient éclairer les divers aspects de la politique de l'Etat roumain à l'égard des minorités et leur attitude vis-à-vis des changements survenus sur la carte de l'Europe après l'ébranlement de l'Empire tzariste et de l'Empire d'Autriche-Hongrie.

Un autre moment important de la période présentée par les documents devait être la promulgation de la Constitution de 1923, dont l'article 5 stipulait: „Les Roumains, sans distinction *d'origine ethnique* (n.n.), de langue ou de religion, jouissent de la liberté de la pensée, de la liberté de l'enseignement, de la liberté de la presse, de la liberté des réunions, de la liberté d'association et de tout liberté et droit établis par les lois.”

La plupart des documents publiés dans ce volume sont inédits. Ils ont été découverts dans les fonds des préfectures, des tribunaux, des mairies, de certaines organisations des minorités nationales, dans les fonds personnels et aussi dans les fonds de la Maison Royale, de la Présidence du Conseil des Ministres, du Ministère de l'Instruction. En outre, on a découvert des documents de première main dans les Archives du Ministère des Affaires Etrangères et même dans la Collection de Microfilms appartenant à la Direction Générale des Archives de l'Etat de Bucarest. Ces documents ont été publiés intégralement, sans omissions, en leur langue d'origine. Pour ceux qui étaient en français, en allemand ou en hongrois on a traduit le texte en roumain. Ils sont précédés d'un résumé et suivis par les éléments d'identification qui

relèvent le possesseur, la dénomination du fonds et la cote (le nombre du dossier et de la feuille).

Pour la transcription des documents, l'orthographe a été mise à jour en conservant en même temps les particularités de la langue et les abréviations usuelles; les compléments du texte ont été faits, selon le cas, entre parenthèses ou en notes, brèves remarques visant la critique interne du document. Les annotations de secrétariat, survenues après l'élaboration du document ont été mentionnées aussi dans les notes, à condition qu'elles donnent des informations extrêmement importantes sur la datation, la dénomination et la structure des institutions.

Quant à la teneur des documents il est à remarquer la richesse des thèmes se rapportant à des aspects concernant l'intégration dans l'administration roumaine des anciens fonctionnaires minoritaires, l'état d'esprit de la population minoritaire, l'organisation de l'enseignement confessionnel pour les minoritaires, la formation des associations, la participation des minoritaires à la vie politique, l'organisation des cultures, les implications internes et internationales qui découlent de l'application de la loi sur la réforme agraire de 1921.

Ce volume est destiné aussi bien aux spécialistes qui étudient l'histoire des minorités de notre pays, leurs relations avec la population majoritaire et l'impact de la formation de la Grande Roumanie dans la pensée des minorités, qu'aux lecteurs passionnés pour l'histoire et pour la vérité, tous ayant ainsi la possibilité de connaître le document, source primaire pour ceux qui écrivent l'histoire réelle dont la vérité n'est pas altérée par des intérêts politiques ou ethniques.

LIVIU BOAR

LISTA DOCUMENTELOR

1. **1918 martie 27, Chișinău.** Declarația de unire a Basarabiei cu România, votată în Sfatul Țării. 109
2. **1918 noiembrie 15, Iași.** Legea electorală privind introducerea votului universal, egal, direct și obligatoriu. 109
3. **1918 noiembrie 15/28, Cernăuți.** Moțiunea adoptată de Congresul general al Bucovinei privind unirea Bucovinei cu România. 115
4. **1918 noiembrie 15/28, Cernăuți.** Cuvântarea rostită de I. Nistor la Congresul general al Bucovinei care a hotărât unirea cu România. 116
5. **1918 noiembrie 15/28, Cernăuți.** Declarația Consiliului Național al germanilor din Bucovina prin care își exprimă adeziunea la hotărârea românilor pentru unire. 118
6. **1918 noiembrie 18/decembrie 1, Alba Iulia.** Rezoluția Adunării Naționale de la Alba Iulia, prin care proclamă principiile fundamentale menite a propăși statul național unitar român. 119
7. **1918 noiembrie 28/decembrie 1, Alba Iulia.** Discursul rostit de Iuliu Maniu, în numele Partidului Național Român la Adunarea Națională de la Alba Iulia. 121
8. **1918 decembrie 30, București.** Decret-lege pentru dobândirea cetățeniei române. 123
9. **1919 ianuarie 10, Mediaș.** Declarația sașilor din Transilvania, hotărâtă în cadrul adunării generale, privind adeziunea lor la actul unirii cu România. 126
10. **1919 martie 18, București.** Moțiune adoptată de adunarea evreilor din Transilvania prin care aceștia își exprimă adeziunea la hotărârile Adunării Naționale de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918. 129
11. **1919 mai 28, București.** Decret-lege pentru acordarea drepturilor cetățenești evreilor născuți în România. 130
12. **1919 mai 31, Paris.** Proces-verbal al celei de a opta ședințe plenare a Consiliului Suprem Aliat în care s-a discutat proiectul de tratat cu Austria; intervenția lui I.I.C. Brătianu, președintele Consiliului de Miniștri al României, privind minoritățile. 130

13.	1919 iunie 4, Chișinău. Articol referitor la minoritățile din România întregită.	159
14.	1919 iunie 28, Cernăuți. Articol referitor la situația cetățenilor români și a minorităților, după unire.	160
15.	1919 iulie 16, Arad. Declarațiile lui Iuliu Maniu privind statutul minorităților.	162
16.	1919 septembrie 6, Timișoara. Deciziile adoptate de Adunarea generală a germanilor din România Mare cu privire la reorganizarea vieții publice, sub toate aspectele, în spiritul hotărârilor de la Alba Iulia.	162
17.	1919 noiembrie 8, Arad. Declarațiile lui Al. Vaida Voievod, ministru secretar de stat, delegat al României la Conferința de Pace de la Paris, în problema minorităților.	166
18.	1919 decembrie 9, Paris. Tratatul de Pace între Puterile Aliate și Asociate, pe de o parte, și Austria, prin care se ratifică unirea Bucovinei cu România încheiat la Saint-Germain-en-Laye la 10 septembrie și semnat de Guvernul român la 9 decembrie; prevederile referitoare la minorități cuprinse în Tratatul de Pace.	167
19.	1919 decembrie 11, București. Declarația lui Gheorghe Hrabovski, reprezentant al slovacilor în ședința Adunării Deputaților cu privire la unirea cu România a ținuturilor locuite de ei, dar stăpânite de Ungaria.	181
20.	1919 decembrie 11, București. Cuvântarea lui Iancu Melic Melicsohn, rostită în ședința Adunării Deputaților, în numele minorităților din Basarabia.	182
21.	1919 decembrie 13, București. Declarația lui Mustafa Mehmet Fehim, reprezentant al musulmanilor din Dobrogea făcută în Adunarea Deputaților în care își exprimă sprijinul față de statul național român creat în anul 1918.	182
22.	1919 decembrie 13, București. Declarația lui Orestie Ilnczki, reprezentant al rutenilor din Maramureș făcută în ședința Adunării Deputaților cu ocazia alegerilor.	183
23.	1919, București. Tabel statistic cuprinzând populația din Transilvania, Banat și celelalte ținuturi și gruparea după naționalitate conform recensământului din 1919.	184
24.	1919, București. Tabel statistic cuprinzând populația Bucovinei pe naționalități, conform recensământului din 1919.	185
25.	1920 februarie 13, Zalău. Cerere a Asociației Femeilor Maghiare din Zalău adresată prefectului județului Sălaj privind continuarea activității; răspunsul prefectului este că, în limitele legilor, ea poate activa.	186

26. **1920 februarie 25, București.** Proiect de lege prin care se recunoaște calitatea de persoană juridică Societății sacre de înmormântări și binefacere a israeliților de rit occidental din București. . . . 187
27. **1920 februarie, Cernăuți.** Raport al subinspectorului general al Poliției către Direcția Poliției și Siguranței Generale, despre vizita ministrului american James Becker în Bucovina pentru a analiza situația evreilor care au suferit din cauza războiului și în scopul ajutării lor. 191
28. **1920 martie 1, București.** Cuvântarea rostită în Parlament de deputatul secui Bela Maurer, în care se pronunță pentru bună înțelegere între locuitorii României, indiferent de naționalitate. . . 192
29. **1920 martie 13, Chișinău.** Lege pentru reforma agrară din Basarabia. 196
30. **1920 martie 24, Târgu Mureș.** Telegramă a Serviciului Special de Siguranță Târgu Mureș către Prefectura județului Mureș – Subinspectorului General de Siguranță privind luarea de măsuri care să contracareze manifestările populației maghiare din ajunul semnării Tratatului de Pace cu Ungaria. 198
31. **1920 mai 5, Sighetul Marmăției.** Dispoziția prefectului județului Maramureș prin care transpune subprefectului hotărârea Secretariatului General Cluj, din cadrul Ministerului de Interne, privind interzicerea amestecului organelor administrative în treburile interne ale instituțiilor bisericești. 199
32. **1920 mai 29, București.** Manifest electoral al Blocului Evreiesc tipărit cu ocazia alegerilor pentru Parlament. 199
33. **1920 mai 30, Brașov.** Proces verbal întocmit cu ocazia întâlnirii dintre Take Ionescu, președintele Partidului Conservator și reprezentanții sașilor din Țara Bârsei în timpul campaniei electorale. . 200
34. **1920 iunie 4, Trianon.** Tratatul de Pace dintre Puterile Aliate și Asociate pe de o parte și Ungaria pe de altă parte, prin care se confirmă unirea Transilvaniei cu România (fragment). 204
35. **1920 iunie 10, București.** Cerere a societății bucureștene „Frăția sașilor din Transilvania” de a se aproba sărbătorirea împlinirii a 13 ani de existență; rezoluția din partea Prefecturii Capitalei. . . . 205
36. **1920 iulie 3, Târgu Mureș.** Raport al șefului Serviciului Special de Siguranță Târgu Mureș către Subinspectoratul General al Siguranței din Transilvania de la Cluj despre starea de spirit a populației. 206
37. **1920 iulie 6, Cluj.** Ordin înaintat prefectului județului Sălaj cu privire la efectuarea unor cercetări asupra vânzării unor moșii de către marii proprietari maghiari pentru a se sustrage reformei agrare preconizate de statul român. 207

38. **1920 iulie 14, Cluj.** Adresă prin care se transmite în copie Prefec-turii Sălaj jurnalul Consiliului de Miniștri cu privire la reglemen-tarea drepturilor funcționarilor din ținuturile unite cu România. 208
39. **1920 iulie 31, Șimleul Silvaniei.** Raport al primpretorului plasei Șimleul-Silvaniei cu privire la moșiile vândute de proprietarii maghiari pentru a se sustrage prevederilor Legii pentru reforma agrară. 210
40. **1920 august 4, Târgu Mureș.** Adresă a Revizoratului școlar al județului Mureș-Turda către Sfatul Școlar român din Band prin care se cere acestuia să informeze de urgență pe toți cetățenii de altă naționalitate decât cea română că în școlile românești de stat se va asigura instrucția gratuită a copiilor acestora de către un personal calificat, de naționalitate identică cu a elevilor. 211
41. **1920 august 7, Arad.** Articolul „Mișcarea sionistă în Ardeal“ privind organizarea evreilor din Ardeal. 212
42. **1920 august 18, Sibiu.** Statutul de funcționare a „Uniunii studen-ților germani din România“. 213
43. **1920 august, Cluj.** Informare a Ministerului de Interne, Secreta-riatul General Cluj către prefectură prin care se aduce la cunoș-tință că mulți funcționari aflați în serviciul administrativ corespon-dează direct cu autoritățile din Ungaria, încălcând astfel relațiile diplomatice dintre România și Ungaria. 219
44. **1920 septembrie 28, Sibiu.** Circulară emisă de Hans Otto Roth către Comitetul executiv al cercului Sibiu cu privire la Congresul Partidului Socialist din Transilvania, în care s-a dezbătut și pro-blema țărănimii și a reformei agrare. 219
45. **1920 octombrie 28, Paris.** Tratatul de Pace dintre principalele Puteri Aliate (Marea Britanie, Franța, Italia, Japonia) și România, privind recunoașterea Unirii Basarabiei cu România (fragment). 224
46. **1920 noiembrie 15, Careii Mari.** Adresă a directorului școlilor medii de stat din Careii Mari înaintată primăriei orașului prin care se anunță începerea cursurilor de limbă română. 225
47. **1920 decembrie 20, Sfântul Gheorghe.** Raport al Companiei de jandarmi Trei Scaune către prefectura județului privind starea de spirit a populației din comuna Araci (Arpatac). 225
48. **1920 decembrie 22, București.** Lege pentru înființarea pe lângă Ministerul de Interne a unui Subsecretariat de Stat pentru aface-rile minorităților etnice. 227
49. **1920 decembrie 24, Sighetul Marmăției.** Raport al primpreto-rului plășii Sighet prin care solicită subprefectului județului Ma-ramureș luarea de măsuri pentru suspendarea autonomiei comu-nei Câmpulung la Tisa, deoarece reprezentanții acesteia refuză „să se supună legilor și autorităților românești“. 228

50.	1920, București. Ordinea de zi a Congresului didactic evreiesc convocat pentru zilele de 11 și 12 octombrie 1920, la București.	229
51.	1920, București. Statutele „Asociației culturale a femeilor evreice”.	230
52.	1920. Raport al Direcției Siguranței Generale a Statului referitor la evreii din Transilvania; în anexă, declarația evreilor din Transilvania referitor la unirea acesteia cu România.	232
53.	1920, București. Tabele statistice cuprinzând repartizarea după naționalitate a populației urbane și rurale din Transilvania, Banat și celelalte ținuturi alipite, după naționalitate (publicate în 1923).	236
54.	1920, București. Tabel statistic cuprinzând repartizarea populației pe orașe, după naționalitate (publicat în 1923).	240
55.	1920, București. Tabel statistic cuprinzând situația întreprinderilor industriale din Basarabia, după naționalitatea și religia patronului.	241
56.	1921 ianuarie 19, Sighetul Marmăției. Circulară a subprefectului județului Maramureș privind organizarea unui curs gratuit pentru însușirea limbii române de către funcționarii de stat comunali, administrativi etc. din principalele instituții și unități de stat și particulare din județ.	244
57.	1921 ianuarie 24, Câmpulung. Raport al șefului Serviciului Special de Siguranță Câmpulung către Subinspectoratul general din Cernăuți asupra stării de spirit din rândul rutenilor din circumscripția Câmpulung.	245
58.	1921 februarie 2, București. Cerere adresată Prefecturii Poliției Capitalei de studenții ucraineni de la facultățile din București pentru a li se aproba ținerea unei adunări generale în care să fie adoptate statutele unei societăți cultural-științifice.	245
59.	1921 februarie 11, Brașov. Adresă prin care Regimentul 8 Jandarmi Brașov transmite Companiei de Jandarmi Târnava Mică din Târnăveni ordinul Corpului VI Armată nr. 28268 din 21 ianuarie 1921, referitor la activitatea maghiarilor din Transilvania.	246
60.	1921 februarie, București. Statutele Cercului studenților ucraineni „Zoria” din București.	249
61.	1921 martie 3, București. Expunere de motive la proiectul de lege pentru recunoașterea calității de persoană juridică societății „Uniunea femeilor israelite” din București și statutul acestei societăți.	252
62.	1921 martie 10, Brăila. Proces verbal întocmit de Ion Teodoru cu prilejul inspectării Școlii primare de fete a Comunității elene din Brăila.	257

63. **1921 martie 15, Târgu Mureș.** Raportul Prefecturii județului Mureș-Turda, adresat Subsecretariatului de Stat al Internelor din București referitor la înființarea și scopul „Federației Maghiare” din Târgu Mureș. 258
64. **1921 martie 25, București.** Material informativ redactat de Hans Otto Roth în numele episcopului dr. Friedrich Teutsch, solicitat de rege în scopul expunerii punctului de vedere al sașilor, referitor la două probleme politice: Universitatea săsească și împărțirea administrativă electorală. 259
65. **1921 martie 30, Sighetul Marmăției.** Dispoziția subprefectului județului Maramureș prin care transpune primpretorilor de plăși și primarului orașului Sighet ordinul Ministerului de Interne, ca urmare a sesizărilor Legației României din Belgrad, privind ușurința cu care autoritățile din Transilvania și Bucovina eliberează certificate de indigenitate pentru evreii din aceste provincii, primiți nefavorabil în Jugoslavia și Ungaria, deoarece sunt considerați a fi în strânsă legătură cu bolșevicii ruși. 263
66. **1921 mai 28, Galați.** Actul constitutiv al „Uniunii Comercianților Armeni” din Galați. 264
67. **1921 iunie 6, Sighetul Marmăției.** Circulară a Prefecturii județului Maramureș, trimisă primpretorilor de plăși și primarului orașului Sighet, prin care dispune aplicarea ordonanței nr. 8840/1921 a Directorului general Cluj privind respectarea zilelor de sărbătoare a confesiunilor „străine”, în care preoții și învățătorii să nu mai fie citați în fața autorităților civile. 266
68. **1921 iunie 9, Târgu Mureș.** Răspuns al Prefecturii județului Mureș privind situația solicitată de Subsecretariatul de stat al Ministerului de Interne cu ordinul secret nr.1 din 31 mai 1921. 267
69. **1921 iulie 11, București.** Lege pentru recunoașterea calității de persoană juridică și morală societății „Orfelinatul evreiesc din Iași” și statutul acestei societăți. 269
70. **1921 iulie 14, București.** Lege pentru reforma agrară din Oltenia, Muntenia, Moldova și Dobrogea (din Vechiul Regat). 272
71. **1921 iulie 23, București.** Lege pentru reforma agrară din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș. 281
72. **1921 iulie 23, București.** Lege pentru reforma agrară din Bucovina. 289
73. **1921 august 4.** Hotărârea luată de Uniunea Maghiară în legătură cu criticile aduse reformei agrare. 294
74. **1921 august 12, Galați.** Adresă de mulțumire a Inspectoratului General al Învățământului Primar și Normal – Galați către Primăria Galați, pentru sprijinul acordat în organizarea cursului special

de limbă română pentru învățătorii aparținând minorităților naționale din Transilvania.	299
75. 1921 august 19, Sibiu. Statutul „Asociației Învățătorilor sași din Transilvania“.	300
76. 1921 august 31, Galați. Lista întocmită de Epitropia Bisericii Comunității bulgare cu privire la numele, naționalitatea și cetățenia părinților elevilor școlii bulgare din Galați.	309
77. 1921 octombrie 12, Careii Mari. Hotărâre a Prefectului județului Satu Mare a Consiliului orașului Carei, privind înființarea unui nou cimitir pentru comunitatea israelită.	310
78. 1921 octombrie 23, București. Memoriu al ministrului de război adresat președintelui Consiliului de Miniștri referitor la cercetările efectuate asupra activității societăților americane pentru ajutarea evreilor din Basarabia, care au ca scop extinderea comunismului în România.	310
79. 1921 noiembrie 9, Geneva. Memoriul „Hungarian Minorities in Transylvania“ înaintat de reprezentantul permanent al României la Liga Națiunilor, Philippe Lahovary.	312
80. 1921 noiembrie. Raport întocmit de geograful francez E. de Martonne în urma unei călătorii în România, conținând observații asupra situației minorităților din Transilvania, Bucovina și Basarabia.	371
81. 1921, Brașov-Mediaș. Evidența asociațiilor săsești din Brașov și Mediaș.	384
82. 1921, Sibiu. Statutul „Asociației agricole săsești“ din Transilvania.	393
83. 1921, București. Circulara nr. 56313 emisă de Ministerul Instrucțiunii Secția Învățământului Particular privind organizarea serbărilor particulare cu elevi de diferite confesiuni.	413
84. 1921, București. Răspunsul dat de Ministerul Cultelor și Artelor la Apelul adresat Guvernului român de Comitetul American pentru drepturile minorităților religioase în care se arată că Guvernul român a respectat drepturile tuturor confesiunilor din țară.	413
85. 1921. Consiliul de administrație al Societății Generale de Construcțiuni și Lucrări Publice.	416
86. 1921. Consiliul de administrație al Băncii pentru comerț și industrie „Transylvania“ cu sediul în București.	417
87. 1921. Consiliul de administrație al Băncii generale a Țării Românești.	418
88. 1921. Consiliul de administrație al Societății Anonime Româno-Minieră.	419

89. **1921, București.** Consiliul de administrație al Băncii Cerealiștilor. 421
90. **1922 februarie 23, Sibiu.** Instrucțiuni ale lui Hans Otto Roth către consiliile cercuale în care motivează pactul încheiat de sași cu Partidul Național Liberal pentru alegerile parlamentare. 423
91. **1922 februarie 25, Budapesta.** Raport întocmit de Gr. Stârcea de la Legația română din Budapesta adresat ministrului de externe român, I. Gh. Duca, prin care informează că o serie de organizații din Transilvania sunt finanțate din Ungaria. 427
92. **1922 martie 8, București.** Observații asupra raportului „Transylvania under the Rule of Roumania” al Misiunii Militare americane (dl. Sidney B. Snow, Joël M. Metclaf și Edward B. Witte) înaintat Secretariatului Ligii Națiunilor de către Liga pentru protecțiunea Minorităților din România cu sediul la Budapesta privind situația ungarilor de confesiune unitară din România în primăvara anului 1920. 428
93. **1922 mai 21, Cluj.** Cerere adresată Ministerului Instrucțiunii de către Subsecretariatul general Cluj de a se organiza în Vechiul Regat în lunile de vară cursuri de limba și literatura română, istorie, geografie și constituție pentru învățătorii și profesorii minorităților din această parte a țării. 450
94. **1922 mai 22, Cernăuți.** Memoriu de răspuns al ministrului de stat pentru Bucovina către ministrul de externe al Poloniei referitor la plângerile polonezilor din Bucovina. 451
95. **1922 iunie 2, București.** Circulara Subsecretariatului de Stat pentru minorități de pe lângă Ministerul de Interne prin care se nominalizează cele șapte confesiuni recepte ce își pot ține adunările bisericești fără nici o autorizație din partea autorităților polițienești și administrative. 453
96. **1922 iunie 17, Cernăuți.** Proces-verbal întocmit în urma inspecției unor școli primare (ucraineană, germană, polonă, israelită) din orașul Cernăuți. 454
97. **1922 iulie 17, Sibiu.** Proces verbal întocmit cu ocazia înființării „Asociației generale pentru teatrul german din Transilvania”. 455
98. **1922 iulie 27, Constanța.** Adresă prin care comunitatea armeană din Constanța mulțumește primăriei Constanța pentru subvenția de 40 mii lei acordați școlii armenе din localitate și pentru locul donat de primărie pentru construirea unei biserici armenеști. 460
99. **1922 iulie 29, Ocna Sibiului.** Raport al primarului orașului adresat Prefecturii județului Alba Inferioară, cu referire la confesiunile românești și ungurești din localitate, la averile lor și la școala confesională susținută de cultul reformat. 460

100. **1922 august 19, Sebeș.** Discursul rostit de preotul orașului Brașov, dr. Viktor Glondys, cu ocazia adunării generale despre situația bisericii din Bucovina (fragment). 461
101. **1922 septembrie 22-23, Bistrița.** Proces-verbal privind ședința de constituire a „Uniunii studenților germani din România”, adoptarea statutului și dezbaterrea programului de lucru. 463
102. **1922 septembrie 24, Zalău.** Raport al primăriei orașului Zalău, înaintat prefectului județului Sălaj privind asimilarea limbii române de către funcționarii maghiari după 1918. 487
103. **1922 octombrie 4, Zalău.** Raport al prefectului județului Sălaj cu privire la tipografiile existente în județ. 488
104. **1922 noiembrie 22, București.** Raport al Inspectoratului școlar pentru Basarabia către Ministerul Instrucțiunii Publice privind situația învățământului în câteva județe din Basarabia (cu o statistică a școlilor pe naționalități). 490
105. **1922 noiembrie 28, Șimleul Silvaniei.** Raport al Poliției de Stat din Șimleul Silvaniei cu privire la societățile minorităților care funcționează în oraș. 493
106. **1922 decembrie 1, Careii Mari.** Circulară a prefectului județului Satu Mare către primarii orașelor, primpretorii de plasă și polițiile de stat privind condițiile în care urmează să fie acordată autorizarea de ședere în țară a supușilor ruși și ucraineni, aflați în țară înainte și după anul 1916, în conformitate cu Ordinul Ministerului de Interne din 5 iulie 1922. 494
107. **1922 decembrie 3, București.** Adresă a Ministerului Instrucțiunii - Direcția Generală a Învățământului Particular către directorul Școlii israelito-română de fete din Roman prin care se aprobă orarul, lista personalului didactic, a elevelor înscrise și a manualelor didactice propuse pe anul școlar 1922/1923, în afară de manualele didactice de limbă ebraică. 495
108. **1922 decembrie 17, București.** Proiectul de statut al Comunităților Evreiești din Vechiul Regat. 496
109. **1922 decembrie 28, Cluj.** Programul Partidului Maghiar, dezbătut și aprobat în ședința de constituire a partidului. 498
110. **1922.** Regulament de funcționare a organizației „Uniunea Germanilor din România Mare”. 502
111. **1922, București.** Tabel statistic privind alegerile legislative din martie 1922 pe partide politice și proporția de voturi obținute pentru Adunarea Deputaților și Senat (publicat în 1923). 515
112. **1923 ianuarie 6, Târgu-Mureș.** Adresă prin care Serviciul Special de Siguranță Târgu-Mureș transpune Prefecturii județului

Mureș-Turda Ordinul nr. 279/1923 al Inspectoratului General de Siguranță privind interzicerea oricărei manifestări antisemite.	517
113. 1923 ianuarie 12, Târgu-Mureș. Telegramă cifrată adresată de ministrul de interne, prefecților din Ardeal privind depistarea depozitelor de arme deținute de maghiari și întocmirea listei persoanelor suspecte.	518
114. 1923 ianuarie 31, București. Dezbaterea în Adunarea Deputaților a problemelor privind mișcările antisemite.	519
115. 1923 februarie 27, București. Memoriu adresat de dr. Hans Otto Roth și dr. Hans Hedrich în numele Partidului parlamentar German către Ion I.C. Brătianu, președintele Consiliului de Miniștri, în legătură cu necesitatea garantării prin Constituție, a unor drepturi și libertăți minorităților din România.	549
116. 1923 martie 4, Iași. Actul de constituire a Ligii Apărării Naționale Creștine (LANC).	557
117. 1923 martie 10, Brăila. Cerere înaintată Tribunalului județului Brăila prin care dr. Dezső Miklos și Tarró Miklos solicită înscrierea ca firmă socială a revistei săptămânale în limba maghiară „Gjertyafeny“, în anexă, Hotărârea Tribunalului județean Brăila.	557
118. 1923 martie 12, București. Cuvântarea rostită în Parlament de Adolf Schullerus în numele minorităților germane din România cu prilejul dezbaterii Constituției.	559
119. 1923 martie 12, București. Cuvântarea rostită în Parlament de Karl von Möller în numele șvabilor din Banat cu prilejul dezbaterii Constituției.	565
120. 1923 martie 12, București. Cuvântarea rostită în Parlament de Ernő Balas în numele maghiarimii din România cu prilejul dezbaterii Constituției.	566
121. 1923 martie 15, București. Cuvântarea rostită în Parlament de Iosif Sanielevici în numele minorității evreiești din România cu prilejul dezbaterii Constituției.	569
122. 1923 martie 21, Berna. Informare primită de Ministerul Afacerilor Externe de la Legația României la Berna, în care se arată discuțiile avute cu dl. Oscar Grün în legătură cu evreii din străinătate și România.	571
123. 1923 martie 28, București. Constituția României întregite (articolele care se referă la teritoriul României și drepturile cetățenilor acesteia).	572
124. 1923 aprilie 10, Sibiu. Informare a profesorului dr. Richard Csaki din Sibiu prin care comunică Institutului Extern German din Stuttgart instituțiile de știință și cultură din Transilvania aparținând populației de naționalitate germană.	575

125. **1923 aprilie 20, Geneva.** Discurs al lui Nicolae Titulescu, delegatul României la Consiliul Societății Națiunilor în problema aplicării reformei agrare în Transilvania. 577
126. **1923 mai 13, București.** Moțiune a Adunării Ordinare a Uniunii Generale a Industriașilor din România prin care se hotărăște constituirea unei comisii speciale (cu structură etnică diversă) care să prezinte Ministerului Industriei și Ministerului de finanțe actele Adunării. 602
127. **1923 iunie 6, București.** Circulară a Direcțiunii Administrației Generale și Statisticii, prin care în urma sesizării Ministerului Cultelor și Artelor se dispune prefectilor de județe să interzică autorităților din subordinea lor ca elevii unei confesiuni să fie obligați să participe la serviciile divine ale altor confesiuni, nici măcar cu ocazia sărbătorilor naționale. 603
128. **1923 iulie 18, Sighetul Marmăției și 1924 martie 25, București.** Corespondența dintre Asociațiunea Învățătorilor Talmudiști din Maramureș și Direcțiunea Administrației Generale, Contenciosului și Statisticii privind aprobarea statutelor Reuniunii pentru ajutorarea învățătorilor talmudiști evrei din Maramureș. . . . 604
129. **1923 august 11.** Adresă a Uniunii generale a industriașilor din România către Asociația Fabricanților din Banat prin care se anunță participarea societăților atelierelor „Vulcan” la o expoziție industrială organizată la Timișoara. Se menționează colaborarea fabricii Vulcan cu alte două întreprinderi industriale conduse de cetățeni aparținând minorităților naționale. 606
130. **1923 august 18, Iași.** Scrisoare a profesorului universitar din Iași, Traian Bratu către Karl Kurt Klein, prin care îl solicită ca asistent universitar la Seminarul de limbă și literatură germană de la Universitatea din Iași asigurându-l că în calitatea sa de cetățean al României și viitor specialist în domeniul literaturii și culturii germane va putea fi un exemplu și pentru alte minorități. 606
131. **1923 septembrie 5, Sărmășel, Târgu-Mureș.** Scrisoare a profesorului universitar Traian Bratu din Iași, adresată lui Karl Kurt Klein, prin care susține că venirea ca asistent la Iași îi va da ocazia să fie un liant între locuitorii germani din Transilvania, Bucovina și Basarabia. 612
132. **1923 septembrie 25, Sibiu.** Scrisoare a lui Karl Kurt Klein către profesorul universitar din Iași, Traian Bratu prin care se angajează să contribuie la întărirea înțelegerii și la apropierea dintre minoritatea germană din România și poporul român. 614
133. **1923 octombrie 13.** Adresă de răspuns a Ministerului Cultelor și Artelor către Ministerul Afacerilor Externe referitoare la campania violentă din presa bulgară pe tema tratamentului la care sunt

supuși bulgarii din Dobrogea și, în special, asupra chestiunii școlilor și bisericilor.	617
134. 1923 octombrie 18, București. Referat privind situația juridică a școlilor germane din Basarabia întocmit de reprezentanții bisericii și ai Partidului German din Transilvania și reprezentanții forurilor similare din Basarabia.	618
135. 1923 octombrie 23, București. „Pactul de la Ciucea“ încheiat între reprezentanții Partidului Poporului și cei ai Partidului Maghiar.	623
136. 1923 octombrie (Caransebeș). Articolul „Minoritățile în economia publică“ de Richard Kun, președintele Reuniunii Comercianților din Timișoara.	630
137. 1923 noiembrie 13, București. Proces-verbal al Ședinței Comitetului Central al Uniunii Generale a Industriașilor din România (din care fac parte industriași de origine etnică diferită), privind alegerea reprezentanților uniunii în Consiliul Național al Economiei Naționale.	632
138. 1923 noiembrie 20, Târgu-Mureș. Adresă a Prefecturii județului Mureș-Turda înaintea în copie subprefectului ordinul Ministerului de Interne nr. 81534 din 6 noiembrie 1923 privind pensionarea funcționarilor publici care au fost revocați în conformitate cu hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 1674 din 27 iulie 1923 pentru necunoașterea limbii oficiale a statului român.	634
139. 1923 decembrie 15, București. Memoriu al delegației musulmane adresat ministrului de externe român privind misiunea acesteia de a prezenta omagiile populației musulmane din România, califului Abdul Megid.	635
140. 1923. Tabloul instituțiilor culturale minoritare din raza județului Severin.	637
141. 1923. Spicuiri din presă grupate sub titlul: „Cum a primit presa minoritară maghiară noua ordonanță școlară?“.	638
142. 1923, București. Statistica presei din Ardeal, Banat și celelalte părți nord-vestice ale țării pe anul 1923.	643
143. 1923, București. Statistica populației României pe naționalități în comune urbane, rurale, județe pe anul 1923 (publicat în anul 1925).	646
144. 1924, ianuarie, Caransebeș. Articolul „Întâlnirea de la Ciucea“ scris de dr. Elemér Jakobffy.	658
145. 1924 februarie 1, București. Memoriu adresat de Partidul parlamentar German către ministrul instrucțiunii publice, dr. Anghelescu, cu privire la reforma școlară preconizată.	659

146. **1924 februarie 24, București.** Legea privitoare la dobândirea și pierderea naționalității române. 665
147. **1924 martie 29, București.** Proces-verbal al Adunării Generale a Uniunii Industriilor Metalurgice și Miniere din România ținută în localul societății „Astra” Arad și lista membrilor prezenți la această adunare. 671
148. **1924 aprilie 3, București.** Regulament al Epitropiei bisericii armenе din București. 673
149. **1924 mai 11, București.** Fragment din conferința intitulată „Problema minorităților” ținută de Iuliu Maniu, în care se precizează că Adunarea Națională de la Alba-Iulia nu a hotărât autonomia națională pentru minorități (fragment). 677
150. **1924 mai 17-18, București.** Lista membrilor Comitetului Central U.G.I.R ales în adunarea generală ordinară. 678
151. **1924 mai, Lugoj.** Articolul „Proiectul învățământului primar” publicat de dr. Kelemen Gál în periodicul „Glasul minorităților” – Lugoj. 680
152. **1924 iunie 11, Arad.** Adresă trimisă de Asociațiunea Întreprinderilor Industriale din Arad către Uniunea Generală a Industriașilor din România, prin care informează despre delegarea unor noi membri în comitetul uniunii. 686
153. **1924 iunie 21, București.** Adresă de răspuns a Ministerului Cultelor și Artelor în legătură cu afirmațiile făcute la Liga Națiunilor, conform cărora în Dobrogea de Sud s-au închis biserici bulgare și s-a impus întrebuințarea limbii române în locul celei bulgare. 687
154. **1924 iulie 5, București.** Adresă din partea Ministerului Instrucțiunii – Direcția Generală a Învățământului Particular către Ministerul Afacerilor Externe privind școlile bulgărești din Dobrogea de Sud. 688
155. **1924, iulie 24, București.** Articolele referitoare la minorități cuprinse în Legea învățământului primar și normal-primar. . . . 689
156. **1924 august 5, Galați.** Cerere adresată de președintele comunității elene din Galați către Tribunalul județului Covurlui conținând informații despre istoricul, proprietățile, scopurile culturale, religioase și de binefacere, membrii consiliului de administrație. . . . 692
157. **1924 august 12, Sfântul Gheorghe.** Ședință a tribunalului Sfântul Gheorghe la cererea Fundației Muzeului Național Secuiesc pentru înscrierea în registrul special ca persoană juridică. 694
158. **1924 octombrie 2, Rădăuți.** Raport al Poliției orașului Rădăuți către Prefectura județului referitor la întrunirea publică evreiască, ținută la Casa Germană pe 26 iulie 1924, și tulburările produse cu această ocazie. 695

159. **1924 octombrie 21, Galați.** Actul constitutiv al Societății „Iubirea Fraternală” a comercianților israeliți din Galați. 697
160. **1924 octombrie 29.** Memoriu de răspuns privind chestiunile ridicate de avocatul Basil Dutczak potrivit cărora legea română asupra naționalităților contravine Tratatului Minorităților încheiat de România cu principalele Puteri Aliate și Asociate. 698
161. **1924 noiembrie 11, București.** Circulară a Comitetului Executiv al Eparhiei armenе din România către Epitropiile bisericilor armenе din România, prin care se motivează necesitatea organizării cultului armean prin înființarea Comitetului Executiv al Eparhiei și se ia atitudine împotriva Epitropiei bisericii armenе din Iași care se opune înființării acestui comitet. 702
162. **1924 noiembrie 16, Rădăuți.** Raport al prefectului județului Rădăuți către ministrul afacerilor străine, ministrul de stat al Bucovinei dr. Iancu Nistor, subsecretarul de stat Gh.Tătărescu, referitor la propaganda antisemită din județul Rădăuți. 705
163. **1924 noiembrie 18, Timișoara.** Adresă și chestionar cuprinzând întreprinderile și conducătorii acestora, înaintate de către Asociația Fabricanților din Banat, Uniunii Generale a Industriașilor din România. 707
164. **1924 decembrie 14.** Propuneri de hotărâri aprobate în adunarea generală a Partidului Maghiar în legătură cu probleme de învățământ. 709
165. **1924 decembrie 31.** Consiliul de administrație al Fabricii românești de locomotive și vagoane. 717
166. **<1924>, Galați.** Memoriu al Societății de ajutor mutual și binefacere a meseriașilor israeliți din Galați, fondată în 1875, cu privire la istoricul, sediul, numărul de membri, scopul și averea societății. 717
167. **1924, Sighetul Marmăției.** Evidența tipografiilor în funcțiune în județul Maramureș în lunile martie și aprilie 1924, cu indicarea proprietarilor acestora. 718
168. **1924, București.** Discursul lui A. C. Cuza despre necesitatea aplicării unui „numerus clausus” în universitățile din România, după modelul practicat în Ungaria. 721
169. **1924.** Actul constitutiv al Uniunii Industriei Metalurgice și Miniere. 725
170. **1924, București.** Consiliul de administrație al Societății Anonime Române „Construcția Modernă” al cărui președinte a fost prof. Ermil Pangrati și din care au făcut parte reprezentanți ai minorităților. 727
171. **1925 februarie 2, Constanța.** Raport al lui Selim Abdulachim, deputat de Constanța, referitor la necesitatea acordării de sprijin

material și financiar tinerilor de origine turcă pentru instruirea lor în școlile superioare românești, precizându-se că elementul musulman s-a dovedit „a fi cel mai pașnic și mai loial față de interesele țării“	729
172. 1925 martie 7, București. Telegramă adresată de Legația română din Berna Ministerului Afacerilor Externe, prin care se relatează o convorbire avută cu Henry Drumond și Colben, privitor la plângerile adresate de Guvernul ungar Societății Națiunilor referitoare la tratamentul minorităților în România.	730
173. 1925 aprilie 6, Sibiu. Memoriu întocmit de episcopul Bisericii evanghelice C.A. din Ardeal, dr. Friedrich Teutsch, către ministrul cultelor și artelor cu privire la Proiectul de lege pentru regimul general al cultelor.	731
174. 1925 aprilie 11, București. Regulament de aplicare a Legii pentru modificarea art.18, alin.II, art.19 și art.71 din Legea asupra învățământului secundar și superior.	740
175. 1925 mai 14, București. Memoriu de răspuns trimis la Londra lui Nicolae Titulescu în legătură cu acuzația lui Lucian Wolf conform căreia Legea din 24 februarie 1924 privitoare la dobândirea și pierderea naționalității române violează Tratatul minorităților. . .	742
176. 1925 mai 29, București. Raport al directorului general de Poliție și Siguranță privind manifestările prilejuite de trecerea prin Buzău a lui Corneliu Zelea Codreanu.	748
177. 1925 iunie 12, Sibiu. Adresă de răspuns întocmită de dr. Hans Otto Roth, președintele Partidului German din România, către Comandamentul Diviziei 18 Sibiu cu privire la organizarea internă a partidului.	748
178. 1925 iunie 13, București. Legea pentru unificarea administrativă.	750

URKUNDENREGESTEN

1. **Kischinew, 27. März 1918.** Anschlussklärung Bessarabiens an das Königreich Rumänien. 109
2. **Jassy, 15. November 1918.** Wahlgesetz über die Einführung des allgemeinen, gleichen, direkten und verpflichtenden Stimmrechts. 109
3. **Czernowitz, 15./28. November 1918.** Der Allgemeine Kongress der Bukowina nimmt den Vereinigungsantrag der Bukowina mit dem Königreich Rumänien an. 115
4. **Czernowitz, 15./28. November 1918.** I. Nistors Rede im Allgemeinen Kongress der Bukowina, welcher den Anschluss an Rumänien vorgeschlagen hat. 116
5. **Czernowitz, 15./28. November 1918.** Anschlussklärung des Nationalrats der Bukowina-Deutschen an Rumänien. 118
6. **Weissenburg, 18. November/1. Dezember 1918.** Die Beschlüsse der Nationalversammlung aller Rumänen in Siebenbürgen, dem Banat und Ungarn in welchen die Grundprinzipien des einheitlichen rumänischen Nationalstaates anerkannt werden. 119
7. **Weissenburg, 28. November/1. Dezember 1918.** Die Rede Iuliu Manius, in der Nationalversammlung als Vertreter der Rumänischen Nationalen Partei. 121
8. **Bukarest, 30. Dezember 1918.** Dekret-Gesetz für die Erwerbung der rumänischen Staatsbürgerschaft. 123
9. **Mediasch, 8. Januar 1919.** Anschlussklärung der Siebenbürger Sachsen an Grossrumänien. 126
10. **Bukarest, 18. März 1919.** Die Versammlung der Siebenbürger Juden nimmt die Beschlüsse der Nationalversammlung aus Weissenburg vom 1. Dezember 1918 an. 129
11. **Bukarest, 28. Mai 1919.** Dekret-Gesetz zur Gewährung staatsbürgerlicher Rechte für die Juden, welche in Rumänien geboren sind. 130
12. **Paris, 31. Mai 1919.** Sitzungsprotokoll der achten Vollsitzung des Alliiertenausschusses, in welcher der Vertrag mit Österreich durchgesprochen wurde; die Intervention I.I.C. Brătianus, Ministerpräsident, zur Minderheitenfrage. 130

13. Kischinew, 4. Juni 1919. Aufsatz über die Minderheiten in Rumänien.	159
14. Czernowitz, 28. Juni 1919. Arbeit über die Lage der Rumänen und nationalen Minderheiten nach der Vereinigung.	160
15. Arad, 16. Juli 1919. Iuliu Manius Äusserungen zum Minderheitenstatut.	162
16. Temeswar, 6. September 1919. Die Beschlüsse der Deutschen Grossrumäniens hinsichtlich der Richtpunkte für die Neugestaltung der politischen Verhältnisse in Grossrumänien.	162
17. Arad, 8. November 1919. Öffentliche Erklärungen des Staatssekretärs, Al. Vaida Voevod, Delegierter Rumäniens bei der Pariser Friedenskonferenz, zur Minderheitenfrage.	166
18. Paris, 9. Dezember 1919. Friedensvertrag zwischen den alliierten und verbündeten Mächten, einerseits, und mit Österreich andererseits, in welchem die Vereinigung der Bukowina mit Rumänien ratifiziert wird.	167
19. Bukarest, 11. Dezember 1919. Erklärung des slowakischen Vertreters, Gheorghe Hrabovski, in der Abgeordnetensitzung über die Vereinigung der von Slowaken bewohnten Gebieten – unter ungarischer Herrschaft – mit Rumänien.	181
20. Bukarest, 11. Dezember 1919. Die Rede Iancu Melic Melicsohns, als Vertreter der bessarabischen Nationalitäten, in der Abgeordnetensitzung.	182
21. Bukarest, 13. Dezember 1919. Mustafa Mehmet Fehim, Vertreter der Moslems der Dobrudscha, gibt in der Abgeordnetensitzung dem rumänischen Nationalstaat gegenüber eine Beistandserklärung ab.	182
22. Bukarest, 13. Dezember 1919. Öffentliche Äusserung Orestie Illiczikis, als Vertreter der Maramurescher Ruthenen, in der Abgeordnetensitzung anlässlich der Wahlen.	183
23. Bukarest, 1919. Statistik der Bevölkerung in Siebenbürgen, dem Banat und den anderen Gebieten sowie derer Gruppierung nach Nationalitäten, nach der Volkszählung aus dem Jahre 1919. . . .	184
24. Bukarest, 1919. Statistische Übersicht der Gesamtbevölkerung der Bukowina nach Nationalitäten nach der Volkszählung aus dem Jahre 1919.	185
25. Zillenmarkt, 13. Februar 1920. Gesuch des Vereins ungarischer Frauen in Zillenmarkt an den Präfekten des Sälajer Distrikts, in welchem sie die Fortführung ihrer Tätigkeit ansprechen. Die Antwort des Präfekten lautet, dass die Arbeit aufgrund der gesetzlichen Vorschriften fortgesetzt werden kann.	186

26. **Bukarest, 25. Februar 1920.** Gesetzentwurf laut welchem die juristische Gültigkeit des israelitischen Wohltätigkeitsvereins „Sacrä“ anerkannt wird. 187
27. **Czernowitz, Februar 1920.** Bericht des Polizeiunterinspektors an die Polizeidirektion und Sicherheitspolizei über den Besuch des amerikanischen Ministers, James Baker, in der Bukowina. Der Zweck dieses Besuchs war: die Untersuchung der Lage der Juden die während des Krieges zu leiden hatten und die Möglichkeit ihrer Unterstützung. 191
28. **Bukarest, 1. März 1920.** Die Rede des sekler Abgeordneten Bela Maurer im Parlament, in welcher er sich für ein gutes Verständnis zwischen den Bewohnern Rumäniens ausspricht, wobei die Nationalität keine Rolle spielen solle. 192
29. **Kischinew, 13. März 1920.** Gesetz für Agrarreform in Bessarabien. 196
30. **Neumarkt, 24. März 1920.** Telegramm der Sicherheitspolizei in Neumarkt an den Präfekten des Maroscher Distrikts, über die Massnahmen, um die Kundgebungen der ungarischen Bevölkerung am Vorabend der Unterzeichnung des Friedensvertrags mit Ungarn zu hintertreiben. 198
31. **Sighetul Marmatiei, 5. Mai 1920.** Anordnung des Maramurescher Distriktpräfekten an den Vizepräfekten, in welcher der Entschluss des Klausenburger Generalsekretariats des Innenministeriums bekanntgibt, dass die Einmischung administrativer Behörden in innenkirchliche Angelegenheiten untersagt sei. 199
32. **Bukarest, 29. Mai 1920.** Wahlmanifest des jüdischen Verbandes für die Parlamentswahlen. 199
33. **Kronstadt, 29. Mai 1920.** Protokoll, das während der Wahlkampagne, bei der Zusammenkunft zwischen Take Ionescu und den Vertretern des Burzenländer sächsischen Kreisausschusses angenommen wurde. 200
34. **Trianon, 4. Juni 1920.** Friedensvertrag zwischen den Alliierten und der Verbündeten einerseits, mit Ungarn andererseits, in welchem die Vereinigung Siebenbürgens mit Rumänien bestätigt wird. 204
35. **Bukarest, 10. Juni 1920.** Gesuch des Bukurester Vereins „Die Bruderschaft der Siebenbürger Sachsen“ in welchem die Veranstaltung einer Feier anlässlich des Gründungsjahres erbeten wird; der Beschluss der Präfektur liegt bei. 205
36. **Neumarkt, 3. Juli 1920.** Der Leiter der Geheimpolizei in Neumarkt berichtet seinem Unterinspektor für Siebenbürgen, mit dem Sitz in Klausenburg, über den Gesinnungszustand der Bevölkerung. 206

37. **Klausenburg, 6. Juli 1920.** Verfügung an den Präfekten des Distrikts Sălaj, Untersuchungen über den Verkauf von Landgütern durch ungarische Gutsbesitzer vorzunehmen, welche sich der Bodenreform entziehen wollen. 207
38. **Klausenburg, 14. Juli 1920.** Zuschrift, mit welcher der Präfektur Sălaj eine Kopie des Journals vom Ministerrat zugeschickt wird, hinsichtlich der Reglementierung der Beamtenrechte in den mit Rumänien vereinigten Gebieten. 208
39. **Şimleul Silvaniei, 31. Juli 1920.** Bericht des Oberstuhlrichters des Kreises Şimleul Silvaniei über die verkauften Landgüter der ungarischen Gutsbesitzer, die sich den gesetzlichen Vorschriften der Agrarreform in dieser Weise zu hinterziehen versuchten. . . . 210
40. **Neumarkt, 4. August 1920.** Zuschrift des Bezirksschulinspektors Neumarkt an den rumänischen Schulrat in Ban, mit der Aufforderung, die Bürger nichtrumänischer Nationalität zu verständigen, dass in den rumänischen Staatsschulen der unentgeltliche Unterricht ihrer Kinder von einem qualifizierten Personal gleicher Nationalität gesichert werde. 211
41. **Arad, 7. August 1920.** Artikel „Die zionistische Bewegung in Siebenbürgen“, in welchem über die Organisierung der Juden gesprochen wird. 212
42. **Hermannstadt, 18. August 1920.** Satzungen des Hochschulbundes der Deutschen in Grossrumänien. 213
43. **Klausenburg, August 1920.** Das Klausenburger Generalsekretariat des Innenministeriums benachrichtigt die Präfektur, dass viele Beamten der Verwaltung mit ungarischen Behörden in schriftlicher Verbindung stehen, und damit die diplomatischen Bestimmungen zwischen Rumänien und Ungarn verletzen. 219
44. **Hermannstadt, 28. September 1920.** Vertrauliche Zuschrift Hans Otto Roths an den sächsischen Kreisausschuss Hermannstadt über den abgehaltenen Kongress der Siebenbürgischen Sozialistischen Partei in Klausenburg, wo auch das Problem des Bauerntums und der Agrarreform besprochen wurde. 219
45. **Paris, 28. Oktober 1920.** Der Friedensvertrag zwischen den wichtigsten Alliierten Mächten (Grossbritannien, Frankreich, Italien, Japan) und Rumänien, bezüglich der Anerkennung der Vereinigung Bessarabiens mit Rumänien. 224
46. **Grosskarol, 15. November 1920.** Zuschrift des Direktors der Staatlichen Mittelschulen in Grosskarol an das städtische Gemeindehaus, laut welcher der Beginn des Unterrichts in rumänischer Sprache bekannt gegeben wird. 225

47. **Sankt Georgen, 20. Dezember 1920.** Bericht der Gendarmeriekompanie der Drei Stühle an die Distriktspräfektur über den Gesinnungszustand der Dorfseinswohner von Arendorf. 225
48. **Bukarest, 22. Dezember 1920.** Gesetzesentwurf zur Gründung eines Unterstaatssekretariats für Minderheiten im Rahmen des Innenministeriums. 227
49. **Sighetul Marmatiei, 24. Dezember 1920.** Der Oberstuhlsrichter des Kreises Sighet erstattet dem Vizepräfekten des Distrikts Maramuresch einen Bericht und verlangt die Einstellung der Autonomie des Dorfes Câmpulung la Tisa, weil die Dorfsbehörden es ablehnen sich „den rumänischen Gesetzen und Behörden unterzuordnen“. 228
50. **Bukarest, 1920.** Tagesordnung des jüdischen Lehrerkongresses, welcher für den 11.-12. Oktober 1920 in Bukarest einberufen worden war. 229
51. **Bukarest, 1920.** Satzungen des „Kulturvereins jüdischer Frauen“. 230
52. **1920.** Bericht der Sicherheitspolizei über die Juden in Siebenbürgen; diesem liegt die Anschlusserklärung der siebenbürgischen Juden an Rumänien bei. 232
53. **Bukarest, 1920.** Statistik der Stadtbevölkerung nach Nationalitäten (veröffentlicht 1923). 236
54. **Bukarest, 1920.** Statistische Tabelle über die Verteilung der Bewohner auf Städte und Nationalitäten (in 1923 erschienen). . . 240
55. **Bukarest, 1920.** Statistische Übersicht der Industrieunternehmen in Bessarabien mit Angabe der Nationalität und Religion des Eigentümers. 241
56. **Sighetul Marmatiei, 19. Januar 1920.** Rundschreiben des Vizepräfekten des Maramurescher Distrikts bezüglich der Veranstaltung eines kostenlosen Kurses für die staatlichen und privaten Beamten des Distriktes zur Erlernung der rumänischen Sprache. 244
57. **Câmpulung, 24. Januar 1921.** Der Leiter der Sicherheitspolizei in Câmpulung berichtet dem stellvertretenden Inspektor in Czernowitz über die Gesinnung der Ruthenen in Câmpulung. 245
58. **Bukarest, 2. Februar 1921.** Die ukrainischen Studenten in Bukarest reichen dem Polizeipräfekten ein Gesuch ein, in welchem sie um die Genehmigung bitten, eine allgemeine Versammlung abhalten zu dürfen, in welcher die Satzungen eines kulturell-wissenschaftlichen Verbandes unterbreitet werden. 245
59. **Kronstadt, 11. Februar 1921.** Zuschrift, mit welcher das 8. Gendarmerieregiment in Kronstadt den Erlass des VI. Armee-korps Nr. 28268 vom 21. Januar 1921, der Gendarmeriekompanie in

Sankt Martin zuschickt, bezüglich der Tätigkeit der Ungarn in Siebenbürgen.	246
60. Bukarest, Februar 1921. Das Statut des ukrainischen Studentenkreises „Zoria“ aus Bukarest.	249
61. Bukarest, 3. März 1921. Darlegung der Gründe zum Gesetzentwurf für die Anerkennung der „Vereinigung israelitischer Frauen“ in Bukarest als juristische Person und die Vereinsstatute.	252
62. Brăila, 10. März 1921. Protokoll über die Schulinspektion Ion Teodorus bei der Mädchengrundschule der griechischen Gemeinschaft in Brăila.	257
63. Neumarkt, 15. März 1921. Die Präfektur des Distrikts Maramuresch erstattet dem Unterstaatssekretär des Innenministeriums in Bukarest einen Bericht über die Gründung und den Zweck des „Verbandes der Madjaren“ in Neumarkt.	258
64. Bukarest, 25. März 1921. Hans Otto Roth verfasst im Namen des Bischofs Friedrich Teutsch eine Darstellung der „Sächsischen Nationsuniversität“ und Einteilung der Wahlkreise. Die Dokumentation wurde vom König erbeten, um den Standpunkt der Sachsen in diesen Fragen festzuhalten.	259
65. Sighetul Marmatiei, 30. März 1921. Bekanntgebung an den Vizepräfekten im Distrikt Maramuresch an die Oberstuhlsrichter der Kreise und den Bürgermeister in Sighet, des Erlasses des Innenministeriums in dem die Rumänische Legation in Belgrad darauf hinweist, dass die Behörden in Siebenbürgen und in der Bukowina den Juden die Zugehörigkeitszeugnisse zu diesen Gebieten zu leicht ausfolgen; sie werden in Jugoslawien und Ungarn aufgenommen, weil sie in enger Beziehung zu den russischen Bolschewiken stehen.	263
66. Galatz, 28. Mai 1921. Gründungsurkunde des „Verbandes armenischer Kaufmänner“.	264
67. Sighetul Marmatiei, 6. Juni 1921. Rundschreiben der Präfektur des Distrikts Maramuresch an die Oberstuhlsrichter der Kreise und den Bürgermeister der Stadt Sighet, welches verfügt (laut Anordnung des Generaldirektorats in Klausenburg Nr. 8840/1921), dass die Feiertage „fremder“ Konfessionen respektiert werden, d. h. die Pfarrer und Lehrer zu der Zeit nicht mehr vor die Zivilbehörden vorgeladen werden sollen.	266
68. Neumarkt, 9. Juli 1921. Die Antwort der Präfektur des Distrikts Marosch, bezüglich der beantragten Information des Unterstaatssekretariats im Innenministeriums, Geheimverfügung Nr. 1. vom 31. Mai 1921.	267

69. **Bukarest, 11. Juli 1921.** Gesetz zur Anerkennung der Gesellschaft Jüdisches Waisenhaus in Jassy als juristische Person samt deren Satzungen. 269
70. **Bukarest, 14. Juli 1921.** Gesetz zur Durchführung der Bodenreform in Oltenien, Muntenien, der Moldau und der Dobrudscha. . . 272
71. **Bukarest, 23. Juli 1921.** Gesetz zur Bodenreform in Siebenbürgen, in dem Banat, dem Kreischgebiet und in Maramuresch. . . . 281
72. **Bukarest, 23. Juli 1921.** Bodenreformgesetz für die Bukowina. . . 289
73. **4. August 1921.** Beschluss, gefasst in der Sitzung vom 4. August 1921, als Folge der Kritik des Verbandes der Madjaren an der Bodenreform. 294
74. **Galatz, 12. August 1921.** Dankschreiben des Schulinspektorats für Grundschulen -und Lehrerbildungsanstalten an das Gemeindehaus in Galatz, für die Unterstützung des rumänischen Sprachkurses für die Lehrer der siebenbürgischen Minderheiten. 299
75. **Hermannstadt, 19. August 1921.** Satzungen des Bundes Sächsischer Lehrer evangelischer Konfession A. B. in Siebenbürgen. . . . 300
76. **Galatz, 31. August 1921.** Die Verwaltung der bulgarischen Kirchengemeinschaft stellt ein Verzeichnis auf, in dem der Name, die Nationalität und Staatsangehörigkeit der Eltern der Schüler in den bulgarischen Schulen in Galatz erfasst wurden. 309
77. **Grosskarol, 12. Oktober 1921.** Beschluss der Präfektur des Distrikts Satu Mare und des Stadtrats Grosskarol über die Anlegung eines neuen Friedhofs für die israelitische Gemeinschaft. . . . 310
78. **Bukarest, 23. Oktober 1921.** Denkschrift des Kriegsministers an den Ministerpräsidenten über die Untersuchungsergebnisse betreffend die Tätigkeit amerikanischer Vereine zur Unterstützung der Juden in Bessarabien, welche die Ausweitung des Kommunismus in Rumänien verfolgen. 310
79. **Genf, 9. November 1921.** Denkschrift „Minorités Hongroises en Transylvanie“, welche von Philippe Lahovary dem ständigen Vertreter Rumäniens bei dem Völkerbund eingereicht wurde. 312
80. **November, 1921.** Reisebericht durch Rumänien des französischen Geographen E. de Martonne, mit Bemerkungen zur Lage der Minderheiten in Siebenbürgen, in der Bukowina und in Bessarabien. 371
81. **Kronstadt – Mediasch, 1921.** Verzeichnis der sächsischen Vereine in Mediasch und Kronstadt. 384
82. **Hermannstadt, 1921.** Satzungen des Siebenbürgisch-sächsischen Landwirtschaftsvereins. 393

83. **Bukarest, 1921.** Rundschreiben Nr. 56313 des Unterrichtsministeriums, Abteilung: Privatunterricht, über die Schulfeste mit Schülern verschiedener Konfessionen. 413
84. **Bukarest, 1921.** Antwort des Ministeriums für Kultus und Kunst auf den an die rumänische Regierung gerichteten Appell des Amerikanischen Komitees für konfessionelle Rechte der Minderheiten, in welchem letzteres bezeugt, dass die rumänische Regierung die Rechte aller Konfessionen beachtet hat. 413
85. **1921.** Der Verwaltungsrat der Allgemeinen Baugesellschaft und öffentliche Arbeiten. 416
86. **1921.** Der Verwaltungsrat der Bank für Handel und Industrie „Transylvania“ mit dem Sitz in Bukarest. 417
87. **1921.** Der Verwaltungsrat der Allgemeinen Bank Rumäniens. . . 418
88. **1921.** Der Verwaltungsrat der Anonymen rumänischen Gesellschaft für Bergbauwesen. 419
89. **1921.** Der Verwaltungsrat der Bank für Getreidehändler. 421
90. **Hermannstadt, 23. Februar 1922.** Anweisungen von Hans Otto Roth an die Kreisausschüsse, gemäss des Beschlusses des deutsch-sächsischen Volksrats in Siebenbürgen, die Kandidaten der liberalen Partei in den Wahlkreisen der sächsischen Minderheit zu unterstützen. 423
91. **Budapest, 25. Februar 1922.** Gr. Stârcea von der rumänischen Gesandtschaft in Budapest berichtet dem rumänischen Aussenminister, I. Gh. Duca, dass eine Reihe von siebenbürgischen Organisationen von Ungarn finanziert werden. 427
92. **Bukarest, 8. März 1922.** Bemerkungen zu dem Bericht „Transylvania under the Rule of Roumania“ der Amerikanischen Militärmission (Sidney B. Snow, Joel M. Metclaf und Edward B. Witte) betreffend die Lage der Ungarn unitarischen Glaubensbekenntnisses in Rumänien, welche von der Rumänischen Liga für Minderheitenschutz mit dem Sitz in Budapest, dem Sekretariat der Nationsliga 1920 eingereicht wurde. 428
93. **Klausenburg, 21. Mai 1922.** Gesuch an das Klausenburger Generaluntersekretariat des Unterrichtsministeriums, Sommervorlesungen über rumänische Sprache und Literatur, Geschichte, Geographie und die Verfassung für Lehrer der Minderheiten aus diesem Landesteil im Altreich zu veranstalten. 450
94. **Czernowitz, 22. Mai 1922.** Antwort des Staatsministers der Bukowina an den polnischen Aussenminister hinsichtlich der Beschwerden der Polen in Bukowina. 451
95. **Bukarest, 2. Juni 1922.** Rundschreiben des Unterstaatssekretariats für Minderheiten, in welchem die sieben rezeptierten Konfes-

- sionen nominiert werden, welche ihre Kirchenversammlungen ohne Erlaubnis der polizeilichen oder administrativen Behörden abhalten können. 453
96. **Czernowitz, 17. Juni 1922.** Protokoll über Schulinspektionen bei den Czernowitzer, den ukrainischen, deutschen, polnischen Grundschulen. 454
97. **Hermannstadt, 17. Juli 1922.** Protokoll der Gründungssitzung eines allgemeinen deutschen Theatervereins in Siebenbürgen. . . 455
98. **Konstantza, 27. Juli 1922.** Dankschreiben der armenischen Kommunität in Konstantza an den Bürgermeister der Stadt für die erhaltene Schulsubvention von 40.000 Lei und den geschenkten Grund zur Errichtung einer armenischen Kirche. 460
99. **Salzburg, 29. Juli 1922.** Der Bürgermeister in Salzburg berichtet der Unteralbenser Präfektur über Konfessionen und Vermögen der rumänischen und ungarischen Bevölkerung seiner Ortschaft sowie über die reformierte konfessionelle Schule. 460
100. **Mühlbach, 19. August 1922.** Auszug aus der Rede des Kronstädter Stadtpfarrers, Viktor Glondys, über die kirchlichen Verhältnisse in der Bukowina, gelegentlich der „Vereinstage“. 461
101. **Bistritz, 22. – 23. September 1922.** Protokoll über die Verhandlungen der 1. Vertretertagung des „Bundes deutscher Hochschüler in Rumänien“. Annahme der Satzungen. 463
102. **Zillenmarkt, 24. September 1922.** Das Gemeindehaus in Zillenmarkt unterbreitet dem Präfekten des Sălajer Distrikts einen Bericht über die rumänischen Sprachkenntnisse der ungarischen Beamten nach 1918. 487
103. **Zillenmarkt, 4. Oktober 1922.** Der Präfekt des Sălajer Distrikts berichtet über die vorhandenen Druckereien. 488
104. **Bukarest, 22. November 1922.** Der Schulinspektor für Bessarabien referiert dem Unterrichtsministerium über das Unterrichtswesen in einigen Distrikten Bessarabien (eine Statistik der Schulen nach Minderheiten liegt bei). 490
105. **Şimleul Silvaniei, 28. November 1922.** Die staatliche Polizei in Şimleul Silvaniei informiert über die Vereine der Minderheiten. . 493
106. **Grosskarol, 1. Dezember 1922.** Rundschreiben des Distriktspräfekten in Grosskarol an die staatlichen Oberbehörden über die Verleihung der Aufenthaltserlaubnis für russische und ukrainische Staatsangehörige, die vor und nach dem Jahre 1916 eingewandert sind (Innenministerverordnung vom 5. Juli 1922). . . . 494
107. **Bukarest, 3. Dezember 1922.** Zuschrift der Generaldirektion für Privat-Unterricht an die Leiterin der rumänisch israelitischen Mädchenschule in Roman, in welcher bekannt gemacht wird, dass

der vorgeschlagene Stundenplan, die Schulbücher, Lehrerliste und eingeschriebenen Schülerinnen für das Schuljahr 1922/23 genehmigt wurden; Ausnahme bilden die Schulbücher in jüdischer Sprache.	495
108. Bukarest, 17. Dezember 1922. Satzungsentwurf der jüdischen Gemeinschaften im Altreich.	496
109. Klausenburg, 28. Dezember 1922. Programm der Madjarischen Partei, angenommen in der Gründungssitzung.	498
110. 1922. Geschäftsordnung des Verbandes der Deutschen in Grossrumänien.	502
111. Bukarest, 1922. Statistik der legislativen Wahlen vom März 1922, mit Angabe der politischen Parteien und dem Stimmverhältnis in der Kammer und im Senat.	515
112. Neumarkt, 6. Januar 1923. Zuschrift des Sicherheitsdienstes in Neumarkt, in welcher der Marosch-Tordaer Distriktspräfektur die Verordnung des Sicherheitsinspektorats Nr. 279/1923 zur Kenntnis gebracht wird, laut der die judenfeindlichen Kundgebungen verboten werden.	517
113. Neumarkt, 12. Januar 1923. Das Innenministerium fordert die Präfekten Siebenbürgens auf, die ungarischen Waffenlager aufzuspüren und eine Liste der verdächtigten Personen aufzustellen. . .	518
114. Bukarest, 31. Januar 1923. Kammerdebatten bezüglich der antisemitischen Kundgebungen.	519
115. Bukarest, 27. Februar 1923. Denkschrift von Hans Otto Roth und Hans Hedrich, als Vertreter der Deutschen Parlamentspartei in Grossrumänien an Ministerpräsident Ion I. C. Brătianu, in welcher verlangt wird, dass die Freiheiten und Rechte der Minderheiten in der Landesverfassung verzeichnet werden sollen. . . .	549
116. Jassy, 4. März 1923. Gründungsurkunde der Liga für national-christliche Verteidigung.	557
117. Brăila, 10. März 1923. Dezö Miklos und Tarro Miklos verlangen beim Distriktsgerichtshof in Brăila die Einschreibung der Zeitschrift „Gjertyafeny“ als soziale Firma. Der Gerichtsentscheid liegt bei.	557
118. Bukarest, 12. März 1923. Die Rede Adolf Schullerus' im Parlament, im Namen der Deutschen in Rumänien anlässlich der Verfassungsdebatten.	559
119. Bukarest, 12. März 1923. Parlamentsrede Karl von Möllers, als Vertreter der Banater Schwaben, anlässlich der Verhandlungen zur Landesverfassung.	565

120. **Bukarest, 15. März 1923.** Parlamentsrede von Balas Ernö im Namen der Ungarn in Rumänien, anlässlich der Verhandlungen zur Landesverfassung. 566
121. **Bukarest, 15. März 1923.** Parlamentsrede von Josif Sanielevici als Vertreter der Juden in Rumänien anlässlich der Verhandlungen über die Landesverfassung. 569
122. **Bern, 21. März 1923.** Die Rumänische Gesandtschaft in Bern unterbreitet dem Aussenministerium einen Bericht über O. Grüns Unterredungen hinsichtlich der Juden aus dem Ausland und aus Rumänien. 571
123. **Bukarest, 28. März 1923.** Die Landesverfassung Grossrumäniens. (Die Gesetzartikel mit Bezugnahme auf das Landesterritorium und die staatsbürgerlichen Rechte). 572
124. **Hermannstadt, 10. April 1923.** Richard Csaki teilt dem Auslandsinstitut in Stuttgart die wissenschaftlichen und kulturellen Einrichtungen der siebenbürger Sachsen mit. 575
125. **Genf, 20. April 1923.** Die Rede Nicolae Titulescu, als Delegierter Rumäniens im Rat der Vereinten Nationen, über die Bodenreform in Siebenbürgen. 577
126. **Bukarest, 13. Mai 1923.** Antrag der ordentlichen Versammlung des Allgemeinen Verbandes der Industriellen in Rumänien, bezüglich der Einsetzung einer Spezialkommission. 602
127. **Bukarest, 6. Juni 1923.** Die Direktion für allgemeine Verwaltung und Statistik verordnet den Distriktspräfekten, den untergeordneten Behörden zu verbieten, Schüler einer bestimmten Konfession zu verpflichten, dem Gottesdienst anderer Konfessionen beizuwohnen, wobei die nationalen Feiertage keine Ausnahme bilden. . . . 603
128. **Sighetul Marmatiei, 18. Juli 1923.**
Bukarest, 25. März 1924. Korrespondenz zwischen dem Verein der talmudistischen Lehrer in Maramuresch und der Direktion für Allgemeine Verwaltung, Streitsachen und Statistik, über die Satzungen genehmigung für den Verein zur Unterstützung der jüdischen Lehrer talmudischen Bekenntnisses in Maramuresch. 604
129. **11. August 1923.** Zuschrift des Allgemeinen Verbandes der Industriellen in Rumänien an den Verein der Banater Fabriksbesitzer, in welcher die Teilnahme der Unternehmen „Vulcan“ und anderer zwei Industriebetriebe an der Industrieausstellung in Temeswar mitgeteilt wird. 606
130. **18. /August/ 1923.** Traian Bratu, Universitätsprofessor in Jassy ersucht Karl Kurt Klein, die Assistentenstelle am Lehrstuhl für Germanistik, als Fachkenner der deutschen Literatur und Kultur, annehmen zu wollen. Seine Zustimmung würde für andere Minderheiten ein gutes Beispiel bieten. 606

131. **Sărmășel – Neumarkt, 5. September 1923.** Traian Bratu, Universitätsprofessor in Jassy, unterstreicht in seinem Brief an Karl Kurt Klein, dass die Annahme der Assistentenstelle an der Jassyer Universität ihm Gelegenheit bieten werde, ein Bindeglied zwischen den Deutschen in Siebenbürgen, der Bukowina und Bessarabien zu sein. 612
132. **Hermannstadt, 25. September 1923.** Karl Kurt Klein schreibt in seinem Brief an Traian Bratu, dass er zur Festigung des Verständnisses und der Annäherung zwischen der deutschen Minderheit und den Rumänen beitragen werde. 614
133. **13. Oktober 1923.** Antwort des Ministeriums für Kultus und Kunst an das Aussenministerium betreffend die von der bulgarischen Presse ausgelösten Kampagne über die Misshandlung der Dobrudschabulgaren, besonders in Kirchen – und Schulangelegenheiten. 617
134. **Bukarest, 18. Oktober 1923.** Referat der Kirchenvertreter und der Deutschen Parlamentspartei in Siebenbürgen und Bessarabien über die Rechtslage der deutschen Schulen in Bessarabien. . . 618
135. **23. Oktober 1923.** „Das Abkommen von Ciucea“ zwischen den Vertretern der Volkspartei und denen der Madjarischen Partei. . . 623
136. **/Karansebesch/, Oktober 1923.** „Die Minderheiten und die Wirtschaftspolitik“. Aufsatz von Richard Kun, Präsident des Bundes Temeswarer Kaufleute. 630
137. **Bukarest, 13. November 1923.** Sitzungsprotokoll des Zentralausschusses des Allgemeinen Verbandes der Industriellen in Rumänien (dem Industrielle verschiedener Ethnien angehörten) über die Vertreterwahlen in den Nationalen Wirtschaftsausschuss. . . 632
138. **Neumarkt, 20. November 1923.** Zuschrift der Distriktspräfektur Marosch-Torda an den Vizepräfekten hinsichtlich des ministeriellen Erlasses Nr. 81534 vom 6. November 1923, über die Pensionierung der Beamten, die ihres Amtes wegen Unkenntnis der rumänischen Sprache enthoben wurden (Verordnung des Ministerrats Nr. 1674 vom 27. Juli 1923). 634
139. **Bukarest, 15. Dezember 1923.** Denkschrift der Moslemischen Delegation an den rumänischen Aussenminister bezüglich ihrer Mission dem Kalifen Abdul Megit die Huldigung der Moslems aus Rumänien darzubringen. 635
140. **1923.** Tabelle der kulturellen Einrichtungen der Minderheiten im Distrikt Severin. 637
141. **1923.** Presseauszüge: „Wie wurde die neue Schulverordnung von der ungarischen Presse aufgenommen?“ 638
142. **1923.** Statistik der Presse in Siebenbürgen, im Banat und in den nord-westlichen Landesgebieten für das Jahr 1923. 643

143. **1923.** Statistik der Stadt, – Land – und Distriktsbevölkerung nach ihrer Volkszugehörigkeit (veröffentlicht im Jahre 1925). 646
144. **Januar 1924.** „Die Zusammenkunft von Ciucea“, Aufsatz von Jakobffy Elemer. 658
145. **Bukarest, 1. Februar 1924.** Denkschrift der Deutschen Parlamentspartei in Grossrumänien an Minister Angelescu zur Frage der Schulreform. 659
146. **Bukarest, 24. Februar 1924.** Gesetz über den Erwerb und Verlust der rumänischen Staatszugehörigkeit. 665
147. **Bukarest, 29. März 1924.** Protokoll der Vollversammlung der U. I. M. M. R. in Arad und deren Teilnehmerliste. 671
148. **Bukarest, 3. April 1924.** Verwaltungsordnung der armenischen Kirche in Bukarest. 673
149. **Bukarest, 11. Mai 1924.** Auszug aus dem Vortrag Iuliu Manius „Die Minderheitenfrage“. 677
150. **Bukarest, 17. – 18. Mai 1924.** Mitgliederliste des Zentralaussschusses des Verbandes der Industriellen in Rumänien. 678
151. **Lugosch, Mai 1924.** „Entwurf für den Grundschulunterricht“. Aufsatz von Gal Kelemen, veröffentlicht in der Lugoscher Zeitung „Die Stimme der Minderheiten“. 680
152. **Arad, 11. Juni 1924.** Zuschrift des Industrieverbandes in Arad an den Verband der Industriellen in Rumänien, in welcher mitgeteilt wird, dass neue Mitglieder in den Verbandsausschuss gesandt wurden. 686
153. **Bukarest, 21. Juni 1924.** Stellungnahme des Ministeriums für Kultus und Kunst zur Behauptung in der Liga der Nationen, dass die Kirchen in der Süddobrudscha geschlossen und der Gebrauch der rumänischen anstatt der bulgarischen Sprache verordnet worden sei. 687
154. **Bukarest, 5. Juli 1924.** Zuschrift der Generaldirektion für Privatunterricht an das Aussenministerium über die bulgarischen Schulen in der Süddobrudscha. 688
155. **Bukarest, 24. Juli 1924.** Gesetzartikel mit Bezugnahme auf den Elementarunterricht für Minderheiten. 689
156. **Galatz, 5. August 1924.** Das Gesuch des Präsidenten der griechischen Gemeinschaft in Galatz an den Ditriktgerichtshof Covurlui, welches Aufschluss über die Geschichte, das Eigentum, das kulturelle, kirchliche Leben über die Wohltätigkeitsziele und Mitglieder des Aufsichtsrats dieser Gemeinschaft gibt. 692

157. **Sankt Georgen, 12. August 1924.** Urteilsspruch des Gerichtshofes in Sankt Georgen bezüglich der Einschreibung der Stiftung des Sekler Nationalmuseums als juristische Person. 694
158. **Radautz, 2. Oktober 1924.** Die Stadtpolizei in Radautz berichtet der Distriktspräfektur über die Versammlung der Juden vom 26. Juli 1924. 695
159. **Galatz, 21. Oktober 1924.** Gründungsurkunde der Gesellschaft israelitischer Kaufleute „Brüderliche Liebe“ in Galatz. 697
160. **29. Oktober 1924.** Denkschrift über Einwände des Advokaten Dutezak Basil, laut welcher das rumänische Minderheitengesetz dem Minderheitenvertrag zwischen Rumänien und den wichtigsten verbündeten Mächten zuwiderhandelt. 698
161. **Bukarest, 11. November 1924.** Rundschreiben des Vollzugsausschusses der armenischen Bistümer in Rumänien an die Vorsteher der armenischen Kirchen in Rumänien, in welchen die Organisationsnotwendigkeit dieses Kultus motiviert wird. 702
162. **Radautz, 16. November 1924.** Der Distriktspräfekt in Radautz erstattet Bericht an: das Aussenministerium, an Staatsminister in Bukowina, Iancu Nistor und Unterstaatssekretär, G. Tătărescu über die judenfeindliche Propaganda im Radautzer Bezirk. 705
163. **Temeswar, 18. November 1924.** Der Verein der Banater Fabriksbesitzer schickt dem Allgemeinen Verband der Industriellen in Rumänien ein Verzeichnis der Betriebe und deren Leiter. 707
164. **14. Dezember 1924.** Von der Vollversammlung der Madjarischen Partei angenommene Beschlüsse. 709
165. **31. Dezember 1924.** Mitgliederliste des Aufsichtsrats der Rumänischen Lokomotiven-und Wagenfabrik. 717
166. **Galatz, /1924/.** Denkschrift der Gesellschaft jüdischer Handwerker für gegenseitige Hilfe und Woltätigkeit in Galatz mit Bezug auf die geschichtliche Entwicklung, Mitgliederzahl, den Sitz, Zweck und das Vermögen der Gesellschaft. 717
167. **Sighetul Marmăției, 1924.** Evidenz der tätigen Druckereien im Distrikt Maramuresch in den Monaten März-April 1924 mit Angabe der Besitzer. 718
168. **Bukarest, 1924.** A. C. Cuza über die Notwendigkeit der Einführung des „numerus clausus“ in den rumänischen Universitäten nach dem Muster Ungarns. 721
169. **1924.** Gründungsattestat des Industrieverbandes für Hüttenwesen und Bergbau. 725
170. **1924.** Der Aufsichtsrat des S. A. R., dem auch Vertreter der Minderheiten angehört haben. 727

171. **Konstantza, 2. Februar 1925.** Bericht des Deputierten für Konstantza, Selim Abdulachin, in welchem die Notwendigkeit hervorgehoben wird, die türkische Jugend materiell zu unterstützen, damit sie sich an den höheren rumänischen Schulen ausbilden könne. 729
172. **Bukarest, 7. März 1925.** Die Rumänische Gesandtschaft in Bern berichtet dem Aussenministerium über das Gespräch mit Henry Drumond und Colben über die Beschwerden der ungarischen Regierung beim Staatenbund hinsichtlich des Minderheitenstatus in Rumänien. 730
173. **Hermannstadt, 6. April 1925.** Denkschrift des Bischofs der evangelischen Landeskirche A. B. in Siebenbürgen, Friedrich Teutsch, an den Minister für Kultus und Kunst über den Entwurf des Kultusgesetzes. 731
174. **Bukarest, 11. April 1925.** Anwendungsvorschriften zu Gesetzartikel 18 (Absatz II.), 19 und 71 des Gesetzes für Mittel- und Hochschulunterricht. 740
175. **Bukarest, 14. Mai 1925.** Denkschrift an Nicolae Titulescu in London mit Beanstandung Lucian Wolf's bezüglich des Gesetzes über Erwerb und Verlust der rumänischen Staatszugehörigkeit vom 23. Februar 1924, das den Minderheitenvertrag missachte. 742
176. **Bukarest, 29. Mai 1925.** Der Generaldirektor für Polizei und Sicherheit berichtet über die Kundgebungen in Buzău anlässlich der Durchreise von Corneliu Zelea Codreanu. 748
177. **Hermannstadt, 12. Juni 1925.** Zuschrift des Leiters der Deutschen Partei in Rumänien, Hans Otto Roth, an das Oberkommando der 18. Division in Hermannstadt über den inneren Aufbau der Partei. 748
178. **Bukarest, 13. Juni 1925.** Das Gesetz für administrative Zusammenschlüsse. 750

LISTE DES DOCUMENTS

1. **1918 Mars 27, Kichinev.** Déclaration de l'union de la Bessarabie au Royaume de la Roumanie, votée par l'Assemblée délibérante. . . 109
2. **1918 Novembre 15, Iassy.** Loi électorale concernant le vote universel, égal, direct et obligatoire. 109
3. **1918 Novembre 15/28, Cernăuți.** Motion adoptée par le Congrès général de la Bucovine concernant l'union de la Bucovine au Royaume de la Roumanie. 115
4. **1918 Novembre 15/28, Cernăuți.** Allocution prononcée par I. Nistor au Congrès général de la Bucovine qui avait décidé l'union avec la Roumanie. 116
5. **1918 Novembre 15/28, Cernăuți.** Déclaration du Conseil National des Allemands de la Bucovine exprimant leur adhésion en vue de l'union des Roumains. 118
6. **1918 Novembre 18/Décembre 1er, Alba Iulia.** Résolution de l'Assemblée Nationale d'Alba Iulia qui consacre les principes fondamentaux pour l'avenir de l'Etat national unitaire roumain. . . . 119
7. **1918 Novembre 28/Décembre 1er, Alba Iulia.** Allocution prononcée par Iuliu Maniu au nom du Parti National Roumain à l'Assemblée Nationale d'Alba Iulia. 121
8. **1918 Décembre 30, Bucarest.** Décret-loi pour l'octroi de la nationalité roumaine. 123
9. **1919 Janvier 8, Mediaș.** Déclaration de l'Assemblée générale des Germano-Saxons de Transylvanie concernant leur adhésion à l'union avec la Grande Roumanie. 126
10. **1919 Mars 18, Bucarest.** Motion adoptée par l'Assemblée des Juifs de la Transylvanie visant leur adhésion à la Résolution de l'Assemblée Nationale d'Alba Iulia, du 1er Décembre 1918. . . . 129
11. **1919 Mai 28, Bucarest.** Décret-loi pour accorder des droits civiques aux Juifs natifs de Roumanie. 130
12. **1919 Mai 31, Paris.** Protocole des discussions de la huitième séance plénière du Conseil Suprême des Alliés concernant le projet de traité à conclure avec l'Autriche; intervention de I.I.Brătianu, président du Conseil des Ministres de la Roumanie, au sujet des minorités. 130

13. **1919 Juin 4, Kichinev.** Article concernant les minorités de la Roumanie réunie. 159
14. **1919 Juin 28, Cernăuți.** Article concernant la situation des citoyens roumains et des minorités après l'union. 160
15. **1919 Juillet 16, Arad.** Déclarations de Iuliu Maniu concernant le statut des minorités. 162
16. **1919 Septembre 6, Timișoara.** Décisions adoptées par l'Assemblée générale des Allemands de la Grande Roumanie concernant la réorganisation de la vie publique sous tous ses aspects, conformément aux résolutions d'Alba Iulia. 162
17. **1919 Novembre 8, Arad.** Déclarations d'Alexandru Vaida Voievod, ministre secrétaire d'Etat, délégué de la Roumanie à la Conférence de Paix de Paris au sujet des minorités. 166
18. **1919 Décembre 9, Paris.** Traité de Paix entre les Puissances alliées et associées d'une part et l'Autriche d'autre part, conclu à Saint-Germain-en-Laye le 10 Septembre et signé par le Gouvernement roumain le 9 Décembre, par lequel on ratifie l'union de la Bucovine à la Roumanie; prévisions relatives aux minorités, spécifiées dans le Traité de Paix. 167
19. **1919 Décembre 11, Bucarest.** Déclaration de Gheorghe Hrabovski, représentant des Slovaques dans la séance de l'Assemblée Constituante, concernant l'union à la Roumanie des territoires habités par les Slovaques se trouvant sous la domination hongroise. 181
20. **1919 Décembre 11, Bucarest.** Allocution de Iancu Melic Melicsohn, prononcée dans la séance de l'Assemblée Constituante, au nom des minorités de Bessarabie. 182
21. **1919 Décembre 13, Bucarest.** Déclaration de Mustafa Mehmet Fehim, représentant des Musulmans de Dobroudja, prononcée dans l'Assemblée Constituante pour exprimer son appui pour l'Etat national roumain, fondé en 1918. 182
22. **1919 Décembre 13, Bucarest.** Déclaration d'Orestie Ilniczki, représentant des Ruthènes de Maramureș, prononcée dans la séance de l'Assemblée Constituante à l'occasion des élections. . . . 183
23. **1919, Bucarest.** Tableau statistique de la population de Transylvanie, de Banat et des autres districts et sa répartition suivant la nationalité, conformément au recensement de 1919. 184
24. **1919, Bucarest.** Tableau statistique de la population de la Bucovine et sa répartition suivant la nationalité, conformément au recensement de 1919. 185
25. **1920 Février 13, Zalău.** Demande de l'Association des Femmes Magyares de Zalău, adressée au préfet du district de Sălaj, visant

le prolongement de l'activité de l'organisation; réponse du préfet qui certifie que l'organisation peut déployer son activité conformément à la loi.	186
26. 1920 Février 25, Bucarest. Project de loi qui certifie à la société de bienfaisance de rite israélite „Sacra“ la qualité de personne juridique.	187
27. 1920 Février, Cernăuți. Rapport du sous-inspecteur général de la Police adressé à la Direction de la Police et de la Sûreté Générale concernant la visite du ministre américain James Becker en Bucovine, visite ayant comme but d'analyser la situation des Juifs qui avaient enduré des peines pendant la guerre et de les aider.	191
28. 1920 Mars 1er, Bucarest. Discours prononcé dans le Parlement par le député szekler Bela Maurer relatif à l'entendement entre les habitants de la Roumanie, sans tenir compte de la nationalité.	192
29. 1920 Mars 13, Kichinev. Loi sur la réforme agraire de Bessarabie.	196
30. 1920 Mars 24, Târgu Mureș. Télégramme du Service Spécial de Sûreté de Târgu Mureș adressé à la Préfecture du district de Mureș à l'attention du sous-inspecteur général de la Sûreté visant les mesures à adopter pour contrecarrer les mouvements de la population magyare à la veille de la signature du Traité de Paix avec la Hongrie.	198
31. 1920 Mai 5, Sighetul Marmăției. Disposition du préfet du district de Maramureș qui porte à la connaissance du sous-préfet la décision du Secrétaire Général de Cluj du Ministère de l'Intérieur concernant l'interdiction de l'immixtion de l'administration dans les affaires internes des institutions religieuses.	199
32. 1920 Mai 29, Bucarest. Manifeste électoral du Bloc Juif, paru à l'occasion des élections parlementaires.	199
33. 1920 Mai 30, Brașov. Procès verbal dressé lors de la rencontre de Take Ionescu avec les représentants des Germano-Saxons de Țara Bârsei pendant la campagne électorale.	200
34. 1920 Juin 4, Trianon. Traité de Paix entre les Puissances alliées et associées d'une part et la Hongrie d'autre part, confirmant l'union de la Transylvanie à la Roumanie.	204
35. 1920 Juin 10, Bucarest. Demande de la société bucarestoise „Fraternité des Germano-Saxons de Transylvanie“ en vue d'obtenir l'approbation de la Préfecture de fêter 13 années d'existence; décision de la Préfecture de la Capitale.	205
36. 1920 Juillet 3, Târgu Mureș. Rapport du chef du Service Spécial de Sûreté de Târgu Mureș à l'attention du sous-inspecteur général de la Sûreté de Transylvanie à Cluj relatif à l'état d'esprit de la population.	206

37. **1920 Juillet 6, Cluj.** Ordre adressé au préfet du district de Sălaj visant les recherches qu'on avait fait concernant la vente de quelques grandes propriétés que les propriétaires magyars avaient faite dans l'intention de se soustraire à la réforme agraire préconisée par l'Etat roumain. 207
38. **1920 Juillet 14, Cluj.** Note officielle par laquelle on envoie à la Préfecture du district de Sălaj la copie du Journal Officiel du Conseil des Ministres relatif aux droits des fonctionnaires dans les provinces réunies à la Roumanie. 208
39. **1920 Juillet 31, Șimleul Silvaniei.** Rapport du chef de l'administration de l'arrondissement de Șimleul Silvaniei, concernant les propriétés foncières vendues par les propriétaires magyars dans l'intention de se soustraire aux prévisions de la Loi sur la réforme agraire. 210
40. **1920 Août 4, Târgu Mureș.** Note officielle de l'Inspectorat scolaire du district de Mureș-Turda par laquelle on demande au Conseil Scolaire roumain de Brand à informer d'urgence tous les citoyens ayant autre nationalité que celle roumaine que dans les écoles roumaines d'enseignement public l'instruction de leurs enfants est gratuite et donnée par un corps enseignant qualifié ayant la même nationalité que celle des élèves. 211
41. **1920 Août 7, Arad.** Article sur le „Mouvement sioniste en Transylvanie“ visant la manière de s'organiser des Juifs de Transylvanie. 212
42. **1920 Août 18, Sibiu.** Statuts de l'Association des étudiants allemands de Roumanie. 213
43. **1920 Août, Cluj.** Note officielle du Ministère de l'Intérieur – Secrétariat Général de Cluj – pour informer la Préfecture que beaucoup de fonctionnaires de l'administration portent une correspondance directe avec les autorités hongroises, violant ainsi les relations diplomatiques entre la Roumanie et la Hongrie. 219
44. **1920 Septembre 28, Sibiu.** Circulaire envoyée par Hans Otto Roth au Comité exécutif du groupe de Sibiu, concernant le Congrès du Parti Socialiste de Transylvanie, qui avait débattu la question de la paysannerie et de la réforme agraire. 219
45. **1920 Octombrie 28, Paris.** Traité de Paix entre les principales Puissances alliées (la Grande-Bretagne, la France, l'Italie, le Japon) et la Roumanie confirmant la légitimité de l'union de la Bessarabie à la Roumanie. 224
46. **1920 Novembre 15, Careii Mari.** Note officielle du directeur des écoles de l'enseignement public moyen de Careii Mari, adressée à la Mairie de la ville pour annoncer le début des cours de langue roumaine. 225

47. **1920 Décembre 20, Sfântul Gheorghe.** Rapport de la Compagnie de gendarmes de Trei Scaune, adressé à la Préfecture du district, relatif à l'état d'esprit de la population de la commune d'Araci. 225
48. **1920 Décembre 22, Bucarest.** Project de loi pour organiser, auprès du Ministère de l'Intérieur, un Sous-Secrétariat d'Etat pour les affaires des minorités. 227
49. **1920 Décembre 24, Sighetul Marmăției.** Rapport du chef de l'administration de l'arrondissement de Sighet, qui demande au sous-préfet du district de Mureș d'adopter des mesures en vue de frapper d'interdiction l'autonomie de la commune Câmpulung Tisa, compte tenu du fait que les représentants de celle-ci refusent „d'obéir aux lois et aux autorités roumaines“. 228
50. **1920, Bucarest.** Ordre du jour pour le Congrès didactique juif convoqué le 11 et le 12 Octobre 1920 à Bucarest. 229
51. **1920, Bucarest.** Statuts de l'Association culturelle des femmes juives. 230
52. **1920.** Rapport de la Direction de la Sûreté Générale de l'Etat concernant les Juifs de Transylvanie; déclaration des Juifs de Transylvanie concernant l'union de la Transylvanie à la Roumanie en annexe. 232
53. **1920.** Tableau de la répartition des habitants des villes, suivant leur nationalité. (paru en 1923). 236
54. **1920, Bucarest.** Tableau statistique visant la répartition de la population dans les villes, suivant la nationalité (publié en 1923). 240
55. **1920, Bucarest.** Tableau statistique présentant la situation des entreprises industrielles de Bessarabie, compte tenu de la nationalité et de la confession du patron. 241
56. **1921 Janvier 19, Sighetul Marmăției.** Circulaire du sous-préfet du district de Maramureș concernant le cours gratuit pour l'enseignement de la langue roumaine, organisé pour les fonctionnaires de l'administration des principales institutions et des établissements d'Etat et privés du district. 244
57. **1921 Janvier 24, Câmpulung.** Rapport du chef du Service Spécial de Sûreté de Câmpulung à l'attention du sous-inspecteur général de Cernăuți relatif à l'état d'esprit des Ruthènes des circonscriptions de Câmpulung. 245
58. **1921 Février 2, Bucarest.** Demande adressée à la Préfecture de Police de la Capitale par les étudiants ukrainiens des facultés de Bucarest pour obtenir l'autorisation d'organiser une assemblée générale en vue d'adopter les statuts d'une association culturelle et scientifique. 245

59. **1921 Février 11, Braşov.** Note officielle par laquelle le Régiment no.8 des Gendarmes de Braşov envoie à la Compagnie de Gendarmes Târnava Mică de Târnăveni l'ordre no.28268 du 21 Janvier 1921 du Corps VI de l'Armée, concernant l'activité déployée par les Magyars de Transylvanie. 246
60. **1921 Février, Bucarest.** Statuts du Cercle des étudiants ukrainiens „Zoria“ de Bucarest. 249
61. **1921 Mars 3, Bucarest.** Exposé des motifs pour le projet de loi visant à reconnaître la qualité de personne juridique de l'association „Union des Femmes Israélites“ de Bucarest, y compris les statuts de l'association. 252
62. **1921 Mars 10, Brăila.** Procès-verbal des discussions, dressé par Ion Teodoru à l'occasion de l'inspection de l'Ecole primaire pour les filles de la Communauté hellénique de Brăila. 257
63. **1921 Mars 15, Târgu Mureş.** Rapport de la Préfecture du district de Mureş-Turda, adressé au Sous-Secrétariat d'Etat des Affaires Intérieures de Bucarest concernant l'organisation et les visées de la „Fédération Magyare“ de Târgu-Mureş. (brouillon). 258
64. **1921 Mars 25, Bucarest.** Compte rendu à la demande du roi, rédigé par Hans Otto Roth au nom de l'évêque dr. Friedrich Teutsch, dans l'intention de présenter le point de vue des Allemands en ce qui concerne deux questions de politique: l'Université allemande et la répartition administrative électorale. 259
65. **1921 Mars 30, Sighetul Marmăţiei.** Note officielle du sous-préfet du district de Maramureş qui porte à la connaissance des arrondissements et du maire de la ville de Sighet l'ordre du Ministère de l'Intérieur donné à la suite des plaintes de la Légation Roumaine de Belgrade concernant la légèreté avec laquelle les autorités de la Transylvanie et de la Bucovine délivrent des certificats de naturalisation pour les Juifs de ces provinces, mal accueillis en Yougoslavie et en Hongrie parce qu'on les considérait étroitement liés aux bolcheviks russes. 263
66. **1921 Mai 28, Galatzi.** Document constitutif de l'Union des Commerçants Arméniens. 264
67. **1921 Juin 6, Sighetul Marmăţiei.** Circulaire du Préfet du district de Maramureş, adressée aux chefs des arrondissements et au maire de la ville de Sighet concernant la mise en pratique de l'ordonnance no.8840/1921 du Directoire Général de Cluj visant le respect des jours de fête pour les confessions „étrangères“, pendant lesquels les prêtres et les instituteurs ne devaient pas être appelés à comparaître devant les autorités civiles. 266
68. **1921 Juin 9, Târgu Mureş.** Compte rendu de la Préfecture du district de Mureş au sujet des données exigées par la Sous-Secré-

tariat d'Etat des Affaires Intérieures par l'ordre secret no.1 du 31 mai 1921.	267
69. 1921 Juillet 11, Bucarest. Loi concernant la personnalité juridique et morale de la société „L'orphelinat juif de Jassy“, les statuts de la société y compris.	269
70. 1921 Juillet 14, Bucarest. Loi sur la réforme agraire d'Olténie, de Valachie, de Moldavie et de Dobroudja (de l'Ancien Royaume).	272
71. 1921 Juillet 23, Bucarest. Loi sur la réforme agraire de Transylvanie, de Banat, de Crişana et de Maramureş.	281
72. 1921 Juillet 23, Bucarest. Loi sur la réforme agraire de Bucovine.	289
73. 1921 Août 4. Résolution de l'assemblée de l'Union Magyare visant les critiques formulées au sujet de la réforme agraire.	294
74. 1921 Août 12, Galatzi. Note officielle par laquelle l'Inspectorat Général de l'Enseignement Primaire et Normal de Galatzi remercie à la Mairie de Galatzi pour l'appui accordé à l'organisation du cours spécial de langue roumaine pour la formation des instituteurs minoritaires de Transylvanie.	299
75. 1921 Août 19, Sibiu. Statuts de l'Association des Instituteurs Germano-Saxons de Transylvanie.	300
76. 1921 Août 31, Galatzi. Liste dressée par le Conseil d'Administration de l'Eglise de la communauté bulgare comprenant le nom, l'origine et la nationalité des parents des élèves de l'école bulgare de Galatzi.	309
77. 1921 Octobre 12, Careii Mari. Décision de la Préfecture du district de Satu Mare et du Conseil administratif de la ville de Carei concernant la fondation d'un nouveau cimetière pour la communauté israélite.	310
78. 1921 Octobre 23, Bucarest. Mémoire du ministre de guerre adressé au président du Conseil des Ministres au sujet des poursuites visant l'activité déployée par les sociétés américaines pour aider les Juifs de Bessarabie, activité ayant comme but la propagation du communisme en Roumanie.	310
79. 1921 Novembre 9, Genève. Mémoire sur les „Minorités Hongroises en Transylvanie“, présenté par le représentant permanent de la Roumanie à la Ligue des Nations, Philippe Lahovary.	312
80. 1921 Novembre. Rapport rédigé par le géographe français E. de Martonne à la suite d'un voyage en Roumanie comprenant aussi des annotations sur la situation des minorités de Transylvanie, de Bucovine et de Bessarabie.	371
81. 1921, Braşov-Mediaş. Liste des associations allemandes de Braşov et de Mediaş.	384

82. 1921, Sibiu. Statuts de l'„Association agricole allemande“ de Transylvanie.	393
83. 1921, Bucarest. Circulaire no.56313 du Ministère de l'Instruction – Division pour l'Enseignement Privé – concernant l'organisation des fêtes privées avec les élèves ayant diverses confessions.	413
84. 1921, Bucarest. Réponse certifiant le respect des droits de toutes les minorités confessionnelles du pays, donnée par le Ministère des Cultes et des Arts à l'intervention du Comité Américain auprès du Gouvernement roumain au sujet des droits des minorités de diverses confessions.	413
85. 1921. Conseil d'Administration de la Société Générale de Construction et de Travaux Publics.	416
86. 1921. Conseil d'Administration de la Banque pour le Commerce et l'Industrie „Transilvania“ ayant le siège à Bucarest.	417
87. 1921. Conseil d'Administration de la Banque Générale de la Valachie.	418
88. 1921. Conseil d'Administration de la Société Anonyme Roumaine Minière.	419
89. 1921. Conseil d'Administration de la Banque des Grainetiers.	421
90. 1922 Février 23, Sibiu. Instructions de Hans Otto Roth pour les conseils administratifs motivant le pacte conclu par les Germano-Saxons avec le Parti Libéral en vue des élections parlementaires.	423
91. 1922 Février 25, Budapest. Rapport rédigé par Gr. Stârcea de la Légation roumaine de Budapest, adressé au ministre roumain des affaires étrangères, I.Gh.Duca, dans l'intention de l'informer qu'une partie des organisations de Transylvanie sont financées de Hongrie.	427
92. 1922 Mars 8, Bucarest. Annotations sur le rapport „Transylvania under the Rule of Roumania“ de la Mission Militaire Américaine (Sidney B. Snow, Joël M. Metclaf, Edward B.Witte), adressé au Secrétariat de la Ligue des Nations par la Ligue pour la protection des minorités de Roumanie, avec le siège à Budapest, au sujet des minoritaires hongrois de confession unitaire de Roumanie au printemps de l'année 1920.	428
93. 1922 Mai 21, Cluj. Demande adressée au Ministère de l'Instruction par le Sous-Secrétariat général de Cluj en vue d'organiser pendant l'été, sur le territoire de l'Ancien Royaume, des cours de langue et de littérature roumaine, d'histoire, de géographie et de Constitution pour les instituteurs et les professeurs minoritaires de Transylvanie.	450

94. **1922 Mai 22, Cernăuți.** Mémoire de réponse adressé par le ministre d'Etat de la Bucovine au ministre des affaires extérieures de la Pologne relativement aux plaintes des Polonais de Bucovine. . . . 451
95. **1922 Juin 2, Bucarest.** Circulaire du Sous-Secrétariat d'Etat pour les Minorités auprès du Ministère de l'Intérieur nominalisant les sept confessions dont les communautés pouvaient se rassembler pour le service divin sans aucune autorisation de la part des autorités policières et administratives. 453
96. **1922 Juin 17, Cernăuți.** Procès-verbal dressé à la suite de l'inspection de quelques écoles primaires (ukrainienne, allemande, polonaise, israélite) de la ville de Cernăuți. 454
97. **1922 Julliet 17, Sibiu.** Procès-verbal dressé à l'occasion de la constitution de l'„Association générale pour le théâtre allemand de Transylvanie“. 455
98. **1922 Julliet 27, Constantza.** Note officielle par laquelle la communauté arménienne de Constantza remercie à la Mairie de la ville pour la subvention de 40 mille lei accordée à l'école arménienne locale et aussi pour la donation d'un terrain nécessaire à la construction d'une église arménienne. 460
99. **1922 Julliet 29, Ocna Sibiului.** Rapport du maire de la ville adressé à la Préfecture du district d'Alba relativement aux confessions locales (roumaine et hongroise), à la fortune de leurs communautés et ausssi à l'école confessionnelle de l'église réformée. . . . 460
100. **1922 Août 19, Sebeș.** Discours prononcé par le prêtre de la ville de Brașov, dr. Viktor Glodys, dans l'assemblée générale concernant la situation de l'Eglise en Bucovine (fragments). 461
101. **1922 Septembre 22-23, Bistritza.** Procès-verbal concernant la séance d'organisation de l'„Union des étudiants allemands de Roumanie“, les statuts et les débats occasionnés par son programme. . 463
102. **1922 Septembre 24, Zalău.** Rapport de la Mairie de la ville de Zalău, adressé au préfet du district de Sălaj au sujet de l'assimilation de la langue roumaine, préconisée pour les fonctionnaires magyars après 1918. 487
103. **1922 Octobre 4, Zalău.** Rapport du préfet du district de Sălaj relativement aux typographies existantes dans le district. 488
104. **1922 Novembre 22, Bucarest.** Rapport de l'Inspecteur scolaire pour la Bessarabie adressé au Ministère de l'Instruction Publique concernant l'enseignement dans quelques districts de Bessarabie (y compris une statistique relative aux écoles) compte tenu de la nationalité. 490
105. **1922 Novembre 28, Șimleul Silvaniei.** Rapport de la Police de Șimleul Silvaniei au sujet des associations des minoritaires existantes dans la ville. 493

106. **1922 Décembre 1er, Careii Mari.** Circulaire du préfet du district de Satu Mare à l'attention des maires des villes, des chefs des arrondissements et de la Police, concernant les conditions à remplir pour autoriser, conformément à l'Ordre du Ministère de l'Intérieur du 5 Juillet 1922, le séjour des citoyens russes et ukrainiens habitant le pays avant et après l'année 1916. 494
107. **1922 Décembre 3, Bucarest.** Note officielle du Ministère de l'Instruction – Direction Générale de l'Enseignement Privé – à l'attention de la directrice de l'Ecole israélito-roumaine pour les filles de Roman, par laquelle on autorise l'horaire des cours, la liste du corps enseignant, des élèves inscrites et des manuels didactiques proposés pour l'année scolaire 1922/1923, à l'exception des manuels en hébreu. 495
108. **1922 Décembre 17, Bucarest.** Project des statuts des communautés juives habitant le territoire de l'Ancien Royaume. 496
109. **1922 Décembre 28, Cluj.** Programme du Parti Magyar, débattu et approuvé dans la séance de fondation du parti. 498
110. **1922.** Règlement de fonctionnement de l'organisation „Union des Allemands de la Grande Roumanie“. 502
111. **1922, Bucarest.** Tableau statistique concernant les élections législatives du mois de Mars 1922, suivant les partis politiques et la proportionnalité des votes obtenus pour l'Assemblée constituante et pour le Sénat. 515
112. **1923 Janvier 6, Târgu Mureş.** Note officielle du Service Spécial de Sûreté de Târgu Mureş par laquelle on transmet à la Préfecture du district de Mureş-Turda l'Ordre no.279/1923 de l'Inspectorat Général de la Sûreté visant l'interdiction de toute manifestation antisémite. 517
113. **1923 Janvier 12, Târgu Mureş.** Télégramme chiffré adressé au Ministère de l'Intérieur et aux préfets de Transylvanie en vue de dépister les dépôts d'armes détenus par les Magyars et de dresser la liste des personnes tenues pour suspectes. 518
114. **1923 Janvier 31, Bucarest.** Débats de l'Assemblée Constituante au sujet des mouvements antisémites. 519
115. **1923 Février 27, Bucarest.** Mémoire adressé par dr. Hans Otto Roth et par dr. Hans Hedrich au nom du Parti parlementaire Allemand à Ion I.C. Brătianu, président du Conseil des Ministres, visant la nécessité de garantir par la Constitution les droits et les libertés des minorités de Roumanie. 549
116. **1923 Mars 4, Jassy.** Acte constitutif de la Ligue de la Défense Nationale Chrétienne (LDNC). 557
117. **1923 Mars 10, Brăila.** Demande adressée au Tribunal du district de Brăila dans laquelle dr. Dezső Miklos et Tarra Miklos sollicitent

l'enregistrement de la revue hebdomadaire de langue hongroise „Gjertyafény“; Décision du Tribunal du district de Brăila en annexe.	557
118. 1923 Mars 12, Bucarest. Allocution prononcée au Parlement par Adolf Schullerus au nom de la nationalité allemande de Roumanie à l'occasion des débats sur la Constitution.	559
119. 1923 Mars 12, Bucarest. Allocution prononcée au Parlement par Karl von Möller au nom des Allemands de Banat à l'occasion des débats sur la Constitution.	565
120. 1923 Mars 15, Bucarest. Allocution prononcée au Parlement par Ernő Balas au nom des Magyars de Roumanie à l'occasion des débats sur la Constitution.	566
121. 1923 Mars 15, Bucarest. Allocution prononcée au Parlement par Iosif Sanielevici au nom des Juifs de Roumanie à l'occasion des débats sur la Constitution.	569
122. 1923 Mars 21, Berne. Note confidentielle adressée au Ministère des Affaires Etrangères par la Légation de la Roumanie à Berne, concernant les discussions avec M.O.Grün au sujet des Juifs de l'étranger et de Roumanie.	571
123. 1923 Mars 28, Bucarest. Constitution de la Roumanie réunie. (Les articles visant le territoire de la Roumanie et les droits de ses citoyens).	572
124. 1923 Avril 10, Sibiu. Compte rendu signé par le professeur dr. Richard Csaki de Sibiu, qui envoie à l'Institut Allemand pour l'Etranger de Stuttgart la liste des établissements scientifiques et culturels de Transylvanie appartenant à la population d'origine allemande.	575
125. 1923 Avril 20, Genève. Discours de Nicolae Titulescu, délégué de la Roumanie au Conseil de la Société des Nations, visant la mise en pratique de la réforme agraire en Transylvanie.	577
126. 1923 Mai 13, Bucarest. Motion de l'Assemblée ordinaire de l'Union Générale des Industriels de Roumanie à laquelle on avait décidé l'organisation d'une commission spéciale (dont la structure comportait diverses ethnies) qui devait présenter au Ministère de l'Industrie et au Ministère des Finances les documents de l'Assemblée.	602
127. 1923 Juin 6, Bucarest. Circulaire de la Direction de l'Administration Générale et de la Statistique par laquelle, suite à la réclamation du Ministère des Cultes et des Arts, on autorise les préfets des districts à interdire aux autorités administratives d'obliger les élèves d'une confession de participer au service divin des autres confessions, même à l'occasion des fêtes nationales.	603

128. **1923 Juillet 18, Sighetul Marmăției**
1924 Mars 25, Bucarest. Correspondance entre l'Association des Instituteurs Talmudistes de Maramureș et la Direction de l'Administration Générale, du Contentieux et de la Statistique concernant l'approbation des statuts de la réunion d'entraide des instituteurs talmudistes Juifs de Maramureș. 604

129. **1923 Août 11.** Note officielle de l'Union Générale des Industriels de Roumanie adressée à l'Association des Fabricants de Banat annonçant la participation de la société „Vulcan“ à une exposition industrielle organisée à Timișoara. On fait la mention de la collaboration de l'entreprise Vulcan avec deux autres entreprises industrielles dirigées par des minoritaires. 606

130. **1923 <Août> 18.** Lettre du professeur universitaire Traian Bratu de Jassy, adressée à Karl Kurt Klein, lui proposant le travail d'assistant au Séminaire de langue et de littérature allemande de l'Université de Jassy tout en l'assurant qu'en sa qualité de citoyen de la Roumanie et de futur spécialiste dans le domaine de la littérature et de la culture allemande il sera un exemple pour les autres minorités aussi. 606

131. **1923 Septembre 5, Sărmășel-Târgu Mureș.** Lettre du professeur universitaire Traian Bratu de Jassy, adressée à Karl Kurt Klein, dans laquelle il est persuadé que l'arrivée de celui-ci comme assistant à Jassy aura du liant pour les habitants allemands de Transylvanie, de Bucovine et de Bessarabie. 612

132. **1923 Septembre 25, Sibiu.** Lettre de Karl Kurt Klein, adressée au professeur universitaire Traian Bratu de Jassy, par laquelle il s'engage à contribuer à l'entendement et au rapprochement entre la minorité allemande et le peuple roumain. 614

133. **1923 Octobre 13.** Note officielle du Ministère des Cultes et des Arts adressée au Ministère des Affaires Étrangères concernant la campagne de la presse bulgare visant le traitement réservé aux Bulgares de Dobroudja et particulièrement la question des écoles et des églises. 617

134. **1923 Octobre 18, Bucarest.** Rapport concernant la situation juridique des écoles allemandes de Bessarabie, rédigé par les représentants de l'Eglise et du Parti parlementaire Allemand de Transylvanie et par les représentants des organismes similaires de Bessarabie. 618

135. **1923 Octobre 23.** „Pacte de Ciucea“, conclu entre les représentants du Parti du Peuple et ceux du Parti Magyar. 623

136. **1923 octobre (Caransebeș).** Article sur les „Minorités dans l'économie politique“ signé par Richard Kun, président de la Réunion des Commerçants de Timișoara. 630

137. **1923 Novembre 13, Bucarest.** Procès-verbal de la Séance du Comité Central de l'Union Générale des Industriels de Roumanie (dont les membres appartenaient à diverses ethnies) concernant l'élection des représentants de l'Union dans le Conseil National de l'Economie Nationale. 632
138. **1923 Novembre 20, Târgu Mureș.** Note officielle de la Préfecture du district de Mureș -Turda adressant au sous-préfet le double de l'Ordre du Ministère de l'Interieur no.81534 du 6 Novembre 1923, concernant la retraite des fonctionnaires publics qui avaient été révoqués conformément à la décision du Conseil des Ministres no.1674 du 27 Juillet 1923, à cause de l'ignorance témoignée à l'égard de la langue officielle de l'Etat roumain. 634
139. **1923 Décembre 15, Bucarest.** Mémoire de la délégation musulmane adressé au ministre roumain des affaires étrangères, occasionné par la mission de la délégation auprès du calife Abdul Megiz de rendre les hommages de la population musulmane de Roumanie. 635
140. **1923.** Tableau des établissements culturels des minoritaires du district de Severin. 637
141. **1923.** Opinions de la presse minoritaire magyare sur la nouvelle ordonnance scolaire. 638
142. **1923.** Tableau statistique de la presse de Transylvanie, de Banat et des autres régions situées au nord-ouest du pays. 643
143. **1923.** Statistique démographique, suivant la nationalité, dans les communes urbaines et rurales et dans les districts (parue en 1925). 646
144. **1924 Janvier.** Article sur la „Rencontre de Ciucea“ écrit par dr. Elemer Jakobffy. 658
145. **1924 Février 1, Bucarest.** Mémoire adressé par le Parti parlementaire Allemand au ministre de l'instruction publique, dr. Anghelescu, concernant la réforme scolaire préconisée. 659
146. **1924 Février 24, Bucarest.** Loi sur l'obtention et la perte de la nationalité roumaine. 665
147. **1924 Mars 29, Bucarest.** Procès-verbal de l'assemblée générale de l'Union des Industries Métallurgiques et Minières de Roumanie, qui a eu lieu au siège de la société „Astra“ d'Arad, y compris la liste des membres présents à cette assemblée. 671
148. **1924 Avril 3, Bucarest.** Règlement du Conseil d'Administration de l'Eglise Arménienne de Bucarest. 673
149. **1924 Mai 11, Bucarest.** Fragment de la conférence sur la „Question des minorités“, donnée par Iuliu Maniu qui souligne l'idée que l'Assemblée Nationale d'Alba Iulia n'avait pas décidé l'autonomie nationale pour les minorités. 677

150. **1924 Mai 17-18, Bucarest.** Liste des membres du Comité Central de l'UGIR, élus à l'assemblée générale ordinaire. 678
151. **1924 Mai, Lugoj.** Article intitulé „Projet pour l'enseignement primaire“, paru dans la „Voix des minorités“ de Lugoj, sous la signature du dr. Kelemen Gal. 680
152. **1924 Juin 11, Arad.** Note officielle de l'Association des Entreprises Industrielles d'Arad adressée à l'UGIR en vue de l'informer en ce qui concerne la délégation de nouveaux membres pour le Comité de l'Union. 686
153. **1924 Juin 21, Bucarest.** Note officielle du Ministère des Cultes et des Arts en réponse aux affirmations faites à la Ligue des Nations conformément auxquelles au sud de la Dobroudja on avait fermé les églises bulgares et on avait imposé l'usage de la langue roumaine à la place de la langue bulgare. 687
154. **1924 Juillet 5, Bucarest.** Note officielle du Ministère de l'Instruction – Direction Générale de l'Enseignement privé, adressée au Ministère des Affaires Etrangères concernant les écoles bulgares du sud de la Dobroudja. 688
155. **1924 Juillet 24, Bucarest.** Articles visant les minorités, extraits de la Loi sur l'Enseignement primaire. 689
156. **1924 Août 5, Galatzi.** Demande adressée par le président de la Communauté Helénique au Tribunal du district de Covurlui comprenant des informations sur l'historique, les propriétés, les fins culturelles, religieuses et de bienfaisance de la communauté et sur les membres du conseil d'administration. 692
157. **1924 Août 12, Sfântul Gheorghe.** Sentence du Tribunal de Sfântul Gheorghe en réponse à la demande de la Fondation du Musée National Szekler au sujet de son inscription dans le registre des personnes juridiques. 694
158. **1924 Octobre 2, Rădăuți.** Rapport de la Police de la ville de Rădăuți adressé à la Préfecture du district concernant la réunion publique juive, organisée le 26 Juillet 1924 à la Maison Allemande et les désordres qui s'étaient produites à cette occasion. 695
159. **1924 Octobre 21, Galatzi.** Acte constitutif de la Société „Amour Fraternel“ des commerçants israélites de Galatzi. 697
160. **1924 Octobre 29.** Mémoire comportant la réponse aux questions soulevées par l'avocat Basil Dutezak conformément auxquelles la Loi roumaine sur la nationalité contrevenait au Traité des Minorités, conclu par la Roumanie avec les Principales Puissances alliées et associées. 698
161. **1924 Novembre 11, Bucarest.** Circulaire du Comité Exécutif de l'évêché arménien de Roumanie adressée aux administrations des églises arméniennes de Roumanie en motivant l'organisation du

- Comité Exécutif de l'évêché par la nécessité de l'organisation du culte arménien. Prise de position contre l'administration de l'Eglise arménienne de Jassy qui s'opposait à l'organisation de ce comité. . 702
162. **1924 Novembre 16, Rădăuți.** Rapport du préfet visant la propagande antisémite du district de Rădăuți, adressé au Ministère des Affaires Etrangères, au ministre d'Etat de la Bucovine, dr. Iancu Nistor et au sous-secrétaire d'Etat G.Tătărăscu. 705
163. **1924 Novembre 18, Timișoara.** Note officielle et questionnaire concernant les entreprises et leurs dirigeants, adressés à l'Union Générale des Industriels de Roumanie par l'Association des Fabricants de Banat. 707
164. **1924 Décembre 14.** Résolutions de l'assemblée générale du Parti Magyar. 709
165. **1924 Décembre 31.** Conseil d'administration de la Fabrique roumaine de locomotives et de wagons. 717
166. **1924, Galatzi.** Mémoire de la Société d'aide mutuelle et de bienfaisance des artisans israélites de Galatzi (fondée en 1875) comprenant des informations sur l'histoire, le siège, le nombre des membres, les visées et la fortune de la société. 717
167. **1924, Sighetul Marmăției.** Liste des typographies en fonctionnement au district de Maramureș durant les mois de mars et d'avril 1924, y compris les noms de leurs propriétaires. 718
168. **1924, Bucarest.** Discours d'A.C.Cuza visant la nécessité d'appliquer, d'après le modèle hongrois, le „numerus clausus“ dans les universités de Roumanie. 721
169. **1924.** Acte constitutif de l'Union de l'Industrie Métallurgique et Minière de Roumanie. 725
170. **1924.** Conseil d'Administration de la Société Anonyme Roumaine „Construction Moderne“, organisation qui comprenait aussi des minoritaires et dont le président était Emil Pangrati. 727
171. **1925 Février 2, Constantza.** Rapport du député Selim Abdula-chim de Constantza, concernant la nécessité d'accorder une aide matérielle et financière aux jeunes d'origine turque en vue de leur instruction dans les écoles supérieures roumaines. On remarque aussi que l'élément musulman s'est avéré „le plus paisible et le plus loyal aux intérêts du pays“. 729
172. **1925 Mars 7, Bucarest.** Télégramme adressé par la Légation roumaine de Berne au Ministère des Affaires Etrangères concernant les discussions avec Henry Drumont et Colben au sujet des plaintes visant le traitement des minoritaires en Roumanie, adressées par le Gouvernement hongrois à la Société des Nations Unies. 730

173. **1925 Avril 6, Sibiu.** Mémoire de l'évêque de l'Eglise luthérienne évangélique de Transylvanie, dr. Friederich Teutsch, adressé au Ministère des Cultes et des Arts concernant le Project de loi sur les Cultes. 731
174. **1925 Avril 11, Bucarest.** Règlement pour l'application de la Loi visant la modification des articles 18 (IIe alinéa), 19 et 71 de la Loi sur l'enseignement secondaire et supérieur. 740
175. **1925 Mai 14, Bucarest.** Mémoire envoyé à Londres à Nicolae Titulescu, en réponse à l'accusation portée par Lucian Wolf conformément à laquelle la Loi du 24 Février 1924 sur l'obtention et la perte de la nationalité roumaine violait le Traité des Minorités. . . 742
176. **1925 Mai 29, Bucarest.** Rapport du directeur général de la Police et de la Sûreté concernant les désordres occasionnés par la visite de Corneliu Zelea Codreanu dans la ville de Buzău. 748
177. **1925 Juin 12, Sibiu.** Note officielle par laquelle dr. Hans Otto Roth, président du Parti Allemand de Roumanie, porte à la connaissance du Commandement de la 18e Division de Sibiu la structure à l'intérieur du parti. 748
178. **1925 Juin 13, Bucarest.** Loi sur l'unification administrative. . . 750

1918 martie 27, Chișinău. Declarația de unire a Basarabiei
cu România, votată de Sfatul Țării.

BASARABIA

ACTUL UNIRII
votat de Sfatul Țării
la 27 martie st. v. 1918

În numele poporului Basarabiei, Sfatul Țării declară că Republica
Democratică Moldovenească (Basarabia), în hotarele ei dintre Prut, Nis-
tru, Dunăre, Marea Neagră și vechile granițe cu Austria, ruptă de Rusia
acum o sută și mai bine de ani din trupul vechii Moldove, în puterea
dreptului istoric și dreptului de neam pe baza principiului că noroadele
singure să-și hotărască soarta lor de azi înainte și pentru totdeauna, SE
UNEȘTE CU MAMA SA ROMÂNIA, DE-A PURURI ȘI TOTDEAUNA!

Președintele Sfatului Țării,
ION INCULEȚ

Vicepreședinte,
PAN HALIPPA

Secretarul Sfatului Țării,
I. Buzdugan

Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, dosar 34/1918, f. 1.

1918 noiembrie 15, Iași. Legea electorală privind introduce-
rea votului universal, egal, direct și obligatoriu.

MINISTERUL DE INTERNE ȘI JUSTIȚIE

Iași, 15 Noiembrie 1918

FERDINAND I,
Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege al României.
La toți de față și viitori sănătate:

Asupra raportului miniștrilor noștri secretari de stat la departamentele de interne și de justiție sub No. 68745 din 14 noiembrie 1918;

Văzând decretul nostru cu No. 3272 din 5 noiembrie 1918 și jurnalul Consiliului de Miniștri cu No. 1024 din 14 noiembrie 1918;

Pentru aplicarea art. 57 și 67 din Constituție;

Am decretat și decretăm:

Art. I. – Se aprobă de noi, sub rezerva ratificării Corpurilor legiuitoare, ca alegerile pentru Adunarea Deputaților și pentru Senat, pe întreg teritoriul țării și în Basarabia, să se facă potrivit dispozițiilor decretului de față.

CAP. I.

Compunerea Adunărilor

1. – Electoratul, mandatele

Art. 1. – Toți cetățenii români majori vor alege, prin vot obștesc obligator, egal, direct și secret și pe baza reprezentării proporționale, un număr de deputați proporțional cu populația.

Art. 2. – Alegerea se va face pe circumscripții electorale.

Fiecare județ va forma o circumscripție electorală și va alege câte un deputat la fiecare număr de 30 000 locuitori și la fracțiunea suplimentară superioară numărului de 20 000 locuitori, astfel precum urmează:

Județul	Argeș	8 deputați
„	Bacău	8 „
„	Bălți	12 „
„	Botoșani	6 „
„	Brăila	6 „
„	Buzău	9 „
„	Cahul	7 „
„	Caliacra	3 „
„	Cetatea Albă	12 „
„	Chișinău	12 „
„	Constanța	6 „
„	Covurlui	6 „
„	Dâmbovița	8 „
„	Dolj	14 „
„	Dorohoi	6 „
„	Durostor	3 „
„	Fălciu	3 „
„	Gorj	6 „
„	Hotin	10 „
„	Ialomița	8 „
„	Iași	7 „
„	Ilfov	20 „
„	Ismail	5 „

Județul	Mehedinți	9	”
”	Muscel	4	”
”	Neamț	5	”
”	Olt	5	”
”	Orhei	11	”
”	Prahova	13	”
”	Putna	6	”
”	R. Sărat	5	”
”	Roman	4	”
”	Romanați	8	”
”	Soroca	12	”
”	Suceava	5	”
”	Tecuci	5	”
”	Teleorman	10	”
”	Tighina	9	”
”	Tutova	4	”
”	Vaslui	4	”
”	Vâlcea	7	”
”	Vlașca	8	”

Art. 3. – Senatul se va compune din senatori aleși și din senatori de drept.

Art. 4. – Toți cetățenii români de la vârsta de 40 de ani împliniți vor alege pe circumscripțiile electorale stabilite la art. 2 prin vot obligator, egal, direct și secret, câte un senator la fiecare număr de 70 000 locuitori și la fracțiunea suplimentară superioară numărului de 47 000 locuitori, astfel precum se stabilește mai jos:

Județul	Argeș	3	senatori
”	Bacău	3	”
”	Bălți	5	”
”	Botoșani	2	”
”	Brăila	4	”
”	Buzău	4	”
”	Cahul	3	”
”	Caliacra	2	”
”	Cetatea Albă	5	”
”	Chișinău	5	”
”	Constanța	3	”
”	Covurlui	2	”
”	Dâmbovița	4	”
”	Dolj	6	”
”	Dorohoi	2	”
”	Durostor	2	”
”	Fălciu	1	”
”	Gorj	3	”
”	Hotin	4	”
”	Ialomița	3	”

Județul	Iași	3	”
”	Ilfov	9	”
”	Ismail	2	”
”	Mehedinți	4	”
”	Muscel	2	”
”	Neamț	2	”
”	Olt	2	”
”	Orhei	4	”
”	Prahova	5	”
”	Putna	2	”
”	R. Sărat	2	”
”	Roman	2	”
”	Romanați	3	”
”	Soroca	5	”
”	Suceava	2	”
”	Tecuci	2	”
”	Teleorman	4	”
”	Tighina	4	”
”	Tulcea	2	”
”	Tutova	2	”
”	Vaslui	2	”
”	Vâlcea	3	”
”	Vlașca	3	”

Art. 5. – Cetățenii sub vârsta de 40 ani, cari, în vechiul sistem electoral, se găseau înscriși ca alegători în listele definitive de la 1 ianuarie 1916, pentru colegiul I și II de Senat, vor fi admiși să voteze în colegiul prevăzut la art. 4.

Art. 6. – În fiecare Universitate, profesorul și agregatii titulari vor alege, din sânul lor, un senator.

Art. 7. – Vor fi de drept membri ai Senatului:

- a) Moștenitorul Tronului la vârsta de 18 ani împliniți; însă el nu va avea vot deliberativ decât la vârsta de 25 ani împliniți;
- b) Mitropoliții și episcopii eparhioți.

2. – Eligibilitatea

Art. 8. – Pentru a fi ales în Adunarea Deputaților se cere:

- a) A fi cetățean român;
- b) A avea exercițiul drepturilor civile și politice;
- c) A avea vârsta de 25 ani împliniți;
- d) A avea domiciliul real în România.

Art. 9. – Pentru a fi ales în Senat se cere:

- a) A fi cetățean român;
- b) A avea exercițiul drepturilor civile și politice;
- c) A avea vârsta de 40 ani împliniți;
- d) A avea domiciliul real în România.

CAP. II

Incapacități – Nedemnități – Incompatibilități

Art. 10. – Sunt incapabili a fi alegători sau aleși acei puși sub interdicțiune sau consiliu judiciar; precum și cei în stare de faliment declarați și nereabilitați.

Art. 11. – Sunt nedemni a fi alegători sau aleși:

a) Cei condamnați pentru crime;

Cei condamnați pentru delictele prevăzute la art. 117 până la 121, 126, 127, 138-146, 197 alin. II, 200-205, 267, 268, 285 alin. II, 291, 293, 308-311, 316, 322-325 și 334 din codul penal.

Persoanele îndeobște cunoscute că țin case de prostituțiune sau joc de noroc (Const. 64, 72).

Cei care țin casă de joc de noroc, numai atunci pot fi excluși când vor fi osândiți prin o sentință definitivă (Const. 64, 72);

b) Cei condamnați de instanțele judecătorești militare pentru dezertare;

c) Cei condamnați de instanțele judecătorești militare la degradatiunea militară ca pedeapsă principală sau accesorie.

Art. 12. – Militarii în activitate și toți acei cari ocupă o funcțiune de orice natură, retribuită de stat, județ sau comună, sau așezămintele de utilitate publică, ale căror bugete se votează de Adunarea Deputaților, nu pot fi aleși decât dacă demisionează din funcțiune în 15 zile libere de la data decretului de față.

Această dispozițiune se aplică și acelor care îndeplinesc servicii în instituțiile particulare, dar pentru numirea cărora se cere un decret regal.

Art. 13. – Funcțiunile de profesor universitar sau secundar, de institutor sau învățător cu titlul definitiv nu sunt incompatibile cu mandatul de deputat sau de senator.

Titularii acestor funcțiuni însă nu vor putea fi aleși în două legislaturi consecutive.

Ministerul Instrucțiunii Publice va numi din oficiu suplinitori la catedrele ocupate de profesori, institutori sau învățători aleși.

Art. 14. – Membrii uneia sau celeilalte adunări, cari primesc numirea într-o funcțiune salariată, alta decât cele prevăzute la art. 13, încetează deplin drept de a mai fi deputat sau senator.

Art. 15. – Deputații și senatorii, în tot timpul mandatului lor, fie personal, fie ca mandatar sau membri delegați ai societăților particulare, nu pot încheia cu statul, județele, comunele și instituțiile particulare arătate la art. 12, nici un contract de lucrări sau furnituri, sub pedeapsa nulității de drept a contractului.

.....

CAP. V

Exercițiul dreptului de vot. – Certificatele de alegător

Art. 22. – Cetățenii români, cari îndeplinesc condițiunile cerute de art. 1, 4 și 5 de a fi alegători pentru Adunarea Deputaților sau pentru Senat,

își vor exercita dreptul de vot la secțiunea sau subsecțiunea de votare care cuprinde comuna domiciliului lor real, pe baza certificatelor de alegător ce li se vor elibera în teritoriul vechi de primărie, iar în Basarabia de voloste.

Membrii și funcționarii birourilor secțiunilor și subsecțiunilor de votare, delegații și asistenții își vor exercita dreptul de vot pe baza certificatelor de alegători ce posedă la secțiunea sau subsecțiunea la care funcționează.

Candidații vor avea dreptul să voteze la una din secțiunile sau subsecțiunile circumscripției în care candidează, chiar dacă certificatul de alegător emană de la altă circumscripție.

Art. 23. – Primarii comunelor urbane reședințe de județ, ajutați de agenții autorităților polițienești, primarii comunelor rurale și urbane ne-reședințe și președinții de voloste în Basarabia sub supravegherea birourilor electorale centrale respective, sunt îndatorați să distribuie cetățenilor din cuprinsul comunelor lor, la cerere sau din oficiu, certificatele de alegător ce vor primi imprimare de la biroul central electoral, potrivit modelului anexat la decretul de față.

Distribuirea certificatelor de alegător pentru Adunarea Deputaților se va face până în preziua alegerii deputaților, iar distribuirea certificatelor de alegător pentru Senat până în preziua alegerii senatorilor.

Art. 24. – În teritoriul vechi, în cuprinsul fiecărei comune, iar în Basarabia, în cuprinsul fiecărei voloste, certificatele de alegător se vor elibera: pentru Adunarea Deputaților cetățenilor români, având vârsta de 21 ani împliniți, iar pentru Senat cetățenilor români, având vârsta de 40 de ani împliniți, precum și cetățenilor sub vârsta de 40 de ani cari se găsesc înscrși ca alegători pentru colegiile I și II de Senat în listele electorale definitive de la 1 ianuarie 1916.

Certificatele nu se vor elibera decât cetățenilor cari au domiciliul real în cuprinsul comunei sau volostei.

Art. 25. – Se vor considera cetățeni români:

a) În teritoriul vechi al țării, locuitorii majori cunoscuți îndeobște a fi români din naștere sau prin naturalizare;

b) În Basarabia, locuitorii majori, cari, la 1 august 1914, având domiciliul real în această țară, erau cunoscuți îndeobște ca supuși ai statului rus;

c) În județele Caliacra și Durostor, locuitorii majori, cari la 14 august 1916, se găseau recunoscuți ca cetățeni români;

d) Românii de origine, majori, nerecunoscuți, având domiciliul real în România și cari se vor găsi înscrși la comisiunea înființată de Ministerul de Interne pentru cercetarea titlurilor lor de recunoaștere.

Art. 26. – Nu se vor elibera certificate de alegător acelor cari cad sub prevederile art. 10 și 11.

Art. 27. – În caz de refuz de eliberare a certificatului de alegător, cetățeanul interesat este în drept, până în preziua alegerilor, să raporteze cazul, verbal sau în scris, judecătorului președinte al secțiunii de votare respective, care va statua imediat.

Art. 28. – Birourile electorale centrale, îndată după constituirea lor, se vor îngriji de imprimarea certificatelor de alegător, potrivit modelului anexat la decretul de față.

Pentru imprimarea certificatelor se aplică în totul dispozițiunile din decretul de față privitoare la imprimarea buletinelor de vot.

Distribuirea certificatelor se va începe fără întârziere pe măsura predărei certificatelor imprimate.

„Monitorul Oficial“, nr. 191, 16 (29) noiembrie 1918, p. 3357- 3360.

3

1918 noiembrie 15/28, Cernăuți. Moțiunea adoptată de Congresul General al Bucovinei privind unirea Bucovinei cu România.

Moțiune

Congresul General al Bucovinei, întrunit azi, joi, în 15/28 noiembrie 1918 în sala sinodală din Cernăuți, considerând că, de la fondarea Principatelor Române, Bucovina, care cuprinde vechile ținuturi ale Sucevii și Cernăuților, a făcut pururea parte din Moldova, care în jurul ei s-a încheșat ca stat; considerând că în cuprinsul hotarelor acestei țări se găsește vechiul scaun de domnie de la Suceava, gropnițele domnești de la Rădăuți, Putna și Sucevița precum și multe alte urme și amintiri scumpe din trecutul Moldovei; considerând că fii ai acestei țări, umăr la umăr cu frații lor din Moldova și sub conducerea acelorași domnitori, au apărut de-a lungul veacurilor ființa neamului lor împotriva tuturor încalcărilor din afară și a coteririi păgâne; considerând că în 1774, prin vicleșug, Bucovina a fost smulșă din trupul Moldovei și cu de-a sila alipită coroanei Habsburgilor; considerând că 144 de ani poporul bucovinean a îndurat suferințele unei ocârmuiri străine, care îi nesocotea drepturile naționale și care prin strâmbătăți și persecuții căuta să-i înstrăineze firea și să învrăjbească celelalte neamuri, cu care el vrea să trăiască ca frate; considerând că, în scurgere de 144 de ani bucovinenii au luptat ca niște mucenici pe toate câmpiile de bătlie în Europa sub steag străin pentru menținerea, slava și mărirea asupritorilor lor, și că ei drept răsplată aveau să îndure micșorarea drepturilor moștenite, izgonirea limbii lor din viața publică, din școală și chiar din biserică; considerând că în același timp poporul băștinaș a fost împiedicat sistematic de a se folosi de bogățiile izvoarelor de câștig ale acestei țări, și despuiat în mare parte de vechea sa moștenire; considerând că, cu toate acestea, bucovinenii n-au pierdut nădejdea că ceasul mântuirii, așteptat cu atâta dor și suferință, va sosi și că moștenirea lor străbună, tăiată prin granițele legiuite, se va reîntregi prin realipirea Bucovinei la Moldova lui Ștefan și că au nutrit veșnic credința că marele vis al neamului se va împlini, când se vor uni toate țările române dintre Nistru și Tisa într-un stat național unitar; constată că ceasul acesta mare a sunat!

Astăzi, când după sfortări și jertfe uriașe din partea României și a puternicilor și nobililor ei aliați, s-au întronat în lume principiile de drept și umanitate pentru toate neamurile, și când în urma loviturilor zdrobitoare monarhia austro-ungară s-a zguduit în temeliile ei și s-a prăbușit, și toate neamurile încătușate în cuprinsul ei și-au câștigat dreptul de liberă hotărâre de sine, cel dintâi gând al Bucovinei dezrobite se îndreaptă către Regatul României de care întotdeauna am legat nădejdea dezrobirii noastre.

Drept aceea noi, Congresul General al Bucovinei, întrupând suprema putere a țării și fiind investiți singuri cu puterea legiuitoare, în numele suveranității naționale, hotărâm:

UNIREA NECONDIȚIONATĂ ȘI PE VECIE A BUCOVINEI ÎN VECHILE EI HOTARE PÂNĂ LA CEREMUȘ, COLACIN ȘI NISTRU, CU REGATUL ROMÂNIEI.

Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, dosar 17 / 1918, f. 11-14.

4

1918 noiembrie 15/28, Cernăuți. Cuvântarea rostită de I. Nistor la Congresul General al Bucovinei care a hotărât unirea cu România.

UNIREA NECONDIȚIONATĂ ȘI PE VECIE A BUCOVINEI ÎN VECHILE EI HOTARE PÂNĂ LA CEREMUȘ, COLACIN ȘI NISTRU, CU REGATUL ROMÂNIEI

Dl. dr. Iancu Nistor, membru al Congresului, arată că statele sunt plăsmuiri vremelnice create prin forță de mâna omenească, în vreme ce națiunile sunt organisme vii, care se nasc, se dezvoltă și-și împlinesc rostul istoric prin voința lor și grația lui Dumnezeu.

Contrastul acesta între stat și națiune s-a remarcat în mod drastic și în istoria poporului român. Națiunea română este una și nedespărțită de la Nistru până la Tisa. Aceeași obârșie, același grai, aceeași doină, aceleași datini și obiceiuri pretutindeni. Dar vitregia vremilor a împiedicat pe înaintași de a crea un stat național unitar, care să cuprindă neamul întreg în hotarele lui etnice.

Leagănul copilăriei neamului nostru, Ardealul, a fost cuprins de unguri înainte cu 1000 de ani și înseși Principatele Române, ce se înghebară la poalele Carpaților, au fost stânjenite în dezvoltarea lor și îngustate în hotare fără de lege.

Așa s-a „detrunchiat” Moldova lui Ștefan prin răpirea Bucovinei, mai apoi și a Basarabiei.

Era în toiul războiului ruso-turc de la 1768-1774, când Austria, îndată după împărțirea Poloniei, cere Porții o fâșie din pământul Moldovei, pentru a-și deschide un drum între Galiția de curând răpită și Ardealul subjugat de mai înainte. Consimțământul Porții fu cumpărat cu bani grei și cu daruri prețioase.

Când veni, însă, la delimitare, Austria nu se mulțumi cu o fâșie îngustă de pământ, precum ceruse, ci cuprinse în „Cordonul” ei blestemat întreg ținutul Cernăuților și cea mai veche parte din ținutul Sucevei cu vechea cetate de la Suceava, cu gropnițele Descălecătorilor de la Rădăuți și cu însuși mormântul lui Ștefan cel Mare de la Putna, cu un cuvânt pământul cel mai bogat în urme din trecut și în amintiri scumpe pentru întreg neamul românesc.

În zadar protestară boierii și clerul în frunte cu domnul lor Grigore Ghica, împotriva încălcării hotarelor țării, demonstrând Porții că Austria a cuprins două ținuturi întregi din pământul Moldovei, în loc de o fâșie îngustă, necesară pentru deschiderea unei căi de comunicație. Dar, protestările moldovenilor răsunau în pustiu, fiindcă diplomația austriacă vărsa aur îmbelșugat, pentru a face pe turci de a nu le băga în seamă. Și așa s-a întâmplat, ceea ce, după constelația de atunci nu se putea împiedica: cesiunea celor două ținuturi de hotar, pe care Austria le boteză cu un nume impropriu „Bucovina”, pentru a acoperi prada în ochii diplomației europene.

Actul de cesiune s-a încheiat fără consimțământul înaintașilor noștri, de Poarta suverană, care, în virtutea vechilor capitulații cu domnii Moldovei, n-avea dreptul de a înstrăina nici o palmă de loc din pământul țării. Declarațiile de mai târziu ale părinților noștri nu pot avea putere legală, fiind stoarse de asupritori de la o populație robită și dezbrăcată de dreptul ei firesc de a se rosti liber asupra soartei sale politice.

Astăzi, când una din Puterile contractante, Austria, s-a prăbușit sub greutatea păcatelor și crimelor ei seculare, noi, urmașii băștinașilor acestei țări, ajunși stăpâni deplini pe hotărârile noastre declarăm actul de cesiune de la 1775 nul și neavenit și hotărâm realipirea țării noastre la Moldova, din trupul a căreia fusese ruptă.

Hotărârea noastră este fermă și nestrămutată, fiindcă Austria în curs de 144 ani s-a folosit de toate mijloacele pentru a ne desființa ca neam, bătându-și joc de drepturile noastre inalienabile asupra acestei frumoase și binecuvântate țări. Ea a desconsiderat sistematic drepturile limbii noastre, ne-a stânjenit în dezvoltarea noastră culturală și s-a folosit de avutul nostru pentru scopurile ei și împotriva intereselor noastre cele mai vitale.

Tot ce simțea românește în această țară era prigonit și urgisit. Pentru manifestarea unei vieți naționale românești nu era loc în hotarele Bucovinei, oamenii cei mai de seamă ai țării erau siliți să-și părăsească țara, pentru a putea trăi și simți ca români. Pe moșiile bisericii bucovinene se înființară colonii străine, din venitul lor trăiau slujbași străini de neamul și de legea ctitorilor moldoveni, în vreme ce țăranul băștinaș, ajungând la sapă de lemn, era silit să emigreze. Și mai ales în cursul acestui război, stăpânirea austriacă a căutat să distrugă neamul nostru din Bucovina prin

mijloace fără scrupule. Drept aceea, sute de români bucovineni s-au înrolat în armata României eliberatoare, spre a lupta pentru dezrobirea țării lor.

În timpul din urmă s-au făcut planuri de a împărți Bucovina în două cu urmașii pribegilor ruteni, care se adăpostiseră pe vremuri în țara noastră. Dară, ca și altă dată, așa și acum, noi, românii, singurii păstrători ai vechilor tradiții politice, istorice și culturale din această țară, ne vom împotrivi acestor tendințe nelegiuite, fiindcă am fi niște urmași netrebnici ai vitejilor noștri înaintași, dacă ne-am întoarce la sânul patriei mame cu moștenirea știrbită.

Ținând seamă de toate acestea, am onoarea de a recomanda onoratului Congres primirea moțiunii de Unire, propusă de domnul președinte.

Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, dosar 17/1918, f. 14-17.

5

1918 noiembrie 15/28, Cernăuți. Declarația Consiliului Național al germanilor din Bucovina prin care își exprimă adeziunea la hotărârea românilor pentru unire.

Czernowitz am 28 November 1918

ERKLAERUNG

des Deutschen Volksrates für die Bukowina,
abgegeben anlässlich des Kongresses im Synodalsaale der erzbischöflichen Residenz zu Czernowitz am 28 November 1918 durch Prof. Dr. Alois Lebouton:

„Unter der Voraussetzung des Anschlusses Siebenbürgens und des Banates an Rumänien und im vollen Vertrauen auf das von der provisorischen Regierung des Landes in der Plenarsitzung des Rumänischen Nationalrates vom 13 November 1918 entwickelte und von diesem fast einhellig angenommene Regierungsprogramm, demzufolge den kulturellen Bedürfnissen der das Land bewohnenden nichtrumänischen Volksstämme volle Rechnung getragen und in allen übrigen Belangen nur der Grundsatz des Rechtes und der Gerechtigkeit entscheidend sein soll, erklärt sich der Volksrat der Deutschen der Bukowina für den Anschluss an das Königreich Rumänien“.

Für den Vorkstand:

Der Schriftführer:

Der geschäftsführende Obmann:

Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, dosar 17/1918-1919, f. 17.

Cernăuți, 28 noiembrie 1918

DECLARAȚIE

a Consiliului Național al Germanilor din Bucovina, exprimată cu ocazia congresului din sala sinodală a reședinței arhiepiscopale din Cernăuți la 28 noiembrie 1918 prin prof. dr. Alois Lebouton:

„Sub auspiciile unirii Transilvaniei și Banatului cu România și cu deplină încredere față de programul de guvernare propus de guvernul provizoriu și adoptat aproape în unanimitate în ședința plenară a Consiliului Național Român din 13 noiembrie 1918, ca urmare a necesităților culturale ale etniilor neromânești conlocuitoare de care se ține seama, ca și în toate celelalte privințe în care hotărâtor trebuie să fie principiul dreptului și al dreptății, germanii din Bucovina se declară pentru unirea cu Regatul României“.

Pentru prezidiu:

Secretar de ședință:

Președinte girant:

6

1918 noiembrie 18/decembrie 1, Alba Iulia. Rezoluția Adunării Naționale de la Alba Iulia, prin care se proclamă principiile fundamentale menite a propăși statul național unitar român.

I. Adunarea Națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba Iulia în ziua de 1 Decembrie 1918 decretează unirea acelor români și a tuturor teritoriilor locuite de dâșii cu România (aplaude frenetice. Trăiască România Mare! Lumea se scoală în picioare, mâinile se ridică. Ora e punct 12). Adunarea Națională proclamă îndeosebi dreptul inalienabil al națiunii române la întreg Banatul cuprins între râurile Mureș, Tisa și Dunăre (voci: Trăiască!; aclamații, aprobări).

II. Adunarea Națională rezervă teritoriilor sus indicate autonomie provizorie până la întrunirea Constituantei, aleasă pe baza votului universal.

III. În legătură cu aceasta ca principii fundamentale la alcătuirea noului Stat Român, Adunarea Națională proclamă următoarele:

1. Deplină libertate națională pentru toate popoarele conlocuitoare. Fiecare popor se va instrui, administra și judeca în limba sa proprie, prin indivizii din sânul său și fiecare popor va primi drept de reprezentare în Corpurile legiuitoare și la guvernarea țării în proporție cu numărul indivizilor ce-l alcătuiesc.

2. Egală îndreptățire și deplină libertate autonomă confesională pentru toate confesiunile din stat.

3. Înfăptuirea desăvârșită a unui regim curat democratic pe toate terenele vieții publice. Votul obștesc, direct, egal, secret, pe comune, în mod proporțional, pentru ambele sexe în vârstă de 21 de ani, la reprezentarea în comune, județe ori parlament (voci: Trăiască femeile! Trăiască! Aclamațiuni pe galerie, doamnele flutură batistele).

4. Desăvârșită libertate de presă, libertate de asociere și întrunire: liberă propagandă a tuturor gândirilor omenești.

5. Reformă agrară radicală. Se va face conscrierea tuturor proprietăților, în special a proprietăților mari. În baza acestei conscrieri desființând fidei comisiile în temeiul dreptului de a micșora după trebuință latifundiile i se va face posibil țăranului să-și creeze o proprietate (arător, pășune, pădure) cel puțin cât să o poată munci el și familia lui. Principiul conducător al acestei politici agrare este, pe de o parte, promovarea nivelării sociale, pe de altă parte potențarea producției.

6. Muncitorimii industriale i se asigură aceleași drepturi și avantaje, care sunt legiferate în cele mai avansate state industriale din Apus.

IV. Adunarea Națională dă expresie dorinței sale, ca Congresul de Pace să înfăptuiască comuniunea națiunilor libere în așa chip, ca dreptatea și libertatea să fie asigurate pentru toate națiunile mari și mici deopotrivă, iar în viitor să se elimine războiul, ca mijloc pentru reglarea raporturilor internaționale.

V. Românii adunați în această Adunare Națională salută pe frații lor din Bucovina, scăpați din jugul monarhiei austro-ungare și uniți cu țara mamă, România.

VI. Adunarea Națională salută cu iubire și entuziasm libertatea națiunilor subjugate până aici în monarhia austro-ungară, anume națiunile: cehoslovacă, austro-germană, iugoslavă, polonă și ruteană și hotărăște ca acest salut al său să se aducă la cunoștința tuturor acelor națiuni.

VII. Adunarea Națională cu smerenie se închină memoriei acelor bravi români, care în acest război și-au vărsat sângele pentru înfăptuirea idealului nostru, murind pentru libertatea și unitatea Națiunii Române.

VIII. Adunarea Națională dă expresie mulțumitei și admirației sale față de puterile aliate, care, prin strălucitele lupte purtate cu cerbicie împotriva unui dușman pregătit de multe decenii pentru război, au scăpat civilizația din ghearele barbariei.

IX. Pentru conducerea mai departe a afacerilor Națiunii Române din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, Adunarea Națională hotărăște instituirea unui Mare Sfat Național Român, care va avea toată îndreptățirea să reprezinte Națiunea Română, oricând și pretutindeni, față de toate națiunile lumii și să ia toate dispozițiile pe care le va afla necesare în interesul națiunii.

Arhivele Statului București, Marea Adunare Națională întrunită la Alba Iulia în ziua de 1 Decembrie 1918. Acte și documente, București, f. an, p. 10-11.

1918 noiembrie 28 / decembrie 1, Alba Iulia. Discursul rostit de Iuliu Maniu, în numele Partidului Național Român la Adunarea Națională de la Alba Iulia.

Dacă privim îndărăt la suferințele îndurate de neamul românesc, dacă ne amintim de sângele vărsat, nu știm cum să mulțumim lui Dumnezeu, că ne este dat, nouă, celor din generația de acum, să trăim aceste timpuri de înălțare. În aceste momente solemne, ne vom purta vrednic de timpurile pe care le trăim. Vrednicia națională se judecă după înțelepciunea, cumințenia și înălțarea sufletească, cu care se aduc hotărâri chemate să croiască soarta noastră.

Noi ne simțim, ca orbul care de zeci de ani n-a văzut lumina zilei, când printr-o binefacere dumnezeiască i se deschid ochii și vede lumina sfântă a soarelui. Noi suntem aici ochii poporului, care văd azi lumina libertății neamurilor. Înainte de a lua hotărâri, trebuie să ne închinăm înaintea acelor care au ajutat ca lumina aceasta să străbată norii. Aceștia sunt vitejii din glorioasa armată română, (Strigăte viforoase: Să trăiască!), conduși de marele lor căpitan: Regele Ferdinand (toată adunarea se scoală în picioare și strigă: Trăiască Regele Ferdinand! Trăiască Regina Maria!) Nu pot vorbi mai departe, până ce nu las să ne înclinăm capetele noastre înaintea celor morți și apoi înaintea celor vii, care au luptat pentru înfăptuirea idealului unității românilor.

Istoria ne-a învățat, că nu trebuie să așteptăm nimic de la împărații străini și de la fiii altor neamuri, ci de la propriile noastre puteri. Adevărul ce ne călăuzește acum, e că singura noastră forță, care ne poate ține în viitor, e aceea provenită prin unirea tuturor românilor.

Ce aş putea adăuga încă, ca să întărim convingerea în voi, că unirea tuturor românilor este o necesitate de viață a românilor de pretutindeni? Această unire noi avem dreptul să o pretindem pe baza ființei noastre unitare naționale. Suntem toți de aceeași tradiție și cu aceleași aspirații. Ce ar mai putea să împiedice, ca această unire, ce există în noi, în sufletele noastre să se înfăptuiască în realitate: ca această națiune română să fie un singur trup și suflet?

Toată lumea a recunoscut acum, că fiecare popor trebuie să se constituie într-un singur stat, că numai așa poate contribui la înaintarea civilizației mondiale conform însușirilor sale proprii. Îndesebi noi, românii din Ardeal și Ungaria suntem în drept să cerem această unire, fiindcă aici la noi e leagănul românismului. Numai o crudă barbarie poate împiedica, ca însuși vatra, leagănul, să fie despărțit, să rămână separat, atunci, când toate celelalte se unesc. Și Ardealul trebuie să fie o parte întregitoare din corpul națiunii române. În afară de dorința noastră obștească de a ne apropia de sânul mamei noastre, toate argumentele științifice și sociologice întăresc justetea revendicării noastre – ele au înfăptuit România Mare (Aplauze vii). Aclamările Dumneavoastră cu care ați întâmpinat proiectul de rezoluție, ce vi s-a citit înainte, arată dorința noastră vie, care e și dorința lumii culte, care stă alături de noi.

Nimic dar nu ne poate sta în cale să înfăptuim această dorință. Trebuie să cerem încorporarea fără întârziere și pe veci într-un singur stat al tuturor românilor (Aplauze).

Când voim să înfăptuim acest ideal al nostru, nu dăm numai de prieteni –, ci și de o tabără întreagă de oameni, care voiesc să împiedice cu toate mijloacele unirea. Pentru înlăturarea oricărei îndoieli a străinilor asupra ce voim să facem prin unirea noastră și libertatea noastră națională, – Marele Sfat Național Român declară, că nu voiește un imperiu de asupra. Nu voim, ca din asuprați, ce-am fost, să devenim asupraitori. Voim să asigurăm libertatea pentru toți și dezvoltarea pentru toate popoarele conlocuitoare. Marele nostru Sfat Național ține să accentueze, că urmează vechiul nostru proverb: „Ce ție nu-ți place, altuia nu face“. Noi voim pe acest pământ al României Mari să întronăm libertatea națională pentru toți. Voim ca fiecare națiune să se poată cultiva în limba ei, să se roage lui Dumnezeu în credința ei și să ceară dreptate în limba ei.

Noi care am vărsat lacrimi văzând limba noastră scoasă din școli, biserici, justiție, nu o vom lua altora. Nu vom lua puțința vieții de la alții. Nu vrem să trăim din sudoarea altora, pentru că noi putem trăi din vrednicia și puterea noastră, prin munca noastră. (Aplauze entuziaste). Numai printr-un regim democratic putem întări țara noastră românească, mai ales când trebuie să ținem seama de cerințele vieții moderne de stat. Numai având un regim de drepturi și libertăți înăuntru țării, vom avea tărie să validăm cauza noastră în afară. Deplina libertate a tuturor straturilor sociale, – e o garanție pentru binele țării. De aceea Marele Sfat Național Român a pus în proiectul lui de rezoluție acel punct care vorbește de înfăptuirea regimului democratic.

Noi suntem un popor de țărani. Tot ce vedem înaintea noastră, în haine negre și cu frunți luminate, a ieșit din popor. Nici unul nu poate zice că obârșia lui nu este de la plugul român, de unde își scoate credința lui în viitor. De aceea Marele Sfat Național cere o reformă agrară radicală ca să se împartă pământ țăranilor, ca această clasă țărănească, izvorul nesecat al forțelor, să fie puternică.

Un neajuns în structura națiunii noastre este că industria și comerțul nu ne sunt dezvoltate.

Trebuie să căutăm să avem nu numai o independență națională, ci și o independență economică, să avem toate din puterile și munca noastră. Să dăm dar toate libertățile acelei clase, care va contribui la dezvoltarea industriei și comerțului nostru. Suferințele îndurate de clasa meseriașilor și muncitorilor în apus, luptele ce le-au dus, – ne pun în poziție să știm ce măsuri trebuiesc luate de cu vreme, pentru înaintarea acestei clase de meseriași și muncitori. Trebuie să profităm de experiența altora. Trebuie să ne silim ca structura socială a neamului românesc să corespundă cerințelor moderne.

Trebuie să ținem apoi seamă de greutatea unei tranziții la unire. De aceea, Marele Sfat Național a hotărât, ca până la întrunirea Constituantei, să se dea ținuturilor noastre o autonomie provizorie, ca această tranziție să se facă fără greutate. Căci nu în 2-3 zile se poate face o perfectă unitate în organizația administrativă și judiciară.

Națiunea noastră nu poate lăsa apoi din vedere întocmirea generală viitoare a omenirii. Trebuie să ne spunem dar cuvântul și în această chestiune, cerând, ca în legăturile marii internaționale, să nu domnească rigiditatea unei suveranități, ci să se aplice frățietatea universală, iar printr-un juriu internațional să se împiedice în viitor coliziunile cu arme.

Salutăm pe bucovinenii, frații, care au suferit același jug și s-au unit acum cu România.

Cu noi românii, au suferit jugul neamuri întregi, cehii, slovaci, polonii etc.

Trebuie să constatăm, că lupta lor fără preget pentru independența și dezrobirea lor națională a fost o pildă luminoasă pentru noi (Strigăte însuflețite: Să trăiască cehii!). Experiențele lor, faptele lor eroice, au fost pentru noi, noi momente de înălțare și întărire, ca să mergem pe aceeași cărare, ca să ne înfăptuim și noi idealul național, ca să mergem și noi pe aceeași cale pentru realizarea visului nostru.

Trebuie dar să ne aducem acum aminte de ei și să le trimitem un dulce salut, dorindu-le întreaga fericire. (Aplauze îndelung repetate).

Avem să mai mulțumim armatelor glorioase ale Antantei și diplomaților ei.

E o datorie a noastră să salutăm această alianță a națiunilor Antantei (Aclamări entuziaste).

Vă rugăm să primiți unanim proiectul nostru de rezoluții. Acest proiect arată cărarea pe care mergând înainte, ne vom putea atinge idealul și să punem temelia unei Români Mari și unite, care în veci are să fie, ca în ea să se înfăptuiască spiritul desăvârșitei democrații și dreptatea socială.

Arhivele Statului București, Marea Adunare Națională întrunită la Alba Iulia în ziua de 1 Decembrie 1918. Acte și documente, București, 1928, p. 12-13.

8

1918 decembrie 30, București. Decret-lege pentru obținerea cetățeniei române.

DECRET-LEGE pentru dobândirea cetățeniei române din 30 decembrie 1918

1. Locuitorii Regatului, majori, fără deosebire de religie și care nu s-au bucurat de plenitudinea drepturilor de cetățenie, vor putea dobândi exercițiul acestor drepturi când vor dovedi, după formele legii de față, că sunt născuți în țară și că nu au fost supuși unui stat străin.

Aceste condiții nu se cer acelor care au fost mobilizați în vreuna din campaniile de la 1913 încoace, chiar dacă astăzi ar fi minori.

2. Beneficiază de plin drept de cetățenie română:

a) Soțiiile și copiii legitimi minori ai celor care fac parte din categoriile de la art. 1 deodată cu soții sau părinții lor;

b) Văduvele și copiii legitimi minori ai decedaților mobilizați din campaniile de la 1913 încoace;

c) Văduvele, soțiile și copiii legitimi ai celor naturalizați individual înainte de promulgarea acestei legi și care copii sunt sau erau minori în momentul naturalizării părintelui.

3) Văduvele și copiii legitimi minori ai acelor care după art. 1, alin. 1 puteau deveni cetățeni români, pot dobândi încetățenirea, îndeplinind formele din prezenta lege.

În acest scop, tutorii lor pot face, înăuntrul termenului și conform procedurii de la art. 8, cerere pentru dovedirea că soțul sau părintele minorului îndeplinea cerințele de la art. 1, alin. 1.

Dacă tutorul nu va face aceasta, atunci minorul o va putea face în anul care urmează majoratului lui.

Când minorul este din categoria celor prevăzuți la art. 1, alin. II, cererea se poate face de el însuși.

4. Dovada nașterii în țară cerută de art. 1, alin. 1, se stabilește prin oricare din următoarele acte:

a) Acte de naștere, căsătorie, deces, livret militar și orice act emanând de la autoritățile civile sau militare;

b) Prin act de notorietate semnat de trei persoane a căror semnătură va fi legalizată de tribunal, judecătorii de ocoale, poliție, secție polițienească sau primărie.

5) Dovada nesupușeniei străine cerută de art. 1, alin. I, se face cu oricare din următoarele acte:

a) Cu orice act dovedind că a satisfăcut legea recrutării;

b) Cu pașaportul original sau cu certificat dovedind că a beneficiat de pașaport român;

c) Certificat că nu a fost supus controlului cerut de legea asupra controlului străinilor;

d) Cu orice act cu care, după legea și regulamentul asupra controlului străinilor, putea dovedi că nu este supus străin.

6) Dovada participării la campaniile de la 1913 încoace pentru categoria celor prevăzuți la art. 1, alin. II, se face cu unul din următoarele acte:

a) Certificatul cercului de recrutare dovedind că a fost mobilizat: cu biletul de mobilizare sau de demobilizare, livretul militar sau orice act emanat de la autoritățile militare.

b) Cu certificat după tabloul instituit de legea din decembrie 1916 pentru ocrotirea averii și familiei celor mobilizați;

c) Cu carnetul de ajutor al „Familiei luptătorilor” sau certificatul percepției că familia a primit ajutorul pentru mobilizat cu indicarea în certificat a numelui mobilizatului;

d) Cu „Monitorul Oficial” în care figurează ca prizonier, decorat sau mort.

7) Se exclud de la cetățenie:

a) Cei condamnați prin hotărâre definitivă pentru orice crimă, pentru trădare, dezertare, spionaj sau că au lucrat contra intereselor și siguranței Statului Român;

b) Acei care au fost scutiți de serviciul militar pe motiv de supușenie străină.

8) Cererile de încetățenire se fac de însăși partea, iar nu prin procurator. Pentru minori se face de reprezentantul legal, fără nici o altă autorizare.

Ele se adresează judecătorilor de ocoale a domiciliului acelor care locuiesc în comunele rurale și tribunalului pentru cei domiciliați în orașe.

Cererea poate fi însoțită de actele de care partea înțelege a se servi. În tot cazul, actele doveditoare trebuie depuse la grefa respectivă cu 8 zile înainte de termen.

Cererile de încetățenire se vor face în termen de 3 luni pentru cei aflați în țară și de 6 luni pentru cei aflați în străinătate, de la decretarea acestei legi, după care nici o cerere nu poate fi primită.

Pentru prizonierii aflați în străinătate termenul va fi 3 luni de la întoarcerea lor în țară.

Toate secțiunile tribunalelor vor judeca aceste cereri. Judecata se face în Camera de consiliu și de un singur judecător la tribunale în asistența Ministerului Public, iar la judecătoriile de ocoale în asistența ajutorului sau stagiului care va reprezenta Ministerul Public.

Părțile nu se citează. Ziua judecății va fi afișată la ușa instanței.

Judecata se va face de urgență, în fiecare zi de lucru, chiar în timpul vacanțelor legale, prin derogare de la competența instanțelor judecătorești în timp de vacanță.

Hotărârile vor purta denumirea de „ordonanță de încetățenire“.

Ele se pronunță fără drept de opoziție sau apel, ci numai cu recurs în casație.

Ordonanțele se vor afișa la ușa instanței pe liste de cererile admise sau respinse.

Recursul se face numai la grefa instanței care a pronunțat ordonanța și în termen de 15 zile de la pronunțare.

Recursul se poate face de partea reclamată, de Ministerul Public de pe lângă tribunale și de ajutorul de judecător sau de stagiul pentru judecătoriile de ocoale.

Recursurile se repartizează de primul președinte la toate secțiile Curții de Casație, care se declară competente a le judeca.

Casația judecă în camera de consiliu cu trei judecători, având și concluziile Ministerului Public.

Hotărârea tribunalului poate fi casată pentru violarea sau neaplicarea legii și pentru rea interpretare a actelor și probelor administrate.

În caz de casare Curtea evocă fondul și pronunță decizie definitivă.

Ea nu este supusă opoziției, fie că respinge recursul, fie că casează și evocă fondul.

Decizia va fi afișată la ușa secției care o pronunță, iar afișarea, atât a termenului de judecată cât și a deciziei, se constată prin proces-verbal dresat de grefier sau ajutorul său.

În caz de nefacere de recurs sau de respingere a lui, tribunalul va investi cu formulă executorie hotărârea sa.

Dovada nefacerii recursului se face prin atestarea grefierului instanței care a pronunțat, iar dovada respingerii sau admiterii recursului prin certificatul ce partea va aduce de la Curtea de casație.

Dacă hotărârea tribunalului este casată și Curtea a evocat fondul, formula executorie se va pune de Curtea de casație pe decizia sa.

În ceea ce privește admiterea împământărilor, instanțele judecătorești se vor putea pronunța prin aceeași hotărâre sau decizie asupra mai multor cereri, iar pentru respingeri se vor da hotărâri individuale.

9) Ordonanța sau decizia casației investită cu formula executorie constituie titlul de încetățenire pentru cel în drept.

10) Instanțele judecătorești sunt datoare a trimite Ministerului de Justiție tablouri de cererile de încetățenire admise sau respinse definitiv, care le va publica în „Monitorul Oficial”. Acestea fără prejudiciul părții de a se folosi de încetățenire conform art. 9.

11) În caz de fraudă, procurorul va putea ataca hotărârea definitivă în termen de 6 luni de la descoperirea fraudei înaintea instanței care a pronunțat-o în mod definitiv.

Hotărârile tribunalului vor fi supuse recursului în casație în termen de 15 zile de la pronunțare.

Dacă hotărârea sau decizia se anulează, se desființează și încetățenirea definitivă.

12) Acei care vor fi semnat actul de notorietate prevăzut la art. 4 și ar fi dovediți că ar fi făcut atestări mincinoase, precum și acei care s-au servit sau încercat să se servească de asemenea act, se vor pedepsi pentru măturie mincinoasă.

13) Cererile de încetățenire, certificatele autorităților, precum și toate actele de procedură sunt scutite de timbru și orice taxe de înregistrare.

C. Hamangiu, *Codul general al României, Legi uzuale, 1913-1919, vol. VIII, f. 1190-1192.*

9

1919 ianuarie 8, Medias. Declarația sașilor din Transilvania, hotărâtă în cadrul adunării generale, privind adeziunea lor la România Mare.

Mediasch, den 8. Januar 1919

„Die Weltereignisse haben für das Gebiet, auf dem das Volk der Siebenbürger Sachsen vor fast 800 Jahren seine Heimat begründet hat, neue Tatsachen geschaffen, König Ferdinand von Rumänien hat in seinem Dekrete vom 27. Dezember 1918 die Herrschaft über dieses Gebiet ausgesprochen und angetreten. Der zahlreichste Volksstamm Siebenbürgens und der angrenzenden Teile Ungarns aber hat in seiner Karlsburger Nationalversammlung den Anschluss an Rumänien erklärt. Durch die Vereinigung Siebenbürgens und der von Rumänen bewohnten Teile Un-

garns mit Rumänien wird ein Gesamtgebiet geschaffen, dessen Zusammengehörigkeit in den ethnographischen Verhältnissen begründet ist.

Angesichts dieser Tatsachen und in der Überzeugung, dass sich hier ein weltgeschichtlicher Vorgang vollzieht, spricht das sächsische Volk in Siebenbürgen, indem es sich auf den Boden des Selbstbestimmungsrechtes der Völker stellt, seinen Anschluss an das Königreich Rumänien aus und entbietet dem rumänischen Volke seine brüderlichen Grüsse und herzlichen Glückwünsche zur Erfüllung seiner nationalen Ideale.

Das sächsische Volk Siebenbürgens trägt damit nicht nur der weltgeschichtlichen Entwicklung Rechnung, sondern auch dem inneren Rechte des rumänischen Volkes auf Vereinigung und Staatenbildung und spricht die zuversichtliche Erwartung aus, dass sich das rumänische Volk und der rumänische Staat, dem das sächsische Volk seine altererbte Tüchtigkeit zur Verfügung stellt, ihm gegenüber immer durch vornehme und gerechte Gesinnung leiten wird. Das sächsische Volk, das Jahrhunderte hindurch eine verfassungsmässige Selbstverwaltung besass, die ihm entgegen feierlicher und gesetzlicher Zusicherung widerrechtlich entzogen wurde, erwartet ferner, dass es ihm niemals unmöglich gemacht werde, sich als eine ihres Volkstums bewusste nationale und politische Einheit in aller Zukunft zu behaupten und zu entwickeln, in der Voraussetzung, dass der neue Staat ihm alles gerne bieten und geben wird, was es als seine Lebensbedingungen ansieht.

Eine Gewähr hiefür sieht es in den Karlsburger Beschlüssen der rumänischen Nationalversammlung, in denen ausgesprochen ist, dass jedes Volk sich in seiner Sprache und durch seine Söhne leiten, unterrichten, verwalten und rechtsprechen und in Gesetzgebung und Regierung die entsprechende Vertretung erhalten soll, die für Kirche und Schule Autonomie gewährleisten und überhaupt eine gerecht und wohlwollende Berücksichtigung aller freiheitlichen, nationalen, politischen, wirtschaftlichen und kulturellen Rechte des Volkes und damit auch unseres Volkes verbürge.

Das sächsische Volk stimmt ferner dem Beschlusse der Karlsburger Nationalversammlung zu, wonach auf dem Freidenskongress die Gerechtigkeit und die Freiheit für die grossen und kleinen Nationen gleichmässig gesichert werden sollen und sieht darin eine dauernde Bürgschaft für den Frieden der Völker.

Es hofft und wünscht, dass auch die übrigen deutschen Volksgenossen im neuen Staate seinem Vorgehen sich anschliessen werden und spricht die Erwartung aus, dass die Rechte, die ihm gebühren, auch den übrigen Deutschen zuerkannt werden und dass die völkische und politische Zusammengehörigkeit aller Deutschen in dem neuen Staate anerkannt wird!

Im vollen Bewusstsein der Bedeutung seines Entschlusses, betrachtet sich das sächsische Volk von heute an als Glied des rumänischen Reiches, seine Söhne und Töchter als Bürger dieses Staates“.

„Mediascher Zeitung“, an 4 din 11 ianuarie 1919; „Siebenbürgish-Deutsches Tageblatt“ nr. 13751 din 11 ianuarie 1919; „Deutsche Politische Hefte in Grossrumänien“, anul I, nr. 2, septembrie 1921.

Evenimentele mondiale au creat noi perspective regiunii în care poporul sașilor transilvăneni și-a întemeiat o nouă patrie acum 800 de ani. În decretul său din 27 decembrie 1918, regele Ferdinand al României a proclamat dominația sa asupra acestui teritoriu. În cadrul Adunării Naționale de la Alba-Iulia, etnia cea mai numeroasă din Transilvania și din teritoriile învecinate din Ungaria a proclamat adeziunea la România. Prin unirea Transilvaniei și a teritoriilor ungurești locuite de români cu România s-a creat un teritoriu unitar, a cărui apartenență își găsește motivația în relațiile etnografice.

În baza acestor fapte și a convingerii că aici are loc un eveniment istoric de importanță mondială, și sprijinindu-se pe dreptul autodeterminării popoarelor, poporul săsesc din Transilvania își exprimă adeziunea la Regatul României și transmite poporului român salutările sale frățești și sincere felicitări pentru îndeplinirea idealurilor sale naționale.

Poporul săsesc din Transilvania nu ține astfel seamă numai de evoluția istoriei mondiale, ci și de drepturile interne ale poporului român la unire și la făurire a statului, și își exprimă încrezător speranța că poporul și statul român, căruia poporul săsesc îi pune la dispoziție toată destoinicia sa, va avea o atitudine dreaptă și demnă față de el. Poporul săsesc, care a deținut de-a lungul secolelor o autonomie administrativă constituțională, ce i-a fost retrasă în ciuda tuturor asigurărilor formale sau legale, dorește să nu fie împiedicat să-și afirme și să-și dezvolte unitatea națională și politică, presupunând că noul stat îi va oferi și îi va da cu plăcere tot ce consideră că reprezintă condițiile sale de viață.

O garanție se află în rezoluțiile Adunării Naționale românești de la Alba-Iulia, în care se afirmă că fiecare popor va avea dreptul să se conducă prin fiii săi și în limba sa, să învețe, să se administreze și să dețină propria jurisdicție, iar în legislație și guvernare să beneficieze de o reprezentare corespunzătoare, care să garanteze autonomia bisericii și a școlii și care să țină seama în mod drept și binevoitor de toate libertățile, de toate drepturile naționale, politice, economice și culturale ale poporului și să le garanteze astfel și poporului nostru.

Poporul săsesc a adoptat Rezoluțiile Adunării Naționale de la Alba-Iulia, în timp ce Congresul de Pace va trebui să asigure în mod egal dreptatea și libertatea atât pentru națiunile mari, cât și pentru cele mici, considerându-l o garanție de durată pentru pacea popoarelor.

Speră și crede că și ceilalți concetățeni germani îi vor urma exemplul alăturându-i-se în noul stat, se așteaptă ca drepturile ce i se cuvin să fie recunoscute și celorlalți germani, iar noul stat să recunoască apartenența etnică și politică a tuturor germanilor.

Deplin conștient de importanța hotărârii sale, poporul săsesc se consideră astăzi un membru al regatului român, iar pe fiii și fiicele sale ca cetățeni ai acestei țări.

1919 martie 18, București. Moțiune adoptată de Adunarea evreilor din Transilvania prin care aceștia își exprimă adeziunea la hotărârile Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918.

18 martie 1919

Notă

Astăzi la orele 9 seara, în sala de sus a Cafeului Princiar a avut loc întrunirea evreilor ardeleni, domiciliați în București. Au luat parte cam 60 de persoane. A prezidat domnul Artur Goldberger, licențiat în drept.

Domnul Artur Goldberger mulțumește celor prezenți că au venit în număr așa de mare.

Citește procesul verbal al ședinței de la 15 martie 1919 care se aprobă.

Citește următoarea

Moțiune

Evreii ardeleni domiciliați în București, întruniți în ziua de 18/31 martie în sala de sus a Cafeului Princiar, luând cunoștință de Actul de Unire din Alba Iulia din 1 Decembrie 1918, aderă din inimă și cu multă satisfacție la programul cuprins în acest act, având în vedere că dispozițiile privitoare la libertatea națională, la întrebuițarea liberă a limbii materne în învățământ, administrație și justiție, la reprezentarea proporțională cu populația în parlament și în guvern, la asigurarea de drepturi egale și autonomie culturală, religioasă și politică, precum și la necondiționata libertate a presei, a întrunirilor și asociațiilor, corespund în totul principiilor liberale și democratice ale vremurilor actuale.

Domnul Armand Popper. Declară că aderă complet la moțiune. Principiile declarate la Adunarea Națională din Alba Iulia sunt o garanție că cele declarate se vor realiza.

Domnul H. Kain. Arată că în privința limbii conținutul moțiunii se referă la evreii din Ardeal. Noi aici putem vorbi limba română.

Domnul Kapel. Propune o delegație de trei persoane spre a prezenta moțiunea domnului Mihail Popovici, ministru din Transilvania.

S-a ales următoarea delegație:

Domnii H. Kain, Bela Friedman și Potasman.

Această delegație se va duce la domnul Mihail Popovici, ministru din Transilvania, în strada Lascăr Catargiu 24, spre a-i prezenta moțiunea.

În urmă toți cei prezenți au semnat procesul-verbal de cele discutate.

S-a terminat la orele 10,1/2 seara.

Arhivele Statului București, fond Prefectura Poliției Capitalei, dosar 1 / 1918, f. 34.

1919 mai 28, București. Decret-lege pentru acordarea drepturilor cetățenești evreilor născuți în țară.

DECRET-LEGE

pentru acordarea drepturilor cetățenești evreilor născuți în țară
DIN 28 MAI 1919

1. Locuitorii evrei ai Vechiului Regat, majori, născuți în țară, sau întâmplător în străinătate, din părinți așezați în țară, care n-au fost supuși unui stat străin, sunt cetățeni români și se vor bucura de toate drepturile cetățenești, dacă manifestă această voință, făcând declarația că ei sunt născuți în România și că nu s-au bucurat de nici o protecție străină.

Acei care au satisfăcut legea de recrutare, cei care au fost mobilizați în vreuna din campaniile de la 1913 încoace, chiar dacă azi ar fi minori, precum și vădulele și copiii legitimi minori ai decedaților din campaniile de la 1913 încoace, n-au de făcut afirmația că sunt născuți în țară și că n-au fost supuși unui stat străin. Simpla declarație că voiesc să dobândească drepturile de cetățenie este îndestulătoare.

Soțiile și copiii legitimi, minori, ai celor care au făcut asemenea declarații vor beneficia deplin drept de cetățenia română.

De asemenea vor beneficia deplin drept de cetățenia română și vădulele, soțiile și copiii legitimi ai celor naturalizați individual înainte de publicarea acestui decret-lege și care copii sunt sau erau minori în momentul naturalizării.

Declarațiile făcute de vădulele cu copii minori vor folosi și copiilor.

Pentru copiii minori fără părinți, declarațiile se vor face de tutorii lor.

Dacă mama văduvă cu copii minori sau tutorul nu va face declarația cerută, atunci minorul o va putea face din anul care urmează majoratului lui.

Minorii care au fost mobilizați în vreuna din campaniile de la 1913 încoace pot face ei înșiși declarația de încetățenire [...]

C. Hamangiu, Codul general al României. Legi uzuale 1919-1922, vol IX-X, f. 71-72.

12

1919 mai 31, Paris. Proces-verbal al celei de-a opta ședințe plenare a Consiliului Suprem Aliat în care s-a discutat proiectul de tratat cu Austria; intervenția lui Ion I. C. Brătianu, președintele Consiliului de Miniștri al României, privind minoritățile.

Huitième séance plénière

Samedi 31 Mai 1919

Présidence de M. Clemenceau, Président.

La séance est ouverte à 15 h.

Le Président. L'ordre du jour appelle la communication aux Puissances alliées ou associées des termes du traité de paix avec l'Autriche. Messieurs, nous avons l'honneur de déposer aujourd'hui sur le bureau de la Conférence, un document beaucoup plus complet que celui que nous aurions pu vous soumettre avant-hier; il n'y manque plus que les clauses politiques en ce qui concerne l'Italie, les clauses militaires et les clauses de réparation, pour lesquelles d'ailleurs le travail est déjà fort avancé au point que dans deux ou trois jours au plus tard, le document sera complet. Sur la demande de M. Bratiano et d'un certain nombre de chefs de gouvernement, la discussion ouverte avant-hier avait été renvoyée à la séance d'aujourd'hui, ces Messieurs désirant avoir le temps nécessaire pour lire les clauses du traité et étudier les observations ou amendements qu'ils pourraient avoir à présenter. Le secrétariat général de la Conférence a reçu un certain nombre d'amendements que je soumettrai tout à l'heure à la Conférence. En premier lieu viennent les observations de la Délégation Roumaine qui, probablement, peuvent se résumer en des formules destinées à prendre éventuellement place dans le traité. Je donne la parole à M. Bratiano.

M. Bratiano. Je dirai à peu près ce qu'il y a dans les propositions et les déclarations que nous vous avons faites par écrit à la Conférence.

Le Président. Si vous voulez simplement les résumer en donnant lecture des textes que vous proposez pour remplacer ceux qui figurent dans le texte qui vous a été communiqué.

M. Bratiano. Je les résumerai autant que possible.

Le Président. Vous avez pleine liberté de discussion; je ne vous cache pas qu'on m'a donné votre texte depuis trois minutes.

M. Bratiano. Nous n'avons eu nous-mêmes le texte du traité qu'hier à 6 h. du soir; nous n'avons pas même eu 24 heures pour l'examiner.

Le Président. Je me borne à vous expliquer la procédure que je me propose. Comme nous allons être appelés à voter, il paraît vraiment nécessaire que la Conférence sache de quoi il s'agit.

M. Bratiano. En ces conditions, je vais donner lecture des articles que nous proposons d'insérer dans le traité et les motifs qui les appuient.

Le Président. La parole est à M. Bratiano.

M. Bratiano. La délégation roumaine, ayant reçu le texte partiel du projet de traité avec l'Autriche, hier, le 31 Mai, à 6 heures du soir, s'empresse de faire les déclarations ci-jointes contenues dans les annexes A.B.C. et D.

Annexe A

La Délégation Roumaine considère que la conclusion de la paix avec l'Autriche ne laisse aucun doute sur l'union de la Bucovine à la Roumanie. En effet, la Roumanie, devenue par son traité d'alliance du 17 Août 1916 puissance belligérante contre l'Autriche, a vu revenir à elle la Bucovine comme conséquence de la dissolution de l'empire d'Autriche et en accord, dans l'intégralité du territoire ravi à la Moldavie par le rapt de 1775. Par l'adhésion à l'acte de l'union proclamée par la Bucovine, la Roumanie procède à la reconstitution de cette province, assure sa sécurité et arrête sur la frontière du Dniester l'expansion de l'anarchie qui menace toute une

partie de l'Europe. Au prix des sacrifices militaires, qui ne sont pas prêts de cesser, la Roumanie veille sur la Bucovine et affirme en même temps sa solidarité avec les intérêts généraux de la civilisation.

Annexe B

Relativement à l'article 5 de la troisième partie, IVe section du projet de traité avec l'Autriche concernant le traitement des minorités par la Roumanie, la délégation roumaine a l'honneur de faire la déclaration suivante:

Le premier délégué roumain à la date du 27 Mai dernier a adressé la lettre suivante à M. Berthelot, président de la Commission chargée de déterminer la nature des garanties qu'il y a lieu d'assurer pour la protection des minorités incorporées dans les nouveaux Etats en formation en Europe ainsi que celle des autres Etats qui recevront des accroissements territoriaux:

– „Monsieur le Président, – en reponse à la lettre que vous avez bien voulu m'adresser en date du 23 Mai dernier, j'ai l'honneur de vous communiquer que la Roumanie a assuré égalité complète des droits, des libertés politiques et religieuses à tous ces citoyens, sans distinction de race ou de religion. Elle considère comme citoyen roumain tout individu né en Roumanie et ne jouissant pas d'une sujétion étrangère, ainsi que tous les habitants des territoires nouvellement unis à la Roumanie qui étaient sujets des Etats auxquels appartenaient ces territoires jusqu'ici hors ceux qui expriment la volonté d'opter pour une autre sujétion“. Conformément à ces principes, le gouvernement royal, d'accord avec les représentants de la Transylvanie, de la Bessarabie, de la Bucovine, ont également décidé d'assurer dans toute l'étendue du nouveau royaume les droits et les libertés des minorités par une large décentralisation administrative de nature à garantir aux populations allogènes leur libre développement en ce qui concerne la langue, l'enseignement et l'exercice de leur culte.

„D'une manière générale, la Roumanie est prête à accepter toute disposition que tous les Etats faisant partie de la Ligue des Nations admettraient sur leur propre territoire en cette matière. Dans d'autres conditions la Roumanie ne saurait en aucun cas admettre l'intervention des gouvernements étrangers dans l'application de ses lois intérieures“.

Par cette lettre, la Roumanie entend reconnaître les plus larges libertés aux minorités ethniques ou confessionnelles. S'inspirant de ces principes, ses délégués ont voté, lors de la constitution de la Ligue des Nations, en faveur des garanties proposées pour l'ensemble des Etats faisant partie de cette ligue mais en dehors de ces principes généraux, la Roumanie ne saurait souscrire à des stipulations qui limiteraient ses droits d'Etat souverain et, dans cet ordre d'idées, elle considère que les droits des Etats sont les mêmes pour tous.

Dans l'intérêt même que les fondateurs de la Ligue des Nations doivent avoir à prévenir toute contradiction au sujet des grands principes dont elle s'inspire, il faudrait éviter aux membres dirigeants de cette institution, des attitudes qui ne seraient pas identiques envers tous les Etats.

En l'espèce, une intervention étrangère tout en n'accordant aucune liberté en plus de celles que l'Etat Roumain est décidé à garantir à tous ses citoyens, pourrait compromettre l'oeuvre de fraternisation que le gouvernement roumain s'est donné pour objet.

D'une part, certaines minorités se croiraient dégagées de toute reconnaissance envers l'Etat, qui compte précisément sur le développement de ce sentiment pour cimenter la fraternité des races; d'autre part, on donnerait naissance à un courant qui tendrait à créer deux catégories de citoyens dans le même royaume: les uns confiants dans la sollicitude de l'Etat, les autres portés à lui être hostiles et à chercher des protections en dehors des frontières.

L'histoire prouve qu'envisagée de cette façon la protection des minorités a contribué plus à ébranler les Etats qu'à les consolider. A l'heure actuelle, la Conférence des Alliés doit s'efforcer justement d'asseoir sur les bases de la fraternité entre peuples les pays dont le développement doit assurer la paix dans l'Europe centrale et méridionale, et ces mêmes alliés, lors de la discussion du projet de la Ligue des Nations ont fait retirer l'article 21 dont voici la teneur:

„Les Hautes parties contractantes sont d'accord pour déclarer qu'aucune entrave n'interviendra dans le libre exercice de toute croyance, religion ou opinion dont la pratique n'est pas incompatible avec l'ordre public et les moeurs et que, dans leur juridiction respective, nul ne sera troublé dans sa vie, sa liberté ou sa poursuite du bonheur en raison de son adhésion à une telle croyance, religion ou opinion“ parce que l'on considérerait que cet article portait atteinte à la souveraineté des Etats.

Dans l'intérêt de la liberté et de la justice pour tous, aussi bine que dans celui de son développement intérieur, la Roumanie est décidée à assurer les droits des minorités. Dans le même intérêt elle ne prétend pour elle-même, en tant qu'Etat indépendant, aucun traitement exceptionnel, mais ne peut non plus subir un régime spécial auquel d'autres Etats souverains ne seraient pas astreints. C'est pourquoi elle se déclare prête à insérer dans le projet de traité à l'article, 5, partie 3, section IV, le texte suivant:

„La Roumanie accorde à toutes les minorités de langue, de race et de religion qui habitent à l'intérieur de ses nouvelles frontières des droits égaux appartenant aux autres citoyens roumains“.

Annexe C

En ce qui concerne le second alinéa de l'article 5, partie 3, section IV du projet de traité avec l'Autriche, la Roumanie déclare qu'elle est disposée à prendre toutes les mesures destinées à faciliter le transit et à développer le commerce avec les autres nations.

Elle acceptera à ce sujet toutes les dispositions d'ordre général que la Ligue des Nations édictera et qui seront édictées dans tous les Etats faisant partie de cette Ligue, ainsi que celles établies dans les différentes commissions spéciales de la Conférence de la Paix auxquelles les délégués roumains ont adhéré.

En consentant à adhérer aux stipulations contenues dans le projet de traité avec l'Autriche – sous les réserves contenues dans les déclarations suivantes – la Roumanie s'est inspirée du désir de maintenir sa solidarité avec les Alliés.

Mais en donnant cette adhésion, elle se voit obligée de déclarer qu'on ne saurait en inférer son acquiescement à tous les principes similaires qui pourraient figurer dans les traités avec les autres Etats ennemis.

Le Président. Vous demandez un supplément d'informations. Je suis absolument certain que vous avez des documents depuis 24 heures.

M. Bratiano. Le traité n'a été communiqué qu'hier soir à 6 h.

Le Président. Vous aviez les éléments du traité en même temps que nous; je vous demande pardon.

Cette assemblée existe. Il y a une conférence, il y a une autorité au Bureau qui doit faire prévaloir la volonté de l'ensemble des puissances. Nous n'avons pas l'intention de vous opprimer. Vous venez de présenter un ensemble de considérations dont certaines comme les clauses financières, ne m'ont été soumises que maintenant, si bien que je n'ai même pas eu le temps de donner lecture. Comme nous avons l'intention de résoudre la question aujourd'hui même, pour ne pas ajourner les Autrichiens, une seconde fois, je vais renvoyer cette partie au Comité de rédaction qui vous en rendra compte immédiatement. Vous entendez bien que les arguments qui vous sont soumis, nous les connaissions. Les Délégations, en comparissant devant nous, n'ont pas fait autre chose que de nous apporter les textes que vous venez de déposer sur le bureau. Nous allons les examiner à nouveau immédiatement.

Quant à la partie financière, on ne pourrait la soumettre au Comité des Chefs de Gouvernement, mais seulement au Comité de rédaction, à M. Hurst et à M. Fromageot. Nous serons donc très vite en état de prendre une décision.

Pour procéder d'une manière régulière, je réunis donc dans leur ensemble, les diverses questions qui ont été soumises par M. Bratiano à la Conférence. Je l'avertis d'une manière générale, d'accord en ce qui concerne les territoires proprement dits, il est bien entendu que la Société des Nations ou Gouvernements, nous ne pouvons garantir que les parties de territoire que nous avons nous-mêmes attribués et que nous ne saurions pas en garantir d'autres. En ce qui concerne les droits des minorités, je suis très heureux de savoir que M. Bratiano pense à ce sujet absolument comme nous tous. La question est de savoir si, en raison du passé historique de certains peuples, il peut être nécessaire de donner, je ne dirais pas de garanties supplémentaires, mais des garanties d'un ordre plus complet qui peuvent être reconnues nécessaires. C'est une question sur laquelle nous aurons à prendre partie, je prie M. Bratiano et tous ceux qui auraient les observations du même ordre à produire d'être bien certains qu'il ne s'agit d'humilier personne, d'empiéter sur les droits souverains de quelque nation que ce soit, mais qu'enfin, l'histoire de tout le monde, à l'égard des minorités, n'est pas tout à fait la même. Il y a à cet égard des distinctions nécessaires si bien que nous ne voulons humilier personne en proposant

un droit de contrôle, non pas des gouvernements étrangers, comme le dit M. Bratiano, dans son texte, mais de la Société des Nations, dont nous acceptons tout le contrôle chez nous-mêmes dans les conditions qui ont été indiquées par M. Bratiano.

Il ne peut donc être question ici d'humilier personne, ni d'empiéter sur la souveraineté de qui que ce soit.

Ceci dit, le texte va être renvoyé au Conseil des Chefs de Gouvernement qui, après avoir entendu le Conseil de rédaction pour les points que je viens d'indiquer, statuera immédiatement. On me donne à l'instant même des documents nouveaux et des instructions différentes sur la qualité des personnes à qui ils sont adressés. Il est absolument impossible de suivre un ordre du jour dans ces conditions.

On m'a donné le texte de la Délégation italienne. Je vais en donner lecture, à moins que le Chef du Gouvernement italien s'y oppose.

M. Klotz (ministre des finances). Je demande la parole.

Le Président. La parole est à M. Klotz.

M. Klotz. M. Bratiano a fait tout à l'heure une observation relative aux clauses financières. Je me permets de faire observer que les clauses concernant les réparations ne sont pas insérées dans le traité qui sera communiqué lundi à l'Autriche. Les clauses de réparation et les clauses financières sont tout à fait connexes et, étant donné que les unes ne sont pas jointes au Traité il paraîtrait logique de ne pas y joindre les autres. Je crois donc que le Comité de rédaction aura le temps nécessaire pour examiner la question financière soulevée par M. Bratiano si, comme M. le Président l'a indiqué, cette question lui est renvoyée.

J'ai donc l'honneur de demander à la Conférence de décider que les clauses financières ne seront pas insérées dans la première partie du Traité qui sera communiquée à l'Autriche, et que ces clauses financières seront jointes à celles des réparations.

M. Bratiano. Je demande la parole.

Le Président. La parole est à M. Bratiano.

M. Bratiano. Je n'ai jamais eu l'intention de mettre en doute les affirmations de M. le Président, mais vous devez ne pas mettre en doute non plus ma bonne foi, lorsque je vous dis, j'ai eu moins de 24 h, pour l'examiner et présenter mes propositions. Dans le résumé précédemment remis, la clause relative à la Roumanie ne figurait pas. De même je me permets d'attirer votre attention sur ce fait que, tout à l'heure, vous avez fait allusion à un texte qui ne nous a pas été communiqué sous la forme indiquée par vous. Dans le texte qui nous a été remis, il ne s'agit pas de la Société des Nations, mais bien, ainsi que je l'ai dit, des grandes Puissances qui doivent contrôler les petits Etats. Voici comment est rédigé le texte:

„La Roumanie adhère également à l'insertion dans un traité avec les principales Puissances Alliées et Associées des dispositions que ces puissances jugent nécessaires pour protéger en Roumanie, les intérêts des habitants etc. ...“

Par conséquent, ainsi que j'avais eu l'honneur de le dire, ce sont les grandes Puissances qui interviennent pour assurer à l'intérieur du royaume de Roumanie les droits des minorités. C'est contre ce principe que

j'ai proposé une modification, parce que la Roumanie était un pays indépendant avant la guerre et je ne crois pas que son attitude pendant cette guerre, ait pu en rien justifier une déchéance de cette indépendance politique.

Le Président. Il ne m'appartient pas de juger l'attitude de la Roumanie. Je reconnais d'ailleurs que l'observation de M. Bratiano relativement à la protection par les gouvernements, aux lieu et place de la Société des Nations, est conforme au texte qui a été discuté.

Ceci dit, mes observations restent, et je ne crois pas qu'il soit humiliant pour la Roumanie de recevoir les conseils amicaux donnés par les Etats qui s'appellent les Etats-Unis d'Amérique, la Grande Bretagne, l'Italie, la France. M. Bratiano peut être bien assuré que ni les Etats-Unis, ni la Grande-Bretagne, ni la France, ni l'Italie ne peuvent exercer un pouvoir indu en Roumanie. Je lui ai dit simplement que des traditions historiques qui se sont perpétuées dans certains pays que les rectifications basées sur ces traditions ont été demandées depuis longtemps même dans d'autres traités que M. Bratiano n'est pas sans connaître, et qu'elles n'ont pu être obtenues. Dans ces conditions, le texte dont il se plaint, et dont je crois que les autres Etats slaves ne se plaindront pas, est plutôt un encouragement et un appui. Nous voudrions voir notre concours amical interprété dans le sens que j'ai dit, et non pas celui qu'il lui a plu, à tort selon moi, de lui donner.

M. Bratiano. Pour ne pas perdre le temps de la Conférence, je ne veux pas entrer dans l'exposé complet de la politique passée de la Roumanie. Je tiens à dire, cependant, qu'elle ne mérite pas la situation que l'on veut lui imposer aujourd'hui. En tous cas, nous nous trouvons – du moins, c'est ainsi que nous l'avons toujours compris – devant la Conférence des Puissances Alliées et Associées qui ont lutté pour établir, entre autres, le droit d'égalité des grands et des petits Etats et pour instituer des règles qui puissent servir dorénavant de principes et de précédents. Parmi ces règles, j'en relève une qui tend à établir aujourd'hui des classes différentes en ce qui concerne la souveraineté des Etats. Au nom de la Roumanie, je ne peux pas admettre ce principe. Il ne s'agit pas là de conseils amicaux, mais d'obligation contractuelle. Le Gouvernement roumain sera toujours disposé à accepter des conseils de ses grands amis. Mais des conseils inscrits dans des traités, sous la forme d'engagements précis de gouvernement à gouvernement, n'ont plus ce caractère purement amical. L'histoire nous fournit des précédents à cet égard. Ainsi les Russes sont intervenus dans la politique de la Turquie, pour la protection des chrétiens et le résultat pour la Turquie a été fatalement sa dissolution. En l'espèce, l'oeuvre était sympathique, mais elle n'était logique, qu'en temps qu'elle n'avait pour but final l'indépendance de ces peuples. Avec un autre but, il n'est pas possible, ni dans l'intérêt des Etats, ni dans l'intérêt des minorités, d'admettre une règle de cette nature. Ainsi que j'ai eu l'honneur de le dire dans le court exposé que je viens de vous lire, nous voulons, avec vous, établir un monde nouveau qui prenne la place de l'ancien. Ce monde nouveau doit être établi de telle sorte que les Etats trouvent dans leurs citoyens des fils dévoués et une vie d'harmonie fraternelle. Si les minorités savent que les libertés dont

elles jouissent leur sont garanties, non par la sollicitude de l'Etat auquel elles appartiennent, mais par la protection d'un gouvernement étranger quel qu'il soit, la base de l'Etat sera minée. A la base même du nouvel état de choses qu'on veut créer, on pose des ferments contraires au but que poursuit cette Conférence.

C'est au nom, Messieurs, non seulement de l'indépendance de l'Etat roumain, mais au nom de deux principes que représente cette Conférence que j'ai formulé ces observations. L'un de ces principes concernant la paix, l'ordre, la fraternité entre les peuples d'un même Etat, l'autre visant l'égalité de tous les Etats grands et petits par rapport à leurs droits de législation intérieure. Voilà pourquoi je demande, au nom de la Roumanie, qu'on ne lui impose pas des conditions qu'elle ne saurait admettre.

Le Président. Voulez-vous me permettre de vous demander si vous acceptez la proposition de M. Klotz.

M. Bratiano. Certainement.

Le Président. Nous sommes d'accord.

Ainsi que je l'ai dit, les observations de l'honorable M. Bratiano seront soumises à un nouvel examen des Chefs de Gouvernements.

Nous allons maintenant passer aux demandes de la Délégation polonaise. Quelqu'un demande-t-il la parole de la Délégation polonaise?

M. Paderewski (Pologne). Je la demande, Monsieur le Président.

M. le Président. La parole est à M. Paderewski.

M. Paderewski. Monsieur le Président, la Pologne a présenté ses observations par écrit sur les questions financières; mais comme ces questions doivent être envisagées ensemble avec les clauses de réparation, je renonce à la parole à ce sujet.

Par contre, au nom du gouvernement polonais, je déclare que la Pologne accordera à toutes les minorités de race, de langue et de culte, les mêmes droits qu'à ses nationaux. Elle assurera à ces minorités toutes les libertés qui leur ont déjà été accordées par les grandes Nations et Etats occidentaux, elle sera prête à élargir ces droits dans le même sens que la Société des Nations jugera utile pour tous les Etats qui la constitueront. J'exprime la conviction que ces garanties, une fois inscrites dans les lois fondamentales de la Pologne par sa Diète constituante seront en conformité absolue avec l'esprit si noble et si élevé qui quide le grand labeur de la Conférence de la Paix.

C'est tout ce que j'avais à dire.

M. le Président. Vous n'avez pas d'autres propositions à faire même en ce qui concerne les biens des nationaux.

M. Paderewski. Ces propositions, Monsieur le Président, ont déjà été faites par écrit et vous ont été envoyées. J'espère que vous aurez la grande bonté de les prendre en considération.

M. le Président. La Délégation polonaise n'a plus rien à demander?

M. Paderewski. Non, Monsieur le Président.

M. le Président. Alors je donne la parole au délégué de la République Tchéco-Slovaque.

M. Kramar' (Tchéco-Slovaquie). Je demande la parole.

M. le Président. La parole est à Monsieur Kramar'.

M. Kramar. Je me permettrai de faire quelques observations: je suis très satisfait des clauses financières, quant à celles concernant les réparations, nous aurons occasion d'en reparler.

M. le Président. Je me permets de vous faire une seule observation, en jetant un coup d'oeil sur le traité que vous m'avez fait remettre, il m'a semblé que les clauses financières étaient mêlées à la question de la revendication des biens d'Etat. Comme cette dernière est maintenue par les Polonais, et que nous allons nous prononcer à cet égard, je pense qu'il y aura lieu de distinguer ces deux questions; l'une sera renvoyée à la Commission des réparations, et l'autre sera maintenue.

M. Kramar. Tout est dans les clauses financières.

M. le Président. Même le question polonaise?

M. Kramar. C'est cela. Je me permettrai seulement de remettre nos remarques à cet égard et de dire quelques mots d'une chose qui nous intéresse maintenant en ce qui concerne les frontières des Etats libérés.

A la Commission des frontières, nous n'étions pas en état de discuter la question. Il s'agit de la gare d'Eskmuhk qui, il y a quelques années, a été déplacée. C'est pourquoi il paraît y avoir là un cas très désagréable.

Je propose de remplacer les mots du texte proposé par ceux-ci: „par le point extrême Est du pont du chemin de fer“. Ce n'est pas là une modification qui soit en désaccord en quoi que ce soit avec les idées mêmes de la Commission des frontières, et cela nous éviterait beaucoup de désagréments.

Le Président. La question a-t-elle été renvoyée à une Commission compétente?

M. Kramar. Nous avons pu l'étudier hier seulement.

Le Président. La Commission n'est pas représentée ici?

M. Kramar. Non.

M. Jules Cambon (France). Je demande la parole.

Le Président. La parole est à M. Jules Cambon.

M. Jules Cambon. Cette affaire ne m'a pas été renvoyée. J'en entends parler pour la première fois aujourd'hui.

Le Président. Voulez-vous nous faire un rapport à l'issue de la Conférence quand nous allons nous réunir?

Voulez-vous vous entendre avec Monsieur Kramar, pour faire un rapport immédiat?

M. Kramar. Quant aux minorités, j'admets le texte qui nous est proposé, sous réserve de légères modifications. Je demande l'élimination de deux mots qui sont à mon avis complètement inutiles et qui par ailleurs pourraient nous occasionner de grands désagréments parce qu'on jugerait notre situation tout à fait différente de ce que le Président a voulu indiquer.

Nous sommes prêts à tout faire pour les minorités afin d'avoir la paix chez nous, et serons très heureux de pouvoir traiter cette question avec les Grandes Puissances. Toutefois, il y a ici trois mots qui sont à mon avis tout à fait inutiles. On dit: „La Tchéco-Slovaquie accepte d'incorporer dans le traité avec les Principales Puissances Alliées et Associées toutes mesures qui pourront être jugées nécessaires pour protéger en Tchéco- Slovaquie les intérêts des habitants qui diffèrent de la majorité de la population par

la race, la langue ou la religion“ ... Je demanderai que l'on supprime les mots: „qui pourront être jugées nécessaires“, parce que nous ferons ce traite à l'amiable. Le resultat sera le même.

Le Président. Si vous voulez bien souligner les trois mots dont vous demandez la suppression et me donner le texte, je le porterai à la connaissance de l'Assemblée.

M. Kramar. J'aurai quelques amendements à présenter aux clauses qui nous ont été soumises et qui sont très difficiles à comprendre pour des étrangers. Je n'insisterai d'ailleurs pas sur ce point parce que le Comité de rédaction voudra bien examiner cette question et nos amendements avec toute la bienveillance à laquelle nous sommes accoutumés.

Nous voulons, par exemple, donner aux Allemands de Bohême le droit d'opter pour la nationalité autrichienne, tandis que d'après le texte qui nous est soumis, la chose ne serait pas tout à fait possible.

Les autres modifications que nous proposons sont analogues à celle-ci et sont destinées à préciser le texte.

M. Le Président. Le Comité de rédaction serait-il prêt à faire un rapport dans un très bref délai?

M. Fromageot. La Commission a eu l'honneur d'envoyer au Conseil Suprême une note à ce sujet.

M. le Président. C'est parfait.

M. Kramar. Les clauses financières ...

M. le Président. Nous sommes d'accord.

La Délégation serbe a-t-elle des observations à présenter?

M. Trumbić. La Délégation serbe, croate et slovène a eu l'honneur de déposer sur le Bureau de la Conférence des propositions qui visent la modification de certaines clauses, notamment en ce qui concerne la question des minorités, celle de la liberté du transit et du commerce, celle de notre frontière septentrionale ainsi que les clauses financières et économiques. En ce qui concerne les clauses financières et économiques, je ne m'en occuperai pas, cela n'étant pas nécessaire en raison des déclarations qui ont été faites avant moi.

Au sujet de la question des minorités, j'aurai à faire en substance à peu près les mêmes observations que M. Kramar.

Nous voudrions supprimer certains mots de la rédaction officielle et dire que l'Etat serbe, croate et slovène s'engage à arrêter d'accord avec les Puissances principales alliées et associées les dispositions nécessaires pour protéger dans les territoires ayant fait partie de la monarchie austro-hongroise et cédés par le présent traité à l'Etat serbe, croate et slovène, les intérêts des habitants des minorités. La différence entre les deux textes est évidente.

M. le Président. C'est la revendication serbe et tchéco-slovaque?

M. Trumbić. La revendication serbe est la même que celle de l'Etat tchéco-slovaque. Je vous donnerai, Monsieur le Président, le texte de notre proposition nouvelle.

Ce que nous demandons, c'est que les Puissances principales s'entendent avec nous pour insérer d'un commun accord ces dispositions dans un traité d'ensemble.

La seconde question sur laquelle je voudrais attirer votre attention, c'est la limitation du traité futur aux territoires qui appartenaient auparavant à l'Autriche-Hongrie. Nous vous demandons de ne pas l'étendre à la Serbie.

M. le Président. Vous parlez du texte qui vise les minorités?

M. Trumbić. Oui.

M. le Président. Vous proposez de le limiter aux nouveaux territoires?

M. Trumbić. A ceux qui appartenaient autrefois à la monarchie austro-hongroise.

La raison est évidente. La Serbie était un Etat indépendant. Elle a des droits acquis. Aujourd'hui, il n'est pas désirable d'imposer aux territoires de l'ancienne Serbie certaines clauses qui pourraient gêner le droit de souveraineté qu'elle possédait comme Etat existant avant la guerre.

Je me permets, Monsieur le Président, de vous présenter la rédaction exacte de ce que nous voudrions vous voir accepter.

M. le Président. Bien.

M. Trumbić. Une seconde question concerne la frontière septentrionale de l'Etat serbe, croate et slovène. Nous avons l'impression que le texte au sujet de cette frontière, n'est ni assez clair, ni assez précis. La première rédaction attribuait à l'Etat yougo-slave la ville de Radkersbourg; tandis que, dans la rédaction dernière, il n'en est plus question. Le texte manque donc de clarté, car l'on ne sait pas si Radkersbourg appartiendra à l'Etat yougo-slave ou restera à l'Autriche.

La Carinthie a fait l'objet d'une question à la Commission territoriale le 21 Mai. Au sujet de Prekmurje, nous avons présenté une nouvelle rédaction dont voici la substance.

Dans le traité de paix avec l'Autriche, nous lisons dans la partie II, frontière de l'Autriche 3°, articles I, II, III que la frontière entre l'Autriche et la Yougo-Slavie, en tant qu'elle devra être tracée entre l'extrémité orientale de la frontière austro-italienne (qui sera fixée plus tard) et la cote 1054 à Stroina, qui sera déterminée ultérieurement par les Principales Puissances Alliées ou Associées à partir de Stroina, la frontière sera représentée par une ligne à déterminer sur le terrain ou par la Drave en aval de son confluent avec la Lavandt et passant par la cote 1522, ou (comme il est dit dans le résumé, page 2) par une ligne passant juste à l'est de Bleiburg et traversant la Drave juste au-dessus de son confluent avec la Lavandt. Dans la partie III, 3°, Section 2, article 4, nous trouvons la remarque: Klagenfurt est réservé.

La Délégation de l'Etat serbe, croate et slovène déclare que ces dispositions ne tiennent compte, ni de ses revendications, ni du minimum de demandes qu'elle a fait connaître à la commission territoriale. Le point concernant Stroina et Bleiburg ouvre même une perspective qui se trouve en contradiction absolue avec ses revendications. Notre Délégation se trouve sous l'impression déprimante que l'on veut exclure l'Etat des Serbes, Croates et Slovènes de la Carinthie. En effet, aucune de nos nombreuses propositions n'a été prise en considération. Or, même d'après la statistique autrichienne, environ 100 000 slovènes vivent dans les territoires en question; rien n'empêche donc une solution équitable d'intervenir.

La Délégation serbe, croate et slovène a le regret de constater que les Puissances Alliées et Associées n'ont pas tenu compte de cette demande, même dans la mesure où les Allemands eux-mêmes l'avaient fait, ainsi qu'en témoigne le livre *Staatsgrenze des Kartengebiets* (1919). Elle se croit donc obligée d'appeler instamment l'attention des Grandes Puissances sur la situation intenable dans laquelle le peuple slovène se trouverait si ses sacrifices dans l'Adriatique étaient doublés de la porte de la Carinthie slovène. L'âme du peuple slovène ne pourrait jamais se consoler de ce coup et ce ferment constant d'irrédentisme qui empêcherait le développement paisible de l'Etat serbe, croate et slovène resterait et sera une cause perpétuelle de sentiments hostiles envers l'Autriche allemande. La Délégation serbe, croate et slovène se croit donc obligée encore de faire un dernier appel à la Conférence pour obtenir l'adjonction définitive du territoire situé au-dessus de la ligne déterminée dans l'annexe I et tracée sur la carte géographique Styrie-Prekmurje ... Dans la partie II déjà mentionnée, la Mur peut être considérée comme une frontière naturelle jusqu'à sa rencontre avec la frontière entre l'Autriche et la Hongrie, alors que, d'après notre Délégation, cette formule entraînerait l'exclusion du Royaume des Serbes, Croates et Slovènes, de la région de Radkersbourg. Enfin, nous appelons l'attention des Grandes Puissances sur le fait que, dans la partie II avec la Hongrie, la détermination du point de départ entre la frontière entre l'Autriche et la Hongrie est inexacte parce qu'elle ne tient pas compte du fait que le Prekmurje doit faire partie du Royaume des Serbes, Croates et Slovènes. Il en est de même pour le résumé page III. J'ai l'honneur de déclarer que notre Délégation insiste sur cette proposition et je prie la Haute Assemblée de vouloir bien la prendre en bienveillante considération.

La Président. La parole est à Monsieur Tardieu.

Monsieur André Tardieu (France) – En ce qui concerne Radkersbourg, c'est une erreur matérielle figurant au texte de l'ancienne épreuve qui a justifié l'intervention de Monsieur Trumbic. La trace est rectifiée comme il le désire.

En ce qui concerne le reste du Prekmurje, il n'y a pas à y faire allusion dans le traité avec l'Autriche puisque, sauf le petit coin de Radkersbourg, le Prekmurje est territoire hongrois. Les dispositions relatives au Prekmurje seront insérées dans le traité avec la Hongrie.

Le Président. La parole est à Monsieur le Président Wilson.

M. le Président Wilson. – (Traduction) – Je regretterais beaucoup que cette réunion se séparât en laissant dans l'esprit de quelque-uns l'impression permanente que nous avons entendu exprimer ici l'idée que les Grandes Puissances désirent imposer entièrement leur règne à des puissances moins considérables par un sentiment d'autorité et d'orgueil. Je désire attirer l'attention sur un aspect du règlement auquel nous travaillons ensemble. Nous voulons assurer la paix du monde et faire disparaître tous les éléments de trouble et de danger à l'avenir. Une des conditions essentielles de cela est une distribution équitable des territoires suivant les affinités et les volontés des populations. Cela fait, les Puissances Alliées et Associées garantiront le maintien des conditions aussi justes que possible auxquelles nous serons arrivés. Ce sont elles qui en prendront l'enga-

gement et le fardeau, c'est forcément sur elles qu'on reposera principalement la responsabilité, comme ce sont elles qui ont fait, par la force des choses l'effort le plus considérable pendant la guerre, et il ne faut pas oublier que c'est la force qui est la garantie finale de la paix publique. Dans ces conditions est-il injuste qu'en tenant le langage, non de dictateurs, mais de conseillers et d'amis, elles vous disent: Nous ne pouvons pas garantir vos frontières, si nous ne croyons pas qu'elles satisfont à certains principes du droit et de querelles. Le même raisonnement s'applique aux minorités. C'est dans le même souci que le statut des minorités a été mentionné. Si vous voulez que les Principales Puissances Alliées et Associées garantissent l'existence même des Etats, est-il injuste qu'elles aient satisfaction sur les conditions qu'elles jugent indispensables pour éviter les causes futures de la guerre? Nous demandons à nos amis de Serbie et de Roumanie de croire que nous ne voulons pas encore ce soir porter atteinte à des souverainetés anciennes et reconnues; mais aux territoires que recouvreraient ces anciennes souverainetés, le présent traité de paix ajoutera beaucoup. Il est impossible, par exemple, de traiter d'un côté le Royaume Serbe, Croate et Slovène comme unité en conséquence des événements dont nous avons été témoins, et d'autre part de conserver comme un Etat à part sous certains rapports, le Royaume Serbe. Si ces Etats sont fermement établis grâce au traité que nous faisons ensemble, ceux qui en garantiront en dernière analyse l'exécution ont le droit de veiller à ce que les conditions auxquelles ces Etats seront définitivement établis soient de nature à assurer la paix publique. Notre désir en cela n'est pas d'intervenir d'une manière qui gêne en quoi que ce soit ces Etats, mais de les aider et d'aider la cause commune. Nous espérons que vous n'hésitez pas à accepter notre point de vue, parce que nous ne voyons pas d'autre moyen de régler cette question. Comment le gouvernement des Etats-Unis s'il croyait que le règlement intervenu contient des éléments instables et dangereux, pourrait-il se présenter devant le Congrès, devant le peuple américain et prétendre qu'il a aidé à assurer la paix du monde? Si le monde se trouve de nouveau troublé, si les conditions que nous regardons tous comme fondamentales, sont remises en question, la garantie qui vous est donnée veut dire que les Etats-Unis feront passer de ce côté de l'océan leur armée et leur flotte. Est-il surprenant que, dans ces conditions, ils désirent faire en sorte que le règlement des divers problèmes leur paraisse entièrement satisfaisant?

Je dirai en particulier à M. Bratiano que nous n'avons pas le moindre désir d'empiéter sur la souveraineté de son pays, que nous ne voulons rien faire qui puisse lui déplaire.

La Roumanie sortira de cette guerre, grande, puissante, avec des accroissements de territoire dûs à l'effort commun et à la vigueur de nos armées.

Nous avons alors le droit d'insister sur certaines conditions qui, à notre avis, rendront ce succès définitif.

Je prie mon ami, M. Bratiano, mon ami, M. Kramar, mon ami M. Trumbic, de croire que si nous n'avons mentionné dans l'article dont il a été question tout à l'heure, que les Grandes Puissances, ce n'est pas que

celles-ci veuillent imposer leurs conditions, mais simplement qu'elles désirent s'assurer qu'elles peuvent garantir de toutes les forces dont elles peuvent disposer l'ensemble des avantages que ce traité vous donne, comme à nous.

Il s'agit de travailler en commun, et cette collaboration ne peut être fondée que sur un accord. Laisser la solution de ces questions à des négociations ultérieures, comme on en a parlé, cela voudrait dire que, lorsque cette Conférence aura terminé ses travaux, des groupes séparés décideraient entre eux ce qui doit en réalité faire partie de la base générale de la paix du monde. Cela paraît impossible.

J'espère que nous arriverons – c'est notre but – à une coopération cordiale et volontaire sur la seule base possible. Cette base, il faut bien l'exprimer ainsi: c'est du côté où se trouve la force que sera assuré le maintien de la paix; c'est du côté de la force que résidera la garantie suprême de cette paix. Il ne faut pas me rendre sur le sens que nous attribuons au mot: „la force“. Les Etats-Unis n'ont jamais eu aucun dessein agressif, et vous connaissez le motif de leur intervention dans les affaires de l'ancien monde.

Nous poursuivons un but commun; tout ce que nous désirons, c'est de vous aider à atteindre ce but, de concert avec nous; nous ne voulons que nous associer à vous, et nous ne voulons rien faire qui soit contraire à vos intérêts véritables.

M. Bratiano. La haute personnalité du président Wilson donne à toutes ses paroles et à tous ses conseils un caractère tout spécial d'autorité. Je me permets, au nom des grands principes, que le Président lui-même a proclamés, d'attirer son amicale attention sur la crainte que certaines applications des principes faites dans les meilleures intentions, n'aboutissent précisément à des résultats contraires au but que l'on poursuit.

Ainsi que je l'ai dit, il doit sortir du travail de cette Conférence un résultat indiscuté. Elle a fait une grande oeuvre de justice: elle a établi, non seulement les garanties contre l'ennemi, mais aussi l'égalité de tous les Etats, grands et petits. Si des principes tels que ceux que l'on veut inscrire aujourd'hui dans le traité avec l'Autriche avaient été insérés dans le statut de la Société des Nations, nous ne nous y serions pas opposés. M. le Président Wilson voudra bien se rappeler que la Délégation roumaine a voté pour que ces principes soient établis une fois pour toutes et pour tous. Agir comme on entend le faire dans le traité actuel, c'est établir des degrés différents de souveraineté. Malgré les sentiments d'amitié et de profonde admiration que j'ai pour le peuple italien, je ne puis concevoir pourquoi, dans des conditions identiques, des pays comme la Roumanie ou comme la Serbie devraient être traitées autrement que l'Italie. D'autre part, ainsi que j'ai eu l'honneur de l'expliquer, on veut établir une vie fraternelle entre les peuples que leur situation géographique oblige à se constituer en un même Etat. Ce serait une faute capitale que de faire dépendre ces rapports de bonne amitié d'un tiers, quel qu'il soit.

On ne doit pas perdre de vue que si à la tête des gouvernements des Grandes Puissances actuelles se trouvent des hommes inspirés des plus nobles principes, il peut fort bien arriver que des évolutions politiques

amènent ces mêmes Etats à être représentés par d'autres hommes, ou bien que de nouveaux intérêts surgissent qui fassent dévier certains gouvernements de leur attitude antérieure et les engagent à des actions conçues non pas en vue de ces grands principes, mais en faveur de certains intérêts spéciaux.

Il est certain que les Grandes Puissances, par leurs sacrifices, ont assuré la victoire de la grande cause de tous; mais je me permettrai d'ajouter aux paroles que le Président a prononcées – et pour lesquelles je lui remercie au nom de tous les petits Etats – lorsqu'il a affirmé que la sollicitude des grands facteurs politiques nous est acquise et qu'il veut garantir la sécurité de tous, j'ajouterai, dis-je, que la responsabilité de chacun des Etats n'en reste pas moins entière, quelle que soit son étendue, en ce qui concerne son indépendance et sa sécurité. Ainsi, à l'heure actuelle, la Roumanie est obligée d'assurer, avec ses propres troupes, la défense non seulement de ses frontières, mais aussi d'une cause qui intéresse tout le centre de l'Europe. Par conséquent, si les Grandes Puissances ont un rôle plus considérable, en rapport avec leur étendue, la responsabilité et le rôle des Etats indépendants, quelle que soit leur étendue, restent entiers.

Je prie les représentants des Grandes Puissances et en particulier le Président Wilson de ne pas les limiter par une application dangereuse des grands principes qui nous sont chers à tous. Il n'y a pas à faire d'efforts pour que les droits des minorités soient reconnus. Il n'est aucun des Etats actuellement représentés ici qui ne soit convaincu de la nécessité du respect et du développement de ces libertés: Laissez donc ces Etats se développer dans les seules conditions qui permettent la consolidation pacifique de l'état politique général que nous devons constituer aujourd'hui.

Animés de sentiments, à la fois de respect et de reconnaissance, envers les Grandes Puissances pour les services qu'elles ont rendus, je les prie instamment d'examiner, avec tout l'intérêt qui s'attache à de si grands principes, les propositions et les déclarations faites par le gouvernement roumain; car il est nécessaire que ces propositions soient admises, autrement la Roumanie ne conserverait plus dans son intégrité l'indépendance dont elle jouissait dans le passé pour le règlement des questions d'ordre intérieur.

M. Venizelos. Je demande la parole.

M. le Président. La parole est à Monsieur Venizelos.

M. Venizelos. Je me permets de faire observer très respectueusement, Monsieur le Président, que les clauses en discussion ne font pas nécessairement partie intégrante du traité de paix avec l'Autriche. Je voudrais en conséquence, vous suggérer, après avoir détaché ces clauses, de communiquer lundi le reste des conditions de paix à l'Autriche, et de renvoyer des clauses à l'examen d'une réunion particulière des chefs des cinq Grandes Puissances auxquelles se joindraient le chefs des Puissances à intérêts limités, spécialement intéressés, il y aurait donc dix personnes en tout qui, autour d'une table, arriveraient certainement à trouver un moyen susceptible, tout en donnant satisfaction aux Grandes Puissances, d'apaiser les inquiétudes légitimes des Puissances à intérêts limités.

Si vous croyez nécessaire l'incorporation de ces clauses dans le traité de paix avec l'Autriche, nous aurons le temps, jusqu'à la veille même de la signature du traité – puisque ces clauses n'intéressent pas l'Autriche – de les formuler et de les insérer dans ce traité, afin d'éviter la rédaction d'un traité spécial, en ce qui concerne les Puissances à intérêts limités.

Voilà ce que je me permets de suggérer.

M. le Président. La proposition de Monsieur Venizelos sera naturellement examinée avec celles qui nous ont déjà été soumises.

L'ordre du jour est épuisé.

Personne ne demande plus la parole?

La prochaine réunion de la Conférence aura lieu lundi, à midi, au Château de Saint-Germain-en-Laye.

La séance est levée.

(La séance est levée à 17 h. 5 m.)

Arhivele Statului București, fond Direcția Generală a Poliției, dosar 73 / 1919, f. 6-12; colecția Documente privind mișcarea muncitorească, dosar nr. 57 / 1918-1921, f. 29-56; Mircea Djuvara. Trebuie oare să semnăm Tratatul cu Austria?, București, Imprimeriile „Independența”, 1919, reproduce discursul lui I. I. C. Brătianu, la p. 47-63.

Traducere

Cea de a 8-a ședință plenară

Sâmbătă, 31 mai 1919

Prezidată de domnul Clemenceau, președinte.

Ședința este deschisă la orele 15.

Președintele: Ordinea de zi cere Puterilor Aliate și Asociate comunicarea termenilor de pace cu Austria. Domnilor, avem onoarea de a depune astăzi pe masa Conferinței un document mult mai complet decât cel pe care vi l-am putut prezenta alaltăieri; nu lipsesc din el decât clauzele politice în ce privește Italia, clauzele militare și clauzele de despăgubire, pentru care de altfel lucrarea este deja foarte avansată astfel încât în 2-3 zile, cel mult, documentul va fi complet. La cererea dlui Brătianu și a unui anumit număr de șefi de guverne, discuția deschisă alaltăieri a fost amânată pentru ședința de astăzi, acești domni dorind să aibă timpul necesar pentru a citi clauzele tratatului și a studia observațiile sau amendamentele pe care le-ar putea prezenta. Secretariatul general al Conferinței a primit un anumit număr de amendamente pe care le voi prezenta imediat Conferinței. În primul rând vin observațiile delegației române care, probabil, se pot rezuma în formele destinate a fi cuprinse, eventual, în tratat.

Dau cuvântul domnului Brătianu.

Domnul Brătianu: Am spus aproximativ ceea ce este cuprins în propunerile și declarațiile pe care le-am făcut în scris Conferinței.

Președintele: Dacă doriți numai să le rezumați dând citire textelor pe care le propuneți să le înlocuiască pe cele care figurează în textul care v-a fost comunicat.

Domnul Brătianu: Le voi rezuma pe cât va fi posibil.

Președintele: Aveți deplină libertate de discuție, nu vă ascund că mi s-a dat textul dv. abia de 3 minute.

Domnul Brătianu: Noi nu am avut textul tratatului decât ieri seară la orele 6; nu am avut nici măcar 24 ore pentru a-l examina.

Președintele: Mă mărginesc să vă explic procedura pe care o propun. Întrucât urmează să fim invitați să votăm, s-ar părea că este cu adevărat necesar să știe Conferința despre ce este vorba.

Domnul Brătianu: În aceste condiții, voi da citire articolelor pe care propunem să le introducem în tratat și motivele care le susțin.

Președintele: Domnul Brătianu are cuvântul.

Domnul Brătianu: Delegația română, primind textul parțial al proiectului de tratat cu Austria, ieri, 31 mai, la orele 6 seara, se grăbește să facă declarațiile alăturate cuprinse în anexele A, B, C și D.

Anexa A

Delegația română consideră că încheierea păcii cu Austria nu lasă nici un dubiu cu privire la unirea Bucovinei cu România. Într-adevăr, România devenită prin Tratatul său de alianță din 17 august 1916 putere beligerantă împotriva Austriei, a văzut revenind la ea Bucovina ca o consecință a dezmembrării imperiului austriac și în conformitate cu integralitatea teritoriului răpit Moldovei prin raptul din 1775. Prin adeviziunea la actul Unirii proclamată de Bucovina, România procedează la reconstituirea acestei provincii, îi asigură securitatea și oprește la frontiera Nistrului expansiunea anarhiei care amenință o parte întreagă a Europei. Cu prețul sacrificiilor militare, care nu sunt încă încheiate România veghează asupra Bucovinei și în același timp își afirmă solidaritatea cu interesele generale ale civilizației.

Anexa B

Relativ la art. 5 din partea a treia, secțiunea a IV-a a proiectului de tratat cu Austria privind tratamentul minorităților de către România, delegația română are onoarea să facă următoarea declarație:

Primul delegat român la data de 27 mai a adresat următoarea scrisoare dlui Berthelot, președintele Comisiei însărcinate cu determinarea naturii garanțiilor care să fie asigurate pentru protejarea minorităților încorporate în noile state în formare din Europa, precum și cele ale altor state care vor primi adăugiri teritoriale:

„Domnule președinte, ca răspuns la scrisoarea pe care ați binevoit să mi-o adresați la data de 23 mai, am onoarea de a vă comunica că România a asigurat egalitatea deplină a drepturilor, libertăților politice și religioase ale tuturor cetățenilor săi, fără deosebire de rasă sau religie. Ea consideră drept cetățean român orice individ născut în România care nu se bucură de o supunere străină, precum și toți locuitorii din teritoriile nou unite la România care au fost supuși ai statelor cărora aparțineau până acum aceste teritorii, în afară de cei care-și exprimă dorința de a opta pentru o altă supunere.

În conformitate cu aceste principii, guvernul regal, de acord cu reprezentanții Transilvaniei, Basarabiei, Bucovinei, au hotărât, deopotrivă, să asigure pe tot cuprinsul noului Regat drepturile și libertățile minorităților, printr-o largă descentralizare administrativă de natură să garanteze populațiilor alogene libera lor dezvoltare în ce privește limba, învățământul și exercitarea cultului lor.

De o manieră generală, România este gata să accepte orice dispoziție pe care statele care fac parte din Liga Națiunilor ar admite-o pe propriul lor teritoriu în această privință.

În alte condiții, România nu ar admite în nici un caz intervenția guvernelor străine în aplicarea legilor sale interne.

Prin această scrisoare, România înțelege să recunoască cele mai mari libertăți minorităților etnice sau confesionale. Inspirându-se din aceste principii, delegații săi au votat la constituirea Ligii Națiunilor, în favoarea garanțiilor propuse pentru ansamblul de state care fac parte din această ligă, dar în afara acestor principii generale, România nu ar subscrie la stipulații care i-ar limita drepturile de stat suveran și în această ordine de idei, ea consideră că drepturile statelor sunt aceleași pentru toți.

Chiar în interesul ca fondatorii Ligii Națiunilor să poată preveni orice contradicție în problema marilor principii din care ea se inspiră, trebuie să se evite la membrii dirigenți ai acestei instituții atitudinile care n-ar fi identice față de toate statele.

În speță, o intervenție străină, care nu acordă nici o libertate în plus față de cele pe care statul român este hotărât să le garanteze tuturor cetățenilor săi, ar putea compromite opera de fraternizare pe care Guvernul român o are în vedere.

Pe de altă parte, anumite minorități s-ar considera scutite de orice recunoaștere față de stat, care contează în mod precis pe dezvoltarea acestui sentiment pentru a cimenta fraternitatea naționalităților; pe de altă parte, se dă naștere unui curent care tinde să creeze două categorii de cetățeni în același regat; unii încrezători în solitudinea statului, alții dispuși să-i fie ostili și să caute protecție în afara granițelor.

Istoria dovedește că protejarea minorităților concepută de asemenea manieră a contribuit mai mult la slăbirea statelor decât la consolidarea lor. La ora actuală, Conferința Aliatilor trebuie să se străduiască să așeze pe bazele fraternității între popoare țările a căror dezvoltare trebuie să asigure pacea în Europa centrală și meridională și chiar acești aliați, în timpul discutării proiectului Ligii Națiunilor, au făcut să se retragă art. 21 al cărui text este următorul:

„Înaltele Părți Contractante sunt de acord să declare că nici un obstacol nu va interveni în exercitarea liberă a oricărei convingeri, religii sau opinii care în practică nu contravine ordinii publice și moravurilor și că, în respectiva lor jurisdicție, nimeni nu va fi tulburat în viața sa, libertatea sa sau urmărirea fericirii sale pe motivul adeziunii sale la o astfel de convingere, religie sau opinie“ pentru că s-a considerat că acest articol ar aduce atingeri suveranității statelor.

În interesul libertății și dreptății pentru toți, precum și în cel al dezvoltării sale interne, România este hotărâtă să-și asigure drepturile

minorităților. Din același interes ea nu pretinde pentru sine, ca stat independent, nici un tratament excepțional, dar nu mai poate suporta un regim special la care alte state suverane nu sunt constrânse. Iată de ce ea se declară gata^o să insereze în proiectul de tratat, la art. 5, partea 3, secțiunea IV, următorul text:

„România acordă tuturor minorităților de limbă, naționalitate și de religie care trăiesc în cadrul noilor sale frontiere aceleași drepturi pe care le au și cetățenii români“.

Anexa C

În ce privește cel de-al doilea alineat al art.5, partea 3, secțiunea IV a proiectului de tratat cu Austria, România declară că ea este dispusă să ia toate măsurile destinate să faciliteze tranzitul și să dezvolte comerțul cu celelalte țări.

Ea va accepta în această problemă toate dispozițiile de ordin general pe care Liga Națiunilor le va decreta și care vor fi valabile pentru toate statele care fac parte din această Ligă, precum și cele stabilite în diferite comisii speciale ale Conferinței de Pace la care au aderat delegații români.

Anexa D

Consimțind să adere la stipulațiile cuprinse în proiectul de tratat cu Austria – sub rezerva conținută în declarațiile ce urmează – România s-a inspirat din dorința de a menține solidaritatea sa cu Aliații.

Dând însă această adeziune, ea se vede obligată să declare că nu s-ar putea deduce consimțământul său la toate principiile similare care ar putea figura în tratatele cu celelalte state inamice.

Președintele: Dumneavoastră cereți un plus de informații. Sunt absolut sigur că aveți documente de 24 de ore.

Domnul Brătianu: Tratatul nu a fost comunicat decât ieri seară la orele 6.

Președintele: Ați avut elementele tratatului odată cu noi; vă cer iertare. Această adunare există. Există o conferință, există o autoritate în birou care trebuie să facă să prevaleze voința adunării puterilor. Noi nu avem intenția de a vă opri. Dumneavoastră tocmai ați prezentat un ansamblu de considerații dintre care unele, cum sunt clauzele financiare, nu mi-au fost prezentate decât acum, așa încât nu am avut timp să le citesc. Întrucât avem intenția să rezolvăm chiar astăzi chestiunea ca să nu-i amânăm a doua oară pe austrieci, voi trimite această parte la Comitetul de redactare care vă va raporta imediat. Dumneavoastră ați înțeles că argumentele care v-au fost prezentate noi le cunoaștem. Delegațiile care s-au înfățișat în fața noastră nu au făcut altceva decât să ne aducă texte pe care tocmai le-ați depus pe birou. Le vom examina din nou imediat.

În ce privește partea financiară, nu ar putea fi prezentată Comitetului șefilor de guverne, ci doar Comitetului de redactare, domnului Hurst și domnului Fromageot. Deci noi vom fi foarte curând în situația de a lua o hotărâre.

Pentru a proceda de o manieră conform uzanțelor, voi reuni în ansamblul lor diferitele probleme care au fost prezentate de domnul Brătianu Conferinței.

Îl previn însă de la început că în ce privește teritoriile propriu-zise, este de la sine înțeles că Societatea Națiunilor sau guvernele nu pot garanta decât părțile de teritoriu pe care le-am atribuit noi înșine și că nu pot garanta altele. În ce privește drepturile minorităților, sunt foarte bucuroși să aflu că dl Brătianu se preocupă de această chestiune absolut ca noi toți.

Problema este de a ști dacă, din motive de trecut istoric al unor popoare, poate fi necesar să se dea, nu spun garanții suplimentare, ci garanții mai complete care pot fi recunoscute ca necesare. Este o problemă în care va trebui să ne implicăm, îl rog pe dl Brătianu și pe toți cei care ar avea observații de același gen să fie pe deplin siguri că nu este vorba de a umili pe nimeni, de a încălca drepturile suverane ale vreunei națiuni, ci că, în sfârșit, istoria tuturor cu privire la minorități nu este deloc aceeași. În această privință este necesară distincția că noi nu dorim să umilim pe nimeni, propunând un drept de control, nu al guvernelor străine, cum spune dl Brătianu, în textul său, ci al Societății Națiunilor, de la care acceptăm orice control asupra noastră înșine în condițiile care au fost indicate de domnul Brătianu.

Ca atare, nu poate fi vorba aici de a umili pe cineva, nici de a încălca vreo suveranitate. Acestea fiind spuse, textul va fi trimis Consiliului șefilor de guverne care, după ce se va pune de acord cu Consiliul de redactare asupra punctelor pe care tocmai le-am ridicat, va decide imediat.

Mi se dau pe loc chiar documente noi și instrucțiuni diferite cu privire la calitatea persoanelor cărora le sunt adresate. Este absolut imposibil de a urmări o ordine de zi în aceste condiții.

Mi se dă textul delegației italiene. Intenționez să-i dau citire, dacă șeful Guvernului italian nu se opune.

Domnul Klotz (ministru de finanțe): Cer cuvântul.

Președintele: Domnul Klotz are cuvântul.

Domnul Klotz: Domnul Brătianu a făcut adineauri o observație referitoare la clauzele financiare. Îmi permit să atrag atenția că clauzele privind despăgubirile nu sunt inserate în tratatul care va fi comunicat luni Austriei. Clauzele de despăgubire și clauzele financiare sunt în întregime legate între ele și dat fiind faptul că unele nu sunt adăugate la tratat, este logic ca să nu fie trecute nici celelalte. Cred deci că Comitetul de redactare va avea timpul necesar să examineze problema financiară ridicată de dl Brătianu, dacă, așa cum a indicat domnul Președinte, această chestiune îi este transmisă. Am deci onoarea de a cere Conferinței să hotărască să nu fie inserate clauzele financiare în prima parte a tratatului care va fi comunicat Austriei și ca aceste clauze financiare să fie anexate celor de despăgubiri.

Domnul Brătianu: Cer cuvântul.

Președintele: Domnul Brătianu are cuvântul.

Domnul Brătianu: Nu am avut niciodată intenția de a pune la îndoială afirmațiile dlui președinte, dar nici dv. nu trebuie să puneți la îndoială buna mea credință, când vă spun că nu am primit tratatul decât ieri seară

la orele 6 și că am avut mai puțin de 24 ore ca să-l examinez și să-mi prezint propunerile. În rezumatul remis anterior, clauza referitoare la România nu figura. La fel, îmi permit să vă atrag atenția asupra acestui fapt, întrucât adineauri ați făcut aluzie la un text care nu ne-a fost comunicat în forma pe care ați indicat-o. În textul care ne-a fost remis nu este vorba de Societatea Națiunilor, ci, așa cum am spus, de Marile Puteri care trebuie să controleze statele mici. Iată cum este redactat textul: „România aderă totodată la introducerea într-un tratat cu principalele Puteri Aliate și Asociate a dispozițiilor pe care aceste puteri le consideră necesare pentru a proteja în România interesele locuitorilor etc...”

În consecință, după cum am avut onoarea să spun, Marile Puteri sunt acelea care intervin pentru asigurarea în interiorul Regatului României a drepturilor minorităților. Împotriva acestui principiu am propus o modificare, pentru că România era înainte de război o țară independentă și eu nu cred că atitudinea sa în timpul acestui război să fi justificat întrucâtva o pierdere a dreptului la această independență politică.

Președintele: Nu am dreptul de a judeca atitudinea României. Recunosc de altfel că observația domnului Brătianu cu privire la protejarea de către guverne, în locul Societății Națiunilor, este conformă cu textul care a fost discutat. Acestea fiind zise, observațiile mele se mențin și nu cred să fie umilitor pentru România să primească sfaturi prietenești date de statele care se numesc Statele Unite ale Americii, Marea Britanie, Italia, Franța. Domnul Brătianu poate fi sigur că nici Statele Unite, nici Marea Britanie, nici Franța, nici Italia nu pot exercita o putere inoportună în România. I-am spus pur și simplu că sunt tradiții istorice care s-au perpetuat în unele țări, că rectificări bazate pe aceste tradiții au fost cerute încă de mult de alte tratate pe care domnul Brătianu le cunoaște și că ele nu au putut fi obținute. În aceste condiții textul de care se plânge și de care cred că celelalte state slave nu se vor plânge este mai curând o încurajare și un sprijin. Noi am dori să vedem sprijinul nostru prietenesc interpretat în sensul celor spuse și nu în cel care îi place să i-l dea, pe nedrept, după părerea mea.

Domnul Brătianu: Pentru a nu irosi timpul Conferinței nu vreau să intru în expunerea completă a politicii trecute a României. Doresc totuși să spun că ea nu merită situația care se intenționează a i se impune astăzi. În orice caz noi ne găsim – cel puțin așa după cum am înțeles totdeauna – în fața Conferinței Puterilor Aliate și Asociate care au luptat pentru a stabili între ele dreptul de egalitate al statelor, mari și mici și pentru a institui reguli care să poată servi pe viitor ca principii și precedente. Printre aceste reguli, subliniez una care tinde să stabilească, în prezent, categorii diferite în ce privește suveranitatea statelor. În numele României, nu pot admite, de principiu. Nu este vorba de sfaturi prietenești, ci de obligații contractuale. Guvernul român va fi întotdeauna dispus să accepte sfaturi de la marii săi prieteni. Dar sfaturile înscrise în aceste tratate sub formă de angajamente precise de la guvern la guvern nu mai au acest caracter pur amical. Istoria ne furnizează precedente în această privință.

Așa au intervenit rușii în politica Turciei, pentru protejarea creștinilor și rezultatul pentru Turcia a fost în mod fatal destrămarea sa. În speță,

acțiunea a fost bună, dar ea nu a fost logică, de vreme ce ea nu a avut ca scop final independența acestor popoare. Cu un alt scop, nu este posibil, nici în interesul statelor, nici în interesul minorităților să se admită o regulă de asemenea natură. După cum am avut onoarea să vă spun în scurtul expozeu pe care tocmai vi l-am citit, noi dorim, împreună cu dumneavoastră, să creăm o lume nouă care să ia locul celei vechi. Această lume nouă trebuie astfel stabilită încât statele să găsească în cetățenii lor fii devotați și o viață de armonie frățească. Dacă minoritățile știu că libertățile de care se bucură le sunt garantate, nu prin bunăvoința statului căruia îi aparțin, ci prin protecția unui guvern străin, indiferent care, baza statului va fi neînsemnată. La baza însăși a noii stări de lucruri care se intenționează a se crea se pun fermenți contrari scopului urmărit de această Conferință. Formulez aceste observații, domnilor, nu numai în numele independenței statului român, ci și în numele celor două mari principii pe care le reprezintă această Conferință. Unul din aceste principii privind pacea, ordinea, fraternitatea între populațiile aceluiași stat, altul vizând egalitatea tuturor statelor mari și mici în conformitate cu drepturile lor de legislație internă. Iată de ce cer, în numele României, să nu i se impună condiții pe care nu le-ar putea admite.

Președintele: Vă rog să-mi permiteți să vă întreb dacă acceptați propunerea dlui Klotz.

Domnul Brătianu: Desigur.

Președintele: Suntem de acord. Așa după cum am spus, observațiile onorabilului domn Brătianu vor fi supuse unei noi examinări a șefilor de guverne. Vom trece acum la cererile delegației poloneze.

Cere cineva cuvântul din delegația poloneză?

Domnul Paderewski (Polonia): Eu cer, domnule Președinte.

Domnul Președinte: Domnul Paderewski are cuvântul.

Domnul Paderewski: Domnule Președinte, Polonia a prezentat, în scris, observațiile sale cu privire la chestiunile financiare, dar întrucât aceste chestiuni trebuie considerate în ansamblu cu clauzele de despăgubiri, renunț la cuvânt în această problemă. Dimpotrivă, în numele Guvernului polonez, declar că Polonia va acorda tuturor minorităților de rasă, limbă și religie, aceleași drepturi ca cele ale conaționalilor lor. Ea va asigura acestor minorități toate libertățile care le-au fost deja acordate de către marile națiuni și state occidentale, ea va fi gata să lărgască aceste drepturi în același sens pe care Societatea Națiunilor îl va socoti util pentru toate statele care o formează. Îmi exprim convingerea că aceste garanții, odată înscrise în legile fundamentale ale Poloniei prin Dieta sa constituantă, vor fi în totală conformitate cu spiritul atât de nobil și de elevat care călăuzește marea activitate laborioasă a Conferinței de Pace. Este tot ceea ce am avut de spus.

Domnul Președinte: Nu aveți alte propuneri de făcut chiar și în ce privește bunurile conaționalilor?

Domnul Paderewski: Aceste propuneri, domnule Președinte, au fost deja făcute în scris și v-au fost trimise. Sper că veți avea marea bunățate de a le lua în considerare.

Domnul Președinte: Delegația poloneză nu mai are nimic de cerut?

Domnul Paderewski: Nu, domnule Președinte.

Domnul Președinte: Atunci dau cuvântul delegatului Republicii Cehoslovace.

Domnul Kramář (Cehoslovacia): Cer cuvântul.

Domnul Președinte: Domnul Kramář are cuvântul.

Domnul Kramář: Mi-aș permite să fac unele observații; sunt foarte satisfăcut de clauzele financiare, în ce privește cele referitoare la despăgubiri, vom avea prilejul să le reluăm în discuție.

Domnul Președinte: Îmi permit să vă fac o singură observație, aruncând o privire asupra tratatului pe care mi l-ați remis, mi se pare că au fost amestecate clauzele financiare cu chestiunea revendicării bunurilor de stat. Întrucât aceasta din urmă este menținută pentru polonezi și că urmează să ne pronunțăm în această privință, consider că este cazul să se facă deosebire între aceste două probleme; una va fi trimisă la Comisia de despăgubiri și cealaltă va fi păstrată.

Domnul Kramář: Totul este în clauzele financiare.

Domnul Președinte: Chiar și chestiunea poloneză?

Domnul Kramář: Și aceasta. Mi-aș permite numai să reiau observațiile noastre cu privire la aceasta și să spun câteva cuvinte despre un lucru care ne interesează în prezent în legătură cu frontierele statelor eliberate.

La Comisia frontierelor nu am fost în situația de a discuta problema. Este vorba de gara din Eskmuhk, care acum câțiva ani a fost deplasată. Iată de ce se părea că există o situație foarte neplăcută.

Propun să înlocuim cuvintele din textul propus prin acestea: „prin punctul extrem est al podului de cale ferată“. Nu este o modificare care să fie în dezacord cu înseși ideile Comisiei frontierelor și aceasta ne va scuti de multe neplăceri.

Președintele: A fost trimisă chestiunea la o comisie competentă?

Domnul Kramář: Nu am putut-o studia decât ieri.

Președintele: Comisia nu e reprezentată aici?

Domnul Kramář: Nu.

Domnul Jules Cambon (Franța): Cer cuvântul.

Președintele: Domnul Jules Cambon are cuvântul.

Domnul Jules Cambon: Această chestiune nu mi-a fost trimisă. Aud vorbindu-se de ea pentru prima dată astăzi.

Președintele: Puteți să ne faceți un raport la terminarea Conferinței când urmează să ne întrunim?

Vreți să vă înțelegeți cu domnul Kramář pentru a face un raport imediat?

Domnul Kramář: În privința minorităților, admit textul care ni se propune sub rezerva unor ușoare modificări. Cer eliminarea a două cuvinte care, după părerea mea, sunt complet inutile și care de altfel ne-ar putea pricinui mari neplăceri pentru că ar aprecia situația noastră cu totul diferit de ceea ce președintele a dorit să indice.

Noi suntem gata să facem totul pentru minorități, ca să avem pace în țară și noi vom fi foarte bucuroși să putem trata această chestiune cu Marile Puteri. Cu toate acestea sunt aici trei cuvinte care, după părerea mea, sunt complet inutile. Se spune „Cehoslovacia acceptă să includă în

tratatul cu principalele Puteri Aliate și Asociate orice măsuri care ar putea fi considerate necesare pentru protejarea, în Cehoslovacia, a intereselor locuitorilor care se deosebesc de majoritatea populației prin rasă, limbă sau religie“ ...

Aș solicita să se suprimе cuvintele „care ar putea fi considerate necesare“, pentru că noi facem acest tratat prin bună înțelegere. Rezultatul va fi același.

Președintele: Dacă doriți să subliniați cele trei cuvinte a căror suprimare o solicitați și să-mi dați textul, îl voi aduce la cunoștința Adunării.

Domnul Kramar: Aș avea unele amendamente de prezentat la clauzele care ne-au fost înaintate și care sunt foarte dificile de înțeles pentru străini. Nu voi insista de altfel asupra acestui punct deoarece Comitetul de redactare va binevoi să examineze această chestiune și amendamentele noastre cu toată bunăvoința cu care suntem obișnuiți.

Noi dorim, de exemplu, să dăm germanilor din Boemia dreptul de a opta pentru naționalitatea austriacă, în timp ce în conformitate cu textul care ne este prezentat, lucrul n-ar fi deloc posibil.

Celelalte modificări pe care le propunem sunt analoage cu acestea și sunt destinate clarificării textului.

Domnul Președinte: Comitetul de redactare ar fi gata să facă un raport într-un termen foarte scurt?

Domnul Fromageot: Comisia a avut onoarea să trimită Consiliului Suprem o notă în această chestiune.

Domnul Președinte: Perfect.

Domnul Kramar: Clauzele financiare ...

Domnul Președinte: Suntem de acord.

Delegația sârbă are observații de prezentat?

Domnul Trumbić: Delegația sârbă, croată și slovenă a avut onoarea să depună pe biroul Conferinței propuneri care vizează modificarea unor anumite clauze, îndeosebi în ce privește problema minorităților, cea a libertății tranzitului și comerțului, cea a frontierei noastre septentrionale, precum și clauzele financiare și economice. În ce privește clauzele financiare și economice, nu mă voi ocupa de ele, aceasta nefiind necesar, date fiind declarațiile care s-au făcut înaintea mea.

În problema chestiunii minorităților, aș dori să fac în esență aproape aceleași observații ca domnul Kramar.

Am dori să suprimăm anumite cuvinte din redactarea oficială și să spunem că statul sârb, croat și sloven se angajează să stabilească, de comun acord cu principalele Puteri Aliate și Asociate, dispozițiile necesare pentru a proteja în teritoriile care au făcut parte din monarhia austro-ungară și cedate prin prezentul tratat statului sârb, croat și sloven, interesele locuitorilor minorităților. Diferența între cele două texte este evidentă.

Domnul Președinte: Este revendicarea sârbă și cehoslovacă?

Domnul Trumbić: Revendicarea sârbă este la fel ca cea a statului cehoslovac. Vă voi da, domnule Președinte, textul noii noastre propuneri.

Ceea ce cerem noi este ca principalele puteri să se înțeleagă cu noi pentru a insera de comun acord aceste dispoziții într-un tratat de ansamblu.

Cea de a doua problemă asupra căreia aş dori să vă atrag atenţia este limitarea tratatului viitor la teritoriile care au aparţinut mai înainte Austro-Ungariei. Noi vă cerem să nu-l extindeţi la Serbia.

Domnul Preşedinte: Vă referiţi la textul care vizează minorităţile?

Domnul Trumbic: da.

Domnul Preşedinte: Propuneţi să-l limităm la noile teritorii?

Domnul Trumbiţ: La cele care au aparţinut cândva monarhiei austro-ungare. Raţiunea este evidentă. Serbia era un stat independent. Ea are drepturi câştigate. Astăzi nu este de dorit de a impune teritoriilor vechii Serbiei unele clauze care ar putea deranja dreptul de suveranitate pe care-l posedă ca stat ce a existat înainte de război.

Îmi permit, domnule Preşedinte, să vă prezint redactarea exactă a ceea ce am dori noi să vedem că acceptaţi.

Domnul Preşedinte: Bine.

Domnul Trumbic: O a doua chestiune priveşte frontiera septentrională a statului sârb, croat şi sloven. Noi avem impresia că textul în problema acestei frontiere nu este nici suficient de clar, nici suficient de precis. Prima redactare atribuia statului iugoslav oraşul Radkersburg; în timp ce în ultima redactare, nu se mai pune problema. Deci textului îi lipseşte claritatea întrucât nu se ştie dacă Radkersburg va aparţine statului iugoslav sau va rămâne la Austria.

Carintia a făcut obiectul unei chestiuni la comisia teritorială la 21 mai. În problema lui Prekmurje, noi am prezentat o nouă redactare a cărei esenţă este următoarea.

În Tratatul de pace cu Austria citim în partea a II-a, frontiera Austriei 3°, art. I, II, III, că frontiera între Austria şi Iugoslavia, presupunând că ea va trebui trasată între extremitatea orientală a frontierei austro-italiene (care va fi mai târziu fixată) şi cota 1054 la Stroina, care va fi ulterior determinată de către principalele Puteri Aliate şi Asociate, plecând de la Stroina, frontiera va fi reprezentată printr-o linie ce va fi hotărâtă pe terenul sau prin Drava în aval de confluenţa sa cu Lavant şi trecând prin cota 1522, sau (cum s-a spus în rezumat, pagina 2) printr-o linie care trece chiar la est de Bleiburg şi traversează Drava deasupra confluenţei sale cu Lavant. În partea a III-a, 5°, Secţiunea 2, art. 4, găsim remarca: Klagenfurt este rezervat.

Delegaţia statului sârb, croat şi sloven declară că aceste dispoziţii nu țin cont nici de revendicările sale, nici de minimum de cereri pe care le-a făcut cunoscute Comisiei teritoriale. Punctul referitor la Stroina şi Bleiburg deschide o perspectivă care se găseşte în contradicţie absolută cu revendicările sale. Delegaţia noastră se află sub impresia deprimantă că se intenţionează excluderea statului sârbilor, croaţilor şi slovenilor din Carintia. Într-adevăr, nici una din numeroasele propuneri n-a fost luată în considerare. Or, chiar potrivit statisticilor austriece, în jur de aproximativ 100 000 sloveni locuiesc pe teritoriile austriece; nimic nu împiedică deci intervenţia unei soluţii echitabile.

Delegaţia sârbă, croată şi slovenă are regretul să constate că Puterile Aliate şi Asociate nu au ținut cont de această cerere, chiar în măsura în care germanii înşişi au făcut-o așa după cum dovedeşte cartea Staatsgren-

ze des Kartengebiets (1919). Ea se consideră deci obligată să atragă în mod străuitor atenția Marilor Puteri asupra situației insuportabile în care se va găsi poporul sloven dacă sacrificiile sale în Adriatica sunt dublate de pierderea Carintiei slovene. Ființa poporului sloven nu se va putea consola nicicând de această lovitură și acest ferment constant de iredentism care ar împiedica dezvoltarea liniștită a statului sârb, croat și sloven s-ar păstra și va fi o cauză perpetuă de sentimente ostile față de Austria germană. Delegația sârbă, croată și slovenă se consideră deci și mai mult obligată să facă un ultim apel la Conferință pentru a obține adăugarea definitivă a teritoriului situat deasupra liniei determinate în anexa I și trasate pe harta geografică Styria-Prekmurje ...

În partea a doua deja menționată, Mura poate fi considerată ca o frontieră naturală până la întâlnirea sa cu frontiera între Austria și Ungaria, chiar dacă după părerea delegației noastre această formulă ar atrage după sine excluderea din regatul sârbilor, croaților și slovenilor a regiunii Radkersburg.

În sfârșit, noi supunem atenției Marilor Puteri faptul că, în partea a II-a cu Ungaria, determinarea punctului de plecare între frontiera dintre Austria și Ungaria este inexactă pentru că nu se ținea seama de faptul că Prekmurje trebuie să facă parte din regatul sârbilor, croaților și slovenilor. Același lucru este valabil și pentru rezumat, pagina III.

Am onoarea să declar că delegația noastră insistă asupra acestei propuneri și eu rog înalta adunare să binevoiască a o lua în considerare.

Președintele: Domnul Tardieu are cuvântul.

Domnul André Tardieu (Franța): În ce privește Radkersburg, este o eroare materială care figurează în textul vechii formulări care a justificat intervenția domnului Trumbic. Linia se rectifică după cum dorește dânsul.

În ce privește restul din Prekmurje, nu este cazul să se facă aici aluzie la Tratatul cu Austria, întrucât, cu excepția micului colț din Radkersburg, Prekmurje este teritoriu ungar. Dispozițiile referitoare la Prekmurje vor fi inserate în tratatul cu Ungaria.

Președintele: Are cuvântul domnul Președinte Wilson.

Domnul Președinte Wilson (traducere). Regret foarte mult că această reuniune se termină lăsând în spiritul unora impresia permanentă că noi am auzit aici exprimându-se ideea că Marile Puteri doresc să-și impună întru totul influența față de puterile mai mici printr-un sentiment de autoritate și orgoliu. Doresc să atrag atenția asupra unui aspect din regulamentul la care lucrăm împreună. Noi dorim să asigurăm pacea lumii și să facem să dispară în viitor orice element de tulburare și pericol. Una din condițiile esențiale ale acestui fapt este o împărțire echitabilă a teritoriilor potrivit afinităților și dorinței populațiilor. Acest lucru făcut, Puterile Aliate și Asociate vor garanta menținerea condițiilor pe cât posibil juste la care vom fi ajuns. Ele vor fi acelea care își vor lua angajamentul iar greutatea este forțamente asupra lor pe care stă în principal responsabilitatea, întrucât ele sunt cele care au făcut, prin forța lucrurilor, efortul cel mai mare în timpul războiului și nu trebuie uitat faptul că forța este garanția finală a păcii comune. În aceste condiții este nedrept ca adoptând tonul, nu de dictatori, ci de consilieri și de prieteni, ele să vă spună: Nu

putem să vă garantăm frontierele dacă nu credem că ele satisfac anumite principii ale dreptului și disputelor. Același raționament se aplică și minorităților. Cu aceeași grijă a fost menționat statutul minorităților. Dacă doriți ca principalele Puteri Aliate și Asociate să garanteze însăși existența acestor state, este nedrept ca ele să aibă satisfacție în ce privește condițiile pe care ele le consideră indispensabile pentru evitarea cauzelor viitoare ale războiului? Noi cerem prietenilor noștri din Serbia și din România să creadă că noi nu dorim totuși în această seară să aducem atingere suveranităților vechi și recunoscute, dar teritoriile care ar redobândi aceste vechi suveranități, prezentul tratat de pace le va ajuta foarte mult. Este imposibil, de exemplu, de a trata pe de o parte regatul sârb, croat și sloven ca unit drept consecința evenimentelor la care am fost martori și, pe de altă parte, de a păstra regatul sârb ca un stat aparte sub anumite raporturi. Dacă aceste state sunt temeinic constituite, grație tratatului pe care-l facem împreună, cei care vor garanta, în ultimă instanță, aplicarea lui au dreptul să vegheze ca condițiile în care aceste state vor fi definitiv instituite să fie de natură a asigura pacea comună. Dorința noastră în această privință nu este de a interveni într-un mod care să deranjeze în vreun fel aceste state, ci de a le ajuta și de a ajuta cauza comună.

Sperăm că nu veți ezita să acceptați punctul nostru de vedere, pentru că noi nu vedem un alt mijloc de a rezolva această problemă. Cum s-ar putea prezenta în fața Congresului, în fața poporului american guvernul Statelor Unite, pretinzând că a ajutat la asigurarea păcii mondiale, dacă el crede că reglementarea intervenită conține elemente instabile și periculoase?

Dacă omenirea se află din nou tulburată, dacă condițiile, pe care le considerăm toți ca fiind fundamentale, sunt readuse pe tapet, garanția care vă este dată vrea să însemne că Statele Unite vor face să treacă din această parte a oceanului, armata și flota lor. Este surprinzător ca în aceste condiții ele să dorească să facă în așa fel încât reglementarea diferitelor probleme să le apară întru totul satisfăcătoare?

I-aș spune îndeosebi domnului Brătianu că noi nu avem nici cea mai mică dorință de a încălca suveranitatea țării sale, că noi nu vrem să facem nimic care i-ar putea displace.

România va ieși din acest război mare, puternică, cu creșteri teritoriale datorită efortului comun și vigoriei armatelor noastre.

Noi avem deci dreptul să insistăm asupra acestor condiții, care, după părerea noastră, vor face acest succes definitiv.

Îl rog pe prietenul meu, domnul Brătianu, prietenul meu dl. Kramar, prietenul meu, domnul Trumbic să creadă că dacă noi n-am menționat în articolul despre care a fost vorba adineauri este pentru că Marile Puteri nu sunt cele care vor să-și impună condițiile, ci pur și simplu pentru că ele doresc să asigure că pot garanta, cu toate forțele de care pot dispune, ansamblul de avantaje pe care acest tratat vi-l dă, ca și nouă.

Este vorba de a lucra în comun și această colaborare nu se poate baza decât pe un acord. A lăsa soluționarea acestor chestiuni pe seama negocierilor ulterioare, așa după cum s-a vorbit, aceasta ar însemna că la terminarea lucrărilor acestei conferințe, grupări separate vor decide între ele ce

trebuie în realitate să facă parte din baza generală a păcii lumii. Aceasta ar părea imposibil.

Sper că vom ajunge – acesta este scopul nostru – la o cooperare cordială și voluntară pe singura bază posibilă. Această bază, este necesar să o exprimăm astfel, este de partea în care se găsește forța care va asigura menținerea păcii, este de partea forței care va da garanția supremă a acestei păci.

Nu este necesar să mă opresc la sensul pe care îl atribuim cuvintelor: „forță”. Statele Unite n-au avut nicicând vreo intenție agresivă și dv. cunoașteți motivul intervenției lor în problemele lumii vechi.

Noi urmărim un țel comun; tot ceea ce dorim este de a vă ajuta să atingeți acest țel, de comun acord cu noi; noi nu dorim decât să ne asociem cu voi și nu dorim să facem nimic care să fie contrar intereselor dumneavoastră reale.

Domnul Brătianu: Înalta personalitate a președintelui Wilson dă tuturor cuvintelor și tuturor sfaturilor sale un caracter cu totul deosebit de autoritate. Îmi permit, în mod amical, în numele marilor principii pe care însuși președintele le-a proclamat, să atrag atenția asupra temerii că anumite aplicări ale principiilor, făcute cu cea mai bună intenție, să nu ducă în mod sigur la rezultate contrare scopului urmărit.

Așa după cum am spus, trebuie să rezulte din activitatea acestei Conferințe o concluzie sigură. Ea a făcut o mare operă de justiție, ea a stabilit nu numai garanțiile împotriva inamicului, ci și egalitatea tuturor statelor, mari și mici. Dacă principii ca cele care se intenționează să se înscrie astăzi în Tratatul cu Austria au fost inserate în statutul Societății Națiunilor, noi nu ne vom opune la aceasta. Dl președinte Wilson va binevoi să-și amintească că delegația română a votat ca aceste principii să fie stabilite odată pentru totdeauna. A acționa așa după cum se așteaptă în tratatul actual înseamnă a stabili grade diferite de suveranitate.

În ciuda sentimentelor de prietenie și de profundă admirație pe care le am pentru poporul italian, nu pot concepe de ce, în condiții identice, țări ca România sau ca Serbia să trebuiască a fi tratate altfel decât Italia.

Pe de altă parte, așa după cum am avut onoarea să explic, se intenționează să se statornicească o viață fraternă între popoarele pe care situația lor geografică le obligă să se constituie în același stat. Ar fi o greșeală capitală să se determine ca aceste bune raporturi de prietenie să depindă de un terț, indiferent care.

Nu trebuie pierdut din vedere că dacă în fruntea guvernelor Marilor Puteri actuale se găsesc oameni inspirați de cele mai nobile principii, se poate foarte bine ca evoluțiile politice să determine aceleași state să fie reprezentate de alți oameni, sau ca noi interese să apară, care să facă unele guverne să devieze de la poziția lor anterioară și să le angajeze în acțiuni concepute nu în vederea acestor mari principii, ci în favoarea anumitor interese speciale.

Este sigur că Marile Puteri, prin sacrificiile lor, au asigurat victoria marii cauze a tuturor; dar eu mi-aș permite să adaug la cuvintele pe care le-a spus președintele – și pentru care îi mulțumesc în numele tuturor statelor mici – când a afirmat că solitudinea marilor factori politici ne

este dobândită și că el dorește să garanteze securitatea tuturor, aş adăuga, spun, că responsabilitatea fiecăruia dintre state, indiferent de mărimea lui, nu este mai puțin totală în ce privește independența și securitatea sa.

Astfel, la ora actuală, România este obligată să asigure, cu propriile sale trupe, apărarea nu numai a frontierelor sale, ci și a unei cauze care interesează tot centrul Europei. Prin urmare, dacă Marile Puteri au un rol mai însemnat, în raport cu importanța lor, responsabilitatea și rolul statelor independente, indiferent de mărimea lor, rămân întregi.

Îi rog pe reprezentanții Marilor Puteri și îndeosebi pe președintele Wilson de a nu le limita printr-o aplicare periculoasă a marilor principii care ne sunt scumpe tuturor. Nu este nevoie să se facă eforturi pentru ca drepturile minorităților să fie recunoscute. Nu este nici unul dintre statele actualmente reprezentate aici care să nu fie convins de necesitatea respectării și dezvoltării acestor libertăți. Lăsați deci aceste state să se dezvolte în singurele condiții care permit consolidarea pașnică a situației politice generale pe care noi trebuie să o construim astăzi.

Animam de sentimente atât de respect cât și de recunoștință față de Marile Puteri pentru serviciile pe care le-au făcut, eu le rog stăruitor să examineze, cu tot interesul ce decurge din atât de mari principii, propunerile și declarațiile făcute de Guvernul român; întrucât este necesar ca aceste propuneri să fie admise, altfel România nu-și va mai păstra, în integritatea sa, independența de care s-a bucurat în trecut pentru reglementarea chestiunilor de ordin interior.

Domnul Venizelos: Cer cuvântul.

Domnul Președinte: Domnul Venizelos are cuvântul.

Domnul Venizelos: Îmi permit cu tot respectul să atrag atenția dlui președinte că clauzele în discuție nu fac în mod necesar parte integrantă din Tratatul de Pace cu Austria. Aș dori, ca atare, să vă sugerez, după detașarea acestor clauze, să comunicați luni restul condițiilor de pace cu Austria și să trimiteți aceste clauze să fie examinate de o reuniune privată a șefilor celor cinci Mari Puteri cărora să li se alătore șefii puterilor cu interese limitate, special interesate; vor fi deci 10 persoane cu totul care, în jurul unei mese, vor reuși cu siguranță să găsească o cale potrivită, dând satisfacție Marilor Puteri, de a potoli îngrijorările legitime ale puterilor cu interese limitate.

Dacă considerați necesară încorporarea acestor clauze în Tratatul de Pace cu Austria, vom avea timpul, până chiar în ajunul semnării tratatului – pentru că aceste clauze nu interesează Austria – să le formulăm și să le introducem în acest tratat, pentru a evita redactarea unui tratat special, în ce privește puterile cu interese limitate.

Iată ce îmi permit să vă sugerez.

Domnule Președinte: Propunerea domnului Venizelos va fi desigur examinată împreună cu cele care ne-au fost deja înaintate.

Ordinea de zi este epuizată.

Mai dorește cineva să ia cuvântul?

Viitoarea reuniune a Conferinței va avea loc luni, la prânz, la castelul de la Saint-Germain-en-Laye.

Sedința s-a ridicat.

(Sedința s-a ridicat la orele 15,05).

Granițele patriei se hotărăsc, sunt poate hotărâte, cu sau fără Torontal. Interese neidealiste, principii newilsoniene dictează această soartă: o samă de fii ai acestui neam risipit rămân în afară de aripile protecție ale mamei.

Pacea popoarelor evoluează greu, iar frăția neamurilor se depărtează cu cât se pare că ne apropiem de ea, ca o „apă a morților” din Bărăgan.

Aceasta e realitatea și trebuie s-o privim așa cum este. Orice sărbătoare și praznicele cele mari de altfel țin cel mult trei zile. După a treia zi începe lucrul cel aspru și greu, – după veselie trecem la grijă.

Să ne uităm înăuntrul gospodăriei noastre și în jurul ei spre vecini.

Ne-am unit, adică aproape toți ne-am strâns la nația noastră milenară.

Așezați la porțile de scurgere ale Orientului, fatalități istorice au înfipt în trupul nostru, până la inimă, frânturi din alte seminții care ne-au urât totdeauna.

Să ne numărăm: Suntem între hotare peste 13 milioane români, bob și bob curat.

Evrei cam 1 500 000

Ruși și Ruteni cam 700 000

Bulgari cam 100 000

Unguri cam 1 700 000

Germani cam 800 000

dacă luăm și Torontalul.

Alte naționalități cam 350 000.

Adică un total cam de 18 milioane.

Cred că suportăm cel mai mare număr de străini înăuntrul organismului nostru de stat, dintre toate țările Europei.

De asemenea avem în casă la noi cel mai ridicat procent din lume de evrei pentru economia noastră națională mărginită.

Să ținem seama că între acești conlocuitori indezirabili sub același acoperiș, care vai, nu e cerul fără limită al tuturor, sunt unii ce ne sunt superiori în spirit de întreprinderi.

Din aceste motive stomacul național nu-i va putea înghite pe toți în cursul vremii, și apoi unii sunt și indigestibili.

Cu o educație agricolă moderată, oricât de vrednic e țăranul nostru, fără industria și comerțul pe mâinile celor ce au păstrat și păzit acest pământ și mereu în lupta economică cu oaspeții veacurilor care vor să ne încalce, – va fi tare greu să ieșim cu bine la limanul unde au ajuns popoarele biruitoare din fruntea civilizației.

Se dă pământul țăranilor. E un drept patriotic și aceasta este o măsură conservatoare, națională.

Însoțim acest act social de grijă: va crește puterea productivă a țăranului în adâncime ca și în întindere?

Vreau să zic, dacă educația lui tehnică va începe altfel, o dată cu luarea în stăpânire a noilor ogoare, sub privigherea unui regim modern de cultură intensivă.

Cu pământ mult și în mâini rudimentare de exploatare, nu putem privi viitorul cu optimism.

Când munca agricolă a sașilor din Ardeal nu se va mai deosebi de a noastră a celor de aici, atunci, numai atunci ne putem crede într-o Românie tare, nu numai mare. Despre comerț și industrie, la fel.

Îmi vine să cred că mai patriot este acel țăran care are cea mai igienică casă, grădină și țarina cea mai incriticabilă, gospodăria unde înfloresc virtuțile active cele mai capabile de a primi progresul vremii.

Parafrazând o vorbă mare a lui Lloyd George, muncitorul de rând care a ajuns primul om al Angliei, vom zice că orice român, acolo unde e, are sub el o parte din regat dată în pază, ca unei santinele.

Cine muncește mai mult și mai bine, cine se întrece mereu în toate laturile vieții, cine e mai econom, cine se hrănește mai bine, cine e mai moral, mai gospodăros, mai luminat cu o experiență nouă, acela e un patriot al viitorului.

Patriot e deci acela care săvârșește ceva mai mult de la o zi la alta, – spre mai bine.

Să ținem minte aceasta.

De aceea după bucuriile înfrățirii vin grijile serioase ale viitorului, cu atât mai grave cu cât mai triumfătoare a fost sărbătoarea.

„Sfatul Țării”, an II, nr. 421 din 4 iunie 1919.

14

1919 iunie 28, Cernăuți. Articol referitor la situația cetățenilor români și a minorităților, după Unire.

De la capitulațiile consulare la controlul minorităților

Principatele române Moldova și Muntenia ajungând prin fatalitatea vremurilor trecute să fie pentru o perioadă destul de lungă sub suzeranitatea Imperiului otoman, au suferit și ele regimul capitulațiilor consulare, care a fost impus Turciei de către statele creștine ale Europei pentru a proteja supușii lor față de autoritățile administrației și justiției atât de dispuse la abuzuri și accesibile tuturor corupțiilor de sub stăpânirea Sultanului.

Acest regim consta în aceea, că consuliile puterilor creștine, pe lângă atribuțiile lor de drept internațional, exercitau și o jurisdicțiune civilă și penală nu numai în conflictele ivite între supușii lor, ci și în cele ivite între ei și supușii turci.

După unirea Principatelor, România s-a emancipat treptat de aceste îngrădiri, așa că încă înainte de declarația independenței, ea a desființat aceste capitulații consulare – o umilitoare moștenire turcească – fără să provoace o opoziție neînduplecată din partea acelor puteri care aveau acest privilegiu tocmai din cauză, că tânărul stat dădea atâtea probe despre spiritul de dreptate și imparțialitate, cu care erau tratați toți care cereau intervenția autorităților române civile și administrative în orice conflicte ivite fie între supușii statelor străine cu cetățenii români, sau chiar numai între cei străini.

Astfel în această privință declarația independenței a consfințit numai în mod formal o stare de fapt recunoscută mai dinainte de puterile europene. De atunci până în prezent Regatul român a executat toate atribuțiile suveranității asupra teritoriului și locuitorilor săi, cu toate restricțiunile pe care voia să ni le impună Congresul din Berlin referitor la drepturile evreilor din România.

Astăzi, după ce România a luptat alături de aliați, pentru înfăptuirea libertăților naționale, și în schimbul celor mai mari sacrificii, a realizat idealul poporului românesc visat de atâtea veacuri, Conferința de Pace din Paris încearcă să ne aducă din nou sub un regim de capitulații consulare.

Astfel textul Tratatului de Pace cu Austro-Ungaria prevede stipulațiuni cu privire la controlul minorităților naționale, pe care ar avea să-l exercite Marile Puteri aliate asupra statelor nou înființate prin desfacerea Austro-Ungariei, precum și asupra minorităților din provinciile fostei împărății alipite statelor lor naționale. Acest principiu este incompatibil cu suveranitatea statului, căci prin aceasta s-ar admite două categorii de cetățeni, și anume acei, ce se bucură de protecțiunea statului, căruia îi aparțin, și alții cărora, peste aceasta, le-ar mai trebui o supraprotecțiune din partea Marilor Puteri sau a altor state.

În evoluția dreptului public această nouă concepțiune trece peste atribuțiunile și dreptul de suveranitate a statului independent și ar putea fi admisă numai în cazul, dacă ar obliga deopotrivă toate statele fie ele mici sau mari. Altfel, este inacceptabilă.

Așa cum vor s-o aplice Marile Puteri de la Conferința Păcii, ea pentru România constituie o îndoită nedreptate.

Întâi, pentru că România a participat la acest război ca stat independent, rămânând ca atare până la victoria finală, cu toate că a fost silită la Tratatul de Pace din București, pe care regele nu l-a semnat și nici aliații nu l-au recunoscut, iar al doilea pentru că aliații noștri, Franța, Marea Britanie, Italia și Rusia, când au încheiat tratatul din 4 august 1916, prin care ne-am obligat a intra în război alături de ei, pe lângă revendicările noastre integrale față de Austro-Ungaria, au recunoscut expres și textual, că „România se va bucura de aceleași drepturi, ca și aliații săi în tot ce privește preliminarile, tratativele de pace ca și discutarea chestiunilor care vor fi supuse hotărârii Conferinței de Pace“.

La acestea se mai adaugă și faptul, că „Sfatul Țării“ al Basarabiei, Constituanta Bucovinei și Marele Sfat al Românilor din Ardeal și părțile românești din Ungaria, când au hotărât și votat unirea lor cu România, au garantat deplină dezvoltare națională și autonomie culturală minorităților

din teritoriile unite, și nici acestea nu cer numai decît o protecțiune excepțională, decît aceea pe care o dă calitatea de cetățean român.

Atunci ne întrebăm pentru cine atîta sollicitudine îngrijitoare, cînd și chestiunea împămîntenirii ovreilor din România este din îndemn propriu pe calea unei drepte rezolvări.

Aceste încercări pot lesne zdruncina acea solidaritate, despre care vorbea președintele Republicii franceze la deschiderea Conferinței de Pace astă iarnă, zicînd că ea trebuie să existe în decursul negociațiunilor și după semnarea Tratatului de Pace între aliați, precum a existat în cursul războiului, căci prin ea a fost câștigat.

▼
„Glasul Bucovinei“, Cernăuți, an II din 28 iunie 1919.

15

1919 iulie 16, Arad. Declarațiile lui Iuliu Maniu privind statutul minorităților.

.....
Controlul minorităților

Controlul minorităților atinge demnitatea noastră de stat.

În adunarea de la Alba Iulia am dat tuturor naționalităților dreptul la o deplină libertate a drepturilor politice și religioase, iar în ceea ce privește pe evrei am avut și avem cele mai bune raporturi cu dînșii.

De aceea controlul minorităților ne jignește, căci încearcă să ni se impună măsuri luate de noi de bună voie și se dau minorităților drepturi incompatibile cu suveranitatea noastră națională.

.....

▼
„Românul“, nr. 62, anul VIII, Arad, 16 iulie 1919, p. 1.

16

1919 septembrie 6, Timișoara. Deciziile adoptate de Adunarea generală a germanilor din România Mare cu privire la reorganizarea vieții publice, sub toate aspectele, în spiritul hotărârilor de la Alba Iulia.

Die Deutschen Altromäniens, des Banates, Bessarabiens, der Bukowina, Siebenbürgens sowie aller anderen Gebiete Grossromäniens treten vereint in das politische Leben des rumänischen Staates ein, dem die sich alle freiwillig und aus eigenem Entschlusse angeschlossen haben. Indem sie nochmals ihr feierliches Bekenntnis zum rumänischen Staate ablegen, stellen sie für die Neugestaltung der politischen Verhältnisse in Grossromänien folgende gemeinsamen Richtpunkte auf:

1. Die von der rumänischen Nationalversammlung in Karlsburg am 1. Dezember 1918 gefassten grundslegenden Beschlüsse werden in ihrer Wirkung ausgedehnt auf das gesamte Staatsgebiet.

2. Den Deutschen Grossrumäniens wird durch Schaffung eines Staatsgrundgesetzes für alle Zeiten das Recht gewährleistet, sich zur Erfüllung ihrer besonderen kulturellen, nationalen und wirtschaftlichen Aufgaben politisch als einheitliche Nation frei zu organisieren.

3. Der deutschen Nation in Grossrumänien wird zur Erfüllung ihrer kulturellen Aufgaben das Recht der Besteuerung ihrer Volksgenossen zugestanden. Für die Einhebung dieser Steuern wird die Mitwirkung der staatlichen Behörden zur Verfügung gestellt.

4. Die deutsche Nation in Grossrumänien erhält sowohl für sich als Gesamtheit, als auch für ihre einzelnen Glieder (Körperschaften, Vereins und Einzelpersonen) das Recht, Schulen und Bildungsanstalten jeder Art und jeden Grades frei zu errichten und die Lehrkräfte für dieselben selbst auszubilden zu bestellen.

5. Für die Wahl zu den gesetzgebenden Körperschaften wünschen die Deutschen Grossrumäniens das durch die Karlsburger Beschlüsse festgelegte allgemeine, gleiche und geheime Wahlrecht nach nationalen Landeskataster. Ebenso wünschen sie für die Gemeinde- und Munizipalvertretung die Einführung des Listenwahlrechtes nach nationalem Kataster.

6. Für die allgemeine Verwaltung u. zw. die politische Verwaltung wie auch für die Finanz- und Justizverwaltung und alle übrigen Zweige der Verwaltung wünschen die Deutschen Grossrumäniens die möglichst nationale Abgrenzung der Verwaltungsgebiete. Für die Munizipal und Gemeindeverwaltung wünschen sie die Aufrechterhaltung bzw. Gewährung der vollständigen Selbstverwaltung mit dem Rechte der Wahl der Beamten durch die eigenen Vertretungskörper. Die Beamten in den Gemeinden und Munizipien werden entsprechend dem zahlenmässigen Stärkeverhältnis der verschiedenen Völker deren Angehörigen entnommen.

7. Im Sinne der Beschlüsse von Karlsburg wird den Deutschen Grossrumäniens das volle Recht auf den Gebrauch ihrer deutschen Muttersprache in allen Zweigen und allen Stufen der Verwaltung und der Rechtssprechung und dementsprechend auch die pflichtgemässe Anwendung der deutschen Sprache durch die Behörden bei den Verhandlung, der Abfassung der Protokolle und der Ausfertigung der Bescheide und Urteile zugestanden. Auch wird die deutsche Muttersprache der Militärdienstleistenden im Interesse der Landesverteidigung bei den militärischen Organisationen volle Berücksichtigung finden.

8. Staatsgrundgesetzlich wird die vollkommene Rechtsgleichheit der Kirchen ausgesprochen und ihnen das Recht eingeräumt, sich auf nationaler, autonomer Grundlage zu organisieren und zwar auch auf dem Gebiete des Schulwesens.

9. Zur Erhaltung der deutschen Lehr- und Bildungsanstalten wird den Schulerhaltern der der Steuerleistung der Deutschen Grossrumäniens an direkten Steuern entsprechende Teil der budgetgemäss zu Schul- und Bildungszwecken verwendeten zur Verfügung gestellt.

10. Die besonderen Wirtschaftsinteressen der neuangegliederten Gebiete werden bei der Regelung des Wirtschaftsverhältnisses zu Altromänien und bei der allgemeinen Wirtschaftspolitik des Staates volle Berücksichtigung finden.

11. Im Interesse des allgemeinen sozialen Fortschrittes wünschen die Deutschen Grossromäniens als Mindestmass eine moderne soziale Gesetzgebung, die das Gebiet der Kranken-, Unfalls-, Invaliden-, Alters-, und Arbeitslosenversicherung u.s.w. zu umschliessen hat.

12. Die Deutschen Grossromäniens wünschen, dass die neuangeschlossenen Landesteile ihre bisherige Rechtsordnung noch für längere Zeit behalten und dass deren Einrichtungen, die sich bewährt haben, dauernd bewahrt werden.

13. Die Deutschen Grossromäniens wünschen die staatsgrundgesetzliche Festlegung der vollen Religions-, Presse-, Versammlungs-, Vereinigungs-, Lehr- und Lernfreiheit, der uneingeschränkten Freizügigkeit im Besuch ausländischer Hochschulen und anderer Lehranstalten sowie des freien Gebrauchs- und Beschwerderechtes.

14. Die Deutschen Grossromäniens wünschen den freien Gebrauch der deutschen Ortsnamen in den Eigaben an alle Behörden und im Post-, Telegraphen- und Eisenbahneverkehr und deren pflichtgemässe Anwendung durch die Behörde in allen deutschen Ausfertigungen sowie bei allen amtlichen Aufschriften an den deutschen Siedlungsgebieten. Ebenso wünschen sie den freien Gebrauch der nationalen Farben, Fahnen und Abzeichen.

15. Die Gemeinschaft der Deutschen Grossromäniens wird bestrebt sein, auch die ausserhalb des Rahmens dieser allgemeinen Richtpunkte fallenden besonderen Interessen jedes einzelnen Siedlungsgebietes mit vollem Nachdrucke zu vertreten.

16. Die Vertreter der Deutschen Grossromäniens in Kammer und Senat schliessen sich zu einem gemeinsamen Verband zusammen. Die Zusammenarbeit mit anderen Parlamentsparteien ist nur dann möglich, wenn diese Parteien auf dem Boden der Karlsburger Beschlüsse stehen.

Arhivele Statului Sibiu, colecția Brukenthal E₁₋₁₀, nr. 27, p. 20-22.

Traducere

Germanii din Vechiul Regat, Banat, Basarabia, Bucovina, Transilvania, precum și din celelalte zone de pe teritoriul României Mari aderă uniți la politica statului român la care s-au raliat de bunăvoie și prin hotărâri proprii. Reînnoind această adeziune solemnă față de statul român, se stabilesc, de comun acord, următoarele linii directoare pentru reorganizarea relațiilor (vieții) politice din România Mare:

1. Hotărârile luate de Marea Adunare Națională a românilor la 1 Decembrie 1918 la Alba Iulia vor fi extinse asupra întregului teritoriu al statului.

2. Germanilor din România Mare li se va garanta prin crearea unei legi fundamentale a statului, pentru vecie dreptul de a se organiza în mod

liber într-o națiune unită pentru a-și putea realiza scopurile culturale, naționale, economice și politice.

3. Națiunii germane din România Mare i se va recunoaște dreptul de a fixa impozite pentru conaționalii lor în scopul satisfacerii vieții culturale. Pentru încasarea impozitelor se va colabora cu autoritățile statului.

4. Națiunea germană din România Mare va beneficia pentru sine ca o totalitate, cât și pentru membrii ei (asociații, societăți și persoane individuale) de dreptul de a înființa școli și institute de învățământ de orice fel și la orice nivel și dreptul de a-i instrui și numi pe dascăli.

5. Pentru alegerea Corpurilor legiuitoare germanii din România Mare doresc ca dreptul la vot general, egal și secret stabilit prin Hotărârile de la Alba Iulia să se practice după principiul cadastrului național.

Doresc, de asemenea, introducerea dreptului de vot pe bază de listă având ca suport cadastrul național în cazul alegerilor comunale și municipale.

6. Germanii din România Mare doresc o delimitare după criteriul etnic al ținuturilor administrative în administrația generală, politică, financiară, juridică, precum și în celelalte domenii ale administrației. În administrația locală (comunală) și municipală doresc menținerea, respectiv acordarea dreptului de autoguvernare însoțit de dreptul de alegere al funcționarilor de către propriul corp reprezentativ. Funcționarii locali și municipali vor fi aleși din rândul etniilor cărora le aparțin în funcție de numărul acestora.

7. În baza Hotărârilor de la Alba Iulia se recunoaște germanilor din România dreptul deplin asupra folosirii limbii materne în toate domeniile și nivelele din administrație și justiție, prin urmare folosirea limbii germane de către autorități în cazul unor dezbateri; întocmirea proceselor-verbale, redactarea unor decizii și a sentințelor. Folosirea limbii materne de către tinerii care își satisfac stagiul militar.

8. Se acordă deplină egalitate în drepturi bisericilor și dreptul de a se organiza după criteriul etnic. Aceleași drepturi revin și școlilor.

9. Pentru întreținerea școlilor și instituțiilor de educație se va aloca germanilor din România Mare o parte din bugetul statului în proporție directă cu impozitul prestat.

10. Interesele economice ale ținuturilor încorporate vor face parte integrantă din politica economică a statului.

11. Germanii din România Mare doresc asigurarea și modernizarea sistemului social pe baza unei legi care să cuprindă asigurările sociale în caz de boală, accident, invaliditate, bătrânețe și șomaj.

12. Germanii din România Mare doresc ca normele de drept care și-au dovedit viabilitatea în provinciile anexate să fie menținute.

13. Germanii din România Mare doresc stabilirea unor drepturi prin lege, referitoare la: religie, presă, dreptul de întrunire, de instruire, de a frecventa facultăți și alte instituții de învățământ în străinătate.

14. Germanii din România Mare solicită dreptul de folosire a toponimelor în limba germană în relația lor cu autoritățile, poștă, telegraf și în circulația feroviară precum și obligația autorităților de a folosi limba germană în zonele populate masiv de germani în redactarea actelor oficiale.

De asemenea, doresc folosirea neîngrădită a culorilor naționale, a steagurilor și insignelor.

15. Uniunea Germanilor din România Mare se va strădui să susțină interesele germanilor de orice natură, în afara celor amintite aici.

16. Deputații germanilor din România Mare din Cameră și Senat se constituie într-o uniune proprie. Colaborarea cu celelalte partide parlamentare este numai atunci posibilă, dacă principiile acestor partide se bazează pe Hotărârile de la Alba Iulia.

17

1919 noiembrie 8, Arad. Declarațiile lui Al. Vaida-Voevod, ministru secretar de stat, delegatul României la Conferința de Pace de la Paris, în problema minorităților.

Protecția minorităților

Clauza minorităților, așa cum a fost formulată la Paris, este, din punct de vedere tehnic, cu desăvârșire inaplicabilă. Aceste clauze au fost alcătuite într-o comisiune; au fost apoi revăzute ba de unul, ba de altul; fiecare a adăugat ceva și a șters altceva și rezultatul a fost un produs hibrid, cu desăvârșire lipsit de consecvență, într-un cuvânt inaplicabil.

Nu trebuie să ne luăm după faptul că aceste clauze au fost semnate de celelalte state mici.

Acestea au semnat și ele tot cu convingerea că nu le vor putea aplica, chiar dacă ar vrea s-o facă. Cehoslovacii, despre care s-a vorbit atâta, au avut succese în lucruri mai mărunte, cum a fost obținerea unui sat sau două rutene la frontiera română.

Dar în chestiile mari au fost tratați și ei așijderea ca celelalte state mici. Frontiera lor despre Ungaria este imposibilă, pentru că nu ține cont de nici o necesitate economică; ea este atât de păgubitoare pentru ei, ca și pentru unguri.

Chestia blocului statelor mici nu e numai o vorbă, pentru că acest bloc există în realitate din 12 mai.

Prin urmare clauzele minorităților sunt inaplicabile. Noi trebuie să ne mulțumim până atunci să aplicăm minorităților noastre etnice și confessionale principiile de la Alba Iulia, pe care le-am stabilit înainte ca ele să ne fi fost cerute și pe care le aplicăm în totalitatea lor, actualele condițiuni s-ar mai putea schimba în bine. Aceasta este cel puțin impresia noastră.

De aceea, punctul nostru de vedere este că dacă țara întreagă se va solidariza și va spune Aliatilor noștri care ne sunt și prieteni că ceea ce ni se impune nu este acceptabil, am convingerea că cuvântul nostru va putea fi ascultat. Națiunea întreagă într-o solidarizare deplină trebuie să arate că tratatul ce ni se cere să iscălim este inadmisibil. Această atitudine o va putea lua un guvern național, prezidat de un bărbat de stat din Regat. Atunci vom putea spune că națiunea întreagă se opune hotărât condițiilor păcii.

Oricât ar fi lucrurile de înaintate, cred că protestul nostru va găsi un răsunet și se va vedea întrucât se vor putea schimba în realitate dorințele noastre drepte.

Desigur că ambele atitudini au dezavantajele lor. Evident că o acceptare este mai comodă.

Dar vom suporta consecințele ei câteva decenii și în politica de stat nu importanța momentului decide, ci perspectiva istorică. Cred, prin urmare, că o solidarizare națională, cu misiunea de a arăta toate inconvenientele tratatului, este absolut necesară.

„Românul“, nr. 155, anul VIII, Arad, 8 noiembrie 1919, p. 1.

18

1919 decembrie 9, Paris. Tratatul de Pace între Puterile Aliate și Asociate, pe de o parte, și Austria, pe de altă parte, prin care se ratifică unirea Bucovinei cu România, încheiat la Saint-Germain-en-Laye la 10 septembrie și semnat de Guvernul român la 9 decembrie; prevederile referitoare la minorități cuprinse în Tratatul de Pace.

LES ÉTATS-UNIS D'AMÉRIQUE, L'EMPIRE BRITANNIQUE,
LA FRANCE, L'ITALIE et LE JAPON,
Principales Puissances Alliées et Associées,
d'une part,
et LA ROUMANIE,
d'autre part.

Considérant qu'en vertu des traités auxquels les Principales Puissances Alliées et Associées ont apposé leur signature, de larges accroissements territoriaux sont ou seront obtenus par le royaume de Roumanie;

Considérant que la Roumanie a, de sa propre volonté, le désir de donner de sûres garanties de liberté et de justice aussi bien à tous les habitants de l'ancien royaume de Roumanie qu'à ceux des territoires nouvellement transférés, et à quelque race, langue ou religion qu'ils appartiennent;

Se sont, après examen en commun, mis d'accord pour conclure le présent Traité et ont, à cet effet, désigné, pour leurs Plénipotentiaires, sous réserve de la faculté de pourvoir à leur remplacement pour la signature, savoir:

LE PRÉSIDENT DES ÉTATS-UNIS D'AMÉRIQUE;
L'Honorable Frank Lyon POLK, Sous-Secrétaire d'État;
L'HONORABLE Henry WHITE, ancien Ambassadeur extraordinaire et plénipotentiaire des États-Unis à Rome et à Paris;
Le général Tasker H. BLISS, Représentant militaire des États-Unis au Conseil supérieur de guerre;

SA MAJESTÉ LE ROI DU ROYAUME-UNI DE GRANDE BRETAGNE ET D'IRLANDE ET DES TERRITOIRES BRITANNIQUES AU-DELA DES MERS, EMPEREUR DES INDES

Sir Eyre CROWE K.C.B., K.C.M.G., Ministre plénipotentiaire, Sous Secrétaire d'État adjoint pour les Affaires étrangères;

Et:

pour le DOMINION du CANADA:

L'Honorable Sir George Halsey PERLEY, K.C.M.G., Haut Commissaire pour le Canada dans le Royaume-Uni;

pour le COMMONWEALTH d'Australie;

Le Très Honorable Andrew FISHER, Haut Commissaire pour l'Australie dans le Royaume-Uni;

pour le DOMINION de la NOUVELLE-ZÉLANDE:

L'Honorable Sir Thomas MACKENZIE, K.C.M.G., Haut Commissaire pour la Nouvelle-Zélande dans le Royaume-Uni;

pour l'UNION SUD AFRICAINE:

M. Reginald Andrew BLANKENBERG, O.B.E., faisant fonctions de Haut Commissaire pour l'Union Sud-Africaine dans le Royaume-Uni;

pour l'INDE:

sir Eyre CROWE, K.C.B., K.C.M.G.;

LE PRÉSIDENT DE LA RÉPUBLIQUE FRANÇAISE:

M. Georges CLEMENCEAU, Président du Conseil, Ministre de la Guerre;

M. Stephen PICHON, Ministre des Affaires étrangères;

M. Louis-Lucien KLOTZ, Ministre des Finances;

M. André TARDIEU, Ministre des Régions libérées;

M. Jules CAMBON, Ambassadeur de France;

SA MAJESTÉ LE ROI D'ITALIE:

M. Giacomo de MARTINO, Envoyé extraordinaire et Ministre plénipotentiaire;

SA MAJESTÉ L'EMPEREUR DU JAPON:

M. K. MATSUI, Ambassadeur extraordinaire et plénipotentiaire de S.M. l'Empereur du Japon à Paris;

SA MAJESTÉ LE ROI DE ROUMANIE:

Le Général Constantin COANDĂ, Général de Corps d'Armée, Aide de Camp Royal, ancien Président du Conseil des Ministres;

LESQUELS ONT CONVENU LES STIPULATIONS SUIVANTES:

Chapitre 1er

Article Premier

La Roumanie s'engage à ce que les stipulations contenues dans les articles 2 à 8 du présent Chapitre soient reconnues comme lois fondamentales, à ce qu'aucune loi, aucun règlement ni aucune action officielle ne prévalent contre elles.

Article 2

Le Gouvernement roumain s'engage à accorder à tous les habitants pleine et entière protection de leur vie et de leur liberté sans distinction de naissance, de nationalité, de langage, de race ou de religion.

Tous les habitants de la Roumanie auront droit au libre exercice, tant public que privé, de toute foi, religion ou croyance, dont la pratique ne sera pas incompatible avec l'ordre public et les bonnes moeurs.

Article 3

Sous réserve des Traités ci-dessous mentionnés, la Roumanie reconnaît comme ressortissants roumains, de plein droit et sans aucune formalité toute personne domiciliée, à la date de la mise en vigueur du présent Traité, sur tout territoire faisant partie de la Roumanie, y compris les territoires à elle transférés par les Traités de paix avec l'Autriche et avec la Hongrie, ou les territoires qui pourront lui être ultérieurement transférés, à moins qu'à cette date ladite personne puisse se prévaloir d'une nationalité autre que la nationalité autrichienne ou hongroise.

Toutefois, les ressortissants autrichiens ou hongrois, âgés de plus de dix-huit ans, auront la faculté dans les conditions prévues par lesdits Traités, d'opter pour toute autre nationalité qui leur serait ouverte. L'option du mari entraînera celle de la femme et l'option des parents entraînera celle de leurs enfants âgés de moins de dix-huit ans.

Les personnes ayant exercé le droit d'option ci-dessus devront, dans les douze mois qui suivront, transporter leur domicile dans l'État en faveur duquel elles auront opté. Elles seront libres de conserver les biens immobiliers qu'elles possèdent sur le territoire roumain. Elles pourront emporter leurs biens meubles de toute nature. Il ne leur sera imposé de ce chef aucun droit de sortie.

Article 4

La Roumanie reconnaît comme ressortissants roumains, de plein droit et sans aucune formalité, les personnes de nationalité autrichienne ou hongroise qui sont nées sur les territoires qui sont transférés à la Roumanie par les Traités de paix avec l'Autriche et la Hongrie, ou qui pourront lui être ultérieurement transférés, de parents y étant domiciliés, ou encore qu'à la date de la mise en vigueur du présent Traité elles n'y soient pas elles-mêmes domiciliées.

Toutefois dans les deux ans qui suivront la mise en vigueur du présent Traité, ces personnes pourront déclarer devant les autorités roumaines compétentes dans le pays de leur résidence, qu'elles renoncent à la nationalité roumaine et elles cesseront alors d'être considérées comme ressortissants roumains. À cet égard, la déclaration du mari sera réputée valoir pour la femme et celle des parents sera réputée valoir pour les enfants âgés de moins de dix-huit ans.

Article 5

La Roumanie s'engage à n'apporter aucune entrave à l'exercice du droit d'option, prévu par les Traités conclus ou à conclure par les Puissances

Alliées et Associées avec l'Autriche ou avec la Hongrie et permettant aux intéressés d'acquérir ou non la nationalité roumaine.

Article 6

La nationalité roumaine sera acquise de plein droit, par le seul fait de la naissance sur le territoire roumain, à toute personne ne pouvant se prévaloir d'une autre nationalité de naissance.

Article 7

La Roumanie s'engage à reconnaître comme ressortissants roumains, de plein droit et sans aucune formalité, les Juifs habitant tous les territoires de la Roumanie et ne pouvant se prévaloir d'aucune autre nationalité.

Article 8

Tous les ressortissants roumains seront égaux devant la loi et jouiront des mêmes droits civils et politiques sans distinction de race, de langage ou de religion.

La différence de religion, de croyance ou de confession ne devra nuire à aucun ressortissant roumain en ce qui concerne la jouissance des droits civils et politiques, notamment pour l'admission aux emplois publics, fonctions et honneurs ou l'exercice des différentes professions et industries.

Il ne sera édicté aucune restriction contre le libre usage par tout ressortissant roumain d'une langue quelconque soit dans les relations privées ou de commerce, soit en matière de religion, de presse, ou de publications de toute nature, soit dans les réunions publiques.

Nonobstant l'établissement par le Gouvernement roumain d'une langue officielle, des facilités raisonnables seront données aux ressortissants roumains de langue autre que le roumain pour l'usage de leur langue soit oralement, soit par écrit devant les tribunaux.

Article 9

Les ressortissants roumains appartenant à des minorités ethniques, de religion ou de langue jouiront du même traitement et des mêmes garanties en droit et en fait que les autres ressortissants roumains. Ils auront notamment un droit égal à créer, diriger et contrôler à leurs frais des institutions charitables, religieuses ou sociales, des écoles et autres établissements d'éducation, avec le droit d'y faire librement usage de leur propre langue et d'y exercer librement leur religion.

Article 10

En matière d'enseignement public, le Gouvernement roumain accordera dans les villes et districts où réside une proportion considérable de ressortissants roumains de langue autre que la langue roumaine des facilités appropriées pour assurer que dans les écoles primaires, l'instruction sera donnée, dans leur propre langue, aux enfants de ces ressortissants roumains. Cette stipulation n'empêchera pas le Gouvernement roumain de rendre obligatoire l'enseignement de la langue roumaine dans lesdites écoles.

Dans les villes et districts, où réside une proportion considérable de ressortissants roumains appartenant à des minorités ethniques, de religion ou de langue, ces minorités se verront assurer une part équitable dans le bénéfice et l'affection des sommes, qui pourraient être attribuées sur les fonds publics, par le budget de l'État, les budgets municipaux ou autres, dans un but d'éducation, de religion ou de charité.

Article 11

La Roumanie agréée d'accorder, sous le contrôle de l'État roumain, aux communautés des Szecklers et des Saxons, en Transylvanie, l'autonomie locale en ce qui concerne les questions religieuses et scolaires.

Article 12

La Roumanie agréée que, dans la mesure où les stipulations des articles précédents affectent des personnes appartenant à des minorités de race, de religion ou de langue, ces stipulations constituent des obligations d'intérêt international et seront placées sous la garantie de la Société des Nations. Elles ne pourront être modifiées sans l'assentiment de la majorité du Conseil de la Société des Nations. Les États-Unis d'Amérique, l'Empire britannique, la France, l'Italie et le Japon s'engagent à ne pas refuser leur assentiment à toute modification desdits articles qui serait consentie en due forme par une majorité du Conseil de la Société des Nations.

La Roumanie agréée que tout membre du Conseil de la Société des Nations aura le droit de signaler à l'attention du Conseil toute infraction ou danger d'infraction à l'une quelconque de ces obligations, et que le Conseil pourra procéder de telle façon et donner telles instructions qui paraîtront appropriées et efficaces dans la circonstance.

La Roumanie agréée, en outre, qu'en cas de divergence d'opinion sur des questions de droit ou de fait concernant ces articles entre le Gouvernement roumain et l'une quelconque des Principales Puissances Alliées et Associées ou toute autre Puissance Membre du Conseil de la Société des Nations, cette divergence sera considérée comme un différend ayant un caractère international selon les termes de l'article 14 du Pacte de la Société des Nations. La Roumanie agréée que tout différend de ce genre sera, si l'autre partie le demande, déféré à la Cour permanente de justice internationale. La décision de la Cour permanente sera sans appel et aura la même force et valeur qu'une décision rendue en vertu de l'article 14 du Pacte.

Chapitre II

Article 13

La Roumanie s'engage à ne conclure aucun traité, convention ou accord et à ne prendre aucune mesure qui l'empêcherait de participer à toute convention générale qui pourrait être conclue sous les auspices de la Société des Nations en vue du traitement équitable du commerce des autres États au cours d'une période de cinq années à partir de la mise en vigueur du présent Traité.

La Roumanie s'engage également à étendre à tous les États alliés ou associés toute faveur ou privilège qu'elle pourrait, au cours de la même période de cinq ans, accorder en matière douanière, à l'un quelconque des États avec lesquels, depuis le mois d'août 1914, les États alliés ou associés ont été en guerre, ou à tout autre État qui, en vertu de l'article 222 du Traité avec l'Autriche, aurait avec ces mêmes États des arrangements douaniers spéciaux.

Article 14

Jusqu'à la conclusion de la convention générale ci-dessus visée, la Roumanie s'engage à accorder le même traitement qu'aux navires nationaux ou aux navires de la nation la plus favorisée, aux navires de tous les États alliés et associés qui accordent un traitement analogue aux navires roumains.

Par exception à cette disposition, le droit est récemment reconnu à la Roumanie et à tout autre État allié ou associé de réserver son trafic de cabotage aux navires nationaux.

Article 15

En attendant la conclusion, sous les auspices de la Société des Nations, d'une convention générale destinée à assurer et à maintenir la liberté des communications et du transit, la Roumanie s'engage à accorder sur le territoire roumain, y compris les eaux territoriales, la liberté de transit aux personnes, marchandises, navires, voitures, wagons et courriers postaux de la Roumanie ou de toute autre nationalité, origine, importation ou propriété qui jouirait d'un régime plus favorable.

Toutes les charges imposées en Roumanie sur ce trafic en transit devront être raisonnables eu égard aux conditions de ce trafic. Les marchandises en transit seront exemptes de tous droits de douane ou autres. Des tarifs communs pour le trafic en transit à travers la Roumanie et des tarifs communs entre la Roumanie et un État allié ou associé quelconque comportant des billets ou lettres de voiture directs seront établis si cette Puissance alliée ou associée en fait la demande.

La liberté de transit s'étendra aux services postaux, télégraphiques ou téléphoniques.

Il est entendu qu'aucun État allié ou associé n'aura le droit de réclamer le bénéfice de ces dispositions pour une partie quelconque de son territoire, dans laquelle un traitement réciproque ne serait pas accordé en ce qui concerne le même objet.

Si, au cours d'une période de cinq ans, à partir de la mise en vigueur du présent Traité, la convention générale ci-dessus prévue n'a pas été conclue sous les auspices de la Société des Nations, la Roumanie aura, à quelque moment que ce soit, le droit de mettre fin aux dispositions du présent article à condition de donner un préavis de douze mois au Secrétaire Général de la Société des Nations.

En attendant la conclusion d'une convention générale pour le régime international des voies d'eau, la Roumanie s'engage à appliquer aux portions du système fluvial du Pruth qui peuvent être comprises sur son territoire ou qui en forment les frontières, le régime précisé au premier paragraphe de l'article 332 et dans les articles 333 à 338 du Traité de paix avec l'Allemagne.

Article 17

Tous les droits et privilèges accordés par les articles précédents aux Puissances Alliées et Associées seront également acquis à tous les États Membres de la Société des Nations.

LE PRÉSENT TRAITÉ, rédigé en français, en anglais et en italien et dont le texte français fera foi en cas de divergence, sera ratifié. Il entrera en vigueur en même temps que le Traité de paix avec l'Autriche.

Le dépôt de ratification sera effectué à Paris.

Les Puissances dont le Gouvernement a son siège hors d'Europe auront la faculté de se borner à faire connaître au Gouvernement de la République française, par leur représentant diplomatique à Paris, que leur ratification a été faite et, dans ce cas, elles devront en transmettre l'instrument aussitôt que faire se pourra.

Un procès-verbal de dépôt de ratification sera dressé.

Le Gouvernement français remettra à toutes les Puissances signataires une copie certifiée conforme du procès-verbal de dépôt de ratification.

FAIT à Paris, le neuf décembre mille neuf cent dix-neuf, en un seul exemplaire qui restera déposé dans les archives du Gouvernement de la République française et dont les expéditions authentiques seront remises à chacune des Puissances signataires du Traité.

Les Plénipotentiaires qui, par suite de leur éloignement momentané de Paris, n'ont pu apposer leur signature sur le présent Traité, seront admis à le faire jusqu'au 20 décembre 1919.

EN FOI DE QUOI les Plénipotentiaires ci-après, dont les pouvoirs ont été reconnus en bonne et due forme, ont signé le présent Traité.

(L.S.) FRANK L. POLK.
(L.S.) HENRY WHITE.
(L.S.) GEORGE H. PERLEY.
(L.S.) ANDREW FISHER.
(L.S.) THOMAS MACKENZIE.
(L.S.) R. A. BLANKENBERG.
(L.S.) EYRE A. CROWE.
(L.S.) G. CLEMENCEAU.

(L.S.) TASKER H. BLISS.
(L.S.) L.L. KLOTZ.
(L.S.) ANDRÉ TARDIEU.
(L.S.) JULES CAMBON.
(L.S.) G. DE MARTINO.
(L.S.) K. MATSUI.
(L.S.) GL. C. COANDA
(L.S.) S. PICHON.

▼
Arhivele Statului București, fond Adunarea Deputaților, dosar 1894/1920; „Monitorul Oficial” nr. 140, 26 septembrie 1920; (Vezi și „Desăvârșirea unității național-statale a poporului român. Recunoașterea ei internațională. 1918.” București, 1986, editat de Direcția Generală a Arhivelor Statului – vol V, p. 309-316).

STATELE UNITE ALE AMERICEI, IMPERIUL BRITANIC,
FRANȚA, ITALIA ȘI JAPONIA,
Principalele Puteri Aliate și Asociate,

și ROMÂNIA, pe de o parte,
pe de altă parte.

Având în vedere că, în virtutea tratatelor, pe cari Principalele Puteri Aliate și Asociate și-au pus semnătura, sporiri însemnate teritoriale sunt sau vor fi dobândite de Regatul României;

Considerând că România, din propria sa voință, dorește a da garanții sigure de libertate și de dreptate, atât tuturor locuitorilor din Vechiul Regat al României cât și celor din teritoriile de curând transferate, fără deosebire de rasă, limbă sau religiunea cărora le-ar aparține;

Examinându-se în comun chestiunea, s-a convenit pentru încheierea prezentului Tratat și, în acest scop, au desemnat ca Plenipotențieri ai lor, sub rezerva facultății de a-i înlocui prin alții pentru semnare, și anume:

PREȘEDINTELE STATELOR UNITE ALE AMERICEI, pe:
Onorabilul Frank Lyon POLK, Sub-Secretar de Stat;
Onorabilul Henry WHITE, fost Ambasador extraordinar și plenipotențiar al Statelor Unite la Roma și la Paris;
Generalul Tasker H. BLISS, reprezentantul militar al Statelor Unite la Consiliul superior de război;

MAIESTATEA SA REGELE REGATULUI UNIT AL MAREI BRITANII ȘI IRLANDEI ȘI AL TERITORIILOR BRITANICE DE PESTE MĂRI, ÎMPĂRAT AL INDIILOR, pe:

Sir Eyre CROWE, K.C.B.K.M.G., Ministru plenipotențiar, Sub-Secretar de Stat ajutor pentru Afacerile Străine;

și
pentru Dominionul Canadei, pe:
Onorabilul Sir George Halsey PERLEY, K.C.M.G., Înalt Comisar pentru Canada în Regatul Unit;
pentru Federațiunea Australiei pe:
Prea onorabilul Andrew Fisher, Înalt Comisar pentru Australia în Regatul Unit;

pentru Dominion-ul Noii Zeelande, pe:
Onorabilul Sir Thomas Hackenzie K.C.N.G., Înalt Comisar pentru Noua-Zeelandă în Regatul Unit;

pentru Uniunea Sud-Africană, pe:
D. Reginald Andrew BLANKENBERG, O.B.E., făcând funcțiune de Înalt Comisar pentru Uniunea Sud-Africană în Regatul Unit;

Pentru Indii, pe:
Sir Eyre CROWE, K.C.B.K.C.M.G.;

PREȘEDINTELE REPUBLICEI FRANCEZE, pe:
D. Georges CLEMENCEAU, Președinte al Consiliului, Ministru de Război;

D. Stephen PICHON, Ministru al Afacerilor Străine;

D. Louis-Lucien KLOTZ, Ministru de Finanțe;

D. André TARDIEU, ministrul Regiunilor liberate;

D. Jules CAMBON, ambasador al Franței;

MAIESTATEA SA, REGELE ITALIEI, pe:

D. Giacomo de MARTINO, trimis extraordinar și ministru plenipotențiar;

MAIESTATEA SA, ÎMPĂRATUL JAPONIEI, pe:

D.K. MATSUI, ambasador extraordinar și plenipotențiar al M.S. Împăratul Japoniei la Paris;

MAIESTATEA SA, REGELE ROMÂNIEI, pe:

generalul Constantin COANDĂ, general de Corp de armată, adjutant regal, fost președinte al Consiliului de Miniștri;

Cari au convenit asupra stipulațiunilor următoare:

Capitolul I

Articolul 1

România se obligă ca stipulațiunile cuprinse în articolele 2-8 din prezentul capitol să fie recunoscute ca legi fundamentale, ca nici o lege, nici un regulament, nici un act oficial, să nu se afle în contradicere sau în opoziție cu aceste stipulațiuni și ca nici o lege, nici un regulament sau acțiune oficială (să nu treacă înaintea lor), să nu aibă precădere față de ele.

Articolul 2

Guvernul român se angajează a da tuturor locuitorilor săi întreagă și deplină protecție pentru viața și libertatea lor, fără deosebire de naștere, de naționalitate, de limbă, de rasă sau de religie.

Toți locuitorii României vor avea dreptul la liberul exercițiu, atât public cât și privat, al oricărei confesiuni, religii sau credințe, atât timp cât între exercițiul acestora și ordinea publică și bunele moravuri nu va exista incompatibilitate.

Articolul 3

Sub rezerva stipulațiunilor tractatelor mai jos menționate, România recunoaște ca supuși (resortissants) români, de plin drept și fără nici o altă formalitate, pe oricare teritoriu făcând parte din România, inclusiv teritoriile alipite ei prin Tractatele de pace cu Austria și cu Ungaria sau teritoriile ce i s-ar putea transfera ulterior, afară numai dacă la acea dată supusul (personne) s-ar putea prevala de o altă naționalitate decât naționalitatea austriacă sau ungară.

În orice caz, supușii (ressortissants) austriaci sau unguri, mai în vârstă de optsprezece ani, vor avea facultatea ca, în condițiunile prevăzute de

zisele Tractate, să opteze pentru orice altă naționalitate ce ei ar putea dobândi. Opțiunea soțului va atrage după sine pe aceea a soției, iar opțiunea părinților pe aceea a copiilor lor mai mici de optsprezece ani.

Persoanele care vor fi exercitat dreptul de opțiune de mai sus vor trebui, în cursul celor douăsprezece luni următoare, să-și strămute domiciliul în statul în favoarea căruia vor fi optat. Ele vor fi libere să-și păstreze bunurile imobiliare ce posedă pe teritoriul român. Ele vor putea să-și ridice bunurile lor mobile de orice natură, fără a fi impuse pentru aceasta la vreo taxă de ieșire.

Articolul 4

România recunoaște ca supuși (ressortissants) români, de plin drept și fără nici o formalitate, persoanele de naționalitate austriacă sau ungară, născute pe teritoriile ce i-au fost alipite prin Tractatele de Pace cu Austria și Ungaria, sau care ar putea să-i fie alipite ulterior, persoane născute din părinți domiciliați acolo, chiar dacă la data punerii în vigoare a prezentului Tractat acele persoane n-ar domicilia ele însele pe acele teritorii.

Totuși, în decursul celor doi ani ce vor urma după punerea în vigoare a Tractatului de față zisele persoane vor putea declara înaintea autorităților române competente din țara lor de reședință cum că renunță la naționalitatea română și atunci ele vor înceta de a fi socotite ca supuși (ressortissants) români. În această privință, declarația soțului va fi privită ca valabilă făcută pentru soție, iar aceea a părinților ca valabilă făcută pentru copiii în etate de mai puțin de optsprezece ani.

Articolul 5

România se angajează a nu face nici o piedică cu privire la exercițiul dreptului de opțiune prevăzut prin Tractatele încheiate sau ce se vor încheia de Puterile Aliate și Asociate cu Austria sau cu Ungaria și de a permite interesatilor de a dobândi sau nu naționalitatea română.

Articolul 6

Naționalitatea română se va dobândi de drept, prin singurul fapt al nașterii pe teritoriul român, de către orice persoană care nu se poate prevala de vreo altă naționalitate prin naștere.

Articolul 7

România se obligă a recunoaște ca supuși (ressortissants) români, de plin drept și fără o formalitate, pe evreii locuind în țară pe teritoriile României și care nu pot a se prevala de nici o altă naționalitate.

Articolul 8

Toți supușii (ressortissants) români vor fi egali în fața legii și se vor bucura de aceleași drepturi civile și politice, fără deosebire de rasă, de limbă sau de religie.

Deosebirea de religie, de credință sau de confesiune nu va putea fi o piedică pentru nici un supus (ressortissant) român cu privire la folosința drepturilor sale civile și politice, în special la admiterea în serviciile publice, în funcțiuni și onoruri sau la exercitarea diferitelor profesii și industrii.

Nu se va edita nici o restricțiune contra liberei întrebuițări de către vreun supus (ressortissant) român a vreunei limbi oarecare, fie în relațiunile private sau comerciale, fie în materie de religie, de presă sau de publicațiuni de orice natură, fie în întrunirile publice.

Cu toată stabilirea de către Guvernul român a unei limbi oficiale, se vor face înlesniri raționale supușilor (ressortissants) români de altă limbă decât cea română, pentru întrebuițarea limbei lor, fie oral, fie în scris, înaintea tribunalelor.

Articolul 9

Supușii (ressortissants) români aparținând unor minorități etnice, de religie sau de limbă, se vor bucura de același tratament și de aceleași garanții în drept și în fapt, ca și ceilalți supuși români. Ei vor avea, în special un drept egal de a înființa, conduce și controla, pe spesele lor, instituțiuni de binefacere, religioase sau sociale, școli și alte stabilimente de educație, cu dreptul de a întrebuița limba lor proprie și de a exercita liber religiunea lor.

Articolul 10

În materie de învățământ public, Guvernul român va acorda în orașele și districtele unde locuiește o proporție considerabilă de supuși (ressortissants) români de altă limbă decât cea română, înlesniri menite a asigura că în școlile primare, copiii acelor supuși (ressortissants) români vor fi instruiți în propria lor limbă. Această stipulațiune nu va împiedica Guvernul român de a face obligatorie predarea limbii române în zisele școli.

În orașele și districtele unde locuiește o proporție considerabilă de supuși (ressortissants) români aparținând unor minorități etnice, de religie sau de limbă, aceste minorități își vor vedea asigurate o parte echilibrată în beneficiul și în afectarea sumelor ce ar putea fi atribuite din fondurile publice, prin bugetul statului, prin bugetele primăriilor sau alte bugete, în scop de educație, de religie sau de binefacere.

Articolul 11

România consimte să acorde, sub controlul statului român, comunităților secuilor și sașilor, în Transilvania, autonomia locală, în ce privește chestiunile religioase și școlare.

Articolul 12

România consimte ca, în măsura în care stipulațiile articolelor precedente privesc persoane aparținând unor minorități de rasă, de religie sau de limbă, aceste stipulațiuni să constituie obligațiuni de interes internațional și să fie puse sub garanția Societății Națiunilor. Ele nu vor putea fi modificate fără asentimentul majorității Consiliului Societății Națiunilor. Statele Unite ale Americii, Imperiul Britanic, Franța, Italia și Japonia se obligă să nu refuze asentimentul lor la orice modificare a ziselor articole, care ar fi încuviințată în mod formal, de către o majoritate a Consiliului Societății Națiunilor.

România consimte ca orice membru al Consiliului Societății Națiunilor să aibă dreptul de a semnala atențiunei Consiliului orice infracțiune sau temere de infracțiune la vreuna din aceste obligațiuni, și ca Consiliul să poată proceda în așa chip și să dea astfel de instrucțiuni ce-i vor părea potrivite și eficace în asemenea împrejurare.

România mai consimte, în afară de aceasta, ca în cazul când s-ar ivi vreo divergență de opinie asupra unor chestiuni de drept sau de fapt privitoare la aceste articole, între Guvernul român și vreuna din principalele Puteri Aliate și Asociate sau orice altă putere, membră a Consiliului Societății Națiunilor, această divergență să fie socotită drept un diferend cu caracter internațional în sensul termenilor articolului 14 din Pactul Societății Națiunilor.

România consimte ca orice diferend de acest fel să fie deferit, dacă partea cealaltă o cere, Curții permanente de justiție internațională. Deciziunea Curții permanente va fi dată fără apel și va avea aceeași tărie și valoare ca și o decizie pronunțată în virtutea articolului 14 din Pact.

Capitolul II

Articolul 13

România convine (s'engage) a nu încheia nici un tractat, convențiune sau acord și a nu lua nici o măsură care ar împiedica-o să participe la orice convențiune generală ce ar putea fi încheiată sub auspiciile Societății Națiunilor în vederea tratamentului echitabil al comerțului celorlalte state în decursul unei perioade de cinci ani, cu începere de la punerea în vigoare a prezentului Tractat.

România convine (s'engage), de asemenea, să extindă tuturor statelor aliaste și asociate orice favoare sau privilegiu pe care ea l-ar putea acorda, în materie vamală, în decursul aceleiași perioade de cinci ani, vreunui din statele cu care, din luna august 1914, statele aliaste sau asociate s-au aflat în război, sau oricărui alt stat care, în virtutea articolului 222 al Tratatului cu Austria, ar avea cu aceste state înțelegeri (arrangements) vamale speciale.

Articolul 14

Până la încheierea convențiunii generale mai sus amintite, România se obligă a acorda același tratament ca și vaselor naționale sau vaselor

națiunii celei mai favorizate, vaselor tuturor statelor aliate și asociate care acordă un tratament analog vaselor române.

Prin excepție la această dispozițiune se recunoaște în mod expres atât României cât și oricărui alt stat aliat sau asociat, dreptul de a-și rezerva traficul sau cabotajul vaselor naționale.

Articolul 15

În așteptarea încheierii unei convențiuni generale sub auspiciile Societății Națiunilor, menită să asigure și să mențină libertatea comunicațiilor și a tranzitului, România convine (s'engage) a acorda, pe teritoriul român, inclusiv în apele teritoriale libertatea tranzitului pentru persoanele, mărfurile, vasele, trăsurile (voitures), vagoanele și curierii poștali care trec în tranzit din, sau cu destinație pentru vreunul din statele aliate și asociate, și de a le acorda, în ce privește înlesnirile, restricțiunile sau în orice altă materie un tratament cel puțin tot atât de favorabil ca și cel acordat persoanelor, mărfurilor, vaselor, trăsurilor (voitures), vagoanelor și curierilor poștali ai României sau ai oricărei alte naționalități, de origine, importățiune sau proprietate, care s-ar bucura de un regim mai favorabil.

Toate sarcinile impuse în România pe acest trafic în tranzit vor trebui să fie raționale, ținându-se seama de condițiunile acestui trafic. Mărfurile în tranzit vor fi scutite de toate drepturile vamale sau altele. Se vor stabili tarife comune pentru traficul în tranzit prin România și tarife comune între România și un stat aliat sau asociat oarecare care cer bilete sau scrisori de trăsură directe, dacă această Putere Aliată sau Asociată o va cere. Libertatea tranzitului se va întinde și serviciilor poștale, telegrafice sau telefonice.

Se înțelege că nici un stat aliat sau asociat nu va avea dreptul de a reclama beneficiul acestor dispozițiuni pentru o parte oarecare din teritoriul său dacă în acel teritoriu n-ar fi încuviințat un tratament reciproc, în ce privește același obiect.

Dacă, în cursul unei perioade de cinci ani, cu începere de la punerea în vigoare a prezentului Tractat, convențiunea generală mai sus prevăzută nu va fi încheiată sub auspiciile Societății Națiunilor, România va avea în orice moment dreptul de a face să ia sfârșit dispozițiunile prezentului articol, cu condiția de a aviza cu 12 luni înainte Secretariatul General al Societății Națiunilor.

Articolul 16

În așteptarea încheierii unei convențiuni generale pentru regimul internațional al căilor navigabile, România se obligă a aplica porțiunilor din sistemul fluvial al Prutului, care pot fi cuprinse pe teritoriul ei sau care formează frontierele sale, regimul prescripționat la paragraful întâi din articolul 332 și articolele 333-338 din Tratatul de Pace cu Germania.

Articolul 17

Toate drepturile și privilegiile acordate prin articolele precedente Puterilor Aliate și Asociate vor fi de asemenea dobândite de către toate statele membre ale Societății Națiunilor.

Prezentul Tractat, redactat în limbile franceză, engleză și italiană, al cărui text în limba franceză va face credință în caz de divergență, va fi ratificat. El va intra în vigoare odată cu Tractatul de pace cu Austria. Depunerea ratificării se va face la Paris.

Puterile al căror guvern își are sediul afară din Europa vor avea facultatea să se mărginească de a face cunoscut Guvernului Republicii Franceze, prin reprezentantul lor diplomatic la Paris, că au ratificat Tractatul, și în acest caz ele vor trebui să transmită instrumentul ratificării îndată ce va fi posibil.

Se va încheia un proces-verbal de depunere a ratificării.

Guvernul francez va remite tuturor Puterilor semnate o copie certificată, conformă cu procesul-verbal de depunere a ratificării.

Făcut la Paris, la nouă decembrie, una mie nouă sute nouăsprezece, într-un singur exemplar, care va rămâne depus la arhivele Guvernului Republicii Franceze, și ale cărui copii autentice vor fi remise fiecăreia dintre Puterile semnate ale Tractatului.

Plenipotențiarilor care, din cauza absenței lor momentane din Paris, n-au putut semna prezentul Tractat vor fi admiși a o face până la 20 decembrie 1919.

Drept care Plenipotențiarilor de mai jos, ale căror puteri au fost recunoscute în bună și cuvenită formă, au semnat prezentul Tractat.

(L.S.) FRANK L. POLK.

(L.S.) HENRY WHITE.

(L.S.) GEORGE H. PERLEY.

(L.S.) ANDREW FISHER.

(L.S.) THOMAS MACKENZIE.

(L.S.) R. A. BLANKENBERG.

(L.S.) EYRE A. CROWE.

(L.S.) G. CLEMENCEAU.

(L.S.) S. PICHON.

(L.S.) TASKER H. BLISS.

(L.S.) L.L. KLOTZ.

(L.S.) ANDRÉ TARDIEU.

(L.S.) JULES CAMBON.

(L.S.) G. DE MARTINO.

(L.S.) K. MATSUI.

(L.S.) GL. C. COANDA.

Subsemnații, delegați plenipotențiarilor ai Majestății sale, Regelui României, lucrând în virtutea deplinelor lor puteri recunoscute drept bune și valabile, declară că Majestatea sa, Regele României accedă, în numele României, fără nici o condițiune și nici o rezervă:

1. La Tractatul de Pace, Protocolul și Declarațiunea, semnate la Saint-Germain-en-Laye, la 10 septembrie 1919 de către Statele Unite ale Americii, Imperiul Britanic, Franța, Italia, Japonia, Principalele Puteri Aliate și Asociate, Belgia, Cuba, Grecia, Nicaragua, Panama, Polonia, Portugalia, Siamul și Ceho-Slovacia, Puteri Aliate și Asociate de o parte, și Austria, pe de alta; Acte la care Statul Sârbo-Croato-Sloven a accedat prin Declarațiunea sa din 5 decembrie 1919.

2. La Aranjamentul relativ la contul reparațiilor în ceea ce privește Italia, semnat la Sain-Germain-en-Laye, la 10 septembrie 1919, de către Statele Unite ale Americii, Belgia, Imperiul Britanic, China, Cuba, Franța, Grecia, Italia, Japonia, Nicaragua, Panama, Polonia, Portugalia, Siamul și Statul Ceho-Slovac, Aranjament la care Statul Sârbo-Croato-Sloven a

accedat prin Declarațiunea sa din 5 decembrie 1919, precum și la Declarațiunea modificatoare cu data de 8 decembrie 1919.

3. La Aranjamentul privitor la contribuția de cheltuieli pentru eliberarea teritoriilor fostei monarhii austro-ungare, semnat la Saint-Germain-en-Laye, la 10 septembrie 1919, de către Statele Unite ale Americii, Belgia, Imperiul Britanic, China, Cuba, Franța, Grecia, Italia, Japonia, Nicaragua, Panama, Polonia, Portugalia, Siamul și Statul Ceho-Slovac, Aranjament la care Statul Sârbo-Croato-Sloven a accedat prin Declarațiunea sa din 5 decembrie 1919, precum și la Declarațiunea modificatoare cu data de 8 decembrie 1919.

4. La Tratatul de Pace și Protocol semnat la Neuilly-sur-Seine, la 27 noiembrie 1919, de către Statele Unite ale Americii, Imperiul Britanic, Franța, Italia, Japonia, Principalele Puteri Aliate și Asociate, Belgia, China, Cuba, Grecia, Hedjaz, Polonia, Portugalia, Statul Sârbo-Croato-Sloven, Siamul și Ceho-Slovacia, Puteri Aliate și Asociate, de o parte, și Bulgaria, pe de alta.

Drept care subsemnații am semnat prezenta declarațiune de accesțiune și ne-am depus pecețile.

Făcut la Paris, la nouă decembrie una mie nouă sute nouăsprezece.

(L.S.) GENERAL C. COANDA

(L.S.) ION G. PELIVAN

19

1919 decembrie 11, București. Declarația lui Gheorghe Hrabovski, reprezentant al slovacilor, în ședința Adunării Deputaților cu privire la unirea cu România a ținuturilor locuite de ei, dar stăpânite de Ungaria.

În legătură cu cuvântarea dlui reprezentant în Parlament, Dragu, noi vom să constatăm că în teritoriile încorporate la România Mare, ale Ungariei de odinioară drepturile minorităților au fost garantate în toate privințele și sunt respectate (aplauze prelungite).

Tocmai de aceea noi, slovacii din comitatul Bichiș și Ciaba am cerut alipirea, potrivit cu dreptul de autodeterminare al națiunilor, la România Mare (aplauze prelungite), și suntem puternic încredințați că Conferința de Pace va îndeplini această rugămintă a noastră (aplauze prelungite).

Alegerile la Parlament s-au făcut cu cel mai mare spirit de dreptate. Dorința slovacilor este ca România Mare să devină un stat în adevăr democratic prin munca sa (aplauze). Sistemul de guvernare pe care Consiliul Dirigent și Guvernul român l-au introdus ne dau în această privință depline garanții.

Noi, slovacii vom fi credincioși cetățeni ai României Mari (aplauze prelungite).

Domnul Gheorghe Hrabovski: Trăiască România Mare (aplauze prelungite și îndelung repetate).

Dezbaterile Adunării Deputaților, nr. 11, sesiunea ordinară 1919-1920, p. 103-104.

1919 decembrie 11, București. Cuvântare a lui Iancu Melic Melicsohn, rostită în ședința Adunării Deputaților, în numele minorităților din Basarabia.

Domnilor deputați, domnule președinte, aici s-a auzit din tribuna aceasta cuvântul domnului deputat dintre socialiști că d-sa știe cum că în Basarabia s-au făcut alegerile sub teroare și altele ca acestea, aceasta nu o știu eu; eu știu atât că toate alegerile au fost conduse cum se cade, cu libertate, și oricine a vrut să vină să voteze a mers și a votat (aplauze), acela care n-a vrut să meargă nu l-a tras nimeni (aplauze; ilaritate).

Eu, ca reprezentant al minorității evreiești, rămân ales însă nu numai de poporul evreiesc, ci de poporul țărănesc român (aplauze), am fost rugat, înainte de a pleca încoace, astfel: jupân Iancule, – că așa zic în Basarabia, nu zic domnule, – dumneata, plecând la București, acolo o să stai la un loc căruia îi zic tribuna democratică, de unde iese dreptatea și toate acele bunătăți pentru țărani noștri și pentru tot poporul cel cinstit; te rugăm să stai acolo și să ne capeți dreptate și bunătate pentru tot poporul, nu numai pentru acela al majorității, ci și pentru al minorității (aplauze).

Eu, ca evreu, pot să vă făgăduiesc – fiindcă dacă nu ar fi deosebire în ce privește dreptatea, oamenii cei cinstiți pot sta alături, fie ei evrei sau oricine alții – pot să vă făgăduiesc că voi fi cetățean al României, așa cum zice rusul „verni podani“, deci „cu dreptate în totdeauna“ față de dumneavoastră (aplauze prelungite).

Dezbaterile Adunării Deputaților, nr. 11, ședința din 11 decembrie 1919, p. 104.

21

1919 decembrie 13, București. Declarația lui Mustafa Mehmet Fehim, reprezentant al musulmanilor din Dobrogea, făcută în Adunarea Deputaților, în care își exprimă sprijinul față de statul național român creat în anul 1918.

Domnilor deputați, domnule președinte și domnilor miniștri, am crezut că este necesar să spun și eu câteva cuvinte de la această tribună a Adunării Deputaților din România Mare având dreptul ca fiu al aceleiași Patrie-Mamă (aplauze).

Domnilor deputați, în ședința de ieri unii colegi ai mei din fiecare naționalitate au declarat că sunt pentru țara românească cu tot sufletul acum și în viitor (aplauze).

Să dea Dumnezeu ca vorbele acestea să ajungă la urechile acelor care de multe ori nu aud și nu văd!... (aplauze).

Domnii deputați, suntem fericiți că am venit în mijlocul dumneavoastră.

Suntem fericiți pentru că prima dată au intrat în Camera românească 4 musulmani deputați de când există statul român (aplauze) act care

dovedește că alegerile și la noi s-au făcut cu mare libertate și act care este și va rămâne istoric pentru noi musulmanii din întreaga Dobrogea (aplauze).

Domnilor deputați, noi musulmanii din Dobrogea întregă totdeauna am fost și suntem supuși credincioși ai statului român (aplauze).

Asta am dovedit-o.

Cereți dovadă?

Ca dovadă pot să vă arăt marele congres musulman din Constanța, unde am protestat contra dezlipirii Cadrilaterului de țara-mumă (aplauze).

În sfârșit, vă declar în numele populațiunii musulmane din Dobrogea că vom fi credincioși și folositori pentru România Mare, Patria noastră iubită, care așteaptă de la noi (aplauze) unirea în cuget, în simțiri și în fapte, pentru că numai atunci suntem în stare s-o facem România tare (aplauze prelungite).

Dezbaterile Adunării Deputaților, nr. 12, ședința din 13 decembrie 1919, p. 115-116.

22

1919 decembrie 13, București. Declarația lui Orestie Ilniczki, reprezentant al rutenilor din Maramureș, făcută în ședința Adunării Deputaților cu ocazia alegerilor.

Suntem încredințați din partea alegătorilor noștri ruteni a exprima sentimentele de nemărginită mulțumire și loialitate Maiestății sale regelui Ferdinand (aplauze prelungite) și toată recunoștința Consiliului Dirigent pentru respectarea atât de corectă a dreptului minorităților cu ocaziunea alegerilor (aplauze).

Poporul rutean din Maramureș, de când există prima dată acuma la aceste alegeri și-a putut manifesta liber voința sa și și-a putut alege reprezentanții săi (aplauze).

Avem toată încrederea că Parlamentul român va respecta totdeauna principiile democratice și va aduce legi bune și folositoare pentru toți cetățenii care ajung între granițele României Mari (aplauze).

Poporul rutean din părțile Maramureșului dorește și cere să ia toate măsurile necesare pentru a fi anexat definitiv, conform liniei demarcaționale de azi, pentru totdeauna la România Mare (aplauze prelungite și îndelung repetate).

Dezbaterile Adunării Deputaților, nr. 12, ședința din 13 decembrie, 1919, p. 109, col. 2-3.

1919, București. Tabel statistic cuprinzând populația din Transilvania, Banat și celelalte ținuturi, grupate după naționalitate conform recensământului din 1919.

No. crt.	JUDEȚELE (COMITATELE)	Numărul total al locuitorilor pe județe	NUMĂRUL LOCUITORILOR DUPĂ NAȚIONALITATE									
			Români	% din popu- lația totală a județului	Nemți sași și șvabi	% din popu- lația totală a județului	Maghiari	% din popu- lația totală a județului	Evrei	% din popu- lația totală a județului	Alte națio- nalități	% din popu- lația totală a județului
1	Alba inferioară	229.897	187.339	81.49	7.746	3.37	29.561	12.86	3.727	1.62	1.524	0.66
2	Arad	413.404	454.876	61.65	32.367	7.83	102.247	24.73	8 866	2.15	15.051	3.64
3	Bistrița-Năsăud	126.116	88.478	70.16	22.338	17.71	6.017	4.77	6.422	5.09	2.861	2.27
4	Bihor	495.990	276.119	55.67	32.37	0.65	181.549	36.60	25.921	5.23	9.164	1.85
5	Brașov	103.995	35.170	33.82	31.498	30.28	34.433	33.11	2.038	1.96	856	0.83
6	Caraș-Severin	463.362	346.115	74.70	58.939	12.72	21.843	4.71	3.933	0.85	32.532	7.02
7	Cojocna	298.519	180.894	60.60	6.959	2.33	95.241	31.90	13.181	4.42	2.244	0.75
8	Ciuc	151.635	24.453	16.13	118	0.08	124.862	82.34	1.622	1.07	580	0.38
9	Făgăraș	95.669	88.380	92.38	2.572	2.69	3.825	4.00	686	0.72	206	0.21
10	Hunedoara	333.052	282.468	84.81	5.316	1.60	36.881	11.07	4.655	1.40	3.732	1.12
11	Maramureș	171.769	80.981	47.14	5.544	3.23	18.100	10.54	39.420	22.25	27.724	16.14
12	Mureș-Turda	216.816	78.045	36.00	6.698	3.09	124.071	57.22	6.225	2.87	1.777	0.82
13	Odorheiu	125.555	3.959	3.15	3.290	2.62	116.743	92.98	831	0.66	732	0.59
14	Salagiu	235.716	145.236	61.61	842	0.36	76.551	32.48	8.951	3.80	4.136	1.75
15	Satmar-Ugocea	295.187	155.423	52.65	12.159	4.12	95.839	32.47	18.413	6.24	13.353	4.52
16	Sibiu	171.465	112.187	65.43	48.915	28.52	6.734	3.93	1.372	0.80	2.257	1.32
17	Solnoc-Dobâca	250.886	196.364	78.27	2.058	0.82	38.803	15.47	11.583	4.61	2.078	0.83
18	Târnava-Mică	106.122	55.010	51.84	30.155	18.99	26.998	25.44	1.015	0.96	2.944	2.77
19	Târnava-Mare	148.353	64.835	43.70	63.921	43.09	15.880	10.70	957	0.65	2.760	1.86
20	Timiș-Torontal	447.031	158.285	35.41	178.156	39.85	59.728	13.36	8.214	1.84	42.648	9.54
21	Trei-Scaune	150.097	27.658	18.43	813	0.54	120.674	80.40	633	0.42	319	0.21
22	Turda-Arieș	177.706	132.676	74.66	153	0.09	41.609	23.41	2.278	1.28	990	0.56
TOTAL		5.208.345	2.974.951	57.12	513.794	9.87	1.378.189	26.46	170.943	3.28	170.468	3.27

1919, București. Tabel statistic cuprinzând populația Bucovinei pe naționalități conform recensământului din 1919.

Populațiunea Bucovinei, pe naționalități, după recensământul din 1919
Population de la Bucovine, par nationalités, d'après le recensement du 1919

JUDEȚELE	Români	%	Ruteni	%	Evrei	%	Nemți	%	Poloni	%	Alte națiuni	%	Total
Câmpulung	44.669	69,4	1.826	2,8	3.135	4,9	14.007	21,7	691	1,1	264	0,4	64.592
Cernăuți	49.160	51,8	36.990	39,0	2.850	3,0	2.360	2,5	3.485	3,6	95	0,4	94.910
Cernăuți orașul	12.639	13,8	9.566	10,4	43.555	47,4	14.597	15,9	10.848	11,8	847	0,7	91.852
Coțmani	463	0,9	45.113	89,2	3.271	6,5	220	0,4	1.436	2,9	61	0,4	50.569
Gura Humorului	49.876	73,4	1.323	1,9	2.555	3,8	10.188	14,9	3.377	5,0	896	1,3	68.215
Rădăuți	64.811	71,9	7.938	8,8	3.292	3,6	10.864	12,0	704	0,8	2.576	2,9	90.185
Siret	45.706	65,9	4.355	6,3	3.443	5,0	4.895	7,1	2.343	3,4	8.569	12,3	69.311
Storojineț	49.408	67,7	6.913	9,5	6.109	8,4	5.511	7,6	4.909	6,7	100	0,1	72.950
Suceava	51.781	78,5	854	1,3	6.427	9,8	4.243	6,4	1.585	2,4	1.050	1,6	65.940
Vășcăuți	9.345	22,9	25.014	61,4	3.848	9,4	283	0,7	2.233	5,5	29	0,4	40.752
Vijnița	257	0,5	43.736	81,1	7.550	14,0	715	1,3	1.352	2,5	296	0,6	53.906
Zastavna	739	1,5	43.733	90,2	2.631	5,4	192	0,4	1.156	2,4	58	0,4	48.509
Suma totală: 1919	378.859	46,7	227.361	28,0	88.666	10,9	68.075	8,4	34.119	4,2	14.641	1,8	811.721
Recensământul din 1910	273.254	34,2	305.101	38,1	102.919	12,9	65.932	8,2	36.210	4,5	16.682	2,1	800.098

▼
Buletinul statistic al României, editat de Direcția Generală a Statisticii de: Ministerul Industriei și Comerțului, seria IV, vol. XV, 1920, nr. 3, f. 174-175.

1920 februarie 13, Zaláu. Cerere a Asociației Femeilor Maghiare din Zaláu adresată prefectului județului Sălaj privind continuarea activității; răspunsul prefectului este că, în limitele legilor, asociația poate activa.

A „Zilahi NŐEGYLET” ELNÖKSEGE.
Zilah – 1920. 13/II.

Méltóságos
Dr. Pap György prefectus úrnak
Zilah.

Esetleges Félreértések elkerülése céljából van szerencsém kérdést intézni Prefectus úrhoz az iránt, hogy a Zilahi Nőegylet működhetik-e továbbra is az eddigi keretek között? Amennyiben házi szegényeink húzamosabb idő óta segélyben nem részesültek.

Hivatalos tisztelettel
özv. Unger Gusztávné

Arhivele Statului Sălaj, fond Prefectura jud. Sălaj, prefect – adm. nr. 246 / 1920, f. 1-2.

Traducere

Zaláu 1920
13 II

D-lui Prefect
Dr. George Pop
Zaláu

În scopul evitării unor eventuale neînțelegeri, am onoarea, domnule prefect, a vă adresa întrebarea, dacă Reuniunea Femeilor din Zaláu poate să activeze și pe mai departe între cadrele de până acum? Întrucât săracii casei noastre nu au beneficiat de ajutor de o mai lungă perioadă de timp.

Cu respect,
văduva Unger Augustin

D-sale, Doamnei
văd. Unger Augustin
Zalău

La întrebarea dumneavoastră că Reuniunea Femeilor din Zalău are drept să funcționeze sau ba? Rog să binevoiți a lua spre cunoștință că între limitele legilor și ordonanțelor ea poate funcționa.

Zalău, 17 februarie 1920
Gheorghe Pop
prefect

Arhivele Statului Sălaj, fond Prefectura jud. Sălaj, prefect – adm. nr. 246 / 1920, f. 3.

26

1920 februarie 25, București. Proiect de lege prin care se recunoaște calitatea de persoană juridică Societății sacre de înmormântări și binefacere a israeliților de rit occidental din București.

ADUNAREA DEPUTAȚILOR

Sesiunea ordinară (prelungită) 1919–1920
1100 – 25 febr. 1920

EXPUNERE DE MOTIVE

Prin petiția înregistrată la nr. 9.800/919 Societatea sacră de înmormântare și binefacere a israeliților de rit occidental din București a cerut acestui minister a i se recunoaște calitatea de persoană juridică.

Din afirmațiile domnului președinte al acestei societăți și din statutele ei se vede că societatea a fost înființată în București încă din secolul al XVII-lea, ca societate de cult și de binefacere și că în tot cursul existenței ei a întreținut cimitirele israelite din București, a ajutat la înmormântări întreaga populație israelită din capitală și a întreținut și ajutat școlile, spitalele și instituțiile de binefacere israelite.

Această asociație prin acțiunea ce a urmărit și urmărește având dar un scop de utilitate publică, socotim că este bine ca să i se asigure o existență legală și, în acest sens, având și avizul Consiliului administrativ permanent de pe lângă Ministerul de Interne, am alcătuit un proiect de

lege pentru recunoașterea calității de persoană juridică zisei societăți, proiect ce-l aducem în deliberările dumneavoastră.

Ministrul de interne,
Dr. N. LUPU

PROIECT DE LEGE

Art. unic. – Se recunoaște calitatea de persoană juridică „Societății sacre de înmormântări și binefacere a israeliților de rit occidental din București”, constituită conform alăturatelor statute, care nu vor putea fi modificate decât cu autorizația Consiliului de Miniștri.

Ministrul de interne,
Dr. N. Lupu

STATUTELE SOCIETĂȚII SACRE DE ÎNMORMÂNTARE ȘI BINEFACERE a israeliților de rit occidental din București

TITLUL I Numele societății

Art. 1 – Societatea existentă în capitală încă din secolul al XVII-lea va purta numele de „Societatea sacră de înmormântare și binefacere a israeliților de rit occidental din București”.

Art. 2 – Societatea sacră de înmormântare și binefacere este constituită pe un timp nelimitat. Ea nu se va putea desființa sub nici un motiv; asemenea nu se va putea înființa o a doua societate sacră de înmormântare fiind contra datinelor israelite.

TITLUL II Scopul și misiunea societății

Art. 3 – Scopul societății, în concordanță cu numele ce poartă este:

a) De a îngriji de înmormântarea israeliților de rit occidental din capitală cu îndeplinirea tuturor cerințelor și datinelor religiei mozaice și după ritualul uzitat cum se va prevedea în regulament;

b) De a îngriji ca cimitirele israelite, atât cel vechi din strada Sevastopol, precum și cel actual de pe șoseaua Colonel Mihail Ghica nr. 45 (Filantropia), care sunt proprietatea societății, împreună cu clădirile pendinte de aceste cimitire, să fie întreținute în bună stare;

c) De a îngriji de spitalul „Caritas“ până la constituirea Comunității recunoscute de stat, precum și a ajuta instituțiile culturale și de caritate din capitală.

TITLUL III

Compunerea societății

Art. 4 – Societatea se compune din:

- a) Membri activi.
- b) Membri onorifici.

Art. 5 – Pot deveni membri activi ai acestei societăți, orice israelit în vârstă de cel puțin 25 ani, care face parte dintr-un templu sau sinagogă și se obligă, prin propria sa semnătură, a se conforma în totul statutelor și regulamentelor societății și să fie recomandat de doi membri.

Art. 6 – Oricine ar dori să devină membru activ al acestei societăți, va adresa o cerere scrisă președintelui societății, care o va supune comitetului spre deliberare, și după aprobarea acestuia, o va prezenta spre votare primei adunări generale.

Art. 7 – Comitetul este în drept a propune adunării generale votare de membri onorifici. Asemenea sunt în drept 30 de membri să propună adunării generale spre votare ca membru onorific, pe acela care s-a distins prin meritele sale.

Atât membrii activi cât și cei onorifici se vor vota de adunarea generală prin vot secret.

Art. 8 – Fiii legitimi ai membrilor, având etatea de 21 ani minimum și 35 ani maximum, însușind calitățile prevăzute la Art. 5, pot cere înscrierea lor. Comitetul va îndeplini formalitățile prevăzute la Art. 6.

TITLUL IV

Administrația societății

Art. 9 – Societatea se administrează de către un comitet compus din:

- 1 președinte
- 2 vicepreședinți
- 1 casier
- 1 secretar
- 8 consilieri
- 3 cenzori

Toate aceste funcții sunt onorifice.

TITLUL V

Resursele societății

Art. 10 – Resursele societății se compun din:

- a) Taxele de înscriere ale membrilor;
- b) Taxele pentru rezervarea locurilor de înmormântare;
- c) Taxele pentru carele funebre;

d) Taxele pentru punerea monumentelor, pietrelor sepulcrale și grilajelor;

e) Taxele pentru conservarea coroanelor;

f) Diferite ofrande și legate.

TITLUL VI

Drepturile și obligațiile membrilor

Art. 11 – Membrii activi au dreptul de vot, afară de cei salariați din casa societății.

Art. 12 – Membrii și soțiile lor la încetarea lor din viață vor beneficia de toate onorurile clasei de lux; asemenea vor fi înmormântați fără nici o plată, însă numai în locurile din grupa rezervată de comitet membrilor societății.

Societatea va pune la dispoziție cinci trăsură și va plăti taxa comunală. La membrii fără mijloace se va pune o piatră costând cel mult 200 lei.

Art. 13 – În caz de încetare din viață a unui membru se vor invita toți membrii societății prin invitații personale, în care se va indica ziua și ora înmormântării, ca să asiste la domiciliul membrului decedat. În ordine alfabetică și anume avertizați, zece membri trebuie să conducă cortegiul până la cimitir. Membrii care vor contraveni la dispozițiile acestui articol se vor obliga de comitet la plata unei amenzi de doi lei, ori de câte ori vor lipsi.

Art. 14 – Pentru orice membru decedat care nu a lăsat nici un fiu, comitetul, în urma cererii familiei, va însărcina, pe cheltuiala societății, un slujbaş de a face tot anul rugăciunea precum și în fiecare an în ziua morții.

Art. 15 – Numele tuturor membrilor vor fi trecute în cadastrul societății. Pentru fiecare membru se va ține pagină deosebită, pe care se va trece data primirii sale în societate, și încetând din viață, se va trece pe aceeași pagină: ziua, luna și anul decedării în ambele date: a erei israelite și creștine.

Art. 16 – Orice membru admis este obligat a plăti taxa de înscriere hotărâtă de comitet. Fii de membri vor plăti ca taxă de înscriere cel mult 250 lei.

Art. 17 – Admiterea unui membru care nu va achita taxa de înscriere până în termen de trei luni de la data primirii sale se va considera ca nulă și neavenită.

Art. 18 – Orice membru care ar lucra contra intereselor societății sau ar insulta pe un membru din comitet în exercițiul funcțiunii sale, se va putea suspenda, după gravitatea cazului, de către comitet, după ce va fi ascultat, aceasta până la decizia definitivă a adunării generale, căreia i se va supune cazul spre a decide ceea ce va crede de cuviință.

Vor fi excluși din societate:

a) Membrul care va fi condamnat de autorități pentru un fapt infamant;

b) Membrul care nu va supune pe fiii săi la¹

1 în text în limba idiș.

Art. 19 – Membrii sunt obligați a asista în ordine alfabetică câte doi la înmormântările de lux, I-a și a II-a, ori de câte ori vor fi invitați de președinte.

Arhivele Statului București, fond Adunarea Deputaților, dosar 1882, f. 329-330.

27

1920 februarie, Cernăuți. Raport al subinspectorului general al Poliției către Direcția Poliției și Siguranței Generale, despre vizita ministrului american James Becker în Bucovina pentru a analiza situația evreilor care au suferit din cauza războiului și în scopul ajutării lor.

MIȘCAREA EVREIASCĂ-SIONISTĂ

În cursul lunii februarie a.c. comunitatea evreiască din localitate „Naționalrat“ a fost vizitată de misionarul american BECKER JAMES, care are misiunea de a ajuta pe evreii pânguriți de război.

În acest scop în localitate s-a ales un comitet compus din mai multe personalități evreiești, cărora James BECKER le-a pus la dispoziție suma de 1 1/2 milion de coroane și că această distribuție va începe după instrucțiunile date de societatea de ajutor american „Joind distribution Committee of Bucovina“.

De asemenea, s-a hotărât a se strânge fonduri spre a se organiza o comunitate în sensul celei de la Galați, pentru evreii care ar dori să emigreze în Palestina.

În acest scop, din inițiativa Comitetului central sionist din Cernăuți, toți aderenții din celelalte circumscripții din Bucovina desfășoară o vie activitate, iar studenții universitari evrei cu concursul a câtorva profesori evrei din Cernăuți, în prelegeri dezvoltă programul, căutând să înființeze cât mai multe școli unde, atât tineretul cât și adulții să învețe limba ebraică.

În diferite ocazii, fruntașii evrei accentuează solidaritatea ce există între ei și ceilalți evrei din lume, cu care stau în legătură strânsă și de la care cer și ajutor material pe lângă cel moral.

Societatea evreiască școlară din Bucovina are intenția ca, în vederea principiului minorităților să înființeze: școli populare, comerciale medii, universitate și biblioteci populare, edituri de ziare și reviste și înființări de secții teatrale, literare și filologice evreiești, desfășurând o mare activitate culturală evreiască.

Interpelarea domnului deputat Aurel MORARIU, în Parlament, relativă la generalul FISCHER și jandarmii evrei, care au funcționat sub austrieci, a produs o vie agitație în cercurile evreiești, stârnind unanime

proteste și critici, în sensul că Guvernul român caută ca prin asemenea procedee să reînnoiască ostilitățile contra poporului evreu.

Cunoscutele sentimente antiromânești de care sunt animați evreii bucovineni, încă de la ocuparea acestei provincii de către armata română, i-a determinat ca în tot acest interval de timp, să lucreze pe toate căile contra intereselor românești, influențând guvernele străine, și pe trimișii lor în Bucovina, cum și Conferința de Pace cu tot felul de proteste mincinoase pentru a discredita statul român, făcând astfel mari greutăți la consolidarea lui.

Chiar în urma alegerii senatorului bucovinean I. HECHT, ca reprezentant al populației evreiești din Bucovina, au protestat energic contra declarației acestuia în Parlament, că evreii din această provincie sunt pentru unirea necondiționată a Bucovinei cu patria mamă, denumindu-l pentru această spontană manifestare națională ca trădător și ducând o vehementă campanie contra sa pe această temă.

În ultimul timp s-a semnalat în unele localități din Bucovina o atitudine a populației evreiești de a se abține în mod ostentativ de la orice spectacol sau întreprindere românească ca: reprezentații teatrale, serată, baluri, concerte etc., o asemenea agitație pornește de la studențimea evreiască din Cernăuți; o astfel de acțiune s-a remarcat că o practică avocatul Dr. GLUCKSMANN din Câmpulung cum și diferite alte persoane din orașele Bucovinei, căutând a se afirma cât mai mult și în toate ocaziile ca o națiune aparte, decât să se asimileze poporului român în mijlocul căruia trăiesc de veacuri.

Societatea sionistă „Jung Juda“ care are un caracter socialist a ținut în ultimul timp mai multe întruniri în scopul de a se lua o hotărâre dacă să adere sau nu cu A III-a Internațională, fără nici un rezultat până în prezent.

SUBINSPECTOR GENERAL,
ss. indescifrabil

▼
Arhivele Statului București, fond Direcția Generală a Poliției, dosar 1 / 1920, vol. I, f. 105-106.

28

1920 martie 1, București. Cuvântarea rostită în Parlament de deputatul secui Bela Maurer, în care se pronunță pentru bună înțelegere între locuitorii României, indiferent de naționalitate.

Onorată Cameră,

Regret că nu posed îndeajuns limba frumoasă a dumneavoastră, dar după ce am avut ocazia de a mă convinge că dumneavoastră cu plăcere ați ascultat pe toți acei d-ni colegi deputați, care încă numai defectuos posedă limba română, îmi iau îndrăzneala de a abuza de bunăvoința și răbdarea dumneavoastră.

Vorbirea mea are două scopuri.

De o parte doresc a interpreta „Avizul“ cetățenilor cercului meu electoral, de altă parte a face cunoscut, în numele Partidului Unit Secuiesc și Democrat Maghiar, cât mai obiectiv posibil, situația și ținuta poporului maghiar situat pe teritoriile încorporate la România Mare.

Dați-mi voie, domnilor, ca, înainte de a intra în meritul vorbirii mele, să premerg cu câteva reflexiuni personale:

Sunt membrul unei familii vechi maghiare din Transilvania, care a avut un rol însemnat în viața publică a Ardealului.

Mai mulți membri ai acestei familii au ocupat funcții de prefect sau alte funcții mai înalte.

În funcțiunea lor, în primul rând, s-au arătat umani, în urma cărei proceduri poporul român asemenea totdeauna a manifestat cel mai sincer respect și alipire față de această familie.

Chiar iubitul meu tată, decedat, adeseori a protestat în contra procedurii incorecte și imposibile a presei și guvernelor maghiare față de poporul român din Transilvania. El a pretins cu vorbă și în scris cum că în proporție cu numărul poporului român să fie denumiți și prefecți români.

Educat în acest spirit și crescut fiind în mijlocul poporului român, de sine înțeles că și eu am urmat politica tatălui meu, din care cauză cu fratele meu împreună, am fost expuși la insulte și neplăceri din partea presei maghiare șoviniste, care nu putea nicidecum înțelege ținuta noastră.

Anume am fost insultat pentru că la o adunare a reprezentanței comunale, unde membrii români erau în majoritate, luând cuvântul am pretins ca „procesul-verbal“ să fie dresat nu numai în limba maghiară, ci, pe baza parității, atât în limba română, cât și maghiară.

Cu altă ocazie, în decursul războiului, acuzat fiind pe nedrept cu „les majestate“ un moșneag bătrân, român cinstit, prezentându-mă ca martor moral la pertractare, înaintea Curții marțiale, am cerut achitarea moșneagului acuzat pe nedrept.

Noi toate acestea le-am îndeplinit numai din datorie umană și dacă eu, poate fără de a ști sau involuntar, totdeauna am stat mai aproape de națiunea română, ceea ce elementul maghiar nu putea să înțeleagă, este a atribui poate și acelei întâmplări că m-am născut și am crescut în castelul din „Buia“, proprietatea familiei mele, care „Castel“, Adunarea țării de la Alba Iulia, din 28 martie 1598, l-a dăruit lui Mihai Viteazul.

Prin aceasta am avut și un motiv și prilej să mă ocup mai intensiv cu literatura și istoria națiunii române.

Dacă pe timpul domniei maghiare condus numai de umanitate, am avut curajul să-mi ridic cuvântul sprijinitor și apărător în interesul unor români simpli, dați-mi voie, domnilor, ca în calitate de deputat, în măsură mai intensivă, să fac tot această aci înaintea d-voastre, în interesul fraților mei maghiari, de câte ori numai mi se va da ocazia. Pentru că m-am născut maghiar și cu inima sângerândă am văzut prăbușindu-se patria mea maghiară și principalul scop al vizitei mele este acela ca, în interesul consângenilor mei rămași în România Mare, să muncesc și, dacă vor fi lipsă, chiar să lupt.

Eu, la timpul potrivit – încă pe când guvernul Karoly a făcut ca armata maghiară să depună armele și a cerut pace pe baza condițiilor wilsoniene – m-am convins pe deplin cum că în acel proces din partea Ungariei, Ardealul este pierdut și, convins de acestea, am aflat de bine că pentru poporul maghiar rămas în Ardeal, respectiv în România, corespunzător lumii noi, să dau un organ politic, ziarul cu numele „Uj Világ”–Lumea Nouă.

În ziarul acesta m-am hotărât să fac să înțeleagă poporul maghiar cum că cu finirea războiului mondial am încheiat o epocă și epoca ce își ia începutul va aduce esențiale schimbări, atât în referințele internaționale, cât și referitor la harta Europei. M-am bizuit să fac să înțeleagă cum că Conferința de Pace, pe baza principiului etnografic ajuns la triumf prin învingerea Antantei, Ardealul se va alipi la România.

Aceste împrejurări le-am accentuat ca o urmare inomisă a posibilității de a produce o înțelegere reciprocă, o împăcare, o localizare cinstită.

Regret însă că într-un timp așa de îndelungat, nici într-un an de zile nu am putut ajunge la rezultatul dorit, deoarece în urma articolelor publicate de mine s-a iscat în șirul elementului maghiar din Ardeal o adevărată revoluție, pentru că asupra poporului maghiar au avut prea mare influență conducătorii lor, cei vechi și seducătorii lor cei noi, mai departe din cauza unității de sânge, a fost cu mult mai mare alipirea față de integritatea statului ungar, decât dintr-o zi în alta să se poată împăca cu situația cea nouă.

După ce în urma revoluției, în toamna anului 1918, elementul maghiar din Ardeal a fost amăgit din partea conducătorilor săi, poporul obișnuit a fi condus cu ocazia preluării imperiului din partea României, în privința tendințelor produse de constelația cea nouă, a rămas cu totul nesfătuit din partea consăngenilor săi.

De la guvernul Karoly soseau dispoziții contrazicătoare.

Cât a fost de neorientat elementul maghiar din Transilvania despre mersul lumii, adeverește mai eclatant soarta funcționarilor maghiari de stat rămași în Ardeal. Acești nefericiți oameni denegând protestarea jurământului de fidelitate statului român, rămânând fără de funcție, și-au vândut mobilierul și ce au avut și după ce au spesat contravaloarea primită cu bățul în mână au plecat în Ungaria.

Cu toate că Consiliul Dirigent, ziarele române, ziarul fondat de mine, precum și senatorul Truppel, colegii deputați Lengyel, contele Nesselrode și redactorul Maton Andor, fără a lua în considerare orice osteneală, fiecare ocazie am folosit-o să-i facem să-și revină la adevăr, să-i înduplecăm spre a le putea mântui existența, ei însă conduși de sentimente patriotice greșite și-au sacrificat căminele familiare.

Cu încetul între acești funcționari acea convingere greșită a ajuns dominantă, cum că ei prin prestarea jurământului de fidelitate calcă un atare principiu de drept, care singur de sine este de ajuns ca Ardealul să fie încorporat la România, pe când pe lângă rezistența pasivă cugetau că s-ar putea mântui Ardealul.

Onorată Cameră, conducătorii vechi ai elementului maghiar din Ardeal, precum și ziarele maghiare au comis o greșeală cardinală prin faptul că nu și-au validat influența asupra consăngenilor lor, pentru că nu i-au lămurit despre starea faptică a lucrurilor și nu le-au inspirat atâta putere morală, ca să depună jurământul, deoarece acești funcționari nu au avut posibilitatea de a putea citi acele ziare din străinătate, din care încă cu un an înainte se putea pe deplin adevăra, cum că România va primi teritoriile locuite de români în fosta Ungarie.

Așa precum ziarul „Uj Világ” și ziarele săsești din Ardeal au ajuns la ziarele franceze, engleze, elvețiene, italiene și austriece, ar fi putut să ajungă la ele și politiciii vechi maghiari și ziarele maghiare și conform acelor să influențeze elementul maghiar din Transilvania.

Așadar, din fermă convingere declar că corpul funcționarilor maghiari, precum și clasa de mijloc de pe teritoriile încorporate, numai din cauza sus amintită și nu conduși de imboldul urii de rasă, a manifestat o atitudine nervoasă arătată și nesuferită față de autoritățile și față de națiunea română. Atât despre elementul maghiar din teritoriile încorporate.

Să vă vorbesc despre dispoziția secuimii care trăiește izolată în orientul Transilvaniei?

Să fac declarații în care lucrul principal ar fi mai mult să producă în d-voastră simpatie față de noi, decât descrierea sinceră a dispoziției poporului secuiesc? Nu. Gândirea noastră politică reală se va abține de la atari declarații, al căror întreg, dar întregul rezultat din partea d-voastră ar fi o puțină aprobare binevoitoare, se va abține de la atari promisiuni, ale căror întregi garanții nu le-am putea depune spre vedere publică, spre masa Camerei.

Un lucru e cert, suntem reprezentanții poporului secuiesc. E fapt că alegerile noastre au fost criticate, totuși există între noi și poporul de rasă a noastră, atâta legătură care este de ajuns ca să ne putem numi drept reprezentanții constituționali ai populației secuiești.

Între poporul secuiesc și reprezentanța secuiască, astăzi numai identitatea de rasă formează legătura. Reprezentanții posibili ai acestei identități de rasă și ai politiciii viitoare ai secuimii în Parlamentul acesta, sunt în primul rând domnul Moses Pető, gospodar, secui din județul Odorhei, mai departe domnul Andrei Morvai, Gabriel Szabó, Andras Fecete, care sunt fiii poporului secuiesc și ale căror familii în mai multe generații de-a rândul au fost apărtași în administrația și în viața publică a poporului secuiesc. Și cine vrea să refereze în Parlamentul acesta despre poporul secuiesc, fără legătură de rudenie, de sânge, de identitatea rasei cu acest popor și de soarta comună, acela ar putea să comită o mare greșeală, atât față de statul român, cât și de consăngenii maghiari și secui.

Paralel cu organizarea de stat a României Mari menirea partidului meu, „Partidul Unit Național Secuiesc și Democrat Maghiar”, nu poate fi alta decât organizarea treptată a elementului maghiar de pe teritoriile încorporate. Trebuie să facem ca toate păturile poporului să primească principiile noastre politice și prin aceasta să creăm o armonie unitară sănătoasă.

Scopul principal al politicii noastre este, de o parte, ca, pe lângă menținerea intereselor noastre naționale să căutăm o armonie cu națiunea română, pe de altă parte, ca eliberând poporul secuiesc și maghiar din Ardeal de sub influența concetățenilor șoviniști maghiari, de conducătorii lor vechi și de seducătorii lor de astăzi, să-i transformăm și educăm de cetățenii cinstiți ai României Mari.

Dezbaterile Adunării Deputaților, nr. 50, ședința din 3 martie 1920, f. 833-835.

29

1920 martie 13. Lege pentru reforma agrară din Basarabia.

L E G E A DE REFORMĂ AGRARĂ PENTRU BASARABIA

CAP. I

Art. 1. – Pentru cauză de utilitate publică și națională se expropriază proprietățile imobiliare din cuprinsul Basarabiei, în condițiunile și măsura prevăzute în legea de față.

Art. 2. – Exproprierea nu poate fi împiedicată de nici un fel de acte de orice natură, chiar când prin cuprinsul lor s-ar prevedea că proprietatea nu poate fi înstrăinată, cum ar fi: testamentele, donațiunile, sau orice acte de prohibițiune de înstrăinare și este declarată de plin drept din ziua votării acestei legi de către Sfatul Țării – 27 Noiembrie 1918.

Din aceeași zi proprietățile ce sunt supuse exproprierii trec asupra statului, libere de orice obligațiuni sau orice sarcini de orice natură.

Art. 3. – Din proprietățile expropriate se alcătuiește „Fondul Imobiliar Basarabean al statului“.

Art. 4. – Se vor expropria în întregime:

a) Proprietățile imobiliare (rurale, urbane) ce aparțin hăznei (statului), udelurilor (Coroanei), băncii țărănești și mănăstirilor din străinătate;

b) Proprietățile imobiliare rurale ale supușilor străini (legea generală despre încetățenire);

c) Pământurile ce aparțin zemstvelor, orașelor și comunităților urbane, în afară de acelea ce vor fi recunoscute ca fiind neapărat trebuincioase, ori pentru buna așezare, ori trebuinți culturale și alte nevoi ale zemstvelor sau orașelor și comunităților urbane;

d) Proprietățile rurale ce aparțin persoanelor juridice, fie publice, fie private, neprevăzute la alin. a și c. Se vor excepta numai cele ce aparțin comunelor sau asociațiilor și tovărășiilor țărănești, răzășești, care în întregime sunt scutite de expropriere.

Art. 5. – Se vor expropria pământurile mănăstirilor locale, lăsându-se fiecărei mănăstiri câte 50 ha pământ cultivabil, viile și grădinile de pomi roditori.

Art. 6. – Se vor expropria pământurile bisericilor, lăsându-se fiecărei biserici câte un lot întreg de fiecare membru al clerului (preot, diacon și dascăl).

Art. 7. – Se vor expropria pământurile din proprietățile particulare, lăsându-se pentru fiecare proprietate 100 ha pământ cultivabil, viile, grădinile de pomi roditori și pepinierele existente până la 22 decembrie 1918.

Se va expropria și suta de ha precum și din proprietățile între 25-100 ha, tot ce trece peste 25 ha, în cazul când proprietarul a arendat proprietatea sa timp de cel puțin 5 ani consecutivi în cursul anilor 1905-1916.

Art. 8. – Trec în proprietatea statului pădurile, în afară de cele ce fac parte din proprietatea țărănească sau răzășească.

Art. 9. – Trec în proprietatea statului apele, lacurile, bălțile și stuhăriile, în afară de cele ce aparțin obștiilor sau comunelor.

Art. 10. – Se expropriează, fără nici o restricție proprietățile embaticare rurale, urbane precum și cele ce aparțin persoanelor fizice sau juridice și au fost date în arendă pentru așezări comunale, rurale sau urbane.

Art. 11. – Subsolul terenurilor expropriate rămâne de drept proprietatea statului.

Art. 12. – Întinderea proprietăților din punct de vedere al exproprierii se va socoti după starea lor juridică la 1 martie 1917.

Art. 13. – Moșiile ce aparțin în indiviziune la mai mulți proprietari, precum și moșiile ce aparțin unui singur proprietar, se vor considera ca o singură moșie sau proprietate.

Art. 14. – Proprietarul are dreptul de a-și alege moșia și locul pentru porțiunea ce legea de față îi rezervă, însă într-o singură bucată și cu condiția ca această delimitare nici într-un caz să nu deprecieze pământul ce urmează a fi predat populației muncitoare.

Art. 15. – Toți proprietarii atinși de expropriere sunt obligați, în termen de două luni de la promulgarea decretului-lege din 22 decembrie 1918, a înainta la organele respective o listă de proprietatea lor totală, arătând locul unde se află proprietățile sau moșiile lor, întinderea, starea juridică, planurile și alte materiale necesare. Cei ce nu vor îndeplini aceasta, nu vor avea deschisă nici o cale pentru orice fel de greșeli ce s-ar putea comite cu ocazia exproprierii.

Art. 16. – În privința proprietăților ce aparțin udelurilor, haznelei, mănăstirilor din străinătate și Băncii țărănești, statul de drept înlocuiește pe proprietar.

Art. 17. – Pământurile cultivabile nesupuse exproprierii, atât timp cât vor dura lucrările de reformă agrară, vor putea fi vândute numai „Casei Noastre” și în aceleași condițiuni de prețuire și răscumpărare ca cele expropriate.

„Monitorul Oficial”, nr. 258, 13 martie 1920, p. 12831-12832.

1920 martie 24, Târgu Mureș. Telegramă a Serviciului Special de Siguranță Târgu-Mureș către Prefectura județului Mureș – Subinspectoratului General de Siguranță privind luarea de măsuri care să contracareze manifestările populației maghiare din ajunul semnării Tratatului de Pace cu Ungaria.

ROMÂNIA
MINISTERUL DE INTERNE
DIRECȚIA POLIȚIEI ȘI SIGURANȚEI GENERALE
SERVICIUL SPECIAL DE SIGURANȚĂ TG. MUREȘ

Nr. 370 din 24 Martie 1920

Domnule Prefect!

Cu onoare vă trimitem telegrama în copie a Subinspectoratului General de Siguranță rugându-vă să binevoiți a lua măsurile ce veți crede de cuviință.

L.S.

Șeful Serviciului:
Dr. Stamatoș

D-sale, Domnului Prefect al județului Mureș-Turda, *Târgu-Mureș*.

Copie.

Cheia circularelor: În legătură cu subscrierea de pace din partea ungarilor în desperarea lor nemaicunoscând limite și rețineri, înainte și după vor căuta și vor încerca a produce tulburări și atentate pentru a demonstra Conferinței de Pace că ei nu vor renunța niciodată la ideea integrității Ungariei și până atuncea pacea Europei va fi periclitată, folosind toate acestea pentru a produce tulburări, pentru a se putea produce atacuri externe, și în fața acestor fapte, Conferința de Pace să caute să schimbe Tratatul de Pace. Aducându-vă aceasta la cunoștință vă rugăm să vă puneți în contact cu jandarmeria și cu administrația și să luați cele mai severe măsuri pentru a se păzi podurile, drumurile de fier, clădirile publice, cari au intrat în stăpânirea românească oprind orice început de manifestație publică. Dr. Bianu Subinspector General No 2436 din 23 martie 1920.

Pentru conformitate:

L.S. indescifrabil

Arhivele Satului Mureș, fond Prefectura jud. Mureș, dosar 3 / 1920, f. 7.

1920 mai 5, Sighetul Marmăției. Dispoziția prefectului județului Maramureș prin care transpune subprefectului hotărârea Secretariatului general Cluj, din cadrul Ministerului de Interne, privind interzicerea amestecului organelor administrative în treburile interne ale instituțiilor bisericești.

Prefectura județului Maramureș
Nr. 1131/1920

CĂTRE

Subprefectura
Loco

Vi se transpune extractul ordonanței nr. 9/4737 a Ministerului de Interne, Secretariatul general Cluj spre știre și acomodare.

“Deoarece amestecul incompetent al organelor administrative în afacerile interne ale bisericilor constituie violarea autonomiei bisericești, garantate prin legile existente, și prin hotărârile adunării naționale de la Alba Iulia. Vă invităm ca nici dumneavoastră, nici subprefecții să nu dispuneți în afaceri bisericești administrative sau economice fără a fi cerut părerea resortului de culte.

Mai departe să fie îndrumate autoritățile administrative a se adresa totdeauna numai prin autoritatea bisericească concernentă către preoții și învățătorii diferitelor confesiuni”.

Sighet la 5 mai 1920

p. prefect:
ss indescifrabil
subprefect
L.S.

Pe verso: parafa: Máramáros vármegye alispánja. Érkezett: 1920 mai 11. Nr. 04847. Traducerea: Subprefectul județului Maramureș. Sosit la 11 mai 1920 Nr. 04847.

S-a luat la cunoștință. Se pune la dosar. 1920 mai 25.

ss indescifrabil. Aprob <ss> indescifrabil

Arhivele Statului Baia Mare, fond Prefectura jud. Maramureș, act nr. 4847/1920, f. 3.

1920 mai 29, București. Manifest electoral al Blocului Evreiesc, dat cu ocazia alegerilor pentru Parlament.

EVREI!

Să ne facem până la capăt datoria!

Lupta noastră nu e încă sfârșită.

Cu aceeași adâncă pricepere a intereselor voastre, cu aceeași tărie de convingere și cu același elan, fiți gata să dați din nou voturile voastre celor

ce vă reprezintă cu adevărat, celor ce vă cunosc nevoile și v-au dovedit în atâtea rânduri că știu să lupte pentru înfăptuirea revendicărilor voastre.

ALEGĂTORI EVREI,

Peste puține zile veți fi chemați din nou să vă manifestați, nestingheriți de nimeni, voința voastră cetățenească, adevărata voastră voință.

În fața urnei, amintiți-vă:

că mii și mii de frați de-ai voștri sunt ținuti încă

la porțile cetățeniei române;

că emanciparea voastră legală e departe de a reprezenta o emancipare de fapt;

că, în Adunarea constituantă a țării, acolo unde se va

pune la cale soarta voastră, trebuie să stea de pază și oamenii voștri.

ALEGĂTORI EVREI,

Votați lista pentru Senat a Blocului!

Votați „Menorah“!

Arhivele Statului București, fond Prefectura Poliției Capitalei, dosar 62 / 1920, f. 21.

33

1920 mai 30, Brașov. Proces verbal întocmit cu ocazia întâlnirii dintre Take Ionescu, președintele Partidului Conservator și reprezentanții sașilor din Țara Bârsei în timpul campaniei electorale.

Protokoll

Aufgenommen in der Kanzlei des Präfekten zu Kronstadt am 30. Mai 1920 um 9 Uhr vormittag.

Anwesend:

Der gewesene Minister Take Ionescu, Präfekt Dr. G. Baiulescu, Dr. Wilhelm Depner, Dir. Fritz Connert, Dr. A. Polony, Karl Weber, Fr. Fink, M. Zerbes.

Geladen und nicht erschienen waren:

Dr. Karl Flechtenmacher sen. und Dir. O. Ott.

Zweck der Zusammenkunft war eine Besprechung, zu der über Einladung des Herrn Präfekten die obigen sächsischen Vertreter im Namen des Burzenländer sächsischen Kreisausschusses erschienen waren, um die Ansichten des Abgeordneten kandidaten für den Kronstädter Wahlkreis, des Herrn Take Ionescu in einigen die Sachsen berührenden wichtigen Fragen kennen zu lernen und für den Fall des Zustandekommens einer Wahlvereinbarung feste Zusicherung zu erhalten.

Die Besprechung behandelt folgende Fragen:

1. Wie stellt sich der Herr Abgeordneten kandidat zu den Karlsburger Beschlüssen und zu ihrer Durchführung?

Der Herr Minister erklärt, dass er nicht nur die Karlsburger Beschlüsse in ihrem vollen Umfang anerkennt, sondern auch die Bestimmungen

des Friedensvertrages von Saint Germain, die seiner Auffassung nach bezüglich des Schutzes der Minderheiten weiter gehen als die Karlsburger Beschlüsse. Er betont ausdrücklich, dass er für weitherzige Auslegung und für eine wohlwollende Durchführung der Karlsburger Beschlüsse und der erwähnten Bestimmungen des Friedensvertrages im Parlament und vor der Öffentlichkeit eintreten wird.

2. Wie stellt sich der Herr Abgeordneten kandidat zur Frage der einheitlichen politischen Organisation der Sachsen und aller Deutschen Grossrumäniens auf nationaler Basis?

Der Herr Minister erklärt, dass er die Berechtigung der Sachsen und aller Deutschen im Grossrumänischen Staate, sich auf nationaler Basis einheitlich politisch zu organisieren und im Parlament eine eigene politische Partei zu bilden absolut anerkenne und hierin für den Staat keine Gefahr erblicke. Er ist der Ansicht, dass ein in wirtschaftlicher und kultureller Beziehung so hoch stehendes Element wie es die Deutschen in diesem Staat darstellen in jeder Beziehung zufrieden gestellt müsse, da dies ein eminentes Staatsinteresse sei.

3. Auf die Frage, was der Herr Minister von der Wiederanknüpfung von wirtschaftlichen und handelspolitischen Beziehungen zu Deutschland denke, antwortet er, auch er sei der Ansicht, dass die wirtschaftlichen und handelspolitischen Beziehungen zu Deutschland in freundschaftlicher Weise wieder hergestellt werden müssen, weil nur aus der Zusammenarbeit aller Staaten Europas die Neukonsolidierung der Verhältnisse hervorgehen könne, wobei er noch betont, das deutsche Element Grossrumäniens sei geradezu berufen, hierbei eine vermittelnde Rolle zu spielen. Er halte es ferner für selbstverständlich, dass die Deutschen Grossrumäniens ihre geistigen und kulturellen Beziehungen zum deutschen Volke auch in der Zukunft aufrecht erhalten und pflegen, da kein vernünftiger Mensch verlangen könne, dass die Sachsen, die sich durch 7 Jahrhunderte ihr Deutschtum unter den Magyaren bewahrt haben, ihre Gefühle verleugnen und Rumänen werden sollten. Dies schliesst aber absolut nicht aus, dass die Deutschen gute und treue Staatsbürger sind.

4. Bezüglich der Einlösung der Kronen in Lei erklärt der Herr Minister, dass er den Wunsch der Wählerschaft auf Einlösung im Verhältnis 1:1, was nicht ein spezifisch sächsischer Wunsch, sondern ein Gesamtinteresse der neu angeschlossenen Gebiete sei, zur Kenntnis nehme, und an zuständiger Stelle mitteilen wolle. Für seine Person ist er aber bereit, dafür einzutreten, dass die Einlösung der Krone möglichst bald und mindestens im Verhältnisse von 1:2 in baren Lei geschehe. Eine etwaige Zwangsanleihe könne nur nach der Einlösung der Krone für alle Gebiete Grossrumäniens gleichmässig durchgeführt werden.

5. Bezüglich der Anerkennung der ungarischen Krieganleihe durch den rumänischen Staat, ist der Herr Minister der Ansicht, dass derzeit eine meritorische Stellungnahme hierzu unmöglich sei, da nicht einmal bekannt ist, um welche Summe es sich handelt; die Regelung könne am zweckmässigstens nur im Einvernehmen mit allen Nachfolgerstaaten der früheren österr. ung. Monarchie erfolgen.

Der Herr Minister ist bereit, für die Anbahnung von Verhandlungen für Zustandekommen dieses Einvernehmens sich einzusetzen.

6. Hinsichtlich des Kriegsschädenersatzes erklärt der Herr Minister, dass die durch die frühere ungarische Regierung angewiesenen Geldbeträge unbedingt an die Bezugsberechtigten auszuzahlen seien. Die Frage des Gesamtkriegsschädenersatzes könne nur im Rahmen der Erledigung für das ganze Land, entschieden werden.

7. Der Herr Minister ist auch der Ansicht, dass die Heimbeförderung der Kriegsgefangenen aus Russland und Sibirien unverzüglich auf Staatskosten zu geschehen habe.

8. Die sächsischen Vertreter bringen zur Sprache, dass der den deutschen Beamten und Advokaten für die Erlernung der rumänischen Sprache eingeräumte Termin von einem Jahre viel zu kurz bemessen sei. Der Herr Minister ist der gleichen Meinung und erklärt sich bereit, für eine entsprechende Verlängerung des Termins einzutreten.

Kronstadt, am 30. Mai 1920.

Als Vertreter des Burzenländer sächs.
Kreisausschusses:

Take Ionescu

Dr. Wilhelm Depner
Fritz Connert
Dr. Arthur Polony
Michael Zerbes

Arhivele Statului Sibiu, fond Consiliul Național Săsesc, nr. 45.

Traducere

Protocol

Încheiat la Brașov în cancelaria prefectului în ziua de 30 mai 1920, orele 9 dimineața.

Prezenți:

Fostul ministru Take Ionescu, prefectul dr. G. Baiulescu, dr. Wilhelm Depner, directorul Fritz Connert, dr. A. Polony, Karl Weber, Fr. Fink, M. Zerbes.

Au fost invitați, dar nu s-au prezentat:

dr. Karl Flechtenmacher sen. și directorul O. Ott.

Domnul prefect a invitat pe reprezentanții sașilor mai sus menționați, care fac parte din comitetul Consiliului săsesc din Țara Bârsei la o întrevedere cu domnul Take Ionescu, candidat pentru Camera Deputaților în cercul electoral Brașov, cu scopul de a cunoaște punctul de vedere al candidatului în probleme importante privindu-i pe sași și pentru a obține asigurări ferme în eventualitatea în care se va ajunge la un pact electoral.

În timpul discuțiilor au fost abordate următoarele întrebări:

1. Care este poziția domnului candidat pentru Camera Deputaților față de Hotărârile de la Alba Iulia și transpunerea lor în viață?

Domnul ministru a declarat că nu recunoaște numai Hotărârile adoptate la Alba Iulia în totalitatea lor, ci și deciziile cuprinse în Tratatetele de

Pace de la Saint Germain, care după părerea sa asigură mai multe garanții în domeniul protecției minorităților în comparație cu Hotărârile de la Alba Iulia.

Ministrul a subliniat categoric, că va interveni în Parlament și în fața opiniei publice pentru o interpretare generoasă și realizare binevoitoare a Hotărârilor de la Alba Iulia și a precizărilor din Tratatul de Pace.

2. Care este părerea domnului candidat pentru Camera Deputaților față de problema organizării politice unitare a sașilor, precum și a tuturor germanilor din România Mare, având la bază criteriul etnic?

Domnul ministru a declarat că recunoaște dreptul sașilor și al tuturor germanilor de a se organiza unitar din punct de vedere politic, având la bază criteriul național în cadrul statului român și să fie reprezentați în Parlament de un partid politic propriu, fără a primejdui în vreun fel statul. El este de părere că, germanii care ocupă un loc de frunte în viața economică și culturală trebuie să satisfacă în mod mulțumitor sub toate aspectele, aceasta fiind în mod eminent în interesul statului.

3. La întrebarea, cum vede domnul ministru realizarea legăturilor economice și de politică comercială cu Germania, acesta a răspuns că, este de părere, că relațiile economice și de politică comercială cu Germania trebuie să reînnoade în mod amical, deoarece numai prin colaborarea tuturor statelor din Europa, se poate realiza o consolidare nouă a relațiilor, subliniind că tocmai elementul german din România Mare este menit să joace în acest sens rolul de mijlocitor. Apoi consideră de la sine înțeles, ca germanii din România Mare să păstreze și să cultive relații culturale și în viitor cu poporul german, căci nici un om cu o gândire sănătoasă nu poate pretinde, că sașii, care și-au păstrat ființa germană de-a lungul a șapte secole până și sub unguri, și-ar putea nega sentimentele devenind români. Acest lucru nu exclude faptul ca germanii să fie cetățeni buni și fideli statului român.

4. În privința preschimbării coroanelor în lei, domnul ministru a declarat că a luat la cunoștință dorința electoratului cu referire la preschimbarea coroanei în raport de 1:1, ceea ce nu este numai dorința sașilor, ci prezintă un interes general pentru locuitorii teritoriilor reunite și că va transmite această doleanță forului competent. În ceea ce-l privește, este gata să intervină pentru accelerarea acestei operațiuni și respectarea raportului de cel puțin 1:2. Un eventual împrumut forțat s-ar putea face numai după preschimbarea coroanei și aplicat în mod egal pentru toate zonele României Mari.

5. Referitor la recunoașterea împrumutului de război ungar de către statul român, domnul ministru este de părere că, în momentul de față este imposibilă luarea unei poziții obiective, deoarece suma în jurul căreia se deliberează nu se cunoaște; această reglementare s-ar putea efectua adecvat scopului numai prin acordul tuturor statelor, care au format monarhia austro-ungară. Domnul ministru s-a declarat de acord să intervină pentru inițierea negocierilor în vederea realizării acestui acord comun.

6. Privitor la despăgubirea pagubelor de război, domnul ministru a declarat, că sumele hotărâte de fostul guvern maghiar trebuie să neapărat achitate celor ce au dreptul de a le obține. Problema despăgubirii tuturor pagubelor de război s-ar putea decide numai la nivelul întregii țări.

7. Domnul ministru este de părere că, aducerea acasă a prizonierilor de război din Rusia și Siberia trebuie să se facă cât de grabnic și pe cheltuiala statului.

8. Reprezentanții sașilor subliniază faptul că termenul de un an acordat funcționarilor și avocaților sași pentru însușirea limbii române este prea scurt. Domnul ministru împărtășește această opinie și se oferă să intervină pentru prelungirea termenului.

Brașov, la 30 mai 1920

Take Ionescu

Reprezentanții Comitetului
Consiliului săsesc din
Țara Bârsei
Dr. Wilhelm Depner
Fritz Connert
Dr. Arthur Polony
Michael Zerbes

34

1920 iunie 4, Trianon. Tratatul de Pace dintre Puterile Aliate și Asociate pe de o parte și Ungaria pe de altă parte, prin care se confirmă unirea Transilvaniei cu România (fragment).

Puterile Aliate și Asociate și Ungaria
Protocol și Declarațiuni
Din 4 iunie 1920
(TRIANON)

STATELE UNITE ALE AMERICII, IMPERIUL BRITANIC, FRANȚA,
ITALIA ȘI JAPONIA

Puterile desemnate în Tractatul de față ca Principalele Puteri Aliate și Asociate:

BELGIA, CHINA, CUBA, GRECIA, NICARAGUA, PANAMA, POLONIA,
PORTUGALIA, ROMÂNIA, STATUL SERBO-CROATO-SLOVEN, SIAM,
CEHOSLOVACIA,

Constituind împreună cu Principalele Puteri de mai sus, Puterile Aliate și Asociate,

de o parte;

și UNGARIA

de altă parte;

Considerând că, în urma cererii fostului Guvern Imperial și Regal al Austro-Ungariei, un armistițiu a fost acordat Austro-Ungariei la 3 noiembrie 1918, de către principalele Puteri Aliate și Asociate și completat în ce privește Ungaria prin Convențiunea Militară din 13 noiembrie 1918, pentru ca un Tratat de Pace să poată fi încheiat;

Considerând că Puterile Aliate și Asociate sunt de asemenea doritoare ca războiul în care unele dintre ele au fost târâte pe rând, în mod direct sau indirect, contra Austro-Ungariei, și care își are originea în declarațiuni

nea de război adresată, la 28 iulie 1914, de către fostul guvern imperial și regal al Austro-Ungariei, să facă loc unei păci temeinice, drepte și durabile;

Considerând că fosta monarhie austro-ungară a încetat azi de a mai exista și a făcut loc în Ungaria unui guvern național ungar;

[.....]

SECȚIUNEA III

ROMÂNIA

Articolul 45

Ungaria renunță, în ceea ce o privește, în favoarea României la toate drepturile și titlurile asupra teritoriilor fostei monarhii austro-ungare situate dincolo de fruntariile Ungariei, astfel cum sunt fixate la articolul 27. Partea II (fruntariile Ungariei) sunt recunoscute prin prezentul Tractat sau prin orice alte Tractate încheiate în scop de a regula afacerile actuale, ca fiind parte din România.

„Monitorul Oficial“, nr. 136, 21 septembrie 1920.

35

1920 iunie 10, București. Cerere a societății bucureștene „Frăția sașilor din Transilvania“, de a se aproba sărbătorirea împlinirii a 13 ani de existență; rezoluție din partea Prefecturii Capitalei.

Domnule Prefect,

Societatea „Transilvania“ a sașilor din București, secția „Fraților și surorilor sași din capitală“, dând în ziua de 13 iunie a.c. la soc. „Turnvereni“ din str. Brezoianu nr. 37 o serbare la a 13-a aniversare de înființare a ei, rugându-vă a admite aceasta de la ora 4 post meridian până la ora 4 dimineața. Invitați sunt numai membrii societății, serbarea având un caracter intim.

Cu stimă,
pentru Președinte
ss indescifrabil

9.VI.1920

(Rezoluție)

Că s-a aprobat Secțiunii fraților și surorilor din soc. „Transilvania“ să dea o serbare în ziua de 13 iunie a.c. până la ora 4 dim. în sala Transilvania din str. Imprimăriei.
ss. indescifrabil

Domniei sale, domnul prefect al Capitalei

Arhivele Statului București, fond Prefectura Poliției Capitalei, dosar 42/1920, f. 23.

1920 iulie 3, Târgu-Mureș. Raport al șefului Serviciului Special de Siguranță Târgu-Mureș către Subinspectoratul General al Siguranței din Transilvania de la Cluj asupra stării de spirit a populației.

ROMÂNIA
MINISTERUL DE INTERNE
DIRECȚIUNEA POLIȚIEI ȘI SIGURANȚEI GENERALE
SERVICIUL SPECIAL DE SIGURANȚĂ TG. MUREȘ
Nr. 1049 din 3 iulie 1920

Domnule Sub-Inspector General!

La ordinul dumneavoastră 2742 din (1)919 avem onoarea a vă raporta starea spiritelor agitată din cauza subscrierii pazei ungare. Nemulțumiri acute la funcționarii de stat din cauza neprimirii salariilor la timp și din cauza scumpetei ce se urcă mereu și nimeni nu se ocupă în mod serios de controlarea prețurilor.

În prezent, întreaga populație e nedumerită și tremură din cauza nesiguranței ce există în chestiunea retragerii coroanelor. Cu subscrierea pazei cu Ungaria, ungurii s-au simțit adânc deprimați văzându-și sfârșite toate năzuințele lor de reînviere a Ungariei.

În decursul lunei, în vâlva și nesiguranța subscrierii pazei ungare s-au strecurat foarte mulți – prin sectorul nostru au fost 6 – din Ungaria la noi aducând scrisori și vești, ceea ce dovedește că încă se lucrează pe sub ascuns pentru idealul Ungariei.

Dovada la aceasta este și faptul că am înaintat Curței Marțiale câțiva cheferiști din gara Războieni, dovedește contrar intereselor noastre¹. Deși după subscrierea pazei s-a observat – cum am zis mai sus – o consternare adâncă asupra tuturor celor ce nu concep starea faptică de azi, aceasta a avut însă prea mică durată și astăzi – după purtarea lor (în majoritate) și atitudine, se observă o ură adâncă contra (a) tot ce e român.

O chestiune evidentă pe care o discută și ei cu aprindere e retragerea coroanelor și fiecare au argumente, pro și contra, oricărei soluțiuni.

Deși în cazul retragerii lor ar câștiga mulți din ei sume însemnate, totuși din ura ce o au contra evreilor zic că această soluție nu e bună, prin faptul că evreii au acaparat cele mai multe coroane și, în special, câțiva bancheri din București au strâns zeci de milioane, astfel că s-ar îmbogăți prea mult. În această soluție se bănuiesc oamenii noștri politici că ar susține-o având a câștiga de la bancherii evrei.

Sașii deși uniți cu noi, nu se observă nici acum o mare simpatie față de români, nu privesc cu ochi buni administrația noastră, vorbind în ascuns cu dispreț despre ea. Prudența lor însă ne face ca supravegherea noastră să nu ajungă la dovedirea faptelor concrete.

1 Scris cu cerneală neagră. Restul textului este dactilografiat.

Evreii, luând în considerare împrejurările în cari se află frații lor din alte state, se simt bine. Totuși mulți din ei sunt șoviniști unguri și parte naționaliști evrei luptând pentru emigrare în Palestina.

Muncitorii și-au ținut regulat întrunirile lor, discutând chestiuni de organizare și îmbunătățirea soartei.

Unii dintre muncitori, cu ocazia întrunirilor, cearcă să infiltreze în camarazii lor idei comuniste și bolșeviste. O dată organizați, muncitorii pășesc față de patroni cu pretențiuni dese și exagerate, cerând mereu urcarea lefei și scurtarea timpului de lucru.

Armata e bine disciplinată, însă se observă unele nemulțumiri mai cu seamă între contingentele vechi din cauză că până în prezent nu s-a demobilizat, aceasta o vorbesc însă numai între dânsii, la populație nu se plâng. De asemenea, au fost nemulțumiri fiindcă la unele regimente nu s-a plătit solda aproape trei luni. Legături între armată și civilime, afară de ofițeri, nu se observă.

Sășii în armată, atât ofițeri, cât și soldați, nu-și îndeplinesc serviciul cu dragoste, întrucât caută societățile maghiare sau umblă tot în grupuri, vorbindu-și numai limba lor, de români se feresc și-i disprețuiesc.

Atât românii cât și streinii sunt nemulțumiți cu administrația pentru că se promite mult, fără însă a se satisface. Dacă merg cu ceva plângeri nu-i prea ascultă și nu se poartă democratic.

Șeful serviciului:
L.S. Dr. Stamatopol m.p.

Arhivele Statului Mureș, fond Prefectura jud. Mureș, dosar 5, f. 11.

37

1920 iulie 6, Cluj. Ordin înaintat prefectului județului Sălaj cu privire la efectuarea unor cercetări asupra vânzării unor moșii de către marii proprietari maghiari pentru a se sustrage reformei agrare preconizate de statul român.

ROMÂNIA
MINISTERUL DE INTERNE
Secretariatul General Cluj
Direcțiunea Poliției și
Siguranței Generale
Nr. 2995/7827 – 1920

Către
Prefectura județului Sălaj
Zalău

Cu onoare vă înaintăm prezenta notă, rugându-vă să binevoiți a dispune să se cerceteze de către organele d-voastră asupra celor indicate

iar informațiile primite să fie înaintate atât la această Direcțiune cât și Comisiunii Superioare pentru reforma agrară.

Vă rugăm totodată ca în raport să se indice și cazurile concrete ce întâmplător s-ar descoperi.

Cluj la 6 Iulie 1920

Inspector general,
Director delegat
ss. indescifrabil

Copie

Ungurii din Transilvania și Banat care sunt mari proprietari de moșii au început să-și vândă în mod ascuns în loturi moșiile lor, țăranilor unguri și ceangăilor și chiar dacă ei n-au sumele necesare cu care să achite pământurile cumpărate sunt creditate de restul sumei, deoarece proprietarii unguri sunt garantați până la achitare de către statul ungar.

Lucrul acesta l-ar face pentru ca atunci când statul român va da ordin pentru exproprierea pământurilor ele să fie trecute la țăranii unguri.

Loturile vândute sunt luate în maximul legal de întindere și astfel țăranii români să fie îndepărtați de la împărțirea pământurilor din Transilvania.

În scopul arătat ar umbla prin toate părțile Transilvaniei agenți unguri.

Pentru conformitate
ss. indescifrabil

Cluj, 9 VII 1920

Arhivele Statului Sălaj, fond Prefectura jud. Sălaj, prefect-adm. nr. 1097/1920, f.1.

38

1920 iulie 14, Cluj. Adresă prin care se transmite, în copie, Prefecturii Sălaj, jurnalul Consiliului de Miniștri cu privire la reglementarea drepturilor funcționarilor din ținuturile unite cu România.

REGATUL ROMÂNIA

Ministerul Agriculturii și Domeniilor

Secretariatul General din Cluj

Direcția Regională Zootehnică și Sanitară Veterinară

Nr. 12469/III

Cluj, la 14 Iulie 1920

Domnule Prefect!

În Gazeta Oficială a Comisiunii de unificare din Cluj Nr. 15/1920 s-a publicat decizia Consiliului de Miniștri Nr. 1674 precum urmează:

JURNAL

Consiliul de Miniștri, în ședința sa de astăzi 27 iunie 1920 luând în deliberare referatul domnului președinte al Consiliului de Miniștri sub Nr. 2559-920. Pentru motivele invocate în sus zisul referat.

Decide.

Se acordă un termen de o lună tuturor funcționarilor și avocaților din ținuturile alipite pentru depunerea jurământului după care vor putea să beneficieze de toate drepturile ce vor decurge în calitate de cetățean român și din drepturile căpătate în serviciile făcute și titlurile dobândite în statele căror au aparținut înainte de unire.

Se acordă de asemenea un termen de un an aceluiași categorii de persoane pentru a-și însuși cunoașterea limbii române, după care numai vor putea beneficia definitiv de drepturile câștigate.

Acest termen va curge de la publicarea în Monitorul Oficial a prezentului jurnal.

Generalul Averescu, Gr. Trancu-Iași, Sergiu Nita, T. Cudalbu, I. V. Stârcea, C. Argetoianu, C. Garoflid, General Văleanu, Oct. Tăslăoanu, Octavian Goga.

În baza deciziei de mai sus avem onoarea a vă ruga să binevoiți a aduce la cunoștința acelor medici veterinari, care n-au depus încă jurământul prescris și așa când în această categorie spre conformare făcându-i totodată atenți că dacă vor refuza și cu această ocazie depunerea jurământului își vor pierde toate pretensiunile de pensune față de statul român.

Acei medici veterinari, ale căror posturi noua, după intrarea actelor referitoare la depunerea jurământului.¹ De la medicii veterinari, care vor voi să depună jurământul veți binevoi a prelua jurământul conform textului alăturat, dresând proces verbal în dublu exemplar, dintre care unul ni-l veți înainta nouă, iar celălalt îl veți preda respectivului.

De la acei medici veterinari care vor denega și acum depunerea jurământului, veți binevoi a cere declarația în scris înaintându-ni-o de urgență.

Medicilor veterinari care fac de prezent serviciu activ militar le-am permis a depune jurământul înaintea d-lui prefect în care județ fac serviciu.

Secretar General

ss. indescifrabil

Director Regional

ss. indescifrabil

Deleg. Min. Agric. și Domenii

Comisia de Unificare

Zalău

Arhivele Statului Sălaj, fond Prefectura jud. Sălaj, prefect- adm., nr. 1248 / 1920, f. 1.

1 Formulare confuză în textul original.

1920 iulie 31, Șimleul Silvaniei. Raportul primpretorului plășii Șimleul Silvaniei cu privire la moșiile vândute de proprietari maghiari, pentru a se sustrage prevederilor legii de reformă agrară.

7 – 1920

nr. conf<idențial>

Domnului Prefect

în Zalău

La ordinul dat sub nr. 1907 – 1920 tabloul despre moșiile vândute de proprietarii maghiari locuitorilor maghiari și evrei în 2 exemplare am onoare a vi-l sușterne.

Șimleul Silvaniei

la 31 iulie 1920

1. primpretor
indescifrabil

Județul: Sălaj

Plasa: Șimleul-Silvaniei

Anexă la nr. 7 / 1920

TABLOU

Despre moșiile vândute de proprietarii maghiari
locuitorilor maghiari și evrei

nr. crt.	Numele vânzătorului	Domiciliul	Teritoriul moșiei iughere	stâneni	Numele cumpărătorului	Domiciliul
1.	Herskovits Leopold	Șimleul-Silvaniei	200	–	Foști urbarialiși din Zăuan	Zăuan
2.	Rozemberg Hérmán	Oradea Mare	200	–	Fehér Albert	Zăuan
3.	Kovács István și Margit	Zalnoc	202	–	Engel Bernót Weisz Miksa Engel Emanuel	Zalnoc
4.	Binder Iózsef și soția	Mălădie	240	–	Binder Lázár Binder Nándor Binter Armin	Mălădie

nr. crt.	Numele vânzătorului	Domiciliul	Teritoriul moșiei iughere	stânjani	Numele cumpărătorului	Domiciliul
5.	Simon Iózsef și soția Szabo Veron	Oradea Mare	16	500	Nagy Miklós Gergely Iózsef Kovács Iózsef Kovács P. András	Camăr
6.	Boróczy Jenő și soția Csicséri Orosz Irén	Oradea Mare	41	1167	Bereczki András Szabó Mártonné Ifj. Zima Imre Lőrincz Miklós Lőrincz Bálint János József Balla Miklósné Dreczki Bálintné Orbán Bálinté	Camăr
7.	Fazakas András și soția	Bilghezd	29	–	Henter Lajósné Nagy Károly	Bilghezd

Arhivele Statului Sălaj, fond Prefectura jud. Sălaj, prefect-adm. nr. 1907/1920, f.5-6.

40

1920 august 4, Târgu-Mureș. Adresă a Revizoratului școlar al județului Mureș-Turda către Sfatul școlar român din Band prin care se cere acestuia să informeze de urgență pe toți cetățenii de altă naționalitate decât română că în școlile românești de stat se va asigura instrucția gratuită a copiilor acestora cu personal calificat de naționalitate identică cu a elevilor.

Revizoratul școlar al județului Mureș-Turda
Nr. 1088/1920

Către

SFATUL ȘCOLAR ROMÂN BAND

În anul școlar încheiat autoritățile bisericești româno-catolice, reformate și unitare din comunele în cari mai demult erau școli de stat maghiare au încasat, sub diferite titluri, sume considerabile de la părinții elevilor înscriși în școlile lor confesionale.

Acest procedeu constituie o ilegalitate, deoarece lovește în principiul gratuității învățământului primar edificat atât de România, cât și de legile ungurești.

Deoarece același lucru se încearcă acum și pentru anul școlar viitor, în paguba evidentă a populației sărace care nu poate suporta taxele școlare enorme, impuse de autoritățile școlare bisericești sub pretextul fals că statul nu se îngrijește de instrucția cetățenilor maghiari, în baza ordinului Ministerului Instrucțiunii Nr. 19422/1920 din 17 iulie a.c. pentru spulberarea acestei ilegalități și calomnii vi se comunică următoarele:

1. România, socotind învățământul public ca o afacere de stat, este hotărâtă să se îngrijească de educația și instrucția primară a cetățenilor în limba lor maternă.

2. În conformitate cu acest principiu Ministerul Instrucțiunii Publice încă la începutul anului școlar 1919/20, a deschis la toate școalele de stat /unde confesiunea nu s-a grăbit să aibă școala proprie/ clase paralele pentru elevii maghiari, nemți și ruteni cu învățători de aceeași naționalitate, care au făcut instrucția în limba maternă a elevilor.

3. Aceleași dispoziții le va aplica și în viitor, cu adaosul că se vor numi învățători de naționalitatea elevilor într-un număr corespunzător fiecărei localități, se vor tipări cărțile necesare și se va asigura educația lor religioasă-morală prin catiheți proprii.

Statul realizează astfel principiul învățământului național pentru toate minoritățile considerabile, în cadrele școlii de stat, lucru care li s-a refuzat românilor în cadrele statului unguresc.

Acest învățământ va fi cu totul gratuit.

Vă invit ca numaidecât să aduceți la cunoștința populației maghiare pe calea cea mai largă, chiar publicându-se cu tobe sau în alt mod obișnuit în comună, lămurindu-se asupra echității statului român, care vrea să respecte naționalitatea cetățenilor săi.

Totodată se va avertiza această populație să-și înscrie copiii în școlile primare de stat unde instrucția e gratuită și se face în limba maternă.

Târgu-Mureș, la August 1920.

L.S.

Cu stimă:
ss. indescifrabil
revizor școlar

Arhivele Statului Mureș, fond Protopopiatul greco-catolic Târgu Mureș, dosar 1249, f. 4.

41

1920 august 7, Arad. Articolul „Mișcarea sionistă în Ardeal“, privind organizarea evreilor din Ardeal.

Evreimea din Ardeal în vederea organizării sionismului a început cu ziua de 11 iulie încasarea dărilor sioniste de la aderenții curentului sionist. Organizația centrală din Cluj are aproape complet tabloul acelor care în vederea întemeierii noului stat evreiesc, și-au plătit dările cerute de organizație și va da în curând rapoarte și despre aceia care asociindu-se cu prim rabinul din Oradea-Mare, doresc să-și mențină ca limbă maternă,

limba maghiară, declarându-se și pe mai departe „maghiari de confesiunea ebraică” – în România.

Cu excepția acestora din urmă, care refuză deocamdată să intre în „Alianța națională evreiască” de teama armatelor lui Horthy, care tot promit că vor izgoni pe români din Oradea, – marea majoritate a evreimii din Ardeal s-a declarat pentru sionism, care nu are alt scop decât ca evreii din orice țară să devină evrei prin limbă și cultură, înainte de-a trece granițele Palestinei, noua lor Patrie. Tratatul de Pace din Versailles asigură și pe seama evreilor din orice țară dreptul de a se dezvolta culturalicește, în limba lor.

Sionismul încearcă de acum, să replanteze în conștiința evreimii dragostea pentru viitoarea patrie, răspândind deodată cu cultura evreiască și cunoștințele limbii evreiești.

În vederea acestor întinse mișcări culturale naționale evreiești, s-a început și tipărirea manualelor didactice nouă, lucrate după un sistem unitar, elaborat de Comitetul executiv cultural evreiesc din Londra și care s-a impus cu atât mai mult, cu cât manualele de școală evreiești existente, au fost întocmite astfel, ca în diferitele țări, să servească curentul de asimilație. După informațiile ce le avem, o deputațiune a evreimii sioniste din Ardeal, va prezenta în curând un memorandum, Ministerului de Culte, cerând acordarea înființării a unui nou liceu, la Cluj și tot acolo înființarea unui institut al bătrânilor evrei săraci și neputincioși.

▼
„Românul” nr. 167, anul IX, din 7 august 1920.

42

1920 august 18, Sibiu. Statutul de funcționare a „Uniunii studenților germani din România”.

Satzungen des Hochschulbundes der Deutschen Grossrumäniens (Beschlossen am 18 August 1920)

§1.

Der Hochschulbund der Deutschen Grossrumäniens ist ein auf unbestimmte Zeit gegründeter Verein mit dem Sitz in Hermannstadt- .

§2.

Zweck des Vereines ist:

A) Die Förderung aller auf die Errichtung einer deutschen Universität in Hermannstadt gerichteten Bestrebungen, ferner nach erfolgter Errichtung dieser Universität zusammenhängenden Einrichtungen, namentlich eines Hochshülerheimes und einer Mensa academica;

B) Die Förderung des äusseren und inneren Ausbaues auch anderer wissenschaftlicher Anstalten der Deutschen in Grossrumänien;

C) Die Anregung der wissenschaftlichen Tätigkeit durch Verleihung von Stipendien und Preisen;

§3.

Der Verein besteht aus:

a) Ordentlichen Mitgliedern, welche dem Hochschulbundverein einen Jahresbeitrag, dessen Höhe von der Hauptversammlung festgesetzt wird entrichten;

b) Förderer mit einem einmaligen Beitrag von wenigstens 500 Lei;

c) Gründern mit einem einmaligen Beitrag von wenigstens 500 Lei;

d) Stiftern mit einem einmaligen Beitrag von wenigstens 50000 Lei;

Die Förderer, Gründer und Stifter sind von der Zahlung von Jahresbeiträgen befreit.

Wenn der einmalige Beitrag nicht auf einmal bezahlt wird, so erfolgt die Einreihung in die verschiedenen Mitgliedergruppen auf Grund des tatsächlich eingezahlten Betrages.

Die „Förderer“ des Bundes erhalten eine besondere, den Empfang des Fördererbeitrages bestätigende Zuschrift. Die Namen der „Gründer“ werden durch Beschluss der Hauptversammlung in dem goldenen Buch des Hochschulbundes eingetragen und die Namen der „Stifter“ ausser der Eintragung in dem goldenen Buch auch auf einer Gedenktafel verewigt.

§4.

Die Mitglieder haben das Recht, an der Hauptversammlung mit beratender und beschliessender Stimme teilzunehmen und zum Mitgliede der Bundesleitung gewählt zu werden.

§5.

Die Aufnahme der Mitglieder geschieht durch die Bundesleitung mit einfacher Stimmenmehrheit.

§6.

Die Angelegenheiten des Bundes werden erledigt durch:

a) die Hauptversammlung;

b) die Bundesleitung;

§7.

Die Hauptversammlung besteht aus den lebenden Mitgliedern des Bundes. Körperschaften werden durch je einen Bevollmächtigten vertreten.

Die ordentliche Hauptversammlung, welche den Jahresbericht und die Jahresrechnung der Bundesleitung überprüft und verhandelt, ist von der Bundesleitung alljährlich spätestens im Sommer einzuberufen; ausserordentliche Hauptversammlungen können von der Bundesleitung jederzeit, müssen jedoch einberufen werden, wenn wenigstens dreissig Mitglieder es unter Angabe des Verhandlungsgegenstandes verlangen.

Die Einladung zur Hauptversammlung ist erstmalig spätestens 14 Tage vorher in wenigstens zwei grösseren deutschen Tagesblättern Grossrumäniens unter Angabe der Tagesordnung zu veröffentlichen.

Die ordnungsgemäss einberufene Hauptversammlung ist ohne Rücksicht auf die Zahl der Erschienenen beschlussfähig.

Die Hauptversammlung beschliesst mit unbedingter Mehrheit der anwesenden Mitglieder. Nur zur Verlegung des Sitzes des Hochschulbundes und zur Beschlussfassung über die Verwendung des Vermögens im Falle der Auflösung des Bundes ist die Anwesenheit von zwei Dritteln sämtlicher lebenden Mitglieder einschliesslich der Vertreter der zur Mitgliedschaft berechtigten Körperschaften erforderlich.

Den Ort der Hauptversammlung bestimmt die Bundesleitung.

§8.

Der Beschlussfassung der Hauptversammlung sind vorbehalten:

1. Die Wahl der Bundesleitung;
2. Die Verwaltung des Bundesvermögens;
3. Die Bestimmung des Beitrages, bis zu welchem die Bundesleitung ohne vorherige Zustimmung der Hauptversammlung Zahlungen leisten darf;
4. Die Ehrung der Mitglieder (§3.);
5. Die Änderung der Satzungen;
6. Die Festsetzung der Höhe des Jahresbeitrages der ordentlichen Mitgliedern;
7. Die Auflösung des Bundes;

§9.

Die Bundesleitung besteht aus dem Obmann, dem Obmannstellvertreter, dem Schriftführer, dem Säckelwart und dreissig Beisitzern und wird durch die ordentliche Hauptversammlung auf zwei Jahre gewählt.

Bei der Bestimmung der Beisitzer ist auf die einzelnen Siedlungsgebiete Rücksicht zu nehmen.

In der Zwischenzeit erledigte Stellen werden für den Rest der in Frage kommenden Amtsdauer ebenfalls durch die Hauptversammlung besetzt.

Der Bundesleitung obliegt neben der Vertretung des Bundes nach aussen und der Vorbereitung der Hauptversammlung die Erledigung all der Bundesangelegenheiten, welche nicht gemäss §8. der Hauptversammlung vorbehalten sind.

Die Bundesleitung betraut die nach den Siedlungsgebieten als Ortsgruppen zu bildenden Ehren- und Werbeausschüsse mit der Anwerbung von ordentlichen Mitgliedern, Förderern, Gründern und Stiftern.

§10.

Auch die im Sinne von §9. seitens der Ortsgruppen angeworbenen Mitglieder erlangen die Mitgliedschaft im Hochschulbunde nur durch Beschluss der Bundesleitung.

§11.

Über die Auflösung des Bundes kann nur in einer solchen Hauptversammlung beschlossen werden, in welcher zwei Drittel der Mitglieder anwesend sind und auf deren Tagesordnung der Antrag auf Auflösung des Bundes steht. Sollte die erste ordnungsgemäss einberufene Versammlung nicht beschlussfähig gewesen sein, so kann eine zweite ordnungsgemäss einberufene Hauptversammlung, auf deren Tagesordnung die Auflösung steht, bei drei Viertel Stimmenmehrheit, ohne Rücksicht auf die Zahl der Erschienen über die Auflösung beschliessen.

Im Falle der Auflösung des Bundes darf dessen Vermögen nur zur Förderung wissenschaftlicher Anstalten und Bestrebungen der Deutschen Grossrumäniens verwendet werden.

Arhivele Statului Sibiu, fond Liga culturală a germanilor din România, doc. nr. 75.

Traducere

Statutul Uniunii studenților germani din România Mare (adoptat la 18 august 1920)

§1.

Uniunea studenților germani din România Mare este o asociație constituită pe termen nelimitat cu sediul la Sibiu.

§2.

Scopul uniunii este:

- a) Încurajarea studenților pentru înființarea unei universități germane la Sibiu, apoi după constituirea acesteia înființarea, respectiv subvenționarea unui cămin pentru studenți și unei mensa academice;
- b) Promovarea și a altor instituții științifice ale germanilor din România Mare în interior și spre exterior;
- c) Impulsionarea activității științifice prin acordarea unor burse și premii.

§3.

Uniunea este compusă din:

- a) Membrii ordinari, care vor achita Uniunii studenților o contribuție anuală fixată de adunarea generală.
 - b) Protectorii care vor plăti o contribuție unică de cel puțin 500 lei.
 - c) Fondatorii vor plăti de asemenea o contribuție unică formată din cel puțin 500 lei; iar
 - d) Donatorii vor contribui cu cel puțin 50.000 lei.
- Protectorii, fondatorii și donatorii sunt absolviți de achitarea unor contribuții anuale.

Dacă contribuția unică nu se achită dintr-odată, aceștia pot fi încadrați în rândul categoriilor de membri în funcție de suma plătită.

Protectorii uniunii vor obține un act doveditor pentru contribuția plătită. Numele „fondatorilor” desemnați prin hotărârea adunării generale vor fi înscrise în cartea de aur a Uniunii studenților iar „donatorii”, pe lângă menționarea lor în cartea de aur, vor avea numele încrustat pe o placă comemorativă pentru eternitate.

§4.

Membrii au dreptul de a participa la lucrările adunărilor generale cu vot consultativ sau decizional și pot fi aleși în conducerea uniunii.

§5.

Primirea membrilor se face de către conducerea uniunii prin majoritate de voturi.

§6.

Chestiunile uniunii se rezolvă de către:

- a) adunarea generală
- b) conducerea uniunii

§7.

Adunarea generală se constituie din membrii activi ai uniunii. Asociațiile vor fi reprezentate printr-un împuternicit.

Adunarea generală ordinară, care dezbate și verifică raportul anual și bilanțul financiar al conducerii, trebuie convocată anual de conducerea uniunii până cel târziu la începutul verii; conducerea uniunii poate convoca oricând adunări extraordinare, dar este obligată s-o convoace dacă cel puțin 30 de membri solicită acest lucru în baza enunțării obiectului pentru dezbatere.

Invitația la adunarea generală se face cu 14 zile înainte prin intermediul a cel puțin două dintre cotidienele germane mai importante publicându-se ordinea de zi.

Adunarea generală convocată conform statutului poate lua decizii indiferent de numărul participanților. Deciziile se iau de către adunarea generală prin întrunirea majorității de voturi din partea participanților. Prezența a cel puțin două treimi din rândul membrilor activi și a reprezentanților asociațiilor recunoscuți ca membri este necesară în cazul deciderii mutării sediului Uniunii studenților în altă localitate sau dacă aceasta va fi dizolvată, pentru a hotărî asupra modului de folosire a averii de care dispune.

Conducerea uniunii fixează locul de desfășurare a adunării generale.

§8.

Adunarea generală își rezervă dreptul de a lua hotărâri în următoarele cazuri:

1. alegerea conducerii pentru Uniunea studenților;

2. administrarea averii aparținând uniunii;
3. fixarea contribuției bănești de care poate dispune conducerea uniunii fără consimțământul prealabil al adunării generale;
4. cinstirea membrilor §3;
5. modificarea statutelor;
6. fixarea cotizației anuale pentru membrii activi;
7. dizolvarea uniunii.

§9.

Conducerea uniunii este formată din președinte, locțiitorul președintelui, secretar, casier și treizeci de consilieri aleși de adunarea generală pe doi ani.

La alegerea consilierilor se vor avea în vedere toate provinciile în care locuiesc germani.

Posturile devenite vacante în răstimpul acesta vor fi ocupate până la epuizarea termenului prin intermediul adunării generale.

Conducerea uniunii are obligația de a reprezenta instituția în afară, să pregătească adunarea generală, să rezolve toate afacerile asociației, care nu intră sub incidența §8 și nu constituie atributul adunării generale.

Conducerea uniunii însărcinează comitetele de onoare și de propagandă, ce se vor constitui în cadrul provinciilor în organizații locale, cu recrutarea membrilor ordinari, a protectorilor, a fondatorilor și donatorilor.

§10.

Membrii recrutați conform §9 obțin acest drept numai prin decizia conducerii uniunii.

§11.

Desființarea uniunii poate fi hotărâtă numai prin prezența a două treimi din membri în cadrul adunării generale și dacă în ordinea de zi se află inclusă cererea de dizolvare a uniunii. Dacă prima adunare convocată conform statutului nu poate lua o hotărâre legală, atunci adunarea generală va fi din nou convocată, în scopul explicit de a hotărî desființarea uniunii, și cu treisferturi majoritate de voturi se va decide dizolvarea acesteia fără a se ține cont de numărul celor prezenți.

§12

Averea uniunii se va folosi, în cazul dizolvării acesteia, numai pentru promovarea instituțiilor științifice ale germanilor din România Mare.

1920 august, Cluj. Informare a Ministerului de Interne, Secretariatul General Cluj către prefectură prin care se aduce la cunoștință că mulți funcționari aflați în serviciul administrativ corespundea direct cu autoritățile din Ungaria, încălcând astfel relațiile diplomatice dintre România și Ungaria.

ROMÂNIA
MINISTERUL DE INTERNE
Secretariatul General Cluj
Direcțiunea
Poliției și Siguranței Generale
Nr. 5161/9993/1920

Către Ministerul de Interne, Secretariatul General
Cluj

Din corespondența sosită din Ungaria și în urma ordinului nostru confiscată de către Direcțiunea poștelor, am constatat în mod clar că foarte multe autorități administrative la care sunt în serviciu unguri, corespundea și azi direct cu autoritățile din Ungaria neținând cont nici de relațiunile diplomatice în care ne aflăm în prezent cu Ungaria și nici de dispozițiunile legale în privința aceasta.

În urma celor de mai sus, cu onoare, vă rugăm să binevoiți a dispune.

Cluj, la VIII. 1920

Inspector General
Dr. G. Bogdan

Arhivele Statului Sălaj, fond Prefectura jud. Sălaj, prefect-adm. nr. 47 / 1921.

1920 septembrie 28, Sibiu. Circulară emisă de Hans Otto Roth către Comitetul executiv al cercului Sibiu cu privire la Congresul Partidului Socialist din Transilvania, în care s-a dezbătut și problema țărănimii și a reformei agrare.

Streng vertraulich!

An den sächsischen Kreisausschuss Hermannstadt

Der am 15. und 16. August l.J. in Klausenburg abgehaltene Kongress der Siebenbürgischen sozialistischen Partei und ihrer Gewerkschaften hat politische und parteiorganisatorische Beschlüsse gefasst, die für unsere sächsische Politik und unsere Volksorganisation von entscheidender Be-

deutung sind. Bekanntlich ist in Klausenburg der Beschluss gefasst worden, auf dem im Herbst in Câmpina abzuhaltenden allgemeinen rumänischen Sozialistenkongress für den Anschluss an die Moskauer dritte Internationale einzutreten. Was aber von viel grösserer Bedeutung für uns ist, liegt in dem Beschlusse, im Laufe des kommenden Herbstes und Winters *die gesamte Parteipropaganda auf die Bauernschaft zu richten*. Sämtliche Führer haben übereinstimmend erklärt, dass die Übernahme der Proletariendiktatur nur möglich sein werde, wenn die Organisation der Fabrikarbeiterschaft auch ausgedehnt wird auf die grossen Massen der Bauern. Zur Durchführung des Beschlusses über die sozialistische Propaganda unter den Landbauern wurden eine ganze Reihe von Entschliessungen gefasst, die zum Teil die politische Grundlage für die Werbetätigkeit bieten, zum Teil aber lediglich die materiellen Mittel für die Propaganda zu schaffen suchen.

Die Brücke zur sozialistischen Propaganda unter dem Bauerntum hat sich der Kongress durch folgenden Beschluss über die Agrarfrage geschaffen:

“Der Kongress fordert die Enteignung der 50 Joch Acker, 5 Joch Garten und 5 Joch Weingarten überschreitenden Grundbesitzes zugunsten der besitzlosen Bauernklasse ohne Unterschied der Nation. Die sozialistische Partei erkennt das Recht der Bauernschaft an, dass sie die Art der Besitzteilung des Grundes selbst bestimmen soll. Da jedoch der Kongress von der Überzeugung durchdrungen ist, dass das Kollektivwirtschaftssystem auch auf dem Gebiete der Landwirtschaft zu einer bedeutenden Hebung der Produktion führt, ist die sozialistische Partei bestrebt, ohne Gewalt, aber mit den Waffen der Aufklärung die Bauern über die Vorteile der Kollektivwirtschaft und der Produktivgenossenschaften zu überzeugen und wird alle dahin zielenden Bestrebungen auf das energischste unterstützen. Zum Zweck der Beleuchtung und allgemeinen Verständlichmachung dieser Agrarfrage beschliesst der Kongress die sofortige Vorbereitung und Durchführung der weitgehendsten Landbauernpropaganda. Der Kongress ist auch bestrebt, diejenige Klasse der Ausgebeuteten, welche ihre eigene wirtschaftliche Lage noch nicht kennt, die Landarbeiterklasse – auf Grund wirtschaftlicher Erziehung und Unterrichtes zum Klassenbewusstsein zu erheben, damit sie mit voller Kraft den Grundsatz selbst auch durchführen könne: dass der Grund dem gehören soll, der ihn bearbeitet. Zur Durchführung dieser Arbeit reicht der industrielle und geistige Arbeiter seine Bruderhand, jenen Sklaven des Grundes, welche durch ihr Missgeschick, den Mangel an Kapital um den elenden Arbeitslohn, der ihnen keine menschliche Existenzmöglichkeit bot, zu Knechten des Grossgrundbesitzers machte.“

Aus diesem Beschluss geht unzweideutig hervor, dass die Sozialdemokratie die Gutgläubigkeit unseres Bauerntums nur dazu gebrauchen will, um ihre Macht durch die Bauernschaft zu verstärken und dann doch durch Kommunisierung des Bodens das Privateigentum auch an Land vollständig zu zerschlagen. Besonders klar führt das auch der Berichterstatter des Kongresses, der Arzt Dr. Valerius Roman aus, der zur Begründung des Beschlusses folgendes anführt: „Wir Sozialisten wollen eine endgültige Lösung der Agrarfrage und fordern daher eine Agrarreform auf der Basis des Kollektivismus. Diese Wirtschaftsordnung soll den Bauern aber nicht

mit Gewalt aufgezwungen werden, sondern sie sollen durch Aufklärung zur Überzeugung gebracht werden, dass dieses System das einzig richtige ist. Denn nur durch dieses System wird erreicht, dass der Boden demjenigen gehört, der ihn bearbeitet und niemand ausgebeutet wird.“

Zur sicheren und raschen Durchführung der sozialistischen Propaganda, vor allem unter dem Bauerntum hat der Kongress von Klausenburg den Beschluss gefasst, dass die sozialistischen Parteiorgane „Wahrheit“, „Tribuna socialistă“ und „Erdely munkas“ zu Tagesorganen zu erheben und zu ihrer Unterstützung ausser den Abonnementsgebühren noch jährlich einen halben Tageslohn das sind ungefähr 50 Kronen besonders zu zahlen. Ausser diesem Betrage soll zur Schaffung eines Widerstandsfonds ein weiterer halber Tageslohn, also nochmals 50 Kronen entrichtet werden. Zur Hebung der Aktionsfähigkeit des Gewerkschaftsrates wird ausserdem noch ein Wochenbeitrag von 50 Hellern eingefordert. So hat denn tatsächlich jedes einzelne Mitglied der sozialdemokratischen Partei jährlich insgesamt 126 Kronen für Propagandazwecke zu zahlen.

Es ist gebietende Pflicht unserer Kreisausschüsse, der in Aussicht genommenen sozialistischen Propaganda sofort vorbeugend entgegenzutreten. Im Burzenland und der Hermannstädter Gegend haben auch schon sozialistische Werbeversammlungen stattgefunden, die bald allgemein fortgesetzt werden sollen. Der Volksrat gestattet sich, die Kreisausschüsse dringend zu ersuchen, sofort eine organisierte Werbetätigkeit zu entfalten und bei der Propaganda alle sächsischen Gemeinden ihres Kreises zu überspannen. Am zweckmässigsten wäre es wohl, eine Reihe gewandter und beweglicher Herren anzuwerben und die Gemeinden zu ständiger, von Zeit zu Zeit immer zu wiederholender Bereisung an sie aufzuteilen. Besonders wirkungsvoll wird es sein, darauf hinzuweisen, dass die vom sächsischen Volksrat einzuhebende jährliche Volkssteuer in der Landbevölkerung pro Kopf nur eine Krone ausmacht, während die sozialistischen Propagandagebühren ausser Gewerkschaftsbeiträgen, Zeitungsabbonementes und dergleichen allein 126 Kronen betragen.

Die Angelegenheit ist von so tiefgehender Bedeutung, dass dringend gebeten wird, die Werbetätigkeit sofort zu beginnen und über ihre Ergebnisse von Monat zu Monat an den Volksrat Bericht zu erstatten. Sollten in einzelnen Gemeinden Versammlungen grösseren Stils notwendig sein, so stehen Ihnen die leitenden Herren des Volksrates zur Mitarbeit jederzeit zur Verfügung.

Diese Zuschrift wird auch der gesamten sächsischen Presse zur Kenntnisnahme zugeschickt.

Hochachtungsvoll
Deutsch-sächsischer Volksrat für
Siebenbürgen
Dr. Hans Otto Roth

Hermannstadt, den 28 September 1920

Arhivele Statului Sibiu, colecția Brukenthal W₁₋₆ nr. 33⁰, f. 129-130.

Strict confidențial!

Către Comitetul cercual săsesc Sibiu

Congresul Partidului Socialist din Transilvania și al sindicatelor care și-a desfășurat lucrările în zilele de 15 și 16 august a.c. la Cluj a luat decizii politice și organizatorice, de importanță hotărâtoare pentru politica săsească și organizația noastră națională. După cum se cunoaște s-a decis ca afilierea la Internaționala a treia de la Moscova să se susțină în cadrul Congresului socialiștilor români ce va avea loc în toamna acestui an la Câmpina. Ceea ce pentru noi este însă cu mult mai important, rezidă în decizia de a concentra întreaga propagandă de partid asupra țărănimii în cursul viitoare toamne și ierni. Toți conducătorii au declarat în unanimitate, că preluarea dictaturii proletare va fi posibilă numai dacă organizațiile din rândul muncitorilor se vor extinde și asupra țărănimii. Pentru realizarea propagandei socialiste printre țărani s-au luat o serie de hotărâri, care în parte oferă suportul politic pentru activitatea propagandistică și în parte vor asigura banii necesari desfășurării muncii de propagandă.

Congresul și-a creat o punte de acces pentru propaganda socialistă în rândul țărănimii prin adoptarea următoarei rezoluții cu trimitere la reforma agrară: „Congresul cere exproprierea a tot ce depășește 50 de iugăre pământ arabil, 5 iugăre grădină și 5 iugăre vie în favoarea țăranilor lipsiți de pământ fără deosebire de naționalitate. Partidul Socialist recunoaște dreptul țărănimii ca să dispună singură asupra modului de împărțire a pământului. Deoarece congresul este convins că sistemul gospodăriilor colective duce la ridicarea substanțială a producției și în domeniul agriculturii, Partidul Socialist depune eforturi pentru convingerea țăranilor despre avantajele gospodăriilor colective și a cooperativelor de producție, fără a se folosi de forță, ci doar prin muncă de lămurire și va sprijini energic toate aspirațiile ce năzuiesc într-acolo. În scopul clarificării și a înțelegerii generale a acestei probleme agrare, congresul a hotărât pregătirea imediată a celor necesare pentru declanșarea unei propagande de proporții mari în rândul țărănimii. Congresul va depune de asemenea eforturi ca să ridice prin educație economică nivelul clasei muncitorilor agricoli, formându-le conștiința de clasă, pentru ca această categorie de exploatați, care nu-și cunoaște propria situație economică, să poată transpune în realitate principiul: pământul să aparțină aceluia care îl lucrează. Pentru realizarea acestui deziderat muncitorii și intelectuali vor întinde mâna de frate acelor sclavi ai pământului, pe care soarta i-a transformat în slugi ale marilor proprietari de pământ, deoarece nedispunând de capital trudesco pentru o leafă de mizerie care nu le asigură o existență omenească“.

Prin decizia luată rezultă fără echivoc faptul că social-democrația vrea să se folosească de credulitatea țăranilor noștri numai pentru a-și întări

puterea în rândul țărănimii și pentru a distruge proprietatea privată în mediul rural prin colectivizarea pământului. În mod explicit s-a exprimat și medicul dr. Valer Roman, raportorul congresului, care motivează luarea acestei decizii astfel: „Noi socialiștii dorim o rezolvare definitivă a problemei agrare și cerem o reformă agrară pe baza colectivizării. Acest sistem economic nu trebuie impus țăranului cu de-a sila, ci prin instruire să ajungă singur la convingerea că este singurul cinstit. Căci numai prin acest sistem se va ajunge ca pământul să aparțină celui ce-l lucrează și să nu mai existe exploatați“.

Pentru realizarea sigură și rapidă a propagandei socialiste, mai cu seamă în rândul țărănimii, congresul de la Cluj a decis ca organele Partidului Socialist „Wahrheit“, „Tribuna socialistă“ și „Erdely munkas“ să devină ziare cotidiene iar pentru subvenționarea lor să se acorde pe lângă veniturile rezultate din abonamente circa 50 de coroane anual, echivalentul unei jumătăți de salariu. Pe lângă această sumă se vor mai acorda alte 50 coroane pentru crearea unui fond de rezistență. Pentru ridicarea capacității de acțiune a consiliului sindical se vor aloca în plus 50 haleri pe săptămână. Prin urmare fiecare membru al Partidului Social-Democrat va avea de achitat anual 126 de coroane în scopuri propagandistice.

Comitetele noastre cercuale au datoria să preîntâmpine propaganda socialistă preconizată. În Țara Bârsei și împrejurimile Sibiului s-au desfășurat deja adunări de propagandă socialistă, care vor căpăta curând o amploare generală. Consiliul Național cere comitetelor cercuale să înceapă de îndată o activitate propagandistică organizată care să cuprindă toate comunele săsești din cercul lor. Cel mai adecvat scopului urmărit ar fi angajarea unor bărbați dibaci și agili, cărora să li se repartizeze comune pe care să le viziteze periodic. Și-ar dovedi eficiența faptul dacă s-ar arăta că impozitele anuale încasate de Consiliul Național Săsesc de la populația din mediul rural se ridică de persoană doar la o coroană, pe când cotizațiile preconizate pentru propaganda socialistă la 126 de coroane.

Importanța acestei chestiuni este atât de covârșitoare încât se impune de îndată declanșarea activității de propagandă iar despre eficacitatea acesteia să se întocmească rapoarte lunare către Consiliul Național. Dacă în anumite comune va fi necesară organizarea unor adunări de mai mare amploare, membrii din conducerea Consiliului Național își vor da concursul.

Această adresă se va difuza spre luare la cunoștință tuturor ziarelor germane.

Cu deosebită stimă
Consiliul Național German-Săsesc pentru Transilvania
Dr. Hans Otto Roth

1920 octombrie 28, Paris. Tratatul între principalele Puteri Aliate (Marea Britanie, Franța, Italia, Japonia) și România privind recunoașterea Unirii Basarabiei cu România (fragment).

T R A C T A T
ÎN TRE
PRINCIPALELE PUTERI ALIATE ȘI ASOCIATE
ȘI
R O M Â N I A

IMPERIUL BRITANIC, FRANȚA, ITALIA, JAPONIA, PRINCIPALELE
PUTERI ALIATE ȘI ROMÂNIA:

Considerând că în interesul păcii generale în Europa trebuie asigurată încă de pe acum în Basarabia o suveranitate care să corespundă aspirațiilor populațiunii și să garanteze minorităților de rasă, religiiune sau limbă, protecțiunea ce le este datorită:

Considerând că din punctele de vedere geografic, etnografic, istoric și economic, unirea Basarabiei cu România este pe deplin justificată;

Considerând că populațiunea Basarabiei a manifestat dorința de a vedea Basarabia unită cu România;

Considerând, în sfârșit, că România din propria ei voință dorește să dea garanții sigure de libertate și dreptate, fără deosebire de rasă, de religiiune sau de limbă, conform cu Tratatul semnat la Paris, la 9 Decembrie 1919, locuitorilor atât ai Vechiului Regat al României, cât și ai teritoriilor de curând transferate;

Au hotărât să încheie tratatul de față și au desemnat ca plenipotențieri ai lor, sub rezerva facultății de a dispune înlocuirea lor pentru semnătură:

CARI S-AU ÎNȚELES ASUPRA STIPULAȚIUNILOR URMĂTOARE:

ARTICOLUL 1

Înaltele părți contractante declară că recunosc suveranitatea României asupra teritoriului Basarabiei, cuprins între frontiera actuală a României, Marea Neagră, cursul Nistrului de la gura sa până unde este tăiat de vechiul hotar dintre Bucovina și Basarabia, și acest vechiu hotar.

(L.S.) DERBY.
(L.S.) ANDREW FISCHER.
(L.S.) G. LEYGUES.
(L.S.) JULES CAMBON.
(L.S.) BONIN.
(L.S.) K. ISHH.
(L.S.) TAKE JONESCO.
(L.S.) D. I. GHICA.

▼
„Monitorul Oficial”, nr. 100, 8 august 1922, p. 4833-4834.

1920 noiembrie 15, Careii Mari. Adresa directorului școlilor medii de stat din Careii Mari înaintată Primăriei orașului prin care se anunță începerea cursurilor de limba română.

No. 229-1920

Școal<ele> med<ii>

On<oratei> Primării a orașului în Careii Mari.

Am onoare a vă aduce la cunoștință că cu ziua de azi la școalele noastre s-a<u> început cursurile de limba română pentru funcționari<i> statului și publici ce<e>a ce vă rog a le aduce la cunoștință: Ora 4-5 p.m.

Careii-Mari, la 15 No<embrie> 1920.

Director,
L.S. Teodor Mureșianu

Arhivele Statului Satu Mare, fond Primăria orașului Carei, dosar 55 / 1920, f. 6.

1920 decembrie 20, Sfântul Gheorghe. Raport al Compănii de jandarmi Trei Scaune către Prefectura județului privind starea de spirit a populației din comuna Araci (Arpatac).

Către,
Prefectura județului Sf. Gheorghe

Am onoare a raporta de starea spiritelor populației din acest județ, precum și asupra situației economice și politice.

Altruismul și toleranța prea mare din partea autorităților române a dat naștere la o încuibare și mai puternică a șovinismului maghiar care se accentuează tot mai puternic atât în straturile păturii culte cât și în clasa țărănească. Dovadă celor de mai sus am onoare a raporta următorul caz concret.

În ziua de 4 decembrie a.c. notarul comunei Arpatac împreună cu un număr considerabil de locuitori au primit cu mare fast pe un preot ungur numit în acea parohie, manifestând prin tricolorul maghiar sub formă de cocardă la butonieră, și afară de aceasta au mai aninat în vârful unui lemn o tablă cu inscripția „Isten Hozot“ cuvânt tradițional războinic al ungarilor. Tabla a fost vopsită în culorile ungurești, iar populația pătrunsă de sentiment național nu se sinchisea că o patrulă de jandarmi patrula în acea

direcție, și care i-a somat să se împrăstie imediat. Somați fiind și de șeful Secției Aita Mare Plut. Sita, notarul comunei a răspuns cu un ton ironic zicând „Acum e pace și nu avem nevoie de a cere autorizații de la Comandamentele militare pentru a manifesta“. Cazul s-a dat în cercetare prim-pretorului plasei Sfântul Gheorghe care ne va comunica rezultatul.

Se anunță că în curând o delegație a bisericii protestante engleze din nou va vizita centrele ungurești. După părerea noastră acești preoți „unitari“ nu au misiuni pentru dogmele creștine după cum spun, ei sunt unelte ale centrelor ungurești de propagandă, pentru a putea menține populația străină într-o stare iritantă, fortificând-o pe terenul național maghiar. De altfel se aud destule expresii printr-o populație, care arată prea puțin respect față de autoritățile române, blamându-le sub diferite forme și persistând în încăpățănarea oarbă a fanteziei, că ei nu pot să se acomodeze cu românii, și puterile mari vor găsi problema lor ca loială pentru o rezolvare independentă, fără concursul României, și fără ca ei să se găsească sub tutela românilor.

Asupra celor raportate mai sus, găsim necesar ca în viitor preoții unitari ziși englezi, să nu mai fie lăsați să pătrundă în sânul populației, distrugând prin aceasta urzeala de luptă politică a populației străine.

Totodată am onoare a raporta și despre starea economică a populației. În comunele din regiunea muntoasă în majoritate locuite de români, se resimte o lipsă completă de cereale, îmbrăcăminte etc. Până în prezent nu s-au luat măsuri pentru a se aduce cele necesare, ci se uzează și acum de specula oribilă ce se comite, fără a se putea înfrâna. Nu ne poate nimeni condamna că nu putem înfrâna specula deoarece populația fiind lipsită și negăsindu-se strictul necesar pentru existență, plătește cât cere fiecare individ. Majoritatea populației române a început să-și vândă vitele din cauza lipsei de nutreț, care se resimte după acum.

Populația străină, ca situație economică se menține bine. Fiecare are vite cornute din abundență, nutreț suficient, și provizie din belșug pentru a trăi.

Fapte de crime, și mai importante nu au fost în acest interval de la 1-10 decembrie a.c.

Comandantul Companiei de Jandarmi Trei Scaune
Căpitan,

Semnătura (ss) indescifrabilă L.S.

Arhivele Statului Covasna, fond Prefectura jud. Trei Scaune, dosar 7549/1920, f. 1-3.

1920 decembrie 22, București. Lege pentru înființarea pe lângă Ministerul de Interne a unui Subsecretariat de Stat pentru afacerile minorităților etnice.

SENATUL

Sesiunea ordinară 1920-1921

0409 – 22 dec. 1920

EXPUNERE DE MOTIVE

România mărită, înfăptuită în urma războiului pentru întregirea neamului cuprinde și cetățeni de altă limbă, naționalitate și confesiune.

Aceștia, potrivit spiritului de toleranță, care ne-a caracterizat întotdeauna, și conform cu hotărârile luate la Alba Iulia, trebuie să găsească în sânul noii lor patrii aceeași solitudine și îndreptățire în fața legilor și autorităților ca și românii de origine.

În actuala stare de lucruri, din cauza lipsei unui organ special care să formeze legătura între Guvernul central și interesele diferitelor minorități, problemele politice, speciale noilor cetățeni ai României, nu au primit întotdeauna rezolvarea cea mai potrivită intereselor generale.

Pentru înlăturarea neajunsurilor inerente acestei situații și ca o dovadă de solitudine față de cetățenii de altă limbă, naționalitate și confesiune, se impune crearea unui organ care să armonizeze diversitatea de interese ale acestor cetățeni cu interesele generale ale statului, contribuind astfel la înfăptuirea adevăratei unificări politice interne.

Călăuzit de aceste considerațiuni, subsemnatul am alcătuit alăturatul proiect de lege, pentru înființarea pe lângă departamentul ce conduc, a unui Subsecretariat de Stat pentru afacerile minorităților etnice, proiect pe care cu onoare îl supun deliberării d-voastre.

Ministru de interne, C. ARGETOIANU

PROIECT DE LEGE

Art. I. Se înființează, pe lângă Ministerul de Interne, un subsecretariat de stat pentru afacerile minorităților etnice.

Art. II. Organizarea, atribuțiile și modul de funcționare ale acestui subsecretariat de stat se vor determina printr-un regulament.

Art. III. Cheltuielile de personal și material ale subsecretariatului de stat pentru afacerile minorităților etnice se vor achita, până la înscrierea în buget, dintr-un credit extraordinar ce se va deschide asupra bugetului de cheltuieli al Ministerului de Interne, pe exercițiul în curs.

Ministru de interne, C. Argetoianu

Această lege s-a votat de Senat în ședința de la 20 decembrie anul 1920 și s-a adoptat cu majoritate de șasezeci și patru voturi, contra douăsprezece.

Vicepreședinte,
(ss) Șt. Meitani

L.S.

Secretar,
(ss) E. Melidon

Secretar general,
(ss) B. Murgulescu

Arhivele Statului București, fond Adunarea Deputaților, dosar 1930, vol. I, f. 104.

49

1920 decembrie 24, Sighetul Marmăției. Raport al primpretorului plășii Sighet prin care solicită subprefectului județului Maramureș luarea de măsuri pentru suspendarea autonomiei comunei Câmpulung la Tisa, deoarece reprezentanții acesteia refuză „să se supună legilor și autorităților românești“.

Nr. 4 – 1920 Prez(idențial).

Domnule Subprefect!

Am onoarea a vă raporta următoarele: Devenind vacant postul de secretar din Câmpulung (la Tisa), s-a scris concurs și s-a publicat în monitorul județului după recerînțele legii. – Până la expirarea termenului nu s-a însumat numai un concurent în persoana lui Solomon Rotschild. – Ziua alegerii s-a fixat pe 23 decembrie și cu conducerea s-a încredințat pe baza § – lui 72 art. 22 1886 domnul pretor Ioan Borody. Reîntorcându-se dânsul mi-a raportat că reprezentanța comunală, adică mai bine zis majoritatea mare a reprezentanților n-a voit să-și exercite dreptul de alegător și a denegat atât conlucrarea pe când au denegat oamenii de încredere și subscrierea procesului verbal, cu diferite excepțiuni din care s-a putut constata în mod hotărât că nu vreau să se supună legilor și autorităților românești. – S-a putut aceasta apoi constata în mod absolut hotărât după terminarea procedurii de alegere, când pretorul Borody a început să scoată jurământul de fidelitate de la secretar în limba română, cei mai mulți dintre membrii prezenți s-au ridicat și au voit a părăsi ostentativ sala. Fiind acest caz nu cel dintâi cu oamenii dătători de ton din Câmpulung (la Tisa) manifestează, mai bine zis încearcă a manifesta în contra statului român, vă rog să binevoiți a interveni la domnul prefect, ci și până atunci, până va putea dispune în chestia aceasta, conform paragrafului 61 de la legea sus amintită Ministerul de Interne să binevoiască momentan a suspenda autonomia comunei Câmpulung (la Tisa). Am onoarea a vă raporta că am recercat Procuratura regească din Sighet ca pe acei membri ai reprezentanței cari au manifestat în contra legilor și în contra statului să îndemne (dispună) procedura criminală (penală). Raportez totodată că

pe baza celor dispuse pe cei inculpați au lăsat să-i dețină și să-i predea judeului de instrucție. Vă rog totodată să interveniți la forul recompetent ca pe cheltuielile comunei să fie trimisă sau o patrulă întărită de jandarmi sau un pluton de roșiori ca să restabilească ordinea și să învețe pe ungurii din Câmpulung (la Tisa) că statul român cunoaște să fie mărinimos și răbdător față de minoritate, chiar așa (însă) nu permite nici cel mai mic gest în contra siguranței statului.

Sighet la 24 decembrie 1920

urgent

Primpretor F. Iurca
Parafa cu: Prefectul județ. Maramureș
Intrat la 26.XII.1920 Nr. 9855

Nr. 9855/1920 ss indescifrabil.

Domnule Prefect

Înaintăm alăturat în copie raportul primpretorului plășii Sighet, vă rugăm să binevoiți a lua măsurile necesare pentru suspendarea autonomiei comunei Câmpulung (la Tisa) deoarece este un caz care trebuiește pedepsit în modul cel mai drastic.

Sighet la 29.XII.1920

ss indescifrabil

Copie urgent. ss indescifrabil

Aprobat ss indescifrabil

Kiadotott 1921 ian. 2

emis la 3 ianuarie 1921

Arhivele Statului Baia Mare, fond Prefectura jud. Maramureș, act nr. 9855 / 1920, f. 1-2.

50

1920, București. Ordinea de zi a Congresului didactic evreiesc convocat pentru zilele de 11 și 12 octombrie 1920, la București.

Comitetul Central al școalelor israelite din Capitală în ședința din 8 septembrie c. ținută în vederea convocării Congresului Comitetelor școlare și a corpului didactic din toată țara (școli primare și secundare de băieți și fete) a decis următoarea ordine de zi pentru consfăturile comitetelor școlare și ale corpului didactic israelit.

I.

Comitetele școlare în ședințele lor de dimineață vor avea de discutat asupra următoarelor chestiuni:

1. Recunoașterea școlilor israelite autorizate ca școli publice și echivalarea certificatelor acestor școli cu cele similare ale statului.

2. Recunoașterea școalelor israelite autorizate, ca persoane juridice, prin comunitățile respective.

3. Cererea subvențiilor absolut necesare întreținerii școalelor israelite din țară.

4. Stabilitatea corpului didactic.

5. Salariile, gradațiile și pensiunile corpului didactic.

II.

Corpul didactic în ședințele de după amiază va discuta:

1. Programul de predare a limbii ebraice.

2. Programul de predare a religiei și istoriei evreilor.

3. Salariile, gradațiile, stabilitatea și pensiunile corpului didactic.

4. Autorizarea profesorilor și a manualelor de limba ebraică, religia mozaică și istoria evreilor.

5. Reorganizarea Asociației generale a corpului didactic israelit din Vechiul Regat și eventuala întindere a organizației asupra teritoriilor alipite.

Membrii corpului didactic din provincie care ar mai avea și alte propuneri ni le vor trimite în scris cel mai târziu până la 30 septembrie.

Reprezentanții comitetelor școlare vor putea lua parte la ședințele corpului didactic și membrii corpului didactic vor putea participa la ședințele comitetelor școlare.

Mărti, 12 octombrie seara, va avea loc o ședință comună pentru sancționarea deciziunilor luate în ambele congrese.

Președinții comitetelor școlare și membrii corpului didactic cari doresc a lua parte la acest congres sunt invitați a trimite de urgență adeziunile lor, cel mai târziu până la 30 septembrie, dlui dr. M. Beck, str. Mircea Vodă 20.

Arhivele Statului Neamț, fond Școala izraelito-română de băieți „Arnold și Charlotte” Tg. Neamț, dosar 46/1920, f. 9.

51

1920, București. Statutele „Asociației culturale a femeilor evreice”.

STATUTELE ASOCIAȚIEI CULTURALE A FEMEILOR EVREICE (A.C.F.E.)

I. NUMELE

Numele Asociației este „Asociația Culturală a Femeilor Evreice” (A.C.F.E.)

II. SEDIUL

Sediul se află în București.

III. SCOPUL

A.C.F.E. urmărește:

- 1) Dezvoltarea conștiinței evreiești.
- 2) Împrăștierea culturii iudaice printre femeile evreice și inițierea lor în problemele iudaismului.
- 3) Recrutarea și instruirea femeilor evreice pentru activitatea practică în folosul reclădirii Palestinei.

IV. MIJLOACELE DE ORGANIZAȚIE

Mijloacele de care se servește organizația pentru desăvârșirea scopului ei sunt:

- 1) Conferințe periodice și șezători artistice-culturale, înființarea unei biblioteci și a unei săli de lectură. Editarea de broșuri.
- 2) Colaborarea la colectarea fondurilor pentru reclădirea Palestinei și adunarea de fonduri speciale, destinate pentru educarea practică a fetelor din Palestina și pentru îngrijirea femeilor și copiilor imigranți în Erez Israel.
- 3) Înființarea de secțiuni în București și provincie.

V. CATEGORII DE MEMBRI ȘI OBLIGAȚIILE LOR

Membrele A.C.F.E. sunt de trei feluri:

- 1) Membrele active: cu dreptul de a alege și de a fi aleasă poate fi orice femeie evreică. Membra activă are obligația de a plăti o cotizație lunară. Cotizația este lăsată la aprecierea fiecărei membre.
- 2) Membrii cotizanți pot fi toți acei (fără deosebire de sex și religie) care ajută la bunul mers al Asociației printr-o cotizație benevolă.
- 3) Membrii onorifici: ca membru onorific poate fi aleasă orice persoană care aduce foloase importante Asociației.

VI. ADMINISTRAȚIA

Conducerea Asociației o are:

- 1) Comitetul. Acesta se compune din 9-11 membre: președinta, 2 vice-președinte, casiera, 2 secretare, 2 cenzore, bibliotecara.

Comitetul are dreptul de a coopta un număr nelimitat de membre consiliere și să creeze comisii (de ex. pentru presă, festivaluri etc.).

Comitetul are îndatorirea de a conduce toate afacerile asociației. El convoacă adunarea generală și cea extraordinară. Deciziile comitetului se iau cu majoritate de voturi.

- 2) Adunarea generală. Adunarea generală se ține de fiecare secțiune, o dată pe an.

Ea alege comitetul de conducere, primește raportul activității vechiului comitet și stabilește programul de activitate a anului în curs.

- 3) Conferința secțiunilor din toată țara. Conferința secțiunilor are loc numai atunci când există în țară cel puțin 3 organizații. Fiecare secțiune trimite la conferință o delegată pentru fiecare 50 de membre. Conferințele urmăresc unificarea acțiunii secțiunilor.

VII. A.C.F.E. ȘI RELAȚIILE EI CU UNIUNEA MONDIALĂ A FEMEILOR SIONISTE

A.C.F.E. este afiliată Uniunii Mondiale a Femeilor Sioniste din Londra și se conformează deci obligațiilor ce decurg din această afiliere și colaborează la acțiunile Uniunii Mondiale în Palestina.

VIII. DIZOLVAREA ASOCIAȚIEI

A.C.F.E. nu poate fi dizolvată decât printr-un vot de 2/3 al unei adunări generale care decide în acest caz asupra întrebuirii averii sale.

Arhivele Statului București, fond Prefectura Poliției Capitalei, dosar 5 / 1920, f. 1-2.

52

1920. Raport al Direcției Siguranței Generale a Statului referitor la evreii din Transilvania; în anexă, declarația evreilor din Transilvania referitor la unirea Transilvaniei cu România.

CHESTIUNEA EVREIASCĂ

Problema evreiască este, nu numai în Transilvania și în Vechiul Regat, dar chiar și în statele occidentale, o chestiune la ordinea zilei, o problemă cu repercusiuni internaționale, care cere o rezolvare într-un fel sau altul și față de care trebuie să avem o deosebită atențiune.

În Transilvania problema evreiască începe a deveni din ce în ce mai interesantă.

Până în prezent toți locuitorii de naționalitate evrei din Transilvania oportuniști din fire au urmat în noul stat față de noua conducere o politică de rezistență pasivă păstrând o neutralitate expectativă având convingerea fermă în restaurarea Ungariei în vechile ei frontiere, sprijinind în acest scop toate acțiunile interne și externe față de stăpânirea românească.

După înfrângerea bolșevismului din Ungaria deslănțuindu-se asupra lor furia populației din Budapesta prin pogromuri îngrozitoare, văzând pe de altă parte că cumpăna Conferinței de Pace atârna înspre România, întreaga populație evreiască a început în mod brusc a părăsi numai la suprafață atitudinea oarecum dușmănoasă având în vedere numai și numai interesele lor de rasă.

Așa că în toată Transilvania a pornit un curent nou între evrei în urma căruia – după afirmațiile președintelui Uniunii Naționale a Evreilor ardeleni – 90% din evreime adoptă hotărârile de la Alba Iulia și se declară a fi cetățeni loiali ai statului român. Bineînțeles că și aceasta urmărește un oarecare scop al lor.

Se proiectează înființarea Uniunii Naționale Evreiești din Ardeal în care rolul de conducători îl au Dr. Teodor Fischer, avocat în Cluj și Haim Weissburg.

Originea acestei societăți își are primele începuturi la sioniștii cu tendințe naționale pronunțate: limbă națională, autonomie națională, școli cu limba de propagandă ebraică, și cari conform principiilor lui Herzl Teodor, Max Nodan, Zaugwill, cer ca pentru jidovii apăsați, asupriți din

țările balcanice și Rusia să se facă o țară liberă, unde acești nefericiți să aibă libertate și odihnă.

Primele începuturi de grupări ale evreilor în societăți sioniste /naționale/ sunt a se căuta în Budapesta la societatea „Macabei”, unde tineretul evreiesc a dezvoltat cea mai febrilă activitate în favorul sionismului. Și era atunci în toată fosta Ungarie de abia 1000 de aderenți ai sionismului care pe lângă toate celelalte, aveau ca scop vădit reînvierea limbii ebraice, și autonomie națională. Partea cea mai mare din coreligionari îi luau în răs, ei însă nu s-au descurajat.

Survenind războiul mondial în 1914, toată acțiunea încetează. Izbucnește revoluția în noiembrie 1918, țin în Cluj o adunare în care cu un entuziasm de nedescris aderă cu toții la sionism, și în mod provizoriu aleg o comisiune de membri care să-l conducă.

O parte din comunitățile evreiești din provincie aderă la această mișcare, și o parte nu. În special, Sibiul și Blajul nici nu vor să știe de această mișcare.

Toată această mișcare implica în sine cel mai cras separatism și emancipare față de puterea statului în care trăiesc.

Aderenți și grupări sioniste naționale sunt din pătura tinerilor intelectuali.

Când asociația națională evreiască începuse să ia pregătiri în mare se începe fățiș în presa ungară – jidovească, lupta contra sioniștilor. Lupta e îndârjită, e pusă la cale de rabini, care își tem situația de conducători.

E fapt cunoscut, că până acum conducătorii atât bisericești cât și politici ai evreilor erau rabini. Ori prin formarea grupării sionismului, pusă la cale de tinerii laici, grupându-se în jurul și sub conducerea lor poporul evreiesc din orice țară ar fi, autoritatea și influența rabinilor asupra credincioșilor scade, câștigând preponderență laicii. Contrarii sionismului așa numiții „CHASIDEI” „Ortodocși” pe lângă că sunt indignați și nu admit, ca oamenii bătrâni, – ca rabinii – să fie conduși de copii tineri abia ieșiți de pe băncile școlii, dar însuși fondul pe care se bazează gruparea se deosebește de sioniști neadmițând emigrarea evreilor din nici o țară în Palestina, ci ei să rămână acolo unde sunt, căutând a se dezvolta în statul respectiv – pe bazele și în cadrele culturii naționale evreiești și gruparea aceasta e cea mai mare. Nu demult ținând o adunare în Dej, care s-a declarat contra sioniștilor și din aderențe s-a putut constata că 45% din evreimea din Transilvania sunt „Chasidei” „Ortodocși”.

A treia grupare a evreilor, sunt „Neologii” adică asimilații. Aceștia, numai prin origine, prin naștere, mai au ceva legături cu ungurii. Proporția acestora față de celelalte e cam de 20%.

Societatea Națională a Evreilor a luat ființă în noiembrie 1918, după sistemul Senatelor Naționale, după cum am spus ca o emanație din sânul grupării sioniste.

În cursul unui an a câștigat destui aderenți, fiindcă firii separatiste a evreului convenea ideea accentuării evreimii ca națiune aparte. Afară de aceea legăturile societății naționale cu societatea „Palestina” din Anglia și cu alte societăți similare din apus, le întărește și cimentează legăturile cu conaționalii lor din alte state, sprijinindu-se în mod reciproc, ajungându-și în modul acesta scopul lor de a domina oriunde sunt și prin orice mijloace.

Această societate încă nu are statute și regulamente, deoarece – după cum spun ei – împrejurările de față nu le-au dat posibilitatea de a ține o adunare, la care să ia parte toți evreii din România.

În 25 ianuarie 1920, au ținut o ședință Sfatul Dirigent/ compus din 50 persoane/ cu următorul program aici alăturat.¹

Și precum au început lupta contra sioniștilor, așa s-a început și contra Societății Naționale Evreiești, cu multă înverșunare din partea neologilor, cari nici nu voiau să știe de această uniune, contestându-i dreptul de a reprezenta populația evreiască și de a vorbi în numele lor.

Cu toată lupta ce o duc neologii în contra Uniunii Naționale, în fond tot aceleași scopuri urmăresc toți evreii, atât că în forma și în armele de luptă se deosebesc diferitele grupări una de alta; neologii sunt dușmani fățiși – fiind maghiarizați – pe când Uniunea Națională prin drepturile pe care speră să le câștige ar căuta să întroneze pe lângă drepturi egale un fel de stat în stat în România cu ajutorul evreilor din Vechiul Regat.

În Timișoara li s-a dat un liceu evreilor în care se predă în limba maghiară, un nou prilej de a susține cultura maghiară.

Dr. Fischer Teodor, unul dintre conducătorii Uniunii Evreiești, cu toate că trâmbița unirea cu Vechiul Regat, totuși, ca avocat n-a depus până în prezent jurământul de credință.

De altfel tot scopul ce-l urmăresc unioniștii și toată atitudinea Uniunii se poate vedea din declarația lui dr. Fischer aici alăturată.

În ziua de 11 ianuarie 1920, studenții evrei din Cluj au ținut o adunare de organizare. Au profitat cei ce au fost în Cluj, sub conducerea studentului medicinist Uyhely Iosef, un ungur încarnat – evreu neolog – pentru a răsturna celelalte grupări ale evreilor și a pune mâna pe conducere, evreii neologi cu sentimente ungurești, și care sprijină toate acțiunile ungarilor. Intenția acestora e ca să se înființeze pe lângă căminul studentesc românesc, unul unguresc, unul evreiesc, și bine înțeles că și acesta tot caracterul unguresc îl va avea, fiind un focar al culturii ungurești, având limba de conversație și corespondență cea ungurească. În legătură cu aceasta se va începe o organizare a studenților maghiari în strânsă legătură cu studențimea de naționalitate evrei.

În zilele acestea au sosit și sosesc mulțime de studenți la Universitatea din Cluj. Toți aceștia vor fi adevărate unelte ale ungarilor în contra noastră.

În fața acestui pericol studențimea română a cerut rectorului Universității să nu permită înscrierea lor.

Deci e de prevăzut lupta, care se va începe între studențimea română și evreo-maghiară, care probabil va avea răsunet la București, Cernăuți, Iași și poate și la alte universități europene.

În fața acestei situații puțin clare, nehotărâtă și ici coala dușmănoasă a evreimii din Transilvania, pentru a nu avea alte repercusiuni, și mai vârtos, temându-se cei din București, că atitudinea conaționalilor lor, mai mult favorabilă ungarilor în România Mare să nu fie exploatată mai târziu, în defavorul lor.

În zilele acestea a sosit în Oradea Mare rabinul Chalem Șor din București, care ținând slujba în biserica evreiască, a adus rugăciuni pentru rege și regină și pentru conducătorii politici. La evrei le-a spus ca să se

1 Din rațiuni de spațiu tipografic, programul nu este publicat.

alipească cu trup și suflet de cei din Regat care sunt egali în drepturi cu ceilalți cetățeni. A plecat în Maramureș. La o parte din evrei a lăsat impresie bună, iar o parte, cea mai mare, au lansat versiuni că e plătit anume de Guvernul român.

Oricâte grupări ar fi, și oricâte manifestări de unire și alipire ar arăta la suprafață, față de România Mare toate acestea sunt numai jocuri de forma cunoscută fiind în fond toată atitudinea dușmănoasă a evreilor din Transilvania pentru ca să-și poată mai bine ajunge scopurile lor personale. În orice acțiune, care ar avea de aparență o manifestare favorabilă noii stări de lucruri, în realitate, nu e decât o tendință spre independența lor națională, din orice stat ar fi, și o solidară uniune defensivă și ofensivă, pe orice teren – bine înțeles numai cel militar, nu – a tuturor evreilor din complexul de state ale lumii acesteia în care trăim.

Subinspector General
s.s. indescifrabil

Șeful serviciului
s.s. indescifrabil

▼
Arhivele Statului București, fond Casa Regală, dosar 20/1920, f. 1-5.

*

“Problema evreiască a fost privită întotdeauna prin prisma urii de rasă și nimeni dintre politicienii statelor în trecut nu se ocupau cu gândul de a rezolva în mod serios această chestiune. Noi am crezut, că orice popor prin el însuși se înalță și poate realiza idealul său. De aceea curentul naționalist /sionist/ a pătruns repede în toate unghiurile locuite de evrei. Azi mai mult decât 90% dintre evrei sunt naționaliști /sioniști/. Singura metodă de canalizare a tendințelor, care din partea antisemiților se taxează de subminatoare și iritantă, este lupta pentru emancipare a evreilor. Noi sperăm, că în lupta noastră națională vom fi sprijiniți de către toate națiunile conclocuitoare și de guvern.

Noi evreii suntem neutri în fața problemelor externe, dar oricare este hotărârea Conferinței de Pace, ne plecăm în fața ei, și considerând caracterul real al situației, precum fiind și în posesia unor informații particulare, suntem încredințați că unirea Ardealului și a părților românești din Ungaria, anunțată prin presă, este consfințită și de Conferința de Pace.

Ar fi consult, ca această hotărâre să fie publicată în mod oficial. Noi declarăm solemn, că vom fi cetățeni loiali ai noului stat. Vom sprijini acțiunea de încheiere a statului nou și dorim înflorirea României.

Avem încredere în Guvernul român și sperăm că principiile de guvernare ale bărbatilor de stat români se vor traduce în fapte.

Noi am avut strânse legături culturale-politice cu ungurii în trecut și nu putem deveni din senin dușmani ai lor. Totuși în fața situației noi care s-a creat și în urma politicii de intoleranță practică în Ungaria față de evrei, raportul între noi s-a modificat mult. Nu ne identificăm nici cu politica lor de rezistență, vă repet: noi suntem neutri. În curând însă vom lua parte la luptele politice interne. Dar această intenție a noastră este paralizată în mod temporar prin măsurile excepționale, care sunt azi în vigoare.

Programul nostru este autonomie culturală deplină și crearea posibilităților pentru validitatea noastră în viața de stat. În primul rând votul proporțional.”

▼
Arhivele Statului București, fond Casa Regală, dosar 20/1920, f. 5-7.

1920, București. Tabele cuprinzând repartizarea după naționalitate a populației rurale și urbane din Transilvania, Banat și celelalte ținuturi alipite (publicate în 1923).

Tabel No. 1

no. crt	JUDEȚELE	POPULAȚIA TOTALĂ RURALĂ			POPULAȚIA		
		1900	1910	1920	ROMÂNI		
					1900	1910	1920
1	Alba de jos	186.090	194.300	190.841	155.037	160.027	161.508
2	Arad	335.762	355.154	335.479	222.031	237.356	232.644
3	Bihor	379.340	421.734	421.599	226.833	250.048	267.390
4	Bistrița-Năsăud	106.933	114.607	108.115	78.503	83.094	81.337
5	Brașov	58.919	60.143	61.618	22.638	23.305	23.955
6	Caraș-Severin	421.442	438.667	396.609	321.375	326.135	304.412
7	Ciuc	118.496	133.114	128.704	15.859	17.833	27.648
8	Cojocna	204.361	229.739	223.510	140.229	157.435	163.544
9	Făgăraș	86.344	88.595	87.064	81.153	82.262	83.455
10	Hunedoara	283.029	316.155	297.806	247.561	262.134	251.609
11	Maramureș	110.710	129.004	64.440	71.456	77.814	77.814
12	Mureș-Turda	171.544	186.762	180.889	64.529	68.881	82.043
13	Odorheiu	110.230	113.929	109.193	2.840	2.725	4.464
14	Sălaj	193.996	215.193	210.083	123.988	134.99	136.424
15	Sătmăr	226.336	239.565	230.333	123.695	124.132	148.143
16	Sibiu	128.841	134.928	135.342	96.450	99.868	99.075
17	Solnoc-Dobâca	220.883	229.767	218.770	176.125	180.933	177.820
18	Târnava-Mare	126.316	128.613	127.179	56.670	54.621	60.965
19	Târnava-Mică	101.934	107.266	104.931	53.781	53.688	55.117
20	Timiș-Torontal	441.678	438.461	406.040	167.768	166.783	156.385
21	Trei Scaune	124.492	133.336	128.916	19.352	22.805	27.554
22	Turda-Arieș	148.462	160.920	160.553	114.035	122.279	125.136
Total		4.286.138	4.570.099	4.392.578	2.574.922	2.574.922	2.702.599

Tabel No. 1

RURALĂ, REPARTIZATĂ PE NAȚIONALITĂȚI

UNGURI			GERMANI			EVREI			ALȚII		
1900	1910	1920	1900	1910	1920	1900	1910	1920	1900	1910	1920
23.041	24.976	20.441	6.357	6.218	6.356	—	—	1.315	1.655	3.132	1.221
70.028	75.334	58.809	28.527	27.630	28.512	—	—	2.516	15.176	14.834	12.998
142.253	158.699	132.111	1.946	2.042	1.386	—	—	11.148	8.308	10.945	9.564
6.157	7.913	3.643	20.149	19.774	15.343	—	—	4.838	2.124	3.826	2.954
17.076	17.541	18.447	18.771	18.701	18.988	—	—	55	434	596	173
16.330	25.176	14.386	47.034	47.345	44.228	—	—	1.531	36.703	40.011	32.052
101.359	113.748	99.027	921	920	207	—	—	1.403	357	613	419
54.781	60.821	48.404	7.274	6.711	5.672	—	—	3.776	2.077	4.772	2.114
2.248	3.109	1.475	2.384	2.233	1.868	—	—	103	559	991	163
23.590	40.853	31.999	6.927	6.208	6.852	—	—	2.888	4.951	6.960	4.458
10.062	11.435	7.404	20.671	26.582	2.917	—	—	25.509	15.537	19.625	15.360
100.512	108.429	90.101	3.821	4.712	3.361	—	—	2.964	2.682	4.740	2.420
104.925	108.570	101.692	1.978	1.990	1.803	—	—	862	487	644	372
64.900	73.805	59.983	1.375	777	754	—	—	7.224	3.733	5.812	5.698
89.233	107.564	42.361	11.564	6.352	28.444	—	—	9.954	1.844	1.517	1.441
1.788	2.032	1.213	29.284	30.580	31.755	—	—	55	1.319	2.448	3.244
36.039	39.374	29.799	6.629	6.266	2.675	—	—	8.241	2.090	3.194	1.235
13.348	14.072	12.303	52.474	52.872	53.508	—	—	327	3.824	7.048	76
27.508	29.079	26.690	18.879	19.658	19.917	—	—	1.149	1.766	4.841	2.058
45.423	56.214	43.022	178.975	163.321	159.941	—	—	1.999	49.512	52.143	44.693
104.202	109.187	100.189	268	422	209	—	—	502	670	922	462
31.957	34.956	31.857	563	476	77	—	—	1.868	1.877	3.209	1.615
1.086.760	1.222.887	975.356	466.771	451.790	433.763	—	—	90.227	157.685	192.823	144.790

Tabel No. 2

no. crt.	JUDEȚELE	POPULAȚIA TOTALĂ URBANĂ			POPULAȚIA		
		1900	1910	1920	ROMÂNI		
					1900	1910	1920
1	Alba de jos	26.262	27.265	24.121	11.062	11.456	11.598
2	Arad	56.260	63.166	62.490	9.556	10.279	12.469
3	Bihor	50.177	64.169	68.081	3.335	3.604	8.441
4	Bistrița-Năsăud	12.081	13.236	3.753	4.470	3.716	
5	Brașov	36.646	41.056	40.335	11.248	11.786	12.183
6	Caraș-Severin	22.623	27.817	27.655	8.869	10.143	11.903
7	Ciuc	9.906	12.606	11.495	97	199	734
8	Cojocna	49.295	60.808	83.542	6.039	7.562	28.274
9	Făgăraș	6.457	6.579	6.852	2.292	2.174	2.906
10	Hunedoara	20.809	23.970	22.622	9.452	9.541	10.960
11	Maramureș	17.445	21.370	23.691	1.697	2.001	4.964
12	Mureș Turda	26.074	32.827	39.062	2.873	3.028	5.504
13	Odorheiu	8.054	10.244	10.192	88	115	211
14	Sălaj	13.297	14.947	16.295	1.463	1.288	3.098
15	Sătmar	58.030	68.269	69.458	3.957	4.109	13.924
16	Sibiu	37.347	41.993	40.173	11.963	13.804	13.645
17	Solnoc Dobâca	16.251	18.309	19.061	4.184	4.792	6.045
18	Târnava-Mare	18.822	20.213	21.685	5.109	5.760	6.647
19	Târnava-Mică	7.263	8.825	8.635	1.495	1.897	2.684
20	Timiș-Torontal	59.229	72.555	82.689	6.298	7.566	15.892
21	Trei Scaune	12.769	14.794	15.989	87	158	1.411
22	Turda Arieș	12.117	13.455	15.059	2.768	3.389	4.476
Total		577.205	678.423	721.546	107.685	119.121	181.678

Tabel No. 2

URBANĂ, REPARTIZATĂ PE NAȚIONALITĂȚI											
UNGURI			GERMANI			EVREI			ALȚII		
1900	1910	1920	1900	1910	1920	1900	1910	1920	1900	1910	1920
13.319	14.131	9.406	1.596	1.051	787	-	-	2.247	285	627	83
38.929	46.085	39.399	5.643	4.365	3.012	-	-	5.306	2.132	2.437	2.304
44.750	58.421	40.744	1.404	1.416	598	-	-	17.880	688	728	418
2.318	2.824	1.302	5.887	5.835	5.163	-	-	2.018	123	107	165
14.115	17.831	15.137	10.644	10.841	11.293	-	-	1.505	639	598	217
4.807	8.288	4.562	8.269	8.570	8.348	-	-	2.234	678	816	608
9.604	12.140	9.951	141	160	78	-	-	458	64	107	274
40.845	50.704	41.583	1.784	1.676	2.703	-	-	10.633	627	866	979
2.911	3.357	2.500	1.243	1.003	967	-	-	457	11	45	28
8.726	11.867	7.979	2.260	1.8793	1.669	-	-	1.768	369	669	246
12.658	17.542	6.552	2.329	1.257	149	-	-	11.026	761	570	1.000
19.298	25.737	25.742	3.625	3.600	2.998	-	-	4.587	278	462	261
7.682	9.888	9.653	247	212	154	-	-	163	28	29	11
11.582	13.507	10.761	119	39	77	-	-	2.132	133	113	227
52.720	63.007	34.532	902	886	7.816	-	-	12.411	451	267	775
6.296	8.127	4.545	18.394	19.177	20.101	-	-	1.405	694	885	477
11.173	12.621	7.639	623	635	106	-	-	4.265	271	261	1.006
3.791	4.402	3.884	9.295	9.352	10.311	-	-	639	627	699	204
4.93	5.823	4.702	413	614	455	-	-	636	372	491	158
19.136	28.552	26.185	19.614	31.644	29.188	-	-	8.296	4.181	4.793	3.128
12.553	14.331	13.979	95	195	220	-	-	34	60	33	
18.149	9.674	9.660	91	100	131	-	-	701	409	292	92
351.045	438.859	330.397	104.620	104.521	105.664	-	-	91.113	13.855	15.922	12.694

Buletinul statistic al României, editat de Direcția generală a Statisticii din Ministerul Industriei și Comerțului, nr. 2/1923, p. 50-53.

1920, București. Tabel cuprinzând repartizarea populației pe orașe, după naționalitate (publicat în 1923).

Tablou No.3

No. curent	NUMELE ORAȘELOR	Numărul locuitorilor	Români	Unguri	Germani	Evrei	Alții
1	Abrud	2.226	1.439	713	44	28	2
2	Aiud	8.108	18.954	5.604	103	437	10
3	Alba-Iulia	9.645	5.228	2.041	536	1.770	70
4	Arad	62.492	12.469	39.399	3.012	5.206	2.304
5	Baia-Mare	12.780	5.075	4.652	1.232	1.792	99
6	Baia-Sprie	4.008	1.438	1.872	496	193	9
7	Bistrița	12.364	3.716	1.302	5.163	2.098	165
8	Brașov	40.235	12.183	15.137	1.292	1.505	217
9	Caransebeș	7.619	4.282	327	2.365	460	185
10	Careii-Mari	15.294	2.938	3.337	5.932	2.571	516
11	Cluj	831.542	28.274	41.583	2.073	10.633	979
12	Dej	12.500	3.460	5.601	58	3.224	157
13	Deva	7.237	2.606	3.680	135	728	88
14	San-Dicio-Martin	4.709	1.220	2.870	56	490	72
15	Făgăraș	6.852	2.900	2.500	967	457	28
16	Gheorgheni	8.820	466	7.994	29	270	71
17	Gherla	6.561	2.585	2.038	48	1.041	849
18	Hațeg	4.403	2.425	843	170	554	51
19	Hunedoara	4.198	1.822	1.964	194	175	43
20	Ibașfălău	3.926	1.464	1.831	399	146	86
21	Lugoj	20.036	7.621	4.235	5.983	1.774	423
22	Mediaș	10.124	3.219	1.631	4.691	435	148
23	Mercurea-Ciuc	2.675	268	1.957	49	188	213
24	Ocna-Sibiului	4.142	2.987	1.048	104	12	1
25	Odorhei	10.192	211	9.653	154	163	11

26	Oradea-Mare	68.081	8.441	40.744	598	17.880	418
27	Orăștie	7.144	4.107	1.492	1.170	311	64
28	Reghinul-Săsesc	8.074	1.557	2.564	2.522	1.341	90
29	Sătmăr	37.376	4.543	24.671	156	785	151
30	Sf. Gheorghe	11.189	1.337	9.145	198	280	29
31	Sibiu	32.748	8.553	4.291	18.218	1.310	376
32	Sighet	23.691	4.964	6.552	149	11.026	1.000
33	Sighișoara	11.561	3.428	2.253	5.620	204	56
34	Sebișul-Săsesc	7.425	5.092	254	1.883	95	101
35	Șimleul-Silvaniei	6.926	1.792	3.441	38	1.580	75
36	Târgul-Murăș	30.988	3.947	23.978	446	3.246	171
37	Târgul-Săcoesc	4.800	74	4.634	22	66	4
38	Timișoara	82.689	15.892	26.185	29.188	8.296	3.128
39	Turda	15.059	4.475	9.660	131	701	92
40	Zalău	9.369	1.306	7.320	39	553	152
Total		721.546	181.678	330.297	105.664	91.113	12.694

Buletinul statistic al României, editat de Direcția generală a Statisticii din Ministerul Industriei și Comerțului, nr. 2 / 1923, p. 54.

55

1920, București. Tabel statistic cuprinzând situația întreprinderilor industriale din Basarabia, după naționalitatea și religia patronului (publicat în 1922).

Vezi Tabel 3 pe verso.

Buletinul statistic al României, editat de Direcția generală a Statisticii din Ministerul Industriei și Comerțului, nr. 8 / 1922, p. 123.

No. curent	PE ORAȘE ȘI JUDEȚE	FELUL FABRICELOR ȘI UZINELOR																								
		Fabrici de săpun	Fabrici de ulei	Fabrici de bere	Fabr. de bomboane	Fabrici de piele	Fabrici de spirit și coniac	Fabrici de apă gazoasă	Fabrici de țigla	Fabrici de macaroane	Prăvălii	Manuf. și Galant.	Mori	Ferării	Lemnării	Croitorii	Bucătării	Cârciumi	Cismării	Tâmplării	Ateliere mecanice	Tipografii	Rotării	Restaurante	Alte firme	TOTAL
A) COMUNE URBANE																										
1	ORAȘ: Hotin	1	4	2	-	-	1	-	-	-	-	3	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	14
2	" Soroca	1	4	1	-	-	-	1	-	-	20	9	12	5	48	6	12	61	11	3	4	7	-	15	220	
3	" Bălți	2	10	1	2	-	-	1	-	-	23	1	10	8	-	5	-	17	-	-	-	-	-	-	-	80
4	" Orhei	2	1	1	-	2	-	1	1	-	-	-	9	3	-	-	-	-	7	2	-	-	-	1	30	
5	" Chișinău	4	3	4	-	9	8	10	-	10	85	194	1	19	?	68	63	24	97	3	20	3	3	78	196	908
6	" Tighina	-	1	1	-	-	-	2	-	-	-	-	4	12	-	7	-	-	4	-	6	-	1	-	2	40
7	" C. Albă	1	-	-	-	-	1	1	-	1	13	-	1	5	-	20	-	-	24	5	8	-	1	-	-	81
8	" Ismail	-	1	1	-	-	1	4	2	1	30	-	13	29	6	24	4	15	41	5	6	-	3	-	12	198
9	" Cahul	1	3	-	-	-	-	2	-	-	15	-	2	17	7	15	10	-	14	4	6	2	-	2	15	115
Total-oraș		12	27	11	2	11	11	22	3	12	186	194	34	113	35	184	88	51	259	35	51	9	15	80	241	1.686
B) COMUNE URBANE																										
1	JUDEȚ: Hotin	7	7	-	-	-	1	-	-	-	37	-	27	6	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	16	102
2	" Soroca	-	1	-	-	18	1	-	-	-	-	-	26	4	3	18	2	-	17	-	-	-	-	-	6	96
3	" Bălți	4	58	-	-	-	-	1	-	-	-	-	90	27	17	16	5	-	32	-	-	-	-	-	6	256
4	" Orhei	-	26	-	-	-	2	-	-	-	40	-	35	31	14	18	3	3	36	-	-	-	-	-	68	276
5	" Chișinău	1	11	-	-	1	2	-	5	-	22	-	21	37	15	2	-	25	22	-	-	-	-	-	7	171
6	" Tighina	-	4	-	-	-	-	-	-	-	6	-	50	43	30	8	-	5	21	-	-	-	-	-	11	178
7	" C. Albă	2	21	-	-	-	-	-	-	-	16	-	66	136	111	22	-	27	79	-	-	-	-	-	89	564
8	" Ismail	-	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	70	85	51	10	-	3	21	-	-	-	-	-	39	301
9	" Cahul	-	13	-	-	-	-	-	-	-	6	-	27	48	19	8	-	10	23	-	-	-	-	-	20	174
Total-județe		14	163	-	-	19	6	1	5	-	127	-	412	417	260	102	10	74	251	-	-	-	-	-	262	2.123
RECAPITULAȚIE																										
1	Total-oraș	12	27	11	2	11	11	22	3	12	186	194	34	113	55	184	88	51	259	35	51	9	15	80	241	1.686
2	Total-județ	14	163	-	-	19	6	1	5	-	127	-	412	417	260	102	10	74	251	-	-	-	-	-	262	2.123
TOTAL G-RAL		26	190	11	2	30	17	23	8	12	313	194	446	530	295	286	98	125	510	35	51	9	15	80	503	3.809

RELIGIUNEA PATRONULUI					NAȚIONALITATEA PATRONULUI										Total Patroni	Total lucrători angajați ocazional	LUCRA-TORII		NUMARUL UCENICILOR					Câte ceasuri pe zi se lucrează în ateliere
Ortodoxă	Mozaică	Catolică	Protestantă	Altă religie	Român	Rus	Ucrainean	Polon	Lipovan	German	Bulgar	Evreu	Găgăuț	Altă nație			Din ateliere	Din afară de atel.	De la 10-15 ani	De la 15-20 ani	Peste 20 ani	TOTAL		
1	13	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	13	-	-	14	69	69	-	-	6	13	19	8	
59	151	6	1	3	34	23	2	6	-	1	-	154	-	-	220	142	142	-	19	8	-	27	8	
11	41	1	-	27	9	1	-	1	1	-	-	68	-	-	80	122	78	44	-	-	-	-	8	
5	25	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	25	-	-	30	61	61	-	12	-	-	12	8	
149	738	9	3	9	69	64	3	8	6	5	-	738	-	15	908	781	583	198	22	34	8	64	8	
19	21	-	-	-	3	16	-	-	-	-	-	21	-	-	40	74	74	-	7	11	3	21	8	
40	31	14	3	-	4	34	-	2	-	3	2	43	-	-	88	129	104	25	57	35	6	98	9	
145	46	7	-	-	11	90	2	3	14	1	27	47	-	3	198	310	295	15	18	35	67	120	10	
63	46	1	5	-	37	20	-	1	-	4	3	47	-	4	115	14	14	-	6	5	11	22	8	
492	1.112	38	12	39	173	248	7	21	21	14	32	1.155	-	22	1.693	1.702	1.420	282	141	134	108	383	8 1/2	
36	56	7	-	3	34	3	-	5	-	2	-	56	-	2	102	373	138	235	12	4	-	16	8	
30	60	4	-	2	30	-	-	4	-	-	-	60	-	2	96	140	139	1	-	1	13	14	11	
168	47	6	4	31	167	7	2	3	-	4	1	45	-	27	256	418	309	109	-	2	10	12	8	
100	170	2	2	2	94	7	1	1	-	2	-	170	1	-	276	200	182	18	20	3	-	23	10	
115	42	4	2	8	101	14	2	2	4	4	4	38	-	2	171	105	80	25	2	4	10	16	10	
128	25	9	6	10	82	21	1	8	-	13	3	29	15	6	178	119	80	39	17	10	2	29	9	
281	46	37	202	3	109	65	20	3	2	234	92	40	-	4	569	346	229	117	11	20	6	37	10	
273	8	9	-	11	63	98	9	-	14	11	77	8	2	19	301	169	136	33	17	23	10	50	10	
143	8	5	16	2	101	5	-	3	-	18	10	8	26	3	174	121	76	45	13	3	-	16	9	
1.274	462	83	232	72	781	220	35	29	20	288	187	454	44	65	2.123	1.991	1.369	622	92	70	51	213	9.44	
492	1.112	38	12	39	173	248	7	21	21	14	32	1.155	-	22	1.693	1.702	1.420	282	141	134	108	383	8 1/2	
1.274	462	83	232	72	781	220	35	29	20	288	187	454	44	65	2.123	1.991	1.369	622	92	70	51	213	9.44	
1.766	1.574	121	244	111	954	468	42	50	41	302	219	1.609	44	87	3.816	3.693	2.789	904	233	204	159	596	9 1/2	

1921 ianuarie 19, Sighetul Marmăției. Circulara subprefectului județului Maramureș privind organizarea unui curs gratuit pentru însușirea limbii române de către funcționarii de stat, comunali, administrativi etc. din principalele instituții, unități de stat și particulare din județ.

Către

- 1) Direcțiunea financiară
- 2) Primăria orașului
- 3) Regiunea silvică
- 4) Președintele de tribunal
- 5) Direcțiunea spitalului

Cu începere de la 1 februarie 1921 se va ține un curs de limba română pentru funcționarii de stat, comunali, administrativi, etc.

Cursul se va face de către prim-notarul județului, dr. Al. Moldovan și este gratuit.

Durata se va fixa după înscriere.

Fiecare participant se obligă la sfârșitul cursului să se prezinte înaintea unei comisii care-l va examina și va elibera un certificat despre rezultat.

Cursul se va ocupa, în special, cu limba oficială, în rezumat și după posibilități, se va face însă și istoria și literatura română.

Înscrierile se fac până la 31 ianuarie inclusiv.

19.I.1921

ss indescifrabil

Aprob ss indescifrabil – prefect

1) A „Máramoros“

2) A „Máramaros Független Ujság“ szerkesztőségének

Helyben

A tisztviselők részére 1921 február hé elsejével román nyelvű tanfolyam fog megnyitni. A tanfolyamot Dr. Moldován Sándor vármegyei főjegyző tartja meg és ingyenes lesz. Tartalma a beiratások után lesz megállapítva. A tanfolyam végeztével, résztvevők vizsgálatot tesznek és annak eredményéről bizonyítványt nyernek. A tanfolyam különösképen a hivatalos nyelv elsajátítása és a lehetőség szerint, román irodalomtörténettel is fog foglalkozni.

Felhívátnak az összes köz és magán tisztviselők, valamint mások is a kik ebben a tanfolyamban részt akarnak venni, hogy jelentkezzenek a vármegyei főjegyzőnél bezárólag folyó év Jánvár hó 31-ig. Dr. Moldován Sándor

Conținut identic cu al circularei în limba română de mai sus, diferind doar topica frazelor. Textul a fost adresat redacțiilor ziarelor de limbă maghiară „Maramureșul“ și „Maramureșul Independent“, ambele au apărut în Sighetul Marmăției.

Arhivele Statului Maramureș, fond Prefectura jud. Maramureș, act nr. 389/1921, f. 1-2.

1921 ianuarie 24, Câmpulung. Raport al șefului Serviciului Special de Siguranță Câmpulung către subinspectorul general din Cernăuți asupra stării de spirit a rutenilor din circumscripția Câmpulung.

11 Gl. la nr. 283/1921¹, Câmpulung, 24 ianuarie 1921

Mișcarea ruteană – ucraineană.

În această circumscripție, un mare număr de ruteni se găsesc pe la diferite fabrici de cherestea. Toți sunt dușmani pe față ai statului nostru, căci, zic ei, cum să țină la România când nu li s-a dat încă pământul promis de doi ani de zile în urmă. Aceștia ne urăsc atât de mult încât, deși știu românește la perfecție, când vorbești cu ei spune că nu știe decât rusește. Acest fapt denotă că-n județele de peste Prut se face propagandă ucraineană cu scop vădit contra statului.

În circumscripția noastră îi avem în continuă supraveghere pe câțiva intelectuali.

Șeful serviciului,
Giossan

Arhivele Statului Suceava, fond Serviciul Special de Siguranță Câmpulung, dosar 7 / 1921, f. 3.

58

1921 februarie 2, București. Cerere adresată Prefecturii Poliției Capitalei de studenții ucraineni de la facultățile din București pentru a li se aproba ținerea unei adunări generale în care să fie adoptate statutele unei societăți cultural-științifice.

Domnule Prefect,
Subsemnații studenți ucraineni ai diferitelor facultăți din București, vă rugăm să binevoiți a ne da aprobarea dumneavoastră pentru a ține o adunare generală, în care să se fixeze statutele unei Societăți cultural-științifice pentru a forma asociația în baza acestor statute.

Locul și data, Sala a V-a a Universității la 6 februarie 1921

București, la 2 februarie 1921

1 pe verso: România. Ministerul de Interne. Direcția Poliției și Siguranței Generale. Serviciul Special de Siguranță nr. 283, 1921, ianuarie 26. Subinsp(ectorului) general Cernăuți. Am onoarea a vă înainta aici anexate un număr de 13 note relative la diferite mișcări luna ianuarie 1921.

Șeful serviciului, Giossan

ss. indescifrabil
student medicină veterinară

ss. indescifrabil
student medicină veterinară

ss. indescifrabil
student medicină veterinară

ss. indescifrabil
student silvicultură

ss. indescifrabil
student medicină

ss. indescifrabil
student medicină

ss. indescifrabil
student medicină

ss. indescifrabil
student medicină veterinară

ss. indescifrabil
student medicină

(Rezoluție)
Se autorizează
(ss. indescifrabil)

că s-a aprobat studenților ucraineni să țină o adunare generală în ziua de 6 februarie a.c., în sala a V-a a Universității.

ss. indescifrabil

D-sale,

Domnului Prefect al Poliției în București.

Arhivele Statului București, fond Prefectura Poliției Capitalei, dosar 13/1921, f. 1-2.

59

1921 februarie 11, Brașov. Adresă prin care Regimentul 8 Jandarmi Brașov transmite, în copie, Companiei de Jandarmi Târnava-Mică din Târnăveni ordinul Corpului VI Armată nr. 28268 din 21 ianuarie 1921, referitor la activitatea maghiarilor din Transilvania.

Copie.

Comunicat:
Insp. Circ. I, II
Companii terit.

Confidențial.

Nr. 994
Brașov, la 11 Februarie 1921
Regimentul 8 Jandarmi Brașov

Către,
Comp. Jand. Târnava-Mică

în
Diciosânmartin.

Vi se trimite mai jos, în copie, ord. Corpului VI Armată Nr. 28268 din 21.I.1921 primit cu ord. Nr. 839 confid. din 5.II.1921 al Brig. IV Jandarmi, cu informațiile referitoare la propaganda iredentistă, pe care ungurii o propagă în Transilvania, – spre știință și conformare –.

Comand. Reg-t 8 Jandarmi

Colonel Bordan m.p.

Copie: Notă informativă. Comandamentul Corpului VI Armată este informat din sorginte sigure că zilele acestea vor fi plecat mai mulți agenți maghiari în Transilvania pentru a discredita în primul rând ziarul unguresc care va apare la București, în curând, redactat de Variasy. –

Propaganda pe care o vor face acești agenți cuprinde trei grupe speciale.

Ungurii a/, Relațiuni economice. Ungurii din Ardeal să fie avizați să nu renunțe la nici un caz de întreprinderile comerciale, la administrarea moșiilor lor, la titlurile de valoare deja câștigate și să caute a-și însuși pe toate căile bunurile mobiliare. –

Să caute a înființa institute financiare, cooperative maghiare spre a câștiga în Transilvania un rol preponderent în politica economică. –

Să se caute pe toate căile boicotarea întreprinderilor românești. –

b/ Relațiuni politice. Fiecare ungur să fie convins că se află în Transilvania pe propriul său teritoriu ungur și că alipirea acestui ținut la România nu este decât o transitorie pradă balcanică, ungurii să fie veșnic pregătiți a scutura, la semnalul dat, jugul impus de către români. –

Pentru a putea conserva și cultiva această conștiință națională iredentistă e nevoie de înființarea unor societăți culturale a căror conducere s-o aibă întotdeauna unul de ai noștri.

Se va înființa în fiecare sat biblioteca iredentistă. –

În fiecare casă particulară să nu lipsească de pe pereți harta Ungariei înainte de război. –

Tricolorul unguresc, nasturi în culorile naționale, se vor purta „Memento permanent”. Ziarele ungurești care apar acum în țară se vor declara ca ziare ovreești trădătoare, cari urmează a nu mai fi cumpărate de nimeni.

E probabil a comanda ziare neutrale germane din străinătate. Broșuri se vor înmâna străinilor cari vizitează România-Mare, spre a-i câștiga pentru cauza ungară. – Inteligența ungară va trebui să caute căile și în toate împrejurările, în localuri, în trenuri, în gări etc. să-și câștige simpatiiile străinilor. –

Costumul național unguresc să fie veșnic purtat.

Copiilor li se va da educație națională acasă, oprindu-se a se trimite la școala românească. În anumite cazuri sunt preferabile școlile rurale. –

Se vor înființa societăți sportive de gimnastică și reviste ungare sportive. –

Ungurii filo-români să fie batjocoriți, insultați și compromiși. –

Datoria fiecărui membru al populației ungare este să propage în public cu orice ocazie ideea că Transilvania este teritoriu unguresc. –

Ungurii să se ferească de socialism; mișcările socialiste române se vor încuraja însă, ca orice idee care ar provoca revolte muncitorești. –

Sași: Nu se va neglija nici o ocazie a stimula mândria de rasă și cultură, superioară aceleia a stăpânitorilor români, inferiori prin cultură. –

Să se lege și cimenteze prietenia strânsă între unguri și sași. Să se propage ideea antisemită. Deputatul Brandsch și alți compatrioți să se declare ca trădători etc.

Militare. Se vor sprijini mișcările socialiste în armată.

Se va căuta să se revolte soldații contra ofițerilor „pudrați și fardați”.
Să se cumpere și ascundă arme pentru momentul venit de revoltă.
A se trimite continuu la Budapesta, informațiuni despre starea și dispoziția sufletească a armatei. –
A se repercuta orice nemulțumiri ale populației rurale în serviciul armatei.

Acestor instrucțiuni teoretice vor urma instrucțiuni practice.
Diverse: Se vor căuta afiliațiuni de bancă ungurești la institute unde direcțiunea este favorabilă ungarilor. –

Toate organizațiunile ungurești trebuiesc conduse și concentrate în mod unitar. Se va cumpăra o tipografie.

Se vor câștiga funcționarii căilor ferate.

Agenții sunt ținuți la Budapesta, planuri practice relativ la propagandă, care serviciu se va căuta a se organiza mai mult prin femei de orice clasă socială. –

Se va căuta a se sprijini orice mișcări republice în regat.

Se vor stabili relațiuni cu socialiștii extremi și se va căuta a se câștiga presa șvabilor, pentru cauza maghiară. –

Lozinca oamenilor „noștri” este: „Nem, nem, soha”.¹ Aceștia vor purta un inel cu Sf. Stăfan în relief. –

În cifrarea agenților numerile vor fi scrise unele sub altele ca să facă impresia unei adițiuni. –

Organizațiunea este sprijinită în mod financiar, oficial de către „Terület védő Liga”² al cărei președinte era până acum contele Teleky actualul prim-ministru. –

P.C. /ss/ Nedescifrabil.

Pentru conformitate

Adj. Regatului Sublocot.

Mesaroșu m.p.

Pentru autenția copiei

Diciosânmartin, la 20 Faur 1921.

L.S.

Șef de birou

S.S. indescifrabil

▼
Arhivele Statului Mureș, fond Prefectura jud. Târnava-Mică, dosar 24 / 1921, 3-4.

1 – Nu, Nu, niciodată – în lb. maghiară.

2 – Liga Apărării Teritoriale – în lb. maghiară.

S T A T U T E L E CERCULUI STUDENȚESC UCRAINEAN „ZORIA” în București

I. NUMELE ȘI LOCUL CERCULUI

§ 1. – Cercul se numește: Cercul Studențesc ucrainean „ZORIA”.

§ 2. – Locul cercului este capitala București.

II. SCOPUL CERCULUI ȘI MIJLOACELE PENTRU ATINGEREA ACESTUI SCOP

§ 3. – Scopul cercului este: a) cultura generală a membrilor cercului; b) dezvoltarea spiritului național și a vieții colegiale; c) ajutor moral și material membrilor cercului.

§ 4. – Pentru atingerea acestui scop, cercul: a) va avea o bibliotecă, b) o sală de lectură, c) aranjează conferințe științifice, d) se va ocupa cu arta muzicală, e) aranjează excursii și serbări, f) acordă membrilor împrumuturi fără dobândă și ajutoare.

III. VENITURILE ȘI AVEREA CERCULUI

§ 5. – Veniturile cercului se compun din: a) taxe de înscriere și cotizația lunară a membrilor, b) donații și ajutoare, c) taxe extraordinare asupra membrilor în ședințe generale.

§ 6. – Avera cercului se compune din: a) bibliotecă, b) inventar, c) fondul mobil și fond inatacabil. Fondului mobil aparțin toate veniturile cu excepția acelor pe care ședința generală le destină fondului inatacabil.

IV. MEMBRII CERCULUI

§ 7. – Cercul este compus din membri: a) activi, b) vechi, c) de onoare și d) auxiliari.

§ 8. – Membru activ poate fi fiecare student ucrainean, care este înscris la Universitate sau la una din școlile superioare din București.

§ 9. – Membru vechi poate fi fiecare membru activ după al doilea an de studiu.

§ 10. – Membru de onoare poate fi acela care a adus mari servicii cercului sau care a făcut o donație mai importantă în folosul cercului.

§ 11. – Membru auxiliar poate fi fiecare care se obligă a sprijini cercul cu o cotizație lunară.

V. DREPTURILE ȘI OBLIGAȚIUNILE MEMBRILOR

§ 12. – Membrul activ are dreptul: a) dispune de privilegiile cercului, b) să voteze la alegeri, c) să facă diferite propuneri, interpelări, cereri, plângeri, d) de a alege și a fi ales în comitet.

§ 13. – Membrul vechi are aceleași drepturi enumerate în paragraful 12.

§ 14. – Membrii de onoare și auxiliari au dreptul să ia parte la ședința generală cu vot consultativ și sunt supuși statutului cercului.

§ 15. – Membru activ este obligat: 1) a plăti taxa de înscriere respectivă și cotizația lunară, 2) a veni la ședințele generale, 3) a lucra în direcția atingerii scopului cercului, 4) a se supune stipulațiilor statutului și hotărârilor luate în ședințe și juriului de onoare, 5) a ține anual cel puțin 2 conferințe științifice. Este obligat în cursul de 3 luni a da examen de statutul și regulamentele cercului.

VI. PRIMIREA ȘI PIERDEREA DREPTURILOR MEMBRILOR

§ 16. – Fiecare membru este primit de către comitet iar definitiv de ședința generală.

§ 17. – Pierde toate drepturile acela care își înaintează demisia motivată în scris, acela care este exclus de comitet apoi definitiv de ședința generală și cine nu se supune statutului.

VII. ADMINISTRAREA CERCULUI

§ 18. – Cercul este condus de hotărârile ședinței generale și ședințelor comitetale.

§ 19. – Cea mai mare autoritate o are ședința generală.

Ședința generală ordinară se va ține la începutul fiecărui an școlar. Ședințe generale extraordinare pot fi convocate de comitet când e o chestie urgentă și importantă, sau când o cere 1/4 din numărul membrilor arătând în scris motivele și ordinea de zi.

§ 20. – În ședința generală se va face alegerea comitetului și depunerea gestiunii. La alegerea comitetului nou, comitetul vechi n-are drept de vot.

§ 21. – Comitetul se compune din: 1). Președinte, 2). Vicepreședinte, 3). Secretar, 4). Casier, 5). Bibliotecar, 6). Intendent și 7). Controlor. În ședința generală se discută hotărârile comitetului, se fac interpelările din partea membrilor, se hotărăște definitivă primire sau excludere de membri, schimbarea statutului și regulamentului, dizolvarea cercului, se iau decizii relative la averea cercului.

§ 22. – Ca hotărârile să fie valabile trebuie să fie prezenți cel puțin 2/3 din numărul membrilor.

§ 23. – Hotărârile ședinței generale vor fi luate cu majoritatea de voturi a membrilor prezenți. În caz de paritate președintele decide.

VIII. COMITETUL

§ 24. – Comitetul nou ales preia administrația cercului în curs de 3 zile în prezența comitetului vechi.

§ 25. – Comitetul are dreptul și obligația de a conduce cercul, administrează averea cercului, îngrijește executarea § 3 și § 15, convoacă ședința generală, depune gestiunea dând raport de activitatea sa la ședința generală, execută hotărârile ședinței generale, decide asupra interpelărilor și plângerilor membrilor. Relativ la hotărârile comitetului, membrii se pot adresa ședinței generale. Acordă împrumuturi fără dobândă membrilor, hotărăște timpul și modul de plată, face regulat procesele verbale ale ședințelor. Hotărârile comitetului sunt luate în prezența tuturor membrilor din comitet și se iau cu majoritatea de voturi, în caz de paritate președintele nu votează. În acest caz de paritate el decide.

§ 26. – În chestii urgente președintele are drept să decidă și să conducă sub răspundere față de comitet și de ședința generală, va semna împreună cu secretarul toate actele care ies din cerc. Să reprezinte cercul în afară și să observe ca membrii comitetului să-și execute obligațiile lor. Înaintea autorităților cercul va fi reprezentat de președinte sau de împuterniciți speciali.

§ 27. – Comitetul este ales pe timp de un an.

IX. JURIU DE ONOARE

§ 28. – În diferite diferende între membrii cercului hotărăște juriul de onoare, la care fiecare parte alege câte 2 membri și aceștia un președinte. În caz când o parte refuză să-și aleagă membrii la cererea celeilalte părți comitetul va desemna membrii juriului.

X. ȘTAMPILA CERCULUI

§ 29. – Ștampila cercului poartă următoarea inscripție „Cercul studențesc ucrainean „ZORIA“ din București“.

§ 30. – În caz de dizolvare, averea cercului trece în scop de binefacere, hotărât de ședința generală.

§ 31. – Procesele-verbale se fac în limba ucraineană și română.

București

Februarie 1921

PREȘEDINTE:

Coniuc Vasile,
student medicină

Secretar:

Voloșen David,
student medicină

Arhivele Statului București, fond Prefectura Poliției Capitalei, dosar 13/1921, f. 4-5.

1921 martie 3, București. Expunerea de motive la proiectul de lege pentru recunoașterea calității de persoană juridică societății „Uniunea femeilor israelite” din București și statutul acestei societăți.

ADUNAREA DEPUTAȚILOR

Sesiunea ordinară prelungită, 1920-1921

EXPUNERE DE MOTIVE

În anul 1904 s-a fondat la București societatea „Uniunea femeilor israelite” pentru ocrotirea fizică și morală a orfanilor.

Scopul acestei societăți este să ajute moralmente și materialmente pe cei suferinzi, fără distincție de religie, și să întrețină orfelinatul și azilul de fete, creat de societate pentru a adăposti, crește și ocroti educația fizică și morală a orfanilor.

Societatea este condusă de un comitet de doamne din buna societate israelită din capitală.

În prezent societatea are un orfelinat și azil întreținut din fondurile ei și în care se află adăpostiți 144 copii orfani sau lipsiți de mijloace. Azilul se află în strada Italiană nr. 5, unde este și sediul societății.

Fondul societății este de 700.000 lei, în care este valorificat și imobilul din strada Traian nr. 118, proprietatea societății, și se alimentează din: subvenții, cotizații lunare, donații, legate și din produsul serbărilor, balurilor etc., ce se vor da în folosul ei.

Față de cele ce preced și pentru a da o existență legală zisei societăți, am întocmit alăturatul proiect de lege, pe care am onoarea a-l supune deliberărilor Domniilor-voastre.

Ministru de interne, C. ARGETOLIANU

PROIECT DE LEGE

Art. unic. – Se recunoaște calitatea de persoană juridică societății „Uniunea femeilor israelite” din București, constituită conform alăturatului statut, care nu va fi modificat decât cu autorizația Consiliului de Miniștri.

Ministru de interne, C. ARGETOLIANU

S T A T U T E L E
SOCIETĂȚII „UNIUNEA FEMEILOR ISRAELITE“
DIN BUCUREȘTI
Fondată în anul 1904

CAPITOLUL I
Constituirea. – Denumirea. – Sediul.

Art. 1 – Se constituie o societate pentru opera de binefacere, cu denumirea „Uniunea Femeilor Israelite din București“, care va înființa un institut pentru ocrotirea fizică și morală a orfanilor, intitulat „Orfelinatul și azilul de fete al uniunii femeilor israelite din București“, precum și orice alte opere filantropice îi va fi cu putință să realizeze.

Art. 2 – Sediul societății este în București.

Societatea va funcționa și se va administra potrivit statutelor de față.

CAPITOLUL II
Scopul

Art. 3 – Scopul societății este să ajute moralmente și materialmente pe cei suferinzi, fără distincție de religie, și să întrețină orfelinatul și azilul de fete, creat de societate pentru a adăposti, crește, ocroti și a da educația fizică și morală orfanilor.

Art. 4 – Numele și scopul societății nu va putea fi schimbat, nici societatea nu va putea fi dizolvată.

CAPITOLUL III
Îndatoririle societății

Art. 5 – a) Societatea se va interesa de plasarea orfanilor în vârstă de a munci;

b) Le va da ajutoare de căsătorie și va lua orice măsuri pentru ocrotirea lor;

c) Le va da asistență judiciară pentru susținerea drepturilor lor;

d) Le va da instrucțiunea și pregătirea necesară pentru meserii ori profesii;

e) Învățământul primar este obligatoriu.

CAPITOLUL IV
Primirea orfanilor

Art. 6 – Vor fi înscrși copiii de la 2,1/2 ani la orfelinat și de la 12 până la 18 ani la azilul de fete.

Art. 7 – a) Vor avea preferință orfanii de război;

b) Orfanii de ambii părinți;

c) Orfanii a căror mamă sau tată nu-i poate susține;

d) Copiii părăsiți;

e) Ocrotirea se va acorda fără deosebire între copiii legitimi sau naturali.

Art. 8 – Pentru primirea în orfelinat se va adresa președintei o cerere scrisă, alăturându-se actele de naștere ale copiilor și cele de decese ale părinților.

Comitetul va face cercetările necesare pentru controlarea celor arătate de petiționar, neadmițându-se decât acei copii pe care medicul orfelinatului îi va găsi perfect sănătoși.

Societatea are dreptul de a retrimite oricare copil rudelor respective, dacă copilul nu va împlini condițiile cerute spre a fi crescut în orfelinatul și azilul de fete.

CAPITOLUL V

Comitetul

Art. 9 – Societatea „Uniunea Femeilor Israelite” este prezentată printr-un comitet compus din membre fondatoare, alese pe termen de 5 ani, și anume:

1. O președintă;
2. Patru vice-președinte;
3. Două casiere;
4. Trei secretare;
5. Patru cenzore;
6. 20 membre consiliere.
7. Numirile personalului orfelinatului și al azilului de fete le va face președinta.

CAPITOLUL VI

Atribuțiile comitetului

Art. 10 – Comitetul este obligat să țină ședințe cel puțin o dată pe lună, pentru rezolvarea chestiunilor ce se vor ivi.

Art. 11 – Rezoluțiile se vor lua cu 2/3 din numărul membrilor prezente.

Art. 12 – Comitetul administrează fondurile societății.

Art. 13 – Comitetul va avea dreptul să hotărască în cazurile urgente, fără a convoca adunarea generală.

Art. 14 – Orice membră care va lipsi nemotivat de trei ori consecutiv de la ședințele comitetului va fi considerată ca demisionată.

Art. 15 – Orice loc vacant se împlinește prin cooptarea făcută de comitet.

Art. 16 – Președinta societății va conduce orfelinatul și azilul de fete, le va reprezenta înaintea tuturor instanțelor judecătorești, și va prezida ședințele comitetului, precum și adunările generale.

Art. 17 – Președinta va face să se execute toate deciziile adoptate de comitet și de adunarea generală.

Art. 18 – Corespondența, ca și toate actele privitoare societății, vor purta semnătura președintei și a unei secretare.

Art. 19 – Președinta va păstra sigiliul societății.

Art. 20 – Președinta emite mandate de plată.

Art. 21 – În lipsa președintei și, după invitația ei, vice-președinta, va avea dreptul de a conduce societatea conformându-se tuturor îndatoririlor de mai sus.

Art. 22 – Casiera va ține un registru Casa, trecând toate încasările și cheltuielile de bani, va îngriji de încasarea cotizațiilor lunare, precum și alte eventuale venituri, liberând chitanțe în regulă, din registrele cu matcă ale societății.

Art. 23 – Toate cheltuielile se vor specifica prin acte semnate de președintă și secretară.

Art. 24 – La sfârșitul fiecărei luni va depune comitetului un raport de situația casei.

Art. 25 – Cenzorii vor controla gestiunea financiară a societății și vor prezenta un raport comitetului și adunării generale.

CAPITOLUL VII

Consilierele

Art. 26 – Membrele consiliere vor contribui la conducere și la bunul mers al societății.

Art. 27 – Toate demnitățile comitetului sunt onorifice.

CAPITOLUL VIII

Membre

Membrele societății sunt: fondatoare, donatoare, cotizante și onorifice.

a) Membrele care au luat inițiativa la constituirea societății sau care au donat cel puțin 5.000 lei vor fi membre fondatoare;

b) Membrele donatoare sunt persoane care au donat societății cel puțin 1000 lei;

c) Membre cotizante sunt acele care plătesc cotizațiile lunare de minimum 20 lei anual;

d) Acele persoane care prin munca lor, ori prin donații mari vor contribui la propășirea și existența societății vor purta numele de membre onorifice;

e) Numele membrilor fondatoare, donatoare și onorifice, ale orfelinelor și azilului de fete, vor fi trecute, ca semn de recunoștință, pe plăci albe de marmură, în ordinea următoare:

f) Prima fondatoare, cu toate membrele active ale comitetului, membrele care au contribuit prin munca și concursul lor, la crearea societății;

g) Membre care au donat de la 1000 lei în sus.

CAPITOLUL IX

Fondul societății

Art. 28 – Fondul societății se compune din:

a) Subvenții;

b) Din cotizațiile lunare;

- c) Din donații și legate;
- d) Din produsul serbărilor, reprezentațiilor și balurilor ce se vor organiza în folosul societății.

Art. 29 – Din fondurile societății se vor susține orfelinatul și azilul de fete și se va continua cu ajutoarele pentru săraci, în cazuri excepționale.

CAPITOLUL X

Adunări generale

Art. 30 – Din 5 în 5 ani, în luna decembrie se va ține o adunare generală.

Art. 31 – Adunarea generală va fi convocată de președintă prin invitații speciale.

Art. 32 – Atribuțiile adunării generale vor fi:

- a) Reînnoirea în total sau în parte a comitetului;
- b) Alegerea comitetului prin vot secret sau prin aclamație;
- c) Deliberarea și hotărârea asupra gestiunii comitetului și asupra bugetului;
- d) Hotărârea asupra modificării statutelor și regulamentelor generale.

Art. 33 – Dacă la data fixată numărul membrilor întrunite nu va fi de 2/3, adunarea generală va fi amânată cu 15 zile, fără altă convocare, urmând ca la această dată se va ține ședință cu orice număr de membre prezente.

Art. 34 – Societatea va putea întrebuița fondurile pentru cumpărarea de imobile urbane și rurale, în scopul arătat de art. 3 din statut, și va putea ipoteca imobile în același scop.

Președinta activă a societății va putea stabili condițiile de cumpărare sau ale ipotecării, precum și a semna toate actele referitoare la aceste operațiuni.

Președintă, Stephanie Istecescu.

Secretară, Rachel Steinberg

.....

Prima fondatoare a Societății Uniunea Femeilor Israelite, al Orfelinatului și Azilului de fete, d-na Stephanie Istecescu.

.....

Comitetul Uniunii Femeilor Israelite și membre fondatoare ale Orfelinatului și Azilului de fete.

Președintă: d-na Stephanie Istecescu.

Vice-președintele d-nele: Betty Herz, Verra Dr. Goldstern, Amalie Kapralik, Rosa Theiler.

Casiere d-nele: Emilie Mischonsniky, Anetta Breyer.

Secretare d-nele: Rachel Steinberg, Frieda Breyer, Janny Lindenberg, d-ra Janny Theiler.

Censore d-nele: Mina Theiler, Helene Moscovici, Nany Steinhard, Anna Wechsler.

.....

Membre consiliere și membre fondatoare ale orfelinatului și azilului de fete.

D-nele: Charlotte Kempner, Augusta Herz, Lucie Tiller, Jeanette Kaufmann, Laura Schwarzfeld, Josephine Mihail, Rosa Dr. Baubergher, Paula Cămpescu, Sophie Schwartz, Mina Herz, Lutz Guttman, Ester Ing. Wechsler, Ghisela Ing. Flasch, Laura Schäffer, Clara Avocat Cheffner, Jenny Lindenberg, Sabine Blumberg, Bertha Erlich, Lotty Ing. Bauberger, Sofie Brotmann, Malvine Herman, Esther Fuchs, Marie Gavrileacu.

Arhivele Statului București, fond Adunarea Deputaților, dosar 1933, f. 156-157.

62

1921 martie 10, Brăila. Proces-verbal întocmit de Ion Teodoru cu prilejul inspectării Școlii primare de fete a Comunității elene din Brăila.

Școala primară de fete

4 clase<a>

Comunității elene din Brăila

Inspectiune din ziua de 10 martie 1921

Școala funcționează în localul său propriu, construit anume pentru școală, în bune condițiuni igienice școlare. Curățenia școlii, mobilierului nu lasă nimic de dorit. Cursurile se predau după programă proprie, cu orar aprobat de minister.

Populațiunea școlară pe clase se prezintă astfel:

Cl. I	75	înscrise	62	prezente
II	55	"	55	"
III	31	"	26	"
IV	14	"	13	"

Am inspectat la ora 9 a.m. cl. III unde d-na Penelope Razi, directoare și institutoare autorizată, examina, potrivit orarului, la geografie: „Muntenia, privire generală”. Întrebările bine puse, răspunsurile complete, sigure, bine temeinicite prin desen. Examinând la toate obiectele din limba română, am constatat cu mulțumire că elevele au un tot de cunoștințe potrivit programei, putând ceti curent, intonat. La gramatică aplică ușor cu cartea de cetire cunoștințele predate; iar la istorie, geografie, de asemeni răspund cât se poate de bine.

În cl. IV unde obiectele aci arătate se predau tot de numita doamnă, am constatat, de asemeni, o bună pregătire, fapt dovedit prin aplicațiunile făcute, prin chipul cum au judecat și răspuns la toate materiile. Atențiunea și disciplina copilelor sunt susținute prin tactul, tonul părintesc și siste-

matica predare a materiilor. În general, privind, se constată muncă încordată și o cât se poate de bună conducere a elevelor.

Sub raportul administrativ am constatat că matricola, condica de prezență, dosarul de corespondență sunt în bună regulă.

Se va trimite o copie întocmai după acest proces-verbal ministerului ...

Inspector,
Ion I. Teodoru

Arhivele Statului Brăila, fond Comunitatea elenă din Brăila, dosar 5 / 1921.

63

1921 martie 15, Târgu Mureș. Raportul Prefecturii județului Mureș-Turda, adresat Subsecretariatului de Stat al Internelor din București, referitor la înființarea și scopul „Federației Maghiare” din Târgu Mureș.

Prefectura județului Mureș-Turda

Nr. 36/921 Conf.

Obiectul: Raport în chestia înființării
„Federației Maghiare”

Către

Subsecretariatul de Stat al Internelor
București, strada Cantacuzino No. 60

La Ord. No. 16 Conf.

În Chestia înființării „Federației Maghiare” în orașul Târgu Mureș-Turda cu onoare vă raportăm următoarele:

Ad. 1) Președintele federației e dl. baron Kemény Ákos, vicepreședintele dr. Haidu István, Kovács Elek și Szoboszlai László.

Baronul Kemény Ákos – un boier din județ – până în prezent nu s-a ocupat cu politica și pe care numai după multe capacitări a purces să-l câștige federației. E un om mai calm care cred că în cel mai scurt timp își va da demisia. Haidu și Szoboszlai, advocați fără nici un trecut politic și oarecare influență asupra populațiunei. Kovács Elek, jurnalist are influență asupra meseriașilor și agricultorilor mici din orașul Târgu Mureș. Toți sunt oameni de calibru mik (sic!) fără de o mai deosebită înșămănătate.

Ad. 2) La Adunarea de la Cluj, nici o delegație nu a luat parte nefiind înființată pe acel timp „Federația Maghiară” pentru județul Mureș-Turda în orașul Târgu Mureș. „Federația Maghiară” s-a organizat la noi în 11 iulie 1921.

La adunarea de constituire prezintă nu a luat parte afară de câțiva advocați și preoți.

Ad. 3) Mijloacele de propagandă ar fi ziarul „Ellenzék” redactat de domnul Kovács Elek și ziarul „Székelyföld” redactat de dl. dr. Haidu.

Ad. 4) Populația – Săcui – are o ținută de tot indiferentă față de această mișcare.

131. **Sărmășel – Neumarkt, 5. September 1923.** Traian Bratu, Universitätsprofessor in Jassy, unterstreicht in seinem Brief an Karl Kurt Klein, dass die Annahme der Assistentenstelle an der Jassyer Universität ihm Gelegenheit bieten werde, ein Bindeglied zwischen den Deutschen in Siebenbürgen, der Bukowina und Bessarabien zu sein. 612
132. **Hermannstadt, 25. September 1923.** Karl Kurt Klein schreibt in seinem Brief an Traian Bratu, dass er zur Festigung des Verständnisses und der Annäherung zwischen der deutschen Minderheit und den Rumänen beitragen werde. 614
133. **13. Oktober 1923.** Antwort des Ministeriums für Kultus und Kunst an das Aussenministerium betreffend die von der bulgarischen Presse ausgelösten Kampagne über die Misshandlung der Dobrudschabulgaren, besonders in Kirchen – und Schulangelegenheiten. 617
134. **Bukarest, 18. Oktober 1923.** Referat der Kirchenvertreter und der Deutschen Parlamentspartei in Siebenbürgen und Bessarabien über die Rechtslage der deutschen Schulen in Bessarabien. . . 618
135. **23. Oktober 1923.** „Das Abkommen von Ciucea“ zwischen den Vertretern der Volkspartei und denen der Madjarischen Partei. . . 623
136. **/Karansebesch/, Oktober 1923.** „Die Minderheiten und die Wirtschaftspolitik“. Aufsatz von Richard Kun, Präsident des Bundes Temeswarer Kaufleute. 630
137. **Bukarest, 13. November 1923.** Sitzungsprotokoll des Zentralausschusses des Allgemeinen Verbandes der Industriellen in Rumänien (dem Industrielle verschiedener Ethnien angehörten) über die Vertreterwahlen in den Nationalen Wirtschaftsausschuss. . . 632
138. **Neumarkt, 20. November 1923.** Zuschrift der Distriktspräfektur Marosch-Torda an den Vizepräfekten hinsichtlich des ministeriellen Erlasses Nr. 81534 vom 6. November 1923, über die Pensionierung der Beamten, die ihres Amtes wegen Unkenntnis der rumänischen Sprache enthoben wurden (Verordnung des Ministerrats Nr. 1674 vom 27. Juli 1923). 634
139. **Bukarest, 15. Dezember 1923.** Denkschrift der Moslemischen Delegation an den rumänischen Aussenminister bezüglich ihrer Mission dem Kalifen Abdul Megit die Huldigung der Moslems aus Rumänien darzubringen. 635
140. **1923.** Tabelle der kulturellen Einrichtungen der Minderheiten im Distrikt Severin. 637
141. **1923.** Presseauszüge: „Wie wurde die neue Schulverordnung von der ungarischen Presse aufgenommen?“ 638
142. **1923.** Statistik der Presse in Siebenbürgen, im Banat und in den nord-westlichen Landesgebieten für das Jahr 1923. 643

143. **1923.** Statistik der Stadt, – Land – und Distriktsbevölkerung nach ihrer Volkszugehörigkeit (veröffentlicht im Jahre 1925). 646
144. **Januar 1924.** „Die Zusammenkunft von Ciucea“, Aufsatz von Jakobffy Elemer. 658
145. **Bukarest, 1. Februar 1924.** Denkschrift der Deutschen Parlamentspartei in Grossrumänien an Minister Angelescu zur Frage der Schulreform. 659
146. **Bukarest, 24. Februar 1924.** Gesetz über den Erwerb und Verlust der rumänischen Staatszugehörigkeit. 665
147. **Bukarest, 29. März 1924.** Protokoll der Vollversammlung der U. I. M. M. R. in Arad und deren Teilnehmerliste. 671
148. **Bukarest, 3. April 1924.** Verwaltungsordnung der armenischen Kirche in Bukarest. 673
149. **Bukarest, 11. Mai 1924.** Auszug aus dem Vortrag Iuliu Manius „Die Minderheitenfrage“. 677
150. **Bukarest, 17. – 18. Mai 1924.** Mitgliederliste des Zentralaussschusses des Verbandes der Industriellen in Rumänien. 678
151. **Lugosch, Mai 1924.** „Entwurf für den Grundschulunterricht“. Aufsatz von Gal Kelemen, veröffentlicht in der Lugoscher Zeitung „Die Stimme der Minderheiten“. 680
152. **Arad, 11. Juni 1924.** Zuschrift des Industrieverbandes in Arad an den Verband der Industriellen in Rumänien, in welcher mitgeteilt wird, dass neue Mitglieder in den Verbandsausschuss gesandt wurden. 686
153. **Bukarest, 21. Juni 1924.** Stellungnahme des Ministeriums für Kultus und Kunst zur Behauptung in der Liga der Nationen, dass die Kirchen in der Süddobrudscha geschlossen und der Gebrauch der rumänischen anstatt der bulgarischen Sprache verordnet worden sei. 687
154. **Bukarest, 5. Juli 1924.** Zuschrift der Generaldirektion für Privatunterricht an das Aussenministerium über die bulgarischen Schulen in der Süddobrudscha. 688
155. **Bukarest, 24. Juli 1924.** Gesetzartikel mit Bezugnahme auf den Elementarunterricht für Minderheiten. 689
156. **Galatz, 5. August 1924.** Das Gesuch des Präsidenten der griechischen Gemeinschaft in Galatz an den Distriktgerichtshof Covurlui, welches Aufschluss über die Geschichte, das Eigentum, das kulturelle, kirchliche Leben über die Wohltätigkeitsziele und Mitglieder des Aufsichtsrats dieser Gemeinschaft gibt. 692

E un curent puternic în sânul ungarilor contra „Federației Maghiare“, condus de domnul dr. Gheorghe Bernády fost primar, mai târziu prefect sub regimul unguresc. Dl. Bernády e înconjurat cu toate elementele serioase din acest județ și oraș.

Ținuta domnului Bernády e de tot sinceră atunci când din primul moment a preluării imperiului (sic!) român a spus că trebe să rupă ungurii orice legătură cu Ungaria și că populația maghiară trebe să se așeze în cadrele statului român, fiind aceasta unica scăpare pentru populația maghiară ardeleană.

Pentru aceste idei a fost la început persecutat aproape din partea tuturor ungarilor, însă pe zi ce merge îi crește tabăra aderenților, el pare un om cu concepții mai largi fără nici un interes personal și e chemat – despre el sunt convins – ca să fie conducătorul maghiarilor din Ardeal.

Ad. 5) F.M. din Târgu Mureș despre cum sunt informat, legături directe cu Ungaria nu are. Nu are nici un om de valoare cu care statul ungar să steie de vorbă, indirect, însă prin Cluj, poate să fie legături.

Târgu Mureș la 15 VII 921

Arhivele Statului Mureș, fond Prefectura jud. Mureș, dosar 8, f. 20.

64

1921 martie 25, București. Material informativ redactat de Hans Otto Roth în numele episcopului dr. Friedrich Teutsch care a fost solicitat de rege să expună punctul de vedere al sașilor referitor la două probleme politice: Universitatea săsească și împărțirea administrativă electorală.

Seine Majestät hat Herrn Bischof D. Dr. Friedrich Teutsch¹ beauftragt, folgende zwei politische Fragen, die die Interessen des sächsischen Volkes tief berühren, kurz zu skizzieren:

1. *Sächsische Nationsuniversität.* Die sogenannte „sächsische Nationsuniversität“ ist eine reine Vermögensgemeinschaft, die kulturellen Zwecken dient. Die alte historische Rechtsauffassung des sächsischen Volkes ist

1 Bukarest, den 25. März 1921

Seiner Hochwürden Herrn Bischof D. Dr. Friedrich Teutsch

Ich gestatte mir, Herrn Bischof eine Abschrift meiner kleinen Eingabe an Herrn Mișu zu übermitteln. Ich habe dazu an Herrn Mișu einen kurzen Brief geschrieben, in dem ich ihm mitteilte, dass Herr Bischof dringend hätten verreisen müssen und ich in Ihrem Auftrage dem Wunsche des Königs entsprechend die kurze Skizzierung der Universitätsfrage und der Frage der Wahlkreiseinteilung verfasst hätte. Hoffentlich entspricht meine Skizzierung den Wünschen Herrn Bischofs.

Mit ausgezeichnete Hochachtung

Herrn Bischof sehr ergebener

Dr. Hans Otto Roth

auch heute unverändert die, dass das gesamte Vermögen der sächsischen Nationsuniversität ausschliessliches Eigentum des sächsischen Volkes ist. Diese Rechtsauffassung ist von altersher ins allgemeine Volksbewusstsein übergegangen. Vor zwei Wochen nun ist in der Kammer ein Gesetzentwurf eingereicht worden, der im Senat schon zur Annahme gelangt ist, und für die sächsische Nationsuniversität, die durch zwanzig, von der Bevölkerung des sogenannten „Königsbodens“ gewählte Abgeordnete geleitet wird, das allgemeine Wahlrecht einführt. Wir wollen natürlich in keiner Weise das Prinzip des allgemeinen Wahlrechtes an und für sich ankämpfen. Es handelt sich uns vielmehr darum, dass durch die Einführung des allgemeinen Wahlrechtes bei der sächsischen Nationsuniversität tatsächlich die ganze Frage der Nationsuniversität in allen ihren Konsequenzen aufge-
rollt wird. Wir haben nun den Herrn Minister des Innern, Herrn Argeto-
ianu sowie verschiedene Mitglieder der Regierungspartei ersucht vor Ver-
handlung des Gesetzentwurfes im Plenum der Kammer eine Beratung von
zwei parlamentarischen Vertretern des sächsischen Volkes mit einigen
romänischen Parlamentariern abzuhalten, damit die Auseinandersetzung
über diese heikle Frage im Plenum der Kammer vermieden und der
bestehende Gegensatz der Meinungen ausserhalb des Parlamentes ausge-
tragen werde.

Die sächsischen Vertreter nehmen folgenden Standpunkt ein;

Trotz voller Aufrechterhaltung unseres gekennzeichneten Rechtsstand-
punktes in der Eigentumsfrage sind wir bereit, der Auffassung der Vertre-
ter des romänischen Volkes, die das Miteigentumsrecht an der Nations-
universität ansprechen, in irgendeiner Form entgegenzukommen, um auf
diese Weise eine gefährliche-politische Reibung, die bei einfacher Gesetz-
werdung des Vorschlages zur Einführung des allgemeinen Wahlrechtes
zwischen unseren beiden Völkern sicher entstehen würde, zu vermeiden.
Wir würden vorschlagen, dass ein Teil des Vermögens nach der zu treffen-
den Vereinbarung aus der sächsischen Nationsuniversität zu Gunsten der
romänischen Bevölkerung des sogenannten „Königsbodens“ ausgeschieden
werde. Nur müsste der Schlüssel zur Realausscheidung so festgesetzt
werden, dass er der Rechtsauffassung des sächsischen Volkes halbwegs
Rechnung trägt. Leider ist unser Vorschlag auf Abhaltung einer Beratung
V O R der Verhandlung des Gesetzentwurfes in der Kammer durch den
Herrn Innenminister im Wege des Herrn Abgeordneten Buşan abgelehnt
worden. Er liess uns mitteilen, dass der Gesetzentwurf vor der Plenar-
verhandlung in der Verwaltungskommission der Kammer verhandelt
werde, wo wir ja unsere Meinung äussern könnten. Das ist theoretisch wohl
richtig, in Wirklichkeit aber ist es bei der üblichen Praxis nicht einmal
sicher, ob das sächsische Mitglied der Verwaltungskommission von der
Ausschussverhandlung überhaupt rechtzeitig verständigt wird. Vor allem
kennt aber kein einziges der Kommissionsmitglieder auch nur im Entfernt-
esten die Rechtslage der ganzen Angelegenheit. Es wäre daher politisch
richtig und notwendig, die Frage auf dem von uns vorgeschlagenen Wege
in einer ausserparlamentarischen Beratung vor der Plenarverhandlung zu
klären.

2. *Wahlkreiseinteilung*: Wie wir unterrichtet sind, sollen bei der neuen Einteilung der Wahlkreise Teile des alten sächsischen Siedlungsgebietes, die seit mehr als acht Jahrhunderten in engster politischer Gemeinschaft mit unseren Hauptsiedlungsgruppen gestanden haben, von diesen abgetrennt und stark magyarischen Wahlkreise angegliedert werden. So sollen vor allem die Bezirke (plasa) Reps-Cohalm und Elisabethstadt-Elisabetopol zu unserem grossen Bedauern nicht dem Kokler Wahlkreis (Târnava) angehören, zu dem sie verkehres-, wirtschafts- und verwaltungspolitisch, vor allem aber ihrer starken sächsischen Bevölkerung nach gehören, sondern zu dem sehr stark magyarischen Wahlkreis Odorheiu. In ähnlicher Weise sollen die Bezirke Teckendorf (Teaca), sowie beide Sächsisch-Regener Bezirke (Reghinul de sus und de jos) nicht dem Bistritzer Wahlkreis, sondern dem Mureș-Turda-er angehören. Die Verwaltungskommission der Kammer hat die Frage der Wahlkreiseinteilung trotz ausdrücklichen Beschlusses nicht beraten. Ebenso hat auch die ad hoc gewählte Subkommission, der der unterzeichnete sächsische Abgeordnete ebenfalls angehört, nicht getagt. So ist es denn leicht möglich, dass im Plenum der Kammer eine eminent wichtige Angelegenheit übereilt und unvorbereitet erledigt wird. Unsere gekennzeichneten Einwände sind auch vom Standpunkt der Statspolitik bis in ihre Einzelheiten stichhaltig.

Arhivele Statului Sibiu, fond Consiliul Național Săsesc, nr. 331/1921, p. 4.

Traducere

Majestatea sa Regele l-a însărcinat pe domnul episcop D. dr. Friedrich Teutsch¹ să schițeze următoarele două chestiuni politice care privesc interesele poporului săsesc:

1. *Universitatea națiunii săsești*. Așa numita „Universitate a națiunii săsești“ constituie averea unei comunități folosită în scopuri culturale. Străvechiul principiu de drept al sașilor a rămas până în zilele noastre neschimbat, anume, că întreaga avere a Universității națiunii săsești constituie proprietatea exclusivă a poporului săsesc. Acest concept a pătruns din vechime în conștiința poporului. Recent, mai precis în urmă cu două săptămâni, a fost înaintat Camerei un proiect de lege, aprobat deja de Senat, care introduce pentru Univesitatea națiunii săsești, condusă de

1 București, la 25 martie 19211

Excelenței sale, domnului episcop D. Dr. Friedrich Teutsch

Îmi iau îngăduința de a trimite domnului episcop o copie după petiția înaintată domnului Mișu. Aceasta a fost însoțită de o scrisoare prin care i-au comunicat domnului Mișu că domnul episcop a fost nevoit să plece într-o călătorie și că subsemnatul a întocmit materialul solicitat de rege cu privire la problema Universității și a împărțirii cercurilor electorale din însărcinarea dumneavoastră. Nutresc speranța că această schițare corespunde dorințelor domnului episcop.

Cu deosebite considerațiuni
al domnului episcop devotat
dr. Hans Otto Roth

20 de deputați aleși de populația care trăiește pe așa numitul „pământ regesc“, dreptul de vot universal. Nu stă în intenția noastră de a ne împotrivi în vreun fel principiului de vot universal. În ce ne privește, e vorba de faptul că prin introducerea votului universal se derulează întreaga problemă a Universității săsești cu toate consecințele ce decurg de aici. Am intervenit pe lângă domnul Argetoianu, ministru de interne, precum și pe lângă diferiți membri ai partidului de guvernământ ca să inițieze o întâlnire între doi reprezentanți parlamentari ai poporului săsesc și câțiva parlamentari români înainte ca proiectul de lege să fie discutat în plen, pentru a se evita controversa despre această problemă gingașă în dezbaterile din Cameră și pentru a se ajunge la o înțelegere în afara Parlamentului în opiniile aflate în opoziție.

Poziția adoptată de reprezentanții sașilor este următoarea:

În pofida menținerii punctului nostru de vedere în chestiunea juridică a dreptului asupra proprietății suntem dispuși să venim în întâmpinarea pretenției reprezentanților poporului român, care solicită dreptul de coproprietate asupra averii Universității săsești, pentru a evita neînțelegeri politice primejdioase care s-ar ivi cu siguranță între popoarele noastre, dacă propunerea de introducere a votului universal ar căpăta putere de lege. Propunem astfel ca, o parte din această avere, după ce se va cădea de acord asupra ei, să treacă de la Universitatea săsească în proprietatea populației românești de pe așa numitul „pământ regesc“. Dar procedura de separare reală ar trebui stabilită în așa fel, încât să corespundă întrucâtva principiului de drept al poporului săsesc. Propunerea noastră, intermediată de domnul deputat Bucșan, de a se accepta o dezbatere înainte ca proiectul de lege să fie înaintat Camerei, a fost respinsă de domnul ministru de interne. Acesta ne-a transmis că proiectul de lege va fi dezbătut în comisia administrativă a Camerei înainte de ședința plenară, în cadrul căreia ne putem susține punctul de vedere. Procedura este corectă din punct de vedere teoretic, în realitate însă, ținându-se cont de practica obișnuită, s-ar putea ca biroul să nu înștiințeze în timp util pe deputatul sas care face parte din comisia administrativă. Nici unul dintre membrii comisiei nu cunosc nici pe departe situația de drept a acestei chestiuni. Astfel este necesar și corect din punct de vedere politic, ca problema să fie elucidată pe calea propusă de noi în cadrul unei consultări extraparlamentare înaintea dezbaterilor din Parlament.

2. *Impărțirea cercurilor electorale:* După cum am fost informați se preconizează o nouă arondare a cercurilor electorale în sensul ca anumite părți din vechea așezare a sașilor, care au coabitat mai bine de opt secole într-o legătură strânsă politică, să fie separate și adăugate unor cercuri electorale maghiare. Astfel, spre marele nostru regret, plasele Rupea și Dumbrăveni nu vor mai face parte din cercul electoral Târnava, căruia îi aparțin din punct de vedere economic, politico-administrativ, al traficului, dar mai cu seamă prin populația numeroasă săsească, ci vor fi alipite cercului electoral Odorhei puternic maghiar. În mod asemănător plasa Teaca și plasele Reghinul de Sus și Reghinul de Jos nu vor mai face parte din cercul electoral Bistrița, ci vor aparține cercului Mureș-Turda. Comisia administrativă a Camerei nu a dezbătut problema împărțirii cercurilor

electorale deși există o decizie în acest sens. De asemenea nu s-a întrunit subcomisia constituită ad-hoc, din care face parte și subsemnatul deputat. Astfel, este ușor posibil ca o chestiune eminamente importantă să fie rezolvată în plenul Camerei într-un mod pripit și pe nepregătite. Obiecțiile noastre se întemeiază până în cele mai mici amănunte pe poziția politicii promovate de stat.

65

1921 martie 30, Sighetul Marmăției. Dispoziția subprefectului județului Maramureș prin care transpune primpretorilor de plăși și primarului orașului Sighet ordinul Ministerului de Interne, ca urmare a sesizărilor Legației României din Belgrad, privind ușurința cu care autoritățile din Transilvania și Bucovina eliberează certificate de indigenitate pentru evreii din aceste provincii, primiți nefavorabil în Iugoslavia și Ungaria, deoarece sunt considerați a fi în strânsă legătură cu bolșevicii ruși.

Nr. 229/1921. ss. indescifrabil

CĂTRE

1) Toți primpretorii la reședință

2) Primăria orașului Sighet

Comunicându-vă în copie ordinul Internelor cu privire la certificatele de indigenitate vă atragem atențiunea că nu odată ni s-a semnalat de către diferite autorități ușurința cu care primăriile eliberează astfel de certificate.

În consecință, considerăm marele pericol care rezultă din ușurința aceasta, vă invităm să luați cele mai drastice măsuri pentru împiedicarea acestor abuzuri.

Sighet la 30.IV.1921
ss. indescifrabil

Copie după raportul nr. 97 al Legațiunei noastre din Belgrad, înregistrată de noi sub nr. 01392/1921

Domnule Ministru

După constatările noastre personale atât în Iugoslavia cât și în Ungaria există o credință puternică că evreii fiind în strânse legături cu bolșevicii ruși sunt oameni de deschidere. De altminteri, în Iugoslavia în toate timpurile evreii nu s-au putut stabili, ei au fost totdeauna rău primiți.

Constatarea aceasta ne-a permis să observăm că Legațiunea noastră primește cereri prea numeroase de intrare în România a evreilor ce sunt stabiliți de mai mult timp fie în Iugoslavia, fie în Ungaria și care acum sunt izgoniți din ambele țări.

Profitând de stipulațiunile Tratatului din Versailles aceștia pretind că sunt supuși români, întrucât sunt născuți în noile teritorii românești și

aduc ca dovadă un fel de atestate de indigenat care se eliberează cu o prea mare ușurință de autoritățile administrative din Transilvania și Bucovina.

Aducând acestea la cunoștința Excelenței voastre, am onoarea a vă ruga să pună în curent pe colegul său de la Interne cu această chestiune care tinde să prefacă România într-o țară internațională.

Primiți vă rog, domnule ministru, asigurarea preafinaltelor mele considerațiuni.

ss Th. Guandi

pt. conformitate
ss M. Negrea

▼
Arhivele Statului Maramureș, fond Prefectura jud. Maramureș, act nr. 2229/1921, f. 1-2.

66

1921 mai 28, Galați. Actul constitutiv al „Uniunii Comercianților Armeni” din Galați.

ACT CONSTITUTIV al „UNIUNII COMERCIANȚILOR ARMENI”

cu scop
economic, cultural și ajutor reciproc
din Galați

Între subsemnații, toți comercianți din Galați, s-a încheiat prezentul contract de Societate în următoarele condiții:

1) Pe baza prezentului act constitutiv și al alăturatelor statute, care formează parte integrantă din acest act, formăm și constituim o societate cu scop economic și ajutor reciproc.

2) Societatea va purta denumirea de „UNIUNEA COMERCIANȚILOR ARMENI CU SCOP ECONOMIC, CULTURAL și AJUTOR RECIPROC”.

3) Sediul societății este în Galați.

4) Scopul societății este crearea unui fond din cotizațiile membrilor, din donațiile persoanelor caritabile etc., încurajarea comerțului, ajutor reciproc și scop cultural.

Fondul astfel creat va servi după normele și condițiunile stabilite prin statutele alăturate.

5) Durata societății este nelimitată. Ea se consideră constituită încă de la 23 martie 1921; data constituirii de fapt a ei prin adunarea generală constitutivă, conform procesului-verbal din acea zi.

6) În caz când societatea se va desființa în unul din cazurile prevăzute prin alăturatul statut, fondul societății se va dona conform arătarilor din alăturatul statut.

7) Societarul care se va retrage din societate sau va fi exclus pentru vreunul din motivele prevăzute prin statutul alăturat, nu va avea dreptul de a cere restituirea sumelor vărsate la „Cassa” societății, ele rămânând definitiv afectate scopului pentru care creăm societatea de față. De aseme-

nea nici moștenitorii vreunui asociat nu au nici un drept față de societate pentru sumele vărsate de autorul lor, deoarece noi, membrii contractuali ai societății declarăm că sumele ce vărsăm la „cassa” societății sunt definitiv și irevocabil afectate scopului pentru care am creat societatea de față și nu ne rezervăm nici un drept sau acțiune de orice natură față de societate pentru sumele vărsate.

8) Până la alegerea Consiliului de Administrație diriguitor al „Uniunii Comercianților Armeni”, care se compune din: un președinte, un vicepreședinte, un secretar-contabil, un casier, cinci membri și trei cenzori, subsemnații dăm mandat domnilor comercianți G. Andreazian, Levan Sahazizian, Vahe Diradurian, H. Nevruzian, R. Azarian, A. Agopșă, G. Arachelian, Vahan Djambedenian, Diran Samanjian, toți din Galați, de a conduce și administra societatea noastră, cu dreptul de a îndeplini toate formalitățile legale pentru funcționarea legală a „Uniunii Comercianților Armeni” și a o reprezenta oriunde nevoia va cere, precum și de a face convocările adunării generale pentru alegerea consiliului general de administrație și de a închiria local pentru societate.

Adunarea va fi valabil constituită dacă la prima convocare va răspunde jumătate plus unul din numărul membrilor fondatori.

Alegerea consiliului de administrație se va face cu majoritate relativă a voturilor exprimate.

În caz când la prima adunare nu se va întruni numărul de membri fixați mai sus, cea de-a doua convocare se ține în opt zile de la data primei convocări fără nici o altă publicație sau încunoștințare și adunarea generală va fi constituită valabil, oricare va fi numărul membrilor fondatori prezenți.

9) Mandatul Consiliului de Administrație va fi de un an de la data alegerii și el începe de drept a funcționa fără nici o altă formalitate imediat ce rezultatul alegerii a fost proclamat.

ss) H. Nevrouzian
“ V. Diradurian
“ N. Mardouni
“ Ardases Behlian
“ M. D. Azarian
“ V. Dimigian
“ Zareh Zakarian
“ R. M. Djenanian
“ L. Sahazizian
“ R. Lertoghian
“ V. Barsamian
“ K. Aslanian
“ A. Hadjidjanian
“ G. Seferian

ss) I. Moroukian
“ D. Samandjian
“ G. Antreazian
“ V. Djambedenian
“ Gr. C. Urziceanu
“ V. D. Azarian
“ G. Arachelian
“ R. Azarian
“ A. Agopșă
“ K. Fkizian
“ M. Vartanian
“ G. Poladian
“ Seroppe M. Yazijian

1921 iunie 6, Sighetul Marmăției. Circulara Prefecturii județului Maramureș, trimisă primpretorilor de plăși și primarului orașului Sighet, prin care dispune aplicarea ordonanței nr. 8840/1921 privind respectarea zilelor de sărbătoare a confesiunilor „străine”, în care preoții și învățătorii acestora să nu mai fie citați în fața autorităților civile.

Prefectura jud. Maramureș
Nr. 620/1921

CĂTRE
Subprefectura jud. Maramureș
Sighet

Alăturat vi se transpune în copie ordinul circular Nr. 8640/1921 al Directorului General ca să dispuneți autorităților administrative ca preoții și învățătorii diferitelor confesiuni în zilele de sărbătoare ale lor să nu fie citați în fața autorităților administrative.

Sighet la 8 iunie 1921
ss M. Condruș
L.S.

Prefectura jud. Maramureș
intrat la 10 iunie 1921
Nr. 03052

CĂTRE
Toți primpretorii la reședință
Primăria orașului Sighet

Vă comunicăm, în copie, ordinul circular al directorului general al Internelor din Cluj, transpus nouă cu nr. 620/1921 al Prefecturii spre știre, conformare și strictă executare.

14.VI.1921
ss. indescifrabil

Aprobat ss. indescifrabil
Kiadotott (emis) la 1921 iunie 16

Arhivele Statului Maramureș, fond Prefectura jud. Maramureș, act. nr. 3052/1921, f. 1-2.

1921 iunie 9, Tîrgu Mureș. Răspuns al Prefecturii județului Mureș privind situația solicitată de Subsecretariatul de Stat al Ministerului de Interne cu ordinul secret nr. 1 din 31 mai 1921.

Secret

PREFECTURA JUDEȚULUI MUREȘ-TURDA

Nr. 29/921 Conf.

Către,
Subsecretariatul de Stat al Internelor

București

La ordinul secret no. 1 din 31 mai 1921 cu onoare vă aducem cunoștinței dumneavoastră următoarele:

Județul Mureș-Turda se împarte pe 203 comune rurale și orașul cu consiliul Reghinul Săsesc. Populația județului e alcătuită din următoarele naționalități: români, unguri, sași, evrei și un număr foarte diferit de naționalități. Românii sunt în număr de 83 192 suflete. Proporțiile fiecărei naționalități față de cea românească, sunt următoarele: unguri 92 048, sași 5 880, evrei 4 301, diferite naționalități 171. Populația ce privește naționalitatea să împărțește pe plăși în următorul mod. În majoritate sunt români în plasa de sus Reghin cu 25 comune. Numărul românilor 22344, ungarilor 8154, sași 2036, evrei 1400, diferite naționalități 341. Asemenea în plasa Reghin de jos cu 41 comune: unde sunt români 27211, unguri 12302, sași 1222, evrei 423, alte naționalități 18. A treia plasă unde tot români sunt în majoritate e plasa Band cu 20 comune. Împărțită pe naționalități după cum urmează: români 11999, unguri 10216, sași 2, ovrei 188, alte naționalități 583.

În celelalte 3 plăși ale județului sunt unguri în majoritate față de români și de naționalitățile menționate mai sus.

Și anume în plasa Miercurea Niraj cu 48 comune: români 3695, unguri 30217, sași 51, ovrei 591, alte naționalități 623. Plasa de jos Mureș 36 comune: români 6589, unguri 16199, sași 17, ovrei 221, diferite naționalități 336. Plasa de sus Mureș cu 34 comune, români 9797, unguri 12396, sași 30, ovrei 137, diferite naționalități 512. În orașul cu consiliu Reghinul-Săsesc asemenea, unguri în majoritate, români 1557, unguri 2564, sași 2522, ovrei 1341, diferite naționalități 90. Orașul cu municipiu Târgu Mureș are în total 30988 de locuitori, din cari români 3947, unguri 23178, sași 446, ovrei 3246, diferite naționalități 171.

Majoritatea naționalităților străine din cuprinsul acestui județ se ocupă afară de agricultură cu comerț. Prin preluarea imperiului oficianții și-au dat demisia din posturile purtate. Partea care a dispus de mijloace de traiu a rămas și mai departe aici cu privatist, partea lipsită de mijloace de traiu s-a repatriat în Ungaria.

Funcționarii inferiori cari a[u] depus jurământul au rămas și pe mai departe cu posturile avute. Se observă din partea lor o năzuință pentru a însuși limba română pentru a putea satisface condițiunile puse cu ocazia primirii lor în serviciul statului. Comerțul și industria e în mâna ovreilor, cari prin bogățiile cari le stau la dispoziție dominează (sic!) piața. Numai pe teritoriul orașului Târgu Mureș se găsesc 40 de fabrici. Pe teritoriul județului Mureș-Turda 18.

Fabricile pe teritoriul orașului Târgu Mureș după cum urmează: Fabrica de rum, bere și licher, – Societate pe acții de morărit, cherestea și circulație de mărfuri, Uzina electrică orășană, – Soc. pe acții fabr. de zahăr Târgu Mureș și jur. – Soc. d.a. de cherestea firma Mestitz. – Rafineria Târgu Mureș S.P. a. – Firma Vilhelm Brekner fabr. de Săpun și luminări, – Fabrica de turnătorie și mașini, – Fabrica de cărămidă, – Fabrica de spirt, – Fabrica de tâmplărie și articole de lemn pentru edificat, – Fabrica de pielărie, – Moara Büchler et &, – Moara vamei, – Fabrica de mobile, – Fabrica de conserve, – Fabrica de oțet, – Fabrica de supliment de cafea, Societatea de edificat, – Asociația de edificări, – Soc. de Cherestea și sirc. de mărfuri, – Soc. de Industrie de sticlărie, – Industria de grăsimi și chimicale, – Fabrica de pluguri, – Fabrica de rum și licheur, – Fabrica de trăsuri, – Fabrica de pietre mormintale și de moară, – Soc. p.a. pentru exploatarea lemnelor, – Lustruirea sticlăriilor, – Fabrica de mobile de artă Soc. p.a. – Societatea de exploatarea lemnelor, – Fabrica de mobile și articole de lemne, – Foriestiera Albina, Fabrica de cazane și mașinării, – Fabrica de licheur și circulația de mărfuri, – Fabrica de clei și os, – Fabrica de oțet. –

Fabricile pe teritoriul județului Mureș-Turda după cum urmează: Domeniul Gudea-Mesterhaza și Gheorghe Grasel Soc. Forestieră pe acțiuni Lunca-Bradului. – Deda-Bistra Societate forestieră Deda, – Soc. Anonimă „Valea Mureșului“ pt. exploatare de lemne Toplița română, – Societatea Anonimă pentru exploatarea de păduri „Deda-Bistra“, – Zentai și Roscani Intreprindere asociată S.P.A. Toplița-Română, – Schwartz Mandel succesori Reghin, – Kotzander la Szegő Industrie de lemne Toplița-Română, – „Foresta“ Soc. Anonimă, Radnótfia – Exploatarea S.A. Rastonea pentru industria Forestieră fabrici de fierăstrău Rastonea Filea de jos, – Soc. Anonima industrie de lemne Vechiul Scaunul Mureș, Sovata, – Moara Schwartz Mendel succesori Reghin, – Moara Leopold Hügel Reghin-Săsesc, – Fabrica de spirt M. Farkas Mendel și fiii Reghin Săsesc, – Fabrica Ardeleana de spirt Societate Anonimă Mureșeni, – Uzina electrică a orașului Reghinul-Săsesc, Fabrica de cărămizi cu aburi S.p.a. – Fabrica de cărămizi și de olărie din Valea Mureșului Reghin-Săsesc, – Fabrica de cărămizi s.p.a. Sângeorgiul de Mureș, – Fabrica de oțet din prov. Miercurea-Niraj Jakobos Béla Miercurea-Niraj, Fabrica de articole de ciment pietre artificiale Târgu Mureș Vaslab. –

Sunt 2 cooperative în acest județ una românească și una ungurească. Ungurească e de pe timpul regimului vechi, iar românească înființată în anul 1920. Ambele se extind pe întreg teritoriul județului. Cooperativa românească se extinde zilnic mai mult și mai a primit deja din partea cooperativei ungurești ofertă de fuzionare ce însă nu s-a primit. Ce privește

valoarea economică a acestor instituțiuni nu se poate hotărî. Datele primite din partea proprietarilor nu ar fi perfecte ci mai mult ori mai puțin exagerate. Pentru a se putea fixa valoarea ar fi nevoie să fie vizitate de către organe pricepătoare în chestie. –

Târgu Mureș la 9 iunie 1921.

Prefect:

Secretar:

Arhivele Statului Mureș, fond Prefectura jud. Mureș, dosar 5, f. 2, 3.

69

1921 iulie 11, București. Lege pentru recunoașterea calității de persoană morală și juridică societății „Orfelinatul evreiesc din Iași” și statutul acestei societăți.

L E G E

Art. unic. – Se recunoaște calitatea de persoană morală și juridică societății „Orfelinatul evreiesc din Iași”, în conformitate cu statutul alăturat care face parte integrantă din lege și nu se poate modifica decât cu aprobarea Consiliului de Miniștri.

Această lege, împreună cu statutul la dânsa anexat, s-a votat de Senat, în ședința de la 1 iulie anul 1921 și s-a adoptat cu unanimitate de șaptezeci și cinci voturi.

VICEPREȘEDINTE,
G.G. Mironescu

SECRETAR,
ss. indescifrabil

Secretar general,
ss. indescifrabil

STATUTUL ORFELINATULUI EVREIESC DIN IAȘI

CAPITOLUL I *Constituirea, numele, sediul*

Art. 1 – Se înființează o societate pentru ocrotirea fizică și morală a orfanilor de ambele sexe, de religie mozaică, sub numele „Orfelinatul evreiesc din Iași”.

Art. 2 – Numele și scopul acestei societăți nu vor putea fi schimbate niciodată.

Art. 3 – Sediul societății este în Iași. Societatea va funcționa și se va administra conform statutelor de față.

CAPITOLUL II *Scopul și îndatoririle*

Art. 4 – Scopul societății este de a se îngriji de adăpostirea, întreținerea, educația fizică, morală și religioasă, și procurarea unei existențe a orfanilor. Pentru realizarea acestui scop societatea va căuta:

- a) A asigura adăpostul, întreținerea, creșterea și supravegherea sanitară a orfanilor;
- b) A îngriji de instrucția și educația lor;
- c) A da orfanilor o meserie, spre a-și putea câștiga existența;
- d) A da asistență judiciară de care ar avea nevoie orfanii pentru susținerea drepturilor și intereselor lor;
- e) A se interesa de plasarea lor, odată ajunși în vârstă de a munci;
- f) A lua orice măsuri s-ar crede necesare pentru ocrotirea lor.

CAPITOLUL III *Condițiile de primire, educația și instrucția*

Art. 5 – Se vor primi în orfelinat în ordinea următoare:

- a) Copii orfani de tată și mamă;
- b) Copii orfani de tată, a căror mamă nu e în stare a-i întreține;
- c) Copii orfani de mamă, al căror tată e în imposibilitate de a-i întreține din cauza unei infirmități, a unei îndeletniciri imorale sau a unui caz de forță majoră;
- d) Copii din părinți tuberculoși dacă nu sunt atinși de această boală.

Art. 6 – Comitetul se va îngriji și de orfanii de război, făcând toate demersurile necesare spre a fi întreținuți de I.O.R. sau de I.O.V., putând eventual a-i primi în orfelinat, în urma unei înțelegeri cu aceste instituții, și pe baza unei subvenții fixate.

Art. 7 – Ocrotirea se va acorda fără deosebire între copii legitimi și naturali.

Art. 8 – Pentru primirea unui copil în orfelinat se va adresa o cerere comitetului, care va face cercetările necesare spre a controla cele expuse de petiționar. Orice copil admis de comitet va fi examinat de medic, neprimindu-se decât numai conform avizului medicului.

Art. 9 – Se vor putea primi la orfelinat copii în vârstă de la 3 ani până la maximum 10 ani băieții și 12 ani fetele.

Art. 10 – Orfanii vor învăța gospodăria în mod teoretic și practic în tot timpul șederii lor în orfelinat. După terminarea învățământului primar care va fi obligatoriu pentru toți orfanii, se va face selecționarea lor după aptitudini, împărțindu-se prin diferitele ateliere profesionale și de meserii, anexate orfelinatului, spre a învăța o meserie. Copiii dotați în mod excepțional de natură, potrivit clasificăției de stat și observațiilor pedagogilor școlilor și a comitetului, vor fi trimiși mai departe la școală, spre a putea îmbrățișa o carieră comercială sau intelectuală, în limitele mijloacelor orfelinatului.

Art. 11 – Copiii, care vor învăța o meserie pentru care nu vor putea fi ateliere în orfelinat, se vor plasa pe la măști respectivi în oraș, putând locui mai departe în orfelinat.

Art. 12 – Școlile profesionale și de meserii vor fi organizate după modelul celor similare ale statului. În atelierele orfelinatului se vor primi comenzi, în toate ramurile existente, din venitul net se va trece 50 la sută la fondul orfelinatului, iar restul se va vărsa la un fond special din care se vor cumpăra uneltele necesare fiecărui copil care va părăsi orfelinatul, sau i se va da o sumă fixată, ca ajutor la crearea existenței în limitele acestui fond.

Art. 13 – Durata cursurilor va fi de 5 ani, după care fiecare copil va căpăta un certificat de absolvire. După terminarea cursurilor, la vârsta de cel mult 16 ani băieții și 18 ani fetele, orfanii vor părăsi orfelinatul, căutând a-și crea o existență.

Art. 14 – Societatea are dreptul de a retrimite rudelor respective orice copil care nu va îndeplini condițiile cerute spre a fi crescut în orfelinat, înșelând comitetul la intrarea lui, sau fiind prin înclinațiile sale un element periculos pentru ceilalți copii.

CAPITOLUL IV

Comitetul

Art. 15 – Pentru conducerea orfelinatului și a anexelor sale, se formează un comitet de 30 doamne, 4 domni și 3 domni cenzori.

Art. 16 – Comitetul va fi compus dintr-o președintă, 2 vice-președinți, o casieră, 2 secretare, 24 consiliere, 4 d-ni consilieri și 3 cenzori.

Art. 17 – Comitetul va putea coopta un număr de domnișoare, care vor da concursul lor la conducerea orfelinatului.

Art. 18 – Comitetul va fi ales pe termen de 3 ani, după care timp va putea fi reales, remaniat sau ales din nou.

Art. 19 – Membrele din comitet, care nu-și vor îndeplini conștiincios funcțiile primite sau care vor lipsi fără motiv determinat timp de 3 luni, vor putea fi înlocuite. Orice loc vacant se ocupă prin cooptare făcută de comitet și ratificată de prima adunare generală anuală.

Art. 20 – Comitetul va ține ședințe săptămânale și lunare. La finele anului se va trimite fiecărui donator o dare de seamă a mersului orfelinatului.

CAPITOLUL V

Atribuțiile comitetului

Art. 21 – A) Președinta va conduce și reprezenta societatea oriunde va fi nevoie:

- a) Va prezida ședințele și adunările generale;
- b) Va reprezenta societatea la toate instanțele judecătorești;
- c) Va emite mandate de plată;
- d) Va semna toate actele referitoare la societate;
- e) Va lua măsurile ce va crede în interesul societății.

B) Vicepreședintele va substitui pe președintă în toate atribuțiile sale, cu o excepție acolo unde legea va cere o delegație specială dată de președintă.

C) Casiera va face toate încasările și plata mandatelor semnate de președintă sau vicepreședintă, împreună cu secretara, ținând un registru special de casă.

D) Secretarele vor face procesele-verbale ale ședințelor, conducând contabilitatea și corespondența și contrasemnând toate actele, mandatele și chitanțele, împreună cu președinta sau una din vicepreședinte.

E) Consilierele vor contribui la conducerea și bunul mers al societății, primind toate delegațiunile necesare conducerii orfelinatului.

F) Cenzorii vor controla gestiunea financiară, contrasemnând bilanțul anual. Împreună cu consilierii, ei vor ajuta la conducerea orfelinatului cu sfatul și experiența lor.

Art. 22 – Toate demnitățile comitetului sunt onorifice.

CAPITOLUL VI

Membrii

Art. 23 – Membrii societății sunt: donatori și cotizanți. Donatorii sunt cei care au dat sume mai mari de 1000 lei, iar cotizanzii sunt cei care contribuie cu o sumă anuală de minimum 60 lei la întreținerea orfelinatului.

Art. 24 – Numele membrilor donatori vor fi înscrise în semn de recunoștință în sala de recepție a orfelinatului.

Arhivele Statului București, fond Adunarea Deputaților, dosar 1947, f. 334-335.

70

1921 iulie 14, București. Lege pentru reforma agrară din Oltenia, Muntenia, Moldova și Dobrogea (din Vechiul Regat).

L E G E

**pentru reforma agrară din Oltenia, Muntenia,
Moldova și Dobrogea (Din Vechiul Regat)**

Partea I Exproprierea

Capitolul I Îndreptățirea și măsura exproprierii

Art. 1 – Se expropriează pentru cauză de utilitate națională proprietățile rurale, în măsura și condițiunile cuprinse în legea de față, în scopul de a spori întinderea proprietății rurale țărănești, de a înființa pășuni comunale, precum și pentru scopuri de interes general, economic și cultural.

Pământul cultivabil din raza comunelor urbane este considerat ca proprietate rurală din punctul de vedere al legii de expropriere.

Art. 2 – Pământul expropriat și accesoriile, pe baza decretului nr. 3697/918 și prin aplicarea scării progresive anexată lui, este definitiv expropriat, cu rezerva dispozitivelor prevăzute în art. 554, în limitele și așezarea hotărâtă de organele de aplicare prevăzute în acel decret, cu modificările aduse prin decretul nr. 2011/920, iar statul este considerat proprietar al pământului expropriat de la 15 decembrie 1918.

Art. 3 – Moșiile și părțile de moșii, expropriabile potrivit legii de față sunt lovite de indisponibilitate, în tot ceea ce privește aplicarea legii, din ziua de 1 februarie 1921, fără îndeplinirea nici unei alte formalități; iar în ceea ce privește întinderea lor se socotește după starea lor juridică de la 15 august 1916, ținându-se seamă de efectul succesiunilor deschise de la această dată până la promulgarea legii de față.

Toate înstrăinările efectuate de la 15 august 1916 sunt fără efect în tot ce privește aplicarea acestei legi. Se exceptează și rămân valabile vânzările făcute cel mai târziu până la 1 februarie 1921 către obștii, bănci populare sau săteni cultivatori de pământ, individual până la 10 ha fiecare; precum și vânzările de pământ pentru construcții sau înființare de stabilimente industriale.

Suprafața astfel vândută nu intră în calculul celor două milioane ha.

Proprietarii ce și-au înstrăinat părțile expropriabile sătenilor, prevăzute de prezenta lege, vor fi obligați să dea această cotă din restul moșiei rămase, sau dintr-altă moșie, dacă au mai multe.

Art. 4 – Exproprierea privește numai moșiile sau părțile de moșii de la 100 ha pământ cultivabil în sus, oricine ar fi proprietarii lor și oricare ar fi capacitatea lor juridică sau caracterul imobilului expropriat, cu excepțiunile prevăzute în prezenta lege.

Art. 5 – Moșiile stăpânite în indiviziune se consideră ca fiind divizate în ceea ce privește cota de expropriere. Alegerea părții de moșie supusă exproprierii se face însă din întreaga suprafață cultivabilă a moșiei, socotindu-se moșia ca nedivizată, afară de excepțiunile prevăzute la art. 9.

Art. 6 – Moșiile și părțile de moșii situate în aceeași comună, precum și moșiile situate în comune apropiate, aparținând aceluiași proprietar, se socotesc ca fiind o singură proprietate. Fac excepție moșiile comasate pe baza dispozițiunilor decretului nr. 3697/918, fără ca întinderea totală, astfel comasată, să treacă peste maximum de: 250 ha în regiunile unde cererile de împrumut sunt mari, 400 ha în regiunile unde cererile de împrumut sunt mijlocii și 500 ha în regiunile unde cererile de împrumut sunt satisfăcute.

Art. 7 – Se declară expropriate în întregime:

a) Proprietățile rurale în cuprinderea lor totală ale supușilor statelor străine, fie că sunt străini prin originea lor, fie că au devenit străini prin căsătorie sau alt mod;

b) Proprietățile rurale în cuprinderea lor totală ale absenteiștilor. Intră în această categorie toate proprietățile care în cei din urmă 5 ani au fost neîntrerupt impuse, conform legii speciale, la un impozit funciar îndoit.

Intră, de asemenea, în această categorie și toate proprietățile, fără considerație de întindere, care au fost arendate și cultivate prin arendași încontinuu între 23 aprilie 1910 și 24 aprilie 1920 inclusiv.

Fac excepție moșiile arendate de părinții copiilor lor, cu act autentic, sau cu act cu dată certă, de tutorii minorilor sau interzișilor, de secheștrii judiciari, moșiile femeilor, ale funcționarilor publici și ale militarilor.

c) Pământul cultivabil al Domeniului Coroanei, Casei rurale și ale tuturor persoanelor morale, publice și private, instituțiuni, fundațiuni etc., chiar când actele lor de fundațiune, donațiune, testamente sau orice alte dispozițiuni, sub orice titlu, ar prevedea direct sau prin orice fel de cauze prohibitive neînstrăinarea lor sau le-ar fi dat vreo altă destinațiune specială.

Pășunile comunelor urbane și rurale, precum și pământurile bisericilor și ale școlilor până la 12 ha nu sunt expropriabile;

d) Pământul folosit cu titlu de embatic, besman, locațiune ereditară, otașniță, fie că este acoperit cu plantațiuni, sădiri, clădiri sau nu, fie că este situat în comunele rurale sau în comunele urbane.

Sunt și rămân desființate, în virtutea acestei legi, toate drepturile sau privilegiile, de orice natură și de oriunde ar deriva (hrisoave domnești, hotărâri etc.) pe care le au proprietarii sau alte persoane asupra acestor pământuri.

Exproprierea se face în folosul embaticarilor;

e) Pământul rural ținut cu arendă de sătenii cultivatori de pământ cel puțin 5 ani neîntrerupți, dacă își vor fi construit pe el case sau vor fi plantat vii sau pomi roditori;

f) Terenul domenal silvic, pe care au fost păduri și care acum e gol, sau e acoperit cu tufișuri ce nu vor mai putea deveni niciodată pădure, cu rezerva terenului necesar personalului silvic;

g) Proprietățile rurale în cuprinderea lor totală ale celor condamnați pentru crimă împotriva statului sau pentru dezertare la inamic.

Casele de locuit cu parcurile lor, sădirile, pădurile, viile și stabilimentele industriale, morile, apele care le alimentează expropriate în condițiunile alineatelor a și b de mai sus, pot fi scoase din expropriere și redare proprietarilor după cererea lor și cu aprobarea Comitetului agrar, dacă ele nu sunt necesare unui scop economic, sanitar sau cultural obștesc.

Pentru aceste imobile aparținând proprietarilor expropriați conform alineatului a, scoaterea din expropriere se face cu rezervele de mai sus și cu condițiunea ca proprietarul, sau cei care au dobândit sau vor dobândi asemenea imobile până la promulgarea legii, să le vândă într-un termen de trei ani de la această promulgare.

Imobilele proprietarilor care nu le vor fi înstrăinat în acest termen vor fi vândute prin licitație publică după cererea parchetului.

Art. 8 – Se declară expropriat parțial:

a) Pământul cultivabil de la 10 hectare în sus al moșiilor particulare arendate și cultivate prin arendași la 23 aprilie 1920 sau și azi arendate;

b) Pământul cultivabil al moșiilor particulare cultivate de proprietarii lor, de la următoarele suprafețe în sus:

100 ha la munte și deal;

150 ha la șes în regiunile unde cererile de împröprietărire sunt mari;
200 ha la șes în regiunile unde cererile de împröprietărire sunt mijlocii;
250 ha la șes în regiunile unde cererile de împröprietărire sunt satisfăcute;

c) Pământul cultivabil al moșiilor particulare cultivate de proprietarii lor care la 1 februarie 1921 au avut investiiri importante în inventar și clădiri necesare exploatării agricole, crescătorii de vite, sau instalații industriale agricole, de la următoarele suprafețe în sus:

100 ha la munte și deal;
200 ha la șes în regiunile unde cererile de împröprietărire sunt mari;
300 ha la șes în regiunile unde cererile de împröprietărire sunt mijlocii;
500 ha la șes în regiunile unde cererile de împröprietărire sunt satisfăcute.

Intră în această categorie și acei proprietari care au moșiile situate în regiunile devastate de război și care au avut asemenea investiiri, crescătorii sau instalații la 15 august 1916.

Se înțeleg prin regiuni cu cereri de împröprietărire mari acele regiuni unde pământul expropriat astăzi, sau expropriabil prin dispozițiunile art. 7 și 8 alin. a, nu îndestulează pe toți îndreptățiții, categoria 1, 2 și 3, potrivit art. 78, pe baza lotului de completare de 5 ha; prin regiuni cu cereri de împröprietărire mijlocii acolo unde mobilizații îndreptățiții, categoria 1, 2 și 3 potrivit art. 78, pe baza lotului de completare de 5 ha, sunt îndestulați, și prin regiuni cu cereri de împröprietărire satisfăcute acele regiuni unde toți cei îndreptățiți pot fi împröprietăriți.

Regiunea se socotește compusă din toate comunele și satele ale căror locuitori au muncit sau au avut vitele de muncă învoite în trecut în mod obișnuit pe moșie.

Art. 9 – La moșiile stăpânite prin indiviziune la 1 februarie 1921, precum și la acele stăpânite în baza succesiunilor deschise după această dată, exproprierea se va scobori în regiunile cu cereri de împröprietărire mari și mijlocii și în regiunile cu cereri de împröprietărire satisfăcute pentru împröprietărire sau pentru înființare de pășune comunală, dacă va fi nevoie, pentru a atinge limitele regionale din art. 8, alin. b, până la 100 ha de fiecare coproprietar și de fiecare moșie.

În cazul când în modul prevăzut în alineatul precedent cererile de împröprietărire sau de înființare de pășune comunală nu sunt satisfăcute, aceste moșii se vor reduce până la maximum regional stabilit prin art. 8, alin. b, chiar dacă cota fiecărui coproprietar ar fi mai mică de 100 ha.

În acest din urmă caz, suprafața de pământ expropriată în acest fel se va plăti în numerar, sau se va schimba cu o suprafață echivalentă ca valoare în regiunea de colonizare dacă va exista pământ disponibil, după alegerea proprietarului.

Se exceptează moșiile stăpânite în indiviziune înainte de 15 august 1916, care la această dată aveau cel puțin un coproprietar minor sau coproprietar mobilizat.

În Dobrogea nu se vor coloniza proprietarii pentru schimb benevol sau forțat.

Art. 10 – Proprietarul care are sau a avut la 15 august 1916 mai multe moșii și posedă în total mai mult de 500 ha pământ cultivabil expropriabil, divizat sau în indiviziune, va fi expropriat până la maximum de:

200 ha pentru cel cu moșiile arendate în condițiunile art. 8;

200 ha pentru cel care are moșiile la munte și la deal, oricare ar fi regiunea;

250 ha pentru cel care are moșiile în regiunile cu cereri de împrăprietărire mari;

400 ha pentru cel care are moșiile în regiunile cu cereri de împrăprietărire mijlocii, și

500 ha pentru cel care le posedă în regiunile unde cererile de împrăprietărire sunt satisfăcute.

Proprietarul care posedă moșii în regiuni diferite va fi expropriat până la mijlocia maximului regiunilor unde are moșiile.

Proprietarul care a avut la 1 februarie 1921 ferme cu crescătorii de vite, instalațiuni agricole, și inventar propriu sau industrii agricole importante, va putea fi expropriat până la maximum de 500 ha, indiferent de regiunile unde posedă moșiile.

Art. 11 – Proprietarul care posedă moșii arendate și cultivate în regie, poate să-și oprească în oricare din ele suprafața scutită de expropriere.

Art. 12 – Proprietarilor care au unul sau mai mulți fii, care au studiat sau studiază agronomia, fiind înscriși în școală cel mai târziu până la 1 ianuarie 1920, și o frecventează, li se poate rezerva în regiunile de șes un lot de 50 ha pentru fiecare din acești fii, peste suprafața ce-i rămâne neexpropriată cónform prevederilor acestei legi, cu obligația, sub pedeapsă de nulitate a acestui drept, să obțină diploma în cel mult 5 ani de la promulgarea acestei legi și de la acea dată să-și cultive singur pământul.

Proprietarul care este agronom-titrat are același drept.

Art. 13 – Se socotește ca pământ cultivabil, în înțelesul legii de față, tot pământul pe care s-au făcut până astăzi arături, locurile de fâneată, pășunile, precum și pământul inundabil care se cultivă sau se pășunează.

Expropriere se calculează asupra pământului cultivabil, adică asupra întinderii rămase din fiecare moșie sau parte de moșie, după ce s-au scăzut: viile, plantațiunile de pomi roditori și orice sădiri făcute până la 1 ianuarie 1917, pământul irigat artificial, pădurile, râurile, locurile mocirloase, iazurile, lacurile, bălțile, suprafețele ocupate de curți și clădiri, terenurile neproductive (drumuri, râpe, nisipuri mișcătoare, sărături etc.).

Art. 14 – Bălțile și albia râurilor, pământul des inundabil, mocirlos, neproductiv, râpele pot fi expropriate în întregime, fără considerare de întindere, pentru a fi drenate, secate sau împădurite de comună sau stat.

Dacă însă proprietarii unor asemenea terenuri se obligă să facă aceste îmbunătățiri treptat într-un termen de cel mult 10 ani, Comitetul agrar poate hotărî să nu fie expropriate, fixând și sancțiunile pentru îndeplinirea obligațiunilor proprietarului.

Pentru ajungerea scopurilor arătate mai sus, nu se ține seamă, la expropriere, de întinderea moșiei.

Acolo unde iazurile, lacurile și bălțile de o suprafață maximă de 150 ha sunt înconjurate de pământul expropriat, se vor putea expropria dându-se în proprietatea comunei pentru a fi folosite de săteni.

Art. 15 – Partea ce rămâne proprietarului, potrivit art. 8 și 9, se fixează de îndată de organele de aplicare a legii, însă luarea în primire a pământului expropriat, care întrece exproprierea făcută conform decretului nr. 3697 din 1918, nu se va face deocamdată decât acolo unde el se poate da imediat în arendă sau în proprietatea sătenilor.

Pământul expropriat care întrece necesitatea actuală de împrumut-tărire a sătenilor se poate arenda proprietarului expropriat pe termen de trei ani, dacă nu va fi cerut de săteni.

Proprietarii expropriați plătesc pentru pământul lăsat în folosința lor, conform dispozițiilor de mai sus, pe lângă dările către stat, județ și comună, și o arendă egală cu ratele pe care le datorește statul pentru valoarea pământului expropriat. Statul își rezervă totuși dreptul de a lua din folosința proprietarului, înăuntrul acestor intervale de timp, suprafața necesară pentru executarea lucrărilor premergătoare colonizării.

Art. 16 – Pământul cultivabil al moșiilor arendate și cultivate prin arendași la 23 aprilie 1920, sau și astăzi arendate, din regiunile de munte și deal, cu excepția moșiilor arendate la obștii din această ultimă regiune, se întrebuințează la împrumut-tărire a sătenilor de la 25 ha în sus.

Pământul cultivabil al moșiilor cultivate de proprietarii lor din regiunile de munte, precum și acela al moșiilor arendate la obștii din regiunile de deal, se întrebuințează la împrumut-tărire a sătenilor de la 50 ha în sus.

Pământul expropriat, prin dispozițiunile de mai sus, peste maximum regional stabilit la art. 8, se plătește în numerar sau se schimbă cu o suprafață echivalentă ca valoare în regiunile de colonizare.

În cazul când proprietarii din regiunile de munte și deal convin a fi expropriați în întregime, li se dă în regiunea de colonizare o suprafață o dată și jumătate cât suprafața cedată.

Art. 17 – Alegerea părții de moșie expropriată prin dispozițiunile legii de față, peste exproprierea făcută prin aplicarea scării progresive din decretul-lege nr. 3697/1918, se face astfel încât moșia care rămâne proprietarului să fie comasată.

Art. 18 – Se poate oferi pentru expropriere partea ce revine proprietarului dintr-o moșie, rezervându-se o suprafață egală în partea ce cade sub expropriere a unei moșii din aceeași comună.

Când moșia pentru care se cere comasarea este situată în altă comună și ambele în regiune cu cereri de împrumut-tărire mari, schimbul se poate admite de organele de aplicare a legii, fără ca suprafața comasată să depășească 250 ha; când moșia pentru care se cere comasarea este situată în regiune cu cereri de împrumut-tărire mijlocie și moșia care se cedează pentru comasare este situată în regiunile cu cereri de împrumut-tărire mari, schimbul se poate admite de organele de aplicare a legii, fără însă ca suprafața astfel comasată să depășească 400 ha; iar când această moșie este situată în regiune cu cereri de împrumut-tărire satisfăcute, schimbul se admite de drept, fără ca suprafața astfel comasată să depășească 500 ha.

Art. 19 – Se încuviințează, cu consimțământul părților și cu aprobarea organelor de aplicare a legii, schimbul pământului expropriat prin legea de față, a celui expropriat prin decretul nr. 3679/918, a pământului rural dobândit prin legile de la 1864, precum și schimbul pământului împrăștiat prin legile de la 1879, prin legea pentru regularea proprietății imobiliare în Dobrogea din 3 aprilie 1882 și legile de vânzare a bunurilor statului, a izlazurilor comunale, atât între ele, cât și cu pământul rămas proprietarului.

În caz când părțile nu se pot înțelege asupra schimbului, Comitetul agrar în urma unei anchete la fața locului va putea hotărî schimbul.

Art. 20 – Când un proprietar va fi expropriat de tot pământul cultivabil dintr-o moșie aflată în hotarul unei comune, sau când pământul îi va fi schimbat conform dispozițiilor art. 16, vor trebui să fie expropriate, la cererea lui, clădirile și pământul nesupus exproprierii și aparținând acelei moșii.

Art. 21 – Se poate expropria din pădurile aparținând proprietarilor particulari, persoanelor morale publice și private și statului, suprafața necesară până la maximum de 200 ha pentru a schimba vatra satelor așezate în locuri mlăștinoase, inundabile și insalubre sau pe terenuri fugitive.

Art. 22 – Împărțirea pe regiuni a terenurilor din punct de vedere al exproprierii terenurilor de cultură și a pășunilor comunale în: munte, deal și șes, se va hotărî de către organele de aplicare de sub Capitolul V al legii prezente, ținând seamă de definiția riguros științifică la fiecare moșie în parte.

.....

Partea II

Împroprietărirea

Capitolul X

Ordinea de preferință la împrăștiere

Art. 77 – Pământul expropriat pe temeiul legii de față precum și acel al statului se parcelează spre a se vinde în loturi locuitorilor români cultivatori de pământ, în condițiile și în modul arătat în această lege.

Pentru acest scop se vor întrebuița cu aprobarea Comitetului agrar și părți din pământul arabil al pășunilor comunale, acolo unde va fi nevoie.

Art. 78 – Pământul expropriat se vinde în loturi celor îndreptățiți în următoarea ordine de precădere:

1. Mobilizaților în războiul 1916-1919;
2. Mobilizaților în campania 1913;
3. Văduvelor de război pentru copii;
4. Agricultorilor mici lipsiți de pământ;
5. Agricultorilor cu proprietăți mai mici de 5 ha;
6. Orfanii de război.

Art. 79 – La condițiunile egale de îndreptățire se vor prefera în aceeași categorie:

- a) Invalizii;
- b) Cei care în trecut au muncit pe moșie;
- c) Cei care au inventar și gospodărie întemeiată;
- d) Cei care au mai mulți copii;
- e) Cei mai în vârstă.

Art. 80 – În caz de paritate de condițiuni între îndreptățiții din aceeași categorie și de neajungerea numărului loturilor se va proceda prin tragere la sorți. La distribuția loturilor pe lanuri se vor avea în vedere legăturile de rudenie, de prietenie ale lotașilor, precum și situația în care se găseau ei în cultivarea acestor locuri înainte de împroprietărire.

Art. 81 – În comunele unde nu sunt moșii expropriabile se vor prefera la împroprietărire îndreptățiții din categoriile 1, 2 și 3 din aceste comune, pe pământul expropriat din moșiile comunelor învecinate, până la o depărtare de 5 km înaintea îndreptățiților din categoriile 5 și 6 din aceste comune, dacă au muncit în trecut pe moșie.

Art. 82 – Pământul folosit prin embatic precum și locurile cu arendă pe care sătenii agricultori au clădit case, plantat vii sau pomi roditori se expropriează în folosul locatarilor și embaticarilor.

Înstrăinările unor asemenea pământuri cu începere de la 1916 către alte persoane decât către posesorii lor sunt nule de drept, afară de cazul în care printr-o sentință judecătorească definitivă s-a desființat raportul de drept dintre proprietar și posesorii pământului.

Art. 83 – Locuitorii români din marginea orașelor sau târgurilor a căror îndeletnicire principală este munca câmpului au drept la împroprietărire pe moșiile aflate într-o rază de 10 km și pe care au muncit și în trecut.

Art. 84 – Se consideră ca îndreptățiți: preoții, învățătorii precum și toți ceilalți mici funcționari publici având reședința în comunele rurale, absolvenții școlilor de agricultură de toate gradele, sub condițiunea ca unii și alții să locuiască la țară și să se oblige să lucreze pământul.

Meseriașii ca: lemnarii, fierarii, croitorii, lăutarii etc., care în trecut nu s-au ocupat cu agricultura, cârciumarii și diferiți comercianți, precum și acei din orice categorie ar fi, care având pământ, l-au vândut, nu vor fi împroprietăriți decât după ce au fost satisfăcuți toți ceilalți îndreptățiți de la art. 78.

Art. 85 – Ofițerii invalizi vor primi cu precădere, în condițiunile de plată ale legii, câte 5 ha pământ; ei vor putea primi până la 25 ha în regiunile de colonizare după terminarea împroprietăririi dacă se obligă a-l cultiva personal și a se stabili pe lot.

Reangajații aflați în serviciul armatei la data promulgării acestei legi își păstrează prevederile legii reangajaților în armată în ceea ce privește darea pământurilor la reangajați, cu condițiunea să se stabilească pe lot și să-l muncească personal.

Art. 86 – Se exclud de la împroprietărire dezertorii condamnați cu hotărâri rămase definitive, chiar dacă au fost amnistiați de delictul săvârșit, precum și toți aceia care s-au pus în serviciul dușmanului.

Fac excepțiune de la cele prevăzute în aliniatul de mai sus dezertorii în țară, condamnați și amnistiați, care la revizuirea prevăzută de art. 90 vor dovedi înaintea comitetului de ocol, cu copie de pe foaia matricolă

certificată de către comandantul cercului de recrutare respectiv, că în tot cursul războiului 1916-1919 nu au avut lipsuri nelegale de la corpul sau serviciul lor, urmate de mutație de dezertare, neanulate prin ordin de zi, mai mult de 30 zile.

Mobilizații care n-au urmat armata în Moldova și au rămas în teritoriul vremelnic ocupat și care au fost cercetați de comisiunile instituite în acest scop și găsiți că au rămas în teritoriul ocupat, vor fi împrăștiți în comunele lor, numai după ce se vor satisface celelalte categorii de îndreptățiți la împrăștiere; iar în cazul când nu se va ajunge și pentru ei pământ în comunele lor, ei vor fi împrăștiți prin colonizare.

Răniții și invalizii, precum și cei care au fost făcuți prizonieri de dușmani și n-au fost condamnați de Curțile marțiale, nu se consideră ca rămași în teritoriul ocupat și deci nu se tratează ca atare în ceea ce privește împrăștierea.

Art. 87 – Acolo unde nu este destul pământ pentru a împrăști pe toți cei îndreptățiți, o parte din ei se vor muta în regiuni de colonizare. Această alegere se va face de către locuitorii înșiși, iar când pe această cale nu s-ar ajunge la un rezultat împăciuitor, alegerea se va face de comitetul local de împrăștiere, preferându-se la împrăștierea pe loc a invalizilor și vădulele de război, iar din aceeași categorie sătenii mai în vârstă familiști, care posedă gospodării întemeiate.

Art. 88 – Din pământul expropriat prin dispozițiile legii de față peste prevederile decretului-lege nr. 3697/15 decembrie 1918 se vor împrăști de preferință înaintea celorlalte categorii de îndreptățiți:

- a) Invalizii;
- b) Vădulele de război pentru copiii și orfanii de război născuți cel mai târziu în anul 1903 și care posedă inventar agricol;
- c) Preoții și învățătorii care nu au pământ, care au mai puțin de 5 ha, sau nu au fost împrăștiți până la promulgarea legii de față.

Pe loturile mari, constituite pe pământul expropriat prin aplicarea legii de față, precum și pe cel deja expropriat în regiunile de colonizare și nedistribuit la săteni, se înființează loturi demonstrative și ferme model și se împrăștează absolvenții școlilor de agricultură de toate gradele, ofițerii invalizi care se obligă a cultiva pământul după condițiunile impuse de Casa centrală a împrăștiării.

Art. 89 – Dacă va prisosi în comună pământ în urma vânzării loturilor după normele de mai sus, și nu sunt cereri de colonizare, timp de 3 ani de la terminarea lucrărilor de împrăștiere pe loc, se va mai putea vinde până la un al doilea lot celor cărora li s-a atribuit unul. Se preferă cei ce posedă inventar, brațe de muncă mai numeroase și care plătesc anticipat o parte mai mare din preț.

Art. 90 – Împrăștiările făcute până la promulgarea legii de față pe baza decretelor-legi nr. 1407/920, 2097/920, sunt definitive și nu pot fi schimbate decât cu aprobarea Comitetului agrar.

Comitetul agrar va revizui în mod obligatoriu tablourile de împrăștiere în ceea ce privește dezertorii, foștii prizonieri, precum și cei admiși fără drept de împrăștiere.

Art. 91 – Membrii comisiunilor de împrăștiare care în deplină știință și voință vor înscrie pe tablourile de împrăștiare sau vor împrăști persoane care nu au acest drept, vor fi destituiți nu numai din comisiunile de împrăștiare, ci și din funcțiunile publice dacă ocupă atari funcțiuni, și vor fi dați în judecată conform codului penal și declarați incapabili de a mai ocupa alte funcțiuni publice.

Promulgăm această lege și ordonăm ca ea să fie investită cu sigiliul statului și publicată prin Monitorul Oficial.

Dat în București, la 14 iulie 1921.

Ferdinand

Președintele Consiliului de Miniștri
Gen. Alexandru Averescu

▼
„Monitorul Oficial“, nr. 69, 30 iulie 1921, p. 3055-3069.

71

1921 iulie 23, București. Lege pentru reforma agrară din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș.

LEGEA **pentru reforma agrară** **din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș**

Partea I **Exproprierea**

Cap. I **Îndreptățirea și măsura exproprierii**

Art. 1 – În conformitate cu punctul 5 al art. 3 din rezoluția Adunării Naționale a tuturor românilor din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș, adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba Iulia, în ziua de 18 Noiembrie – 1 Decembrie 1918, și având ca punct de plecare decretul-lege nr. 3911/1919, votat de Marele Sfat Național, se declară dreptul statului de expropriere pentru cauză de utilitate publică, în măsura și condițiunile cuprinse în legea de față:

1. Pentru a spori și completa proprietățile rurale țărănești, precum și izlazarile și pădurile comunale rurale;

2. Pentru a înlesni dezvoltarea industriei naționale, oprindu-se pământul necesar pentru industria în ființă sau pentru aceea pe care

circumstanțele geografice, topografice și geologice o indică incontestabil cu puțință în viitor;

3. Pentru a ușura traiul din orașe și centrele miniere, industriale și balneare, rezervându-se terenuri spre a se crea mici gospodării pe seama muncitorilor, funcționarilor și altor locuitori cu mijloace modeste de trai;

4. Pentru satisfacerea trebuințelor de interes general, cultural, economic, social și educație fizică.

Art. 2 – Exproprierea atinge proprietatea fără privire la calitatea proprietarului, capacitatea lui juridică sau caracterul imobilului expropriat.

Art. 3 – Moșiile și părțile de moșii expropriabile, potrivit legii de față, sunt lovite de indisponibilitate, în tot ceea ce privește aplicarea legii, din ziua de 1 februarie 1921, fără îndeplinirea nici unei alte formalități.

Art. 4 – Întinderea proprietăților se socotește după starea lor juridică de la 1 Decembrie 1918, ținându-se seama de efectul succesiunilor deschise de la această dată până la promulgarea legii de față.

Înstrăinările efectuate de la 1 Decembrie 1918 sunt fără efect în tot ce privește aplicarea legii. Se exceptează și rămân valabile:

1. Vânzările făcute în conformitate cu ordonanța nr. 1149/1919 și 1150/1919 a Consiliului Dirigent, resortul agriculturii.

2. Vânzările până la 10 jug. de fiecare cumpărător făcute către țărani, invalizi, văduvele și orfanii de război, agronomi, preoți, învățători, cultivatori de pământ.

Aceste vânzări vor putea fi revizuite de Comitetul agrar.

3. Vânzările făcute până la promulgarea legii de față cu aprobarea Comitetului agrar, Consiliului Dirigent, Consiliului superior pentru reformă agrară, cu restricțiunile prevăzute în legea de față în ceea ce privește exproprierea.

Aceste vânzări vor fi obligatoriu revizuite de Comitetul agrar, care în cazuri bine motivate le validează.

Art. 5 – Moșiile stăpânite în indiviziune se consideră ca fiind divizate în ceea ce privește exproprierea. Alegerea părții de moșie supusă exproprierii se face însă din întreaga suprafață cultivabilă a moșiei.

Art. 6 – a) Se expropriează în întregime toate proprietățile rurale și extravilanele urbane aparținând tuturor persoanelor juridice, care urmăresc satisfacerea unui interes public ca: corporațiuni, fundațiuni, instituțiuni, biserici, mănăstiri, capitluri, universități, școli, spitale, județe, comune etc.

Se exceptează:

1. Toate proprietățile rurale și extravilanele urbane ale persoanelor juridice prevăzute la art. 7.

2. Pășunile, fânețele și pădurile comunale – urbariale și posesoarele, pășunile asociațiunilor organizate în baza legii din 1913, cu excepțiunile prevăzute în această lege.

3. Pământurile cultivabile care servesc scopurilor instrucției practice agricole a școlilor întreținute de subiectele de mai sus și care au avut această destinațiune înainte de 1 Decembrie 1918.

Întinderea lor nu va putea trece limita maximă de 200 jug. cad. de fiecare școală.

4. Pământurile cultivabile ale parohiilor până la maximum 32 jug. cad. și care aveau la 1 decembrie 1918 destinația așa numitelor sesiuni parohiale, porțiuni canonice, sesiuni reduse, sesiunile notariale existente, 8 jug. cad. pentru cantori bisericești, precum și pământul cultivabil al școlilor până la maximum 16 jug. cad. care aveau la 1 Decembrie destinația de donațiuni învățătoresți și întrucât serveau acestui scop.

Va fi scutit de expropriere până la 10 jug. cad. pământul cultivabil al bisericilor destinat pentru trebuințele bisericești. Nu se bucură de scutirile impuse în acest aliniat parohiile care au mai puțin de 300 suflete și filiile care au mai puțin de 100 suflete.

5. Grădinele de pomi până la 5 jud.cad. înființate lângă școlile primare în scop didactic și educativ.

6. Pământurile cultivabile, pentru fiecare Mitropolie până la 200 jug. cad., pentru fiecare Episcopie până la 100 jug. cad., pentru mănăstiri până la 30 jug. cad. și după posibilitate în apropierea reședinței.

Acolo unde asemenea proprietăți pentru Mitropolii și Episcopii nu există, ele se vor crea după satisfacerea tuturor îndreptățiților de la art. 86.

7. Casele de locuit cu parcurile lor, intravilanele rurale, clădirile, viile și stabilimentele industriale, morile cu apele care alimentează.

8. Pădurile sau părțile de păduri care servesc trebuințele normale de lemne de foc și construcțiuni, ale subiectelor indicate în acest act, însă numai în măsura care acoperă aceste trebuințe.

9. Cu prealabila învoire a Comitetului agrar, pământul cultivabil până la maximum de 30 jug. cad. destinat pentru întreținerea orfelinatelor, căminurilor de invalizi, azilurilor de bătrâni și săraci și care au avut acest caracter înainte de 1 Decembrie 1918.

b) Pământul folosit prin embatic, plantat sau nu (emphyteuzis) precum și acela ținut de săteni cu arendă cel puțin 5 ani neîntrerupt dacă aceștia își vor fi construit pe el case, sălașuri, mori de apă primitive (rustice), joagăre, sau vor fi făcut plantațiuni de vii sau pomi roditori, exproprierea făcându-se în folosul lor.

Taxaliștii și jilerii beneficiază de aceleași drepturi;

ć) Pământul rural al absenteiștilor.

Absenteist în sensul legii de față este acela care de la 1 Decembrie 1918 până la depunerea legii de față a lipsit din țară, fără a avea vreo însărcinare oficială în străinătate. Fac excepție proprietățile rurale până la 50 jugăre.

Art. 7 – Se expropriează în întregime tot pământul cultivabil din:

a) Toate proprietățile rurale și extravilanele urbane aparținând tuturor persoanelor juridice, care urmăresc satisfacerea unui interes privat ca: bănci, societăți comerciale și anonime, comunitățile de avere, sindicatele profesionale etc.

Nu sunt cuprinse în acest punct, cu excepțiunile în această lege, moșiile persoanelor morale private, înființate și înregistrate încă înainte de 1 Decembrie 1918, pentru culturi agricole sau industriale, întrucât și în prezent servesc acestui scop.

Aceste moșii vor fi expropriate în conformitate cu art. 8 al acestei legi;

b) Toate proprietățile rurale și extravilanele urbane ale alienaților incurabili și curanzilor pe viață, întrucât aceștia n-au descendenți;

c) Toate proprietățile rurale și extravilanele urbane care au fost vândute de bună voie sau prin licitație de la 1 august 1914 și până la promulgarea legii de față.

Se exceptează cumpărările până la 100 jugăre cadastrale făcute de cultivatorii de pământ, preoții, învățătorii, sau membrii familiilor lor, precum și cumpărările făcute pentru schimb de acei proprietari care au vândut în acest timp proprietățile lor cu scopul de a face o cultură intensivă.

Proprietățile astfel cumpărate vor fi expropriate conform dispozițiilor legii de față;

d) Se vor putea expropria toate proprietățile rurale care au fost trecute actualilor proprietari după 1 decembrie 1917, în baza ordonanțelor fostului guvern ungar, privitor la restrângerea liberei circulațiuni a imobilelor, cerându-se prealabilă învoire a Comitetului agrar.

Fac excepții moșiile minorilor.

Art. 8 – Se expropriează pământul cultivabil rural și extravilan urban al proprietarilor particulari din:

a) Toate moșiile partea întrecătoare peste 30 jugăre cad. în comunele rurale și 10 jug. cadastrale în comunele urbane care au fost arendate timp de 10 ani agricoli, între 1904 și 1918;

b) Toate moșiile arendate la 1 mai 1921 partea întrecătoare peste 50 jugăre cad. la munte și deal și 100 jugăre cad. la șes.

Se înțelege prin arendare în sensul alineatului a și b din acest articol atât arendarea prin arendaș cât și arendările în parte, în care proprietarul nu a pus nici arătură, nici sămânță.

Fac excepție moșiile minorilor și cele arendate pe baza dispozițiilor ordonanței nr. ...

c) Toate moșiile cultivate de proprietarii lor, partea întrecătoare peste: 50 jugăre cad. la munte

100 jugăre cad. la deal

200 jugăre cad. la șes în regiunile cu cereri de împrumutări mari.

300 jugăre cad. la șes în regiunile cu cereri de împrumutări mijlocii.

500 jugăre cad. la șes în regiunile cu cereri de împrumutări satisfăcute.

Comitetul agrar poate reduce exproprierea de la 300 și 500 jugăre cad. la limita de 200 jugăre cad. în vederea realizării scopului fixat la art. 1, punctul 1, prin colonizare.

Se înțeleg prin regiuni cu cereri de împrumutări mari, acelea unde cei îndreptățiți prin art. 86, punctul 1-8 inclusiv, nu pot fi satisfăcuți pe baza lotului de completare de 7 jugăre cad., prin regiuni cu cereri de împrumutări mijlocii, acelea unde toți îndreptățiții de la art. 86, punctul 1-8 inclusiv, sunt satisfăcuți pe baza lotului de completare de 7 jugăre cad., și prin regiuni cu cereri de împrumutări satisfăcute, acelea unde toți îndreptățiții pot fi împrumutăriți.

Art. 9 – În baza unei prealabile învoiri a Comitetului agrar se va putea trece cu exproprierea și sub limita de 100 jugăre cad. până la maximum de 50 jugăre, fără ca această reducere să dezorganizeze economiile mijlocii de

model; iar dacă ocupația principală a proprietarului nu este agricultura și nici părinții lui nu au fost agricultori, se va putea, cu aceeași prealabilă învoire a Comitetului agrar, trece cu exproprierea până la 10 jugăre, în ambele cazuri, în acele regiuni unde lipsește pământul necesar pentru satisfacerea cererilor de împrumut a celor îndreptățiți, în baza art. 86, punctul 1 la 3 inclusiv.

Art. 10 – Loturile celor colonizați după 1 ianuarie 1885, se expropriază până la limita lotului fixat în regiune pentru împrumutarea îndreptățiților de la art. 86.

Art. 11 – Moșiile stăpânite în indiviziune vor putea fi expropriate, acolo unde este nevoie până la 50 jug. pentru fiecare coproprietar.

Art. 12 – În regiunile cu cereri de împrumutarea mari se vor expropria pentru cultură părți din izlazarile urbariale, posesorale, comunale, asociațiunile particulare organizate în baza legii 1913, precum și ale comunităților de avere, pășunile de munte și cu avizul serviciului silvic, schimbându-li-se caracterul, chiar și păduri, fără privire la excepțiile făcute la art. 6, 7, dar numai dacă terenul este potrivit pentru cultură.

Art. 13 – Pământul cultivabil al posesorilor se expropriază cu suprafața care întrece limita de expropriere fixată în regiune pentru proprietatea fiecărui posesor sau dacă este nevoie, conform dispozițiilor art. 11.

Suprafața astfel expropriată se va delimita din întreaga suprafață a posesorului, socotindu-se din acest punct de vedere ca indiviză.

Art. 14 – Dacă problema locuințelor nu va putea fi rezolvată cu terenurile disponibile în urma acestei exproprii, se va trece la o expropriere succesivă în măsura trebuințelor și asupra altor terenuri și anume: în comunele rurale la terenurile situate într-o rază de cel mult 600 metri, iar în comunele urbane și centrele miniere, industriale și balneare într-o rază de cel mult 1000 metri.

Punctul de plecare al acestor raze este marginea comunei.

Cei expropriați în baza dispozițiilor punctului prezent vor putea fi după posibilitate despăgubiți cu alt pământ corespunzător.

Pentru același scop se vor putea expropria și părți din pășunile și pădurile comunale, precum și din pădurile statului, fără ca întinderea lui să fie micșorată sub necesarul întreținerii contingentului normal de vite din comună; în caz contrariu suprafața expropriată va trebui înlocuită în altă parte a hotarului comunei.

Pentru un loc de casă se va socoti cel mult 1/4 jugăr cad.

Cei împărțșiți cu astfel de loturi sunt obligați a începe zidirea în cel mult 5 ani de la intrarea în posesie, altfel vor pierde loturile și plățile făcute.

În comunele rurale, urbane, în centrele miniere, industriale și balneare se vor putea în caz de nevoie expropria intravilane care de la promulgarea legii stau cel puțin 5 ani nezidite, întrucât până la depunerea proiectului de față nu au fost sădite cu vii ori plantate cu pomi.

Art. 15 – Pământul cultivabil al moșiilor din regiunile cu populațiune deasă poate fi întrebuințat la împrumutarea sătenilor chiar sub limita de 50 jugăre cad., cu aprobarea Comitetului agrar și cu învoirea propieta-

rului, dându-i în schimb o suprafață echivalentă de pământ, fie în hotarul comunei, dacă este pământ disponibil, fie în regiunile de colonizare.

Art. 16 – Se socotește ca pământ cultivabil, în înțelesul legii de față, tot pământul pe care s-au făcut până astăzi arături, locurile de fânează, pășunile, golurile de munte, precum și oricare teren ce s-ar găsi propriu pentru a fi dat cu folos în cultură, inclusiv pământul inundabil care a fost cultivat sau pășunat.

Exproprierea se calculează numai asupra pământului cultivabil, adică asupra întinderii rămase din fiecare moșie după ce s-au scăzut viile, grădinile îngrădite, pometurile și hemeștele plantate înainte de 1 decembrie 1918, pământul care a fost și este irigat artificial, pădurile, râurile, lacurile, bălțile, locurile mocirloase, suprafețele ocupate de curți și clădiri.

Clasificarea făcută de cadastru în această privință va fi revizuită cu această ocazie.

Art. 17 – Terenurile neproductive, râpi, nisipuri mișcătoare, sărături, lacuri (râuri) cu trestişurile de pe ele, locuri mlăștinoase, mocirlele cad în complexul pământului expropriat, se vor expropria, urmând ca aceste pământuri neproductive, întrucât vor forma un complex compact mai mare, să se dea comunelor politice; iar în caz contrariu să se împartă loturile învecinate.

Clasificarea făcută de cadastru în această privință va fi revizuită cu această ocazie.

Art. 18 – Pământul des inundabil, mocirlos, neproductiv, râpile, nisipurile, precum și albia râurilor, pot fi expropriate în întregime, fără considerare de întindere, pentru a fi îmbunătățite sau împădurite de comună sau stat.

Dacă însă proprietarii unor asemenea terenuri se obligă să facă aceste îmbunătățiri într-un termen de 10 ani, Comitetul agrar poate hotărî să nu fie expropriați, fixând și sancțiunile pentru îndeplinirea obligațiunilor proprietarului.

Pentru ajungerea scopurilor arătate mai sus nu se ține seama la expropriere de întinderea moșiei.

Acolo unde iazurile, lacurile și bălțile de o suprafață maximă de 150 jugăre sunt înconjurate de pământul expropriat, se vor putea expropria dându-se în proprietatea comunei pentru a fi folosite de săteni.

Art. 19 – Pământul expropriat prin dispozițiile legii de față, care întrece necesitatea actuală de împroprietărire a locuitorilor din comuna sau comunele învecinate, se va putea lăsa până la colonizare în folosința foștilor proprietari sau arendași, dacă nu va fi cerut în arendă de țărani.

Ei vor plăti pentru acest pământ o arendă egală cu dobânda pe care le-o datorește statul. Termenul de arendă va fi de 3 ani; acest termen se va reînnoi de drept din 3 în 3 ani, dacă statul nu va fi încunoștințat proprietarului sau arendașul, cu 10 luni înainte de expirare, că vrea să ia din folosință întreg sau parte din acest teren.

Proprietarii vor plăti, în afară de arendă, pentru pământul expropriat și lăsat în folosința lor, conform dispozițiunilor de mai sus, și dările către stat și comună.

Statul își rezervă totuși dreptul de a lua din folosința proprietarului și înăuntrul acestor intervale de timp suprafața necesară pentru executarea lucrărilor premergătoare colonizării.

Art. 20 – Proprietarul poate să-și aleagă partea neexpropriată din moșie, cu condiția ca partea ce rămâne sătenilor să fie potrivită pentru parcelare în loturi și să poată fi economică bine folosită; de asemenea nici proprietarul nu poate fi expropriat altfel, decât așa ca partea ce-i rămâne să formeze un întreg economic cu investițiile principale aflătoare pe moșie.

Art. 21 – Proprietarul are dreptul să rezerve în toate regiunile o jumătate din partea scutită de expropriere din moșia sa, pentru un copil al său care până la 1 Decembrie 1918 și-a început studiile agronomice și după ce le va termina în timpul reglementar se dedică economiei rurale.

Art. 22 – Moșiile aceluiași proprietar aflătoare în mai multe comune, fie că le-a folosit în regie, în arendă sau în parte, vor fi considerate ca una, rămânându-i proprietarului dreptul să aleagă care moșie ori părți de moșie să rămână scutite de expropriere, fără ca suprafața astfel aleasă să poată întrece maximul regional prevăzut de art. 8.

În caz de neînțelegere, hotărârea Comisiei județene este obligatorie pentru părți.

Vor trebui considerate ca unitate și toate acele părți de moșie care după 1 Decembrie 1918 au fost rupte din unitatea de moșie.

În cazuri excepționale, ministrul agriculturii, cu avizul conform al Comitetului agrar, după expertiză la fața locului, poate lăsa unui proprietar în una sau mai multe moșii o întindere totală până la 500 jugăre cad., dar numai în regiunile cu cereri de împrumutări mijlocii sau satisfăcute. Pentru acest scop se vor avea în vedere crescătoriile și instalațiile de agricultură industrială și intensivă existente, cu obligațiunea pentru acești proprietari de a conduce exploatarea potrivit unui regulament special întocmit de ministerul agriculturii.

Art. 23 – Când un proprietar va fi expropriat de întreaga moșie aflătoare în hotarul unei comune, la cererea lui, vor putea să fie expropriate și clădirile aparținătoare acelei moșii, precum și întregul inventar agricol.

.....

Partea II

Împroprietărirea

Cap. X

Ordinea de preferință la împrumutări

Art. 91 – Pământul expropriat pe temeiul legii de față se parcelează spre a se vinde în loturi cultivatorilor de pământ în condițiunile și modul arătat în legea de față.

Art. 92 – Vor fi împrumutați țăranii muncitori de pământ în ordinea următoare: ..

1. Acei capi de familie, servitori și muncitori agricoli din partea locului care în ultimii doi ani dinaintea mobilizării și întrucât au fost mobilizați

și în timpul exproprierii au lucrat pe moșia expropriată și care în război au devenit invalizi, dar sunt capabili de a conduce lucrarea pământului.

Tot aci se înșiră văduvele și familiile celor căzuți în război, dacă îndeplinesc condițiunile amintite.

2. Servitorii și muncitorii agricoli din partea locului, capii de familie, care în ultimii doi ani și în timpul exproprierii, dacă au fost demobilizați, au muncit pe moșia expropriată, dacă au făcut serviciul militar în război fără a fi devenit invalizi.

3. Toți capii de familie care în război au devenit invalizi, dar sunt capabili de a conduce lucrarea pământului.

Tot aci se înșiră văduvele și familiile celor căzuți în război.

4. Toți capii de familie care au făcut serviciul militar în război, fără a fi invalizi.

5. Bărbații neînsurați care au devenit invalizi de război, dar sunt capabili să conducă lucrarea pământului.

6. Bărbații neînsurați care au luat parte la război fără a fi invalizi.

7. Mobilizații prin ordinul Consiliului Dirigent.

8. Cei emigrați care s-au întors, respectiv familiile lor, dacă nu au alt susținător.

9. Capii de familie care nu au luat parte în război.

10. Bărbații neînsurați majori care nu au făcut servicii militare în decursul războiului.

11. Voluntarii din armata română, ori dintr-o armată aliată sau care s-au format în grupuri de voluntari independenți.

La împroprietărire îndreptățiții de sub punctele 3 și 11 se satisfac cu cei de sub nr. 1, intrând în aceeași categorie; cei de la punctul 2, se vor satisface împreună cu cei de sub nr. 4, intrând în aceeași categorie; iar cei de la punctul 8 vor rămâne cei din urmă la împroprietărire.

12. După satisfacerea tuturor celor îndreptățiți se vor completa și se vor crea unde nu sunt sesiuni parohiale, cantorale și școlare până la maximul prevăzut în art. 6 p. 4.

Art. 93 – La împărțirea terenului expropriat vor lua parte în ordinea prevăzută în art. 92 locuitorii tuturor comunelor care după situațiunea lor geografică sunt avizate la acel teren, fără considerare la împrejurarea că moșia expropriată face sau nu parte din hotarul acelei comune, preferându-se locuitorii care au muncit și pășunat pe moșie, chiar din alt județ.

Pentru o mai bună cultivare a hotarelor comunale și pentru îndestularea celor îndreptățiți se va putea face chiar și schimbul între comune.

Art. 94 – Când pământul expropriat nu ajunge tuturor celor îndreptățiți, o parte din ei vor putea avea pământ în alte regiuni unde ar fi disponibil, vor fi preferați la împroprietărirea pe loc invalizii și văduvele de război, iar din fiecare categorie oamenii în vârstă, cei cu familie numeroasă și cei care au gospodării întemeiate.

Art. 95 – În caz de paritate de condițiuni între îndreptățiții din aceeași categorie și de neajungerea numărului loturilor, se va proceda prin tragere la sorți.

Art. 96 – Nu vor putea beneficia de pământ, nici de arenze prealabile, acei care au comis acte de trădare împotriva statului român constatate de

forurile judecătorești, care nu au urmat ordinul de chemare la mobilizare sau au dezertat din armata română, alienații cu excepția foștilor mobilizați și toți care din orice cauză stau sub curatelă sau tutelă prelungită.

Promulgăm această lege și ordonăm ca ea să fie investită cu sigiliul Statului și publicată prin Monitorul Oficial.

Dat în București la 23 iulie 1921.

Ferdinand

Președintele Consiliului de Miniștri
General Alexandru Averescu

Ministerul Justiției,
M. Antonescu

▼
„Monitorul Oficial“, nr. 69, 30 iulie 1921, p. 3622-3633.

72

1921 iulie 23, București. Lege pentru reforma agrară din Bucovina.

L E G E **pentru reforma agrară din Bucovina**

Partea I **Exproprierea**

Capitolul I **Îndreptățirea și măsura exproprierii**

Art. 1 – În conformitate cu hotărârea Consiliului Național din Bucovina, se declară expropriate pentru cauză de utilitate publică proprietățile rurale, în măsura și condițiunile cuprinse în legea de față, în scop de a spori întinderea proprietății țărănești, de a înființa pășuni comunale, precum și pentru sporuri de interes general, economic și cultural.

Art. 2 – Starea juridică și întinderea proprietăților rurale, din punctul de vedere al aplicării acestei legi, se socotește pe ziua de 6 septembrie 1919, ținându-se socoteală de efectul succesiunilor deschise de la această dată până la promulgarea legii de față.

Bunurile expropriabile sunt lovite de indisponibilitate din aceeași zi, fără îndeplinirea nici unei alte formalități.

Se exceptează și rămân valabile:

a) Vânzările până la 10 ha de fiecare cumpărător făcute către țărani, invalizi, văduvele și orfanii de război, agronomi, preoți, învățători, cultivatori de pământ.

Aceste vânzări vor putea fi revizuite de Comitetul agrar.

b) Vânzările făcute până la promulgarea legii, făcute cu aprobarea Comitetului agrar, cu restricțiunile prevăzute în legea de față în ceea ce privește exproprierea.

Toate vânzările peste 10 ha vor fi obligatoriu revizuite de Comitetul agrar, care în cazuri bine motivate le validează.

Transcrierea dreptului de proprietate asupra imobilelor rurale, făcute fără aprobarea Comitetului agrar, este nulă.

Art. 3 – Exproprierea atinge proprietatea fără privire la calitatea proprietarului, capacitatea lui juridică sau caracterul imobilului expropriat.

Art. 4 – Subsolul terenurilor expropriate trece în proprietatea statului, cu excepția drepturilor câștigate.

Art. 5 – Se declară expropriate în întregime:

a) Proprietățile rurale, fără deosebire de caracter și întindere, ale tuturor persoanelor juridice de drept public, fără considerarea oricărei clauze contrarii.

Se exceptează de la expropriere terenurile mănăstirilor: Dragomirna, Putna, Suceava și Sucevița până la 100 ha.

Se mai exceptează 50 ha din pământul cultivabil al fondului bisericesc ortodox oriental pentru mitropolia Cernăuți.

Se mai exceptează proprietățile comunelor rurale și urbane, pădurile tovărășiilor, precum și pădurile fondului bisericesc greco-ortodox, afară de părțile mărginașe din apropierea satelor, pe care Comitetul agrar le va afla proprii pentru defrișare, în scop de a întemeia gospodării țărănești și pășuni comunale.

b) Proprietățile rurale ale absenteiștilor, intrând în această categorie proprietarii care au petrecut în câte 5 ani consecutivi, în timpul de la 1 august 1909 la 1 august 1919, pe an mai mult de o jumătate de an afară de hotarele României întregite și ale Austriei, fără motive bine cuvântate; precum și acei proprietari care de la 15/28 noiembrie 1918 și până azi nu și-au avut domiciliul în țară, lipsind fără vreo însărcinare oficială. Fac excepție proprietățile rurale până la 25 ha.

Cu autorizația Comitetului agrar, persoanele juridice expropriate în întregime, își pot rezerva clădirile și instalațiunile care nu sunt necesare unor scopuri naționale, culturale și economice.

Art. 6 – Se declară expropriat în întregime tot pământul cultivabil din:

a) Proprietățile persoanelor juridice de drept privat;

b) Proprietățile rurale care între 1 ianuarie 1905 și 1 ianuarie 1919 au fost arendate mai mult de 9 ani, exceptând proprietățile minorilor, funcționarilor publici și femeilor incapabile a gospodări însăși.

Dacă proprietatea a fost arendată numai în parte, se expropriează o întindere egală cu partea arendată din corpul întreg al proprietății, iar restul cade sub dispozițiile art. 7. Se înțelege prin arendare în sensul aliniatului b, art. 6, atât arendarea prin arendaș cât și arendările în parte în care proprietarul nu a pus nici arătură, nici sămânță;

c) Proprietățile interzișilor și celor puși sub curatelă, întrucât nu au descendenți direcți;

d) Pământul rural, folosit prin embatic, plantat sau nu (emphyteusis), precum și acela ținut de săteni cu arendă cel puțin 10 ani neîntrerupt, dacă aceștia își vor fi construit pe el case, sălașuri, mori de apă primitive (rustice) sau vor fi făcut plantațiuni de vii sau pomi roditori, exproprierea făcându-se în folosul lor.

Art. 7 – Se declară expropriat parțial:

a) Sesiile existente pentru parohii până la 12 ha și sesiile existente pentru cooperatori până la 6 ha;

b) Pământul cultivabil din proprietățile rurale ale proprietarilor particulari, care au sau au avut la 1 august 1914 instalațiuni importante agricole, în clădiri și inventar, crescătorii de vite sau industrii agricole, după următoarea scară:

Suprafața expropriabilă ha	Suprafața rămasă ha
100	100
105	104
110	109
115	113
120	117
125	121
130	124
135	128
140	132
145	135
150	138
155	141
160	144
165	147
170	150
175	153
180	155
185	158
190	160
195	163
200	165
210	170
220	174
230	178
240	182
250	185
260	189
270	192
280	195
290	198
300	201
320	207

340	212
360	216
380	220
400	224
420	228
440	232
460	235
480	238
500	241
525	244
550	247
575	249
600	250
Peste 600	250

Toate proprietățile cuprinse între 100 și 105 ha exclusiv se reduc la 100 ha; toate proprietățile cuprinse între 105 și 110 ha exclusiv se reduc la 104 ha și a.m.d.

c) Moșiile proprietarilor care nu îndeplinesc condițiunile de la art. 7, alin. b se expropriază până la 100 ha pământ cultivabil.

d) Proprietarilor care au unul sau mai mulți fii care au studiat sau studiază agronomia, fiind înscriși în școală cel mai târziu până la 1 ianuarie 1920, și o frecventează, li se poate rezerva un loc de 50 ha peste suprafața ce-i revine neexpropriată conform prevederilor acestei legi, cu obligația, sub pedeapsă de nulitate a acestui drept, să obțină diploma în cel mult 5 ani de la promulgarea acestei legi și de la acea dată să-și cultive singur pământul.

Art. 8 – Proprietarului îi revine dreptul să aleagă partea de moșie neexpropriată, cu condiția ca partea dată sătenilor să poată fi economică folosită. Tot asemenea nici proprietarul nu poate fi expropriat altfel, decât așa că partea ce-i rămâne să formeze un întreg economic cu investițiile economice principale aflătoare pe moșie.

Art. 9 – Dacă însă ocupațiunea principală a proprietarului nu este agricultura și nici părinții lui n-au fost agricultori, terenul neexpropriabil se reduce la 4 ha. Intră în această categorie și acei proprietari care nefiind agricultori au cumpărat moșii după 15 noiembrie 1918.

Art. 10 – Se socotește ca pământ cultivabil, în înțelesul legii de față, tot terenul pe care s-au făcut până azi arături, locurile de fânețe și pășune, precum și orice alt teren ce s-ar găsi propriu să fie întrebuințat cu folos pentru agricultură.

Exproprierea se calculează numai asupra pământului cultivabil, adică asupra întinderii rămase din fiecare moșie, după ce s-au scăzut: locurile permanente de arie și ferme, conacul cu grădina, viile și grădinile stabile de zarzavaturi și pomi roditori, pădurile, poienile mai mici de 10 ha înconjurate de păduri, luncile împădurite, râurile, lacurile, stabilimentele industriale cu terenul de instalare strict necesar și parcelele pe care se află clădiri, întrucât toate acestea nu sunt cuprinse în partea expropriată.

Art. 11 – Sunt scutite de expropriere terenurile necesare ca locuri de hrană pentru personalul silvic de supraveghere, în întindere de 6 ha pentru personalul silvic și 4 ha pentru personalul inferior.

Art. 12 – Mai multe proprietăți ale aceleiași proprietar, precum și proprietățile stăpânite în indiviziune, se consideră ca o singură proprietate, rămânând ca proprietarul sau coproprietarii să-și aleagă partea ce rămâne liberă de expropriere.

.....

Partea II

Împroprietărire

Capitolul IX

Ordinea de preferință la împroprietărire

Art. 61 – Pământul expropriat pe temeiul legii de față se parcelează spre a se vinde în loturi țăranilor muncitori de pământ, parohiilor ortodoxe creștine, ca sesie pentru cooperatori, cantori și pălimari și școlilor ca teren de experiențe agricole.

Art. 62 – Pământul expropriat se vinde în loturi celor îndreptățiți în următoarea ordine de precădere:

1. Țăranilor muncitori de pământ care au pământ mai puțin decât întinderea lotului tip fixat în comună.

2. Parohiilor ortodoxe, de fiecare loc sistematizat de cooperator câte 6 ha dacă nu are sesiune, iar dacă sesiunea lui este necompletată ea se va întregi până la 6 ha, însă numai în cazul când prin exproprierea sesiunilor, conform art. 5, vor fi pe teren disponibil din sesia parohului, de cantor și de pălimar, câte un lot în întinderea arătată la art. 67.

3. Școlilor rurale, ca pământ de experiență agricol, câte un ha de fiecare clasă sistematizată.

Folosința acestui pământ se va stabili prin regulament.

4. Țăranilor muncitori de pământ lipsiți cu desăvârșire de pământ.

Se vor prefera în aceeași categorie:

a) Familiile celor căzuți în război și invalizii.

b) Cei care au luat parte la război, cu precădere voluntarii care au luat parte în armata română sau aliată.

c) Cei păgubiți în urma războiului.

Sunt îndreptățiți bărbații de 24 de ani cu ziua publicării decretului-legi nr. 3871 din 6 septembrie 1919 și văduvele cu copii minori.

Cei care fără motive s-au sustras de la recrutările din anul 1919, precum și cei ce au comis după 28 noiembrie 1918 acte de dușmănie față de statul român sau în acțiunea română, dacă actele acestora vor fi constatate prin sentințe judecătorești, nu vor fi luați în considerare la împroprietărire.

În averea capilor de familie se va socoti și averea imobiliară a soției.

Starea proprietății se va considera după starea din ziua promulgării legii de față.

Art. 63 – La condițiuni egale de împroprietărire se vor prefera:

1. Cei care au inventar și gospodărie întemeiată.
2. Cei care au mai mulți copii.
3. Cei mai în vârstă.

Art. 64 – În caz de paritate de condițiuni între împrăștierea din aceeași categorie și de neajungerea pământului se va proceda prin tragere la sorți.

Acolo unde nu este destul pământ pentru a împrăști pe toți cei îndreptățiți, o parte din ei se vor putea muta în regiuni de colonizare. Această alegere se va face de către locuitorii înșiși, iar când pe această cale nu s-ar ajunge la un rezultat împăciuitor, alegerea se va face de comitetul local de împrăștiere. Vor fi preferați la împrăștierea pe loc invalizii și văduvele de război, iar din fiecare categorie oamenii în vârstă familisti care posedă gospodării întemeiate.

Promulgăm această lege și ordonăm ca ea să fie investită cu sigiliul statului și publicată prin Monitorul Oficial.

Dat în București la 23 iulie 1921.

Ferdinand

Președintele Consiliului de Miniștri,
General Alexandru Averescu

Ministrul Justiției,
M. Antonescu

Monitorul Oficial, nr. 69 din 30 iulie 1921, pag 3683-3647.

73

1921 august 4. Hotărârea luată în adunarea de constituire a Uniunii Maghiare cu privire la reforma agrară.

A Magyar Szövetség határozata az agrár-reform tárgyában 1921. évi augusztus 4-iki alakuló nagygyűlésén.¹

A Magyar Szövetség Vezetősége az erdélyi földbirtokreform kérdésével megalakulása óta a legnagyobb gonddal foglalkozik és teljesjogu képviselője, egyelőre a parlamenten kívül megtegye mindazt, amit népünk e legégetőbb gazdasági problémájának megoldása érdekében vállalnia kötelességének tart.

1 Tekintettel arra, hogy az agrár-reform tárgyában sérelmeink ugyanolyan súlyosak, szükségesnek tartjuk, hogy dokumentumaink közé iktassuk azt a határozatot is, amelyet a Magyar Szövetség megalakuló nagygyűlése 1921. évi augusztus 4-én hozott e tárgyban és amelyet teljes szövegében a Magyar Párt is magáévá tett.

12. számunkban a magyar iskolák sérelmének orvoslása tárgyában a Magyar Pártnak Marosvásárhelyen 1923. évi május hó 22-én tartott rendkívüli nagygyűlésén elfogadott határozatát mutattuk be szó szerinti szövegében.

Ennek kapcsán szükségét látja a következő megállapításainak nyilvánosságra való hozatalát:

I. A kamara az erdélyi agrártörvényjavaslat bizottsági tárgyalását ez évi július 8-án kezdte meg, úgy hogy értesülésünk szerint a törvénytervezetet a bizottság tagjai is csak két nappal a tárgyalások megkezdése előtt kapták kézhez, viszont a kamara a törvényt július 19-én már részleteiben is megszavazta.

II. Erdély földreformtörvénye, mely nemzeti különbségre való tekintet nélkül, közmegelégedésre kellene hogy megoldja Erdély és a lecsatolt részek földdel dolgozó népének e legfontosabb kérdését,

1. a kétmilliónyi magyarság meghallgatása nélkül,

2. a szászság és a németiség tiltakozása és

3. az erdélyi románság képviselői jórésznél távollétében szavaztatott meg és vált törvénné.

III. Le kell tehát szögeznünk, hogy a törvénytervezet alkotmányos és demokratikus országok parlamenti szokásaival ellenkezően, idejében kelőképpen nem publikáltatott, arról a sajtó útján vagy más úton-módon a legjobban érdekelt Erdély tudomást nem vehetett, tehát arról a közvélemény ki nem alakulhatott. A tíz nap alatt keresztülhajsolt törvénytervezet megszavazását még a parlamentben is csak a nem erdélyi kamarai többség tette lehetővé.

Mindezek megállapítása után a Magyar Szövetség szükségesnek tartja kijelenteni, hogy ezt a törvényt nem tartja Erdély és a lekapcsolt részek mezőgazdaságára, de különösen a magyarságra nézve megnyugtató megoldásnak a máskülönbön szükségesnek és elodázhatatlanul megoldandónak tartott földreform ügyében. De teljes erejével és minden rendelkezésére álló törvényes és jogos eszközökkel rajta lesz, hogy ez a rólunk – nélkülünk hozott törvény minél hamarább a megfelelő revizó alá kerüljön.

Anélkül, hogy a részletekre kitérnénk, megállapítjuk, hogy az számos lényeges pontjában az egyidejűleg Órománia számára megalkotott agrárreform törvénytől eltér. (Ilyen például a megváltási ár kérdése.) Mindeme eltérések az itt élő nemzeti kisebbségek sérelmére szolgálnak és szolgálhatnak és az állampolgári jogegyenlőség elvével is ellentétben állanak. Különösképpen sérelmesnek és revideálandónak tartja a magyarság kultúráját veszélyeztető és a közbirtokosságokat, vagyis a fölkmívelő népet károsító sőt egzisztenciáját sok helyütt veszélyeztető ama pontjait, melyek egyházi, iskolai kulturális alapítványi birtokok és a közbirtokossági földek kényszerkiszajátítását mondja ki, amely rendelkezések tehát merőben ellenkeznek egy demokratikusnak mondott törvény intencióival, de antiszociálisak, antikulturálisak és különösen Erdély és a csatolt részek nem román nemzeteit egyoldalúan károsítók és sérelmesek, mert sovíniszta célokat látszanak szolgálni.

Mindezek ellen a Magyar Szövetség – ez idő szerint más mód hiányában – a nagy nyilvánosság előtt és az utókor előtt *ünnepélyes óvást* emel.

Azonban a földreformtörvény revíziójának követelése mellett kötelességének tekinti a Magyar Szövetség vezetősége a *törvény végrehajtásának* ellenőrzését, illetőleg a végrehajtás keretében a magyarság jogos igényeinek megvédelmezését.

A temérdek és jogos panasznak a főoka az 1919. évi földreformtörvény-rendelet, illetőleg a kényszerbérleti rendelkezések végrehajtási módja. A legtöbb sérelem és jogtalanság a birtokosságot és a népet a végrehajtásnak számos esetben észlelt részrehajlása, tudatlansága, fejetlensége, fegyelmezetlensége és sok esetben erőszakossága miatt érte. Tapasztalati és elvitathatatlan tény, hogy a végrehajtási központok legnagyobb részt megfelelő kvalifikáció nélküli hivatalnokainak pontos eljárási utasítást nem adtak ki egyáltalában. Ennek tulajdonítható, hogy a különböző vidékeken a legkülönbözőbb, egymástól merőben eltérő eljárás szerint történt a földbirtok kényszerbérletbe való kiosztása és a bérösszegek megállapítása. Magyar telepeseink és a többi kisgazdáink, valamint a székelyföldi közbirtokosságok földjeit is kényszerbérletbe adták. Az általános rendszertelenség tette lehetetlenné a felebbezéseket is, és ez az oka, hogy a közönség – dacára a kibocsátott igen sok rendelkezésnek, vagy talán éppen azért – ma is tájékozatlan a kényszerbérleti ügyekre vonatkozólag.

Veszedelemes intézkedés volt, teljes jogbizonytalanságot és mérhetetlen kárt okozott egyeseknek és az országnak az az intézkedés, mely a kényszerbérletek időtartamát egy esztendőben állapította meg, azonban azóta újra egy esztendőt adtak hozzá és valószínűleg még egyet és talán még többet is fognak hozzáadni a véglegesítésig. Miután pedig a kormány kényszerbérleteket ideiglenes és nem végleges állapotnak jelentette ki, tehát évről-évre nemcsak a bizonytalanság kellemetlen és káros érzését tartotta fenn úgy a kényszerbérletlőknél, mint a jogilag még birtokosoknál, de ez által az erdélyi föld intenzív és gondos művelését lehetetlenné tette éppen a birtoklás ideiglenessége és a bizonytalanság tudata.

Egész országrész virágzó gazdasági életét akasztotta meg ez az elsiegett intézkedés és minél tovább tart ez az állapot, közgazdaságunk annál nagyobb veszedelembé jut.

A közrend és békés fejlődés szempontjából a Magyar Szövetség vezetősége elsősorban szükségesnek tartja sürgetni, hogy:

a kormány meilőbb intézkedjék; hogy az eddigi gondatlan és felületes munkálatok minél rövidebb időn belül hozzáértő szakemberek által felülvizsgáltassanak, illetve gondoskodják a sérelmes és káros intézkedések megszüntetéséről, ill. revidiálásáról. Szükségesnek tartja, hogy a reform végrehajtásánál a tényleges kisajátítást és kiosztást végző bizottságokban a kormány párfatlan és szakképzett közegein kívül a kisajátítást szenvedő fél, vagy felek képviselői is egyenlő számban legyenek képviselve, a felebbezései forum pedig *feltétlenül a független bíróság tagjaiból legyen összeállítva.*

Az itt csak általánosságban érintett megállapítások azok, melyeket a Magyar Szövetség Központja a maga a földreformmal kapcsolatos munkájának és ezután munkaprogrammjának vázlataképpen a közönség tájékoztatása céljából a sajtóval közölni kíván.

Magyar Kisebbség, Lugoj, 1923, iulie 1, an II, nr. 13, p. 500-502.

Hotărârea Uniunii Maghiare (adusă în) marea adunare de constituire din 4 august 1921 în legătură cu reforma agrară.¹

Conducerea Uniunii Maghiare se ocupă de problema reformei agrare din Ardeal cu cea mai mare grijă, de la înființarea sa și a făcut demersurile, în calitate sa de singurul și deplin îndreptățitul reprezentant al maghiarimii din România, deocamdată, în afară de parlament, să facă tot ce consideră a fi de datoria sa în vederea rezolvării celei mai arzătoare probleme a poporului nostru.

În legătură cu aceasta vede necesară a da publicității următoarele constatări ale sale:

I. Dezbateră proiectului legii agrare pentru Transilvania în comisia de la Cameră a fost începută în data de 8 a lunii iulie a.c., în așa fel încât, după informațiile noastre, membrii comisiei au primit proiectul legii doar cu două zile înaintea începerii dezbaterilor, iar în data de 19 iulie Camera a și votat legea și pe articole.

II. Legea de reformă agrară pentru Ardeal, care ar trebui să rezolve cea mai importantă problemă a poporului din Ardeal și părțile conexe acestuia ocupat în agricultură, spre satisfacția publică, fără deosebire de naționalitate, a fost hotărâtă și a devenit lege:

1. Fără ascultarea a două milioane de maghiari
2. Contrar protestului sașilor și al germanilor, și
3. În lipsa majorității reprezentanților românilor din Ardeal.

III. Trebuie, deci, să precizăm că proiectul legii, contrar obiceiurilor parlamentare ale țărilor constituționale și democratice, nu a fost publicat din timp, despre acesta partea cea mai interesată, Ardealul, nu a putut lua cunoștință prin presă sau prin alt mijloc deci despre acesta nu s-a putut forma o opinie publică. Votarea proiectului legii în grabă, în zece zile a fost posibilă și în parlament printr-o majoritate în Cameră, fără ardeleni.

După constatarea aceasta crede necesară Uniunea Maghiară a declara că nu consideră a fi o rezolvare liniștitoare această lege pentru agricultura Ardealului și părților conexe și, mai ales, pentru maghiari, în problema, de altfel, considerată necesară și urgent de rezolvat a reformei agrare. Dar va pleda cu toată tăria și cu toate mijloacele legale și drepte avute la îndemână ca această lege adusă despre noi, fără noi să fie supusă revizuirii corespunzătoare cât mai urgent.

Fără să trecem la amănunte, constatăm că se deosebește în multe puncte esențiale de legea agrară creată concomitent pentru România veche

1 – Ținând cont că nedreptățile noastre sunt în privința reformei agrare tot atât de grave, considerăm necesar a include între documentele noastre (adică a revistei) și această hotărâre pe care a adus-o marea adunare de constituire a Uniunii Maghiare din 4 august 1921 al cărei text a fost însușit în întregime de Partidul Maghiar.

În numărul 12 al (revistei) noastre am prezentat ad literam textul întreg al hotărârii adunării generale extraordinare din Târgu Mureș a Partidului Maghiar ținută la 22 mai 1923.

(Așa este, de exemplu, problema dreptului de răscumpărare). Toate acele deosebiri servesc și pot servi la nedreptățirea minorităților naționale care trăiesc aici, și contravin și cu principiul egalității în drepturi a cetățenilor. Consideră deosebit de dezavantajos și de revizuit neapărat acele puncte ale (legii) care amenință cultura maghiarilor și posesoratele, adică păgubesc și chiar amenință existența în multe locuri a populației agrare, care prevăd exproprierea forțată a proprietăților bisericesti, fundamentale școlare și culturale și a pământurilor posesorale, și care prevederi contravin întru totul cu intențiile declarate democratice ale legii, chiar sunt antisociale, anticulturale și, mai ales în Ardeal și părțile conexe, sunt unilateral păgubitoare și nedrepte pentru populația neromânească pentru că par a sluji interese șovine.

Împotriva tuturor acestora Uniunea Maghiară – deocamdată în lipsa altor posibilități – face în fața publicului larg și a posterității o contestație solemnă.

Pe lângă revendicarea revizuirii legii de reformă agrară, însă, conducerea Uniunii Maghiare consideră de datoria sa controlarea executării legii, respectiv apărarea în cadrul efectuării executării a pretențiilor juste a maghiarilor.

Cauza principală a enorm de multor și justificatelor plângeri este Decretul lege de Reformă agrară din anul 1919, respectiv modul de executare a dispozițiilor de arendare forțată. Cele mai multe discriminări și nedreptăți au suferit proprietarii și poporul din cauza executărilor partinitoare observate în multe situații, din necunoștință, nesocoteală, neatenție și de multe ori din cauza violenței. Este un fapt constatat și de netăgăduit că în marea majoritate a cazurilor centrele de executare nu au emis de loc instrucțiuni precise de aplicare pentru funcționari în majoritate fără calificare corespunzătoare. Acestei neglijențe se poate atribui faptul că repartizarea pământurilor cu ocazia arendărilor forțate și stabilirea sumelor de arendare s-a făcut în diferite regiuni în mod cu totul diferit. Au fost date în arendă forțată și pământurile coloniștilor maghiari și ceilalți mici gospodari ai noștri, cât și ale posesoratelor din secuime. Dezordinea generală a făcut imposibilă și efectuarea recursurilor și aceasta este cauza în pofida prea multor ordonanțe sau tocmai din acest motiv – că publicul este și astăzi dezorientat în privința arendărilor forțate.

A fost o măsură periculoasă, a cauzat nesiguranță totală de drept și pagube inimaginabile onorului și țării, cea dispoziție conform căreia perioada arendării forțate a fost stabilită pentru un an, de atunci însă a fost adăugat încă un an și probabil se adaugă încă unul și poate vor fi adăugați și mai mulți până la definitivare. Din momentul în care guvernul a declarat arendările forțate provizorii și nu o stare definitivă, a menținut starea neplăcută și păgubitoare a nesiguranței atât în rândul arendașilor cât și al celor care de drept cică erau proprietari și ca urmare, tocmai acest spirit al arendării provizorii și al nesiguranței a făcut imposibilă cultivarea intensivă și grijulie a pământului ardelenesc.

A împiedicat viața economică înfloritoare a unei mari părți a țării, această măsură pripită, și cu cât va ține mai mult această stare va cădea economia noastră în primejdie mai mare.

În interesul ordinii publice și al dezvoltării pașnice consideră, în primul rând, conducerea Uniunii Maghiare urgentarea ca:

guvernul să ia măsuri cât mai curând ca lucrările neglijate și superficiale de până acum să fie verificate de specialiști pricepuți, respectiv să îngrijească de anularea, mai bine zis revizuirea măsurilor nedrepte și păgubitoare. Consideră necesară ca la efectuarea faptică a reformei în comisiile de exproprieri și împrăștiere pe lângă organele nepartinice și de specialitate ale guvernului să fie reprezentate și părțile afectate de exproprieri sau reprezentanții acestora, în număr egal, iar forul de recurs să fie neapărat format din membrii judecătoriilor independente.

Aici sunt trecute doar considerațiunile generale pe care Centrala Uniunii Maghiare, ca o variantă a activității sale legate de reformă agrară și a programului său de muncă de viitor, dorește să le comunice presei pentru informarea publicului.

74

1921 august 12, Galați. Adresă de mulțumire a Inspectoratului General al Învățământului Primar și Normal – Galați, către Primăria Galați, pentru sprijinul acordat în organizarea cursului special de limba română pentru învățătorii aparținând minorităților naționale din Transilvania.

1921 august 12, Galați

România

Ministerul Instrucțiunii

Inspectoratul general al învățământului primar și normal regiunea II.

NR. 279

Domnule Primar,

La apelul nostru, de a ne înlesni o cât mai frumoasă și mai impresionantă despărțire de învățătorii cursiști neromâni, din Ardeal și Banat, care au urmat la școala normală din orașul nostru, un curs special de limba română, ați înțeles atât de bine situația și ați răspuns cu atâta grabă și inimă, încât banchetul ce ați binevoit a oferi acestor cursiști în seara de 11 august, în sala „Royal“, a putut răspunde în totul tuturor așteptărilor noastre. Într-o atmosferă de colegialitate și înfrățire, cursiștii neromâni s-au arătat câștigați cauzei românești și au făcut prețioasă declarație că veniseră la Galați cu neîncredere în noi, iar acum, după o lună, pleacă cu cele mai bune sentimente pentru noi, care așa de bine i-am primit și i-am tratat până acum la despărțire.

Cum meritul acestei despărțiri frumoase revine în totul dumneavoastră, primiți, vă rog, domnule primar și transmiteți întregului Consiliu

comunal, expresiunea gratitudinii noastre pentru serviciul prețios ce ați adus școlii și culturii noastre naționale.

Inspector general,
ss. îndescifrabil

Domniei sale, domnului primar al orașului Galați.

/Rezoluție:/
26 august 1921

Comisia interimară întrunită în ședința sa de astăzi a luat act de mulțumirile ce se aduc prin adresa de față.

Președinte,
ss. îndescifrabil

Arhivele Statului Galați, fond Primăria orașului Galați, dosar 5/1921, f. 158, publicat în „Tezaur documentar gălățean”, ediție de documente întocmită de Cezar Bejan, Alexandru Duță, Stelian Iordache, Viorica Solomon, București, 1988, p. 354.

75

1921 august 19, Sibiu. Statutul „Asociației învățătorilor sași din Transilvania”.

Satzungen des Bundes Sächsischer Lehrer evengelischer Konfession A.B. in Siebenbürgen, Rumänien

Die sächsischen Lehrer aller Schulgattungen bilden einen Verein, der den Namen „Bund sächsischer Lehrer ev. Konfession A. B. in Siebenbürgen. Rumänien“ führt. Die Satzungen des Vereins sind folgende:

1) Der Zweck des Vereins ist:

- a) Förderung des gesamten sächsischen Schul=und Bildungswesens
- b) Gemeinsame Vertretung der Standesinteressen der sächsischen Lehrerschaft

2) Als Mittel zur Erreichung des Zweckes dienen:

a) Besprechung pädagogischer und anderer wissenschaftlicher Fragen in Versammlungen, – Erörterung von Schul=und Bildungsfragen in einer eigenen Zeitschrift und in den Tagesblättern, – Abhaltung von Ferienkursen zum Zwecke der Lehrerfortbildung, – Unterbreitung von Vorschlägen betreffend das Schulwesen oder die Lehrerfortbildung an die Behörden, – Fühlungnahme mit anderen Vereinen des Landes soweit sie Kulturziele verfolgen, – andere Mittel, die sich als geeignet erweisen.

b) Pflichterfüllung und die Standesehre fördernder Lebenswandel, – Nachdrückliche Förderung der wirtschaftlichen und gesellschaftlichen Stellung der Lehrerschaft.

3) Das Geschäftsjahr ist das Schuljahr (beginnend am 1. September).

4) Mitgliedschaft:

a) Ordentliches Mitglied des Vereins kann jeder evang. sächsische Lehrer (Lehrerin) werden, der an einer im Verbande der evang. Landeskirche A.B. in Siebenbürgen stehenden Schule (Erziehungsanstalt) ordent-

lich angestellt ist oder an einer solchen Schule (Erziehungsanstalt) hauptsächlich als Supplet (Suppletin) beschäftigt ist.

Jedes ordentliche Mitglied hat das Recht, die moralische und materielle Unterstützung des Vereins in Anspruch zu nehmen, Anträge zu stellen, abzustimmen, zu wählen und gewählt zu werden, und die Pflicht die Interessen des Vereins in jeder Hinsicht zu vertreten, seine Beiträge pünktlich zu entrichten und den ordnungsgemäss gefassten Beschlüssen der Vollversammlung der Gesamtlehrerschaft seines Bezirkes und der Vertreterversammlung, insoweit diese Beschlüsse nicht im Gegensatz zu den Gesetzen und sonstigen Vorschriften der Landeskirche, sowie den Anordnungen ihrer Behörden stehen, Folge zu leisten.

B) Ausserordentliche Mitglieder des Vereins können sein: noch nicht angestellte Lehrer, die in die landeskirchliche Liste der Kandidaten des Lehramtes eingetragen sind, ferner Lehrer (Lehrerinnen) die an den im Punkt a) angeführten Schulen (Erziehungsanstalten) als Suppletten (Suppletinnen) nebenamtlich angestellt sind, sowie gewesenen Lehrer (Lehrerinnen), die aus der allgemeinen Pensionsanstalt der Landeskirche ein Ruhegehalt beziehen.

5. Gliederung und Vertretung.

Der Verein gliedert sich in folgende „Gruppen“ des Bundes sächsischer Lehrer:

- a) Gruppe der Professoren,
- b) Gruppe der Bürgerschullehrer,
- c) Gruppe der Volksschullehrer,
- d) Gruppe der Kindergärtnerinnen.

Für die Zugehörigkeit zu einer dieser „Gruppen“ ist die Art der Anstalt entscheidend, an welcher der Lehrer hauptamtlich angestellt ist, Lehrer von andern sächsischen Schulanstalten (Ackerbauschulen, Fachschulen u.s.w.) können sich einer dieser „Gruppen“ anschliessen, bis sich eine selbständige „Gruppe“ bildet.

6. Die Gruppen der Professoren und Bürgerschullehrer gliedern sich in Ortsgruppen, die Gruppe der Volksschullehrer gliedert sich in Bezirks- und Zweiggruppen und die der Kindergärtnerinnen in Bezirksgruppen.

7. Jede Orts-Zweigs- und Bezirksgruppe wählt einen Ausschuss, der aus dem Obmann, dem Schriftführer und dem Kassenwart besteht. Der Obmann beruft die Versammlung ein, der Schriftführer führt die Sitzungsberichte, der Kassenwart hebt die Beiträge ein. Auf Wunsch von mindestens 1/5 der Mitglieder ist der Obmann verpflichtet eine Versammlung einzuberufen. Der Ausschuss hat die Beschlüsse seiner Gruppe durchzuführen oder weiterzuleiten. Die Amtsdauer des Ausschusses beträgt 2 Jahre.

8. Die Ortsgruppen der Professoren und Bürgerschullehrer, die zu einer Bezirksgruppe zusammengefassten Zweiggruppen der Volksschullehrer und die Kindergärtnerinnengruppe eines Bezirkes bilden die Gesamtlehrerschaft des Bezirkes, die durch den „Ausschuss der Gesamtlehrerschaft des Bezirkes“ vertreten wird.

9. Der Ausschuss der Gesamtlehrerschaft des Bezirkes besteht aus je 1 Vertreter jeder Ortsgruppe der Professoren, der Bürgerschullehrer, aus je 2 Vertretern jeder Zweiggruppe der Volksschullehrer und 1 Vertreterin der Bezirksgruppe der Kindergärtnerinnen. Dazu entsendet jeder Lehrkörper der im Bezirksvorort gelegenen Anstalten auf je 4 Klassen einen Vertreter. Sollte unter diesen keine Lehrerin sein, so entsenden die Lehrerinnen des Bezirkes eine besondere Vertreterin. Der Ausschuss der Gesamtlehrerschaft des Bezirkes wird auf 2 Jahre gewählt.

10. Der 1. Voristzer des Ausschusses wird von der Gesamtlehrerschaft des Bezirkes gewählt und gilt gleichzeitig als Vertreter der Anstalt oder Gruppe der er angehört. Den 2. Vorsitz, zwei Schriftführer und einen Kassenwart wählt der Ausschuss aus seiner Mitte. Er hat die Anträge für die Vollversammlung der Gesamtlehrerschaft des Bezirkes vorzubereiten und ihre Beschlüsse durchzuführen. Ebenso hat er ein Verzeichnis der Mitglieder der Gesamtlehrerschaft des Bezirkes zu führen und ein solches Verzeichnis an die Hauptleitung des Bundes abzusenden.

11. Die 10 Gesamtlehrerschaften bilden den Bund sächsischer Lehrer ev. Konfession A.B. in Siebenbürgen, Rumänien, der durch die Vertreterversammlung vertreten wird.

12. Die Vertreterversammlung besteht in der Regel aus Mitgliedern der Ausschüsse der Gesamtlehrerschaften der Bezirke und wird von den Gesamtlehrerschaften der Bezirke (in dringenden Fällen von den Ausschüssen selbst) von Fall zu Fall gewählt.

In die Vertreterversammlung entsendet:

- A. a) Der Bistritzer 2 Professoren des Gymnasiums in Bistritz
- b) Der Hermannstädter Bezirk 5 Professoren des Gymnasiums, der Realschule und der Mädchenmittel- und Handelsschule in Hermannstadt
- c) Der Kronstädter Bezirk 4 Professoren des Gymnasiums, der Unterrealschule und der Mädchenmittel- und Handelsschule in Kronstadt
- d) Der Mediascher Bezirk 2 Professoren des Gymnasiums in Mediasch
- e) Der Mühlbacher Bezirk 1 Professor des Untergymnasiums in Mühlbach
- f) Der Reener Bezirk 1 Professor des Untergymnasiums in Reen
- g) Der Schässburger Bezirk 2 Professoren des Gymnasiums in Schässburg.

B. Jedes Seminar und die Kindergärtnerinnenbildungsanstalt je 1 Vertreter.

C. Jeder Bezirk, der Bürgerschulen hat, je 1 Vertreter dieser Anstalten.

D. Jeder Bezirk 2 Volksschullehrer.

E. Ausserdem gehört der Vertreterversammlung der Vorsitz, ein Schriftführer und der Kassenwart der Hauptleitung, sowie je eine Lehrerin und Kindergärtnerin, die Mitglieder der Hauptleitung sind, als stimmberechtigtes Mitglied an.

13. Die Vertreterversammlung wählt den 1. und 2. Vorsitz der Bundes 2 Schriftführer und einen Kassenwart, die alle einem Bezirk angehören müssen. Sie bilden mit 10 von der Gesamtlehrerschaft des zuständigen Bezirkes zu wählenden Beisitzern die Hauptleitung des Bundes. Mitglied

der Hauptleitung des Bundes soll mindestens eine Lehrerin und eine Kindergärtnerin sein.

Die Hauptleitung des Bundes führt die Beschlüsse der Vertreterversammlung der Gesamtlehrerschaft durch, bereitet die Vorlagen für die Vertreterversammlung vor, ordnet die Neuwahlen an, führt ein Verzeichnis sämtlicher Vereinsmitglieder, ist der Vertreterversammlung verantwortlich und wird von ihr entlastet.

Die Amtsdauer beträgt 2 Jahre.

14. Der Bund sächsischer Lehrer hält in der Regel von 2 zu 2 Jahren eine Tagung ab, in der auf Vorschlag der Vertreterversammlung Beratungen über wissenschaftliche und pädagogische sowie Standesfragen abgehalten und Beschlüsse betreffend Satzungsänderungen, das Vermögen und andere wichtige Angelegenheiten gefasst werden.

15. Die Gruppen.

Angelegenheiten, die in den Berufs oder Interessenkreis einer der in Punkt 5. genannten Gruppen gehören, werden von diesen in eigenem Wirkungskreise erledigt. Soll die betreffende Angelegenheit jedoch von der Gesamtlehrerschaft vertreten werden, so muss sie vorher von der gemeinsamen Leitung im Bezirk beziehungsweise von der Hauptleitung beraten und gutgeheissen werden.

16. Die Ortsgruppen der Professoren bilden die Gesamtgruppe der Professoren, ebenso die Ortsgruppen der Bürgerschullehrer die Gesamtgruppe der Bürgerschullehrer und die Bezirksgruppen der Kindergärtnerinnen die Gesamtgruppe der Kindergärtnerinnen. Die Zweiggruppen der Volksschullehrer jedoch schliessen sich zu Bezirksgruppen mit eigenem Obmann, Schriftführer und Kassenwart zusammen und die zehn Bezirksgruppen erst bilden die Gesamtgruppe der Volksschullehrer.

17. Die Gesamtgruppen geben sich ihre Geschäftsordnung selbst.

18. Beiträge und Geldgebahrung.

Jedes Mitglied zahlt einen Jahresbeitrag, der von dem Kassenwart der Orts- oder Bezirksgruppen eingehoben und an den Hauptkassier abgeschickt wird. In den Jahresbeitrag, dessen Höhe die Vertreterversammlung festgesetzt, ist die Bezugsgebühr für die Zeitschrift des Vereins mitenthalten.

19. Zeitschrift des Vereins.

Der Verein gibt eine Zeitschrift heraus, die von 2 Schriftleitern einem Kassier und einem Presseausschuss nach von der Vertreterversammlung genehmigten Leitsätzen geleitet wird.

20 Hilfskasse.

Der Verein gründet eine Hilfskasse, aus der seine Mitglieder in Notlagen zinsfreie Darlehen erhalten, die auf Antrag des Ausschusses der Gesamtlehrerschaft eines Bezirkes von der Hauptleitung des Bundes bewilligt werden.

21. Ausschluss.

Der Ausschluss eines Mitgliedes erfolgt auf Antrag des Ausschusses der Gesamtlehrerschaft eines Bezirkes durch Beschluss der Hauptleitung im Falle der Nichtzahlung der Beiträge oder eines den Vereinsinteressen

zuwiderlaufenden Verhaltens. Gegen diesen Beschluss kann bei der Vertreterversammlung Berufung eingelegt werden.

22. Auflösung.

Die Auflösung erfolgt auf Beschluss der Tagung des „Bundes“ mit mindestens zwei Drittel Stimmenmehrheit. Das Vermögen des Bundes geht in diesem Fall in den Besitz der evangelischen Landeskirche A.B. in Siebenbürgen über mit der Bestimmung, dass seine Zinsen in Form von Studienstipendien ausschliesslich zur Lehrerfortbildung verwendet werden.

23. Im Falle der Verein den in Punkt 1. bestimmten Zweck und das in den folgenden Punkten festgestellte Verfahren, bzw. seinen Wirkungskreis nicht einhält, kann derselbe, insoferne durch ein weiteres Wirken das Vermögen des Staates oder der einzelnen Mitglieder gefährdet werden könnte, durch die königlich rumänische Regierung sofort suspendiert und nach Massgabe des Ergebnisses der nach Suspendierung angeordneten Untersuchung auch aufgelöst oder zur pünktlichen Einhaltung der Satzungen bei sonstiger Auflösung verhalten werden.

24. Der „Bund sächsischer Lehrer“ kann, wenn er seinen Wirkungskreis überschreitet oder ein solches Vorgehen befolgt, das mit den Gesetzen und Vorschriften der Landeskirche oder den Anordnungen ihrer Behörden im Widerspruch steht oder die Interessen der Landeskirche sonstwie schädigt, durch das Landeskonsistorium zeitweilig oder gänzlich aufgelöst werden.

Genehmigt!

Hermannstadt, 19. August 1921.

Aus der Sitzung des Landeskonsistoriums der ev. Kirche A.B. in Siebenbürgen

D. Fr. Teutsch
Bischof

Für den Schriftführer
Max Tschurl

Arhivele Statului Sibiu, fond Uniunea învățătorilor sași din Transilvania, nr. 2.

Traducere

Statutele Asociației învățătorilor sași de confesiune evanghelică C. A. din Transilvania/România

Învățătorii sași de la toate categoriile de școli formează o uniune, care poartă denumirea de „Asociația învățătorilor sași de confesiune evanghelică C. A. din Transilvania, România“. Statutele asociației sunt următoarele:

- 1) Scopul asociației este:
 - a) Promovarea tuturor instituțiilor școlare și culturale săsești;
 - b) Reprezentarea comună a intereselor profesionale ale corpului didactic săsesc.

2) Ca mijloace pentru atingerea acestui scop servesc:

a) Dezbateră problemelor pedagogice și științifice în cadrul adunărilor; analiza problemelor școlare și culturale într-o revistă proprie și în ziarele cotidiene; organizarea unor cursuri de vară pentru perfecționarea învățătorilor; înaintarea de propuneri către autorități referitoare la școală sau perfecționarea profesională a învățătorilor; stabilirea legăturilor cu alte asociații din țară, care urmăresc scopuri culturale; alte mijloace care își vor dovedi eficiența.

b) Împlinirea îndatoririlor și o viață compatibilă cu onoarea profesională; promovarea situației economice și a poziției sociale a corpului didactic.

3) Anul de gestiune este anul școlar (începând cu data de 1 septembrie).

4) Membrii asociației:

a) Fiecare învățător (învățătoare) sau de confesiune evanghelică poate deveni membru ordinar al asociației, dacă este titular sau suplinitor la o școală (instituție de educare) confesională evanghelică C.A. săsească din Transilvania.

Fiecare membru ordinar are dreptul să beneficieze de sprijinul moral sau material al asociației, să facă propuneri, să voteze, să aleagă și să fie ales și să susțină interesele asociației în toate privințele, are obligația să achite la termen cotizația și să se conformeze necondiționat hotărârilor luate în mod regulamentar de adunarea generală a întregului corp didactic din circumscripția sa și de adunarea reprezentanților, în măsura în care aceste decizii nu contravin legii și altor reglementări emise de biserică sau dispozițiilor autorităților proprii.

b) Membri extraordinari ai asociației pot fi: învățători încă neangajați, care figurează însă în evidențele bisericii ca viitori candidați pentru învățământ, apoi învățători (învățătoare) angajați ca suplinitori (suplinitoare) la școlile (instituțiile de educare) enunțate sub a) care dețin această funcție numai ca o ocupație secundară, precum și foști învățători (învățătoare) care primesc pensiile de la Oficiul general de pensii al bisericii.

5) Structura și reprezentarea:

Asociația se împarte în următoarele „grupe” ale Uniunii învățătorilor sași:

a) grupa profesorilor

b) “ învățătorilor de la școli civile (medii)

c) “ învățătorilor de la școli primare

d) “ educatoarelor de la grădinițe.

Apartenența la una din aceste „grupe” este determinată de genul instituției la care învățătorul este angajat oficial; învățătorii de la alte instituții școlare săsești (școli agricole, profesionale etc) pot adera la una dintre „grupele” menționate, până la constituirea unei „grupe” proprii.

6. Grupa profesorilor și a învățătorilor de la școlile medii se împarte în grupe locale, cea a învățătorilor de la școlile primare în plase și filiale iar educatoarele dintr-o plasă teritorială formează o grupă.

7) Fiecare grupă locală, filială sau plasă alege un comitet compus din președinte, secretar și casier. Președintele convoacă adunarea, secretarul întocmește procesele verbale iar casierul încasează cotizațiile. Președintele

este obligat să convoace adunarea la solicitarea a cel puțin 1/5 din numărul membrilor. Comitetul are îndatorirea de a executa hotărârile grupei pe care o conduce sau să le înainteze altor foruri. Durata de activitate a comitetului este de 2 ani.

8) Grupele locale ale profesorilor de la școlile secundare și civile (medii), filialele învățătorilor de la școlile primare constituite într-o grupă de plasă și grupele educatoarelor de la grădinițele de copii dintr-o plasă formează totalitatea corpului didactic al plasei respective, care este reprezentată prin „Comitetul corpului didactic al plasei”.

9) Comitetul corpului didactic dintr-o plasă este format dintr-un reprezentant al profesorilor din fiecare grupă locală, al învățătorilor de la școlile civile, din câte 2 reprezentanți ai învățătorilor de la școlile primare pentru fiecare filială și o reprezentantă a educatoarelor din plasa cu grupe constituite. La aceștia se mai adaugă câte un reprezentant la 4 clase delegat la corpul profesoral din instituțiile școlare aflate în reședință de plasă. Dacă printre aceștia nu se află nici o învățătoare, atunci învățătoarele din plasa respectivă vor desemna o reprezentantă din oficiu. Comitetul corpului didactic de plasă se alege pe 2 ani.

10) Primul președinte al comitetului se alege de către corpul didactic al plasei și este totodată și reprezentantul instituției sau grupei din care face parte. Comitetul alege dintre membrii săi pe al 2-lea președinte, pe 2 secretari și un casier. Acesta are ca sarcină pregătirea propunerilor pentru adunarea generală a corpului didactic din plasa respectivă și executarea deciziilor luate. De asemenea, trebuie să întocmească o listă cu membrii corpului didactic de plasă pe care s-o înainteze consiliului conducător al asociației.

11) Cele 10 corpuri didactice generale formează Asociația învățătorilor sași de confesiune evanghelică C.A. din Transilvania, România care este reprezentată prin Adunarea reprezentanților.

12) Adunarea reprezentanților constă de regulă din membrii comitetelor corpurilor didactice ale plaselor și se aleg după caz de către corpurile didactice ale plaselor (în cazuri urgente de către comitete).

În Adunarea reprezentanților își vor trimite delegați:

- A.) a) plasa Bistrița: 2 profesori de la gimnaziul din Bistrița;
b) plasa Sibiu: 5 profesori de la gimnaziu, școala reală, școala medie de fete și școala comercială din Sibiu;
c) plasa Brașov: 4 profesori de la gimnaziu, școala reală inferioară, școala medie de fete și școala de comerț din Brașov;
d) plasa Mediaș: 2 profesori de la gimnaziul din Mediaș;
e) plasa Sebeș: 1 profesor de la gimnaziul din Sebeș;
f) plasa Reghin: 1 profesor de la gimnaziul din Reghin;
g) plasa Sighișoara: 2 profesori de la gimnaziul din Sighișoara.

B. Fiecare seminar și institut pedagogic pentru pregătirea educatoarelor câte 1 reprezentant.

C. Fiecare plasă care are școli orășenești, câte 1 reprezentant al acestora.

D. Fiecare plasă câte 2 învățători de școală primară.

E. Din adunarea reprezentanților mai fac parte afară de cei menționați: președintele, un secretar și casierul consiliului de conducere al aso-

ciației, precum și câte o învățătoare și educatoare care sunt membre ale consiliului de conducere. Toți sunt membri cu drept de vot.

13) Adunarea reprezentanților alege pe primul și al 2-lea președinte al asociației, 2 secretari și un casier, care fiecare în parte trebuie să facă parte din grupa unei plase teritoriale. Ei formează împreună cu 10 consilieri aleși de către totalitatea corpului didactic consiliul de conducere al asociației. Din consiliul de conducere trebuie să facă parte în mod obligatoriu cel puțin o învățătoare și o educatoare.

Consiliul de conducere al asociației execută hotărârile Adunării reprezentanților corpului didactic, elaborează materiale pentru Adunarea reprezentanților, dispune organizarea alegerilor, ține evidența tuturor membrilor cuprinși în asociație, este răspunzător înaintea Adunării reprezentanților și își primește descărcarea de la aceasta.

Consiliul este ales pe 2 ani.

14) Asociația învățătorilor sași ține de regulă o sesiune din 2 în 2 ani, în care se dezbate la propunerea Adunării reprezentanților chestiuni științifice și profesionale, se iau decizii privind modificarea statutelor, averea asociației sau legat de alte probleme importante.

15) Grupele.

Chestiunile profesionale sau cele ce intră în sfera de interese a uneia din grupele menționate la punctul 5 se rezolvă de aceste grupe în sfera proprie de competență. Dacă problema trebuie să întrunească sufragiul întregului corp didactic, atunci aceasta trebuie dezbătută și aprobată în prealabil de conducerea comună din plasa respectivă și în consiliul de conducere al asociației.

16) Grupele locale ale profesorilor formează grupa comună a profesorilor. De asemenea și grupele locale ale învățătorilor de la școlile civile constituie împreună grupa comună a învățătorilor de la școlile civile iar grupele de plasă ale educatoarelor de la grădinițele de copii se unesc în grupa comună pentru educatoare. Filialele învățătorilor de la școlile primare se unesc în grupe de plasă cu președinte, secretar și casier propriu, iar cele 10 grupe de plasă formează împreună grupa comună a învățătorilor de la școlile primare.

17) Grupele comune își stabilesc singure programul de activitate.

18) Cotizațiile și modul de administrare a fondului bugetar. Fiecare membru plătește o cotizație anuală care este încasată de casierul grupei locale sau de plasă și trimisă apoi casierului principal. În cotizația anuală, a cărei sumă o fixează Adunarea reprezentanților, este cuprinsă și taxa pentru revista asociației.

19) Revista asociației.

Asociația publică o revistă care este condusă de 2 redactori, un casier și un comitet al presei conform principiilor aprobate de Adunarea reprezentanților.

20) Casa de bani de ajutor.

Asociația înființează o casă de bani de ajutor de la care membrii asociației pot primi în caz de nevoie împrumuturi fără dobândă; împrumutul se aprobă de către consiliul de conducere al asociației la propunerea Comitetului corpului didactic din plasa respectivă.

21) Excluderea.

Excluderea unui membru se face la propunerea Comitetului corpului didactic al plasei prin decizia consiliului de conducere în cazul neplății cotizațiilor sau dacă a dat dovadă de atitudine ce contravine intereselor asociației. Împotriva acestei decizii se poate face apel la Adunarea reprezentanților.

22) Desființarea.

Dizolvarea are loc în urma deciziei uniunii care a întrunit cel puțin 2/3 din majoritatea voturilor. Averea asociației trece în acest caz în posesia Bisericii evanghelice regnicolare C.A. din Transilvania cu destinație precisă ca dobânzile să fie folosite ca burse pentru studiu acordate exclusiv pentru perfecționarea profesională a învățătorilor.

23) Dacă asociația nu îndeplinește scopul propus în punctul 1 și procentul fixat prin conținutul punctelor următoare, respectiv dacă nu-și respectă sfera de activitate, ori prin continuarea activității sale ar putea periclita averea statului sau membrilor asociației, aceasta poate fi imediat suspendată de către Guvernul regal român și după cele rezultate din concluziile anchetei ordonate după suspendare, asociația poate fi dizolvată sau atenționată asupra respectării stricte a celor stipulate în statut, în caz contrar desființarea este iminentă.

24) Dacă „Asociația învățătorilor sași” își depășește sfera de influență sau urmărește în mod vădit acest scop, care se află în contradicție cu legile și reglementările bisericii sau cu dispozițiile autorităților acesteia sau dacă lezează interesele bisericii regnicolare în alt fel, poate fi suspendată temporar sau definitiv desființată de către Consistoriul evanghelic C.A.

Aprobat

Sibiu, 19 august 1921

În ședința Consistoriului evanghelic superior C.A. din Transilvania

D. Fr. Teutsch
episcop

Pentru secretar,
Max Tschurl

1921 august 31, Galați. Lista întocmită de Epitropia Bisericii Comunității bulgare din Galați, cu privire la numele, profesia, adresa, naționalitatea și cetățenia părinților elevilor Școlii bulgare din Galați.

Nr. crt.	Numele și prenumele părinților	Numele elevilor	naționalitatea	cetățenia	profesia	adresa
0	1	2	3	4	5	6
CLASA I						
1.	Gheorghe Vasilev	Alexandăr	bulgară	albaneză	lăptar	Str. Militară nr. 49
2.	Hristo Pavlov	Gheorghi	"	"	"	Str. Cazărmei, 26
3.	Serafim Petrov	Vasilica	"	"	zidar	Str. Cazărmei, 26
4.	Cuzman D. Ciociorov	Ivan	"	sârbă	"	Str. Ramășcani, 10
5.	"	Maria	"	"	"	"
6.	Silean Gheorghiev	Blaje	"	"	lăptar	Str. Portului, 89
7.	Târpo Stavrov	Stavri	"	albaneză	bragagiu	Piața Negri, 45
8.	Ivan Danilov	Iordan	"	bulgară	"	Str. Roșiori
9.	Avram Târbicicov	Vasil	"	italiană	negustor	Str. Traian
10.	Anghel Vâlcev	Vasilica	"	sârbă	zidar	Str. Sf. Gheorghe
11.	"	Ecaterina	"	"	"	"
12.	Peco Tveatcov	Constanța	"	bulgară	grădinar	domiciliat în s. Sărdar
CLASA II						
1.	Silean Gheorghiev	Janeta	bulgară	sârbă	lăptar	Str. Portului 89
2.	Gheorghi Vasilev	Gherasim	"	albaneză	"	Str. Militară 49
3.	Târpo Stavrov	Anghel	"	"	bragagiu	Piața Negri
4.	Trifon Stoianov	Anastasia	"	bulgară	grădinar	Piața Nouă
5.	Iordan Ivanov	Nadejda	"	"	negustor	Str. Traian

DIRECTOR - ss/Protoiereu P. Somlev zis Stefanov

1921 octombrie 12, Careii Mari. Hotărârea Prefecturii județului Satu Mare de a se aproba și comunica Consiliului orașului Carei, înființarea unui nou cimitir pentru comunitatea israelită.

No. 196/1921.

PREFECTURA JUDEȚULUI SATU MARE

Obiect: Cererea comunității bisericești isr<aelită> ort<odoxă> din loc<alitate> pentru înfi<i>nțarea unui cimitir.

Hotărâre

Noi, Prefectul județului Satu Mare, în baza autorizării obținută de la fostul Cons<iliu> Dir<igent> în numele și locul congregațiunii județene, aceea hotărâre adusă în locul reprezentanței de Consiliu<l> orașului Careii Mari, prin care a permis comunității bisericești isr<aelită> ort<odoxă> din loc<alitate>, ca în nemijlocită apropiere a cimitirului isr<aelit> status-quo ante, să înfi<i>nțeze din mijloacele sale proprii un cimitir nou – în urma apelului Reuniunii Status-quo isr<aelită> din localitate supraarbitrându-o, în baza motivelor înșirate, o aprobăm.

Despre ce se încunoștințează:

Consiliul orașului Careii Mari și prin el interesații.
Careii Mare la 12 octombrie 1921.

L.S. p. Prefect,
I. Pogăciaș

Arhivele Statului Satu Mare, fond Primăria orașului Carei, dosar 44 / 1920, f. 7.

1921 octombrie 23, București. Memoriul ministrului de război adresat președintelui Consiliului de Miniștri referitor la cercetările efectuate asupra activității societăților americane pentru ajutorarea evreilor din Basarabia, care au ca scop întinderea comunismului în România.

Domnule Președinte de Consiliu,

Din informațiile culese și din cercetările făcute, s-a constatat că societățile americane pentru ajutorul evreilor din Basarabia sunt conduse de idei subversive și n-au alt scop decât întinderea comunismului în România.

Aceste societăți, cari n-au nimic oficial, după cum se poate constata din adresa atașatului militar american Nr. 2611 din 16 mai 1921 către Marele Stat Major, ci sunt simple societăți particulare, care, sub masca precum că ajută evreii de la noi, sunt în strânse legături cu liga culturală evreiască „Bund“ și cu celelalte organizațiuni similare pe cari le alimentează cu bani și cari toate au la bază: răspândirea comunismului.

Din comitetul acestor societăți fac parte comuniști ca:

Iacob Radiuleonski, instructor al uniunei evreiești;

Iacov M. Bernstein Kogan, propagandist social-revoluționar, agită împotriva armatelor române în Basarabia.

Ewghenis Konigsatz, luptător comunist român care și-a bătut joc de drapelul românesc și care în caz de izgonirea românilor din Basarabia urma să fie guvernator.

Comitetul american, compus din astfel de indivizi, a fost creatorul curentului comunist în Basarabia, susținând și ziarul „Das Basaraben Leben“ al cărui prim redactor era Iacob Lembergt, care a fost prins în corespondență cu revoluționarul Cvitoc; iar în Bucovina tot comitetele americane scot ziarele „Freiheit“ și „Neue Zeit“ cu caracter pronunțat socialist.

Ca o confirmare și complectare a informațiunilor ce le posedăm, primim din partea Comandamentului Trupelor de Est B. 2. cu No. 848/921 secret la aliniatul 5 și 6 următoarele informațiuni:

Comitetele americane pentru ajutorul evreilor din Basarabia nu au alt scop decât întinderea comunismului în România.

Astfel, supusul american Veniamin Martin a fost prins în momentul trecerii clandestine în Rusia, îmbrăcat în haine de lucrător.

Aceste comitete ajută și înființarea unei prese evreiești în Basarabia și Bucovina; astfel ziarul „Basaraben Leben“ susținut de comitetul american a apărut în locul ziarului „Bassarabscaia Jisni“ care scria contra țarei românești.

Evreul Iacob M. Bernstein Kogan – propagandist revoluționar, care a îndemnat populația la revoltă, la intrarea armatei române în Basarabia, – este astăzi reprezentantul sioniștilor în România, și face parte din comitetul american „Jodicanî“.

Ca încheiere, Subinspectoratul de Siguranță arată că liga evreiască – comitetele americane și diferitele asociațiuni evreiești – au același scop, întinderea comunismului în România.

La sediul acestor comitete americane vin tot felul de refugiați din Ucraina cari unii sunt suspecti, ba ceva mai mult, delegații evreo-americani stabilesc strânse legături cu cei mai cunoscuți revoluționari din Basarabia.

În luna februarie 1920, din îndemnul comitetului american și al conferbundului din Odessa, toate organizațiile evreiești din Basarabia ca: „Poalei Sion“, „Bund“, „Sionish“, „Tarbut“, „Soc. culturală“ etc., precum și o sumedenie de societăți s-au unit și au constituit conferbundul afiliat la Partidul Comunist din Basarabia.

Din cele relatate mai sus, reiese clar că ideile de cari sunt conduse aceste societăți care n-au vreun caracter oficial, sunt dăunătoare siguran-

ței statului nostru, pentru care cu onoare, vă rog să binevoiți a dispune luarea unor măsuri represive spre a se pune capăt activității lor, silindu-i pe conducători să părăsească țara.

Ministru de război,
Rășcanu

Domniei sale,
Domnului Președinte al Consiliului de Miniștri

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond Problema 33, vol. 4, p. 284-285.

79

1921 noiembrie 9, Geneva. Memoriul „Hungarian Minorities in Transylvania“ înaintat de reprezentantul permanent al României la Liga Națiunilor, Philippe Lahovary.

HUNGARIAN MINORITIES IN TRANSYLVANIA¹

Note by the Secretary-General:

The Secretary-General has the honour to forward for the information of the Council and the Members of the League the copy of a Memorandum, dated November 9th, 1921, from M. Lahovary, permanent Representative of Roumania to the League of Nations, in reply to communications from the Hungarian Government relating to Hungarian Minorities in Transylvania, contained in Document C. 50.M.24.

At the request of M. Lahovary, the Memorandum 13 Pol. of December 31st, 1920, issued by the Hungarian Foreign Minister (Annex II of Document C. 50.M.24) is also annexed to this document for reference.

ROUMANIAN SECRETARIAT
TO THE
LEAGUE OF NATIONS

GENEVA, November 9th, 1921

Sir,

In accordance with instructions from my Government, and in reply to the accusations made by the Hungarian Government in the Memorandum of the Hungarian Minister for Foreign Affairs, No. 32778/21 dated February 25th, 1921, and Memorandum No. 13.Pol. of the same Department, dated December 31st, 1920, which were communicated to the Council of the League of Nations by the Conference of Ambassadors and included in the League of Nations document C.50.M.24, of May 20th, 1921, I have the honour to lay before you the following statement, merely for information:

1 Memoriul a fost redactat bilingv, cu variante în limbile franceză și engleză.

The two Memoranda from the Hungarian Government deal with the agrarian reform which the Roumanian Government considers it necessary to carry out in Transylvania and in the Banat; and the Royal Government feels impelled to declare that neither the Treaty of Trianon, dated June 4th, 1920, nor the Minorities Treaty, dated December 9th, 1919, nor any other treaty signed by the Royal Government, no matter how wide an interpretation is placed upon their provisions, put the Royal Government under any obligations to submit its measures for social and economic reform for the approval of any authority other than the Roumanian legislative bodies or His Majesty the King. Moreover, inasmuch as the national laws are applied to all citizens alike without distinction of origin or faith, the Royal Government cannot permit any direct or indirect interference of any kind on the part of foreign Powers in matters of domestic policy.

Having made this point absolutely clear, the Royal Government nevertheless considers it necessary to give certain explanations, purely for the purpose of information, concerning the erroneous and misleading statements which have appeared, particularly in Memorandum No. 13 Pol., of December 13st, 1920, issued by the Hungarian Ministry for Foreign Affairs, and also in the League of Nations document C.50.M.24.

The Hungarian Government states that there are essential differences between the agrarian reforms introduced in the former Kingdom of Roumania, which were promulgated by the Law of December 16th, 1919, and the agrarian reforms introduced in Transylvania and the Banat by the Decree of September 10th, 1919, and that these differences were all to the disadvantage of the landowners of Transylvania and the Banat, and that, since 91% of the latter are of Hungarian and Saxon origin, the object of the agrarian reform is to persecute and ruin the ethnical minorities, both Saxon and Magyar.

The agrarian reform introduced by the Roumanian Government, both in the former Kingdom and in the liberated provinces, is of a purely social and economic character.

This reform was rendered necessary owing to the fact that the land was divided in an unfair manner, which no longer corresponded to the modern needs of the population of the country. Several thousands of the great proprietors held tens of thousands of hectares of land, while agricultural labourers, exploited by the great landowners, comprised more than half of the agricultural population.

A similar situation existed in the agricultural countries of Central and Eastern Europe; Czecho-Slovakia, Poland and Yugoslavia have introduced similar agrarian reforms in their territory.

In Transylvania, in the Banat and also in Bessarabia, where the population before its union with the territories already belonging to Roumania had been disturbed by revolutionary movements, the rapid introduction of agrarian reform conceived on broad democratic lines was particularly urgent, and constituted a burning State problem, upon the solution of which the maintenance of social order depended. The very basis of these

reforms is the economic and social principle that land cannot be held simply as a source of income, either by corporations or by private persons, but must be turned to direct and immediate use.

The agrarian laws mentioned above have been enacted on these lines and involve:

(1) The development and extension of the system of peasant proprietorship, thus reducing the number of agricultural labourers without property.

(2) The development of intensive agriculture in the place of extensive agriculture.

(3) The development of national industries in districts where conditions are favourable.

(4) The improvement of living conditions in the towns and industrial centres.

In a country where the various provinces differ as regards fertility of soil and historic development, a reform which is intended to place the economic life of the country upon a new basis must pay minute attention to such points as quality of the soil, extent of its development, density of the population, and also to the administrative organisation, the skill and capacity for work, the needs, and, finally, the specific psychology of a population which has been severely tried by recent historical events.

The soil is entirely different in the old Kingdom and in Transylvania. In the former, without the use of manure and with a single ploughing, the soil produces annually 19.8 hectolitres of wheat per hectare; while, in the latter country, in spite of the skillful use of fertilisers, a three-year system of rotation of crops and three ploughings for each sowing, the soil hardly produces 15.5 hectolitres of wheat per hectare.

The character of the population is also different in the old Kingdom and in Transylvania and the Banat. In the former, in spite of the vicissitudes undergone during the years of war, discipline and social order have not been disturbed; in the latter, the population has passed through a veritable revolution, which was to some extent affected by the ideas prevalent at Moscow.

These differences in the conditions of production, exploitation and administration, and in the social and economic life and the psychology of the agricultural population, explain the differences of detail existing between the provisions regulating agrarian reform drawn up by the Royal Government for Bessarabia, the old Kingdom, Transylvania and the Banat. In the working-out of these reforms, the Royal Government was entirely guided by social and economic considerations and deliberately put on one side all considerations of an ethnical or religious nature.

Moreover, partly in order to make good certain deficiencies in the Decree of September 12th, and partly owing to the agitation of the rural population, which demanded the immediate distribution of the land, the Royal Government, as early as 1919, decided to lease this land immediately and directly to the peasants, at prices fixed by the State, until such time as it could be allotted to them with full rights of ownership by a supplement-

tary law, the provisions of which would extend and complete earlier legislation.

For this reason, neither in Transylvania nor in the Banat, has expropriation, in the strict sense of the term, as yet been carried out, and only the actual possession of the land has passed from the landlords to the peasant by means of a system of compulsory leases.

The new agrarian laws which supplement these decrees were promulgated on July 14th, 1921, in the case of the old Kingdom and on July 23rd, 1921, in the case of Transylvania and the Banat.

The provisions of the new laws placed upon a footing of absolute equality Roumanian, Magyar or Saxon landowners and the Institutions of the Orthodox, Catholic or Protestant Churches. The Royal Government cannot be held responsible for the fact that the greater part of the important landowners of Transylvania are of Magyar origin. This fact must be ascribed to the historic development of the provinces and to the Hungarian Governments which, from the Middle Ages until the beginning of the 20th century, protected the Magyar landowners to the detriment of the interests of other nationalities.

II

The Hungarian memorandum made the following statement in respect to agrarian reform:

„... It is a debatable question whether Transylvania needed such agrarian reform. Recent events would seem to prove the contrary“. By means of statistics, the memorandum attempts to demonstrate that „there was no necessity for a redistribution of rural property“. (See page 23).

In 1919, the Governing Council of Transylvania and of the Banat collected the data necessary for the agrarian reform of December 12th, 1919, and for this purpose, consulted agricultural experts and the large landowners, 91% of whom are Hungarian. Not one voice was raised to dispute the fact that agrarian reform was a matter of urgent necessity.

The organisation of the great landowners of the district of Arad, „The Economic Union of Arad“ or „Aradmeghye Gazdasagi Egyesulet“, in the memorandum which it submitted to the Governing Council on May 31st, 1919, whilst affirming the necessity for the preservation of great landed properties, made the following statement:

„The distribution of land is very unequal in certain districts. There are Hungarian districts (at that time Hungary did not recognise the Union of Transylvania and of the Banat with Roumania) where the latifundia form 60 to 70% of the total superficial area of the estates. In these districts the desire for land is justified and assistance is a matter of urgent necessity“.

In the memorandum addressed to the Governing Council by the great landowners, Dr. Aladar Krüger, chief legal adviser to the Hungarian Roman Catholic bishopric of Oradea Mare, and M. Eugene Madarassy, Director of the Chisineu estates (district of Arad), the property of the Archduke Joseph of Habsburg, remarked:

„There is no doubt that agrarian reform is a matter of urgent necessity and we consider that it is absolutely necessary that the land should be distributed in a more rational manner“.

The statistics published by the Hungarian Government in 1895 and 1915 and those collected by the Governing Council in 1919 show still more clearly the necessity for agrarian reform.

According to the most recent statistics of the Governing Council, the whole of the territory of Transylvania and of the Banat and other provinces which previously formed part of Hungary, amounts to 14,933,841 cadastral jugars (1 hectare = 1,737 cadastral jugars), and, out of a population amounting to 5,208,345, 3,806,218 are working on the land.

According to the statistics of 1895, the situation was then as follows:

Farms of below 100 cad. jugars: 99.01% consisting of 52.34% of the total acreage of the country.

Farms of above 100 cad. jugars: 0.99% consisting of 47.66% of the total acreage of the country.

The disproportion is still more evident if we compare the two extremes:

Farms of under 5 cad. jugars: 52.2% consisting of barely 5.84% of the total acreage of the country.

Farms of over 500 cad. jugars: 0.19% consisting of 32.29% of the total acreage of the country.

The situation remains practically unchanged to-day. From 1895 to 1915 estates of under 100 cadastral jugars increased at the expense of the great landowners by barely 2.26% and, from 1915 to 1919 by 4.15%. This indicates how slow would have been the increase in the number of small estates. During a period of social disturbance, however, the process of evolution had to be hastened in order to avoid revolutionary disturbances.

The distribution of estates in 1919 was as follows:

1. Below	1 cad. jugar	132,084 farms representing	40,847 cad. jug.
2. Of	1-5 cad. jugar	304,638 farms representing	853,231 cad. jug.
3. Of	5-10 “ “	223,874 “ “	1,622,320 “ “
4. Of	10-20 “ “	182,852 “ “	2,557,078 “ “
5. Of	20-100 “ “	110,049 “ “	3,782,267 “ “

There were therefore 953,497 farms of under 100 cadastral jugars representing 8,855,743 cad. jugars, i.e. 58.75%.

6. Of	100 to 200 cad. jugars	3,838 farms repr.	523,967 cad. jugars
7. Of	200 “ 500 “ “	2,368 “ “	742,997 “
8. Of	500 “ 1000 “ “	1,031 “ “	732,967 “
9. Above	1000 “ “	1,198 “ “	4,026,951 “

There were therefore 8,435 farms above 100 cad. jugars representing 6,206,744 cad. jugars, i.e. 41.25%.

If we compare the two extremes, the figures are still more eloquent:

1. There were 436,722 farms of under 5 cad. jugars (i.e. 50-51%) representing 894,074 jugars.

2. There were 1,198 farms of over 1000 cad. jugars (i.e. 0.11%) representing 4,026,951 jugars.

If we assume that in Transylvania the minimum size of a peasant-owned farm is 5 jugars, we see that more than half, i.e. 50-51%, of the agricultural population possesses an average of 2 jugars per head of a family, whilst a minute minority – 0.11% – hold 3,361 jugars per head of a family. This extraordinary disproportion has created an intolerable economic and social situation in Transylvania and in the Banat and within the last 30 years has been the cause of agricultural strikes and the extensive emigration of farm labourers to America. The Hungarian Government has had recourse to palliative measures such as the laws of 1908 with regard to agricultural labour and certain experiments in land apportionment, but these have in no way improved the situation.

The problem became particularly urgent owing to the war and the revolutionary disturbances of 1918. In the interests of social order throughout the country, the Roumanian Government at once turned its attention to this question, and the agrarian laws promulgated by it constituted a satisfactory, if not a final solution of the problem.

In Hungary as constituted at the present day, 50% of the area capable of cultivation is in the hands of 90 to 100 landowners, whilst the number of agricultural labourers exceeds 750,000. The Hungarian Government made a great effort by means of the law of December 7th, 1920, to avoid the necessity for radical agrarian reform and to save the medieval privileges of the few, but it will find itself obliged – and possibly very soon – to follow the example set by the Roumanian Government and to give the peasants their rights by destroying the latifundia.

III

The Hungarian Government declares that the great landowners of Transylvania contain an overwhelming majority of Magyar or Saxons amounting to 91.7% and it concludes by accusing the Roumanian Government of violating the minorities' clause by the expropriation of the great landowners.

The Hungarian Government is quite correct in stating that 91.7% of the great landed estates in Transylvania and in the Banat are held by Magyars and Saxons. We can go still further and state the Magyar and Saxon minorities possess a larger share of the land than the Roumanian population.

The total population of Transylvania and the Banat is 5,208,278 of which 3,316,345 are Roumanians and 1,891,933 are racial minorities.

Of a total area of 14,933,841 jugars, 3,316,345 persons (the Roumanians) hold 3,598,669 jugars and 1,891,933 (the minorities) hold 11,238,818 jugars.

The Roumanian peasant thus possesses about one jugar per head, whilst the Saxon or the Magyar possesses six. Moreover, it is well known that the Saxons and the Hungarians form 75% of the population of the towns which are not concerned with agriculture, whilst the Roumanian population is almost entirely agricultural.

The situation is still stranger if we compare the total of the land possessed by the Roumanian with the figures for the large estates:

3,316,345 Roumanians possess 3,598,669 jugars, whilst 1,198 great landowners possess 4,626,951 jugars; of these large landowners only 27 are of Roumanian origin. It is also worthy of note that the latifundian properties in Transylvania and in the Banat, with few exceptions, are situated in districts inhabited by compact Roumanian populations.

The principal cause of this state of affairs is the policy followed by the Hungarian Government during the last six centuries, a policy the object of which was the spoliation of the Roumanian population for the benefit of the great Magyar landowners.

From 1224, the date of the Saxon colonisation of Transylvania until the present day, the succeeding Hungarian Governments, animated by a purely feudal spirit, have prevented the Roumanian population from attaining the status of landowners. In the course of the 13th and 14th centuries, the Roumanian aristocracy of Transylvania and the Banat was forced to cross the Carpathians in order to establish itself in Muntenia and in Moldavia and its place was taken by the Hungarian nobility. In 1291 the Hungarian nobility in Transylvania was insignificant for King Andrew III held the assizes of the Diet of Alba Iulia „cum nobilibus Saxonum, Siculorum et Valachorum“. In consequence of the emigration of the Roumanian nobility, the great mass of Roumanian people was left without leaders and became mere agricultural workers enslaved on the estates of the landowning nobility.

In 1437 after the rebellion of this mass of labourers, the Hungarian, Saxon and Szekler nobility, in order to safeguard its privileges against the great mass of Roumanian serfs, formed the famous „Unio Trium Nationum“, the principles of which were faithfully followed until the year 1918. All the rebellions which subsequently broke out among the Roumanian peasants of Transylvania and the Banat have been severely repressed, unmerciful punishment has been inflicted on the peasants and the few rights which they still possessed have been still further restricted. For example, the serf's right to possess land or to change his master was abolished. Several measures were subsequently adopted to ensure that the labour of the serfs should exclusively serve to enrich the Hungarian or Saxon landowners.

In the collection of the laws of the former kingdom of Hungary „Tripartitum opus Juris Consuetudinarii Regni Hungariae“, drawn up by the Jurist Stephan Werbaczky in the year 1517, we find in Part III, Chapter 30, a definite series of provisions dealing with this matter:

„Item rusticus, unica et singularis persona existens nullumque post se haeredum et successerem legitimum relinquens, super rebus suis mobilibus libere testari potest. Haereditates tamen si avitae fuerint, omnino in dominum terrestrem devoluntur.

Paragraph 1. — „Si vero per semetipsim exterint acquisitae, in duas dividuntur partes, quarum una domino, ipsi terrestri, altera vero cui testamentaliter legaverit, effective cadet“.

Paragraph 2. – „Si autem intestatus decesserit: omnia ipsius bona, tam mobilia quam etiam imobilia ad dominum terrestrem devoluntur“.

Paragraph 6. – „Verum tamen colonorum quem ad modum multiplex est conditio, ita et consuetudo juris, quae iuxta locorum veterum usum observanda censetur“.

Paragraph 7. – „Per hoc tamen non est intelligendum ut haereditas per rusticum cuipam legata vel vendita, iure perpetuo a domino terrestri alienari possit. Nam rusticus praeter laboris merced et praemium in terris domini sui, quantum ad perpetuitatem, nil iuris habet, sed totius terrae proprietas ad dominum terrestrem spectat et pertinet“.

Special attention must be paid to paragraph 7:

„With the exception of the price of, and the wages for, his labour on the estate of the landowner ... the peasant has no rights, the whole of the land is the property of the landlord“.

Laws promulgated at a later date in Transylvania consolidate these provisions of the „Tripartitus“ of Werbaczky and lay down still more authoritatively that the Roumanians form a „tolerated“ population „usque ad bene placitum principis et regnicolorum“, and are therefore deprived of all rights.

„Approbatæ Regni Constitutiones jussu et approbatione Principis Georgis Rakotzi ex articulis detalibus ab anno 1540 usque ad 1603“, lay down that:

„Quamvis natio Valachica in regno inter status reputata non sit, nihilo minus tamen ... propter emolumentum regni tolerabuntur (Titlul VIII, Art. 1) ... natio Valachica in regno propter bonum publicum admissa“. (Partie 1, Titlul IX, Art. 1).

In certain districts the provisions of the Werbaczky legislation were interpreted and applied still more rigorously by the local authorities. For instance, on August 28th, 1679, the Council of the town of Brasov (Brasso), upon which is dependent the commune of Rasnov, laid down that:

„... if a Roumanian dies without leaving descendants, his property will be added to the estate of the Saxon landowner nearest to his own; the same rule shall apply if he dies leaving direct descendants who are married into other communes; and the same rule shall be applied if it can be established that the property of the deceased man is of Saxon origin“.

It is unnecessary to add that the Saxon neighbour was always able to establish the Saxon origin of the property by means of false witnesses.

In other districts the Roumanian inhabitants were simply expelled and their property bestowed upon others.

This system was established in the 15th century and lasted until the end of the 19th, and was even more cleverly applied during the war.

In 1456 King Ladislas declared that the Roumanians of Cernat, Nagy-falu, Tuches and Bacifalu near Braşov, were expelled and other „Christians“ were installed in their places. In 1487 and 1504 all the Roumanians were expelled from Gurbora. In 1757 all the Roumanians of the district of Nocrinului near Sibiu (Hermanstadt), were expelled. In 1754 the same fate befell the Roumanians of Slamnic, Sura Mica and Vurpar. On April 24th and 29th, 1776, the magistrate of Sibiu declared that all the Roumanians

should be expelled from Sura Mare, Hamba, Vurpar, Noul Sasesc, Casolt, Gusterita, Bran and Roisa Saseasca. If they resisted, their houses were to be destroyed: „Sollten ihre Wohnungen einfach niedergerissen werden“.

(G. Müller, Die ursprüngliche Rechtslage der Rumänen).

We are only giving examples recorded by historians.

In 1848 this regime was abolished by law; the serfs declared free and the land which they held in exchange for their labour was granted to them in full ownership. It was only in 1848 that the Roumanian population of Transylvania and the Banat were granted full ownership of their lands, and the first land they held was that conceded to them by the Hungarian nobles and known for this reason as „Sessions urbariales“.

The system in force, however, from 1848 till the present day which was specially designed to prevent the Roumanians from obtaining full ownership of land has prevented them from acquiring an area of land proportionate to their number.

In 1880, the Hungarian Government initiated a systematic policy of Hungarian colonisation in Transylvania. Large properties were bought by the State or by the „Altruista Bank“ of Budapest and distributed on extremely advantageous conditions to Hungarians coming from the plains of Hungary.

The Roumanians never succeeded in buying land from the Magyar Government. The promoter of this policy, which was intended to prevent the ownership of the land falling into the hands of Roumanians, was the Minister of Agriculture, Ignatz Daranyi. This policy reached its climax in Decree No. 4000 of 1917, issued by the Prime Minister of Hungary, with regard to the transfer of real estate. This decree came into force on November 1st, 1917, and contained, among other provisions, the following:

Paragraph 1. – „Real estate cannot be sold or leased for a longer period than 10 years without the permission of the authorities. Sales or leases without this authorisation are invalid“.

Paragraph 5. – „If a contract signed by virtue of this Decree does not obtain the approval of the authorities it is not valid. After 30 days from the date when the contract fails to obtain approval, the Minister of Agriculture may compel the vendor of the real estate to surrender it in return for payment of the price fixed in the unapproved contract, either to the State or to any person appointed by the Minister of Agriculture.

„If the Minister of Agriculture considers the selling price fixed in the contract as too high, this price can be fixed, if request be made, by the judicial authorities, and the vendor may be obliged to surrender his property at this price“.

Paragraph 6. – „The aforementioned articles are also applicable in the case of voluntary sales by auction“.

Paragraph 11. – „This Decree shall come into force on November 1st, 1917. It shall apply to estates situated in the districts of Arva, Bereg, Gömör Kishont, Caras Severin, Lipto, Maramureş, Nitra, Saros, Satmar, Szepes, Trencin, Turocz, Ugocia, Ung, Zemplin and Zolyom, Alba de Jos, Bistritza Nasaud, Brasov, Ciuc, Fagaras, Trei Scaune (Haromsek), Hunedioara, Tarnava Mica, Cosocna, Mures Turda, Tarnava Mare, Sibiu, Sala-

jul, Solnoc, Dobaca, Turda Aries and Odorhei and to the towns of Satu Mare, Cluj and Targu Mures“.

„By order No. 170, 739/917 F.M., this decree also extends to the districts of Arad, Pojon and Sabolci“.

Of the 35 districts mentioned above 21 are for the greater part Roumanian and now form part of Roumania: viz. Caras Severin, Maramures, Satmar, Ugocia, Alba de Jos, Bistritza Nasaud, Brasov, Ciuc, Fagaras, Trei Scaune (Haromsek), Hunedioara, Tarnava Mica, Mures Turda, Cosocna, Tarnava Mare, Sibiu, Salajul, Solnoc, Dobaca, Turda Aries and Odorhei.

Thirteen of these districts are inhabited by Slovaks or Ruthenians, and now form part of Czecho-Slovakia; one district alone, Sabolci, is inhabited by Magyars, and alone has remained Hungarian. The aim of this Decree was to prevent the Roumanian population from acquiring land, and to keep rural estates in the hands of the Magyars and Saxons.

Moreover, the Hungarian Government applied the provisions of this Decree with exceptional severity whenever the buyers were of Roumanian nationality.

As a striking example of this procedure, we will mention the case of Colonel Georges Kadès, of Roumanian nationality, who in 1917-1918 commanded the 103rd regiment of Austro-Hungarian Infantry at the front. In 1917 he tried vainly to obtain approval for a contract for the purchase of three jugars of land in the commune of Ocna; the authority was refused and the land passed into the ownership of a Hungarian, by the intermediation of the State.

This policy of spoliation and persecution of the Roumanian element, a policy followed by the Hungarian Government for more than six centuries and embodied in the legislation from 1517 to 1917, sufficiently explains why 1198 important landowners, for the greater part descendants of the feudal nobility, possess in the Banat and Transylvania more land than 3,316,345 Roumanians.

Roumanian legislation has endeavoured to avoid any idea of vengeance for the injustice endured by the Roumanian people in the past, and Roumanian agrarian reform is only inspired by the social and economic necessities of the present moment. Under the circumstances existing in central and Eastern Europe every Government is bound to consider the necessity of solving the agrarian question upon a democratic basis. The Roumanian Government cannot guarantee the feudal privileges of a minute and unproductive class to the detriment of three-fourths of the population of the country, and if the greater part of the land expropriated in Transylvania is now passing into the hands of the Roumanian peasants, this is due to the fact that the Roumanians form 85% of the agricultural population of these provinces. In the provinces where the population is mixed, the distribution of the land made available by expropriation has been carried out without regard to race. For the reasons already given we cannot admit that 1198 great landowners, of whom only 27 are Roumanian, are entitled to complain that such expropriation, paid for by the Roumanian State, constitutes a persecution of the Hungarians or Szeklers of Transyl-

vania and the Banat, who number 1,378,189, since agrarian reform is also being carried out in favour of this population.

The Roumanian Government has merely accomplished a work of justice based upon the democratic principles which have inspired its programme.

IV

„The Hungarian Government declares that, in order to be able to expropriate all the large landed proprietors, the Roumanian Government laid down in its decree of September 12th, 1919, that all male inhabitants of Transylvania and the Banat were eligible for territory“.

This statement is inaccurate. It may be refuted by a quotation from Articles 33 and 34 of the Decree in question:

„Article 33. – Land will be granted to agrarian workers in the following order.

„(1) Heads of families, employés or agricultural workers of the district, who, within the period of two years previous to mobilisation, and provided that they were demobilised at the time of expropriation, have worked on the expropriated land and although disabled by the war are still capable of working on the land with their families.

In this category are included the widows and families of those who fell in the war if they fulfil the above-mentioned conditions.

„(2) Employés and agricultural workers of the district, heads of families, who during the last two years and at the time of expropriation, if they were demobilised, have worked on the expropriated land, and have not been disabled by the war.

„(3) All heads of families who have been disabled by the war, but are still capable of working on the land with their families. In this category are included the widows and families of those who fell in the war.

„(4) All heads of families who served in the war and were not disabled.

„(5) Unmarried men who were mobilized during the war and were disabled.

„(6) Unmarried men who were mobilized during the war, but were not disabled.

„(7) The families of those who were mobilised by order of the Directing Council.

„(8) Emigrants who have returned to their respective families, provided that these families have no other means of support.

„(9) Heads of families who were not mobilised.

„(10) Unmarried men who did not fight in the war.

„In the same category preference is given to those who have numerous families, all persons who are supported by the same breadwinner being considered as members of one family whether or not they are related by blood, in law or by adoption. Those who possess more than 5 cadastral jugars will only be taken into consideration after full satisfaction has been given to those coming under clauses 1-10. Those who possess less than 5 jugars will receive the complement up to 5 jugars after full satisfaction

has been given to those who possess no land whatever and are included in the same category.

„Article 34. – Of the persons included in the preceding article, those who possess little or no land will be the first to receive land if they clearly fulfil the conditions of the present Decree.

„With the exception of certain modifications of detail these provisions have remained intact under the new Law of July 23rd, 1921“.

It is laid down, then, that the following alone have a right to the land:

- (1) Those who are agricultural workers;
- (2) Those who possess less than 5 jugars;
- (3) Those who are capable of cultivating the land.

It is clear that the same rights are exercised by the minorities, provided that they fulfil the above-mentioned conditions.

V

The Hungarian Government states in its memorandum (see page 25):

„On November 5th, 1920, a decree was passed by the terms of which Hungarian landed property up to a minimum of 200 arpentes (one hectare equals 1,737 arpentes) will be taken for compulsory leasing even if there were not enough claimants in virtue of the previous decree. These lands will be allotted to the first-comer desirous of taking them for compulsory leasing. The grounds for this decree were that an insufficient number of claimants had appeared,“ and it concluded with the following words: „The Roumanian peasant had a surfeit of land“.

All these statements show an extraordinary measure of bad faith on the part of the Hungarian Government, which was quite able to obtain reliable information on the existing situation in Transylvania.

As we have already shown, the expropriation and distribution of the land were operations which necessitated time and forethought and could not be carried out in 1919, whilst Transylvania and the Banat were war zones, and the Roumanian troops, having defeated the Communist troops of Bela Kun, were occupying Hungary. The Royal Government by its Decrees No. 821 and 7153 A of 1919 and 20393 A of 1920 promulgated by the Directing Council of Transylvania, decided to take for compulsory sale of leases to the peasants the territory which had been expropriated in accordance with the Decree of September 12th, 1919.

The amount of rent was fixed by the State in accordance with the situation and the quality of the land. The difficulties encountered by the administration in the application of the agrarian law were very great, and were due to the generally abnormal situation existing in certain districts; it was for this reason that the law was not always effectively applied at the start. For the same reason it was decreed in certain districts that the only territory which would be taken for compulsory sale of leases would be that for which the peasants had made special requests to the authorities, while in other districts the only land taken was that which was necessary for the sowing of wheat and rye in the autumn of 1919. In all other districts the expropriated land was always leased exclusively to the peasants of the commune in which the land was situated, and never to the peasants of other

communes. Certain communes, therefore, within which large properties existed, possessed more land that was necessary to satisfy the labourers to whom the Articles of the law applied, whilst in other communes there was no land available; this gave rise to widespread discontent among the agricultural classes.

To remedy this state of affairs and to justify and standardise the work of expropriation, the Royal Government applied the provisions laid down in the Ministerial Decree 30313 of November 5th, 1920, which reads:

„Whereas expropriation is necessarily preceded by compulsory leasing, and must be applied exactly in accordance with the terms of the Decree 2478/1920, even in districts where there are no cultivators entitled to claim territory which is compulsorily leased;

„We have decided:

„Article 1. – That compulsory leasing shall apply to cultivated land, pasture land and lowland meadows, pasture land and upland or mountain meadows liable to expropriation. The amount thus leased shall not exceed 200 jugars: as a special case where an exception appears necessary, it may exceed this amount with the approval of the Agrarian Committee“.

The land affected by this Decree could, only be leased to those having right to it under the terms of Article 33 of the Decree; the leasing formalities had to be concluded before March 1st, 1921.

The provision which lays down that expropriation shall be carried out in accordance with the Decree No. 2478/204 in districts where there are no cultivators entitled to benefit by compulsory leasing (i. e. belonging to the categories referred to in the law), is a measure designed to satisfy the large number of claimants to land in a district where there is not sufficient property to satisfy their requirements. The Agrarian Law of July 23rd, 1921, which was the result of two years experience, laid down definite provisions for similar cases, which had not been dealt with under the Decree 3911/919. Thus Article 93 of the Law of July 1921 lays down:

„Expropriated land will be distributed, in the order determined by Article 92, to the inhabitants of all communes (which by their geographical situation ..., no matter whether the expropriated territory is, or is not, situated within the commune) preference, however, being given to those who have cultivated the land or have pastured cattle on it, even if they belong to another district“.

The explanation is an obvious one. The provisions against which the Hungarian Government protests were taken as a practical measure of justice. In the same way March 1st was fixed as the last date for leasing, and the peasants were all well aware that the yearly spring sowings cannot be carried out after this date.

The most audacious statement, however, in the Hungarian Memorandum is that which declares that the Roumanian peasant of Transylvania has a „surfeit of land“.

We will not repeat the evidence which we have given above, that 3,316,345 Roumanians hold 3,598,666 jugars, that is to say, one jugar per head. We have also shown that 50-51% of the farms consist of less than 5 jugars, while half of them are smaller than one jugar.

The Roumanian peasant, so far from suffering from a surfeit of land, is reduced to the direst poverty!

It is also shown by the official figures that, even if the agrarian law were applied to its extreme limit, it could not satisfy half of those who have claim to the land.

In accordance with statistics and with the provisions of the Agrarian Law of July 23rd, 1920, approximately 2,000,000 jugars of cultivatable land have been expropriated. The claimants are of the following categories:

- (a) Disabled soldiers without land,
50,070 persons entitled
to 5 jugars 210,350 jugars
- (b) Land workers without cultivatable land,
406,064 persons entitled to 5 jugars 2,030,320 jugars
- (c) 132,084 farmers with farms of
less than 1 jugar requiring,
to complete their share: 619,573 jugars
- (d) 304,638 farmers with farms of
more than 1 jugar but less than 5 jugars,
possessing 853,231 jugars and requiring,
in order to complete their shares
to 5 jugars 669,859 jugars

In all, on a basis of a share of 5 jugars, a cultivatable surface of 3,570,102 jugars is required. Some 1,570,102 jugars are therefore still required to satisfy all claimants; it cannot therefore be maintained that the Roumanian peasants have a surfeit of land!

The statement made by the Hungarian Government that „the Roumanian Government is now recruiting Roumanians in the territory of the former Kingdom in order to settle them in Transylvania on land taken from Hungarian landowners“ (see page 25) is absurd.

The facts are exactly contrary. Unable to satisfy the requests for land from the peasants of Transylvania, the Royal Government will be obliged to assist in settling them in the Old Kingdom, where the cultivatable surface is larger and the land more fertile.

VI

The Hungarian Government declares that the Roumanian „Government enacted that none of those who failed to share in compulsory leasing will be entitled to present themselves for the final distribution“ (See page 25).

The Roumanian Government has made no such statement. Claims to land are determined by Article 33 of the Decree 3911/1919, quoted in Chapter IV, and by Article 92 of the existing Law of July 23rd, 1921. Compulsory leasing and the distribution of the land are carried out by Commissions, which are under public control; the lists of those who are entitled to land are drawn up by local committees, according to communes,

as is explained below. The peasants are represented on these committees by a minimum of two members, chosen from among them.

VII

The Hungarian Government declares that the compulsory leasing of large properties, carried out under the direct control of the State, is a measure introduced in order to dispossess and ruin the Hungarian landowners. (See page 25).

We have shown above that the agrarian reform of Transylvania was dictated by urgent social and economic necessities. The former capitalist system of agriculture could not be maintained any longer. A new system of distribution of land on a broadly democratic basis had become necessary.

Pending complete legislation in the matter, the Roumanian Government resorted to compulsory leasing for the following reasons:

(1) The necessity for satisfying demobilised soldiers returning from the war, excited by the revolutionary proceedings of October, November and December, 1918; and re-establishing social order.

(2) The necessity for ensuring a means of livelihood to the majority of soldiers returning from the war, 80% of whom were peasants and agricultural labourers; the total number of these soldiers was 874,802 in Transylvania and the Banat.

(3) Increase of production. The large properties had remained uncultivated by reason of the lack of draught cattle.

(4) The necessity for preventing the large landowners from exploiting the peasants as in the past.

(5) The necessity for a transition period the final apportionment of the land.

The jeremiads and intentionally erroneous deductions of the Hungarian Government are solely intended to gain the sympathy of the Western world, which is at present insufficiently informed as to the true agrarian situation in Greater Roumania.

VIII

The Hungarian Government states:

„It should here be explained, briefly, in what an amazing manner these laws were enforced. One representative of the proprietor finds himself face to face, in the local committee, with two peasant delegates. The district committees are entirely composed of Roumanian officials and the proprietors have no representative on them ... They are completely at the mercy of the Roumanian authorities“. (See page 26).

This, again, is far from the truth and we will quote the law in disproof of the interpretation given in the Hungarian memorandum.

For the execution of measures of expropriation – compulsory leasing and apportionment of land – a hierarchy consisting of three committees was set up by Decree No. 3911/1919. These committees were as follows:

- (a) the Local Committee;
- (b) the District Committee, and
- (c) the Upper Council for agrarian reform.

Article 15 of the Law lays down explicitly that:

„A Local Committee shall be established in each commune to decide on the spot and in general terms what land is to be expropriated“.

These Committees shall include:

(a) The Justice of the Peace of the district in which the property is situated, or his assistant.

(b) The Agricultural Councillor of the district, or his assistant.

(c) The owner of the property, or his proxy. If the land is owned by several proprietors, these shall all have the right to be present or to be represented.

(d) Two peasant delegates appointed by the peasants themselves and approved by the Justice of the Peace at the opening of the negotiations.

Article 16. – In the local committee the judge, having heard the statements of those concerned, shall endeavour to effect an agreement between the peasants and proprietors, both as regards the expropriated land and the price; the minutes shall include this agreement, or, if no agreement is reached, the claims and arguments of the parties concerned.

Article 17. – The district committees shall be composed of:

(a) A judge appointed by the President of the tribunal.

(b) Two delegates appointed by the Prefect.

(c) The Agricultural Councillor of the district or a delegate of the Department of Agriculture.

(d) A delegate of the „Agrarian Bank“.

(e) A surveyor.

(f) A forestry expert, and if necessary, other experts appointed by the head of the Agricultural Department.

The judge shall be President of the Committee. The right to vote is confined to the duly appointed members, that is to say, those included in categories a, b, c and d.

Those who have a right to vote must have no interest in the district, either as expropriated landowners or as claimants.

Article 19. – Dissatisfied parties may – appeal to the Upper Council against the decisions of the district committees within 15 days, except as regards the price of the land; such cases will be dealt with by the Court of Appeal of Cluj.

These provisions show clearly that, while the local committees are merely examining bodies, the district committees and the Upper Councils have judicial powers in regard to agrarian questions.

The committees are constituted in accordance with principles of justice. The landowners have the right to state all their grievances to the local committee upon which they are represented on the same footing and with the same rights as the peasants.

In the district committee neither the peasant nor the landowner is represented, but both are heard by the committee and have the right of appeal.

The new Agrarian Law of July 23rd, 1921, has, generally speaking, maintained the same provisions in force, but it has simplified the committees and their methods of work. On the basis of the preparatory work

accomplished with regard to compulsory leasing, the apportionment of the land has been begun, and the great majority of the claimants will take possession of the land granted to them during the course of the autumn.

IX

The Hungarian Government in its memorandum states that:

(1) „The Roumanian Government in its desire to ruin the Magyar landowners has fixed leases at 15-45 Kronen per cadastral jugar, a sum which hardly represents the price of a chicken. The rent therefore is not even sufficient for the payment of taxes and the repayment of debts.

(2) „The rent is not paid to the proprietors, but to the State Exchequer. The proprietors will never receive a farthing“.

„This is disguised confiscation of property.

(3) „The peasant would willingly pay up to 1,000 Kronen per arpent“.

(See page 26).

The Hungarian Government's statements are false and stigmatized by the most glaring bad faith.

The prices have been fixed by the district committees in accordance with the situation and quality of the ground and the facilities for the sale of the produce. It is true that during 1919, a few months after the Hungarian Revolution, certain committees, in a mistaken desire to lighten the peasants' load, fixed the rents at a very low figure; all these cases have been revised, at the request of those concerned, and new prices have been fixed in accordance with the true value of the land.

Rents in Transylvania and in the Banat, in 1920 and 1921, varied from 45 to 150 lei per jugar, according to the quality of the soil. Taxes and mortgages do not, in even these abnormal times, absorb more than 35-40% of the rent.

Rents could not be fixed at higher rates, for while it was necessary to satisfy the claims of the people, it was also necessary, in the interests of social order, to reduce the price of foodstuffs, which had considerably increased since the beginning of negotiations, owing to the monopoly which had been exercised by large landowners during the war.

In Roumanian territory, rents have always been paid directly to the landowners. The State Banks have never interfered in the agrarian question. In one case only, that of Moritzfeld of Temisoara, the rent was paid to the State Bank. This was due to the fact that the land compulsorily leased had previously been leased by the owner to a foreign farmer. A lawsuit having arisen between the latter parties, the peasants could not pay the rent to either while the lawsuit was still undecided, and, in order to legalise their payment, they made it to the State Bank, in conformity with the regulations of civil law.

To state that the peasant of Transylvania and the Banat would willingly pay a rent of 1,000 Kronen per jugar, which represents 500 lei at the rate at which the crown was exchanged by the Roumanian Government, is deliberately to ignore the true state of affairs. The truth is that the peasants, who during the war were promised all the land that they needed by the Austro-Hungarian High Command, are still murmuring against the

payment of the rent fixed and claim exemption; they wish to obtain the land freehold and without payment.

An increase in rents would cause unrest among the peasants, and the Royal Government will never take this step.

X

The Hungarian Government states that:

„The prices fixed in Transylvania are those of 1913, whilst in Roumania they are those of 1916; there can be not doubt as to the tendency of these laws“.

Once again the Hungarian Government's statement is false. The Roumanian Government decided to fix the expropriation prices in accordance with the normal value of land, both in the former territory of the kingdom and in Transylvania. It could not accept the speculative prices asked by the landowners after the war; it was necessary to refer back several years in order to obtain normal prices, that is to say, to 1913 in the case of Transylvania and the Banat and to 1916 in the case of the Old Kingdom. The figures for these two years were taken as a basis. As regards Transylvania and the Banat, Article 20 of the Decree 3911/1919 lays down that:

„The price of expropriated land is fixed by the present decree, taking the cadastral jugar as the unit, and having regard to the various categories and qualities of land. It has been fixed after careful study of all the factors, that is to say: The sale price of land in the locality and in the neighbourhood, the district value of leases in 1913, the valuation fixed by credit institutions, the net revenue per jugar, the opinion of experts as to the quality of the land, the land tax and other data relating to the land during the live years up to 1913“.

Prices will be stated in lei. In districts where expropriation prices appear excessively high or excessively low they may be modified, but the grounds, – which must be well founded – on which the alteration is based must be stated.

The Law of July 1921 adopting these provisions adds:

„In determining prices, the leo is to be considered as equal to the crown“.

With regard to the Old Kingdom, in arriving at the normal price of the land, the basis adopted was not the price of land in 1916, but maximum rents which, from 1907 onwards, were fixed in conformity with the law by the administrative authorities, in accordance with the situation and quality of the land.

In the Old Kingdom these prices, in spite of the very superior quality of the land, have remained lower than the prices fixed in Transylvania.

It must not be forgotten that, after the union of Transylvania and the Banat with Roumania, the land in the new provinces, which is much less fertile than that of the Old Kingdom, lost its market value and decreased constantly in price.

Moreover, appeals with regard to the fixing of prices could be submitted and were heard by the Court of Appeal at Cluj. The new law laid down that

a further appeal against the judgments of this Court could be made to the High Court of Appeal.

There is no doubt that the leo has considerably depreciated and has no longer its value of 1913 or 1916. The landowners will, however, receive, in exchange for the expropriated land, securities with coupons bearing interest at 5%. These securities may be liquidated in 50 years' time, and there is no doubt that the value of the leo, the currency of a naturally rich country like Roumania, will eventually rise to its pre-war value.

XI

The Hungarian Government states that:

„(1) In many districts, a landowner whose property is crippled with mortgages, will receive no compensation after he has satisfied his creditors“. (See page 26).

„(2) Many mortgage banks in Hungary are in danger of bankruptcy“. (See page 27).

„(3) France, Belgium, Switzerland, Holland etc., which hold numerous mortgages on properties in Transylvania, will lose more than half a milliard of francs“. (See page 27).

This statement is inaccurate and based on cunning miscalculations.

As a matter of fact, Article 45 of Law 3911/1919 lays down clearly that:

„If an estate is burdened with mortgages, the Agrarian Bank will retain the whole of the price of expropriation, inform the magistrate, as the competent authority in the Cadastre, and ask for a certificate, in accordance with the laws in force with regard to mortgages on landed property“.

The Agrarian Bank will itself pay all mortgage debts in cash. The remainder of the price will be remitted to the owner.

All normal debts date from before the war, as no bank belonging to any of the countries allied to Romania, or to neutral countries, granted any mortgages in Transylvania or in the Banat after 1913.

Mortgage debts have never exceeded in value 50% of the value of the land. The creditor therefore will always be covered and the landowner will still receive 50% as his share. In carrying out measures of expropriation, expropriated land is freed from encumbrance; the part which is retained by the landowner and which is selected by him will always suffice to meet all debts.

Foreign banks will certainly lose money on mortgages accepted in Transylvania; this cannot, however, be attributed to the agrarian reform but rather to the depreciation of the Hungarian crown, and the question of exchange cannot be regarded as connected with the social reforms of the Royal Roumanian Government.

The Hungarian Government further states that:

„To sell or mortgage the bonds with which the State pays for the expropriated land is forbidden. This means economic situation for a whole social class, and exclusion from economic evolution for those whose property consists solely of land. As this is the position of the Hungarians, they are condemned beforehand to economic extinction“. (See page 26).

The interpretation given by the Hungarian Government is misleading. The Roumanian Government has forbidden the sale of bonds for a period of 10 years with the object of preventing a financial catastrophe. The great proprietors (the majority of whom, as we have shown, are Hungarians), impelled on the one hand by their chauvinism and on the other by anger at being expropriated, might throw these bonds on the market and thus completely disorganise the credit of the Roumanian State. This prohibition of the sale of bonds in no wise implies economic stagnation for the great proprietors, for the Agrarian Bank, which has been set up by the State to facilitate expropriation, is legally bound to accept these bonds as security, and to advance, in exchange, money which can then be invested in other undertakings. Thus the prevention of sale of these bonds will be seen to be a precautionary measure on the part of the State and does not, in the slightest degree, adversely affect the free circulation of the equivalent values of the land.

.....

XIII

The Hungarian Government states that:

„The persecution of Hungarians in Transylvania is filling Hungary with refugees and creating a state of mind in no way favourable to the closer relations which are so desired by the two countries.“ (See page 27).

The statement of the Hungarian Government is largely true. In Hungary, at the present moment, there are many Hungarian officials who, before 1918, held positions in Transylvania and the Banat. Their situation is deplorable but the Hungarian Government alone bears the responsibility for this state of affairs.

At the close of 1918, the Transylvania Governing Council and the Bucharest Central Government, made repeated appeals to these Hungarian Officials not to abandon their posts but to continue their duties, and they confirmed all these officials in their offices. A knowledge of the Roumanian language, the official language of the country, was not even insisted upon, and these officials were granted a period of three years to learn it. In return, they were called upon, at the outset, to make a declaration of loyalty, and when the boundaries had been finally fixed, to take an oath of allegiance to the State. The Hungarian Government gave its former officials in the territories assigned to Roumania, explicit orders to resist Roumanian sovereignty in all matters; to-day it is still pursuing the same irredentist propaganda.

A large number of these officials have put themselves in an impossible position in Roumania by refusing to serve or to take the oath of allegiance. Convinced that by their resistance they were accomplishing a great patriotic act, they preferred to go to Hungary, thus exposing themselves to all the miseries which the refugees are still suffering. The Roumanian Government could not, and will never, admit to its service officials who will not submit to the institutions and the laws of the State.

In order to support the agreement that the Roumanian Government is systematically persecuting Magyar minorities by agrarian reforms and by legislation, the Hungarian Government quotes a number of concrete cases, which are either complete fabrications or brought forward with obvious intention to deceive. (See page 24 and 25).

We will now reconstruct the facts.

(1) The Hungarian Government asserts that several Hungarian landowners, as for instance, MM. Jean Gaspar, Francis Fodor, and Mesdames Ismail and Nagy (District of Mures Turda), have had their estates entirely expropriated, while the estates of Roumanians who were leaders of the liberation movement, MM. Dr. Al. Vaida Voevod, Dr. Aurel Vlad and George Pop of Basesti, have been left untouched. (See page 24 and 25).

The details which the Hungarian Government gives with regard to the land mentioned above and the assertions that it makes in connection with the expropriation of this land are not in accordance with facts; they are based on information which has not been verified, and the Hungarian Government is guilty of reprehensible levity in thus publishing these statements broadcast. Up to the summer of 1921, no expropriation had been carried out; the only action taken had been to determine by means of compulsory leasing in accordance with Article 2 of the Decree No. 3911/1919, what land was intended for expropriation. Compulsory sales of leases were therefore enforced in accordance with the law, and without any distinction, both with regard to the estates of MM. Jean Gaspar, Francis Fodor, etc., and to the estates of Roumanians. In this way the estates, comprising an area of 1,505 jugars, owned by Dr. Al. Vaida Voevod, former Prime Minister of Roumania, was subjected to compulsory sale of leases and only 150 jugars were left in his absolute possession. Dr. Aurel Vlad, former Finance Minister of Roumania only kept 280 jugars out of 2,700 jugars, which was the extent of his estate. In the same way, the whole estate of M. Jon Vaida Voevod, brother of Dr. Al. Vaida Voevod, was subject to compulsory sale. Similar steps were taken in respect of the estates of Dr. Stephan Pop, former Minister, Dr. Theodore Mihali, Minister Plenipotentiary of His Majesty the King of Roumania, and former President of the Club of the Roumanian, Serb and Slovak Nationalist Deputies in the Hungarian Parliament and of M. Antony Mociony, former Minister; indeed the estates of all Roumanian landowners have been subjected to the same treatment. The bad faith of the Hungarian Government becomes even more obvious when it asserts that the Roumanian Government has not touched the estates of M. George Pop of Basesti because he was a leader of Roumanian chauvinism. M. George Pop of Basesti, former President of the National Roumanian Party and President of the Great National Assembly of Alba Julia, which on December 1st, 1918, decreed the union of Transylvania and of the Banat with the ancient Kingdom, died on February 9th, 1919, that is to say, nearly a year before the introduction of any Roumanian Agrarian Reform Law in Transylvania. The Budapest Government is fully aware of this fact. At the funeral of George Pop, which took place in the Commune of Basesti (district of Salaj), the Hungarian troops stationed on

the other side of the line of demarcation, fired on the funeral procession, and the Hungarian Government was reprimanded by the Allies as a result. M. George Pop's estate was left by his will to educational and denominational foundations; as such, and in accordance with the Law, the whole of this land was subjected to compulsory sale of leases and divided among the peasants. Only 400 jugars for the use of the School of Agriculture founded by the deceased remained unaffected by the expropriation measures in accordance with the Law.

(2) The Hungarian Government, after having maintained that the estates of Dr. Vaida Voevod, Dr. Aurel Vlad and other leaders of Roumanian Nationalism, were exempted from expropriation, asserts that, on the other hand, the Roumanian Government „despoiled“ M. Jean Mihu, who represented the moderate Roumanian policy under the Magyar régime, of his whole estate (600 square jugars). (See page 24).

M. Mihu indignantly repudiates the insulting insinuations of the Magyar Government. His patriotism, and the attitude he has always maintained, has won for him the respect of all Roumanians; and as for his estate, the Hungarian Government is here making another deliberate mistake, for the area of this estate is not 600 but 3,000 jugars, and the property was subjected to expropriation in accordance with Article 2 of the Decree 3911/1919 as quoted above.

(3) The Hungarian Government asserts that in the district of Tarnava Mica (Kisküküllö), the Magyar Uniate Church has been totally deprived of its 416 arpentes, and it brings forward this fact as evidence of religious persecution. (See page 25).

Another mistake! The Uniate Church in this district does not own 416 jugars as the Hungarian Memorandum alleges, but 800 cadastral jugars of forest and 740 cadastral jugars of arable land in the Commune of Boiul Mare (District of Tarnava Mica). Out of this area, only 500 jugars of arable land have been subjected to compulsory sales of leases. The remainder, some 800 cadastral jugars of forest and 200 cadastral jugars of arable land have remained the absolute property of the Uniate Church.

(4) The Hungarian Government asserts that:

„In the province of Udvarhely, where 96% of the inhabitants are of Hungarian nationality, 61% of the arable land has been taken, in spite of the fact 76.50% of this land was in the hands of small landowners ... In the Province of Odorhei (Udvarhely) there are 4% of Roumanians, therefore 61% of the arable land has been taken, to be given to these Roumanians, etc.“ (See page 25).

Every word of this is inaccurate. The area of the district of Odorhei is 511,174 cadastral jugars, of which 128,260 are arable and 93,361 pasture. The total of the estates larger than 100 jugars is 3,483, owned by 113 proprietors. Out of these estates, up to the end of 1920, the date of the Hungarian memorandum, only 4,799 jugars have been subjected to compulsory sale, that is to say, 3.74%, the total of the arable land of the district being 128,260. The Hungarian Government is thus making an inaccurate statement when it estimates the amount expropriated at 61% of the arable land, when in reality only 3.74% has been expropriated. But the Hungarian

Government likewise states that this 61% (really 3.74%) has been given to the Roumanians of the district, who only compose 4% of the population.

We have already explained the provisions of Article 33 of Decree 3911/1919, which gives a schedule, in order of priority, of those persons who have a right to land.

In the district of Odorhei, out of a population of 125,555 inhabitants, 20,283 took part in the war and 1511 of these returned disabled. Land has everywhere been distributed by compulsory sales of leases to those disabled men who are heads of families, and the area expropriated has not been sufficient to satisfy the other categories provided for by the law. As the total number of Roumanians in the district of Odorhei is 3,959 and the area expropriated is 4,799 jugars, even if all the expropriated area had been distributed to Roumanians, which is not the case, they would only have received 1 1/4 jugars per head, whereas the minimum to ensure the support of a family is 5 jugars. But all the land expropriated (3.74%) has been distributed to disabled heads of families who are almost all Magyars (Szekler), and it will henceforth be difficult for the Hungarian Government to assert that the Roumanian Government has persecuted the Hungarians and Szeklers of Transylvania.

(5) The Hungarian Government asserts that:

„By means of the system, which consists in fixing very low rents, the Roumanian Government has managed to take, in the district of Harom-szek, 400 arpentes from Nicolas Domokos, and 150 arpentes from M.G. Kovasznyay“. (See page 26).

Here again the real facts differ from the assertions of the Hungarian Government. These properties, which belonged to foreigners, have all been subjected to compulsory sales of leases and distributed among the peasants who were cultivating, and who were all of Magyar nationality (Szeklers). Under Article 2, paragraph (a) of Decree No. 3911/1919, all rural estates belonging to foreign subjects are to be altogether expropriated.

The proprietors appealed, in conformity with the law, to the district commission, against the decision relating to compulsory sales of leases; the commission of June 25th, 1921, approved the action taken as being in accordance with the law; this law does not conflict with any of the treaties in force at that time. In this case, also, the Roumanian Government has merely acted in accordance with the law.

XV

The Hungarian Government's Memorandum repeatedly refers to Article 63, Section VII, of the Treaty of Trianon to support its contention that the Roumanian Government, by its agrarian reforms, Decree 3911/1919, is violating the provisions of this Treaty. (See pages 23 and 27).

(1) Decree 3911 was promulgated on September 12th, 1919; the Treaty of Trianon was signed on June 4th, 1920, that is to say nine months later. This Treaty was ratified by Hungary in March 1921 and came into force on July 26th, 1921. It is therefore evident that no provision of this Treaty could be violated by Roumania before July 26th, 1921, the Treaty not being in force before that date.

(2) The Hungarian Government's Memorandum, No. 13 Pol, is dated December 31st, 1920, whereas the Treaty of Trianon, after repeated pressure from the Allies, was ratified by Hungary only in March 1921. The Hungarian Government is therefore demanding that Roumania should comply with the Treaty which Hungary herself had not ratified on the date in question, and the provisions of which she was trying to evade by every means in her power.

(3) Paragraphs 3 and 4 of Article 63 of Section VII of the Treaty of Trianon state:

„Persons who have exercised the right to opt must within the following 12 months transfer their place of residence to the State for which they have opted“.

„They will be entitled to retain their personal property in the territory of the other State where they had their place of residence before exercising their right to opt“.

The Roumanian Government can admit of no interpretation of these clauses other than the following:

Former Hungarian nationals inhabiting the territory which now belongs to Roumania who have opted for a State other than Roumania shall be entitled to retain such personal property as they possess in the territory which is now Roumanian, but shall be subjected, in respect of such personal property, to the same obligations and law as Roumanian nationals. The Roumanian Government can in no case admit that subjects of another State who own personal property in Roumania should enjoy privileges apart from those included in the laws which are binding on all nationals of the State.

XVI

The public in Western countries, being insufficiently informed as to the actual conditions in the Roumanian provinces, may be easily persuaded when they read Hungarian protests against the Roumanian Government and administration, that the object of such protests is to protect racial minorities. The Hungarian Government therefore proclaims as the motive of its campaign the re-establishment of friendly relations between the two countries. (See page 27).

The real motives of this campaign are by no means so idealist as they appear, and have no relation to the protection of racial minorities in Transylvania.

We have already shown that the agrarian reforms of the Roumanian Government are only intended to improve the material conditions of the peasant population, without reference to race, and that the terms of these reforms are as favourable to Hungarians, Szeklers and Saxons as to Roumanians.

The real motives of this campaign are the private interests of those who are at present in power in Hungary. For the fact is that three families to-day dominate political life in Budapest: the Banffys, Telekis and Bethlens.

Count Stephen Bethlen is at present Prime Minister, Count Nicolas Banffy is Minister for Foreign Affairs, and Count Paul Teleki was Prime Minister and Minister for Foreign Affairs in Hungary a year ago. The Memorandum No. 13/Pol, dated December 31st 1920, to which we are replying to-day, is signed by Count Paul Teleki. The largest estates in Transylvania and the Banat belong to the members of these three Magyar families; the Banffy family owns approximately 90,000 cadastral jugars, the Teleki family 60,000 and the Bethlen family 50,000. These families, far from seeking to protect the interests of Magyar minorities, are endeavouring to protect their own interests even to the actual detriment of peasants of Magyar nationality, who, like all the others, will benefit by the agrarian reforms.

The Roumanian Government only seeks to promote the interests of the country, and it will carry out, without hesitation, the social and economic reforms which it has undertaken, only considering in this matter observations and complaints which are made by its own subjects.

By means of these explanations, we have, I hope, fully convinced those who might have been disposed to take the Hungarian Government's statement seriously.

The successive notes addressed to the League of Nations since May 20th all point to the agrarian reform in Transylvania and the Banat as lying at the root of these grievances. These notes are for the most part drawn up in a style which is far from diplomatic, and even certain unseemly reflections upon the Roumanian administration. As the Secretariat of the League of Nations has nevertheless regarded them as worthy of attention. I have the honour to enclose a copy of the Agrarian Law of Transylvania and the Banat dated July 23rd, 1921, and the Agrarian Law of the former kingdom of Roumania. The clear and impartial provisions of these laws refute in striking fashion the invariably inaccurate statements and propaganda of the Hungarians.

Will you be kind enough to transmit the above information to the Members of the League and of the Council?

I have the honour to be, etc.

(Signed) Philippe Lahovary,
Permanent Representative of Roumania

To the Secretary General
of the League of Nations,

GENEVA

ANNEX

(Annex II to Document C.50.M.24. 1921. I)
The Memorandum from the Hungarian Minister for
Foreign Affairs referred to in the Memorandum
from M. Lahovary

Translation

Royal Hungarian Ministry
for Foreign Affairs

Budapest, December 31st, 1920

No. 13/pol.

Your Excellencies,

On November 5th, 1920, the Roumanian Government issued a further decree regarding landed property. A close study of previous laws and decrees is necessary in order fully to understand the import of the new decree, which, disguised as a social reform, has in reality only two objects: (1) to evade certain clauses of the Treaty of Trianon for the protection of Hungarian Minorities; (2) to ruin the Hungarian landowners in Transylvania. In order to attain these objects, the Roumanian legislative authorities are acting methodically and proceeding carefully step by step. The first step taken in this direction was the Agrarian Law of December 16th, 1918, which only concerned former Roumania. It enacted that, apart from certain classes of inalienable property, etc., 2,000,000 hectares will be expropriated for the benefit of former combatants and their families, and also for the profit of war widows and orphans. In a country like Roumania, containing about seven and a-half million inhabitants, nothing could be more justifiable than a reform of this kind. Rural estates in that country amounted to 7,826,796 hectares of which only 49,18% consisted of small estates and 40% of large estates. The large estates were not greatly affected by this agrarian law because each landowner could keep a minimum of 200 hectares per district. When his property was distributed over several administrative areas, he might keep 200 hectares in each area. An expropriation table attached to the law lays down what amount of each estate was liable to expropriation. All arbitrary measures were thus excluded. Moreover, the right of partly or wholly transferring property in the interval was in no way restricted. In accordance with its fundamental principle of maintaining large estates, the law granted the large landowners a number of privileges which, together with other facilities which were introduced in the carrying out of the law, nullified the effects of the famous reform.

It is a debatable question whether Transylvania needed such an agrarian reform. Recent events rather prove the contrary. Nevertheless, the administrative Council of Transylvania was not content with this law, but published for Transylvania a decree much more severe than the law of December 16th, 1918; this decree is dated September 20th, 1919. The time which elapsed between these two laws is accounted for by special reasons. In the first place, the so-called Bolshevik Government in Hungary was overthrown in the interval, and an invitation to the new Hungarian

Government to attend the Peace Conference was shortly to be expected. Moreover, the Roumanian Government knew beforehand that Article 63 of Section VII would be included in the Treaty of Peace with Hungary. This Article lays down that persons who have exercised the right of option will be free to keep such real estate as they may possess in the territory of the other States in which they were domiciled before the option. The Roumanian Government was therefore bound to expedite matters so that when the Treaty came into force, the Hungarian landowners would have nothing to keep – neither money nor land.

In the light of these facts, the secret motives of the terms of the decree of September 20th become quite clear. The decree provides, among other things, that landed estates belonging to subjects of foreign States or persons who are aliens by origin or by marriage or who have become aliens in any other way, shall be expropriated, except in cases where these provisions conflict with those of the Treaty of Peace. This fine phrase explains, only too well, the haste which the Roumanian Government displayed in carrying out these expropriations! For, in order to avoid the practical consequences of this provision, it was necessary to evade it by rendering it impossible of fulfilment. Moreover, the class of persons who could advance claims in respect of the distribution of land was extended to include practically all the male population of Transylvania. This discrepancy in the Roumanian law cannot be explained by any pressing need for reform in Transylvania. This is proved by statistics. Rural property in Transylvania amounted to 3,321,994 hectares, 70% of this was in the possession of small landowners (629,100 in number, of whom 413,042 were of Roumanian nationality) and 10,8% in the possession of large landowners. From the sum total of these properties, a quarter must be deducted in respect of churches, schools and pious foundations, with which the Treaty protects racial minorities, particularly deals. Thus the situation of the 2,700,000 inhabitants of Transylvania in no way called for more radical agrarian reform than had been introduced in Roumania. There must therefore be another reason. It is only necessary to remember the facilities granted to the large landowners – a minimum of 200 hectares, the right to keep their property up to an amount not exceeding 200 hectares if the latter were scattered over several administrative units, liberty of transfer in the meantime etc. These facilities did not apply to Transylvania landowners. It is easy to understand, therefore, that these are the persons at whom the decree is aimed and if the fact is kept in mind that the Transylvania landowners are for the most part Hungarians (91,7%), Saxons or legal personalities, and if the clauses of the Treaty for the protection of minorities are consulted, the reason for this differential treatment as regards the agrarian question will be understood. Its purpose was to alter the radical distribution in Transylvania to the prejudice of the Hungarians, and this was to have been accomplished by ruining them economically.

A few examples will show the true character of this „social reform“. In the province of Marostorda, commune of Maroskecze, M. Jean Gaspar was deprived of 25 arpentes out of 28 (the measure of land in use in Transylvania is the arpent, which is to the Roumanian hectares 1 : 1,737). At Dala,

the Protestant Church was deprived of the 8 arpentes which it possessed but the 28 belonging to the Roumanian Church were not touched. In the municipality of Baeéd, 20 arpentes out of 20 were taken from Mme Nagy, whereas MM. Augustin Aldea and Ignatius Codarcea, both of whom were of Roumanian nationality, were left with 100 arpentes! The estates of M. Aurel Vlad (2,000 arpentes in the province of Hunyad) were left untouched, as were those of M. Vajda-Voevod (more than 1,000 arpentes) and of M. George Pop (more than 1,000 arpentes) all of whom are supporters of extreme Roumanian chauvinism. On the other hand, M. Jean Mihu (600 arpentes), a representative of a moderate Roumanian policy under the Magyar regime, had his land forfeited. Other examples could be quoted. In theory, the aims of the decree are lofty, but in practice it appears in another light. Let the examples which we have given above bear witness to this! The decree, which serves political ends, proves to be most elastic and can be adapted to any interpretation. It thereby conflicts with the Roumanian law of December 16th, 1918, which, as has been shown above, is not elastic.

In order to understand this question better, we will summarise the main features of the picture before us. In Roumania, properly so-called, large estates include 40% of the arable land, and in Transylvania 10% (a quarter of which is in possession of public institutions). Small estates amount to 49% in Roumania and 70% in Transylvania. An agrarian revolution with much bloodshed took place in Roumania in 1907 but nothing of the kind happened in Transylvania. Roumania has a population of about 7,000,000 and Transylvania about 2,700,000. The rural property amounts to 7,826,796 hectares, in Transylvania to 3,321,994. In spite of this, everything is done to protect large estates in Roumania whereas all property is ruined in Transylvania. A well-known clause of the law of September 20, 1919 (No. 3) affects even estates of from 20 to 30 arpentes, if they have been leased out for a certain time. In former Roumania, the minimum of 200 hectares is inviolable! In order to realise what this measure involves for employees who cannot live entirely on the capital derived from their small estates and have had to seek other occupation; and in order to recognise how this article robs widows and orphans who cannot administer their estates, its consequences must be borne in mind. In the province of Kisküküllö, everything – that is to say 416 arpentes – has been taken from the Unitarian church; in the province of Marostorda, Madame Izmael has been deprived of her 24 arpentes, M. Francois Fodor of his 13 arpentes etc. Why should there be this inequality under the law? Why does Roumania establish two classes of citizens? Once more, statistics will give us the reply. In Transylvania, 63,8% of the large estates and medium-sized estates are in the hands of Hungarians; of the small estates (from 50 to 100 arpentes) 40,8%-47,4% are Roumanian. That is the reason! This was the second stage! But even this was not enough. A new effort had to be made, since the scheme to expropriate the Hungarians failed owing to the fact that there were not enough claimants for the land which was to be distributed. Despite all the seductions and unfairness of the distribution commissions, the Roumanian peasant had enough; he was satiated with land. What does this mean? It will be appreciated at its just value it is

realised that the Government enacted that none of those who failed to take part in compulsory leasing will be entitled to present themselves for the final distribution. Yet, in spite of this, not enough claimants could be found! Then the Government took a new step forward in its measures of spoliation. On November 5th, 1920, a decree was passed by the terms of which Hungarian landed property up to a minimum of 200 arpentes (1 hectare = 1,737 arpentes) will be taken for compulsory leasing even if there were not enough claimants in virtue of the previous decree. These lands will be allotted to the first-comer desirous of taking them for compulsory leasing. The grounds for this decree were that an insufficient number of claimants had appeared. The decree is to be carried into effect up to March 1st provided that the final distribution of land is completed by April 1st on the situation created by the compulsory leasing.

A few words remain to be said regarding compulsory leasing. This precedes expropriation, and serves as a means of pressure against landowners. For example, if the Roumanian farmer has no cattle, pastures are taken from the Hungarian landowners, who after a short time finds himself in a dilemma; he has to sell his cattle at a low price, or let them die for lack of forage. Compulsory leasing therefore constitutes an effective means for promoting Roumanian policy. In the province of Udvarhely, where 96% of the inhabitants are of Hungarian nationality, 61% of the arable land has been taken in spite of the fact that 76,50% of this land was in the hands of small landowners. In the Province of Nagyöküllö, where the number of Magyars is only 13%, only 11% has been taken, although the percentage of small estates there is about the same. What is the reason for this? In the Province of Udvarhely there are 4% of Roumanians. Therefore, 61% of the arable land has been taken, to be given to these Roumanians. No Hungarians have received land there. In the Province of Nagyöküllö there is no need for radical reform, as there are not many Hungarian landowners there, and Roumanians chiefly would suffer from such a step. Where there are Hungarian claimants all reform is set aside! This is the case, for example, in the neighbourhood of Marosvasarhely. The elasticity of the terms of the law furnish sufficient pretexts. For example, claimants may be refused for „reasons of a moral nature“, or because they might endanger the safety of the State, etc. According to information received by the Hungarian Government, the Roumanian Government is now recruiting Roumanians in the kingdom in order to settle them in Transylvania on land taken from Hungarian landowners. Apart from all this, the facts stated above show that the sole aim of the Roumanian Government is to evade those clauses of the Treaty of Trianon which are intended to protect the rights of Minorities. Roumania knew that on October 13th Hungary would be summoned to ratify the Treaty. A fait accompli had to be created in Transylvania before the actual coming into force of the Treaty. This explains the haste in publishing the new Decree on November 5th – that is, before the vote of the Hungarian Parliament was taken – and also the choice of the dates of March 1st and April 1st, which were necessarily previous to the ratification, for which a period of five months was allowed. But there are still other reasons. If the landowner is deprived of this land

in winter he will be obliged to sell his cattle for want of green forage. This will ruin him because, owing to the latest financial transactions of the Roumanian Government in Transylvania, the circulation of currency is so restricted that prices have fallen to ridiculous figures. If a large number of cattle are thrown on the market between December and March, the Roumanian peasant will obtain them for nothing, and even if the landowner were, by any chance, to regain possession of this property, he could no longer work on it for lack of cattle, and also in view of the advanced season. This again means ruin. The injustice of this procedure becomes even more manifest when it is remembered that the great landowners of Roumania are agriculturists, but generally let their estates on lease in order to pass their time in the capitals, or seaside towns of Western States. The farmer is generally a large contractor who sublets at higher rates to a number of under-farmers. In order to remedy these abuses, compulsory leasing was invented. The situation in Transylvania, however, is quite different. In Roumania it is the farmer who delivers all the farming stock and provides the whole equipment (Metayage system). In Transylvania, on the other hand, the large landowners themselves manage their property; these estates are generally well equipped and administered on the model of the intensive farming system in Western countries.

It should here be explained, briefly, in what an amazing manner these laws were enforced. One representative of the proprietor finds himself face to face, in the local Committee, with two peasant delegates. The district Committees are entirely composed of Roumanian officials, and the proprietors have no representative on them. This is not the case in Roumania proper. In view of the fact that these Committees decide by a majority of votes, it is evident that the rural Hungarian proprietors in Transylvania are incapable of defending their interests and are entirely at the mercy of the Roumanian authorities, who often use their power as a means of agitation at elections. The peasants know very well that the authorities are able to carry out what they promise. It is extremely characteristic that the authorities do not permit friendly agreements; they encourage the peasants to refuse compromises, and they disregard the latter when they have been established. Lastly, all these divisions aim at creating such a state of mind amongst the peasants that the Roumanian Government may find support, should the Great Powers compel it to observe the Treaty which it has signed. This was the third stage. The aim of the Roumanian Government was not only to alter the proportion of estates or the number of proprietors. All that was only a pretext. No, they desired to ruin the Hungarian proprietors. Let us see how they proceeded. In the case of compulsory leasing they fixed a rent of from 15 to 45 crowns per arpent, which is just the price of a hen. The farmer would readily pay a higher price up to one thousand crowns per arpent, since he can make up to six thousand crowns out of the land. The rent is frequently insufficient to pay taxes and repay debts. By means of this system in the country of Haromszek four hundred arpentes have been taken from M. Nicholas Domokose, and one hundred and fifty arpentes from M. Gabriel Kovasznay, etc. Moreover, rents are paid, not to the proprietor, but to the state Exchequer. The

proprietors will never receive a farthing. This is disguised confiscation of property! Let us see now what compensation is fixed in case of expropriation. Payment is to be made in bonds redeemable in fifty years, issued at a rate of 5%, and reckoned in leis. To sell or mortgage these bonds is forbidden. This means economic stagnation for a whole social class, and exclusion from economic evolution for those whose property consists solely of land. As this is the position of the Hungarians, they are condemned beforehand to economic extinction. If it is also taken into consideration that the prices fixed in Transylvania are those of the year 1913, while in Roumania they are those of 1916, the tendency of these laws can no longer be doubted. They are much too obvious. Everyone knows how money has decreased, and other securities have increased, in value. Compare the quotations of 1913 and 1920 on the Zurich stock exchange. It will often be the case that the proprietor, whose property is crippled with mortgages, will receive no compensation after he has satisfied his creditors. The mortgages themselves will lose all or part of the sums they have lent, since the part of the property remaining in the hands of the present holders will so diminish in value that it will no longer be possible to meet charges upon the property which still remains. The Treaties do not permit such a spoliation of racial minorities. The Roumanian Government is free to introduce reforms, but let it at least pay its victims sufficient to prevent this reform being a mere fiasco, and a disguised spoliation. This was the fourth stage. The clauses of the Peace Treaty must not be nullified at the outset. Up to the present the Hungarian Government has been waiting, trusting the statements of M. Garoflid, the Roumanian Minister, and President of the Agrarian Committee who called the Agrarian Reform in Transylvania „scandalous“ and „demagogic“. His decree of November 5th, however, was a great disappointment and it is not possible to wait longer without sacrificing the vital interests of Hungarian Minorities. The Royal Hungarian Government vigorously protests against such a precedent which might lead to the creation of others, to the detriment of the few advantages that the Peace Treaty confers on Hungary. The Hungarian Government has no desire to interfere with the internal affairs of Roumania, nor yet can it claim the right to obtain privileges for racial kinsmen in Roumania. But it desires to retain the rights that it possesses under Article 47, Section 3, by which Roumania recognises and confirms, as far as Hungary is concerned, its undertaking to consent to the insertion, in a Treaty concluded with the Principal Allied and Associated Powers, of the provisions judged necessary, by those Powers, to protect in Roumania the interests of those inhabitants who differ from the majority of the population in race, language and religion. Nor does the Royal Hungarian Government renounce the rights conferred upon it by Article 63, Section 3, of the Treaty, particularly as it cannot guarantee the carrying out of the Treaty of Trianon, if one the contracting parties sets the example of misinterpreting its provisions and rendering them ineffective for the other party. The persecution of Hungarians in Transylvania is filling Hungary with refugees and creating a state of mind in no way favourable to the closer relations which are so desired by the two countries. It is likewise putting many

mortgage-banks in Hungary in danger of bankruptcy, and threatening France, Belgium, Switzerland, Holland, etc., with the loss of half a milliard. These countries hold numerous mortgages on properties in Transylvania. The mortgages will be affected by the fact that these lands are sold at a low price. The Treaty of Peace provides means of settling all these questions in a friendly and equitable manner.

The Hungarian Government has therefore the honour to request the Great Powers, signatories of these Treaties, immediately to bring pressure to bear on the Roumanian Government in order that the decree of September 20th, 1919, and that of November 5th should be immediately suspended in Transylvania, as being contrary to the Armistice Treaty (Article 46, Annex to the Hague Convention) and as infringing the Treaty of Peace.

Further, the Hungarian Government would be particularly grateful if the Great Powers would promote the conclusion of an agreement with Roumania, which would allow Hungarian Minorities in Transylvania to maintain their moral and material existence.

For the Government:
(Signed) Teleki m.p.
Minister for Foreign Affairs

Arhivele Statului București, fond Vasile Stoica, dosar I / 125 / 1921, p. 1-28.

Traducere

LIGA NAȚIUNILOR

Minoritățile ungare în Transilvania
Nota Secretarului General

Secretarul General are onoarea de a înainta spre informarea Consiliului și Membrilor Ligii, copia Memorandumului, datată 9 noiembrie 1921, de la M. Lahovary, reprezentantul permanent al României la Liga Națiunilor, ca răspuns la comunicările Guvernului ungar referitor la minoritățile ungare din Transilvania, conform Documentului C. 50. M. 24.

La cererea lui M. Lahovary, Memorandumul 13 Pol. din 31 decembrie 1920, întocmit de Ministerul de Externe din Ungaria (Anexa a II-a a Documentului C. 50. M. 24) este anexat la acest document de referință.

Liga Națiunilor
Secretariatul General al României

Geneva, 9 noiembrie 1921

Stimate Domn,

Conform instrucțiunilor primite de la Guvernul meu și ca răspuns la acuzațiile formulate de Guvernul ungar în Memorandumul Ministerului

de Externe ungar nr. 32778/21 din 25 februarie 1921 și în Memorandumul nr. 13 Pol. al aceluiași Departament, datat 31 decembrie 1920, documente care au fost transmise la Consiliul Ligii Națiunilor prin Conferința Ambasadorilor și incluse în documentul Ligii Națiunilor C. 50. M.24 din 20 mai 1921, am onoarea de a supune atenției dv, pentru informare, următoarele.

Cele două memorandumuri ale Guvernului ungar se ocupă de reforma agrară pe care Guvernul român o consideră necesară în Transilvania și în Banat; și Guvernul regal consideră necesar să declare că nici Tratatul de la Trianon, din 4 iunie 1920, nici Tratatul Minorităților din 9 decembrie 1919, nici alt tratat semnat de Guvernul regal, indiferent de interpretarea clauzelor sale, nu a obligat Guvernul regal să supună spre aprobare vreunei autorități, alta decât „Corpului Legislativ Român“ sau a Majestății sale, Regele, măsurile luate pentru reforma social-economică.

Mai mult, având în vedere că legile naționale se aplică egal pentru toți cetățenii, fără deosebire de origine și religie, Guvernul regal nu poate permite nici un amestec, direct sau indirect din partea puterilor străine, în politica internă.

Clarificând acest punct, Guvernul regal consideră totuși necesar să dea unele explicații, cu titlu de informație referitor la afirmațiile eronate și tendențioase care au apărut, în special în Memorandumul nr. 13 Pol. din 31 decembrie 1920, emis de Ministerul Afacerilor Externe ungar, precum și de Liga Națiunilor în Documentul C. 50. M. 24.

Guvernul ungar afirmă că există diferențe esențiale între reformele agrare din Vechiul Regat al României, care au fost promulgate de Legea din 16 decembrie 1919, și cele din Transilvania și Banat din Decretul din 10 septembrie 1919 și că aceste diferențe erau toate în detrimentul proprietarilor de pământ din Transilvania și Banat și că de vreme ce 91% din aceștia erau de origine ungară și saxonă, scopul reformei agrare este de a persecuta și ruina minoritățile etnice, atât saxone cât și maghiare.

Reforma agrară elaborată de Guvernul român, atât în Vechiul Regat cât și în provinciile eliberate, are un caracter pur social și economic.

Această reformă a fost necesară datorită faptului că pământul a fost împărțit în mod inegal, ceea ce nu mai corespunde cerințelor moderne ale populației de la țară. Câteva mii de mari proprietari dețin zeci de mii de hectare de pământ, în timp ce muncitorii agricoli, exploatați de marii proprietari de pământ, numără mai mult de jumătate din populația agricolă.

O situație similară a existat în țările agricole din Europa Centrală și de Est; Cehoslovacia, Polonia, Jugoslavia au utilizat în teritoriile lor, reforme agrare similare.

În Transilvania, în Banat precum și în Basarabia, unde înaintea unirii cu teritoriile care aparțineau deja României, populația a fost tulburată de mișcări revoluționare, introducerea rapidă a reformei agrare în spirit democratic era deosebit de urgentă și a constituit o arzătoare problemă de stat, iar de rezolvarea acesteia depindea menținerea ordinii sociale. Baza acestor reforme o reprezintă principiul economic și social conform căruia pământul nu poate fi ținut doar ca o sursă de venit, fie de corporații, fie de persoane particulare, ci este destinat unei utilizări directe și imediate.

Legile agrare menționate mai sus au decretat:

- (1) Dezvoltarea și extinderea sistemului de împroprietărire al țărănimii, reducând astfel numărul muncitorilor agricoli fără proprietăți.
- (2) Dezvoltarea agriculturii intensive în locul celei extensive.
- (3) Dezvoltarea industriei naționale în regiunile cu condiții favorabile.
- (4) Îmbunătățirea condițiilor de viață în orașe și centre industriale.

Într-o țară în care provinciile diferă prin fertilitatea solului și dezvoltarea istorică, o reformă care intenționează să așeze pe noi baze viața economică a țării, trebuie să acorde atenție unor astfel de puncte cum ar fi calitatea și valorificarea solului, densitatea populației precum și organizarea administrativă, priceperea și capacitatea de muncă, cerințele vieții și în final, psihologia specifică a unei populații care a fost grav încercată de recente evenimente istorice.

Solul este total diferit în Vechiul Regat față de Transilvania. În primul, fără a folosi îngrășăminte (bălegar) și cu un singur arat, solul produce anual 19,8 hectolitri de grâu la hectar; în timp ce, în cel de-al doilea ținut, în ciuda utilizării îngrășămintelor și a unui sistem de schimbare a recoltei o dată la trei ani precum și un triplu arat pentru fiecare însămânțare, solul produce doar 15,5 hectolitri de grâu la hectar.

Caracterul populației din Vechiul Regat este de asemenea diferit de cel al populației din Transilvania și Banat. În cel dintâi, în ciuda vicisitudinilor din anii de război, disciplina și ordinea socială nu a fost tulburată, în ultimul, populația a traversat o revoluție veritabilă, care a fost afectată într-o oarecare măsură de ideile predominante de la Moscova.

Aceste diferențe în condițiile de producție, exploatare și administrare, în viața social-economică și în psihologia populației agricole, explică diferențele existente între reforma agrară elaborată de Guvernul regal pentru Basarabia, Vechiul Regat, Transilvania și Banat. În elaborarea acestor reforme, Guvernul regal a fost în totalitate condus de considerentele sociale și economice și în mod deliberat le-a lăsat deoparte pe cele de natură etnică și religioasă.

De altfel, Guvernul regal – pentru a corecta unele deficiențe ale Decretului din 12 septembrie 1919, precum și datorită agitației populației rurale care cerea împărțirea urgentă a pământului – a decis, la începutul anului 1919, să dea acest pământ imediat și direct țăranilor, la prețurile fixate de stat, până când pământul va putea fi atribuit acestora cu drepturi complete de proprietate, prin intermediul unei legi suplimentare, ale cărei clauze se vor extinde și vor completa legislația anterioară.

Din acest motiv, nici în Transilvania, nici în Banat exproprierea nu s-a făcut în adevăratul sens al termenului, ci doar posesia pământului a trecut de la proprietarii de pământ la țărani, prin intermediul unui sistem de concesiuni obligatorii.

Noile legi agrare, care au completat aceste decrete, au fost promulgate pe data de 14 iulie 1921, în Vechiul Regat și în 23 iulie 1921 în Transilvania și Banat.

Reglementările noilor legi au situat pe picior de absolută egalitate proprietarii români, maghiari și sași, instituțiile Bisericii Ortodoxe, Catolice și Protestante. Guvernul regal nu poate fi făcut responsabil pentru

faptul că cea mai mare parte a proprietarilor de pământ din Transilvania sunt de origine maghiară. Acest fapt trebuie atribuit dezvoltării istorice a provinciilor și guvernelor ungare care, din Evul Mediu până la începutul secolului XX, au protejat proprietarii de pământ maghiari, în detrimentul celorlalte naționalități.

II

Memorandumul ungar a făcut următoarea declarație referitor la reforma agrară:

„... Este o problemă discutabilă dacă Transilvania avea nevoie de o astfel de reformă agrară. Recentele evenimente par să dovedească contrariu“. Prin intermediul statisticilor, memorandumul încearcă să demonstreze că „nu era necesară o redistribuire a proprietății rurale“ (vezi pag. 23).

În 1919, Consiliul Guvernamental din Transilvania și Banat a adunat datele necesare pentru reforma agrară din 12 decembrie 1919 și în acest scop a consultat experți agricoli și mulți proprietari de pământ, din care 91% sunt unguri. Nu doar o singură voce s-a ridicat pentru a afirma că reforma agrară era imperios necesară.

Organizația marilor proprietari de pământ din regiunea Arad „Uniunea Economică din Arad“ sau „Aradmeghye Gazdasagi Egyesulet“, în memorandumul care a fost remis Consiliului din 31 mai 1919, în timp ce afirma necesitatea păstrării marilor proprietăți, a făcut următoarea declarație:

„Împărțirea pământului este inegală în unele regiuni. Sunt districte ungurești (la acea vreme Ungaria nu a recunoscut unirea Transilvaniei și a Banatului cu România) unde proprietatea latifundiară reprezintă 60-70% din suprafața totală a proprietăților.

În aceste regiuni nevoia de pământ este justificată și asistența este o problemă de urgență necesitate“.

În memorandumul adresat Consiliului, marii proprietari de pământ, Dr. Aladar Krüger, consilier juridic șef la Eparhia Romano-Catolică Ungară din Oradea Mare și M. Eugene Madarassy, directorul regiunii Chișinău (districtul Arad), proprietatea Arhiducelui Joseph de Habsburg, au afirmat că:

„Nu este nici o îndoială că reforma agrară este o necesitate urgentă și noi considerăm că este absolut necesar ca pământul să fie repartizat într-un mod rațional.“

Statisticile publicate de Guvernul ungar în 1895 și 1915 și cele adunate de Consiliul Guvernamental în 1919 arată mai clar necesitatea reformei agrare.

Conform celor mai recente statistici ale Consiliului, întregul teritoriu al Transilvaniei și Banatului și alte provincii care anterior au făcut parte din Ungaria, se ridică la 14.933.841 jugăre cadastrale (1 hectar = 1,737 jugăre cadastrale) și din populația de 5.208.345, 3.806.218 lucrează pământul.

Conform statisticilor din 1895, situația este următoarea:

Ferme sub 100 jugăre cadastrale: 99,01% reprezentând 52,34% din suprafața totală a țării.

Ferme de peste 100 jugăre cadastrale: 0,99% reprezentând 47,66% din suprafața totală a țării.

Această disproporție este și mai evidentă dacă comparăm cele două extreme.

Ferme de sub 5 jugăre cadastrale: 52,2% reprezentând aproximativ 5,84% din suprafața totală a țării.

Ferme de peste 500 jugăre cadastrale: 0,19% reprezentând 32,29% din suprafața totală a țării.

Astăzi situația rămâne practic neschimbată.

Din 1895 până în 1915 proprietățile de sub 100 jugăre cadastrale au sporit cu aproximativ 2,26% și din 1915 până în 1919 cu 4,15%. Aceasta arată cât de lent s-ar fi făcut creșterea numerică a micilor proprietăți. Oricum în timpul unei perioade de tulburări sociale, procesul de evoluție trebuia grăbit pentru a evita tulburările revoluționare.

Repartiția proprietăților în 1919 s-a făcut după cum urmează:

1. Sub 1 jug. cad. 132.084 ferme reprez. 40.847 jugăre cadastrale
 2. De 1-5 jug. cad. 304.638 ferme reprez. 853.231 jug. cadastrale
 3. De 5-10 jug. cad. 223.874 ferme reprez. 1.622.320 jug. cadastrale
 4. De 10-20 jug. cad. 182.852 ferme reprez. 2.557.078 jug. cadastrale
 5. De 20-100 jug. cad. 110.049 ferme reprez. 3.782.267 jug. cadastrale.
- Existau deci 953.497 ferme de sub 100 jugăre cadastrale, reprezentând 8.855.743 jugăre cadastrale, adică 58,75%.

6. De la 100 la 200 jug. cad. 3838 ferme reprez. 523.967 jug. cad.
 7. De la 200 la 500 jug. cad. 2368 ferme reprez. 742.997 jug. cad.
 8. De la 500 la 1000 jug. cad. 1031 ferme reprez. 732.967 jug. cad.
 9. Peste 1000 jug. cad. 1198 ferme reprez. 4.026.951 jug. cad.
- Existau deci 8435 ferme de peste 1000 jugăre cadastrale, reprezentând 6.206.744 jugăre cadastrale, adică 41,25%.

Dacă comparăm cele două extreme, cifrele sunt mai elocvente:

1. Existau 436.722 ferme de sub 5 jugăre cadastrale (adică 50-51%) reprezentând 894.074 jugăre.
2. Existau 1198 ferme de peste 100 jugăre cadastrale (adică 0,11%) reprezentând 4.026.951 jugăre.

Dacă admitem că în Transilvania mărimea minimă a unei ferme țărănești este de 5 jugăre, constatăm că mai mult de jumătate (adică 50-51%) din populația agricolă a acestor teritorii, posedă o medie de 2 jugăre per cap de familie, în vreme ce o mică minoritate de 0,11% deține 3.361 jugăre per cap de familie. Această disproporție extraordinară a creat în Transilvania și în Banat o situație economică și socială intolerabilă și în ultimii 30 de ani a fost cauza unor greve ale agricultorilor și a emigrării în masă a fermierilor în America. Guvernul ungar a recurs la unele măsuri paleative, cum ar fi legile din 1908 referitoare la munca agricolă și unele experimente în distribuirea pământului, dar toate acestea nu au îmbunătățit în nici un fel situația.

Urmare războiului și a tulburărilor revoluționare din 1918, această problemă a devenit extrem de urgentă. În interesul menținerii ordinii sociale în întreaga țară, Guvernul României și-a îndreptat imediat atenția asupra acestei probleme și legile agrare promulgate au constituit o soluție

satisfăcătoare a problemei, chiar dacă nu reprezintă o soluție finală. În Ungaria, așa cum este în prezent, 50% din suprafața cultivabilă este în mâinile a 90-100 de proprietari de pământ, în timp ce numărul muncitorilor agricoli depășește 750.000. Guvernul ungar a făcut un mare efort prin legea din 7 decembrie 1920, să evite necesitatea unei reforme agrare radicale și să salveze privilegiile medievale ale celor puțini, dar se va vedea obligat – și probabil foarte curând – să urmeze exemplul Guvernului român și să dea țăranilor drepturile lor, prin distrugerea proprietății latifundiare.

III

Guvernul ungar afirmă că marii proprietari din Transilvania reprezintă o majoritate covârșitoare de maghiari și sași, în total 91,7% și încheie prin a acuza Guvernul român de a viola clauza minorităților prin exproprierea marilor proprietari de pământ.

Guvernul ungar nu greșește când afirmă că 91,7% din marile proprietăți din Transilvania și din Banat sunt deținute de maghiari și sași.

Putem merge mai departe și să afirmăm că minoritățile maghiare și saxone posedă o mai mare parte de pământ decât populația românească. Populația totală din Transilvania și Banat este de 5.208.278, din care 3.316.345 sunt români, iar 1.891.933 sunt minorități.

Din suprafața totală de 14.933.841 jugăre, 3.316.345 persoane (românii) dețin 3.598.669 jugăre, iar 1.891.933 (minoritățile) dețin 11.238.818 jugăre.

Astfel deci, țăranul român posedă aproximativ un jugăr per cap, în timp ce sașii și maghiarii posedă șase. De altfel, este bine cunoscut că sașii și ungurii formează 75% din populația orașelor, care nu are legătură cu agricultura, în timp ce populația românească este aproape în întregime agricolă.

Situația este și mai ciudată dacă comparăm totalul pământului posedat de români cu cifrele marilor proprietăți:

3.316.345.români dețin 3.598.669 jugăre, în timp ce 1.198 mari proprietari dețin 4.626.951 jugăre; dintre acești mari proprietari doar 27 sunt români de origine. Este demn de notat că proprietățile latifundiare din Transilvania și Banat, cu câteva excepții, se află în regiuni locuite de români.

Cauza principală a acestei stări de lucruri este politica Guvernului ungar din ultimele șase secole, o politică al cărei obiectiv a fost jefuirea populației românești în beneficiul marilor proprietari maghiari.

Din 1224, data colonizării saxone în Transilvania, până în prezent, guvernele ungare, animate de spiritul feudal, au împiedicat populația românească să obțină statutul de proprietar de pământ. În cursul secolelor al XIII-lea și al XIV-lea, aristocrația românească din Transilvania și din Banat a fost nevoită să treacă Carpații pentru a se stabili în Muntenia și în Moldova, iar locul său a fost luat de nobilimea ungară. În 1291 nobilimea maghiară din Transilvania era semnificativă, când regele Andrei III a ținut ședința Dietei de la Alba Iulia „cum nobilibus Saxorum, Siculorum et Valachorum“. Urmare emigrării nobililor români, marea masă a poporului

român a rămas fără conducători și au devenit simpli muncitori agricoli înrobiți pe proprietățile nobilimii cu pământ.

În 1437, după răscoala acestei mase de lucrători, nobilii maghiari, sași și secui, pentru a-și apăra privilegiile împotriva marelui masă a șerbilor români, au format faimoasa „Unio Trium Nationum”, ale cărei principii au fost urmate cu fidelitate până în 1918. Toate revoltele țăranilor români din Transilvania și Banat care au izbucnit după aceea au fost reprimare cu violență, țăranii au fost supuși unor pedepse nemiloase, iar puținele drepturi pe care le aveau au fost reduse. Spre exemplu, dreptul șerbilor de a avea pământ sau de a-și schimba stăpânul a fost abolit. S-au adoptat câteva măsuri pentru a asigura ca munca șerbilor să servească în exclusivitate pentru îmbogățirea proprietarilor ungari și sași.

În colecția de legi a vechiului regat al Ungariei „Tripartitum Opus Juris Consuetudinarii Regni Hungariae” realizată de juristul Stephan Werbacy în anul 1517, găsim în Partea a III-a, Capitolul 30, o serie distinctă de dispoziții referitoare la acest subiect.¹

Trebuie acordată o atenție deosebită paragrafului 7.

„Cu excepția prețului și salariului pentru munca sa pe pământul proprietarului funciar ... țăranul nu are nici un drept, întregul pământ este proprietatea moșierului”.

Legile promulgate ulterior în Transilvania consolidează aceste dispoziții ale „Tripartitus” lui Werbacy și subliniază într-o manieră categorică că românii formează o populație „tolerată”, „usque ad bene placitum principis et regnicolorum” și deci sunt lipsiți de orice drepturi.

„Approbatæ Regni Constitutiones jussu et approbatione Principis Georgis Rakotzi ex articulis detalibus ab anno 1540 usque ad 1603” notează că:

„Quamvis ...

În unele regiuni dispozițiile legii lui Werbacy au fost interpretate și aplicate cu și mai multă rigurozitate de către autoritățile locale. Spre exemplu, în 28 august 1679, Consiliul orașului Brașov (Brasso), de care depinde comuna Râșnov, a decis că:

„... dacă un român moare fără a avea urmași, proprietatea sa va fi adăugată la proprietatea celui mai apropiat proprietar funciar sas; această regulă se aplică și în cazul în care cel ce deceda avea urmași care erau căsătoriți în alte comune; și aceeași regulă va fi aplicată dacă se va stabili că proprietatea celui decedat este de origine saxonă”.

Este necesar să adăugăm că vecinul sas putea întotdeauna să stabilească originea saxonă a proprietății prin intermediul martorilor falși.

În alte regiuni locuitorii români erau pur și simplu expulzați, iar proprietatea lor atribuită altora.

Acest sistem a fost instituit în secolul al XV-lea și a durat până la sfârșitul secolului al XIX-lea și a fost aplicat cu și mai multă abilitate în timpul războiului.

În 1456 regele Ladislau a declarat că românii din Cernat, Nagyfolu, Tuches și Bacifolu lângă Brașov, au fost expulzați și alți „Creștini” au fost instalați în locul acestora. În 1487 și 1504 toți românii din Gurbora au fost

1 Vezi doc. în lb. engleză, p. 318 - 319.

expulzați. În 1757 toți românii din regiunea Nocrinului, de lângă Sibiu (Hermanstadt), au fost expulzați. În 1754 același lucru s-a întâmplat și cu românii din Slamnic, Sura Mică și Vurpar.

Pe data de 24 și 29 aprilie 1776, magistratul din Sibiu a declarat că toți românii vor fi expulzați din Sura Mare, Hamba, Vurpar, Noul Săsesc, Casolt, Gusterita, Brad și Roșia Săsească. Dacă ei se opun, casele lor vor fi distruse: „sollten ihre Wohnungen einfoch niedergerissen werden“.

Noi nu facem altceva decât să dăm exemple care au fost înregistrate de istorie.

În 1848 acest regim feudal a fost abolit prin lege; șerbii au devenit liberi și pământul primit în schimbul muncii depuse le-a fost dat în proprietate. De-abia în 1848 populația românească din Transilvania și Banat a putut deveni proprietara pământurilor și primele lor proprietăți au fost cele concesionate de către nobilimea maghiară și numite „Sessions urbariales“.

Dar regimul la putere care, din 1848 și până în prezent a avut ca scop principal împiedicarea românilor de a obține proprietate deplină asupra pământurilor, i-a împiedicat pe aceștia să dobândească o suprafață de pământ proporțională cu numărul lor.

În 1880, Guvernul ungar a inițiat o politică sistematică de colonizare ungurească a Transilvaniei. Mari proprietăți au fost cumpărate de stat sau de „Banca Altruistă“ din Budapesta și distribuite în condiții extrem de avantajoase ungurilor care reveneau din câmpiile Ungariei.

Românii nu au reușit niciodată să cumpere pământ de la Guvernul ungar. Promotorul acestei politici, care a fost destinată să împiedice ca proprietatea pământului să cadă în mâinile românilor, a fost ministrul agriculturii, Ignat Daranyi. Această politică a atins punctul culminant prin Decretul nr. 4000 din 1917 cu privire la transferul proprietății, emis de primul ministru al Ungariei.

Acest decret a intrat în vigoare pe data de 1 noiembrie 1917 și conținea, printre altele, următoarele:

Paragraf 1. – „Avea imobilă nu poate fi vândută sau închiriată pe o perioadă mai mare de 10 ani, fără aprobarea autorităților. Vânzările și închirierile fără aceste autorizări nu sunt valabile.“

Paragraf 5. – „Dacă un contract semnat în virtutea acestui decret, nu obține aprobarea autorităților, nu mai este valabil. După 30 de zile de la data când contractul nu a obținut aprobarea, ministrul agriculturii poate sili pe cel care vinde imobilul să-l cedeze statului, sau unei persoane numite de Ministerul Agriculturii contra prețului fixat în contractul neaprobat.“

„Dacă ministrul agriculturii consideră că prețul de vânzare fixat în contract este prea ridicat, la cererea autorităților juridice acest preț poate fi fixat și vânzătorul poate fi obligat să-și dea proprietatea la acest preț“.

Paragraf 6. – „Articolele mai sus menționate sunt de asemenea aplicate în cazul vânzărilor prin licitație“.

Paragraf 11. – „Acest decret intră în vigoare pe data de 1 noiembrie 1917. El va fi aplicat asupra proprietăților situate în regiunile Arva, Bereg, Gömör, Kishout, Caraș-Severin, Lipto, Maramureș, Nitra, Saros, Satmar, Szepes, Trenciu, Turocz, Ugocia, Ung, Zemplin și Zolyom, Alba de Jos, Bistrița-Năsăud, Brașov, Ciuc, Făgăraș, Trei Scaune (Haromsek), Sibiu,

Sălaj, Solnoc, Dobâca, Turda Arieș și Odorhei și în orașele Satu Mare, Cluj și Târgu Mureș.“

„Prin ordinul nr. 170.739/917. F.M., acest decret se extinde asupra districtelor Arad, Pojon și Sabolci“.

Din cele 35 districte menționate mai sus 21 sunt în majoritate românești și în prezent sunt parte din România: Caraș-Severin, Maramureș, Satmar, Ugocia, Alba de Jos, Bistrița Năsăud, Brașov, Ciuc, Făgăraș, Trei Scaune (Haromsek), Hunedoara, Târnava Mică, Mureș, Turda, Cosocna, Târnava Mare, Sibiu, Sălaj, Solnoc, Dobâca, Turda Arieș și Odorhei. Treisprezece din aceste districte sunt locuite de slovaci și ruteni iar acum fac parte din Cehoslovacia; doar un singur district, Sabolci este locuit de maghiari și a rămas Ungariei. Scopul acestui decret era de a împiedica populația românească să procure pământ și de a păstra proprietățile rurale în mâinile maghiarilor și saxonilor. De altfel, Guvernul ungar a aplicat hotărârile acestui decret cu deosebită severitate atunci când cumpărătorii erau de naționalitate română.

Ca exemplu elocvent al acestui procedeu vom menționa cazul colonelului George Kadies, de naționalitate română, care în 1917-1918 a condus pe front Regimentul de Infanterie 103 austro-ungar. În anul 1917 el a încercat, în zadar, să obțină aprobarea pentru un contract de cumpărare a 3 jugăre de pământ, în comuna Ocna; autorizația i-a fost refuzată și pământul a trecut în posesia unui ungar, prin intermediul statului.

Această politică de jefuire și persecutare a elementului românesc, o politică urmată de Guvernul ungar pe o perioadă mai lungă de șase secole și întruchipată în legile din 1517 și 1917, explică suficient de clar motivele pentru care 1198 mari proprietari, în majoritatea descendenți ai nobilimii feudale, posedă în Banat și în Transilvania mai mult pământ decât 3.316.345 români.

Legislația românească s-a străduit să evite orice idee de răzbunare pentru nedreptatea îndurată de români în trecut și reforma agrară românească este inspirată doar din necesitățile sociale și economice ale prezentului.

Ținând cont de situația în care se află Europa Centrală și de Est, fiecare Guvern este obligat să analizeze necesitatea rezolvării problemei agrare pe baze democratice. Guvernul român nu poate să garanteze privilegiile feudale ale unei clase puțin numeroase și neproductive, în detrimentul a trei pătrimi din populația țării; și dacă cea mai mare parte a pământului expropriat din Transilvania trece acum în mâinile țăranilor români, este datorită faptului că românii reprezintă 85% din populația agricolă a acestor provincii. În provinciile unde există populație mixtă, distribuirea pământului devenit disponibil prin expropriere s-a făcut fără a se ține cont de originea etnică. Din motivele deja prezentate nu putem admite ca 1198 de mari proprietari funciari, dintre care doar 27 sunt români, să se plângă că exproprierea făcută de statul român reprezintă o persecuție a ungarilor și a secuilor din Transilvania și Banat în număr de 1.378.198, de vreme ce reforma agrară este și în favoarea acestei populații.

Guvernul român nu a făcut decât un act de dreptate bazat pe principiile democratice care au inspirat programul său.

IV

„Guvernul ungar declară că pentru a putea expropria pe toți marii proprietari de pământuri, Guvernul român prin Decretul din 12 septembrie 1919 a stabilit că toți locuitorii bărbați din Transilvania și din Banat pot primi pământ“.

Această afirmație nu corespunde realității. Ea poate fi respinsă prin citarea articolelor 33 și 34 din Decretul-lege:

„Articolul 33 – Pământul va fi acordat muncitorilor agricoli în următoarea ordine:

„(1) Capii de familie, angajații sau muncitorii agricoli din district, care pe o perioadă de doi ani anterioară mobilizării au lucrat pe pământ expropriat și care dovedeau că au fost demobilizați până la data exproprierii și că deși sunt invalizi de război, sunt încă capabili să lucreze pământul, împreună cu familiile lor.

În această categorie sunt incluse vădulele și familiile acelor care au căzut în război, dacă ei îndeplinesc condițiile mai sus amintite“.

„(2) Angajații și muncitorii agricoli din regiune, capii de familie, care în timpul ultimilor doi ani și la data exproprierii, dacă erau demobilizați, au lucrat pe pământul expropriat și nu sunt invalizi de război“.

„(3) Toți capii de familie care în urma războiului au rămas invalizi, dar care sunt încă capabili să muncească pământul cu familiile lor. În această categorie sunt incluse vădulele și familiile celor căzuți în război“.

„(4) Toți capii de familie care au participat la război și nu sunt invalizi“.

„(5) Bărbații necăsătoriți care au fost mobilizați în timpul războiului și s-au întors invalizi“.

„(6) Bărbații necăsătoriți mobilizați în timpul războiului și care nu sunt invalizi de război“.

„(7) Familiile celor care au fost mobilizați prin ordinul Consiliului de Conducere“.

„(8) Emigranții care s-au întors la familiile lor, dacă acestea dovedesc că nu au alt suport“.

„(9) Capii de familie care nu au fost mobilizați“.

„(10) Bărbații necăsătoriți care nu au luptat în război“.

„În aceeași categorie există preferință pentru aceia care au familii numeroase, membrii unei familii sunt considerați toți aceia care sunt întreținuți de aceeași persoană, indiferent dacă sunt sau nu legături de sânge, prin lege sau prin adopțiune. Cei ce dețin mai mult de 5 jugăre cadastrale vor fi luați în considerație numai după satisfacerea în totalitate a celor prevăzuți la paragrafele 1-10. Aceia care au mai puțin de 5 jugăre vor primi diferență de până la 5 jugăre, după completa satisfacere a celor care nu au pământ și sunt incluși în aceeași categorie“.

„Articolul 34 – Dintre persoanele incluse în articolul precedent, aceia care au pământ puțin sau deloc vor fi primii care vor primi pământ, dacă ei îndeplinesc condițiile prezentului decret“.

„Cu excepția unor modificări de detaliu aceste dispoziții au rămas nemodificate în noua lege din 23 iulie 1921“.

Deci, s-a stabilit că doar următorii au dreptul la pământ:

(1) Aceia care sunt muncitori agricoli.

(2) Aceia ce posedă mai puțin de 5 jugăre.

(3) Aceia care sunt capabili să cultive pământul.

Este clar că minoritățile au aceleași drepturi, în cazul în care îndeplinesc condițiile mai sus menționate.

V

Guvernul ungar afirmă în memorandum (vezi pag. 25).

„În 5 noiembrie 1920 a fost adoptat un decret prin intermediul căruia proprietatea funciară ungurească de minimum 200 arpeni (un hectar = 1,737 arpeni) va fi luată pentru concesionarea obligatorie, chiar dacă nu erau suficienți solicitanți în virtutea decretului anterior. Aceste pământuri vor fi repartizate primului venit care dorește să le ia pentru arendare forțată.

Motivele acestui decret au fost că „nu s-a prezentat un număr suficient de solicitanți“ și încheie cu următoarele cuvinte: „Țăranul român s-a săturat de pământ“.

Toate aceste afirmații denotă rea credință din partea Guvernului ungar, care avea posibilitatea să obțină informații reale legate de situația din Transilvania.

După cum am arătat deja, exproprierea și distribuirea pământului au fost operațiuni care au necesitat timp și chibzuință și nu au putut fi duse la bun sfârșit până în 1919, în timp ce Transilvania și Banat erau zone de război, și trupele românești, după ce au înfrânt trupele comuniste ale lui Bela Kun, au ocupat Ungaria. Guvernul regal, prin decretul nr. 821 și 7153 din 1919 și 20393 A din 1920 promulgat de Consiliul Dirigent din Transilvania, a decis arendarea forțată a terenurilor expropriate, în favoarea țăranilor, conform decretului-lege din 12 septembrie 1919.

Prețul pentru arendare a fost fixat de stat în conformitate cu situația și calitatea pământului. Dificultățile cu care s-a confruntat administrația în aplicarea legii agrare au fost foarte mari și s-au datorat situației anormale existente în unele districte. Din acest motiv la început legea nu a fost aplicată eficient. Din același motiv în unele districte s-a decretat că vor fi supuse arendării forțate doar acele terenuri pentru care țăranii au făcut cerere specială la autorități; în timp ce în alte districte s-a luat doar pământul care era necesar pentru însămânțarea grâului și secarei, în toamna anului 1919. În toate celelalte districte pământul expropriat a fost mereu dat în arendă în exclusivitate țăranilor din comuna în care se află terenul și niciodată țăranilor din alte comune. Deci, anumite comune cu largi proprietăți, dețineau mai mult teren decât era necesar pentru satisfacerea cererilor lucrătorilor prevăzuți în articolele legii, în vreme ce în alte comune nu exista teren disponibil; această situație a cauzat nemulțumiri în rândurile țăranilor.

Pentru a remedia această stare de lucruri, pentru a justifica și unifica operațiunea de expropriere, Guvernul regal a luat următoarele decizii prevăzute în Decretul ministerial 30313 din 5 noiembrie 1920, care decide:

„Având în vedere că exproprierea este precedată în mod obligatoriu de arendarea forțată, ea trebuie aplicată cu exactitate conform prevederilor Decretului 2478/1920, chiar și în districtele unde nu se găsesc cultivatori care au dreptul de a solicita terenuri care au fost arendate forțat“.

„Am decis:

Articolul 1 – Arendarea forțată se va face la terenuri cultivate, pășuni, pășuni de șes, terenuri de pășunat și de deal sau pășuni de munte – pasibile de a fi expropriate. Suprafața arendată nu va depăși 200 jugăre; numai în cazuri speciale, când este necesară o excepție, se poate depăși această cifră cu aprobarea Comitetului agrar. Oricum pământul afectat de acest Decret nu poate fi dat în arendă decât celor care au acest drept conform art. 33 din decret; formalitățile de arendare trebuiesc încheiate înainte de 1 martie 1921.

Dispoziția care prevede că exproprierea se va face în conformitate cu Decretul nr. 2478/204, în districtele unde nu sunt cultivatori care au dreptul să beneficieze de arendarea obligatorie (categoriile menționate în lege), este o măsură destinată să satisfacă numărul mare de cereri de pământ într-un district unde nu este suficient teren pentru a satisface cererile acestora. Legea agrară din 23 iulie 1921, rezultatul a doi ani de experiență, a stabilit măsuri precise pentru cazuri similare, care nu au fost tratate în Decretul 3911/1919. Astfel articolul 93 al legii din iulie 1921 decide:

„Terenurile expropriate vor fi distribuite, în ordinea prevăzută de articolul 92, locuitorilor tuturor comunelor, care prin poziția lor geografică ... indiferent dacă teritoriul expropriat este, sau nu, situat în comună; având preferință pentru aceia care au cultivat pământul sau au păscut vitele pe el, chiar dacă aceștia sunt dintr-un alt district“.

Explicația este clară. Dispozițiile împotriva cărora protestează Guvernul ungar au fost adoptate ca măsură practică de dreptate. Tot astfel 1 martie a fost fixată ca dată limită pentru arendare și toți țăranii cunoșteau că această dată este termenul limită pentru efectuarea însămânțărilor de primăvară.

Oricum, cea mai îndrăzneată afirmație din Memorandumul ungar este aceea că țărănul român din Transilvania este „sătul de pământ“.

Nu vom prezenta evidența care a fost dată mai sus, că 3.316.345 români au 3.598.666 jugăre, adică un jugăr per cap.

Am arătat de asemenea, că 50-51% din ferme sunt formate din mai puțin de 5 jugăre, în timp ce jumătate din ele sunt mai mici de un jugăr.

Țărănul român, nu numai că nu era sătul de pământ, dar trăia în cea mai mare sărăcie.

Cifrele oficiale ne demonstrează că legea agrară, chiar dacă nu a fost aplicată la limita sa extremă, nu a putut satisface nici jumătate din cererile celor care au solicitat pământ.

Conform datelor statistice și dispozițiilor Legii agrare din 23 iulie 1920, aproximativ 2.000.000 jugăre de teren cultivat au fost expropriați. Cererile erau grupate în următoarele categorii:

- (a) Invalizii de război fără pământ, 50.070 persoane
cu 5 jugăre 210.350 jugăre.
- (b) Lucrătorii agricoli fără pământ cultivat,
406.064 persoane cu 5 jugăre 2.030.320 jugăre.
- (c) 132.084 fermieri cu ferme
mai mici de 1 jugăr, pentru a-și completa
partea: 619.573 jugăre.
- (d) 304.638 fermieri cu ferme mai mari
de 1 jugăr, dar mai mici de 5 jugăre,
solicită 669.859 jugăre.

În total se solicită o suprafață de 3.570.102 jugăre de teren cultivat, luând ca bază lotul de 5 jugăre. Deci pentru a satisface toate cererile sunt necesare încă 1.570.102 jugăre; în consecință, nu poate fi păstrată ideea că țărănul român este sătul de pământ!

Afirmația făcută de Guvernul ungar că „Guvernul român recrutează români din Vechiul Regat pentru a coloniza în Transilvania domeniile luate de la proprietarii de pământ maghiari“ (vezi pag. 25) este absurdă.

Faptele demonstrează exact contrariul. Neputând să satisfacă cererile pentru pământ ale țăranilor din Transilvania, Guvernul regal va fi obligat să asigure instalarea lor în Vechiul Regat, unde suprafața cultivată este mai mare, iar pământul mai fertil.

VI

„Guvernul ungar declară că Guvernul României a decretat că toți aceia care nu au participat la arendarea forțată, nu vor avea dreptul de a se prezenta la repartitia definitivă“ (vezi pag. 25).

Guvernul român nu a făcut o astfel de afirmație. Dreptul la pământ este stabilit în art. 33 din Decretul 3911/1919, citat în cap. IV și în art. 92 din prezenta lege din 23 iulie 1921.

Arendarea forțată și repartizarea pământului sunt realizate de comisii care sunt supuse controlului public; listele celor care au dreptul să primească pământ sunt întocmite de Comitetele locale din comune, cum este explicat mai jos. Țăranii sunt reprezentați în aceste comitete de cel puțin doi membri, alși din rândurile acestora.

VII

Guvernul ungar declară că arendarea forțată a marilor proprietăți, realizată sub controlul direct al statului, este o măsură introdusă pentru a deposeda și a ruina proprietarii de pământuri maghiari (vezi pag. 25).

Anterior am arătat că reforma agrară din Transilvania a fost dictată de urgente necesități social-economice.

În agricultură, vechiul sistem capitalist nu mai putea fi menținut. Era necesar un nou sistem de distribuire a pământului, pe baze democratice. În așteptarea unei legislații complete în domeniu, Guvernul român a recurs la arendarea forțată, din următoarele motive:

(1) Necesitatea de a liniști soldații demobilizați, care erau puternic influențați de mișcările revoluționare din octombrie, noiembrie și decembrie 1918, precum și pentru a restabili ordinea socială.

(2) Necesitatea de a asigura mijloace de existență pentru majoritatea soldaților întorși din război, căci 80% din aceștia erau țărani și muncitori agricoli; numărul total al acestora era de 874.802 în Transilvania și în Banat.

(3) Creșterea producției. Marile proprietăți au rămas necultivate, din cauza lipsei animalelor de tracțiune.

(4) Necesitatea de a împiedica marii proprietari de pământ să exploateze, în continuare, țăranii.

(5) Necesitatea de a crea o perioadă de tranziție până la împărțirea definitivă a pământului.

Concluziile intenționat eronate ale Guvernului ungar nu doresc decât să câștige simpatia Occidentului, care în prezent este insuficient informat asupra situației agrare reale din Marea Românie.

VIII

Guvernul ungar afirmă:

„Trebuie să explicăm aici, pe scurt, modul surprinzător în care aceste legi au fost aplicate. Un reprezentant al proprietarilor se găsește la comisia locală în fața a doi delegați țărani. Comitetele districtuale sunt compuse în întregime din funcționari români, iar proprietarii nu au nici un reprezentant... Ei sunt complet la cheremul funcționarilor români“ (vezi pag. 26).

Această afirmație este departe de adevăr și noi vom cita din lege pentru a combate interpretarea din Memorandumul ungar.

Pentru realizarea măsurilor de expropriere – arendarea forțată și repartizarea pământului – prin Decretul nr. 3911/1919 s-a înființat o ierarhie de 3 (trei) comisii.

Aceste comisii erau următoarele:

(a) Comisia locală

(b) Comisia districtuală și

(c) Consiliul Superior pentru reforma agrară.

Articolul 15 din lege arată că:

„În fiecare comună se va înființa o comisie locală care să decidă la fața locului și în termeni generali ce teren va fi expropriat“.

Aceste comisii vor include:

(a) Judecătorul de pace din districtul în care este situată proprietatea, sau asistentul său.

(b) Consilierul agricol al districtului sau asistentul său.

(c) Proprietarul terenului sau împuternicitul său. Dacă terenul are mai mulți proprietari, toți aceștia au dreptul de a fi prezenți sau de a fi reprezentați.

(d) Doi delegați țărani, aleși de țărani și acceptați de judecătorul de pace, la deschiderea operațiunilor.

Articolul 16 – În comisia locală, judecătorul, după ce a ascultat declarațiile celor interesați, se va strădui să stabilească o înțelegere între proprietari și țărani, cu privire la pământul expropriat și la preț; procesul verbal va include această înțelegere, sau în caz contrar, pretențiile și motivele părților implicate.

Articolul 17 – Comitetele districtuale vor fi compuse din:

(a) Un judecător numit de președintele tribunalului.

(b) Doi delegați numiți de prefect.

(c) Consilierul agricol al districtului sau un delegat al Departamentului Agriculturii.

(d) Un delegat de la „Banca Agrară“.

(e) Un inginer topograf.

(f) Un inginer forestier și dacă este necesar, alți experți numiți de Departamentul Agriculturii.

Judecătorul va fi președintele comisiei. Dreptul la vot este limitat la membrii nominalizați, adică cei incluși la punctele a, b, c și d.

Cei ce au drept de vot nu trebuie să aibă nici un interes în acel district, nici ca proprietar, nici ca solicitant.

Articolul 19 – Părțile nemulțumite pot apela în termen de 15 zile la Consiliul Superior, împotriva deciziilor comitetelor districtuale, cu excepția celor legate de prețul pământului; aceste cazuri vor fi analizate de Curtea de Apel din Cluj. Aceste dispoziții arată clar că, în timp ce comisiile locale sunt doar organe de constatare, comisiile districtuale și Consiliul Superior au putere juridică în problemele agrare. Comisiile sunt constituite în conformitate cu principiile justiției. Proprietarii de pământ au dreptul să-și prezinte plângerile la comitetul local unde sunt egal reprezentați și au aceleași drepturi cu țăranii.

În comisia districtuală nu sunt reprezentați nici proprietarii, nici țăranii, dar ambii sunt ascultați de comisie și au drept la apel.

În linii generale noua lege agrară, din 23 iulie 1921, a păstrat aceleași dispoziții, dar a simplificat comisiile și metodele lor de lucru. Pe baza unei munci pregătitoare în vederea arendării forțate, s-a început repartizarea pământului, iar marea majoritate a solicitanților vor intra în posesia pământului ce le-a fost repartizat în cursul toamnei.

IX

În Memorandumul său Guvernul ungar afirmă că:

(1) Guvernul român în dorința sa de a ruina proprietarii maghiari a fixat arendarea la 15-45 coroane per jugăr cadastral, o sumă care de-abia reprezintă prețul unui pui. În felul acesta, arenda nu este suficientă pentru plata taxelor și amortizarea datoriilor.

(2) Prețul arendării nu este plătit proprietarilor, ci „Tezaurului de Stat“. Proprietarii nu vor primi nici un ban.

Aceasta este confiscare mascată a proprietății.

(3) Țăranul va plăti de bunăvoie până la 1000 coroane per arpent (vezi pag.26).

Afirmațiile Guvernului ungar sunt false și stigmatizate de cea mai evidentă rea-credință. Prețurile au fost fixate de comisiile districtuale în conformitate cu starea, calitatea pământului și facilitățile de vânzare a produselor. Este adevărat că în cursul anului 1919, la câteva luni după Revoluția ungară, anumite comisii, în dorința greșită de a ușura povara țăranilor, au fixat prețuri foarte scăzute; toate aceste cazuri au fost revă-

zute, la cererea celor interesați, iar noile prețuri au fost fixate în concordanță cu valoarea reală a pământului.

Prețurile de arendă în Transilvania și în Banat, în 1920 și 1921, au variat între 45 și 150 lei per jugăr, conform calității solului. Taxele și ipotecile, în aceste vremuri anormale, nu reprezintă mai mult de 35-40% din arendă.

Arendele nu au putut fi fixate la prețuri mai ridicate, de vreme ce era necesar să se satisfacă cererile populației și era de asemenea necesar, în interesul ordinii sociale, să se reducă prețul produselor alimentare, care a crescut considerabil de la începutul negocierilor, datorită monopolului pe care l-au exercitat proprietarii de pământ, în timpul războiului.

Pe teritoriul României, arenzile au fost întotdeauna plătite proprietarilor de pământ. Băncile de stat nu s-au amestecat niciodată în problemele agrare. Există un singur caz, cel al lui Moritzfeld de Timișoara, când arenda s-a plătit Băncii de stat. Aceasta s-a datorat faptului că pământul supus arendării forțate fusese anterior dat în arendă de către proprietar, unui fermier străin. Între aceștia din urmă s-a desfășurat un proces, astfel încât țăranii nu au putut plăti arenda niciuneia din părți cât timp s-a desfășurat procesul și pentru a legaliza plata, aceasta s-a făcut la Banca de stat, în conformitate cu reglementările Legii civile.

Să afirmi că țăranul din Transilvania și Banat ar plăti de bunăvoie o arendă de 1000 coroane per jugăr, ceea ce reprezintă 500 lei la rata Guvernului României de schimb a coroanei, reprezintă o ignorare deliberată a adevăratei stări de lucru. Adevărul este că țăranii, cărora în timpul războiului Comandamentul austro-ungar le-a promis tot pământul de care aveau nevoie, încă vociferează împotriva plății arendei fixate și cer scuti-re; ei doresc să obțină pământul în proprietate absolută și fără plată.

O creștere a prețului arendei ar cauza nemulțumiri în rândul țăranilor, iar Guvernul regal nu va face niciodată acest pas.

X

Guvernul ungar afirmă că:

„Prețurile fixate în Transilvania sunt cele din 1913, în vreme ce în România sunt cele din 1916; nu poate exista nici o îndoială în ceea ce privește tendința acestor legi“.

Afirmația Guvernului ungar este din nou falsă. Guvernul român a decis să fixeze prețurile de expropriere conform valorii reale a pământului, atât în vechiul teritoriu al Regatului, cât și în Transilvania. Nu au putut fi acceptate prețurile speculative cerute de proprietarii de pământ, după război; trebuia să ne raportăm la câțiva ani în urmă, pentru a obține prețuri normale, adică la 1913 în cazul Transilvaniei și Banatului și la 1916 în cazul Vechiului Regat. Cei doi ani au servit ca punct de plecare. În ceea ce privește Transilvania și Banatul, Articolul 20 din Decretul 3911/1919 stabilește:

„Prețul pământului expropriat este fixat prin prezentul decret, luând jugărul cadastral ca unitate și ținând cont de categoriile și calitățile pământului. După un atent studiu al tuturor factorilor, s-a stabilit: prețul de vânzare al pământului în localitate și în împrejurimi, prețul regional de

arendare în 1913, evaluarea stabilită de instituțiile de credit, renta netă per jugăr, opinia experților privind calitatea pământului, impozitul funciar și alte date legate de pământ, în decursul ultimilor cinci ani până în 1913". Prețurile vor fi stabilite în lei. În regiunile în care prețurile exproprierii sunt fie prea ridicate, fie prea scăzute, acestea pot fi modificate pe motive bine fondate.

Legea din iulie 1921, adoptând aceste dispoziții, adaugă:

„În determinarea prețurilor, leul este considerat egal cu coroana“.

În Vechiul Regat, pentru a ajunge la prețuri normale pentru pământ, prețul de bază adoptat nu a fost prețul pământului din 1916, ci prețurile maxime pentru arendare, din 1907 până în zilele noastre, care au fost fixate de autoritățile administrative în conformitate cu legea și cu situația și calitatea pământului.

În Vechiul Regat, în ciuda calității superioare a pământului prețurile au rămas mai scăzute decât prețurile fixate în Transilvania.

Nu trebuie uitat că, după unirea Transilvaniei și Banatului cu România, pământul din noile provincii, care este mult mai puțin fertil decât acela din Vechiul Regat, și-a pierdut valoarea de piață și a înregistrat o scădere constantă a prețului. De altfel, contestațiile legate de fixarea prețului pot fi prezentate și audiate de Curtea de Apel din Cluj. Noua lege prevede că aceste decizii ale Curții pot fi, la rândul lor, contestate la Înalta Curte de Apel.

XI

Guvernul ungar afirmă că:

(1) În multe regiuni, proprietarul a cărui proprietate a fost grav afectată de ipotecare, nu va primi nici o despăgubire după ce va plăti creditorii (vezi pag. 26).

(2) Multe bănci de ipotecare din Ungaria sunt în pericol de faliment (vezi pag. 27).

(3) Franța, Belgia, Olanda etc. care au avut în arendă numeroase proprietăți din Transilvania, vor pierde mai mult de jumătate de miliard de franci (vezi pag.27).

Această afirmație este inexactă și calculul este greșit.

De fapt, articolul 45 din Decretul-lege 3911/1919 enunță clar că:

„Dacă o proprietate este împovărată de ipotecă, Banca Agricolă va reține valoarea totală a exproprierii, informează judecătorul, ca fiind autoritatea competentă a Cadastrului și cere un certificat, conform legilor în vigoare, referitor la toate datoriile proprietății“.

Banca Agricolă va plăti în cash toate datoriile ipotecare. Ceea ce rămâne din preț va fi remis proprietarului.

Toate datoriile obișnuite datează dinainte de război deoarece nici o bancă aparținând țărilor aliate României, sau țărilor neutre, nu a acceptat nici o ipotecă din Transilvania sau Banat, după 1913.

Datoriile ipotecare nu au depășit niciodată 50% din valoarea pământului deci, creditorul va avea întotdeauna acoperire, iar proprietarul va primi totuși 50% din partea sa.

În realizarea măsurilor de expropriere, pământul expropriat este scutit de taxe; partea care revine proprietarului și care este aleasă de el va fi suficientă pentru a-i acoperi toate datoriile.

Băncile străine vor pierde, cu siguranță, banii pe ipotecile din Transilvania, dar, aceasta nu poate fi atribuită reformei agrare ci deprecierei coroanei ungurești, iar problema schimbului nu poate fi legată de reformele sociale ale Guvernului regal din România.

În continuare, Guvernul ungar afirmă că:

„Este interzis a vinde sau a ipoteca obligațiunile cu care statul plătește pentru pământul expropriat. Aceasta înseamnă stagnare economică pentru o întreagă clasă socială și excluderea de la evoluția economică a celor doar cu proprietăți de pământ. Deoarece aceasta este situația ungarilor, ei sunt condamnați dinainte la moarte economică“ (vezi pag. 26).

Interpretarea Guvernului ungar este eronată.

Guvernul Român a interzis vânzarea obligațiunilor pe o perioadă de 10 ani, în vederea prevenirii unei catastrofe financiare. Marii proprietari (așa cum am arătat, majoritatea sunt unguri) împinși pe de o parte de șovinismul lor și pe de altă parte de furia de a fi expropriați, ar fi putut răspândi aceste obligațiuni pe piață și astfel ar fi dezorganizat complet creditul statului român. Această interdicție de vânzare a obligațiunilor nu implică în nici un fel stagnare economică pentru marii proprietari, deoarece Banca Agricolă, care a fost înființată de stat pentru a facilita exproprierea, are obligația legală de a accepta aceste obligațiuni ca gaj, și să avanseze, în schimb, banii care pot fi investiți în alte întreprinderi. În felul acesta, împiedicarea vânzării acestor obligațiuni va fi văzută ca o măsură de precauție din partea statului fără a afecta, în nici un fel, libera circulație a echivalentului obținut pentru valoarea pământului.

.....

XIII

Guvernul ungar afirmă că:

„Persecuția ungarilor din Transilvania a umplut Ungaria de refugiați și a creat o stare de spirit nefavorabilă, pentru mult dorita îmbunătățire a relațiilor dintre cele două țări“ (vezi pag. 27).

Afirmația Guvernului ungar este în mare parte reală. În prezent, în Ungaria, sunt mulți funcționari care, înainte de 1918, îndeplineau diferite funcții în Transilvania și Banat.

Situația lor este deplorabilă, dar Guvernul ungar este singurul care poartă răspunderea pentru această stare de lucruri.

La finele anului 1918, Consiliul Guvernamental din Transilvania și Guvernul Central de la București, au făcut repetate apeluri la funcționarii unguri de a nu-și abandona posturile și de a-și continua munca; toți acești funcționari au fost confirmați în posturile lor. Nu s-a cerut nici cunoașterea limbii române, limba oficială a țării și s-a acordat o perioadă de trei ani pentru ca acești funcționari să învețe limba. În schimb, încă de la început, aceștia trebuiau să dea o declarație de loialitate, iar după stabilirea definitivă a granițelor, să depună jurământul de credință față de stat. Guvernul ungar a dat ordine vechilor funcționari, din teritoriile atribuite

României, de a se opune, în orice fel, suveranității României; și în prezent se desfășoară aceeași propagandă iredentistă.

Refuzând să lucreze și să dea declarația de loialitate, un număr de funcționari s-au pus în situații imposibile în România. Convinși fiind că prin rezistența lor, făceau un act de mare patriotism, au preferat să plece în Ungaria, în felul acesta expunându-se la toate neplăcerile pe care le suferă refugiații. Guvernul român nu a admis și nici nu va admite nicio dată, să aibă în serviciul său funcționari care nu se supun instituțiilor și legilor statului.

XIV

Guvernul ungar -- pentru a susține teza, că Guvernul român persecuta în mod sistematic, minoritățile maghiare, prin reforme agrare și prin legislație -- citează un număr de cazuri concrete, care sunt fie inventate, fie prezentate cu vădită intenție de a induce în eroare (vezi pag. 24 și 25).

Acum noi vom reconstitui faptele.

(1) Guvernul ungar afirmă că unii proprietari unguri, ca de exemplu domnii Jean Gaspar, Francis Fodor și doamnele Ismail și Nagy (District Mureș Turda), au fost în totalitate expropriați, în timp ce proprietățile românilor, lideri ai mișcării de eliberare, domnii dr. Al. Vaida-Voevod, dr. Aurel Vlad și George Pop de Băsești, au rămas neatinse (vezi pag. 24 și 25).

Detaliile cu privire la pământul menționat, pe care le dă Guvernul ungar, precum și afirmațiile în legătură cu exproprierea pământului, nu sunt în concordanță cu faptele; ele sunt bazate pe informații care nu au fost verificate, iar Guvernul ungar se face vinovat de o condamnabilă lipsă de seriozitate publicând asemenea afirmații. Până în vara anului 1921 nu s-a efectuat nici o expropriere; singura măsură luată a fost de a determina, conform art.2 din Decretul nr. 3911/1919, ce terenuri urmau să fie expropriate. Astfel, arendările forțate au fost făcute conform legii și fără nici o deosebire, atât în ceea ce privește proprietățile domnilor Jean Gaspar, Francis Fodor etc., cât și cele ale românilor. În felul acesta proprietatea de 1505 jugăre, aparținând dr. Al. Vaida-Voevod, fost prim-ministru al României, a fost supusă arendării forțate și i-au fost lăsați în proprietate doar 150 jugăre. Dr. Aurel Vlad, fost ministru de finanțe al României, a păstrat doar 280 jugăre din 2700 jugăre cât cuprindea proprietatea sa. În acest fel, întreaga proprietate a domnului Ion Vaida-Voevod, fratele dr. Al. Vaida-Voevod, a fost supusă vânzării forțate. La fel s-a procedat și cu proprietățile următorilor: dr. Stephan Pop, fost ministru, dr. Theodore Mihali, ministru plenipotențiar al Maiestății sale, regele României și fost președinte al Clubului deputaților naționali români, sârbi și slovaci din Parlamentul ungar și ale domnului Antony Mociony, fost ministru; într-adevăr proprietățile românilor au fost supuse aceluiași regim. Reaua credință a Guvernului ungar devine și mai evidentă, atunci când acesta afirmă că Guvernul român nu s-a atins de proprietatea lui George Pop de Băsești deoarece acesta era liderul șovinismului din România. George Pop de Băsești, fost președinte al Partidului Național Român și președintele Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, care la 1 Decembrie 1918 a decretat unirea

Transilvaniei și a Banatului cu Vechiul Regat, a murit pe data de 9 februarie 1919, adică aproape cu un an înainte de introducerea reformei agrare în Transilvania. Guvernul de la Budapesta este perfect conștient de acest fapt. La înmormântarea lui George Pop de Băsești, care s-a desfășurat în comuna Băsești (district Sălaj), trupele ungare, staționate de cealaltă parte a liniei de demarcație, au tras asupra convoiului funebru și ca urmare a acestui fapt Guvernul ungar a fost muștrat de aliați. George Pop a lăsat, prin testament, proprietatea sa fundațiilor educaționale și confesionale; și astfel, în conformitate cu legea, tot pământul a fost supus vânzării forțate și împărțit țăranilor. Doar 400 jugăre au rămas neafectate de exproprierea făcută conform legii, pentru a fi folosite de Școala de Agricultură, fondată de decedat.

(2) Guvernul ungar, după ce a susținut că proprietățile dr. Vaida Voevod, dr. Aurel Vlad și ale altor conducători ai naționalismului român au fost scutite de expropriere, pe de altă parte afirmă că Guvernul român „l-a prădat de întreaga sa proprietate de 600 jugăre pătrate pe dl Jean Mihiu, care reprezenta politica română moderată în timpul regimului maghiar“ (vezi pag. 24).

Dl Mihiu respinge cu indignare insinuirile Guvernului ungar. Patriotismul și atitudinea sa au determinat respectul românilor față de acesta; și în ceea ce privește proprietatea sa, Guvernul ungar deliberat face aici o altă greșală, deoarece suprafața acestei proprietăți nu este de 600 ci de 3000 jugăre, iar proprietatea a fost supusă exproprierii conform Articolului 2 din Decretul 3911/1919, mai sus menționat.

(3) Guvernul ungar afirmă că în districtul Târnava Mică (Kisküküllő), Biserica Unitară Maghiară a fost în totalitate depozdată de cei 416 arpeni, prezentând acest fapt ca persecuție religioasă (vezi pag. 25).

O altă greșală! Biserica unitară din această regiune nu deține 416 jugăre așa cum se spune în Memorandumul ungar, ci 800 jugăre cadastrale de pădure și 740 jugăre cadastrale de pământ arabil în comuna Boiul Mare (district Târnava Mare). Din această suprafață, doar 500 de jugăre de teren arabil au fost supuse arendării forțate. Restul, de 800 jugăre cadastrale de pășune și 200 jugăre de teren arabil, a rămas în proprietatea absolută a Bisericii unitare.

(4) Guvernul ungar afirmă că:

„În provincia Udvarhely, unde 96% din locuitori sunt de naționalitate maghiară, 61% din pământul arabil a fost luat, în ciuda faptului că 76,50% din acest pământ se află în mâinile unor mici proprietari de pământ ... În provincia Odorhei (Udvarhely) 4% sunt români, deci 61% din pământul arabil a fost luat pentru a fi dat acestor români etc.“ (vezi pag. 25).

Fiecare cuvânt din această declarație este inexact. Suprafața districtului Odorhei este de 511.174 jugăre cadastrale, din care 128.260 sunt arabile și 93.361 pășune. Totalul proprietăților mai mari de 100 jugăre este de 3483, deținute de 113 proprietari.

Din aceste proprietăți, până în 1920, data Memorandumului ungar, au fost supuse vânzării forțate doar 4799 jugăre, adică 3,74%, totalul pământului arabil din regiune fiind de 128.260.

Guvernul ungar face astfel o afirmație inexactă când estimează suprafața expropriată la 61% pământ arabil, când în realitate este vorba de 3,74%. Dar Guvernul ungar afirmă că acești 61% (în realitate 3,74%) au fost dați românilor din district, care nu reprezintă decât 4% din populație.

Am explicat deja dispozițiile Articolului 33 din Decretul 3911/1919, care dă o schemă, în ordinea priorităților, cu persoanele care au dreptul la pământ.

În districtul Odorhei, din 125.555 locuitori, 20.283 au participat la război, iar 1511 s-au întors invalizi. Pretutindeni pământul a fost distribuit, prin vânzări forțate, invalizilor de război care sunt capi de familie, iar suprafața expropriată nu a fost suficientă pentru a satisface celelalte categorii prevăzute în lege. Numărul total al românilor din districtul Odorhei fiind de 3959 și suprafața expropriată de 4799, chiar dacă toată suprafața expropriată ar fi fost distribuită românilor, ceea ce nu s-a întâmplat, ei ar fi primit 1 1/4 jugăr per cap, în timp ce minimum pentru întreținerea unei familii este de 5 jugăre. Dar tot pământul expropriat (3,74%) a fost distribuit capilor de familie, care în majoritate sunt maghiari (sași) și deci va fi greu pentru Guvernul ungar să afirme că Guvernul român a persecutat ungurii din Transilvania.

(5) Guvernul ungar afirmă că:

„Prin intermediul sistemului, care constă în fixarea unor prețuri foarte scăzute, Guvernul român a reușit să ia, în districtul Haromszek, 400 arpeni de la Nicolas Domokos și 150 arpeni de la domnul G. Kovasznoy“ (vezi pag. 26).

Și în acest caz, faptele reale diferă de afirmațiile Guvernului ungar. Aceste proprietăți, care au aparținut străinilor, au fost toate supuse arendării forțate și împărțite țăranilor care le cultivau și care erau, în majoritate, de naționalitate maghiară. În Articolul 2 paragraf (a) din Decretul nr. 3911/1919, toate proprietățile rurale aparținând străinilor sunt expropriate.

Proprietarii au făcut apel, conform legii, la comisia districtuală; împotriva arendării forțate, comisia din 25 iunie 1921 a aprobat dispozițiile aplicate ca fiind în concordanță cu legislația în vigoare; această lege nu este în contradicție cu nici unul din tratatele în vigoare, din acel timp.

În acest caz, Guvernul român a acționat în conformitate cu legea.

XV

Memorandumul Guvernului ungar se referă în repetate rânduri la Articolul 63, Secțiunea XVII, a Tratatului de la Trianon, pentru a-și susține afirmația că Guvernul român, prin reformele agrare, Decretul 3911/1919, a violat dispozițiile acestui tratat (vezi pag. 23 și 27).

(1) Decretul 3911 a fost promulgat la data de 12 decembrie 1919; Tratatul de la Trianon a fost semnat la 4 iulie 1920, adică nouă luni mai târziu. Acest tratat a fost ratificat de Ungaria în martie 1921 și a intrat în vigoare la 26 iulie 1921. Este deci evident că nici o dispoziție a acestui tratat nu a putut fi călcată de România înainte de 26 iulie 1921, tratatul nefiind în vigoare înaintea acestei date.

(2) Memorandumul Guvernului ungar nr. 13 Pol. este datat 31 decembrie 1920, în timp ce Tratatul de la Trianon, după presiuni repetate din partea aliaților, a fost ratificat de Ungaria de-abia în martie 1921. Deci Guvernul ungar cere ca România să se supună tratatului pe care Ungaria nu-l ratificase la acea dată.

(3) Paragrafele 3 și 4 ale Articolului 63 din Secțiunea VII a Tratatului de la Trianon afirmă:

„Persoanele care au dreptul de a alege trebuie ca în termen de 12 luni să-și transfere locul de reședință în statul pentru care au optat“.

„Ei vor putea să-și păstreze proprietatea personală în teritoriul statului unde și-au avut locul de reședință, înainte de a-și exercita dreptul de a alege“.

Guvernul român nu poate admite o altă interpretare a acestor clauze, decât următoarea:

Vechii cetățeni unguri care locuiesc în teritoriul care acum aparține României și care au optat pentru alt stat, nu pentru România, vor putea să-și păstreze proprietățile personale pe care le au în teritoriul care este acum al României, dar cei care au astfel de proprietăți se vor supune obligațiilor și legilor, ca și cetățenii români. Guvernul român nu poate accepta în nici un caz ca persoanele dintr-un alt stat, care au proprietăți particulare în România, să beneficieze de alte privilegii în afara celor incluse în legile valabile pentru toți cetățenii țării.

XVI

Publicul din țările de vest, fiind insuficient informat de situația reală din România, după citirea protestelor Ungariei contra Guvernului și administrației României, poate fi cu ușurință tentat să creadă că obiectivul unor astfel de proteste este de a proteja minoritățile etnice.

Guvernul ungar proclamă ca motiv al campaniei sale, restabilirea unor relații de prietenie între cele două țări (vezi pag. 27).

Motivele reale ale acestei campanii nu sunt nici pe departe atât de idealiste și nu au nici o legătură cu protejarea minorităților din Transilvania.

Am arătat deja că reformele agrare ale Guvernului român au intenționat doar să îmbunătățească condițiile materiale ale țăranilor, fără referință la originea etnică; condițiile acestor reforme sunt favorabile atât ungurilor, sașilor și secuilor, cât și românilor.

Motivele reale ale acestei campanii sunt interesele personale ale actualilor conducători din Ungaria. De fapt, sunt doar trei familii care domină viața politică la Budapesta: Banffy, Teleki și Bethlen.

Contele Stephen Bethlen este prim ministru, contele Nicolas Banffy este ministrul afacerilor externe și contele Paul Teleki a fost prim-ministru și ministrul afacerilor externe din Ungaria, acum un an. Memorandumul nr. 13/Pol. din 31 decembrie 1920, căruia îi răspundem noi astăzi, este semnat de contele Paul Teleki. Cele mai mari proprietăți din Transilvania și Banat aparțin membrilor acestor trei familii maghiare; familia Banffy posedă aproximativ 90.000 jugăre cadastrale, familia Teleki 60.000 și familia Bethlen 50.000.

Aceste familii, departe de a apăra interesele minorităților maghiare, încearcă să-și apere propriile lor interese, chiar în detrimentul țăranilor de naționalitate maghiară, care, la fel ca ceilalți, vor beneficia de reformele agrare.

Guvernul român caută doar să promoveze interesele țării și să îndeplinească fără ezitare reformele sociale și economice, luând în considerare doar observațiile și cererile făcute de proprii supuși.

Prin aceste explicații sper că i-am convins în întregime pe aceia dispuși să ia în serios afirmația Guvernului ungar.

Notele succesive, adresate Ligii Națiunilor până în 20 mai, sunt toate îndreptate spre reforma agrară din Transilvania și Banat, ca fiind cauza acestor nemulțumiri.

Aceste note sunt în majoritate întocmite într-un stil care este departe de a fi diplomatic și conțin o serie de expresii necuviincioase referitoare la administrația română. Deoarece Secretariatul Ligii Națiunilor a considerat aceste note ca fiind demne de atenție, am plăcerea de a anexa o copie a Legii Agrare din Transilvania și Banat, datată 23 iulie 1921 și a Legii Agrare din Vechiul Regat al României.

Dispozițiile clare și imparțiale ale acestor legi resping într-un mod elocvent afirmațiile și propaganda eronată a Ungariei.

V-aș ruga să aveți amabilitatea să transmiteți informațiile de mai sus membrilor Ligii și Consiliului.

Philippe Lahovary,
Reprezentantul permanent al României

ANEXĂ

(Anexa II la Documentul C.50. M.24. 1921.I)

Memorandumul ministrului de externe ungar, la care se referă
Memorandumul lui M. Lahovary.

31 decembrie 1920
Budapesta

Excelență,

Pe data de 5 noiembrie 1920, Guvernul român a publicat un nou decret referitor la proprietatea funciară. Pentru o mai bună înțelegere a importanței noului decret este necesară cunoașterea legilor și decretelor anterioare. Îmbrăcând forma unei reforme sociale, noul decret are în realitate două obiective:

1. De a evita unele clauze ale Tratatului de la Trianon privitoare la protecția minorităților maghiare;
2. De a ruina proprietarii maghiari din Transilvania.

Pentru a realiza aceste obiective autoritățile legislative din România acționează metodic și în etape. Primul pas făcut în această direcție a fost Legea agrară din 16 decembrie 1918, care viza doar vechea Românie.

Aceasta a decretat că exceptând unele proprietăți inalienabile, 2000000 hectare vor fi expropriate în beneficiul foștilor combatanți și al familiilor acestora, precum și pentru văduve și orfani.

Într-o țară ca România, cu peste 7,5 milioane locuitori, nimic nu este mai justificativ decât o reformă de acest gen. Proprietățile rurale sunt constituite din 7.826.796 hectare, din care 49,18% mici proprietăți, iar 40% mari proprietăți. Marile proprietăți nu au fost puternic afectate de legea agrară, deoarece proprietarul putea păstra un minim de 200 hectare, pe regiune. Când proprietatea sa era situată în regiuni administrative diferite, acesta putea păstra 200 de hectare în fiecare zonă. S-a anexat acestei legi un tabel în care se precizează fiecare proprietate ce va fi supusă exproprierii. În felul acesta au fost excluse toate măsurile arbitrare. De altfel, dreptul de transferare parțială sau totală, între timp, nu a fost limitat. Conform principiului fundamental de a păstra marile proprietăți, legea a acordat marilor proprietari de pământ un număr de privilegii care împreună cu alte facilități, au anulat efectele faimoasei reforme.

Necesitatea unei astfel de reforme agrare este discutabilă. Evenimente recente dovedesc contrariul. Consiliul administrativ din Transilvania nu a fost mulțumit de această lege și a publicat, pentru Transilvania, un decret mult mai sever decât legea din 16 decembrie 1918; decretul este datat 20 septembrie 1919. Perioada de timp dintre cele două legi se explică prin unele motive speciale. În primul rând, așa zisul Guvern bolșevic ungar a fost înlăturat, între timp, iar noul Guvern ungar aștepta invitația de a participa la Conferința de Pace. Pe de altă parte, Guvernul român știa dinainte că Articolul 63 din Secțiunea VII va fi inclus în Tratatul de Pace cu Ungaria. Acest articol menționează că persoanele care și-au exercitat dreptul de a alege, vor putea să-și păstreze proprietățile imobiliare, pe care le dețin în alte state, unde au domiciliat înainte. Deci, Guvernul român a fost obligat să urgenteze aplicarea măsurilor luate, astfel încât la intrarea în vigoare a tratatului proprietarii unguri să nu aibă nici pământ, nici bani.

În lumina acestor fapte, înțelegem motivele secrete ale hotărârilor decretului din 20 septembrie.

Printre altele, decretul hotărăște ca proprietățile funciare care aparțin unor cetățeni străini, sau unor persoane străine prin origine, prin căsătorie, sau care au devenit străini în orice alt fel, vor fi expropriate, exceptând cazurile în care hotărârile contravin Tratatului de Pace. Această faimoasă frază explică graba cu care Guvernul român a realizat aceste exproprieri. Căci, pentru a evita consecințele practice ale acestei hotărâri, era necesar să o evite interpretând-o ca fiind imposibil de realizat. Mai mult, categoria de persoane care avea dreptul să solicite pământ include, practic, toată populația masculină din Transilvania. Această discrepanță în legea română nu poate fi explicată prin necesitatea unei reforme în Transilvania. Statisticile dovedesc aceasta.

Proprietatea rurală în Transilvania este reprezentată prin 3.321.994 hectare, din care 70% aparțineau micilor proprietari (în număr de 629.100, din care 413.042 erau de naționalitate română) iar 10,8% marilor proprietari. Din suma totală a acestor proprietăți, trebuie scăzut un sfert pentru biserici, școli și fundații pioase etc. de care tratatul, care protejează minoritățile etnice, se ocupă în mod special.

Astfel, situația celor 2.700.000 locuitori ai Transilvaniei nu a necesitat o reformă agrară mai radicală decât aceea care a fost introdusă în România.

Deci aceasta a avut un alt motiv. Este necesar doar să amintim facilitățile acordate marilor proprietari – un minim de 200 hectare – dreptul de a-și păstra proprietățile fără a depăși 200 hectare dacă ele se găsesc în regiuni administrative diferite, libertatea transferului etc. Aceste facilități nu se acordau și proprietarilor de pământ din Transilvania. Este deci lesne de înțeles că acestea sunt persoanele vizate de lege și dacă ținem cont de faptul că proprietarii de pământ din Transilvania sunt în cea mai mare parte unguri (91,7%), sași și personalități legale și dacă analizăm clauzele Tratatului pentru protecția minorităților, vom înțelege acest tratament diferențiat, în ceea ce privește problema agrară.

Scopul său a fost de a modifica radical structura etnică a Transilvaniei, în detrimentul ungarilor și ruinarea lor economică.

Câteva exemple vor demonstra adevăratul caracter al acestei reforme sociale. În provincia Marostorda, comuna Maroskecze, domnului Jean Gaspar i-au fost luați 25 arpeni din cei 28 (în Transilvania unitatea de măsură pentru pământ este arpenul, care față de hectarul românesc este 1:1,737). La Dala, Biserica Protestantă a fost deposedată de cei 8 arpeni pe care îi avea, dar cei 28 aparținând Bisericii Românești nu au fost atinși. În localitatea Baeéd, dnei Nagy i-au fost luați cei 20 de arpeni pe care-i deținea, în timp ce domnilor Augustin Aldea și Ignatius Codarcea, ambii de naționalitate română, le-au fost lăsați 100 arpeni. Proprietățile domnului Aurel Vlad (2000 arpeni în provincia Hunyad) ca și cele ale domnului Vajda-Voevod (mai mult de 1000 arpeni) și ale domnului George Pop (mai mult de 1000 de arpeni) nu au fost atinse, toți aceștia fiind susținători ai șovinismului românesc extremist.

Pe de altă parte domnul Jean Mihu (600 arpeni), un reprezentant al politicii românești moderate, sub regim maghiar a fost deposedat de pământul său. Putem menționa și alte exemple. Teoretic, scopurile acestei legi sunt nobile, dar în practică aceasta apare sub o altă lumină.

Exemplele mai sus menționate sunt o dovadă a acestui fapt. Decretul care slujește unor scopuri politice, se dovedește a fi mult prea elastic și poate fi adaptat oricărei interpretări. Prin aceasta el intră în conflict cu legea românească din 16 decembrie 1918, care așa cum am arătat nu este elastică.

Pentru o mai bună înțelegere, vom rezuma principalele caracteristici ale situației existente.

În România propriu-zisă, marile proprietăți ocupă 40% din terenul arabil, iar în Transilvania 10% (un sfert din această suprafață se află în posesia instituțiilor publice). Micile proprietăți ajung la 49% în România și la 70% în Transilvania. În România, în 1907, a avut loc o răscoadă țărănească ce nu s-a întâmplat în Transilvania. România are o populație de aproximativ 7.000.000 și o proprietate rurală de 7.826.796 hectare, iar Transilvania o populație de 2.700.000 și 3.321.994 hectare. Neținând seama de acestea, se face totul pentru a proteja marile proprietăți din România, în vreme ce toate proprietățile din Transilvania sunt ruinate. O binecunoscută clauză a Legii din 20 septembrie 1919 (No. 3) afectează chiar și proprietățile de 10-30 arpeni, în cazul în care acestea au fost arendate pentru o perioadă de timp.

În vechea Românie, minimum de 200 de hectare este inviolabil! Pentru a înțelege ce reprezintă această măsură pentru cei care nu pot trăi numai din capitalul obținut de pe micile lor proprietăți și trebuie să-și caute o altă ocupație și pentru a înțelege cum acest articol jefuiește văduvele și orfanii care nu-și pot administra pământul, trebuie să ținem cont de consecințele sale. În provincia Kisküküllo a fost luat tot pământul (416 arpeni) care aparținea Bisericii unitare; în provincia Marostorda, doamna Izmael a fost deposedată de cei 24 arpeni, domnul François Fodor de 13 arpeni etc.

De ce această inegalitate în fața legii? De ce a creat România două categorii de cetățeni? Datele statistice ne vor da încă o dată răspunsul. În Transilvania 63,8% din proprietățile mari și mijlocii aparțin ungarilor; din micile proprietăți (de 50 la 100 arpeni) 40,8% – 47,4% aparțin românilor. Acesta este motivul! Aceasta a fost a doua etapă! Dar nici asta nu a fost suficient. Trebuia făcut un nou efort, de vreme ce proiectul de expropriere a ungarilor nu a reușit, datorită faptului că nici nu au existat suficiente cereri pentru pământul care trebuia distribuit.

În ciuda nedreptăților comisiilor de distribuire, țăranul român a primit destul; el era sătul de pământ.

Ce înseamnă acestea? Se va aprecia la justa sa valoare faptul că guvernul a dispus ca toți cei care nu au participat la arendarea forțată să nu se prezinte la distribuirea finală. Cu toate acestea, nu au fost găsiți suficienți solicitanți.

Apoi Guvernul a făcut un pas înainte prin măsurile de jefuire. Astfel, pe data de 5 noiembrie 1920, s-a dat un decret prin care proprietățile funciare ungurești, de până la minimum 200 arpeni (1 hectar = 1,737 arpeni) vor fi supuse arendării forțate, chiar dacă nu există suficiente solicitări, conform dispozițiilor decretului precedent. Aceste pământuri vor fi distribuite primului venit care dorește să le ia în arendă. Acest decret a fost motivat prin numărul insuficient de cereri și trebuie pus în aplicare până la 1 martie, prevăzând că distribuirea finală a pământului se încheie până la 1 aprilie, pe baza situației create de arendarea forțată.

Trebuie spuse câteva cuvinte despre arendarea forțată. Aceasta precede exproprierea și servește ca măsură de presiune asupra proprietarilor. Spre exemplu, deși fermierul român nu are vite, pășunile sunt luate de la proprietarul ungar, care după o scurtă perioadă de timp se găsește pus în fața unei probleme, el trebuie să-și vândă vitele la un preț scăzut, sau să le lase să moară din lipsă de furaje. Deci arendarea forțată reprezintă un mijloc eficient de a promova politica României. În provincia Udvarhely, unde 96% din locuitori sunt de naționalitate maghiară, a fost luat 61% din pământul arabil, în ciuda faptului că 76,50% din acest pământ aparținea micilor proprietari. În provincia Nagyöküllö, unde numărul maghiarilor este de numai 13%, s-au luat numai 11% deși procentul micilor proprietari este aproape același. Care este motivul? În provincia Udvarhely 4% sunt români. Deci, 61% din pământul arabil a fost luat pentru a fi dat românilor. Nici un ungar nu a primit pământ în această provincie.

În provincia Nagyöküllö nu este necesară o reformă radicală, deoarece aici nu sunt mulți proprietari unguri și în urma unei astfel de măsuri ar fi avut de suferit în special românii. Unde sunt solicitanți unguri reforma

este lăsată deoparte. Spre exemplu, acesta este cazul împrejurimilor de la Marosvasarhely. Elasticitatea termenelor legii oferă suficiente pretexte. De exemplu, solicitanții pot fi refuzați din „motive de ordin moral“, sau pentru că ei reprezintă un pericol pentru siguranța statului etc. Conform informațiilor primite de la Guvernul ungar, Guvernul român recrutează români din regat, pentru a se stabili în Transilvania, pe pământul luat de la proprietarii unguri.

Faptele mai sus menționate arată că scopul Guvernului român este de a evita acele clauze ale Tratatului de la Trianon, care protejează drepturile minorităților. România știa că pe 13 septembrie Ungaria urma să fie chemată pentru a ratifica tratatul. De aceea, în Transilvania, trebuia creat un „fait accompli“ înaintea intrării în vigoare a tratatului. Aceasta explică graba de a publica noul Decret din 5 noiembrie – adică înainte ca Parlamentul ungar să voteze – și de asemenea alegerea datelor de 1 martie și 1 aprilie, care erau anterioare ratificării, pentru care s-a acordat o perioadă de cinci luni.

Dar mai sunt încă alte motive. Dacă proprietarul este depozat de pământ în timpul iernii, acesta va fi obligat să-și vândă vitele. Aceasta îl va ruina căci datorită celor mai recente tranzacții financiare ale Guvernului român în Transilvania, circulația monetară este atât de limitată încât prețurile sunt derizorii. Dacă un număr mare de vite este vândut pe piață între decembrie și martie, țăranul român poate să le obțină la un preț foarte scăzut.

Dacă printr-o întâmplare, proprietarul ar intra în posesia proprietății sale, el nu ar putea s-o lucreze din lipsă de animale și din cauza anotimpului avansat. Aceasta înseamnă tot ruinare. Nedreptatea este și mai evidentă, dacă ne gândim că marii proprietari români nu se ocupă de agricultură și că, în general, aceștia își dau pământul în arendă, pentru a-și petrece timpul în capitale, sau în orașele de pe malul mării, din statele de vest. În general, fermierul este un mare antreprenor care dă pământul în arendă, unui număr de sub-fermieri. Pentru a înlătura aceste abuzuri s-a recurs la arendarea forțată. Oricum, situația este diferită în Transilvania. Aici marii proprietari își conduc ei înșiși proprietățile, care, în general, sunt bine utilizate și administrate după modelul fermelor din țările de vest.

Trebuie să explicăm, pe scurt, maniera surprinzătoare în care au fost aplicate aceste legi. Un reprezentant al proprietarului se găsește față în față, la comisia locală, cu doi delegați țărani. Comisiile districtuale erau alcătuite doar din oficialități române, iar proprietarii nu au nici un reprezentant. În România situația este diferită. Având în vedere că aceste comitete decid printr-o majoritate de voturi, este evident că proprietarii rurali din Transilvania nu-și pot apăra interesele și sunt în întregime la cheremul autorităților române, care adeseori își folosesc puterea ca mijloc de agitație în alegeri. Țăranii știu că autoritățile vor realiza ce au promis. Autoritățile nu permit acorduri amiabile; ei încurajează țăranii să refuze orice compromis și nu iau în considerație nici o astfel de înțelegere. În final, toate aceste repartiții au ca scop crearea unei astfel de stări de spirit, în rândurile țăranilor, încât Guvernul României poate găsi sprijin, în cazul în care Marile Puteri îl constrâng să analizeze tratatul pe care l-a semnat.

Aceasta a fost a treia etapă. Scopul Guvernului român a fost nu numai să schimbe proporția proprietăților, dar și numărul proprietarilor. Toate acestea au fost numai pretext. Ei au dorit să ruineze proprietarii unguri. Să vedem cum au procedat. În cazul arendării forțate, au fixat un preț de 15 până la 45 coroane per arpen, care este prețul unei găini. Fermierul ar accepta să plătească un preț mai ridicat, de până la 1000 coroane per arpen, având în vedere că poate obține din teren până la 6000 coroane. În mod frecvent arenda este insuficientă pentru plata taxelor și a datoriilor. Prin intermediul acestui sistem, în comitatul Haromszet dl Nicholas Domokose a fost depozdat de 400 arpeni, iar dl Gabriel Kovasznay de 150 arpeni etc. Mai mult, arendele nu sunt plătite proprietarului, ci statului. Proprietarii nu vor primi nici un ban. Aceasta este o confiscare mascată a proprietății! Să vedem acum ce compensare s-a fixat în cazul exproprierii. Plata se face în obligațiuni amortizabile în 50 de ani, emise la o rată de 5%, calculate în lei. Este interzisă vânzarea sau ipotecarea acestor obligațiuni. Aceasta înseamnă stagnarea economică a unei întregi clase sociale și excluderea, de la evoluția economică, a acelor care au doar pământ în proprietate. Cum aceasta este situația ungarilor, ei sunt astfel condamnați la moarte economică. Dacă ținem cont că prețurile fixate în Transilvania erau cele din 1913, în vreme ce în România erau cele din 1916, nu mai există nici un dubiu în ceea ce privește tendința acestor legi. Ea este mult prea evidentă. Se cunoaște faptul că valoarea banului a scăzut, în comparație cu alte valori. Comparați cotele de schimb de la Bursa din Zürich din anul 1913, cu cele din 1920. Deseori proprietarul, a cărui proprietate a fost ipotecată, nu va primi nici o compensație după ce va plăti creditorii. Chiar cei care au ipotecat vor pierde parțial sau total banii pe care i-au împrumutat, de vreme ce valoarea proprietății, care rămâne în posesia actualilor deținători, va scădea astfel încât nu va fi posibil să achite toate cheltuielile pentru proprietatea rămasă. Tratatul nu permit jefuirea minorităților etnice. Guvernul român este liber să introducă reforme; dar cel puțin să-și plătească victimele astfel încât această reformă să nu fie doar un adevărat fiasco și o jefuire mascată. Aceasta a fost a patra etapă. Nu putem accepta nerespectarea, încă de la început, a clauzelor Tratatului de Pace. Până în prezent, Guvernul ungar a așteptat, încrezându-se în cuvintele domnului Garoflid, ministru român și președintele Comitetului agrar, care a caracterizat Reforma agrară din Transilvania ca fiind „scandaloasă” și „demagogică”. Oricum, decretul din 5 noiembrie a fost o mare decepție și nu este posibil să mai așteptăm fără a sacrifica interesele vitale ale minorităților ungare. Guvernul regal ungar protestează vehement împotriva unui astfel de precedent, care poate crea altele, în detrimentul avantajelor pe care Tratatul de Pace le conferă Ungariei.

Guvernul ungar nu dorește să se amestece în treburile interne ale României și nu poate să-și aroge dreptul de a obține privilegii pentru conaționalii din România. Dar el dorește să păstreze drepturile pe care le are conform Articolului 47, Secțiunea 3, prin care România recunoaște și confirmă, în ceea ce privește Ungaria, angajamentul de a introduce, într-un Tratat încheiat cu Puterile aliate și asociate, toate dispozițiile considerate

necesare de acele Puteri, prin care să protejeze interesele locuitorilor din România, care sunt de altă naționalitate, limbă și religie.

Guvernul ungar nu renunță nici la drepturile articolului 63, Secțiunea 3, din Tratat, mai ales datorită faptului că nu poate garanta executarea Tratatului de la Trianon, dacă una din părți dă exemplu de interpretare pentru cealaltă parte. Persecutarea ungarilor din Transilvania a umplut Ungaria de refugiați și a creat o stare de spirit deloc favorabilă îmbunătățirii relațiilor dintre cele două țări. De asemenea, multe bănci ipotecare din Ungaria sunt în pericol de faliment și amenință Franța, Belgia, Elveția, Olanda etc., cu pierderea unei jumătăți de miliard. Aceste țări dețin numeroase ipoteci asupra proprietăților din Transilvania. Avenșurile vor fi afectate de faptul că aceste pământuri sunt vândute la prețuri scăzute. Tratatul de Pace conține mijloace de a rezolva aceste probleme într-o manieră prietenească și echitabilă.

Guvernul ungar are onoarea de a solicita Marilor Puteri, semnatare ale acestor tratate, să intervină de urgență la Guvernul român, pentru a suspenda imediat, în Transilvania, Decretul din 20 septembrie 1919 și din 5 noiembrie, ca fiind contrar Tratatului de armistițiu (Articolul 46, anexat la Convenția de la Haga), și deoarece contravine Tratatului de Pace.

Mai mult, Guvernul ungar va fi recunoscător Marilor Puteri dacă acestea ar favoriza realizarea unei înțelegeri cu România, care ar permite minorităților ungare din Transilvania să-și salveze existența materială și morală.

Din partea Guvernului
(Semnat Teleki M.P.),
ministrul afacerilor externe

80

1921 noiembrie. Raport întocmit de geograful francez E. de Martonne în urma unei călătorii în România, conținând observații asupra situației minorităților din Transilvania, Bucovina și Basarabia.

Extrait d'un rapport sur la Roumanie
par M.E. de Martonne
(Novembre 1921)

Rapports de l'ancienne Roumanie
avec les pays annexés

L'union des provinces détachées de l'Autriche-Hongrie et de la Russie avec l'ancienne Roumanie, accueillie partout avec l'enthousiasme au premier moment, a fait surgir des difficultés sociales et politiques qu'on aurait pu prévoir, mais qui n'en ont pas moins surpris. Il a fallu pourvoir aux fonctions administratives occupées jusque là exclusivement par des Hongrois, des Allemands ou des Russes. Trouver un nombre de préfets double de celui de l'ancienne Roumanie n'était pas facile. Les Roumains en

Hongrie avaient toujours été tenus à l'écart des fonctions publiques, à moins qu'il ne se magyarisent. En Bessarabie c'était pire encore; les neufs dixièmes des Roumains étaient illétrés, par suite de l'absence d'écoles. Le personnel recruté hâtivement dans l'ancien Royaume et expédié dans les nouvelles provinces n'a pas toujours répondu aux nécessités de la situation. J'ai rencontré dans mes voyages de très jeunes gens, sans expérience, faisant fonction de „primpretor“ c'est à dire à peu près de sous préfet en Transylvanie. D'autres fois, j'ai trouvé la même situation confiée à un notable roumain du pays manquant complètement d'autorité. J'ai entendu dire qu'on a dû changer plusieurs fois en Bessarabie des administrateurs incompétents ou indignes.

En Transylvanie et en Bucovine surtout, on a pu trouver sur place quelques bons éléments, avocats mêlés aux luttes politiques contre les Hongrois, Roumains que la magyarisation ou la germanisation avaient touchés juste assez pour leur permettre d'acquérir quelque expérience administrative; tel notamment le Préfet de Campulung. Mais le plus souvent il a fallu avoir recours à des Roumains du Royaume; les meilleurs se découragent vite. Qu'on songe à la vie du Roumain de Bucarest, habitué à un certain confort, à des distractions, et qui se trouve envoyé comme Préfet dans une de ces petites villes de Bessarabie, gros village aux maisons basses bordant des rues changées en cloaques à la moindre pluie. Souvent peuplés de Juifs sordides. Sa situation en sera pas beaucoup plus agréable dans une ville de Transylvanie, où domine l'élément hongrois franchement hostile ou l'élément allemand plus docile en apparence, mais retranché dans un isolement méprisant.

Toutes proportions gardées, nous avons connu les difficultés du même ordre en Alsace; de même que nous en avons triomphé, il est certain que les Roumains viendront à bout avec le temps, d'une situation délicate. *Les allogènes* – La présence d'éléments allogènes assez nombreux est certainement la principale difficulté pour les administrateurs roumains. Les Hongrois peuvent être en réalité moins de 1.800.000, chiffre donné par les recensements qu'ils ont faits; leur importance dépasse néanmoins celle qu'indique ce chiffre, car ils forment la majorité de la population des villes en Transylvanie, quand ce ne sont pas les Allemands. Ils possèdent à peu près toutes les grandes propriétés, étaient les seuls fonctionnaires, tenaient la plupart des maisons de commerce, exerçaient à peu près seuls les professions libérales, avocat, médecin, journaliste, etc. Il faut être bien averti de cette situation pour ne pas être dupe d'une illusion qui a trompé plus d'un enquêteur anglo-saxon: le voyageur qui va de ville en ville, sans visiter les campagnes, n'entend guère parler que le hongrois ou l'allemand; à l'hôtel, dans les magasins, à la poste, à la gare, dans le train.

Les Roumains n'ont pas fait tout ce qu'ils auraient pu essayer pour effacer l'empreinte magyare des villes et des administrations. Sur la ligne d'Oradea Mare à Satmar, j'ai vu collées sur les wagons des étiquettes en hongrois, portant l'entête C.F.R. donc imprimées depuis l'annexion. Le personnel des chemins de fer, caissier, porteur, contrôleur, est encore presque partout hongrois. De même dans les postes, où il m'est arrivé de ne pouvoir me faire comprendre, ni en français, ni en roumain.

Dans les villes, les magasins ont toujours une double enseigne, en roumain et en hongrois. A Cluj, les Hongrois ont leurs écoles, leurs églises, leurs journaux, leurs théâtres; et le théâtre hongrois est fréquenté même par les Roumains. Tous les fonctionnaires hongrois qui ont accepté de prêter serment de fidélité au roi ont conservé leur poste ou ont eu un poste équivalent. A l'Université de Cluj, le zoologue Apati, qui jouissait d'une réputation européenne, n'a été expulsé qu'après avoir pris part à une tentative de révolte; le bibliothécaire est resté en fonction, le professeur de géologie, en âge de retraite, a été nommé conservateur des collections. Un Hongrois est aussi conservateur du musée archéologique et du musée carpatique.

Quand on a vécu dans le pays, on ne peut s'empêcher de sourire des bruits répandus par une propagande surnoise sur les „persécutions“ dont seraient victimes les Hongrois. Etant donné l'attitude arrogante qu'ils ont souvent encore, les tentatives de révolte qui ont eu lieu après l'armistice et les complots qu'on a plusieurs fois découverts ensuite, j'ai l'impression au contraire que les Roumains montrent une tolérance louable, surtout après ce qu'ils avaient eux-même souffert de leurs anciens maîtres. Ils ont eu la naïveté d'incorporer les contingents hongrois de la classe appelée sous les drapeaux en 1920 dans les régiments voisins de la frontière. Nombreuses ont été les désertions avec armes. Le Général Petala a soutenu dès le début, qu'on devait renoncer pendant quelques années à incorporer les jeunes hongrois, à moins d'en former des bataillons de pionniers, cantonnés dans l'ancien Royaume.

Le même général me racontait un des faits dont il a eu à s'occuper pendant la durée de l'état de siège et qui est bien caractéristique de la mentalité hongroise. Une baronne reçoit très mal le gendarme roumain, venu demander un renseignement. Citée devant le conseil d'enquête militaire, elle s'excuse pleurant dans ces termes: „Comment pouvais-je m'imaginer que, moi, Baronne, je dusse répondre à un misérable serf roumain?“ ...

Cluj était, sous la domination hongroise, une ville de fonctionnaires et d'aristocrates magyars. Quelques calèches à deux chevaux, conduits par un cocher sanglé dans la veste à brandebourg et coiffé du chapeau à pompon avec queue, circulent encore dans les rues, rappelant modestement les superbes équipages qui traversaient à fond de train la grande place et défilaient sur le corso chaque après-midi. Un tramway conduisant à la gare, assez éloignée du centre de la ville, a été supprimé presque aussitôt établi, il y a trente ans, parce qu'il offusquait les yeux des aristocrates et effrayait leurs chevaux. A l'Université, les étudiants fils de grande famille tenaient le haut du pavé. On en voyait encore quelques uns, au début de l'occupation roumaine, passer toute la journée au café New York ou Europe jouant aux cartes et fumant. Naturellement, tout le commerce était hongrois et la ville qui avait d'abord été jusqu'au XVIIIe siècle une ville allemande, comme la plupart des villes transylvaines, était devenue purement magyare; seuls les faubourgs étaient habités par des Roumains.

En comparant Cluj tel que je l'ai connu autrefois avec ce que j'ai vu dès le début de mon séjour, je constate déjà des changements. Ayant quitté plusieurs fois la ville pour y revenir d'Avril à Septembre, je puis affirmer

que dans ces six mois le caractère de l'agglomération s'est modifié sensiblement. Centre administratif et militaire de la Transylvanie, Cluj doit, pour les mêmes raisons qui l'avaient magyarisé, prendre un cachet roumain. Sur les trottoirs de la grande place, dans les cafés et restaurants, partout les uniformes roumains; les fonctionnaires roumains sont légion, car, outre les pouvoirs locaux institués par le „Conseil dirigeant“ qui a été le premier pouvoir légal après l'expulsion des autorités hongroises, et qu'on a jugé politique de laisser subsister encore quelque temps, il y a les administrations représentant Bucarest. Ainsi, il y a deux préfets du Département et deux Préfets de Police, sans compter le ministère de l'intérieur de Transylvanie ... Ajoutez à cela les Banques et Sociétés de commerce roumaines qui sont venues chercher à créer un centre d'affaires, dépossédant les hôtels et concourant à la crise du logement.

Peu à peu, les commerçants, qui ne parlaient que le Hongrois ont été forcés de se servir du Roumain, que la plupart n'ignoraient pas, mais ne voulaient ou n'osaient parler sous l'ancien régime. Dans tous les hôtels, restaurants, cafés, épiceries, magasins de nouveautés, le Roumain résonne. On l'entend presque autant que le Hongrois dans les rues.

Les fonctionnaires hongrois qui sont restés en place et qui sont bien traités, notamment dans l'Université, paraissent se comporter très correctement. Plusieurs se rappellent que leur famille n'est pas d'origine magyare, mais allemande, slave, ou même roumaine.

Je cite des faits que je connais. Il est probable qu'un processus analogue s'accomplira dans les autres villes. On voit dans certains journaux roumains d'opposition des réclamations contre la politique de tolérance; on cite des articles haineux qui paraissent librement dans les journaux hongrois, on note la prospérité des écoles hongroises, la prétention d'avoir même une université hongroise on fait état des complots qui sont le fait de quelques exaltés et qui deviendront de plus en plus rares. J'espère que les Roumains continueront une politique de tolérance et je suis persuadé qu'elle donnera de bons résultats.

Par la force des choses, les villes entourées d'une campagne roumaine, pénétrées par les fonctionnaires et le commerce qui prend naturellement le vent du pouvoir, deviendront de moins en moins hongroises et de plus en plus roumaines.

En Bukovine, les conditions sont différentes de celles qu'on rencontre en Transylvanie. Bien que j'y aie passé que quelques jours, j'ai eu le temps de faire des constatations intéressantes. Le pays est ici nettement divisé en deux parties; le Sud-Est purement roumain, le Nord-Ouest en grande majorité ruthène. Les villes sont peuplées d'Allemands et de Juifs. La seule préfecture de Campullung est roumaine; c'est un gros village plutôt qu'une ville. Les Juifs parlent allemand. C'est l'Allemand qui est la langue de la société, comme le Français à Bucarest; des siècles de domination autrichienne ont implanté l'idée que germanisme et civilisation sont synonymes. J'ai entendu des Roumaines parler allemand entre elles. Le préfet de Campullung, un des fonctionnaires les plus distingués que j'ai connus, marié à une femme d'origine allemande, homme intruit d'ailleurs et parlant assez bien le français, est entouré de livres allemandes. L'irrédentisme

roumain était en Bukovine une machine politique et un levier de revendications sociales, la propriété rurale étant aux mains des Allemands, mais la Roumanie elle-même était bien peu connue. Il résulte de ces circonstances une situation particulière qui surprend un peu, et qu'on a peine à comprendre. A Cernautzi, il m'a semblé que l'élément roumain, renforcé par l'arrivée de l'armée et des fonctionnaires, était bien loin de vivre sur le pied d'hostilité avec les Allemands encore nombreux. Le maire est un Allemand, qui parle roumain et qui m'aurait salué en Allemand si je n'avais manifesté ma préférence pour la langue du pays que je parle moi-même. L'université a conservé un certain nombre de professeurs allemands, et j'ai eu l'écho des polémiques dans la presse locale, reprochant au Recteur d'exiger que les cours fussent tous fait en roumain.

Je ne peux pas dire que la Bukovine regrette d'être rattachée à la Roumanie. Mais il me semble que le problème des allogènes se présente ici tout autrement qu'en Transylvanie. On est au début d'une évolution qui peut être longue ou assez rapide suivant les circonstances.

Les Roumains. La fusion des nouvelles provinces avec l'ancien Royaume resterait, même si les allogènes étaient moins nombreux, une question délicate, par le fait seul que ces provinces ont vécu pendant des siècles sous un régime politique particulier. Il y a même chez les Roumains, un esprit local qui persiste et persistera longtemps sans doute en Transylvanie, comme en Bukovine, comme en Bessarabie. On ne saurait voir d'inconvénient à ce qu'il se perpétue, à ce qu'il y ait quelque originalité régionale, pourvu que cette originalité ne compromette pas l'unité. Il faut dire tout de suite qu'il s'agit de nuances, qui sont bien loin d'avoir l'importance des dissentiments profonds séparant, par exemple, en Yougoslavie, les Croates et Slovènes des anciens Serbes. Pourtant ce sont des nuances qui ne sont pas négligeables. Les incidents sont quotidiens et frappent vivement celui qui serait tenté d'oublier la force de l'empreinte mise par des siècles de vie politique séparée.

On sait que le ministère qui a succédé au cabinet libéral après l'union, avait pour chef un Transylvain, le Dr. Vaida et était composé en grande partie de Transylvains. Les libéraux qui sont nombreux dans les rangs des universitaires et comptent encore maints journaux à leur dévotion, ne cessent de dénoncer les méfaits de ce ministère. „Les Transylvains, dit-on, sont arrivés avec des prétentions extraordinaires; la vieille Roumanie était pourrie, ils étaient les sauveurs. En réalité ils manquaient de toute expérience administrative; la plupart des députés transylvains étaient de petits avocats sans cause, des professeurs ratés, même des étudiants d'Université, arrivés par la démagogie; on s'est lancé dans des expériences lamentables; le Ministre des Travaux publics, le Dr. Lupu, a organisé lui-même la grève des ateliers de chemin de fer qui a achevé la désorganisation du réseau“ ... Voilà des propos que j'ai entendus plus d'une fois.

Les Transylvains de leur côté ne laissent pas de se plaindre de leurs frères de l'ancien Royaume. On entend partout des réclamations contre le pouvoir central; les préfets ne sont pas choisis convenablement, les bonnes volontés locales ne sont pas utilisées. Les initiatives qui devaient être facilitées par la persistance d'organes créés par le Conseil dirigeant et

maintenus jusqu'à présent, sont paralysées par la complication des rouges, la lenteur avec laquelle se transmettent les demandes et les décisions, passant par les bureaux de Cluj et ceux de Bucarest. L'Université de Cluj se plaint, à juste titre il faut l'avouer, des retards étonnants que souffrent les ordonnancements de crédits, du refus de tenir des promesses faites, du désordre des bureaux, du ministère de l'Instruction publique. On remarque que les hommes politiques de l'ancienne Roumanie ne connaissent pas la Transylvanie. Parmi les Ministres actuels, un seul est venu à Cluj et c'est une personnalité de second ordre. Ni Monsieur Take Ionescu, ni Titulescu, ni le Général Averescu n'ont trouvé le temps de visiter une ville de Transylvanie. La politique aidant, les pires excès de langage sont possibles: un député transylvain a dit à la tribune que tout allait mieux du temps des Hongrois. Il ne faut ni s'étonner de ces dissentiments ni en exagérer l'importance. Ils sont du même ordre que les incidents soulevés par la reprise de l'Alsace-Lorraine et les maladresses qui ont marqué les débuts de notre administration. On en a la preuve précisément lorsque se produisent des écarts de langage comme celui que je viens de citer. Toute la presse locale proteste avec véhémence. Le temps aplanira les difficultés, sans empêcher que les Transylvains ne gardent <pourtant> une tournure d'esprit particulière. Dans un esprit particulier entre pour beaucoup la vie religieuse, plus intense que dans la vieille Roumanie. Les Uniates sont très près des catholiques; leurs prêtres sont plus instruits et d'une valeur morale très supérieure à celle des popes orthodoxes, ils ont dans les villages et les petites villes une influence réelle. Parmi les intellectuels, le sentiment religieux existe comme chez nous, ce qui est inconnu dans la Roumanie orthodoxe. Cela et l'influence de la culture allemande donne aux Transylvains une apparence plus sérieuse et plus disciplinée, un certain respect de l'ordre, moins de fantaisie et d'initiative peut-être.

J'ai déjà indiqué l'esprit local qui existe en Bukovine. L'empreinte allemande n'est nulle part plus forte. Un sentiment de supériorité naît paraît, là encore, avoir prévalu et prévaloir maintenant même chez les hommes politiques roumains, sentiment dans lequel entre pour quelque chose la culture germanique. On est fier d'être „Bucovinien“ tout en étant content d'être „Roumain“, mais on tient essentiellement à garder une certaine autonomie. Des froissements peuvent en résulter sans conséquences graves. La Bucovine ne peut prétendre à l'indépendance et elle ne peut être rattachée qu'à la Roumanie.

La situation est plus délicate en Bessarabie et il n'est pas douteux qu'elle pourrait devenir critique si une Russie unie et puissante voulait élever la voix. Les administrateurs roumains se sont montrés dans bien des départements au dessous de leur tâche. J'ai déjà dit pourquoi. Quand on a fait appel à des forces locales, on s'est aperçu que l'empreinte russe était bien loin d'être effacée dans les esprits des intellectuels. J'ai entendu se plaindre que le Zemstvo de Soroka donnait des bourses d'étude pour Prague, au lieu de Bucarest ou Paris. La réforme agraire a été faite en Bessarabie avec précipitation et avec un mépris exagéré des droits des propriétaires qui même Roumains, gardent un ressentiment facile à comprendre. Les députés de Bessarabie appuient souvent à la Chambre les

revendications du parti paysan de l'ancienne Roumanie, qui frisent le communisme, et on en parle à Bucarest avec quelque aigreur. La Bessarabie est d'ailleurs peu connue encore dans l'ancienne Roumanie. Aucun homme politique de marque n'est allé la visiter; on attend à Kichinev la visite d'un ministre. Le pays est encore sous le régime de l'occupation militaire; le Dniester est un front de guerre, derrière lequel les bataillons s'échelonnent en profondeur campés dans les villages, et le long duquel circulent constamment des patrouilles. Chaque semaine des bolchéviks passent et on en arrête porteurs de tracts, ou même de bombes; des attentats ont été commis plusieurs fois sur le chemin de fer, des agents de police ont été tués dans les rues de Kichinev pendant mon séjour.

Je ne crois pas cependant que l'on puisse dire que la situation ait empiré depuis que j'ai vu la Bessarabie en 1919. Il reste le fond fondamental que la grande masse de la population paysanne est roumaine. On a fait un grand effort pour créer partout des écoles; il faut attendre que la nouvelle génération qui s'y forme élève la voix. Si la Russie ne peut bouger jusque là, il y a toute chance pour que la Bessarabie devienne, comme la Transylvanie, partie intégrante de la Roumanie, en gardant une originalité locale assez marquée.

Arhivele Statului București, colecția Microfilme Franța, r. 192, c. 974-986; Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques; Direction des Affaires Politiques et commerciales, vol. 72, série Z, carton 580, dossier 1.

Traducere

Extras dintr-un raport despre România
al domnului E. de Martonne
(Noiembrie 1921)

Relațiile vechii României cu provinciile anexate

Unirea cu vechea Românie a provinciilor desprinsă din Austro-Ungaria și Rusia, primită la-nceput peste tot cu entuziasm, a determinat apariția unor probleme sociale și politice inerente care au produs o mare surpriză. A fost necesar să se recurgă la înlocuirea maghiarilor care deținuseră în exclusivitate funcțiile administrative, cu germani sau cu ruși. Să găsești un număr de două ori mai mare de prefecți ca cel din vechea Românie, nu era un lucru tocmai ușor. Români fuseseră dintotdeauna excluși în Ungaria de la ocuparea vreunei funcții publice, cu excepția celor care se maghiarizau. În Basarabia era chiar mai rău; nouă zecimi dintre români erau analfabeți, din lipsă de școli. Personalul recrutat în grabă în Vechiul Regat și expediat în noile provincii nu a răspuns întotdeauna nevoilor impuse de situație. Am întâlnit în călătoriile mele oameni foarte tineri, fără experiență, în funcția de „primprețor“ adică aproximativ același lucru cu subprefectul în Transilvania. Am întâlnit și o altă situație, încredințarea acestei funcții unei persoane cunoscute din țară, de origine română, dar lipsită complet de autoritate. Am auzit spunându-se că în Basarabia a fost

necesară de multe ori schimbarea administratorilor incompetenți sau nedemni.

În Transilvania și, mai ales, în Bucovina s-au putut găsi pe loc unele elemente corespunzătoare, avocați amestecați în luptele politice împotriva ungarilor, români care avuseseră de-a face cu maghiarizarea sau germanizarea în suficientă măsură pentru a avea o oarecare experiență administrativă; un astfel de exemplu este prefectul din Câmpulung. Cel mai adesea însă, a fost nevoie să se apeleze la români din Regat; însă cei mai buni s-au descurajat repede. Să ne gândim la situația românului din București, obișnuit cu un anumit confort, cu distracții, trezindu-se trimis ca prefect într-unul din micile orașe ale Basarabiei; un fel de sate mai mari cu case joase pe marginea străzilor care se transformă într-o imensă baltă la cea mai mică ploaie. Cel mai adesea aceste orașele sunt populate de evrei murdari. Situația lui n-ar fi cu nimic mai agreabilă nici într-un oraș din Transilvania, unde domină elementul maghiar ostil pe față, sau elementul german mai blând în aparență, retras însă într-o izolare disprețuitoare.

Păstrând proporțiile, noi am avut de-a face cu astfel de greutăți în Alsacia; așa cum și noi am rezolvat în cele din urmă situația, la fel și românii, cu timpul, vor rezolva această situație delicată.

Alogenii – Prezența în număr destul de mare a elementelor alogene este, desigur, cea mai mare dificultate pentru administrația românească. Maghiarii pot fi în realitate mai puțini de 1.800.000, cifră rezultată din recensămintele lor; importanța prezenței lor depășește totuși simpla prezență numerică dat fiind că ei formează majoritatea populației orașelor din Transilvania, acolo unde această majoritate nu e reprezentată de sași. Ei au controlul asupra tuturor marilor proprietăți, ei sunt funcționarii, ei sunt proprietarii caselor de comerț, numai ei practică meseriile liberale de avocat, medic, ziarist, etc. Trebuie să fii avertizat asupra acestei situații pentru a nu fi păcălit de iluzia care a înșelat mai mulți observatori anglo-saxoni: călătorul care merge din oraș în oraș, fără a vizita și satele, nu aude vorbindu-se decât maghiara sau germana; la hotel, în magazine, la poștă, la gară, în tren.

Românii n-au făcut tot ce era posibil pentru a atenua amprenta maghiară lăsată asupra orașelor și asupra administrației. Pe linia Oradea Mare – Satu Mare, am văzut lipite pe vagoane etichete scrise în limba maghiară având antetul CFR, deci imprimate după anexare. Personalul căilor ferate, casieri, hamali, controlori, este încă aproape peste tot de origine maghiară. La fel cel din poște, unde mi s-a întâmplat să nu mă pot face înțeles nici în franceză, nici în română.

Magazinele din orașe au întotdeauna firma în ambele limbi: maghiară și română. La Cluj, cetățenii maghiari au școlile lor, bisericile lor, ziarele lor, teatrul lor; teatrul maghiar este frecventat și de români. Toți funcționarii maghiari care au acceptat să depună jurământ de credință regelui și-au păstrat postul sau au primit unul echivalent. La Universitatea din Cluj, zoologul Apati, care se bucura de o reputație europeană, nu a fost expulzat decât după ce a participat la o tentativă de revoltă; bibliotecarul a rămas în funcție; profesorul de geologie aflat la vârsta pensiei, a fost

numit responsabil cu păstrarea colecțiilor de roci. Tot un ungur este conservator la Muzeul de arheologie și la Muzeul de istorie a Transilvaniei.

Cine a trăit un timp în România nu se poate abține să nu rătăcă când aude de zvonurile răspândite de o propagandă răuvoitoare referitoare la „persecuțiile” ale căror victime ar fi ungurii. Ținând cont de atitudinea arogantă pe care o mai au încă adeseori, de încercările de revoltă care au avut loc după armistițiu și de comploturile descoperite de mai multe ori după aceea, am impresia că, dimpotrivă, românii sunt de o toleranță lăudabilă, mai ales după ceea ce au avut ei înșiși de suferit din pricina foștilor stăpâni. Ei au avut naivitatea de a încorpora contingentele maghiare ale categoriilor sociale chemate sub arme în anul 1920 în regimentele din vecinătatea frontierei. Mulți dintre cei chemați au dezertat cu arme cu tot. Generalul Petala a susținut încă de la început că ar trebui să se renunțe câțiva ani la încorporarea tinerilor maghiari sau să se formeze doar batalioane de soldați, cantonați în Vechiul Regat.

Același general mi-a povestit un fapt petrecut în timpul stării de asediu, foarte caracteristic de altfel pentru mentalitatea ungarilor. O baroană l-a primit foarte prost pe jandarmul român venit să-i ceară o informație. Citată în fața Consiliului militar de anchetă, ea s-a scuzat, plângând, în acești termeni: „Cum aș fi putut să-mi închipui că eu, o Baroană, trebuia să răspund unui amărât de slugoi român?...“

Clujul era, pe vremea aceea, sub dominație maghiară, un oraș de funcționari și de aristocrați maghiari. Pe străzi încă mai circulă câteva calești cu doi cai, conduse de un vizitiu cu bici, îmbrăcat în vestă cu galoane și cu o pălărie cu ciucure, amintind în chip modest superbe echipe care traversau în goana mare piața din centrul orașului și defilau pe corso în fiecare după-amiază. Acum 30 de ani a fost scos din funcțiune, după ce abia fusese instalat, un tramvai ce mergea la gară, care se află destul de departe de centrul orașului, pentru că deranja privirile aristocraților și le speria caii. La Universitate, studenții provenind din mediile aristocratice erau privilegiați. Puteau încă fi văzuți câțiva, la începutul ocupației românești, petrecându-și ziua întreagă la cafeneaua New York sau Europa, jucând cărți și fumând. Și comerțul era, bineînțeles, în mâna ungarilor, iar orașul care fusese până în secolul al XVIII-lea un oraș german, la fel ca majoritatea orașelor transilvănene, devenise exclusiv maghiar; numai micile târguri mai erau locuite de români.

Comparând Clujul așa cum îl știam de altă dată cu ceea ce am văzut încă de la începutul actualei mele vizite, constat multe schimbări. Plecând de mai multe ori din oraș pentru a reveni apoi, în perioada aprilie-septembrie, pot afirma că, în aceste șase luni structura etnică a populației s-a modificat sensibil. Centru administrativ și militar al Transilvaniei, Clujul trebuie, din aceleași motive care au determinat maghiarizarea lui, să capete o amprentă românească. Pe trotuarele din piața din centrul orașului, în cafenele și restaurante, peste tot uniforme românești; funcționarii români sunt în număr mare, căci, în afară de puterile locale instituite de „Consiliul Dirigent”, care a fost prima putere legală după alungarea autorităților maghiare, și care s-a socotit politicește vorbind că trebuie lăsat să funcționeze încă o bucată de vreme, și alături de ei persoanele din admi-

nistrație care reprezintă Bucureștiul. Astfel, există doi prefecți ai Departamentului și doi prefecți de Poliție, fără a mai pune la socoteală Ministerul de Interne al Transilvaniei...

Adăugați la toate acestea Băncile și Societățile de comerț românești care au venit să încerce să creeze un centru de afaceri, ocupând hotelurile și contribuind astfel la o criză de locuințe.

Încetul cu încetul, negustorii care nu vorbeau decât ungurește, au fost obligați să vorbească românește, limbă pe care cei mai mulți o știau, dar nu voiau sau nu îndrăzneau s-o folosească în vechiul regim. Acum în toate hotelurile, restaurantele, cafenelele, farmaciile, magazinele, se aude vorbindu-se românește. Pe străzi se vorbește românește la fel de mult ca ungurește.

Funcționarii unguri care au rămas pe loc și care sunt bine tratați, în special la Universitate, se pare că se comportă foarte corect. Mulți dintre ei își amintesc acum că familia lor nu este de origine maghiară ci germană, slavă sau chiar română.

Vorbesc numai despre lucruri pe care le cunosc direct. Se pare că și în celelalte orașe va avea loc un proces asemănător. În unele ziare românești de opoziție pot fi citite diverse incriminări ale politicii de toleranță; sunt citate articolele dușmănoase care apar în ziarele ungurești, se vorbește despre prosperitatea școlilor maghiare, despre pretenția ungarilor de a avea chiar și o Universitate, se citează tot felul de comploturi care sunt de fapt opera unor exaltați și care sunt, oricum, din ce în ce mai rare. Sper că românii vor continua această politică de toleranță și sunt convins că ea va da rezultate bune.

Prin forța lucrurilor, orașele, înconjurate de sate românești, în care pătrund tot mai mulți funcționari și ia amploare comerțul, vor deveni din ce în ce mai puțin ungurești și din ce în ce mai mult românești.

În Bucovina, condițiile sunt diferite de cele întâlnite în Transilvania. Deși am stat acolo numai câteva zile, am avut timp să constat unele lucruri interesante. Acest ținut este împărțit clar în două părți; sud-estul exclusiv românesc, nord-vestul populat în cea mai mare parte de ruteni. Orașele sunt populate de nemți și de evrei. Singură prefectura din Câmpulung este românească, aceasta fiind mai degrabă un sat mai mare decât un oraș. Evreii vorbesc nemțește. Germana este limba folosită de lumea bună, așa cum franceza este cea folosită la București; anii de stăpânire austriacă au reușit să imprime ideea că germanismul este sinonim cu civilizația. Am auzit românce vorbind nemțește între ele. Prefectul din Câmpulung, unul dintre cei mai distinși funcționari pe care i-am cunoscut, căsătorit cu o nemțoaică, un om instruit de altfel, vorbind destul de bine franțuzește, este înconjurat de cărți nemțești. Iredentismul românesc era în Bucovina o mașină politică și o pârgie pentru revendicările sociale, proprietatea țărănească fiind în mâinile nemților, dar în România în sine era puțin cunoscută. Din toate aceste împrejurări rezultă o situație specială care surprinde puțin, și care este greu de înțeles. La Cernăuți, mi s-a părut că elementul românesc, întărit prin venirea armatei și a funcționarilor, era departe de a avea resentimente față de nemții încă numeroși din ținut... Primarul este un neamț care vorbește românește și care m-ar fi salutat

nemțește dacă eu nu mi-aș fi manifestat preferința pentru limba română, pe care o vorbesc și eu. Universitatea i-a păstrat pe câțiva profesori nemți și am putut citi pe această temă polemici în presa locală, reproșând rectorului că nu toate cursurile se țin în limba română.

Nu pot spune că Bucovina regretă că s-a unit cu România. Mi se pare însă că aici problema alogenilor se pune cu totul altfel decât în Transilvania. Avem de-a face cu o evoluție care poate fi de lungă sau scurtă durată în funcție de împrejurări.

Românii

Alipirea noilor provincii la Vechiul Regat va rămâne, chiar dacă alogeni sunt mai puțin numeroși, o problemă delicată, prin simplul fapt că aceste provincii au trăit veacuri întregi sub un regim politic special. Și la români există un spirit local care persistă și va persista încă multă vreme fără îndoială în Transilvania, ca și în Bucovina, ca și în Basarabia. Nimeni nu va vedea nimic rău în perpetuarea acestui spirit local, în faptul că există un specific regional, dacă acesta nu afectează cu nimic unitatea. Trebuie spus că aici e vorba de nuanțe, care nu au nici pe departe importanța profundelor resentimente care-i dezbină, de exemplu, în Jugoslavia pe croați și sloveni, de sârbi. Aceste nuanțe nu sunt însă neglijabile. Incidentele sunt frecvente și-l uimesc pe cel care ar fi tentat să uite cât de puternică este amprenta lăsată de secolele de viață politică separată.

Se știe că guvernul care a urmat cabinetului liberal după unire avea ca prim ministru un transilvănean, dr. Vaida, și era format în cea mai mare parte din ardeleni. Liberalii, care sunt în număr mare universitari și au încă în slujba lor multe ziare, nu încetează să denunțe prejudiciile aduse de acest guvern. „Transilvănenii, se spune prin aceste ziare, au venit de la început cu pretenții mari; România de până la venirea lor era pierdută, ei îi sunt salvatorii. În realitate le lipsește experiența administrativă; majoritatea deputaților transilvăneni sunt niște bieți avocați fără procese, profesori ratați, chiar și studenți ai Universității, ajunși în Cameră prin demagogie; s-au lansat în tot felul de afaceri lamentabile; Ministrul lucrărilor publice, dr. Lupu, a organizat el însuși greva atelierelor de la căile ferate, a provocat el însuși dezorganizarea rețelei...” Iată afirmații pe care le-am auzit adesea.

Nici transilvănenii nu s-au lăsat mai prejos și se plâng de frații lor din fostul regat. Peste tot se aud numai reclamații împotriva puterii centrale; prefectii nu sunt aleși cum trebuie, nu se profită de bunăvoința autorităților locale. Inițiativele, în loc să fie încurajate prin continuitatea organelor create de Consiliul Dirigent și menținute până în prezent, sunt paralizate printr-un sistem birocratic complicat, prin greutatea cu care se transmit cererile și hotărârile în trecere prin birourile din Cluj și din București. Universitatea din Cluj se plânge, pe bună dreptate trebuie s-o recunoaștem, de întârzierea surprinzătoare a ordonanțării creditelor, de refuzul de a se respecta promisiunile făcute, de brambureala din birouri, din Ministerul Instrucțiunii Publice. Se observă că oamenii politici din fostul regat nu cunosc Transilvania. Dintre actualii miniștri, doar unul a venit la Cluj și acesta nu este o personalitate de prim ordin. Nici domnul Take Ionescu, nici Titulescu, nici generalul Averescu nu au găsit timp să viziteze orașele

Transilvaniei. Acest lucru favorizează tot felul de declarații; un deputat transilvănean a spus la tribună că totul mergea mai bine pe vremea ungarilor. Nu trebuie nici să ne mirăm, nici să exagerăm importanța acestor resentimente. Ele sunt asemeni celor care au provocat incidentele ocazionate de realipirea Alsaciei și Lorenei și stângăciilor care au marcat începuturile administrației noastre asupra acestor regiuni. Avem această dovadă ori de câte ori auzim declarații ca cea de mai sus. Toată presa locală protestează cu vehemență. Timpul va atenua aceste neînțelegeri, fără a reuși însă să schimbe mentalitatea transilvănenilor. Această mentalitate include și viața religioasă, mult mai intensă decât cea din fostul regat. Unitarienii sunt foarte aproape de catolici; preoții lor sunt mai instruiți și au o autoritate morală superioară preoților ortodocși, în sate și în micile orașe ei au o influență reală. Printre intelectuali sentimentul religios se manifestă ca și la noi, ceea ce nu se întâmplă în România ortodoxă. Acest lucru, precum și influența culturii germane îi fac pe transilvăneni să pară mai serioși, mai disciplinați, să aibă un anume respect pentru ordine, mai puține fantezie și inițiativă, poate.

Am vorbit deja despre specificul local al Bucovinei. Influența germană nu este nicăieri mai puternică. Un sentiment de superioritate naiv pare, chiar și acolo, că a animat și mai animă chiar și pe oamenii politici români, sentiment care include oarecum și cultura germană. Ești mândru că ești „Bucovinean“ și ești, în același timp, bucuros că ești „Român“, se dorește însă păstrarea unei oarecari autonomii. Pot apărea jigniri din această cauză, dar fără consecințe grave.

Bucovina nu poate pretinde independența și nu poate fi alipită decât la România.

Situația este mai delicată în Basarabia și poate, fără îndoială, deveni critică dacă Rusia, o Rusie unită și puternică ar ridica vreo pretenție. Administrația românească s-a dovedit în multe sectoare sub nivelul așteptărilor. Am spus deja de ce. Atunci când s-a apelat la forțele locale, s-a constatat că amprenta rusească era departe de a se fi șters din conștiințele intelectualilor. Am auzit lume plângându-se că Zemstva din Soroka dădea burse de studiu pentru Praga, în loc să dea pentru București sau Paris. În Basarabia reforma agrară s-a făcut în grabă și cu o exagerată neglijare a drepturilor proprietarilor care, deși români, au o reținere ușor de înțeles. Deputații Basarabiei sprijină adeseori în Cameră revendicările Partidului Țărănesc din vechea Românie, care frizează comunismul, iar la București se vorbește cu oarecare amărăciune despre acest lucru. De altfel, Basarabia este încă puțin cunoscută în vechea Românie. Nici unul din oamenii politici de marcă nu s-a dus s-o viziteze; la Chișinău se așteaptă vizita unui ministru. Țara este încă sub regimul ocupației militare; Nistrul este un front de război în spatele căruia batalioanele se eșalonează în adâncime cantonate în sate și de-a lungul căruia circulă tot timpul patrule. În fiecare sâmbătă trec Nistrul bolșevici, sunt arestați mereu purtători de manifeste sau chiar bombe; s-au comis numeroase atentate pe calea ferată, în timpul vizitei mele pe străzile Chișinăului au fost omorâți agenți de poliție.

Nu cred, totuși, că se poate spune că situația s-a înrăutățit de când am văzut eu Basarabia în 1919. Rămâne problema esențială și anume că majoritatea populației de la țară este de origine română.

S-au făcut multe eforturi pentru a se înființa școli peste tot; trebuie să așteptăm ca noua generație care este în formare să aibă un cuvânt de spus. Dacă Rusia nu va putea face nimic până atunci, există șanse ca Basarabia să devină, ca și Transilvania, parte integrantă a României, păstrându-și totuși o amprentă locală destul de evidentă.

1921, Braşov-Mediaş. Evidenţa asociaţiilor săseşti din Braşov şi Mediaş.

a) Verzeichnis der sächsischen Vereine aus Kronstadt (Jahr 1921)

L. Z.	Name des Vereins	Gründungs-jahr	Wirkungsbereich des Vereins	Gegenwärtige Mitgliederzahl	Arbeitsziel des Vereins
0	1	2	3	4	5
1.	Philharmonische Gesellschaft	1878	Stadt Kronstadt	62	
2.	Fortschritts-Verein junger Kaufleute	1873	Kronstadt	550	
3.	Kronstädter Deutscher Liederkranz	1885	"	Männerchor-74 Frauenchor-52	Pflege des deutschen Volksliedes und deutsch-sächsischer Kultur
4.	Sektion Kronstadt des Siebenbürgischen Karpathenvereins	1881	Bergwelt in der näheren Umgebung Kronstadt. Schuler; Butschetsch; Königstein; Krähenstein; ein Teil des Fagarascher Gebirges	1187	Die Erschliessung der Berge.
5.	Evangelischer Schulkinder-Bekleidungsverein	1883	evangelische Stadtpfarrgemeinde	318	Kinder armer Eltern mit Schuhen und Wäsche oder Kleidungsstücken zu versehen, um ihnen während der harten Jahreszeit den Schulbesuch möglich zu machen
6.	"Hoffnungsbund", Jugendabteilung des Blauen Kreuz Vereins	1921	Kronstadt	120	Bekämpfung des Alkoholgenusses, der Trinksitten und des Wirtshauses
7.	Werb und Jugendabteilung (14-18 Jahre) des Blauen Kreuz-Vereines	1921	"	45	Bekämpfung des Alkoholgenusses
8.	Blau-Kreuz Verein	1913	Siebenbürgen, jetzt ganz Grossrumänien	60	

9.	Kronstädter Skiverein	1905	Pflege des Skisportes in den siebenbürgischen Karapten	182 ordentliche Mitglieder und 20 Zöglinge	
10.	Verein weiblicher Handelsangestellter	1910	Kronstadt	100	Fachbildung
11.	Kronständter Frauenverein zur Erziehung ev. Waisen	1863	"	482	Erziehung armer ev. Kinder, besonders Waisen
12.	Verein zur Unterstützung eines Erziehungshauses für unbemittelte sächsische Schüler in Kronstadt	1882	"	433	Ist im Namen des Vereines angegeben
13.	Deutsch-sächsischer Arbeiter Bildungs Verein	1906	"	208	
14.	Kronstädter Männergesangverein	1859	"	Männer: 126 Frauen: 115	Pflege der deutschen Lieder, Aufführungen bedeutender Chorwerke
15.	Vereinigung der Kronstädter Sammler	1908	Burzenland und Umgebung	310	Genanntes Gebiet natur-und kulturhistorisch zu erforschen und im Wege unseres "Burzenländer sächsischen Museums" dem Publikum darzustellen
16.	Kronstädter deutsch-sächsische Nachbarschaften	1819	alle deutsch-säsischen Bewohner Kronstädts die das 21 Lebensjahr vollendet haben	10.000	Zusammenfassung sämtlicher Volksangehörigen, Heranziehung zu völkischer Arbeit, Aufklärung
17.	Kronstädter sächsischer Gewerbeverein	1841	Kronstadt	514	Förderung der Gewerbe und Geselligkeit
18.	Honterus-Laube	1905 (seit 1906 bis Oct. 1921 nicht tätig)	Kronstadt	435	Allgemeine Hebung der Volkskraft, insbesondere durch Bekämpfung des Alkoholismus u. anderer Schädiger der Volksgesundheit
19.	Kronstädter Kinder Schulverein	1913	"	495	Kinderschutz
20.	Kronstädter sächsischer Turnverein	1861	"	272	Turnen, Sprotübungen für Männer und Frauen, Geselligkeit

21.	Kronstädter Ortsverein des allgem. Frauenvereins	1886	"	342	
22.	Frauenverein zur Unterstützung der ev. Mädchenschule	1872	Sachsentum in Kronstadt	850	1. Unterstützung der ev. Mädchenschule 2. Aufbringung von Stipendien für arme sächs Frauen und Mädchen 3. Werkmäßige Unterstützung des ev. Presbyteriums bei Erhaltung eines Mittagstisches für arme sächs. Schulkinder
23.	Sächsischer=Knaben=Bund	1919	Jugendpflege Wandern, im Sinne des deutschen Wandervogel	38	Selbsterziehung der Jugend
24.	Lese- und Geselligkeitsverein (Deutsches Kasino)	1827	Kronstadt und Burzenland		Förderung und Pflege der edeln Geselligkeit und Vermittlung der modernen Literatur

b) Verzeichnis der sächsischen Vereine aus Mediasch (1921)

1.	Mediascher ev. Schulfondverein A.B.	1893	unbeschränkt	241	Bildung und Verwaltung eines Fonds zur Unterstützung von dem Mediascher ev. Presbyterium A.B. unterstehenden ev. deutschen Lehranstalten.
2.	"Coetus" der St. L. Roth-Schule	Umbestimmt	Ev. Gymnasium A.B. in Mediasch	72	Selbstbildung und Pflege der Geselligkeit
3.	Mediascher Ortsverein des allgemeinen Frauenvereins der ev. Landeskirche A.B.	1863	Arbeit für Kirche und Schule-Mediasch	378	Wohltätigkeit (Armenpflege, Kinderschutz Krankenpflege usw.).
4.	Deutsches Casino	1858	Mediasch	162	Pflege der Geselligkeit
5.	Agronomia	1871	Schüler der landw. Lehranstalt-Mediasch	88	Selbstbildung der Mitglieder und Pflege der Geselligkeit
6.	Mediascher Gewerbeverein	seit 1900 wieder selbstständig	Mediasch	421	Hebung der Industrie und des Gewerbes und Pflege der Geselligkeit
7.	Gewerbekorporation in Mediasch	1898	"	318	

8.	Gewerbe-Gehilfen-Verein in Mediasch	1887	"	255	Bildung des Gewerbegehilfen, fachmännische, sittliche und geistige Ausbildung und Pflege des Gesanges.
9.	Verein junger Kaufleute in Mediasch	1897	"	170	Beteiligt sich an der Erhaltung der hiestgen Gremialhandelsschule.
10.	Mediascher Muskverein	1848	"	243	Pflege des deutschen Liedes (durch-Männer Frauen und gemischte Chöre) und edlen Tonkunst.
11.	Mediascher sächs. Turnverein	1862	Stadt Mediasch und Umgebung	136	Turnen und Pflege nationaler Gesinnung
12.	Deutscher Bühnenverein	1920	Mediasch	115	Pflege von künstlerischen und schöngeistigen Bestrebungen jeder Art.
13.	Distrikt des Guttemplerordens, I.O.G.T.	1907	"	120	Bekämpfung des Weingeistgenusses
14.	Alkoholenthaaaltungsverein	1903	Romänien	30	"
15.	Vereinigung deutsch sächsischer Frauen in Mediasch	1911	Mediasch	16	a) Zusammenfassung aller Frauen deutschen Blutes unabhängig vom relig. Bekenntnis. b) Erziehung der deutschsächsischen Frauen zu verantwortlichen Mitarbeit am völkischen Leben
16.	Siebenbürgisch-sächs. Landwirtschaftsverein – Ortsverein Mediasch	1845	Mediasch	174	Förderung der Landwirtschaft.
17.	Bauern und Arbeiterverein in Mediasch	1919	"	96	Aufklärung in völkischer Hinsicht (Vorträge), Pflege der Geselligkeit.
18.	Mediascher Verschönerungsverein	1920	"	200	Verschönerung der Stadt
19.	Mediascher freiwillige Feuerwehr	1877	Mediasch und Umgebung	120	Schutz bei Feuer und Wassergefahr
20.	Allgemeiner siebenbürgischdeutscher Jugendbund-Ortsgruppe Mediasch.	In Grundriss begriffen	Das sieb. sächs. nach Siedlungsgebiet	unbestimmt	

21.	Evangelische Nachbarschaften in Mediasch	neuorganisiert im Jahre 1921	Mediasch. Jede der 19 Nachbarschaften hat ihren bestimmten Bereich	1600	Vereinter Arbeit im Dienste der Aufgaben unsrer Volkskirche und unseres Volkes, gegenseitige Hilfe, zur Erhaltung guter sächsischer Sitte, zur Vertiefung ihrer geistigen und sittlichen Bildung.
22.	Bürgerwehr der I.O.G.T.	1907	Mediasch und Umgebung	70	Bekämpfung des Alkohols

▼
Arhivele Statului Sibiu, fond Consiliul Național Săsesc, nr. 7 / 1921.

Traducere

a) Tabel cuprinzând asociațiile săsești din Brașov (consemnate în 1921)

Nr. crt.	Denumirea asociației	Anul de înființare	Raza de activitate a asociației	Nr. actual al membrilor	Obiectivele de activitate ale asociației
0	1	2	3	4	5
1.	Societatea filarmonică	1878	orașul Brașov	62	
2.	Asociația pentru progresul tinerilor comercianți	1873	Brașov	550	
3.	Societatea corală germană din Brașov	1885	Brașov	chorul bărbătesc - 74 chorul de femei - 52	Cultivarea cântecului popular german și a culturii germano-săsești
4.	Secțiunea Brașov a asociației Siebenbürgischer Karpatenverein	1881	Zona montană din jurul Brașovului: Poiana Brașov, Bucegi, Piatra Craiului, o parte din munții Făgărașului	1187	Accesibilitatea munților
5.	Asociația evanghelică pentru asigurarea îmbrăcămînții copiilor de școală	1883	Comunitatea bisericii evanghelice din oraș	318	Aprovizionează copii ce provin din familii nevoiașe cu încălțăminte, lenjerie sau îmbrăcăminte, pentru a le înlesni frecventarea școlii în sezonul rece.

6.	„Liga speranței”, secțiunea pentru tineret a asociației Crucea albastră	1921	Brașov	120	Combaterea consumului de alcool și a băuturilor
7.	Secțiunea pentru propagandă și tineret (14-18) a asociației Crucea albastră	1921	Brașov	45	Lupta împotriva alcoolismului
8.	Asociația Crucea albastră	1913	Transilvania, acum România Mare	60	
9.	Asociația de schi din Brașov	1905	Promovarea schiatului în Carpații transilvani	182 membri activi 20 începători	
0	1	2	3	4	5
10.	Asociația salariaților din comerț	1910	Brașov	100	Instruire profesională
11.	Asociația femeilor din Brașov pentru educarea copiilor orfani de confesiune evanghelică	1863	Brașov	482	Educarea copiilor ev. săraci, în special a orfanilor
12.	Asociația pentru subvenționarea unei instituții de educare a copiilor sași nevoiași din Brașov.	1882	Brașov	433	Rezultă din denumirea asociației
13.	Asociația germano săsească pentru educarea muncitorilor.	1906	Brașov	208	
14.	Societatea corală bărbătească din Brașov	1859	Brașov	bărbați: 126 femei: 115	Cultivarea liedului german, prezentarea publicului a lucrărilor corale importante
15.	Uniunea colecționarilor brașoveni	1908	Brașov și împrejurimi	310	Cercetarea ținutului sub aspectul științelor naturii și privind istoria culturii și prezentarea rezultatelor publicului în cadrul „Muzeului săsesc din Țara Bârsei”.
16.	Vecinătățile germano-săsești din Brașov	1819	toți locuitorii germano-săsești din Brașov, care au împlinit vârsta de 21 ani	10000	Cuprinderea tuturor etnicilor germani, atragerea spre munca în folosul național, muncă de lămurire.
17.	Asociația meseriașilor sași din Brașov.	1851	Brașov	514	Promovarea meseriilor și a sociabilității

18.	Honterus-Laube	1905	Braşov	35	Ridicarea pe scară largă a vitalităţii poporului, în special prin combaterea alcoolismului şi altor factori dăunători sănătăţii.
19.	Asociaţia elevilor din Braşov.	1913	Braşov	495	Ocrotirea copiilor
20.	Asociaţia săsească pentru gimnastică din Braşov.	1861	Braşov	272	Gimnastică, exerciţii fizice pentru bărbaţi şi femei, sociabilitate.
21.	Asociaţia locală Braşov a Asociaţiei generale pentru femei	1886	Braşov	342	
22.	Asociaţia femeilor pentru sprijinirea şcolilor evanghelice pentru fete.	1872	Saşi din Braşov	850	1. Sprijinirea şcolii evanghelice pentru fete. 2. Procurarea de burse pentru femei şi fete săseşti nevoiaşe.
23.	Liga băieţilor saşi	1919	Educaţia tineretului, drumetrie în sensul asociaţiei germane „Wandervogel“	38	Autoeducaţia tineretului
24.	Asociaţia de lectură şi sociabilitate (Casina germană)	1827	Braşov şi Țara Bârsei	523	Promovarea şi cultivarea sociabilităţii şi procurarea de literatură modernă

b) Tabel cuprinzând asociaţiile săseşti din Mediaş (consemnate în 1921)

1.	Asociaţia fondului şcolar din Mediaş pentru şcolile evanghelice C.A.	1893	nelimitat	241	Formarea şi administrarea unui fond de către Presbiteriul ev. C. A. din Mediaş pentru subvenţionarea instituţiilor şcolare germane evanghelice
2.	„Cetus“ Şcoala St. L. Roth	necunoscut	Gimnaziile ev. C.A. din Mediaş	72	Instruire autodidactică şi cultivarea vieţii de societate
3.	Asociaţia locală din Mediaş a Asociaţiei generale a femeilor bisericii evanghelice C.A.	1863	Activează în folosul bisericii şi a şcolilor din Mediaş	378	Acţiuni de binefacere (îngrijirea săracilor, ocrotirea copiilor, îngrijirea bolnavilor etc.)
4.	Casina germană	1858	Mediaş	162	Cultivarea sociabilităţii

5.	Agronomia	1871	Elevii de la Școala agricolă din Mediaș	88	Instruirea autodidactică a membrilor și cultivarea sociabilității
6.	Asociația meseriașilor din Mediaș	din 1900 este din nou independentă	Mediaș	421	Promovarea industriei și a meseriilor și cultivarea sociabilității
7.	Corporația meseriașilor din Mediaș	1898	Mediaș	318	
8.	Asociația profesională a calfelor din Mediaș	1887	Mediaș	255	Formarea calfelor prin inițiere profesională, morală și intelectuală, cultivarea cântecului.
9.	Asociația tinerilor comercianți din Mediaș	1897	Mediaș	170	Participă la subvenționarea școlii gremiale de comerț din localitate
10.	Asociația muzicală din Mediaș	1848	Mediaș	243	Cultivarea liedului (prin corurile bărbatești și de femei și mixte) și a muzicii culte.
11.	Asociația săsească de gimnastică din Mediaș	1862	orașul Mediaș și împrejurimi	136	Exercițiul fizic și grija pentru ținuta morală națională
12.	Asociația germană teatrală	1920	Mediaș	115	Promovarea preocupărilor artistice și intelectuale de orice fel
13.	Districtul ordinului Guttempler	1907	Mediaș	120	Combaterea consumului de alcool.
14.	Asociația antialcolicilor	1903	România	30	Combaterea consumului de alcool.
15.	Asociația femeilor germane săsești din Mediaș	1911	Mediaș	16	a) Cuprinderea totalității femeilor germane indiferent de religie; b) educarea femeilor săsești pentru a deveni membre responsabile în viața poporului săsesc.
16.	Asociația agricolă săsească din Transilvania – Asociația locală din Mediaș	1845	Mediaș	174	Dezvoltarea agriculturii
17.	Asociația țăranilor și a muncitorilor din Mediaș	1919	Mediaș	96	Instruire în spiritul etnic (prelegeri), promovarea sociabilității
18.	Asociația pentru înfrumusețarea orașului Mediaș	1920	Mediaș	200	Înfrumusețarea orașului

19.	Pompierii voluntari din Mediaș	1877	Mediaș și împrejurimi	120	Protecție în caz de incendiu și inundații
20.	Liga generală pentru tineretul german din Transilvania – Organizația locală Mediaș	în constituire	Zona locuită de sași în Transilvania		incertă ??
21.	Vecinătățile evanghelice din Mediaș	reorganizate în 1921	Mediaș. Fiecare dintre cele 19 vecinătăți are o sferă de activitate proprie	1600	Prin muncă unită în slujba bisericii și a poporului săsesc, ajutor reciproc, pentru menținerea obiceiurilor săsești, pentru aprofundarea formării spirituale și morale
22.	Garda cetățenească	1907	Mediaș și împrejurimi	70	Combaterea alcoolismului

Satzungen des Siebenbürgisch-sächsischen Landwirtschaftsvereines¹

Name, Zweck und Sitz des Vereines.

§1.

Der Verein führt den Namen „Siebenbürgischer Landwirtschaftsverein“. Sein Zweck ist die Hebung und Förderung des sächsischen Bauernstandes durch Verbesserung und Vervollkommenung des Betriebes der Landwirtschaft in ihrem gesamten Umfange, ferner der Kauf und Verkauf von Erzeugnissen und Bedarfsartikeln der landwirtschaftlichen Betriebe und Industrien, sowie die Vertretung der Angelegenheiten der sächsischen Landwirtschaft.

Der Sitz der Vereinsleitung ist Hermannstadt.

Gliederung des Vereines.

§2.

Die Vereinigung von Vereinsmitgliedern in derselben Ortsgemeinde zu den in §1 angegebenen Zwecken unter Beobachtung der durch die Oberverwaltung herausgegebenen Bestimmungen bildet einen Ortsverein.

Die Vereinigung mehrer Ortsvereine bildet einen Bezirksverein. Welche Orte zu den einzelnen Bezirksvereinen gehören, bestimmt die Oberverwaltung (§§22 und 27).

Die sämtlichen Orts- und Bezirksvereine bilden den Siebenbürgisch-sächsischen Landwirtschaftsverein.

Mitgliedschaft des Vereines.

§3.

Der Verein hat:

a) Ehrenmitglieder.

Die Würde der Ehrenmitgliedschaft wird von der allgemeinen Versammlung des Gesamtvereines über Vorschlag der Oberverwaltung verliehen;

b) Stiftende Mitglieder.

Diese Mitgliedschaft wird über Anmeldung durch die Oberverwaltung verliehen. Die für diesen Mitgliedschaft zu zahlende Summe beträgt wenigstens 500 Lei. Diese Zahlung befreit nicht von der den ordentlichen Mitgliedern vorgeschriebenen Beitragsleistung;

c) Ordentliche Mitglieder (männliche und weibliche Mitglieder).

Über die Aufnahme der ordentlichen Mitglieder entscheidet nach vorheriger Anmeldung der zuständige Ortsverein, bzw. wenn der Aufzu-

¹ Asociația a fost înființată în anul 1864.

nehmende einem bestimmten Ortsverein nicht angehören will, der Bezirksverein, bei dem die Anmeldung erfolgte.

Jedes ordentliche Mitglied muss grossjährig und unbescholten sein.

Den Jahresbeitrag, den das ordentliche Mitglied zu leisten hat, setzt die Oberverwaltung fest.

Auch juristische Personen können in den Verein aufgenommen werden; sie üben ihre Rechte durch ihren rechtmässigen Vertreter aus.

Dauer der Mitgliedschaft.

§4.

Die Mitgliedschaft hört auf:

- a) durch freiwilligen Austritt;
- b) durch den Tod;
- c) durch Ausschliessung.

§5.

Die Ausschliessung eines Mitgliedes erfolgt nach Anhörung des betr. Ortsvereines durch die zuständige Bezirksverwaltung, wenn dasselbe

- a) den Zwecken des Vereines offenbar zuwiderhandelt;
- b) eines Verbrechens oder eines aus Unsittlichkeit oder Gewinnsucht entspringenden Vorgehens oder einer solchen Übertretung durch das Gericht schuldig erkannt wird.

Gegen den Beschluss der Bezirksverwaltung steht die Berufung an die Oberverwaltung offen, die endgültig entscheidet.

Rechte der Mitglieder.

§6.

Alle Mitglieder des Vereines haben das Recht:

- a) an den Versammlungen des Orts- und Bezirksvereines sowie des Gesamtvereines mit Sitz und Stimmrecht teilzunehmen;
- b) die Vereinszeitung und andere vom Verein herausgegebene Druckschriften zu den festgesetzten Preisen zu beziehen;
- c) an anderen den Mitgliedern vom Verein erwirkten Begünstigungen und Vorteilen teilzunehmen;
- d) durch die Fachleute des Vereines im Rahmen der bestehenden Bestimmungen beraten zu werden.

Pflichten der Mitglieder.

§7.

Die Mitglieder des Vereines sind verpflichtet:

- a) die Mitgliedsbeiträge pünktlich zu bezahlen;
- b) die Bestrebungen des Vereines nach Kräften zu unterstützen.

Von den Mitgliedsbeiträgen.

§8.

Der Mitgliedsbeitrag ist von jedem Mitglied bis zum 31. Januar an den Kassier des Ortsvereines oder, falls er keinem Ortsverein angehört, an den

Kassier des Bezirksvereines gegen Ausfolgung einer auf seinen Namen ausgestellten Mitgliedkarte zu bezahlen.

Die eingeflossenen Mitgliederbeiträge hat der Ortsvereinskassier bis spätestens 1. März an den Bezirksverein, dieser bis 1. April an die Oberverwaltung abzuführen. Nach jedem Mitgliede erhalten Orts- und Bezirksvereine einen von der Oberverwaltung zu bestimmenden Betrag.

Verwaltung des Gesamtvereines. §9.

Die Angelegenheiten und Geschäfte des Gesamtvereines werden besorgt:

- a) durch die Hauptversammlung des Vereines;
- b) durch die Oberverwaltung;
- c) durch das Vereinsamt.

Hauptversammlung des Gesamtvereines. §10.

Die Hauptversammlung des Gesamtvereines werden in der Regel jährlich einmal abgehalten.

Eine ausserordentliche Vereinsversammlung muss einberufen werden, wenn von wenigstens 4 Bezirksverwaltungen ein diesbezügliches Verlangen gestellt wird.

Ort und Zeit der Versammlung bestimmt die Oberverwaltung, die die Einladung dazu rechtzeitig in der Vereinszeitung zu veröffentlichen hat.

§11.

Der Entscheidung durch die Hauptversammlung sind vorbehalten:

- a) die Abänderung der Vereinssatzungen;
- b) die Wahl des Präsidenten und des geschäftsführenden Vorstehers;
- c) die Wahl von 15 Mitgliedern der Oberverwaltung und auf Antrag der Oberverwaltung die Wahl von Ehrenmitgliedern;
- d) die Prüfung und Genehmigung der Jahresrechnung des Gesamtvereines;
- e) die Beschlussfassung über die Verwendung der Zinsen des Reservefonds;
- f) die Beschlussfassung über die Verwendung der Zinsen von Stiftungen;
- g) die Verhandlung des Jahresberichtes der Oberverwaltung;
- h) die Verhandlung wirtschaftlicher Fragen (Vorträge);
- i) die Auflösung des Vereines.

§12.

Nicht auf der Tagesordnung stehende Anträge müssen bei der Oberverwaltung wenigstens 14 Tage vor der Versammlung angemeldet werden, um verhandelt werden zu können.

§13.

In den Hauptversammlungen führt der Präsident, im Verhinderungsfalle der geschäftsführende Vorsteher, oder falls beide verhindert sind an der Versammlung teilzunehmen, ein von der Oberverwaltung hiezu bestimmtes Mitglied der Oberverwaltung den Vorsitz. Der von der Oberverwaltung damit betraute Schriftführer hat die Niederschrift anzufertigen.

§14.

Jedes Vereinsmitglied hat das Recht, an den Beratungen und an der Abstimmung in den Hauptversammlungen teilzunehmen. Eine Vertretung von abwesenden persönlichen Mitgliedern findet nicht statt. Juristische Personen üben ihre Rechte durch ihre Vertreter aus (§3. letzter Absatz), sonstige Vertretungen sind unzulässig.

Bei den Beschlussfassungen, als in den Bezirks- und Ortsvereinen entscheidet die unbedingte Stimmenmehrheit der anwesenden Vereinsmitglieder. Wenn bei Wahlen die erste Abstimmung keine unbedingte Stimmenmehrheit herbeiführt, so findet eine zweite Abstimmung nur auf jene zwei Personen statt, welche bei der ersten die verhältnismässige Mehrheit erhielten; bei sodann eintretender Stimmengleichheit entscheidet das Los.

§15.

Anträge auf Abänderung der Vereinssatzungen müssen, um darüber entscheidend beschliessen zu können, der Oberverwaltung wenigstens einen Monat im voraus angezeigt und von dieser auf die Tagesordnung der Hauptversammlung gesetzt werden. Satzungsänderungen bedürfen der Genehmigung durch die Regierung.

Oberverwaltung.

§16.

Die Oberverwaltung besteht aus dem Vereinsamt (§23) und 15 gewählten Mitgliedern, den Vorstehern der Bezirksvereine und den Direktoren der sächsischen Ackerbauschulen.

§17.

Die Vereinsvorsteher und die zu wählenden Mitglieder der Oberverwaltung werden von der Hauptversammlung aus der Mitte der Vereinsmitglieder ohne Rücksicht auf ihren Wohnsitz und Beruf auf 6 Jahre gewählt und zwar in der Weise, dass alle zwei Jahre ein Drittel der gewählten Mitglieder ausscheidet.

Die Ausscheidenden sind wieder wählbar.

§18.

Die Oberverwaltung hat aus ihrer Mitte einen Stellvertreter des geschäftsführenden Vorstehers und den Hauptkassier zu wählen.

§19.

Den Vorsitz in den Sitzungen der Oberverwaltung führt der Präsident oder der geschäftsführende Vorsteher. Die geschäftliche Leitung des Vereines obliegt dem geschäftsführenden Vorsteher.

§20.

Die Oberverwaltung hält in der Regel ihre Sitzungen vierteljährlich, jedoch ist das Vereinsamt verpflichtet, in dringenden Fällen oder auf Wunsch dreier Mitglieder oder über Antrag von vier Bezirksvereinen auch ausserordentliche Sitzungen einzuberufen. Den Einladungen zu den Sitzungen ist die Tagesordnung beizufügen.

Die Oberverwaltung ist berechtigt, ausser den eigenen auch sonstige Fachleute zu den Beratungen zuzuziehen.

§21.

Bei Beschlussfassungen erfolgt die Abstimmung in den Sitzungen der Oberverwaltung mündlich. Bei Wahlen muss schriftlich abgestimmt werden.

Umgültige Beschlüsse fassen zu können, müssen ausser dem Vorsitzer wenigstens 9 stimmberechtigte Mitglieder anwesend sein.

§22.

Die Oberverwaltung als das wichtigste Glied für die Entfaltung einer regen Tätigkeit des Vereines ist berufen und verpflichtet die Tätigkeit des Vereines auf die wahren Bedürfnisse des landwirtschaftlichen Betriebes zu leiten und die Kräfte und Mittel des Vereines auf die wirksamste Art zur Anwendung zu bringen. Sie bringt durch das Vereinsamt die Beschlüsse der Hauptversammlung zur Ausführung, bestimmt den Umfag der einzelnen Bezirksvereine (§27), beruft die ordentlichen und die ausserordentlichen Hauptversammlungen ein, beaufsichtigt die Geschäftsführung der Bezirks- und Ortsvereine, sowie der wirtschaftlichen Unternehmungen des Hauptvereines, unterhält die Verbindung mit anderen Vereinen und vertritt den Verein gegenüber den Behörden. Sie hat das Recht erforderlichenfalls ausserordentliche Versammlungen der Bezirksvereine einzuberufen. Sie stellt die Beamten des Gesamtvereines an, und entscheidet über Gehalte und Pensionierungen, verwaltet das Vermögen des Vereines, prüft die Rechnungen der Fachabteilungen und der Bezirksvereine, stellt den Jahresvoranschlag fest und legt der Hauptversammlung die Jahresrechnung nebst einem Ausweis über den Stand des Vereinsvermögens und dem Geschäftsberichte vor. Dieser soll über alle zur Förderung der Vereinszwecke im Laufe des Jahres getroffenen Anordnungen und deren Erfolge, sowie überhaupt über das Gedeihen des Vereines Auskunft geben.

§23.

Das Vereinsamt besteht aus dem Präsidenten, dem geschäftsführenden Vorsteher, dem Vereinsdirektor, dem ersten Sekretär und dem Hauptkassier des Vereines. Es führt das Siegel des Gesamtvereines mit der Umschrift: „Siebenbürgisch=sächsischer Landwirtschaftsverein“.

§24.

Den Verein vertreten nach aussen der Präsident oder der geschäftsführende Vorsteher und der Vereinsdirektor. Sämtliche Ausfertigungen des Vereines sind vom Präsidenten oder dem geschäftsführenden Vorsteher und dem Vereinsdirektor zu unterzeichnen. Ihre Unterzeichnung ist rechtsverbindlich für den Verein.

Die näheren Aufgaben und die Pflichten der einzelnen Vereinsbeamten werden durch besondere Dienstschriften geregelt.

Das Vereinsamt hat die laufenden Angelegenheiten des Vereines zu erledigen, die Vorlagen für die Sitzungen der Oberverwaltung und der Hauptversammlung des Vereines vorzubereiten und die von diesen gefassten Beschlüsse zur Ausführung zu bringen.

Es hat das Recht Ausgaben bis zum Betrage von 10.000 Lei gegen nachträgliche Genehmigung durch die Oberverwaltung zu machen und in dringenden Fällen, wo die Berufung der ganzen Oberverwaltung untunlich ist, unter Zuziehung von einem von der Oberverwaltung bestimmten Ausschusse über Angelegenheiten des Vereines bindende Beschlüsse zu fassen. Über die auf diese Weise erledigten Angelegenheiten ist der Oberverwaltung in der nächstfolgenden Sitzung Bericht zu erstatten und die nachträgliche Genehmigung anzusprechen.

Fachabteilungen und Sonderausschüsse.

§26.

Zum Zwecke der besseren Pflege einzelner landwirtschaftlicher Betriebszweige setzt die Oberverwaltung nach Bedarf Fachabteilungen und Sonderausschüsse ein und gründet innerhalb des Rahmens des Hauptvereines oder der Bezirks=und Ortsvereine besondere Zweigvereine. Über die Zusammensetzung dieser Fachabteilungen und Sonderausschüsse, bzw. die Bestimmungen für die Zweigvereine wird von Fall zu Fall Beschluss gefasst.

Bezirksvereine.

§27.

Der Gesamtverein gliedert sich in Bezirksvereine.

Jeder Bezirksverein umfasst diejenigen Ortsvereine, die ihm von der Oberverwaltung zugewiesen werden.

Es steht der Oberverwaltung zu nach Anhörung der betreffenden Ortsvereine und Bezirksvereine einen Bezirksverein zu teilen oder mehrere kleinere zu einem zu vereinigen.

§28.

Die Geschäfte der Bezirksvereine besorgen die Bezirksverwaltungen und die Hauptversammlungen der Bezirksvereine.

Die Verwaltung des Bezirksvereines besteht aus dem Vorsteher, seinem Stellvertreter, dem Schriftführer, Kassier und mindestens 9 gewählten Mitgliedern, den Vorstehern der zum Bezirksvereine gehörigen Ortsvereine und den Obmännern der Fachabteilungen des Bezirksvereines.

§29.

Die Mitglieder der Bezirksverwaltung werden von der Hauptversammlung des Bezirksvereines auf 6 Jahre gewählt, jedoch hat jedes 2. Jahr ein Drittel der Mitglieder auszuscheiden. Die Ausscheidenden sind wieder wählbar.

§30.

Die Vorschriften der in den §§10, 12, 14, 20 und 21 enthaltenen Geschäftsordnung für die Sitzung der Oberverwaltung und für die Hauptversammlung gelten auch für die Bezirksverwaltungen und die Hauptversammlungen der Bezirksvereine, jedoch mit der Abänderung in §21, dass die Sitzung einer Bezirksverwaltung schon bei Anwesenheit von 6 Mitgliedern beschlussfähig ist.

§31.

Die Aufgabe der Bezirksvereine besteht namentlich:

a) in der Verbreitung landwirtschaftlicher Fachkenntnisse und der Förderung des landwirtschaftlichen Fortschrittes durch Veranstaltung von Wanderversammlungen, Studienausflügen, Ausstellungen, Anbauversuchen, Probearbeiten mit neuen Maschinen, Verbreitung von gutem Saatgut, Büchersammlungen u. dgl.

b) in der Einrichtung, Erhaltung und Unterstützung von Musterwirtschaften, Musterobstanlagen, Saatzuchten, Zuchtviehweiden, Massnahmen zur besseren Verwertung von landwirtschaftlichen Erzeugnissen, sowie zum Bezüge von landwirtschaftlichen Bedarfsartikeln u. dgl.

c) in der Erstattung von Berichten und Gutachten, der Vorbringung von Wünschen, Anträgen und Beschwerden hinsichtlich der landwirtschaftlichen Zustände des Bezirkes an die Oberverwaltung;

d) in der Verwaltung des Bezirksvereinsvermögens, Prüfung der Jahresrechnungen der Ortsvereine, Förderung der Tätigkeit der Ortsvereine u. dgl.

§32.

Jeder Bezirksverein hält alljährlich in der ersten Hälfte des Kalenderjahres eine ordentliche Hauptversammlung ab.

Gegenstände der Hauptversammlung sind:

a) Wahl der Bezirksverwaltung (§29);

b) Entgegennahme des Jahresberichtes der Bezirksverwaltung;

- c) Prüfung der Jahresrechnung des Bezirksvereines;
- d) Beschlussfassung über solche Gegenstände, durch die das Vermögen des Bezirksvereines dauernd belastet wird;
- e) Verhandlungen landwirtschaftlicher Fachfragen (Verträge).

§33.

Die Bezirksverwaltungen, die in der Regel an einem bestimmten Monatstage ihre Sitzungen halten, haben gleich den in §22 enthaltenen Bestimmungen und im Sinne der in §31 umschriebenen Aufgaben der Bezirksvereine alles zu tun, was der Förderung des landwirtschaftlichen Fortschrittes in dem Bezirke und den Interessen des Bezirksvereines dienlich ist. Besonders überwachen sie die Tätigkeit der Ortsvereine und die Einhebung der Mitgliederbeiträge, prüfen alljährlich deren Jahresrechnungen, legen der Hauptversammlung alljährlich den Bericht über ihre Tätigkeit sowie die Jahresrechnung vor und übersenden diese sowie die Mitgliederbeiträge an die Oberverwaltung. Sie haben das Recht erforderlichenfalls die Einberufung ausserordentlicher Versammlungen der ihrer Aufsicht unterstehenden Ortsvereine zu veranlassen.

§34.

Das Siegel der Bezirksverwaltung hat die Umschrift: „Bezirksverwaltung des Siebenbürgisch=sächsischen Landwirtschaftsvereines in ...“

Ortsvereine.

§35.

Die in einer Gemeinde ansässigen Vereinsmitglieder können auf Grund gegenwärtiger Satzungen und der hierfür von der Oberverwaltung herausgegebenen besonderen Bestimmungen einen Ortsverein bilden, wovon im Wege der betreffenden Bezirksverwaltung der Oberverwaltung durch Einsendung des darüber aufgenommenen Protokolles Mitteilung zu machen ist.

§36.

Die Aufgabe der Ortsvereine besteht hauptsächlich:

- a) in der Veranstaltung landwirtschaftlicher Besprechungen und Le-seabende;
- b) in der Anschaffung von Büchern und Zeitschriften zur gemeinsamen Benützung durch die Mitglieder;
- c) in dem gemeinsamen Bezug von Zuchttieren, Sämereien, Setzlingen, Dünger und Futtermitteln;
- d) in der Anschaffung von landwirtschaftlichen Geräten und Maschinen und deren Ausleihen an die Mitglieder;
- e) in der Einrichtung und Erhaltung von Baum=und Rebschulen, Ausläufen für Jungvieh, Viehweiden, Zuchtstationen;
- f) in der gemeinsamen Verwertung von landwirtschaftlichen Erzeugnissen;
- g) in der Veranstaltung von Kursen, Vorträgen, Studienausflügen;

h) in der Erstattung von Berichten, Gutachten, Vorstellungen an die Bezirks- und Oberverwaltung.

§37.

Es steht den Ortsvereinen frei ausser dem in §3, bzw. dem von der allgemeinen Versammlung festgesetzten Mitgliederbeitrag noch für ausserordentliche Bedürfnisse des Ortsvereines die zeitweise Einhebung ausserordentlicher Beiträge zu beschliessen und von neu eintretenden Mitgliedern die Zahlung einer gering bemessenen Aufnahmegebühr zu verlangen.

§38.

a) Die auf drei Jahre gewählte Ortsvereinsleitung, die aus einem Vorsteher, dem Stellvertreter, Kassier und Schriftführer und mindestens 4 Ausschussmitgliedern besteht, hat bis spätestens 31. Januar jeden Jahres die Mitgliederbeiträge einzuheben und bis spätestens 1. März an die Bezirksverwaltung abzuführen;

b) wenigstens einmal im Jahre – im Laufe des Monats Dezember – eine allgemeine Versammlung der Mitglieder des Ortsvereines einzuberufen, dieser einen Bericht über ihre Tätigkeit im ablaufenden Jahre zu erstatten, die Jahresrechnung zur Prüfung vorzulegen;

c) den Bericht und die geprüfte Jahresrechnung der Bezirksverwaltung bis spätestens 31. Januar jeden Jahres einzusenden;

d) für eine möglichst rege Tätigkeit des Ortsvereines im Sinne der in §36 bezeichneten Aufgaben Sorge zu tragen.

§39.

Das Siegel des Ortsvereines hat die Umschrift: „Landwirtschaftlicher Ortsverein in ...“ zu führen.

Schlichtung strittiger Vereinsangelegenheiten.

§40.

In strittigen Vereinsangelegenheiten zwischen Ortsvereinsmitgliedern entscheidet in erster Reihe der Ortsvereinsausschuss, über Berufung endgiltig die Bezirksverwaltung; zwischen Ortsvereinsmitgliedern und der Ortsvereinsleitung in erster Reihe die Bezirksverwaltung, über Berufung endgiltig die Oberverwaltung; zwischen Bezirksverwaltung und Oberverwaltung ein von der Hauptversammlung des Gesamtvereines zu berufendes Schiedsgericht.

Sämtliche Berufungen haben binnen 15 Tagen nach schriftlich zugestellter Entscheidung, schriftlich zu erfolgen.

Vereinsvermögen.

§41.

Sowohl der „Siebenbürgisch sächsische Landwirtschaftsverein“ (als Gesamtverein), als auch die ihm angehörigen Bezirks- und Ortsvereine besitzen selbständige Vermögenserwerbsfähigkeit. Ihre Vermögen werden

nach Massgabe der einschlägigen Bestimmungen gegenwärtiger Satzungen voneinander abgesondert verwaltet.

Für von den Ortsvereinen übernommene Verpflichtungen kommen die Bezirksvereine nicht auf, ebensowenig kommt für von Ortsvereinen oder von Bezirksvereinen übernommene Verpflichtungen der „Siebenbürgisch=sächsische Landwirtschaftsverein“ auf.

§42.

Der Hauptverein bestreitet seine Bedürfnisse:

1. aus dem Ertragnis seines Vermögens;
2. aus dem Jahresbeiträgen und Stiftungen der Mitglieder;
3. aus dem dem Verein satzungsgemäss zukommenden 10% igen Anteil an dem Reingewinn der von ihm gegründeten Bodenkreditanstalt;
4. aus sonstigen Zuwendungen von Geldinstituten, Körperschaften und Einzelpersonen, sowie aus etwaigen Staatsunterstützungen.

Die verfügbaren Mittel des Vereines sind in der Bodenkreditanstalt nutzbringend anzulegen.

§43.

Wenn sich ein Ortsverein auflöst, nimmt die betreffende Bezirksverwaltung das Vermögen des aufgelösten Ortsvereines in Verwahrung und Nutzniessung. Sollte sich später neuerdings ein Ortsverein in derselben Gemeinde bilden, so ist das in Verwahrung und Nutzniessung genommene Vermögen mitsamt dem Vermögensausweis dem neugebildeten Ortsverein zu übergeben.

Wenn sich ein Bezirksverein auflöst, wird dessen Vermögen von der Oberverwaltung in Verwahrung und Nutzniessung genommen.

Bei einer Auflösung des Gesamtvereines ist dessen Vermögen dem Landeskonsistorium der ev. Landeskirche in Hermannstadt in Verwahrung und zur Nutzniessung für sächsische kulturelle Zwecke zu übergeben.

§44.

Zur Stärkung des Reservefondes ist diesem auch weiterhin noch alljährlich mindestens ein Drittel seiner Zinsen zuzuführen.

Auflösung der Vereine.

§45.

Die Auflösung des Vereines kann nur beschlossen werden, wenn die Oberverwaltung mit Zweidrittelmehrheit einen daraufbezüglichen Antrag in einer mindestens einen Monat vorher nach Hermannstadt eigens hiezu einzuberufenden allgemeinen Vereinsversammlung stellt, und diese Versammlung den Antrag ebenfalls mit einer Mehrheit von Zweidritteln der anwesenden Mitglieder annimmt. Alle Beschlüsse der Hauptversammlung die eine Abänderung der Vereinssatzungen enthalten oder die Auflösung des Vereines und in diesem Falle die Verwendung des Vereinsvermögens betreffen, sind vor der Durchführung zum Zwecke der Bestätigung dem Ackerbauministerium vorzulegen.

Für den Fall als der Verein den in seinen Satzungen festgestellten Zweck und das satzungsgemässige Verfahren, bzw. seinen Wirkungskreis nicht einhält, wird derselbe, insoferne durch die weitere Fortsetzung seiner Tätigkeit der Staat oder das Vermögen der Vereinsmitglieder gefährdet würde, durch die kön. Regierung eingestellt und nach dem Ergebnisse der nach der Einstellung anzuordnenden vorschriftsmässigen Untersuchung auch endgültig aufgelöst oder unter Umständen zur pünktlichen Einhaltung der Satzungen bei sonstiger Auflösung verpflichtet.

Arhivele Statului Sibiu, fond Consiliul Național Săsesc, nr. 19.

Traducere

Statutul Asociației agricole săsești din Transilvania

Numele, scopul și sediul asociației.

§1.

Asociația poartă denumirea „Asociația agricolă săsească din Transilvania”. Scopul acesteia constă în ridicarea și promovarea țăranimii săsești prin îmbunătățirea și perfecționarea agriculturii, în cumpărarea și vânzarea produselor și a articolelor de primă necesitate pentru activitatea agricolă și industrie și în reprezentarea problemelor agriculturii săsești.

Conducerea asociației își are sediul în Sibiu.

Structura asociației.

§2.

Unificarea membrilor asociației dintr-o localitate cu scopul prevăzut în §1 și prin respectarea dispozițiilor elaborate de conducere constituie o asociație locală.

Unificarea mai multor asociații locale formează o asociație cercuală. Conducerea asociației decide localitățile ce fac parte din asociațiile cercuale (§22 și 27).

Totalitatea asociațiilor locale și cercuale constituie Asociația agricolă săsească din Transilvania.

Calitatea de membru al asociației.

§3.

Asociația are:

a) Membri de onoare.

Această calitate se acordă la propunerea conducerii de către adunarea generală a asociației;

b) Membri fondatori.

Această calitate se conferă prin anunțarea de către conducerea asociației. Suma care trebuie plătită pentru obținerea acestei calități trebuie să fie de cel puțin 500 lei. Plata acestei sume nu exclude achitarea cotizației ce revine oricărui membru;

c) Membri titulari (bărbați și femei).

Membrii ordinari sunt acceptați prin decizia asociației locale la solicitarea prealabilă a acestora, iar dacă solicitantul nu dorește să facă parte dintr-o anume asociație locală, primirea se face de către asociația cercuală la solicitarea acestuia.

Fiecare membru titular trebuie să fie major și fără antecedente judiciare.

Conducerea asociației stabilește contribuția anuală pe care trebuie s-o achite fiecare membru titular.

Și persoane juridice pot fi primite în asociație, acestea își exercită dreptul lor prin reprezentantul legal.

Durata calității de membru

§4.

Calitatea de membru încetează:

- a) prin retragerea la cerere,
- b) prin deces,
- c) prin excludere.

§5.

Excluderea unui membru se face de către conducerea asociației cercuale după audierea (conducerii) asociației locale din care face parte respectivul, dacă acesta:

- a) acționează în mod vădit împotriva scopurilor urmărite de asociație;
- b) dacă instanța îl declară vinovat de săvârșirea unui delict sau de o faptă ce dovedește imoralitate sau sete de câștig.

Împotriva deciziei conducerii cercuale se poate face apel la conducerea asociației, al cărei verdict este definitiv.

Dreptul membrilor

§6.

Toți membrii asociației au dreptul:

- a) de a participa cu drept de vot la adunările locale și cercuale precum și la cele ale asociației generale;
- b) să comande ziarul și diferite lucrări editate de asociație la prețurile stabilite;
- c) să profite de favorizările și avantajele obținute de asociație;
- d) să beneficieze de consultanță din partea specialiștilor asociației în limitele precizărilor existente.

Obligațiile membrilor

§7.

Membrii asociației sunt obligați:

- a) să achite la termen cotizația de membru;
- b) să sprijine după puteri străduințele asociației.

Cotizațiile membrilor.

§8.

Fiecare membru este obligat să-și achite cotizația până la data de 31 ianuarie la casierul asociației locale, sau dacă nu face parte dintr-o asociație locală, la casierul asociației cercuale în baza carnetului de membru eliberat pe numele respectivului.

Casierul asociației locale are datoria să predea banii rezultați din încasarea cotizațiilor până cel târziu la 1 martie către asociația cercuală, iar casierul asociației cercuale va preda banii conducerii asociației până la 1 aprilie. Asociațiile locale și cercuale vor beneficia pentru cotizațiile fiecărui membru de o anumită sumă din partea conducerii asociației.

Administrarea asociației generale.

§9.

Cu problemele și afacerile asociației generale se ocupă:

- a) adunarea generală a asociației;
- b) conducerea asociației;
- c) oficiul asociației.

Adunarea generală a asociației.

§10.

Adunarea generală a Asociației agricole săsești din Transilvania are loc anual.

O adunare generală extraordinară trebuie convocată, dacă solicitarea vine din partea administrațiilor a cel puțin patru cercuri.

Conducerea asociației generale fixează locul și data adunării și va publica invitația în ziarul propriu în timp util.

§11.

Adunarea generală își rezervă dreptul deciziei în:

- a) modificarea statutelor;
- b) alegerea președintelui și a conducătorului girant;
- c) alegerea administrației superioare constând din 15 membri și la solicitarea administrației superioare alegerea membrilor de onoare;
- d) verificarea și aprobarea bilanțului financiar anual al asociației generale;
- e) decizia în modul de folosire a dobânzilor rezultate din fondul de rezervă;
- f) decizia în folosirea dobânzilor obținute de pe urma donațiilor;
- g) dezbaterile rapoartelor anuale ale administrației superioare;
- h) discutarea problemelor economice (prelegeri);

i) desființarea asociației;

§12.

Propunerile care nu se află pe ordinea de zi trebuie anunțate administrației superioare cu cel puțin 14 zile înaintea adunării pentru a putea fi dezbătute.

§13.

Adunările generale sunt conduse de către președinte, în cazul în care acesta este împiedicat să participe, de conducătorul girant, sau în absența ambilor de un membru al administrației superioare desemnat de aceasta. Secretarul adunării generale este însărcinat de administrația superioară cu întocmirea procesului verbal.

§14.

Fiecare membru al asociației are dreptul de a participa la dezbateri și votare în cadrul adunării generale. Membrii asociației care absentează nu pot fi înlocuiți prin reprezentanți. Persoanele juridice își exercită drepturile prin reprezentati (§3), alte înlocuiri nu se admit.

În luarea deciziilor de către asociațiile cercuale și locale hotărăște majoritatea voturilor obținute de la membrii prezenți. Dacă la alegeri primul scrutin de vot nu întrunește majoritatea voturilor, are loc al doilea scrutin pentru primele două persoane care au obținut în primul tur majoritatea de voturi; în cazul parității se trage la sorți.

§15.

Solicitările de schimbare a statutelor trebuie anunțate administrației superioare cu cel puțin o lună înainte pentru a se trece pe ordinea de zi a adunării generale în vederea luării unor decizii.

Modificarea statutelor trebuie aprobată de guvern.

Administrația superioară.

§16.

Administrația superioară este formată din oficiul asociației (§23), din 15 membri aleși, din președinții asociațiilor cercuale și directorul Școlii agricole săsești.

§17.

Președinții asociațiilor și membrii ce vor fi aleși în administrația superioară sunt selectați de adunarea generală din rândul membrilor asociației fără deosebire de locul de domiciliu și meserie pe durata de 6 ani, în așa fel, încât o treime din membrii aleși sunt înlocuiți din 2 în 2 ani.

Cei eliminați pot fi realeși.

§18.

Administrația superioară alege din mijlocul ei pe locțiitorul conducătorului girant și pe casierul principal.

§19.

Conducerea ședințelor administrației superioare este asigurată de președinte sau de conducătorul girant. Conducerea afacerilor asociației revine conducătorului girant.

§20.

Administrația superioară ține în mod obișnuit patru ședințe anual, dar oficiul asociației este obligat să convoace ședințe extraordinare în cazuri urgente sau la solicitarea a trei membri sau a patru asociații cercuale. Invitația de a participa la ședințe trebuie să fie însoțită de ordinea de zi.

Administrația superioară este îndreptățită să atragă pentru consultații afară de specialiștii proprii și pe alți specialiști în domeniu.

§21.

În luarea deciziilor votarea se face prin vot simplu în ședințele administrației superioare. La alegeri se votează în scris.

Pentru ca decizia să poată căpăta valabilitate este necesară prezența președintelui și a cel puțin 9 dintre membrii cu drept de vot.

§22.

Administrația superioară ca cea mai importantă verigă în desfășurarea unei activități animate a asociației este chemată și obligată să conducă activitatea asociației în sensul adevăratelor imperative ale producției agricole și să folosească forțele și mijloacele asociației în modul cel mai eficient. Astfel se vine în întâmpinarea realizării deciziilor luate de adunarea generală prin oficiul asociației, se stabilește perimetrul fiecărei asociații cercuale (§27), administrația superioară convoacă adunările generale și extraordinare, supraveghează conducerea afacerilor din asociațiile cercuale și locale, precum și acțiunile economice ale asociației centrale, întreține relații cu alte asociații și reprezintă asociația în fața autorităților. Are dreptul să convoace – în caz de necesitate – adunarea asociațiilor cercuale. Angajează funcționarii asociației generale și decide asupra salariilor și a pensionărilor, administrează averea asociației; examinează situațiile financiare ale asociațiilor cercuale, stabilește bugetul anual și prezintă adunării generale bilanțul anual însoțit de o situație asupra averii asociației și raportul de activitate. Acesta trebuie să relateze despre dispozițiile luate pentru promovarea scopurilor urmărite de asociație în anul respectiv și rezultatele obținute, precum și despre bunul mers al asociației în general.

Oficiul asociației.

§23.

Oficiul asociației este format din președinte, conducătorul girant, directorul asociației, primul secretar și casierul principal al asociației. Dispune de un sigiliu al asociației generale cu inscripția „Asociația agricolă săsească din Transilvania“.

§24.

Asociația este reprezentată în afară de președintele său sau de conducătorul girant și directorul asociației. Toate documentele asociației vor fi semnate de președinte sau conducătorul girant respectiv directorul asociației. Semnătura acestora este obligatorie din punct de vedere juridic pentru asociație.

Obligațiile și îndatoririle de serviciu ale funcționarilor din asociație se stabilesc prin instrucțiuni de serviciu separate.

§25.

Oficiul asociației rezolvă problemele curente ale asociației, pregătește documentele pentru ședințele administrației superioare și ale adunării generale ale asociației și se îngrijește de realizările deciziilor luate în cadrul celor două fronturi.

Are dreptul să facă cheltuieli până la suma de 10.000 lei prin obținerea ulterioară a avizului din partea administrației superioare sau în cazuri urgente, când convocarea administrației superioare este imposibilă, și să ia decizii prin consultarea comitetului pentru afacerile asociației numit de administrația generală. Despre cazurile rezolvate pe această cale se va redacta un raport prezentat în ședința proximală a administrației superioare solicitându-se aprobarea ulterioară.

Secții și comitete speciale.

§26.

Administrația superioară înființează după necesitate secții și comitete speciale pentru o mai bună supraveghere a sectoarelor agricole în cadrul asociației generale sau ale celor cercuale și locale. Componenta acestor secții și comitete speciale, respectiv desemnarea pentru asociațiile cercuale se stabilește de la caz la caz.

Asociațiile cercuale.

§27.

Asociația generală se împarte în asociații cercuale. Fiecare asociație cercuală în parte cuprinde asociațiile locale care i-au fost repartizate de către administrația generală.

Administrația generală are dreptul, după audierea asociațiilor locale și cercuale de a diviza o asociație cercuală sau s-o mărească prin unificarea mai multor asociații mici.

§28.

Afacerile asociațiilor cercuale cad în grija administrațiilor cercuale și a adunării generale ale asociațiilor cercuale.

Administrația asociațiilor cercuale se compune din președinte, locțiitorul acestuia, secretar, casier și cel puțin 9 membri aleși, de asemenea din președinții asociațiilor locale care constituie asociația cercuală și din conducătorii secțiilor asociației cercuale.

§29.

Membrii administrației cercuale se aleg pe durata de 6 ani de adunarea generală a asociației cercuale, cu mențiunea că o treime din membri sunt înlocuiți la un interval de 2 ani. Aceștia au dreptul să fie realeși.

§30.

Dispozițiile cuprinse în §10, 12, 14, 20 și 21 cu privire la modul de desfășurare a ședințelor administrației superioare și a adunării generale sunt valabile și pentru administrația cercuală și adunările generale ale acesteia.

§31.

Atribuțiile asociațiilor cercuale constau în:

a) răspândirea cunoștințelor de specialitate în domeniul agriculturii și în promovarea progresului agricol prin organizarea de adunări itinerante, excursii de documentare, expoziții, experimente de însămânțare, lucrări experimentale cu utilaje noi, răspândirea sămânței selecționate, procurarea de literatură de specialitate și altele asemănătoare.

b) în amenajarea, întreținerea și sprijinirea gospodăriilor model, a pomiculturii, cultivarea cerealelor pentru sămânță, pășuni pentru animale de prăsilă, să ia măsuri pentru o mai bună valorificare a produselor agricole, precum și pentru procurarea articolelor agricole de primă necesitate etc.

c) în întocmirea rapoartelor și acordarea avizelor, în expunerea doleanțelor, propunerilor și plângerilor către administrația generală cu privire la situația agriculturii din cercul respectiv;

d) în administrarea averii asociației cercuale, examinarea bilanțurilor anuale ale asociațiilor locale, promovarea activității asociațiilor locale etc.

§32.

Fiecare asociație cercuală organizează în prima jumătate a anului o adunare generală ordinară.

Obiectivele adunării generale sunt:

a) alegerea administrației cercuale (§29);

b) primirea raportului anual de activitate din partea administrației cercuale;

c) examinarea bilanțului anual al administrației cercuale;

d) luarea unor decizii asupra acelor obiective care împovărează constant averea asociației cercuale;

e) dezbaterăa unor probleme agricole de specialitate (contracte).

§33.

Administrațiile cercuale, care își țin ședințele de obicei într-o anumită zi din lună, trebuie să facă totul pentru promovarea progresului agricol în cercul respectiv și să servească intereselor asociației cercuale conform precizărilor din § 22 și §31. Acestea supraveghează în mod deosebit activitatea asociațiilor locale, încasarea taxelor de membru, examinează anual bilanțurile, prezintă anual adunării generale un raport de activitate și un bilanț contabil, iar acestea, împreună cu cotizațiile membrilor, vor fi trimise administrației superioare. Administrațiile cercuale au dreptul să convoace, în caz de necesitate, adunarea generală extraordinară a asociațiilor locale care se află în subordinea lor.

§34.

Sigiliul administrației cercuale poartă inscripția „Administrația cercuală din a Asociației agricole săsești din Transilvania“.

Asociațiile locale.

§35.

Membrii asociației care trăiesc într-o comună se pot constitui într-o asociație locală în conformitate cu prezentul statut și cu precizările special elaborate în acest sens de către administrația superioară; procesul-verbal de constituire va fi transmis de administrația cercului din care face parte localitatea respectivă către administrația superioară.

§36.

Sarcinile asociațiilor locale constau în principal în următoarele:

- a) organizarea unor dezbateri pe teme agricole și seri de lectură;
- b) procurarea unor cărți și reviste de specialitate de care să beneficieze toți membrii;
- c) aprovizionarea cu animale de prăsilă, sămânță, răsaduri, îngrășă-minte și furaje pentru toți membrii;
- d) procurarea utilajelor și mașinilor agricole și împrumutarea acestora către membrii asociației;
- e) înființarea și întreținerea unor școli pomicole și viticole, locuri libere pentru vite cornute tinere, pășuni pentru animale, stații pentru animale de prăsilă;
- f) valorificarea comună a produselor agricole;
- g) organizarea de cursuri, prelegeri, excursii de documentare;
- h) întocmirea rapoartelor, avizarea și prezentarea acestora către ad-ministrația cercului și cea superioară.

§37.

Asociațiile locale au dreptul să hotărască încasarea unor sume extra-ordinare pe o perioadă limitată, excepție fac §3 respectiv contribuția de

membru stabilită de adunarea generală, și să perceapă de la noii membri o taxă redusă de înscriere.

Sarcini

§38.

a) Conducerea asociației locale aleasă pe trei ani, compusă dintr-un președinte, un locțiitor, un casier, un secretar și cel puțin 4 membri din comitet, este obligată să încaseze până cel târziu la data de 31 ianuarie ale fiecărui an contribuția membrilor și s-o predea până cel târziu la 1 martie către administrația cercului;

b) este obligată să convoace cel puțin odată pe an – în cursul lunii decembrie – o adunare generală a tuturor membrilor din asociația comunei respective, să prezinte în cadrul acesteia o dare de seamă asupra activității desfășurate în anul respectiv și să înfățișeze spre examinare bilanțul contabil;

c) va trimite administrației cercului până cel târziu la 31 ianuarie raportul de activitate și bilanțul;

d) să se îngrijească de o activitate rodnică din partea asociației locale în sensul celor prevăzute de §36.

§39.

Sigiliul asociației locale poartă inscripția: „Asociația agricolă – Asociația locală din ...”.

Aplanarea neînțelegerilor din asociație.

§40.

În chestiuni litigioase dintre membrii asociației locale cu referire la chestiuni privind asociația decide în primă instanță comitetul asociației locale, în caz de apel hotărăște administrația cercului, litigiile dintre membrii asociației locale și conducerea asociației locale se judecă în primă instanță de administrația cercului iar în caz de apel de administrația superioară; neînțelegerile dintre administrația cercului și cea superioară se vor judeca de un arbitraj desemnat în acest caz de adunarea generală a întregii asociații.

Toate convocările se vor face în scris în termen de 15 zile de la comunicarea scrisă a sentinței.

Averea asociației.

§41.

Atât „Asociația agricolă săsească din Transilvania” (ca asociație generală), cât și asociațiile cercuale și locale ce-i aparțin au dreptul să dețină avere proprie. Aceasta este separat administrată, conform precizărilor din prezentul statut.

Asociațiile cercuale nu răspund pentru obligațiile asumate de asociațiile locale, de asemenea „Asociația agricolă săsească din Transilvania” nu-și ia această răspundere față de asociațiile locale sau cercuale.

§42.

Asociația generală își acoperă cheltuielile din:

1. venitul averii proprii;
2. taxele de membru și donații ale membrilor asociației;
3. partea de 10% ce-i revine din venitul net al băncii Bodenkredit fondată de asociație;
4. donații din partea instituțiilor bancare, a asociațiilor și persoanelor particulare, precum și subvenții primite din partea statului.

Banii de care dispune asociația trebuie depuși cu folos la Bodenkredit.

§43.

La desființarea unei asociații locale, administrația cercului din care face parte aceasta va prelua întreaga sa avere în păstrare și uzufruct. Dacă mai târziu se va reînființa în aceeași localitate o nouă asociație, întreaga avere se va restitui acesteia.

În cazul în care se va desființa asociația cercuală, averea acesteia va intra în păstrarea și uzufructul administrației superioare.

La desființarea întregii asociații, averea va intra în posesia Consistoriului evanghelic C.A. din Sibiu în condițiile mai sus menționate și va fi destinată scopurilor culturale săsești.

În scopul creșterii acestui fond de rezervă i se vor adăuga anual cel puțin o treime din dobânzile rezultate.

Desființarea asociației.

§45.

Desființarea asociației se poate hotărî numai dacă două treimi din majoritatea administrației superioare înaintează o cerere în acest sens către adunarea generală cu cel puțin o lună înainte de convocarea acesteia la Sibiu, și dacă această propunere este acceptată cu o majoritate de două treimi din rândul membrilor prezenți. Toate deciziile adunării generale care vizează modificarea statutelor sau desființarea asociației și în acest caz modul de întrebuințare a averii acesteia se vor înainta Ministerului agriculturii pentru a fi avizate înainte de a intra în vigoare.

Supravegherea din partea statului.

§46.

În eventualitatea în care asociația nu va respecta scopul stabilit prin statut și procedura statutară, respectiv raza de acțiune, atunci aceasta va fi desființată de către guvernul regal dacă prin continuarea activității ar aduce prejudicii statului sau averii membrilor săi, iar comisia de cercetare instituită după sistarea activității va decide după caz, fie desființarea ei fie atenționarea asupra respectării stricte a prevederilor statutare, în caz contrar va fi desființată.

1921, București. Circulara nr. 56313 emisă de Ministerul Instrucțiunii – Secția Învățământului Particular privind organizarea serbărilor particulare cu elevi de diferite confesiuni.

MINISTERUL INSTRUCȚIUNII
Secția Învățământului Particular
BUCUREȘTI

No. 56313

Cu ocazia serbărilor școlare organizate de școlile particulare s-a constatat că programele cuprind și subiecte (poezii, cântece, piese de teatru) în limba maternă a copiilor de diferite confesiuni.

Pentru ca Ministerul să poată lua cunoștință din vreme de conținutul lor, vi se pun în vedere următoarele:

1. Imnul regal să fie cântat numai în limba românească;
2. Programele festive în limba maternă a minorităților confesionale să fie însoțite și de textul în românește;

3. Aceste programe le veți înainta ministerului din vreme însoțite de traducerile textului fiecărui subiect, pentru a se decide asupra aprobării lor.

MINISTRU
ss. G.n. Ionescu

Director General
ss. Petre Popescu

Școala primară de băieți „Istraelito-Română Arnold și Charlotte“
M. Reintraub – Târgu Neamț

Arhivel Statului Neamț, fond Școala izraelito-română de băieți „Arnold și Charlotte“, Târgu Neamț, dosar 46/1920, f. 38.

1921, București. Răspunsul dat de Ministerul Cultelor și Artelor la Apelul adresat Guvernului român de Comitetul American pentru Drepturile Minorităților Religioase în care se arată că Guvernul român a respectat drepturile tuturor confesiunilor religioase din țară.

R O M Â N I A
MINISTERUL
CULTELOR ȘI ARTELOR
Direcția Generală a Cultelor
Nr. 32516

Domnule Ministru,

Răspunzând adresei dumneavoastră din 12 iunie a.c., Nr. 19968/1921, cu care ne trimiteți Apelul adresat Guvernului român de „Comitetul

American pentru Drepturile Minorităților Religioase“, avem onoarea a vă ruga să binevoiți a aduce la cunoștință numitului Comitet, că în statul român Constituția asigură absolută libertate religioasă și liberul exercițiu al tuturor cultelor.

Călăuzit de acest spirit de largă toleranță al Constituției române, Ministerul Cultelor a respectat tuturor confesiunilor din ținuturile alipite toate drepturile ce le-au avut în fosta Monarhie austro-ungară, și le-a lăsat neștirbită autonomia avută până acum.

Guvernul român însă, nu numai că a acordat acestor biserici libertate absolută, ci dintru început a căutat și o apropiere către ele, și după ce capii lor au depus jurământul de fidelitate către M. Sa Regele, recunoscându-se astfel cetățeni ai statului român, acest minister s-a silit cu toată sinceritatea, ca legăturile astfel stabilite să se mențină cât se poate mai amicale.

Credincioșii acestor biserici au fost tratați totdeauna ca orice alt cetățean român, iar după depunerea jurământului din partea episcopilor, bisericile au fost împărțite din partea statului și cu ajutoare materiale în același grad ca și Biserica Ortodoxă Română.

Pe timpul de la 1 iulie 1920 până la 31 martie 1921, Biserica Ortodoxă Română din Transilvania, care are 1776 preoți, a primit pentru salarizarea preoțimii, a centrelor episcopoești, școlilor teologice, preoților invalizi, văduvelor și orfanilor de preot, suma de 10.726.433 lei.

Pe același timp și bisericile neortodoxe din Transilvania au primit aceleași ajutoare și după aceleași norme, anume:

- 1). Biserica greco-catolică română cu 1570 preoți
a primit 7.838.045 lei
- 2). Biserica romano-catolică cu 610 preoți
a primit 2.763.027 lei
- 3). Biserica reformată cu 867 preoți
a primit 4.225.797 lei
- 4). Biserica unitară cu 112 preoți
a primit 823.684 lei
- 5). Biserica saxonă luterană cu
166 preoți a primit 3.000.000 lei.

Precum se poate constata din aceste date, statul român e condus de cea mai largă libertate față de bisericile neortodoxe și nu face nici o deosebire între ele și Biserica Ortodoxă Română.

Referitor la singuraticile puncte din apelul Comitetului American, întrucât ele privesc Ministerul Cultelor, avem onoarea a vă comunica următoarele:

La punctul 2). În centrele episcopoești unde s-a întâmplat ca autoritățile să rechiziționeze de la biserici și respectiv, de la preoți sau funcționari bisericești, locuințe pe seama ofițerilor sau funcționarilor statului, în toate cazurile, care au fost aduse la cunoștință acestui minister, ministerul a intervenit ca locuințele rechiziționate să fie evacuate.

La punctul 4). Toate institutele pentru educația preoților, existente mai înainte, funcționează și acum netulburate, și au fost împărțite și cu însemnate ajutoare materiale, cuprinse în sumele indicate mai sus, pentru salarizarea profesorilor și superiorilor. Studenților acestor institute teolo-

gice, Ministerul le-a făcut toate ușurințele posibile, între altele acordându-se scutire de serviciu militar și reducere cu 50% pe căile ferate, întocmai așa ca și studenților în teologie români ortodocși.

La punctul 6). Deși în împrejurările excepționale de viață, în care trăim astăzi, sub masca propagandei religioase se manifestă uneori tendințe subversive cuprinzând agitații contra statului român, cu toate acestea, toate bisericile neortodoxe se bucură de o liberă manifestare a credinței și de o liberă propagandă, fără nici o restricție. Au deplină libertate în comunicarea cu toate parohiile și instituțiile lor religioase culturale, și-au ținut și își țin nestânjenite congresele și sinoadele pentru dezbaterea afacerilor religioase. De asemenea toate reuniunile de caracter social și pentru promovarea pietății, organizate în cadrul bisericilor, există și acum și își continuă neîmpiedicate activitatea. Toleranța guvernului român față de bisericile străine e atât de mare, că în bisericile ungurești de pe întreg teritoriul alipit la Regatul Român, contrar datinei de sub stăpânirea maghiară, în fiecare duminică și sărbătoare la toate serviciile divine se cântă în mod demonstrativ imnul statului maghiar, fără a fi conturbați de nimeni. Ministerul a acordat și sectelor baptiste și adventiste libertatea cultului și propaganda ideilor lor religioase, întrucât nu ating bunele moravuri și ordinea publică.

La punctul 7). Toate bisericile se folosesc de limba lor proprie nu numai în practicarea cultului religios, ci și în administrația bisericească. Limba de propunere în institutele teologice ale diferitelor confesiuni neromânești e și în prezent tot limba maghiară. Ce e mai mult, unele episcopii ungurești, catolice și protestante, se folosesc până în prezent de limba maghiară, chiar și în corespondența cu acest minister.

La punctul 8). Dacă unii preoți și oficiali ai bisericilor neromânești au fost arestați, aceasta nu s-a făcut din intoleranță religioasă sau pentru sentimentele lor naționale ungurești, nici pentru simpla neacceptare a cetățeniei statului român, ci fiindcă s-au făcut vinovați de delikte grave contra acestui stat, conspirând contra integrității lui.

Primiți, vă rog, Domnule Ministru, asigurarea deosebitei noastre considerațiuni.

MINISTRU,
(ss) Octavian Goga

Director General,
(ss) Dr. P. Ionescu

Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, dosar 14/1921, vol I, f. 558-559.

1921, București. Consiliul de administrație al Societății Generale de Construcții și Lucrări Publice.

SOCIETATEA GENERALĂ DE CONSTRUCȚIUNI ȘI LUCRĂRI PUBLICE SOCIETATE ANONIMĂ

CAPITAL SOCIAL LEI 60.000.000 – PRIMA EMISIUNE LEI 20.000.000

BUCUREȘTI

4, STR. PARIS, PALATUL BĂNCII MARMOROSCH BLANK & Co.

ETAJUL AL III-LEA

Studiază și execută proiecte tehnice de orice natură. Ia în antrepriză executarea sau în concesiune exploatarea oricărui fel de construcțiuni și lucrări publice. Exploatează brevete de invențiuni de orice natură. Expertizează, recepționează, controlează și verifică orice fel de instalațiuni tehnice și industriale.

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE:

Președinte: **DI Constantin Olănescu**, Inginer Diplomat al Școlii Centrale din Paris, fost Ministru.

Vice Președinte: **DI Mauriciu Blank**, Administrator Delegat al Băncii Marmorosch Blank & Co. Soc. Anon.

Membrii: **DI Alexandru Periețeanu**, Inginer, Inspector-General, **DI N. Vasilescu-Karpen**, Inginer, Inspector-General, Profesor la Școala Națională de Poduri și Șosele.

DI Aristide Blank, Director al Băncii Marmorosch Blank & Co. Soc. Anon.

DI Emanoil R. Samitca, Inginer, Diplomat al Școlii Centrale din Paris.

Censori: **Dnii Inginer Șef Victor Em. Bruckner**
Inginer Șef **Șerban Ghica**.

Censori Supleanți: **Dnii Ioan Flachs**.

I. Bădulescu.

Petre Herescu.

Nicolae Tabacovici.

Alexandru Cantuniari.

Director-Delegat: **DI Em. R. Samitca**, Inginer Diplomat al Școalei Centrale din Paris.

Anuarul general al României Mari, ediția IX 1920-1921, București.

1921, **București**. Consiliul de administrație al Băncii pentru comerț și industrie „Transsylvania“.

„TRANSSYLVANIA“
BANCA PENTRU COMERȚ ȘI INDUSTRIE
 BANK FÜR HANDEL UND GEWERBE
BUCUREȘTI
 STR. BANCA NAȚIONALĂ, 4

Operațiuni:

Primește depuneri spre fructificare;
 Scontează cambii, mandate, titluri ieșite la sorți și cupoane;
 Fondează și finanțează întreprinderi comerciale, industriale și economice existente sau ce se vor înființa;
 Primește efecte în depozit și sume în cont curent;
 Face împrumuturi pe gaj comercial, acte autentice, depozite de mărfuri și cereale;
 Cumpără, vinde și dă împrumuturi pe titluri și efecte publice;
 Cumpără și vinde trate, cecuri și vărsăminte interne sau asupra străinătății.

Wirkungskreis:

Uebernimmt Spareinlagen zur Verzinsung;
 Escomptiert Wechsel, Mandate verlorste Wertpapiere u. Zinsabschnitte;
 Gründet und finanziert bereits bestehende oder neu zu schaffende Handels – Gewerbe, oder wirtschaftliche Unternehmungen;
 Uebernimmt Wertpapiere in das Depot u. Beträge in laufende Rechnung;
 Gibt Darlehen auf commerciale, Gagen, verborgte Akten, auf Waren und Getreide Depots;
 Kauft verkauft und belehnt Titres und öffentliche Wertpapiere;
 Kauft und verkauft Tratten sowie Schecks und Ueberweisungen auf das In-und Ausland.

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE
VERWALTUNGSRAT

PREȘEDINTE: domnul Dr. Adolf Frank, *medic*

VICE-PREȘEDINTE: Domnul Franz Schmidts, *arhitect*

ADMINISTRATORI: Domnul Anton Esser, *inginer*

DELEGAȚI: Domnul Ernst Schmidts, *arhitect* – Domnul Adalbert Rositzky, *director com.*

MEMBRI: Domnul Josef. E. Engelleiter, *industriaș* – Domnul Johann Franz, *fabricant* – Domnul Viktor Jakobi, *farmacist* – Domnul Emil Schuster, *farmacist* – Domnul Carol Gagel, *comerciant*.

DIRECTOR: Domnul Friedrich S. Bendeck.
CENSORI: Domnul Georg Hermann, *rentier* – Domnul Josef Dudacek, *comerciant* –
Domnul Fritz Laurentzy, *fabricant*.

Anuarul general al României Mari, ediția IX, 1920-1921, București.

87

1921, București. Consiliul de administrație al Băncii generale
a Țării Românești.

BANCA GENERALĂ A ȚĂRII ROMÂNEȘTI

Capital Lei 60.000.000

Rezerve Lei 47.305.000

Sucursale în:

PLOIEȘTI – BRĂILA – GALAȚI – CRAIOVA
CONSTANȚA – GIURGIU și TURNU-MĂGURELE

Primește depuneri spre fructificare în cont curent.

– Acordă avansuri pe efecte, mărfuri și cereale.

– Face plăți asupra străinătății, liberând cecuri și scrisori de credit.

– Serviciu special pentru Casa de Economie cu casete. – Încasează și
scontează cupoane și titluri precum și efecte asupra României și străină-
tății. – Serviciu special pentru emisiuni de acțiuni. – Finanțări și partici-
pări la afaceri comerciale și industriale.

Face orice operațiuni de Bursă.

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE:

PREȘEDINTE:

C. Râmniceanu Manolescu

VICE-PREȘEDINȚI:

Barbu Știrbey – Jacques M. Elias

MEMBRI:

Mișu Antonescu – Victor Antonescu – G. Alberti – Jean Callimachi –
Dr. I. Costinescu – Henri Catargi – Dr. G. D. Creangă – C. G. Dissescu –
I.G. Duca – Alex. Hurmuzachi – Teofil Joncu – I.M. Mitilineu –
Comandor Carlo Orsi – Ing. Pennescu-Kertsch

Anuarul general al României Mari, ediția IX, 1920-1921, București.

1921, București. Consiliul de administrație al Societății Anonime „Româno-Minieră”.

MICA

Societate Anon. ROMANA MINIERA

BUCUREȘTI, Str. General Berthelot, 10

CAPITAL SOCIAL DEPLIN VARSAT LEI 21.000.000

Exploatarea importantelor zăcămintele de mică din Județele Vâlcea și

Gorj

Societatea „Mica” se interesează la ori ce întreprinderi miniere din țară și străinătate.

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE

PREȘEDINTE

Domnul General A. AVERESCU, *fost ministru*

VICE PREȘEDINTE

Domnul D. GRECIANU, *fost ministru* – Domnul Gen. COANDA, *fost ministru*

ADMINISTRATORI DELEGAȚI

Domnul Dr. C. V. MALTEZEANU, *Directorul General al Băncii Sindicatului Agricol Jalomitz.*

Domnul Ing. I. GIGURTU, *Directorul Societății Române de Industrie și Comerț.*

MEMBRI

Domnul C. ARGETOIANU, *fost ministru* – Domnul C. C. ARION, *fost Ministru*

Domnul N. SEULESCU, *fost ministru* – Domnul Rudolf BRANDSCH, *deputat.*

Domnul Paul TEODORU, *fost Secretar General al Ministerului de Interne.*

Domnul N. N. MURGASEANU, *deputat, fost Secretar Gen. al Minist. de Finanțe.*

Domnul Dr. Ștefan CAZIMIR, *Avocat fost Secretar al Ministerului de Domenii.*

Domnul Dr. Adolf FRANK, *Președintele Băncii: Transsylvania Banca pentru Comerț și Industrie.*

Domnul Baron G. CAPRI, *deputat, fost prefect al județului Roman.*

Domnul Adalbert de ROSITZKY, *director.*

Sfinția Sa Părintele Sebastian PARVULESCU, *președintele Băncii populare Cernazoara din Cernadia.*

DIRECTOR GENERAL: Domnul Inginer ANTON ESSER.

CENSORI

Domnul Friederich S. BENDECK, *Directorul Băncii Transsylvania Banca pentru Comerț și Industrie.*

Domnul C. JONEȘCU, *membru în Consiliul Băncii Sindicatului Agricol Ialomița.*

Domnul Dr. Emil MICSUNESCU, *Administrator Delegat al Soc. Rom. de Industrie și Comerț.*

Domnul August MIHĂILESCU, *Avocat.*

Domnul Alexandru APOSTOL, *membru în Consiliul de Administrație al Băncii Sindicatului Agricol Ialomița.*

Anuarul general al României Mari, ediția IX, 1920-1921, București.

a) Proprietățile Statului (Propriétés de l'Etat)

a) VECHIUL REGAT.

CĂRBUNI (Charbons).

1. Soc. «Olandeză Română (Rappaport & Co.) Plopul Dărmănești	(Bacău)	200 H.
2. Soc. «Olandeză Română (N. Corivan & C.) Vermești Văsiesti	"	235 H.
3. Ath. Jonescu (Gr. Septilici & Co.) Partenie Comanești	"	250 H.
4. Soc. «Montana Română» (1. Hertz) Zănoaga Moroeni	(Dâmbovița)	720 H.
5. Soc. «Minieră Română» Aninoasa Aninoasa	"	425 H.
6. Gr. Filiti, D. Filiti & St. Crăstescu Făgetelul Margineanca Doicești	"	2000 H.
7. Soc. «Lignitul» (Negrețu & Voiculescu) Jidava C. Lung	Muscel	248 H.
8. Soc. «Lignitul» (J. Negrețu) Poenari – V. Borii Poenari	"	20 H.
9. J. Beligrădeam fii (Gr. Stoicescu) Poenari – Poenari	"	11 H.
10. Anton Borneanu Bahna Bahna	Mehedinți	369 H.
1. Gr. Stoicescu (N. Zanne) Strehaia Strehaia	"	900 H.
2. C. Georgescu & N. Popp V. Copcei Dedovița	"	87 H.
3. M. Cliiriac & Cotoran Piscu Poeniț Mera	Putna	697 H.

OZOCHERITA (Ozocherite)

1. Ed. Chr. Berchten Păraul lui Tudorache Slănic	(Bacău)	100 H.
2. C. G. Vernescu Păraul lui Tudorache Slănic	"	100 H.

NISIP AURIFER (Sable aurifere).

1. Maria C. G. Costaforu Hârliasca Gemenea	(Dâmbovița Muscel)	600 H.
--	-----------------------	--------

FIER ȘI CUPRU (FER ET CUIVRE)

1. E. Wolf (E. Bum) Altân-Tepe Ceamurli	(Tulcea)	600 H.
2. E. Wolf (E. Bum) Islam-Geaferca Balabancea	"	600 H.
3. E. Wolf (E. Bum) Carapelit Ortachioi	"	600 H.
4. S. Dendrimo & G. O. Basarabeanu Amzalar Balabancea	"	600 H.
5. Victor Berceanu Amzalar Balabancea	"	600 H.
6. G. Mornand Ceamurli Ceamurli de sus	"	600 H.
7. V. Tebinca Cineli Baschioi	"	75 H.

CĂRBUNI (Charbons).

b) Proprietăți particulare (Propriétés privées).

1. Josef Rotter (C. Stoyaiescu) Loloaia Comănești	Bacău	275 H.
2. Soc. «Olandeză română» (N. Corivan) Vermești Vasiesti	"	400 H.
3. Ath. Jonescu (Gr. Septilici & Co.) Partenie Comănești	"	588 H.
4. Josef Rotter azi «Minele-Unite» Galeon Comănești	"	293 H.
5. Josef Rotter azi «Minele-Unite» Loloaia Comănești	"	730 H.
6.		
7. Soc. «Olandeză Română» (A. Seters) Darmănești Dărmănești	"	708 H.
8. Minele-Unite Asău Comănești Fântâna lui Tranole Comănești	"	457 H.
9. Anton Bărdescu Coca-Scheia Scheia	Buzău	120 H.
10. Soc. Minieră-Română (Vișin & Mircen)		
Vulcana-Pandeli Cucuteni	Dâmbovița	580 H.
1. G. & Laurențin Zara Sfoara-Mică-Golească Sotănga	"	120 H.
2. G. Vișin & Locatelli Vulcana Pandeli Cucuteni	"	632 H.
3. G. & Laurențin Zara Sfoara Mare-Valea Neuliu Sotănga	"	340 H.
4. G. Georgescu & M. Bendick Vulcana Pandeale Vulcana Pandeale	"	150 H.
5. Elena Dobrogeanu Valea Popii Sotănga Sotănga	"	328 H.
6. Al. Costescu & Co., Sotănga Sotănga	"	274 H.
7. Dem. Cair Sotănga Sotănga	"	5 H.
8. Colonel C. N. Costescu Sotănga Sotănga	"	150 H.
9. Gr. Stoicescu (N. Zanne) Strehaia Strehaia	Mehedinți	
20. C. Georgescu & N. Popp Valea Copcii Dedovița	"	645 H.
1. Soc. «Lignitul» (Negrețu & Voiculescu) Jidava C. Lung	Muscel	520 H.
2. Soc. «Lignitul» (J. Negrețu) Poenari-V. Borii Poenari	"	12 H.
3. J. Beligrădeanu Fii (Gr. Stoicescu) Bătoaia Berevoești	"	858 H.
4. J. Beligrădeanu Fii (Gr. Stoicescu) Poenari Poenari	"	177 H.
5. Mălăncioin & G. Hera Berevoești Godeni	"	9 H.
6. Gr. G. Cantacuzino Jugur Jugur	"	523 H.

89

1921, București. Consiliul de administrație al Băncii Cerealiștilor.

BANCA CEREALIȘTILOR SOCIETATE ANONIMĂ

CAPITAL STATUTAR Lei 50.000.000

PRIMA EMISIUNE Lei 25.000.000

SEDIUL CENTRAL:
BUCUREȘTI – Strada Lipscani No. 8

SUCURSALA: Constanța, Bulv. Elisabeta No. 4
Telefon 18-67

Face orice operațiuni de Bancă, scont, avansuri pe depozite de efecte publice, executări de ordine de bursă, încasări, etc. în special acelea

în legătură cu comerțul de cereale.
Finanțează orice întreprinderi comerciale și industriale.
Secțiune specială pentru operațiunile de cereale și mărfuri.

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE:

PREȘEDINTE:

N. ZANNE, inginer, Președintele Camerei de Comerț

VICE-PREȘEDINTE:

N. D. POULOPOULO, proprietar

A. MANISALIAN, mare comerc.-export.

MEMBRI:

I. ABRAMOVICI, comerciant-exportator

A. GALANTZIS, șeful firmei Tzouchlos
& Lecos

I. I. CHRISOVELONI (Banca N. Chrisoveloni)

I. DULMAN, comerciant de cereale

NESTOR FILOTTE, mare industriaș

A. GALIATZATOS, mare industriaș,
armator

N. P. IOANID, mare proprietar

SP. LICHIAIDOPOULO,

mare industriaș, armator

GH. N. LULUDIS, mare armator

THEODOR MENDL, proprietar

I. STANCULESCU, mare proprietar

G. U. NECROPONTES,

mare proprietar și industriaș

W. WATSON, armator, proprietar

CENSORI:

CHR. STAICOVICI

GR. P. CARP

IOSEF COHEN

A. PAPACOSTEA

D. I. LALIS

Anuarul general al României Mari, ediția IX, 1920-1921, București.

1922 februarie 23, Sibiu. Instrucțiuni ale lui Hans Otto Roth către consiliile cercuale în care înfățișează și motivează pactul încheiat de sași cu Partidul Liberal pentru alegerile parlamentare.

Der deutsch-sächsische Volksrat für Siebenbürgen hat in seiner gestern in Hermannstadt abgehaltenen Vollsitzung den Beschluss gefasst, in den sächsischen Minderheitswahlkreisen die Kandidaten der liberalen Partei zu unterstützen. Dieser Stellungnahme des Volksrates sind bekanntlich wochenlange Verhandlungen der sächsischen Delegierten mit der Regierung vorausgegangen. Der Beschluss stellt unsere Volksorganisation vor eine ausserordentlich schwere Aufgabe, deren vorbildliche Erfüllung Pflicht der völkischen Disziplinen ist. Die Last der Durchführung des Volksratsbeschlusses ruht fast vollständig auf den Kreisausschüssen, die durch Schaffung besonderer Wahlausschüsse sofort die Organisations und Werbearbeit beginnen müssen. Die zur Durchführung des Volksratsbeschlusses notwendige Aufklärungsarbeit ist aber nur dann in wirkungsvoller Weise möglich, wenn die Einstellung der mit der Regierung geschlossenen Wahlvereinbarung in richtiger Weise erfolgt. Die mit der Regierung geschlossenen Vereinbarungen bedeuten nicht im geringsten das Eingehen auf eine parlamentarisch politische Zusammenarbeit mit der liberalen Partei, sondern lediglich die Unterstützung der Regierungskandidaten in den sächsischen Minderheitswahlkreisen bei den bevorstehenden Parlamentswahlen. In Wirklichkeit ist also nur eine Wahlvereinbarung geschlossen worden, die sich unsererseits mit der Abgabe der sächsischen Stimmen in den Minderheitswahlkreisen vollkommen erschöpft. Jede andere Einstellung des Volksratsbeschlusses widerspricht den tatsächlichen Verhältnissen und vor allem den politischen Absichten unserer obersten völkischen Vertretung. Aber auch diese vorübergehende Stellungnahme für die Regierungskandidaten bei den Parlamentswahlen ist blos nach langen Verhandlungen und reiflichen Erwägungen beschlossen worden. In erster Linie sind für uns Erwägungen massgebend gewesen, die die Erhaltung unserer deutschen konfessionellen Schule als das bedeutendste Lebensproblem unseres Volkes in der Gegenwart vor Augen gehalten haben. In der grossen rumänischen Öffentlichkeit hat schon seit geraumer Zeit eine ausserordentlich volkstümliche und starke Bewegung eingesetzt, die die Mehrheit des rumänischen Volkes umschliesst und die Verstaatlichung der konfessionellen Schulen in letzter Linie zum Ziele hat. Gewiss würde diese Verstaatlichung der konfessionellen Schulen nicht in der Weise erfolgen, dass die Schliessung der konfessionellen Schulen verfügt würde, sondern vielmehr auf die Art, dass einerseits die staatliche Subvention den Schulerhaltern entzogen und den Schulen selbst der Öffentlichkeitscharakter genommen würde. In den Verhandlungen mit der Regierung ist es uns gelungen, gerade in diesen beiden Hauptfragen ernste Zusagen zu erhalten, die den Bestand der deutschen konfessionellen Schule sicherer als bisher erscheinen lassen. Auch einer Reihe anderer Fragen, vor allem in Angelegenheit der Abänderung der gesetzwidrigen Bestimmungen der

Durchführungsverordnung zur Agrarreform sind uns ausserordentlich wertvolle Zusicherungen gemacht worden. So besteht denn die ernste Möglichkeit, dass in Lebensfragen unseres Volkes auf gesetzlichem Wege gewisse Rechte festgelegt werden, deren endgiltige Regelung für uns von weittragendsten Bedeutung ist. So konnte denn der Volksrat die Verantwortung nicht übernehmen, die Wahlvereinbarung mit der Regierung abzulehnen und damit sich in entscheidenden Fragen auf den Standpunkt politischer Passivität zu stellen. Darin liegt die tiefere Begründung der gestrigen Stellungnahme des Volksrates. Selbstverständlich hat sich die sächsische Politik das uneingeschränkte Recht vorbehalten vom ersten Tage des Zusammentrittes des neuen Parlamentes an in allen Fragen vollkommen freie und schonungslose Kritik zu üben, deren Lösung unseren wohlverstandenen völkischen und politischen Interessen zuwiderläuft. Also nochmals muss mit allem Nachdruck betont werden, dass die sächsische Politik den Boden ihrer Unabhängigkeit und Selbstständigkeit nicht in geringsten verlassen hat, sondern lediglich im Interesse der Erfüllung gewisser entscheidender Lebensinteressen unseres Volkes eine Wahlvereinbarung mit der Regierung abgeschlossen hat.

Nach der Beschlussfassung des Volksrates ist nicht mehr die rein politische Frage massgebend und entscheidend, ob die Bedingungen zum Abschluss des Wahlabkommens wirklich gegeben waren oder nicht, sondern schlechthin die Frage unserer Volksdisziplin. Die Geschlossenheit und Einmütigkeit der Politik unseres Volkes bedeutet für uns ein unschätzbares politisches Kapital. Stellen wir uns nicht wie ein Mann hinter den Beschluss unserer obersten politischen Vertretung und geben wir nicht alle sächsischen Stimmen entsprechend den Weisungen unseres Volksrates ab, so erschüttern wir damit das Vertrauen in die politische Schlagkraft unseres Volkes für alle Zukunft und zwar nicht nur für die heutige Regierung, sondern ebenso für die Opposition, sowie für die gesamte politische Öffentlichkeit unsere Landes. Es ist also gebieterische Pflicht unserer Volksorganisation und vor allem unserer Kreisausschüsse, die noch zur Verfügung stehende kurze Zeit der Wahlvereinbarung mit aller Energie und mit Zusammenraffung unserer ganzen organisatorischen Kraft dazu auszunützen, um den Beschluss unseres Volksrates in allen Teilen unseres Siedlungsgebietes volle eseltung zu verschaffen. Ausser der Werbetätigkeit in der Presse und in Versammlungen ist es notwendig:

1. In allen sächsischen Gemeinden besondere Wahlausschüsse zu bilden, weiterhin gassenweise Organisationen zu schaffen, durch die nachbarschaftsweise kontrolliert wird, ob alle sächsischen Wähler auch wirklich zur Wahl gehen, und die vor allem dafür verantwortlich gemacht werden, dass die Wahlbeteiligung unter allen Umständen vollständig sei. Am Wahltag ist es ratsam, an den Ausgängen der Gemeinden Vertrauensmänner aufzustellen, die niemanden aus der Gemeinde gehen lassen, der nicht nachweist, dass er seine Stimme abgegeben hat.

2. In den Städten sind bei allen Wahllokalen „Hauptquartiere“ mit Listen aller Nachbarschaften zu errichten. Autos und Fuhrwerke müssen zur verfügung stehen, um alle Wähler rechtzeitig zur Wahl heranbringen zu können. Auch hier ist die nachbarschaftsweise Organisation der Wahl

wohl am zweckmässigsten. Schliesslich wäre es gut, die sächsischen Wochenblätter unbedingt dazu zu veranlassen, ihr Erscheinen diesmal nicht für Sonnabend, sondern für Donnerstag oder Freitag festzusetzen, sodass durch sie wirkungsvolle Wahlpropaganda gemacht und noch rechtzeitig in die Landgemeinden hinausgetragen werden kann.

Auf jeden Fall ist es notwendig, dass die Leitung der Kreisausschüsse nach Einlangen dieser Zuschrift sofort alle Massnahmen treffen und zum Zwecke der Wahlvorbereitung unbedingt in Permanenz bleiben. Vor allem ersuchen wir gewissenhaft zu sorgen, dass diejenigen einzelnen Gemeinden ihres Kreises, die zu fremden Wahlkreisen gehören, unbedingt auch rechtzeitig aufgeklärt und für die Wahlen vorbereitet werden.

Hochachtungsvoll

Hauptanwaltschaft des deutsch-sächsischen Volksrates für Siebenbürgen

Dr. Hans Otto Roth
Hauptanwalt

Arhivele Statului Sibiu, fond Consiliul Național Săsesc, nr. 42.

Traducere

Consiliul național german-săsesc pentru Transilvania a decis în cadrul ședinței plenare ce a avut loc ieri la Sibiu, ca să susțină candidații Partidului Liberal în cercurile electorale săsești. Luarea acestei atitudini de către Consiliul național a fost determinată de tratativele întreprinse cu săptămâni în urmă de delegații sași și reprezentanții guvernului. Această decizie așează organizația poporului nostru în fața unei sarcini deosebit de grele, ale cărei realizări rezidă în obligația respectării disciplinei populare. Povara îndeplinirii deciziei luate de Consiliul național se sprijină aproape în întregime pe comitetele cercuale, care trebuie să înceapă de îndată cu munca de organizare și de propagandă prin crearea unor comisii electorale speciale. Munca de lămurire necesară pentru ducerea la capăt a deciziei luate de Consiliul național se poate desfășura numai atunci cu eficiență, dacă angajamentul încheiat cu guvernul prin convenția electorală se va realiza într-un mod corespunzător. Convenția încheiată cu guvernul nu înseamnă nici pe departe o colaborare parlamentar politică cu Partidul Liberal, ci pur și simplu sprijinirea candidaților din partidul de guvernământ în viitoarele alegeri parlamentare de către cercurile electorale săsești. Prin urmare, s-a încheiat doar un pact electoral, care pentru noi se sfârșește odată cu acordarea voturilor din partea sașilor. Orice altă poziție a deciziei Consiliului național contravine situației de fapt și înainte de toate scopurile politice ale conducătorilor noștri politici. Dar până și această poziție temporară adoptată pentru alegerile parlamentare față de candidații partidului de guvernământ a fost luată după tratativele îndelungate și chibzuirii temeinice. Pentru noi au fost în primul rând decise considerentele care vizează menținerea școlilor confesionale germane, o problemă vitală a poporului nostru în perioada actuală. În opinia publică

românească s-a resimțit în ultimul timp o mișcare puternic națională, care-i cuprinde pe majoritatea românilor și are drept scop etatizarea școlilor confesionale. Desigur că această laicizare a școlilor confesionale nu s-ar produce prin dispunerea închiderii școlilor confesionale, ci mai degrabă prin retragerea pe de-o parte a subvențiilor acordate de stat și prin depozitarea școlilor de caracterul lor public. În tratativele purtate cu guvernul am reușit obținerea acordului tocmai în privința acestor două chestiuni, care garantează existența școlilor confesionale într-un mod mai sigur ca până acum. Și în privința altor probleme ni s-au făcut asigurări deosebit de importante, astfel modificarea deciziilor ce contravin legii în privința dispoziției de executare a Legii agrare. Astfel există posibilitatea serioasă ca să se stipuleze pe calea legii anumite drepturi vitale pentru poporul nostru, a căror reglementare definitivă este de o importanță covârșitoare pentru noi. În aceste circumstanțe Consiliul național nu a putut să-și asume răspunderea de a refuza pactul electoral cu guvernul și să adopte o poziție de pasivitate politică în probleme decisive. În aceasta rezidă motivarea profundă a poziției adoptate de Consiliul național în ședința de ieri. Bineînțeles că politica săsească și-a rezervat dreptul nelimitat la o critică liberă și fără menajamente în toate chestiunile care ar contraveni intereselor noastre etice și politice din prima zi a întrunirii noului Parlament.

Prin urmare, trebuie să accentuăm în mod repetat, că politica săsească nu și-a părăsit terenul independenței și autonomiei proprii, ci a încheiat un pact electoral cu guvernul numai pentru realizarea intereselor vitale ale poporului nostru.

După decizia luată de către Consiliul național nu mai este hotărâtoare și decisivă problema politică, dacă condițiile pentru încheierea pactului electoral au existat sau nu în realitate, ci chestiunea disciplinei poporului nostru. Unitatea și unanimitatea politicii poporului nostru constituie pentru noi un capital politic de neprețuit. Dacă nu vom sprijini în unanimitate decizia conducerii noastre politice și nu vom acorda toate voturile conform indicațiilor Consiliului național, atunci vom zdruncina pentru viitor încrederea în eficacitatea politică a poporului nostru și acest efect nu va fi valabil numai pentru guvernul de astăzi, ci și pentru opoziție și pentru întreaga opinie publică politică din țara noastră. Este prin urmare o datorie imperioasă a organizației noastre și mai cu seamă a comitetelor cercurilor, de a folosi timpul scurt de care dispunem pentru a interveni cu toată energia și prin unificarea puterii noastre organizatorice în realizarea hotărârii luate de Consiliul național pe cuprinsul ținutului locuit de sași. Este necesar ca pe lângă activitatea de propagandă prin presă și în cadrul adunărilor să fie luate următoarele măsuri:

1. În toate localitățile săsești să se creeze comisii electorale speciale, formarea unor organizații pe străzi aflate sub controlul vecinătăților care vor verifica dacă toți alegătorii s-au prezentat la vot și care răspund ca participarea la votare să fie de sută la sută. În ziua alegerilor este indicat să se numească oameni de încredere care să formeze pichete la ieșirea din comune și să nu permită nimănui să părăsească localitatea, dacă nu poate prezenta dovada acordării votului său.

2. În mediul urban se vor constitui la toate secțiile de votare „cartiere generale“ cu listele tuturor vecinătăților. Mașini și căruțe vor sta la dispoziție pentru a transporta în timp util pe toți alegătorii la secțiile de votare. Organizarea electoratului pe vecinătăți se dovedește a fi cea mai potrivită. În fine, ar fi bine să determinăm redacțiile ziarelor săptămânale săsești să-și mute ziua de apariție de pe ziua de sâmbătă pe cea de joi sau vineri, încât să se poată efectua prin intermediul lor o propagandă electorală eficientă și să ajungă și în mediul rural în timp util.

Oricum, este necesar ca conducerea comitetelor cercuale să ia toate măsurile după obținerea prezentei adrese și să asigure permanență în vederea pregătirii alegerilor. În mod deosebit, vă rugăm să aveți în vedere acele comune din cercul dumneavoastră, care aparțin altor cercuri electorale, în pregătirea și lămurirea din timp a electoratului pentru alegeri.

Cu deosebit respect

Oficiul juridic al Consiliului național german-săsesc
din Transilvania

Dr. Hans Otto Roth,
consilier juridic

91

1922 februarie 25, Budapesta. Raport întocmit de Gr. Stârcea de la Legația română din Budapesta, adresat ministrului de externe român, I. Gh. Duca, prin care informează că o serie de organizații din Transilvania sunt finanțate din Ungaria.

Domnule Ministru,

Am onoarea a aduce la cunoștința Excelenței voastre următoarele informațiuni, rugând să binevoiți a dispune, ca la folosință să nu se divulge, cum că ele provin de la această Legațiune:

1) Ziarul „Előre“ de la Cluj, ai cărui subdirectori sunt baronul Kemény János și Gelei Antal, a primit la începutul lunii februarie o subvenție de 50.000 lei din partea Ministerului de Culte maghiar.

2) Pentru alegerile electorale actuale șvabii din Banat au primit bani pentru propagandă prin canonicul Pacher și doctorul Muth.

3) Idem clubul din Oradea-Mare prin episcopul Szécsenyi.

4) Dr. Kecskeméti a primit pentru Clubul Partidului Poporului din Cluj și Târgu-Mureș bani prin banca „Erdélyi Bank“ din Cluj.

5) Barabás Béla a primit bani prin Banca Poporului din Arad (Aradi Népbank).

Excelenței sale,
Domnului Ioan G. Duca,
Ministrul Afacerilor Străine,

București

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71, 1920-1944, Transilvania, vol. 2, p. 50.

1922 martie 8, București. Observații asupra raportului „Transylvania under the Rule of Roumania” al Misiunii Militare americane (dl. Sidney B. Snow, Joël M. Metclaf și Edward B. Witte) înaintat Secretariatului Ligii Națiunilor de către Liga pentru Protecțiunea Minorităților din România cu sediul la Budapesta privind situația ungarilor de confesiune unitară din România în primăvara anului 1920.

OBSERVAȚII

asupra raportului „Transylvania under the Rule of Roumania”
al Misiunii Unitare Americane

„Liga pentru Protecțiunea Minorităților din România” cu sediul în Budapesta a înaintat Secretariatului Ligii Națiunilor un raport al Misiunii Unitare Americane asupra situațiunii ungarilor de confesiune unitară din România în primăvara anului 1920.

Spiritul de dușmănie față de România, lipsa de obiectivitate în aprecierea faptelor și neseriozitatea informațiilor ce prezintă misiunea, dovedesc că, deși e semnat de trei americani, acest raport nu e decât unul din lunga serie de pamflete de propagandă antiromânească, cu care organizațiile din Budapesta năpădesc cercurile politice ale Occidentului și cărora Guvernul român nu mai socoate necesar a le acorda atențiunea unui răspuns.

Având în vedere însă că Secretariatul Ligii Națiunilor a luat în considerare acest raport redactat de cei trei membri ai Misiunii Unitare Americane, dl. Sydney B. Snow, Joël H. Metclaf și Edward B. Witte, și ni l-a transmis nouă cerându-ne eventuale lămuriri, credem că este util să punem la dispoziția Consiliului și membrilor Societății Națiunilor și la dispoziția opiniei publice informațiile ce urmează:

I

Întâia greșeală este însuși titlul raportului: „Transylvania under the Rule of Roumania”. Aceasta ar însemna că Transilvania și Banatul sunt două provincii deosebite de România propriu-zisă, cucerite și păstrate de România numai prin forța armelor. Adevărul este că aceste provincii a căror populație e 65% românească și numai restul e de alte naționalități, s-au unit cu Vechiul Regat Român din propria lor voință conform principiului autodeterminării națiunilor. Unirea s-a făcut în 1 Decembrie 1918 în Adunarea Națională de la Alba Iulia. Conform votului acestei Adunări și dispozițiunilor Tratatului de Trianon, Transilvania și Banatul sunt părți integrante ale statului român. De altfel și din punct de vedere administrativ, aceste două provincii sunt conduse de elemente locale, între care sunt și foarte mulți unguri, numărul funcționarilor aduși din Vechiul Regat în locul funcționarilor unguri, care au refuzat serviciul, netrecând nici astăzi

de 4%. Astfel Transilvania și Banatul nu sunt și nu pot fi sub stăpânirea României“, ci ele sunt sub stăpânirea lor proprie.

II

La 18 octombrie 1918, dl. Alexandru Vaida Voevod, deputat român transilvănean în Parlamentul ungar, a declarat în Camera din Budapesta în numele românilor din Transilvania și Banat, că din acea zi înainte neamul românesc din Transilvania și Banat nu mai recunoaște autoritățile guvernului și parlamentului ungar și își ia soarta în mâna sa proprie.

În octombrie și noiembrie 1918, Imperiul austro-ungar s-a prăbușit.

În 1 Decembrie, Adunarea Națională de la Alba Iulia a proclamat unirea Transilvaniei și Banatului cu Vechiul Regat Român, și încă înainte de 1 ianuarie 1919 regimentul de Transilvania a și fost ocupată de trupe regale românești și de voluntari transilvăneni.

Ungurii din Transilvania au văzut îndată că la Conferința de Pace care avea să înceapă în curând, Transilvania și Banatul vor fi deslipite de Ungaria și vor fi anexate României conform votului lor din 1 Decembrie 1918 și conform Tratatului de Alianță dintre România și Puterile Aliate din 16 august 1916. Pentru a împiedica acest eveniment sau pentru a mai salva ceva din ruine, ei încă în ultimele zile ale anului 1918 au început o puternică propagandă în țările aliate, căutând să dovedească pe de o parte că Ungaria și ungurii au fost numai niște victime nevinovate în mâinile politicii germane și că, deși s-au bătut cu înverșunare în contra Franței, Angliei, Italiei și aliaților lor, în fond dănșii au fost întotdeauna devotați prieteni ai acestor țări, iar pe de altă parte că neamul românesc nu are nici un drept istoric sau etnic asupra Transilvaniei și că stăpânirea românească ar însemna distrugerea culturii și introducerea barbariei în aceste provincii. În acest sens au fost redactate toate articolele și broșurile răspândite în 1919 și 1920 de birourile ungurești din Elveția și Olanda. Scopul era evident: influențarea cercurilor cu greutate în țările aliate ca acestea la rândul lor să impună delegațiunilor la Conferința de Pace o atitudine potrivită cu dorințele ungurești.

Cum în calitatea lor de națiune, ungurii în 1919 și 1920 nu puteau apela la simpatia țărilor occidentale, deoarece 4 ani de zile se luptaseră în contra lor și amintirea sângelui soldaților aliați vărsat de trupele ungurești era prea recentă, au căutat să realizeze o apropiere de cercurile politice din Franța, Anglia și Statele Unite cu ajutorul bisericii. Ungurii din Transilvania fiind romano-catolici, presbiterieni sau unitari, conducătorii lor care în decursul războiului au propovăduit o luptă înverșunată în contra aliaților și nu s-au gândit nici o clipă la comunitatea lor de credință cu soldații aliați, acum și-au adus aminte de toate legăturile pe care organizațiile lor bisericești le aveau înainte de război cu organizațiile bisericești din țările aliate. Misiuni au fost trimise imediat în Elveția și Olanda ca să reia contactul cu ele și prin aceste misiuni apeluri disperate au fost lansate către bisericele anglicane, presbiteriene, unitare și catolice din țările aliate conjurându-le să vină în ajutorul coreligionarilor lor din Transilvania și Banat, să-i scape de barbaria românească și să nu permită ca aceste provincii să fie deslipite de Ungaria și 3.500.000 de români, 65% din

populație, să fie dezrobiți. Sub masca aceasta a apărării religiei, șefii bisericilor ungurești din Transilvania, episcopul unitar Iosif Ferencz, episcopul presbiterian reformat Carol Nagy și episcopul romano-catolic contele Gustav Majlath, cereau ajutorul bisericilor occidentale pentru a perpetua stăpânirea unei minorități ungurești și secuiești de 23% asupra unei majorități de 77%, dintre care 65% români, iar restul de 12% germani, ruteni, armeni și sârbi. Un apel plin de insulte la adresa românilor a fost trimis de cei trei episcopi către Conferința de Pace în 8 septembrie 1919. Un memoriu tot așa de insultător a fost adresat de biserica reformată presbiteriană. Un apel similar în care românii sunt acuzați de „corupție fără pereche” („unexampled corruption”) și de „furie vandalică a urei de rasă” („vandal fury of Roumanian racial hatred”), semnat de episcopii Ferencz și Nagy și de pastorul luteran ungar G. Kirchknopf a fost lansat din Cluj în 16 septembrie 1919 către „protestanții din lumea întreagă”, cerând sprijin în contra românilor pentru ungurii din Transilvania „care îndură mizerii supraomenești de dragul caracterului lor maghiar și al protestantismului lor” („enduring superhuman miseries for the sake of its Magyardem and Protestantism”). Misiuni au fost invitate, – cu deosebire misiuni americane și engleze, mai puțin familiarizate cu relațiile politice și etnice din Transilvania, – au fost conduse prin țară și prevăzute cu „informațiuni” și lungi liste de pretinse „crime” ale stăpânirii românești în contra „nevinovaților” corifei maghiari. Și e interesant de constatat că dintre membrii diferitelor misiuni religioase care s-au plimbat neturburate prin Transilvania, aproape nici unul nu și-a pus întrebarea: dacă e așa grozavă opresiunea românească în Transilvania și Banat, cum se face că episcopii unguri pot lansa astfel de apeluri insultătoare la adresa românilor și totuși nu sunt pedepsiți?

Adevărul este că aceste misiuni ale bisericilor protestante din Anglia și America, în urma informațiilor ce primeau în drumul lor spre România și cu deosebire în Budapesta, deveneau dușmane ale ocârmuirii românești în Transilvania încă înainte de a ajunge la granițele noastre, iar în decursul așa ziselor „călătorii de anchetă” pe care Guvernul român le-a admis cu plăcere, căutau anume informații care să le justifice opiniile lor deja formate, și evitau contactul cu autoritățile noastre, care în multe cazuri le-ar fi putut da lămuriri și le-ar fi putut ajuta să judece obiectiv situația.

III

E regretabil că în special biserica unitară din Anglia și America a putut fi rătăcită de către informațiile greșite ce i se dădeau din izvoare maghiare și a putut contribui astfel la întârzierea restabilirii ordinii și bune înțelegeri între cetățenii români de origine română și maghiară.

Evident acțiunea bisericii unitare din Occident în contra României era o solidarizare a ei cu biserica unitară din Transilvania, iar lupta acesteia în contra stăpânirii românești izvoara din spiritul șovinist unguresc, de care era îmbibată în urma îndrumărilor ce veneau de la Budapesta și se hrănea cu speranța că totuși votul celor 65% din populația Transilvaniei și Bana-

tului, exprimat în 1 Decembrie 1918 la Alba Iulia, nu va fi ascultat de Conferința de Pace și aceste provincii nu vor fi unite cu România.

Această acțiune politică a bisericii unitare a început imediat după ce Transilvania a intrat în stăpânire românească. Precum am amintit mai sus, episcopul unitar Iosif Ferencz, împreună cu episcopul romano-catolic Majlath și cu cel presbiterian Nagy, în 8 septembrie 1919 a adresat un memoriu Conferinței de Pace, protestând violent în contra României. În 16 septembrie 1919, împreună cu Dl. Nagy și Kirchknopf, a lansat un apel cu același conținut „către toți protestanții din lume“. În 27 octombrie 1919 s-a adresat pentru ajutor către Asociațiunea Unitară Americană. Cu câteva zile mai înainte, în 24 octombrie, vicarul episcopal George Boros, care fusese trimis în Olanda și făcuse legăturile cu Anglia și America, a lansat din Budapesta, unde se afla, un alt apel violent în contra României către dl Samuel A. Eliot, prezidentul Asociațiunii Unitare Americane, trimițându-i și o listă de pretinse ilegalități românești în contra unitarilor, care fiind alcătuită în Budapesta, pe când comunicația cu Transilvania era întreruptă, nu conținea decât inexactități pe răstălmăciri (v. „The Christian Register“ din 15 ianuarie 1920).

În urma activității emisarilor unguri care sub pretextul apărării religiei, făceau jocul politicii maghiare din Budapesta, biserica unitară din America a fost așa de mult indusă în eroare încât reprezentanții ei în tot decursul anului 1919 au lucrat pe lângă delegațiunile americane și engleze de la Conferința de Pace din Paris în contra României, luptând la început pentru păstrarea Transilvaniei și Banatului sub stăpânirea ungurească și apoi pentru impunerea unor condiții cât se poate de grele pe seama României în Tratatul Minorităților. Numărul unitarilor în Transilvania și Banat după înseși rapoartele episcopului e 75.000. Prin urmare pentru a nu jigni mândria acestei populații maghiare supunând-o stăpânirii românești, biserica unitară din America lucra ca mai bine să rămână 3.500.000 de români și 700.000 de germani sub vechea opresiune maghiară, în ciuda principiului naționalității și autodeterminării proclamat de aliați. Cităm din însuși articolul Dlui Samuel A. Eliot, Președintele Asociațiunii Unitare Americane, publicat în „The Christian Register“ din 15 ianuarie 1920:

„În decursul anului trecut funcționarii Asociațiunii Americane Unitare au făcut tot ce le-a stat în putință ca să își dovedească simpatia pentru frații lor din Ungaria.¹ Un schimb de vederi a început cu delegațiunea americană de la Conferința Păcii din Paris îndată după deschiderea ei. Acest schimb de vederi a fost direct, deoarece Ministerul de Externe din Washington, foarte prevenitor, mi-a făcut toate ușurințele. În curând fu vădit că nu mai era nici o speranță de a salva Transilvania de ocupația și stăpânirea română. Deși nimic n-a fost încă publicat, e evident că anexarea promisă a Transilvaniei către România este o parte a prețului ce au plătit Anglia și Franța pentru intrarea României în război. Încă întâile știri ce am primit de la delegațiunea americană din Paris ne declarau că nu e nici

1 La această dată dânsii, de acord cu ungurii, considerau Transilvania ca făcând parte din Ungaria. Unitarii, de altfel, nu se găsesc în Europa continentală decât în Transilvania.

o speranță de a împiedica îndeplinirea aceluia tratat. Sforțările noastre deci fură îndreptate ca să apărăm în cadrele tratatului principiul toleranței religioase. În acest răstimp a sosit în Olanda o delegațiune care reprezenta pe protestanții unguri. Delegațiunea n-a putut obține permisiunea de a purcede la Paris, dar scrisorile și documentele ei tipărite au fost transmise Conferinței de Pace prin mijlocirea prietenilor lor englezi și americani. După o corespondență îndelungată, am fost în fine asigurați prin scrisori personale din partea reprezentanților americani, că în tratat s-a pus o clauză care, dacă executarea ei va putea fi impusă, păstrează neștirbite drepturile catolicilor, protestanților și evreilor din Transilvania“.

Aceste cuvinte arată lămurit sentimentele anti-românești ale bisericii unitare din America și Anglia. Activitatea astfel descrisă de însuși șeful organizației bisericești unitare din America a început îndată după deschiderea Conferinței de la Paris, deci încă în decembrie 1918 și a urmat în tot decursul anului 1919; întâiul emisar ale acestei biserici, dl W.H. Drummond, a venit în Transilvania pentru informații abia în octombrie 1919. Biserica Unitară din America și Anglia luase prin urmare o atitudine ostilă României cu cel puțin 10 luni înainte de a avea din Transilvania informațiile unui trimis al său și bazându-se numai pe știrile tendențioase ale emisarilor politici ai Guvernului ungar.

Evident, dacă odată opinia conducerii centrale a bisericii era formată și o atitudine anti-românească era adoptată, misiunile ce s-au trimis în Transilvania în octombrie 1919 și în aprilie 1920, cu zece și șasesprezece luni mai târziu, nu mai căutau să afle cu obiectivitate adevărul, ci într-o provincie ieșită din mișcări revoluționare și într-o vreme când vechea administrație ungurească se ducea, iar noua administrație românească era încă la începutul organizării sale, se bizuiau mai degrabă să culeagă informații și impresii care să justifice atitudinea luată de conducătorii bisericii lor de acasă. Iar aceasta o puteau face cu atât mai ușor întrucât în drumul lor spre România și din România treceau prin Budapesta, unde de obicei se opreau pentru mai multe zile și unde un grup special de intelectuali știutori de englezește, în frunte cu vicarul unitar din Cluj, George Boros, pastorul Jozan, fostul ministru de justiție, Francisc Szekely, fostul ministru de agricultură, Lorant de Györy, le serveau și le completau informațiunile cu care trebuia să se întoarcă aceste misiuni în Anglia și America.

Întâia misiune informativă a bisericii unitare anglo-americane a fost aceea a lui William H. Drummond din Londra. Misiunea a durat aproximativ 10 zile, dintre care 8, de la 23-31 octombrie 1919, au fost petrecute în Cluj, iar două pe drum. La reîntoarcere, firește, W. Drummond a stat mai multe zile în Budapesta în cercul amintit mai sus. În Cluj, conform raportului său, dânsul a fost în contact cu episcopii unguri (unitar, presbiterian și romano-catolic), cu profesori universitari, cu judecători și funcționari, bineînțeleș toți unguri. A vizitat colegiul unitar, a fost sărbătorit de episcopi și de profesori, a luat parte la un serviciu divin festiv și a rămas profund impresionat când orga și corul i-au cântat cu pricepere „God save the king“. A ascultat jalbe și a alcătuit o listă de „fărădelegi“ românești pe

care „la sugestia Comitetului din Budapesta al lui Sir George Clerk“ a prezentat-o delegațiunilor americane și engleze la Conferința Păcii.

Concluzia Dlui Drummond este că „ocupațiunea românească cu asprirea și terorismul ei aduce poporul la disperare și trebuie să umple de cea mai gravă îngrijorare pe toți prietenii libertății religioase și ai ocârmuirii luminate“.

Impresia generală pe care dânsul o comunică bisericii și poporului său este cuprinsă în următorul pasaj al raportului:

„Diplomația occidentală a aruncat Ungaria în brațele Austriei în contra voinței ei și când a venit războiul ea nu mai avea putința de a alege. Pentru ea acesta era un război în contra primejdiei unei agresiuni rusești, fără nici un sentiment de dușmănie față de noi. Supușii britanici n-au fost internați în Ungaria în decursul războiului ... iar acum vechiul sentiment de dragoste față de Anglia și de încredere în spiritul englez de dreptate a reînviat într-o măsură însemnată, cântarea imnului nostru național în biserica din Cluj era mai mult decât un act spontan de politeț; ea vorbea de ceva foarte profund în inimile mulțimii“.

Dl Drummond, profan în chestiuni de istorie ungară, a adoptat ce i s-a spus în Budapesta despre anglofilia ungarilor. N-a vrut să-și aducă aminte că abia era un an de când sub gloanțele anglofililor unguri de pe frontul Balcanilor, de pe Piave și din Flandra cădeau sute și mii de soldați englezi, dintre care unii poate făceau parte din propria sa congregație.

Dl Drummond, profan și în materie de muzică, a rămas fermecat că în biserica unitară din Cluj, corul și orga i-au cântat „God save the king“ și consideră acest fapt drept o dovadă de profundă dragoste a ungarilor față de națiunea engleză. Dânsul nu știe că melodia imnului imperial german „Heil dir im Siegerkranz“ e identică cu a imnului britanic „God save the king“ și că, dacă corul și orga i-au cântat cu pricepere acest imn, aceasta nu dovedește că le sunt dragi englezii și imnul lor, ci că patru ani de zile au cântat cu entuziasm „Heil dir im Siegerkranz“!

Cu autoritățile românești Dl Drummond nu a avut contact. Dânsul nici nu s-a gândit că informatorii săi unguri au putut exagera pretenziile „ilegalități“ a căror listă i se dăduse și că pentru a câștiga o judecată obiectivă era necesar să afle și punctul de vedere al administrației și comandamentului militar, mai ales că Transilvania la acea epocă era zonă de război, iar trupele românești erau încă în Budapesta. Logic este ca într-o anchetă cu caracter de seriozitate să se asculte părerile ambelor părți și să se ia în considerare împrejurările momentului, frământările trecutului imediat și starea sufletească a părților. „Audiatur et altera pars“ e un principiu de care trebuie să se țină seamă în asemenea cazuri.

Dl Drummond a urmat altă cale: a fost sărbătorit de episcopii unguri din Transilvania, a fost înduioșat de imnul englez, care precum am spus are aceeași melodie ca „Heil dir im Siegerkranz“ – cântat în biserica unitară din Cluj, a însemnat „fărădelegile“ administrației românești care i s-au spus, nu le-a mai controlat, deoarece probabil venise hotărât dinainte să fie convins de adevărul lor, a completat apoi lista în Budapesta și la Conferința de Pace, în cercurile bisericești și în revistele din Anglia și America a protestat din toate puterile în contra „barbarilor“ români care

au îndrăznit să dezrobească 3.500.000 români transilvăneni și să jignească astfel mândria, nu interesele, a 75.000 de unguri unitari, și chiar au îndrăznit să stârnească bolșevismul din Ungaria. Dl Drummond își uitase chiar că, dacă nu era armata română care să distrugă terorismul lui Bela Kun și să păzească ordinea în capitala ungară pe când se găsea dânsul acolo, nu ar fi avut prilejul să fie sărbătorit de cercul unguresc de intelectuali amintit mai sus.

IV

Am stăruit anume asupra acțiunii dlui W.H. Drummond, deoarece Misiunea Unitară Americană, compusă din Sydney B. Snow, Joël H. Metclaf și Edward B. Witte, al căror raport e înaintat acum Secretariatului General al Ligii Națiunilor, nu e decât continuarea misiunii sale.

Conform raportului său, tipărit întâia dată în Londra în 1920 și a doua oară în Budapesta 1921, misiunea a fost trimisă de către Asociațiunea Unitară Americană în urma raportului dlui Drummond. A ajuns în România în aprilie 1920 și a plecat din România în 7 iulie; a petrecut deci 3 luni de zile vizitând pe coreligionarii săi din Transilvania. La plecarea sa spre România misiunea a primit instrucțiunile necesare din partea președintelui Samuel A. Eliot, cel care purtase la Conferința Păcii campania unitară în contra României, – precum am dovedit mai sus cu propriile sale cuvinte.

Evident că o misiune care venea în România dușmănind această țară avea să privească toate evenimentele și întreaga situație din punctul său de vedere.

Din partea autorităților românești, membrii misiunii au avut toată libertatea de a circula prin toată țara precum mărturisesc chiar dânsii, în afară de câteva cazuri la începutul și la sfârșitul călătoriei lor prin Transilvania, n-au fost turburați deloc în activitatea lor de către poliție sau armată, deși se aflau în zonă de război. Autoritățile noastre încrezătoare în spiritul de imparțialitate englez și american și convinse că misiunea va cere și opinia lor în ce privește nemulțumirile ce ar auzi în sânul populației unitare nici nu s-a gândit că ar fi necesar să dea misiunii un însoțitor, bun cunoscător al situațiunii din Transilvania, care să-i dea informațiuni și din punctul de vedere al statului.

În schimb, episcopii unguri din Transilvania, cel unitar, cel reformat presbiterian și cel romano-catolic, au luat dinainte toate măsurile pe de o parte ca misiunea să aibă însoțitori abili și știutori de englezește, pe de altă parte, ca în toate comunele ungurești pe unde va trece, misiunea să fie primită sărbătorește, cu cântece și discursuri și apoi cu liste întregi de jalbe și cu apeluri în contra stăpânirii românești. Mărturisește acest lucru însuși dl Joël H. Metclaf într-un articol al său publicat în „The Christian Register” din 12 august 1920:

„În decursul șederii noastre în Târgul Mureșului, preotul catolic care urmează imediat după episcop, nu numai că a fost amabil cu noi ducându-ne să-i vizităm biserica și școlile unde profesoarele sunt călugărițe, ci tot timpul cât am stat în orașul său a fost cu noi zi de zi luând parte la mese și la serviciile divine. Nimeni nu ne-a dovedit mai multă prietenie decât dânsul. Dânsul ne-a spus că episcopul său contele Gustav Majlath a trimis

o circulară către toți preoții din Transilvania, rugându-i să fie foarte îndatoritori cu noi" (pag. 791).

Pretutindeni, în Turda, în Roșia, în Dicio Sîn-Martin, în Târgul Mureșului, în satele din secuime, misiunea a fost primită de către unguri cu discursuri pe care i le traducea însoțitorul ei profesorul Solomon Csifo din Cluj, cu drapele ungurești, cu cântece și manifestații în contra României, fără ca autoritățile românești să fi intervenit câtuși de puțin. Cu toate acestea dl Snow și tovarășii săi au găsit că ungurii din Transilvania erau sub călcâiul terorismului român. Dar oare în 1916-1918, fost-ar fi fost posibil ca românii din Transilvania și Muntenia să primească o misiune străină cu drapele și cântece românești, cu manifestații în contra ungurilor? Dacă ar fi încercat o atare acțiune ar fi ajuns toți în fața plutoanelor de execuție.

În decursul celor trei luni, misiunea unitară nu odată și-a uitat că se află într-o țară românească, unită cu Vechiul Regat în 1 Decembrie 1918, și că trupe românești păzeau ordinea de la Nistru până la apele Tisei; răpiți de aranjamentul teatral cu care erau primiți, dl Snow și soții săi au căzut și dâșii în greșeala de a îndemna minoritatea maghiară la rezistență față de statul român. O spune dl Metclaf descriind primirea ce li s-a făcut în Dicio Sîn-Martin.

„În casa pastorului ne așteptau reprezentanții celorlalte corporații bisericești ale orașului ... și căpetenia romano-catolicilor ne salută în numele tuturor. Între altele dânsul a zis: ... „Dorim ca prezența dumneavoastră aici să dea tărie fraților dumneavoastră și să vă ajute ca întorcându-vă acasă să le puteți spune toate greutățile, toate suferințele și toată jalea în care trăiesc coreligionarii dumneavoastră de aici, împreună cu toți ungurii. Duceți cu dumneavoastră știrea că cele trei comunități bisericești care trăiesc aici în pace și prietenie sunt nu numai singurele cetățui ale vieții noastre religioase, dar și singurul refugiu al națiunii noastre“ ... După ce această vorbire minunată ne-a fost tradusă de profesorul Csifo, noi am răspuns în același spirit ... Pastorul calvin ieși apoi în fața noastră și ne ținu un discurs aprins, calculat ca nouă să ne aprindă inimile, iar pe el să-l ducă la pușcărie“. ... („The Christian Register“, 12 august 1920, pag. 789-790).

La discursul pe care i-l adresează în englezește în Târgul Mureșului, profesorul Dr. Andrei Antalffy vorbindu-le de „sentința amară și crudă“ ce avea să se rostească asupra ungurilor de către Conferința Păcii, dl Snow a răspuns făcând o paralelă între secui și întâii coloniști ai Engliterei. Noi, scoțând la iveală tenacitatea obstinată și dragostea de libertate a celor două grupuri. (L. C. pag. 792).

Oratoria de felul acesta desigur nu contribuia la calmarea spiritelor și la împăcarea minorității maghiare cu situația creată în urma războiului.

Au fost cazuri când misiunea și-a luat chiar rol de protector mai presus de autoritățile românești și-a dat asigurări și îndrumări care în orice țară organizată nu pot ținea decât de atribuțiunile țării. Cităm din raportul protopopului unitar Bela Gvido din Dicio Sîn-Martin, adresat episcopului său Iosif Ferencz în 7 decembrie 1921 și trimis de dl Ferencz cu nr. 1967/1921/el. Ministerului de Culte din București:

„Membrilor din misiunea a doua engleză (dl Gvido având în vedere limba, confundă pe americani cu englezii, cum face de altfel toată lumea în Transilvania). Le-am dictat într-un proces verbal unele din ilegalitățile ce m-au lovit pe mine și au lovit ungurimea, și atunci a zis englezul (adică americanul), că de acum înainte pot umbla în deplină libertate pentru îndeplinirea afacerilor mele oficiale”.

Spiritul îngăduitor al autorităților românești n-a plăcut misiunii dlui Snow. Ei ar fi dorit să aibă conflicte și să fie arestați ca să poată dovedi cu propriile lor pățanii terorismul românesc. Ne spune însuși dl Metclaf cum asistând la o ceartă între o santinelă română și profesorul Csifo, dâșii, cei trei americani erau „dornici să fie arestați ca să poată arăta Americii ce fel de popor sunt românii” („only too willing to be arrested to show America what kind of people the Roumanians are”. V. „The Christian Register” din 12 august 1920, pag. 789.)

O misiune care călătorește spre a se informa în mod imparțial asupra unei situațiuni nu are voie să se abată de la programul său, să facă astfel de declarații și să aibă astfel de atitudini. De aceea misiunea dlui Snow și a tovarășilor săi în loc să fi lăsat în sufletele ungurilor transilvăneni o reconfortare și un spirit pașnic, n-a făcut decât a întări reticența lor politică față de statul român..

V

Venind în România cu sentimentele mai sus zugrăvite, iar aici fiind informată în mod tendențios de către cei care îi vizita, misiunea dlui Snow firește nu putea vedea nimic bun în organizația pe care o stabilea Guvernul român în noile provincii dezrobite. Ea n-a văzut și n-a aflat că Transilvania și Banatul trecuseră printr-o revoluție și că dacă în haosul general din 1918-1919, după opresiunea de veacuri a românilor transilvăneni și după istovitorul război mondial, autoritățile și armata română n-ar fi creat ordine, mulți din cei ce se plâneau misiunii în contra stăpânirii românești și care până în clipa din urmă fuseseră stăpâniți de intoleranță violentă față de românii din aceste provincii, n-ar fi avut prilejul să se mai plângă. Misiunea dlui Snow nu s-a gândit că din decembrie 1918 până în 20 aprilie 1920, de la intrarea în Transilvania până la ocuparea Budapestei și apoi până la retragerea pe actuala frontieră, armata română era în operații militare și că Transilvania fiind zonă de război era o datorie severă a Comandamentului să-și ia măsurile de siguranță necesare. Viața în Transilvania în primăvara anului 1920 nu putea fi tot așa de liniștită și tihnită ca viața din Massachusetts sau Connecticut la aceeași dată.

Misiunea dlui Snow nu și-a cules informațiunile prin propriile sale investigații, ci le-a luat din povestirile însoțitorilor săi unguri care făceau toate eforturile pentru a prezenta în culori defavorabile regimul românesc. Dovada ne-o dă însuși raportul în care și numai la paginile 11-13 se repetă de nouă ori cuvintele „ni s-au spus”, „ni s-a povestit”. Necontrolând faptele ce i s-au adus la cunoștință, misiunea a ajuns să afirme în raportul său chiar neadevăruri sfruntate. Astfel ca o dovadă de prigonirea limbii maghiare, ea spune că în unele localități bisericile unitare au fost obligate de autorități să înlăture de pe frontispiciul lor inscripția „Egy az Isten”

(„Dumnezeu e unul“) și că petiția episcopului unitar pentru permisiunea adunării Consistoriului său bisericesc i-a fost trimisă înapoi cu observația că numai atunci va putea fi primită când inscripția sigiliului episcopal va fi făcută în românește. Or, amândouă aceste afirmațiuni sunt minciuni: nici o biserică n-a fost silită să-și schimbe inscripția și nici una nicăieri n-a schimbat-o, iar sigiliul episcopului unitar și astăzi are tot inscripția sa veche ungurească.

Misiunea se plânge că în Transilvania acum inscripțiile la căile ferate se fac în românește (pag. 8), dar Transilvania e pământ românesc, 65% din populație sunt români, pe când ungurii abia sunt 23%. Înainte de 1919 toate inscripțiile erau ungurești. Dacă atunci era justificat statul ungar ca în inscripții și toată administrația transilvăneană să întrebuințeze numai limba minorității, de ce nu ar fi justificat acum statul român să întrebuințeze în același rost limba majorității?

Misiunea se plânge că funcționarilor unguri li s-a cerut un jurământ de fidelitate către statul român și că mulți dintre dâșii au fost obligați să-și părăsească funcțiile și chiar să treacă în Ungaria. E adevărat că mulți funcționari unguri din Transilvania n-au vrut să servească sub regimul românesc și au trecut frontiera. Guvernul român însă, precum am avut onoarea să arătăm în scrisoarea noastră nr. 262 din 2 ianuarie a.c., le-a dat tuturor posibilitatea de a rămâne în slujbe și de a-și asigura existența lor și a familiilor lor. Consiliul Dirigent al Transilvaniei le-a cerut un jurământ de fidelitate către stat sau cel puțin un jurământ că își vor îndeplini conștiincios datoria funcțiunii lor. Nu li s-a cerut nici măcar să știe limba română care e limba statului, ci li s-a fixat un termen de 2 ani ca s-o învețe. O mare parte din funcționari au făcut jurământ către stat, alții au făcut declarații de loialitate. Toți aceștia au fost menținuți și astăzi fac parte din corpul funcționarilor statului român. Alți însă mai șoviniști, visând reîntoarcerea stăpânirii ungurești în Transilvania, au refuzat orice declarație de loialitate și orice recunoaștere a autorităților românești anunțând categoric că ei nu se vor supune decât ordinelor Guvernului ungar. Față de aceștia Guvernul român s-a găsit în imposibilitatea de a-i mai menține în funcții și a le mai plăti lefuri. Unii dintre aceștia nefiind originari din Transilvania și Banat au fost chiar trecuți peste frontiera românească în Ungaria de al cărei guvern erau gata să asculte.

Guvernul român nici atunci, nici acum și nici în viitor nu poate admite în slujba sa decât funcționari credincioși țării.

Misiunea afirmă că autoritățile românești silesc bisericile protestante și romano-catolice să țină anumite sărbători de ale bisericii ortodoxe ai. cărei credincioși sunt românii și care e biserica de stat a României, și amintește zilele de 10 Mai și 20 Mai 1920, când toate bisericile au fost invitate de stat să țină slujbă religioasă deosebită. Această afirmație iarăși dovedește ce superficială a fost investigația dlui Snow. În România libertatea religioasă este deplină. Bisericile, de orice credință ar fi ele n-au să-și țină decât propriile sărbători. Toate bisericile însă și toți locuitorii sunt obligați să observe sărbătorile naționale ale statului. Ziua de 10 Mai a cărei impunere i s-a părut dlui Snow o ilegalitate, e sărbătoarea independenței, cea mai sfântă sărbătoare națională a României. În 10 Mai 1920, Guvernul

român ca și celelalte guverne aliate au ordonat în întreaga țară servicii religioase pentru cei căzuți în război, – era deci de asemenea o sărbătoare națională. Dar ar îndrăzni oare cineva să protesteze în Franța în contra ținerii sărbătorii de 14 iulie, ori în America în contra zilei de 4 iulie?

Misiunea învinovățește autoritățile românești cu distrugerea monumentelor naționale ungurești din Transilvania ale lui Kossuth, Bem, Petöfi. Punctul de vedere al Guvernului român în această privință l-am făcut cunoscut în nota noastră din 2 ianuarie a.c. Nu este adevărat că sub ocârmuirea românească monumente naționale ungurești ar fi fost distruse. Adevărat e tocmai contrariul: îndată ce orașele din Transilvania și Banat au fost ocupate de trupele românești, s-au luat toate dispozițiile ca populația românească pentru care monumentele lui Kossuth, Bem și ale altor figuri istorice ungurești constituiau o sfidare, să nu-l poată deteriora, și aceste monumente au fost învelite în scânduri păstrându-se astfel neatinse până în ziua de astăzi. E adevărat că la trecerea dlui Snow și a tovarășilor săi prin Transilvania câteva monumente ungurești ridicate în orașele transilvănene nu mai erau pe pedestalul lor. Acestea însă n-au fost distruse nici de populația nici de armata românească, ci au fost ridicate și duse la Budapesta încă în august 1916 când a intrat România în război, iar unele din ele zac și astăzi neîngrijite prin depozitele turnătoriei „Hungaria” din capitala maghiară. Dl Snow ne acuză între altele cu distrugerea statuii poetului Petöfi. Ei bine această statuie, opera sculptorului Nicolae Köllö, a fost transportată la Budapesta în august 1916 de către profesorul Rudnay și a fost așezată într-un colț al turnătoriei „Hungaria” unde a stat până în ianuarie 1922. Ministerul de Culte al Ungariei a dispus în sfârșit ca statuia să fie reparată și dăruită orașelului Kiskunfélegyháza, unde își petrecuse copilăria marele poet. Orașul Kiskunfélegyháza a transportat statuia din Budapesta într-un car cu 4 cai marți 14 februarie a.c. (V. „Bécsi Magyar Ujsag” din 16 februarie 1922 pag. 6).

Aceeași soartă au avut-o și alte statui.

Guvernul român nu se opune păstrării unor monumente naționale ungurești în piețele orașelor României, cu condiția ca acestea să nu fie ofensatoare pentru sentimentul național al românilor. Statui de ale lui Kossuth, Bem și altora care s-au luptat în contra poporului românesc, nu vor putea fi tolerate. Acestea vor putea fi restituite Guvernului ungar în schimbul unor opere de artă românești aflătoare în posesiunea lui.

Misiunea se plânge că adeseori comandamentul militar și autoritățile administrative au arestat anumiți unguri și pe unii chiar i-au maltratat. Misiunea citează un număr de cazuri aflate firește tot din auzite. Nu vrem să spunem că greșeli nu s-au făcut; acestea sunt inevitabile în împrejurări turburi cum erau cele din Transilvania în 1919. Căci trebuie să accentuăm: Transilvania în 1919-1920 era zonă de operații și ca atare stătea sub legi marțiale. Dar pretutindeni unde s-a constatat că s-a comis greșală s-au luat măsuri de îndreptare și de pedepsirea vinovaților. Cazurile de arestări citate în raportul misiunii sunt departe de a fi ilegale, iar dacă dl Snow după ce a ascultat jalba clienților săi unguri s-ar fi adresat și autorităților românești pentru deslușiri, ar fi aflat că arestările nu s-au făcut fără motive legale suficiente. Evident nici unul dintre cei care i s-au plâns nu i-a

mărturisit că fusese vinovat. Astfel dl A. Zoltan (pag. 15) a fost arestat pentru că a rostit „o singură frază” în contra României, dl C. Székely (pag. 16) pentru că cineva i-a ascuns o pușcă în casă, dl Al. Kiss și L. Orban (pag. 16) pentru că au făcut propagandă „pentru întemeierea unor școli confesionale”, dl C. Pethö (pag. 16) pentru că răuvoitori l-au acuzat că a îndemnat tinerii unguri să treacă Mureșul și să se înroleze în armata maghiară; și așa un șir întreg de inși au fost arestați și pedepsiți fără ca, după spusele lor, să fi avut cea mai mică vină. Dacă cineva cunoaște împrejurările acelor zile și înțelege pe de o parte șiretenia acestor bocitori unguri, pe de altă parte naivitatea politică și inexperiența dlui Snow, și mai știe să citească printre șirele raportului va afla fără multă greutate că acei ce s-au jeluît americanilor au fost arestați și pedepsiți pentru următoarele motive:

1. Au agitat în public, în biserici și școli în contra statului și armatei române;

2. Nu s-au supus ordinelor comandamentului și au ascuns arme în casele lor;

3. Au îndemnat pe tinerii unguri din teritoriul transilvănean ocupat de armata română să se furișeze printre rândurile acestora și să se înroleze în armata ungară;

4. Au răspândit în vreme de război știri false care au cauzat tulburări;

5. Au aranjat manifestații de simpatie pentru funcționarii unguri care au refuzat recunoașterea statului român;

6. Sub pretextul întemeierii unor școli ungurești confesionale au căutat să organizeze boicotarea școlilor ungurești susținute de statul român;

7. S-au făcut vinovați de furturi și alte contravenții.

Sub stăpânirea legilor marțiale ale oricărei țări de pe fața pământului s-ar fi procedat în același fel și s-ar fi luat aceleași dispoziții.

Se face un grav caz de acuzație Guvernului român că în 1919 a pus restricții în ce privește întrunirile publice și adunările societăților, afară de serviciul divin în biserici și că întrunirile chiar când se permiteau trebuiau ținute în prezența unui reprezentant al autorităților (pag. 17). Dl Snow uită că pe atunci de la Viena spre răsărit era încă război, și nu știe că atari dispoziții erau impuse de situația excepțională prin care treceam și erau dictate în interesul bine priceput al populației sau crede dânsul că astăzi după 3 ani de la încheierea păcii în teritoriul german de pe Rin ocupat de trupele americane sunt alte legi în vigoare și în cazuri similare se purcede altfel de cum se făcea în Transilvania în 1919?

Regimul întrunirilor era foarte liberal pentru acele zile. Însuși dl Snow mărturisește (pag. 14) că în Târgul Mureșului lângă piedestalul statuii lui Kossuth a văzut o adunare a tinerilor unguri care fâlfâiau steaguri ungurești protestând în contra înrolării în armată. Ar fi admis oare comandamentul armatei americane ținerea unor adunări de protestare în contra dispozițiilor sale în Colonia?

Unele denunțuri ale dlui Snow, în afară de superficialitatea lor, nu sunt lipsite nici de o candoare amuzantă. Astfel dânsul amintește ca un adevărat caz tipic de corupție românească și de persecuție a unguirilor întâmplarea că doi jandarmi Malos și Doboș au căutat să stoarcă bani de

la pastorul Coloman Pethö (pag. 17). Or, deși erau în serviciul tinerei jandarmerii transilvănene amândoi acești jandarmi erau unguri, fuseseră 6-7 ani în serviciul jandarmeriei ungurești și încercând să stoarcă bani, nu făceau decât să continue ceea ce au învățat și practicat ani întregi sub stăpânirea ungurească.

VI

Într-un capitol special se plânge raportul dlui Snow în contra legilor de reformă agrară și în contra aplicării lor față de proprietățile bisericii unitare (pag. 18-20). Citează chiar un număr de cazuri unde afirmativ exproprierea s-a făcut pe nedrept sau a trecut limitele fixate prin lege. Mai presus de toate însă protestează în contra legilor aduse.

Noi ne-am ocupat de reforma agrară din Transilvania și Banat în scrisoarea noastră adresată Ligii Națiunilor în 9 noiembrie 1921 și în cea din 2 ianuarie 1911, arătând cu deplină claritate că această reformă era pentru viața acestor provincii și pentru a României întregi o inexorabilă necesitate socială și economică, că exproprierea se aplică în mod egal proprietarilor și instituțiilor posesoare de pământ, că pentru pământul expropriat se plătește contravaloarea lui și că pământul se împarte celor lipsiți fără considerare la originea lor etnică sau la credința lor religioasă. Este adevărat că în 1919, pe când lumea din Transilvania era încă în fierbere și trupele românești înaintau asupra Budapestei, în unele părți autoritățile locale au făcut greșeli la arendările forțate. Acestea însă au fost reclamate guvernului, care prin decretul 20393 A. din 1920 al Consiliului Dirigent și prin decretul ministerial 30313 din 5 noiembrie 1920 a dispus revizuirea operațiunilor și îndreptarea relelor.

Cazurile citate de dl Snow sunt interpretări tendențioase ale unor măsuri perfect legale. Astfel dânsul amintește exproprierea moșiei bisericii unitare de la Banabic (jud. Cojocna) și înșiră motivele pentru care această expropriere e contra legii:

1. Moșia cuprinde și păduri și mori, iar legea după cum o știe dl Snow cere numai exproprierea pământului cultivabil;

2. Produsul moșiei e întrebuințat direct pentru alimentarea colegiului unitar din Cluj; și

3. Dacă biserica unitară ar fi obligată să-și aleagă pentru păstrare una din moșiile sale, ea și-ar alege moșia aceasta. Or dl Snow era foarte rău informat și asupra cazului de la Banabic și asupra legii de reformă agrară. Atât prin decretele 821 și 7153 A din 1919, cât și prin decretele lege 3911 din 1919 și prin legea agrară din 23 iulie 1921 se dispune categoric exproprierea în întregime a proprietăților rurale și a extravilanelor urbane aparținând corporațiunilor, fundațiunilor, bisericilor, mănăstirilor, școlilor, spitalelor și altor instituțiuni care n-au interes direct în agricultură, deci se dispune exproprierea în întregime a proprietăților de mână moartă, bineînțele plătindu-se de către stat contravaloarea lor. Se expropriează de asemenea din orice moșie partea ce trece de 30 jugăre cadastrale, dacă această moșie între 1904 și 1918 a fost arendată 10 ani de-a rândul. Nu se expropriează morile, viile, grădinile, intravilanele rurale, pădurile întrucât sunt necesare pentru trebuințele morale (lemne de foc, de construcții) ale

instituțiilor. Moșia de la Banabic a fost expropriată pentru că era proprietate de mână moartă. În aceeași vreme ea putea fi expropriată și pentru că în cei 10 ani dinainte de 1918 ea fusese arendată fără întrerupere. Jumătate din populația căreia i s-a distribuit pământul acestei moșii însă este ungurească, încât exproprierea acestei moșii ungurești s-a făcut spre binele conașionalilor vechiului proprietar. Nu este adevărat că țăranii din Banabic având destul pământ au arendat moșia din nou vechiului exploatator; pentru satisfacerea lor până la limita maximală de 5 jugăre ar trebui încă patru moșii similare.

În ce privește reforma agrară de proprietățile bisericești unitare Guvernul român va aplica întru toate dispozițiile legii promulgate în 23 iulie 1921. Pentru a fixa cât se poate de clar punctul nostru de vedere cităm din această lege următoarele pasagii:

„Art. 6-8. Se expropriază în întregime toate proprietățile rurale și extravilanele urbane aparținând tuturor persoanelor juridice, care urmăresc satisfacerea unui interes public, ca: fundațiuni, corporațiuni, instituțiuni, biserici, mănăstiri, capitluri, universități, școli, spitale, județe, comune etc.

„Fac excepție:

4. Pământurile cultivabile ale parohiilor până la maximum 32 jugăre cadastrale, și care aveau la 1 Decembrie 1918 destinația așa numitelor sesiuni parohiale; porțiuni canonice, sesiuni reduse, sesiuni notariale existente, -8 jugăre cadastrale pentru cantori bisericești, precum și pământul cultivabil al școlilor până la maximum 16 jugăre cadastrale care aveau la 1 Decembrie destinația de dotațiuni învățătoresci și întrucât serveau acestui scop. Va fi scutit de expropriere până la 10 jugăre cadastrale pământul cultivabil al bisericilor destinat pentru trebuințele bisericești. Nu se bucură de scutirile impuse în acest aliniat parohiile care au mai puțin de 300 suflete și filiile¹ care au mai puțin de 100 suflete ...

6. Pământurile cultivabile pentru fiecare mitropolie până la 200 jugăre cadastrale, pentru fiecare episcopie până la 100 jugăre cadastrale, pentru mănăstiri până la 30 jugăre cadastrale și după posibilitatea în apropierea reședinței. Acolo unde asemenea proprietăți pentru episcopii și mitropolii nu există dar se vor crea după satisfacerea tuturor îndreptățiților de la art. 86.²

7. Casele de locuit cu parcurile lor, intravilanele rurale, clădirile, viile și stabilimentele industriale, morile cu apele care alimentează.

8. Pădurile sau părțile de păduri care servesc trebuințele normale de lemne de foc și construcțiuni ale subiectelor indicate în acest act, însă numai în măsură care acoperă aceste trebuințe...

Art. 50. Prețul terenurilor expropriate se fixează pe jugăre cadastrale, pe categorii de calități de pământ. Ele se determină orice elemente de apreciere și anume: prețul de vânzare al pământului în localități și în vecinătate în anul 1913; prețul de arendare în regiune capitalizat cu 5%; evaluarea făcută de instituțiunile de credit; venitul net la jugărul cadas-

1 Mici comunități bisericești afiliate unei parohii centrale.

2 În care se fixează cine e îndreptățit a obține pământ.

tral; impozitul funciar și orice alte date luate din ultimii 5 ani până la 1913. În nici un caz însă prețul nu va trece peste prețul din anul 1913. Socoteala se va face în lei. Pentru stabilirea prețului leul se consideră egal cu coroana.“

Lămuriri mai amănunțite asupra prețului se cuprind în scrisoarea noastră din 9 noiembrie 1921.

Legea agrară se aplică deopotrivă bisericilor ungurești ca și celor românești. Profesorul Wambaugh de la Harvard Law School a cărei opinie e amintită în raportul misiunii (pag. 23) greșește când crede că reformele agrare românești pot fi aduse în legătură cu Tratatul Minorităților. Reformele agrare sunt măsuri interne sociale care se aplică în măsură egală față de toți cetățenii țării și în privința cărora statul român nu poate admite ingerințe. În Tratatul Minorităților nu se găsește nici o singură frază care ar stânjeni statul român în rezolvarea problemei sale agrare conform nevoilor sale proprii.

VII

Misiunea se plânge că Universitatea din Cluj a fost ocupată de autoritățile statului și transformată în universitate românească și adaugă că pentru popularea ei s-au adus studenți români din Vechiul Regat, considerând aceasta drept o ilegalitate (pag. 7). Nimic nu e mai fals decât această concepție. Universitatea din Cluj a fost ridicată de statul ungar ca universitate ungurească în mijlocul unei provincii cu 65% populație românească, tocmai ca să ajute deznăționalizarea acestei majorități. Întemeierea unei universități românești ar fi fost normală în Cluj, a unei universități ungurești niciodată. Statul român nu putea susține o instituție creată în contra națiunii românești. Universitatea de altfel era proprietatea statului și era susținută de stat; iure successionis ea devenind proprietatea statului român; aceasta nu încălca drepturile nimănui transformându-se conform trebuințelor sale culturale. Nu cumva misiunea dlui Snow ar fi voit ca statul român să continue politica statului ungar față de românii transilvăneni închizându-le școlile și îndeplinind programul de maghiarizare al contelui Apponyi? De altfel universitatea a fost luată din mână corpului profesoral unguresc numai după ce profesorii au refuzat a se supune statului român și a se obliga să învețe românește ca peste 2-3 ani cursurile să poată fi ținute în limba română, afirmațiunea că s-au adus studenți români din Vechiul Regat pentru a popula universitatea deoarece în Transilvania nu erau în număr suficient, e o minciună și o calomnie. Studenți din Vechiul Regat nu puteau fi aduși pentru simplul motiv că organizația și programul Universității din Cluj sunt până astăzi diferite de ale celorlalte universități românești, încât trecerea studenților la Cluj era imposibilă. Înainte de război sub stăpânirea ungurească pe când românii numai renegându-și neamul puteau ocupa funcțiuni de ale statului, la universitățile ungurești studiau 909 studenți¹. Alții tot atâția își urmau studiile în străinătate. În 1920/21, semestrul I, Universitatea din

1 Statistica oficială „Magyarország Közoktatásügye az 1913 évben“, Budapest, Atheneum, 1915 (pag. 52).

Cluj a avut 2652 de studenți, dintre care 1670 români, 690 evrei, 160 unguri, 110 sași și 22 de alte naționalități. Dintre toți cei 1670 români numai 50 nu erau din Transilvania și Banat. Mai putea fi oare nevoie de a „importa” studenți din Vechiul Regat?

Dl Snow găsește că s-a făcut o ilegalitate transformând Universitatea de stat din Cluj într-o universitate românească deoarece astfel studenții unguri din Transilvania și Banat nu-și mai pot face studiile universitare, în limba ungurească. Involuntar însă ne întrebăm: dar studenții unguri care se duc la universități germane sau franceze tot în ungurește își fac studiile? Precum studenții români din Transilvania și Banat până în 1918 își făceau în ungurește educația universitară de ce nu și-ar putea-o face de acum și studenții unguri din aceste provincii în românește?

Misiunea se plânge că în multe locuri școlile unitare ungurești au fost ocupate de autorități pentru școli de ale statului, și că în unele comune statul refuză să pună clădirea școlii sale insuficient populată la dispoziția școlii ungurești care nu-și mai încape elevii în sălile sale. Jalba aceasta e încă o dovadă de miopia misiunii și șiretenia și rea credința informatorilor care o conduceau. Deși toate preținsele „ilegalități” s-au petrecut în 1919 când anumite excese ale românilor, abia dezrobiți, față de unguri, asupritorii de ieri, ar fi ușor explicabile, în nici unul din cazurile citate de misiune în raportul său nu s-a procedat în mod ilegal. Nici o singură școală unitară n-a fost confiscată și n-a fost închisă de către stat.

Misiunea a fost mințită cu o mare îndrăzneală, astfel i s-a spus că în multe locuri parohiile unitare și-au ridicat clădiri școlare și apoi le-au cedat statului cu condiția ca la cerere, când parohiile vor vrea să-și suporte ele școlile, acele clădiri să le fie restituite. Această informație era o minciună. În nici o comună din Transilvania nu a avut loc o astfel de învoială între parohii și stat. Situația e cu totul alta. Multe parohii ungurești – unitare, presbiteriene, catolice – din Transilvania prin anii 1880-1895 nemaiputându-și susține școlile confesionale le-au predat Statului cu condiția ca acesta să suporte cheltuielile, să le păstreze ca școli ungurești și să numească la fiecare cel puțin un învățător de confesiunea parohiei. Contractele toate sunt identice. În nici unul nu se fixează un termen pentru revenirea școlilor în posesiunea parohiilor. Contractele nu pot fi denunțate câtă vreme statul își îndeplinește angajamentele. La sfârșitul anului 1918 și în decursul anului 1919, profitând de dezorganizarea și confuzia ce se ivise în urma revoluției, un număr de parohii unitare, care își cedaseră școlile către statul ungur, au pus iarăși stăpânire pe ele și au refuzat să recunoască dreptul statului român asupra lor, care „iure successionis” intra acum în drepturile și îndatoririle statului ungur. Îndată ce încă din 1919 ordinea a fost stabilită și administrația română a fost organizată, statul a cerut parohiilor revenirea la contract ceea ce ele cu puține excepții au și făcut, predând școlile iarăși în mâna statului. Această revenire la angajamentele încheiate a fost interpretată misiunii Dlui Snow ca o închidere și confiscare a școlilor unitare. În realitate nici una din aceste școli n-a fost închisă ci ele funcționează tot ca școli ungurești, însă supravegheată și susținută de statul român. De altfel asupra școlilor ungurești din România, am avut prilejul să dăm deslușiri suficiente și în memoriile noastre precedent.

Evident educațiunea fiind o mare problemă de stat, guvernul român nu poate și nu poate permite funcționarea în școli publice a unor învățători care au refuzat să facă jurământ de fidelitate. Nici un stat de pe glob n-ar permite acest lucru. În multe comune în 1919 din spirit de rezistență față de statul român, intelectualii unguri și în special preoții, după ce statul român a preluat școlile de stat, au început să facă sub pretextul înființării unor școli confesionale, o nescotită propagandă între enoriașii lor pentru boicotarea școlilor de stat, deși acestea erau tot maghiare și în covârșitoarea lor majoritate erau conduse de acești învățători ca și sub stăpânirea ungurească. Față de aceste elemente statul român a aplicat legile ungurești care sunt în vigoare în Transilvania și Banat, deoarece o astfel de propagandă nu putea fi tolerată.

Pentru a arăta până la ce absurditate e împins dl Snow de către informatorii săi, nu ne putem răbda a cita din raportul cuvânt de cuvânt următoarea „ilegalitate” românească: „În Sard părinții nu vreau să-și trimită copiii la școala statului; dâșii însă nu sunt în stare să-și susțină una cu puterile lor proprii” (pag. 210).

Va să zică, avem o populație ungurească pentru care statul român susține o școală; populația însă desigur sub inspirația vreunui agitator nesocotit, refuză să-și trimită copiii la școala aceasta fiindcă e susținută de statul român; ea însă nu are mijloace proprii pentru a-și ridica și a-și susține o școală confesională; prin urmare nu-și trimite copiii la nici o școală. Iată ce ilegalitate comite statul român! Am vrea să știm ce ar dori misiunea dlui Snow? Ar vrea oare ca Guvernul român să vie să se roage de ungurii unitari din Sard ca aceștia să se milostivească și să nu-și lase copiii în noaptea analfabetismului? În astfel de cazuri statul român are o singură cale de urmat educația primară fiind obligatorie pentru toți. Statul va lovi cu toată rigoarea legilor pe cei ce fie din prostie, fie din șovinism, împiedică vlăstarele tinere de la frecventarea școlii.

În ce privește școlile primare, – de altfel singurele amintite în faimosul Tratat al Minorităților art. 10 – statul român din cea dintâi zi a reunirii Transilvaniei și Banatului cu Vechiul Regat a avut o politică bine determinată: să dea pretutindeni populației școli în limba ei. Astfel școlile de stat căci înainte de 1919 toate erau ungurești, în comunele românești au devenit românești, în comunele ungurești sau săcuiști au rămas ungurești, în comunele germane au devenit germane, iar în comunele mixte s-au transformat în școli cu clase paralele române, ungurești sau germane; școlile confesionale sau comunale au rămas cu limba de instrucție determinată de susținătorii lor. Diferitele biserici au avut și au toată libertatea de a-și ridica școli noi. Departe de a scădea numărul școlilor primare și confesionale ungurești, astăzi el e cu mult mai ridicat decât în 1918. Astfel biserica reformată presbiteriană în 1918 avea în Transilvania și Banat 178 școli primare, iar în 1921 aveau 446. În special biserica unitară avea:

în 1918		în 1921
școli primare	28	30
școli secundare civile	–	2
școli secundare licee	2	3
școală academică teologică	1	1

Dacă amintim acum că numărul total al școlilor primare ungurești în Transilvania și Banat e 1.278 și că dintre acestea însuși statul român susține 472 pentru minoritatea ungurească, pe când înainte de 1918 statul ungar nu susținea pentru majoritatea românească din aceste provincii nici o singură școală românească, lumea imparțială va vedea fără multă greutate că statul român a întronat un regim de dreptate și egalitate în provinciile sale dezrobite și va face toate eforturile pentru înlăturarea asperităților dintre cetățenii săi.

VIII

Misiunea se plânge de asemenea că Guvernul român deși a semnat Tratatul Minorităților din 9 decembrie 1919, totuși până în 7 iulie 1920 n-a ajutat cu nici o sumă biserica unitară maghiară și școlile ei din Transilvania (pag. 24).

Orice om serios, citind această tânguire va trebui să-și formeze o părere foarte defavorabilă despre priceperea acestei misiuni în chestiuni politice și economice.

DI Snow și însoțitorii săi nu-și dau seamă de realitățile vieții. România din 1920, distrusă și jefuită de vrăjmași, obligată să stea neclintită cu arma în mână la răsărit, după ce abia de câteva luni își asigurase la apus, nu era republica Statelor Unite cu viața economică neturburată și cu finanțele intacte. În cele șase luni cât s-a scurs între semnarea Tratatului Minorităților și plecarea dlui Snow din România, Guvernul român avea de rezolvat alte probleme urgente și avea de acoperit alte nevoi mai arzătoare decât ajutorarea cu bani a unei biserici care dădea neconținut dovezi de dușmănie față de statul român.

DI Snow și camarazii săi nu cunosc nici situația juridică. Dânșii invocă Tratatul Minorităților. Acesta însă se bazează pe art.60 din Tratatul de la Saint Germain și pe art 47 din Tratatul de la Trianon și nu putea intra în vigoare decât după ratificarea cuvenită. Ori Tratatul de la Saint Germain și Tratatul Minorităților au fost ratificate de Parlamentul român în 30 august 1920 și au intrat în vigoare abia în 4 septembrie 1920. Iar Tratatul de la Trianon, deși a fost ratificat de România deodată cu celelalte două, a fost ratificat de Ungaria în martie 1921 și a intrat în vigoare în 26 iulie 1921 deci aproape cu un an mai târziu decât celelalte și la un an după vizita misiunii dlui Snow în Transilvania.

Prin urmare misiunea americană cerea în iulie 1920 respectarea unui tratat care la acea dată nu avea nici o putere obligatorie și a cărui ratificare de către celelalte state semnatare era pusă sub o mare îndoială.

Afirmațiunea misiunii este însă adevărată: biserica unitară din Transilvania până în 7 iulie 1920, data când misiunea a plecat din România n-a primit nici un ajutor bănesc din partea statului român. Putem adăuga chiar că nici până în primăvara anului 1921 această biserică n-a obținut de la stat nici o subvenție.

Cauza acestei situații este raportul în care această biserică se află cu statul român de la începutul regimului românesc în Transilvania, de la 1 Decembrie 1918, până în 10 aprilie 1921.

Biserica unitară e recunoscută de stat în Transilvania încă prin hotărârea dietei ținute în Târgul Mureșului în 1-14 ianuarie 1571¹. Dieta din 1591 a stabilit raportul dintre această biserică și stat al cărui reprezentant e principele. Hotărârea ei cuprinsă în „Approbatæ Regni Constitutiones” publicate în 1653, Partea I, Titlul I. Articolul IX glăsuiește în felul următor:

„După cum a fost obiceiul de la început până acum, aceia dintre credincioșii celor patru religii recepte, care prin voința și hotărârea congreselor lor bisericești vor fi aleși episcopi sau vicari, va trebui să fie confirmați de către Principe”.

Aceeași colecție de legi „Approbatæ Constitutiones” în partea II, Titlul I, obligă pe episcopii acestor biserici să facă „jurământ omagial” către Principele țării, iar în Partea III, Titlul I fixează chiar textul acestui jurământ.

Prin urmare din cele mai vechi vremuri ale confesiunii unitare în Transilvania, această biserică a fost liberă să-și profeseze credința și să se organizeze, dar episcopii ei aleși erau confirmați în demnitatea lor de către Principele țării și aveau obligația să-i păstreze jurământ de fidelitate. Domnitorul țării este „patronul suprem”, „summus patronus” al acestei biserici și al celorlalte biserici protestante din Transilvania.

Acest raport între biserica unitară și statul transilvănean s-a păstrat până astăzi.

Când Transilvania în 1691 a trecut sub stăpânirea Casei de Habsburg, drepturile și îndatoririle acestei biserici au fost garantate în „Diploma Leopoldinum” punctele 2 și 3. În 1848 ele au fost iarăși confirmate prin articolul XX al legii ungare votate în Pressburg și prin art. IX ale legii transilvănene votate în Cluj.

După ce apoi Transilvania în 1865 a fost unită cu Ungaria, Parlamentul din Budapesta în 1868 a adus articolul de lege XLIII, despre „regularea amănunțită a unirii Ungariei și Transilvaniei”, în care §14 e următorul:

„Toate legile Transilvaniei care garantează libertatea cultului și a autonomiei administrative, egalitatea în fața legii, sfera de autoritate și relațiile reciproce ale confesiunilor, bisericilor și autorităților bisericești recunoscute în teritoriul transilvănean și în așa numitele părți ungurene, nu numai se păstrează neștirbite, ci se extind și asupra bisericilor greco-catolice, armeno-catolică și greco-orientală”;

Acestea sunt legile pe a căror temelie a stat biserica unitară până în 1918.

Încetarea stăpânirii ungare în Transilvania n-a adus nici o schimbare în situația juridică a acestei biserici. Prin hotărârea Adunării Naționale de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918, Transilvania și Banatul unindu-se cu Vechiul Regat Român, iar Tratatul de la Saint-Germain confirmând și garantând această unire, în mod natural angajamentele pe care le avusese statul ungar față de biserica unitară cădeau în sarcina statului român, iar la rândul său biserica unitară avea să-și îndeplinească față de statul român obligațiile ce avusese față de statul ungar. Întâiul act juridic săvârșit de ocârmuirea românească în Transilvania a fost Decretul nr. 1 al Consiliului Dirigent prin care se declară că legile existente în Transilvania rămânând

1 Monumenta Conutualus Regni Transsylvane. Budapest 1877 vol. I-II, pag. 374.

în deplină vigoare și drepturile câștigate rămân neștirbite. Drepturile minorităților transilvănene erau garantate prin rezoluția Adunării Naționale din Alba Iulia cu un an înainte de ticluirea Tratatului Minorităților.

Firese ar fi fost ca în astfel de împrejurări biserica unitară din Transilvania dându-și seama de realitatea situației și ferindu-se de atitudini dușmănoase față de statul român, să fi intrat în legături normale cu ocârmuirea românească îndată ce zilele turburi au trecut. Conduși de un spirit național maghiar rău înțeles și poate ademeniți de speranța că stăpânirea ungurească iarăși se va reîntoarce în Transilvania, conducătorii bisericii unitare împreună cu ai celorlalte biserici ungurești, au respins cu furie ideea unei apropieri și au refuzat categoric recunoașterea statului român. Ba precum am arătat mai sus, timp de doi ani de zile au purtat atât în străinătate cât și acasă cea mai violentă luptă în contra aspirațiilor legitime ale neamului românesc. Cu o astfel de atitudine biserica unitară nu mai era o instituție de răspândire a principiilor creștine, ci un instrument al politicii guvernelor maghiare din Budapesta.

Statul român nu poate acorda ajutoare din bugetul său unei biserici care desfășoară o acțiune dușmănoasă și păgubitoare intereselor lui. De aceea până la plecarea misiunii dlui Snow din România, biserica unitară nu primise încă nici un ajutor din partea statului.

De atunci însă situația s-a schimbat cu totul.

Pe de o parte restabilirea cursului normal al vieții și intensificarea relațiilor economice, pe de altă parte întărirea Regatului nostru, alcătuirea Micii Înțelegeri și eșecurile politicii budapestane au avut darul de a readuce pe frunțașii unguri din Transilvania la realitate și de a-i convinge că situația nouă cere o mentalitate nouă. Ratificarea Tratatului de la Trianon de către Parlamentul ungar a potolit apoi și pe cei câțiva ireconciliabili.

Astfel în martie și aprilie 1921 toți episcopii unguri din Transilvania și Banat au făcut jurământul convenit de fidelitate față de statul român, inaugurând prin aceasta o nouă eră în dezvoltarea eparhiilor lor. Episcopul unitar Iosif Ferencz din pricina vârstei sale înaintate a făcut jurământul în Cluj în fața unui delegat al guvernului.

Raporturile între stat și aceste biserici imediat au luat o altă întorsătură. Ajutoarele de care aceste biserici aveau nevoie pentru preoțimea și instituțiile lor le-au fost acordate fără întârziere, achitându-li-se chiar de la 1 iulie 1920. În viitor aceste ajutoare vor face parte din bugetul ordinar al Departamentului Cultelor. Normele urmate în fixarea sumelor sunt aceleași ca și pentru bisericile românești greco-orientale sau greco-catolice, și am dat lămuriri asupra lor în scrisoarea noastră din 2 ianuarie 1922.

În special biserica unitară a primit de la statul român pentru preoțime, episcopie și pentru academia sa teologică pe răstimpul de la 1 iulie 1920 la 31 martie 1921 suma de 823,684 lei. În anul bugetar 1921/1922 a primit:

pentru preoți	1.192.899,18
pentru episcop și	
administrația centrală	229.320,00
pentru Academia Teologică	214.859,00
În total	1.637.078,18 lei

Iar în bugetul anului 1922/1923 s-au luat pe seama bisericii unitare:	
pentru preoți	1.624.800,00
pentru episcopi și	
administrația centrală	286.100,00
pentru Academia Teologică	388.160,00

În total 2.299.660,00 lei

Dacă am face o mică asemănare între ajutoarele acordate de stat bisericii ortodoxe române din Transilvania pentru anul bugetar 1920-1921 și cele acordate bisericii unitare pentru același răstimp și am ține seamă de proporția credincioșilor acestor două biserici, am afla că cea care ar trebui să se plângă în contra statului român e biserica ortodoxă-română.

În 1920-1921 biserica ortodoxă care are: credincioși 2.300.000 a primit 10.726.433 lei, deci câte 4,76 lei de cap.

În biserica unitară care are: credincioși 75.000 a primit 823.684 lei, deci câte 11 lei pe cap.

Statul român ajută biserica unitară în felul acesta cu o sumă aproape de trei ori mai mare decât i s-ar cuveni acestei biserici în baza art. 10 din Tratatul Minorităților.

Nu mai amintim alte ajutoare și ușurințe ce s-au făcut de către statul român bisericii unitare și celorlalte biserici ungurești din Transilvania, ca d.e. scutirea studenților de la teologie de serviciul militar, reducere de 50% la călătoria studenților, preoților și profesorilor pe C.F.R., reducere de 50% pe căile ferate la călătoria membrilor congreselor lor la adunările anuale etc. Guvernul ungar niciodată n-a acordat astfel de favoruri preoțimii sau studențimii românești.

După depunerea jurământului de fidelitate către România, Guvernul român a închis complet capitalul atitudinii din trecut a bisericii unitare și a urmat cea mai liberală politică de înlăturare a antagonismelor. În liberalismul său a mers așa de departe încât mulți bărbați de frunte ai vieții românești i-au adus învinuirea că nu ține seama de interesele naționale și jignește sentimentul de mândrie și dreptate al poporului românesc.

Cazul vicarului unitar George Boros e o dovadă eclatantă în această privință.

Dl George Boros, profesor și rector al Academiei Teologice Unitară din Cluj și vicar al episcopiei unitare din Transilvania, a plecat la Budapesta în 1919, unde a organizat un centru de propagandă antiromânească. S-a dus apoi în Olanda de unde a făcut legătura cu cercurile protestante din Anglia și America și a stârnit biserica unitară din aceste două țări în contra României. În mare parte lui i se datoresc articolele și apelurile unitare în contra noastră publicate în țările anglo-saxone și atitudinea dușmănoasă a misiunilor religioase care au vizitat Transilvania în 1919-1920. Iată în ce termeni scria dl Boros despre România în apelul său adresat din Budapesta în 24 octombrie 1919 către dl Samuel A. Eliot, președintele Asociației Unitare Americane:

„Am avut suferințe grele în secolele trecute, dar pericolul niciodată n-a fost așa de iminent ca acum. Chiar și sub persecuțiunile Jesuiților episcopii și pastorii erau în stare să comunice cu poporul lor, iar învățătorii își puteau continua activitatea lor școlară. Acum acest lucru e aproape cu totul imposibil, deoarece învățătorii, profesorii și chiar episcopul sunt sub cea mai strictă supraveghere și după cum ne-o dovedesc mai multe cazuri, sunt arestați și duși la pușcărie fără nici un motiv serios. Terorismul niciodată n-a fost așa de furios printre dealurile Transilvaniei și pe șesurile Ungariei, cum e acum sub stăpânirea militară românească. E mare nevoie de intervenția și ajutorul dumneavoastră. (v. „The Christian Register“ 15 ianuarie 1920).

Dar dl Boros care acoperea România cu astfel de ocări, după câțeva vreme petrecută în Budapesta s-a pocăit, și în 1921 s-a reîntors în Transilvania, bucuros că poate trăi sub „terorismul“ românesc. Statul român nici măcar nu s-a gândit să-i ceară socoteală pentru insultele ce i-a adus și pentru pagubele ce i-a reinstalat. Mai mult încă statul român a permis ca dl Boros să fie reinstalat în postul său de rector al Academiei Teologice și de vicar al episcopiei și să se bucure neturburat de drepturile și privilegiile situației sale. Iar dl Boros care doi ani de zile a calomniat România în străinătate, astăzi primește de la statul român o leafă anuală de 73.440 lei.

E oare și acesta un act de prigonire a bisericii unitare?

IX

Constituția română asigură tuturor cultelor religioase cea mai deplină libertate. Călăuzit de acest principiu Guvernul român a respectat toate drepturile de care se bucură confesiunile religioase din ținuturile dezrobite înainte de unirea lor cu Vechiul Regat și n-a admis nici o știrbire a organizațiunii lor autonome. Îndată ce aceste confesiuni prin glasul organelor lor conducătoare au recunoscut autoritatea statului român și au prestat jurământul de credință, ele au fost împărțășite din partea statului și cu ajutoare materiale, nefăcându-se nici o deosebire între ele în privința originii etnice a credincioșilor. Instituțiile lor funcționează neturburate. Congresele și sinoadele lor se țin fără nici o restricție. Organele lor au toată libertatea de a comunica cu parohiile și așezămintele lor culturale și religioase. Au deplină libertate de a se folosi de limba lor proprie (maghiară, germană etc.) nu numai în serviciul divin ci și în administrația lor bisericească și în instituțiile lor de educație. Ba unele episcopii ungurești se folosesc până în prezent de limba maghiară chiar și în corespondența lor cu guvernul.

În scrisoarea sa nr. 2935 din 23 martie 1921 adresată episcopilor unguri din Transilvania și Banat, Octavian Goga, ministrul cultelor și artelor a precizat în următoarele cuvinte punctul de vedere al Guvernului român în chestiunea religioasă:

„În România de azi toate bisericile, oricare ar fi credința ce profesează, au dreptul a se bucura de un egal tratament, putându-și exercita toate drepturile, fiind libere a se conduce și dezvolta pe bază de drepturi câștigate, care le vor fi garantate cu dorința leal exprimată de a observa raporturile ce trebuie să existe între stat și biserică“.

Dar, – și acest lucru încă e bine să se știe – Guvernul român nu va putea tolera niciodată ca biserica să se abată de la misiunea sa pur morală

și educativă și organizațiunile sub masca religiei, să adăpostească tendințe subversive în contra statului.

București, 8 martie 1922

Arhivele Statului București, fond Vasile Stoica, dosar I / 162, f. 1-38.

93

1922 mai 21, Cluj. Cererea adresată Ministerului Instrucțiunii de către Subsecretariatul General Cluj ca să se organizeze în Vechiul Regat în lunile de vară cursuri de limba și literatura română, istorie, geografie și constituție pentru învățătorii și profesorii minorităților din această parte a țării; rezoluția Ministerului Instrucțiunii.

14065/1922

Secția VI

DOMNULE MINISTRU,

Consistoarele minorităților din Ardeal și părțile anexe cer, ca statul să organizeze și în acest an, în cursul lunilor de vară, în diferite centre din Vechiul Regat, cursuri de limba și literatura română, de istorie, geografie și constituția Patriei pe seama învățătorilor și profesorilor care sunt aplicați în școlile de sub conducerea lor.

Din partea noastră recomandăm această cerere a lor, cu atât mai vârtos, că puterile didactice din Ardeal și sursele materiale ce ne stau la dispoziția noastră, sunt deja angajate pentru cursurile de vară, ce sunt organizate pe seama învățătorilor minoritari, în primul rând aplicați în școlile statului.

Pentru o mai bună reușită a acestor cursuri, vă rugăm să luați dispoziții de cu vreme și să binevoiți a fixa precis locul și data începerii cursurilor, și a comunica la timp, că întreținerea și spesele de călătorie în sarcina cui vor cădea?

Din partea noastră vă punem la dispoziție suma de 150.000 lei de la statul 908, poziția /VI/ „/Curs de românește pentru învățătorii de stat și comunali maghiari, nemți etc./” Consistoarele cer ca condiție sine qua non ca spesele să fie suportate de către stat.

Numărul participanților va fi între 1000 – 2000, care vor urma a fi repartizați după anumite norme /ex. după județe/ în grupe: mărimea acestor grupe vor varia după mijloacele de găzduire, ce le pot oferi centrele Vechiului Regat și vor trebui fixate pentru a putea evita eventualele aglomerări într-un singur centru, cum s-a întâmplat anul trecut la Craiova.

Director General,
ss/indescifrabil

Către:

MINISTERUL INSTRUCȚIUNII

BUCUREȘTI.

Rezoluție:

No. 49767
16 VI 1922

Director general al instrucțiunii – Cluj

La adresa dv. nr. 14065/1922 avem onoarea a vă face cunoscut că vi s-au comunicat centrele unde vor avea loc cursurile de vară.

(ss)indescifrabil

Arhivele Statului București, fond Ministerul Instrucțiunii Dir. Învățământ Primar – Rural. dosar 144/1922, f. 2.

94

1922 mai 22, Cernăuți. Memoriu de răspuns al ministrului de stat pentru Bucovina către ministrul de externe al Poloniei referitor la plângerile polonilor din Bucovina.

Cernăuți
Cabinetul
Ministrului de Stat
pentru Bucovina

Ministerul Afacerilor Străine
Registratura Generală

No. 52799

Nr. 28 din 28 mai 1922

Se va comunica în copie
Dlui Ministru Florescu

Domnule Ministru,

La adresa d-voastră nr. 22932 din 12 mai 1922 privitoare la plângerile polonilor din Bucovina am onoarea de a vă răspunde precum urmează:

Elementul polonez din Bucovina se compune în cea mai mare parte din funcționari și meseriași cari sunt răspândiți îndeosebi prin orașele din Bucovina. Numai în județul Gura Humorului se găsesc două comune rurale Pleșu și Poiana Micului în care trăiesc câteva sute de suflete. Numărul total al polonilor în Bucovina era în 1910, când s-a făcut ultimul recensământ al populației, 36.000 de suflete. De atunci încoace numărul populației poloneze nu a sporit, din contră, a scăzut prin numeroase emigrări în Polonia învecinată. Dacă deci corespondentul din Cernăuți al ziarului „Rzeczpospolita” din Varșovia susține că în Bucovina trăiesc 50.000 de polonezi, apoi afirmația aceasta este absolut falsă. Polonezii nu dau decât 3 din numărul populațiilor totale din Bucovina. Procentul acesta este deci așa de disparent, încât și polonezii n-ar avea nici un drept să ridice pretenții nici politice, nici naționale; așa fiind ei n-au nici un drept să pretindă fiindcă numărul lor nu atinge cifra de 50.000 care e prevăzută

pentru alegerea unui deputat. Dar nici în cazul când numărul lor ar atinge cifra de 50.000, ei tot n-ar putea obține acest mandat, întrucât ei sunt răspândiți asupra Bucovinei întregi și alegerile nu se fac după pretenții naționale. În primul parlament al României Mari, s-a dat ce-i drept d-lui Kwialkowski un mandat în Senat, dar acesta s-a făcut atunci pe socoteala ucrainienilor ceea ce azi nu se mai poate face. Dară cu tot numărul lor disparent, polonii nu au reprezentant al lor în Comisia interimară a orașului Cernăuți și câte un reprezentant în toate celelalte instituțiuni publice, ca Banca regională, Casa de economii etc. Clerul româno-catolic din Bucovina se compune în marea sa majoritate din preoți de naționalitate poloneză, așa că nemții de aici sunt foarte supărați din pricina aceasta și cer clerici de naționalitatea lor.

Pe terenul școlar, polonezii n-au nici un motiv de a se plânge, fiindcă ei au școli naționale poloneze susținute de stat în toate orașele și comunele rurale în care se găsește un număr oarecare de familii poloneze; iar în Cernăuți Guvernul român susține un liceu polonez de opt clase, prin urmare, favoruri de care polonezii se bucurau fără ca statul nostru să fie prin ceva obligat a le acorda. În condițiunile acestea este deci o mare lipsă de modestie și bunăcuviință a corespondentului polonez din Cernăuți, când acesta se plânge de asuprirea conaționalilor săi din Bucovina, când biserica noastră românească clădită și susținută la Liov de Fondul nostru bisericesc continuă să fie, în ciuda tuturor intervențiilor, rechiziționată de autoritățile poloneze și dată în seama unui cleric rutean și când noi în Polonia n-avem de reclamat nici posturi politice, nici posturi administrative și nici școală.

Cu conducerea liceului polon din Cernăuți a fost încredințat de guvernul nostru, profesorul Isidor Pochmarski, cetățean român de naționalitate poloneză. Numirea sa în postul de director s-a făcut înainte de trei ani la cererea și recomandăția fruntașilor polonezi din Cernăuți. Astăzi conducătorii polonezilor de aici nu mai sunt mulțumiți cu acest director și însuși consulul republicei polone, dl. Lorenowicz mi-a cerut înlocuirea lui, o cerere la care i-am răspuns că la liceele de stat din România, singur Guvernul român este în drept să facă numiri după buna sa chibzuință și că funcțiunea sa de consul a unui stat străin nu-i îngăduie să se amestece în treburile noastre interne. Cauza pentru care câțiva din intelectualii polonezi de aici nu sunt mulțumiți de directorul Pochmarski este că dânsul, credincios jurământului ce l-a prestat, grijește ca tineretul de la acest liceu să fie crescut în spiritul românesc și în intențiunile statului nostru, iară nicidecum în spiritul polonez, cum ar dori unii, cari în iperzelul lor național uită că sunt cetățeni români și nu polonezi. Firește deci că directorul a avut grijă să înlăture din cărțile didactice, ce se aplică la liceul său, tot ceea ce ar putea aduce jignire ideii de stat și intereselor superioare ale țării noastre. Acuzațiunile ce i se aduc sunt deci lipsite cu desăvârșire de orice temei și eu cred că ceea ce poate recomanda polonilor, este ca ei să se modereze în pretențiile lor și să nu uite că situația privilegiată, pe care ei, o mână de oameni, o au în Bucovina, o mențin numai grație indulgenței noastre fără nici o bază de îndreptățire, căci pe noi nimic nu ne obligă de a impune credincioșilor germani clerici polonezi și de a susține pe socoteala statului pentru o infimă minoritate de 30.000 de suflete școli primare și chiar un liceu în Cernăuți. Eu din contra cred că a sosit timpul ca fără întârziere să începem cu lichidarea acestei situațiuni privilegiate, de care

o mână de polonezi bucovineni se bucură de atâta vreme fără nici o îndreptățire.

Ministrul de stat pentru Bucovina,
I. Nistor

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71, 1920-1944, România, vol. 385, p. 6-9.

95

1922 iunie 2, <București>. Circulara Subsecretariatului de Stat de pe lângă Ministerul de Interne prin care se nominalizează cele șapte confesiuni recepte ce își pot ține adunările bisericești fără nici o autorizație din partea autorităților polițienești și administrative.

Subsecretariatul de Stat
de pe lângă
Ministerul de Interne
Nr. 17644/1922

Domnule Subprefect

În baza adresei Ministerului Cultelor și Artelor Nr. 14162 din 13 mai 1922 avem onoarea a vă ruga să binevoiți a lua stricte dispozițiuni ca următoarele confesiuni și anume: 1) confesiunea ortodoxă orientală, 2) greco-catolică, 3) romano-catolică, 4) reformată (calvină), 5) luterană, 6) unitară, 7) israelită (mozaică), care potrivit dispozițiunilor legale în vigoare în Ardeal, Banat și celelalte ținuturi de pe fostul imperiu ungar urmează să fie considerate ca confesiuni recipiate, să-și poată ține adunările lor bisericești prevăzute în legile (statutele lor de organizare) fără nici o autorizare prealabilă din partea autorităților polițienești și administrative.

Subsecretar de Stat
ss indescifrabil
L. S.

Domniei sale, domnului subprefect al jud. Maramureș.

Sighetul Marmăției

Pe verso: Subprefectura jud. Maramureș

intrat: 1922 iunie 10 nr. 3267

Către toate preturile și Primăria Sighet

Copia ordinului Subsecretariatului de stat de pe lângă Ministerul de Interne nr. 17644/1922 vi se comunică spre știre și confirmare.

Sighet la 13. VII. 1922
ss indescifrabil
L.S.

aprob subprefect
ss indescifrabil

Expediat la 17. 07. 1922

Arhivele Statului Maramureș, fond Prefectura jud. Maramureș, act nr. 3267/1922, fila 1.

1922 iunie 17, Cernăuți. Proces verbal întocmit în urma inspectării unei școli primare (ucraineană, germană, polonă, israelită) din orașul Cernăuți.

Proces-verbal

Azi, 17 iunie 1922, am inspectat școala primară urbană cu 4 secțiuni din strada Gării, orașul Cernăuți și am constatat următoarele:

1) Școala are local propriu, mare cu două rânduri și-n el funcționează patru școli mixte și anume: ucraineană, germană, polonă și israelită;

2) Mișcarea populației școlare în acestea e:

	B	F	
1) Școala ucraineană:	cl. I	39 + 37 = 76	În toate aceste școli, unde școală română nu e urmează: U G P I 273+124+170+231=798
	cl. II	31 + 32 = 63	
	cl. III	48 + 30 = 78	
	cl. IV	27 + 29 = 56	
	Total	= 273	
2) germană:	cl. I	13 + 11 = 24	Părinții acestor copii sunt toți considerați ca cetățeni români.
	cl. II	16 + 10 = 26	
	cl. III	25 + 24 = 49	
	cl. IV	11 + 14 = 25	
	Total	= 124	
3) polonă:	cl. I	12 + 16 = 28	
	cl. IIA	21 - = 21	
	cl. IIB	- 22 = 22	
	cl. III	14 + 20 = 34	
	cl. IV	19 + 22 = 41	
	cl. V	10 + 14 = 24	
	Total	= 170	
4) israelită:	cl. I	19 + 27 = 46	
	cl. II	20 + 20 = 40	
	cl. III	29 + 21 = 50	
	cl. IV	31 + 36 = 67	
	cl. V	16 + 9 = 25	
	Total	= 231	

3) Personalul care predă limba română e următorul:

1. La școala ucraineană: Iuliana Ostafi știe limba română, Valeria Benea știe bine limba română, Achelina Nițan știe limba română.

2. La școala germană: Clotilda Orloschi știe binișor limba română și Natalia Zavulovici nu prea cunoaște limba română, întâmpină greutăți în pronunție și expresii.

3. Școala polonă: Benea Valeria știe românește, Cojocaru Mihai știe limba română.

Școala israelită: Friș Roza nu știe limba românească, Ostafi Iuliana știe limba română, Nat. Zavulovici nu prea știa vorbi românește și Orloschi Clotilda știe binișor românește.

4) Am asistat la școală la clasele I, IV și V. La clasa I, condusă de Friș Roza și Clotilda Orloschi, rezultate slabe în limba română. La clasele IV și V, conduse de Clotilda Orloschi și care predă în limba română am ascultat lecții de matematică, geografie și istorie și am dobândit rezultate satisfăcătoare.

La cl. IV a școlii ucrainene unde predă limba română d-na Achelina Nițan am constatat la citire, istorie și memorizare rezultate satisfăcătoare.

Inspector școlar,
ss. indescifrabil

Director,
ss. indescifrabil

Arhivele Statului, București, fond Ministerul Instrucțiunii, dosar 11/1922, f. 58.

97

1922 iulie 17, Sibiu. Proces-verbal întocmit la data de 17 iulie cu ocazia înființării „Asociației generale pentru teatrul german din Transilvania“.

Protokoll

aufgenommen über die am 17. Juli 1922, 5 Uhr nachmittages in Hermannstadt in der Kanzlei des Deutsch-Sächsischen Volksrates abgehaltenen Sitzung der Vertreter der Siebenbürgisch-deutschen Städte in Angelegenheit der Gründung eines allgemeinen deutschen Theatervereines.

Anwesend sind:

1. Gustav Andrea, Vorstand des deutschen Theatervereines Hermannstadt.
2. Hermann Plattner, Vorstandstellvertreter desselben Vereines.
3. Albert Reinhard, als Vertreter Schässburgs.
4. Dr. Fritz Holzträger, als Vertreter von Bistritz.
5. Erwin Reisner, Ausschussmitglied des Hermannstädter deutschen Theatervereines.
6. Dr. Hans Otto Roth, als Vertreter des Deutsch-Sächsischen Volksrates für Siebenbürgen.

Es wird zunächst festgestellt, dass zwei Vertreter der Stadt Mühlbach zur Sitzung in Hermannstadt erschienen waren, jedoch mit Rücksicht auf die späte Stunde an der Sitzung nicht teilgenommen haben, da sie noch denselben Tag nach Mühlbach zurückreisen wollten. Die übrigen Städte haben keine Vertreter entsendet.

Gustav Andrea als Vorstand des Hermannstädter Theatervereines und Einberuher der Sitzung, übernimmt die Leitung der Sitzung und begrüsst die Erschienenen herzlich. Er bedauert, dass die übrigen Städte keine Vertreter entsenden konnten.

Hierauf führt er in längeren einleitenden Worten, aufbauend an die in der Einladung vom 8. Juli l.J. enthaltenen Gründe an, dass das deutsche Theater in Siebenbürgen und der deutsche Theaterdirektor nicht auf sich selbst gestellt bleiben darf, sondern dass die Angelegenheit einer straffen einheitlichen Führung und der werktätigen Unterstützung des Publikums und der hiezu berufenen Faktoren bedarf. Das deutsche Theater in Siebenbürgen muss eine Angelegenheit der völkischen Knetur der Deutschen in Siebenbürgen werden. Der Hermannstädter deutsche Theaterverein hat im vergangenen Herbst und Winter die Regelung der Angelegenheit in die Hand genommen und hat hiefür vorläufig die Summe von rund 170.000 Lei geopfert. Das Resultat ist bekannt: Absetzung der Direktion Leo Bauer und Einsetzung der Direktion Wilhelm Popp, mit der Hermannstadt bereits auf drei Jahre abgeschlossen hat.

Der Hermannstädter Theaterverein ist jedoch nicht im Stande, die Angelegenheit in Siebenbürgen allein zu regeln, er bedarf der Unterstützung auch der anderen Städte. Diese Unterstützung kann am besten und wirksamsten durch die Ausdehnung des Theatervereines auf ganz Siebenbürgen erfolgen.

Als erste Frage, über die beschlossen werden muss, ergibt sich die, ob es zweckmässiger ist, einen Hauptverein für ganz Siebenbürgen zu gründen mit Ortsgruppen in allen in Betracht kommenden Städten, oder ob die in den einzelnen Städten bereits existierenden Vereine (Literarischer Verein, Bühnenverein, Moderne Bücherei etc.) sich zu Ortsgruppen des Deutschen Theatervereines erklären sollen, und nur ein Zentralausschuss, bestehend aus Vertretern der verschiedenen Vereine mit dem Sitz in Hermannstadt, gegründet werden soll.

Nach längerer Debatte für und wider, wird gefasst folgender BESCHLUSS:

Es soll ein Hauptverein für deutsches Theater in Siebenbürgen mit Ortsgruppen in den einzelnen Städten gegründet werden. Der Dringlichkeit wegen soll die Organisation vorläufig auf Grund der genehmigten Satzungen des Hermannstädter Theatervereines begonnen werden, doch sollen gleichzeitig Satzungen für die Gründung eines Hauptvereines ausgearbeitet werden, und seinerzeit zur Genehmigung vorgelegt werden.

Der Hauptverein soll seinen Sitz in Hermannstadt haben, und aus einer entsprechenden, in den Satzungen festzustellenden Anzahl von Vertretern der verschiedenen Ortsgruppen bestehen.

Die gründende Hauptversammlung soll in den Vereinstagen in Mühlbach stattfinden.

Von Seite der Hermannstädter Vertreter wird in Abwesenheit des Herrn Abgeordneten Dr. Hans Otto Roth der Wunsch bekanntgegeben, seinerzeit den genannten Herrn zum Vorsitzenden des Hauptvereines zu wählen, da er für die glückliche Regelung der Theaterangelegenheit seine Unterstützung verspricht. Der Hermannstädter Theatervereines gesteht und die Sache an den kaiserlichen Regierungen mit Erfolg vertreten hat.

Die zweite wichtige Frage ist die materielle. Wie schon erwähnt, hat der Hermannstädter Theaterverein zur bisherigen Regelung ein Darlehen von rund 170.000 Lei aufgenommen und es wird auch in Zukunft noch mancher materieller Opfer von Seiten der deutschen Bevölkerung bedürfen. Daher muss möglichst viel Kapital angebracht werden, es müssen möglichst viele Mitglieder verschiedenster Art mit den verschiedensten Beiträgen gesammelt werden.

Diesbezüglich wird einstimmig folgender

BESCHLUSS:

gefasst:

In allen Städten muss sofort die regste Werbearbeit einsetzen, um möglichst rasch möglichst viel Mitglieder und somit möglichst viel Geld zu sammeln.

Es soll folgende Arten von Mitgliedern geben:

1. Ordentliche Mitglieder mit einem Jahresbeitrag von 18 Lei für das laufende Jahr.

2. Gründende Mitglieder mit einem Gründungsbeitrag von 500 Lei.

3. Stifter mit einem Stiftungsbeitrag von 2000 Lei (Banken, Gross-industrielle u.s.w.)

4. Als einmaliges Eintrittsgeld ist zu entrichten wenigstens 10 Lei ohne jegliche Beschränkung und Grenze nach aufwärts.

Von den einlaufenden Beträgen sollen in der Regel 50% dem Hauptverein abgeliefert werden zur Bestreitung allgemeiner Kosten, 50% verbleiben der Ortsgruppe für ihre eigenen Zwecke. Doch kann über begründetes Ansuchen der Ortsgruppen oder des Hauptvereines diese Quote nach oben oder unten auch abgeändert werden.

Der Hauptverein hat von den ihm abgelieferten Beträgen in erster Reihe das Darlehen des Hermannstädter Theatervereines zu bezahlen.

Da die Tagesordnung erschöpft ist, schliesst Vorsitzender um 1/2 8 Uhr Abend die Sitzung mit einem Dankeswort an die Erschienenen.

Gustav Andrea

Vorstand des Hermannstädter Deutschen
Theatervereines.

Proces-verbal

încheiat în ziua de 17 iulie 1922 orele 17 în cancelaria Comitetului național german-săsesc din Sibiu cu ocazia ședinței având pe ordinea de zi înființarea unei Asociații generale pentru teatrul german. Au fost invitați să participe reprezentanți din orașele săsești din Transilvania.

Au fost prezenți:

1. Gustav Andrea, președintele Asociației teatrului german din Sibiu.
2. Hermann Plattner, locțiitorul președintelui al aceleiași asociații.
3. Albert Reinhard, reprezentant al orașului Sighișoara.
4. Dr. Fritz Holzträger, reprezentant al orașului Bistrița.
5. Erwin Reisner, membru în consiliul de conducere al Asociației teatrului german din Sibiu.
6. Dr. Hans Otto Roth, reprezentant al Consiliului național german-săsesc pentru Transilvania.

Se constată că cei doi reprezentanți ai orașului Sebeș s-au deplasat la Sibiu pentru a lua parte la ședință dar, dată fiind ora înaintată la care a fost stabilită ținerea ședinței, aceștia nu au putut lua parte la lucrările ei, deoarece doreau să se întoarcă în cursul aceleiași zile acasă. Celelalte orașe nu au trimis reprezentanți.

Gustav Andrea, în calitate de președinte al Asociației teatrului german din Sibiu și inițiatorul prezentei convocări, preia conducerea lucrărilor salutând cordial pe cei prezenți și exprimându-și regretul pentru neparticiparea reprezentanților din celelalte orașe.

După o introducere amănunțită în care a făcut trimitere și la motivele ce au stat la baza invitației din 8 iulie 1921 pe care le-a completat cu altele mai noi, vorbitorul a subliniat că Teatrul german din Transilvania și directorul acestei instituții nu mai pot rămâne în continuare financiar de sine stătători, ci se impune crearea unei conduceri unitare și sprijinul efectiv din partea publicului și a factorilor cu anumite responsabilități în acest domeniu. Teatrul german din Transilvania trebuie să devină o problemă de cultură națională pentru germanii transilvăneni. Asociația teatrului german din Sibiu a întreprins câteva demersuri în toamna și iarna anului trecut, cheltuind până în prezent suma de 170.000 lei. Rezultatul este cunoscut: demiterea directorului Leo Bauer și numirea lui Wilhelm Popp, cu care s-a încheiat un contract pe 3 ani.

Dar Asociația teatrului german din Sibiu nu este în stare să reglementeze singură această chestiune pentru Transilvania, motiv pentru care are nevoie de sprijinul celorlalte orașe. Acest sprijin se poate dovedi eficient prin extinderea Asociației teatrale pe teritoriul întregii Transilvanii.

Prima chestiune asupra căreia trebuie să decidem este, dacă este mai adecvat scopului urmărit constituirea unei Asociații generale pentru Transilvania care să cuprindă filialele locale și orașele, sau dacă asociațiile deja existente în orașe (Asociația literară, Asociația de teatru, bibliotecile etc.) să se declare ca filiale locale ale Asociației teatrului german și în acest caz

să se constituie doar un comitet de conducere format din reprezentanți ai diferitelor asociații care să-și aibă sediul la Sibiu.

După dezbateri îndelungate pro și contra,
se DECIDE:

Constituirea unei Asociații generale pentru teatrul german din Transilvania cu filiale locale în orașe. Din cauza urgenței impuse de rezolvarea problemei, se decide ca organizația să funcționeze deocamdată în baza statutelor aprobate pentru Asociația de teatru din Sibiu, pornindu-se de îndată la elaborarea unor statute pentru înființarea Asociației generale, care vor fi apoi supuse aprobării.

Asociația generală va avea sediul în orașul Sibiu și va fi compusă din reprezentanții filialelor locale al căror număr se va stabili prin statut.

Adunarea generală de constituire va avea loc la Mediaș.

În absența domnului deputat dr. Hans Otto Roth reprezentanții din orașul Sibiu dau glas dorinței lor ca numitul să fie ales în funcția de președinte al Asociației generale avându-se în vedere meritele sale deosebite puse în slujba Asociației teatrale din Sibiu și a demersurilor sale pe lângă guvernul din București care au fost încununate de succes.

Cea de a doua chestiune importantă privește partea materială. După cum s-a amintit, asociația sibiană a făcut un împrumut de 170.000 lei pentru realizarea obiectivelor sale imediate, iar pentru viitor va avea nevoie de sacrificii materiale din partea populației. Astfel este necesară procurarea unui capital substanțial, ceea ce presupune înscrierea unui număr cât mai mare de membri provenind din categorii sociale diferite și care să contribuie cu sume diferențiate.

În această chestiune s-a luat următoarea

DECIZIE:

În toate orașele se va declanșa de îndată o activitate susținută de propagandă pentru a se obține înscrierea unui număr cât mai mare de membri și ca atare a unui fond financiar cât mai substanțial.

Membrii vor fi de următoarele categorii:

1. Membri ordinari care au de plătit pentru a.c. o contribuție de 18 lei;
2. Membri fondatori – 500 lei;
3. Membri donatori – 2.000 lei (bănci, marii industriași etc.);
4. Există o taxă unică de înscriere, de cel puțin 10 lei.

Din totalul acestor venituri vor intra în beneficiul Asociației generale de regulă 50% pentru acoperirea cheltuielilor obișnuite, iar 50% rămân în folosința filialelor locale pentru satisfacerea scopurilor proprii. La cererea motivată a filialelor sau a Asociației generale această cotă poate fi majorată sau micșorată.

Asociația generală are datoria de a achita în primul rând împrumutul făcut de asociația teatrală din Sibiu în contul sumelor ce i se vor preda.

Deoarece ordinea de zi a fost epuizată, președintele declară ședința închisă la ora 19,30 și adresează un cuvânt de mulțumire participanților.

Gustav Andrea
Președintele Asociației teatrului german
din Sibiu.

1922 iulie 27, Constanța. Adresă prin care Comunitatea armeană din Constanța mulțumește Primăriei Constanța pentru subvenția de 40 mii lei acordată școlii armene din localitate și pentru locul donat de primărie pentru construirea unei biserici armenesti.

România
Comunitatea armeană
din Constanța
Nr. 277
1922 iulie 27

Domnule Președinte

În numele Comunității armene din acest oraș, am onoarea a vă aduce cele mai călduroase mulțumiri atât pentru subvenția anuală de 40.000 lei ce ați binevoit a acorda în folosul Școlii armene cât și pentru locul ce ați binevoit a dona Comunității noastre și pentru care mi s-a dat putința de a construi pe proprietatea noastră, de pe strada Tomis, casa parohială.

În credința că, sprijiniți precum suntem sub înțeleapta dvs. administrație, Comunitatea armeană va fi și în viitor ocrotită, vă rog, Domnule Președinte, să binevoiți a primi expresiunea sentimentelor noastre de deosebită stimă și considerațiune.

L.S. Președinte
P. Poladian

Secretar
ss. indescifrabil

Domniei sale

Domnului președinte al Comisiei interimare al urbei Constanța.

<Rezoluția> S-a luat act și se va aduce la cunoștință Consiliului comunal. Viceprimar ss, indescifrabil.

Arhivele Statului Constanța, fond Primăria orașului Constanța, dosar 15 / 1922, f. 43.

1922 iulie 29, Ocna Sibiului. Raport al primarului orașului adresat Prefecturii județului Alba Inferioară, la Aiud, cu referire la confesiunile românești și ungurești din localitate, la averile lor și la școala confesională susținută de cultul reformist.

Nr. 1165/922

CĂTRE
PREFECTURA JUDEȚULUI ALBA INFERIOARĂ
AIUD

La ordinul Nr. 48/922 am onoare a raporta:

1) Confesiunea gr. cath. nu susține școală confesională, și nici nu are nici un fond pentru scopul acesta. De avere mobilă nu dispune, are însă de 3 jug. 910 & pământ productiv.

2) Confesiunea gr. or. nu susține nici o școală confesională, nu dispune de nici un fond nici de avere mobilă sau imobilă.

3) Confesiunea rom. cath. în prezent nu susține școală confesională, dispune de 15.000 lei capital care însă s-a depus pentru obligațiunile de război (HADI KÖLCSÖN KÖTVENY) dispune și de 1 jug. 1459 & pământ productiv.

4) Confesiunea reformată susține o școală cu 2 învățători ca școală confesională, din impozit confesional aruncat pe credincioșii Bisericii reformată.

De avere mobilă nu dispune, are 2 jug. 585 & pământ productiv, se folosește de învățătorul actual.

Ocna-Sibiului, la 29 Iulie 1922.

PRIMAR:

L.S. ss indescifrabil

pe verso:

Să ia act. La dosar.

Aiud la 1/VIII-922

Prefect

ss indescifrabil

Arhivele Statului, Alba, fond Prefectura jud. Alba – Cabinetul prefectului, dosar 7/1922, f.2.

100

1922 august 19, Sebeș. Discursul rostit de preotul orașului Brașov, dr. Viktor Glondys, cu ocazia adunării generale despre situația bisericii din Bucovina¹, (fragment).

Mühlbach, 19 August 1922

– Auszug –

Der Bukoviner Boden ist für das Siebenbürger Sachsenthum geweihtes Land, da dort sächsisch-evangelische Kolonien zugrunde gegangen sind. Als die Bukovina im Jahre 1787 in den österreichischen Verband kam, da gab es dort 228 evangelische Seelen. Heute sind es etwa 20.000. Der Charakter der Bukoviner Kirche ist durchaus Diaspora, im Süden inmitten rumänischer und im Norden inmitten ruthenischer Bevölkerung, überall in der Minderheit. Die Pfarrsprengel reichen bis auf 80 Kilometer, wobei der Pfarrer auch noch Religionslehrer und staatlicher Matrikelführer ist. Wenn man eine Gegenüberstellung machen wollte, so tritt in Siebenbürgen

¹ publicat în: „Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt“, Nr. 14765 din 20 august 1922.

stark der Eindruck hervor, dass die Kirche als Mittel der völkischen Behauptung aufgefasst wird. In der Bukovina leistet die Kirche die gleiche Arbeit, wenn auch nicht so bewusst. Die Anhänglichkeit der Gemeindemitglieder zur Kirche geht um ihrer Welt willen. Die Bukoviner Kirche hat durch die Eingliederung in den rumänischen Staat eine ganze Reihe von Vorteilen erreicht.

Was die sächsische so schwer trägt, die Agrarreform, kann der bukovinischen nichts anhaben. Man kann ihr nichts wegnehmen, weil sie nichts besitzt. Auch die Stellung der Kirche der Staatsautorität gegenüber ist günstiger, als es in Österreich der Fall war. Dazu kommt eine bedeutende Erhöhung der staatlichen Unterstützung. Als die Revolution kam, gab es für die Buchenländer Deutschen nur einen Weg: Mit den Rumänen zusammenzugehen, um den Anschluss an die Siebenbürger Sachsen zu gewinnen. In der Zeit bis zum vollendeten Anschluss an die Landeskirche schuf sich die evangelische Kirche der Bukovina eine eigene Organisation. Von dem Zusammenschluss erwarteten sich die Bukoviner grosse Vorteile, unter anderem die Teilnahme an dem Schutz der siebenbürgischen Religionsgesetze. Vermehrtes Zusammengehörigkeitsgefühl erleichterte die Organisationsarbeit. Wenn der Bischof nächstes Jahr nach der Bukovina kommt, wird er eine kleine Gemeinschaft finden, aber er wird nicht minder herzlich empfangen werden. Die Evangelischen der Bukovina zählen mit unerschütterlichem Vertrauen auf die sächsische Kirche. Erhalten Sie diese Kirche um des Glaubens willen, der Ihnen entgeggebracht wird.

Arhivele Statului Sibiu, Colecția Brukenthal G₁₋₅₁ nr. 85.

Traducere

– Fragment –

Pământul Bucovinei este un ținut sfânt pentru sașii ardeleni, căci acolo au dispărut colonii săsești de confesiune evanghelică. În anul 1787, când Bucovina a fost anexată Austriei, au existat 228 de suflete. Astăzi numărul lor este aproape de 20.000. Caracterul bisericii din Bucovina este de diasporă, căci germanii sunt peste tot în minoritate trăind în sud în mijlocul populației românești, iar în partea nordică printre ruteni. Eparhiile cuprind o suprafață de 80 km. iar preotul predă și religia în școli și trebuie să țină matricolele de stare civilă. Dacă ne-am încumeta la un paralelism, în Transilvania s-ar naște impresia că biserica este concepută ca un mijloc pentru apărarea ființei naționale. Biserica din Bucovina năzuiește spre aceeași strădanie, chiar dacă nu o face într-un mod atât de conștient. Atașamentul enoriașilor față de biserică este în funcție de lumea în care trăiesc. Biserica din Bucovina a obținut o serie de avantaje prin încorporarea în statul român. Reforma agrară cu urmări atât de grave pentru biserica sașilor nu a afectat-o și pe cea din Bucovina. Acesteia din urmă nu i s-a putut lua nimic, căci nu poseda nimic. Și poziția bisericii față de autoritatea statului este mai avantajoasă în comparație cu situația avută

în cadrul Austriei. La aceasta se mai adaugă o subvenție substanțială dobândită din partea statului. La declanșarea revoluției, germanii din Bucovina aveau de ales o singură cale: să meargă alături de români pentru a realiza joncțiunea cu sașii transilvăneni. Biserica evanghelică din Bucovina și-a creat un mod de organizare propriu până la alipirea definitivă la biserica națională. Bucovinenii au sperat obținerea unor avantaje substanțiale prin unire, printre altele, participarea la ocrotirea legislației religioase din Transilvania. Sentimentul de omogenitate a ușurat munca organizatorică. Dacă episcopul va vizita în anul următor Bucovina, va găsi o comunitate mică care îl va primi cu multă căldură. Credincioșii evanghelici din Bucovina nutresc o speranță de nezdruccinat în biserica săsească. Mențineți această biserică de dragul credinței cu care se îndreaptă spre voi.

101

1922 septembrie 22-23, Bistrița. Proces-verbal privind ședința de constituire a „Uniunii studenților germani din România”, adoptarea statutului și dezbateră programului de lucru.

PROTOKOLL

Über die Verhandlungen der 1. Vertretertagung des „Bundes deutscher Hochschüler in Rumänien“ vom 22. und 23. September in Bistritz (Siebenbürgen)

1. Sitzung (22. September vormittag)

Vorsitzender Frank eröffnet 10 Uhr 15 Minuten die Sitzung und begrüsst die erschienen Vertreter und anwesenden „Alten Herren“ (Prof. Dr. Kisch, Prof. Dr. Huss, Dr. Holzträger, Dr. Henning, Prof. Ihl) mit warmen Worten und dem Ausdruck des Bedauerns, dass die Vertreter aus dem Buchenland und Bessarabien zur Tagung nicht erschienen sind. Vorsitzender bittet die heutige Sitzung als rein informativen Charakters anzusehen, mit dem Zwecke, die prinzipielle Entscheidung über die Gründung des „B.D.H.R.“ trotz Abwesenheit der Buchenländer und Bessarabier zu treffen und die Grundlagen des neuen Bundes zu besprechen. Er eröffnet hierüber die Aussprache und ersucht die Anwesenden, mit Ernst und gutem Willen an den Beratungen teilzunehmen.

Auf Antrag Dr. Holzträgers wird die Anwesenheit folgender stimmberechtigter Vertreter festgestellt:

O.G. Klausenburg: Müller, Klein, Lang (3 Stimmen).

O.G. Schässburg: Fink, Jakobi (4 Stimmen).

O.G. Hermannstadt: Ernst, Stephani, Schuster (5 Stimmen).

O.G. Bistritz: Fleischer, Berger, Kelp, Alberti, Höhr, Binder, Rottmann (7 Stimmen).

Banat: Fisch, Roos, Röhrich, Reb, Bürger (6 Stimmen).

Prof. Ihl stellt den Antrag, Sr. Hochwürden Herrn Bischof Dr. Teutsch ein Begrüssungstelegramm zu senden (Angenommen).

Dr. Kisch beantragt die Absendung von Begrüssungsdepeschen an die Führer der vier deutschen Siedlungsgebiete (Angenommen). Es folgt die Verlesung der Depeschen.

Fink begrüsst namens der O.G. Schässburg die Gründung des B.D.H.R. und zeichnet die Stellungnahme seiner O.G. zur Organisation des Bundes. Er möge keine Korporationspolitik treiben, keine Spitzenorganisation werden und nur gemeinsame Interessen aller Mitglieder vertreten.

Müller (Klausenburg) schliesst sich den Worten des Vorredners an und spricht sich für die Gründung des B.D.H.R. trotz Abwesenheit der Buchenländer und Bessarabier aus.

Ernst (Hermannstadt) spricht ebenfalls für die Gründung des Bundes und schlägt vor, die Hochschülerschaften des Buchenlandes und Bessarabiens zum Anschluss an den Bund aufzufordern.

Roos (Banat) wünscht im Namen der schwäbischen Hochschülerschaft die Schaffung des B.D.H.R. und bittet, den schwäbischen O.G. in ihrer Innerorganisation ganz freie Hand zu lassen, weil die lokalen Verhältnisse des Banates eine besondere Tätigkeit der deutsch-nationalen Hochschülerschaft erfordern.

Frank bespricht die Aufgaben und Tätigkeit des Bundes. Arbeit zur Vertretung unserer Studieninteressen einerseits, Arbeit für das Gesamtdeutschtum unseres Vaterlandes andererseits. Den Hochschülerschaften der einzelnen Siedlungsgebiete muss zur Erfüllung ihrer örtlichen völkischen Pflichten volle Bewegungsfreiheit zugestanden werden.

Stephani begründet die Notwendigkeit eines Bundes deutscher Hochschüler in Rumänien zur Schaffung einer Plattform für unsere gemeinsame Arbeit. Redner beantragt, die Konstituierung der Versammlung zur Gründung des B.D.H.R. auszusprechen und an die buchenländer und bessarabischen Hochschülerschaften die Aufforderung ergehen zu lassen, sich dem Bunde anzuschliessen. Er liest seine Fassung dieses Beschlussantrages vor.

Klein unterstützt die Anregung Stephanis und stellt eine andere Fassung des Antrages zur Abstimmung, die, nach Zurückziehung des vorigen Antrages, wie folgt einstimmig angenommen wird:

„Die in Bistritz versammelten Vertreter der schwäbischen und sächsischen Hochschülerschaft konstituieren sich als gründende Versammlung des „Bundes deutscher Hochschüler in Rumänien“ als der Zusammenfassung sämtlicher deutschen Studenten unseres Vaterlandes und sprechen den Wunsch aus, dass die nicht vertretenen deutschen Hochschülerschaften des Buchenlandes, Bessarabiens und Altrumäniens sich diesem Verbande anschliessen.“

Hierauf konstituiert sich die gründende Vertreterversammlung des B.D.H.R.; aus der Wahl des Versammlungsleiters geht Ernst (Hermannstadt) mit 12 Stimmen gegen Fleischer (Bistritz) hervor. Zu Schriftführern werden Klein und Binder gewählt.

Ernst übernimmt den Vorsitz und beantragt die Arbeit in Ausschüssen zu erledigen, die von der V.V. gewählt werden und Richtlinien erhalten. Ihre Beschlüsse werden der V.V. zur Debatte und Abstimmung vorgelegt.

Stephani schliesst sich der Meinung an und stellt den Antrag drei Kommissionen zur Ausarbeitung der Satzungen, des Arbeitsprogramms und der Geschäftsordnung zu wählen.

Dr. Holzträger spricht für die Einsetzung bloß zweier Ausschüsse, 1. zur Ausarbeitung der Satzungen, 2. zur Feststellung des Arbeitsprogramms und der Geschäftsordnung. Antrag wird angenommen. – Es folgt die Aussprache über den Aufbau des Bundes.

Ernst will die Schaffung einer Spitzenorganisation vermieden und die O.G. Einteilung eingeführt wissen. Einfügung der Mitglieder in den Bund als Deutsche Rumäniens schlechtweg, ohne Betonung der schwäbischen, sächsischen etc. Volkszugehörigkeit.

Klein regt den Aufbau des Bundes nach Kreisen an, die sich im Sinne der Bundeszwecke eigene Satzungen geben dürfen, mit Rücksicht auf die spezifischen völkischen Aufgaben der Hochschülerschaften aus den einzelnen Siedlungsgebieten.

Röhrich (Banat) weist auf die Notwendigkeit eines Bundes der schwäbischen Hochschüler hin, der ausserhalb des B.D.H.R. stehen müsse. Dem B.D.H.R. gehören die Schwaben als O.G. an.

Vorsitzender ersucht die Ausschüsse, im Sinne dieser Aussprache zu arbeiten und schreitet zur Einsetzung der Kommissionen. In die Ausschüsse werden entsendet:

1. Sitzungsausschuss:

Klein, Stephani, Alberti, Fink, Fisch, Roos, Lang.

2. Arbeitsprogrammausschuss:

Ernst, Fleischer, Müller, Jakobi, Reb, Röhrich, Bürger.

Die Ausschüsse arbeiten nachmittags. Nächste Vollversammlung wird auf 1/2 9 Uhr abend festgesetzt. Damit Schluss der Vormittagssitzung 1/4 2 Uhr mittags.

2. Sitzung (22. September 9 Uhr abends)

Vorsitzender Ernst eröffnet 9 Uhr die Versammlung und bittet den Sitzungsausschuss, die am Nachmittag ausgearbeiteten Statuten vorzulegen.

Klein als Referent der Satzungskommission liest die Satzungen vor. Debatte und Abstimmung folgt nach jedem Paragraphen. Sie werden mit kleinen Abänderungen von der Vollversammlung angenommen und wie folgt als Satzungen des B.D.H.R. zum Beschluss erhoben.

SATZUNGEN des „Bundes deutscher Hochschüler in Rumänien“.

I. Name

§1. Der Verband, mit dem Sitz in einer rumänischen Universitätsstadt, führt den Namen „Bund deutscher Hochschüler in Rumänien“ (B.D.H.R.)

II. Zweck

§2. Der B.D.H.R. bezweckt die Zusammenfassung aller deutschen Hochschüler rumänischer Staatszugehörigkeit zur Vertretung ihrer gemeinsamen Studieninteressen.

III. Mitgliedschaft.

§3. Die Mitgliedschaft des Bundes kann jeder Hochschüler deutscher Abstammung und Muttersprache erwerben.

§4. Die Mitgliedschaft erstreckt sich auf die Dauer der Studienzeit.

§5. Die Mitgliedschaft erlischt: a) durch Austritt, b) durch Ausschluss.

§6. Jedes Mitglied hat das Recht: a) in Hochschulfragen die Unterstützung des Bundes in Anspruch zu nehmen; b) an allen Veranstaltungen des Bundes teilzunehmen; c) auf der Bundes-Tagung (B.T.) mit beratender Stimme teilzunehmen und gewählt zu werden.

§7. Jedes Mitglied ist verpflichtet: a) die Bestrebungen des Bundes nach besten Kräften zu unterstützen und die Satzungen einzuhalten; b) den von der B.T. alljährlich festzusetzenden Beitrag an den Kassenwart seiner O.G. abzuführen.

IV. Aufbau

§8. Der B.D.H.R. setzt sich aus den Ortsgruppen (O.G.) zusammen, die in allen Orten mit einer Mindestzahl von zehn deutschen Hochschülern bestehen sollen.

§9. Die O.G. eines Siedlungsgebietes sind zu einem Kreise zusammengefasst:

- a) Altrumänischer Kreis;
- b) Banater Kreis;
- c) Bessarabischer Kreis;
- d) Buchenländer Kreis;
- e) Siebenbürger Kreis.

§10. Den einzelnen Kreisen steht es zu, ihren örtlichen Verhältnissen Rechnung tragende Satzungen zu schaffen, die dem Vorstand zur Genehmigung vorgelegt werden.

§11. Alle O.G.O.G. sind verpflichtet, ihrer Kreisleitung über ihre Tätigkeit laufenden Bericht zu erstatten. Die Kreisleitungen haben über die Tätigkeit ihrer O.G.O.G. dem Vorstand bis zu einem von diesem festzusetzenden Zeitpunkte jährlich mindestens einmal zu berichten.

§12. Jede O.G. hat auf der B.T. eine ihrer Mitgliederanzahl entsprechende Stimmenanzahl (Verhältnis 1:10), jedoch darf ein entsendeter Vertreter nicht mehr als fünf Vertretungen seiner O.G. innehaben.

§13. Die O.G.O.G. führen die Beiträge ihrer Mitglieder der Kreisleitung ihres Siedlungsgebietes ab, die sie bis zum 15. Oktober jedes Jahres dem Vorstand abzuführen haben.

§14. Die Organe des Bundes sind:

- a) Die Bundestagung (B.T.)
- b) Der Vorstand

A) Die Bundestagung

§15. Die B.T. ist das oberste Organ des B.D.H.R. Sie setzt sich zusammen aus den Vertretern der einzelnen O.G.O.G. und dem Vorstand.

§16. Sie allein beschliesst endgültig in allen Bundesangelegenheiten, wählt den ersten und zweiten Vorsitzenden und entlastet den Vorstand.

§17. Die B.T. tritt alljährlich in den Sommerferien (Bis spätestens 1. September) zu einer Tagung zusammen, zu welcher jede O.G. für 10 Mitglieder je einen bevollmächtigten und stimmberechtigten Vertreter entsendet.

§18. Die Vertreter haben ihren O.G.O.G. über die B.T. Bericht zu erstatten.

B) Der Vorstand.

§19. Der Vorstand setzt sich zusammen: aus dem ersten Vorsitzenden und dessen Stellvertreter (2 Vorsitz.), 6 weiteren Vorstandsmitgliedern, dem Kassenwart und den Kreisobmännern aus den einzelnen Siedlungsgebieten.

§20. Der Vorstand ist das durchführende Organ des B.D.H.R. Er führt die laufenden Geschäfte und beruft die B.T. ein.

§21. Der Vorstand ist der B.T. verantwortlich und wird von derselben entlastet.

§22. Der erste Vorsitzende vertritt den Bund nach aussen. Er ernennt den Kassenwart und die vier Vorstandsmitglieder und weist ihnen ihr Arbeitsgebiet zu. Er beruft die Sitzungen des Vorstandes ein und führt in diesen, wie in der B.T. den Vorsitz. Er ist verpflichtet, der B.T. über die Tätigkeit des Vorstandes einen Jahresbericht vorzulegen.

§23. Dem Kassenwart obliegt die Geldgebarung des Bundes. Er führt die Bundeskasse und ein Kassenbuch mit den nötigen Belegen, die vierteljährlich einmal vom Vorstand überprüft werden müssen.

V. Bundeskasse.

§24. Die B.K. besteht aus den Beiträgen der Bundesmitglieder und etwaigen dem Bunde zugewendeten Spenden. Aus der B.K. werden bestritten:

- a) Die laufenden Ausgaben des Vorstandes;
- b) Besondere Ausgaben in B.-Angelegenheiten auf Beschluss des Vorstandes.

VI. Das Archiv

§25. Das Bundesarchiv wird vom ersten Vorsitzenden des B.D.H.R. besorgt und dem folgenden Vorstand zur Weiterführung übergeben.

VII. Änderungen der Satzungen und Auflösung des Bundes.

§26. Eine Änderung vorliegender Satzungen kann nur auf Beschluss des B.T. mit 2/3 Stimmenmehrheit erfolgen.

§27. Im Auflösungsfall wird ein etwaiges Vermögen des Bundes völkisch-kulturellen Zwecken zugewendet.

Zu §1. Frägt Stephani satzungsgemäss an, ob der Sitz des Bundes angegeben werden solle. Nach einer kurzen Aussprache, in der u.a. die Meinung vertreten wurde, Klausenburg als Sitz des Bundes anzuführen,

geht Antrag Klein durch, wonach §1. den Zusatz erhält: Der Bund „mit dem Sitz in einer rumänischen Universitätsstadt“ etc.

Über §10 entspinnt sich eine den Aufbau des Bundes betreffende Aussprache. Der Ansicht, den einzelnen Kreisen das Recht auf eigene Satzungen nicht zu geben, treten Fleischer und Frank entgegen, mit der Begründung, dass den Hochschülerschaften der einzelnen Siedlungsgebiete volle Bewegungsfreiheit zugestanden werden müsse, und die Satzungen derselben ohnehin dem Bundesvorstand zur Genehmigung vorgelegt werden müssen.

Zu §11 beantragt Fleischer die Berichte der Kreise an den B.V. semesterweise einsenden zu lassen. – Gegenantrag Dr. Holzträgers die Berichte jährlich mindestens einmal, mit Zusatzantrag Ernst, „bis zu einem vom Vorstande festzusetzenden Zeitpunkte“ wird angenommen.

Zu §14 schlägt Dr. Holzträger vor, statt Vertretertagung die Bezeichnung „Bundestagung“ zu wählen. Antrag gegen drei Stimmen angenommen.

Zu §22 beantragt Lang die Ämter des 1. und 2. Schriftwart aufrecht zu erhalten. Ernst schlägt vor, bloß zwei Vorstandsmitglieder zu ernennen, die mit den übrigen Vorstandsmitgliedern die Ämter unter sich verteilen und ihr Arbeitsgebiet vom 1. Vorstand zugewiesen erhalten, da ein oder zwei Schriftführer die Korrespondenz allein nicht bewältigen könnten. Abstimmung ergibt 12 Stimmen gegen Antrag Lang.

Antrag Stephani, § 23 zu streichen, fällt durch.

Zu §27 stellt Dr. Holzträger den Antrag, das etwaige Bundesvermögen im Auflösungsfall nicht dem Kulturamte als einer vergänglichen Einrichtung, sondern „völkisch-kulturellen Zwecken“ zuzuwenden. Antrag angenommen.

Nach Durchberatung und Abstimmung der Satzungen wird die Sitzung für 10 Minuten aufgehoben, nach welcher das von der II. Kommission ausgearbeitete Arbeitsprogramm vorgelesen wird. Zur Durchberatung des Arbeitsprogrammes wird die nächste Vollversammlung auf Samstag, 8 Uhr früh, festgesetzt.

3. Sitzung (Samstag, 23. September).

Beginn der Sitzung 9 Uhr. Vor Eingehen in die Tagesordnung beantragt Frank, ihm als Vorsitzenden des B.s.s.H. in den Verhandlungen Stimmrecht zu erteilen, zumal er die Vorarbeiten für die B.T. geleitet habe und macht darauf aufmerksam, dass den Vertretern der O.G. Klausenburg kein Stimmrecht gebühre, da sie gegenwärtig nur 7 Mitglieder führe.

Müller und Alberti weisen die Anfechtung Franks gegenüber der O.G. Klausenburg zurück und stellen fest, dass dieselbe 32 Mitglieder zähle. Fink unterstützt Franks Ansuchen um Erteilung des Stimmrechtes. Abstimmung ergibt Mehrheit für Antrag Fink. Die O. G. Klausenburg wird als richtig vertreten angesehen. Es folgt als 1 Punkt der Tagesordnung die Wahl des Bundesvorsitzenden. Nach Unterbrechung der Versammlung auf 10 Minuten schreitet man zur geheimen Wahl des 1. Vorsitzenden. Aus der Reihe der Kandidaten (Müller, Fleischer, Fisch) geht jur. Emil Fleischer

mit 18 Stimmen aus der Wahl hervor. Zum 2. Vorsitzenden wird einstimmig jur. Hans Fisch gewählt.

Ernst übergibt dem neugewählten Vorsitzenden die Leitung der Sitzung und dankt dem Vorsitzenden des B.s.s.H. Erwin von Frank für seine Arbeiten für das Zustandekommen der Vertreterversammlung.

Fleischer übernimmt hierauf den Vorsitz und dankt der Versammlung für das ihm entgegengebrachte Vertrauen, das er zu rechtfertigen bestrebt sein werde. Aus Studienrücksichten sei er jedoch gezwungen, alle Vorstandsmitglieder stark zur Arbeit heranzuziehen.

Abg. Rudolf Brandsch erscheint unter kräftigen Heilrufen in der Versammlung und wird vom Vorsitzenden herzlichst begrüßt. Abg. Brandsch ergreift das Wort und führt ungefähr folgendes aus:

Ich freue mich im Namen des Verbandes der Deutschen in Grossrumänien ihrem neugegründeten Bunde viel Glück und Erfolg in seiner Arbeit wünschen zu können. Mit der Gründung des Bundes deutscher Hochschüler erwachsen sowohl der politischen Leitung des rumänischen Deutschland, als auch Ihnen Pflichten, die ich näher kennzeichnen will. Vor allem möge der Zusammenhang zwischen dem Bund und dem Verband ein möglichst inniger werden. Wir sehen eine Kontinuierlichkeit in unserer völkischen Arbeit nur dann, wenn wir Sie in unsere Arbeit hineinwachsen, Sie unsere Nachfolger werden sehen. Wir wollen Ihnen mit Rat und Unterstützung dienen, wenn Sie sich vertrauensvoll an uns wenden. Machen Sie uns mit Ihren Plänen und Vorhaben bekannt, damit wir die Fühlungnahme nie verlihren. Die Gründung des B.D.H.R. ist über den Kreis unseres kleinen Volkes von weitgehender Bedeutung. Ihr Bund stellt für das gesamte Ostdeutschtum einen wichtigen völkischen Faktor dar. In der jetzigen Zeit, wo das deutsche Mutterland wirtschaftlich und kulturell den Anschluss an den Osten sucht, können wir dem Gesamtdeutschtum ungeheure Dienste erweisen. Wir müssen die Vermittler dieses Gedankens werden, und die Fäden zwischen Ausland- und Reichsdeutschtum enger knüpfen. Arbeiten Sie mit Zielbewusstsein auf dem eingeschlagenen Wege, dann wird Ihr Bund das erfüllen, was wir von ihm erwarten. In diesem Sinne rufe ich Ihnen ein kräftiges Heil zu!

Die Ausführungen des Abg. Brandsch wurden mit viel Beifall aufgenommen.

Hierauf bringt Ernst folgende Vorschläge der O.G. Hermannstadt zur Errichtung dreier Ämter im Vorstand zur Beratung, die nach längerer Debatte angenommen werden und auf Antrag Fleischer dem Arbeitsprogramm sinngemäss eingefügt werden soll:

1. Amt zur Beschaffung von deutschen Lehrbüchern und Fachzeitschriften.

Dem Amte obliegt die möglichst billige Beschaffung deutscher Lehrbücher und Fachzeitschriften für die in Grossrumänien studierenden deutschen Hochschüler. Der Leiter dieses Amtes ist ein Vorstandsmitglied des B.D.H.R. Er ernennt die Mitarbeiter des Amtes.

Er beschafft die Bücher:

1) direkt vom Verlage und setzt sich zu dem Behufe mit der Organisation des deutschen Verlagsbuchhandels, mit der deutschen Studentenschaft, dem Z.A.D.St und allen anderen Stellen in Verbindung, um deren Unterstützung für die möglichst billige Beschaffung zu gewinnen.

2) Durch Ankauf oder Sammlung antiquarischer Werke, die entweder weiter vertrieben oder zur Anlegung einer Handbibliothek verwendet werden.

2. Presseamt

Der B.D.H.R. errichtet mit dem Sitze in Klausenburg ein Presseamt, dessen Aufgabe in folgendem besteht:

1) Veröffentlichung von Aufsätzen und Mitteilungen in der inländischen Tagespresse über allgemein akademische und Hochschulfragen. Unter Umständen ist auf eine Herausgabe einer Akademischen Beilage zu einer deutschen Zeitung Rumäniens hinzuwirken.

2) Aufklärungsarbeit über die Verhältnisse der Deutschen in Rumänien auf dem Wege der deutschen Hochschulpresse.

3) Herausgabe eines Nachrichtenblattes zur Erledigung eines wechselseitigen Nachrichtendienstes zwischen den im Ausland und in der Heimat studierenden deutschen Hochschülern. Der Nachrichtendienst umfasst alle die deutschen Hochschüler interessierenden Fragen.

Die Leitung des Presseamtes obliegt einem Vorstandsmitglied des B.D.H.R. Der Vertrauensmann des B.D.H.R. beim Z.A.D.St. Leipzig gehört dem Presseamt als Mitglied an. Als ständige Mitarbeiter sind in erster Linie die Vertrauensmänner der V.V.A.D.St. für die deutschen Siedlungsgebiete Rumäniens anzuwerben. Erwünscht und anzustreben ist die Mitarbeit führender Männer der Deutschen in Rumänien. Zur Vermeidung jeder Doppelarbeit ist rege Fühlungnahme mit dem Kulturamt geboten.

Die Herausgabe des Nachrichtenblattes findet nicht an bestimmten Tagen statt, es erscheint nach Massgabe des zur Veröffentlichung vorliegenden Materials. Die Form ist dem Presseamt anheimgestellt. Die Zusage an die im Ausland studierenden Hochschüler erfolgt tunlichst über die V.V.A.D.St.

3. Berufsberatungs- und Stellenvermittlungsamts.

Dem Amte obliegt vor allem:

a) Aufklärung des akademischen Nachwuchses über Berufsgestaltungen und Berufsaussichten.

b) Stellenvermittlung.

ad a) Die Aufklärung erfolgt auf Grundlage einer aufzustellenden genauen Statistik der Deutschen Hochschüler Rumäniens und einer aufzustellenden genauen Statistik der akademischen Berufe. Zum Zwecke der Durchführung der Letzteren ist an die Berufsverbände (Ärzteverein etc.) und das Kulturamt heranzutreten.

ad b) Zum Zwecke der Stellenvermittlung unterhält der B.D.H.R. enge Beziehung zu den Berufsverbänden und dem Kulturamt.

ad 1 wird über die günstige Beschaffungsmöglichkeit von Lehrbüchern aus dem Reiche verhandelt und ein Kostenvoranschlag entworfen. Das Amt wird angehalten, sich mit den in Betracht kommenden Verlegern und den Ausfuhrstellen für Buchhandel im Reiche in Verbindung zu setzen. Ein Abschnitt, wonach Bücher und Zeitschriften in eigener Regie beschafft und nach Berechnung aller Kosten mit einem Aufschlage von 2% verkauft werden sollen, wird gestrichen. Das Amt beschafft Bücher und Zeitschriften nur auf Bestellung und vorheriger Einsendung des beiläufigen Kostenbetrages.

ad 2. entwickelt sich eine längere Debatte über die Frage der Herausgabe eines Nachrichtenblattes. Vorläufig soll vom Druck des Blattes abgesehen werden und die Vervielfältigung mit Schreibmaschine geschehen. Nach Behebung der materiellen Schwierigkeiten soll der B.V. die Drucklegung des Blattes durchführen. Auf Antrag Fleischer wird der Bezug des Blattes allen Mitgliedern zur Pflicht gemacht.

ad 3. spricht Stephani über die Schwierigkeiten, die sich der Durchführung von statistischer Erhebung entgegenstellen. Er berichtet über die bisher diesbezüglich unternommenen Schritte, die trotz Inanspruchnahme des Volksrates und des Z.A.D.St. zu keinem befriedigenden Ergebnis geführt hätten. Stephani schlägt vor, von einer selbständigen Durchführung der statistischen Arbeiten abzusehen und sie dem Kulturamte zu übertragen unter tüchtiger Mitarbeit unsererseits.

Kelp (Bistritz) hält die Durchführung der Statistik im Reich auf dem Wege des Z.A.D.St., im Inlande mittels Fragebogen für möglich.

Fleischer spricht für die Inangriffnahme der statistischen Arbeiten von Seiten des Bundes. Wenn sie in erster Zeit auch mangelhaft sein werden, so wird man der Vervollkommnung im Laufe der Jahre immer näher kommen.

Ernst stellt gegen Stephani den Antrag, die statistischen Erhebungen vom Bunde aus anzugehen und dem Kulturamte nur die moralische Pflicht zur Mitarbeit (gemeinsame Unterzeichnung von Aufrufen etc.) zu übertragen. (Angenommen)

Ernst referiert sodann über die Vorarbeiten der O.G. Hermannstadt zur Herausgabe eines Taschenbuches für Hochschüler. Zweck des Taschenbuches soll die Aufklärung der deutschen Hochschüler über alle Hochschulfragen, Berufswahl, Studieneinteilung etc. sein. Das Taschenbuch soll praktische Winke zur Wahl des Studiums und Wissenswertes über das Deutschtum in Rumänien enthalten und dem deutschen Hochschüler ein Führer werden. In 3-4 Monaten wird das Taschenbuch herausgegeben von der O.G. Hermannstadt im Vereine mit dem Kulturamte, im Verlag W. Krafft erscheinen und vorläufig nur einen „praktischen Teil“ enthalten. 1000 Exemplare kosten 7-8000 Lei. Der Verlag gibt es nicht auf eigene Gefahr heraus, der B.D.H.R. muss es in eigene Regie nehmen.

Die Ausführungen Ernst's finden allgemein Anklang. Die O.G. Hermannstadt wird vorläufig mit der Herausgabe des Taschenbuches betraut. Auf Antrag Fleischer ist der Bezug des Taschenbuches für alle Bundesmitglieder bis zu einem vom Vorstand festzusetzenden Zeitpunkte verpflichtend. Nach der Erledigung der Vorschläge der O.G. Hermannstadt

liest Ernst das Arbeitsprogramm noch einmal vor, das nach kurzer Aussprache einstimmig wie folgt angenommen wird:

Arbeitsprogramm.

- A) Stellung zu politischen Fragen
- B) Kulturelles
- C) Studentisches und Hochschulfragen
- D) Wirtschaftliches
- E) Leibesübungen
- F) Gesellschaftliches

A) Stellung zur Politik

Der B.D.H.R. ist eine interkorporative, interkonfessionelle Organisation. In politischer Beziehung verfolgt der Bund die Ziele des Verbandes der Deutschen in Grossrumänien, hält sich aber als solcher von selbständigem politischem Handeln fern.

B) Kulturelles Arbeit nach innen.

Der Bund macht es seinen O.G.O.G. zur Pflicht, ihre Mitglieder aufzuklären über

1. geschichtliche, wirtschaftliche, soziale, kirchliche, kulturelle und politische Verhältnisse:

- a) der deutschen Siedlungsgebiete in Rumänien,
- b) des deutschen Mutterlandes,
- c) des gesamten Auslanddeutschtums.

Dies kann geschehen durch Abhaltung von Vortragsreihen und entsprechenden Veranstaltungen, durch Errichtung von Büchereien und Vermittlung geeigneter Literatur (Bücher, Zeitschriften, Zeitungen).

Arbeit nach aussen.

1. Die im Obigen umschriebene Aufklärungsarbeit soll nach Möglichkeit weiteren Volksschichten zugute kommen, weshalb namentlich zu den Vorträgen diese hinzugezogen werden sollen.

2. Der Bund sucht mitzuwirken an der Pflege aller Beziehungen zwischen den deutschen Siedlungsgebieten Rumäniens und dem deutschen Mutterlande. Zu diesem Zwecke sucht er seinen Mitgliedern die Mitarbeit in der deutschen Presse des In- und Auslandes zu ermöglichen und hält sie zu dieser Mitarbeit an.

Der Bund und seine Ortsgruppen unterstützen in jeder Beziehung die Abhaltung von Vorträgen, die sich auf die Siedlungsgebiete Rumäniens beziehen.

Der Bund und seine Mitglieder suchen auf die Errichtung von Lehrstühlen für Kenntnis des Auslanddeutschtums an deutschen Hochschulen hinzuwirken.

3. Zur Erreichung dieser Ziele sucht er die engste Zusammenarbeit mit dem Kulturstamt des Verbandes der Deutschen in Grossrumänien und mit

allen völkischen und kulturpolitischen Verbänden des In- und Auslandes, namentlich mit dem Z.A.d.St. Leipzig.

C) Studentische und Hochschulfragen

1. Zur umfassenden Beratung seiner Mitglieder gibt der Bund überdies im Verein mit dem Kulturamt des Verbandes der Deutschen in Grossrumänien ein Taschenbuch für Hochschüler heraus, das über sämtliche diese berührende Fragen Auskunft gibt. Die Redaktion von Seiten der Hochschüler obliegt dem Presseamt und dem Spezialreferenten des Z.A.d.St.

2. Herausgabe eines Nachrichtenblattes zur Erledigung eines ständigen Nachrichtendienstes zwischen den im Auslande und in der Heimat studierenden Hochschüler. Der Nachrichtendienst umfasst alle die deutschen Hochschüler interessierenden Fragen (die Leitung siehe Presseamt).

3. Die Vertretung der Interessen der Bundesmitglieder im deutschen Reiche und in Österreich obliegt dem Z.A.d.St., worüber mit diesem jeweilig genaueres zu vereinbaren ist.

4. Der Bund hält einen Studentenaustausch aufrecht, der den in Rumänien studierenden deutschen Hochschülern in den Ferien Gelegenheit gibt, Deutschland und Österreich kennen zu lernen und hinwiderum Komitionen aus Deutschland und Österreich den Besuch der deutschen Siedlungsgebiete Rumäniens ermöglicht.

D) Wirtschaftliches.

Wirtschaftlich betätigt sich der Bund im Interesse seiner Mitglieder:

1. Durch Stellungsvermittlung im Verein mit den Fachverbänden und dem Kulturamt.

2. Durch Beschaffung von Lehrbücher und Fachzeitschriften zu billigen Preisen im Verein mit den Fachvereinen und dem Kulturamt.

3. Durch Einfluss auf Vermehrung und gerechte Verteilung in- und ausländischer Stipendien.

4. Durch Erleichterung der Passbeschaffung, und Hinwirken auf Ermässigung der Fahrpreise und der Visumgebühren.

E) Leibesübungen.

Der Bund macht es seinen Mitgliedern zur Pflicht, Leibesübungen zu betreiben und als Mitglieder den inländischen völkischen Turnvereinen anzugehören, bzw. solche zu gründen. Es ist anzustreben, die B.T. mit sportlichen Wettkämpfen zu verbinden. Den O.G.O.G. obliegt die Pflege des Wanderns und der Beherbergung von Gästen aus anderen O.G. Das Wandern soll den Mitgliedern ein Kennenlernen der deutschen Siedlungsgebiete in Rumänien ermöglichen.

F) Gesellschaftliches.

Den O.G.O.G. obliegt es, durch zeitweise gesellschaftliche Veranstaltungen die Kameradschaft unter den Mitgliedern zu fördern und die enge Zusammenarbeit mit den im Bunde stehenden Akademikern anzustreben und durch Hinzuziehung aller Volkskreise das Gemeinschaftsgefühl zu stärken.

Frank spricht über die Stellungnahme des B.D.H.R. zum siebenbürgisch-sächsischen Jugendbunde. Er zeichnet dessen Ziele und Tätigkeit und regt die Teilnahme unseres Bundes an der Jugendbundarbeit an. Auf Antrag Frank spricht die B.T. aus, dass der B.D.H.R. die Jugendbundbewegung begrüsst und seinen Mitgliedern die Mitarbeit in seinen Verbänden zur Ehrenpflicht macht: er setzt sich zum Ziele, die Ausarbeitung des Jugendbundes auf die aussersiebenbürgischen Siedlungsgebiete zu vermitteln. An die Leitung des Jugendbundes soll vom B.V. eine Resolution gesendet werden, in der unsere Stellungnahme zum Jugendbund klargestellt wird. Von der Errichtung eines „Jugendbundamtes“ wird vorläufig abgesehen.

Auf Antrag Stephani wird der Mitgliedsbeitrag für das laufende Jahr mit Lei 10 festgesetzt.

Fink schlägt vor, an die industriellen Kreise mit der Bitte um finanzielle Unterstützungen heranzutreten, da wir für dieses Jahr die Mitgliederbeiträge nicht flüssig machen können und der B.V. Geld unbedingt in grösserer Summe benötigt. (Antrag Fink einstimmig angenommen). Alle O.G. werden ersucht, diesbezüglich in Frage kommende Persönlichkeiten dem B.V. namhaft zu machen, der sodann auf schriftlichem Wege an dieselben heranzutreten hat.

Klein stellt den Antrag, den einzelnen O.G. für das laufende Jahr nur die Einsendung der Beiträge ihrer Mitglieder, die jetzt noch zu erreichen sind, verpflichtend zu machen (Angenommen).

Prof. Ihl spricht über die Heranziehung der „Alten Herren“ zur Bundesarbeit und stellt den Antrag, in dem Arbeitsprogramm die Zusammenarbeit des Bundes mit den im Berufe stehenden Akademikern zu betonen.

Stephani stellt sich energisch gegen die Ausführungen Prof. Ihls und warnt vor einem zu innigen Verhältnis zu den „Alten Herren“, da dies nur ewige Zwistigkeiten zur Folge habe.

Klein unterstützt Prof. Ihl auf das wärmste und stellt als einen hauptsächlichen Zweck des Bundes die Zusammenfassung sämtlicher deutschen Akademiker zu gemeinsamer Arbeit hin. Die Abstimmung ergibt 21 gegen 4 Stimmen für den Antrag Prof. Ihls.

Zur endgültigen Festlegung der Satzungen (Durchführungsbestimmungen und Geschäftsordnung) und des Arbeitsprogrammes wird ein Ausschuss, bestehend aus Fleischer, Frank, Klein, Alberti, Kelp und Binder, eingesetzt.

Fleischer stellt den Antrag, den Vorstand um zwei weitere Mitglieder, die vom 1. Vorstand zu ernennen sind, zu erweitern. (Einstimmig angenommen)

Nächste V.V. wird auf nachmittag 1/2 4 Uhr festgesetzt.

Hierauf Schluss der Sitzung um 1/4 2 Uhr nachmittag.

Haupttagung (Samstag nachmittag)

Die Sitzung wird 4 Uhr nachmittag vom Vorsitzenden eröffnet. Als Gäste werden begrüsst: Abg. Brandsch, Abg. Connerth, Prof. Dr. Kisch, Stadtpfarrer Hofstädter, Dr. Holzträger, Prof. Ihl etc. Vorsitzender Fleischer ergreift das Wort und gibt bekannt, dass die Grundlagen für den B.D.H.R. geschaffen seien und der Zweck der Tagung erreicht worden sei.

Er bespricht nun in längerer Rede die Aufgaben des neuen Bundes und wünscht ihm Segen in seiner Tätigkeit für unser deutsches Volk. Nach dem Lied „Hast du dem Lied“, das die Versammelten stehend absingen, spricht der Vorsitzende die Gründung des „Bundes deutscher Hochschüler in Rumänien“ aus.

Roos (Banat) gibt einen längeren Bericht über die Verhältnisse der Deutschen im Banat. Dass die Schwaben wieder zum grössten Teile deutsch sind, verdanken wir den Sachsen und besonders Herrn Abg. Brandsch. Die politische Einheit ist heute, nach Auflösung der Autonomiepartei, wieder hergestellt. Ein Hindernis im nationalen Kampfe ist die katholische Kirche, die ungarische gesinnt ist und alle völkischen Bestrebungen zu unterdrücken sucht. Hauptaugenmerk ist auf die Entwicklung der deutschen Schulen zu richten. Die schwäbische Hochschülerschaft hat einen schweren Stand, weil sie nicht allgemeine Unterstützung findet in ihrer Arbeit. Redner schliesst die sehr interessanten Ausführungen mit dem Wunsche, die Schwaben mögen an der Seite der Sachsen und der übrigen deutschen Stämme unseres Vaterlandes den Weg zur Einigung finden und in alle Ewigkeit Deutsche bleiben.

Fisch (Banat) dankt für seine Wahl zum 2. Vorsitz und spricht über die Tätigkeit des neuen Bundes in völkischer Hinsicht. Seine Ausführungen ernteten allgemeinen Beifall.

Abg. Connerth begrüsst die Schaffung des Hochschülerbundes im Namen aller Deutschen unseres Staates. Der Bund möge für das Ideal unseres Volkes im fernen Osten wirken: Deutsche Kultur, deutsche Sprache, deutsche Art soll bestehen bleiben!

Vors. Fleischer dankt den Vertretern für ihr Erscheinen zur Tagung, den „Alten Herren“ für ihre kräftige Mitarbeit während der Beratungen und schliesst die Sitzung mit einem Heil auf die Zukunft des „Bundes deutscher Hochschüler in Rumänien“.

1. Vorsitzender:
cand. jur. Emil Fleischer

Schriftführer:
rer. pol. Gustav Adolf Klein

Arhivele Statului Sibiu, fond Asociația academică a germanilor din România, nr. 1.

Traducere

Proces-verbal

Încheiat asupra lucrărilor primei adunări a reprezentanților „Uniunii studenților germani din România“ care a avut loc în zilele de 22 și 23 septembrie în orașul Bistrița (Transilvania).

Prima ședință (22 septembrie, înainte de masă)

Președintele Frank deschide lucrările ședinței la ora 10,15 adresând un salut călduros reprezentanților „domnilor vârstnici“ (prof. dr. Kisch,

prof. dr. Huss, dr. Holzträger, dr. Henning, prof. Ihl) și exprimându-și regretul că reprezentanții Bucovinei și ai Basarabiei nu au putut da curs invitației. Președintele roagă ca ședința de astăzi să fie privită ca având un caracter pur informativ, convocată cu scopul de a decide, în principiu, înființarea „Uniunii studenților germani din România” (U.S.G.R.) și pentru a pune bazele noii uniuni chiar dacă reprezentanții din Bucovina și Basarabia nu sunt de față.

La propunerea dr. Holzträger se constată prezența următorilor reprezentanți cu drept de vot:

- Organizația locală (O.I.) Cluj: Müller, Klein, Lang (3 voturi).
- Organizația locală Sighișoara: Fink, Jakobi (4 voturi).
- Organizația locală Sibiu: Ernst, Stephani, Schuster (5 voturi).
- Organizația locală Bistrița: Fleischer, Berger, Kepl, Alberti, Höhr, Binder, Rottmann (7 voturi).
- Organizația locală Banat: Fisch, Roos, Röhrich, Reb, Bürger (6 voturi).

Prof. Ihl face propunerea ca să se trimită Eminenței sale domnului Episcop dr. Teutsch o telegramă de salut (se acceptă).

Dr. Kisch propune trimiterea unor scrisori de salut conducătorilor din cele patru regiuni cu populație germană (se acceptă) – Se dă citire scrisorilor.

Fink salută în numele organizației locale Sighișoara înființarea U.S.G.R. și expune punctul de vedere al organizației locale pe care o reprezintă asupra modului de organizare a uniunii. Anume, aceasta să fie apolitică, să nu devină o organizație fruntașă, ci să reprezinte doar interesele comune ale membrilor săi.

Müller (Cluj) se aliază cuvintelor antevorbitorului său și propune constituirea U.S.G.R. în ciuda absenței reprezentanților din Bucovina și Basarabia.

Ernst (Sibiu) susține înființarea uniunii și propune ca studențimea din Bucovina și Basarabia să fie îndemnată să adreseze la această organizație.

Roos (Banat) exprimă dorința studenților șvabi de constituire a U.S.G.R. și roagă acordarea deplinei libertăți organizațiilor locale șvăbești sub aspectul organizării interne, deoarece condițiile locale din Banat impun desfășurarea unei activități speciale din partea studențimii germane.

Frank comentează sarcinile și activitatea uniunii. Pe de o parte, aspectul reprezentării intereselor studenților noștri, pe de altă parte, activitatea în folosul tuturor germanilor din patria noastră. Studenților din fiecare ținut trebuie să li se acorde mână liberă în îndeplinirea sarcinilor locale și naționale.

Stephani motivează necesitatea unei uniuni a studenților germani din România prin crearea unei platforme pentru o activitate comună. Vorbitorul solicită din partea adunării constituirea U.S.G.R. și adresarea unei chemări către studențimea din Bucovina și Basarabia de a se alătura uniunii. El dă citire variantei proprii pentru proiectul de rezoluție.

Klevin vine în sprijinul propunerii făcute de Stephani și supune votării o altă variantă, care este acceptată în unanimitate după retragerea primei propuneri, cu următorul text: „Reprezentanții studențimii șvăbești și

săsești prezenți la Bistrița și constituiți în adunarea generală pentru înființarea „Uniunii studenților germani din România” cu scopul de a cuprinde în sânul ei pe toți studenții germani din patria noastră își exprimă dorința ca studenții din Bucovina, Basarabia și Vechiul Regat care nu sunt reprezentați la prezenta adunare să se alăture acestora”.

Are loc constituirea adunării generale a reprezentanților studenților pentru înființarea U.S.G.R. și se supun la vot cele două propuneri pentru alegerea unui președinte care să conducă lucrările.

Ernst (Sibiu) câștigă cu 12 voturi față de Fleischer (Bistrița). În funcțiile de secretari ai adunării sunt aleși Klein și Binder. Ernst preia conducerea adunării și propune ca lucrările să se desfășoare pe comisii, acestea sunt votate de adunarea generală și primesc directivele necesare. Hotărârile acestora vor fi prezentate adunării generale pentru dezbateri și votare.

Stephani se alătură acestei opinii și propune votarea a trei comisii, anume: pentru elaborarea statutelor, pentru stabilirea programului de activitate și a ordinii de zi.

Dr. Holzträger propune constituirea doar a două comisii, 1. pentru elaborarea statutelor și 2. pentru trasarea programului de activitate și a ordinii de zi. Propunerea este acceptată. Urmează discuții asupra structurii organizatorice a uniunii.

Ernst dorește să evite crearea unei organizații fruntașe și opinează pentru împărțirea pe organizații locale. De asemenea susține includerea membrilor în uniune sub genericul de germani, fără a se accentua apartenența lor șvăbească sau sâsească.

Klein propune organizarea uniunii pe cercuri, care să beneficieze de dreptul de a-și elabora statute proprii în conformitate cu scopurile urmărite de uniune, ținându-se cont de sarcinile specifice ce revin studenților din fiecare zonă în parte.

Röhrich (Banat) atenționează asupra necesității existenței unei Uniuni a studenților șvabi, care trebuie să se situeze în afara U.S.G.R. Șvabii să se constituie într-o organizație locală a U.S.G.R.

Președintele cere comisiilor să lucreze în acest sens și trece la constituirea acestora.

Din comisii fac parte:

1. Comisia pentru elaborarea statutelor: Klein, Stephani, Alberti, Fink, Fisch, Roos, Lang.

2. Comisia pentru stabilirea programului de activitate: Ernst, Fleischer, Müller, Jakobi, Reb, Röhrich, Bürger.

Comisiile își continuă activitatea după amiază.

Adunarea generală este convocată pentru orele 20,30.

Ședința se încheie la orele 13,15.

A doua ședință (22 septembrie, orele 21 seara).

Președintele adunării, Ernst, deschide lucrările la ora 21 și invită comisia pentru elaborarea statutelor să le prezinte.

Klein dă citire statutelor în calitate de referent al comisiei menționate. Fiecare paragraf se dezbate și votează în parte. Acestea sunt adoptate de către adunarea generală, cu mici amendamente, ca Statute ale U.S.G.R.

Statutele „Uniunii studenților germani din România“

I. Denumirea

§1. Uniunea, cu sediul într-unul din orașele universitare românești, poartă denumirea de „Uniunea studenților germani din România“ (U.S.G.R.)

II. Scopul

§2. U.S.G.R. urmărește cuprinderea tuturor studenților germani de cetățenie română pentru susținerea intereselor comune de studiu.

III. Calitatea de membru

§3. Calitatea de membru o poate dobândi fiecare student de origine germană cu limba maternă germană.

§4. Calitatea de membru se extinde pe durata perioadei de studiu.

§5. Calitatea de membru încetează prin: a) ieșirea benevolă; b) prin excludere.

§6. Fiecare membru are dreptul: a) să ceară sprijinul uniunii în chestiuni universitare; b) să participe la toate manifestările uniunii; c) să participe la adunarea generală a uniunii cu vot consultativ și să fie ales.

§7. Fiecare membru este obligat: a) să sprijine obiectivele uniunii din răspuțeri și să respecte prevederile statutului; b) să achite anual cotizația ce se va stabili de adunarea generală a uniunii la casierul organizației locale din care face parte.

IV. Structura

§8. U.S.G.R. se compune din organizații locale, care se vor înființa în toate localitățile unde există cel puțin zece studenți germani.

§9. Organizațiile locale dintr-un ținut formează un cerc:

- a) Cercul Vechiului Regat
- b) Cercul Banat
- c) Cercul Basarabia
- d) Cercul Bucovina
- e) Cercul Transilvania

§10. Fiecare cerc în parte are libertatea să-și întocmească statute proprii care să țină cont de specificul zonei respective; acestea trebuie supuse președintelui pentru aprobare.

§11. Toate organizațiile locale au obligația să prezinte conducerii cercului referate despre activitatea desfășurată. Conducerea cercului trebuie să raporteze cel puțin o dată anual (data se va fixa de către comitetul de conducere), despre activitatea desfășurată de organizațiile locale ce-i aparțin.

§12. Fiecare organizație locală beneficiază de un număr de voturi corespunzător numărului membrilor săi (relația 1:10), cu mențiunea că un reprezentant delegat nu poate să beneficieze mai des de cinci reprezentări pentru organizația sa.

§13. Organizațiile locale depun cotizațiile încasate de la membrii lor la conducerea cercului, care apoi le predă comitetului de conducere până la 15 octombrie a fiecărui an.

§14. Organele uniunii sunt:

- a) adunarea generală
- b) comitetul de conducere

A. Adunarea generală

§15. Adunarea generală este organul executiv al U.S.G.R. Aceasta se compune din reprezentanții tuturor organizațiilor locale și din comitetul de conducere.

§16. Ea singură ia decizii definitive în toate chestiunile ce privesc uniunea, alege președintele și vice-președintele și desărcinează președintele.

§17. Adunarea generală se întrunește anual în timpul vacanței de vară (până cel târziu la 1 septembrie), fiecare organizație locală va delega pentru fiecare 10 membri câte un reprezentant împuternicit și cu drept de vot.

§18. Reprezentanții au obligația să informeze pe membrii organizațiilor lor locale despre cele discutate în cadrul adunării generale.

B. Comitetul de conducere

§19. Comitetul de conducere se compune din: președinte și vice-președinte, 6 membri, casier și din conducătorii cercurilor.

§20. Comitetul de conducere este organul executiv al U.S.G.R. Acesta rezolvă problemele curente și convoacă adunarea generală.

§21. Comitetul de conducere este răspunzător în fața adunării generale și este desărcinat de acesta.

§22. Președintele reprezintă uniunea în exterior. El numește casierul și pe cei patru membri ai comitetului de conducere, fixându-le domeniul de activitate. El convoacă ședința comitetului de conducere și conduce lucrările acestuia precum și ale adunărilor generale. Este obligat să prezinte un raport despre activitatea anuală a comitetului de conducere în cadrul adunării generale.

§23. Casierul se ocupă de gestiunea uniunii. El conduce casieria uniunii, întocmește registrul de casă și actele justificative care vor fi supuse trimestrial comitetului de conducere spre verificare.

V. Casieria uniunii

§24. Casieria uniunii cuprinde cotizațiile membrilor și eventualele donații. Din casieria uniunii se acoperă:

- a) cheltuielile curente ale comitetului de conducere;
- b) cheltuieli speciale în folosul uniunii din dispoziția comitetului de conducere.

VI. Arhiva uniunii

§25. Președintele U.S.G.R. răspunde de arhiva uniunii, acesta predă documentele vice-președintelui pentru prelucrarea lor.

VII. Modificarea statutelor și dizolvarea uniunii

§26. Modificarea prezentului statut se poate efectua numai prin decizia adunării generale și cu 2/3 majoritate de voturi.

§27. Dacă uniunea va dispune de avere în momentul desființării, aceasta va fi folosită în satisfacerea unor scopuri cultural-naționale.

Stephani pune în discuție dacă prevederea din §1 cu privire la sediul uniunii să fie precizată prin statut. După o scurtă dezbatere, în care s-a propus printre altele ca sediul uniunii să fie fixat în orașul Cluj, se adoptă propunerea lui Klein de a se adăuga la §1: Uniunea „cu sediul într-unul din orașele universitare românești”, etc. În jurul §10 privind structura uniunii se iscă discuții. Față de punctul de vedere ca cercurile să nu beneficieze de dreptul de a-și întocmi statute proprii, Fleischer și Frank susțin motivarea că studenților din diferitele zone trebuie să li se acorde deplină libertate de mișcare și că statutele trebuie oricum înaintate spre avizare comitetului de conducere al uniunii.

Fleischer solicită ca rapoartele întocmite de cercuri conform §11 să fie înaintate semestrial adunării generale a uniunii. Dr. Holzträger vine cu o contrapropunere, anume, ca rapoartele să fie înaintate anual, această propunere completată cu precizările făcute de Ernst, „până la o dată ce va fi fixată de comitetul de conducere” este adoptată.

Propunerea dr. Holzträger de a înlocui în §14 termenul de adunare a reprezentanților cu noțiunea de „adunare a uniunii” este adoptată cu trei voturi împotriva.

Legat de prevederile §22 Lang solicită menținerea posturilor pentru 2 secretari. Ernst propune numirea doar a 2 membri în comitetul de conducere care să împartă cu ceilalți membri din comitetul de conducere sarcinile ce vor fi stabilite de președinte, deoarece 1 până la 2 secretari nu ar putea rezolva prin forțe proprii corespondența. Din scrutin rezultă 12 voturi împotriva propunerii făcute de Lang.

Propunerea lui Stephani de a se renunța la §23 este respinsă.

Referitor la §27, dr. Holzträger propune ca în cazul desființării uniunii, eventuala avere a acesteia să nu fie vărsată în contul Ligii culturale a germanilor din România ca o măsură trecătoare, ci cu mențiunea „destinată scopurilor culturii naționale”. Propunerea este acceptată.

După încheierea dezbaterilor și aprobarea statutelor, ședința se suspendă pentru 10 minute, după care se dă citire programului de activitate elaborat de cea de-a doua comisie. Discutarea programului de activitate sub toate aspectele se stabilește pentru ședința următoare, pe ziua de sâmbătă orele 8 dimineața.

A treia ședință (sâmbătă, 23 septembrie)

Ședința este deschisă la ora 9. Frank solicită, înainte de a se intra în ordinea de zi, ca să i se acorde dreptul de vot în calitatea sa de președinte

al Uniunii studenților sași din Transilvania în cadrul acestor dezbateri, ținându-se cont de faptul că a condus lucrările premergătoare actualei adunări generale și atrage atenția asupra faptului că reprezentanții organizației locale din Cluj nu au drept de vot, deoarece numără în momentul de față doar 7 membri.

Müller și Alberti contestă afirmațiile făcute de Frank referitoare la organizația locală Cluj, menționând că aceasta numără 32 de membri. Fink vine în sprijinul solicitării lui Frank de a i se acorda dreptul de vot. Din numărarea voturilor rezultă că cererea lui Frank a fost aprobată. Se consideră că organizația locală Cluj este reglementar reprezentată. Se trece la punctul 1 de pe ordinea de zi: alegerea președintelui uniunii. După o întrerupere de 10 minute se trece la alegerea președintelui prin vot secret. Din rândul candidaților propuși (Müller, Fleischer, Fisch) câștigă Emil Fleischer cu 18 voturi. În funcția de vice-președinte este ales Hans Fisch.

Ernst predă conducerea ședinței președintelui nou ales și mulțumește lui E. von Frank pentru contribuția sa la realizarea întrunirii Adunării reprezentanților.

Fleischer preia conducerea mulțumind adunării pentru încrederea acordată, pe care se va strădui s-o justifice prin activitatea viitoare. Dat fiind faptul că este student, va fi nevoit să apeleze la colaborarea activă din partea membrilor comitetului de conducere.

Apariția deputatului Rudolf Brandsch este primită cu vii aclamații, iar președintele îi adresează un cuvânt de salut. Deputatul Brandsch ia cuvântul:

Mă bucur ca, în numele Uniunii germanilor din România Mare, să urez noului organism constituit mult noroc și succes în activitatea sa. Prin înființarea Uniunii studenților germani rezultă atât pentru conducerea politică a germanilor din România, cât și pentru dumneavoastră, o serie de obligații pe care aș dori să le determine mai de aproape. În primul rând doresc ca legătura dintre cele două organisme să devină strânsă. Vedem o continuitate în munca noastră națională numai dacă vă integrați în activitatea noastră și vă putem considera urmașii noștri. Dorim să vă fim de folos prin sfat și sprijin dacă ni le veți solicita cu încredere. Faceți-ne cunoscute proiectele și planurile voastre pentru a nu pierde legătura. Constituirea U.S.G.R., are o importanță covârșitoare pentru poporul nostru mic. Uniunea voastră constituie pentru toți germanii din răsărit un factor național de mare importanță. În actuala conjunctură, când Germania caută contactul economic și cultural cu Răsăritul, putem aduce servicii mari tuturor germanilor. Trebuie să devenim mijlocitorul acestei idei și să înnodăm mai strâns legăturile dintre germanii din străinătate și cei din Germania. Munciți cu consecvență pe drumul deschis, atunci uniunea va îndeplini așteptările noastre. În acest sens vă adresez noroc!

Expunerile deputatului Brandsch au fost primite cu vii aplauze.

În continuare Ernst prezintă spre dezbateră următoarele propuneri ale organizației locale Sibiu cu privire la înființarea a trei oficii.

1. *Oficiul pentru procurarea de manuale și reviste de specialitate germane*

Sarcina acestui oficiu rezidă în procurarea, cu prețuri cât mai scăzute, de manuale și reviste de specialitate germană pentru studenții germani care își efectuează studiile în România. Conducătorul este un membru din comitetul de conducere al U.S.G.R. Acesta numește pe colaboratorii săi.

El procură cărțile:

1. Direct de la editură, iar pentru realizarea acestui scop va contacta Organizația germană pentru edituri și librării, Organizația studenților germani, Oficiul central pentru studenții germani precum și alte organisme pentru obținerea sprijinului acestora în achiziționarea cât mai ieftină a cărților.

2. Prin cumpărarea sau colecționarea unor lucrări de la anticariate pe care le va distribui mai departe sau le va folosi în formarea unei biblioteci de specialitate.

2. *Oficiul presei*

U.S.G.R. înființează la Cluj un Oficiu al presei căruia îi revin următoarele sarcini:

1. Publicarea de referate și comunicări în ziarele cotidiene din țară despre problemele universitare. În anumite circumstanțe se poate acționa în sensul editării unui supliment academic la unul din ziarele germane din România.

2. Muncă de lămurire asupra situației germanilor din România prin intermediul presei universitare germane.

3. Editarea unui ziar de informații pentru asigurarea unui schimb de informații reciproc între studenții germani care studiază în străinătate și cei care urmează studiile în patrie. Serviciul de informații cuprinde toate problemele care prezintă interes pentru studenții germani.

Oficiul presei este condus de un membru din comitetul de conducere al U.S.G.R. Persoana acreditată de U.S.G.R. pe lângă Oficiul central al studenților germani din Leipzig face parte din Oficiul presei. În calitate de colaboratori permanenți trebuie recrutati în primul rând persoane de încredere ale Uniunii studenților germani din străinătate. Colaborarea unor personalități aflate la conducerea germanilor din România este de dorit și trebuie întreprinse demersuri în acest sens. Pentru a se evita repetarea oricărei activități este necesară o legătură permanentă cu Liga culturală a germanilor din România.

Apariția ziarului de informații nu se va produce într-o zi anume, ci în funcție de materialul existent pentru publicare. Oficiul presei va stabili forma sub care va apărea. Ziarul va fi trimis studenților germani care-și desfășoară studiile în străinătate prin intermediul Uniunii studenților germani din străinătate.

3. *Oficiul pentru consfătuire profesională și de plasare*

Sarcina acestuia rezidă în:

a) lămurirea studenților despre formarea și perspectiva profesională

b) plasarea acestora.

La a), această lămurire se face în baza unei statistici exacte care se va elabora cu privire la studenții germani din România și cu ajutorul unei statistici asupra profesiunilor academice. Pentru realizarea ultimului dezi-derat se va lua legătura cu asociațiile profesionale (Asociația medicilor etc.) și cu Liga culturală a germanilor din România.

La b), U.S.G.R. va ține permanent legătura cu asociațiile profesionale și cu Liga culturală pentru asigurarea locurilor de muncă.

La 1, se negociază posibilitățile cele mai avantajoase pentru procura-rea manualelor din Germania și se va calcula un deviz destinat acestui scop. Oficiul este atenționat să se pună în legătură cu editorii și oficiile de export pentru comerțul de cărți din Germania. De la bun început se anulează capitolul conform căruia se pot procura cărți și reviste în regie proprie care, după calcularea, cheltuielilor să poată fi vândute printr-un adaos de 2% la preț. Oficiul procură cărțile și revistele numai în baza unor comenzi și a comunicării prețului estimativ în prealabil.

La 2, are loc o dezbatere mai lungă pe tema editării unui ziar de informații. Deocamdată să se renunțe la tipărirea ziarului și acesta să apară cu textul dactilografiat și apoi multiplicat. Conducerea uniunii va dispune tipărirea acestuia după ce greutatea financiară vor fi înlăturate. La propunerea lui Fleischer se decide obligativitatea fiecărui membru de a se abona.

La 3, Stephani vorbește despre greutatea care s-ar ivi la realizarea statisticilor. El relatează despre pașii întreprinși până în prezent în acest sens, care n-au dus la un rezultat satisfăcător, cu toate că au fost implicate Consiliul național și Oficiul central al studenților germani. El propune să se renunțe la realizarea acestor lucrări statistice, iar sarcina să fie trans-misă Ligii culturale cu mențiunea ca executarea lucrării să fie sprijinită prin colaborarea oficiului propriu.

Kelp (Bistrița) susține că ducerea la capăt a lucrărilor statistice este posibilă dacă se apelează la Oficiul studenților germani pentru studenții care studiază în Germania, iar pe plan intern se poate realiza cu ajutorul unor chestionare.

Fleischer este de părere că această lucrare trebuie întreprinsă de U.S.G.R. Chiar dacă în prima etapă informațiile vor fi incomplete, acestea se vor putea completa în cursul anilor următori.

Ernst propune ca statisticile să fie întocmite de uniune, iar Liga culturală să colaboreze doar dintr-o îndatorire morală. Propunerea este acceptată.

Ernst raportează apoi despre lucrările preliminare întreprinse de Organizația locală Sibiu pentru editarea unei agende pentru studenți. Scopul acestei agende este să lămurească pe studenții germani asupra tuturor problemelor privind viața universitară, alegerea profesiei, mersul studiilor etc. Agenda trebuie să dea sfaturi practice în alegerea specialității și informații ce merită să fie cunoscute despre germanii din România și să devină un ghid pentru studentul german. Agenda va apărea în 3-4 luni, ca lucrare a Organizației locale Sibiu în colaborare cu Liga culturală la editura W. Krafft și va cuprinde deocamdată doar o „parte practică”. Costul

celor 1000 de exemplare se ridică la 7-8000 lei. Editura nu-și asumă riscul financiar, astfel că U.S.G.R. va trebui să acopere cheltuielile.

Explicațiile lui Ernst sunt acceptate. Organizația locală Sibiu va fi deocamdată însărcinată cu editarea agendei. Fleischer propune ca procurarea agendei să se facă în mod obligatoriu de către fiecare membru al uniunii până la o dată stabilită de președinte. După rezolvarea propunerilor făcute de Organizația locală Sibiu, Ernst recitește programul de activitate, care, după o scurtă deliberare, este acceptat în unanimitate, după cum urmează:

Program de activitate

- A. Poziția față de problemele politice
- B. Activități culturale
- C. Probleme studențești și universitare
- D. Chestiuni economice
- E. Educație fizică
- F. Muncă socială colectivă

A. Poziția față de politică

U.S.G.R. este o organizație intercorporativă și interconfesională. Uniunea urmărește sub raport politic scopurile Uniunii Germanilor din România Mare, dar se abține de la acțiuni politice proprii.

B. Culturale

Activitatea în interior

Uniunea obligă organizațiile locale să-și instruiască membrii în legătură cu:

1. Situația istorică, economică, socială, bisericească, culturală și politică:

- a) a germanilor din România
- b) a germanilor din țara mamă
- c) a germanilor din străinătate.

Această instruire se poate face prin organizarea unor cicluri de conferințe, prin înființarea de biblioteci și procurarea literaturii adecvate (cărți, reviste, ziare).

Munca spre exterior

1. De activitatea de instruire descrisă mai sus trebuie să profite cercuri cât mai largi ale populației, motiv pentru care aceasta va fi atrasă să participe la activitățile ce vor fi organizate.

2. Uniunea va sprijini întreținerea tuturor relațiilor dintre germanii din România și germanii din țara mamă. Uniunea va facilita în acest scop colaborarea membrilor săi cu presa germană din țară și din străinătate și va solicita această colaborare.

Uniunea și organizațiile sale vor sprijini în toate privințele organizarea de conferințe care au drept subiect germanii din România.

Uniunea și membrii săi vor acționa pentru înființarea unei catedre pentru cunoașterea istoriei germanilor din străinătate în cadrul universităților germane.

3. Pentru realizarea acestor scopuri uniunea va colabora cu Liga culturală a Uniunii Germanilor din România Mare precum și toate asociațiile naționale și cultural-politice din țară și din străinătate, mai ales cu Oficiul central al studenților germani din Leipzig.

C. Probleme studențești și universitare

1. Uniunea va elabora în colaborare cu Liga culturală a Uniunii Germanilor din România Mare un ghid pentru studenți în vederea asigurării unei consultări cuprinzătoare a membrilor săi, care va cuprinde informații despre toate aspectele acestor chestiuni. Redactarea materialului din partea studenților cade în atribuția Oficiului de presă și a referentului special de la Oficiul central al studenților germani.

2. Editarea unui ziar de informații pentru asigurarea unui schimb permanent de informații între studenții aflați în străinătate și cei care-și urmează studiile în țară. Oficiul de informații dă răspuns la toate problemele ce prezintă interes pentru studenții germani (conducerea, vezi Oficiul presei).

3. Reprezentarea intereselor membrilor uniunii în Reich-ul german și în Austria revine Oficiului cultural pentru studenții germani, cu care se vor iniția demersurile pentru stabilirea obiectivelor în amănunt.

4. Uniunea va menține un schimb între studenți, care va oferi studenților germani care își desfășoară studiile în România posibilitatea de-a vizita în timpul vacanțelor Germania și Austria și invers, studenților din Germania și Austria – posibilitatea de a cunoaște ținuturile în care trăiesc germanii din România.

D. Chestiuni economice

Uniunea activează din punct de vedere economic în interesul membrilor săi:

1. Mijlocirea locurilor de muncă în colaborare cu asociațiile profesionale și Liga culturală.

2. Prin procurarea de manuale și reviste de specialitate la prețuri convenabile cu concursul asociațiilor de specialitate și a Ligii culturale.

3. Prin exercitarea influenței pentru creșterea și atribuirea corectă a burselor în țară și în străinătate.

4. Prin înlesnirea procurării de pașapoarte și pentru obținerea de reduceri pentru biletele de călătorie și de viză în străinătate.

E. Educație fizică

Uniunea impune membrilor săi obligativitatea exercițiului fizic și să devină membri activi ai asociațiilor sportive de gimnastică din țară, respectiv să contribuie la constituirea acestor asociații germane. Trebuie să se tindă într-acolo, încât să se organizeze competiții sportive cu ocazia adunărilor generale ale uniunii. Organizațiile locale sunt obligate să cultive drumeția și să ofere găzduire membrilor din alte organizații locale. Drumeția trebuie să dea posibilitatea membrilor uniunii ca să cunoască ținuturile cu populație germană din România.

Organizațiile locale au obligația să promoveze camaraderia prin organizarea unor întruniri colective prin colaborarea activă a studenților, iar la aceste întruniri să atragă o participare largă care să cuprindă toate categoriile sociale, cu scopul de a întări sentimentul colectivității.

Frank vorbește despre poziția U.S.G.R. față de Uniunea tineretului săsesc din Transilvania. Vorbitorul analizează scopul și activitatea acesteia și propune ca U.S.G.R. să participe la activitatea celeilalte organizații. La propunerea lui Frank adunarea generală salută mișcarea tineretului în numele U.S.G.R., precizând că este o îndatorire de onoare pentru membrii U.S.G.R. ca să-și ofere colaborarea propunându-și drept scop mijlocirea extinderii mișcării tineretului și în celelalte zone în care locuiesc germani. Președintele uniunii va transmite către conducerea Uniunii tineretului săsesc din Transilvania o rezoluție prin care să se precizeze poziția U.S.G.R. față de aceasta. Deocamdată se renunță la înființarea unui „Oficiu pentru uniunea tineretului“.

La propunerea lui Stephani se stabilește cotizația pentru a.c. la suma de 10 lei.

Fink propune solicitarea unui ajutor financiar cercurilor de industri-ași, deoarece cotizațiile membrilor nu vor fi disponibile în acest an, iar adunarea uniunii are nevoie stringentă de o sumă mai substanțială (propunerea lui Fink este acceptată în unanimitate).

Organizațiile locale sunt invitate să facă cunoscute adunării uniunii personalitățile care pot intra în discuție, cărora li se vor adresa apoi în scris.

Klein propune ca organizațiile locale să încaseze pentru anul în curs cotizațiile de la membrii care pot fi contactați (acceptat).

Prof. Ihl vorbește despre atragerea „domnilor vârstnici“ în activitatea uniunii și propune includerea în programul de activitate și a absolvenților universitari care la ora actuală își exercită profesiunea.

Stephani se exprimă cu energie împotriva propunerilor făcute de prof. Ihl și atrage atenția că o legătură prea strânsă cu „domnii vârstnici“ ar duce la neînțelegeri permanente.

Klein vine în sprijinul prof. Ihl subliniind că scopul principal al uniunii rezidă în cuprinderea tuturor studenților și absolvenților al unei instituții de învățământ superior pentru desfășurarea unei activități comune.

După supunerea la vot, propunerea prof. Ihl este acceptată cu 21 voturi pentru și 4 împotriva.

Se instituie o comisie compusă din Fleischer, Frank, Klein, Alberti, Kelp și Binder pentru definitivarea statutelor și a programului de activitate.

Fleischer propune lărgirea comitetului de conducere cu încă 2 membri care să fie numiți de primul președinte (acceptat în unanimitate).

Următoarea ședință se stabilește pentru orele 15,30.

Ședința este declarată închisă la ora 13,30.

Ședința principală (sâmbătă după amiază)

Lucrările ședinței sunt deschise de președinte la ora 14.

Le adresează un cuvânt de salut următorilor oaspeți: deputatul Brandsch, deputatul Connerth, prof.dr. Kisch, preotul orașului Hofstädter, dr. Holzträger, prof. Ihl etc.

Președintele Fleischer se înscrie la cuvânt și face cunoscut că condițiile de constituire ale U.S.G.R. au fost create, iar adunarea și-a atins scopul. Vorbitorul dezbate într-o cuvântare mai lungă obligațiile noii uniuni și îi dorește noroc în activitatea sa, pusă în slujba poporului german. După ce toți cei prezenți au cântat în poziție de drepti „Hast du dem Lied“, președintele adunării declară constituită „Uniunea studenților germani din România“.

Roos (Banat) face un raport amănunțit asupra situației germanilor din Banat. Faptul că majoritatea șvabilor au redevenit germani o datorăm sașilor și mai cu seamă domnului deputat Brandsch. Unitatea politică este astăzi restabilită după desființarea partidului autonom. Un obstacol în lupta națională este biserica catolică, care este filomaghiară și încearcă să înfrângă toate strădaniile naționale. Atenția cea mai mare trebuie acordată dezvoltării școlilor germane. Studențimea șvăbească se confruntă cu o situație dificilă, deoarece nu găsește un sprijin unanim în desfășurarea activității ei. Vorbitorul își încheie expunerea deosebit de interesantă cu dorința ca șvabii să găsească alături de sași și de ceilalți germani din patria noastră calea spre unitate și să rămână pururea germani.

Fisch (Banat) mulțumește pentru alegerea sa în calitate de al 2-lea președinte și vorbește despre activitatea noii organizații pe tărâm național. Expunerea sa a fost primită cu vii aplauze.

Deputatul Connerth salută constituirea Uniunii studenților în numele tuturor germanilor din statul nostru. Uniunea să acționeze pentru realizarea idealului poporului nostru în răsăritul îndepărtat: cultura germană, limba germană, specia germană să dăinuie!

Președintele Fleischer mulțumește reprezentanților pentru participare, „domnilor vârstnici“ pentru contribuția adusă în timpul dezbaterilor și încheie lucrările ședinței cu urări de bine pentru viitorul „Uniunii studenților germani din România“.

1. Președinte:
Emil Fleischer

Secretar:
Gustav Adolf Klein

102

1922 septembrie 24, Zalău. Raport al Primăriei orașului Zalău, înaintat prefectului județului Sălaj privind asimilarea limbii române de către funcționarii maghiari după 1918.

Primăria orașului
Zalău
Nr. 5296/1922

Domnului Prefect

La somarea dv. de sub numărul 1283/1922, îmi înaintez raportul în cele ce urmează:

Corpul funcționarilor al orașului Zalău afară de 6 funcționari cu ocazia preluării imperiului, a rămas în locul său și până în ziua de azi la serviciu. Țin pentru funcționari și angajați un curs zilnic obligatoriu pentru limba română la care participă destul de sârguincios și ajung la succese indestulătoare.

Fiind însă învățarea limbii grea pentru funcționarii înaintați în vârstă, succesul e mai slab. Totuși însă, în afară de chestiunile interne ale orașului – cauzele sunt rezolvate în limba statului și ordinele referitoare la limbă sunt ținute cu cea mai mare punctualitate.

Înaintând tabloul prescris despre funcționari, vă raportează că un asemenea raport am înaintat direct și domnului ministru de interne, cerându-i ca pentru însușirea limbii până la perfecțiune pentru funcționarii din grupa II, să se aprobe un termen nou la finele anului viitor.

Zalău, la 24 Septembrie 1922

Primar

ss. indescifrabil

Arhivele Statului Sălaj, fond Prefectura jud. Sălaj, prefect-adm. nr. 1283 / 1922, f.2.

103

1922 octombrie 4, Zalău. Raport al prefectului județului Sălaj cu privire la tipografiile existente în județ.

Nr. 35 – 1922

Către
Ministerul de Interne
Directoratul Gen<eral>

Cluj

La ordinul Dv. Nr. 26374/1921, cu onoare vă înaintăm tabloul despre toate tipografiile și stabilimentele grafice din județul Sălaj.

4 octombrie

Prefect
Domșa

Arhivele Statului Sălaj, fond Prefectura jud. Sălaj, prefect-adm. nr. 35 / 1922, f. 12-13.

TABLOU
despre tipografiile din județul Sălaj

Nr curent	Numele firmei	Numele actualului proprietar și domiciliul	mari	mici	Cu câți lucrători	Obser- vare
1	Tipografia lui Samuil Seress	văd. lui Samuil Seress Zalău	2	1	12	
2	Tipografia „Globus“	Ștefan Jacobfi Zalău	1	1	6	
3	Tipografie de mână Wider Jacob	Wider Jacob Cehu Silvaniei	1		1	
4	Tipografia „Porolissum“	Vegl David Jibou		1	2	
5	Tipografia „Lovinger Lipot“	Lovinger Lipot Tășnad		1	1	
6	Legătoria de cărți Guttman Ludovic	Guttman Ludovic Tășnad				
7	Tipografia „Victoria“	George Avram Șimleu	1	1	2	
8	Tipografia Bölöni Sandor	Bölöni Sandor Șimleu Silvaniei		2	2	
9	Tipografia „Alex. Heimlich“	Alex. Heimlich Șimleu-Silvaniei	1	1	3	

1922 noiembrie 22, București. Raport al Inspectoratului de propagandă din Basarabia către Ministerul Instrucțiunii Publice privind situația învățământului în câteva județe din Basarabia (cu o statistică a școlilor pe naționalități).

INSPECTORATUL DE PROPAGANDĂ DIN B A S A R A B I A

Nr. 11
din 27 martie 1922

Domnule Ministru,

Am onoare a vă supune la cunoștință activitatea ce am desfășurat în lunile februarie și martie în calitate de inspector propagandist din Basarabia.

Cea dintâi preocupare ce am avut când am plecat în executarea însărcinării ce mi s-a dat, a fost aceea, de a căuta prin toate mijloacele să-mi cunosc terenul de activitate și pentru aceasta mi-am fixat această activitate în județele: Chișinău, Orhei și Tighina (Circ. I).

Am luat informațiile necesare de la Directoratul general școlar asupra situației numerice a școlilor primare urbane și rurale, a celor particulare și grădinițelor de copii, precum și de numărul posturilor, cercetând activitatea membrilor corpului didactic, inițiativa lor în activitatea socială în școală și în afară de școală, activitatea economică etc., pentru a ști cum și unde trebuie să-mi îndrept mai mult atenția în desfășurarea planului meu de lucru și să știu în prealabil cam cu ce elemente voi avea întovărire la muncă.

Am cercetat apoi situația localurilor de școli și frecventarea elevilor și fiindcă lupta trebuie pusă pe primul loc în serviciul organizării și naționalizării școli românești, am căutat să-mi dau seama prin comparație cum stau școlile noastre românești față de acelea ale minorităților, care își au organizarea lor veche, și se pare că luptă cu toate mijloacele permise și nepermise de propagandă antiromânească.

Din tabloul de mai jos se poate vedea numărul școlilor urbane și rurale de stat, particulare, grădinițe de copii din aceste 3 județe.

*Situația numerică a școlilor primare, particulare și grădinițele de copii din județele:
Chișinău, Orhei și Tighina.*

Județul	Românești		Rusești		Ucrainene		Evreiești		Polone		Germane		Baptiste		Bulgare		Nr. posturilor		Școli particulare		Grădinițe de copii		Nr. posturilor	
	U	R	U	R	U	R	U	R	U	R	U	R	U	R	U	R	U	R	U	R	U	R	U	R
Chișinău (oraș)	23	–	13	–	1	–	9	–	1	–	–	–	1	–	–	–	160	–	11	–	12	–	–	–
Chișinău (județ)	–	178	–	–	–	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	223	–	–	–	–	–	–
Orhei	3	183	–	1	–	10	–	2	–	–	–	–	–	–	–	–	5	239	–	–	1	–	–	–
Tighina	3	144	16	4	–	12	2	3	–	–	–	11	–	–	–	10	59	276	1	–	1	13	–	–

În Chișinău (oraș) sunt: 48 școli urbane;

În Chișinău (județ)sunt: 180 școli rurale;

În Orhei sunt: 3 școli urbane și 196 școli rurale;

În Tighina sunt: 21 școli urbane și 184 școli rurale.

Frecvența și localurile de școli.

După recensământul din anul trecut, populația școlară din aceste trei județe este de 171.725 copii de la 7 – 16 ani.

Din această populație școlară s-au înscris în școli 38.250 copii. Diferența de 133.475 rămân fără școală, o bună parte din ei urmează la școlile particulare.

Lipsa de localuri și indiferența părinților fac ca frecvența să fie slabă.

Am găsit pe aici părerea, că ar trebui luată sarcina localurilor de la zemstve și primării și dată Casei Școalelor și poate ar fi bine să se țină în seamă.

Cu începere din anul școlar 1921 – 1922 s-a introdus obligativitatea de către autoritățile din Basarabia.

În acest scop s-au instituit comitete școlare compuse din preot, învățător și gospodari mai de seamă din sat.

Amenzile se aplică înțelept numai la elevii puși pe liste câți încap în școli.

Cu începerea lunii martie și deci a lucrărilor agricole, se observă că școlile se depopulează complet. Țăranul basarabean pune mare preț pe lucrul pământului și nu ține socoteala de școală în perioada muncilor agricole.

Localurile de școli sunt în general în stare rea. În marea lor majoritate au aparținut ministerului, zemstvelor și bisericilor. Acum în urmă toate au trecut directoratelor, iar din cauza veniturilor slabe au fost neglijate.

Toate aceste 3 județe, care formează Circ. I-a, au 675 localuri. Din acestea, 10% îndeplinesc condițiile de construcție; 65% sunt localuri bisericești în chiliile bisericilor, iar restul închiriate.

Mobilierul

În cea mai mare parte vechi și insuficient. Am găsit în câteva școli din Chișinău un sistem de pupitre perfecționat pentru 2 elevi, distanța negativă și cu spătar individual pentru fiecare elev, spătar care e construit concav și foarte sistematic, așa că prinde spatele copilului forțându-l să stea drept fără să se obosească.

Acest sistem merită a se răspândi în cât mai multe școli și a se ține în seamă la hotărârea ce va trebui luată *negreșit*, ca mobilierul școlilor să fie sistematic, înlăturându-se atâtea numeroase cazuri de încovoiere a coloanei vertebrale provocată din ținuta defectuoasă în bănci a elevilor, încă din școala primară.

Învățătorii. Pregătirea profesională. Aplicarea regulamentelor și programelor

Învățătorii, aproape toți, din punct de vedere profesional al pregătirii pedagogice sunt inferiori celor din Regatul Vechi.

Două treimi din personalul didactic este ocupat de femei și cum numirile s-au făcut prin consiliile județene, s-au introdus multe elemente slab pregătite.

Titlurile cerute sunt: liceu, școală eparhială, seminar și școală normală.

Din totalul de 1130 învățători din aceste trei județe, din informațiile ce le-am cules, nu sunt 5% normaliști.

Mai toți absolvenții școlilor normale din acești 3 ani din urmă s-au dus la Universitate, iar elevii din școlile particulare cu totul insuficient pregătiți au umplut asemenea universitățile.

Se impune negreșit înființarea cursurilor de perfecționare pe lângă școlile normale.

În școlile minorităților, unde controlul este mai anevoios, se predă și astăzi după programa rusă.

În școlile evreiești și bulgare s-au găsit cărți aduse din Bulgaria și Polonia, în care cărți, cu toată cenzurarea lor, s-au găsit chestiuni tratate împotriva intereselor noastre naționale.

Din cauza speculațiilor politice locale, școlile minorităților au luat o dezvoltare dăunătoare intereselor noastre naționale.

Se refuză aplicarea regulamentului și programei în aceste școli, încurajat fiind personalul didactic al acestor școli de demagogii, care urmăresc glorie în politică în detrimentul școlii noastre românești.

Am găsit în vizitele mele pe la școli, elevi români neaoși în școala rusă nr. 2 din Tighina, și am întrebat pe învățători ce caută acești copii în aceste școli.

Mi-au pretextat că depărtarea de școlile românești i-au făcut să se înscrie în școlile rusești, unde limbii române i se dă o oră pe zi în orar... pregătire, ce, după cum am avut onoarea a vă expune, lasă mult de dorit. Învățătorii basarabeni au mare nevoie de sfătuitori cu știință, cu experiență, cu autoritate, la desfășurarea activității lor școlare și extrașcolare. Fără îndrumători bine pregătiți, școala românească din Basarabia va primejdui interesele vitale ale neamului nostru, căci norodul – șovăielnic și – el va pierde credința în șovăielnicii învățători, slab pregătiți și dezorientați în activitatea lor cea atât de însemnată, ce ar trebui să o desfășoare acum la reînvierea conștiinței naționale a românilor basarabeni.

Inspector școlar propagandist
ss/ Victor Munteanu

Domniei sale,

Domnului Ministru al Instrucțiunii Publice, București.

Arhivele Statului București, fond Ministerul Instrucțiunii. Direcția Învățământ Primar, dosar 11/1922, f. 2 – 4.

105

1922 noiembrie 28, Șimleul Silvaniei. Raport al Poliției de Stat din Șimleul Silvaniei cu privire la societățile minorităților care funcționează în oraș.

55 – 1922 conf.

Către Prefectura Județului Sălaj

Zalău

La ordinul d-voastră cu nr. 142-1922, în legătură cu raportul nostru din 16 noiembrie 1922 cu nr. de sus am onoare a vă raporta, că următoarele societăți ale minorităților din Șimleul Silvaniei nu au statute:

1. Societatea Ciobotarilor
2. Casina Industriașilor maghiari
3. Corpul Industrial
4. Corpul Tăbăcarilor
5. Societatea diletanților.

S-au înaintat statutele Ministerului de Interne pentru aprobarea următoarelor societăți, cluburi etc.

1. Hala comercianților
2. Societatea vânătorilor
3. Casina maghiară
4. Reuniunea Femeilor izraelite
5. Reuniunea Fetelor izraelite

Societatea zidarilor constructivi este numai o filială a societății centrale din Cluj având statutele acolo unde este reședința centrală.

Societatea de cântări maghiară posedă statute aprobate.

Societatea „Lorantffu Zsuzsana” conform ordinului d-voastră cu nr. 554-1922 s-a sistat funcționarea.-/ nr. nostru confidențial 23-1922./

Șimleul Silvaniei la 28 noiembrie 1922

polițai
ss. indescifrabil

Arhivele Statului Sălaj, fond Prefectura jud. Sălaj, prefect, Confidențiale nr. 142 / 1922, f. 8.

106

1922 decembrie 1, Careii Mari. Circulară prefectului județului Satu Mare către primarii orașelor, primpretorii de plasă și polițiile de stat privind condițiile în care urmează să fie acordată autorizarea de ședere în țară a supușilor ruși și ucrainenii, aflați în țară înainte și după anul 1916, în conformitate cu Ordinul Ministerului de Interne din 5 iulie 1922.

No. 2621/1922

Prefectul județului și orașului Sătmar

Către,

Toți D<om>nii Primari ai orașelor și Primpretorii de plasă, D<omnu-lui> Primar <al> Sătmar<ului>, D<omnului> Subprefect, Prefectura Poliției și Polițiile de Stat.

La reședință

Vă comunicăm ordinul Min<isterului> de Int<erne> Dir<ecțiunea> Pol<iției> și Sig<uranței> Gen<erale> No. 46761 din 5 iulie 1922 spre conformare și executare:

În urma evenimentelor politice de peste hotarele țăr<i>i noastre, invaziunea străinilor cu deosebire a rușilor și ucrainenilor, devenind peri-

culoasă ordinei și siguranței statului, vă atragem atențiunea că nu veți mai acorda nici o autorizare de ședere în țară nici unui străin din categoriile de mai sus arătate decât în condițiunile ce urmează:

I. Supușilor ruși și ucraineni aflați în țară dinainte de 1916, a căror atitudine față de interesele noastre de stat, nu lasă nimic de dorit, li se vor preschimba biletele de liberă petrecere ce posedă la această dată conform ordinului nostru No. 36146/920.

II. Supușii rușilor și ucraineni veniți în țară după această dată, sau refugiați în ultimul timp, nu li se va permite șederea în țară, decât numai cu autorizarea Ministerului de Int<erne>, Dir<ecțiunea> Pol<iției> și Sig<uranței> Gen<erale>. În acest scop urmează ca de urgență să se facă controlul acestor străini a căror situație n-a fost încă aranjată, înaintând ministerului. Dir<ecțiunii> Pol<iției> și Sig<uranței> Gen<erale> actele acestor străini, împreună cu relațiunile necesare asupra legăturilor familiare sau avere ce o au în țară, asupra legăturilor ce le <au> în societate, ocupația, mijloacele de existență, etc. <...> în baza căror relațiuni ministerul să se poată pronunța asupra șederii lor în țară.

Refugiații evrei, ruși și ucraineni care posedă autorizații provizorii date conform deciziei No. 57666/921, vor fi lăsați în localitățile unde se află, cu strictă observare a tuturor dispozițiunilor din decizie, iar în cazul când atitudinea lor lasă de dorit, se va aviza ministerul spre a dispune.

Careii Mari la 1 decembrie 1922.

L.S. Prefect,
I. Pogăciș

Arhivele Statului Satu Mare, fond Primăria orașului Carei, dosar 43 / 1922, f. 18.

107

1922 decembrie 3, București. Adresă a Ministerului Instrucțiunii – Direcțiunea generală a Învățământului Particular către directoarea Școlii israelito-română de fete din Roman, prin care se aprobă orarul, lista personalului didactic, a elevelor înscrise și manualele didactice propuse pe anul școlar 1922/1923, în afară de manualele didactice de limbă ebraică.

Ministerul Instrucțiunii
Direcțiunea Generală a
Învățământului Particular
No. 114591/922

Doamnă Directoare

Având în vedere avizul Inspectorului școlar respectiv dat cu ocazia inspecției făcută de d-sa la acea școală, în ziua de 3 nov.a.c. vă facem cunoscut că ministerul ia act de funcționarea acelei școli cu programa

1 Așa în textul original.

statutului autorizată cu ordinul No. 825/3 din 1899. Aprobă orariile, lista personalului didactic, a elevilor înscrise și manualele didactice propuse pe anul școlar 1922-23, afară de manualele didactice de l. ebraică introduse în cl. III și IV pentru care, de urgență, veți înainta ministerului de fiecare câte un exemplar pentru a fi cercetate și aprobate.

Vi se restituie de pe fiecare listă câte un exemplar vizat.

Director General
ss. G.n. Ionescu

Șeful serviciului
ss. Vict. Georgescu

Doamnei Directoare a Șc. izr. române de fete Roman.

Arhivele Statului Neamț, fond Școala izraelito-română de fete Roman, dosar 11 / 1922, f. 6.

108

1922 decembrie 17, București. Proiectul de statut al Comunităților Evreiești din Vechiul Regat.

Proiectul de statut al Uniunii Comunităților Evreiești din Vechiul Regat

- Forma definitivă votată –
- Numele, sediul și scopul.

Art. 1. – Din reunirea tuturor Comunităților Evreiești din Vechiul Regat într-o organizație comună se constituie Uniunea Comunităților Evreiești din Vechiul Regat. Sediul Biroului și al Comitetului Central se află în București.

Art. 2 – Scopul U.C.E. este:

a) De a studia și de a purta de grijă chestiunilor de cult, școlare și de asistență socială, privind interesele și dezvoltarea evreimii, având ca organe comunitățile evreiești din țară.

b) Sprijinirea și înființarea de școli superioare cum sunt: o școală talmudică superioară, un seminar teologic, școli pregătitoare pentru tinerii care vor să urmeze cursurile seminarului rabinic, etc.

c) Înființarea și sprijinirea de instituțiuni de asistență socială cum sunt: institute pentru surdo-muți și copii născuți orbi, policlinici, colonii școlare, etc.

d) Combaterea cerșetoriei prin crearea de oficii de procurare de lucru și controlarea sistematică a colectelor.

e) Colecționarea și publicarea de material statistic și istoric privitor la evreii din România.

f) Crearea unei Uniuni a Comunităților Evreiești din întreaga țară.

Organizarea și conducerea

Art. 3. – Sunt membri ai Uniunii Comunităților Evreiești din Vechiul Regat toate comunitățile existente în cuprinsul Vechiului Regat sau care se vor mai crea de aici înainte în localitățile unde nu există comunități.

Art. 4. – Pot fi declarați de către Comitetul Central, membrii de onoare, persoane individuale, care au adus servicii mari iudaismului din România sau care vor fi înființat instituții evreiești de interes obștesc puse în serviciul tuturor evreilor din țară, sau care vor fi făcut donații importante.

Art. 5. – Organele de conducere ale U.C.E. sunt: 1. Conferința anuală; 2. Comitetul Central; 3. Comitetul Executiv. 4. Biroul.

Art. 6. – În fruntea U.C.E. va sta un comitet compus din: reprezentanta Comunității Evreilor din București, președintele sau un delegat al Comunităților evreiești din Craiova, Pitești, Ploiești, Focșani, Brăila, Constanța și câte un delegat din fiecare capitală de județ din Moldova. Comunitățile din Iași și Galați vor trimite câte trei delegați, comunitățile din Botoșani și Brăila vor trimite câte doi delegați.

Toți acești delegați întruniți la un loc constituie Comitetul Central al U.C.E.

Reprezentanții Comunității Evreilor din București, împreună cu delegații comunităților din Iași, Botoșani, Galați și Bacău, vor constitui Comitetul Executiv, având un secretar special angajat pentru rezolvarea chestiunilor curente.

Art. 7. – În fiecare an se vor întruni într-o conferință delegații tuturor Comunităților evreiești din țară pentru a primi darea de seamă asupra activității desfășurate în anul expirat, aprobarea gestiunii financiare, rezolvarea chestiunilor curente și alegerea Comitetului Central.

La această conferință anuală, Comunitățile vor fi reprezentate printr-un număr de delegați proporțional cu numărul membrilor fiecărei comunități. Această proporție se va stabili de Comitetul Executiv.

Venituri

Art. 8. – Veniturile U.C.E. provin din:

- a) contribuția Comunităților;
- b) donațiile membrilor de onoare;
- c) donațiuni și legate testamentare.

[...]

Art. 10. – Contribuțiile Comunităților stabilite în conferința anuală vor fi achitate semestrial.

Anul bugetar începe de la 1 aprilie.

Dispozițiuni generale

Art. 11. – Pentru susținerea scopurilor sale U.C.E. va edita un buletin periodic. În cazul însă când mijloacele sale materiale nu-i vor îngădui publicarea unui buletin, se va angaja un spațiu special în unul din periodicele evreiești existente, U.C.E. rezervându-și răspunderea numai pentru acest spațiu.

Art. 12. – Schimbarea acestor statute nu va putea fi efectuată decât de Conferința anuală.

Fotoliul prezidențial este ocupat de dl. farmacist Al. Solomon.

Luări de cuvânt:

- Al. Solomon
 - Moscovici – Iași
 - M. Schweig
 - Feur – Fălticeni
 - Rivensohn – Roman
 - Zalman – Botoșani
 - Ornstein – R. Sărat
 - Herșcovici – Hârlău
- Se votează în unanimitate.

▼
„Curierul israelit“, organ al Uniunii Evreilor Pământeni, anul XV, nr. 14, 17 decembrie 1922.

109

1922 decembrie 28, Cluj. Programul Partidului Maghiar, dezbătut și aprobat în ședința de constituire a partidului.

A Magyar Párt programja.

Tárgyalta és elfogadta a Magyar Pártnak Kolozsvárt, 1922. december 28-án tartott alakuló nagygyűlése.

1. A magyar anyanyelvű román állampolgárokból alakult nemzeti kisebbség, mint közjogi alany elismerése a gyulafehérvári határozatokban lefektetve lévén és a nemzetközi békeszerződésekben biztosítatvan, ezek alapján követeljük a nemzeti kisebbségek közjogi alanyiségének az alkotmányban való elismerését és az elismerés szükségképpen következmenyeként a nemzeti autonómiát.

Ugyancsak az alkotmányban biztosítani kívánjuk a romániai összes nemzeti kisebbségek autonómiáját, mely szerint mindenik nemzet önmagát saját nyelvén, saját fiai által kormányozza, saját közigazgatással és igazságszolgáltatással.

Követelünk általános, egyenlő, a nőkre is kiterjedő választójogot, titkos szavazással és választókerületenkénti arányos képvisellel.

E mellett követeljük a választókerületek törvény útján leendő arányos beosztását, a választások tisztaságának a büntetőjogi védelem szigorítása mellett kellő biztosítását, a parlament visszautasítási jogának, mint a népakarat kigúnyolásának eltörlése mellett, a mandátumok érvénye felett független választási bíróság ítélezését és megfelelő összeférhetlenségi törvény alkotását.

Követeljük a választói névjegyzékeknek az önkormányzati szervek útján való összeállítását, a kiigazítási eljárás félremagyarázást nem tűző szabályozását és a visszaélések ellen bármikor igénybevehető bírósági jogvédelmet.

2. Követeljük a törvényhatósági-és községi autonómia (önkormányzat) visszaállítását, a közigazgatás decentralizálását, a tisztviselők szolgálati

pragmatikáját, a közigazgatási bíraskodás hatáskörének széles kiterjesztését, a közhivatalnokok jogellenes hivatali ténykedése miatt az államkincstár anyagi felelősségének megállapítását s általában a jogrendnek és jogbiztonságnak a közigazgatás egész menetén való helyreállítását.

3. A jogszolgáltatás egyenletességének és nyugodt menetének biztosítására kívánjuk a jogállam attribútumainak és elsősorban a bírói függetlenségnek teljes és hatékony biztosítását, továbbá a törvényhozói, bírói és közigazgatási hatáskörök szigorú elhatárolását s különösen annak kimondását, hogy általános állampolgári kötelezettségek megállapítására nézve a törvényhozást illető jogok a kormány, vagy egyes közigazgatási hatóságok által rendeleti úton, úgynevezett Decret-lege útján ki nem sajátíthatók. Kívánjuk e mellett az esküdtszéki bíraskodás visszaállítását, a jogbiztonság védelmére a titkosrendőrség és a kivételes (katonai) bíraskodás megszüntetését.

4. A vallás- és közoktatásügy terén a jogfolytonosság alapján kívánjuk a vallás- és lelkiismereti szabadság teljes biztosítását, a törvényesen bevett és elismert vallásfelekezetek jogainak a meglevő önkormányzati szervekkel együtt alkotmányos elismerését azzal, hogy az állami ünnepeken és a törvényes munkaszüneteken kívül más napokon munkaszünetek ne legyenek elrendelhetők és senki se kényszeríttessék ünnepein kívül más egyház ünnepeit megtartani. Kívánjuk továbbá a vallásfelekezeteket, illetve az egyházakat – az állam felügyeleti jogának biztosítása mellett – minden fokon, tehát az elemi iskolától az egyetemig megillető iskolafenntartó és alapító jog védelmét, a tanítási és tanulási szabadság fokozott biztosítását és pedig kapcsolatban a magyar egyházak, testületek és egyletek által annakidején a magyar állam részére szerződésileg biztosított iskolaépületeknek az illető egyházak, társulatok s egyletek részére való visszabocsátásával. Az iskola oktatási nyelve tekintetében kívánjuk az iskolákat fenntartó egyházak és társulatok elhatározásának megfelelő szabadságát.

Kívánjuk az egyes egyházak, illetve vallásfelekezetek között az egyenlőség és viszonyosság biztosítását és ehhez képest a régebbi törvények, különösen az 1848. évi XX. tc.-nek megfelelő állami támogatás törvényes biztosítását.

5. Kívánjuk a tulajdonjognak teljes védelmét és törvényes biztosítását, az ezeket korlátozó rendelkezések fokozatos hatályon kívül helyezését, különösen a házjog védelmét és a lakásrekvizitációk záros határidőn belül való fokozatos megszüntetését.

A földműves- és földbirtokososztály jogos érdekének kielégítésére a törvény és az eddigi eljárás revíziója mellett olyan birtokreformot kívánunk, mely a termelés fokozását is biztosítja és a tulajdonjog szentségét csak a legszükségesebb mértékig érinti, kívánjuk tehát az egyházi és iskolai célokra rendelt s általában az alapítványi birtokoknak a földreform aluli mentesítését. A kisajátítást szenvedők részére kívánjuk annak elismerését s törvényben való biztosítását, hogy a kisajátítás csak teljes kártalanítás mellett történhetik s kártérítésül a kisajátítás időpontjában fennálló forgalmi árat, vagy hozadékértékeket kell venni és annak legalább felét készpénzben kell nyújtani.

6. A munkaszabadság teljes biztosítása végett kívánjuk a sztrájkjog teljes elismerését, a munkásbiztosításnak és munkásvédelemnek az önkormányzat elvén való kiépítését.

Kívánjuk az ipar és kereskedelmi tevékenység szabadságát s az ezeket korlátozó rendelkezések hatályon kívül helyezését.

Kívánjuk az igazságos progresszív adórendszer bevezetését, az adózás szempontjából egy adómentes létminimum igazságos megállapítását, az egyes foglalkozási ágak üzéséhez nélkülözhetetlenül szükséges eszközök, háziberendezések mind magán-, mind közvégrehajtás alól való mentesítését, illetőleg a törvényben biztosított mentesség egyszerűsítését és áttekintetőségét.

7. Kívánjuk a katonai szolgálatnak miliciarendszer alapján való rendezését, legfeljebb háromhavi tényleges szolgálattal és a saját hadkiegészítő területén való szolgálatteljesítéssel s az anyanyelvnek szolgálati nyelvként való biztosítását.

8. A személyes szabadság védelmére kívánjuk az ezt korlátozó egyes kivételes rendszabályok hatályon kívül helyezése mellett annak az elvnek szigorú érvényre juttatását, hogy bírói intézkedés nélkül senki személyes szabadságától meg nem fosztható és abban meg nem szorítható.

Kívánjuk az egyesülési és gyülekezési jog és a sajtószabadság törvényes biztosítását.

Mikó Imre – „Hustonkét Ev”. 1918-1940, A „Studium” Kiadása, Budapest, 1941, p. 271-274.

Traducere

Programul Partidului Maghiar

Dezbătut și aprobat de adunarea generală de constituire a Partidului Maghiar, ținută la Cluj la 28 decembrie 1922.

Minoritatea națională formată din cetățeni români de limbă maternă maghiară, fiind recunoscută în hotărârile de la Alba Iulia și garantată în tratatele de pace internaționale, ca subiect de drept public, în baza acestora pretindem recunoașterea în constituție – ca subiect de drept public a minorităților naționale și, în consecință, ca urmare, necesară, recunoașterea autonomiei naționale.

Dorim, de asemenea, garantarea în constituție a autonomiei tuturor minorităților naționale din România, potrivit căreia fiecare națiune să se autoguverneze în limbă proprie, prin fii proprii, cu administrație și justiție proprie.

Pretindem drept de vot universal, egal, care să se extindă și asupra femeilor, cu reprezentare proporțională pe circumscripții electorale obținută prin alegeri secrete.

Pe lângă aceasta, pretindem înpărțirea proporțională prin lege a circumscripțiilor electorale, garantarea cuvenită a corectitudinii alegerilor, apărate prin înăsprirea dreptului penal, pe lângă ștergerea dreptului

parlamentului de respingere, ce e o batjocură a voinței poporului – judecarea valabilității mandatelor de o instanță electorală independentă, adoptarea în acest sens a unei legi corespunzătoare de incompatibilitate.

Pretindem întocmirea listelor electorale prin organele autonomiilor locale, reglementarea procedurilor de rectificare în scopul diminuării oricăror interpretări greșite, iar împotriva abuzurilor, asigurarea apărării judecătorești accesibile oricând.

2. Pretindem restabilirea autonomiei municipale (județene) și comunale, descentralizarea administrației, reglementarea activității funcționarilor, extinderea largă a sferei de acțiune a contenciosului administrativ, stabilirea responsabilității materiale a erariului pentru activitatea ilegală a funcționarilor publici manifestată în timpul exercițiului funcțiunii, în toate structurile administrației.

3. Pentru asigurarea uniformității și a desfășurării pașnice a administrațiunii justiției dorim garantarea deplină și eficientă a atribuțiilor statului de drept, în primul rând a independenței judecătorești, apoi delimitarea strictă a competenței legislativului, a justiției și a administrației și, îndeosebi, declararea că în privința stabilirii obligațiilor generale cetățenești atribuțiile legislativului nu pot fi însușite de guvern sau de vreun alt organ administrativ pe calea ordonanțelor, pe calea așa numitului Decret-lege. Dorim pe lângă aceasta, restabilirea jurisdicțiunii Curții cu jurați, iar pentru apărarea siguranței de drept, desființarea poliției secrete și a jurisdicțiunii excepționale (militare).

4. În domeniul cultelor și învățământului public, în baza continuității de drept, dorim garantarea deplină a libertății religiei și a conștiinței, recunoașterea constituțională a cultelor acceptate și recunoscute legal împreună cu organele lor de autoadministrare existente, prin aceea că în afară de sărbătorile de stat și a repauselor legale de muncă, în alte zile repause de muncă să nu fie ordonate și nimeni să nu fie constrâns a ține sărbătorile altui cult, în afară de cel propriu. Dorim, de asemenea, apărarea dreptului de întreținere și de înființare de școli de toate gradele de către confesiuni, adică de biserici – deci de la școala primară până la universitate – cu garantarea dreptului de supraveghere a statului, garantarea accentuată a libertății instrucțiunii și a învățării, și anume, prin restituirea pentru biserici, asociații și unități în cauză a clădirilor școlare cedate la vremea respectivă statului maghiar pe bază de contracte. În legătură cu limba de predare a școlii, dorim libertatea convenită de decideră pentru bisericele și asociațiunile susținătoare de școli.

Dorim asigurarea egalității și reciprocității între biserici și confesiuni, și în legătură cu aceasta, garantarea sprijinului din partea statului, în conformitate cu legile mai vechi, mai ales a Legii XX din 1848.

5. Dorim apărarea deplină și garantarea legală a dreptului de proprietate, abrogarea treptată a reglementărilor de restrângere a acestora, în special apărarea dreptului asupra caselor, și încetarea treptată, în cadrul unui termen limitat, a rechizițiilor de locuințe.

Pentru satisfacerea intereselor îndreptățite ale claselor de agricultori și a posesorilor de moșii și în urma revizuirii procedurilor de până acum, dorim o reformă agrară care să garanteze și creșterea producției și atinge

doar în măsura cea mai stringentă sancționarea dreptului de proprietate; dorim deci, scutirea de sub reformă agrară a posesiunilor destinate în scopuri bisericești și școlare, în general scopuri fundamentale. Pentru cei supuși exproprierilor, dorim recunoașterea și garantarea prin lege a faptului că exproprierea poate fi făcută numai cu despăgubire totală, iar la baza despăgubirilor vor sta prețurile în curs sau valoarea veniturilor existente în momentul exproprierii, și cel puțin jumătatea sumelor să fie achitate în bani lichizi.

6. Pentru garantarea deplină a libertății muncii, dorim recunoașterea deplină a dreptului la grevă, funcționarea în baza principiului autonomiei a asigurărilor muncitorești și a ocrotirilor muncitorești.

Dorim libertatea activității industriei și a comerțului și abrogarea dispozițiilor de îngrădire a acestora.

Dorim introducerea unui sistem just de impunere progresivă, stabilirea din punct de vedere al impunerii a unui minim acceptabil de existență neimpozabilă, scutirea de sub execuție silită, atât privată cât și publică, a unor unelte, instalații din încăperi neapărat necesare pentru practicarea unei ramuri de activitate, respectiv simplificarea scutirilor și asigurarea transparenței acestora, garantate prin lege.

7. Dorim reglementarea serviciului militar pe baza sistemului milițiilor, cu stagiul efectiv de cel mult trei luni și cu satisfacerea stagiului pe teritoriul propriu al cercului de recrutare, și garantarea folosirii limbii materne ca limbă de serviciu.

8. Pentru apărarea libertății personale dorim, pe lângă abrogarea unor reglementări excepționale de îngrădire, aplicarea strictă a principiului că fără dispoziții judecătorești nimeni să nu fie privat sau îngrădit de libertate personală.

Dorim garantarea legală a dreptului de asociațiune și de întrunire, și libertatea presei.

110

1922 Regulament de funcționare pentru organizația „Uniunea germanilor din România Mare.”

Geschäftsordnung des Verbandes der Deutschen in Grossrumänien

§1.

Die oberste Vertretung des Verbandes der Deutschen in Grossrumänien ist die „Hauptversammlung der Deutschen in Grossrumänien“. Die Hauptversammlung setzt sich aus den durch die Volksräte aller Gaue gewählten Vertreter zusammen. Die Zahl der Vertreter der einzelnen Gaue wird so bestimmt, dass auf je 5000 Seelen ein gewählter Vertreter entfällt. Ausserdem sind die deutschen Mitglieder des Senates und der Kammer, soweit sie auf dem Boden des von der Hauptversammlung festzusetzenden

Volksprogrammes der Deutschen Grossrumäniens stehen sowie der Hauptversammlung. Die einzelnen Gaue wählen gleichzeitig mit den ordentlichen Mitgliedern auch soviel Ersatzmitglieder, dass auf je 15.000 Seelen ein Vertreter entfällt. Bis zum Zeitpunkt der Durchführung der in diesen Satzungen vorgesehenen Neuorganisation wählen die bisherigen Organisationen der Gaue die Vertreter für die Hauptversammlung.

§2.

Die Vollmachtsdauer für die gewählten Mitglieder der Hauptversammlung beträgt drei Jahre. Die Betrauung der gewählten Mitglieder der Hauptleitung erlöscht gleichzeitig mit dem Verluste ihrer Mitgliedschaft in der Hauptversammlung. Die deutschen Abgeordneten und Senatoren, die auf dem Boden des von der Hauptversammlung festzusetzenden Volksprogrammes der Deutschen Grossrumäniens stehen, bleiben nach Auflösung des Parlamentes bis zum Tage der Durchführung der Neuwahlen Mitglieder der Hauptversammlung und Hauptleitung des Verbandes.

§3.

Die Hauptversammlung wählt aus ihrer Mitte einen Vorsitzenden, vier stellvertretende Vorsitzende, zwei Schriftführer und einen Zahlmeister.

§4.

Die Hauptversammlung tritt jährlich einmal zu einer Sitzung zusammen. Sie wird vom Vorsitzenden bzw. bei dessen Verhinderung entweder auf Verlangen der Hauptleitung, oder auf Verlangen einer der Volksräte einberufen. Anträge zur Einberufung sind zu begründen und haben genaue Vorschläge für die Tagesordnung zu enthalten.

§5.

Die Mitglieder der Hauptversammlung haben im Verhinderungsfalle das Recht, ihr Stimmrecht mittels ordnungsgemäss ausgestellter Vollmacht auf andere Mitglieder der Hauptversammlung zu übertragen. Doch darf ein Mitglied der Hauptversammlung, einschliesslich seiner eigenen Stimme, insgesamt höchstens 5 Stimmen vertreten.

§6.

Die Obliegenheiten der Hauptversammlung sind folgende:

- a) Festsetzung des Volksprogrammes der Deutschen Grossrumäniens,
- b) Stellungnahme zu bedeutenderen Volksfragen,
- c) Wahl der Hauptleitung des Verbandes,
- d) Wahl des Hauptanwaltes des Verbandes,
- e) Beschlussfassung über die Beschaffung, der zur Führung der Geschäfte des Verbandes notwendigen Geldmittel,
- f) Festsetzung ihrer Geschäftsordnung.

§7.

Die Einladung zu den Sitzungen der Hauptversammlung hat wenigstens 14 Tage vor deren Abhaltung zu erfolgen und die genaue Tagesordnung zur Sitzung zu enthalten.

§8.

Die Sitzungen der Hauptversammlung sind nicht öffentlich. Auf besonderen Beschluss der Hauptleitung können jedoch auch öffentliche Sitzungen der Hauptversammlung abgehalten werden.

Die Vollsitzung ist beschlussfähig, wenn mindestens die Hälfte der stimmberechtigten Mitglieder anwesend, oder ordnungsgemäss vertreten ist.

§9.

Den Vorsitz in den Sitzungen der Hauptversammlung führt der Vorsitzende, in dessen Verhinderung einer der Stellvertreter.

§10.

Der Vorsitzende eröffnet und schliesst die Sitzung. Er leitet die Beratungen und führt die erforderlichen Abstimmungen und Wahlen herbei.

Er wacht über die Einhaltung der Geschäftsordnung und sorgt für den würdigen und ruhigen Verlauf der Sitzungen. Seinen, im Interesse der Ruhe und Ordnung getroffenen Verfügungen haben sich alle Mitglieder widerspruchslos zu fügen.

Vor durchgeführter Verhandlung aller auf der Tagesordnung befindlichen Gegenstände ist der Vorsitzende zur Vertagung oder Schliessung der Sitzung nur dann berechtigt, wenn die Hauptversammlung dies selbst wünscht.

§11.

Vor Eintritt in die Tagesordnung sind die Mitglieder der Hauptversammlung berechtigt, Anfragen an den Vorsitzenden oder den Hauptanwalt in solchen nicht auf der Tagesordnung stehenden Angelegenheiten zu richten, die nach ihrer Natur zum Wirkungskreise der Hauptversammlung gehören.

Solche Anfragen können sofort, müssen aber spätestens während der selben Sitzungsdauer der Hauptversammlung beantwortet werden. Eine Aussprache über die erteilte Antwort ist unzulässig. Nur der Anfrager hat das Recht, sich über die Annahme oder Ablehnung der erteilten Antwort zu äussern und diese Stellungnahme zu begründen.

Durch Abstimmung wird hierauf ermittelt, ob die Hauptversammlung die Antwort zur Kenntnis nimmt oder nicht.

Wird die Beantwortung der gestellten Anfragen von der Mehrheit nicht zur Kenntnis genommen, so ist die den Gegenstand der Anfrage bildende Angelegenheit gleich zu verhandeln.

§12.

Die Verhandlungsgegenstände, vorbereitet durch die Hauptleitung, sind der Hauptversammlung durch die Vorsitzenden der Arbeitsausschüsse als Berichterstatter mit begründeten Anträgen vorzulegen.

§13.

Gegenstände, die nicht auf der Tagesordnung stehen, können nicht verhandelt werden. Eine Ausnahme hievon bilden neben den Fällen des §11 jene Anträge, die mindestens 24 Stunden vor Beginn der Sitzung der Hauptversammlung dem Vorsitzenden schriftlich überreicht werden, vorausgesetzt, dass sie von wenigstens 10 Mitgliedern der Hauptversammlung unterschrieben sind.

Solche Anträge sind durch den Vorsitzenden zu Beginn der Sitzung bekanntzugeben. Die Hauptversammlung entscheidet sodann ohne Aussprache durch Abstimmung darüber, ob der Antrag dringlicher Natur und auf die Tagesordnung der eben beginnenden Sitzung zu setzen, oder für die nächste Sitzung der Hauptversammlung zurückzustellen ist.

§14.

Der Vorsitzende führt die auf der Tagesordnung stehenden Gegenstände der Reihe nach der Verhandlungen zu und ruft die Redner in der Reihenfolge der Anmeldung zum Sprechen auf.

Die Redner sind verpflichtet, die von ihnen gestellten Abänderungs- oder Zusatzanträge dem Vorsitzenden schriftlich zu übergeben.

§15.

Zu demselben Gegenstand darf ein und dasselbe Mitglied der Hauptversammlung nur einmal sprechen. Eine Ausnahme hievon findet statt:

1. Bei den Rednern, die zu dem in Verhandlung stehenden Gegenstand Anträge gestellt haben. Diese dürfen auch ein zweites Mal das Wort ergreifen.

2. Bei den Berichterstattern und dem Hauptanwalt zu sachlichen Aufklärungen, die zu wiederholten Malen zum Gegenstand zu sprechen berechtigt sind.

3. Bei etwa notwendig werdenden persönlichen Bemerkungen. Zu solchen kann der Vorsitzende, wenn es erforderlich ist, demselben Redner auch öfter das Wort erteilen.

4. Schliesslich findet eine Ausnahme dann statt, wenn die Versammlung einem Redner in besonders berücksichtigungswerten Fällen durch Mehrheitsbeschluss gestattet, ein zweites Mal das Wort zu ergreifen.

§16.

Will sich der Vorsitzende selbst an der Aussprache beteiligen, so hat er den Vorsitz zu einen der Stellvertreter abzugeben, der die Verhandlung bis zum Abschluss dieses Verhandlungsgegenstandes leitet.

§17.

Abschweifungen vom Gegenstand der Verhandlung sind vom Vorsitzenden zu rügen. Nach wiederholter fruchtloser Aufforderung des Redners, bei der Sache zu bleiben, kann ihm nach Befragung der Hauptversammlung das Wort entzogen werden.

§18.

Der Redner darf in seiner Rede nicht unterbrochen werden.

Verletzt aber ein Redner den Anstand und die gute Sitte oder bedient er sich solcher Ausdrücke, die die Mitglieder der Versammlung beleidigen, so hat ihn der Vorsitzende sofort zur Ordnung zu rufen und ihm nötigenfalls das Wort zu entziehen.

Nach zweimaligem fruchtlosem Ordnungsruf kann auf Beschluss der Versammlung ohne jede Aussprache der Ausschluss des Betreffenden Redners von der weiteren Teilnahme an der im Gang befindlichen Sitzung ausgesprochen werden.

§19.

Anträge auf Schluss der Aussprache können jederzeit gestellt werden, und sind vom Vorsitzenden sofort zur Abstimmung zu bringen.

Entscheidet sich die Mehrheit für den Schluss der Aussprache, so dürfen ausser den schon vorgemerkten Rednern nur noch der Berichterstatter und die Antragsteller zum Schlussworte zugelassen werden.

Wird ein Antrag auf Schluss der Aussprache auch nicht eingebracht, so hat der Vorsitzende dennoch den Schluss der Beratung auszusprechen, wenn kein Mitglied mehr zum Wort gemeldet ist.

§20.

Besteht der Antrag aus mehreren Teilen oder handelt es sich um eine umfangreichere und weitläufigere Vorlage, so hat vorerst eine allgemeine und dann die Einzelberatung stattzufinden.

Am Schluss der allgemeinen Beratung ist die Abstimmung nur auf Eintreten in die Einzelberatung, auf Vertagung oder auf Übergang zur Tagesordnung zulässig.

§21.

Nach der Einzelberatung hat der Vorsitzende festzusetzen, in welcher Reihenfolge über die einzelnen Anträge abgestimmt werden soll.

In erster Reihe sind die Anträge auf Übergang zur Tagesordnung dann die Vertagungs-, hierauf die Abänderungsanträge und unter diesen zuerst die vom Antrage des Berichterstatters am weitesten abweichenden zur Abstimmung zu bringen. Schliesslich folgen die Zusatzanträge.

Jedes Mitglied kann eine Änderung der vom Vorsitzenden vorgeschlagenen Abstimmungsordnung beantragen, worüber ohne Aussprache abgestimmt wird.

Anträge bezüglich der formellen Geschäftsbehandlung können jederzeit gestellt werden und sind vom Vorsitzenden ohne Aussprache sofort zur Abstimmung zu bringen.

§22.

Die Stimmenvertretung kann nur bei namentlichen Abstimmungen, die geschäftsordnungsgemäss oder auf Verlangen der Mitglieder stattfindet, geltend gemacht werden.

§23.

Die Abstimmung geschieht auf Anordnung des Vorsitzenden entweder durch Handerheben, oder durch Erheben von den Sitzen.

Wenn mindestens 15 der Anwesenden, oder durch Anwesende vertretenen Mitglieder die namentliche Abstimmung wünschen, so hat sie zu erfolgen. Wahlen können nur mit Zuruf oder Stimmzetteln durchgeführt werden, doch hat die Wahl der Leitung des Verbandes, der Beamten des Verbandes und der Hauptleitung auf alle Fälle in geheimer, schriftlicher Abstimmung stattzufinden.

Mit Stimmzetteln ist weiterhin zu wählen, wenn wenigstens 15 der Anwesenden oder durch Anwesende vertretenen Mitglieder der Hauptversammlung es wünschen.

§24.

Die Beschlüsse werden durch die unbedingte Mehrheit der Anwesenden, bezw. durch Anwesende vertretenen Mitglieder gefasst.

Erhält keiner der gestellten Anträge die unbedingte Stimmenmehrheit, so ist der betreffende Gegenstand in der nächsten Sitzung noch einmal zur Verhandlung zu bringen. Wenn auch dann keiner der Anträge die unbedingte Mehrheit erhält, so ist der in Rede stehende Gegenstand fallen zu lassen.

Wenn sich bei Abstimmungen Stimmengleichheit ergibt, entscheidet der Vorsitzende.

Ergibt sich bei Wahlen im ersten Wahlgang keine unbedingte Mehrheit für einen oder den anderen Kandidaten, so ist eine engere Wahl unter den beiden vorzunehmen, die die meisten Stimmen erhalten haben. Bei Stimmengleichheit entscheidet das Los.

§25.

Wird ein Mitglied durch einen auf der Tagesordnung stehenden Gegenstand persönlich berührt, so hat es für die Dauer der Verhandlung dieses Gegenstandes den Sitzungssaal zu verlassen.

§26.

Über die Sitzungen der Hauptversammlung wird durch den Schriftführer ein Protokoll abgefasst, das die Liste der Anwesenden, die gestellten Anträge und die gefassten Beschlüsse zu enthalten hat.

Das Protokoll ist vom Vorsitzenden, dem Hauptanwalt, dem Schriftführer und zwei, vom Vorsitzenden zu Beginn der Sitzung ernannten Beglaubigten, die auf dem Siedlungsgebiet des jeweiligen Sitzes der Hauptleitung wohnen, zu unterzeichnen. All dies hat innerhalb 20 Tagen zu geschehen. Jedem Volksrat ist eine Abschrift des Protokolles zuzusenden.

§27.

Zur Führung der Geschäfte des Verbandes wählt die Hauptversammlung die „Hauptleitung des Verbandes der Deutschen in Grossrumänien“. Die Zahl der Mitglieder der Hauptleitung wird so bestimmt, dass auf je 30.000 Seelen der deutschen Einwohnerschaft Grossrumäniens ein gewählter Vertreter entfällt und zwar hat die Wahl so zu geschehen, dass jeder Gau so viele Mitglieder in die Hauptleitung entsendet, als seiner Seelenzahl entsprechen. Bleiben über diese Einheiten von 30.000 noch mehr als 15.000 Seelen übrig, so entsendet der betreffende Gau noch einen weiteren Vertreter in die Hauptleitung. Unter allen Umständen aber muss jeder Gau durch mindestens ein Mitglied in der Hauptleitung vertreten sein. Ausserdem sind die deutschen Mitglieder des Senates und der Kammer, soweit sie auf dem Boden des von der Hauptversammlung festzusetzenden Volksprogrammes der Deutschen Grossrumäniens stehen, sowie der Hauptanwalt des Verbandes, von amtswegen Mitglieder der Hauptleitung. Aufgabe der Hauptleitung ist es auch, die Beamten der Kanzlei des Verbandes, mit Ausnahme des Hauptanwaltes zu bestellen.

§28.

Der Vorsitzende der Hauptversammlung ist gleichzeitig auch Vorsitzender der Hauptleitung des Verbandes. Gehört der Vorsitzende den gewählten Vertretern der Hauptversammlung an, so hat der betreffende Gau, dessen Beauftragter er ist, ein Mitglied weniger in die Hauptleitung zu entsenden.

Die Hauptleitung wählt aus ihrer Mitte zwei stellvertretende Vorsitzende und einen Schriftführer.

§29.

Über die Sitzungen der Hauptleitung fasst der Schriftführer ein Protokoll ab, dass von ihm, dem Hauptanwalt und dem Vorsitzenden zu unterschreiben ist.

§30.

Die Hauptleitung des Verbandes tritt halbjährlich zu einer ordentlichen Sitzung zusammen. Der Vorsitzende ist jedoch befugt, sie auch zu ausserordentlichen Sitzungen einzuberufen. Er ist dazu verpflichtet, wenn 10 Mitglieder der Hauptleitung es wünschen.

§31.

Die Hauptleitung muss einberufen werden, wenn mindestens drei ihrer Mitglieder es verlangen.

§32.

Die Hauptleitung wählt zur Vorbereitung der Arbeiten des Verbandes aus der Reihe ihrer Mitglieder eine beliebige Anzahl von Arbeitsausschüsse haben das Recht, sich nach Bedarf aus Mitgliedern und Nichtmitgliedern der Hauptversammlung, die Fachleute auf den betreffenden Arbeitsgebieten sind, frei zu ergänzen. Die durch Ergänzung hinzugekommenen Mitglieder der Arbeitsausschüsse haben jedoch nur beratende Stimme.

§33.

Diese Geschäftsordnung hat ausser in der Hauptversammlung des Verbandes mit sinngemässer Anpassung auch in der Hauptleitung und ihren Arbeitsausschüssen Anwendung zu finden.

Arhivele Statului Sibiu, fond Consiliul Național Săsesc, nr. 4 / 1922.

Traducere

Regulamentul de funcționare al Uniunii germanilor din România Mare

§1

„Adunarea generală a germanilor din România“ constituie reprezentanța superioară a Uniunii germanilor din România Mare. Aceasta se compune din reprezentanții aleși de către consiliile naționale din toate gau-urile (provincie). Numărul reprezentanților din fiecare provincie se stabilește în așa fel, încât să revină câte un reprezentant la 5000 suflete. Membrii germani în Senat și Camera deputaților precum și juristul uniunii devin membrii ordinari ai adunării generale din oficiu, dacă recunosc platforma program a germanilor din România Mare ce va fi elaborată de adunarea generală. Fiecare provincie va alege concomitent cu membrii ordinari și atâția membri supleanți încât să revină câte unul la 15.000 suflete. Până se va trece la reorganizarea prevăzută în prezentul statut, organizațiile existente în provincii își vor alege reprezentanții care să participe la adunarea generală.

§2

Durata de împuternicire a membrilor aleși pentru adunarea generală este de trei ani. Misiunea membrilor aleși în conducerea superioară încează concomitent cu pierderea dreptului de membru al adunării generale. Deputații și senatorii germani, care aderă la programul germanilor din România Mare, ce va fi elaborat de adunarea generală, își păstrează calitatea de membru al adunării generale și în conducerea uniunii, chiar dacă Parlamentul va fi dizolvat, până la efectuarea de noi alegeri.

§3

Adunarea generală alege din mijlocul membrilor săi un președinte, patru vicepreședinți, doi secretari și un casier.

§4

Adunarea generală se întrunește anual. Convocarea se face de către președintele, la cererea conducerii centrale sau a unuia dintre consiliile naționale. Cererea trebuie să conțină motivele ce stau la baza ei și propuneri concrete pentru ordinea de zi.

§5

Membrii adunării generale au dreptul, în cazul în care nu pot participa, să transfere dreptul lor de vot unui alt membru din adunarea generală în baza unei împuterniciri legale. Un membru al adunării generale are dreptul să suplinească 5 voturi în care este inclus și propriul său vot.

§6

Îndatoririle adunării generale sunt următoarele:

- a) elaborarea programului național al germanilor din România Mare;
- b) luarea de poziție față de chestiunile importante legate de germani;
- c) alegerea conducerii centrale a uniunii;
- d) luarea deciziilor privind procurarea mijloacelor financiare necesare conducerii afacerilor uniunii;
- e) stabilirea ierarhiei problemelor.

§7

Invitația de participare la lucrările adunării generale trebuie să parvină membrilor cel puțin cu 14 zile înainte însoțită de ordinea de zi.

§8

Ședințele adunării generale nu sunt publice. Dacă există o decizie specială a conducerii centrale ședințele adunării generale se pot desfășura cu ușile deschise.

Ședința plenară poate lua o hotărâre legală dacă cel puțin jumătate din membrii cu drept de vot sunt prezenți sau reprezentați în mod regulamentar.

§9

Președintele conduce lucrările adunării generale, dacă nu poate participa îl va înlocui unul dintre vicepreședinți.

§10

Cel ce conduce adunarea generală va deschide și încheia lucrările acesteia. El conduce dezbaterile și alegerile.

Se îngrijește de respectarea ordinii de zi și de desfășurarea normală a ședinței. Toți membrii sunt obligați să se supună fără replică dispozițiilor sale pentru desfășurarea lucrărilor în liniște și disciplină.

Președintele este îndreptățit să declare ședința închisă după epuizarea ordinii de zi numai dacă acest lucru este dorit și de adunarea generală.

§11

Membrii adunării generale sunt îndreptățiți ca înainte de a intra în ordinea de zi să adreseze întrebări președintelui sau juristului care se referă la problemele ce nu fac obiectul ordinei de zi dar care prin natura lor aparțin sferei de activitate a adunării generale.

Acestor întrebări trebuie să li se dea răspunsul pe loc sau cel târziu pe parcursul lucrărilor adunării generale. O discuție explicativă legată de răspunsul dat este nepermisă. Numai persoana care adresează întrebarea este îndreptățită să se pronunțe asupra acceptării sau respingerii răspunsului primit și să-și motiveze această atitudine.

Prin vot se decide dacă adunarea generală acceptă sau nu răspunsul.

Dacă răspunsul la întrebarea pusă nu este luat la cunoștință de majoritatea celor prezenți, atunci problema ce formează obiectul întrebării se va dezbate imediat.

§12

Subiectele ce formează baza de discuție vor fi pregătite de conducerea centrală și înaintate adunării generale prin președinții comisiilor de lucru în calitate de secretar raportor fiind însoțite de propuneri argumentate.

§13

Subiectele care nu se află pe ordinea de zi nu pot fi dezbătute. O excepție de la regulă o formează în afara cazurilor menționate la §11 acele propuneri, care au fost înaintate în scris președintelui cu cel puțin 24 de ore înainte de începerea adunării generale, cu precizarea că documentul trebuie să fie semnat de cel puțin 10 membri din adunarea generală.

Președintele va face cunoscut aceste solicitări la începutul ședinței. Adunarea generală va decide prin vot și nu prin înscriere la cuvânt dacă cererea este urgentă și în acest caz se va include pe ordinea de zi, sau dacă poate fi amânată până la ședința următoarei adunări generale.

§14

Președintele prezintă spre dezbatere probleme de pe ordinea de zi și invită vorbitorii la cuvânt în ordinea înscrierii lor.

Vorbitorii sunt obligați să predea în scris președintelui eventualele propuneri privind modificări sau solicitări suplimentare.

§15

Un membru al adunării generale are dreptul să ia cuvântul o singură dată la o anume problemă pusă în dezbatere. Se permit excepții din partea:

1. Vorbitorilor care a făcut propuneri legate de subiectul aflat în dezbateri. Aceștia pot lua cuvântul și a doua oară.

2. Raportorilor și juristului pentru lămuriri obiective.

3. Dacă sunt necesare unele obiecții personale. Președintele poate în asemenea cazuri să acorde dreptul la cuvânt de mai multe ori aceluiași vorbitor.

4. În fine se acceptă o abatere dacă majoritatea din cei prezenți la adunarea generală aprobă aceluiași vorbitor o nouă înscriere la cuvânt avându-se în vedere importanța subiectului.

§16

Dacă președintele dorește să participe direct la dezbateri prin înscriere la cuvânt va preda conducerea lucrărilor locțiitorului său, care va conduce lucrările până la epuizarea subiectului respectiv.

§17

Președintele nu va admite abaterea vorbitorilor de la subiectul aflat în dezbateri. Dacă atenționarea vorbitorului va rămâne fără rezultat, i se poate retrage cuvântul după consultarea adunării generale.

§18

Nu se admite întreruperea vorbitorului în luarea sa de cuvânt.

Dacă însă vorbitorul va încălca buna-cuvință și decența sau va folosi expresii jignitoare la adresa membrilor din adunarea generală, președintele îl va pune la punct și dacă este nevoie îi retrage dreptul la cuvânt.

După două chemări la ordine zadarnice adunarea generală poate decide fără nici o explicație eliminarea vorbitorului respectiv de la lucrările ședinței.

§19

Propuneri pentru încheierea unei dezbateri se pot face oricând și trebuiesc supuse la vot imediat de către președinte.

Dacă majoritatea se pronunță pentru încheierea dezbaterii, mai au dreptul de a lua cuvântul raportul și persoana care a făcut propunerea.

Chiar dacă nu se propune încheierea unei dezbateri, președintele o va anunța oficial, dacă nu mai figurează nici un membru pe lista înscrierilor la cuvânt.

§20

Dacă cererea este formată din mai multe părți sau dacă este vorba despre o propunere voluminoasă și amănunțită se va organiza în prealabil o dezbateri generală și apoi una individuală asupra fiecărei probleme.

În încheierea dezbaterii generale supunerea la vot este admisă numai pentru începerea dezbaterilor individuale, pentru amânarea ședinței sau pentru trecerea la ordinea de zi.

§21

După finalizarea dezbaterilor individuale președintele va decide ordinea supunerii la vot a fiecărei propuneri în parte.

Ordinea de supunere la vot este următoarea: în primul rând cererile privind trecerea la ordinea de zi, apoi cele legate de amânarea ședinței, propunerile de modificare și dintre acestea se dă prioritate celor venite din partea raportorului. În final urmează cererile suplimentare.

Fiecare membru poate solicita schimbarea ordinii supunerii la vot a problemelor, procedură care nu necesită nici o explicație.

Propunerile legate de modul formal de desfășurare a lucrărilor se pot face oricând și se supun la vot de către președinte fără a necesita un schimb de păreri.

§22

Votul este valabil numai prin votarea nominală care se desfășoară conform regulamentului sau la cererea membrilor.

§23

Votarea se face din dispoziția președintelui fie prin ridicarea mâinii sau prin ridicarea în picioare.

Dacă cel puțin 15 dintre cei prezenți sau membri reprezentanți prin delegați doresc votul nominal, acesta se va efectua. Alegerile se pot face prin aprobare verbală sau prin buletine de vot, dar atunci când se alege conducerea uniunii, funcționarii și conducerea centrală votul este secret și în scris.

Se poate recurge la buletinul de vot dacă 15 dintre membrii prezenți sau reprezentați prin delegați la adunarea generală solicită acest procedeu.

§24

Deciziile se iau prin obținerea majorității voturilor din partea celor prezenți sau a membrilor reprezentați prin delegați.

Dacă nici una din propunerile făcute nu întrunește majoritatea voturilor, vor constitui subiect de dezbatere în ședința următoare. Dacă nici cu această ocazie nu se va obține majoritatea necesară, se va renunța la subiectul pus în discuție.

Președintele are dreptul de decizie în cazul parității.

Dacă în primul tur de scrutin nu se întrunește majoritatea necesară pentru unul dintre candidați, vor intra în competiție primii doi candidați care au obținut cele mai multe voturi. Dacă se ajunge la egalitate de voturi se trage la sorți.

§25

Dacă persoana unui membru este atacată prin una din probele aflate pe ordinea de zi, aceasta va părăsi sala de ședință pe durata dezbaterii subiectului respectiv.

Secretarul şedinţei va întocmi procesul-verbal care trebuie să cuprindă lista celor prezenţi, propunerile făcute şi deciziile luate în cadrul adunării generale. Procesul-verbal trebuie semnat de către preşedinte, jurist, secretar şi doi verificatori desemnaţi de preşedinte la începerea şedinţei cu condiţia ca ei să domicilieze în ţinutul în care îşi are sediul la momentul respectiv conducerea. Aceasta se vor realiza în termen de 20 de zile. Fiecare consiliu naţional va primi în copie procesul-verbal.

Adunarea generală alege pentru conducerea afacerilor uniunii „Conducerea centrală a Uniunii germanilor din România Mare“. Numărul membrilor din conducerea centrală se stabileşte în aşa fel, încât să revină un reprezentant ales la 30.000 suflete iar alegerea se va face astfel ca membrii delegaţi pentru conducerea centrală să corespundă numărului de suflete din provincia respectivă. Dacă vor rămâne peste aceste unităţi formate din cifra de 30.000 mai mult de 15.000 de suflete, provincia respectivă va delega un reprezentant în plus în conducerea centrală. Oricum, fiecare provincie trebuie să fie reprezentată în mod obligatoriu de cel puţin un membru în conducerea centrală. Germanii care sunt membrii în Senat sau în Camera Deputaţilor precum şi juristul uniunii sunt din oficiu membrii ai conducerii centrale, cu condiţia ca să recunoască şi să acţioneze în sensul programului Uniunii germanilor din România Mare. Conducerea centrală are obligaţia să numească funcţionarii cu excepţia juristului.

Preşedintele adunării generale deţine în acelaşi timp şi funcţia de preşedinte al conducerii centrale. Dacă preşedintele face parte din reprezentanţii aleşi în adunarea generală, atunci provincia din care provine va delega cu un membru mai puţin în conducerea centrală.

Conducerea centrală alege din mijlocul ei doi locuitori ai preşedintelui şi un secretar.

Secretarul va întocmi un proces-verbal despre şedinţa comitetului de conducere care trebuie să poarte semnătura acestuia precum şi a juristului şi a preşedintelui.

Conducerea centrală a uniunii se întruneşte semestrial într-o şedinţă ordinară. Preşedintele are dreptul să convoace şi şedinţe extraordinare. El este obligat să procedeze astfel dacă 10 membri din conducerea centrală solicită acest lucru.

Conducerea centrală trebuie să se întrunească la solicitarea a cel puţin trei membri.

Conducerea centrală alege pentru elaborarea diferitelor lucrări comisii de lucru compuse din membrii conducerii dar după circumstanțe aceasta poate coopta membrii și nemembrii în adunarea generală precum și specialiști în diferite domenii. Membrii comisiilor de lucru care au fost primiți pentru completarea acestora au dreptul numai la vot consultativ.

Acest regulament va fi aplicat de adunarea generală a uniunii precum și de conducerea centrală și comisiile de lucru prin adaptare dar păstrându-i sensul.

111

1922, București. Tabel statistic privind alegerile legislative din martie 1922, partidele politice și proporția de voturi pentru Adunarea Deputaților și Senat (publicat în 1923).

.....
Recapitulând cele expuse, vom arăta că, în cuprinsul României întregite, voturile exprimate valabil, la toate circumscripțiile electorale din țară, pentru alegerile de deputați, din primăvara anului 1922, au fost astfel repartizate, după principalele partide sau grupuri politice și anume:

Lista	No. voturilor valabile	Proporția %
Național-Liberală	5.379.336	52.6
Țărănistă-basarabeană	666.650	6.5
Democratică a Unirei	126.933	1.2
Țărănistă	1.878.477	18.4
Poporului	761.191	7.6
Naționalistă-democrată	284.157	2.7
Conservator-democratică	59.298	0.6
Conservator-progresistă	91.230	0.9
Partidul Național (Ardeal)	173.085	1.7
Socialistă	102.433	1.0
Grup. Evreesc (Basarabia)	63.336	0.6
Comunistă	63.151	0.6
Grup. german	20.984	0.2
Grup. maghiar	9.224	0.1
Disidentă-țărănistă	139.05	1.4
Disidentă liberală	29.788	0.2
Diverse grupări și independenți	366.878	3.7
Total general	10.225.203	100

După efectuarea calculelor necesare, potrivit cerințelor legii, numărul mandatelor cuvenite fiecărei circumscripții s-a atribuit de președinții birourilor electorale după cum urmează:

Lista	În Vechiul Regat	În Bas.	În Bucov.	În Ardeal	Total
Partidul Național-Liberal	139	7	—	81	227
Partidul Țărănesc	22	18	—	—	40
Partidul Național	—	—	—	25	25
Partidul Țărănesc-basarab.	—	22	—	—	22
Partidul Democrat al Unirei	—	—	16	—	16
Partidul Poporului	11	—	—	1	12
Grupul German	—	—	—	9	9
Grupul Național-Țărănesc	4	—	—	—	4
Partidul Național-Democrat	2	—	—	1	3
Partidul Conservator-dem.	1	—	—	1	2
Partidul Socialist	—	—	1	1	2
Liga democratică-basarab	—	2	—	—	2
Grupul Liber-disident	1	—	—	—	1
Grupul Evreesc (Basarab)	—	1	—	—	1
Grupul Maghiar	—	—	—	1	1
Independente (diverse)	—	1	—	1	2
Total general	180	51	17	121	369

Dacă vor însuma toate voturile exprimate valabil, în cuprinsul țării, la ultimele alegeri pentru Senat, vom găsi următoarea repartitie, pe partide:

Candidații partidului	Voturi valabile	Proporția %
Național Liberal	1.223.350	51.1
Țărănesc-basarabea	167.425	7.0
Democratic al Unirei	55.809	2.3
Țărănesc	459.427	19.2
Poporului	169.256	7.1
Naționalist-democrat	70.092	2.9.
Conservator democrat	6.399	0.3
Conservator progresit	28.097	1.2
Național (Ardeal)	70.340	3.0
Socialist	6.882	0.3
Național-Țărănist	9.324	0.4
Social-țărănist	3.484	0.1
Țărănist-disident	2.099	0.1
Liberal-disident	8.675	0.3
Liga democratică-basarabea	10.807	0.4
Evreesc (basarabea)	12.490	0.5
Maghiar (Ardeal)	11.558	0.5
German	6.947	0.3
Independent-bisericesc (Bas)	5.025	0.2
Independenți	64.864	2.8
Total	2.393.350	100.0

▼
Buletinul statistic al României, editat de Direcția Generală a Statisticii din Ministerul Industriei și Comerțului, nr. 2/1923, p. 88.

1923 ianuarie 6, Târgu-Mureș. Adresă prin care Serviciul Special de Siguranță Târgu-Mureș transpune Prefecturii județului Mureș-Turda Ordinul nr. 279/1923 al Inspectoratului General de Siguranță privind interzicerea oricărei manifestări antisemite.

ROMÂNIA
 MINISTERUL DE INTERNE
 DIRECȚIUNEA SIGURANȚEI GENERALE
 SERVICIUL SPECIAL DE SIGURANȚĂ TÂRGU-MUREȘ
 Nr. 92 din 6/I 923

Domnule Prefect!

Cu onoare vă trimitem mai jos în copie Ordinul nr. 279/923 al Inspectoratului General de Siguranță către acest serviciu, rugându-vă să binevoiți a dispune cele de cuviință.

L.S. Șeful Serviciului:
 s.s. indescifrabil

Copie. Telegrama extra urgentă cu mare precădere către Serviciul Special de Siguranță Târgu-Mureș.

Cheia circularelor. Conform ordinului strict al Ministerului de Interne nu se admite și nu se tolerează sub nici un motiv nici un fel de demonstrație sau manifestație precum nu se admite agitațiune cu acest caracter fie în localuri sau în orice loc, de mai mulți sau un singur individ, în consecință veți lua toate măsurile împreună cu celelalte autorități executive din localitate și sectorul dvs. ca acest ordin să se execute întocmai cu toată rigoarea cunoscând că pentru orice greșală, întârziere, moliciune și neglijență sunteți responsabili și pasibili de cele mai severe pedepse. În copie acest ordin conform ord. domnului ministru de interne îl veți aduce la cunoștința prefecturilor și polițiilor din sectorul dumneavoastră.

Inspector general, dr. Bianu 279 din 4 ianuarie 1923.

Pentru conformitate:
 s.s. indescifrabil

Prefectura județului
Loco

Prefectura jud. Mureș-Turda
 Intrat: 1923 Jan. 6
 Nr. ad. 2/ conf. anexa:

▼
Arhivele Statului Mureș, fond Prefectura jud. Mureș, dosar 6/1923, f. 1.

1923 ianuarie 12, Târgu-Mureș. Telegramă cifrată adresată de ministrul de interne prefectilor din Ardeal privind depistarea depozitelor de arme deținute de unii cetățeni maghiari și întocmirea listei persoanelor suspecte.

PREFECTURA JUDEȚULUI MUREȘ-TURDA

Nr. 9. conf.

intrat la 12.I.1923

Obiectul: Ordonarea anchetei pentru descoperirea depozitelor de arme și munițiuni făcute de unguri.

Pregătirea listei persoanelor suspecte.

Telegramă cifrată

Domnilor prefecti ai județelor din Ardeal

În vederea mișcărilor de la frontieră, vă rugăm să binevoiți a dispune de îndată ce primiți ordinul de față la anchete cu desăvârșire discrete prin Jandarmerie sau alte mijloace de cari dispuneți pentru a se da de urma depozitelor de arme și munițiuni care se presupune că s-ar găsi ascuns de către unguri pe teritoriu nostru.

De asemenea, pregătiți-vă din timp și absolut cu toată discrețiunea liste de persoanele suspecte cari ar urma să fie arestate de îndată ce ați primit un ordin în acest sens de la minister, întocmind în același timp un tablou de toți unguri supuși unguri.

Ministrul de interne: Văitoianu
Nr. 1319

Rezoluție

În ședința ținută la 12/I s-a dezbătut măsurile ce sunt a se lua referitor la telegrama de mai sus.

La această ședință a luat parte: comanda militară, șeful poliției și siguranței, primarul orașului, procuratura și parchetul, subprefectul și secretarul prefecturei.

Listele persoanelor suspecte din Târgu-Mureș le are siguranța, iar cele din județ le are jandarmeria.

Ordinul prezent s-a comunicat Poliției, Siguranței și Jandarmeriei.

13/I

Popovici

Arhivele Statului Mureș, fond Prefectura jud. Mureș, dosar 9/1923, f. 36.

1923 ianuarie 31, București. Dezbateră în Adunarea Deputaților a problemelor privind mișcările antisemite.

Domnul dr. A. Stern: Domnilor deputați, am penibila și dureroasă datorie de a aduce pe tribuna Parlamentului întâmplările triste care s-au desfășurat ieri în Universitatea din București, întâmplări ai căror autori au fost din nenorocire o mică parte din adevărata studențime românească și această mică parte rătăcită și ademenită de un curent nenorocit de agitațiune. Este inutil, domnilor deputați, să intru în amănunțita descriere a acestor întâmplări. Le cunoașteți cu toții. Studenții evrei, doritori de a învăța carte, s-au prezentat ieri la școală pentru a asista la cursuri. Au fost împiedicați de acest mănunchi de studenți rătăciți de a intra la cursuri, au fost în urmă huiduiți, înghionțiți, goniți din Universitate și puțini dintre dânsii s-au ales fără răni și fără vânătași.

Vedeți domnilor, că nu intru în descrierea în detalii a acestor întâmplări. Nu vreau să răscolesc aceste evenimente dureroase. E de ajuns să le reamintesc. Aceste întâmplări au avut drept urmare în afară din Universitate, în Calea Victoriei și în străzile orașului o adevărată apoteoză. Acești studenți rătăciți au făcut un convoi prin străzi cu mahalale, și în strigăte de „jos jidanii, jos porcii”. Și așa s-a terminat această zi care într-adevăr a înscris o pagină neagră în letopisețele antisemitismului și parcă a covârșit, dar în orice caz a atins, acele întâmplări pe care le-am trăit eu înainte de războiul mondial.

În dimineața zilei de ieri s-au prezentat la mine, care n-aveam nici o cunoștință de aceste întâmplări, un număr însemnat de părinți evrei, părinți ai copiilor stâlciți în bătai – și între acești părinți mai mulți care au luat parte la războiul pentru întregirea neamului – și mi s-au plâns în termeni îndurerați și revoltați de această renaștere a unei mișcări pe care o credeau înmormântată pentru totdeauna în țară, de acest atentat în contra drepturilor lor de oameni și de cetățeni de acest atentat în contra libertății învățământului și a culturii, și m-au rugat pe mine ca să aduc înaintea mandatarilor națiunii această chestiune.

Domnilor, nu trebuie să judecăm întâmplările acestea numai ca un fapt răzleț. Precum o știți foarte bine, și precum o știu membrii guvernului ele sunt rezultatul unei campanii...

O voce: În toată lumea.

Domnul dr. A. Stern: Din norocire nu în toată lumea. Țările cari sunt la înălțimea civilizațiunii și a culturii nu mai cunosc acest sentiment și nici în țară la noi nu se cunoaște și mă doare...

Domnul I. Ionescu Quintus: Nu vă e permis de la tribuna Parlamentului să insultați țara.

Domnul dr. A. Stern: Eu o știu mai bine, știu că păturile adânci ale poporului român sunt departe de a împărtăși aceste vederi. Prin urmare ele sunt rezultatul fatal și logic al unei mișcări criminale care pornește din Iași și s-a lăsat ca o pecingine asupra țării întregi și care a trebuit să ducă fatalmente la ceea ce am văzut ieri.

Nu trebuie să judecăm întâmplarea de ieri numai după efectele pe care le vedem acum, ci trebuie să mergem mai departe, să ne gândim la efectele mai îndepărtate care fatalmente vor veni dacă nu se va pune acum capăt acestei mișcări cumplite, deoarece din nenorocire nu i s-a pus capăt atunci când era la începutul ei și când eu am atras atențiunea guvernului asupra primejdiei acestei mișcări. Nu voi să fiu o Casandră, nu voi să cobesc a rău, dar e de datoria mea să vă atrag atențiunea d-voastră și a guvernului și să vă spui: feriți-vă de Idele lui Marte!

Domnul Leonte Moldovanu: Cer cuvântul.

Domnul dr. A. Stern: Aduceți-vă aminte de anul 1907. Se știe când începe o mișcare antisemită, unde începe o mișcare antisemită și nu se știe unde va sfârși, deși se începe ca o mișcare antisemită se poate sfârși cu o groaznică catastrofă!

O voce din majoritate: Nu ne temem de aceasta.

Domnul dr. A. Stern: Aceasta e părerea dumneavoastră, dar eu vorbesc din istorie, și, istoria dureroasă a țării, și am dreptul să atrag atențiunea guvernului asupra acestui fapt. Nu mă întrerupeți, ca să nu mă scoateți din calmul care se cade și vârstei mele și răspunderii mele, căci eu aci nu vorbesc numai ca reprezentant al evreilor, ci vorbesc din profunda mea conștiință de cetățean român și de mandatar al națiunii. Vă rog să nu interpretați rău cuvintele mele, dacă iese din viforul sufletului meu poate un accent mai violent, vă rog să aveți în vedere acest lucru că am sufletul îndurerat, nu numai pentru durerea evreilor, ci pentru durerea țării.

Ei bine domnilor, eu mi-am îndeplinit datoria când în ziua de 17 decembrie, în acea ședință pe care o voi numi ședință memorabilă, nu pentru cuvintele mele slabe și lipsite de ecou în această incintă, ci memorabilă pentru declarațiunile pe care le-au făcut membrii guvernului, atât domnul ministru de instrucțiune publică, cât și ministru de interne și mai ales domnul prim-ministru. Declarațiunea d-lui prim-ministru a fost răsunătoare, solemnă în toată lumea și ne-a dat speranțele cele mai mari că această fatală și cumplită mișcare se va opri, se va înăbuși în germenii ei.

Ce ne-a spus d-sa? Să-mi dați voie să vă reamintesc aceste cuvinte. În aplauzele Adunării, cu asentimentul prin urmare al majorității, domnul prim-ministru a zis:

„Noi regretăm orice poate să aducă dezbinare între cetățenii României Mari, care are nevoie de concordie și solidaritate pentru ca să se poată dezvolta. Și pe lângă concordie, statul are nevoie și de ordine și nimeni nu este în drept să-și facă chiar dreptate prin el însuși și să tulbure ordinea publică.

Și în aplauzele Adunării, domnul ministru președinte a adăugat:

„Guvernul e hotărât să mențină ordinea și să caute ca cei cari se fac culpabili de dezordine să-și primească pedeapsa lor“.

Domnilor, în urma acestor declarații, care pe mine – și am rostit-o aici – care pe mine m-au umplut de o mare mulțumire sufletească, mă așteptam și toți împreună cu mine ne așteptam, ca această agitație să înceteze cu o oră mai înainte. Am fost, domnilor, din nenorocire amăgiți în așteptările noastre! Mișcarea a fost lăsată să continue înainte, și continuând înainte fără nici o piedică, a trebuit fatalmente să ajungă acolo unde a ajuns.

Domnilor, poliția d-lui ministru de interne, – nu vorbesc aici de dl ministru de instrucțiune publică, – poliția d-lui ministru de interne și magistratura simpaticului domn ministru al justiției în tot timpul acestor evenimente a dormit. (*Zgomote în sânul majorității*).

O voce: Nu au avut ce căuta.

Domnul dr. A. Stern: D-lor, să nu mă umpleți de amărăciune ca să aud în sânul Parlamentului asemenea glasuri care parcă solidarizează pe unii membri ai majorității cu autorii acestor dezordine pe care domnul ministru președinte le-a vestejit în sânul Parlamentului. Dumneavoastră ați aplaudat atunci cuvântarea elocventă și înaripată a domnului ministru președinte. Cum vă puneți acum în contradicție cu dânsul? Vă conjur domnilor, lăsați-mă să-mi termin scurta mea cuvântare. Vă promit că nu am să provoc pe nimeni. (*Zgomot*)

Domnul dr. C. Anghelescu, ministrul instrucțiunii: Rugăm majoritatea și minoritatea să asculte.

Domnul dr. A. Stern: Am zis domnilor – și faptele nu mă contrazic, – că poliția și magistratura au dormit. Au dormit, dar numai într-un singur caz s-a deșteptat, și știți despre care caz vorbesc? De cazul nefericitului cafegiu Braunstein din Bârlad, care văzând cafeneaua lui atacată de o bandă de huligani, într-un moment de surescitare explicabilă, văzându-și viața și avutul amenințat, într-un moment care se poate cu drept cuvânt numi legitimă apărare, acest om a scos un revolver și a tras în vânt, dar din nenorocire a nimerit pe unul din cei care atacau bruma lui de avere.

Și atunci domnilor, să vedeți deosebire: de unde până atunci magistratura și poliția nu știau nimic din cele ce se întâmplase în țară în contra evreilor și se dezinteresau, iată că deodată a lucrat cu o iuțeală fulgerătoare și cu asprime uimitoare, și acest nenorocit Braunstein cu nevasta lui și bătrâna lui mamă au fost aruncați și maltratați în beciurile poliției din Bârlad, încât soția s-a îmbolnăvit, bătrâna lui mamă a murit și el încă azi se găsește în arest preventiv!

Prin urmare, domnilor, vedeți că poliția și magistratura găsesc energia necesară să intervină atunci când vrea!

Am denunțat în prima mea cuvântare – și aici mă adresez d-lui ministru al instrucțiunii – uneltirea dascălilor liceali din Huși și din Bârlad, pa cari eu îi consider ca adevărați inițiatori ai mișcării antisemite din țară.

Aflu că tocmai acum, după mai multe anchete, s-a dat, în sfârșit, la judecata consiliului profesoral pe faimosul Zelea Codreanu, cel cu explorări folcloristice pe terenul variațiunilor cuvântului târtan, jidan etc. Dar celălalt coleg al Domniei sale, mi se pare tot de la Huși, care, spre ironia soartei, poartă un nume biblic, anume David, nu știu prin ce minune, în loc de a-și primi pedeapsa pentru faptele comise, că a adus zăzania în școală, în oraș și în populațiune s-a pomenit decorat cu „Steaua României“.

Aceasta este o simbrie, o răsplată, în loc de pedeapsă și reprimare!

Domnii studenți – când pronunț acest cuvânt – eu știu ce înseamnă criteriu este dânsul pentru progresul omenirii și pentru cultură și nu pot, după cum am spus, să pronunț acest cuvânt fără ca un fel de simpatie și dragoste să nu izvorască din sufletul meu chiar pentru studenții rătăciți.

Dacă vorbesc de aici cu înșuflețire și dacă, din căldura vocii și tonului meu, ar putea să rezulte o părere de dușmănie sau de ură împotriva studenților, eu declar că aceasta ar fi o impresie falsă, căci eu am toată simpatia și dragostea pentru studenții români.

Voci: Și noi.

Domnul dr. A. Stern: Domnilor, studenții scot un ziar ocazional. Am cetit și eu acest ziar ocazional, care se cheamă „Cuvântul Studențesc”.

Dar am găsit acolo lucru caracteristic: studenții se apără cu energie și seriozitate contra imputării de a fi antisemiți.

Domnul dr. N. Lupu: A învățat bizantinismul de la guvern.

Domnul dr. A. Stern: Dar mai este încă ceva, domnilor; există și un alt ziar studențesc în Cluj, numit „Dacia Nouă”.

Aceștia sunt ceva mai departe de noi, căci ei se află într-o provincie alipită, într-o provincie care până mai deunăzi, înainte de a veni viteaza armată română ca să-i alipească la sânul patriei mume, au fost și ei robi și persecutați de către un alt neam preponderent și stăpânitor.

Ei bine, domnilor, este așa de curios cum mintea omenescă uită așa de lesne trecutul! Abia reveniți la autonomie, la independență, strânși la sânul patriei mume, ei au uitat suferința robiei trecute și se întorc ei acum în contra minorităților!

Acesta este un fenomen psihic care poate să surprindă pe cineva, pe cine nu cunoaște mai profund cutele sufletului omenesc și nu le poate urmări.

Cu toate acestea, ar fi datoria acelora dintre oamenii noștri politici cari înțeleg și sunt convinși că numai prin crearea unui sentiment de solidaritate națională, de conștiință națională, se poate organiza un stat, să stăruie ca să înceteze cu o oră mai înainte această zădărnici și această dezbinare între diferitele elemente cari trebuie să organizeze noul stat al României Mari.

Ce zic, domnilor, acești răătăciți tineri, în această gazetă „Dacia Nouă”, care poate că a trăit numai viața unei roze, viață de o zi poate, nu știu dacă mai există, dar și-a dat toată măsura mentalității ei în primul său număr?

Să-mi dați voie să vă citesc din primul număr al ziarului.

Domnilor, vă spun încă odată: nu pun mare greutate nici pentru acest lucru. Tinerimea își însușește lesne o lozincă drept ideal. Ea urmează mai puțin rațiunea și nu experiența, care vine să tempereze și să călăuzească la drumul vieții, dar urmează mai mult drumul inimii și se încălzește pentru tot ce crede că este un ideal, deși ar fi fals și atunci poate să meargă chiar până la sacrificiul de sine.

Ei bine, acești tineri zic în acest ziar: „dacă rușinea nu-i cuprinde – adică pe colegii evrei – și vor continua a ne insulta aici în țara noastră, îi vom strivi în sânge. Le vom sfărâma capetele ca la șerpii veninoși și le vom pulbera creierii în vânt!

A sunat ceasul când toți cei ce se opun dezvoltării noastre naționale vor fi stârpiți ca lăcustele. Dacă nimeni nu ne face dreptate ne vom face noi!

Avem nevoie de cadavre la Institutul de Anatomie!...”

E ceva lugubru acest lucru și dacă ar trebui să-l luăm în serios, am avea de ce să fim foarte îngrijorați și foarte amărâți, dar trec peste acest

lucru, care este numai o caracteristică pentru starea actuală de suflet, numai pentru o parte minimă a studențimii.

Domnilor, în numele cui se face această mișcare?

În numele naționalismului și astfel se construiește, în mod lent, o prăpastie între aceste două națiuni: evreii și naționalismul. Dar aceasta este o prăpastie artificială. Naționalismul acesta este un naționalism fanatic și reacționar al domnului Cuza; este acel naționalism care vrea să bage zădărnici între diferite naționalități și confesiuni ale aceluiași neam, este acel naționalism care vrea să împiedice consolidarea și refacerea națiunii, organizarea ei, crearea acelei solidarități naționale, a acelei conștiințe, a acelei unități de conștiință națională, de care este nevoie și care formează singurul fundament temeinic al unui stat. Însă eu mă întreb: de ce studențimea noastră ascultă de glasul domnului Cuza, care își datorește catedra și premiul de la Academie unui îndrăzneț plagiat?

O voce: Nu este adevărat! Nu este cazist, dar nu e adevărat!

Domnul dr. A. Stern: Dar domnilor, aceasta s-a dovedit înaintea justiției! Căci domnul Cuza a avut și curajul să cheme în judecată pe acela care l-a acuzat de plagiat pe două coloane, și a fost achitat de Curte, de acuzarea de calomnie. Prin urmare, plagiatul este judecătorește constatat.

Voci: Aceasta nu este adevărat.

Domnul dr. A. Stern: Acest domn Cuza... (zgomote, întreruperi).

O voce: Ați afirmat o inexactitate.

Domnul dr. Adolf Stern: Orice ar fi domnul Cuza și oricât rău ar face, nu-mi plac personalitățile, voi să rămân pe terenul strict obiectiv. Dar atunci întreb pe domnii studenți, pe studenții aceștia, căci domnilor, pentru cinstea și pentru fericirea țării sunt între studenți români majoritatea, cari prin sufletul, prin manifestările lor se opun acestui curent. Și încă mai deunăzi am citit un apel al studenților din București, care protestează în contra acestei mișcări a colegilor lor rătăciți și au deschis o listă invitând pe colegi să se înscrie în această listă toți aceia cari în adevăr au dorit să învețe carte, lăsând toate celelalte lucruri pe seama altor persoane mai bine chemate ca să se ocupe de politica țării. Ei bine, eu întreb pe studenți, acest grupuleț de studenți ce ascultă de sfaturile domnului Cuza, – iată îl numesc Cuza-Sadea – de ce ascultă de sfaturile dumnealui?

Dacă este vorba de naționalism, apoi să le dau o altă pildă, să le dau eu naționalismul unui savant român, să le arăt naționalismul aceluia care o viață întreagă a luptat pentru ideea națională, să le dau pildă celui dascăl care este purtătorul strălucit al culturii române, pe profesorul Nicolae Iorga.

Este cineva din dumneavoastră care contestă autoritatea domnului Nicolae Iorga? (Zgomot)

Voci: Nu, nu este nimeni. (Zgomot, întreruperi).

Domnul dr. Adolf Stern: Nu înțeleg vuetul pe care l-am creat când am calificat pe domnul profesor Nicolae Iorga.

Domnilor, ca savant și ca purtător al culturii române nu m-am atins de dânsul ca politician, căci atunci s-ar fi putut naște în rândurile partidelor politice, ar fi putut să nască între dumneavoastră voci de protestare.

Dar eu n-am făcut acest lucru.

Dar în ceea ce privește calitățile domnului Iorga, ca erudit, ca reprezentant vrednic și ilustru al culturii române, cred că nu se va găsi nici unul din dumneavoastră care să-l conteste.

Ei bine, știți ce zice domnul profesor Iorga în „Neamul Românesc“ mai deunăzi cu privire la această nenorocită mișcare?

Să vă citesc: „O viață întreagă am dat lupta pentru afirmarea cât mai deplină a poporului român în țara românească, și de câte ori drepturile poporului meu au fost îngustate de o concurență neleală, am atacat fără cruțare pe acei cari s-au făcut vinovați de aceasta.

Dar niciodată n-am ales procesul deschis astfel înaintea pasiunilor populare, cari se pot trezi, dar nu supraveghează și nu conduce. Iar, când e vorba de a împiedica revărsarea lui, sângele stropește pământul țării.

Nebunilor nu le vorbim, dar pe cuminții răătăciți, îi rechemăm la conștiința lor și pe guvernanți la datorie.“

Iată, domnilor, cum vorbește savantul Nicolae Iorga și dacă îmi dați voie să spun dacă e vorba de naționalismul domnului Iorga, pe lângă toate însușirile sale, de poli-istoric și enciclopedist, mai este și șeful Partidului Național-Democrat.

Și fiindcă este vorba de naționalism, să-mi dați voie să vă reamintesc cari sunt și vederile Partidului Național.

Și sunt convins că dacă Partidul Național avea în acest Parlament aleșii săi, ei ar fi susținut și în acest Parlament vederile pe cari le-au exprimat în Adunarea de la Alba-Iulia.

Și, domnilor, cred că e bine, ca pentru domerirea d-voastre, și pentru domerirea răătăciților, să citesc aci proclamațiunea Partidului Național, în adunarea din Alba-Iulia, ca principiu fundamental pentru înjghebarea României Mari.

Iată domnilor: „Deplina libertate națională pentru toate popoarele conlocuitoare.

Fiecare popor se va instrui, administra și judeca în limba sa prin indivizii din sânul său și fiecare popor va primi drept de reprezentare în Corpurile legiuitoare și la guvernarea țării în proporție cu numărul indivizilor ce-l alcătuiesc.

Egala îndreptățire și deplina libertate autonomă confesională pentru toate confesiunile din stat.“

De ce, domnilor, acești studenți și mă adresez aici de-dreptul lor, de ce acești studenți răătăciți nu ascultă de aceste cuvinte și de ce nu ascultă de cuvintele colegilor din capitala luminei, din capitala Franței, sora noastră.

Ați citit dumneavoastră adresa trimisă de președintele Asociației studenților români din Franța către studenții din București?

Este un apel nobil și vibrator de sentimente înalte, care ne arată generația noastră, ca stând pe culmele civilizației și ale culturei.

O voce: La ce gazetă?

Domnul dr. A. Stern: În „Dimineața“, pe care am primit-o azi, am citit acest apel care este o rază de lumină în beznă aceasta care ne înconjoară pentru o clipă, fiindcă sunt sigur că se va împrăștia, am această siguranță.

Ce zic acești studenți, ce zic tinerele noastre odrasle, cari trăiesc la Paris: „Domnule Director, departe de țară...

Domnul L. Moldovan: Iscăleşte numai unul?

Domnul dr. A. Stern: Veţi vedea cine. Este probabil că apelul colegilor studenţilor o să oprească şi o să cântărească mai mult decât vorbele mele.

Iată-l:

„Depart de ţară şi fără de putinţa de a avea amănunte şi control, am fost nedumeriţi de agitaţiunile antisemite întreţinute, mai ales de o seamă de studenţi. Acum, după ce ele par a fi devenit ironice, şi când ecourile lor ajung în valuri în acest occident îngăduitor şi înţelept, ne indignăm.

Studenţii români la Paris cu tot atâta dragoste de ţară ca şi cei de acasă, dar cu mai multă conştiinţă de drepturile noastre şi ale altora, şi în mijlocul acestei lumi civilizate, unde libertatea şi justiţia nu sunt vorbe goale, protestează contra agitaţiunilor antisemite.

Noi facem un cald apel către colegii noştri din ţară, rugându-i să înţeleagă că aceste agitaţiuni prejudecă grav situaţia internă a patriei noastre şi compromit serios reputaţiunea ei în străinătate. Dacă ar cunoaşte colegii noştri impresiunea penibilă produsă aici de bărbăţia lor şovinistă şi excesivă şi ruşinea – de ce să ocolesc cuvântul – pe care noi trebuie să o suportăm, şi-ar acoperi feţele şi ar cere linişte şi frăţească colaborare. Căci Franţa este ţara unde tactul politic şi pasiunea libertăţii au făcut din evreu un preţios element de propagare naţională.

Să se gândească apoi studenţii că pământul ţării noastre a gemut destul, secole de-a rândul sub barbaria cotropitorilor şi a teroarei, ca să respire astăzi fiecă colţ al lui atmosfera senină a bunătaţii şi a toleranţei.

Prea multe dureri au păţit acest învăţământ ca să nu-l ascultăm.

Preşedintele Asociaţiunii studenţilor români din Franţa, *Constantin Vişinoiu:*

Domnilor, mai nobile, mai frumoase cuvinte, nu au ieşit niciodată din gura cuiva. Şi de cine este iscălit acest apel? Mi se pare că s-a spus că este iscălit numai de o singură persoană. Da, o singură persoană; dar în ce calitate? De preşedintele Asociaţiunii studenţilor români din Franţa.

Nu este de ajuns aceasta ca să deştepte pe rătăciiţii noştri tineri? Vor ei să continue a urma mai mult lozinca dată de către marele Pontif şi antisemitismului de la Universitatea din Iaşi şi de tagma lui? În această tagmă s-a mai înscris un alt domn, un domn cu numele neauş românesc de Miltiades Cutava – neauş român – care scoate la Constanţa un ziar cu titlul modest de „Strălucitorul“, şi în acest strălucit ziar dl Miltiades Cutava, gelos de laurii strămoşului său Miltiades, învingător al Perşilor, vrea să pună ţara românească la cale, şi în acest ziar îşi dezvoltă programul naţionalist.

Ei bine, domnilor, în privinţa acestor principii naţionaliste, este bine să dau citire la câteva puncte.

Voci: Nu ne interesează!

Domnul dr. A. Stern: Ba e foarte interesant.

În acest program domnul Miltiades Cutava ce propune pentru organizarea nouă a României Mari?

Iată cari sunt principiile „Strălucitorului“:

„Să se dea foc sinagogilor şi şcolilor – şi ceea ce nu vrea să arză, să se acopere cu pământ – aşa ca să nu se mai vază din ele nici piatră, nici moloz.

Și casele să fie ruinate și pustiite la fel, căci și acestea servesc spre aceleași scopuri ca și școlile.

Să se ia de la ei toate cărțile de rugăciuni și Talmudul, în care se învață așa de multe nelegiuiri, minciuni, blesteme și batjocuri.

Sub pedeapsă de moarte să li se interzică de a mai învăța, fie în public, fie în ascuns.

Domnul M. Gh. Orleanu, președinte: Domnule doctor Stern, dl Cutava este nițel sărit din minte și s-a deschis acțiune publică pentru ce a scris acolo.

Domnul dr. A. Stern: Sunt foarte fericit că interpelarea mea a avut acest bun ca să se afle că în contra acestui descreierat care propovăduiește omorul, jaful și incendiul, s-a deschis acțiune publică, dar el este numai unul din apostolii cari fac parte din cortegiul marelui pontif A.C. Cuza. Împotriva lor ce s-a făcut?

Domnilor, sunt în viața națiunilor ca și a indivizilor, curente cari dacă se ia atunci când sunt în fluxul lor, duc la prosperare, la fericire, la progres, dacă sunt neglijate sau rău întrebuițate, abat din drum și duc la pieire.

Domnilor, într-unul din aceste clipe, din aceste curente hotărâtoare, se găsește astăzi România Mare și este nevoie ca toți fiii țării să se unească ca să pună temelii solide viitorului acestei țări.

Domnilor, acela care întrupează expresiunea cea mai înaltă a neamului, care reprezintă ideea cea mai curată a poporului român, Maiestatea sa, regele, în răspunsul la comisiunea Senatului, care i-a prezentat răspunsul la Mesajul de deschidere, a spus aceste cuvinte într-aripate. Și cred că este bine să le citesc aci înaintea d-voastre, că concluzia cea mai bună a discursului meu în care am căutat să spun mulțam, dar nu multă, cred că este bine să vă amintesc aceste cuvinte regale rostite de pe Tronul României, căci dacă celelalte glasuri nu au puterea, nu au farmecul și vraja ca să răspândească rătăcirea în care se găsesc studenții, eu cred că aceste cuvinte ieșite din gura Maiestății sale, regelui vor trebui să aibă acest mare dar care ne lipsește nouă.

Iată ce zice regele, domnilor, în această ocaziune solemnă:

„Împreună cu dumneavoastră sunt însuflețit de aceeași dorință a unei păci drepte și statornice, care să ne îngăduie a închina toate puterile noastre pentru îndreptarea stărilor lăsate de război. Dar pe lângă pacea din afară, nu trebuie să pierdem din vedere și pacea dinăuntru atât de necesară sănătății și propășirii scumpei noastre țări, fără de care orice am clădi ar fi lipsit de temelii solide. În acest scop fac din nou un călduros și părintesc apel la toți cetățenii de pretutindeni fără deosebire de credință și de stări sociale.

Avem nevoie de pacea externă, dar nu trebuie să pierdem din vedere nici pacea dinăuntru atât de necesară sănătății și propășirii scumpei noastre țări“.

Nu se va așcuta oare nici glasul regelui? Eu, domnilor, am credința că da, fiindcă după cum am spus încă odată sunt un optimist incorigibil fiindcă acela care în viața lui nu este optimist, acela care nu crede în îndreptarea relelor, nu găsește nici în sufletul său curajul să lupte pentru această îndreptare, de aceea domnilor termin.

O voce: Bine faci.

Domnul dr. Adolf Stern: Și fiindcă așa trebuie să se termine o întrebare, întreb dar guvernul: ce măsuri înțelege a lua pentru a opri această stare anarhică, pentru a pune capăt acestor excese, pentru a restabili ordinea și pacea, pentru a asigura libertatea învățământului și garanta drepturile de om și de cetățean ale evreilor români.

Dacă guvernul liberal are interes să facă această operă de însănătoșire și de împăciuire cerute de interesele vitale ale țării, nu trebuie decât voință serioasă ca să o facă. Dacă va vrea va putea, lumea așteaptă cu nerăbdare dovada acestei voințe.

Domnul M. G. Orleanu, președinte: Domnul Bujor are cuvântul.

Domnul P. Bujor: Domnule președinte, domnilor deputați, prin o comunicare anterioară făcută în una din ședințele Camerei, înainte de sărbătorile Crăciunului, am atras atenția domnului ministru al instrucției asupra agitațiilor studențești de la Universitatea din Iași.

Atrăgeam în special atenția asupra consecințelor grave ce vor avea pentru țara noastră aceste agitații în caz când, din cauza unei slăbiciuni condamnabile a autorităților superioare, nu se vor lua măsuri pe cât de bine chibzuite pe atât de grabnice și energice.

Domnul ministru al instrucțiunii n-a găsit de cuviință să-mi răspundă atunci.

Cele spuse de mine în acea ședință s-au adevărit.

Agitațiile studențești s-au întins de atunci și până azi din ce în ce mai mult, iar ieri, după cât sunt informat, ele au ajuns la violențe sângeroase, așa de dureroase pentru prestigiul Universităților noastre.

Crede oare guvernul că astfel de violențe pot să ne arate în fața lumii civilizate că pe o țară de progres și de cultură, așa cum ne spunea alaltăieri, de pe banca ministerială dl ministru de externe că îi place străinătății civilizate să ne considere?

Eu cred că nu.

Astfel fiind, întreb guvernul și, în special, pe dl ministru al instrucției, dacă n-a sosit momentul să pună capăt acestor agitații cari azi au luat un caracter cu adevărat anarhic.

Domnul Iamandi: O simplă întrebare dacă îmi permiteți: întreb pe dl profesor Bujor, dacă este exact că la Iași, colegul său dl Borcea, membru al Partidului Țărănesc și fost ministru al instrucțiunii a dat dreptate acțiunii studenților și mai mult decât atât dacă i-a îndemnat să plece pe stradă și să facă propagandă antisemită. (*Aplauze*).

Domnul P. Bujor: Când s-a întâmplat lucrul acesta?

Domnul D. Iuca: Nu are nevoie de dată. (*Zgomot*).

Domnul P. Bujor: Dar lăsați-mă să vorbesc atunci.

Acuzați opozițiunea de violență și d-voastră faceți acte de anarhie.

Domnilor, am auzit ieri de acest zvon. Eu până când nu voi vorbi cu domnul Borcea, pe care îl cunosc mai bine decât d-voastră, nu pot să cred...

O voce: Ați afirmat d-voastră aici.

Domnul P. Bujor: Dar sunt infamii acestea. (*Zgomot, întreruperi*).

(Între domnii deputați țărâniști și din majoritate are loc un violent schimb de cuvinte).

Domnul M. G. Orleanu, președinte: Suspend ședința pentru 5 minute.

La redeschidere.

Domnul M. G. Orleanu: Dl Bujor are cuvântul în continuare.

Domnul P. Bujor: Ca deputat și ca membru al familiei universitare, mi-am făcut datoria, atrăgând pentru a doua oară atenția guvernului asupra acestei anarhii.

Dacă guvernul nu va lua nici acum măsurile energice impuse de situația actuală gravă, atunci voi fi drept să cred că informațiile ce le am și cu ocazia scandalului de ieri la Universitatea de aici, din București, sunt adevărate, adică că studenții sunt îngăduiți de autoritățile superioare, reprezentantul Ministerului Instrucției fiind față la acest scandal, a avut o atitudine pasivă și îngăduitoare, iar armata simțind această atitudine n-a putut împiedica violențele până la sânge, comise asupra studenților evrei și după cât aflu în ultimul moment și asupra studenților creștini.

Ca profesor, mă doare în suflet când văd că studenții sunt, în bună parte, victima unor rău sfătuitori cari trebuie trași la răspundere și victima lipsei de curaj și a îngăduinții autorităților superioare.

Soluția?

În prima linie, soluția cea mai cuminte și mai eficace pentru potolirea acestor agitații e ca toate instituțiile universitare, adică laboratoarele, clinicile, bibliotecile, seminariile și căminurile să fie dotate cât mai grabnic cu fondurile necesare pentru a satisface accesul marelui număr de studenți, cari bat la poarta acestor instituții, mai ales de la război încoace de când acest număr a crescut enorm de mult față de mijloacele pe cari aceste instituții le aveau înainte de război și cari azi sunt cu totul insuficiente.

Și noi, profesorii universitari, și studenții chiar, cerem de ani de zile sporirea mijloacelor de lucru ale Universităților noastre.

Cu simple promisiuni pe care și actualul ministru de instrucție le dă și cu mai multă prisosință nu se vor putea curma neajunsurile de cari sufăr Universitățile noastre și cari, în mare parte sunt și cauza tulburărilor anarhice de azi.

În a doua linie, studenții trebuie convinși de guvern, singurul care poate hotărî definitiv dacă revendicările lor din punctul de vedere politic pot fi sau nu admise.

Și se vor convinge ușor când prima nevoie va fi satisfăcută, adică când toți studenții vor avea cu prisosință locuri în toate instituțiile culturale ale Universităților noastre.

Țara noastră, la momentele critice de azi, trebuie să facă cele mai mari sacrificii pentru intensificarea culturii.

Cu elemente slab pregătite în Universitățile noastre din cauza lipsei de mijloace, nu se va putea face niciodată acea refacere, economică și morală de care țara are absolută nevoie pentru a nu ajunge la ruină completă și la anarhie.

(Applauze pe băncile Partidului Țărănesc.)

Domnul dr. Jianu: Dar soluția imediată?

Domnul P. Bujor: Soluția imediată la bugetul viitor. Dacă ni se va promite că de la bugetul viitor se vor înzestra Universitățile cu cele necesare și pentru lucrul și pentru traiul studenților, atunci aceasta va fi soluția cea mai apropiată.

Domnul Simion Mândrescu: Domnilor deputați, în interpelarea în chestiunea mișcărilor studentești, pe care am avut onoarea să o adresez domnului ministru al instrucțiunii și pe care voi avea plăcerea să o dezvolt mâine înaintea d-voastre, mă voi ocupa pe larg și îmi voi fixa punctul meu de vedere în această chestiune.

Pentru astăzi mă mărginesc să relev o greșeală mare de neiertat, pe care o face domnul Stern și pe care a făcut-o cu bună știință.

Este aproape de mintea fiecăruia, că nici un om cu minte nu poate să se bucure de excese (*aplauze pe băncile majorității*), și că excesele le regretăm cu toții (*aplauze pe băncile majorității*).

Dar este o mare nedreptate – pentru mine ca om nu numai ca profesor și deputat român – e o mare nedreptate ce o face dl Stern, când toată vina acestor incidente regretabile în manifestarea unor sentimente explicabile, o aruncă în spinarea și în sarcina studențimei române. (*Aplauze prelungite pe băncile majorității*).

Domnul Dănescu: Aplaudă Lupule! (*Ilaritate*).

Domnul Simion Mândrescu: Cu toții știm că de la început au fost două tabere distincte și fiind tabere s-au putut face greșeli de o parte și de alta. Și dacă este să căutăm vinovații și să fim drepti, atunci îi putem găsi și de o parte și de alta; asta este dreptatea. (*Aplauze pe băncile majorității*).

Voi cerceta altă dată aceste lucruri, nu vreau să amintesc astăzi de cei cari au pornit încăerările la Cluj, ci voi aminti numai de ceea ce s-a petrecut ieri, nu mai departe, în Universitatea din București. Studențimea noastră universitară din București a fost cea mai calmă din toate universitățile din țară.

Voci: Așa este.

Domnul Simion Mândrescu: Și pentru că ea e mai departe de ceea ce ne doare așa de mult pe toți, de ceea ce există la alte universități într-o măsură prea mare...

Domnul dr. Lupu: Ce este aceea care vă doare pe toți?

Domnul Simion Mândrescu: Vei afla mâine. Ne doare că domnul dr. Lupu într-o chestiune așa de delicată națională, nu se astâmpără... (*Aplauze pe băncile majorității*).

Domnul dr. Lupu: D-le Mândrescu eu nu cunosc... decât cetățeni români, nu cunosc deosebire de confesiuni. Prin urmare, te rog precizează ce te doare. (*Zgomot*).

Domnul Simion Mândrescu: Ce mă doare vei vedea mâine, când îmi voi dezvolta interpelarea.

Studențimea universitară din București a fost cea mai calmă și am fost în mijlocul ei, și au venit și ei la mine. Erau hotărâți ca oameni de ordine să-și reia în liniște cursurile și au și început. Ieri la intrarea în Universitate, spiritele fiind bine înțeles agitate, au dat peste grupuri compacte de studenți evrei veniți cu gândul de a strica această hotărâre, probabil, căci altfel nu-mi pot explica de ce studențimea română a ieșit de acolo așa cum nu se poate ieși decât din alte localuri, bătute și plini de sânge. Jurnalele au denaturat lucrurile și de aceea le restabilim.

Studentul Lungulescu din anul I de drept, a fost bătut cu bastonul și cu boxul în față și în cap și a venit de mi s-a plâns și m-a rugat să ridic

chestiunea înaintea dumneavoastră. Acestea sunt chestiuni regretabile. Prin urmare, greșeala mare pe care o face dl Stern, e de a arunca toată vina acestor excese numai în spinarea și în sarcina studențimii române. Și apoi mai răspund unei alte greșeli pe care o face și în interpelarea d-sale de rândul trecut intitulând pe cei cari manifestau exprimând un sentiment măreț național, huligani, după cum mai înainte îl numise pe domnul Cuza, expresiune care nu este permisă unui om cult și mai ales nu e permis să se pronunțe asemenea cuvinte în Parlament.

Domnul Stern caută să explice această mișcare studențească ca o pornire venită de la Iași, de la huliganul Cuza. Doamne Dumnezeule domnilor, dar este posibil o asemenea falsificare (*domnul dr. Lupu își face cruce*). Nu-ți face cruce, domnule doctor Lupu, sau mai bine faci că-ți faci cruce căci altfel m-ai face să bănuiesc că în dosul numelui d-tale de Lupu se ascunde un Wolf oarecare. (*Aplauze, râsete*).

Nu domnilor, un sentiment pe care îl împărtășește o studențime românească întreagă nu poate ieși de la un singur om. El se naște dintr-un sentiment general românesc. (*Aplauze*).

E o îngrijorare de viitorul cultural al nostru. De starea intelectualității noastre și mâine voi explica toate acestea. (*Aplauze*).

Domnul dr. N. Lupu: Aceasta voiam (*aplauzele majorității*) ca să știm unde e autorul.

Domnul S. Mândrescu: Merg mai departe: Domnul Bujor a încercat să ne dea rețete. Eu respect rețetele date de colegi pentru că știu că sunt cu sufletul printre studențime chiar dacă altă dată merg și pe alte căi. Dar eu în locul Domniei sale aș fi dat o altă rețetă.

Aș fi rugat pe domnul Stern, ca împreună cu ai Domniei sale, să intervină pe lângă studenții evrei să se pună de acord cu sentimentele noastre și cu studenții noștri și să nu mai provoace (*aplauze*) după cum noi vom interveni pe lângă studenții noștri să se pună de acord cu interesele generale ale țării. (*Aplauze, zgomot, întreruperi*).

Și aș mai fi dat o rețetă, ca domnul Stern în bună înțelegere cu domnul Bujor și cu ceilalți să roage pe domnul Borcea și alți țărâniști, să nu se mai amestece acolo unde nu trebuie să se amestece. (*Aplauze prelungite*).

Domnul M. G. Orleanu: Domnul Moldovan are cuvântul.

Domnul Leonte Moldovan: Domnilor deputați, nu m-am urcat la această tribună ca să aduc învinuiri, ci am venit să fac anumite constatări. În rândul trecut, când domnul doctor Stern a luat cuvântul pentru anumite excese studențești din trecut, nu am voit să iau cuvântul, nu am voit să mă amestec într-o discuție care privea, mi se părea mie, o mișcare pur studențească. Dacă totuși astăzi iau cuvântul, este pentru că am convingerea că alături de mișcarea studențească mai este și o altă mișcare cu caracter politic.

Domnilor deputați, este adevărat că ori s-au întâmplat din nou excese la Universitatea din București, excese pe cari noi toți le-am regretat și pot să-l asigur pe colegul nostru, doctorul Lupu, că înainte de Crăciun am căutat personal, împreună cu domnul doctor Angelescu, ministrul instrucțiunii, să stăm de vorbă cu reprezentanții anumitor universități din țară, ca să găsim posibilitatea de a înlătura orice excese, orice dezordine, orice

neînțelegeri. Așa că în chip individual am căutat să dau concursul pentru a evita pe viitor asemenea regretabile excese.

N-am reușit, sau nu s-a putut reuși.

Dar, domnilor, ieri nu au fost numai bătăile de la Universitate cari au fost de toată lumea de bună credință regretate, dar ori s-a produs o solidarizare a întregii populațiuni evreiești din orașul acesta alături de studențime, și mișcarea în loc să rămână îngrădită în marginele Universității, ea s-a întins în tot orașul București. Și ieri și astăzi prăvăliile cetățenilor noștri din oraș au rămas închise.

Iată ce m-a făcut pe mine să mă urc la această tribună. Se cere de la noi calm, se cere de la noi îngăduială, se cere de la noi prudență, dar dacă se cer toate acestea, să nu ni se ceară ca să tolerăm și provocațiunile. (*Aplauze prelungite*).

Domnul dr. N. Lupu: Iar hoțul de păgubaș.

Voci: Jos, jos, Wolf.

Domnul Leonte Moldovan: Eu am ascultat pe doctorul Stern în dezvoltarea interpelării sale astăzi, l-am ascultat într-un moment când, cuprins de elan, vorbea de un viitor fericit al acestei țări, la care să contribuie toți cetățenii de orice confesiune din această țară și am zis: Da, este o vorbă cuminte, cu o singură condiție ca ea să vină din fundul inimei și să fie sinceră. (*Aplauze*).

Dar, domnilor, întreb: ca să fie sinceră, nu trebuie să fie numai pe buze, ci trebuie să fie tradusă în fapte și să-mi răspundă doctorul Stern, ce măsuri a luat ca să împiedice aceste demonstrațiuni a cetățenilor civili, în contra taberei românești ca să o numesc așa, cari se fac prin închiderea prăvăliilor 2 zile consecutive?

Când în 1919 s-a publicat decretele legi prin cari se dădea încetățenire tuturor evreilor din țară, am scris în ziarul nostru din Brăila: Acuma sunteți chemați să colaborați la mărirea acestei țări, învățați să faceți politică fiindcă sunteți noi veniți în tabăra politică, ca să faceți politică reală pentru țara aceasta, trebuie să nu mai stați în organizațiile voastre pe cari le aveți înaintea, nu mai este nevoie, nu mai este necesar pentru voi ca să aveți societăți, sau alte instituțiuni, cari vă garantau atunci, dar cari sunt absolut de prisos acum; veniți cu dragă inimă la noi, intrați în orice partid politic veți voi, luptați cu toții umăr la umăr cu noi, pentru a rezolva toate problemele câte apară pe umerii acestei țări.

N-ați făcut, sau nu s-a făcut. Rău a făcut. Au trecut 4 ani de atunci, dar evreii n-au învățat să facă politică, sau dacă fac politică nu o fac pentru rezolvarea nevoilor și greutăților noastre, ci pentru apăsarea și mărirea acestor greutăți. (*Aplauze*).

Dar, domnilor, să venim la chestiunea studențească. Rău se face, și aceasta este a nu studia o problemă în fundamentul ei când se zice că un singur om, Cuza de la Iași, poate să miște pe toată suprafața României întregite populația studențească de la toate universitățile.

Nu poate să fie un om care duce această mișcare. Trebuie să fie o cauză mai generală care mână la excese această studențime românească? Și să-mi îngăduiți să vă spun.

Am întrebat câțiva colegi, profesori universitari, cari mi-au dat ceva date. Și iată: se găsesc la Universitatea din Iași, la Electrotehnică 80% evrei, și numai 20% de alte confesiuni, ca să nu zic naționalități; 60% la Medicină, 40% la Drept, 20-30% la Litere, și 65-75% la Liceul Național din Iași; iar la Cernăuți, din 1.300 de studenți sunt 300 români, 150 de alte naționalități, iar restul evrei. Acuma, d-lor, nu sunt eu, și proporția pe care vă o spun aci este aceeași la Cluj, nu cunosc pe cea din București, încă odată repet, nu sunt eu acela care să vin și să zic că evreii n-au drept câtă vreme sunt cetățeni ai acestei țări.

Dar îngăduiți-mi să întreb un lucru: Acești români, 13 milioane de români în această țară, când se văd ei micșorați la un procentaj foarte redus, n-au dreptul cel puțin să fie măhniiți, și noi de aci nu avem dreptul, reprezentanții acestei țări, să ridicăm cuvântul și să cerem măsuri ca în aceeași proporție să se dea și românilor satisfacția cuvenită? (*Aplauze*).

Războiul a produs multe greutăți. La alții au produs și multe bunătăți. Noi am luptat pe front, ziceți că au luptat și evrei, foarte bine, în proporție mai redusă, fiindcă erau și în număr mai redus.

Dar este incontestabil că, din punct de vedere al pregătirii economice, ei au fost totdeauna și astăzi sunt superiori nouă. Și atunci ce se întâmplă? Mai bine dotați materialmente, au intrat, fiindcă au avut posibilitatea bănească, în universități la toate facultățile și s-au văzut atunci ai noștri, aceia cari au păstrat această țară din vechime, aceia cari au mărit acum această țară prin atâta sânge vărsat, s-au văzut strămtorați cum s-a văzut odată strămtorat nu știu care animal de un oarecare animal pe care l-a primit în groapă.

Ei! Cel puțin lăsați tineretului nostru dreptul de a fi măhnit și dreptul de a se gândi la viitorul său. (*Aplauze*).

Domnul dr. N. Lupu: Așa se așează viitorul țării cu lucruri de astea?

Domnul Leonte Moldovan: Viitorul acestei țări este în mâna acelei tinerimi și ea o va ține, căci noi ne vom duce. (*Aplauze*).

Și dacă d-voastră, conștienți și de bună credință, vă preocupați de viitorul acestei țări, trebuie să vă puneți umăr la umăr toți acei de bună credință și să fii și d-ta de bună credință domnule Lupu dacă vrei să faci un serviciu țării. (*Zgomot, intreruperi*).

Domnilor, problema este prin urmare mult mai largă și mult mai generală. Nu este vorba de a împiedica o bătaie în universitate, este vorba de a se apropia două suflete, este vorba de a apropia sufletul evreiesc de sufletul nostru pentru ca împreună să putem colabora la mărirea acestei țări, dar pentru aceasta, domnule dr. Lupu, să fii de mai multă bună credință, decât ești.

Domnul dr. N. Lupu: Măcar de ai avea d-ta jumătate din buna mea credință!

Domnul Leonte Moldovan: Domnule doctor, eu iau act de buna d-voastră credință, dar trebuie să constat ca numai buna credință nu ajută la nimic, când e lipsită de tact pentru a o realiza.

Domnilor, treceți peste gândul dumneavoastră de fiecare zi, treceți peste gândul de partid din fiecare moment și căutați de vă puneți la lucru,

pentru ideile mai generale decât acelea cari privesc imediata necesitate a partidului dumneavoastră.

Domnilor, ajung la o ultimă chestiune. Domnul dr. Stern în comunicarea pe care a dezvoltat-o adineaori, făcea învinovățiri guvernului că nu ia măsuri să astâmpere pe studenți.

Domnilor, e adevărat că guvernul a făcut tot posibilul ca să aducă pacea și poate că ar fi reușit, dacă intențiile lui n-ar fi fost sabotate dintr-o altă parte. Dar aş întreba pe domnul dr. Stern, de ce nu a cerut guvernului ca să ia drastice măsuri ca populația evreiască civilă să-și deschidă imediat prăvăliile, pentru ca ea să dea cel dintâi semnalul că dorește să trăiască cu noi în liniște, să colaboreze cu noi, ca împreună să reușim de a împăca cele două tabere studențești.

Până atunci, aş cere un lucru, ca populația civilă să nu demonstreze alături de studenții evrei, ci să caute prin mijloace de cumințenie și mijloace de prevedere, să dea concurs tuturor organelor, cari pot să aducă liniște în această țară și numai atunci vor fi făcut o operă cuminte.

Până atunci, domnilor, să mă iertați, dacă protestez în contra tuturor demonstrațiilor ce s-au făcut în contra mișcărilor studențești, pe cari repet, dacă din punct de vedere al exceselor le condamn, din punct de vedere al nevoilor de cultură al neamului românesc, trebuie să fie satisfăcute, fiindcă nu cred că mii de studenți se mișcă de hatârul cuiva, ci numai de nevoile lor.

Atâta aveam de zis, și rog acum și pe domnul ministru al instrucției, cu care am avut onoarea să vorbesc înainte de Crăciun, să binevoiască a face toate eforturile necesare ca să înmulțească căminele, să înmulțească cantinele, să înmulțească bursele, să doteze laboratoarele și celelalte instituțiuni de cultură și în aceeași proporție numerică, să dea satisfacție elementului românesc. (*Aplauze*).

Domnul M. G. Orleanu, președinte: Domnul ministru al instrucțiunii are cuvântul.

Domnul dr. C. Angelescu, ministrul instrucțiunii: Domnilor deputați, să-mi dați voie să încep cu ultimele cuvinte ale domnului dr. Stern. Domnia sa spunea că dacă declarațiunile făcute atât de domnul prim-ministru, cât și de noi ceilalți miniștri, acum două luni, că vom căuta să împiedicăm mișcarea studențească și tulburările cari s-au manifestat la universități nu au corespuns realității faptelor.

Domnilor, am făcut tot ce este omeneste posibil, am aci înaintea mea acest dosar cu documente pe care voiesc să vi-l cetesc și veți vedea că ne-am preocupat de aproape de această chestiune și am făcut tot ce era posibil să se facă.

Domnilor, înainte de vacanță, am chemat la București pe toți rectorii și pe toți decanii de la facultățile noastre și am avut cu ei o convorbire foarte lungă și ne-am sfătuit împreună asupra măsurilor cari trebuiau luate ca să împiedicăm aceste manifestări, aceste turburări, cari desigur fac rău și culturi naționale și fac rău și țării noastre.

Și, domnilor, au venit la București toți decanii – și regret, că domnul Borcea, care era decan al Facultății de Științe, d-sa nu a venit.

Domnilor, iată, am aici comunicatul rectorilor și decanilor. Ei au emis părerea următoare – nu vă cetesc întreg comunicatul, ca să nu vă obosesc, vă cetesc numai punctele principale – au emis părerea ca să se revizuiască toate înscrierile făcute la facultăți și toți aceia cari se vor găsi în neregulă cu înscrierile, să fie eliminați.

Un alt punct important pe care l-au cerut studenții noștri și pe care l-au adoptat rectorii și decanii a fost ca toți studenții străini cari au venit din Galiția, din Polonia, din Ungaria să nu mai fie primiți la universitățile noastre, căci cei mai mulți nu au actele lor în regulă. S-a admis deci și acest punct.

Au mai cerut, domnilor, studenții, ca bursele cari se dau în străinătate precum și valuta care se dă acestor studenți, să fie examinate de aproape, căci trebuie să știți, că anul trecut s-a dat valută pentru 68.000.000 lei în străinătate la studenții cari făceau nu numai studii cari nu se fac în țară, dar făceau dreptul, științele, literale sau medicina, studii cari se puteau face și aci la noi în țară.

Toate acestea s-au revizuit anul acesta de o comisiune la Ministerul de Finanțe și s-a suprimat valuta tuturor studenților cari erau în această categorie.

Va să zică și acest punct a fost rezolvat de către decani și rectori.

Erau însă, domnilor, puncte pe cari nici decanii, nici rectorii, nici noi, nu puteam să le admitem. Unul din aceste puncte era acel faimos „*numerus clausus*“ de importatiune străină, de importatiune ungurească, pe care nimeni nu poate să-l admită. Nici un om, care are răspundere și dă seama de marile interese ale țării, nu poate să admită acest „*numerus clausus*“. (Aplauze).

Domnul dr. N. Lupu: Ați aplaudat pe domnul Moldoveanu, care aproba „*numerus clausus*“ și acum aplaudați pe domnul ministru.

Domnul V. Madgearu: Sunt două grupuri, unul mai mic aici și unul mai mare acolo.

Domnul I. G. Duca, ministrul de externe: În această chestiune sunt alții cu două fețe.

Domnul dr. C. Angelescu, ministrul instrucțiunii: Ca să vedeți și d-voastră că și studenții sunt până la oarecare punct de altă părere, acum este faptul că ei au revenit asupra acestui punct, au renunțat la „*numerus clausus*“ pentru anul acesta și voiesc să se aplice „*numerus clausus*“ numai de la toamna viitoare.

Încă odată declar: nu se poate admite „*numerus clausus*“. Putem să eliminăm pe acei cari sunt înscriși în mod neregulat – și sunt mulți – la universitățile noastre. Putem să eliminăm pe străinii de cari vă vorbeam adineauri, dar nu se poate face – și am spus studenților cari au venit la mine – deosebire între cetățenii aceleiași țări. (Aplauze).

Domnilor, eu am mai decis cu decanii și rectorii ca să se intervină să se trimită cadavre de evrei la facultățile noastre de medicină; am intervenit și personal pe lângă secretarul Uniunii izraelite, am intervenit pe lângă domnul Bercovici care este președintele Societății Sacre. Din nenorocire, domnilor, și trebuie să o spun cu regret, până acum nu au trimis. Aceasta este o mare greșeală, căci înlesnea foarte mult rezolvarea chestiunii.

Iată acum, domnilor, cum se termină comunicatul rectorilor și decanilor:

„Autoritatea universitară reprezentată prin decani, rectori și Senatul universitar, ferm hotărât de a menține ordinea și disciplina dintre studenți, în Universitate și în afară, va aplica cu toată rigoarea legile, regulamentele și dispozițiunile relative la penalitățile de aplicat acelor studenți cari vor încerca să turbure mersul normal al învățământului“.

Am comunicat câteva zile în urmă, la 18 ianuarie, decanilor, prin această adresă pe care o am aci, ca să aducă la îndeplinire ceea ce s-a stabilit în conferința care a avut loc la Ministerul Instrucțiunii. Am aci această comunicare, este inutil ca să o mai citesc.

Dar, zicea adineauri domnul dr. Stern, că nu am făcut lucru mare, că nu am făcut ceea ce trebuia.

Domnul dr. N. Lupu: Eu vă spun că în politică se judecă după rezultate, și dacă d-ta, după toate efortările, nu ai putut să faci decât lucruri atât de neînsemnate, trebuie să pleci de acolo.

Domnul I. G. Duca, ministrul de externe: Am să-ți reamintesc această formulă.

Domnul dr. C. Angelescu, ministrul instrucțiunii: Domnilor, eu ca ministru al instrucțiunii trebuie să mă țin de legile și regulamentele cari le am la minister. Iată ce spune această lege: „Pedepsele studenților se vor putea aplica de decani, rectori sau Senatul universitar, după regula stabilită prin regulamentul de ordine și disciplină“.

Va să zică rămâne acest punct, în ceea ce privește interiorul Universității, că ministrul instrucțiunii, în puterea acestei legi, nu are dreptul să se amestece în Universitate, pentru că autonomia universitară îl împiedică să intervină direct. Rectorii împreună cu Senatul universitar sunt aceia cari trebuie să ia măsuri. Mai mult decât atât, iată ce spune art. 65: „Pentru abaterile comise în afară de cuprinsul Universității, de către studenți, aceste pedepse vor putea fi aplicate și de ministru, însă luându-se avizul Senatului universitar“.

Va să zică chiar turburările din afară, nu pot fi pedepsite de mine fără avizul Senatului universitar, nu am dreptul să pedepsesc un singur student pentru turburări din afară, fără să cer prealabil acest aviz. Pentru ce v-am citit acestea? Pentru ca să vă arăt că autonomia universitară nu-mi dă dreptul să intervin decât numai prin Senatul universitar și prin rectorii și decanii facultăților.

Ori, domnilor, am aicea un teanc de telegrame de la 18 ianuarie și până astăzi. Din ele se poate vedea ce am făcut. La 18 ianuarie, înainte de a se deschide Universitatea, am trimis următoarea telegramă rectorilor:

„Rog luați măsurile cele mai energice pentru ca Universitatea să se deschidă în liniște și cursurile să poată fi urmate de toți studenții, contra acelor cari turbură ordinea procedați cu toată rigoarea“.

A doua telegramă tot la 18 ianuarie, trimisă rectorilor:

„Urmând a se deschide cursurile universitare, rugăm să binevoiți a aduce la îndeplinire deciziunile consfătuirii rectorilor și decanilor.

Constituiți urgent comisiunile pentru cercetarea înscrierilor în facultăți și cari să studieze situația generală a studenților, interveniți pentru soluționarea chestiunii cadavrelor.

Rugăm ca împreună cu Senatul să luați măsurile cele mai energice pentru ca cursurile să se facă în liniște cu toți studenții.

Contra celor ce turbură ordinea înăuntru și afara Universității, veți aplica cu cea mai mare rigoare sancțiunile prevăzute de legi și regulamente“.

Iată o altă telegramă adresată către toți rectorii Universităților, la 20 ianuarie:

„Ca completarea telegramelor anterioare: Luați măsurile cele mai energice pentru ca la deschiderea Universității cursurile să urmeze în liniște cu toți studenții. Ministerul nu poate admite să se reînnoiască turburările, deci se impun măsuri riguroase contra tuturor acelor cari turbură ordinea.

Puneți în vedere studenților gravitatea consecințelor ce pot avea pentru ei măsurile pe cari vom fi forțați să le luăm“.

Vedeți, prin urmare, domnilor, că am făcut tot ce e posibil, ca ministru, rămânând ca Senatul universitar și rectorii, cari sunt chemați să aplice legea, să ia măsuri în Universitate și afară din Universitate.

Iată o altă telegramă adresată domnului Iacobovici:

„Rog afișați la toate facultățile măsurile ce veți fi obligați a lua în caz de turburări și arătați studenților urmările grave la care se expun“.

Domnul dr. N. Lupu: Vă credem, domnule ministru, nu mai aveți nevoie să le citiți pe celelalte.

Domnul I. G. Duca, ministrul de externe: Nu ești numai d-ta domnule Lupu, în țara aceasta, ci trebuie lămurită toată lumea.

Domnul dr. C. Angelescu, ministrul instrucțiunii: Mai mult decât atât, mi s-a spus că sunt antisemit.

Eu, domnilor, nu sunt nici antisemit, nici filosemit, ci sunt român înaintea de toate.

Domnul dr. N. Lupu: Nu numai că ești român, dar ești unul dintre cei mai bogați români. (*Mare ilaritate*).

Domnul dr. C. Angelescu, ministrul instrucțiunii: Vă pare rău de aceasta?

Domnul dr. I. Jianu: Dumneata ești unul din românii cei mai bogați în sentimente românești.

Domnul dr. C. Angelescu, ministrul instrucțiunii: Iată altă telegramă, adresată la toți rectorii.

Domnul dr. N. Lupu: Nu mai citiți, domnule ministru, căci vă credem că ați trimis telegrame.

Domnul I. G. Duca, ministrul de externe: Este util să se lămurească opinia publică.

Domnul dr. N. Lupu: Domnule Duca, dumneata dacă ai fi în locul domnului Angelescu, ai citi toate aceste telegrame? De ce vrei să compromiți astfel pe colegul dumitale?

Domnul I. G. Duca, ministrul de externe: Vă rog lăsați asemenea intrigi, cari sunt și ridicole.

Domnul dr. C. Angelescu, ministrul instrucțiunii: Mai citesc o singură telegramă.

Voci: Toate, toate.

Domnul dr. N. Lupu (părăsind incinta): Când vei termina cu telegramele vii și eu înapoi.

Voci: Fugi de adevăr.

Domnul dr. C. Angelescu, ministrul instrucțiunii: Domnilor, domnul Bujor, adineaurea m-a acuzat că nu am făcut ceea ce trebuia.

Aveam datoria să arăt înaintea d-voastră că am făcut tot ce omenește era posibil, cum ziceam și la începutul cuvântării mele.

Nu vă mai citesc celelalte telegrame, toate sunt în același sens; am invitat rectorii să ia măsurile pe cari legea învățământului și autonomia universitară îi obligă să ia în aceste cazuri.

Prin urmare, vedeți că am făcut ca ministru tot ce este posibil pentru a interveni acolo unde trebuia, adică la Senatul universitar și la rectori, ca ei să ia măsurile cele mai energice, pentru ca toți studenții să fie primiți la Universitate și pentru ca măsuri să fie luate în contra acelora ce turbură liniștea.

Zicea adineaurea domnul Bujor, că soluțiunea acestor manifestațiuni și tulburări ar depinde în prima linie de dotarea Universităților noastre. Așa este.

Și eu sunt în această privință de părerea domnului Bujor.

Universitățile noastre lasă foarte mult de dorit.

Universitățile din București și Iași abia ajungeau pentru România veche dinainte de război, așa că astăzi sunt absolut insuficiente ca clădiri, căminuri, laboratorii anexe etc. și dotarea lor trebuie să ne preocupe în prima linie și m-am preocupat. Să nu creadă domnul Bujor că am așteptat să vină dumnealui la această tribună ca să iau măsurile necesare. (*Aplauze*). Are probă domnul Bujor că m-am preocupat de aproape de chestiunea învățământului. Domnia sa știe că am colindat întreaga țară, silindu-mă ca în fiecare comună să clădească câte o școală. (*Aplauze prelungite*).

(*Domnul dr. Lupu întrerupe*)

Domnule Lupu, de ce să nu o spui, nu zic că le-am făcut eu, le-au făcut țaranii, eu am dat numai impulsivitatea necesară, ca român am crezut că este de datoria mea, ca să colind țara și să nu stau pe acest fotoliu fără ca să fac nimic. (*Aplauze, strigăte de brave*)

Domnul dr. N. Lupu: Domnule ministru, când vă adresați mie, dați-mi voie să vă răspund două cuvinte. (*Zgomot, întreruperi*)

Domnul dr. C. Angelescu, ministrul instrucțiunii: Domnule Lupu, îmi veți răspunde pe urmă.

Domnul dr. N. Lupu: Constat că vă temeți de răspuns. (*Zgomot, întreruperi*)

Domnul dr. C. Angelescu, ministrul instrucțiunii: Ziceam, domnilor, că am căutat să dau o impulsivitate ca să se clădească cât mai multe școli în comunele rurale; căci dacă universitățile stau rău, apoi și învățământul primar stă foarte rău.

Voci: Mai rău!

Domnul dr. C. Angelescu, ministrul instrucțiunii: Într- adevăr, cum spuneți dumneavoastră, și mai rău! De aceea am căutat să dau o impulsie puternică în această direcțiune.

Dar, dumneavoastră, opoziția, negați din nenorocire acest lucru.

Însă, nu e mai puțin adevărat, că țărănimea a înțeles acest lucru și anul acesta a început să construiască două mii de școli. (*Strigăte de bravo, aplauze prelungite*).

Domnul dr. N. Lupu: Contribuțiile acestea date de țărani au fost silitе căci a venit țăranul să se plângă că jandarmul l-a silit. (*Zgomot, întreruperi*).

Domnul dr. C. Angelescu, ministrul instrucțiunii: Noi, oligarhiі din Partidul Liberal, am dat anul acesta 200.000.000 în lemne din pădurile statului numai pentru clădirile școlare. (*Aplauze prelungite, îndelung repetate*).

Domnul dr. N. Lupu: Constat că oligarhiі au dat din pădurile statului, iar nu din pădurile dumnealor. Domnilor oligarhi! Să dați din pădurile d-voastră, iar nu din ale statului. (*Zgomot, întreruperi, protestări*).

Domnul dr. C. Angelescu, ministrul instrucțiunii: Domnilor, țărănimea ne-a înțeles pe noi, pentru că a contribuit cu aproape un miliard de lei la construcțiunea acestor școli. (*Aplauze prelungite*).

Domnul dr. N. Lupu: Țărănimea a fost schingiuită ca să dea. (*Zgomot, întreruperi, protestări*).

Domnul dr. C. Angelescu, ministrul instrucțiunii: Domnilor, vedeți dar, că ne-am preocupat de cultura de la sate și puteți avea confiență în noi, că tot astfel ne vom preocupa și de cultura cealaltă universitară. (*Aplauze prelungite pe băncile majorității, zgomot, întreruperi, protestări pe băncile Partidului Țărănesc*).

Domnul dr. N. Lupu: Să vorbiți de capetele sparte ale studenților, nu vorbiți alături de drum, d-le ministru, vorbiți în chestiune. (*Zgomot, întreruperi, protestări pe băncile majorității*).

Domnul M. G. Orleanu, președinte: Fiecare răspunde așa cum înțelege, d-le Lupu și nu ai d-ta dreptul să-l întrerupi; iar eu nu am dreptul să fac censura nimănui decât numai atunci când depășește prescripțiunile regulamentului. (*Zgomot, întreruperi*).

Domnul dr. C. Angelescu, ministrul instrucțiunii: Noi ne dăm seama că trebuie să ridicăm cultura poporului nostru, că trebuie să dăm posibilitatea copiilor țăranului nostru să ajungă la licee, la școli normale și universitare. De aceea noi căutăm să facem în toate părțile internate, mai cu deosebire în teritoriile alipite, unde este așa de multă nevoie. (*Aplauze prelungite pe băncile majorității, zgomot, întreruperi pe băncile opoziției*).

Domnul dr. N. Lupu: Câte ai făcut?

Domnul dr. C. Angelescu, ministrul instrucțiunii: Am făcut internat la Făgăraș, facem internate la Cernăuți, la Timișoara, la Cluj și așa mai departe. Același lucru și pentru studenți. Noi am început la 1918-1919 să ajutăm pe studenți, făcând căminuri și cantine, am dat atunci când eram ministrul instrucțiunii câteva milioane pentru căminuri și cantine, anul acesta același lucru. Aveți un proiect de lege aci pe care mi se pare că-l veți vota mâine, prin care dau un milion studenților de la București, pentru căminuri. (*Aplauze pe băncile majorității*).

Va să zică, vedeți că ne preocupăm de această cultură de care vorbea adineauri domnul Bujor.

Mai mult decât atât, spunea d-sa că nu avem laboratorii. Așa este. Am intervenit și v-am mai spus încă odată la Ministerul de Finanțe, și mi-am promis că anul acesta îmi va da 200 milioane pentru școli. (*Aplauze pe băncile majorității*).

Chiar alaltăieri, domnul ministru de finanțe a declarat în plenul comisiei bugetare, că domnia sa, – și dumneavoastră erați acolo, ca să puteți să afirmați dacă este adevărat ceea ce spun eu.

Voci din majoritate: Așa este.

Domnul dr. C. Angelescu, ministrul instrucțiunii: A afirmat că două lucruri îl preocupă pe Domnia sa, în primul rând armata și apoi școala. (*Aplauze pe băncile majorității*).

Domnul dr. N. Lupu: Domnule președinte, nu vorbește în chestiunea turburărilor antisemite de ieri. (*Zgomot*).

Domnul dr. C. Angelescu, ministrul instrucțiunii: Sunt în chestiune, fiindcă domnul Bujor a vorbit de căminuri, de cantine etc.

Prin urmare, domnilor, dotația învățământului superior de care vorbea domnul Bujor adineauri, va fi un fapt împlinit, pentru că avem concursul domnului ministru de finanțe, cum vă spusei adineauri.

Dar, domnilor, trec acum la domnul Stern. Domnul Stern vorbea de uneltirile dascălilor din învățământul secundar; vorbea Domnia sa de cele petrecute la Huși, vorbea de asemenea de cele petrecute la Bârlad. Îmi pare rău că domnul Stern, care a avut dosarele aci câteva zile, nu le-a răsfoit să vadă că dacă sunt unele persoane cari trebuiesc pedepsite, sunt însă altele cari nu au nici o vină și între acestea este și domnul David, de care vorbeați dumneavoastră adineauri.

Domnul dr. N. Lupu: N-are nici o vină? Eu nu știu ce o fi în dosarele d-tale, dar atât domnul David, cât și domnul Zelea Codreanu, obligă pe școlari să vină la școală cu semnul svastica.

Domnul dr. C. Angelescu, ministrul instrucțiunii: Nu afirmați acest lucru, domnule Lupu. În ceea ce privește pe domnul David este absolut inexact. Cel puțin din dosarele pe care le am aci și din anchetele cari s-au făcut de doi inspecitori la Huși, nu reiese că domnul David ar fi făcut ceea ce spuneți dumneavoastră. În ceea ce privește pe domnul Zelea Codreanu el este dat în judecată, prin urmare de ce vă plângeți?

Domnul dr. N. Lupu: Trebuia să-l dai ca complice, iar nu pe unul să-l decorezi și pe celălalt să-l dai în judecată.

Domnul dr. C. Angelescu, ministrul instrucțiunii: Nu reiese din inspecțiunile făcute, că domnul David, care este un profesor eminent, ar fi întrucâtva vinovat, și fac apel la cei care sunt de la Huși să-mi spună dacă domnul David este un profesor eminent.

O voce: Da, da.

Domnul dr. C. Angelescu, ministrul instrucțiunii: Domnilor, în ce privește Bârladul s-a făcut de asemenea o anchetă de un inspector, căci mi s-a spus că sunt acolo 4 profesori cari au ținut cuvântări antisemite, și vor fi pedepsiți dacă au luat parte la întruniri cu caracter antisemit; își vor

primi pedeapsa pe care o va cere inspectorul care a fost trimis în fața locului o va propune.

Ș-a mai vorbit aici de domnul Stern, de „Dacia Nouă“, de acea gazetă unde de găsea un articol atât de grozav ca acela pe care l-a citit dl Stern aici. Domnul ministru de interne vă afirmă că această gazetă a fost confiscată și depusă la Parchet. Vedeți, prin urmare, noi ne-am făcut întreaga datorie.

O voce din majoritate: De ce nu se confiscă „Aurora“?

Domnul dr. C. Angelescu, ministrul instrucțiunii: Domnilor acum vreau să vă vorbesc de turburările care au avut loc ieri la Universitatea din București. Vi s-a arătat pe larg cele ce s-au petrecut ieri la Universitate. E inutil să mă întind mai mult în această privință înaintea d-voastră. Vina este, domnilor, trebuie s-o recunoaștem, și dintr-o parte și dintr-alta; dar poate că ieri vina a fost mai mult din partea studențimei evreiești, pentru că a venit cu ciomege.

Domnul dr. N. Lupu: Nu e adevărat.

Domnul dr. C. Angelescu, ministrul instrucțiunii: Dați-mi voie, am raportul rectorului Universității. Al domnului Valaori pe care-l învinuia așa de mult domnul Bujor ieri care și-a făcut cu prisosință datoria ori de câte ori l-am trimis. *(Aplauze prelungite).*

Domnia sa a căutat totdeauna să împace spiritele și nu s-a dus acolo ca să ațâțe spiritele cum spunea adineauri domnul Bujor. *(Aplauze prelungite).*

Și domnilor, imediat ce am văzut că se petrec aceste turburări, aceste neorânduiri la Universitate, am chemat pe prorector și l-am rugat să întrunească de urgență Senatul universitar pentru că e în căderea lui să ia măsurile necesare în interiorul Universității. Așa se spune în lege, și s-a convocat Senatul și ați citit desigur astăzi decizia pe care Senatul a dat-o ieri. S-au închis cursurile pentru 8 zile și s-au invitat studenții să intre în regulă pentru că nu admitem nici noi și nici Senatul universitar să se facă deosebire între studenți pentru că unii ar fi creștini și alții evrei. Toți trebuie să fie primiți deopotrivă la cursuri.

Domnul dr. N. Lupu: O să vă demascăm.

Domnul I. G. Duca, ministrul de externe: Avem noi să vă demascăm.

Domnul dr. C. Angelescu, ministrul instrucției: Primind domnilor adresa domnului rector astăzi, iată ce i-am răspuns:

„Domnule rector, ministerul a luat cunoștință. *(Citește)*

Și acum, domnilor în numele guvernului, am de făcut această declarațiune? În aceste rânduri pe cari vi le-am citit *(citește)* ... *(Aplauze prelungite).*

D. M. G. Orleanu, președinte: Domnul Mihalache are cuvântul.

Domnul I. Mihalache: Domnilor deputați, am luat cuvântul ca să arăt poziția Partidului Țărănesc față de agitațiile antisemite.

Personal, situația mea îmi este mult ușurată, din două împrejurări, întâi, ei trăiesc într-un județ unde nu există la sate și la oraș nici un evreu. Al doilea, experiența mea m-a învățat să prețuiesc în altfel de manifestări decât în declarațiuni și agitări pe la colțul stradelor, valoarea patriotismului și românismului. *(Aplauze pe băncile Partidului Țărănesc).*

Ca unul care trăiesc în județul Muscel, cunosc din propria mea experiență și din traiul de toate zilele că singura cale de a da rol precumpănitor elementului românesc în viața economică, în viața culturală și în viața politică, este munca pozitivă, iar nu agitația de stradă. (*Aplauze*).

Sunt convins că mai mult ar fi făcut vestitul agitator dl Cuza pentru cauza românească, întemeind într-o mahala o cooperativă care să facă concurență unui evreu, decât asmuțind pe studenți în contra evreilor, prin agitații sterpe neducând la alt rezultat decât la înăsprirea spiritelor între concetățenii acestei țări. (*Aplauze pe băncile Partidului Țărănesc*).

Domnul I. G. Duca, ministrul afacerilor străine: Are absolută dreptate.

Domnul I. Mihalache: Domnilor, este învederat că mișcările studențești cari au fost provocate, precum voi dovedi, s-au bazat pe o realitate: există un dezechilibru între numărul studenților evrei – și, în general, minoritari – și al studenților români.

E un fapt real. Dar domnilor, motivele nu sunt greu de văzut.

Mai întâi evreii trăiesc în orașe și, în special, în centrele unde sunt universități. În al doilea rând, și în legătură cu aceasta, viața, condițiile materiale de studiu, pentru elementul evreiesc sunt mult mai ușoare – și în general, pentru orașeni sunt mult mai ușoare – decât pentru țărani și în al treilea rând, elementul evreiesc este mai înstărit, în general, decât elementul românesc.

Dar domnilor, cine este răspunzător de această stare de lucruri? (*Aplauze pe băncile Partidului Țărănesc*).

Voci din majoritate: Guvernul! Guvernul! (*Ilaritate*)

Domnul I. Mihalache: Domnilor, eu n-am să ascund că în parte sunt și împrejurările pe care nu le-ar fi putut lecui nici un guvern, dar aceasta nu vă scapă de răspundere pe dumneavoastră care v-ați angajat în fața țării să lecuiți aceste nevoi. (*Aplauze pe băncile Partidului Țărănesc*).

Domnul I. G. Duca, ministrul afacerilor străine: Cer cuvântul.

Domnul I. Mihalache: Ați luat angajamentul solemn să ieftiniți traiul, să urcați valuta.

Voci: Ce are a face? Veniți la chestie.

Domnul I. Mihalache: Domnilor, sunt în chestiune fiindcă vinovatul a avut interes să producă o diversiune și vinovații sunteți dumneavoastră.

Dar bine domnilor, cine este vinovat că învățământul superior este astfel organizat, încât nu poate cuprinde întregul număr de studenți români și mai ales studenții de la țară?

Domnul Ștefan C. Ioan: Dar numai cel superior? Dar cel primar cum este?

Domnul I. Mihalache: Dar politica culturală pe care o cer aceste vremuri, este aceasta ca să pui 2.000 lei taxă la studenții cari vor să urmeze la laborator? (*Aplauze pe băncile țărăniste*).

Domnul dr. C. Angelescu, ministrul instrucțiunii: Vă dau cea mai formală dezmințire în această privință, faceți o afirmațiune care este absolut inexactă. Taxele în facultăți se pun de către consiliul facultăților, ori, nici o facultate nu are 2.000 lei taxă de laborator. Să-mi arătați o singură facultate. Cum vorbiți dumneavoastră de asemenea lucruri?

Domnul I. Mihalache: Domnule ministru, afirmațiunea mea este luată din gazeta „Cuvântul Studenților“, din articolul „Pentru ce se mișcă studenții“. Domnilor, să nu-mi vorbească dl ministru de localuri de școli primare făcute la țară, făcute de țărani, făcute exclusiv din inițiativa țăranilor. Laudele domnului ministru îmi amintesc fabula: „Musca la arat“.

„De unde vii, domnule ministru? Viu de la inaugurarea unei școli primare! Partidul Liberal înmulțește numărul localurilor de școală“ etc. Domnule ministru, care este politica bugetară, cari sunt sacrificiile bănești făcute de d-voastră în raport cu nevoile universităților?

Domnul dr. C. Angelescu, ministrul instrucțiunii: Anul acesta s-au dat aproape 300 milioane pentru școlile rurale (*aplauze prelungite pe băncile majorității*) și 100 milioane de primării și județe. (*Aplauze pe băncile majorității*).

Domnul I. Mihalache: Domnule ministru, nu stă în atențiunea mea să polemizez în această chestie cu dumneavoastră, fiindcă v-aș aduce aminte un singur fapt pozitiv: refuzul d-voastră personal de a da girul numai Casei Școalelor, unei comune Văleni Podgori din județul Muscel, care voia să contracteze un împrumut pentru a face un local de școală.

Domnul dr. C. Angelescu, ministrul instrucțiunii: Le-am dat bani. (*Aplauze prelungite; îndelungate strigăte de bravo*)

Domnul I. Mihalache: Declar că aș fi foarte plăcut impresionat de această dezmințire a domnului ministru, dacă pentru a-mi întoarce un cuvânt ar fi avut fericita inspirație ca în ultimul moment să fi făcut lucrul acesta.

Domnul dr. C. Angelescu, ministrul instrucțiunii: Voi proba înaintea Parlamentului că am dat bani și voi aduce petiția învățătorului de mulțumire.

Domnul I. Mihalache: Domnule ministru, iau act cu satisfacție... dar constat un lucru, această digresiune s-a produs prin faptul că dl ministru a pierdut șirul cuvintelor mele, fiindcă întreb, care e politica bugetară pe care a adoptat-o guvernul în ce privește învățământul superior ca să facă imposibile astfel agitațiile studențești? (*Zgomot, întreruperi*).

Domnul dr. C. Angelescu, ministrul instrucțiunii: Dumneavoastră știți că anul acesta facem pentru prima oară un buget. (*Aplauze*).

Domnul I. Mihalache: Domnule ministru, am ascultat toate măsurile ce le-ați luat de la începutul lui ianuarie până azi ca să potoliți mișcarea studențească și rezultatul este acesta. Că în vreme ce dumneavoastră dați circulări, și luați măsurile ce spuneți că s-au luat, tocmai atunci se pregăteau agitațiunile studențești și aceasta însemnează ori că nu ați pus degetul pe rană și n-ați aplicat medicamentul ce trebuiește, ori prin politica d-voastră nu faceți decât să întăriți aceste agitațiuni. (*Zgomot*).

Domnilor, răul de care suferă învățământul nostru întreg are o veche pricină politică mizerabilă a tuturor guvernelor oligarhice și dacă era o reacțiune de făcut din partea studenților, era aceea că pe lângă munca pozitivă – singura care se poate substitui definitiv elementul românesc elementelor minoritare, dar era și aceasta: să reacționeze împotriva moravurilor politice cari îngăduie ca bogătașul să se lăfăiască în avere iar studenții să sufere. (*Întreruperi*).

Când sunt atâția milionari în această țară, cari dacă ar fi atinși numai cu a cincizecea partea din avutul lor, ar putea să producă statului fonduri suficiente pentru învățământ în general, vedem că toate eforturile acestui guvern se îndreptează numai către scăparea acestor milionari, mulțumindu-se cu expediente, cu leacuri mărunte, cari în loc să vindece rana nu fac decât să o înrăutățească și mai mult.

Domnilor, în această stare de nesiguranță generală, de enervare, la care tremură toată lumea, nu este greu de văzut că studenții, în nemulțumirea lor, au găsit să se manifeste împotriva studenților evrei, socotindu-i pe aceștia vinovați, mai ales când s-au văzut îndemnați și de atmosfera politică care s-a descoperit pe deplin azi în acest Parlament. (*Protestări. Voci: Inexact*).

O voce: Poate că faceți aluzie la domnul Borcea.

Domnul I. Mihalache: Domnilor, nu cred că domnul Borcea să fi făcut lucrurile de cari a fost învinuit azi; dar nu am să merg până acolo încât să afirm că nici unul din membrii Partidului Țărănesc nu au căzut sau nu ar putea să cadă victimă acestui curent, fiindcă antisemitismul este o boală generală. Dar totmai de aceea există deosebirea dintre omul civilizat și cu răspundere de politicianul de rând. Pe acest resort, nu este cuminte să apeși mai ales în împrejurări de acestea, când numai concordia tuturor cetățenilor din țară mai poate să fie garanția noastră în împrejurările prin cari trece țara în momentul de față. Și aici este rătăcirea Partidului Liberal, având nevoie de o diversiune, având nevoie de un pretext pentru a împiedica manifestările de protest ale cetățenilor ce se pregătesc împotriva guvernului dumneavoastră; ați apăsât degetul pe acest resort al antisemitismului. Antisemitism la căminul studenților în litere se face de niște doamne din societatea înaltă, în strânsă legătură cu fruntașii Partidului Liberal; articolul care s-a cetit astăzi de dl Stern a fost scris în ziarul „Dacia Nouă”, scos de patru studenți săraci de la Cluj și a fost scris de un redactor al ziarului liberal „Înfrățirea”. Acestea sunt informațiuni culese la fața locului de profesorii universitari cari au cercetat cazul. dar bine știți, a apărut un ziar „Cuvântul Studențesc” știu din izvorul cel mai autorizat.

Voci: Care este acela?

Domnul I. Mihalache: Am aflat că acei studenți au cerut fonduri pentru întreținerea lui de la Ministerul de Interne.

Domnul general A. Văitoianu, ministrul de interne: Perfect adevărat, pentru studenții de aici, cari au venit și au cerut fonduri și cărora le-am refuzat. (*Aplauze pe băncile majorității*). Cu totul neadevărat este însă pentru ziarul „Dacia Nouă”. „Dacia Nouă” a fost confiscată și trimisă înaintea Parchetului pentru articolul pe care l-a scris.

Domnul I. Mihalache: Știu că ați refuzat aceste fonduri, aceasta nu vă scapă de răspundere (*mare ilaritate pe băncile majorității*), de răspunderea morală. Domnilor, vă rog păstrați-vă puțin cumpătul. Aș vrea și eu să-mi dați explicațiune psihologică: domnul ministru ia măsuri împotriva agitatorilor studenților și trimite pe unii la Parchet; și cu toate acestea studenții care conduc mișcarea au curajul să vină să-i ceară fonduri. (*Aplauze pe băncile Partidului Țărănesc*).

În privința explicațiunii acestui lucru, domnilor, dacă mai există vreo îndoială, atmosfera care s-a dezvoltat astăzi a spulberat această îndoială.

Eu sunt convins că dacă vreunul din zapacii domnului ministru de interne ar fi asistat la această adunare, la un colț, acolo, nu ar fi pus temei pe măsurile cari le-a luat el, ministru de interne, ci ar fi pus mai mult temei pe „Numerus clausus“, susținut de domnul Moldovan.

Și ar fi plecat convins că-și face datoria de bun român dacă ar tolera împrăștierea de manifeste provocatoare, cum s-a întâmplat cazul la Iași; manifeste împotriva evreilor au fost distribuite, dacă nu prin poliție, dar sub ochii administrației.

O voce: Aceasta este o minciună.

Domnul general A. Văitoianu, ministrul de interne: Vorbiți de zapcii d-voastră cari împrăștiu manifeste în grădina publică din Bârlad și pe cari i-am oprit.

Domnul dr. N. Lupu: Să-i numiți cari sunt?

O voce: I-a numit.

Domnul dr. N. Lupu: Aceia nu fac parte din Partidul Țărănesc. Sunt agenții domnului Cuza, părintele d-voastră moral.

Domnul general A. Văitoianu, ministrul de interne: Nu e adevărat, sunt agenții partidului d-voastră.

Domnul I. Mihalache: Scopul acestor agitațiuni dezvăluie precis ordinul scris al prefectului de la Muscel. Sub pretext că înlătură tulburări studentești, de fapt guvernul vrea să împiedice orice mișcare politică, iar când un deputat ia contact cu alegătorii, este arestat.

Domnul general A. Văitoianu, ministrul de interne: Vă rog să citiți ordinul dat de mine în această chestiune; veți vedea că se raportează exclusiv la campania antisemită, iar dumneata, domnule Mihalache, ești de rea credință astăzi; (*aplauze*) căci atunci când am spus că mâine sunt gata să-ți răspund la interpelarea pe care o pregăteai, mi-ai trimis răspuns că te mulțumești să-ți dau în scris ceva. (*Aplauze*).

Domnul dr. N. Lupu: S-a temut de dumneata. Aceasta este o îndrăzneală din partea d-tale, este un cinism. (*Zgomot, tumult*).

Ești patronul tuturor banditismelor și al urmelor ferate. (*Mare tumult, zgomot*).

Domnul M. G. Orleanu, președinte: Domnule dr. Lupu încă odată te chem la ordine. (*Aplauze*).

Domnul dr. N. Lupu: Este onoare pentru mine că pe asemenea chestiune să fiu chemat la ordine. (*Zgomot, tumult*).

Voci: La ordine! La ordine!

Domnul M. G. Orleanu, președinte: Cu învoirea Camerei trimit pe domnul dr. Lupu înaintea comisiei disciplinare. (*Aplauze prelungite*). Este o chestiune de bună cuviință elementară ca să respectăm persoana care vorbește. (*Aplauze prelungite*).

Domnul I. Mihalache: Domnule ministru, eu nu vă acuz pe d-voastră de credință, căci bănuiesc că v-au fost transmise greșit cele spuse de mine. Am spus că am cerut conform regulamentului răspunsul d-voastră în scris, că aștept acest răspuns în scris și după aceasta îmi voi dezvolta interpelarea.

Domnul general A. Văitoianu, ministrul de interne: Vă voi da acest răspuns și în scris și verbal.

Domnul dr. N. Lupu: Nu-mi convine să vorbesc cu acest domn.

În scris să dea răspunsul. (*Zgomot, mare tumult*).

Domnul I. Mihalache: Nu aveam de gând să insist asupra acestui lucru, căci voi reveni când voi dezvolta interpelarea. Domnul ministru m-a acuzat insultându-mă, că sunt de rea credință. Voi face dovada imediat că nu sunt de rea credință. Iată ordinul dumneavoastră telegrafic cu no. 1237 din 1922. „În vederea menținerii liniștei și siguranței vă facem cunoscut că nu veți îngădui nici o manifestație în cuprinsul aceluia județ și oraș.

Ministru de interne, General Văitoianu“.

E categoric.

Domnul general A. Văitoianu, ministrul de interne: Ceea ce se vorbește acolo este relativ la mișcările antisemite. (*Aplauze*).

Domnul I. Mihalache: Domnilor, gazeta „Cuvântul Studențesc“ care a apărut de curând, spulberă și ea ultima urmă de îndoială a rostului politic a manifestațiunilor studențești. Are un manifest către studențime și un articol de fond: „Ce vrem“. Acolo se parafrazează cuvântul domnului Cuza care în gazeta sa de la Iași spune: În aceste vremuri ne trebuie o Constituție românească și nu jidănească și datoria tuturor românilor este să ajute să treacă Constituția românească.

O voce: Este părerea personală a domnului Cuza.

Voci: Cuza este liberal?

Domnul I. Mihalache: Va să zică, primul număr al gazetei menite să explice mișcările studențești, în prima pagină nu vorbește nimic de revendicările pur studențești și vorbește exclusiv de concursul pe care trebuie să-l dea studenții (ca și orice român) în calitatea lor de cetățeni români guvernului, să facă o Constituție românească.

Domnilor, este neîndoios că o astfel de propagandă este nu numai cu efecte nule, dar aş putea să afirm că este o politică criminală. Tăria unității noastre naționale stă în forța noastră morală înăuntru, dar și în tratatele internaționale, cum este Tratatul de la Versailles. (*Aplauze pe băncile Partidului Țărănesc*). (*Întreruperi, zgomot pe băncile majorității*).

Domnilor, mă prinde mirarea asupra exclamațiilor voastre. Ei bine, domnilor, dacă noi luăm în serios acest tratat și îl considerăm ca un petec de hârtie, cum putem noi pretinde dușmanilor noștri să ia în serios acest tratat. (*Aplauze pe băncile Partidului Țărănesc*).

Este regretabil că tocmai în aceste împrejurări se zgândără toate patimile politice și toate resentimentele confesionale. D-lor, a fost pusă în picioare țara de curând că suntem atacați la hotare, că dușmanii noștri se mobilizează și a venit comisiunea interaliată și a spus, nu e adevărat. Din două una:

Ori nu este adevărat ce spune comisia interaliată, adică s-au mobilizat dușmanii noștri și atunci trebuie să ne gândim că comisiunea interaliată nu este o comisiune a generalului Văitoianu, trimisă să ancheteze pe zapciul de la Priboeni în cazul unui arestat oarecare. Această comisiune interaliată angajează onoarea aliaților noștri și dacă aliații noștri protejează pe dușmanii noștri și îi acoperă, acest lucru este în contra intereselor noastre și atunci care este situațiunea noastră politică externă în aceste împrejurări când avem nevoie de concursul aliaților noștri? (*Aplauze pe băncile Partidului Țărănesc*).

Ori, domnilor, e adevărat ce a spus comisia: nici o mobilizare. Atunci de ce guvernul înșeală țara și o neliniștește? Să zicem că este adevărat ce spune guvernul că dușmanul se mobilizează, că suntem în pragul războiului și atunci întreb: aceasta este oare politica cea mai cuminte în astfel de împrejurări, la care se adaugă marșul spre prăbușirea financiară și economică, să asmuți elementele acestei națiuni: unul împotriva altuia? Acum este momentul să provoci prin impunerea Constituțiunii nu numai toate partidele de opoziție, dar însăși masa largă a acestei țări, provinciile, întreaga Basarabie și Ardealul și pe deasupra să mai provoci tulburări interne pe chestiuni de confesiune și să faci din întreaga țară un vulcan gata de erupție?

Domnilor, v-ați jucat cu focul și pentru interese meschine de politică ați provocat mișcări studențești antisemite. Băgați de seamă, v-ați mai jucat odată la 1907 tot așa. S-a început cu mișcări antisemite, și au degenerat în răzcoalele țărănești. (*Aplauze pe băncile țărănești*).

Politica noastră e netă. Pentru asigurarea preponderenței elementului românesc nu există decât o cale: muncă pozitivă și curățirea parazitismului politic care face imposibilă dezvoltarea energiilor naționale ale acestei țări. (*Aplauze pe băncile țărănești*).

Voci: Intrați în chestiune.

Domnul I. Mihalache: Numai printr-o politică cinstită și largă față de toți cetățenii acestei țări, numai prin sinceritatea acestei politici ne vom putea impune în considerațiunea țărilor civilizate cu cari stăm în raport; a scrie una în tratate și a practica alta, este o politică nedemnă. Să mergem cu toții în mijlocul studențimii, să-i arătăm că este pe drum greșit și că împinge țara în prăpastie. Numai dând cuvântul de ordine între membrii partidului d-voastră, și punându-vă cu toții în calea acestor agitațiuni periculoase; numai printr-o politică largă bugetară cu fonduri suficiente pentru Universitate, numai prin suprimarea taxelor școlare, prin impozite speciale destinate învățământului, puse pe moșteniri și altele numai prin o nouă gospodărie politică și culturală, așa putem face ca elementul românesc să aibă toate înlesnirile și posibilitățile de a urma învățământul superior.

Numai aceasta e politica care poate să deschidă larg porțile învățământului superior elementului românesc de la sate și orașe. Numai așa putem să înlăturăm asperitățile cari fac să se încaiere în anume momente elemente cari nu pot trăi în bună frățietate. (*Aplauze prelungite pe băncile țărănești*).

Domnul M. Gh. Orleanu, președinte: Domnul ministru de externe are cuvântul. (*Aplauze îndelung prelungite*).

Domnul I. G. Duca, ministrul de externe: Sunt foarte recunoscător domnului Mihalache că a rostit acest discurs, fiindcă de ce nu îmi plăcea în dezbaterile de astăzi este că vedem că plutește deasupra discuțiilor noastre, ceea ce era în fond, dar ceea ce oratorii opoziției nu îndrăzneau să spună.

Dacă domnul Mihalache nu ar fi cerut cuvântul, l-aș fi cerut eu, fiindcă este necesar să se lămurească lucrurile și să ieșim din echivocul care s-a încercat să se creeze aici. Domnul Mihalache mi-a înlesnit foarte mult

sarcina, fiindcă ne-a dezvăluit care este realitatea în aceste dezbateri. Am să o spun eu în două cuvinte.

Domnilor, nu este vorba aci de agitațiunile de la Universitate – a răspuns colegul meu Angelescu foarte peremptoriu în această privință – este o manevră politică care se încearcă. Această manevră consistă în a zice: trebuie să zugrăvim Partidul Național Liberal și guvernul actual ca autorii agitațiunilor studențești pentru ca să creăm în jurul lor o atmosferă anumită.

O voce: Te pomenești că ne-am arestat tot noi! (*Ilaritate pe băncile țărănești*).

Domnul I. G. Duca, ministrul de externe: Și atunci a venit domnul Mihalache cu o suavitate delicioasă să ne explice că noi am provocat, am organizat aceste agitațiuni.

Domnule Mihalache, eu te-am ascultat și mi-am zis că argumentațiunea d-tale păcătuia dintr-o prea stranie lipsă de psihologie. Ei bine, domnule Mihalache, se poate să presupui d-ta și să vrei să dovedești țării că noi, cari ca orice guvern, avem nevoie și interes de liniște, că noi...

O voce: Aveți nevoie de diversiune. (*Zgomot, întreruperi*).

Altă voce: Lăsați-l să vorbească, va spune desigur o prostie! (*Ilaritate*).

O voce: Cel puțin sunt de bună credință!

Domnul I. G. Duca, ministrul de externe: Domnilor, este așa de evident că guvernul are nevoie de liniște, încât să vrei să dovedești contrariul, vă rog să-mi iertați cuvântul neparlamentar pe care am să-l spun, dar nu găsesc altul, este o fenomenală absurditate; căci este o fenomenală absurditate să închipui că noi, din senin, avem să zgândărim asemenea chestiuni, să provocăm astfel de agitațiuni, tocmai pentru a ne înlesni guvernarea. (*Ilaritate pe băncile majorității*).

Domnul dr. N. Lupu: Se cunoaște că ați fost la Lausanne domnule Duca! (*Zgomot, întreruperi, protestări*).

Domnul I. G. Duca, ministrul de externe: Să mă iertați, domnule Mihalache, dar susținând asemenea lucruri m-ai făcut pentru prima oară să mă îndoiesc de facultățile d-tale intelectuale. (*Ilaritate pe băncile majorității, protestări pe băncile opoziției*).

Domnul dr. N. Lupu: Noi ne îndoim de facultățile guvernului d-voastră. (*Zgomot, întreruperi, protestări*).

Domnul I. G. Duca, ministrul de externe: Orice ați voi să faceți, adevărul nu veți reuși să-l întunecați, și anume: că guvernul are o politică hotărâtă în sensul declarațiunilor făcute acum o lună și jumătate de la această tribună de domnul președinte al Consiliului: noi înțelegem în România Mare să fie un regim de deplină libertate și de frățască conviețuire între toți cetățenii țării, de orice naționalitate și confesiune ar fi. (*Aplauze prelungite*).

Iar ori de câte ori vor încerca cei interesați să facă agitațiuni, să se opună realizării acestei politici, noi îi vom împiedica așa cum este datoria oricărui guvern să o facă. (*Aplauze prelungite*).

Domnul dr. N. Lupu: De ce n-ai împiedicat acum spargerea capetelor? (*Zgomot, întreruperi*).

Domnul I. G. Duca, ministrul de externe: Dar a mai rezultat ceva prețios din dezbaterile actuale – și, de aceea, vă spunem că eram așa de recunoscător domnului Mihalache – din această dezbatere a reieșit lămurit atitudinea opoziției care caută să pescuiască în apă turbure. (*Zgomot, întreruperi, protestări pe băncile țărăniste*).

Domnul dr. N. Lupu: Pentru prima oară mă îndoiesc de abilitatea d-tale.

Domnul I. Mihalache: Pentru prima oară mă îndoiesc de facultățile d-voastră, domnule Duca.

O voce: D-voastră care aveți două politici. (*Zgomot, întreruperi*).

Domnul M. G. Orleanu, președinte: Ascultați pe domnul Duca.

Voci: Îl ascultăm așa după cum a fost ascultat și domnul Mihalache.

Domnul M. G. Orleanu, președinte: D-voastră trebuie să știți că domnul Mihalache nu ar fi avut dreptul să vorbească, dar guvernul a consimțit să-l lase să vorbească, fiindcă este șef al Partidului Țărănesc. (*Zgomot, întreruperi*).

Domnul I. G. Duca, ministrul de externe: Dumneavoastră aveți două politici: una pentru lumea din afară, prin care vreți să vă arătați apărătorii marilor principii de egalitate și de dreptate, iar alta dedesubt, pentru succesul acțiunii de opoziție care constă în a încuraja toate agitațiunile de orice natură ar fi ele... (*Zgomot, întreruperi, protestări*).

Domnul dr. N. Lupu: Să precizați. (*Zgomot, protestări*).

Domnul I. G. Duca, ministrul de externe: ... ca să creați astfel dificultăți guvernului. (*Aplauze prelungite*).

Voci de pe băncile țărăniștilor: Precizați.

Domnul I. G. Duca, ministrul de externe: Să precizez?

Cea mai bună dovadă este în însuși cuvintele domnului dr. Lupu de alaltăieri, care spunea că suntem la guvern numai pentru câteva zile. (*Ilaritate, aplauze ironice pe băncile Partidului Țărănist*).

Aceasta este atmosfera pe care să o creați, și n-are cineva decât să citească discursurile dumneavoastră, să urmărească acțiunea agenților dumneavoastră la sate, să răsfoiască zilnic gazeta oficială a partidului dumneavoastră, ca să vadă ce fel de opozițiune faceți și ce scopuri urmăriți. (*Aplauze*).

Și interesul dumneavoastră este atât de evident, încât degeaba cereți precizuni cu chitanțe la mână. Agitațiunea pe care ați anunțat-o de mult, o urmăriți cu stăruință. (*Aplauze*).

Dar vă zbuciumați în zadar, fiindcă vă repet ceea ce v-am spus și alaltăieri, oricari ar fi zvârcolirile dumneavoastră și oricât ați încerca să tulburați ordinea publică, noi suntem hotărâți s-o menținem și să ne facem până la capăt datoria față de țară și de neam.

Dezbaterile Adunării Deputaților, nr. 26, ședința din 31 ianuarie 1923, p. 663-675.

1923 februarie 27, București. Memoriu adresat de dr. Hans Otto Roth și dr. Hans Hedrich în numele Partidului parlamentar German către Ion I. C. Brătianu, președintele Consiliului de Miniștri, în legătură cu necesitatea garantării prin Constituție a unor drepturi și libertăți minorităților din România.

Herrn

Ministerpräsidenten Ion I. C. Brătianu

Hier

Herr Ministerpräsident!

Die Deutsche Parlamentspartei hat den Entwurf zur neuen Staatsverfassung mit grösster Sachlichkeit und Gewissenhaftigkeit geprüft. Die Schaffung einer eigenen Staatsverfassung hat unserer Ansicht nach den Sinn, die Grundzüge der allgemeinen Staatspolitik auf weite Sicht hin festzulegen und den Rahmen zu ziehen, innerhalb dessen sich die staatsbürgerlichen Freiheiten und die gesetzgeberische Tätigkeit des Parlamentes in der Zukunft zu bewegen haben. Zu diesen Grundfragen, die eine prinzipielle Lösung in der Verfassung zu finden haben, gehört unzweifelhaft auch die Frage des Rechtsschutzes der völkischen Minderheiten. Die geehrte Regierung weiss genau dass unsere Partei ihre politischen Forderungen nie überspannt sondern sie stets auf das Mindestmass beschränkt, das für unser Volk unbedingte Lebensnotwendigkeit darstellt. Leider müssen wir nach ruhiger und sachlicher Prüfung des Verfassungsentwurfes feststellen, dass seine Bestimmungen gar keine Bürgschaften für die politische Freiheit der völkischen Minderheiten und im Besonderen der Deutschen in Grossrumänien bieten. Es ist uns wiederholt vorgehalten worden, wir möchten unsere Politik mehr auf die freundschaftlichen Gefühle und die Duldsamkeit des rumänischen Volkes gründen, als auf den Buchstaben der Gesetze. Wir sind uns dessen wohl bewusst, dass Gesetzesbestimmungen tote Buchstaben bleiben, wenn der gute Wille und die anständige Gesinnung zu ihrer Durchführung fehlt. Es darf aber andererseits auch nicht übersehen werden, dass es sich bei der Schaffung der neuen Staatsverfassung um eine rein sachliche gesetzgeberische Tätigkeit handelt, bei der die Grundrechte des allgemeinen Staatslebens in juristische klar umschriebenen Leitsätzen zusammen zu fassen sind. Dazu Kommt, dass die Verfassung nicht ein für Kurze Zeit zu schaffendes Gesetz darstellt, sondern das Grundgesetz des staates, das über Generationen hinaus die Richtung der allgemeinen Staatspolitik bestimmt. Wer aber weiss, wie verschieden die Zusammensetzung der zukünftigen Regierungen nach Jahrzehnten aussehen kann und wie verschieden die Beweggründe sein können, von denen sich diese Regierungen bei der Auslegung und Anwendung der Staatsverfassung werden leiten lassen muss uns beipflichten, dass wir mit aller Kraft auf eine klare Fassung der Minderheitenrechte dringen müssen. Es ist unsere Gewissenspflicht, zu verlangen, dass das von uns vertretene Mindestmass von Freiheiten und Rechten der

völkischen Minderheiten in der Verfassung unzweideutige Aufnahme finde. Deswegen sind wir auch genötigt, Herrn Ministerpräsidenten die entschiedene Mitteilung zu machen, dass uns der vorliegende Verfassungsentwurf in seiner heutigen Form nicht befriedigt und wir im Falle der unveränderten Beibehaltung seines gegenwärtigen Textes nicht in der Lage sind, dem Entwurf unsere Zustimmung zu geben. Wir haben unsere Wünsche und Forderungen sowohl im Verfassungsausschuss wie auch in den Sektionen der Kammer und des Senates vorgebracht ohne aber auch nur in einem einzigen Falle einen Erfolg zu erzielen. Deswegen möchten wir die geehrte Regierung ersuchen, uns in den nächsten Tagen Gelegenheit zu geben, die uns bewegenden Fragen mit ihr in unmittelbarem Meinungs austausch zu besprechen. Sollten auch diese Beratungen ergebnislos sein, so würden wir uns allerdings genötigt sehen, den Verfassungsentwurf in der Vollsitzung des Reichstages zu bekämpfen und abzulehnen.

Wir haben nicht die Absicht, unsere Abänderungsvorschläge in dieser Denkschrift im Einzelnen zu begründen. Wir wollen auch nicht jede einzelne Bestimmung des Verfassungsentwurfes anführen, gegen die wir Stellung nehmen werden. Es genügt wohl, wenn wir in den folgenden Ausführungen kurz die grundsätzlichen Fragen des Minderheitenrechtes berühren, die in der Verfassung eine unzweideutige und klare Lösung finden müssen. Wir werden in der Aussprache mit der geehrten Regierung hoffentlich Gelegenheit finden unsere Bedenken auch gegen weitere Artikel des Verfassungsentwurfes zum Ausdruck zu bringen. Die Hauptfragen aber, die zum Mindestmass unserer Wünsche und Forderungen gehören, gestatten wir uns, der geehrten Regierung im Folgenden in knappen Ausführungen darzulegen:

1. Der Artikel 5 des Entwurfes behandelt die individuellen Grundfreiheiten der Staatsbürger. An Stelle des klaren Rechtsbegriffes „Staatsbürger“ gebraucht der Entwurf den seinem Charakter nach vollständig anders gearteten Begriff „Romäne“. Der Begriff „Romäne“ ist ein ausschliesslicher Rassenbegriff und kann keinesfalls als Rechtsbegriff in der Verfassung Anwendung finden, ohne dass diese Begriffsverwirrung zu verhängnisvollen Folgen in der Weiterentwicklung der allgemeinen Staatspolitik führen kann. Die Gleichstellung des Rassenbegriffs „Romäne“ mit dem klaren Rechtsbegriff des Staatsbürgers schliesst nach den Jahrzehntelangen Erfahrungen der ungarischen Politik eine ungeheuer Gefahr in sich. Wenn uns entgegengehalten wird, dass die politische Denkungsart des Rumänen tums anders sei, als die des Magyarentums, so würden wir doch mit Entschiedenheit darauf verweisen, dass bei der Kodifizierung der staatsbürgerlichen Grundrechte nicht Gefühle, sondern nur klare Begriffsbestimmungen ausschlaggebend sein können. Wir möchten in diesen zusammenhänge darauf verweisen, dass auch die neue tschechoslovakische Verfassung in den Paragraphen 128, 130, 131 und 132 ausdrücklich den klaren Rechtsbegriff des Staatsbürgers festgelegt hat. Dasselbe tut auch die neue Verfassung Polens und Jugoslawiens. Folgerichtig müsste natürlich nicht nur der Artikel 5 des Verfassungsentwurfes in dem von uns beantragten Sinne abgeändert werden, sondern es müssten auch sämtliche

weiteren Artikel des Verfassungsentwurfes, die den Begriff des Staatsbürgers enthalten, entsprechend abgeändert werden.

2. Der Artikel 21, jetzt 23 des Entwurfes behandelt die Frage der Gleichberechtigung der Kirchen. Wir haben keinen Einwand dagegen zu erheben, dass der griechisch-orthodoxen Kirche ein gewisser zeremonieller Vorrang in der im Entwurf umschriebenen Form zuerkannt werde. Dagegen müssen wir unter allen Umständen verlangen, dass die Autonomie unserer Kirchen, die in den alten ungarischen Staatsgesetzen wie auch in den noch älteren siebenbürgischen Landesgesetzen rechtlich tiefverankert ist, auch verfassungsmässig ausdrücklich anerkannt werde. Wir verlangen damit nicht die Zuerkennung eines neuen Rechtes, sondern nur die verfassungsmässige Bestätigung des heute gesetzlich zurechtbestehenden Zustandes. In der selben Weise ist die Frage der Aufrechterhaltung der Autonomie der Kirchen in der neuen Verfassung des jugoslawischen Staates im Artikel 12 gelöst worden.

3. Der Artikel 23, jetzt 25 des Entwurfes hat eine so allgemeine und unklare Fassung, dass wir uns damit keinesfalls zufrieden geben können. Die Sprachenfrage und Schulfrage bilden den empfindlichsten Teil des ganzen Minderheitsproblems. Die Verfassung muss daher nach dieser Richtung hin unbedingt klare und unzweideutige Bestimmungen enthalten. Zunächst verlangen wir auch in dieser Frage nur die verfassungsmässige Bestätigung und Anerkennung des heute gesetzlich zurechtbestehenden Zustandes. Wir wünschen, dass die Verfassung ausdrücklich die Bestimmung enthalte, dass die Kirchen auch weiter das Recht der Gründung und Erhaltung konfessioneller Schulen mit Öffentlichkeitsrecht besitzen. Es ist weiterhin unsere Pflicht, zu verlangen, dass den Kindern nichtromänischer Volkszugehörigkeit der Unterricht auch in den Staatsschulen in ihrer Muttersprache und durch Lehrer eigener Volkszugehörigkeit erteilt werde. Dieser Grundsatz der Minderheitspolitik ist in den Karlsburger Beschlüssen von der rumänischen Nationalversammlung in lapidarer Form niedergelegt worden.

4. Der Artikel 27, jetzt 30 des Entwurfes behandelt die Frage der Vereinigungsfreiheit. Wir wiederholen hier den schon im Verfassungsausschuss gestellten Antrag, dass die Vereinigungsfreiheit verfassungsmässig ausdrücklich auch auf nationaler und kirchlicher Grundlage gewährleistet werde. Es ist uns von Regierungsseite entgegengehalten worden, dass diese Forderung eine Selbstverständlichkeit enthalte, die in der Verfassung nicht noch besonderes zum Ausdruck gelangen müsse. Wenn dem so ist, so wird es der geehrten Regierung auch nicht schwer fallen diese Selbstverständlichkeit in der Verfassung mit Rücksicht auf unseren entschieden geäusserten Wunsch doch auch noch besonderes auszusprechen. Eine derartige Bestimmung würde eine der Hauptbürgschaften der national- und kulturpolitischen Freiheit der völkischen Minderheiten darstellen. Die Erfahrungen der Vergangenheit und auch der letzten 4 Jahre rumänischen Regiems machen es uns zur Pflicht, gerade diese Forderung mit besonderer Entschiedenheit zu vertreten.

5. Artikel 57 jetzt 65 und der Artikel 69 (neu) behandelt die Fragen des Wahlrechtes für Kammer und Senat. Es ist unser Wunsch, dass der

Wortlaut der alten Verfassung beibehalten werde und an Stelle der Vertretung der Minderheiten wieder der Grundsatz der proportionellen Vertretung gesetzt werde. Es ist wohl nicht notwendig diesen Antrag weitgehend zu begründen. Dieselbe Änderung des gegenwärtigen Entwurfes verlangen wir natürlich auch für die Vertretungskörper der örtlichen Verwaltung für die Bestimmungen des Artikels 106, jetzt 109.

6. Die Artikel 108, jetzt 111 und 109, jetzt 112 enthalten die Bestimmung das Steuern nur zu Gunsten des Staates, der Komitate, der Gemeinden und gewisser öffentlicher Einrichtungen ausgeworfen und eingehoben werden dürfen. Damit wird das alte Recht der siebenbürgischen Kirchen zur Erhaltung ihrer sozialen kulturellen und Wohltätigkeitseinrichtungen Steuern auszuwerfen und mit Hilfe der staatlichen Verwaltungsbehörden einzubeheben, aufgehoben und den Kirchen das stärkste Werkzeug zur Erfüllung ihrer Mission genommen. Wir müssen daher unbedingt verlangen, dass uns die neue Verfassung nicht eines unserer stärksten Rechte, dass wir bisher unbeschränkt ausüben und gebrauchen konnten, mit einem Federstrich beraube. Dieses Unrecht würde nicht nur uns, sondern auch die rumänischen Kirchen Siebenbürgens schwer treffen und verletzen.

7. Der Artikel 128 (neu) setzt die rumänische Sprache als Amtssprache des Staates fest, ohne über die Sprachenrechte der völkischen Minderheiten auch nur ein Wort zu verlieren. Das Recht der völkischen Minderheiten auf den freien Gebrauch ihrer Muttersprache gehört zu den ursprünglichsten Menschheitsrechten und ist in die selbe Linie zu stellen mit der Freiheit des Eigentums und der Sicherheit des persönlichen Lebens. In Ungarn hat das sogenannte Nationalitätengesetz die Sprachenrechte der völkischen Minderheiten im Einzelnen geregelt. Ebenso tut es die neue tschechoslovakische Verfassung, die auf Grund der ausdrücklichen Bestimmung des Artikel 128 der Verfassung das Geltungsgebiet der Staatsprache und der Sprache der völkischen Minderheiten für alle Zweige der Verwaltung und des Staatsdienstes genau abgrenzt. Ebenso haben auch mehrere rumänische politische Parteien sehr schöne Lösungen in ihren Verfassungsentwürfen für die Sprachenfrage der Minderheiten gefunden. Wir wollen auch in dieser Frage nicht eine eigene, von uns gepägte Formel in Vorschlag bringen, sondern uns die Lösung des Punktes 1 des Absatzes III der seinerzeit vom König und der damaligen Regierung in aller Form bestätigten Karlsburger Beschlüsse zu eigen machen. Es könnte daher als neuer Artikel 129 in der Verfassung folgende allgemeine Bestimmung aufnahme finden:

„Minoritățile etnice au deplină libertate națională și culturală. Fiecare popor se va instrui, administra și judeca în limba sa proprie, prin indivizi din sânul său și fiecare popor va primi drept de reprezentare în corpurile legiuitoare și la guvernarea țării în proporție cu numărul indivizilor ce-l alcătuiesc“.

Diese Formel, die ein integrierender Teil des Vereinigungsaktes des Siebenbürger Rumänentums mit dem Altreich ist und die Grundlage des freiwilligen Anschlusses sämtlicher Deutschen unseres Landes an Grossrumänien gebildet hat, berücksichtigt alle Beziehungen des Minderheits-

rechtes. Sie klingt nur die Prinzipien der Minderheitsrechte an und überlässt die Regelung der Einzelfragen der Spezialgesetzgebung.

In diesen sieben knappen Thesen haben wir die Hauptwünsche und forderungen zusammengefasst, die wir bei der Schaffung der neuen Staatsverfassung unbedingt erheben müssen. Die geehrte Regierung weiss, dass es nicht unsere Absicht ist der rumänischen Politik durch unsre Stellungnahme nach Aussen hin irgend welche Schwierigkeiten zu bereiten. Aber es ist andererseits auch unsere unausweichliche Pflicht, unsere Minderheitsrechte bei der Schaffung der neuen Verfassung mit aller Kraft zu verteidigen. Wir hoffen, dass uns die geehrte Regierung Gelegenheit geben wird, alle aufgeworfenen Fragen in unmittelbarem Meinungsaustausch zu beraten.

Empfangen Herr Ministerpräsident den Ausdruck unserer besonderen Hochachtung

Die Deutsche Parlamentspartei in Grossrumänien:

Abgeordneter Dr. Hans Hedrich

Schriftführer

Bukarest, den 27. Februar 1923

Abgeordneter Dr. Hans Otto Roth
Vorsitzender

Arhivele Statului Sibiu, colecția Brukenthal K₆-8, nr. 93.

Traducere

Domnului

Președinte al Consiliului de Miniștri, Ion I. C. Brătianu

Loco

Domnule Președinte al Consiliului de Miniștri!

Partidul Parlamentarilor Germani a examinat proiectul pentru noua constituție a țării cu cea mai mare obiectivitate și conștiinciozitate. Crearea unei constituții proprii are în opinia noastră menirea de a preciza principiile generale ale politicii de stat pentru o perspectivă lungă de timp și să fixeze cadrul în interiorul căruia să se asigure drepturile cetățenești și activitatea legislativă a Parlamentului. Printre problemele de bază, care trebuie să-și găsească o soluție principială în constituție, se numără fără îndoială și protecția juridică a minorităților. Onoratul guvern știe prea bine că, partidul nostru nu a exagerat niciodată în pretențiile sale politice, ci le-a restrâns permanent până la acea limită care constituie necesitatea vitală pentru poporul nostru. Din păcate a trebuit să constatăm, după ce am studiat cu atenție și obiectivitate proiectul constituției, că precizările sale nu oferă nici un fel de garanții pentru libertatea politică a minorităților și în special pentru germanii din România Mare. Am fost atenționați în mai multe rânduri, ca să ne bazăm în politica noastră mai mult pe sentimentele prietenești și pe toleranța poporului român, decât pe litera

legii. Suntem conștienți de faptul că, dispozițiile legislative rămân literă moartă dacă lipsește buna voință și convingerea cinstită pentru realizarea acestora. Pe de altă parte nu putem neglija realitatea că la elaborarea noii constituții este vorba de o activitate legislativă obiectivă, care urmează să fixeze drepturile fundamentale pentru viața statului cu principii juridice clar delimitate. La aceasta se mai adaugă faptul că constituția nu este o lege elaborată pentru o perioadă scurtă de timp, ci este legea de bază a statului, care precizează direcția politicii statului pentru mai multe generații. Cine poate ști care va fi componența guvernelor în viitoarele decenii și cât de diferite motivele după care se vor călăuzi acestea în interpretarea și aplicare constituției, motiv pentru care ne vedem nevoiți să insistăm pentru o cuprindere clară a drepturilor minorităților. Este datoria conștiinței noastre de a cere ca libertățile și drepturile minime cerute pentru minoritățile naționale să-și găsească fără echivoc locul în constituție. Din acest motiv suntem nevoiți să facem cunoscut domnului președinte al Consiliului de Miniștri, că prezentul proiect al constituției nu ne satisface în forma sa actuală și că nu ne vom da consimțământul pentru acest proiect dacă actualul text se va menține neschimbat. Am prezentat doleanțele și pretențiile noastre atât comisiei de redactare a constituției cât și în cadrul secțiunilor din Cameră și Senat fără a fi înregistrat nici cel mai mic succes. De aceea, rugăm onoratul guvern ca să ne dea posibilitatea ca în cursul zilelor următoare să dezbatem împreună problemele care ne frământă. Dacă și aceste consultări se vor solda fără rezultat, vom fi nevoiți să combatem și să respingem proiectul constituției în ședința parlamentului.

Intenția noastră nu este de a motiva în prezentul memoriu propunerile noastre de modificare. De asemenea nu vom enunța fiecare precizare din proiectul constituției împotriva căreia vom lua poziție. Este suficient dacă menționăm în următoarea expunere problemele fundamentale cu referire la dreptul minorităților, care trebuie să-și găsească o rezolvare clară și fără echivoc în constituție. Nutrim speranța ca în schimbul de păreri pe care îl vom avea cu onoratul guvern să putem prezenta îndoielile noastre și față de alte articole cuprinse în proiectul constituției. Problemele de fond care ating doleanțele și pretențiile noastre le vom înfățișa succint onoratului guvern în cele ce urmează:

1. Articolul 5 din proiect stipulează libertățile individuale ale cetățeanului. În proiect se folosește în locul conceptului de drept „cetățean” noțiunea de „român”. Conceptul de „român” este unul eminamente rasial și nu poate fi utilizat în constituție ca un concept de drept, fără ca această confuzie de noțiuni să ducă la urmări fatale în dezvoltarea viitoare a politicii de stat. Asimilarea noțiunii de rasă „român” cu conceptul de drept „cetățean” include o imensă primejdie, după ce-am trăit decenii experiența politicii maghiare. Dacă ni se aduce obiecția că gândirea politică a românilor este de altă factură decât cea a maghiarilor, vom observa cu certitudine că la codificarea drepturilor fundamentale cetățenești nu sunt determinante sentimentele ci numai definiții clare. În acest context dorim să arătăm că și noua constituție din Cehoslovacia precizează în mod explicit la paragrafele 128, 130, 131 și 132 conceptul de drept - cetățean. La fel îl găsim în noua Constituție din Polonia și Iugoslavia. Logic nu ar trebui

modificat numai articolul 5 din proiectul constituției în sensul cerut de noi, ci toate articolele care cuprind conceptul de cetățean.

2. Articolul 21, devenit în proiect art. 23, tratează problema drepturilor egale pentru culte. Nu avem nici o obiecție vizavi de faptul că bisericii ortodoxe i s-a acordat o oarecare întâietate ceremonială spusă pe ocolite în proiect. În schimb, solicităm acordarea autonomiei bisericii noastre în constituție, deoarece acest drept a fost apărut prin legile statului ungar și legile mai vechi ale Dietei transilvane. Prin aceasta nu cerem conferirea unui drept nou, ci confirmarea prin constituție a unei stări de fapt bazată pe lege. În același mod a fost rezolvată menținerea autonomiei bisericilor în statul iugoslav prin articolul 12 din noua constituție.

3. Articolul 23, devenit în proiect 25, este redactat într-o formă prea generală și confuză, încât nu ne putem declara mulțumiți. Problemele legate de limbă și școală constituie partea cea mai susceptibilă a întregii chestiuni privind minoritatea națională. Constituția trebuie să cuprindă în mod necesar stipulări clare și fără echivoc. Înainte de toate solicităm și în această chestiune confirmarea constituțională și recunoașterea situației legale așa cum se prezintă ea astăzi. Dorim ca constituția să cuprindă precizarea clară că bisericile beneficiază în continuare de dreptul de a ridica și întreține școli confesionale. Apoi este de datoria noastră să cerem ca copii care nu sunt de naționalitate română să fie instruiți și în școlile de stat în limba lor maternă de învățători aparținând aceleiași etnii. Acest principiu asupra politicii față de minorități a fost cuprins de Adunarea națională a românilor într-o formă lapidară în Hotărârile de la Alba Iulia.

4. Articolul 27, devenit 30 în actualul proiect, vorbește despre libertatea de asociere. Repetăm și aici propunerea prezentată comisiei de redactare a constituției, anume, că libertatea de asociere trebuie garantată prin constituție după criteriul național și religios. Din partea guvernului s-a obiectat că această solicitare este un lucru de la sine înțeles care nu trebuie să-și găsească în constituție un loc aparte.

Dacă lucrurile se prezintă astfel, nu-i va fi greu onoratului guvern să dea expresie acestui deziderat în constituție ținându-se cont de dorința noastră exprimată în mod hotărât. O astfel de precizare ar constitui una dintre garanțiile de bază pentru asigurarea libertăților naționale și cultural politice ale minorităților naționale. Experiențele acumulate în trecut și în ultimii patru ani ai guvernării române ne obligă să insistăm cu toată hotărârea asupra acestei pretenții.

5. Articolul 57 devenit 65 și articolul 69 (după actualul proiect) tratează problema dreptului de vot pentru Cameră și Senat. Dorința noastră este ca să se mențină textul din vechea constituție și în locul reprezentării minorităților să se reia principiul reprezentării proporționale. Nu este necesar să motivăm această pretenție în detaliu. Solicităm aceleași modificări în prezentul proiect pentru precizările din articolul 106, devenit 109 referitor la corpul reprezentativ al administrațiilor locale.

6. Articolele 108, acum 111 și 109 devenit 112 cuprind precizarea conform căreia impozitele pot fi fixate și percepute numai în folosul statului, a comitatelor, a comunelor și anumitor instituții publice. Prin aceasta se anulează dreptul bisericilor din Transilvania de a percepe impozite în scopul promovării instituțiilor sociale, culturale și de binefacere lipsindu-le de instrumentul esențial pentru îndeplinirea misiunii lor. Astfel trebuie să

cerem neapărat ca noua constituție să nu ne lipsească printr-o singură trăsătură de condei de un drept dintre cele mai solide, de care ne-am folosit până acumă fără îngrădiri. Această nedreptate nu ar atinge și leza numai drepturile bisericii noastre ci și a bisericilor românești din Transilvania.

7. Prin articolul 128 (din proiect) se introduce limba română ca limbă oficială fără a se preciza cu nici un cuvânt dreptul de folosire a limbii materne de către minoritățile naționale. Dreptul minorităților naționale de a-și vorbi limba maternă în mod liber face parte din dreptul natural al omului și trebuie așezat pe aceeași treaptă cu dreptul de proprietate și securitatea vieții personale. Legea naționalităților din Ungaria a reglementat dreptul de folosire a limbilor de către minoritățile etnice. În noua constituție din Cehoslovacia în baza articolului 128 se delimitează zona de folosire a limbii statului și a limbilor vorbite de minoritățile naționale pentru toate domeniile administrației și ale serviciului public. Mai multe partide politice românești au găsit soluții corespunzătoare cuprinse în proiectele proprii propuse pentru constituție în vederea soluționării chestiunii privind limba minorităților. Nu dorim să propunem o formulă proprie, ci să ne însușim soluția cuprinsă în punctul 1, aliniatul III din Hotărârile de la Alba Iulia care au fost confirmate de rege și guvernul de atunci. Prin urmare s-ar putea include în constituție un articol nou cu numărul 129 care să prevadă:

„Minoritățile etnice au deplină libertate națională și culturală. Fiecare popor se va instrui, administra și judeca în limba sa proprie, prin indivizi din sânul său și fiecare popor va primi drept de reprezentare în Corpurile legiuitoare și la guvernarea țării în proporție cu numărul indivizilor ce-l alcătuiesc“.

Această formulă care constituie parte integrantă din actul unirii al românilor din Transilvania cu cei din Vechiul Regat și a format baza pentru aderarea benevolă a tuturor germanilor din țară la România Mare, ține seama de dreptul minorităților. Dar principiile drepturilor minorităților apar aici doar enunțate urmând ca problemele individuale să fie reglementate prin legi speciale.

Prin înfățișarea acestor teze am rezumat doleanțele și pretențiile noastre asupra cărora trebuie să atenționăm pentru a se ține cont la elaborarea noii constituții.

Onoratul guvern știe că nu stă în atenția noastră de a aduce prejudicii politicii românești pe plan extern prin atitudinea adoptată. Dar pe de altă parte este de datoria noastră să apărăm drepturile minorității noastre cu toată puterea când este vorba de elaborarea noii constituții.

Nutrim speranța că onoratul guvern ne va oferi posibilitatea pentru a dezbate împreună problemele enunțate aici.

Vă rog, să primiți, domnule președinte, al Consiliului de Miniștri expresia stimei noastre.

Partidul Parlamentarilor Germani din România Mare:

Deputat dr. Hans Hedrich,
secretar

București, la 27 februarie 1923

Deputat dr. Hans Otto Roth,
președinte

1923 martie 4, Iași. Actul de constituire a Ligii Apărării Naționale Creștine (LANC).

Act de jurământ
În numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh, Amin!

Astăzi, duminică 4 martie 1923, în catedrala Sfintei Mitropolii a Moldovei din Iași, asistând la oficierea serviciului divin, a parastasului întru pomenirea ostașilor români căzuți pe câmpul de luptă pentru apărarea nației și pentru libertatea și unirea nației românești.

Subsemnații profesori și studenți ai celor patru universități: Iași, București, Cluj, Cernăuți și cetățeni delegați ai județelor României unite, ne-am constituit în Liga Apărării Naționale Creștine și după sfințirea drapelului ei au depus acest jurământ în fața altarului:

Jurăm credință sfintei Biserici a lui Iisus Christos, pe a cărui învățătură divină se va putea stabili pacea între nații.

Jurăm credință regelui României care este întruchiparea dreptului la viață a nației românești și simțământul strămoșesc.

Jurăm credință drapelului Ligii Apărării Naționale Creștine cu semnul zvasticii care este simbolul străvechii noastre dăinui, a voinței noastre de a ne păstra legea fără atingerea nației, fără amestec și pământul fără împărțirea lui cu nimeni.

Așa să ne ajute Dumnezeu!

Fondatorii Ligii Apărării Naționale Creștine

Arhiva Serviciului Român de Informații, fond D, dosar 3 085 special, f. 94.

1923 martie 10, Brăila. Cerere înaintată Tribunalului județului Brăila prin care dr. Dezső Kiss și Tarró Miklos solicită înscrierea ca firmă socială a revistei săptămânale în limba maghiară „Gjertyafény“, în anexă, Hotărârea Tribunalului județean Brăila.

Nr. 3733

10 martie 1923
Jurnal de înscriere

Domnul Președinte,

Conform art. 1 și următorul în legea firmelor, avem onoarea a vă ruga să binevoiți a dispune înscrierea firmei noastre sociale sub numele de

dr. Dezső Kiss și Tarró Miklos pentru editarea și publicarea revistei „Gjertyafény“, săptămânală și bilunară, ce apare în Brăila, având ca proprietari pe domnii dr. Dezső Kiss și Tarró Miklos. Suntem căsătoriți fără acte dotale. Procuratori nu avem. Cu sediul: str. Golești, nr. 31, Brăila.

Redactor scriitor
și pentru identitate
B. P. Clony,
avocat

Cu stimă, Tarró Miklos
Dr. Dezső Kiss

D-sale, domnului președinte al Tribunalului Brăila,
secția II

Domnii dr. Dezső Kiss și Tarró Miklos cu petiția înregistrată la nr. 28926 din 10 martie 1923 au cerut Administrației financiare Brăila impunerea la patentă pentru editarea revistei „Gjertyafény“, săptămânală și bilunară cu sediul în Brăila, str. Golești, nr. 31.

p. Administrator financiar,
ss. indescifrabil

Jurnal nr. 2292
1923 martie 10

Văzând prezenta cerere prin care d-lor Dezső Kiss și Tarró Miklos a căror identitate a fost constatată prin avocat B. P. Clony – această firmă, ordinul și felul comerțului ce voiește a exersa.

Văzând certificatele eliberate de grefele acestui tribunal, precum și dispozițiile art. 1 din legea firmelor

Disponem

Înscrierea firmei sub numele de d-lor Dezső Kiss și Tarró Miklos pentru publicarea revistei „Gjertyafény“ cu sediul în Brăila, str. Golești, nr. 31, în registrul de firme sociale la nr. 17/1923 unde petiționarul a semnat în fața tribunalului.

Dr. supl.
ss. indescifrabil

Grefier
ss. indescifrabil

1923 august 10
Nr. 19065 dat la extracte
Nr. 19066 Camera de comerț loco
Nr. 19067 foaia de informații comerciale

Arhivele Statului Brăila, fond Tribunalul jud. Brăila, secția II-a, dosar 229 / 1923 f.1. și verso.

1923 martie 12, București. Cuvântarea rostită în Parlament de Adolf Schullerus în numele minorității germane din România cu prilejul dezbaterii Constituției.

D. Adolf Schullerus: (Citește): „D-le președinte, Înalți Prea Sfințiți, d-lor senatori.

Dați-mi voie să declar, chiar de la începutul expunerii mele, că spre marele meu regret, nu sunt în măsură de a primi proiectul de Constituție, în redirijarea sa actuală. Repet că spre marele meu regret, căci trebuie să mărturisesc, că ideea creării unei noi Constituții, a trezit în mine, precum desigur și la multe mii din concetățenii noștri, mari speranțe.

Războiul mondial, cu marile jertfe cerute în vieți omenești și fericire omenească, nu a adus numai o nouă regulare teritorială, ci și o transformare completă a structurii sociale și economice, zguduind din temelie concepțiile și principiile de viață punându-ne, pe noi toți, față de probleme ale vieții publice cu totul noi. Transformarea cea mai radicală s-a făcut cu Patria, devenită astăzi comună nouă. Mărită ca teritoriu și ca populație, la încă o dată atât, crescută în putere interioară, prin unirea întregului popor român într-un singur stat, această țară, ca statul cel mai puternic din sud-estul Europei, are menirea de a fi fortăreață de hotar a culturii europene și digul de apărare contra revoluției și anarhiei. Pentru aceasta, însă, este necesar ca România însăși să fie un stat consolidat înăuntru, ca diferitele condițiuni de viață și de drept, contopite prin alipirea noilor teritorii către Vechiul Regat, să formeze o unitate superioară.

Era deci exclus a se extinde pur și simplu vechea Constituție a României, geograficește, pe teritoriile din nou alipite, fapt recunoscut, cu multă dreptate, în decretul de convocare al Parlamentului actual, ca Constituantă, după cum rezultă din următorul raport al d-lui președinte al consiliului către Maiestatea sa, Regele:

„...noile Adunări ce se vor alege, sunt Adunări Naționale ca putere constituantă. Ele își trag această putere din faptele istorice care au desăvârșit unirea, și din necesitate, ca noua organizare a statului să fie întemeiată pe o constituție ieșită din voința întregii Românii Mari“ (Monitorul Oficial din 23 ianuarie 1922).

D-lor senatori, noii Constituții îi incumbă înalta misiune de a crea bazele pentru această încheiere ca stat unitar. Pe principiile stabilite de această Constituție, se vor întemeia legile speciale reglatoare ale vieții de stat, și este de dorit, ca legile menite să creeze această unitate, să nu se facă într-un mod pripit și pur formal, să nu se strângă în schema unei forme rigide, viața variată care rezultă din diversitatea de teritoriu și de populație, să se lase liberă dezvoltarea proprie a fiecărui popor istoric al acestei țări, căci altfel n-ar fi întărirea, ci numirea vieții naționale.

Dorințele noastre în ceea ce privește Constituția, se pot concentra în următoarele trei puncte:

1. Dorim ca noua Constituție prin păstrarea și întărirea principiului monarhic, să garanteze puterea statului în afară de siguranța unei dezvoltări prospere înăuntru. Din acest punct de vedere dispozițiile principale stabilite în proiectul de Constituție, mă mulțumesc pe deplin.

Prin noua Constituție se asigură și se consolidează, pentru totdeauna Tronul, succesiunea și sfera drepturilor Maiestății sale și a Dinastiei, nu numai ca o mărturisire reală de recunoștință și de încredere a întregii populații în Suveran și în Înalta sa Casă, ci și cu expresie a convingerii, că singura formă de guvernământ care poate garanta un viitor sigur pentru statul nostru este bazată pe răspunderea personală a regalității, sprijinită pe armată, pe o legislație chibzuită și pe o administrație internă bine ordonată.

Cu adâncă emoțiune auzim din Capitolul II al proiectului de Constituție, urarea imnului regal: Trăiască Regele, în pace și onor. (Aplauze).

2. Dorim ca noua Constituție să conțină principiile, germenii și imboldurile, pentru o legislație care să garanteze o dezvoltare economică și culturală puternică acestei țări, atât de binecuvântată prin bogățiile solu-lui și prin numărul locuitorilor.

Deja Vechiul Regat a fost vestit prin fructele, vinurile și petrolurile sale, și acum s-a adăugat și Transilvania, „țara belșugului și a puterii“, cum spune cântecul nostru popular. Banatul, grâнарul fostei Ungarii; Bucovina, „Pădurea de fag“, cu comorile sale nemăsurate de păduri și de izlaz, Dobrogea și Basarabia, cu lacurile lor pline de pește, cu lanurile de grâu ca undele mării.

Trebuie deci creată o administrație, care să pună în valoare aceste bogății naturale, în folosul întregii populații și să le transforme în valori culturale superioare.

Eu personal nu mă consider competent de a judeca în aceste chestiuni, și trebuie să las colegilor din Senat, mai experimentați în aceste chestiuni, sarcina de a aprecia, dacă dispozițiile proiectului de Constituție corespund în această privință necesităților existente. Un singur lucru am însă de observat, că cu tot șirul lung de articole, dezvoltarea individuală este prea puțin protejată, iar puterii statului, i se dă o influență prea largă. Etaticizarea vieții economice este întotdeauna însoțită, cel puțin de pericolul paralizării inițiativei personale. De asemenea și garanția proprietății prin acest proiect de Constituție devine de tot zdruncinată.

3. Pentru noi, membrii minorităților etnice și religioase din patrie, această nouă Constituție e menită să aibă o însemnătate și mai deosebită. Vechiul stat român, a avut, întrucât era vorba de cetățenii săi, o populație aproape unitară, în ceea ce privește limba, drepturile și religia. Poporul român a fost în același timp și statul român. Prin alipirea noilor teritorii, noi părți de populație, comunități naționale cu limbă și cultură proprie, cu tradiții înrădăcinate și drepturi câștigate, am intrat în noua viață de stat, cu toții, cu credința că ne vom bucura de întreaga egalitate de drepturi cetățenești. Pe lângă poporul român, care prin unirea sa conduce statul cu un puternic avânt, sunt înrădăcinate adânc în celelalte popoare, în pământ-

tul lor părintesc care în același timp este și pământul noului stat. Ele nu vor și nu pot voi altceva decât de a lua parte, în felul lor și cu propriile lor puteri și mijloace, la drepturile și la datoriile statului, în a cărui viață și teritoriu stau.

Care sunt deci așteptările și cererile pe care aceste minorități etnice și religioase sunt îndreptățite de a le avea față de noua Constituție pentru ca prin dispozițiile ei principale să fie creată baza trainică a legislației speciale de mai târziu?

Cred, că aş putea să formulez aceste cereri cam astfel:

1. Cerem, în mod neclintit, să se recunoască poporului nostru individualitatea politică, alcătuitoare de stat și să i se asigure dezvoltarea lui etnică și constituțională prin instituțiuni de drept politic. Totodată dorim realizarea acestor postulate și pentru celelalte popoare, care toate împreună constituie statul român.

2. Cerem ca în administrație, justiție și în instrucțiune, uzul limbilor popoarelor din Patrie să fie asigurat prin lege, în așa măsură și în așa chip, ca fiecare popor din patrie să fie judecat, administrat și instruit în limba sa proprie.

3. Cerem ca funcționarii publici din fiecare ținut, să fie aleși ori numiți dintre fiii poporului care îl locuiește.

D. Ermil Pangrati: Adică crearea unei noi Austrii! Aceasta nu se poate. (Aplauze).

D. A. Schullerus: 4. Cerem autonomie deplină pentru toate confesiunile și cerem ca tuturor confesiunilor în proporție cu numărul sufletelor de credincioși să li se pună la dispoziție din visteria statului mijloacele materiale, care sunt de lipsă pentru administrarea bisericilor, dotarea preoților și susținerea școlilor confesionale.

D-lor senatori, aş putea preciza cererile noastre în această formă. Dar nu eu le-am formulat astfel, ci le-am luat, cuvânt cu cuvânt – mutatis mutandis – din programul politic pe care Conferința națională română l-a elaborat și l-a votat la 10 ianuarie 1905 la Sibiu, sub președinția regretatului Gheorghe Pop de Băsești.

Mi-am însușit aci tocmai această formulare a cererilor minorităților, pentru că ea dovedește că aceste cereri nu sunt un produs al zilei de azi, ci constituie drepturi firești de viață, întotdeauna și pretutindeni unde într-un stat pe lângă poporul majoritar al statului trăiesc și au a-și apăra dreptul de viață și alte popoare care se bucură de drepturile cetățenești.

D. Ermil Pangrati: Asta era concepția în Austria dominantă, nu în România.

D. A. Schullerus: Este concepția Conferinței naționale-române nu din Austria, ci din Ungaria.

D. Mihail Pherekyde, președinte: Da, dar românii erau în luptă cu statul ungar, și d-voastră nu sunteți în luptă cu statul român (Aplauze).

D. Adolf Schullerus: Mi-am însușit această formulare pentru a aminti că însuși poporul român a considerat, ca drept și datorie a sa, de a ridica aceste cereri în fostul stat ungar. Ele se potrivesc în principiu, cu desăvârșire, cu cererile pe care și noi, germanii le-am făcut mereu chiar de atunci. Am mai acceptat această formulare pentru a motiva credința sigură pe care

am putut să o avem la intrarea în statul român, că vom găsi în poporul român, în suferințele și experiențele sale de mai înainte, apărătorul cel mai călduros pentru drepturile de viață firești, care trebuie acordate minorităților.

Și, într-adevăr, se părea că nu ne-am înșelat. În ora solemnă din 1 Decembrie 1918, la Alba-Iulia când poporul român și-a văzut realizat visul secular și a proclamat unirea sa în noul stat român, acest popor a găsit în entuziasmul marelui moment al istoriei sale, maturitatea politică pentru a aduce la îndeplinire în noul stat, ceea ce altădată cerea pentru el însuși.

În legătură cu întrunirea Constituyentei și „cu principii fundamentale la alcătuirea noului stat român” Adunarea Națională a proclamat următoarele:

1. Deplină libertate națională pentru toate popoarele conlocuitoare. Fiecare popor se va instrui, administra și judeca în limba sa proprie, prin indivizi din sânul său, și fiecare popor va primi drept de reprezentare în Corpurile legiuitoare și la guvernarea țării, în proporție cu numărul indivizilor ce-l alcătuiesc.

2. Egală îndreptățire și deplină libertate autonomă confesională pentru toate confesiunile de stat.

Hotărârile de la Alba-Iulia au primit sancțiunea Maiestății sale, Regelui și au fost contrasemnate de șeful guvernului de atunci dl Ion I. C. Brătianu.

Pe baza acestor hotărâri și acestei proclamațiuni, diferitele ramuri ale poporului german au aderat la noul stat. Șvabii prin hotărârea adunării lor populare din Timișoara, bucovinenii în adunarea din Cernăuți, germanii din Basarabia la Tarutino, sașii din Transilvania în adunarea populară din 8 ianuarie 1918, la Mediaș.

Ce am putut deci aștepta, ca minorități, de la noua Constituție?

Am putut aștepta, ca „în legătură cu convocarea Constituyentei” și cu „principii fundamentale la formarea noului stat” aceste drepturi, garantate în mod solemn minorităților etnice, să fie primite într-un mod expres în noua Constituție.

Ce ne arată însă, proiectul de Constituție prezentat?

Acest proiect nu conține „expressis verbis”, nimic absolut nimic din aceste drepturi, proclamate prin Hotărârile de la Alba-Iulia. Este adevărat că, cu o singură excepțiune, nu conține „expressis verbis”, nici dispoziții care să fie în contradicție cu aceste drepturi, evită însă, intenționat, formularea clară și precisă a acestor drepturi minoritare.

Aceasta este marea lacună din proiectul de Constituție, lacună care îl face inaccesibil pentru mine și pentru colegii mei din Partidul Parlamentar German.

Dacă cineva care nu cunoaște mai de aproape împrejurările interne ale noului stat român, ar citi proiectul de Constituție, cu greu ar deduce că în această țară trăiesc și trei până la patru milioane de cetățeni, care prin limba și naționalitatea lor, nu aparțin poporului român și care totuși sunt cetățeni cu toate drepturile.

Voi enumera numai, pe scurt, punctele principale, în care proiectul de Constituție lasă neîndeplinite cererile noastre legitime.

Ca tari puncte, care au și fost în repetate rânduri, arătate de către reprezentanții noștri în ședințele pregătitoare de comitet și în secțiuni, trebuie să notez:

1. În articolul 5, în care se vorbește de drepturile individuale ale cetățenilor, se întrebuintează în locul noțiunii politico-juridice „cetățean român” noțiunea de rasă „român”.

2. În articolul 23 se vorbește numai de libertatea cultelor dar nu de autonomia bisericii organizate.

– Noi însă credem ceea ce a zis I.P.Sf. sa, Mitropolitul Dr. Victor Mihaly, în ancheta de la 30 mai 1904, „că Legea nr. 43 din anul 1868 (14), care spune că TOATE LEGILE Ardealului, care regulează dreptul de jurisdicțiune proprie, libertatea, egalitatea de drept, relațiile respective și cercul de competență a tuturor confesiunilor se păstrează intacte și nu ar fi consult a se ignora, pentru că pacea și liniștea Ardealului pe terenul bisericesc este legată de acestea”.

3. În articolul 27 nu s-a ținut seama de cerința firească a oricărei educațiuni raționale, și s-a omis învățământul în limba maternă a elevilor. Tot așa dreptul formal al bisericilor de a avea școli confesionale, care au format până acum, în teritoriile alipite, baza de cultură pentru toate popoarele. „Instrucția elementară nu se face cu succes în altă limbă decât numai în limba maternă”.

(I.P.S.S. Mitropolitul I. Matianu).

4. În articolul 30 lipsește recunoașterea formală a dreptului de asociație și pe bază națională și confesională.

5. În articolele 65 și 69 dispoziția din vechea Constituție în privința reprezentanței proporționale la alegerile de Cameră a fost pe nedrept transformată în așa zisă reprezentanță a minorității, iar pentru alegerile de Senat, cu totul desființată.

6. În articolele 111 și 112 a fost omis dreptul, ce există de secole în teritoriile alipite, ca bisericile să stabilească impozite pentru necesitățile lor și ca să fie sprijinite de către stat în perceperea acestora.

7. În articolul 128, la proclamarea limbei române ca limbă de stat, lipsește completarea necesară, adică stabilirea exactă a drepturilor de limbă cuvenite minorităților, drepturi pe care le conține atât de clar articolul citat al Hotărârilor din Alba-Iulia.

La discuția pe articole a proiectului, îmi voi permite de a face propuneri de modificare și completare în acest sens, tratând de aproape și chestia bisericii și aceea a școlii. Aci vreau numai să stabilesc că, în punctele citate, dispozițiile proiectului de constituție nu corespunde deloc cererilor noastre legitime.

Se va obiecta, și chiar s-a obiectat în tratativele anterioare, că dispozițiile proiectului sunt atât de largi, încât îndeplinirea acestor cereri nu este deloc împiedicată din proiectul de Constituție, și că legile speciale vor fi menite de a satisface, după posibilitate, aceste cereri.

Dacă de pildă, articolul 25 spune: „Învățământul este liber în condițiunile stabilite prin legile speciale, și întrucât nu va fi în contrazicere cu

bunele moravuri și cu ordinea publică, aceasta nu ar însemna că învățământul în limba maternă sau școala confesională, nu ar putea fi stabilită prin legi speciale. Desigur, dar tot așa, prin aceasta nu se exclude posibilitatea ca un guvern viitor să refuze îndeplinirea acestor cereri. Trebuie să insistăm ca aceste drepturi să nu fie expuse bunului plac al eventualelor guverne și majorității parlamentare, ci să fie primite cu tot dinadinsul în Constituție, ca dispozițiuni principale și ca orientări pentru viitor. Numai astfel minoritățile pot fi ferite de grija istovitoare pentru păstrarea drepturilor lor de viață, numai așa pot fi înlăturate fricțiunile politice continue, dându-se întregii populații posibilitatea unei conlucrări comune și senine la viața economică și culturală a statului.

Tot atât de puțin întemeiată este și cealaltă obiecțiune, că nu s-ar potrivi pentru timpul modern de a menține privilegiile medievale. Ceea ce cerem noi nu sunt „privilegii”, deoarece noi cerem pentru fiecare popor din patrie, fără excepțiune dezvoltarea liberă în propria sa limbă și propria sa cultură și pentru fiecare popor recunoașterea formei sale proprii de viață. Acestea nu sunt cereri medievale deoarece tendința spre dezvoltarea personală și spre crearea unei personalități etnice în cadrul obștesc, este o cucerire a dezvoltării celei mai moderne, de care evul mediu, în strânsa sa uniformitate, nu a știut nimic.

Neîntemeiată este, în sfârșit, imputarea că o astfel de individualizare ar fi nepatriotică, ar însemna o separare de la viața obștească, o tendință de a forma un „stat în stat”. Dimpotrivă, nu egalizarea în aparență sa exterioară, este patriotică, ci măsura muncii personale în interesul obștesc, și se înțelege de la sine că această muncă va fi cu atât mai devotată și efecace, cu cât își va scoate puterea din rădăcinile propriului pământ de viață, din adâncul sufletului și voinței proprii.

Domnilor senatori, dacă, în numele și ca reprezentant al minorității germane din țară, ridic aceste cereri, știu că menținerea și dezvoltarea națională a poporului german din țară, că recunoașterea sa ca personalitate etnică și politică nu reprezintă cerința pentru un „stat de stat”, ci, dimpotrivă, o garanție pentru o strânsă unitate a statului. Deoarece noi, germanii din țară locuim în Banat, Bucovina și Basarabia, regiunile limitrofe, pe când în Transilvania, suntem plantați în inima Patriei, unitatea noastră națională reprezintă o putere centripetală care ține strâns regiunile limitrofe și concurează în același timp la asigurarea unității noii Patrii.

Acestea, domnilor senatori, sunt cererile pe care noi, ca minorități etnice, suntem obligați a le face față de noua Constituție.

Deoarece aceste cereri nu sunt luate în seamă, în proiectul prezentat, regret că nu pot primi proiectul de Constituție în redirijarea sa actuală.

Dezbaterile Adunării Naționale Constituante a Senatului, nr. 39 din 23 martie 1923, p. 617 – 619.

1923 martie 12, București. Cuvântarea rostită în Parlament de Karl von Möller în numele șvabilor din Banat cu prilejul dezbatărilor Constituției.

D. M. Pherekyde, președinte: Domnul senator Karl von Möller are cuvântul.

D. Karl von Möller (citește): Domnule președinte, domnilor senatori, „este de datoria mea de a vă face cunoscut părerile asupra proiectului de Constituție, ale poporului șvăbesc, din Banat, ai cărui reprezentanți fac parte din Partidul parlamentar German.

Înainte de toate vreau să stabilesc că în principiu, recunoaștem pe deplin necesitatea de a da statului, cât mai neîntârziat o Constituție.

Noi am încercat de a lua parte cu orice prilej la întărirea Patriei, am dat la aceasta, cu plăcere, concursul nostru guvernelor și voim să o facem și în viitor, într-un mod cinstit și leal. (Aplauze). Ca popor național și democrat însă, cerem ca această Constituție să nu amenințe libera dezvoltare națională și socială a minorităților.

Proiectul de față amenință însă, dezvoltarea noastră. El nu ne dă garanții nici ca popor, nici ca cetățeni democrați. Pe când Cehoslovacia, Polonia și Iugoslavia, în Constituțiile lor, au stabilit, mai mult sau mai puțin clar drepturile minorităților etnice, proiectul de față abia cunoaște o problemă a minorităților voind să treacă peste noi. Proiectul guvernului se pune prin aceasta, în opoziție cu Hotărârile de la Alba Iulia, care sunt obligatorii pentru poporul român și care în articolul III proclamă în mod clar și leal că minoritățile vor fi judecate, instruite și administrate în propria lor limbă, prin proprii lor fii. Aceste principii, pe baza cărora și grupurile germane au aderat voluntar la noul Senat, nu au fost introduse nicăieri în acest proiect.

E adevărat, se spune că drepturile noastre vor fi regulate prin legi speciale. Legile speciale nu au însă, pentru noi, aceeași însemnătate hotărâtoare, ca Constituția. Afară de aceasta, modul în care au fost respinse dezideratele noastre în privința Constituției, nu ne îndreptățește să sperăm, că aceste legi speciale vor fi mai liberale decât această Constituție care, după presimțirea noastră, e astfel făcută ca mai curând sau mai târziu să fim deznaționalizați. (Protestări).

Voci: N-aveți frică.

I.P.S.S. Mitropolitul Primat Miron Cristea: Sub unguri, noi românii am lucrat ca să vă facem nemți.

D. Dr. Karl von Möller: Aceste tendințe ar fi contra intereselor statului.

Cine a urmărit cu ochi deschiși mișcările naționale din secolul XIX și XX, în cauzalitatea lor istorică, trebuie să se recunoască că ideea libertății minorităților are o putere prodigioasă, față de care măsurile de violență trebuie să eșueze mai curând sau mai târziu. De aceea este o greșeală politică, că nu se ține seamă de noi din capul locului, atât cât s-a ținut seamă în Elveția de cele patru națiuni de acolo. Și veți admite că Elveția este cu toate acestea, sau mai bine zis tocmai pentru aceasta, un stat model, pe care ar trebui să-l imităm.

Mulți români împărtășesc această părere a noastră. Însă, până ce această concepție va pătrunde, noi ne vom opune cu toate mijloacele legale, la orice încercare de a se altera spiritul Hotărârilor de la Alba Iulia. Suntem convinși că ne aflăm, cu această idee, în bună societate cu numeroși români, a căror mândrie este de a transforma Patria noastră într-un stat modern, cu adevărat liber și puternic.

Deoarece proiectul de față nu corespunde cererilor expuse mai sus, ne vedem nevoiți a-l respinge.

Și eu, vă rog, domnilor senatori, să nu generalizați, să nu judecați asupra tuturor după eventualele greșeli comise de unii, ci să faceți deosebiri.

În cele de mai sus am arătat care este în general, mentalitatea poporului meu. Iar acum voi vorbi numai despre cei care au știut să se ridice pe un teren sau altul din rândurile poporului meu. Despre aceștia însă, afirm în fața oamenilor și a lui Dumnezeu, că nu sunt singurul ci că suntem mulți și numărul nostru crește din zi în zi, al acelor care nu numai dorim, dar de mai mult de un an și jumătate conlucrăm acasă la noi cu frații noștri români, în chip sincer și cinstit. (Aplauze).

Puteți vedea domnilor senatori, că neîncrederea pe care o întâmpinăm la fiecare pas, acuzațiile generalizate ne răpesc, la urma urmei, toată voia de lucru și frumoasele noastre intenții, ne face să cădem într-o stare de apatie, care nu va putea fi de folos României Mari, pentru că, precum am mai amintit, reprezentăm și noi o forță, care dispune de oarecare știință și de aptitudini creatoare. O țară care trebuie să fie oarecum reclădită în hotarele ei mărite, are nevoie de toată știința, de forțele creatoare și productive, de creierul fiecăruia și de brațele tuturor!

Am zis.

Dezbaterile Adunării Naționale Constituante a Senatului, nr. 39, din 29 martie 1923, p. 619 – 620.

120

1923 martie 12, București. Cuvântare rostită în Parlament de Ernő Balas în numele maghiarimii din România cu prilejul dezbaterii Constituției.

D. Ernő Balas: Domnule președinte, domnilor senatori, pentru a înlătura orice echivoc eventual, declar și cu această ocaziune, cum am mai făcut-o anul trecut la 26 octombrie că nu sunt membru al nici unui partid politic, nici unguresc, nici românesc. Cele ce voi spune le spun deci, în primul rând, în numele meu personal, dar și în numele acelor care, cu ocazia alegerilor, mi-au dat voturile, și aș putea afirma că vorbesc chiar în numele poporului meu, al săcuilor. Pot să afirm aceasta, fiindcă m-am născut din popor, în mijlocul lui am trăit, muncind fără încetare pentru el. Îi cunosc felul de a gândi, moravurile, obiceiurile, necazurile, dorințele,

mult mai bine decât toți acei care își zic și se cred conducători ai poporului. Declar cu părere de rău că n-am putut învăța încă, în chip desăvârșit, limba românească. Îmi dau toată silința, dar problema e grea acum, când după mulți zeci de ani de învățătură și impresii de tot felul s-a cam epuizat capacitatea de percepere a creierului.

Și cum n-am putut învăța încă destul românește, ca să pot studia proiectul de Constituție iar pentru a-l traduce în ungurește ar fi trebuit să plătesc bani mulți, pentru că nimeni nu mi-ar fi făcut-o gratuit, observațiunile mele ce vor urma asupra Constituției, vor avea un caracter general.

Constituția este regulatorul vieții statului, adică a popoarelor care îl alcătuiesc. Este ca un fel de lege a naturii, care regulează conlucrarea armonică a creierului, inimei, circulației, nervilor, mușchilor, etc. Pe cât este de importantă pentru organism această funcționare a organelor, tot așa este și pentru stat, pentru că dacă e bolnav numai unul din organe, e bolnav tot organismul, corpul întreg. De aceea e de importanță vitală alcătuirea unei bune Constituțiuni.

De aici urmează de la sine o altă întrebare foarte importantă: cum poate fi creată o Constituție justă și sănătoasă? Deși până acum nu m-am prea ocupat cu chestiuni de drept public, totuși îndrăznesc să afirm că acest lucru e posibil. Ca exemplu n-am decât să citez Anglia și statul cel mai eterogen ca compoziție: Statele Unite ale Americii de Nord. În statele ei se găsesc oameni din toate unghiurile pământului și încă în proporții numerice care abia se pot preciza. Cert este numai că toți se bucură de aceeași libertate. Fiecare poate să muncească și să-și dezvolte bunurile materiale și morale, cultura sa. Poate să se închine oricărei religii, pentru că nici una nu este privilegiată. Și pentru că fiecare popor, sau mai bine zis fiecare individ, poate să fie la fel de fericit dacă iubește munca și lucrează; nu este acolo nici șovinism, nici bolșevism, nici iredentism și alte boli similare. Pentru că toate fenomenele acestea sunt simptomele unei stări nesănătoase. Sau, iată Elveția, unde trăiesc în cea mai bună înțelegere francezi, italieni și germani și unde își poate găsi fericirea fiul oricărei națiuni, pe care soarta l-ar face să trăiască acolo. Cred că nu s-ar putea găsi nimeni să dezmintă că Anglia, Statele Unite ale Americii de Nord sau Elveția trăiesc cea mai ideală viață de stat.

Constituția, așadar, acest regulator al vieții de stat, trebuie să fie așa încât să asigure viața sănătoasă și dezvoltarea fiecărui organ al său. Constituția nu trebuie să facă deosebiri între rase sau între confesiuni. Nu e permis să stabilească privilegii unora în dauna altora. Epoca privilegiilor e aproape de a apune; în America și Elveția, pe care le-am adus ca pildă, nici nu mai există. Și pentru că aceste state trăiesc deja o viață sănătoasă, ele pot servi de pildă vie statelor care se mai frământă.

Prin urmare, nu voi cere privilegii pentru neamul meu, ci un tratament egal cu toți ceilalți cetățeni ai României Mari. Deopotrivă să se poată folosi de limba lor maternă toți cetățenii acestei țări în fața instanțelor de orice fel ale statului; să-și poată dezvolta cultura fără nici o piedică; să se poată ruga lui Dumnezeu după religia sa și conștiința sa; deopotrivă de grele să fie și sarcinile impuse cetățenilor și pedeapsa să lovească deopotrivă pe

români, unguri, germani, ruși, bulgari, sârbi, cetățeni ai acestei țări, care ar greși contra legilor sale.

Domnilor, în Constituție pot fi trecute cele mai frumoase și mai înălțătoare idei, dacă vor rămâne însă, în practică, numai literă moartă, material de muzeu și hrană pentru șoareci, atunci nu au nici o valoare. Constituția trebuie să fie vie, să pătrundă în conștiința și în creierul fiecărui membru al administrației noastre publice și pedepse exemplare să lovească pe oricine ar călca-o, ar aplica-o greșit și ar păcătui contra ei, fie funcționar public fie cetățean.

Nu pot să-mi dau seama întrucât proiectul de Constituție prezent realizează idealurile pe care le-am amintit, care nu sunt prea multe la număr și – puteți mărturisi și d-voastră – numai subversive nu pot fi numite. Nu pot să-mi dau seama de acest lucru, pentru că, după cum am mai spus mi-a fost peste putință să studiez proiectul.

Am citit și eu prin gazete, ca partidele de opoziție îl califică ca proiect dăunător țării.

Lucrul nu mă miră, pentru că Constituția oricărui partid s-ar aduce în fața Parlamentului, celelalte partide ar declara că este potrivnică intereselor țării.

Mi s-a spus că și conducătorii minorităților din România Mare consideră proiectul de Constituție vătămător și incomplet. Nu știu dacă au dreptate sau nu.

Cunoscându-mi poporul, care nu știe de deosebiri de rasă sau de religie, și trăiește în cea mai frumoasă armonie și prietenie cu cei de altă națiune și altă religie, muncind liniștit și sânguincios pentru buna stare a familiei sale; își plătește conștiincios dările către stat, fără să murmure, pentru că știe că statul nu vrea să-l ruineze sau să-l jupoaie; execută cinstit ordinele drepte ale autorităților, e un neam de oameni care habar n-are de irentism, despre care nici nu știe ce e; știe tot așa de puțin despre bolșevism, cât știe despre fascism, despre teroarea albă sau despre antisemitism; am îndrăzneala să afirm cu curaj și luând toată răspunderea, că dacă poporul meu va simți, nu asprimea ci mângâierea statului, când va simți că chestiunile ce-l privesc sunt judecate cu dragoste și dreptate, dacă vor face experiența că nu numai obligațiile, dar și drepturile lor vor fi egale cu ale fraților cetățeni români și sași; dacă vor putea face uz de limba lor maternă în fața autorităților, fără a fi supărați sau păgubiți, dacă va putea să se închine Dumnezeu pe care a învățat să-l adore de la părinții săi, nu va avea România Mare cetățeni mai credincioși, mai buni, mai dezinteresați decât ei. Și nu vor mai întreba dacă aceste drepturi egale le garantează Constituția scrisă sau i-au fost date numai de deținătorii puterii.

În Constituție pot fi trecute hotărâri foarte frumoase, cum sunt de pildă și în Tratatul de Pace de la Trianon, sau în Hotărârile de la Alba Iulia, dacă ele vor rămâne însă numai literă moartă, atunci mai bine nici nu ar mai fi. De altă parte dacă cei de la putere au intenții bune, umanitare și de dragoste, atunci nu mai e nevoie nici de scrisori, nici de jurăminte și martori: realitatea și faptele valorează mai mult decât toate acestea.

Pentru a dovedi meritele poporului meu, fie-mi îngăduit să vă atrag atențiunea asupra numeroșilor unguri care trăiesc în București de zeci de

ani, și care încă de pe atunci, dinainte de războiul mondial, când încă nici nu erau cetățeni ai României Mari, ci străini, au fost membri așa de utili, cinstiți și harnici ai societății! Industria mică a Bucureștilor și a altor orașe este aproape exclusiv opera lor.

Și cu toate că de zeci de ani și-au păstrat naționalitatea, fost-au printre ei de aceia care au trebuit să fie condamnați pentru atitudine antiromânească în vremea când România era în război cu Ungaria?

Domnilor senatori, nu cer garanții scrise și pecetluite în Constituție, pentru că tot literă moartă vor fi, ci bunăvoință vie, dragoste, înțelegere, și ca o urmare a lor, frățescă egalitate nu numai pentru poporul meu, ci și pentru toate minoritățile etnice și confesionale ale țării.

Fie-mi îngăduit să amintesc, ca încheiere, acuzațiunile care au fost aduse în ultimele ședințe, împotriva ungurimii din România. Pentru acele acuzațiuni, fie că au fost adresate împotriva unor înalte fețe bisericești, a școalei sau a presei, ele se răsfrâng asupra ungurimii întregi.

Ar fi de ajuns să atrag atențiunea, domnilor senatori, asupra declarațiunilor domnului ministru Constantinescu și I.P.S.S. Mitropolitul Bălan. Dl ministru a declarat că autoritățile vor pedepsi cu cea mai mare asprime atentatele singuraticelor persoane împotriva siguranței statului. Dar nu este permis a condamna un întreg popor pentru rătăcirile unor indivizi. Iar Înalt Prea Sfinția Sa, Mitropolitul Bălan a declarat că românii au o majoritate așa de zdrobitoare în România Mare, încât nu au să se teamă de atacul nici unei minorități.

Dezbaterile Adunării Naționale Constituante a Senatului, nr. 42, din 14 aprilie 1923, p. 680.

121

1923 martie 15, București. Cuvântarea rostită în Parlament de Iosif Sanielevici în numele minorității evreiești din România cu prilejul dezbaterii Constituției.

D. Iosif Sanielevici: Domnule președinte, domnilor senatori, în atmosfera de înălțătoare seninătate, lăsată de marele discurs ce s-a rostit adineauri de la această tribună, cuvântare plină de un înalt spirit de dragoste omenească, vă rog să îngăduiți unui evreu născut și crescut pe pământul vechiului regat românesc, să clarifice printr-o declarațiune, cerințele pe care parlamentarii evrei din Cameră și Senat doresc să fie cimentate prin proiectul de Constituție ce s-a adus în deliberarea d-voastră.

Declarația pe care o fac și în numele colegilor mei este următoarea:
„Subsemnații membri ai grupului parlamentarilor evrei din România Mare:

Având în vedere proiectul de Constituție supus dezbaterilor Parlamentului, care are menirea să devină așezământul fundamental al României întregite și, ca atare, trebuie să lămurească și să cheazăsuiască libertățile

egale și drepturile cetățenești și culturale ale tuturor locuitorilor de limbă, rasă sau regiune fără deosebire;

Având în vedere că numitul proiect nu cuprinde, în această privință, decât o singură dispoziție și anume aceea din art. 133 prin care se ratifică decretele-legi nr. 3902 din 29 decembrie 1918, nr. 2085 din 22 mai 1919 și nr. 3464 din 12 august 1919, privitoare la acordarea drepturilor cetățenești evreilor născuți în Vechiul Regat;

Considerând că aceste decrete nu dezleagă, complet, nici în chestia încetățenirii evreilor din Vechiul Regat, deoarece cuprinde un termen fatal pentru facerea declarațiilor de încetățenire, termen care a expirat, așa încât o mare parte din cei îndreptățiți care, prin forță majoră sau alte împrejurări, nu au putut face declarația în termen, se văd lipsiți de cetățenie și rămân în stare de oameni fără patrie;

Având în vedere că drepturile tuturor locuitorilor din toate teritoriile României Mari au fost pe deplin regulate prin legea promulgată la 20 august 1920, publicată în Monitorul Oficial nr. 140 din 28 septembrie 1920, al cărui art. 7 se referă în special la încetățenirea evreilor locuitori în toate teritoriile României, adică atât în Vechiul Regat cât și din provinciile alipite, precum și prin art. 3 din legea din 28 octombrie 1920, Monitorul Oficial din 8 august 1922, relativă la tratatul pentru unirea Basarabiei;

Considerând că dispozițiile art. 2-8 din numitul tratat sunt declarate și recunoscute ca legi fundamentale și urmează dar să fie trecute în corpul pactului fundamental;

Subsemnații avem onoarea a cere ca:

1. Să se înscrie în Constituție dispozițiile fundamentale din art. 2-8 al legii din 20 august 1920, publicată în Monitorul Oficial nr. 140 din 1920;
2. Să se ratifice suspomenitele decrete-legi.

Subsemnații speră că cererea lor întemeiată pe dispozițiile legii și ale obligațiunilor internaționale și care corespund principiilor dreptului public modern și intereselor superioare de consolidare și de închezare socială a României Mari, va fi îndeplinită.

Se declară, că în caz contrar, datoria lor de mandatar ai națiunii și parlamentari evrei îi va sili să voteze în contra acestei Constituțiuni, care nesocotește drepturile lor.

Dr. Adolphe Stern, deputat de Ilfov;

Dr. Bemo Staucher, deputat al orașului Cernăuți;

Fără prejudiciul declarației basarabenilor.

Iscălită de mine:

Nathan Lerner, deputat de Hotin, I. Sanielevici senator de Chișinău;

Dr. Salo Weisselberger, senator.

Țin să declar, în mod solemn, în numele tuturor parlamentarilor evrei, că nici un moment nu ne este intențiune de a cere să se deschidă porțile cetățeniei românești pentru refugiații care au venit în diferite colțuri ale României din țările învecinate (Aplauze).

Dezbaterile Adunării Naționale Constituante a Senatului, nr. 42, din 14 aprilie 1923, p. 682.

1923 martie 21, Berna. Informare primită de Ministerul Afacerilor Externe de la Legația României la Berna, în care se arată discuțiile avute cu Oscar Grün în legătură cu evreii din străinătate și România.

Domnule Ministru,

Acum câțva timp, am făcut cunoștință cu domnul Oscar Grün, editorul jurnalului central izraelit „Jüdische Pressezentrale Zürich“. Întâlnirea fiind foarte scurtă, dânsul mi-a spus în puține cuvinte că izraeliții sunt foarte recunoscători Guvernului român pentru politica sa binevoitoare față de ei și că ar fi gata să susțină Guvernul român, în caz de nevoie acordându-i chiar ajutor financiar.

Pentru a mă orienta mai de aproape asupra ideii la care editorul lui „JPZ“ a făcut aluzie, m-am dus, în ziua de 21 martie la Zürich, și după ce am luat de la șeful redactor al ziarului „Neue Züricher Zeitung“ cele mai exacte informațiuni despre dl O. Grün, informațiuni favorabile pentru dânsul, i-am făcut o vizită rugându-l să-mi explice mai exact cuvintele pe care mi le-a adresat în Berna.

Atunci dl O. Grün mi-a expus următoarele:

Evreii din întreaga lume au fost obișnuiți să vadă coreligionarii lor din România într-o situație de fapt inferioară în comparație cu aceea a celorlalți supuși ai țării. De aceea faptul că, cu prilejul mișcării studențești, Guvernul român i-a luat în apărare, a produs o mare impresie, cu toate că cea mai mare parte a evreilor străini, mai ales evreii americani și englezi, n-au vrut să creadă timp îndelungat, în bunăvoința Guvernului român. Dl O. Grün își atribuie meritul de a fi deslușit confracții săi, având cu România un serviciu de informațiuni foarte bine organizat. Însă, după cum susține dl O. Grün, cei mai mari financiari evrei americani nu și-au schimbat deocamdată antipatia față de România, fiind susținuți în opinia lor și de evreii unguri și evreii originari din Transilvania, cari se află acum în America și cari primesc informațiuni regulate de la Presa Centrală ungară.

Părerea marilor financiari evrei din America, în ceea ce privește România, fiind de importanță primordială pentru un împrumut român în America, dl Grün, care cunoaște personal cei mai bogați evrei din Franța, Anglia și America, se declară gata de a-i lămuri despre România cu ocazia vizitei sale în Europa occidentală și America, pe care se gândește să o facă în vara ce vine, sondând în același timp cu ce condițiuni, în caz de nevoie, ar putea fi acordat României un împrumut mai mare.

Dl Grün nu solicită pentru sine nici o recompensă, cere însă ca să-i înlesnim sarcina contribuind – până atunci – prin o propagandă susținută de guvern, să convingem lumea izraelită că evreii sunt acum tratați în România la fel ca ceilalți cetățeni. În acest scop, demersul cel mai oportun ar fi, după părerea dlui Grün, ca Guvernul român să ia contact cu zările evreiești române și ca să invite pe dl Nemirover, care are legături strânse cu toate lojele și asociațiunile evreiești, să conlucreze la ridicarea prestigiului țării noastre în străinătate, și mai ales în America. În acest caz,

afirmă dl Grün, cheltuielile ce ar putea să se ivească, vor fi luate desigur de către evreii români pe seama lor.

Editorul lui „JPZ“ are intenția să viziteze înainte de toate, pe miliardarul Felix M. Warburg, președinte al Comitetului evreiesc de ajutor pentru lumea întreagă, adică și al celui din România, cu care dl Grün este împrietenit și pe care speră să-l intereseze asupra României în întâiul rând.

Primiți, vă rog, Domnule Ministru, asigurarea preaiualtei mele considerațiuni.

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond Problema 33, vol. IV, p. 43.

123

1923 martie 28, București. Constituția României întregite (articolele care se referă la teritoriul României și drepturile cetățenilor acesteia).

FERDINAND I

Prin grația lui Dumnezeu și voința Națională,
REGE AL ROMÂNIEI

La toți de față și viitori, sănătate:

Adunările Naționale Constituante au adoptat și Noi aprobăm și sancționăm următoarea

CONSTITUȚIE

TITLUL I DESPRE TERITORIUL ROMÂNIEI

Art. 1. – Regatul României este un stat național unitar și indivizibil.

Art. 2. – Teritoriul României este nealienabil.

Hotarele statului nu pot fi schimbate sau rectificate decât în virtutea unei legi.

Art. 3. – Teritoriul României nu se poate coloniza cu populațiuni de gintă străină.

Art. 4. – Teritoriul României din punct de vedere administrativ se împarte în județe, județele în comune.

Numărul, întinderea și subdiviziunile lor teritoriale se vor stabili după formele prevăzute în legile de organizare administrativă.

TITLUL II DESPRE DREPTURILE ROMÂNILOR

Art. 5. – Românii, fără deosebire de origine etnică, de limbă sau de religie, se bucură de libertatea conștiinței, de libertatea învățământului, de libertatea presei, de libertatea întrunirilor, de libertatea de asociație și de toate libertățile și drepturile stabilite prin legi.

Art. 6. – Constituția de față și celelalte legi relative la drepturile politice determină care sunt, deosebit de calitatea de român, condițiile necesare pentru exercitarea acestor drepturi.

Legi speciale, votate cu majoritate de două treimi, vor determina condițiile sub care femeile pot avea exercițiul drepturilor politice.

Drepturile civile ale femeilor se vor stabili pe baza deplinei egalități a celor două sexe.

Art. 7. – Deosebirea de credințe religioase și confesiuni, de origine etnică și de limbă, nu constituie în România o piedică spre a dobândi drepturile civile și politice și a le exercita.

Numai naturalizarea aseamănă pe străin cu românul pentru exercitarea drepturilor politice.

Naturalizarea se acordă în mod individual de Consiliul de Miniștri în urma constatării unei comisii, compusă din: primul-președinte și președinții Curții de Apel din capitala țării, că solicitantul îndeplinește condițiile legale.

O lege specială va determina condițiile și procedura prin care străinii dobândesc naturalizarea.

Naturalizarea nu are efect retroactiv. Soția și copiii minori profită, în condițiile prevăzute de lege, de naturalizarea soțului sau tatălui.

Art. 8. – Nu se admite în stat nici o deosebire de naștere sau de clase sociale.

Toți românii, fără deosebire de origine etnică, de limbă sau de religie, sunt egali înaintea legii și datori a contribui fără deosebire la dările și sarcinile publice.

Numai ei sunt admisibili în funcțiunile și demnitățile publice, civile și militare.

Legi speciale vor determina Statutul funcționarilor publici.

Străinii nu pot fi admiși în funcții publice decât în cazuri excepționale și anume statornicite de legi.

Art. 9. – Toți străinii aflați pe pământul României se bucură de protecția dată de legi persoanelor și averilor în general.

Art. 10. – Toate privilegiile de orice natură, scutirile și monopoliurile de clasă sunt oprite pentru totdeauna în statul român.

Titlurile de noblete sunt și rămân neadmise în statul român.

Decorațiunile străine se vor purta de români numai cu autorizarea Regelui.

Art. 11. – Libertatea individuală e garantată.

Nimeni nu poate fi urmărit sau percheziționat, decât în cazurile și după formele prevăzute de legi.

Nimeni nu poate fi deținut sau arestat, decât în puterea unui mandat judecătoresc motivat, care trebuie să-i fie comunicat în momentul arestării sau cel mai târziu în 24 ore după deținere sau arestare.

În caz de vină vădită, deținerea sau arestarea se poate face imediat iar mandatul se va emite în 24 ore și i se va comunica conform aliniatului precedent.

Art. 12. – Nimeni nu poate fi sustras în contra voinței sale de la judecătoria ce-i dă legea.

Art. 13. – Domiciliul este neviolabil.

.....

Art. 22. – Libertatea conștiinței este absolută.

Statul garantează tuturor cultelor o deopotrivă libertate și protecțiune, întrucât exercițiul lor nu aduce atingere ordinii publice, bunelor moravuri și legilor de organizare ale statului.

Biserica creștină ortodoxă și cea greco-catolică sunt biserici românești.

Biserica ortodoxă română fiind religia marei majorități a românilor este biserică dominantă în statul român; iar cea greco-catolică are întâietatea față de celelalte culte.

Biserica ortodoxă română este și rămâne neatârnată de orice chiriarhie străină, păstrându-și însă unitatea cu Biserica ecumenică a Răsăritului în privința dogmelor.

În tot regatul României, Biserica creștină ortodoxă va avea o organizație unitară cu participarea tuturor elementelor ei constitutive: clerici și mireni.

O lege specială va statornici principiile fundamentale ale acestei organizații unitare, precum și modalitatea după care Biserica își va reglementa, conduce și administra, prin organele sale proprii și sub controlul statului, chestiunile sale religioase, culturale, fundamentale și epitropești.

Chestiunile spirituale și canonice ale Bisericii ortodoxe române se vor regula de o singură autoritate sinodală centrală.

Mitropoliții și episcopii Bisericii ortodoxe române se vor alege potrivit unei singure legi speciale.

Raporturile dintre diferitele culte și stat se vor stabili prin lege.

.....

Art. 24. – Învățământul este liber în condițiunile stabilite prin legile speciale și întrucât nu va fi contrar bunelor moravuri și ordinii publice.

Învățământul primar este obligatoriu. În școlile statului acest învățământ se va da gratuit.

Statul, județele și comunele vor da ajutoare și înlesniri elevilor lipsiți de mijloace, în toate gradele învățământului, în măsura și modalitățile prevăzute de lege.

Art. 25. – Constituțiunea garantează tuturor libertatea de a comunica și publica ideile și opiniunile lor prin grai, prin scris și prin presă, fiecare fiind răspunzător de abuzul acestor libertăți în cazurile determinate prin codicele penal, care nici într-un caz nu va putea restrânge dreptul în sine.

Nici o lege excepțională nu se va putea înființa în această materie.

Nici cenzura, nici o altă măsură preventivă pentru apariția, vinderea sau distribuțiunea oricărei publicațiuni nu se va putea înființa.

Nu este nevoie de autorizațiunea prealabilă a nici unei autorități pentru aparițiunea oricărei publicațiuni.

Nici o cauciune nu se va cere de la ziariști, scriitori, editori, tipografi și litografi.

Presa nu va fi pusă niciodată sub regimul avertismentelor.

Nici un ziar sau publicațiune nu va putea fi suspendat sau suprimat.

Orice publicațiune periodică de orice natură va trebui să aibă un director răspunzător, iar în absența acestuia, un redactor răspunzător.

Directorul sau redactorul vor trebui să se bucure de drepturile civile și politice. Numele directorului și numele redactorului vor figura vizibil și permanent în fruntea publicației.

Înainte de aparițiunea publicației periodice, proprietarul ei e obligat a declara și înscrie numele său la tribunalul de comerț.

Sanctiunile acestor dispozițiuni se vor prevedea prin legi speciale.

.....
Art. 29. – Românii, fără deosebire de origine etnică, de limbă sau de religie, au dreptul a se asocia, conformându-se legilor care regulează exercițiul acestui drept.

Dreptul de liberă asociațiune nu implică în sine dreptul de a crea persoane juridice.

Condițiunile în cari se acordă personalitatea juridică se vor stabili prin o lege specială.

.....
Art. 126. – Limba românească este limba oficială a statului român.

Art. 127. – Nici un jurământ nu se poate impune cuiva decât în puterea unei legi, care hotărăște și formula lui.

Promulgăm această Constituțiune și ordonăm să fie investită cu sigiliul statului și publicată prin „Monitorul Oficial”

Dat în București, la 28 martie 1923.

FERDINAND

Președintele Consiliului de Miniștri

Ion. I. C. Brătianu

Ministrul justiției

Ioan Th. Florescu

„Monitorul Oficial” nr. 282, 29 martie 1923, p. 13.315 – 13.335

124

1923 aprilie 10, Sibiu. Informare a profesorului dr. Richard Csaki din Sibiu prin care comunică Institutului Extern German din Stuttgart instituțiile de știință și cultură din Transilvania aparținând populației de naționalitate germană.

569/23 Dr. Cs/aki/

14. April 1923

Deutsches Auslandinstitut,

Stuttgart

In Beantwortung Ihres Schreibens, Tageblatt – Nr. 19709/Dr./Sch/n vom 10. d. M. teile ich Ihnen mit, dass ich die gewünschte Arbeit über das wissenschaftliche Leben in Siebenbürgen Ihnen gern möglichst bald besorgen will. Ich persönlich bin gegenwärtig mit Arbeiten sehr überlastet, will

aber mich gleich nach einem passenden Herrn umsehen. Die Wichtigsten wissenschaftlichen Vereine in Siebenbürgen sind:

1. Verein für siebenbürgische Landeskunde, Vorsitzenden Bischof D. Dr. Deutsch – Hermannstadt, massgebende Persönlichkeiten: Stadt/ pfar-
rer/ D. Dr. Schullerus – Hermanstadt, Oberarchivar Dr. G. E. Müller –
Hermannstadt, Prof. Dr. Kisch – Klausenburg, Universität. 2. Siebenbür-
gischer Verein für Naturwissenschaften, Hermannstadt, Vorstand Dr. C.
F. Jickeli – Hermannstadt, unter den führenden Persönlichkeiten Prof. Dr.
Arnold Müller – Hermannstadt. 3. Der sächsische Lehrerbund und der
siebenbürgische Mittelschulprofessorenverein haben wohl auch wissen-
schaftliche Tendenzen, die aber gegenwärtig wegen Standeskämpfen we-
nig zum Ausdruck gelangen/Vorstand der Lehrerbundes Prof. Dr. Capesius
– Hermannstadt/, ebenso sind andere Berufsstandesorganisationen z.B.
deutscher Juristenverband/ Vorstand Dr. Gresskowitz – Hermannstadt/
und der siebenbürgische Ärzteverein/ Vorstand Dr. Heinrich Ernst –
Hermannstadt/ zum Teil wissenschaftlich organisiert. Bei meiner dem-
nächst erfolgender Anwesenheit in Stuttgart kann ich wohl auch mündlich
mit Daten dienen.

Mit besten Grüßen

Ihe sehr ergebener
Cs/aki/

Arhivele Statului Cluj, fond Karl Kurt Klein, dosar 243, f. 290

Traducere

569/23 Dr. Csaki
Institutul Extern German

1923 aprilie 14
Stuttgart

Ca răspuns la scrisoarea dumneavoastră – Tageblatt nr. 19.709/Dr.
Sch/n din 10 l. c. vă comunic că lucrarea dorită despre viața științifică în
Transilvania doresc să o fac cât de curând posibil. Eu, personal sunt în
prezent foarte aglomerat cu lucrările dar doresc să caut imediat un domn
potrivit. Cele mai importante asociații științifice din Transilvania sunt:

1. Asociația transilvană pentru cunoașterea țării, președinte episcopul
D. Dr. Deutsch- Sibiu, personalități marcante: parohul orașului D. Dr.
Schuller – Sibiu, arhivarul superior Dr. G. E. Müller – Sibiu, profesor Dr.
Kisch – Cluj, Universitate 2. Asociația transilvană pentru științele naturii
– Sibiu, președinte Dr. C. F. Jickeli – Sibiu, între personalitățile cu rol de
conducere profesor Dr. Arnold Müller – Sibiu 3. Uniunea învățătorilor sași
și a Asociației profesorilor de școală medie din Transilvania au și ele
tendențe științifice care însă în prezent din cauza luptelor pentru poziții
s-a reușit puțin să se manifeste, președinte al Uniunii învățătorilor profes-
or Dr. Capesius-Sibiu; de asemenea, sunt și alte organizații profesionale
ca spre exemplu: Asociația juriștilor germani, președinte Dr. Gresskowitz
– Sibiu și Asociația medicilor transilvăneni (președinte Dr. Heinrich Ernst

– Sibiu) care în parte sunt organizate în mod științific. La proxima mea prezență la Stuttgart pot să vă servesc și verbal cu date.

Cu cele mai bune salutări

Al dumneavoastră foarte îndatorat
Csaki

125

1923 aprilie 20, Geneva. Discurs al lui Nicolae Titulescu, delegatul României la Consiliul Societății Națiunilor în problema aplicării reformei agrare în Transilvania.

Exposé de M. N. Titulesco
Delegué de Roumanie au Conseil de la Société
des Nations le 20 avril 1923

M. Le Président, MM les Membres du Conseil,

En termes clairs et simples, la requête hongroise pourrait se résumer comme suit: par hostilité envers les sujets hongrois, sous prétexte de réforme agraire et par le jeu de dispositions législatives allant jusqu'à violer ouvertement des Traités internationaux, la Roumanie a poursuivi et réalisé la ruine économique des propriétaires hongrois en Transylvanie.

Permettez-moi de poser dès le début, devant l'honorable Conseil, en termes clairs et simples aussi, la conclusion du bref exposé que je ferai au nom de la Roumanie et qui sera une contradiction formelle sur tous les points de la requête hongroise.

Sans hostilité envers qui que ce soit, animée au contraire d'un sincère esprit de justice sociale, faisant preuve d'une large compréhension de ses intérêts d'avenir, la Roumanie a opéré ces dernières années une véritable révolution pacifique, en transférant par voies légales la presque totalité du sol cultivable aux paysans, qui le travaillaient jusqu'alors, en grande partie, comme ouvriers agricoles.

Pour réaliser cette immense réforme, la Roumanie a dû imposer, à une catégorie de ses citoyens, des sacrifices dont la rigueur n'a pas de précédent dans l'histoire des autres peuples, du moins pendant les époques de vie normale. Mais sachant que ce qui rend le sacrifice intolérable ce n'est pas sa grandeur mais c'est son injustice, la Roumanie a cherché à imprimer à sa législation agraire un caractère objectif, presque mécanique, signe d'une justice sévère peut-être, mais d'une justice égale pour tous. C'est ce qui a permis de traiter, ainsi que vous le verrez immédiatement, sur un pied de parfaite égalité les optants hongrois et les propriétaires roumains.

En rendant le propriétaire roumain maître du sol national, la Roumanie croit avoir réalisé une oeuvre essentiellement conservatrice, que l'on doit juger plutôt d'après ses résultats, que d'après ses méthodes. Grâce à

elle, la condition première de toute reprise économique future – la sécurité a pu être réalisée. Grâce à elle, s'est produit ce fait vraiment remarquable, que les territoires compris entre la Theiss, le Danube et le Dniester ont pu constamment représenter aux yeux de l'Europe une île d'ordre et de paix sociale, alors que la révolution grondait à Moscou et à Budapest.

L'opération a été douloureuse, très douloureuse, je le reconnais. Malgré le souci de décence et de patriotisme des intéressés, des mécontentements individuels furent soulevés en masse. Le Gouvernement Brătianu, qui a entrepris cette oeuvre en 1914 et la réalisa en 1917 et 1918, le Gouvernement du général Averesco, qui poursuivit cette oeuvre en l'élargissant et en la complétant en 1920 et 1921, deux gouvernements dont j'ai eu l'honneur de faire partie, comme ministre des Finances, à côté du très regretté Take Ionesco, grand convaincu de la nécessité de l'expropriation dès la première heure, ont eu à supporter nombre de critiques.

La même disposition produisait parfois des réactions diamétralement opposées et, souvent ce fut à propos du même texte que les ministres qui s'occupaient de l'expropriation s'entendirent qualifier, tantôt de révolutionnaires par les représentants de la droite exaspérée, tantôt de réactionnaires par les représentants de l'extrême gauche, qui considéraient que l'on allait ni assez vite ni assez loin.

Rien de plus naturel, qu'à partir du jour où la Transylvanie s'unit à la Roumanie et qu'une question de nationalité vint accroître les difficultés d'un problème jusqu'alors économique et social, que le cercle des mécontentements s'élargit et que la limite du martyre des auteurs responsables de l'expropriation reculât.

Les *révolutionnaires*, les *reactionnaires* d'antan deviennent donc aujourd'hui devant vous, des *chauvins* et des *opresseurs*.

Personne ne s'en émeut en Roumanie. C'est un prisme nouveau à travers lequel la Hongrie veut faire voir au monde une chose, pour nous déjà connue, ancienne, classée.

Et, en effet, que fait le Gouvernement hongrois dans sa requête?

Il détache de l'ensemble de la législation sur l'expropriation une ou deux dispositions, les interprète, les discute, comme si c'était les seules qui intéressent, comme si elles ne s'appliquaient pas aux citoyens roumains eux aussi! Puis, mettant face à face cette élaboration de cabinet avec une interprétation des Traités internationaux, que leurs auteurs seraient les premiers à répudier, il conclut à la persécution.

Ce n'est pas ainsi que l'on procède dans une affaire politique touchant le traitement des étrangers dans un pays.

Car entendons-nous bien: il ne s'agit pas d'examiner ici si les Roumains ont été traités avec trop de rigueur par leurs Gouvernements. Ce serait là une question relevant du Parlement roumain, de la presse roumaine, de l'opinion publique roumaine, des urnes électorales roumaines, mais non pas une question relevant de la Société des Nations. Il s'agit de savoir si, oui ou non, les sujets hongrois ont été maltraités par rapport aux sujets roumains.

Pour répondre à une telle question, il ne suffit pas de narrer, Monsieur le représentant de la Hongrie; il faut comparer, il faut juger.

Laissez-moi donc faire, Messieurs, ce que l'honorable représentant de la Hongrie n'a pas fait. Incorporons les dispositions incriminées dans la

législation de l'expropriation en général, jettons un coup d'oeil rapide sur sa genèse, voyons comment la Roumanie a traité ses propres enfants et demandons-nous, après cela, s'il est encore possible de voir dans les textes cités par le Gouvernement hongrois une législation d'exceptions à l'égard des étrangers et s'ils ne constituent pas plutôt des spécimens d'un droit de rigueur peut-être, mais d'un droit roumain commun en matière d'expropriation.

C'est en 1913, alors qu'on ne pouvait certainement pas penser aux hongrois, que se place l'origine de la législation d'expropriation que nous discutons aujourd'hui. Le pays sortait de la guerre balkanique, à laquelle le Traité de Bucarest avait mis fin. La classe paysanne avait fait preuve de qualités remarquables. Or, sa situation au point de vue de la répartition de la propriété rurale était vraiment imméritée. Sur huit millions d'hectares cultivables de l'ancien Royaume de Roumanie, la moitié, soit 4 millions d'hectares, appartenait à 1.200.000 paysans chefs de famille (soit, à raison de 4 membres par famille, à 5 millions de paysans) tandis que l'autre moitié du pays appartenait à un peu plus de 4000 propriétaires.

Une telle situation était un danger pour la paix sociale. Les solutions usuelles pour faire passer à l'amiable aux paysans une partie de la terre possédée par les grands propriétaires: achat volontaire par la Caisse rurale, droit de retrait pour l'Etat, lui permettant de se substituer à tout acheteur particulier de terre, en le remboursant du prix payé, furent jugés insuffisantes.

Une expropriation forcée, appelée expropriation pour utilité nationale fut donc envisagée comme nécessaire. Par une lettre publique de septembre 1913, M. Jean Bratiano, chef du Parti Libéral, annonça qu'il ferait de l'expropriation, un des points essentiels du programme de son futur gouvernement. Un tel programme impliquait la modification de la Constitution, l'expropriation n'étant autorisée par cette dernière en Roumanie que pour des cas d'utilité publique nettement spécifiés, à savoir les nécessités de la défense militaire, de la voirie et de l'hygiène.

En janvier 1914, M. Jean Bratiano devint président du Conseil.

En mai 1914, les élections constitutionnelles eurent lieu et, chose remarquable, quoique élue par un Corps électoral restreint, dont les propriétaires terriens détenaient la plus grande partie des mandats, une imposante majorité fut acquise pour la révision de la Constitution, dans le but d'exproprier une large partie du sol détenu par les grands propriétaires.

Je dis, une large partie. Certainement, on ne pensait pas et on ne pouvait penser en mai 1914 à l'expropriation quasi-intégrale des grands propriétaires réalisée depuis. Mais l'instrument juridique qui, plus tard, permit le développement de l'expropriation au fur et à mesure des besoins de la guerre et de l'après-guerre, fut conçu alors.

Survint la grande guerre.

Jusqu'au moment où la Roumanie prit les armes, on ne pouvait procéder à une réforme d'une telle envergure, vu les conditions d'instabilité que présentait la neutralité.

Mais lorsqu'en 1917, l'armée roumaine s'était retirée en Moldavie, lorsque les deux tiers du territoire roumain furent envahis, lorsque l'armée russe avait commencé à se débander, on jugea que procéder immédiatement à l'oeuvre législative de l'expropriation était une nécessité de la

défense. Une telle oeuvre renforcerait l'intérêt de la classe paysanne à défendre le sol roumain; une complète abstention des autorités aurait pu signifier l'oubli des promesses de 1914. Et il y avait suffisamment d'instigateurs pour que cette dernière interprétation put avoir du succès.

Ce fut Sa Majesté le Roi de Roumanie qui, par un message adressé aux soldats dans les tranchées en janvier 1917, annonça que l'expropriation serait réalisée sans délai.

Il est donc inexact de dire que c'est sous la menace de la Révolution russe qu'une telle oeuvre fut entreprise. 1913 et 1914 sont là pour prouver le contraire. Et la révolution russe éclata à peine en mars 1917.

Mais, d'autre part, il est aussi certain que la guerre a élargi le cadre de l'expropriation tel qu'il a été conçu en 1913 et 1914.

On procéda donc à l'oeuvre législative de l'expropriation. Je la résume en disant qu'on décida en 1917 que 2 millions et quelques centaines de milliers d'hectares seraient pris à la grande propriété pour être partagés aux paysans.

(Par) le décret-loi de décembre 1918, M. Jean Duca, l'actuel ministre des Affaires étrangères de Roumanie, étant alors ministre de l'Agriculture réalisa les mesures constitutionnelles votées à Iassy.

Parallèlement à l'expropriation dans le Vieux Royaume, l'expropriation des grands domaines fut poursuivie dans les nouveaux territoires roumains, au fur et à mesure de leur union à la mère patrie.

Ainsi, le Parlement de Bessarabie «Sfatul Țării» vota le 27 novembre 1918 une loi d'expropriation pour la Bessarabie, promulguée par le décret royal du 22 décembre 1918.

De même, se conformant au point 5 de l'article 3 de la résolution de l'Assemblée nationale de Roumanie, Transylvanie, Banat, Crisana, Maramureș, dont les représentants se réunirent à Alba Julia, du 18 novembre au 1er décembre 1918, le Conseil dirigeant roumain de ces nouvelles régions, sous la présidence de M. Jules Maniu, chef du Parti national, prit les mesures nécessaires pour que, par le décret-loi no. 3911 de 1919, des dispositions similaires fussent appliquées en Transylvanie.

Revenons un moment à la situation du Vieux Royaume.

Et c'est ici que nous touchons au point essentiel du débat, car c'est lui qui vous permettra de juger des intentions du Gouvernement roumain: non seulement la première application de la loi ne donna pas l'étendue de terre qu'on espérait, mais encore les millions d'hectares expropriés par la loi apparurent insuffisants pour satisfaire à toutes les demandes d'expropriation, insuffisants pour procurer de la terre aux catégories de paysans jugés dignes d'intérêt, insuffisants pour satisfaire d'autres catégories de paysans qui se considéraient, par assimilation elles aussi, également dignes d'intérêt.

Que faire?

Entre temps le Gouvernement du général Averesco, M. Garoflid devenant ministre de l'Agriculture, avait pris la responsabilité du pouvoir.

Il n'y avait que deux solutions.

La première consistait à exproprier intégralement ce qui restait encore de la grande propriété. On ne l'a pas voulu. Une telle mesure aurait signifié que nous sommes hostiles par principe à la grande propriété. Tel n'était pas le sentiment du Gouvernement, qui considérait que la grande proprié-

té, par la possibilité qu'elle donne de faire de la grande culture, est utile et qu'on ne doit y toucher que par nécessité et non pas par hostilité. Tel n'était pas non plus le sentiment que le Gouvernement voulait voir se développer dans la classe paysanne, à l'égard des grands propriétaires, au moment même où se réalisait le transfert de la possession du sol d'une classe à une autre.

Il ne restait plus qu'une solution. C'était de garder ce que l'on pouvait encore garder de la grande propriété, en n'y portant atteinte qu'au fur et à mesure des nécessités et en faisant une sélection, juste autant que possible, entre les propriétaires; c'était de créer un ordre dans les expropriations nouvelles, en commençant par les propriétaires qui paraissent les moins intéressants et en réservant les autres pour la nécessité extrême, sans garantir toutefois à aucun l'intangibilité définitive.

Inutile de dire, qu'un tel procédé ne pouvait être qu'imparfait et que tout classement, fût-il fait par un être en état de sainteté, soulèvera des critiques.

Inspirées par ces considérations, de nouvelles mesures législatives furent votées.

Ainsi, par la loi publiée dans l'Officiel du 24 novembre 1920 on permit l'expropriation dans le but de créer des pâturages communaux.

Par la loi publiée dans l'Officiel du 17 juillet 1921, applicable au Vieux Royaume, on ratifia le décret de décembre 1918, mais on élargit aussi l'expropriation dans le but d'augmenter la propriété rurale paysanne, dans le but de créer des pâturages communaux et dans des buts d'intérêt général économique.

Par la loi publiée dans l'Officiel du 30 juillet 1921, en partant du décret-loi 3911 de 1919, on organisa l'expropriation en Transylvanie, Banat, Crisana, dans le but d'augmenter les propriétés rurales paysannes et les patûrages communaux ainsi que dans d'autres buts d'utilité publique.

Il y a donc une explication historique du fait que la Roumanie a dû réaliser l'expropriation par plusieurs lois agraires. Mais les principes qui ont guidé les législateurs sont les mêmes, les différences ne portant que sur des détails et ne s'expliquent que par les considérations économiques locales.

Il est donc peu sérieux de vouloir opposer la loi d'expropriation pour la Transylvanie à la loi d'expropriation du Vieux Royaume et de chercher d'expliquer les petites différences qu'il pourrait y avoir entre elles par la présence de Hongrois en Transylvanie et par l'absence de Hongrois dans le Vieux Royaume.

Je crois, Messieurs, que les traités de paix ont reconnu l'union de la Transylvanie à la Roumanie à cause de l'immense majorité de la population roumaine de cette province. Quand on parle d'une loi d'expropriation pour la Transylvanie, on parle d'une loi applicable à une grande majorité de Roumains. Et je crois que les sujets hongrois ne peuvent soutenir qu'ils n'ont pas été traités sur pied d'égalité avec les sujets roumains alors que leur situation quant à la propriété serait exactement celle des propriétaires roumains de Transylvanie. Dois-je encore ajouter que les paysans cultivateurs ont été rendus propriétaires du sol, indépendamment de toute considération tirée de leur nationalité antérieure et que, de la sorte, un grand

nombre d'anciens sujets hongrois sont aujourd'hui propriétaires en Transylvanie grâce aux lois roumaines d'expropriation?

Mais maintenons-nous sur le terrain de la requête hongroise et bornons-nous à discuter les dispositions incriminées, celles relatives à l'absentéisme et au prix.

Je disais que pour sauver ce qui pouvait encore être sauvé de la grande propriété, le législateur a dû procéder à un classement d'après certains critères artificiels peut-être, mais nécessaires.

L'absentéisme est un de ces critères! C'est de lui qu'on se plaint tout d'abord.

Afin que vous le jugiez à sa juste valeur, laissez-moi vous citer deux critères d'expropriation tels qu'on les trouve dans la loi applicable à l'ancien Royaume.

Et je prends avec intention la législation de l'ancien Royaume pour que vous voyez comment la loi roumaine a traité ses propres enfants dans la maison maternelle elle-même.

Vous jugerez de notre chauvinisme après.

Considérant qu'entre un propriétaire qui cultive sa terre et un autre qui la donne en ferme, le premier doit l'emporter sur le second, la loi roumaine, pour protéger le premier, s'est attaquée au second et a assimilé à l'absentéiste tout roumain qui a donné sa terre en ferme depuis 1910-1920, quoiqu'il résidât en Roumanie, quoiqu'il habitât peut-être sa propre maison de campagne. La conséquence est l'expropriation intégrale du propriétaire se trouvant dans ces conditions.

Et voilà comment le fait le plus légitime, celui d'affermir sa terre, est devenu la source d'une punition rétroactive!

Injustice, certes, mais solution de nécessité.

Et comme en faisant les calculs, toutes ces catégories de terres expropriées ne suffisaient pas à parfaire l'étendue dont on avait besoin, on introduisit une disposition nouvelle, celle de l'alinéa *a* de l'article 8.

A la suite de l'application de la première expropriation, les plus grands domaines, ceux de dizaines de milliers d'hectares furent réduits à quelques centaines.

Et bien, on coupera encore une tranche et on réduira à cent hectares les terres qui, à une date arbitraire, le 23 avril 1920, se trouveraient affermées.

Savez-vous ce qui est arrivé? Beaucoup de grands propriétaires qui ont travaillé leur terre durant leur vie entière, sentant de la répulsion à cultiver en régie une étendue de 200 hectares par exemple, alors qu'ils avaient machines, bétail, pour de milliers et des milliers d'hectares, ont donné à ferme, pour la première fois, la terre qui leur restait. Ils ne croyaient pas mal agir. Ils n'ont certainement pas mal agi. Mais de par ce fait, la loi les ampute encore, et les réduit à 100 hectares.

Injustice, oui! Mais je le répète, solution de nécessité.

N'oubliez pas qu'il fallait de la terre et nous avons préféré la trouver par des formules juridiques critiquables, que de laisser naître l'envie de la prendre sans justification juridique aucune.

Arrivons maintenant à l'absentéisme pur et simple, qui est, pour la loi roumaine d'expropriation en Transylvanie, l'absence physique du pays,

entre deux dates, celle de l'Union, 1er décembre 1918 et celle du dépôt de la loi d'expropriation au Parlement, 21 mars 1921.

En quoi ce critère de distinction entre propriétaires plus intéressants et propriétaires moins intéressants est-il plus artificiel, plus arbitraire, plus injuste que les critères de sous-distinction dans la catégorie des propriétaires présents: affermage des terres pendant dix ans, affermage des terres à une date donnée, après que la première expropriation eût été subie et que le cycle des sacrifices parût clos?

Mais, dit l'honorable représentant de la Hongrie: les sujets hongrois ne savaient pas que, s'ils étaient absents de Transylvanie de 1918 à 1921, ils seraient intégralement expropriés en 1922.

Mais, ai-je l'honneur de répondre à l'honorable représentant de la Hongrie: les sujets roumains eux non plus ne savaient pas que s'ils affermaient leurs terres de 1910 à 1920 ils seraient expropriés intégralement en 1921.

Enfin, dirais-je encore, pour édifier complètement l'honorable représentant de la Hongrie: les sujets roumains qui ont eu affermées un seul jour leurs terres, le 23 avril 1920, après avoir subi les premiers sacrifices imposés par l'expropriation, ne pouvaient pas croire que leur portion congrue serait encore réduite! Elle le fut!

Et, à bien juger les choses, il n'y a un plus grand fond de réalité et de justice dans la formule de l'absentéisme, qui n'est au fond que la transposition dans le domaine juridique de l'adage que les absents ont toujours tort, que dans les deux autres.

J'admets néanmoins qu'on dise: votre formule de l'absentéisme est critiquable. Nous ne prétendons pas qu'elle soit parfaite.

J'admets qu'on dise encore: dans certains cas, elle peut amener de grandes injustices. Nous serons les premiers à les déplorer, mais nous avons légiféré sous l'empire des nécessités supérieures à toute considération de justice individuelle.

Mais, je n'admets en aucun cas qu'on dise qu'une telle disposition doit sa naissance aux sentiments d'hostilité envers les sujets hongrois et que c'est une arme légale de torture contre les étrangers.

Et, d'abord, est-ce que ce sont les dispositions sur l'absentéisme qui ont fait perdre aux Hongrois la plus grande partie de leurs biens?

Non, Messieurs!

Ce sont les dispositions générales sur l'expropriation applicable aux présents comme aux absents, qui ont réduit les terres de milliers d'hectares à des portions minimales.

La disposition de l'absentéisme ne fait donc perdre, qu'à certaines personnes des restes.

Et ce serait justement dans une disposition d'une application aussi restreinte et d'une efficacité aussi limitée que le législateur roumain aurait caché le poison qu'il destinait aux sujets hongrois? Veuillez reconnaître que pour des oppresseurs nous sommes bien timorés et que pour des chauvins nous sommes bien peu habiles.

C'est que, probablement, nous n'en sommes qu'à notre coup d'essai.

Pour que la requête hongroise soit légitime il faudrait que le texte ne s'appliquât qu'aux Hongrois. Or, la loi ne fait pas de distinction. Tout citoyen roumain physiquement absent entre ces deux dates est exproprié intégralement.

Il y a égalité parfaite.

Il y a même plus qu'égalité parfaite. Il y a certains adoucissements aux rigueurs de la loi, au profit des propriétaires en Transylvanie, par rapport aux propriétaires du Vieux Royaume, adoucissements dûs, entre autres, au fait que, vu la présence de la minorité hongroise en Transylvanie et la facilité avec laquelle l'idée de persécution pourrait trouver créance dans ces circonstances, le législateur roumain a préféré agir avec plus de circonspection en Transylvanie.

Ainsi, dans l'ancien Royaume, les propriétés des étrangers ont été expropriées intégralement que si le propriétaire a été absent entre 1918 et 1921.

Un sujet hongrois aurait donc été exproprié intégralement dans l'ancien Royaume, en sa simple qualité d'étranger; il ne l'est en Transylvanie que s'il a été absent.

L'absentéisme dans le Vieux Royaume entraîne l'expropriation intégrale, quelle que soit l'étendue de la terre. L'absentéisme n'entraîne l'expropriation en Transylvanie que pour les terres dont l'étendue est supérieure à 50 jugars. Donc, les petites gens qui ont pris peur et se sont enfuis à cause de la guerre peuvent rentrer, les dispositions de la loi ne les touchent pas.

L'absentéisme économique – affermage pendant dix ans – entraîne l'expropriation intégrale dans le Vieux Royaume, elle laisse cependant un minimum intangible aux propriétaires en Transylvanie (Art. 8 p.a).

En résumé, un propriétaire en Transylvanie n'est exproprié que s'il est absentéiste qu'il soit étranger ou Roumain; il ne peut en aucun cas perdre l'intégralité de la propriété pour affermage pendant dix ans. Il y a donc égalité parfaite entre propriétaires étrangers et roumains en Transylvanie et il y a régime de faveur pour les propriétaires de Transylvanie par rapport à ceux du Vieux Royaume.

Et cette égalité parfaite ressort surtout des instructions soi-disant secrètes de l'actuel ministre de l'Agriculture, M. Alexandre Constantinesco.

D'abord, ces instructions ne sont pas du tout secrètes. La meilleure preuve c'est que vous les possédez. Elles ne furent pas publiées à l'Officiel parce que l'on n'y publie généralement que les lois et règlements et non pas toute la correspondance officielle.

Des instructions secrètes?

Les voici, je les verse au dossier.

L'honorable Conseil pourra constater par lui-même si elles n'ont pas l'air fatigué et la couleur blanc-jaune des papiers qui circulent.

L'honorable représentant de la Hongrie disait que c'est par l'interprétation de la loi faite par l'officialité roumaine, plutôt que par la loi elle-même, que l'injustice a été commise. Si cela était, ce serait la meilleure preuve de notre bonne foi, du manque absolu de l'esprit d'hostilité envers les étrangers qui a présidé à la confection de nos lois.

Pourquoi aurions-nous changé d'esprit, depuis?

La vérité est que ce n'est que l'application pratique de la loi qui soulève toutes les questions d'interprétation de cette dernière. On ne peut tout prévoir à l'avance.

Or, lorsqu'à l'application on s'est aperçu qu'une certaine manière d'interpréter la loi aurait eu pour conséquence de créer aux étrangers absents une situation meilleure qu'aux propriétaires roumains absents, on a immédiatement senti le besoin de poser d'une manière claire les principes que la justice exigeaient.

Ces principes ne pouvaient être que deux: ne pas mettre les propriétaires étrangers en situation inférieure par rapport aux propriétaires roumains, mais, d'autre part, ne pas créer aux premiers une situation meilleure qu'aux seconds.

C'est justement ce que les instructions incriminées ont pour but de proclamer: l'égalité de droit parfaite entre les sujets hongrois et les sujets roumains.

Permettez-moi d'en lire quelques passages:

Dans l'instruction nr. 15112 de la Direction de Cluj, du 29 juillet 1922, on lit: „Par conséquent, il ne faut pas tenir compte des demandes d'exceptions des absents qui prétendent ne pas avoir été ou ne plus être actuellement citoyens roumains, attendu que la loi considère absent le propriétaire en raison de son absence pendant un temps déterminé sans se préoccuper de sa nationalité. D'ailleurs le législateur ne pouvait pas faire autrement que de traiter les propriétaires étrangers sur le même pied que les propriétaires roumains ne pouvant pas favoriser les uns plus que les autres“.

Dans l'instruction nr. 16126 de la Direction de Cluj, en date du 14 août 1922, je lis: „La loi ne faisant aucune distinction suivant la nationalité des propriétaires il va sans dire qu'il est indifférent qu'il soit citoyen ou étranger; par conséquent vous ne pouvez pas non plus appliquer la loi de façon différente.“

J'arrive à l'affirmation que l'absence pendant un seul jour crée l'absentéisme en Roumanie.

La loi exige une résidence constante dans le pays.

Le caractère de constance, de permanence de la résidence, est une question que les juges de fait tranchent souverainement.

Mais le cas suivant s'est produit: des étrangers qui ont toujours été absents de Roumanie ont voulu éluder la loi en disant qu'ils y ont été présents pendant un certain temps. C'est ce qu'on n'a pas voulu permettre. Et alors le ministre de l'Agriculture a attiré l'attention sur l'inutilité de la preuve du fait que les étrangers ont été présents en Roumanie pendant un certain temps.

L'instruction ne parle donc pas de l'interruption de la présence par quelques jours d'absence, mais l'interruption de l'absence par quelques jours de présence.

Et parce que le ministre des Domaines se conformant à la loi déclara que, vu la nécessité de la présence permanente, il est sans utilité de prouver une présence partielle, le Gouvernement hongrois se croit autorisé à affirmer que l'absentéisme est légalement créé en Roumanie par la simple absence matérielle d'une journée.

Et je le répète, ne l'oublions pas, rigoureuses ou non, ces règles s'appliquent à des sujets roumains aussi, la Transylvanie étant bien, je le présume, terre roumaine.

Mais la Hongrie ne se contente pas de l'égalité entre propriétaires hongrois et propriétaires roumains: l'amélioration du régime des propriétés en Transylvanie, par rapport au Vieux Royaume, ne la touche pas davantage. Ce que la Hongrie veut c'est, à l'intérieur de la Transylvanie, un privilège pour les propriétaires hongrois par rapport aux propriétaires roumains.

C'est à cela que tend sa requête, c'est à cela qu'elle entend faire servir les traités internationaux.

L'interprétation qu'elle donne au Traité de Trianon est des plus caractéristiques. Le Traité a garanti aux sujets hongrois, qui optent pour la nationalité magyare, la conservation de leurs biens immobiliers. Cela veut dire, pour la Hongrie, que les biens immobiliers de ces sujets ne peuvent pas être touchés par les dispositions des lois roumaines, cela veut dire, en tout cas, que ces biens ne peuvent être expropriés contre un paiement tel qu'il est organisé par les lois roumaines.

Qu'a voulu le Traité de Trianon, selon nous?

Maintenir une règle qui est de droit commun, depuis longtemps, dans tous les traités internationaux: prolonger la tolérance internationale à l'égard des étrangers leur permettant d'être propriétaires, garantir les optants contre une confiscation de leurs biens. Les optants restent propriétaires malgré leur option, mais propriétaires dans le cadre de la loi roumaine. Donc, le droit de propriété peut être ultérieurement modifié par l'Etat Souverain, pourvu que ses dispositions aient un caractère général et s'appliquent à tous les ressortissants.

Le Traité de Trianon n'a pu entendre un seul instant selon nous, qu'il sera créé en Roumanie des îles de propriétés individuelles, que la loi roumaine ne pourrait plus toucher à travers les âges, sans sanctions internationales.

En définitif, la question est de savoir si le Traité a garanti aux Hongrois la propriété telle qu'ils avaient au moment de l'annexion ou s'il leur a garanti une propriété nouvelle, une propriété plus forte, une propriété sui generis, que personne en Europe ne pourrait plus avoir, car, pour l'avoir, il faudrait être... optant hongrois!

En effet, un Roumain, un Français, un Anglais, ne peut avoir en Roumanie que la propriété de tout le monde, c'est à dire une propriété organisée par des lois roumaines, lois qui peuvent changer suivant les nécessités roumaines, nécessités qui ne peuvent avoir comme limites que les intérêts du peuple roumain.

Rien de semblable avec la propriété d'un optant hongrois! Ce dernier a un traité qui, prenant en considération la situation d'un moment donné, fixe son droit pour l'éternité.

Et, comme un optant hongrois est par définition un sujet hongrois qui vit en Hongrie, il ne subit pas l'expropriation de la loi hongroise puisqu'il a ses immeubles au delà de la frontière, en Roumanie et il ne subit pas non plus l'expropriation roumaine puisqu'il est protégé par un traité.

Si telle a été vraiment l'intention des parties contractantes à Trianon, permettez-moi de dire qu'à bien feuilleter les traités que le monde s'est donné depuis 1919 on ne trouvera aucune création dépassant en séduction ... la carrière d'optant hongrois!

Et je me permets d'attirer l'attention de l'honorable Conseil sur ce fait que la Hongrie, demandant cette interprétation pour le Traité de Trianon, vous demande en réalité d'interpréter le Traité de Versailles aussi.

En effet, je trouve dans le Traité de Versailles, sous la Section 8, Pologne, dans l'article 94, la disposition que les optants: „seront libres de conserver leurs biens immobiliers“; sous la Section 7: Etat Tchéco-Slovaque, dans l'article 85, la disposition: „les personnes ayant exercé le droit d'option ... seront libres de conserver leurs biens immobiliers qu'elles possèdent sur le territoire d'un autre Etat“; et enfin, sous la Section 1, Belgique l'article 37 qui contient la disposition: „les personnes ayant exercé le droit d'option ... seront libres de conserver leurs biens immobiliers qu'elles auront dans les territoires acquis par la Belgique“.

L'acceptation de la thèse hongroise signifierait donc que les traités ont parsemé la nouvelle charte de l'Europe de forteresses de droit privé intangibles, qui seraient, à l'avenir et pour toujours, par rapport aux Etats souverains, ce que furent jadis au moyen âge seulement les fiefs des seigneurs par rapport au Roi.

Telle ne fut pas, en toute franchise, ma pensée le 4 juin 1920, lorsque j'eus l'honneur d'apposer ma signature au bas du Traité de Trianon comme représentant de la Roumanie.

Je crois que le Gouvernement Hongrois s'est aperçu lui-même que l'argument des Traités prouvait trop. Et c'est pourquoi il a consenti à l'affaiblir, sinon même à y renoncer implicitement, en condescendant à discuter l'application en elle-même des lois impies roumaines aux deux points de vue qui l'intéressent le plus: a) impossibilité matérielle d'exécuter les obligations du Traité conjointement avec les obligations des lois roumaines; b) la question du prix!

La requête hongroise clame, en effet, à maintes reprises: comment transférerions-nous notre domicile en dehors de la Roumanie dans les douze mois, pour satisfaire aux exigences du Traité, qui soumet à cette condition le maintien de notre nationalité et resterions-nous en même temps physiquement présents en Roumanie, pour satisfaire aux exigences de la loi d'expropriation qui soumet à cette condition le maintien de notre propriété?

Argument impressionnant, très impressionnant, mais rien qu'impressionnant!

A partir de quel moment commence à courir le délai de douze mois à l'interieur duquel le domicile de l'optant doit être transféré?

A partir de l'échange des ratifications! C'est donc entre le 23 juillet 1921 et le 23 juillet 1922, que les optants étaient obligés de quitter la Roumanie. Or la période d'absence envisagée par la loi roumaine est comprise entre le 1er décembre 1918 et le 23 mars 1921.

La période d'absence finit donc quatre mois avant que ne naisse l'obligation de transférer le domicile.

L'optant hongrois ne peut donc dire: j'ai été absent de Roumanie du 1er décembre 1918 au 23 mars 1921, pour satisfaire aux exigences des Traités. Il n'y avait pas de Traité ni en 1918, ni en 1919, ni pendant une grande partie de 1920. Et il n'y a pas eu certitude de ratification longtemps après.

L'optant hongrois aurait donc pu rester en Roumanie encore quinze mois après l'expiration de la période d'absence, sans préjudice pour ses droits.

J'arrive à la question du prix.

A ce sujet le Gouvernement hongrois avait un jeu facile; c'était de prendre le cours actuel du leu, de multiplier par lui la valeur de l'hectare en 1913 et de dire: il y a expropriation pour 1% et confiscation pour 99%. Le jeu était si facile que, pour ma part, je m'en serais méfié!

Je pourrais dire ici aussi: il n'y a pas deux prix, l'un pour les Hongrois et l'autre pour les Roumains, il n'y a qu'un seul prix pour tout le monde. De quoi vous plaignez-vous?

Mais je ne me contenterai pas de si peu, car je ne voudrais pas que l'on pût croire qu'il y a confiscation.

Non, il n'y a pas confiscation, car il y a un prix réel, le seul qu'il pouvait y avoir.

Quel eût été le dédommagement juste par excellence?

Du moment qu'on a évalué les terres d'après la valeur de 1913, le prix en or, du moment qu'on a dépossédé le propriétaire, le prix comptait.

Prix or et prix comptant! Voilà le prix juste par excellence!

Mais savez-vous quelle somme il aurait fallu pour procéder ainsi? Supposons que l'expropriation coûte environ 15 milliards de lei, il aurait fallu 15 milliards de francs or!

Voyez-vous la Roumanie trouvant en 1917, 1918, 1919, 1920, 1921, une telle somme en or, alors que pour quelques milliards or, pour une avance à faire au crédit d'une dette internationale à caractère sacré, la dette pour les réparations, l'Europe toute entière traverse une crise?

Mais objectera-t-on peut-être: le paiement en or du capital pouvait être différé, mais les intérêts auraient dû être payés en or immédiatement.

Savez-vous ce que cette formule représenterait par rapport aux chiffres de plus haut?

Sept cent cinquante millions de lei or annuellement! Au cours actuel du change, 40 lei papier le leu or, une annuité de 30 milliards de lei!

Quelle solution restait-il? Différer tout paiement or, et quant au capital, et quant aux intérêts jusqu'au moment où l'opération deviendrait possible et payer jusqu'alors les intérêts dans la monnaie dans laquelle se font tous les paiements en Roumanie: le leu papier.

C'est ce que nous avons fait.

En effet, le propriétaire reçoit généralement une rente de l'Etat roumain, payable en cinquante ans avec un intérêt de 5%, une rente payable, non pas en lei d'aujourd'hui, mais en lei tels qu'ils seront au fur et à mesure des cinquante ans à venir.

Le propriétaire reçoit donc un titre appelé à se renforcer de jour en jour par le développement économique de la Roumanie; le propriétaire reçoit

donc en fait un paiement or, mais différé un certain temps, pour le capital et pour les intérêts.

Ah! Vous ne croyez pas à cette valorisation de la rente roumaine, vous ne croyez pas au relèvement du leu, quoique nous n'imprimions pas de billets, quoique notre circulation ne soit que de 16 milliards pour 18 millions d'habitants, vous ne croyez pas que les richesses naturelles de notre pays auront à dire leur mot dans l'avenir?

Libre à vous!

Mais, alors, comment demandez-vous comptant un paiement en or, à un pays que vous jugez incapable de se libérer en or même avec un demi-siècle de crédit?

Vous demandez l'impossible! Dans toute votre requête vous n'avez fait que demander l'impossible! Et je crains fort que vous ne demandiez sciemment l'impossible!

Vous demandez un régime de faveur pour les propriétaires hongrois au détriment des propriétaires roumains – impossibilité morale?

Vous demandez le paiement en or, sachant bien que pour le faire il faudrait une annuité dépassant deux fois et demie le chiffre global du budget roumain – impossibilité financière.

Vous demandez que les paysans vous restituent leurs terres – impossibilité matérielle.

Oui, impossibilité matérielle, dis-je, car pour y réussir, il faudrait que le Gouvernement, qui a évité la révolution, en expropriant les grands domaines pour les partager à des milliers de paysans, se décidât aujourd'hui à provoquer la révolution, en expropriant des milliers de paysans pour refaire de grands domaines.

Et si vous n'obtenez rien à la suite de toutes ces demandes impossibles, qu'importe! Ce sera pour vous l'occasion de remettre en discussion la situation générale créée par les Traités, car ainsi que vous le dites en propres termes dans votre requête: les privilèges réclamés sont en étroite relation compensatoire avec les larges acquisitions territoriales de la Roumanie.

Voilà donc la solution que vous inspirent votre désir de paix, votre amour de justice!

Périssent le monde, pourvu que la justice triomphe, semblez-vous dire.

Oui!

Périssent un monde, qui n'est pas fait pour vous plaire, pour que triomphe une justice qui ne serait juste que pour vous.

La solution commandée par la justice?

Que l'honorable Conseil se rappelle, qu'il y a dix ans depuis que l'expropriation figure au premier plan des préoccupations roumaines, qu'il a fallu la guerre pour trouver une solution définitive à ce problème angoissant, que, de quelque manière qu'on y touchât encore, ce serait l'occasion pour chacun de reviser des sacrifices passés, ce serait jeter le trouble, là où commence déjà à poindre l'oubli.

Ne touchons pas aux blessures qui se ferment d'elles-mêmes.

La solution commandée par la paix et la justice? Il n'y en a qu'une et elle est d'ordre politique: c'est l'absence d'intervention.

C'est cette solution que je me permets de proposer à l'honorable Conseil.

Arhivele Statului București, colecția Microfilme Belgia r.56, c. 463-473; Ministère des Affaires Etrangères et du Commerce extérieur, Bruxelles, Correspondance politique; Légations; Dossier IV Divers, 10.896.

Traducere

Expunerea domnului Titulescu, delegat al României la Consiliul Societății Națiunilor aprilie 1923

Domnule Președinte, domnilor membri ai Consiliului,

Cererea maghiară s-ar putea rezuma în câteva cuvinte astfel: România, din ură față de supușii maghiari, sub pretextul unei reforme agrare și prin aplicarea după bunul plac a dispozițiilor legale, mergând până la violarea în mod vădit a tratatelor internaționale, a urmărit și realizat falimentul economic al proprietarilor maghiari din Transilvania.

Permiteți-mi să prezint, încă de la început, în fața onoratului Consiliu, tot în câteva cuvinte, concluzia scurtei expuneri pe care o voi prezenta în numele României și care va contrazice punct cu punct cererea maghiară.

România, fără pic de ură față de nimeni, ba chiar dimpotrivă, însoțită de cea mai sinceră dorință de a face dreptate, dând astfel dovadă de o evidentă înțelegere a intereselor sale viitoare, a acționat, în acești ultimi ani, în spiritul unei adevărate revoluții pacifiste, transferând pe căi legale, aproape integral, pământul arabil țăranilor care-l munceau și până acum, în cea mai mare parte, ca lucrători agricoli (cu ziua).

Pentru realizarea acestei reforme capitale, România a fost silită să impună, unei mari părți a populației, sacrificii a căror rigoare nu are precedent în istoria altor popoare, cel puțin în vreme de pace. Știind însă că nu amploarea acestei reforme ci o nedreaptă aplicare a ei ar face insuportabil acest sacrificiu, România a încercat să imprime legislației sale agrare un caracter obiectiv, aproape mecanic, semn al unei dreptăți severe poate, dar egală pentru toți. Acest lucru i-a permis, după cum veți vedea imediat, să-i trateze pe picior de perfectă egalitate și pe optanții unguri și pe proprietarii români.

Făcându-l pe proprietarul român stăpân al pământului țării, România crede că a înfăptuit un lucru ce de mult trebuia îndeplinit; acest lucru trebuie judecat mai degrabă după rezultatele lui decât după metodele folosite. În felul acesta s-a creat garanția unei relansări economice viitoare. În felul acesta, a fost posibil ca teritoriile cuprinse între Tisa, Dunăre și Nistru, să reprezinte în mod constant în ochii Europei o insulă de ordine

și de pace, în vreme ce Moscova și Budapesta erau bânuite de stafia revoluției.

Operația a fost, recunosc, dureroasă, chiar foarte dureroasă. În ciuda încercărilor celor interesați de a face totul în limitele decenței și ale patriotismului, s-au ivit multe nemulțumiri. Guvernul Brătianu, care a pornit această temerară acțiune în 1914 și a dus-o la bun sfârșit în 1917 și 1918, guvernul generalului Averescu care a continuat-o dându-i amploare și îmbogățind-o în 1920 și 1921, două guverne din care am avut onoarea să fac parte ca ministru de finanțe, alături de regretatul Take Ionescu, adept ilustru încă de la început al necesității exproprierii, au avut de suportat numeroase critici.

O aceeași hotărâre producea uneori reacții diametral opuse și, adeseori, din pricina unui același text de lege, miniștrii care se ocupau de expropriere erau calificați când drept revoluționari de reprezentanții exasperați ai partidelor de dreapta, când drept reacționari de reprezentanții extremei stânga, care socoteau că lucrurile nu merg nici destul de repede, nici destul de departe.

Binînteles că după unirea Transilvaniei cu România, problema națională a accentuat greutățile unei probleme de ordin numai economic și social, până atunci, și astfel nemulțumirile au sporit, iar suferințele celor răspunzători de expropriere au crescut.

Revoluționarii, reacționarii de până ieri, devin iată, în fața dvs. șovini și opresori.

Nimeni nu se miră de acest lucru în România. Aceasta este o nouă modalitate prin care Ungaria vrea să arate lumii un lucru deja cunoscut pentru noi, vechi de când lumea, clasat.

Dar, să vedem ce face de fapt Guvernul ungar în cererea sa?

Din toate prevederile legislației privind exproprierea extrage una sau două, le interpretează, le discută, ca și când acestea ar fi singurele importante, ca și cum ele nu s-ar aplica și cetățenilor români! Apoi, punând față în față această creație de cabinet cu o interpretare a tratatelor internaționale, cu care autorii acestora n-ar fi precis de acord, au ajuns la concluzia că este vorba de persecuție.

Nu așa se procedează cu o problemă politică privind tratamentul străinilor într-o țară.

Să ne înțelegem bine deci: nu e cazul acum să analizăm dacă românii au fost tratați cu prea multă severitate de guvernele lor. Aceasta este problema Parlamentului român, a presei românești, a opiniei publice din România, a alegerilor din România, și în nici un caz a Societății Națiunilor. Problema este să știm dacă este adevărat sau nu, că cetățenii maghiari au fost persecutați în comparație cu cetățenii români.

Domnule reprezentant al Ungariei, pentru a răspunde unei astfel de probleme, nu este suficient să spunem povești; trebuie să comparăm și să judecăm faptele.

Lăsați-mă, deci domnilor, să fac eu ceea ce n-a făcut domnul reprezentant al Ungariei. Să reintroducem în corpul legii exproprierii prevederile incriminate, să arucăm o scurtă privire asupra motivației care a generat această lege, să vedem cum și-a tratat România proprii ei copii și să ne

întrebăm abia apoi, dacă mai este posibil ca textele citate de Guvernul ungar să ni se pară o legislație aparte pentru străini și dacă ele nu sunt mai degrabă exemple ale unei legislații prea riguroase poate, o legislație românească aceeași pentru toată lumea în materie de expropriere.

Zorii acestei legi a exproprierii, despre care discutăm astăzi, s-au ivit încă din anul 1913, când nimeni nu-i avea în vedere pe cetățenii maghiari. România ieșea din războiul balcanic, căruia îi pusese capăt Tratatul de la București. Țărănimea dovedise în focul luptei calități neașteptate. Dar situația ei din punctul de vedere al repartizării proprietății rurale era cumplit de nedreaptă. Din 8 milioane de hectare teren arabil din fostul regat, jumătate, adică 4 milioane de hectare, aparțineau unui număr de 1.200.000 țărani, capi de familie (sau, socotind 4 membri de familie, la 5.000.000 de țărani) în timp ce cealaltă jumătate aparținea unui număr de circa 4.000 de proprietari.

O astfel de situație era o amenințare continuă pentru ordinea socială. Soluțiile obișnuite prin care se trecea în mod pașnic pământ din marile proprietăți în proprietatea țăranilor: cumpărare prin Caserile rurale, drept de răscumpărare pentru stat, care se putea substitui astfel oricărui cumpărător particular de pământ, au fost socotite insuficiente.

S-a socotit, deci, necesară o expropriere forțată, numită expropriere în beneficiul țării. Dl Ion Brătianu, șeful Partidului Liberal, a anunțat în septembrie 1913 printr-o scrisoare publică că va face din expropriere, unul din obiectivele esențiale ale viitorului său program – astfel de program implica modificarea Constituției, exproprierea fiind autorizată de Constituția existentă numai în cazuri de forță majoră, clar delimitate, adică pentru necesități ale apărării militare, ale serviciului de drumuri sau ale igienei.

În ianuarie 1914, dl Ion Brătianu a devenit președintele Consiliului de Miniștri.

În mai 1914 au avut loc alegerile constituționale, și, lucru de mirare, deși s-a bucurat de votul unui Corp electoral restrâns, format în mare parte din proprietarii de pământuri, majoritatea a fost favorabilă revizuirii Constituției, în scopul exproprierii unei mari suprafețe de teren arabil, deținută de marii proprietari.

Spun o mare suprafață, pentru că nimeni nu se gândea și nici nu se putea gândi în mai 1914 la exproprierea aproape în totalitate a marilor proprietari de după aceea. Atunci a fost conceput însă instrumentul juridic care a permis mai târziu efectuarea în mod practic a exproprierii pe măsură ce o impuneau necesitățile războiului și ale perioadei de după război.

Apoi a început primul război mondial.

Până la intrarea în război, România nu și-a putut permite să treacă la aplicarea unei reforme de asemenea anvergură, cunoscută fiind instabilitatea din perioada de neutralitate.

Dar, în 1917, când armata română s-a retras în Moldova, când două treimi din teritoriul românesc au fost invadate, când armata rusă a început să se împrăștie în dezordine, s-a considerat că aplicarea imediată a legii exproprierii este o cerință a apărării. Acest lucru ar fi sporit interesul țăranimii de a apăra pământul țării; dacă autoritățile n-ar fi făcut nimic,

s-ar fi putut crede că și-au uitat promisiunile din 1914. Și erau destui cei care doreau să se creadă acest lucru.

Maiestatea sa, regele României, a fost cel care, în ianuarie 1917 printr-un mesaj adresat soldaților din tranșee, a anunțat că se va trece neîntârziat la aplicarea legii exproprierii.

Este deci incorectă afirmația că amenințarea revoluției ruse a determinat punerea în practică a legii exproprierii. Anii 1913 și 1914 stau dovadă acestui lucru. Iar revoluția rusă a izbucnit abia în martie 1917.

Pe de altă parte, este evident faptul că războiul a lărgit cadrul creat legii exproprierii așa cum a fost creat în 1913 și 1914.

La Iași s-a trecut deci la aplicarea legii exproprierii. Am să rezum totul spunându-vă că în 1917 s-a hotărât ca 2 milioane și câteva sute de mii de hectare să fie luate marilor proprietari pentru a fi împărțite țăranilor.

Prin decretul-lege din decembrie 1918, domnul Ion Duca, actualul ministru al afacerilor străine al României, pe atunci ministru al agriculturii, a aplicat măsurile constituționale votate la Iași.

În paralel, pe măsura unirii noilor teritorii românești cu patria mamă, s-a trecut la expropriere și în aceste ținuturi.

Astfel, parlamentul Basarabiei, „Sfatul Țării” a votat la 27 noiembrie 1918 o lege a exproprierii pentru Basarabia, promulgată prin decretul regal din 22 decembrie 1918.

Tot așa s-a procedat și în Transilvania, Banat, Crișana, Maramureș; în conformitate cu punctul 5 al articolului 3 al hotărârii Adunării Naționale a României, reprezentanții acestora s-au întrunit la Alba Iulia, între 18 noiembrie și 1 decembrie 1918, iar Consiliul Dirigent român, al acestor noi regiuni, sub președinția domnului Iuliu Maniu, șeful Partidului Național Țărănesc, a luat măsurile necesare pentru aplicarea prin decretul-lege nr. 3911 din 1919 a unor dispoziții similare în Transilvania.

Să revenim o clipă la situația din regat.

Acum vom ajunge în sfârșit la punctul esențial al dezbaterii noastre, pentru că el vă va permite să judecați intențiile Guvernului român: nu numai că prima etapă a aplicării legii nu a furnizat suprafața de teren arabil așteptată, dar și milioanele de hectare expropriate prin lege au devenit insuficiente pentru a acoperi toate cererile, insuficiente pentru a se da pământ categoriilor de țărani socotiți demni de interes, insuficient pentru a satisface alte categorii de țărani care se socoteau, prin asimilare, și ei demni de interes.

Ce era de făcut?

Între timp a venit la putere guvernul generalului Averescu, domnul Garofild devenind ministru al agriculturii.

Existau doar două soluții:

Prima era exproprierea totală a ceea ce mai rămăsese din marea proprietate. Nu s-a dorit acest lucru. O astfel de măsură ar fi însemnat că suntem din principiu împotriva marii proprietăți. Guvernul socotea că, dimpotrivă, marea proprietate este condiția absolut necesară unei agriculturi de proporții, și că ea nu trebuie atinsă decât atunci când nu mai e nimic de făcut, nicidecum din pricina unor resentimente. Guvernul nu avea nici

un interes ca țăranii să-i urască pe marii proprietari nici măcar acum când se făcea transferul de pământ de la o clasă la alta.

Nu mai rămânea decât o soluție. Și anume să se păstreze ceea ce se mai putea din marea proprietate, să nu se atingă nimeni de ea decât atunci când ar fi imperios necesar, făcându-se, pe cât posibil, o selecție a proprietarilor; acest lucru ar da posibilitatea respectării unei ordini în noile exproprieri, adică să se înceapă cu proprietarii nu prea importanți, și să fie lăsați ceilalți pentru cazuri extreme, fără a le garanta totuși intangibilitatea.

Este inutil să spun, că un astfel de procedeu nu putea fi perfect și că orice clasificare, de oricine ar fi fost ea făcută, ar fi dat naștere unor critici.

Plecându-se de la toate aceste inconveniente, s-au adoptat noi măsuri legislative.

Astfel, prin legea publicată în Monitorul Oficial din 24 noiembrie 1920 s-a permis aplicarea exproprierii cu scopul de a crea pășuni comunale.

Prin legea publicată în Monitorul Oficial din 17 iulie 1921, cu aplicabilitate în Vechiul Regat, s-a ratificat decretul din decembrie 1918, extinzându-se astfel exproprierea cu scopul de a mări suprafața proprietății țărănești, de a crea pășuni comunale și în interesul general al economiei naționale.

Prin legea publicată în Monitorul Oficial din 30 iulie 1921, având ca punct de plecare decretul-lege 3911 din 1919, s-a organizat acțiunea de expropriere în Transilvania, Banat, Crișana în scopul de a mări suprafața proprietăților țărănești și a pășunilor comunale, precum și în alte scopuri, de utilitate publică.

Faptul că România a trebuit să înfăptuiască exproprierea prin mai multe legi agrare are, deci, o explicație istorică. Principiile care i-au condus pe legiuitori sunt însă aceleași, iar deosebirile sunt doar mici detalii care se explică prin unele considerații locale de ordin economic.

Este un lucru lipsit de seriozitate să vrei să compari legea exproprierii pentru Transilvania cu cea a exproprierii din Vechiul Regat și să încerci să explici micile deosebiri care ar putea exista între ele prin prezența elementului maghiar în Transilvania și prin lipsa lui în Vechiul Regat.

Domnilor, cred că tratatele de pace au recunoscut unirea Transilvaniei cu România datorită imensei majorități pe care o reprezintă populația românească din această regiune. Atunci când vorbim de o lege care se aplică unui mare număr de români. Și mai cred că cetățenii de naționalitate maghiară nu pot susține că nu au fost tratați pe picior de egalitate cu cetățenii români de vreme ce situația lor din punctul de vedere al proprietății este aceeași cu cea a proprietarilor români din Transilvania. Trebuie oare să mai adaug faptul că țăranii cultivatori de pământ au fost făcuți proprietari ai pământului, indiferent de naționalitatea lor anterioară unirii și că, în felul acesta, un mare număr de foști cetățeni maghiari sunt în prezent proprietari în Transilvania datorită legilor românești de expropriere?

Să rămânem dar la cererea Guvernului ungar și să discutăm dispozițiile incriminate ale legii, și anume aceea privind absenteismul și aceea privind prețul.

Spuneam că pentru a salva ceea ce mai era de salvat din marea proprietate, legiuitorul a procedat la o ierarhizare după anumite criterii artificiale, poate, dar necesare.

Absenteismul este unul dintre aceste criterii! De el este vorba în primul rând în cererea Guvernului ungar.

Pentru a putea judeca obiectiv lucrurile, lăsați-mă să citez două criterii ale legii exproprierii așa cum apar ele în legea care se aplică fostului regat.

Mă refer intenționat la legislația fostului regat pentru ca dvs. să vedeți cum și-a tratat legea românească proprii copii chiar la ei acasă.

Veți aprecia după aceea șovinismul nostru.

Plecând de la ideea că dintre un proprietar care-și cultivă pământul și un altul care-l dă în arendă cel dintâi trebuie să aibă câștig de cauză. Legea românească, pentru a-l proteja pe primul, a trebuit să-l nedreptățească pe celălalt și a socotit ca absenteist orice român care și-a dat în arendă pământul în perioada 1910-1920, chiar dacă locuia în România, chiar dacă locuia în casa lui de la țară. Consecința a fost exproprierea în totalitate a proprietarilor aflați în această situație.

Și iată că în felul acesta lucrul cel mai normal, darea în arendă a pământului, a devenit un motiv retroactiv de pedeapsă!

Nedreptate, cu siguranță, dar soluție de necesitate.

Dar, cum aceste categorii de terenuri nu ajungeau pentru împrumutările luate în calcul, s-a introdus, o nouă dispoziție, aceea a alineatului a al Articolului 8.

După aplicarea primei etape a exproprierii, cele mai mari domenii, acelea de zeci de mii de hectare au fost reduse la câteva sute.

Ei bine, se va mai tăia o tranșă și se va reduce la o sută de hectare suprafața care, la o dată stabilită arbitrar, 23 aprilie 1920, era dată în arendă.

Știți ce s-a întâmplat? Mulți dintre marii proprietari care și-au lucrat o viață întreagă pământul, fiindu-le silă să cultive în regie o suprafață de numai 200 hectare, de exemplu, deși aveau mașini și vite, pentru a lucra mii și mii de hectare, și-au dat în arendă pentru prima oară pământul care le mai rămăsese. Nu credeau că fac în felul acesta un rău. Și cu siguranță că n-au făcut nici un rău. Doar că profitând de acest lucru, legea le ia din nou pământ, lăsându-le numai 100 hectare.

Nedreptate, așa e! Dar, repet, soluție de necesitate.

Nu uitați că avem nevoie de pământ și am preferat să găsim formule juridice criticabile, decât să dăm ocazia ca fiecare să-și ia pământul fără nici o justificare juridică.

Să revenim acum la absenteism care, în concepția legii românești a exproprierii din Transilvania, înseamnă absența fizică din țară, între două date, aceea a Unirii de la 1 Decembrie 1918 și aceea a depunerii legii exproprierii la Parlament, la 21 martie 1921.

Oare de ce acest criteriu prin care proprietarii mai interesați au fost deosebiți de cei mai puțin interesați este mai artificial, mai arbitrar sau mai nedrept decât criteriile folosite pentru împărțirea actualilor proprietari prin: darea în arendă a pământurilor timp de 10 ani, darea în arendă

la o anumită dată, după ce fuseseră deja supuși primei legi a exproprierii și după ce se părea că s-a încheiat calvarul lor?

Onoratul reprezentant al Ungariei spune că cetățenii maghiari nu știau că, dacă au lipsit din Transilvania între 1918 și 1921, vor fi expropriați în totalitate în 1922.

Am onoarea, însă, să-i răspund onoratului reprezentant al Ungariei: nici cetățenii români n-au știut că dacă și-au arendat pământurile între 1910 și 1920 vor fi expropriați în totalitate în 1921.

Aș mai adăuga, în fine, pentru a-l lămuri definitiv pe onoratul reprezentant al Ungariei că cetățenii români care și-au dat în arendă pământul pentru o singură zi, la 23 aprilie 1920, după ce au avut de suferit rigorile exproprierii, nu puteau ști că vor fi supuși unei a doua reduceri a terenurilor lor! Și totuși acest lucru s-a întâmplat!

Și, dacă judecăm mai bine lucrurile, criteriul absenteismului care este de fapt transpunerea juridică a afirmației potrivit căreia cei ce nu sunt de față nu au niciodată dreptate nu este cu nimic mai real sau mai just decât celelalte două criterii.

Admit chiar să se spună și că în anumite cazuri, se poate ajunge la comiterea unor mari nedreptăți. Am fi primii care le-ar deplânge, dar, spun din nou, am elaborat această legislație din rațiuni superioare oricărui criteriu de dreptate individual.

Nu admit însă în nici un caz să se spună că această lege își are obârșia în sentimentele de ostilitate față de cetățenii maghiari și că ea este o armă legală de tortură împotriva străinilor.

Și-apoi, oare prevederile privind absenteismul sunt cele care au determinat în cea mai mare parte pierderea de către cetățenii maghiari a bunurilor lor?

Nu, domnilor!

Dispozițiile generale ale legii exproprierii aplicate atât celor prezenți cât și celor absenți sunt cele care au determinat reducerea suprafețelor de mii de hectare la niște suprafețe minimale.

Prevederea privind absenteismul nu a contribuit decât la sărăcirea unui număr restrâns de persoane.

Oare legiuitorul român să fi ales pentru a-și ascunde otrava destinată cetățenilor maghiari tocmai această prevedere cu o aplicare atât de restrânsă? Trebuie să recunoașteți că suntem niște opresori cam timorați și niște șovini cam neîndemânatici.

Asta-nseamnă, probabil, că am făcut doar o tentativă.

Pentru ca pretențiile părții ungare să fie întemeiate, ar fi necesar ca textul de lege să se aplice numai cetățenilor maghiari. Ori legea nu face nici o deosebire. Orice cetățean român care a absentat fizic din țară în perioada menționată este expropriat în totalitate.

Prevederile sunt aceleași pentru toată lumea. E vorba chiar, de ceva mai mult. În favoarea proprietarilor din Transilvania, spre deosebire de proprietarii din Regat, s-au adus unele amendamente care atenuează rigorile legii, acest lucru datorându-se, între altele, faptului că, ținând cont de prezența minorității maghiare în Transilvania și de cât de ușor și-ar

putea face loc ideea de persecuție în astfel de împrejurări, legiuitorul român a preferat să acționeze cu mai multă prudență în Transilvania.

Astfel, în fostul Regat, proprietățile străinilor au fost expropriate integral dacă proprietarul a lipsit din țară în perioada 1918-1921.

În Regat un cetățean maghiar ar fi putut fi expropriat în totalitate pentru simplul fapt că e străin; acest lucru s-a putut întâmpla în Transilvania, numai dacă ar fi lipsit din țară în perioada amintită.

În Vechiul Regat, absentismul antrenează exproprierea integrală, indiferent de suprafața terenurilor. În Transilvania, ea nu se aplică decât suprafețelor mai mari de 50 iugăre.

Deci, pe micii proprietari care s-au speriat și au fugit din pricina războiului, și acum se pot întoarce, prevederile legii nu-i afectează.

Absenteismul economic – darea în arendă timp de 10 ani – antrenează exproprierea în totalitate în Vechiul Regat, iar în Transilvania lasă totuși proprietarului un minimum intangibil (Art. 8 p.a).

Rezumând, în Transilvania un proprietar este expropriat doar dacă se ncadrează la absentism, fie că e român, fie că e străin, integritatea proprietății sale nu e afectată în nici un caz din pricina dării în arendă pe durata a zece ani. În Transilvania, deci, există o egalitate perfectă între proprietarii români și cei străini iar proprietarii din Transilvania sunt favorizați față de cei din Vechiul Regat.

Această egalitate perfectă reiese mai ales din instrucțiunile așa-zis secrete ale actualului ministru al agriculturii, domnul Alexandru Constantinescu.

De fapt, aceste instrucțiuni nu sunt deloc secrete. Cea mai bună dovadă a acestui lucru este faptul că le aveți la îndemână. Ele nu au fost publicate în Monitorul Oficial pentru că în Monitorul Oficial se publică în general numai legi și regulamente, nicidecum întreaga corespondență oficială.

Instrucțiuni secrete?

Iată-le le depun la dosar.

Onoratul Consiliu va putea constata el însuși că ele au aerul obosit și culoarea alb-gălbuie a hârtiilor care circulă.

Onoratul reprezentant al Ungariei spunea că nedreptatea s-a comis mai degrabă prin interpretarea dată legii de oficialitățile românești, decât prin legea în sine. Dacă așa ar sta lucrurile, aceasta ar fi cea mai bună dovadă a bunei noastre credință, a completei noastre lipse de ostilitate față de străini care a stat la baza elaborării legislației noastre.

De ce atunci ne-am fi schimbat apoi intențiile?

Adevărul este că numai aplicarea în practică a legii pune toate aceste probleme de interpretare. Nu se poate prevedea totul dinainte.

Ori, atunci când s-a constatat că aplicând legea într-un anume fel s-ar crea o situație privilegiată străinilor în defavoarea proprietarilor români încadrați la absentism, s-a simțit imediat nevoia de a clarifica anumite principii, așa cum era drept să se facă.

Aceste principii nu puteau fi decât două:

Proprietarii străini să nu fie puși într-o situație inferioară proprietarilor români, pe de altă parte, să nu li se creeze acestora dintâi o situație privilegiată față de aceștia din urmă.

Instrucțiunile incriminate au drept scop tocmai proclamarea acestui principiu: egalitatea perfectă între drepturile cetățenilor maghiari și ale românilor.

Permiteți-mi să vă citesc câteva pasaje:

În instrucțiunea nr. 15112 a Direcțiunii din Cluj, din 29 iulie 1922, se poate citi:

„În consecință, nu trebuie să se țină cont de cererile de a fi exceptați de la aplicarea legii ale celor care se încadrează la absenteism, dar pretind că n-au fost sau nu mai sunt în prezent cetățeni români dat fiind că legea consideră absent un proprietar ca urmare a absenței sale din țară pe o perioadă determinată fără a ține cont de naționalitatea lui. De altfel, legiuitorul nici nu putea face altfel decât să trateze proprietarii străini pe picior de egalitate cu proprietarii români, neputându-i favoriza pe unii în defavoarea celorlalți“.

În instrucțiunea nr. 16126 a Direcțiunii din Cluj, cu data de 14 august 1922, citesc: „Legea nefăcând nici o deosebire între naționalitatea proprietarilor, este de la sine înțeles că nu contează dacă e cetățean român sau străin; în consecință nu puteți aplica nici legea în mod diferit“.

Am să mă refer acum la afirmația potrivit căreia lipsa din țară chiar și o singură zi e socotită în România absenteism.

Legea pretinde rezidența în mod constant în țară.

Caracterul constant, permanent al rezidenței este o problemă pe care judecătorii de fapt o socotesc esențială.

S-a produs însă următorul caz: niște cetățeni străini care au lipsit tot timpul din România au vrut să eludeze legea spunând că au fost totuși în țară o anumită perioadă de timp. Acest lucru s- a dorit să fie evitat. Și atunci ministrul agriculturii a atras atenția asupra inutilității dovezii faptului că cetățenii străini au fost prezenți ceva timp în România.

În această instrucțiune nu se vorbește, deci, despre întreruperea prezenței prin câteva zile de absență, ci de întreruperea absenței prin câteva zile de prezență.

Și, dat fiind că ministrul domeniilor conformându-se legii a declarat că, avându-se în vedere necesitatea prezenței permanente, este inutil să se dovedească o prezență parțială, Guvernul ungar se crede autorizat să afirme că absenteismul este creat în mod legal în România de simpla absență fizică timp de-o zi din țară.

Și repet, să nu uităm riguroase sau nu, aceste reguli se aplică cetățenilor români în egală măsură, Transilvania fiind, presupun, pământ românesc.

Ungaria, însă, nu se mulțumește cu egalitatea dintre proprietarii unguri și proprietarii români; ameliorarea regimului proprietății în Transilvania, spre deosebire de cea din Vechiul Regat, nu o impresionează deloc. Ceea ce dorește Ungaria este ca, în interiorul Transilvaniei, proprietarii maghiari să fie privilegiați față de proprietarii români.

Acesta este obiectul ascuns al cererii Guvernului ungar, așa înțelege Ungaria să respecte tratatele internaționale.

Interpretarea pe care o dă ea Tratatului de la Trianon este dintre cele mai caracteristice. Tratatul a garantat cetățenilor maghiari care optează

pentru naționalitatea maghiară, păstrarea tuturor bunurilor imobiliare. Asta înseamnă, pentru Ungaria, că bunurile imobiliare ale acestor cetățeni nu pot fi afectate de prevederile legilor românești, asta înseamnă, în orice caz, că aceste bunuri nu pot fi expropriate în schimbul unei plăți așa cum prevăd legile românești.

Ce a urmărit Tratatul de la Trianon, după părerea noastră?

Să mențină o regulă care este de drept comun, de multă vreme, în toate tratatele internaționale: să extindă toleranța internațională față de străini permițându-le să fie proprietari, să-i protejeze pe optanți de o eventuală confiscare a bunurilor. Optanții rămân proprietari în ciuda opțiunii lor, dar proprietari chiar în cadrul legii românești. Deci, dreptul de proprietate poate fi ulterior modificat de statul suveran, dat fiind că prevederile sale au un caracter general și se aplică tuturor cetățenilor.

Tratatul de la Trianon nu s-a gândit nici o clipă după părerea noastră, că în România se vor crea insule de proprietăți individuale, de care legea românească nu se va putea atinge niciodată, fără sancționarea, la nivel internațional, a legii.

În definitiv, problema este de a ști dacă tratatul a garantat ungarilor proprietatea așa cum era ea în momentul anexării sau le-a garantat o proprietate nouă, o proprietate mai puternică, o proprietate sui generis, pe care nimeni în Europa n-o va mai putea avea, căci pentru a o avea, ar trebui să fie ... optant ungar!

Într-adevăr, un român, un francez, un englez, nu poate avea în România decât o proprietate la fel ca toată lumea, adică o proprietate stabilită de legile românești, legi care se pot schimba în funcție de necesitățile românești, necesități care nu pot fi determinate decât de interesele popoului român.

Cu totul altceva în comparație cu proprietatea unui optant ungar! Acesta din urmă beneficiază de prevederile unui tratat care, având în vedere situația de la un moment dat, îi fixează un drept pentru totdeauna.

Și, cum un optant ungar este prin definiție un cetățean ungar care trăiește în Ungaria, el nu suportă rigorile legii maghiare a exproprierii dat fiind că bunurile sale sunt în afara graniței, în România, și nu suportă nici rigorile legii românești a exproprierii, dat fiind că e protejat de prevederile unui tratat.

Dacă aceasta a fost, cu adevărat, intenția părților semnatare ale Tratatului de la Trianon, permiteți-mi să spun că oricât de mult ar căuta cineva în tratatele încheiate în lume din 1919 încoace, n-ar putea găsi vreo creație, la fel de seducătoare ... ca aceea a carierei de optant ungar!

Îmi permit să vă mai atrag atenția onorați membri ai Consiliului, asupra faptului că Ungaria, impunându-vă această interpretare a Tratatului de la Trianon, vă impune de fapt, o aceeași interpretare a Tratatului de la Versailles.

Într-adevăr, găsesc în Tratatul de la Versailles, în Secțiunea 8, Polonia, în Articolul 94, prevederea că optanții: „vor fi liberi să-și păstreze bunurile imobiliare“, în Secțiunea 7: Statul Cehoslovac, în Articolul 85, prevederea: „persoanele care și-au exercitat dreptul de opțiune ... vor fi libere să-și păstreze bunurile imobiliare pe care le au pe teritoriul unui alt stat“ și, în

sfârșit, în Secțiunea 1, Belgia, Articolul 37 conține prevederea: „persoanele care și-au exercitat dreptul de opțiune ... vor fi libere să-și păstreze bunurile imobiliare le vor avea în teritoriile dobândite de Belgia“.

Acceptarea tezei ungare ar însemna, deci, că tratatele au presărat noua hartă a Europei cu fortărețe de drept privat intangibile, care vor fi, pe viitor, și pentru totdeauna, în raport cu statele suverane, ceea ce au fost odinioară, doar în Evul Mediu, domeniile seniorilor în raport cu Regele.

Ca să fiu cinstit, nu așa am gândit pe 4 iunie 1920, ziua în care am avut onoarea să-mi pun semnătura în josul Tratatului de la Trianon, ca reprezentant al României.

Cred că Guvernul ungar și-a dat și el seama că argumentul tratatelor demonstra destul totul. Și de aceea a acceptat să-l mai atenueze, dacă nu chiar să renunțe implicit la el, binevoind să discute aplicarea în sine a legilor românești care n-au nimic sfânt în ele, din două puncte de vedere care-l interesează mai mult:

a) imposibilitatea practică de a respecta obligațiile tratatului concomitent cu obligațiile ce decurg din legislația românească;

b) problema prețului!

Găsim, într-adevăr, în cererea ungară de mai multe ori fraze ca: Cum am putea oare să ne schimbăm domiciliul în afara graniței României timp de 12 luni, pentru a respecta prevederile tratatului, care condiționează de acest lucru menținerea naționalității noastre și să fim în același timp prezenți în România, pentru a respecta prevederile legii exproprierii care condiționează astfel menținerea proprietății noastre?

Argument impresionant, chiar foarte impresionant, dar nimic mai mult!

De când intră în vigoare termenul de 12 luni, în care optantul trebuie să-și schimbe domiciliul?

Din momentul schimbului de documente ratificate.

Adică în intervalul 23 iulie 1921 – 23 iulie 1922, optanții erau obligați să părăsească România. Ori perioada absenței din România prevăzută de legea românească era cuprinsă între 1 decembrie 1918 și 23 martie 1921.

Perioada menționată pentru absența din țară se încheie deci cu patru luni înainte de a apărea obligația schimbării de domiciliu.

Optantul ungar nu poate deci spune: am lipsit din România de la 1 decembrie 1918 până la 23 martie 1921 pentru a respecta prevederile tratatului. În 1918 nu exista un astfel de tratat și nici în 1919, nici măcar o mare parte a anului 1920. Iar ratificarea tratatului a avut loc mult mai târziu.

Optantul ungar ar fi putut deci rămâne în România încă 15 luni după expirarea perioadei stabilită ca absență din țară, fără a-și prejudicia astfel drepturile.

Ajung acum la problema prețului.

Guvernul ungar nu avea mare lucru de făcut în acest sens, totul era o joacă; n-avea decât să ia cursul actual al leului, să înmulțească cu această valoare prețul hectarului din 1913 și să spună: putem vorbi de expropriere 1% și confiscare 99%. Lucrurile erau atât de simple, încât eu, în ceea ce mă privește, n-aș fi avut încredere în rezultate.

Aș putea spune din nou: nu există două prețuri, unul pentru unguri și altul pentru români, există un singur preț pentru toată lumea. De ce vă plângeți?

Nu mă voi mulțumi însă cu atât pentru că n-aș vrea să se creadă că este vorba de confiscare.

Care ar fi trebuit să fie despăgubirea corectă prin excelență?

Din moment ce terenurile au fost evaluate la valoarea lor din 1913, prețul în aur, de vreme ce proprietarul a fost depozitat, prețul era important.

Prețul în aur și prețul în bani gheață! Acesta era deci prețul corect prin excelență!

Știți însă care ar fi fost suma necesară pentru a proceda astfel?

Să presupunem că exproprierea ar costa cam 15 miliarde lei, ar fi fost deci necesare 15 miliarde de franci aur.

Când întreaga Europă trecea printr-o criză, avea oare România unde găsi, în 1917, 1918, 1919, 1920, 1921 o asemenea sumă de câteva miliarde în aur necesară unui avans la creditul unei datorii externe pentru reparații de război, datorie având un caracter sacru?

Se va ridica probabil obiecția că plata în aur a capitalului se putea amâna, dar dobânzile ar fi trebuit să fie plătite în aur imediat.

Știți ce-ar fi însemnat această formulă în raport cu cifrele de mai sus? 750 milioane de lei aur anual.

La cursul actual de schimb, 40 lei pentru 1 leu aur, o sumă de 30 miliarde de lei!

Ce soluție mai rămânea? Să se amâne toate plățile în aur, atât în privința capitalului cât și a dobânzilor până atunci când va fi posibilă achitarea lor și să se plătească în moneda în care se fac toate plățile în România: leul bancnotă.

Asta am și făcut.

Astfel, proprietarul primește în general o rentă din partea statului român, plătită în 50 de ani cu o dobândă de 5%, o rentă plătită nu în valoarea leului de astăzi, ci în valoarea lui din fiecare etapă a plății pe parcursul celor 50 de ani.

Proprietarul primește deci un titlu care-și sporește valoarea din zi în zi o dată cu dezvoltarea economică a României; proprietarul primește, deci, practic o plată în aur, amânată însă o bucată de vreme, pentru capital și pentru dobânzi.

Ah! Dvs. însă nu credeți în această valorizare a rentei românești, nu credeți în creșterea valorii leului, deși nu noi imprimăm bancnote; deși noi nu avem în circulație decât 16 miliarde lei pentru 18 milioane de locuitori, nu credeți că bogățiile naturale ale țării noastre vor avea un cuvânt de spus în viitor?

Sunteți liberi să credeți ceea ce doriți!

Dar, atunci, de ce impuneți plata în aur, unei țări pe care o socotiți incapabilă să-și achite datoria în aur chiar și după o jumătate de secol de credit?

Cereți imposibilul! În întreaga dvs. cerere, n-ați făcut decât să cereți imposibilul! Și tare mă tem că cereți cu bună știință imposibilul!

Cereți un regim de favoare pentru proprietarii maghiari în detrimentul proprietarilor români – imposibilitate morală.

Cereți plata în aur, știind foarte bine că pentru a face acest lucru am avea anual nevoie de o sumă care depășește de două ori și jumătate cifra globală a bugetului României – imposibilitate financiară.

Cereți ca țărani să vă restituie pământurile – imposibilitate materială.

Da, spun imposibilitate materială, căci pentru a face acest lucru, ar fi necesar ca guvernul, care a evitat revoluția, expropriind marile domenii pentru a le împărți la mii de țărani, să se hotărască astăzi să provoace revoluția, expropriind mii de țărani pentru a reface mari domenii.

Și chiar dacă nu veți obține nimic din tot ceea ce cereți, ce contează! Veți avea un nou prilej să puneți în discuție situația generală creată de tratate, pentru că, așa cum voi înșivă o spuneți cu propriile dvs. cuvinte în cererea dvs.: privilegiile pe care le cerem sunt în strânsă relație compensatorie cu marile acumulări teritoriale ale României.

Iată deci soluția pe care v-o inspiră dorința de pace, dragostea dvs. pentru dreptate!

Piară lumea întreagă, numai dreptatea să triumfe, păreți să spuneți! Da!

Piară o lume întreagă, dacă ea nu este făcută pe placul dumneavoastră ca să triumfe o dreptate care n-ar fi dreptate decât pentru dumneavoastră.

Soluția pe care o cere dreptatea?

Onorații membri ai Consiliului sper că-și amintesc, că sunt zece ani de când exproprierea este pe primul plan al preocupărilor românești, că a trebuit să vină războiul pentru a se găsi o soluție definitivă la această problemă dificilă, pe care, oricum am aborda-o, am da din nou ocazia ca fiecare să-și amintească de sacrificiile trecute, ar însemna să răscolim din nou o rană ce începea să se vindece.

Să nu mai atingem rănilor care se închid de la sine.

Soluția cerută de pace și de dreptate?

E una singură și de ordin politic; și anume neamestecul.

Această soluție îmi permit s-o propun onoraților membri ai Consiliului.

126

1923 mai 13, București. Moțiune a Adunării generale ordinare a Uniunii Generale a Industriașilor din România prin care se hotărâște constituirea unei comisii speciale care să prezinte Ministerului Industriei și Ministerului de Finanțe, actele Adunării.

Discuțiunea se închide și Adunarea votează cu unanimitate următoarea:

H) MOȚIUNE GENERALĂ:

Uniunea Generală a Industriașilor întrunită în Adunare generală în ziua de 13 mai a.c. după ce a ascultat discursul domnului președinte dr. Ștefan Țerkez, darea de seamă a domnului director general, ing. C.R. Mircea, precum și studiile diverselor chestiuni la ordinea zilei a luat

în unanimitate hotărârea de a prezenta printr-o comisiune specială, atât domnului ministru al industriei cât și domnului ministru de finanțe doleanțele industriei, conform moțiunilor votate, privitor la fiecare chestiune în parte.

Hotărâște ca această comisiune să fie compusă din domnii: dr. Ștefan Cerkez, inginer C. R. Mircea, dr. Czell, Szana, dr. Farkaș, dr. Polony, dr. Groza, dr. Lendvai, Bürger, ing. Popovici-Mezin, Solacoglu care se vor prezenta chiar în ziua de luni 11 cor. la ministerele respective.

Hotărâște în același timp ținerea unei Adunări generale extraordinare pentru modificarea statutelor, adunare care va avea loc la o dată care se va fixa ulterior.

Adunarea generală se încheie la ora 8 seara.

Arhivele Statului București, fond Uniunea Generală a Industriașilor din România, dosar 7/1923, f. 227.

127

1923 iunie 6, București. Circulara Direcțiunii Administrației Generale și Statisticii, prin care în urma sesizării Ministerului Cultelor și Artelor se dispune prefectilor de județe să interzică autorităților din subordinea lor ca elevii unei confesiuni să fie obligați să participe la serviciile divine ale altor confesiuni, nici chiar cu ocazia sărbătorilor naționale.

Ministerul de Interne
Direcțiunea Administrației Generale și Statisticii
Nr. 44729 – 6 iunie 1923

Domnule Prefect

Ministerul Cultelor și Artelor prin adresa nr. 25279 din 31 mai a.c. ne aduce la cunoștință, în urma comunicării ce i s-a făcut de către Consistorul Eparhiei Luterane a Sibiului, că unii subprefecți și administratori de plăși din acel ținut au impus presbiterilor și oficiilor parohiale ale bisericilor luterane săsești să trimită elevi de ai școalelor evanghelice luterane la biserica ortodoxă spre a lua parte la serviciul divin cu ocazia sărbătorilor naționale.

Față de cele ce preced și în conformitate cu cererea numitului departament, avem onoarea a vă ruga să binevoiți a da ordin autorităților dependente de dumneavoastră, să nu mai ia asemenea dispozițiuni, în cazul când s-ar fi dat, punându-le totodată în vedere că elevii unei confesiuni nu pot fi obligați să participe la serviciul divin al altei confesiuni.

p. Ministru
ss indescifrabil

Director General
ss indescifrabil

Domnului Prefect al județului Maramureș

Pe verso:

Subprefectura județului Maramureș. Nr. 3257/22.VI. 1923

Pe copia ordinului dinăuntru tuturor primpretorilor și Primăriei orașului Sighet. Vi se transpune ordinul de față pentru știre și conformare.

Sighet la 27 VI. 1923

ss indescifrabil

Aprobat

ss indescifrabil

Emis la 2. VII. 1923

Arhivele Statului Maramureș, fond Prefectura jud. Maramureș, act nr. 3257/1923, f. 1.

128

1923 iulie 18, Sighetul Marmăției și 1924 martie 25, București. Corespondența dintre Asociațiunea Învățătorilor Talmudiști din Maramureș și Direcțiunea Administrației Generale, Contenciosului și Statisticii privind aprobarea statutelor reuniunii pentru ajutorarea învățătorilor talmudiști evrei din Maramureș.

Domnule Prefect

Subsemnatul cu onoare aștern 6 exemplare din regulamentul Asociațiunii învățătorilor talmudiști din județul Maramureș „Hatmicho“ să binevoiți a le trimite ministerului competent pentru aprobare.

Sighet la 18 iulie 1923

Cu toată stima, președintele Asociațiunii
Învățătorilor Talmudiști din Maramureș
ss Rozenberg Hers, domiciliat în Sighet
Str. Ștefan cel Mare, nr. 33

Pe verso: Subprefectura jud. Maramureș, nr. 3805 din 24. VII. 1923

Domniei sale, domnului dr. Vasile Chindriș

jurist consultul județului

Vi se transpune pentru opinie, întrucât înființarea acelei societăți este legală?

Sighet la 25. VII.

ss indescifrabil

Aprobat

ss indescifrabil

Opinie

Dispozițiilor statutelor anexate nu sunt în contrazicere cu legile în vigoare și dispozițiile acelorora, însă rolul învățătorului talmudist este contra

dispozițiilor legii, fiindcă fără pregătirile necesare și contra dispozițiilor legii este pedagogul copiilor evreilor fără a putea fi supus controlului autorităților școlare a statului, astfel din acest punct de vedere este a se considera organizația de autoajutorare, care ar fi și o organizare autorizată a acelor care au un rol în societate și în stat, contrar controlului statului fiindcă rolul lor ar fi să fie pur religios și ar privi numai confesiunea ebraică și autoajutorarea lor este a se face în cadrele confesionale ale evreilor.

Sighet azi 31. VII. 1923
Jurist consult județean
ss Dr. V. Chindriș

Nr. 3805/1923 subprefect

Către

Ministerul de Interne
Direcțiunea Administrațiunii Județene și Comunale
București

Cu onoare vă înaintăm cererea Asociațiunii învățătorilor talmudiști din județ, împreună cu regulamentele menționate, rugându-vă a delibera în chestiune, luând în considerare opiniunea juristconsultului nostru.

9. VIII. 1923

Aprobat
ss indescifrabil

Expediat la 14 VII. 1923

România
Ministerul de Interne
Direcțiunea Administrației Generale,
Contenciosului și Statisticii
25 martie 1924 – 017869

Domnule Prefect

Ca urmare a ordinului circular nr. 13839 din 21 februarie 1924 și în referire la raportul dvs. nr. 3805/1923, avem onoarea a vă restitui statutele Reuniunii pentru autoajutorarea învățătorilor talmudiști evrei din Maramureș, rugându-vă a le preda celor interesați ca să procedeze în conformitate cu legea pentru persoanele juridice, publicată în Monitorul Oficial Nr. 27 din 6 februarie 1924 și să le prezinte tribunalului respectiv competente în această chestiune.

P. Director general
ss indescifrabil

P. Director
ss indescifrabil

Domnului Prefect al județului Maramureș

Pe verso: Subprefectura județului Maramureș, nr. 2440 din 1924 martie 14, filele 1 – 3

Arhivele Statului Maramureș, fond Prefectura jud. Maramureș, act nr. 2440/1924.

1923 august 11, București. Adresă a Uniunii Generale a Industriașilor din România către Asociația Fabricanților din Banat prin care se anunță participarea Societății Ateliereleor „Vulcan” la o expoziție industrială organizată la Timișoara; se menționează colaborarea fabricii Vulcan cu alte două întreprinderi industriale conduse de minoritari.

11 august 1923

Onor.

Asociațiunea Fabricanților din Banat

TIMIȘOARA

Aci alăturat avem onoare a vă trimite insinuare de participare a firmei: Noua Societate a Ateliereleor „Vulcan” fabrică de mașini și de vagoane, prin care vă roagă să-i rezervați 100 m.p. zid și 10m.p. teren în pavilionul No. 2.

Pe locurile rezervate fabrica „Vulcan” va expune împreună cu Fabrica de armături „Pedvisokar” și „Fabrica de pile și mașini Rudolf Schmidt and Co”.

Vă trimitem totodată și un ordin de inserțiune al fabricii Vulcan pentru o pagină în text. Textul anunțului vi se va trimite peste câteva zile.

Jumătate din chiria locurilor, împreună cu jumătate din prețul anunțului s-a remis de fabrică la 8 crt. direct Băncii Timișoara în contul „Târgului de Mostre”.

Rugându-vă să binevoiți a ne confirma primirea, vă salutăm.

Cu toată stima,
Secretar general

Arhivele Statului București, fond Uniunea Generală a Industriașilor din România, dosar 7/1923, f. 124.

1923 <august> 18, <Iași>. Scrisoarea profesorului universitar din Iași, Traian Bratu către Karl Kurt Klein prin care îl solicită ca asistent universitar la Seminarul de limbă și literatură germană de la Universitatea din Iași, asigurându-l că în calitate sa de cetățean al României și viitor specialist în domeniul literaturii și culturii germane va putea fi un exemplu și pentru alte minorități.

Sehr geehrter Herr Doktor!

In Beantwortung Ihres Briefes vom 8. d.M. teile ich Ihnen folgendes mit:

Durch das Budget des laufenden Jahres wurde für unsere Fakultät in Jassy auch der Posten eines Assistenten für den Lehrstuhl der deutsche Sprache und Literatur neu geschaffen. Der Posten wird also erst vom

1. November ab existieren, und das Gehalt ist, wie alle Gehalte für die Staatsbeamten, weit davon entfernt glänzend zu sein, d.h. etwa 3.000 Lei monatlich.

Da ich gern einen Deutschrumänen für diesen Posten vorschlagen wollte, bei dem meine Studenten nicht nur viel Theoretisches lernen, sondern auch ein korrektes und geläufiges Deutsch hören könnten, und da ich wusste, dass die Stelle des ev. Pfarrers in Jassy frei ist der ungefähr ebensoviel Gehalt hat, ist mir der Einfall gekommen, man könnte die beiden Stellen verbinden, wenn man eine dazu geeignete Person fände. So, dachte ich, könnte auch der Mann ein besseres Einkommen haben, mir und der ev. Gemeinde ebenfalls geholfen werden. Die Zukunft muss beweisen, ob mein Einfall richtig war – aber die auffällige Verbindung zwischen den zwei Stellen ist nun meine „Schuld“ (dies scheint man nachträglich etwas vergessen zu haben).

Jedenfalls freue ich mich auf diesem Wege Ihre Bekanntschaft gemacht zu haben, und bin überzeugt, dass Sie beide Stellen geeignet sind (wobei ich mich natürlich für die theologische Seite vor allem durch die Urteile der dazu Berufenen leiten lasse). Das auch für den Fall, da es aus verschiedenen Gründen nicht dazu käme, dass Sie mein Mitarbeiter werden.

Was den Posten an sich anbelangt, so hängt seine Art nur von seinem Inhaber und der Weise ab, wie mit dem Ordinarius eingerichtet habe, d.h. ist nichts reglamentiert¹. Es gibt zwei Vorschriften über die Ernennung und die Rechte des Assistenten, die kenne ich aber nicht genau, da ich sie bisher nicht brauchte. Ich denke mir den Assistenten mehr als einen Lektor der deutsche Sprache und Literatur folgenderweise: Er hätte ein Proseminar zu leiten, in welchem er alle möglichen Übungen vornehmen müsste, um den Studenten eine theoretische und praktische Kenntnis des Unterhochdeutsch sowie einige literarische und literaturhistorische Schulung beizubringen bestrebt wäre. Das könnte auch im Zusammenhang mit einer einstündigen Vorlesung über Grammatik, dann Phonetik (elementar alles) Metrix, Syntax, Stilistik u.s.w. geschehen, jährlich nach vorgehender Besprechung des gemeinsamen Arbeitsplanes. Es ist, besonders seit dem Kriege Unendliches zu leisten, da die Vorbildung der Studierenden ganz besonders ihre literarische und grammatische, ihre philosophische Schulung sehr schwach ist. Dazu kommt eine sehr mangelhafte Kenntnis (oft eine fast völlige Unkenntnis) der deutschen Sprache. In die kolossale demzufolge zu leistende Arbeit müsste er sich mit mir eben teilen, was ja nicht zu schwer wäre.

Ansichten und Erweiterungsmöglichkeiten durch ordnungsgemäße Habilitation wären vorhanden in der Weise, dass der Assistent sich eventuell den Formalitäten zu unterwerfen hätte, um sich als Privatdozent zu habilitieren. Dazu gehört die Genehmigung der Fakultät und des Ministeriums, wenigstens eine wissenschaftliche Arbeit und eine Prüfung, die aus Colloquium über die Arbeiten und Orientierung über die wissenschaftliche Bildung, dann aus drei Probelektionen (darunter vielleicht auch die Lei-

1 Aşa în original.

tung einer Seminarsitzung) besteht. Als Assistent würde er natürlich auch weiter bleiben können (da ein Privatdozent als solcher gar keine Besoldung bezieht) und nebenbei könnte er vielleicht wöchentlich einmal eine Stunde lesen über Literatur der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts oder über neuere deutsche Literatur u.s.w. Die Bewerbung dann für einen freigewordenen Lehrstuhl in Czernowitz oder Klausenburg, Bukarest oder Jassy könnte (nicht müsste, denn die Fakultäten sind Frei, nicht verpflichtet, das zu berücksichtigen, und Sie wissen, dass auch in den allerhöchsten Regionen doch nur mit Wasser gekocht wird) aussichtsvoller sein.

Was den Betrieb im allgemeinen betrifft, ist es vielleicht wichtig, dass Sie wenigstens etwas erfahren, um vollständig orientiert zu sein.

Bis zum Ausbruch des Krieges hatte ich wenig (5-15) Studenten die waren aber ziemlich gut vorgebildet, treu und fleissig und ganz der Sache ergeben. Einige darunter sind jetzt hervorragende Gymnasiallehrer. Es war mir gelungen eine sehr angenehme Atmosphäre für die kleine „Germanisten“ Familie zu schaffen „Germanisten“, weil dieses Studium bei uns vor allem richtige Erfassung (in den möglichen Grenzen) der Sprache, Erlernung der Literaturgeschichte, Bekanntwerden mit der Methode voraussetzt, d.h. vor allem eine gute Vorbereitung für künftige Gymnasiallehrer der deutschen Sprache erfordert, als einen streng wissenschaftlichen Betrieb, der sich zum Ziel setzt, auch die Wissenschaft selbst weiter zu führen. Dieses Ziel kann erst dann vollständig erreicht werden, wenn wir deutschsprachige Studenten in grösserer Anzahl und tüchtig vorbereitete anderssprachige Studenten haben.

Der Ausbruch des Krieges hat die Atmosphäre geändert und die Propaganda wirkt noch nach. So muss alles von Grund aus neu geschaffen werden. Hiezu kommt, dass die neuen Studentengenerationen sehr schwach für das Universitätsstudium vorbereitet sind und natürlich noch geringere Vorkenntnisse in der deutschen Sprache mitbringen. So ist sehr viel Arbeitsfreude und kräftiger Idealismus vonnöten, denn anderes müsste man verzagen.

Vielfach wird wissenschaftliches Studium der deutschen Sprache und Literatur noch immer mit gewissen politischen Tendenzen in der Politik, besonders der äusseren verwechselt, und man ist noch vielfach geneigt, in diesem Studium eine Art Propagandatätigkeit zu finden, wo doch Liebe für dieses Studium und sogar Sympathie für das deutsche Volk als Ganzes nichts mit der Politik gemein zu haben braucht, da diese Dinge Herzensangelegenheit sind, während die Politik Sache der ruhig abwägenden und kalt rechnenden Vernunft ist. Dieser Erkenntnis muss eben zum Durchdringen geholfen werden. Darüber aber müsste man sich mündlich aussprechen. Vielleicht haben Sie aber schon Gelegenheit gehabt, selbst manches zu beobachten und waren schon genötigt darüber nachzudenken.

Mein Brief aber droht zu lang zu werden. So werde ich nach obigen Ihrer allgemeinen Orientierung gewidmeten Ausführungen mich kurz fassen: Die Stelle eines Assistenten existiert etatmässig erst vom 1. November d.J. ab (bis dahin ist nur die Pfarrstelle frei).

In Laufe des Monates Oktober würde ich Sie der Fakultät vorschlagen und ich glaube, dass mein Vorschlag angenommen und von Ministerium bestätigt werden dürfte. Zu diesem Zweck müssen Sie mir die Papiere und Arbeiten, die ich Ihnen jetzt, nachdem ich von Ihnen Kenntnis genommen,

respektiv sie gelesen, zurücksende, wieder nach Jassy schicken (wenn Sie nicht inzwischen schon als Pfarrer dahin gekommen sind), damit ich sie der Fakultät vorlegen kann.

Ich habe Ihre Arbeiten und Artikel gelesen und glaube, dass wir in gutem Einverständnis zusammen arbeiten könnten. Dass Sie sich als Spezialforschungsgebiet die Literatur und Kultur der deutschen Minderheiten in Rumänien nehmen würden, finde ich als normal und der Situation entsprechend. Als Bürger Rumäniens könnten Sie das noch erweitern und auch die Einflüsse dieser Literatur und Kultur auf die anderen verfolgen und so die wechselseitigen Beziehungen studieren. Nur könnte das bei den jetzigen Verhältnissen nicht Ihre akademische Tätigkeit sein, da Sie nicht die dazu erforderliche Studentenschaft hätten, sondern Sie müssten das als Domäne ihrer Privatstudien betrachten.

(Ich bemerke noch, dass ich die Vorlesungen in rumänischer Sprache die Seminar und Proseminarübungen soweit möglich in deutscher Sprache den rumänischen Charakter der Universität entsprechend).

Als Assistent könnten Sie vielleicht schon gegen Ende des ersten Schuljahres ihre Dozenten Habilitationsprüfung bestehen und als Dozent auf eine Vakanz auf einer Universität warten.

Bei allen diesen Betrachtungen denke ich an die evangelische Gemeinde in Jassy sehr wenig, denn von vornherein war die Pfarrerstelle für mich bloss ein Mittel meinem Assistenten eventuell eine bessere Lebensstellung zu verschaffen. Ich dachte dabei nicht, dass die Stelle vernachlässigt werden sollte, sondern dass die kleine Gemeinde mit ihren Bedürfnissen reichlich Zeit auch für eine Beschäftigung übrig lasse die mich näher interessiert.

Überlegen Sie sich alles und schreiben Sie dann, wie Sie sich entschlossen haben. Mir wäre es sehr angenehm zu hören, dass Sie nach Jassy kämen. Ich bleibe in Deutschland bis Ende September, dann fahre ich zurück nach Jassy.

Mit besten Grüßen
Ihr ergebener

Arhivele Statului Cluj, fond Karl Kurt Klein, dosar 10, f. 3-5

Traducere

Mult Stimat Domnule Doctor!

Ca răspuns la scrisoarea dv. din 8 l.c. vă transmit următoarele:

Prin bugetul pe anul în curs s-a creat pentru facultatea noastră din Iași un nou post de asistent la Catedra de limbă și literatură germană. Postul va exista deci, abia de la 1 noiembrie iar salariul este ca toate salariile funcționarilor de stat, departe de a fi strălucit, asta înseamnă aproximativ 3.000 lei lunar.

Deoarece am dorit adeseori să propun pentru acest post un român de naționalitate germană, de la care studenții mei să învețe nu numai multă teorie dar și să poată să audieze o limbă germană corectă și curgătoare și

deoarece eu ştiam că postul de paroh evanghelic din Iaşi este liber şi care are un salariu aproximativ la fel, mi-a venit ideea că ar putea fi unite cele două posturi dacă s-ar găsi o persoană corespunzătoare pentru acestea. Astfel, m-am gândit şi eu, că omul ar putea să aibă şi el un venit mai bun iar mie şi comunităţii evanghelice de asemenea ne-ar fi de ajutor. Viitorul va confirma dacă ideea mea a fost bună iar neobişnuita legătură dintre cele două locuri de muncă este deci „vina” mea (aceasta pare dezavantajos câte ceva să uiţi).

În orice caz mă bucur că pe această cale v-am cunoscut şi, sunt convins că dumneavoastră sunteţi omul potrivit pentru ambele posturi (în ceea ce priveşte partea teologică natural voi ţine seama înainte de toate de părerile celor chemaţi pentru aceasta). Aceasta şi pentru cazul în care din anumite motive nu veţi dori să deveniţi colaboratorul meu.

În ceea ce priveşte postul în sine acesta depinde numai de titular, de cum s-a tratat cu profesorul titular, ceea ce înseamnă de fapt că nu este reglementat. Există două instrucţiuni în legătură cu numirea şi drepturile asistenţilor, pe care însă nu le cunosc exact deoarece până în prezent nu am avut nevoie de ele. Eu îmi imaginez asistentul mai mult decât un lector de limbă şi literatură germană în felul următor: el ar trebui să conducă un proseminar în care ar trebui să se ocupe cu toate exerciţiile posibile şi să se străduie să le fie prezentate studenţilor cunoştinţe teoretice şi practice ale limbii literare germane precum şi însuşirea unor cunoştinţe de literatură şi istorie a literaturii. Aceasta s-ar putea realiza în corelaţie cu prelegeri de câte o oră de gramatică, fonetică (totul în mod elementar), metrică, sintaxă, statistică şi a.m.d., anual, după o discuţie prealabilă a întregului plan de muncă. Sunt foarte multe de făcut, îndeosebi de la război încoace deoarece pregătirea celor care studiază este foarte slabă, în mod deosebit pregătirea lor la literatură, gramatică şi filozofie. La aceasta se adaugă cunoaşterea insuficientă (adeseori aproape o necunoaştere totală) a limbii germane. În munca colosală ce urmează a o presta ca urmare a acestei stări el ar trebui să o împartă cu mine, ceea ce nu ar fi greu.

Perspective şi posibilităţi de dezvoltare, prin abilitarea ca docent conform regulamentului ar exista astfel ca asistentul eventual să se supună formalităţilor de abilitare ca docent privat. Pentru aceasta este necesară aprobarea facultăţii şi a ministerului, cel puţin o lucrare ştiinţifică şi un examen care constau dintr-un colocviu asupra lucrărilor şi orientarea asupra pregătirii profesionale, apoi din trei lecţii de probă (între acestea probabil şi conducerea unei lecţii de seminar). Ca asistent, natural ar putea rămâne în continuare (deoarece un docent privat în această situaţie nu primeşte nici un venit) şi pe lângă aceasta ar putea probabil săptămânal să citească din literatura din a doua jumătate a secolului al XIX-lea şi literatura nouă germană ş.a.m.d. Concursul, apoi eliberarea unei catedre la Cernăuţi sau Cluj, Bucureşti sau Iaşi ar putea fi pline de speranţe (nu obligatoriu căci facultăţile sunt libere nu obligate să ia în considerare acesta, şi dv. ştiţi că şi în regiunile cele mai înalte, totuşi se găteşte cu apă).

În ceea ce priveşte activitatea, în general, probabil că dv. este important să aflaţi cel puţin câte ceva pentru a fi pe deplin orientat.

Până la izbucnirea războiului am avut puțini studenți (5-15), aceștia au fost însă într-adevăr bine pregătiți, generoși și harnici și total atașați problemei. Unii dintre ei sunt în prezent străluciți profesori de gimnaziu. Am reușit să creez o atmosferă plăcută pentru mica familie de „germaniști” („germaniști” pentru că acest studiu la noi presupune înainte de toate înțelegerea, în limitele posibile, a limbii, însușirea istoriei literaturii, cunoașterea metodică ceea ce înseamnă înainte de toate o bună pregătire pentru viitorul profesor de limbă germană de liceu); ca o activitate științifică riguroasă care are ca scop ducerea mai departe a științei înseși (acest țel poate fi atins pe deplin abia dacă noi vom avea studenți vorbitori de limbă germană în număr mai mare și studenți de alte limbi conștiincioși pregătiți).

Izbucnirea războiului a schimbat atmosfera iar propaganda acționează în continuare. Astfel totul a trebuit refăcut din temelie. La aceasta se adaugă faptul că noua generație de studenți este foarte slab pregătită pentru studiul universitar și natural că posedă cunoștințe de germană mai puține. De aceea este necesar foarte mult zel și un idealism robust căci altfel ar trebui să se renunțe.

Adesea studiul științific al limbii și literaturii germane este confundat cu anumite tendințe politice în politică, îndeosebi în cea externă, și este și mai frecvent dispus ca în acest studiu să găsim un fel de activitate de propagandă, încât dragostea pentru acest studiu și chiar simpatia pentru poporul german în totalitate nu are nimic comun cu politica, deoarece aceste lucruri sunt probleme de inimă în timp ce politica este o problemă de rațiune cântărită, în liniște și la rece. Această recunoaștere trebuie sprijinită spre a pătrunde. Despre aceasta trebuie să ne pronunțăm verbal. Probabil însă ați avut ocazia ca însuși dv. să examinați unele lucruri și ați fost obligat să reflectați asupra acestora.

Scrisoarea mea amenință însă să devină prea lungă. Așa voi fi scurt potrivit orientării generale din scrierile dv. consacrate: postul de asistent ființează potrivit bugetului abia începând cu data de 1 noiembrie a.c. (până atunci este liber numai postul de paroh).

În cursul lunii octombrie vă voi recomanda facultății și cred că propunerea mea va fi primită și va putea fi aprobată de minister. În acest scop trebuie să-mi trimiteți din nou documentele și lucrările, pe care eu acum, după ce am luat cunoștință de ele, respectiv după ce le-am citit, vi le trimit înapoi (dacă nu cumva între timp veniți aici în calitate de preot) pentru ca să le pot depune la facultate.

V-am citit lucrările și articolele și cred că vom putea lucra împreună în bună înțelegere. Faptul că veți alege ca domeniu de cercetare special, literatura și cultura minorității germane din România, îl găsesc normal și în conformitate cu situația. Ca cetățean al României ați putea lărgi această cercetare și să urmăriți influența acestei literaturi și culturi și asupra altora și astfel să studiați relațiile dintre ele. Numai că în actualele condiții aceasta s-ar putea să nu constituie activitatea dv. academică deoarece nu ați avea studenții necesari ci trebuie să o considerați ca un sector al studiilor private. (Mai fac observația că susțin cursurile în limba română,

exercițiile din seminarii și proseminarii, atât cât este posibil, în limba germană, în conformitate cu caracterul românesc al universității).

Ca asistent ați putea probabil spre sfârșitul primului an școlar să susțineți examenul de abilitare ca docent iar, ca docent, să așteptați un post vacant la o universitate.

Din toate aceste considerente mă gândesc foarte puțin la comunitatea evanghelică din Iași căci, din capul locului, postul de preot a fost pentru mine numai un mijloc de a procura asistentului meu o poziție socială mai bună. Eu nu m-am gândit la faptul că postul ar putea fi neglijat ci că mica comunitate cu necesitățile sale poate lăsa timp în plus suficient și pentru o ocupație care pe mine mă interesează mai îndeaproape.

Reflectați totul și apoi scrieți-mi cum v-ați decis. Mi-ar fi plăcut să aud că ați venit la Iași. Rămân în Germania până la sfârșitul lui septembrie, apoi călătoresc înapoi la Iași.

Cu cele mai bune salutări
al Dv. îndatorat,
prof. Bratu

131

1923 septembrie 5, Sărmășel, Târgu-Mureș. Scrisoarea profesorului universitar, Traian Bratu către Karl Kurt Klein prin care susține că venirea ca asistent la Iași îi va da ocazia să fie un liant între locuitorii germani din Transilvania, Bucovina și Basarabia.

Schermeiul, Neumark, den. 5.IX.23

Sehr geehrter Herr Doktor!

Ihr Brief von 28 August hat mich erfreut, einmal, weil ich meinen zukünftigen Mitarbeiter gefunden habe, dann aber, weil ich hoffe, dass ein gemeinsames Wirken gerade mit Ihnen für mich sich angenehm gestalten und für die Sache selber fruchtbar sein werde. Sie sagen: „Gott wende es zum Guten!“, und ich antworte mit unserer rumänischen Formel: Să fie într-un ceas bun! Ich hege dabei die feste Zuversicht dass keiner von uns beiden je diesen Schritt zu bereuen den kleinsten Anlass finden wird. Also: viel Glück und Erfolg auf der neuen Bahn!

Dass Ihnen das Scheiden von Hermannstadt nicht leicht ist, verstehe ich um so mehr, da ich selbst in Reșinari geboren in Hermannstadt das (damals kgl. ungarische) Gymnasium absolviert habe und noch vor einem Jahre diese schönen Städten meiner Kindheit und Knabenzeit mit freudig-wehmütigen Herzen meiner Frau und meinen Kindern gezeigt habe.

Aber Sie sind noch jung, und ich denke, dass Ihre Tätigkeit in Jassy Sie schadlos halten wird. Denn da können Sie das Verbindungsglied sein zwischen siebenbürgischen, bucovinaer und bassarabischen Deutschrumänen bilden. Und was noch mehr ist: durch Ihr Amt und durch Ihre Tätigkeit auf der ältesten rumänischen Universität können Sie ein Symbol der Anpassung und des Einlebens der Deutschrumänen in die neuen

politischen Verhältnisse, der gegenseitigen Annäherung, Verständigung und brüderlichen Zusammenarbeit zwischen der zahlenmässig, ethnisch und politisch vorherrschenden Nationalität und der kulturell so bedeutenden Minderheit der Deutschrumanen sein und in diesem Sinne wirken. (Dass alles sind Gedanken, die nicht etwa Resultat einer Besprechung mit anderen, also vorgesteckte politische Ziele sind, sondern mir von dem Augenblick eingegeben und Ihnen vertraulich mitgeteilt werden, genau so, wie der Inhalt meines früheren Briefes, wodurch sie aber nicht an Wert und Richtigkeit zu verlieren brauchen).

Programm und Einzelheiten Ihrer Tätigkeit werden wir in Jassy feststellen, es wird eine leichte Arbeit sein.

Aber Ihrer Probepredigt werde ich leider nicht beiwohnen können, da ich am 23. Sept. nach nicht in Jassy sein werde. Wir fahren nämlich von hier erst Anfang Oktober ab. Sie Können aber die Papiere und Arbeiten dem Herrn Buchholzer oder bei mir zu Hause (Str. Pacurari 76, Sie gehen vorbei, wenn Sie zur Kirche gehen) hinterlassen. Im Laufe des Monats Oktober werde ich dann in einer Fakultätssitzung den Vorschlag machen, so dass, wenn möglich, zum ersten November die Bestätigung des Ministeriums schon vollzogen sei.

Was die Übersiedlungskosten anbelangt, bin ich leider nicht genau orientiert, ich glaube aber kaum, dass für die Staatsbeamten, vielleicht die aktiven Officiere ausgenommen, Begünstigungen vorschriftsmässig festgesetzt sind. Im Laufe der ersten Hälfte des Monats Oktober aber können wir uns interessieren und eventuell, wenn es Aussicht auf Erfolg haben sollte, auch direkte und persönliche Interventionen versuchen, wozu ich gern bereit bin, wenn ich schon zu Hause bin.

Mit besten Grüßen

Ihr ergebener

Prof. Bratu

Arhivele Statului Cluj, fond Karl Kurt Klein, dosar 243, f. 336

Traducere

Sărmășel, Tg. Mureș 5.IX.23

Mult Stimat Domnule doctor!

Scrisoarea dumneavoastră din 28 august m-a bucurat, odată pentru că mi-am găsit viitorul colaborator, apoi pentru că sper că vom avea o activitate comună tocmai cu dv. care pentru mine este plăcută iar pentru problematică de asemenea va fi rodnică. Dumneavoastră spuneți: „Dumnezeu să vă îndrepte spre bine“ și eu vă răspund cu formula noastră românească: „Să fie într-un ceas bun!“. Nutresc ferma convingere că nici unul dintre noi doi nu va găsi motiv de a regreta acest pas. Deci: mult noroc și succes pe noua cale!

Că despărțirea dv. de Sibiu nu este ușoară înțeleg cu atât mai mult cu cât eu însumi sunt născut la Rășinari, în Sibiu am absolvit Gimnaziul (pe atunci cel regal unguresc) și cu un an în urmă le-am arătat soției și copiilor

cu inima bucuroasă, melancolică, acest frumos orășel al copilăriei și adolescenței mele.

Dumneavoastră sunteți încă tânăr și mă gândesc că activitatea dv. în Iași va rămâne nevătămată. Căci, puteți constitui aici elementul de legătură între românii de naționalitate germană din Transilvania, Bucovina și Basarabia. Și ceea ce este mai important, prin funcția dv. și prin activitatea dv. la cea mai veche universitate românească, puteți fi un simbol al adaptabilității și a conviețuirii românilor de naționalitate germană în noile relații politice, a apropierii reciproce, înțelegerii și a colaborării frățesti dintre naționalitatea dominantă numeric, etnic și politic și minoritatea românilor de naționalitate germană, atât de importantă din punct de vedere cultural, și în acest sens să acționați. (Toate acestea sunt gânduri care nu sunt rezultatul unor discuții cu alții, deci țeluri politice fixate, ci mi-au fost inspirate de moment și comunicate dv. discret, exact la fel ca și conținutul scrisorii mele de mai înainte prin care dv. nu trebuie să pierdeți din valoare și autenticitate).

Programul și amănunte asupra activității dv. vom stabili la Iași și vor fi o treabă ușoară.

Însă la predica dumneavoastră de probă nu voi putea asista deoarece la 23 septembrie încă nu voi fi la Iași. Plecăm de aici abia la începutul lunii octombrie. Puteți însă lăsa actele și lucrările domnului Buchholzer sau la mine acasă (str. Păcurari 76, treceți pe lângă ea dacă mergeți la biserică). În cursul lunii octombrie voi face propuneri într-una din ședințele de la facultate, așa încât, dacă e posibil, la 1 noiembrie confirmarea ministerului să fie deja ratificată.

În ceea ce privește cheltuielile de mutare din păcate nu sunt orientat exact, dar cu greu este de crezut că pentru funcționarii publici probabil cu excepția ofițerilor activi, să fie stabilite reglementări favorabile. În cursul primei jumătăți a lunii octombrie încă ne putem interesa și eventual, dacă sunt perspective de succes, încerc și intervenții personale pentru care sunt pregătit cu plăcere în cazul în care sunt acasă.

Cu cele mai bune salutări,

Al dumneavoastră devotat,

profesor Bratu

132

1923 septembrie 25, Sibiu. Scrisoare a lui Karl Kurt Klein către profesorul universitar de la Iași, Traian Bratu prin care se angajează să contribuie la întărirea înțelegerii și la apropierea dintre minoritatea germană din România și poporul român.

Hermannstadt, 25. September 1923

Sehr geehrter Herr Professor!

Vielen Dank für Ihren freundlichen Brief vom 5. d. M. Ich muss gestehen, dass mir meine Aufgabe viel leichter vorkommt, seit ich weiss,

dass Sie, Herr Professor, auch Fast-Hermannstädter sind. Die Gedanken, die Sie über gegenseitige Annäherung unserer beiden Völker und über die Möglichkeit, zwischen siebenbürgischen, Bukowinaer und bessarabischen Deutschen Verbindungsglied zu sein, äussern, unterschreibe ich voll und ganz. In Siebenbürgen haben wir ja das Nationalitätenproblem im Grund genommen ganz glücklich gelöst: Gibt es doch kaum einen Ort, an dem sich Sachsen, Rumänen und Madjaren miteinander nicht vertragen – ausgenommen, wenn Unfriede von aussen zwischen sie getragen wird. Diese friedliche Verständigung unseres ganzen grossrumänisch-deutschen Minderheitsvolkes mit dem rumänischen Staatsvolk endgiltig herbeigeführt und beständig zu sehen, gehört zu den Wünschen und Zielen, zu deren Realisierung ich nach meinen schwachen Kräften beitragen möchte; und es ist mir eine ausserordentliche Beruhigung, hiebei auf Ihre Zustimmung zu stossen.

Ich wollte Ihnen nach letzten Brief nicht schreiben – das ist der Grund meines späten Antwortens –, bevor ich die Probepredigt in Jassy hinter mir hätte. Vorgestern hat sie nun stattgefunden und ich glaube, gut abgeschnitten zu haben. Meine Dokumente reichte ich bei Herrn Dr. Konya als dem Präsidenten der Gemeinde mit der Bitte ein, sie nach der Wahl Ihnen zu übergeben. Meine anderen Dokumente, die für die Kirchengemeinde von keiner vielleicht aber für die Universität von Bedeutung sind, hinterliess ich Herrn Buchholzer, bei dem ich wohnte, mit derselben Bitte, desgleichen die Veröffentlichungen, die ich Ihnen seinerzeit nach Schermeisel zugesandt hatte. Sie werden meine politischen Artikel in der entscheidenden Fakultätssitzung wohl kaum vorlegen, Ihnen aber hielt ich es für richtig sie damals und jetzt – einzusenden, um Ihnen mit voller Offenheit entgegenzutreten und ein getreues Bild auch meiner politischen Gesinnung zu geben. Es freut mich doppelt feststellen zu können, dass meine politischen Prinzipien mit den Ihrigen harmonieren.

Meine Wahl zum geistlichen Hirten der ev. Kirchengemeinde dürfte in den ersten Tagen Oktober erfolgen. Wann es zur Übersiedlung kommt, hängt von meiner Ordination durch den Bischof ab, an die anschliessend ich nach Jassy kommen werde. Im Sinne Ihres Schreibens nehme ich an, dass bis dahin (etwa Ende Oktober) auch die Bestätigung des Fakultätsbeschlusses durch die Regierung erfolgt sein wird. Jedenfalls möchte ich Sie recht herzlich bitten, Ihren Vorschlag der Fakultät sobald als möglich zu unterbreiten.

Da ich im Zweifel bin, ob dieser Brief Sie noch in Deutschland antrifft, gestatte ich mir, eine Abschrift auch an Ihre Jassyer Anschrift zu senden. Falls Sie ihn jedoch noch in Deutschland erhalten wünsche ich eine recht angenehme und kurze Reise.

Mit achtungsvollen Grüssen

bleibe ich Ihr sehr ergebener

Karl Kurt Klein

Arhivele Statului Cluj, fond Karl Kurt Klein, dosar 388, f. 7-8

Stimate domnule profesor!

Multe mulțumiri pentru scrisoarea dumneavoastră prietenească din 5 l.c. Trebuie să mărturisesc că misiunea mea este mult mai ușoară de când știu că dumneavoastră, domnule profesor, sunteți aproape un sibian. Gândurile pe care le-ați exprimat despre apropierea reciprocă a popoarelor noastre și despre posibilitatea ca să fiu un element de legătură între germanii transilvăneni, bucovineni și basarabeni le subscriu în totalitate. În fond, în Transilvania am rezolvat în mod fericit problema națională. Abia dacă găsești un loc în care sașii, românii și maghiarii să nu se înțeleagă exceptând faptul când, din afară, se provoacă disensiuni între ei. Această înțelegere prietenească a întregii noastre populații minoritare a românilor de naționalitate germană din România Mare cu poporul român pentru a o vedea definitiv și consecvent îndeplinită constituie dorința și scopurile pentru a căror realizare aș dori să contribui și eu după slabele mele puteri și mă simt extraordinar de liniștit să mă pot sprijini pe asentimentul dumneavoastră.

N-am vrut să vă scriu după ultima dumneavoastră scrisoare – acesta este motivul răspunsului meu întârziat – înainte de a fi avut susținută predica de probă de la Iași. Alaltăieri a avut în sfârșit loc și cred să se fi încheiat cu bine. Am dat documentele domnului Dr. Konya în calitate de președinte al comunității cu rugămintea ca după alegere să vi le predea. Celelalte documente care pentru comunitatea germană nu au nici o importanță dar pentru universitate probabil că au, le-am lăsat domnului Buchholzer la care am locuit, cu aceeași rugămintă, ca, la fel să vă predea și publicațiile pe care la timpul respectiv le-am trimis dumneavoastră la Sărmășel. Articolele mele politice probabil nu le veți prezenta în ședința hotărâtoare a facultății dar consider a fi corect – atunci și acum – să vi le trimit și să vin în întâmpinarea dv. cu deplină sinceritate pentru a vă oferi un tablou fidel al opiniilor mele politice. Bucuria mea este dublă constatând că principiile mele politice se armonizează cu ale dv.

Alegerea mea ca pastor sufletesc al comunității bisericești evanghelice s-ar putea să aibă loc în primele zile ale lui octombrie. Când mă voi muta depinde de hirotonirea mea prin episcop după care imediat voi veni la Iași. În sensul scrisorii dv. am înțeles că până atunci (aproximativ sfârșitul lui octombrie) va urma să vină și confirmarea de către guvern a hotărârii facultății. În orice caz doresc să vă rog din inimă să prezentați propunerea dv. facultății cât mai repede posibil.

Deoarece mă îndoiesc dacă această scrisoare vă va mai găsi în Germania îmi permit să vă trimit o copie la adresa dv. din Iași. În cazul în care totuși o veți primi în Germania vă doresc o călătorie plăcută și scurtă.

Cu cele mai pline de respect salutări.

Rămân al dumneavoastră îndatorat,

Karl Kurt Klein

1923 octombrie 13. Adresă de răspuns a Ministerului Cultelor și Artelor către Ministrul Afacerilor Externe referitoare la campania violentă din presa bulgară pe tema tratamentului la care sunt supuși bulgarii din Dobrogea și, în special, asupra chestiunii școlilor și bisericilor.

Domnule Ministru,

Aflăm că presa bulgară a început o campanie violentă pe tema tratamentului general la care sunt supuse populațiunile bulgare din Dobrogea și, în special, asupra chestiunii școalelor și bisericilor lor naționale. Am onoarea a vă ruga să binevoiți a-mi da un moment mai degrabă informațiunile statistice precise care-mi vor permite a întemeia dezmințirile cuvenite; Guvernul bulgar pare a nutri speranțe că Adunarea Societatea Națională în actuala ei sesiune se va ocupa de această chestiune, datele ce le cer sunt destinate deci a servi eventual și în fața acestei înalte instanțe.

13 octombrie 1923

Domnule Ministru,

Răspunzând adresei dv. No. 51890 din 22 septembrie a.c. referitoare la tratamentul populației bulgare din Dobrogea, avem onoarea a vă face cunoscut că campania violentă a presei bulgare îndreptată contra statului nostru în chestia tratamentului acelei populațiuni și a bisericilor bulgare nu poate fi întemeiată.

Preoții de la bisericile bulgare sunt plătiți la fel ca preoții români din bugetul statului. Statul nostru a mers chiar și mai departe cu bunăvoința față de preoții de la bisericile bulgare, întrucât le recunoaște pentru regularea drepturilor la plata gradațiilor și la pensie și anii serviți sub stăpânirea bulgară.

Primiți, vă rugăm, Domnule Ministru, asigurarea deosebitei noastre considerațiuni.

/ Ministru,
<Z. Păiușanu>

/ Director General,
Dim. Predescu

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71, România, 1920- 1944, vol. 377, p. 67.

1923 octombrie 18, București. Referat privind situația juridică a școlilor germane din Basarabia întocmit de reprezentanții bisericii și ai Partidului parlamentar German din Transilvania și reprezentanții forurilor similare din Basarabia.

Die Rechtslage der bessarabischen deutschen Schulen.

Ergebnis der am 18. Oktober 1923 in Bukarest abgehaltenen Beratung über die Rechtslage der bessarabischen deutschen Schulen.

Anwesend: Landeskirchenkurator Friedrich Walbaum und Abgeordneter Dr. Hans Otto Roth in Vertretung der ev. Landeskirche A. B. in Siebenbürgen sowie der Deutschen Parlamentspartei und die Herren Oberpastor Daniel Haase, Pastor Gutkiewicz, Abgeordneter Peter Hutschler, Bittau, Erdmann und Fichtner in Vertretung der bessarabischen deutschen Landeskirche und des deutschen Volksrates für Bessarabien.

1. Die Lehrer der deutschen Volksschulen erhalten ihren Gehalt zum Teil vom Staate und stehen in direktem und individuellen Rechtsverhältnis zu den staatlichen Finanzdirektionen. Im Einzelnen erhalten die Volksschullehrer in folgendem Ausmasse staatliche Unterstützung:

a) Alle Lehrer werden von der Gemeinde in 46 Volksschulen gezahlt.
b) Weniger als 50% der Lehrer werden vom Staate in keiner Volksschule gezahlt.

c) 50% der Lehrer werden vom Staate in 25 Volksschulen gezahlt.

d) Mehr als 50% der Lehrer werden vom Staate in 16 Volksschulen gezahlt.

e) Alle Lehrer werden vom Staate in 21 Volksschulen gezahlt. Von den 108 deutschen Volksschulen stehen also 62 infolge der teilweisen oder vollständigen Zahlung der Lehrer durch den Staat unter starkem staatlichen Einfluss. 46 Volksschulen werden ausschliesslich von den Gemeinden erhalten.

2. Die Bezeichnung der deutschen bessarabischen Volksschulen als Kirchenschulen findet sich in allen russischen Gesetzen vom Jahre 1830 bis zum Jahre 1917. Die Dokumente über die Schliessung der bessarabischen deutschen Volksschulen vom Jahre 1915 (Ministerpräsident Graf Kokowzew) und über die Wiedereröffnung vom Jahre 1917 (Ministerpräsident Fürst Lwow und später Kerenski) sprechen ausdrücklich von „deutschen Kirchenschulen“. Diese beiden Originaldokumente stehen zur Verfügung.

3. Der Rechtscharakter der deutschen bessarabischen Schulen als Kirchenschulen lässt sich aus den russischen Gesetzen durch positive Bestimmungen nicht herausarbeiten. Die deutschen Schulen werden wohl schon im Gesetze aus dem Jahr 1830 Kirchenschulen genannt, doch enthält gerade dieses Gesetz, das bis zum Jahre 1917 in Geltung geblieben ist, eine ganze Reihe von Bestimmungen, die den Schulen eher staatlichen als kirchlichen Charakter geben. So ist beispielsweise in diesem Gesetze ausdrücklich gesagt, dass die Volksschulen unter unmittelbarer Aufsicht

des staatlichen Schulinspektors stehen und die Ernennung der Lehrer über Vorschlag der Gemeinden durch die Regierung erfolgt. Die stärksten Argumente zur Verteidigung des kirchlichen Charakters der deutschen Schulen in Bessarabien sind dem Gewohnheitsrechte zu entnehmen. Die gesetzlichen Bestimmungen sind für unsere Zwecke vollständig untauglich. Nachdem die Zahlung der Lehrer in russischer Zeit bis die allerletzte Periode unter Kerenski ausschliesslich von den Gemeinden besorgt wurde, ist der eigentliche Rechtscharakter der deutschen Volksschulen in Bessarabien wie folgt zu umschreiben: Es sind Schulen der Gemeinden unter starker staatlicher Einwirkung, aber äusserlich doch mit ausgesprochen kirchlichem Gepräge. Dabei ist zu beachten, dass der Begriff der politischen und kirchlichen Gemeinde nach dem alten Kolonistenrecht, das bis zum Jahre 1917 galt, vollständig zusammen fiel. So ergibt sich auch der merkwürdige Zustand, dass die Gemeinde in Schulangelegenheiten unter Vorsitz des Schulzen beriet, der ausschliesslich politischer Beamter war. Diese unklaren Rechtsverhältnisse können natürlich ebenso zur Schlussfolgerung führen, dass die politische Gemeinde als Schulerhalterin anzusehen ist, wie auch zu der von uns vertretenen Anschauung, dass die Kirchengemeinde Eigentümerin und vorgesetzte Schulbehörde dieser Lehranstalt ist. Sichere Aussichten zur Durchsetzung unseres Standpunktes bestehen allerdings nach keiner Richtung hin.

4. Im Jahre 1917 sind alle Privatschulen sowie gewisse Kirchenschulen durch einen Erlass der zeitweiligen Regierung in die Verwaltung der Semstvos übergeben worden. Von den Kirchenschulen wurden aber nach Punkt I. Absatz 1. nur die orthodoxen Kirchenschulen der Verwaltung durch die Semstvos übergeben. Ebenso kann nachgewiesen werden, dass die Unterstützungen (sogenannte Subsidien), die überhaupt nur zur Zeit Kerenskis den deutschen bessarabischen Schulen gegeben worden sind, vollständig bedingungslos zur Verfügung gestellt wurden.

5. Die Schulgebäude sind nachweislich Eigentum der Kirchengemeinde. Es bestehen noch heute die Vermögensinventare, zurückreichend bis in die Zeit vor einem Jahrhundert, die der Petersburger kirchlichen Oberbehörde jährlich vorgelegt wurden und in denen das Schulgebäude und der Schulgarten überall ausnahmslos als kirchliches Eigentum angeführt sind. Diese Vermögensinventare wurden von der Petersburger kirchlichen Oberbehörde stets an das russische Innenministerium weitergegeben. Das war unverändert bis zum Jahre 1917 so.

6. Seit einigen Jahren haben die deutschen Lehrer leider in verhältnismässig hohem Masse staatliche Unterstützungen in Anspruch genommen, ohne dass die Gemeinden dabei interveniert hätten. An die Zuerkennung der Subvention sind von der Regierung keinerlei Bedingungen geknüpft worden. In zwei Fällen sind allerdings die Gemeinden als solche und nicht die Lehrer um staatliche Unterstützung eingekommen.

7. Leider muss festgestellt werden, dass gerade die schönsten und kräftigsten Gemeinden infolge staatlicher Zahlung der Mehrzahl oder der Gesamtheit der Lehrer fast ganz unter staatlichem Einflusse stehen.

8. Die Lehrer für die staatlich besoldeten Stellen werden vom Staate ernannt, so hat er z.B. auch schon 2 Rumänen und einen Juden zu Lehrern

an deutschen Volksschulen bestellt, ohne dass dagegen Verwahrung eingelegt worden wäre.

9. Die Lehrer für die von den Gemeinden erhaltenen Stellen bestellt die Gemeinde, doch bestätigt der Staat (Schulinspektor) in jedem einzelnen Falle diese Wahl.

10. Schon im Sommer 1920 haben die Deutschen Bessarabiens auf dem Kongress und in der Synode grundsätzlich beschlossen, die Lehrer selbst zu erhalten.

11. Gegen die verschiedenen Romanisierungsverordnungen der Regierungen haben die Gemeinden wohl stets Stellung genommen, aber nur selten die politische und rechtlich richtige Form dafür gefunden.

12. Im März 1923 haben sich die Deutschen Bessarabiens in der Schulfrage im Wege der Deutschen Parlamentspartei mit einer Eingabe an die Regierung gewandt, in der sie die Anerkennung des kirchlichen Charakters ihrer Schulen verlangten.

13. Im Frühjahr 1923 sind in mehr als 70 deutschen Gemeinden Bessarabiens von den Gemeindeversammlungen sogenannte Gemeindecsprüche beschlossen worden, in denen die Bevölkerung die Anerkennung des kirchlichen Charakters ihrer Schulen verlangt und vor allen Dingen entschieden erklärt, die Lehrer von nun an ganz aus eigenen Mitteln erhalten und vom Staate keinerlei Unterstützung mehr annehmen zu wollen.

14. Als Abschluss der durch die Gemeindecsprüche eingeleiteten Bewegung wurde an dem in der Zeit vom 29-31 August 1923 in Tarutino abgehaltenen Kongress der Deutschen Bessarabiens einstimmig beschlossen, die Lehrer in allen deutschen Gemeinden Bessarabiens von nun an selbst zu erhalten und den Rechtscharakter der Schulen als Kirchenschulen streng zu wahren. Diese Beschlüsse sind zum Teil heute schon in voller Durchführung begriffen.

Arhivele Statului Sibiu, fond Consiliul Național Săsesc, nr. 847.

Traducere

Situația juridică a școlilor germane din Basarabia

Rezultatul dezbaterii desfășurate la 18 octombrie 1923 în București cu privire la situația juridică a școlilor din Basarabia. Au participat: în calitate de reprezentanți ai Bisericii evanghelice C. A. din Transilvania și a Partidului parlamentarilor germani: Friedrich Walbaum, curator al bisericii și deputatul dr. Hans Otto Roth, din partea bisericii germane și a Consiliului național german din Basarabia domnii: Daniel Haase, prim pastor, Gutkiewicz pastor, deputatul Peter Hutschler și domnii Bittau, Erdmann, Fichtner.

1. Învățătorii de la școlile elementare germane sunt plătiți în parte de stat fiind astfel într-o relație contabilă directă și individuală cu Direcția

financiară ca instituție de stat. Învățătorii beneficiază de o subvenție din partea statului în următoarea proporție:

- a) în 46 școli elementare învățătorii sunt plătiți de comuna respectivă;
- b) mai puțin de 50% dintre învățători nu beneficiază de salarii din partea statului în nici una din școlile elementare;
- c) la 25 de școli elementare 50% dintre învățători sunt plătiți din bugetul statului;
- d) în 16 școli elementare un procentaj de peste 50% dintre învățători sunt plătiți de stat;
- e) toți învățătorii din 21 școli elementare sunt plătiți de la bugetul statului.

Din cele 108 școli elementare un număr de 62 se află sub o puternică influență a statului, deoarece cadrele didactice își primesc retribuția integrală sau parțială din bugetul acestuia. 46 școli elementare sunt întreținute în întregime de comunele respective.

2. Desemnarea caracterului școlilor elementare germane din Basarabia drept școli confesionale se regăsește în toate legile rusești ce datează din perioada 1830-1917. Documentele întocmite cu ocazia închiderii școlilor elementare germane din Basarabia în anul 1915 (contele Kokowzew, președintele Consiliului de Miniștri) precum și în cele redactate cu ocazia redeschiderii acestora în anul 1917 (prințul Lwow și mai târziu Kerenski) vorbesc în mod explicit despre „școlile germane confesionale“. Deținem ambele documente în original.

3. Caracterul juridic al școlilor germane din Basarabia drept școli confesionale nu se poate determina din legislația rusească prin precizări pozitive. În legea din 1830 școlile germane sunt amintite ca școli confesionale, dar tocmai această lege, care și-a păstrat valabilitatea până în anul 1917, conține o serie de precizări care conferă școlilor mai degrabă un caracter statal decât bisericesc. Astfel se stipulează explicit în această lege că școlile elementare se află sub supravegherea nemijlocită a inspectoratului școlar de stat și că numirea învățătorilor se face de guvern la propunerea comunelor. Argumentele cele mai puternice în apărarea caracterului confesional al școlilor germane din Basarabia trebuie extrase din dreptul cutumiar. Dispozițiile legislative sunt inutilizabile pentru scopurile noastre.

Deși plata învățătorilor s-a făcut în perioada rusească până la Kerenski de către comune, caracterul juridic al școlilor elementare germane din Basarabia trebuie delimitat după cum urmează:sunt școli comunale puternic influențate de stat, care poartă în aparență o caracteristică evident bisericească. În acest context trebuie să ținem seama de faptul că noțiunile de obște (comună) politică și religioasă se acoperă perfect conform vechiului drept al coloniștilor care a fost în vigoare până în anul 1917. De aici rezultă și situația ciudată că obștea se consultă în toate chestiunile privind școala în adunările conduse de șoltuz, care era funcționar politic. Aceste raporturi juridice confuze ar putea conduce la concluzia că, comuna politică a subvenționat școala, dar și la punctul nostru de vedere conform căruia comunitatea religioasă trebuie considerată proprietara și autoritatea superioară

a școlilor. O perspectivă certă pentru impunerea concepției noastre nu se întrevește.

4. În anul 1917 toate școlile particulare și anumite școli confesionale au fost trecute sub administrația zemstvelor printr-un edict emis de guvernul provizoriu. Dintre școlile confesionale au fost predate administrației zemstvei numai școlile confesionale ortodoxe conform punctului I, aliniat 1. De asemenea se poate dovedi că sprijinul (așa-numitele subsidii), de care școlile germane din Basarabia au beneficiat numai pe timpul lui Kerenski, s-a acordat școlilor fără nici un fel de condiții.

5. Edificiile școlare sunt proprietatea comunității religioase, fapt care se poate dovedi. Astfel există până în zilele noastre inventarele proprietăților care acoperă perioada unui secol, acestea trebuiau prezentate anual forului bisericesc superior din Petersburg și peste tot se găsește mențiunea că edificiul școlii și grădina școlii constituiau fără excepție proprietatea bisericii. Forul bisericesc superior din Petersburg transmitea apoi aceste inventare Ministerului de Interne rus. Procedura s-a păstrat neschimbată până în anul 1917.

6. Învățătorii germani au primit din păcate în ultimii ani subvenții destul de mari din partea statului, fără ca comuna să fi intervenit în vreun fel. Guvernul nu a condiționat în nici un fel acordarea subvențiilor. Există două cazuri în care comuna a intervenit pentru obținerea subvenției din partea statului și nu învățătorii.

7. Din păcate trebuie să remarcăm faptul că majoritatea sau totalitatea învățătorilor din cele mai frumoase și prospere comune fiind plătiți de stat se află în întregime sub influența acestuia.

8. Numirea învățătorilor în posturile subvenționate de stat se face de către acesta, astfel de pildă au fost angajați la școlile elementare germane 2 învățători români și un evreu, fără a se fi înregistrat un protest împotriva acestora.

9. Comunele care plătesc învățătorii din bugetul propriu au dreptul să-i aleagă cu condiția ca fiecare caz în parte să fie aprobat de stat prin inspectoratul școlar.

10. Germanii din Basarabia au hotărât încă din vara anului 1920 în cadrul congresului și a sinodului să-și subvenționeze singuri învățătorii.

11. Comunele au luat atitudine față de tendințele de romanizare dispuse de guvern, dar rareori au găsit modalitatea politică și juridică adecvată.

12. Germanii din Basarabia au înaintat în luna martie 1923 prin intermediul Partidului parlamentar German o petiție guvernului, prin care solicită recunoașterea caracterului bisericesc al școlilor.

13. În primăvara anului 1923 adunările comunale din peste 70 de comune germane din Basarabia au decis prin așa-numitele hotărâri comunale, prin care locuitorii solicitau recunoașterea caracterului bisericesc al școlilor germane declarând cu fermitate că vor întreține învățătorii din mijloace proprii și nu vor mai accepta nici un fel de subvenție din partea statului.

14. Ca urmare a mișcării inițiate prin hotărârile comunelor s-a decis în unanimitate la Congresul germanilor din Basarabia, care și-a desfășurat

lucrările între 29-31 august 1923 la Cetatea-Albă, ca învățătorii din toate comunele germane din Basarabia să fie subvenționați de acum încolo de către comune și să păstreze cu rigurozitate caracterul bisericesc al școlilor. Procesul de transpunere în viață a acestor decizii se află astăzi în plină desfășurare.

135

1923 octombrie 23, București. „Pactul de la Ciucea” încheiat între reprezentanții Partidului Poporului și cei ai Partidului Maghiar.

SUBSEMNAȚII

Octavian Goga și Constantin Bucșan, ca mandatar ai Partidului Poporului:

Emil Grandpierre, Elemér Gyárfás, Gavril Pall, Ștefan Hajdu și Bela Szele, ca mandatar ai Partidului Unguresc, călăuziți de dorința de a uni toate forțele celor două partide, pentru a le pune în serviciul intereselor superioare ale țării, au convenit asupra următoarelor:

1. Partidul Unguresc, luând cunoștință de programul Partidului Poporului, adoptat în Congresul de la Sibiu din decembrie 1922, va da întreg sprijinul său pentru realizarea lui și nu va întreprinde nici o acțiune politică în afară de cadrele acestui program.

2. Partidul Poporului primește desiderate formulate de Partidul Unguresc, și considerându-le ca parte întregitoare a programului său, va sprijini realizarea lor crezând că este în interesul consolidării și propășirii țării să asigure tuturor cetățenilor, fără deosebire de religie și naționalitate, condițiunile de trai liber și dezvoltare normală.

3. Deputații și senatorii ambelor partide vor forma o unitate parlamentară.

4. În afară de Parlament, Partidul Unguresc își menține organizația, numele și individualitatea.

5. Pentru asigurarea unității de conducere, Partidul Unguresc acceptă îndrumările politice date în cadrele acestei înțelegeri de către Președintele Partidului Poporului.

6. În interesul unei netulburate și cât mai strânse colaborări, Partidul Unguresc va fi reprezentat în Comitetul executiv al Partidului Poporului prin 5 delegați.

7. Pe toată durata acestui pact Partidul Poporului va proceda în deplină înțelegere cu Partidul Unguresc, excluzând intervenția altor formațiuni politice, în chestiunile cari privesc interesele generale și locale ale minorității ungurești.

8. Pentru cazul că Partidul Poporului va intra în colaborare cu alte partide politice, acest pact rămâne neatins.

9. Acest pact este fără termen. El nu va fi denunțat decât în cazul unor fundamentale deosebiri de vederi asupra intereselor statului român și ale minorităților ungurești din România.

10. Acest PACT va intra în vigoare cu ziua de azi. În publicitate nu va fi adus până la o dată care se va hotărî cu învoirea ambelor părți după ratificare.

Dezideratele Partidului Unguresc.

Partidul Unguresc având misiunea de a lupta pentru realizarea tuturor drepturilor și intereselor minorității maghiare, formulează următoarele deziderate concrete, realizabile în împrejurările actuale:

I

1. Listele electorale să fie întregite în așa fel ca să se asigure dreptul de vot pe seama fiecărui cetățean, care întrunește condițiunile de viață.

Dacă din cauze tehnice întregirea listelor electorale nu se va putea face până la noile alegeri, candidatura cetățenilor neintroduși în liste, întrucât au condițiunile prevăzute în lege, nu poate fi respinsă.

Excepțiile prevăzute în lege să se aplice cu o egală măsură față de toți locuitorii țării fără deosebire de naționalitate.

2. Pe timpul alegerilor de Cameră și Senat Partidul Poporului și Partidul Unguresc se vor sprijini reciproc. Partidul Poporului va susține pe candidatul Partidului Unguresc în următoarele circumscripții electorale:

Pentru Senat în circumscripțiile: Arad, Oradea-Mare, Marghita, Ciuc, Cluj, Târgul-Mureș, Odorhei, Satu-Mare, Timișoara și Trei Scaune.

Pentru Cameră și circumscripțiile: Arad, Oradea-Mare, Salard, Marghita, Săcele, Mercurea Ciucului, Gheroghieni, Târgul Mureș, Miercurea Nirajului, Odorhei Cristurul Săcuesc, Homorod, Satu-Mare, Careii Mari, Sfântul Gheorghe, Târgul Săcuesc și Aita Mare.

În aceste circumscripții persoana candidatului va fi hotărâtă de către Comitetul de conducere al Partidului Unguresc. În toate celelalte circumscripții. Partidul Unguresc va interveni cu toată autoritatea sa, ca alegătorii de naționalitate maghiară să-și dea votul lor pentru candidatul Partidului Poporului.

Mai târziu, după înfăptuirea reformei electorale, când votarea se va face pe liste, în circumscripții, în cari și Partidul Poporului și Partidul Unguresc dispun de organizații proprii, lista comună a candidaților se va întocmi, prin bună înțelegere, de către organele autorizate ale ambelor partide. La întocmirea listei de candidați se va avea în vedere mai întâi valoarea politică a candidaților și numai în al doilea rând se va ține seamă și de naționalitatea lor. Totuși, pentru a preîntâmpina viitoare neînțelegeri, se stabilește de pe acum, ca să rezerve pentru Partidul Unguresc un minim de 18 mandate de deputat și 10 mandate de senator.

3. Reforma electorală să se întemeieze pe principiul reprezentării proporționale a minorităților.

4. Să se precizeze prin lege toate cazurile de incompatibilitate. Constatarea mandatelor se va judeca de către Curtea de Casație.

II

1. Bisericile rom. cat. reformatе și unitare își vor păstra autonomia în cadrele dezvoltării lor istorice, rămânând neștirbit dreptul de control al statului.

Autonomia statului romano-catolic din Ardeal să se întindă și asupra teritoriilor de dincolo de Piatra Craiului. Să se recunoască dreptul de liberă organizare al bisericii reformatе de regiunea Pietrii Craiului și al bisericii lor luterane maghiare. Autonomia acestora din urmă să fie recunoscută de stat. Autonomia statului romano-catolic lărgită în acest chip să se respecte și cu ocazia încheierii concordatului. Toate aceste autonomii să fie consfințite prin lege.

2. Amestecul autorităților administrative în afacerile interne ale comunității bisericești să fie interzis. Bisericile să poată fi deschise și serviciul divin să fie permis și pe timpul stării de asediu. Orice sentință prin care se hotărăște destituirea unui preot să nu poată fi executată decât prin autoritatea superioară bisericească.

3. Pentru faptele sau neglijența unei persoane din serviciul bisericii, biserica însăși, școala sau alte instituțiuni susținute de ea să nu sufere nici un prejudiciu.

4. Să se întregească salariile preoților și să se reguleze modalitatea de plată, urmând ca, în această privință, preoții unguri să fie puși pe aceeași treaptă cu preoții români.

5. Pentru cazul că o comunitate bisericească dispare, biserica, școala, cimitirul și orice avere a ei, va trece în lipsă de alte dispozițiuni statute de asupra organizației superioare bisericești, nici statul, nici vreo altă confesiune neavând dreptul de a formula vreo pretențiune asupra acestei averi, nici în cazul declarării lor de monumente istorice. În cazurile în cari acest lucru s-a săvârșit, se va restitui starea de mai înainte.

6. Faptul încetării unei comunități bisericești se poate constata numai de către autoritatea superioară a acelei comunități, conform cu înțelesul statutelor ei.

7. Să se recunoască dreptul bisericilor romano-catolice, reformatе, unitare și evanghelice ungurești de a impune credincioșilor și de a încasa aceste impozite cu ajutorul organelor administrative.

8. Și în împrejurările schimbate să se îndeplinească în mod corespunzător obligațiunile patronatului și să se revoace toate ordonanțele prin care se interzice îndeplinirea îndatoririlor patronale.

9. Orice propagandă care ține la înstrăinarea averilor mobile și imobile bisericești și școlare se va pedepsi conform dispozițiunilor Codului Penal.

III

Se va recunoaște dreptul minorităților de rasă, limbă și religiiune de a înființa și întreține școli sub controlul direct al statului și să li să asigure acestor școli dreptul de publicitate, precum și dreptul de a elibera certificate valabile. Confesiunile să fie libere de a se îngriji de adunarea mijloacelor materiale necesare întreținerii acestor școli, fie și prin impunerea credincioșilor lor și de a fixa taxele școlare.

2. Să se retragă toate ordonanțele care ating drepturi, asigurându-se astfel funcționarea netulburată a școalelor confesionale și dreptul lor de publicitate. Partidul Unguresc recunoaște fără rezervă dreptul de supremă inscripțiune al statului și se obligă să intervină cu toată autoritatea sa pentru curmarea eventualelor nereguli și abuzuri constatate prin o anchetă obiectivă.

3. Ca o urmare a dreptului de publicitate și a libertății învățământului, bisericilor, corporațiunilor și societăților susținătoare de școli să li se asigure dreptul de a primi în școalele lor elevi de orice sex, confesiune și naționalitate.

4. În măsura în care școalele confesionale românești sau ale altor confesiuni se vor bucura de ajutorul din partea statului, acest ajutor să se acorde cu o egală măsură și școalelor întreținute de confesiunile ungurești.

5. Clădirile școlare, cu întreg inventarul lor, precum și alte așezăminte de cultură, întemeiate și susținute cu banii comunelor sau confesiunilor, corporațiunilor și societăților culturale sau de binefacere ungurești, se vor da în posesiunea vechilor proprietari.

6. Credincioșii unei confesiuni să nu poată fi obligați sub nici o formă, și în special sub nici o formă de prestațiuni, să contribuie pentru scopurile școlare sau bisericești străine de confesiunea lor.

7. Programul de învățământ în școalele confesionale va fi întocmit cu aprobarea Ministerului de Instrucțiune Publică. Limba de predare va fi însă cea hotărâtă de către susținătorul școlei.

8. Dispozițiunile și ordonanțele contrare acestor puncte să se scoată din vigoare.

IV.

1. Averea instituțiilor sociale și a societăților de binefacere, luată pe nedrept, sub orice titlu s-ar fi luat, să fie restituită membrilor sau proprietarilor lor, Casina din Lugoj, Deva, Brașov, Therezianul din Sibiu etc.

2. Palatul cultural din Târgu Mureș să fie dat în administrarea unui comitet, din care fac parte ca membri primarul, consilierul cultural, un reprezentant al Ministerului Artelor și 3 membri aleși la propunerea societății Emke.

Aceeași măsură să se ieie și pentru palatul cultural din Arad.

3. Teatrele ungurești, în ființă astăzi, să fie autorizate a funcționa și aniante. Cenzura teatrală să fie exercitată exclusiv de către Ministerul Artelor. Teatrul de vară din Cluj să fie lăsat în folosința permanentă a trupelor de teatru ungurești, fiind acestea obligate să plătească o chirie care să nu treacă peste cheltuielile de amortizare și întreținere a locului.

Pentru problemele artistice maghiare se va institui o comisiune specială de trei membri, care va funcționa pe lângă Ministerul Artelor, ca organ consultativ.

Să se permită aducerea în țară a cărților și altor publicațiuni cari nu pot fi excepționabile din punct de vedere politic.

5. Să fie restituite după posibilitate monumentele istorice, statuale, tablourile de valoare, mutate de la locul lor în urma transformărilor politice. În cazuri, în cari acest lucru nu s-ar mai putea săvârși, ele să fie

așezate în muzee, în așa fel ca sentimentul de pietate să nu fie atins și valoarea lor artistică să fie păstrată.

6. Diplomele tinerilor, care studiază la universități sau la alte școli superioare din străinătate să fie notificate.

Festivitățile și reprezentațiile aranjate de către comunitățile bisericești și școlare cu scopuri bisericești și școlare vor fi scutite de taxe de petrecere.

8. Să se aprobe statutele societății Emke, cu restituirea ei în toate drepturile.

V.

1. În contactul nemijlocit cu autoritățile administrative locale și medic, cetățenilor de naționalitate maghiară să li se recunoască dreptul de a folosi limba lor în graiu și scris.

2. În teritorii a căror populațiune se compune cel puțin în 25% din cetățeni de naționalitate maghiară să se aplice în oficiile administrative și mijlocii în număr corespunzător funcționari de naționalitate maghiară sau astfel de funcționari, cari cunosc bine limba, obiceiurile și împrejurările de viață ungurești.

Starea de lucruri de azi, care atinge însăși interesele țării să înceteze.

3. În orașele și comunele cu populație maghiară de cel puțin 25%, numirea localității, anunțurile oficiale și inscripția străzilor și a piețelor să se facă paralel cu limba statului, și în limba maghiară. Să se retragă toate acele ordonanțe, cari interzic părților să vorbească ungurește în oficii publice, în birourile C.F.R. etc.

În localitățile locuite în majoritate covârșitoare de cetățeni de naționalitate maghiară numirea localității să rămână cea veche.

4. Legile țării și ordonanțele ministeriale să fie publicate și în limba maghiară.

5. În ținuturile locuite în majoritate covârșitoare de cetățeni de naționalitate maghiară, să se permită întrebuințarea paralelă și a limbei maghiare în graiu și în scris.

6. Să se restituie autonomia comunală și județeană cel mai târziu la un an după votarea reformei electorale.

7. În cadrele reformei administrative să se țină seamă și de dorințele aci exprimate ale minorităților ungurești.

8. Să se dea asigurări că la o eventuală nouă împărțire administrativă și judecătorească, ținuturile locuite în majoritate de cetățeni de naționalitate maghiară, nu vor fi desfăcute și separate în mod meștesugit, cu scopul de a le majoriza. În această privință să se respecte îndeosebi împărțirea administrativă a ținutului săcuesc de la sfârșitul anului 1921.

9. Populația maghiară să fie proporțional reprezentată în toate comisiunile administrative.

10. Să se instituie Contenciosul Administrativ cu număr corespunzător de judecători și funcționari unguri.

11. În Ministerul de Interne să se organizeze o secție a Minorităților în fruntea căreia să fie pus un funcționar de naționalitate maghiară. Funcționarii superiori ai acestei secțiuni să fie numiți dintre minorități.

12. Pentru afacerile bisericești și școlare ungurești să se organizeze câte-o secțiune deosebită în Ministerul de Instrucție și în Ministerul Cultelor. Conducerea acestor secțiuni să se încredințeze unor funcționari unguri sau cunoscători ai limbii și împrejurărilor ungurești.

În fiecare Minister să fie aplicat cel puțin un funcționar superior de naționalitate maghiară.

VI.

1. În Justiție contactul nemijlocit între judecători, funcționari și partide să se facă, după posibilitate, în limba părților.

2. Avocații de naționalitate maghiară, care și-au luat licența înainte de 1 ianuarie 1922 vor primi un ultim termen până la 31 decembrie 1925 pentru a-și însuși limba statului. În acest răstimp ei vor putea pleda în fața instanțelor judecătorești inferioare și în limba maghiară.

Avocații, cari nici în acest răstimp nu-și vor putea însuși limba română, pentru acest motiv nu vor putea fi șterși din barou. În orice caz avocații de naționalitate maghiară nu vor putea să fie supuși unui examen de limba română.

3. În ținuturi a căror populațiune se compune cel puțin din a patra parte de cetățeni de naționalitate maghiară, să se aplice în număr corespunzător judecători și funcționari unguri sau cunoscători ai limbei maghiare.

4. Independența judecătorilor să fie garantată printr-o lege specială.

VII.

1. Legea Agrară să fie executată în mod corect și imparțial, revenindu-se asupra abuzurilor săvârșite până acum în această privință.

2. În cadrele Comitetului Agrar să se instituie o secțiune specială, și cererile de revizuire date în materie de expropriere de către Ardeleni și Bănățeni să fie judecate exclusiv de această secțiune.

3. Circulația imobilelor, rămase scutite definitiv de expropriere, să fie absolut liberă.

4. Chestiunea Bunurilor Private Săcuiești să fie rezolvată în mod echitabil, în conformitate cu dispozițiunile Legei Agrare, și până la rezolvarea ei definitivă să se restituie comunității averea, care nu cade sub expropriere.

5. Munții Sovatei, formând azi proprietatea a 127 comune săcuiești, să rămână în proprietatea comunelor interesate.

6. O eventuală nouă împărțire administrativă să nu schimbe situația actuală și felul de întrebuințare a averilor județene.

7. Înființarea uniunilor de agricultură, a sindicatelor și a oricăror tovărășii, cu caracter economic, aprobarea statutelor, recunoașterea calității lor de persoane juridice, să se facă fără nici o restricțiune, numai în baza legilor și ordonanțelor ministeriale în vigoare. Guvernul, în puterea dreptului său de supremă inspecțiune nu va putea limita sau interzice funcționarea acestor uniuni, decât în cazul, că ele calcă legile țării sau chiar propriile lor statute.

8. Înființarea și sporirea de capital a societăților pe acțiuni, dacă cel puțin trei-pătrimi a capitalului sunt din țară, și cel puțin trei-pătrimi a

membrilor consiliului de administrație sunt cetățeni români, să nu fie condiționate de nici un fel de autorizație impusă în mod arbitrar, fie de guvern, fie de autoritățile administrative, în afară de condițiunile prevăzute de legile industriale și comerciale în vigoare.

9. În viața comercială, ca și în viața particulară, și anume pe hârtii de scrisori, pe firmă, pe anunțuri, în registre etc., întrebuințarea limbii materne să fie absolut liberă.

VIII.

1. Să se reguleze în mod echitabil chestiunea funcționarilor cari au fost în serviciul statului și nu au depus jurământul de credință către statul român, întrucât în prezent locuiesc în țară și sunt cetățeni români. Ei să fie reprimiți în serviciu, sau dacă întrunesc condițiunile legale, să fie pensionați. Pentru cazul de pensionare, durata serviciului să fie considerată ca neîntreruptă. De asemenea să fie reprimiți funcționarii, cari depunând jurământul, mai târziu, din cauză că nu au învățat românește au fost concediați fără o prealabilă cercetare disciplinară.

2. În măsura întoarcerii la viața normală, măsurile excepționale, rechizițiile și închirierea forțată a locuințelor să înceteze, iar locuințele rechiziționate să fie libere.

3. La stabilirea naționalității să servească însăși declarația cetățeanului.

4. Să se permită purtarea culorilor roșu-alb-verde, cu indicarea emblemei statului român.

5. Partidul Unguresc se angajează să îndrume propaganda politică a ziarelor, care stau sub influența sa, în sensul acestor deziderate. Dorește ca aceeași atitudine să fie observată și din partea ziarelor Partidului Poporului.

București la 23 octombrie 1923

Dr. Emil Grandpiere m.p.

E. Gyárfás m.p.

Dr. Hajdu István m.p.

Dr. Pál Gábor m.p.

Szele Bela

Octavian Goga

1

Arhivele Statului Mureș, fond personal Bernády György, doc. nr. 33/1923, f. 1-15; varianta în limba maghiară a fost publicată de MIKO IMRE în lucrarea „Huszonkét év” (Douăzeci și doi de ani), A „Studium” Kiadása, Budapest, 1941, p. 274-284.

1 Lipsește semnătura Dr. Constantin Bucșan, precum și mențiunea „Văzut – se va urma întocmai. General Averescu m.p.”

1923 octombrie, <Caransebeș>. Articolul *Minoritățile în economia publică*, scris de Richard Kun, președintele Reuniunii Comercianților din Timișoara.

Minoritățile în economia publică, de Richard Kun

președintele Reuniunii Comercianților din Timișoara
și Asociațiunii Reuniunilor Comercianților din Banat.

De când există lumea, nicicând n-a fost problemă, că cel care face comerțul unei țări, cărei limbi aparține. Motivul este că comerțul a fost totdeauna o activitate fără caracter național și etnografic și că nicicând n-a putut suporta clasificarea politică, fiind cu totul deosebită de aceasta. Astfel fenicienii neconturbați au făcut comerț pe malul Africii, Veneția a ajuns mare prin vizitarea marinarilor etrusci și precum vedem la formațiuni de stat moderne, turcul nefiind un popor de negustori, clasa aceasta a imperiului lor se recrutează din greci și armeni. Schimbările de după război și situațiile au scos însă mai multe probleme noi la suprafață, între altele și problema protejării minorităților, arătând parcă calea, care trebuie aleasă, pentru direcția naționalistă exagerată a noilor formațiuni, din punct de vedere al dreptății. Afară de această prevedere politică altceva nici nu s-a întâmplat, dar nici nu s-a putut întâmpla, fiindcă n-a contat nimenea pe posibilitatea absurdă, că și în economia națională, pendintă de legi severe și omogene, vor ajunge aprecierile după minorități. Dar, astăzi suntem deja acolo, că și la noi putem observa simptomele indiscutabile ale acestui punct de vedere, nu numai din partea unor cercuri culturale majoritare, dar și din partea politicienilor îndrumători în țară.

Acești politicieni sunt puși înaintea acestui *fait à compli*. Au preluat un teritoriu industrial și de comerț bogat, care în multe privințe întrece patria mamă. Bogăția acestui teritoriu în mare parte, ba chiar aproape exclusiv este în mâna cetățenilor de altă limbă, deci aci din clasa cea mai de seamă pentru susținerea națiunii – lipsește caracterul național. La aceasta mai vine și împrejurarea, că abstrăgând de la porturile maritime din patria mamă, comerțul din apus se desfășoară exclusiv peste aceste teritorii apusene, acestea sunt așa-zisele porți continentale peste cari se dezvoltă comerțul țării și fac posibilă fericirea economică a ei. Ar fi deci un interes național, dacă organizația puternică a acestui teritoriu s-ar putea înlocui cu majoritarii conservatori și cari oferă și siguranță completă – sau cel puțin dacă s-ar putea ajunge la o asimilare rapidă. Poate că această teorie plutește înaintea ochilor apostolilor îngrijiți și impaciențați întru a preveni și nivela o muncă de veacuri.

Da, dar se pierde din vedere, că Statul are nevoie de munca și știința unei armate culturale puternice și de aceasta se poate lipsi numai prin sărăcirea proprie. Zilierii neobosiți și jertfitori ai muncii – indiferent de unde vin, principal e numai aceea cât de mult pot fi de folos lor și majorității. Formațiuni vechi și naturale nu se pot schimba și înlocui cu altele, fiind aceasta nenatural și de dragul caracterului național se poate

izbi ușor de o catastrofă adevărată producția, schimbul de mărfuri, viața întreagă a statului, care nu avea nicidecum alt caracter și nici n-a putut să aibă, decât caracter pur economic. Drept exemplu analog am putea invoca faptul, că oare Austria a insistat vreodată, că în portul ei unic, în Triest să scoată supremația comerțului maritim în decursul secolelor din mâna cetățenilor cu limbă italiană? Nu s-a putut, fiindcă acei cetățeni, fiind născuți în acel oraș, au crescut laolaltă cu situațiile de acolo, au picat în științele moștenite prin generații și numai ei au putut să rămână administratorii chemați, numai ei au putut argumenta averea economică și numai ei au putut să fie clăditorii de sânge ai acestui teritoriu geografic. Tot acest exemplu îl lămurește situația Iugoslaviei, unde croații în teritoriile lor de asemenea ar putea aduce prin aparatul lor economic dezvoltat un bine pentru patria mamă sârbească, dacă divizarea politică n-ar strica pacea economică dintre frații, cari de altfel aparțin și acolo aceleiași rase. Cehoslovacia în privința aceasta este mai fericită, fiind acolo patria mamă predestinată prin dezvoltarea economică mai superioară a ei și prin așezarea favorabilă la conducerea părților celorlalte.

În România aranjamentul economic, care – repetăm – a fost creat de secole, pretinde o politică cu totul specială și inteligentă. Politica aceasta nu poate fi alta, decât pacea cu minoritățile. Pacea și înțelegerea completă în locul neîncrederii și severității înstrăinătoare de astăzi, recunoașterea predestinării minorităților, că au rolul de alimentare. Găsim de natural și de sine înțeles, că conducătorii României insistă constituțional și în politică pentru supremația ideii române, dar în materia comerțului numai o regulă e permis să cunoască: *dezvoltarea liberă prin sudorile oricărui cetățean cinstit și muncitor, de orice limbă, dacă e apt și muncitor.*

Nu e permis deci a lua măsuri pentru reglementarea comerțului pornind din ideile, cari aplică greșit punctul de vedere național. Când capitalul național nici aproximativ nu e de ajuns pentru satisfacerea nevoilor producției și circulației, este păcat că guvernul împiedică dezvoltarea prin excluderea ermetică a capitalului străin. De la data acestei dispozițiuni s-a agravat numai situația critică a lipsei de numerar, procurarea mărfurilor e neînchipuit de grea și drept contravaloare pentru cele importate, capitalul nostru propriu emigrează în afară. Cu cât mai simplu ar fi fost a ajuta, ca capitalul străin să fie înlăuntrul, să producă, să alimenteze și să crească muncitori, industriași, ingineri și să rămână *aci la noi*. De la excluderea capitalului străin n-am văzut că capitalul din patria mamă să se orienteze chiar și numai în măsură ceva mai mare, ca mai înainte, spre noi, Ardealul și Banatul. Cu un cuvânt, prin dispozițiunea aceasta nu numai că nu și-au ajuns scopul conducătorii țării, dar au și mărit tensiunea economică și au micșorat dreptul natural al producției, dreptul de a-și întinde mâna după puterea vitală acolo, unde o și găsește. Și într-adevăr, astăzi capitalul, care vrea să se așeze în Europa, nu dezvoltă un așa concurs, ca să pericliteze capacitatea de concurență a capitalului indigen.

Tot așa micșorează puterea capitalurilor, cari stau la dispoziție, naționalizările cari depășesc scopul. Abstrăgând de la aceea, că preluarea în administrare rațională de stat a unor comori naturale și a bunurilor din

subsol, din interes general este chiar dorită, totuși în timpul scurt al naționalizării despre câte mine și alte ramuri de producție n-am auzit, că și-au sistat activitatea! Concursul și libertatea deplină a întreprinderilor industriale și așa se acomodează legilor economiei naționale, își apropie de sine culoarea și caracterul ei. Ar fi ridicol a afirma, de exemplu, că în acesta sau celălalt comerț ar fi iredentism, sau contrarul, că în acesta sau altul ar fi șovinism. Și aceea, că de ce limbă sunt cetățenii, în mâna cărora se concurează comerțul unui teritoriu, nu poate constitui în nici un caz problemă națională. Cu atât mai jignitor și de neînțeles este părerea unor consilii comunale din Ardeal, cari pe baza legii nu de mult votată referitor la inscripțiile firmelor în limbi străine, găsesc de nimerit a impune la impozite oribile și inscripțiile firmelor, făcute în limbile minorităților sau naționalităților. Ținem de exclus, că chiar pe baza motivelor drepte înșirate să se afle guvern în o țară modernă, care să fie într-o eroare atât de gravă.

Chiar pentru aceasta la o parte cu judecățile strâmbe și cu intențiunile ilicite! În hala muncii comune să nu intre teze politice, cari produc neînțelegere! Să nu se caute caracterul minoritar în comerțul și industria teritoriilor alipite, ci diligența cetățenilor minoritari, munca lor roditoare, binecuvântată și folositoare pentru statul întreg. Și atunci economia națională ușor se face oglinda politicii, care trebuie urmată și nu – cum e în prezent – politica să fie otrava economiei naționale. În oglinda aceasta se va putea găsi ușor singura deviză, care duce la fericire: Toți cetățenii harnici și cinstiți ai țării în cultura lor proprie numai un scop pot servi, scopul comun al fericirii și înfloririi economice.

Timișoara, septembrie 1923

„Glasul Minorităților” – organ minoritar maghiar, Caransebeș, anul I, luna octombrie, 1923, nr. 5, p. 25 – 28.

137

1923 noiembrie 13, București. Procesul-verbal al ședinței Comitetului Central al Uniunii Generale a Industriașilor din România, privind alegerea reprezentanților Uniunii în Consiliul Național al Economiei Naționale.

Proces-verbal încheiat în ședința Comitetului Central din 13 noiembrie 1923

Ordinea de zi

Delegarea celor 4 industriași, care vor reprezenta U.G.I.R. în Consiliul Superior al Economiei Naționale.

Sunt prezenți: D-nii Dr. Ștefan Cerkez, președinte, Dr. Petru Groza, copreședinte, Ing. Penescu-Kertsch și Ing. Alex. Bădescu, vicepreședinți. Domnii: Alex. Dimitriu, Ing. Mihail Lorinți, Ing. Silvio-Mario, Ing. Paul

Speier, Ing. Virgil Toboceanu, N. Butculescu, D. D. Bragadiru, Ing. Corneliu Casassovici, Prof. I.G. Dimitrescu, Georgescu-Flurea, St. Solacoglu, M. Weisengrün, C. Osiceanu, L. Margulies, Dr. A. Polony, Ion Ionică, Ing. Ioan Ganițchi.

Invitați: Dr. A. Böszörményi, Dr. I. Tolnay Iahoda.

Prezidează domnul Dr. Ștefan Cerkez.

La ora 5 domnul Ștefan Cerkez deschide ședința și citește următoarea adresă a Ministerului de Industrie și Comerț:

„Ministrul Industriei și Comerțului, în executarea programului său, începe mai multe lucrări de legiferare economică, pentru intensificarea activității, în toate ramurile de activitate industrială și comercială.

În acest scop, Ministerul va alcătui aceste lucrări în completă armonie cu reprezentanții tuturor ramurilor mai însemnate de activitate economică.

Pe baza dispozițiilor din Regulamentul de funcționare al Ministerului, vă rugăm să binevoiți a desemna de urgență dintre industriașii de seamă ai țării, 4 reprezentanți ai Uniunii Industriașilor, ținând seama că, în primul rând, să fie reprezentată industria minieră și metalurgică, atât din Vechiul Regat cât și din celelalte ținuturi românești.

Industriașii desemnați de dvs. vor fi numiți membri în Consiliul Superior al Economiei Naționale“.

p. Ministru
Angelescu

Director General
Chicoș

Domnul Dr. Cerkez găsește că numărul de 4 delegați este prea puțin pentru Uniune și promite că va interveni pe lângă Domnul Ministru al Industriei să sporească numărul delegaților Uniunii în Consiliu de 6 – 8.

Domnul Burculescu propune, că dintre cei patru delegați Vechiul Regat să delege un petrolist, iar Ardealul și Banatul un metalurgist.

Domnul Penescu-Kertsch propune ca unul dintre cei patru delegați să fie domnul Ștefan Cerkez, președintele Uniunii.

La ora 5 3/4 se suspendă ședința pentru ca membrii Comitetului să se înțeleagă asupra persoanelor care să reprezinte Uniunea în Consiliu.

La redeschiderea ședinței Comitetul cu unanimitate de voturi hotărăște ca Uniunea să fie reprezentată în Consiliul Superior al Economiei Naționale prin domnii:

Dr. Ștefan Cerkez, președintele Uniunii

Ing. C. Osiceanu, Dir. General al Soc. de Petrol „Steaua Română“

Dr. M. Farkas, Director General al Fabricii de Pielărie

Frații Renner and Co S. A. din Cluj și președintele Uniunii Marilor Industriași din Cluj

Johann Schiel, Director General al Fabricii de Mașini Frații Schiel din Brașov.

La ora 6 1/4 domnul Dr. Cerkez ridică ședința.

Arhivele Statului București, fond Uniunea Generală a Industriașilor din România, dosar 111/1923, f. 269-271.

1923 noiembrie 20, Târgu-Mureș. Prefectura județului Mureș-Turda înaintează în copie subprefectului Ordinul Ministerului de Interne nr. 81534 din 6 noiembrie 1923 privind pensionarea funcționarilor publici care au fost revocați în conformitate cu hotărârea Consiliului de Miniștri Nr. 1674 din 27 iulie 1923, pentru recunoașterea limbii oficiale a statului român.

REGATUL ROMÂNIEI

PREFECTURA JUDEȚULUI MUREȘ – TURDA SERVICIUL ADMINISTRATIV

Nr. 2964 / 1923

1923 luna Noiembrie ziua 20.

Domnule Subprefect,

Avem onoarea a vă comunica în copie ordinul Ministerului de Interne, Direcțiunea Comunală cu Nr. 81534 din 6 noiembrie a.c. referitor la pensionarea funcționarilor revocați în conformitate cu hotărârea Consiliului de Miniștri Nr. 1674 din 27 iulie a.c. pentru necunoașterea limbii oficiale, rugându-vă să binevoiți a vă conforma strict celor cuprinse în acest ordin.

Prefect
L.S. s.s. indescifrabil
Copie

Secretar
S.S. indescifrabil

Prin ordinele noastre circulare Nr. 76586 din 9 septembrie 1922 și 63096 din 18 august a.c. s-a luat dispozițiunea ca, acei funcționari din teritoriile alipite care nu și-au însușit limba oficială a statului până la 1 iulie 1921, după cum s-a stabilit prin jurnalul consiliului de miniștri Nr. 1674 din 27 iulie 1920, publicat în Monitorul Oficial Nr. 69 din 29 iunie a.c. să fie înlocuiți din serviciu.

Parte din acești funcționari au fost pensionați, iar parte au fost revocați prin diferite deciziuni ministeriale și decrete regale, fără a se stabili încă drepturile la pensie, pentru acești cari conform statutului de pensionare, aveau acest drept, considerându-se înlocuirea lor din serviciu ca o pedeapsă, care ar trage pierderea drepturilor la pensie.

Ori, această interpretare dată cuvântului „revocare” este greșită, întrucât s-ar crea o situație nedreaptă unor funcționari, care nu s-au făcut vinovați de incorectitudini grave, care ar trage pe lângă pierderea funcțiunii și pierderea dreptului la pensie.

În vederea ca măsura să fie uniformă pentru întreaga această categorie de funcționari, vă rugăm să binevoiți a dispune să se întocmească de urgență actele pentru stabilirea drepturilor la pensiuine, atât pentru acei cari au fost revocați până în prezent și nu li s-au aranjat aceste drepturi, cât și pentru acei cari vor fi revocați din aceleași motive și pe viitor bineînțeles dacă au acest drept, în baza statutului de pensionare.

Pentru conformitate:

Domniei sale,
Domnului Subprefect al județului Mureș-Turda.

Târgu-Mureș

Subprefectul Justiției Mureș

– 1923 noiembrie 23

Nr. 5084

Referent

Radu

Arhivele Statului Mureș, fond Prefectura jud. Mureș, dosar 37, f. 2.

139

1923 decembrie 15, București. Memoriu al delegației musulmane adresat ministrului de externe privind misiunea acesteia de a prezenta omagiile populației musulmane din România, califului Abdul Megid.

Domnule Ministru,

Cu binevoitorul concurs al Excelenței voastre, delegația musulmană compusă din cei patru muftii din Dobrogea, și-a îndeplinit misiunea exprimând I.P.S.S. Califul Abdul Megid, omagiile populațiunii musulmane din România.

Reîntorcându-ne în țară, ne simțim datori a ne arăta frumoasele sentimente pe cari atât I.P.S.S. Califul Abdul Megid cât și oficialitatea turcă le-au arătat suveranului și Guvernului român.

Într-o scurtă descriere arătăm următoarele:

Ajunși la Constantinopol, am fost intervievați de reprezentanții ziarelor: „Tevid-Efken“, „Aksam“, „Vatan“ și „Ikdam“ asupra situației și tratamentului populației musulmane din România.

Le-am relatat pe larg cele ce urmează:

Că situația musulmanilor din România, privită sub toate raporturile este cu mult superioară, față de alți coreligionari ai noștri, aflați sub dominația altor state. Că statul român nu numai că recunoaște, dar și lucrează hotărât pentru cimentarea legăturilor sufletești și religioase dintre populația musulmană și Califat, ajutându-ne și materialicește pentru a prezenta I.P.S.S. Califului omagiile noastre.

Am remarcat de asemenea privilegiul că statul român în extrema sa bunăvoință pentru musulmani, a prevăzut în noua Constituție, un scaun de senator – de drept – destinat șefului religios al musulmanilor din România, fără a lua în considerație numărul acestei populațiuni cum o face cu alte minorități. Am mai arătat că în Parlamentul nostru, sunt și parlamentari musulmani aleși prin vot.

Că Onor. Ministerul Cultelor a alcătuit în ultimul timp un proiect de lege, prevăzând încheierea de concordate cu șefii supremi religioși ai minorităților, atunci când acei șefi religioși sunt în altă țară.

De asemenea am arătat că musulmanii din România trăiesc cu populația română în cele mai cordiale relațiuni, cari n-au lăsat niciodată de dorit, sub orice aspect ar fi privite. Că școlile superioare române sunt orîșicînd accesibile elevilor musulmani, cărora li se arată o deosebită și remarcabilă bunăvoință și că adeseori se trece peste condiții grele, numai pentru a facilita intrarea lor în școlile superioare. De asemenea, că statul român subvenționează seminarul musulman de la Medgidia, ajutându-ne moral și material sub raportul religiei și culturii.

Aceste relațiuni ale noastre au fost publicate în ziarele mai sus arătate, în numerele de la 9 la 10 noiembrie a.c. însoțite fiind de comentarii frumoase la adresa României.

În ziua de 10 noiembrie 1923, am fost primiți în audiență de I.P.S.S. Califul Abdul Megid, la palatul Dolma-Bahce-Sarai, căruia prezentându-i salutul Augustului nostru suveran, am arătat că atât Regele cât și guvernul român, sunt animați de cele mai nobile și frățești sentimente față de populația musulmană, căreia i-au arătat întotdeauna o deosebită atențiune și sollicitudine.

Am mai arătat totodată că statul român favorizează o cât mai strînsă legătură și cimentare a legăturilor spirituale dintre populația musulmană din România și Califat.

I.P.S.S. Califul Abdul Megid, urîndu-ne bun venit, a răspuns foarte grațios la salutul Majestății sale Regelui, a rămas cu adevărat surprins de protecțiunea pe care statul român o acordă supușilor săi musulmani, apoi a binecuvîntat pe M.S.Regele Ferdinand, pentru sănătatea căruia a spus că va face rugăciuni.

Totodată I.P.S.S. ne-a arătat că bunăvoința arătată de statul român supușilor musulmani va cimeta și mai mult legăturile de prietenie ce I.P.S.S. nutrește față de regele nostru.

Aceste declarațiuni au apărut în presa turcă din Constantinopol în ziua de 11 noiembrie a.c.

La 13 noiembrie a.c. I.P.S.S. ne-a dat un banchet intim.

După aceasta am vizitat pe domnul Filality, ministrul României la Constantinopol, care ne-a propus ca mergînd la Angora să luăm contact cu Excelența sa Mustafa Kemal, șeful statului și Ismet Pașa, prim ministru al statului turc, pentru a le arăta felul cum sunt tratați musulmanii în România.

Ajunghînd la Angora la „Serie Vechie“ (Seicul Islam) bunul tratament de care se bucură musulmanii în România a provocat o surpriză dintre cele mai plăcute la Serie Vechie, care a rămas foarte mulțumit de știrile aduse.

Am fost apoi la Parlamentul din Angora, spre a asculta discuțiunile parlamentare, unde am fost primiți cu multă căldură și simpatie.

Expunând Excelenței sale, Ismet Pașa, tratamentul părintesc și egalitar de care se bucură minoritatea musulmană din România, d-sa a rămas profund mișcat, mulțumindu-ne din toată inima pentru frumoasele vești ce i-am adus.

La Excelența sa, Mustafa Kemal, șeful statului turc – șeful fiind susținătorul califului – am exprimat respectele noastre, arătând că suntem mulțumiți de a trăi în cea mai liberă și civilizată țară – România – unde avem cea mai deplină libertate.

Ca concluzie, ținem a arăta că delegația supușilor musulmani ai M.S. Regelui Ferdinand a avut o primire cu onoruri fără precedent atât la Constantinopol cât și la Angora, primire care se răsfrânge direct asupra statului român, căruia îi revine marele merit de a fi asigurat în sânul populației musulmane din regat, dreptatea și egalitatea cea mai desăvârșită.

MUFTII: <indescifrabil>

Domniei sale,
Domnului Ministru de Externe
București

▼
Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71, România, 1920 – 1944, vol. 376, p. 419-420.

140

1923. Tabloul despre instituțiile culturale minoritare din raza județului Severin.

Tablou
despre instituțiile culturale minoritare aflătoare
pe teritoriul județului.

Nr. crt.	Numele societății (asociație culturală, muzicală, cooperativă, sportivă, casnică etc. și localitatea	Anul înființării	Caracterul național (maghiar, german, evreu etc.)	Scopul (muzical, literar, sportiv etc)	Numărul membrilor	Capitalul de care dispune	Observații
1	Reuniunea „Filarmonică” Caransebeș	1867	Membrii în mare parte sunt germani, reuniunea nu are nici un caracter național	Cultivarea muzicii și a cântecului lumesec și bisericesc	80 acțiuni, 260 ajutători	nu dispune	
2	Reuniunea burgheză de cant și muzică Bozoviciana Bozovici	1910	german	Educația muzicală prin piese de cântări bisericești și lumești	14 bărbați, 12 fete	nu dispune	

3	Asociațiunea poporului sârbesc Moldova n(ouă)	1922	german	Literar, cultural, economic, muzical	80 membri	nu dispu- ne	
4	„Hangya“ Cooperativă Balint	1917	maghiar	Economic	749	9710 lei	
5	Asociație agronomică Nevrincea	1911	maghiar	Economic	75	nu dis- pune	

Arhivele Statului Timișoara, fond Prefectura jud. Severin, dosar 43/923, f. 235.

141

1923. Spicuri din presă grupate sub titlul „Cum a primit presa minoritară maghiară noua ordonanță școlară?”

Cum a primit presa minoritară maghiară noua ordonanță școlară?

Chestia reglementării învățământului în școlile minoritare s-a târăgănat mult timp și abia acum, după ce s-a început anul școlar, s-au dat de către Ministerul Instrucției ordonanțele referitoare la aceea. Aceste ordonanțe sunt cunoscute publicului românesc din comunicatele ziarelor de la București. Impresia cu care s-a ales în urma ordonanței publicul minoritar, e diferită. În consecință vom reproduce în extras și esență părerile unor ziare minoritare maghiare despre felul cum apreciază ele noile ordonanțe.

Keleti Ujság – Cluj

Acum a apărut ordonanța școlară, care în opoziție cu proiectul de zvon sinistru, însemnează o considerare a limbii de propunere a minorităților și o considerare a corpului didactic. Sunt în ea semnele pozitive ale bunăvoinței de-a lăsa și pe alții să trăiască și pe lângă aceea exprimă și un progres considerabil în direcția că guvernul, după dezbaterea chestiei cu factorii minorităților și drept rezultat al unor tratative, a emis ordonanța din chestie. Astfel și-a manifestat înclinarea, că în locul felului rigid de-a porunci, este dispus a aplica și metodele ascultării, ale cumpănirii, când vrea să reglementeze viața sufletească și cultura generațiilor viitoare ale minorităților etnice.

Chiar pentru importanța aceasta, ordonanța negreșit a produs o ușurare. Cel puțin a risipit nesiguranța amară a noului an școlar și a dat puțința de a se întrezări, că după prima manifestare de înțelegere venită din partea guvernului, nu este imposibilă înțelegerea mai departe nici pentru extinderea acesteia asupra bazelor de principii ale chestiei școlare. Îmbunătățirea atmosferei, stricate până acum, totuși nu mai este o speranță atât de zadarnică, cum era înainte cu vreo câteva zile. Este un punct

de pornire, de unde se poate revărsa o concepție tot mai înțelegătoare și obiectivă asupra aranjării mulțumitoare a chestiei școlare.

Pe lângă concepția aceasta, natural este nevoie ca în spiritul acesteia și organele executive să privească școlile minoritare de sub ordinele lor, dintr-un punct de vedere mai european.

Ordonanța școlară ușurătoare și atmosfera mai bună creată prin ea se poate fatal strica prin executarea de către cel care nu ca binevoitor, ci cu cercetare bănuitoare și având mania persecuției, așteaptă când poate găsi pretext pentru o nouă sugrumare a școlilor minoritare. Acțiunile de executare, cari în sus cu droaia furnizează aprecieri rele despre școlile minoritare, dar nu fac nimic spre scopul asigurării fundamentul economic și social al acestor școli – acestea pot nimici total începutul bun, care se manifestă acum.

... Începutul liniștitor de acum trebuie să devină continuare mângâitoare de sufletul popoarelor, și o extindere înțeleaptă și mărinimoasă. Din acest punct de vedere trebuie să simțim, că ordonanța școlară de față trebuie să se lărgească și asupra minorităților, față de cari până acum metoda a fost negarea rigidă. Ne gândim îndeosebi la evreii cu limba maternă maghiară, cari într-adevăr îndoit trebuie să simțească mărirea tragediei. Oricât de neîncrezători au fost în cercuri guvernamentale față de ungurimea, sau oricât au crezut, că prin măsuri „represive“ față de unguri își pot aduna un capital de popularitate – această concepție totuși n-ar fi permis să se aplice față de copii, cari pe lângă aceea, că sunt evrei, țin naturalmente la limba lor maghiară.

... La aranjamentul definitiv e nevoie – poate – de o mare schimbare a mentalității, de multă încălzire și luminare a spiritului de guvernare. Dar ordonanța școlară de acum este o scânteie, din care bine se poate dezvolta această căldură și lumină. Dacă executarea nu calcă în picioare scânteia aceasta și dacă după primul pas urmează înțelegerea binevoitoare, atunci regulamentarea definitivă a chestiei școlare poate să devină făuritoare a celei mai solide baze a statului.

Ellenzék – Cluj

... Starea faptică e că ordonanța ministerială nici pe departe nu înseamnă rezolvarea problemei școlare. Nu se poate citi nicidecum o înțelegere din deciziunile dlui ministru Anghelescu, care rezolvă numai chestiuni de detaliu, problema cea mai importantă o lasă neatinsă. Nu găsim nici o garanție în ordonanță referitor la aceea, că în anul viitor nu se va lua iarăși fără motive, dreptul de publicitate al multor școli. Dacă guvernul vrea să urmeze de fapt politica înțelegerii, atunci primul pas al lui ar fi trebuit să fie, că nu pune piedici învățământului confesional și redă școlilor dreptul de publicitate.

Dacă facem o critică obiectivă ordonanțelor ministeriale, trebuie să punem la punct constatarea tristă, că ministerul încă n-a oferit garanții suficiente, cum că vrea să rezolve binevoitor chestia școlilor confesionale.

Nu e vorba în ordonanță despre chestia ajutorului de la stat, ceea ce este una din problemele cele mai arzătoare ale învățământului confesional.

Chiar pentru aceasta sunt aproape comice știrile, cari primesc cu osanale ordonanța dlui Anghelescu și văd în ea rezolvarea favorabilă a bisericilor. Fapt e, că de când conducătorii bisericilor maghiare trimiși la București s-au reîntors la București, nu s-a mai făcut nici o concesiune și astfel trebuie oarecare cutezanță, ca unii dintre confrății noștri optimiști să deducă din ordonanța din chestie o schimbare a politicii guvernului.

Erdélyi Hirlap – Arad

Dl. Anghelescu a dat două ordonanțe cari prima reglementează situația școlilor primare, iar cealaltă a școlilor secundare până atunci, până când se va face aranjamentul definitiv prin Parlament. Aceste două ordonanțe însemnează oarecare ușurare, dar nu urmează nici pe departe dispozițiunile mult mai liberale ale ordonanței și legilor maghiare.

Rezultatul principal – spre a accentua numai chestiile cele mai importante – e egalizarea în drepturi a școlilor călugărești cu celelalte școli confesionale...

Temesvári Hirlap – Timișoara

În chestia dreptului școlar dat de Dumnezeu minorităților și atât de temut a învins înțelegerea reală și demnă. Noi, cari înainte cu câteva săptămâni ne tânguiam asupra sfârșitului școlilor minoritare și vedeam în viitorul apropiat pierderea dulcei noastre limbi materne, acum privim cu încredere și liniștiți la conducătorii Ministerului de Instrucție din București, deoarece în ora a douăsprezecea a învins *dreptatea*. Școlile primare și secundare ale minorităților confesionale rămân în posesiunea limbei materne, iar propunerea în limba statului se mărginește numai la învățarea geografiei și istoriei în ambele categorii de școli. În definitiv, teoria obținută de minorități și care merge pe potrivita cale medie, a obținut sancționare: a primi cu conștiință curată și cu pregătire totală în grijile noastre școlare limba statului; ne este datoria, dar și interesul nostru acesta, dar pe lângă obligațiunile noastre de limbă față de stat și pe lângă existență să nu uităm nicicând, că limba maternă, dacă nici nu e o limbă majoritară, ci numai una minoritară, totuși este un dar dumnezeiesc, deci un drept natural, de care nu putem abdice sub presiunea nici unei obligațiuni școlare. Acest dar ceresc etern l-am reprimat la ancheta din București, prin documentarea uzului școlar internațional și sperăm că irevocabil.

... Deci în momentul de ameteală a triumfului înțelegerii trebuie să cugetăm și să deosebim, oare noua dispozițiune însemnează o decizie principială, imutabilă sau are numai caracterul tranziției, pentru că la momentul general ce se va da să vie pe tapet dispozițiunea radicală din trecut „prin terminarea legii noi a învățământului.”

... În labirintul ordonanței, la această întrebare esențială și existențială nu primim răspuns.

Ujság – Cluj

Condamnatul la moarte e dus la spânzurătoare, dar înainte de „a se da drum liber” legii, sosește „amnistia”: delincventul e condamnat numai la robie pe viață. Condamnatul își pipăie grumazul, care a scăpat de

ștreang și suspină fericit, că justiția a fost atât de miloasă față de el. Cam așa se simte și ungurimea în Ardeal. Alaltăieri încă dl inspector general Pleancu a declarat cu o rigiditate inapelabilă, că limba de propunere a școlilor călugărești în anul școlar nou va fi cea română, sau nu vor avea de loc limbă de propunere, deoarece nici nu-și vor putea deschide porțile. Regula aceasta ar fi însemnat sfârșitul a sute și sute de școli maghiare, începând de la Marianum, fiindcă abstrăgând de la absurditatea de-a impune copiilor ieșiți din grădina de copii instrucția în limba română, de unde ar fi putut recruta bisericile maghiare atâția învățători perfecți în limba română, câți ar trebui pentru școlile călugărești. Dar, afară de aceasta ar fi o dorință frivolă a pretinde de la biserica romano-catolică maghiară că prin eforturile ei materiale, ea însăși să aplice lovitura mortală culturii limbii sale.

Sentința aceasta de moarte a fost spulberată de guvern. Deocamdată pe un an. Dar dacă se evaporă amețeaua bucuriei simțite la început, suntem nevoiți a constata, că chestia școlară nici astăzi nu s-a pus la punct.

Guvernul numai în ultima oră s-a gândit la aceea, să reglementeze învățământul în școlile confesionale, lăsând o mulțime de chestii deschise, adică a pus în evidență posibilități de rezolvare atât de încurcate, încât se naște un chaos adevărat. În principiu nu suntem în contra învățării unor obiecte în limba română – la școlile secundare. Interesul nostru este, ca copii noștri, absolvind școlile, să cunoască perfect limba statului. Acest principiu însă în praxă nu se poate deduce fără o tranziție. Numai atunci se poate studia în o limbă străină, dacă omul și-a însușit-o.

Este sigur că bisericile maghiare nu vor găsi puteri didactice suficiente pentru propunerea câtorva obiecte în limba română. În zadar promite dl ministru, că în anul școlar curent se va îngriji de substituiri: este lucru cunoscut, că chiar și școlile românești luptă cu lipsa de profesori. Dispozițiunea aceasta este deci numai bună de pretext, ca să se poată amesteca în activitatea școlilor maghiare și să conturbe învățământul sistematic.

Bisericile ungurești stau deci iarăși acolo, că sunt nevoite să continue lupta începută. Contra voinței și pe lângă toată bunăvoința lor. Ne-ar plăcea să fim optimiști și din faptul că în chestia școlilor călugărești a învins punctul de vedere real – să deducem, că și în chestiile cari sunt încă deschise, va învinge spiritul înțelegerii.

Spre a continua asemănarea: robul condamnat la închisoare pe viață câteodată capătă amnistie nouă. Este nu numai interesul nostru, dar și al statului român, să se potolească odată lupta în jurul școlilor maghiare și ca iubirea culturii să învingă tendințele de deznaționalizare, romanizarea intransigentă.

Brassói Lapok – Brașov

Guvernul din București a prins mai strâns ștreangul, care l-a aruncat în grumazul învățământului maghiar. În loc să lase școlile confesionale maghiare să se bucure de binefacerile tratatelor internaționale, ale obiceiurilor de drept existente până acum și de libertatea ce revine tuturor raselor și confesiunilor, în loc să asigure progresul și opera de cultură a lor

prin ajutoarele materiale corespunzătoare, prin ordonanța care s-a dat acum, le aplică o lovitură îngrozitoare.

În ordonanța nouă sunt dispozițiuni, cari ating foarte adânc autonomia bisericilor, cari susțin școlile și dreptul la limba maternă, care a fost asigurat în legile existente până în prezent.

Chiar cele două obligamente, că afară de limba română trebuie să se propună românește în școlile confesionale maghiare și geografia și istoria României și că învățătorii și profesorii acestor școli deja în anul viitor trebuie să facă un examen din limba română etc., arată tendințele cele mai aprige contra învățământului maghiar.

Dar, nu mai puțin jignitoare sunt dispozițiunile, care se referă la excluderea elevilor de altă confesiune, la redactarea actelor interne școlare, la inscripțiile școlilor și la amestecul permanent al delegaților ministerului și diferitelor comisiuni.

Despre articolele ordonanței se poate zice orice, numai aceea nu, că sunt drepte și cu bunăvoință. Cele mai multe și mai grave dorințe ale bisericilor, cuprinse deja într-un memorandum, au fost abandonate de dl ministru. Prin ordonanța sa nu a ușurat ci din contra, a îngreunat situația școlilor maghiare confesionale și în loc de bunăvoință, a aplicat față de munca culturală maghiară tratamentul puterii brute.

Nagyváradi Napló – Oradea-Mare

Ordonanța nouă e cu mult mai ușoară, mai umană și stă mai aproape de articolele referitoare la minorități ale Tratatului de Pace, ca acela, pe care dl inspector general Pleancu ar fi vroit să îl emită guvernul. În ordonanța aceasta, adică în ordonanțele, căci două sunt, una se referă la școlile primare, cealaltă la cele secundare – se manifestă anumită toleranță față de limbile minoritare, deși exclude din clasele I și II ale școlilor confesionale pe elevii de altă religie. O schimbare esențială față de regulile în vigoare până în prezent nu s-a produs, ceea ce cauzează o mulțumire în rândurile minorităților. Un an este mult timp, până atunci pot cădea chiar și guverne și într-un an poate că ne va sosi timpul înțelegerii și toleranței totale.

„Glasul Minorităților” – organ minoritar maghiar, Caransebeș, anul I, luna octombrie, 1923, nr. 5, p. 11 – 16.

1923, București. Statistica presei din Ardeal, Banat și celelalte părți nord-vestice ale țării pe anul 1923.

STATISTICA PRESEI DIN ȚINUTURILE NORD-VESTICE ALE ȚĂRII
 Situația presei române față de cea străină în anul 1923:

TABLOU No. 1

de numărul publicațiilor apărute în Ardeal, Banat și celelalte părți nord-vestice ale țării, după data apariției și după limbile în care s-au tipărit.

Felul publicațiilor	Română	Maghiară	Germană	Sârbă	Româno-Maghiară	Româno-Germană	Germano-Maghiară	Româno-Maghiaro-Germană	TOTAL
1. Cotidiane	2	17	7	—	—	—	—	—	26
2. Săptămânale	52	62	15	—	1	—	1	2	133
3. De 2 ori pe săpt.	2	3	3	—	—	—	—	—	8
4. De 3 ori pe săpt.	2	—	1	—	—	—	—	—	3
5. De 4 ori pe săpt.	—	2	—	—	—	—	—	—	2
6. Lunare	21	24	9	—	—	1	—	1	56
7. Bilunare	10	12	3	1	1	—	—	1	28
Total	89	120	38	1	2	1	1	4	256

▼
Buletinul statistic al României, editat de Direcția Generală de Statistică din Ministerul Industriei și Comerțului, nr. 2/1921, București, p. 111-112.

TABLOU NO. 2

**De repartizarea publicațiilor pe județe, localități
și după limba, în care s-au tipărit în anul 1923.**

JUDEȚELE	LOCALI- TATEA UNDE APAR	LIMBA ÎN CARE S-AU TIPĂRIT PUBLICAȚIILE															
		ROMÂNĂ					MAGHIARĂ					GERMANĂ					
		Zilnic	Săptăm.	2, 3, 4 ori pe săptămână	1 pe lună	2 pe lună	Zilnic	Săptăm.	2, 3, 4 ori pe săptămână	1 pe lună	2 pe lună	Zilnic	Săptăm.	2, 3, 4 ori pe săptămână	1 pe lună	2 pe lună	TOTAL
1. Alba de jos	Alba-Iulia	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Aiud	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Blaj	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
2. Arad	Arad	-	2	-	2	1	4	5	-	1	1	-	-	1	-	-	17
3. Bihor	Oradea-Mare	-	4	1	2	-	4	7	-	-	1	-	-	-	-	-	19
	Beiuș	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Salonta	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Sudrișiu	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
4. Bistrița-Năsăud	Bistrița	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2
5. Brașov	Brașov	-	1	1	2	-	1	1	-	-	-	1	-	-	1	1	9
6. Caraș-Severin	Lugoj	-	3	-	1	1	-	-	1	-	1	-	1	2	-	-	10
	Caransebeș	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Bocșa Montană	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2
	Oravița	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Reșița	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	3
7. Ciuc	Miercurea-Ciuc	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Gheorgheni	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
8. Cojocna	Cluj	2	10	-	6	4	4	11	-	8	9	-	2	-	2	2	60
9. Făgăraș	Făgăraș	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
10. Hunedoara	Deva	-	1	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	4
	Orăștie	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	4
	Petroșeni	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Sineria-Piști	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1

JUDEȚELE	LOCALI- TATEA UNDE APAR	LIMBA ÎN CARE S-AU TIPĂRIT PUBLICAȚIILE															
		ROMÂNĂ					MAGHIARĂ					GERMANĂ					
		Zilnic	Săptăm.	2, 3, 4 ori pe săptămână	1 pe lună	2 pe lună	Zilnic	Săptăm.	2, 3, 4 ori pe săptămână	1 pe lună	2 pe lună	Zilnic	Săptăm.	2, 3, 4 ori pe săptămână	1 pe lună	2 pe lună	TOTAL
11. Maramureș	Sighet	-	1	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	4
12. Murăș-Turda	Tg.-Mureș	-	1	-	-	-	2	4	2	1	-	-	-	-	-	-	10
13. Odorheiu	Odorheiu	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2
14. Sălaj	Șimleul Silvaniei	-	1	-	1	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	5
	Zalău	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2
15. Sătmar	Satmar	-	2	1	-	-	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	9
	Baia Mare	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2
	Somcuța Mare	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	2
16. Sibiu	Sibiu	-	4	1	3	-	-	-	-	1	-	2	5	-	3	-	19
	Șebișul săsesc	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
17. Solnoc-Dobâca	Gherla	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
18. Târnava-Mare	Sighișoara	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2
19. Târnava-Mică	Dicio-Sânmartin	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Agnita	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
	De reportat	2	45	4	19	8	16	51	4	17	12	4	13	4	7	3	209
20. Timiș-Torontal	Timișoara	-	5	-	2	1	8	5	6	6	-	2	2	-	2	-	26
	Periamoș	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
	S. Nicolaul-Mare	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	3
21. Treiscaune	Sf. Gheorghe	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Tg. Săcuiesc	-	-	-	-	1	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	4
22. Turda Arieș	Turda	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	TOTAL	2	52	4	21	10	17	62	5	24	12	7	15	4	9	3	247

1923, București. Statistici ale populației României, pe naționalități în comunele urbane, rurale, județe.

**Repartiția populațiunii comunelor urbane după naționalitatea de origină
În Regatul Vechi**

Nr. crt.	ORAȘELE	Locuitori, după naționalitatea de origine în 1912								TOTAL
		Români	Germani	Unguri	Ruși	Bulgari	Turci	Evrei	Alte naționalități	
1	Alexandria	15.145	7	101	—	149	165	129	89	15.785
2	Babadag	4.216	—	6	4	14	307	127	12	4.686
3	Bacău	10.885	29	68	16	29	97	7.187	535	18.846
4	Baia-de-Aramă	1.440	—	4	—	1	29	—	16	1.490
5	Bârlad	20.101	19	106	38	38	104	4.367	515	25.288
6	Botoșani	16.566	59	47	23	14	62	14.596	1.207	32.574
7	Brăila	41.670	286	2.902	285	802	2.267	8.830	8.011	65.053
8	București	243.496	3.415	28.170	796	1.462	7.044	39.853	17.085	341.321
9	Buzău	25.668	27	630	83	69	255	1.545	580	28.807
10	Calafat	6.845	5	167	11	98	109	150	223	7.608
11	Caracal	13.974	15	291	4	47	197	223	297	15.048
12	Călărași	11.709	15	151	6	225	222	362	305	12.995
13	Câmpina	6.145	253	749	53	28	101	527	669	8.525
14	Câmpulung	15.605	12	171	—	8	61	21	212	16.090
15	Cernavodă	4.481	15	147	4	252	334	150	360	5.743
16	Chilia-Veche	2.744	—	1	121	—	4	53	22	2.945
17	Constanța	19.540	66	672	96	572	3.452	706	2.097	27.201
18	Corabia	8.014	9	315	6	99	221	125	344	9.133
19	Craiova	4.335	336	2.547	15	172	642	2.671	1.686	51.404
20	Curtea-de-Argeș	5.909	6	134	—	12	67	4	147	6.279

Nr. crt.	ORAȘELE	Locuitori, după naționalitatea de origine în 1912								TOTAL
		Români	Germani	Unguri	Ruși	Bulgari	Turci	Evrei	Alte naționalități	
21	Cuzgun	1.530	—	—	—	17	20	—	37	1.604
22	Dorohoi	6.891	14	17	6	—	12	6.624	387	13.951
23	Drăgășani	6.220	17	164	—	41	54	97	126	6.719
24	Fălticeni	3.636	14	14	1	1	28	4.531	412	8.637
25	Filipești	1.532	—	19	—	12	1	—	8	1.572
26	Focșani	18.871	54	584	21	85	300	4.595	556	25.066
27	Galați	49.828	427	1.723	856	234	1.707	11.461	5.405	71.641
28	Găești	3.594	—	101	—	1	94	156	44	3.990
29	Giurgiu	18.409	9	454	23	313	366	478	577	20.629
30	Hârlău	1.704	—	—	14	1	9	2.414	216	4.358
31	Hârșova	3.674	—	21	6	48	183	23	35	3.990
32	Herța	916	—	—	5	—	—	1.880	48	2.849
33	Huși	12.067	2	23	13	5	29	3.415	98	15.652
34	Iași	39.742	243	180	330	51	296	30.932	3.455	75.229
35	Isaccea	3.847	1	3	19	13	126	40	63	4.112
36	Mahmudia	1.897	—	—	44	—	7	42	28	2.018
37	Mangalia	1.522	1	14	—	24	129	5	234	1.929
38	Măcin	4.821	—	10	3	44	180	25	203	5.286
39	Medgidia	5.375	5	93	4	92	484	23	176	6.252
40	Mihăileni	828	—	1	1	—	—	1.920	452	3.202
41	Mizil	6.135	7	57	1	7	68	32	51	6.538
42	Neamțu	5.758	10	24	—	30	9	3.127	47	9.095
43	Ocnele-Mari	5.032	4	23	—	15	30	1	15	5.120
44	Odobesti	4.004	5	273	3	2	96	1.229	132	5.744
45	Oltenița	6.030	—	76	1	160	68	130	109	6.574
46	Ostrov	3.246	1	1	1	34	68	15	43	3.409
47	Panciu	1.384	3	68	4	10	60	1.103	105	2.737

Nr. crt.	ORAȘELE	Locuitori, după naționalitatea de origine în 1912								
		Români	Germani	Unguri	Ruși	Bulgari	Turci	Evrei	Alte naționalități	TOTAL
48	<i>Piatra-Neamțu</i>	10.427	45	99	2	15	84	7.555	738	18.965
49	<i>Pitești</i>	17.305	61	800	5	110	271	730	440	19.722
50	<i>Ploiești</i>	50.103	257	1.437	39	153	373	2.508	1.590	56.460
51	<i>R.-Sărat</i>	12.625	10	305	29	7	191	1.186	143	14.496
52	<i>R.-Vâlcea</i>	8.018	17	850	1	51	151	209	331	9.628
53	<i>Roman</i>	11.754	60	222	14	14	75	5.299	690	18.128
54	<i>Roșiorii-de-Vede</i>	9.958	7	165	—	158	276	120	276	10.960
55	<i>Sinaia</i>	2.783	37	706	—	1	12	58	322	3.919
56	<i>Slatina</i>	9.086	7	174	—	17	246	156	139	9.825
57	<i>Slănic</i>	5.478	2	13	—	1	7	3	8	5.512
58	<i>Slobozia</i>	4.662	—	22	1	19	35	24	95	4.858
59	<i>Sulina</i>	2.891	14	36	182	21	1.074	175	2.954	7.347
60	<i>Târgoviște</i>	11.940	24	130	—	16	40	423	468	13.041
61	<i>Târgu-Frumos</i>	2.524	—	—	251	—	13	1.889	309	4.986
62	<i>Târgu-Jiu</i>	8.713	91	429	2	44	7	81	396	9.763
63	<i>Târgu-Ocna</i>	6.086	3	196	7	25	96	1.405	171	7.989
64	<i>Tecuci</i>	12.848	10	157	7	17	91	1.434	363	14.927
65	<i>Tulcea</i>	19.245	15	36	92	142	469	735	993	21.727
66	<i>T.-Măgurele</i>	8.969	26	229	1	170	235	189	350	10.169
67	<i>T.-Severin</i>	19.081	138	1.878	10	166	510	649	1.211	23.643
68	<i>Urlați</i>	4.363	3	15	—	12	20	6	22	4.441
69	<i>Urziceni</i>	3.160	4	36	—	53	34	90	60	3.437
70	<i>Vaslui</i>	6.553	4	26	4	9	39	3.492	270	10.397
71	<i>Vălenii-de-Munte</i>	3.633	—	22	—	10	6	11	22	3.704
72	<i>Zimnicea</i>	6.940	—	131	1	133	139	18	201	7.563
	Total	995.052	6.236	49.526	3.515	6.696	24.657	184.459	59.992	1.330.133

Nr. crt.	ORAȘELE	Locuitori, după naționalitatea de origine în 1912								
		Români	Germani	Unguri	Ruși	Bulgari	Turci	Evrei	Alte naționalități	TOTAL
	La sfârșitul anului 1923									
73	<i>Bazargic</i>	2.000	13	5	7	7.214	7.540	204	2.017	19.000
74	<i>Balcic</i>	184	—	—	—	2.535	2.649	62	661	6.091
75	<i>Cavarna</i>	220	—	—	—	1.834	654	5	2.339	5.052
76	<i>Silistra</i>	2.507	—	10	82	4.936	4.607	376	920	13.438
77	<i>Turtucaia</i>	4.364	—	—	—	1.699	2.285	14	44	8.406
	Total	1.004.327	6.249	49.541	3.604	24.914	42.392	185.120	65.973	1.382.120

Pentru celelalte 9 orașe din Regatul Vechi și anume: Adjud, Băilești, Buhuși, Mărășești, Moinești, Pașcani, Plenița, Slobozia și Strehaia, declarate comune urbane ulterior recensământului din 1912-1918, lipsește repartitia populației, după originea etnică.

Repartiția populațiunii comunelor urbane după naționalitatea de origine

A. - În Ardeal, Banat etc.

Nr. crt	ORAȘUL	POPULAȚIA DUPĂ NAȚIONALITATEA DE ORIGINE					CIFRA TOTALĂ A POPULAȚIEI
		Români	Unguri	Germani Sași Șvabi	Evrei	Alții	
1	Abrud	1.439	713	44	28	2	2.226
2	Aiud	1.954	5.604	103	437	10	8.108
3	Alba-Iulia	5.228	2.041	536	1.770	70	9.645
4	Arad	12.469	39.399	3.012	5.306	2.304	62.490
5	Baia-Mare	5.005	4.652	1.232	1.792	99	12.780
6	Baia-Sprie	1.438	1.872	496	193	9	4.008
7	Bistrița	3.716	1.302	5.165	2.018	165	12.364
8	Brașov	12.183	15.137	11.293	1.505	217	40.335
9	Caransebeș	4.282	327	2.356	460	185	7.619
10	Careii-Mari	2.938	3.337	5.932	2.571	516	15.294
11	Cluj	28.274	41.583	2.073	10.633	979	83.542
12	Deva	2.606	3.680	135	728	88	7.237
13	Dicioșânmartin	1.220	2.871	56	490	72	4.709
14	Dej	3.460	5.601	58	3.224	157	12.500
15	Făgăraș	2.900	2.500	976	457	28	6.852
16	Gheorghieni	466	7.994	29	270	61	8.820
17	Gherla	2.585	2.038	48	1.041	849	6.516
18	Hațeg	2.425	843	170	554	51	4.043
19	Hunedoara	1.822	1.964	194	175	43	4.198,
20	Ibașfalău	1.464	1.831	399	146	86	3.926
21	Lugoj	7.621	4.235	5.983	1.774	423	20.036
22	Mediaș	3.219	1.631	4.691	435	148	10.124
23	Mercurea	268	1.957	49	188	213	2.675

Nr. crt	ORAȘUL	POPULAȚIA DUPĂ NAȚIONALITATEA DE ORIGINE					CIFRA TOTALĂ A POPULAȚIEI
		Români	Unguri	Germani Sași Svabi	Evrei	Alții	
24	Ocna-Sibiului	2.977	1.048	104	12	1	4.142
25	Odorhei	211	9.653	154	163	11	10.192
26	Orăștie	4.107	1.492	1.170	371	64	7.144
27	Oradia-Mare	8.441	40.744	598	17.880	418	68.081
28	Reghin	1.557	2.564	2.522	1.341	90	8.074
29	Satu-Mare	4.543	24.671	156	7.855	151	37.371
30	Sebeșul-Săsesc	5.092	254	1.883	95	101	7.425
31	Sibiu	8.553	4.291	18.218	1.310	376	32.748
32	Sighet	4.964	6.552	149	11.026	1.000	23.691
33	Sighișoara	3.428	2.253	5.620	204	56	11.561
34	Șimleul Silvaniei	1.792	3.441	38	1.580	75	6.926
35	Sfântu-Gheorghe	1.337	9.345	198	280	29	11.189
36	Târgu-Mureș	3.947	23.178	446	3.246	171	30.988
37	Târgu-Săcuilor	74	4.634	22	66	4	4.800
38	Timișoara	15.892	26.185	29.188	8.296	3.128	82.689
39	Turda	4.475	9.660	131	701	92	15.059
40	Zalău	1.306	7.320	39	552	152	9.369
	Total, în orașe	181.678	330.397	105.664	91.113	12.694	721.246

Observațiuni : După numărătoarea făcută de Secretariatul general al Internelor din Cluj la 1 decembrie 1920.

Orașele subliniate sunt capitale de județ.

B. – În Basarabia

Nr. crt.	ORAȘUL	După naționalitatea de origine						TOTAL
		Români	Ruși	Lipoveni	Evrei	Bulgari și Găgăuți	Germani și alții	
1	Bălți	7.000	3.000	1.000	–	3.000	22.000	
2	Bolgrad	2.000	3.000	–	2.000	11.000	–	18.000
3	Cahul	5.000	2.000	–	3.000	1.000	1.000	12.000
4	Chilia-Nouă	5.000	3.000	2.000	3.000	–	2.000	15.000
5	Chișinău	40.000	15.000	4.000	62.000	2.000	10.000	133.000
6	Cetatea-Albă	8.000	7.000	3.000	8.000	3.000	5.000	34.000
7	Hotin	4.000	3.000	1.000	6.000	–	3.000	17.000
8	Ismail	8.000	6.000	3.000	11.000	3.000	6.000	37.000
9	Orhei	5.000	4.000	–	8.000	–	2.000	19.000
10	Reni	4.000	2.000	1.000	4.000	1.000	2.000	14.000
11	Soroca	5.000	5.000	1.000	6.000	–	2.000	19.000
12	Tighina	5.000	6.000	2.000	8.000	2.000	3.000	26.000
	Total	98.000	59.000	18.000	129.000	23.000	39.000	360.000

N.B. – *Date aproximative*, calculate de șeful statisticii regionale din Chișinău, la finele anului 1919, după datele recensământului rusesc din 1897.

C. - În Bucovina

Nr. crt.	ORAȘUL	După naționalitatea de origine						TOTAL
		Români	Ruteni	Evrei	Germani	Poloni	Alte naționalități	
1	Câmpulung	5.300	200	1.300	1.000	100	100	8.000
2	Vatra-Dornei	6.000	100	100	2.000	250	150	8.600
3	Cernăuți	14.000	10.000	44.000	14.000	11.000	1.000	94.000
4	Coțmani	100	5.000	1.000	100	600	200	7.000
5	Gura-Humorului	1.000	100	1.800	2.200	300	100	5.500
6	Rădăuți	8.000	500	3.000	4.500	200	300	16.500
7	Siret	3.000	700	2.500	1.500	400	100	8.200
8	Storoginet	4.000	1.100	2.600	750	1.500	50	10.000
9	Suceava	2.500	300	5.000	2.000	700	500	11.000
10	Vijnița	100	300	3.300	150	350	-	4.000
	Total	44.000	18.300	64.600	28.200	15.400	2.500	173.000

TABLOU
de
cifra populației din comunele rurale, pe județe, după naționalitatea de origine a locuitorilor
(date aproximative, în lipsa unui recensământ)

No. crt.	JUDEȚELE (comunele rurale)	Cifra aproximativă a populațiunii rurale	DIN CARI:						
			Români	Maghiari	Germani sași, șvabi	Ruși, ucraineni, ruteni	Bulgari	Turci, tătari	Evrei
1	Alba-de-Jos	196.000	165.000	21.500	7.000	—	—	—	1.300
2	Arad	340.000	236.000	60.000	28.500	—	—	—	2.500
3	Argeș	217.000	216.000	250	20	—	40	200	40
4	Bacău	206.000	196.000	1.600	180	50	180	400	5.100
5	Bălți	273.000	233.000	—	—	16.000	—	—	18.100
6	Bihor	432.000	275.000	134.000	1.500	—	—	—	12.000
7	Bistrița-Năsăud	110.000	82.600	3.700	15.500	—	—	—	5.000
8	Botoșani	161.000	150.000	130	30	30	10	—	8.000
9	Brașov	63.000	25.000	18.500	19.000	—	—	—	60
10	Brăila	117.000	111.000	1.200	70	60	350	260	70
11	Buzău	243.000	240.000	1.200	60	30	30	220	40
12	Cahul	158.000	128.000	—	—	9.000	6.000	—	6.000
13	Caliacra	88.000	4.000	—	—	500	55.000	26.000	—
14	Caras-Severin	400.000	305.000	15.000	44.000	—	—	—	1.500
15	Câmpulung	50.000	34.000	—	11.000	1.500	—	—	2.000
16	Cernăuți	95.000	50.000	—	2.300	37.000	—	—	3.000
17	Cetatea-Albă	315.000	144.000	—	53.000	28.000	48.000	—	7.000
18	Chișinău	245.000	232.000	—	1.000	4.000	—	—	5.000
19	Ciuc	132.000	30.000	99.000	200	—	—	—	2.000
20	Cojocna	230.000	168.000	49.000	6.000	—	—	—	4.000

21	Constanța	160.000	153.000	800	40	100	490	1.800	20
22	Cotmani	45.000	500	–	100	40.000	–	–	2.500
23	Covurlui	101.000	98.000	300	10	70	120	100	1.100
24	Dâmbovița	241.000	240.000	300	30	10	60	440	50
25	Dolj	377.000	375.000	580	40	–	250	550	50
26	Dorohoi	164.000	156.000	50	–	30	–	20	6.300
27	Durostor	148.000	5.000	–	–	1.000	60.000	82.000	–
28	Făgăraș	90.000	85.000	2.000	–	–	–	100	400
29	Fălciu	93.000	90.000	70	–	–	–	40	1.700
30	Fălticeni	143.000	135.000	150	80	20	40	60	4.300
31	Hotin	352.000	181.000	–	–	113.000	–	–	40.000
32	Hunedoara	304.000	256.000	33.000	7.000	–	–	–	3.000
33	Gorj	191.000	190.000	450	–	–	–	180	20
34	Gura-Humorului	63.000	49.000	–	8.000	1.300	–	–	1.000
35	Ialomița	223.000	217.000	1.300	20	250	550	400	80
36	Iași	133.000	128.000	100	50	70	80	80	4.000
37	Ilfov	335.000	330.000	2.000	180	30	900	750	200
38	Ismail	102.000	33.000	–	6.000	23.000	15.000	–	8.000
39	Maramureș	133.000	80.000	8.000	3.000	–	–	–	30.000
40	Mehedinți	272.000	268.000	640	60	–	220	370	–
41	Mureș-Turda	185.000	85.000	91.000	3.500	–	–	–	3.000
42	Muscel	121.000	120.000	260	–	–	–	130	20
43	Neamț	142.000	137.000	400	70	–	30	100	3.500
44	Odorhei	111.000	5.600	102.000	2.000	–	–	–	1.000
45	Olt	163.000	162.000	120	10	–	70	150	–
46	Orhei	280.000	246.000	–	–	8.000	–	–	20.000
47	Prahova	306.000	302.000	1.200	300	80	220	350	200
48	Putna	150.000	145.000	1.200	40	30	90	270	2.000
49	Rădăuți	75.000	57.000	–	6.000	7.500	–	–	600
50	R.-Sărat	151.000	150.000	400	20	20	100	150	100

51	Roman	111.000	109.000	50	-	-	-	-	1.450
52	Romanați	226.000	225.000	300	20	-	160	280	10
53	Sălaj	216.000	140.000	61.000	1.000	-	-	-	8.000
54	Satu-Mare	238.000	152.000	44.000	28.000	-	-	-	11.000
55	Sibiu	138.000	100.000	1.200	33.000	-	-	-	60
56	Siret	63.000	43.000	-	3.500	4.000	-	-	1.000
57	Solnoc-Dobâca	225.000	181.000	31.000	2.900	-	-	-	9.000
58	Soroca	290.000	237.000	-	1.000	22.000	-	-	25.000
59	Storoinet	64.000	46.000	-	5.000	6.000	-	-	3.500
60	Suceava	56.000	50.000	-	2.000	700	-	-	1.500
61	Târnava-Mare	130.000	61.000	13.500	54.000	-	-	-	500
62	Târnava-Mică	108.000	57.000	27.000	20.500	-	-	-	500
63	Tecuci	128.000	125.000	200	10	-	90	90	2.200
64	Teleorman	254.000	252.000	450	-	-	250	400	-
65	Tighina	232.000	162.000	-	9.000	17.000	15.000	-	8.000
66	Timiș-Torontal	410.000	160.000	44.000	160.000	-	-	-	2.000
67	Trei-Scaune	132.000	30.000	100.000	300	-	-	-	700
68	Tulcea	121.000	120.000	100	20	50	100	400	80
69	Turda-Arieș	165.000	128.000	33.000	100	-	-	-	2.000
70	Tutova	106.000	104.000	200	-	20	30	60	900
71	Vaslui	120.000	116.000	40	-	10	-	30	2.300
72	Vâlcea	211.000	209.000	1.400	-	10	40	220	60
73	Văscăuți	41.000	9.500	-	300	25.000	-	-	4.000
74	Vijnița	54.000	300	-	700	44.000	-	-	8.000
75	Vlașca	240.000	238.000	470	-	-	270	300	30
76	Zastavna	50.000	1.000	-	200	44.000	-	-	3.000
	Total în com. rur.	13.554.000	10.560.000	1.009.310	549.560	453.470	203.770	116.800	307.540

TABLOU
de numărul probabil al locuitorilor din comunele urbane și rurale din Ardeal, Banat, Crișana,
Maramureș, Basarabia, Bucovina și Vechiul Regat, după originea etnică
 (evaluări în cifre rotunde)

	TOTALUL POPULAȚIEI DUPĂ ORIGINEA ETNICĂ (1923)										TOTAL GENERAL
	Români	Germani	Maghiari	Ruși, Ruteni, Ucraineni	Lipoveni	Polonezi	Bulgari și Găgăuzi	Turci, Tătari	Evrei	Diferite alte națio- nalități	
În orașe	1.830.000	160.000	400.000	86.000	18.000	16.000	50.000	45.000	525.000	220.000	3.350.000
În sate	10.820.000	570.000	1.020.000	460.000	?	?	205.000	120.000	325.000	130.000	13.650.000
	12.650.000	730.000	1.420.000	546.000	18.000	16.000	255.000	165.000	850.000	350.000	17.000.000

▼
Arhivele Statului București, fond Parlament, dosar 2047 vol.II, f. 331-334.

Întâlnirea de la Ciucea
de Dr. Elemér Jakabffy

Întâlnirea de la Ciucea de săptămâni de zile preocupă cercurile politice din România, firește fiecare politician din punctul său de vedere privește importanța și eventualele ei rezultate naturale.

Fruntașii maghiari, cari s-au dus la Ciucea, incontestabil au procedat corect și curajos. Aceia, cari caută și întrețin legături cu Partidul Național, procedează corect și curajos. Și cari în luna mai s-au prezentat la locuința d-lui prim-ministru Brătianu pentru un schimb de idei, ca să ajungă cu guvernul liberal la o înțelegere acceptabilă, au făcut asemenea pași corecți, demni de laudă.

Întâlnirea din luna mai nu avusese nici un rezultat. Contactul cu d-l prim-ministru s-a întrerupt numaidecât, când d-l Poincaré după un vot de blam incidental a ajuns iarăși la siguranță în politica franceză.

Fruntașii Partidului Național s-au așezat pe punctul de vedere al așteptării și aceasta au cerut-o și unguirilor prin intermedierea aceluia bărbat maghiar, care de decenii a stat în strânsă legătură cu ei și pe care chiar și cu ocaziunea dezbaterilor avute cu Tisza, în anumită privință l-au primit de intermediator.

Cei cari au rol în viața politică maghiară din Ardeal, au încercat și de atunci, ca prin discuții particulare să primească de la frunțașii Partidului Național răspuns la anumite chestiuni concrete. Durere, dar și aceste convorbiri particulare au rămas fără rezultat. Unul dintre deputații noștri în mod indiscutabil cu tot prețul a căutat să ajungă la ceva înțelegere cu Partidul Național, însă – durere – fără succes.

Redacția *Glasul Minorităților și Magyar Kisebbség* au accentuat la toate ocaziunile, că ar fi mai natural, dacă Partidul Maghiar ar ajunge la ceva înțelegere cu Partidul Național, fiind acest partid între cele românești cel mai ardelean. Am arătat mereu, ce resens a produs la frunțașii Partidului Maghiar, când după o declarație favorabilă a frunțașilor Partidului Național, în organele conducătoare ale partidului apăreau repede articole, cari stăteau în contrastul cel mai elocvent cu cele declarate.

În rândul trecut în coloanele *Glasului Minorităților* am răspuns scriorii dlui deputat liberal Leonte Moldoveanu. În acest răspuns am scris, că Consiliul Dirigent a cruțat pe coloniștii maghiari de brutalitatea, de cari acum au parte; a găsit că a se lua pamântul de la micii proprietari, stă în contrast cu ideea democrației și cu spiritul hotărârilor de la Alba Iulia și decretul lege emis de el a tratat pe proprietarii comunităților de avere din Ciuc la fel cu membrii comunităților de avere din Năsăud și Caransebeș.

Înaintea frunțașilor Partidului Național am accentuat și deosebit, că faptele acestea ale Partidului Național ungurii nu le vor uita nicicând. Cu toate acestea din partea frunțașilor Partidului Național n-am auzit și n-am cetit astfel declarațiuni, cari ar propovădui cu mândrie aceste fapte democratice și respectătoare de drept, nicăieri guvernul n-a fost atacat de ei pentru executarea antidemocratică a reformei agrare, care se manifestă în modul cel mai caracteristic față de coloniști. Ba chiar din contra. Un frunțaș al acestui partid, fost ministru și ministeriabil, în coloanele *României* dorește o reformă agrară, care din pământurile luate de la clasa mijlocie maghiară ar face parte ofițerilor și politicianilor, uitând cu totul articolul 5 al hotărârilor din Alba-Iulia, cari prevăd micșorarea moșiilor mari numai cu scopul și în măsura ca țăranul să primească atâta pământ, cât poate să muncească el și familia lui.

Din cele expuse se poate vedea, că conducătorii maghiarilor din Ardeal au încercat să se orienteze în toate direcțiile. Aceasta o recunoaștem pe față și fără a ne fi rușine. Am făcut-o, fiindcă dorim sincer și efectiv a ne încadra în viața politică română. Fiindcă dorim să excludem și din rândurile noastre pe aceia cari așteaptă mereu minuni și cari privesc tot numai spre Apus.

Că prima oară la Ciucea am găsit prevenință serioasă și dispoziție, aceasta nu e meritul nostru și nici dorința cea mai călduroasă.

Viitorul va arăta, dacă pentru tendințele noastre sincere care ne duce pe noi, e cale bună aceea, care duce peste Ciucea, sau dacă și calea aceasta va duce la noi deziluzii, pentru ca să ne ducă la alte hotărâri.

„Glasul Minorităților” – organ minoritar maghiar, Caransebeș, anul II, luna ianuarie 1924, nr. 1, p. 1-3.

145

1924 februarie 1, București. Memoriu adresat de Partidul parlamentar German către ministrul instrucțiunii publice, dr. Anghelescu, cu privire la reforma școlară preconizată.

București, 1 februarie 1924

Domnule Ministru,

Mulțumindu-vă pentru faptul că ați binevoit a ne lămuri despre principiile reformei școlare pe care aveți intențiunea a o introduce, întrucât privește școlile noastre confesionale și mai ales și școlile primare, și că ne dați ocazia de a ne pronunța în această privință din punctul de vedere al Bisericii evanghelice C. A. și al problemelor culturale care interesează poporul nostru sășesc, avem onoarea de a vă expune în cele ce urmează rezervele noastre față de unele dintre măsurile propuse și dorințele noastre pentru anumite dispoziții posibile ale legii. Suntem datori să accentuăm

că expunerile noastre trebuie să înțeleasă ca păreri personale și nu pot anticipa deciziile autorității supreme bisericești care singură va fi competentă în aceste chestiuni. Cu atât mai mult deoarece din capul locului nu putem ascunde extrema îngrijorare pe care comunicările dumneavoastră inspiră, și deoarece ne temem că publicarea proiectului de lege în chestiune va năvăli în mod serios poporul sășesc și biserica noastră.

I. Înainte de toate dorim ca școala confesională, care după experiența tuturor naționalităților cu care trăim împreună, așadar și a poporului român, a funcționat de secole întregi spre binele poporului și a servit în aceeași măsură creșterea atât religioasă cât și națională și patriotică a tineretului care i s-a încredințat, dorim ca această școală să rămână și de acum înainte în ființă nevătămată și nestânjenită. Căci tocmai în aceste timpuri grele în care i s-a încredințat patriei noastre române sarcina istorică de a garanta ca o fortăreață expusă siguranța unei ordine sociale creată prin munca comună a tuturor popoarelor culte contra unor idei revoluționare și a unor principii noi de siluire care ne vin de la răsărit, și de acum înainte nu se poate renunța la concursul bisericii creștine pentru creșterea cetățenilor de mâine, mai ales într-un stat care se poate fali încă cu drept cuvânt cu sentimentele adânc religioase și cu convingerile creștinești ale cetățenilor săi. De aceea n-ar fi nevoie să amintim – însă pentru deplina clarificare a situației fie-ne permis de a stărui și asupra acestui fapt – că și din punct de vedere al dreptului, pretențiile bisericilor de a li se păstra neatins școlile lor, sunt îndreptățite, deoarece mai ales bisericilor evanghelice de confesiune augsburgică li s-a asigurat dreptul la autonomia bisericii și în cele din urmă în mod expres și dreptul la autonomia școlară, punându-le sub ocrotirea dreptului ginților, atât prin pacea westfalică după zdruncinările războiului de 30 ani cât și prin pacea de la Trianon după marele război mondial.

Pentru aceste motive socotim că nu ar fi nici drept nici potrivit cu demnitatea și situația bisericii ca școlile confesionale să fie puse pe o treaptă cu școlile particulare și să li se dea dreptul de publicitate numai din caz în caz pe baza unei aprecieri individuale. Dorința noastră e dimpotrivă ca școala confesională să figureze printre școlile care nu sunt ale statului, ca o categorie deosebită și să i se păstreze dreptul de publicitate în cadrul autonomiei bisericii și al supremei supravegheri din partea statului.

Recunoaștem că intrând în drepturile de supraveghere ale statului:

1. Controlul stărei potrivite a clădirilor școlare, al materialului didactic și al pregătirii corpului didactic;

2. Stabilirea unui număr minim de ani de învățământ pentru diferitele categorii de școli, ca și a unei cantități minime de materii de învățământ de tratat în școală, conform dispozițiilor generale ale legilor școlare în vigoare pentru stat.

3. Controlul mersului regulat al învățământului și participarea la examenele de absolvire ca și la examenele particulare prin delegați ai statului.

În schimb credem că intră în noțiunea autonomiei școlare care trebuie recunoscută bisericii în cadrul supravegherii supreme mai sus caracterizată a statului:

1. Alcătuirea exterioară și internă și administrarea școlii;
2. Fixarea limbii de predare și stabilirea programei analitice în amănuntele ei;
3. Procurarea materialului didactic și introducerea manualelor didactice;
4. Pregătirea, numirea și plata personalului didactic;
5. Dreptul de a primi în școală și elevi de altă confesiune și de a înscrie și de a examina elevi particulari;
6. Dreptul de a elibera certificate care, pe baza examenelor prescrise prin legile statului, să fie echivalate cu certificatele eliberate de școlile statului de aceeași categorie.

Deci ar trebui să se stabilească în lege că bisericile au pe de o parte facultatea de a menține și de acum înainte cu dreptul de publicitate școli de tot felul înființate de ele până în momentul de față, inclusiv grădinițele de copii și școlile profesionale, cât timp vor corespunde condițiilor mai sus enumerate ale supravegherii din partea statului, pe de alta de a înființa școli noi de acest fel îndată ce garantează împlinirea acestor condiții.

Întreținerea școlilor confesionale cade în sarcina bisericii care și-a luat această sarcină. De aceea dorim ca prin lege să se recunoască dreptul bisericii de a percepe de la membrii ei taxele necesare pentru întreținerea școlilor după o cheie stabilită de autoritatea bisericească și cu concursul executoriu al organelor administrative. Deoarece însă școala publică întreținută de biserică descarcă statul de o parte din îndatoririle sale de a întreține școli și deoarece mijloacele pe care statul le întrebuințează pentru scopurile învățământului provin în proporție și din dările directe și indirecte plătite de către membrii bisericilor respective, dorim să se acorde școlilor confesionale un sprijin material corespunzător din partea statului.

1. Statul va servi bisericii care întreține școli pentru cheltuielile personale (plata profesorilor), o parte potrivită care se va fixa proporțional;
2. Din mijloacele acordate de către stat, județ sau comună se va aloca o parte potrivită cu nevoile pentru înzestrarea materială a școlilor;
3. În cazul când statul ar percepe dări directe pentru scopurile învățământului, taxele plătite de către membrii confesiunilor pentru școlile lor proprii confesionale de categoria respectivă se vor scădea din aceste dări, ca fiind plătite pentru învățământ.

II. În special ne permitem a observa:

A. În privința școlilor primare.

1. Legea va trebui să stabilească că învățământul limbii române se va introduce ca materie deosebită și cu un număr de ore care să nu întrecă numărul de ore săptămânale fixat pentru învățământul limbii materne ca materie deosebită. În nici un caz numărul de ore destinat învățământului limbii române nu va trebui să pericliteze caracterul întregii școli ca școală primară cu limba maternă ca limbă de predare. La fixarea numărului de ore săptămânale pentru limba română se va ține seama de diferitele forme de organizare ale școlii primare (școli cu 1,2,3, etc. învățători). Deoarece copiii vorbesc acasă în dialect și va trebui să învețe limba literară care se deosebește foarte mult de dialect, numai în școală, clasele inferioare ale școlilor primare vor trebui scutite de învățarea limbii române.

2. Materiile celelalte, afară de limba română, se vor preda în limba maternă, rămânând ca capitolele importante din istoria și geografia țării ca și constituția statului român să se trateze și să se repete și în cadrul orelor de limba română.

3. Numai acei elevi care vor voi să intre într-o școală secundară sau specială, vor fi obligați să depună la sfârșitul anului al patrulea un examen de absolvire care se va ține în limba de predare. Examenul de absolvire al întregului curs primar se va face tot în limba de predare a școlii respective primare în localitatea și în fața învățătorilor acestei școli, eventual cu asistența unui reprezentant al statului.

B. Liceele

1. Protestăm contra pretențiunii de a se preda istoria și geografia patriei și instrucția civică nu în limba de predare a școlii, ci în limba română. Materia care este eminamente menită de a trezi iubirea patriei și respectul trecutului ei, este istoria. „Folosul cel mai mare pe care îl avem de pe urma ocupațiunii cu istoria este entuziasmul pe care îl trezește“, sunt vorbele unui mare poet german. Aceste valori sufletești imponderabile cari, trecând din sfera memorizării datelor și numelor proprii, formează sâmburele adevăratului învățământ istoric, nu se pot dobândi decât atunci când și profesorul și elevii stăpânesc pe deplin limba expunerii. Și aceasta, cel puțin din partea elevilor, nu se poate cere pe treapta aceasta. Socotim deci, că se comite o nedreptate față de învățământul însuși al istoriei patriei, predându-se istoria într-o altă limbă decât în limba maternă a majorității elevilor. Dacă s-ar pune preț pe stăpânirea și în limba română a numelor proprii și a termenilor din istoria și geografia patriei și din instrucția civică, acest scop s-ar putea realiza ușor repetându-se și întipărimdu-se memoriei materia respectivă în elementele ei principale în limba română, în cadrul învățământului limbii române și sub conducerea profesorului de limba română.

2. În aceeași ordine de idei dorim ca examenul de absolvire a școlii secundare să se țină în limba de predare a școlii și la limbile moderne în chiar limba respectivă.

De asemenea, dorim ca felul de examinare de până acum la materiile principale prin profesorii din ultima clasă și cu asistența reprezentantului statului să fie menținut, deoarece examenul în forma unei dizertații mai lungi ținută de elev asupra unui singur subiect ales în mod liber dovedește mai mult darul elevului de a vorbi decât cunoștințele și maturitatea judecății sale, și deci poate fi cauza unei aprecieri foarte greșite.

Cu toată energia însă trebuie să protestăm contra intenției de a ține acest examen de absolvire a ultimei clase în limba română, în fața unei comisii speciale a statului și în localitatea inspectorului regional. Impunerea limbii române pentru acest examen ar revoluționa întregul nostru sistem școlar și tot felul învățământului. Experiența arată că elevul trebuie să posedă materia nu numai ca atare ci și ca terminologie, în toate amănuntele expresiunii, și că orice examen prin intimidarea firească îi va lua o parte din siguranța cunoștințelor. Astfel se poate întâmpla ca tocmai în momentul decisiv să-i lipsească termenii cei mai importanți. Așadar, pentru ca școlile confesionale să nu-și expună elevii unui eșec la examenul

de absolvire, ar fi silit să pregătească toate materiile și în limba română chiar în tot timpul învățământului. Prin aceasta însă, indirect, s-ar face iluzoriu dreptul bisericii de a hotări în privința limbii de învățământ, și școala din capul locului ar avea două limbi de predare.

Afară de aceasta o comisie străină de școală ar putea aprecia numai cunoștințele pe care elevii le-ar avea gata la moment, și deoarece adesea o indispoziție trupească și o timiditate sufletească survine la unii elevi, pe când alții prin îndrăzneala lor înăscută sunt puși pe nedrept într-o lumină prea favorabilă, toată soarta unor elevi poate fi hotărâtă într-un mod greșit. În această privință, într-un trecut când reprezentanții statului se lăsau influențați în aprecierile lor prea mult de impresiile momentane, am făcut câteodată cea mai rea experiență.

Cât timp creșterea tineretului școlar se încredințează unui corp profesoral de sub conducerea unui director bun și sub controlul permanent al statului, statul se poate aștepta din partea acestui corp profesoral și la priceperea și tăria morală necesară pentru a putea aprecia după dreptate rezultatul învățământului și, mai ales, și maturitatea intelectuală a elevilor.

În fine, trimiterea elevilor într-o altă localitate decât aceea unde au frecventat școala, pentru a fi supuși aci examenului de absolvire, transplantarea lor într-un mediu străin, nu va micșora numai dispozițiile lor mintale, ci îi va expune celor mai mari primejdii morale tocmai în timpul pubertății în dezvoltare. Inspectoratele regionale își au reședința într-un oraș mare, unde ademenirile și tentațiile sunt mai acute decât în orașele mai mici unde elevii au crescut până atunci. Pe lângă aceasta, părinții vor fi siliți să pună la dispoziție elevilor pentru această primă a lor ieșire în lumea mare mai multe mijloace bănești decât ei au mânuit până atunci. Eventuala lor internare ca un remediu contra exceselor posibile nu prea folosește nimic, fiindcă tocmai prin aglomerarea unui număr mai mare de elevi ordinea și supravegherea obișnuită se îngreunează foarte mult, ba chiar ajung imposibile. Experiența însă dovedește că nu ne putem aștepta de loc la un control reciproc al acestor tineri care vor locui împreună, în privința moralității, ci din contră aglomerarea dintr-o pricină extraordinară, toată surexcitarea sufletească și trupească a acestor zile vor fi atâtea prilejuri pentru ca exemplele rele și fanfaronadele colegilor mai dezvoltați, poate și pretinsa superioritate a colegilor din orașul mai mare să exercite o influență ademenitoare și molipsitoare.

De aceea, cerem cu toată stăruința ca să se renunțe la intenția de a i se da examenului de absolvire a școlii secundare această formă: cerem ca să se păstreze forma de până acum a examenului, ca să i se mențină însemnătatea de până acum ca făcând dovada dreptului de a intra în universitate și ca statul să se încreadă în spiritul bun și patriotic al școlii și în serioșitatea reprezentantului său propriu ca garanții suficiente pentru seriozitatea științifică a examenului.

C. Cât privește școlile normale pentru pregătirea învățătorilor de la școlile confesionale, cerem ca și acestea, mutatis mutandis, să fie lăsate cu actuala lor organizație. Nu este decât o pretențiune logică ca atunci, când legea garantează dreptul de a înființa și de a menține școli primare

confesionale, să se recunoască și dreptul de a califica și învățătorii anume pregătiți pentru ele și prin urmare și dreptul de a înființa școli normale confesionale pentru pregătirea învățătorilor în proporția potrivită cu numărul școlilor primare existente. Bineînțeles atât pentru învățători cât și pentru învățătoare și sub controlul cuvenit al statului. Este o cerință generală a unei pedagogii raționale ca tocmai învățătorul, mai mult chiar decât celelalte categorii de membri ai corpului didactic, să fie înrădăcinat cu mintea și sufletul în pământul pe care s-au născut elevii care i se încredințează; altfel lecțiile sale nu vor fi decât o dresare a copiilor, o infiltrare de cunoștințe răzlețe și fără valoare, însă nu vor avea nicidecum caracterul adevărat educativ pe care trebuie să-l aibă învățământul. De aceea instruirea și pregătirea învățătorului trebuie să se facă pe baza religioasă, națională și socială a regiunii unde se află școala în care va fi chemat să lucreze odată. A-l scoate din acest mediu ar însemna să-l înstrăinăm de școală și să înstrăinăm școala de el.

De aceea cerem cu stăruință ca să se lase instrucția și pregătirea învățătorilor și de acum înainte pe seama bisericii, cu atât mai mult cu cât, după experiența făcută în alte țări, fiind dat faptul că cultura tinerilor învățători trebuie să cuprindă tot felul de cunoștințe și prin urmare în mod firesc adesea nu poate să fie tocmai adâncă, primejdia este mai mare ca ei să fie captivați de ideile revoluționare moderne și să cază în mâna unor agitatori dibaci. Dacă avem în vedere marea însemnătate pe care învățătorii cu drept cuvânt o au nu numai ca educatorii tineretului, ci și ca conducătorii intelectuali în viața comunelor, dacă ne gândim la marea răspundere pe care în consecință o poartă ei, vom fi de acord că toate forțele care întăresc morala și caracterul, trebuiesc utilizate pentru a-i forma. Numai creșterea și pregătirea în școlile normale confesionale poate să obțină rezultatul dorit, mai ales și în mod absolut cât privește învățătorii chemați să funcționeze în școlile confesionale. Căci nu și la dresarea exterioară, ci dezvoltarea firească și neînstrăinată pe pământul propriei lor biserici și propriei lor naționalități este chezașia cea mai bună pentru pregătirea unui corp învățătoresc conștient de chemarea funcției sale și în măsură să-și îndeplinească misiunea. La aceste considerații pentru biserica noastră evanghelică se mai adaugă faptul că elevii școlii noastre normale în cei opt ani de cursuri, pe lângă pregătirea ca învățători, mai primesc și cunoștințele liturgice și pregătirea specială necesară ca preoți-ajutori. Chiar și pentru acest motiv n-am putea renunța la menținerea modului de pregătire de până acum a învățătorilor noștri confesionali.

D. Cât privește școlile speciale cerem înființarea și menținerea acelor școli care până acum au dat rezultate foarte bune la noi prin combinarea învățământului practic cu cel teoretic. Un memoriu privitor la această chestiune l-am înmănat d-lui director general Purcariu. Pretindem și pentru aceste școli speciale confesionale dreptul ca absolvenții lor, pe baza examenului de absolvire ținut sub controlul statului, să fie admiși de a se înscrie în școlile superioare și să se bucure de avantajele militare corespunzătoare.

Ca încheiere, ne permitem să exprimăm așteptarea și convingerea că noile legi școlare care se pregătesc, nu vor nega promisiunile făcute repre-

zentanților bisericii evanghelice și poporului săsesc într-un ceas solemn. În ianuarie 1919, după ce poporul săsesc, pe baza proclamațiunei Maiestății Sale Regale Ferdinand I și a asigurărilor formale cuprinse în hotărârile de la Alba Iulia, s-a alipit de bună voie la statul român, am adus această hotărâre și omagiile poporului săsesc înaintea tronului Maiestății Sale. Atunci Maiestatea Sa Regele Ferdinand I, de față fiind și locțiitorul d-lui președinte al Consiliului de Miniștri, a declarat că garantează poporului săsesc păstrarea nevătămată a stării și proprietăților sale de până atunci, mai ales și a bisericii, a culturii și a școlilor sale. Aceste promisiuni au căpătat o sancțiune definitivă atât prin dispozițiile Tratatului de Pace ca și în convențiunea electorală încheiată între partidul nostru parlamentar și onor. guvern, mai ales și în mod expres și cât privește existența și autonomia bisericească a școlilor noastre confesionale. De aceea voim să ținem la ferma noastră convingere că onor. guvern va reuși să găsească și în noile legi școlare calea pe care școlile noastre fără vătămare își pot avea locul în sistemul școlar care se va crea pentru tot statul.

Primiți, vă rugăm, Domnule Ministru, asigurarea distinselor noastre considerațiuni.

Dr. Hans Otto Roth

Arhivele Statului Sibiu, colecția Brukenthal K₆-8, nr. 94, f. 17-20, copie.

146

1924 februarie 24, București. Lege privind obținerea naționalității române.

LEGE

*Privitoare la dobândirea și pierderea naționalității
române din 24 februarie 1924*

DISPOZIȚIUNI GENERALE

și mijloacele prin care se dobândește naționalitatea română

Capitolul I

I. Naționalitatea română se dobândește în condițiile acestei legi prin:

1. Filiațiune.

2. Faptul nașterii pe teritoriul României prevăzut la art. 3 din prezenta lege.

3. Căsătorie și

4. Naturalizare.

2. Sunt români prin filiațiune:

a) Copiii născuți din căsătoria unui român indiferent de locul nașterii lor;

b) Copiii naturali ai unei românce născuți chiar în țară străină.

Copiii legitimați de către un român se socotesc că au fost totdeauna români.

Adopțiunea nu produce efecte asupra naționalității.

3. Sunt socotiți ca români copiii găsiți pe teritoriul României fără tată și mamă cunoscuți.

4. Străina căsătorită cu un român devine româncă.

5. Străinii care au dobândit naturalizarea devin români.

6. Străinii se bucură îndeobște în România de aceleași drepturi civile de care se bucură și românii, afară de cazurile unde legea ar fi hotărât altfel.

Ei nu pot dobândi cetățenia română și prin efectul acesteia, drepturile politice decât prin vreunul din mijloacele prevăzute sub titlul de față.

Capitolul II Naturalizarea

§1. Condițiile naturalizării

7. Naturalizarea este individuală și nici un străin nu o poate dobândi decât întrunind condițiile următoare:

1. Să aibă vârsta de cel puțin 21 de ani împliniți;

2. Să-și manifeste voința de a deveni român și să declare că se leapădă de cetățenia străină după formele prevăzute la art. 21;

3. Să fi locuit, în urma acestei manifestări de voință, neîntrerupt pe teritoriul României timp de 10 ani;

4. Să fi avut și să aibă bune purtări;

5. Să aibă mijloace suficiente pentru întreținerea sa și a familiei sale sau posibilitatea de a le câștiga;

6. Să fi pierdut naționalitatea străină sau să o piardă, potrivit legilor țării, prin efectul dobândirii naționalității române.

8. Comisia de constatare a condițiilor naturalizării poate aviza la reducerea sau la dispensa de stagi:

a) Pentru străinii care dovedesc că sunt utili națiunii române;

b) Pentru străinii căsătoriți cu românce.

9. Sunt dispensați de stagi:

a) Străinii născuți și crescuți în România până la vârsta de 21 de ani, dacă cer naturalizarea în cursul unui an de la împlinirea acestei vârste;

b) Copiii care aveau 21 de ani împliniți în momentul când tatăl lor a dobândit naturalizarea.

10. Românii de origine supuși unui stat străin, indiferent de locul nașterii lor, lepădându-se de supușenia străină, pot dobândi naționalitatea română fără a mai îndeplini condițiile cerute la nr. 3, 5 și 6 din art. 7.

În acest caz, declarația de manifestare de voință prevăzută la art. 7 nr. 2 și art. 21 va cuprinde în mod expres renunțarea la supușenia străină.

§2. Organele și procedura naturalizării

11. Naturalizarea se acordă de Consiliul de Miniștri în urma constatării comisiei, compusă din prim-președintele și președinții Curții de Apel

din capitala țării, că străinul solicitant întrunește condițiile de sub art. 7 din legea de față.

12. Comisia pentru constatarea condițiilor naturalizării funcționează pe lângă Ministerul de Justiție și este prezidată de prim-președintele Curții de Apel din capitală.

În lipsa acestuia, funcțiunile sale se vor îndeplini de cel mai vechi dintre președinții care compun comisia.

Directorul afacerilor juridice din Ministerul de Justiție îndeplinește funcția de secretar al comisiei.

13. În caz de vacanță a vreunuia din locurile de prim-președinte, comisia va fi completată cu președintele sau consilierul care, după legea de organizare judecătorească îndeplinește de drept funcțiunile de prim-președinte sau președinte.

Această dispoziție se aplică și în cazul când președintele sau unul din membrii comisiei este împiedicat de a lua parte la lucrările ei.

14. Comisia se convoacă de președintele ei. Ea nu va putea lucra, nici lua decizii, decât cu majoritatea absolută a membrilor care o compun.

Paritatea se interpretează în favoarea cererii.

15. Încheierile comisiei se vor da întotdeauna în scris și motivat.

16. Încheierea comisiei constatând că străinul întrunește condițiile cerute pentru naturalizare se înaintează, împreună cu dosarul respectiv, Consiliului de Miniștri prin mijlocirea Ministerului de Justiție.

17. Consiliul de Miniștri acordă sau refuză naturalizarea.

În cazul art. 8 el se pronunță și asupra reducerii sau dispensei de stagiul.

Cererile de reducere și de dispensă de stagiul respinse nu mai pot fi repetate, afară de cazul când cei care au făcut cerere ar dovedi că au adus țării servicii excepționale după respingerea cererii.

18. Jurnalul Consiliului de Miniștri prin care se refuză naturalizarea nu va fi motivat.

Jurnalul de admitere a naturalizării se va publica în Monitorul Oficial.

19. Cererile de naturalizare constatate prin încheiere de comisie că nu întrunesc condițiile legii, nu se vor mai înainta Consiliului de Miniștri.

20. Cererea de naturalizare însoțită de declarația prevăzută la art. 7 nr. 2 și de toate actele privitoare la naturalizare se adresează președintelui comisiei prevăzută la art. 11 și se înregistrează la secretariatul acestei comisii.

Stagiul prevăzut la art. 7 nr. 3 va începe să curgă de la data înregistrării cererii de naturalizare.

21. Declarația de manifestare a voinței de naturalizare și de lepădare de cetățenia străină se va face în forma autentică.

Tot astfel se va face și declararea de opțiune privitoare la naționalitate.

22. Îndată după înregistrarea cererii de naturalizare președintele comisiei va dispune, la stăruința și în contul petiționarului, publicarea ei în Monitorul Oficial, într-una din publicațiile periodice mai răspândite din țară, de preferință într-unul din ziarele de la domiciliul petiționarului.

Președintele va supune comisiei cererea de naturalizare numai după ce petiționarul va fi prezentat Monitorul Oficial și ziarul în care s-a făcut

publicația și va fi constatat că au trecut 30 zile libere de la data ultimei publicații.

Cererile românilor de origine se vor publica numai în Monitorul Oficial, din oficiu și aceasta în mod gratuit; de asemenea și jurnalul Consiliului de Miniștri pentru acordarea naturalizării.

23. În termenul prevăzut la art. 22 Ministerul Public, autoritățile administrative, centrale și locale, precum și orice persoană în măsură de a dovedi cu acte că solicitantul nu întrunește condițiile cerute de lege, vor putea să adreseze întâmpinările lor scrise înaintea comisiei.

Asemenea întâmpinări se pot adresa și Consiliului de Miniștri înainte ca acesta să se fi pronunțat asupra naturalizării.

24. Comisia poate dispune:

a) Ca petiționarul să completeze actele sau să dea explicații orale sau scrise;

b) Ca prin unul din membrii săi, sau prin delegații date membrilor parchetelor de orice grad sau autorităților administrative să culeagă informații sau să facă cercetările ce va crede necesare;

c) Să cheme înaintea sa pe orice alte persoane ce ar crede că pot da informații utile.

25. Cererile de naturalizare respinse de comisie pentru neîndeplinirea vârstei sau stagiului vor putea fi reintroduse după împlinirea vârstei de 21 ani sau a stagiului cerut, fără a mai fi nevoie de o nouă declarație de manifestare a voinței.

Cererile respinse pentru neîmplinirea condițiilor prevăzute la art. 7 nr. 4 nu mai pot fi reînnoite.

Cererea respinsă pentru neîndeplinirea condiției de la art. 7 nr. 5 se poate reînnoi când prin acte noi se poate dovedi că solicitantul îndeplinește și această condiție.

26. Jurnalul Consiliului de Miniștri pentru acordarea naturalizării se comunică Ministerului de Justiție, care îl va publica în Monitorul Oficial pe cheltuiala celui naturalizat după ce acesta va presta jurământul de credință.

27. Sub sancțiunea pierderii beneficiului jurnalului de naturalizare, solicitantul este obligat ca, în termen de 30 zile libere de la invitația Ministerului de Justiție și după plata taxelor legale să presteze înaintea delegatului Ministerului de Justiție jurământul în formula următoare :

„Pe onoare și conștiință, jur credință M.S. Regelui României și Dinastiei, Constituției și legilor țării, drepturilor și intereselor naționale ale poporului român.“

28. Naturalizarea se constată prin jurnalul de naturalizare publicat în Monitor și prin diploma de încetățenire ce se eliberează celui în drept de Ministerul Justiției.

29. În afară de condițiile statornicite la art. 7, cetățenia română, sub titlul de cetățenie de onoare, pentru servicii excepționale aduse țării și națiunii, se poate acorda, la propunerea guvernului sau a inițiativei parlamentare de Adunările legiuitoare cu majoritate de două treimi din numărul votanților.

30. Exercițiul drepturilor politice pe temeiul cetățeniei de onoare nu se poate dobândi decât cu autorizarea Consiliului de Miniștri după ce beneficiarul dovedește că nu mai ocupă în țară străină nici o funcție publică și că s-a lepădat de supușenia statului al cărui național era.

31. Cetățenia de onoare acordată străinilor de consiliile județene sau comunale n-are nici un efect asupra naționalității. Nici într-un caz ea nu poate fi acordată decât în condițiile stabilite de legea administrativă și pentru servicii excepționale aduse județelor sau comunelor.

§3. Efectele naturalizării

32. Naturalizarea nu are efect retroactiv.

Efectele ei se produc numai de la data publicării în Monitorul Oficial a jurnalului Consiliului de Miniștri prin care s-a acordat.

33. Naturalizarea seamănă pe străini cu românul atât în ce privește drepturile civile cât și în ceea ce privește drepturile politice.

34. Soția profită de naturalizarea soțului, afară numai dacă dânsa, printr-o declarație autentică, renunță la naționalitatea română, pentru a-și conserva naționalitatea dobândită prin căsătorie sau aceea pe care și-a rezervat-o cu ocazia căsătoriei, în forma arătată la art. 40.

De asemenea, și copiii mai mici de 21 de ani profită de naturalizarea tatălui lor.

35. Copiii deveniți români în condițiile art. 34, pot în termen de un an de la împlinirea vârstei de 21 ani să renunțe la naționalitatea română printr-o declarație făcută în formă autentică și adresată în țară Ministerului de Justiție, iar în străinătate legațiunilor sau consulatelor române.

TITLUL II

Despre pierderea și redobândirea naționalității române

36. Naționalitatea română se pierde:

- a) prin naturalizarea dobândită în țară străină;
- b) prin legitimarea copilului natural de naționalitate română de către un străin;
- c) prin căsătorie, în cazul art. 38;
- d) prin primirea fără autorizația Guvernului român a vreunei funcții publice de la un guvern străin;
- e) prin supunerea pentru oricât de puțin timp la vreo protecție străină, ori din care fapt ar rezulta aceasta;
- f) prin retragerea naturalizării, în cazurile art. 41 și 42;
- g) în cazul prevăzut la art. 37.

37. Românul care, fără autorizarea guvernului, va intra în serviciul militar la străini sau se va alătura pe lângă vreo corporație militară străină, va pierde calitatea de român.

El nu va putea redobândi calitatea de român decât conform art. 7.

Toate acestea fără a fi scutit de sancțiunile prevăzute de codul penal în contra românilor care au purtat sau vor purta arme în contra patriei lor.

38. Românce devine străină prin căsătoria sa cu un străin, exceptându-se cazul când, după legea soțului, ea nu dobândește naționalitatea acestuia, sau când și-a rezervat naționalitatea română prin contractul matrimonial sau, în lipsa acestuia, printr-o declarație expresă făcută în formă autentică la contractarea căsătoriei.

39. Românce devenită străină prin căsătorie, redobândește calitatea de româncă prin încetarea căsătoriei, prin divorț sau decesul soțului, dacă își manifestă dorința printr-o declarație dată în formă autentică și adresată în țară Ministerului de Justiție, iar în străinătate legațiunilor sau consulatelor române.

Același drept îl are și femeia în caz de separațiune de corp.

40. Străina care a dobândit calitatea de româncă prin căsătorie, își menține această calitate și după desfacerea căsătoriei prin despărțire, sau separație de corp, sau prin decesul soțului, afară numai dacă nu și-a manifestat dorința contrarie printr-o declarație făcută în formă autentică și adresată în țară Ministerului de Justiție, iar în străinătate legațiunilor sau consulatelor române.

41. Naționalitatea română poate fi retrasă oricărui naturalizat român originar al unui stat cu care România s-ar găsi în stare de război:

a) Când se constată că a săvârșit acte contrarii ordinei publice și siguranței interioare sau exterioare a statului român;

b) Când se va constata că a părăsit țara pentru a se sustrage serviciului militar sau oricărui alt serviciu public obligator pentru români;

c) Când se va constata că în serviciul țării lui de origine sau al oricărei alte țări ar fi săvârșit acte de spionaj și ar fi ajutat acțiuni potrivnice drepturilor și intereselor naționale ale statului și poporului român.

În toate aceste cazuri, retragerea naturalizării se va face prin decret regal, publicat în Monitorul Oficial, dat după propunerea Ministerului de Justiție și pe baza unui jurnal al Consiliului de Miniștri.

Sub nici un cuvânt aceștia nu vor mai putea dobândi calitatea de români.

42. Retragerea naturalizării are efect individual. Ea nu se poate răsfrânge asupra femeii și copiilor celui naturalizat, afară dacă aceasta se prevede expres în decretul de retragere a naturalizării.

43. Retragerea naturalizării se face independent de sancțiunile prevăzute în codul justiției militare sau alte legi pentru crimele și delictele săvârșite de cel naturalizat.

44. Românul care și-a pierdut această calitate prin acceptarea unei funcții publice în țară străină sau prin supușenia temporară la o protecție străină, o va putea redobândi dacă, renunțând formal la aceasta, va obține autorizația Consiliului de Miniștri de a-și stabili domiciliul în România.

46. Copilul născut dintr-un român, care ar fi pierdut calitatea de român, va redobândi totdeauna această calitate îndeplinind formalitățile prescrise la art. 45.

E. Hamangiu, *Codul general al României. Legi noi de unificare*, vol. XI-XII, 1922 – 1926, f. 280-284.

1924 martie 29, București. Proces-verbal al adunării generale a Uniunii Industriilor Metalurgice și Miniere din România, ținută în localul soc. „Astra“-Arad și lista membrilor prezenți la această adunare.

**PROCES-VERBAL
ADUNAREA GENERALĂ**

29 martie 1924

Ținută în localul Soc. „Astra“-Arad din București,
Str. Lascăr Catargiu No. 11.

Ordinea de zi:

- 1) Descărcarea Consiliului de Administrație și Cenzorilor de gestiunea lor;
 - 2) Ratificarea Bugetului;
 - 3) Modificarea statutelor și schimbarea denumirii Uniunii în: „Uniunea Industriilor Metalurgice și Miniere din România“;
 - 4) Alegerea a 4 membri în Consiliul de Administrație în locul celor ieșiți la sorți;
 - 5) Radierea a 4 membri, care nu pot face parte din Uniune, neîndeplinindu-și îndatoririle sociale;
 - 6) Alegerea Cenzorilor pe anul 1924.
- Sedința se deschide la orele 4,30 sub președinția Domnului Inginer C. Orghidan.

Membri prezenți:

1) Domnul Ing. C. Orghidan	reprezentând	Societatea „Reșița“
2) Domnul M. N. Schapira	"	" „Astra-Arad“
3) Domnul Ing. Al. Periețeanu	"	" „Malaxa and Co“
4) Domnul Ing. R. Rieger	"	Societatea „And. Riger and Co“
5) Domnul Ing. I. Hüttl	"	Fabrica Schramm Hüttl and Co
6) Domnul Ing. C. Bușilă	"	Fabr. Rom. de loc. și vag.
7) Domnul Ing. G. Glass	"	Societatea „Vulcan“
8) Domnul C. Boerescu	"	" Sant. Rom. de la Dunăre
9) Domnul Ing. E. Wolff	"	Fabrica * „Wolff“
10) Domnul Ing. S. Marino	"	" „Lemaître“
11) Domnul N. Pedvisocar	"	" „N. Pedvisocar and Co“
12) Domnul Solomon	"	„Cometul“ –Societate

13) Domnul Gh. Ghimuș	"	Gh. Ghimuș and Co" – Societate
14) Domnul Marcus	"	„Macazul“ – Societate
15) Domnul Ing. Gr. Profir	"	Societatea „Strungul“
16) Domnul Ing. Antoniu	"	" „Lessel“
17) Domnul Ing. Reșovsky	"	" „Atel. Grivița“
18) Domnul Waidmann	"	" „Adolf Waidmann“
19) Domnul Rado	"	" „Corcana“
20) Domnul Littmann	"	" „Sylva“
21) Domnul Ing. Desilă	"	" „Industria Sârmei“
22) Domnul Ing. N. Costinescu	"	" „Intrep. Emil Costinescu“
23) Domnul Pons	"	" „Fichet“
24) Domnul Ing. Negro	"	" „Uzin. metalurg. Ploiești“
25) Domnul D. Voina	"	Fabrica de mașini „Voina“
26) Domnul E. Hornstein	"	Societatea Metalurg. „Sig. Hornstein“
27) Domnul Ing. Erdös	"	Turnătoria Oradia-Mare
28) Domnul Dinnermann	"	Societatea „Vagonul“
29) Domnul Sculi-Logoteti	"	" „Ferroagricola“
30) Domnul Ing. R. Rieger	"	Fabrica de pile Sibiu
31) Domnul P. Budich	"	Societatea „Budich“
32) Domnul H. Goldenberg	"	" „David Goldenberg“

1) Domnul Președinte C. Orghidan, deschizând ședința, arată că în conformitate cu art. 20 din statute, adunarea generală este legalmente constituită, deoarece convocările s-au făcut cu 15 zile înainte, prin scrisori recomandate, iar membrii prezenți sunt în număr de 32 din 47 întrunind un număr de 113 voturi din 134, – deci majoritatea voturilor și mai mult ca jumătatea membrilor.

Se dă citire „Dării de Seamă“ după care membrii prezenți decid în unanimitate „descărcarea Consiliului de Administrație și a Cenzorilor de gestiunea lor“, iar fondul rămas din excedentul anului trecut se va raporta ca venit pe anul viitor.

Domnul Președinte C. Orghidan propune și adunarea decide în unanimitate să se acorde:

- 1) Societății „Politehnice“ suma de lei 15.000 (cincisprezece mii).
- 2) Societății „Amicii Școalei Politehnice“ suma de lei 15.000 (cincisprezece mii).
- 3) Cantinelor Studentești suma de lei 18.000 (optsprezece mii).
- 2) Adunarea în unanimitate ratifică bugetul pe anul 1924.
- 3) Dându-se citire modificărilor aduse statutelor, adunarea aprobă în unanimitate noile modificări.

Domnul președinte C. Orghidan arată că în urma dorinței exprimate de către unele întreprinderi miniere de a intra în Uniune, a fost autorizat de către Consiliul de Administrație al Uniunii să trateze cu aceste întreprinderi modalitățile de intrare; cum însă tratativele sunt încă în curs și sunt favorabile, d-sa propune și adunarea aprobă în unanimitate schimbarea denumirii Uniunii în:

„Uniunea Industriilor Metalurgice și Miniere din România.“

4) Adunarea relege, în unanimitate, pe vechii membri în Consiliul de Administrație și anume:

„Societatea Creditul General de Comerț și Industrie Atel. Grivița“

„Fabrica de Mașini And. Rieger“

Schramm Hüttl and Schmidt

Societatea „Vulcan“

autorizând în același timp Consiliul de Administrație să completeze Consiliul cu noii membri în conformitate cu art. 11 din noile statute.

5) Asupra „Radierii celor 4 membri, care nu și-au îndeplinit îndatoririle sociale“, adunarea, în unanimitate, decide a se autoriza Consiliul de Administrație să dea un ultim avertisment membrilor vizați, iar în cazul când aceștia nu se vor conforma în timp de două săptămâni de la primirea acestuia, Consiliul de Administrație al Uniunii are dreptul a-i radia.

6) Adunarea alege, în unanimitate, ca Cenzori pe domnii:

Inginer Antoniu, D. Voina și Pons,

iar ca Cenzori supleanți pe d-nii:

N. Pedvisocar, Gh. Ghimuș și E. Hornestein.

Nemaifiind nimic la ordinea zilei, adunarea se încheie la orele 6 p.m.

PREȘEDINTE,
<indescifrabil>

SECRETAR
<indescifrabil>

Arhivele Statului București, fond Uniunea Industriilor Metalurgice și Miniere din România, dosar 4/1924, f. 40-41.

148

1924 aprilie 3, București. Regulamentul Epitropiei bisericii armene din București.

Art. 1. – Enoria Armeană din București se compune din toți armenii domiciliați în București.

Art. 2. – Averele bisericii se administrează de către epitropia aleasă din sânul enoriei, prin vot obștesc direct și secret, în condițiile prevăzute de regulamentul de față.

Art. 3. – Epitropia se compune din șapte membri și anume:

Președintele, vicepreședintele, secretarul, casierul și trei consilieri.

Art. 4. – Durata ei este de patru ani.

Art. 5. – Pe lângă epitropie va funcționa și un consiliu de trei controlori, a căror îndatorire este de a verifica gestiunea financiară anuală a epitropiei

și a o prezenta adunării generale ordinare a enoriașilor împreună cu raportul lor.

Art. 6. – Epitropia la constituirea ei va desemna din sânul ei câte un delegat pentru:

- a) Supravegherea imobilelor bisericii.
- b) Administrarea pangarului.
- c) Îngrijirea cimitirului.
- d) Conlucrarea cu comitetul școlar.

Art. 7. – Epitropii sunt răspunzători de gestiunea lor în mod solidar.

Art. 8. – Însărcinarea de epitrop e onorifică.

Epitropia are următoarele îndatoriri:

- a) A administra bunurile bisericii și a căuta ca ele să prospere.
- b) A îngriji de biserică, de școală și de cimitir.
- c) A ajuta pe săracii enoriei și a acorda ajutoare pentru înmormântarea decedaților lipsiți de mijloace, în limitele prevăzute de buget.
- d) A veghea la ridicarea nivelului moral și intelectual al enoriașilor.
- e) A căuta armonia cea mai deplină să domnească printre enoriași.
- f) A executa cu sfințenie dispozițiile testamentelor făcute de pioșii enoriași în folosul școlii și bisericii.
- g) A întocmi bugetul.
- h) A păstra arhiva, documentele și inventarul bisericii.
- i) A convoca colegiul electoral.
- j) A face o dare de seamă la sfârșitul fiecărui an financiar contrasemnată de comisia controlorilor.

Art. 9 – Președintele are supravegherea întregii administrații a treburilor enoriei.

El întocmește proiectul de buget în înțelegere cu epitropia, execută hotărârile acesteia și reprezintă interesele bisericii în fața instanțelor judiciare și administrative.

Președintele nu poate lua hotărâri fără încuviințarea prealabilă a epitropiei, afară de cazuri urgente, și aceasta sub rezerva aprobării ulterioare a consiliului.

Președintele are dreptul de a verifica oricând casa bisericii cum și scriptele, arhiva și inventarul.

Art. 10 – Un regulament intern va statornici modul de îndeplinire al celorlalte atribuții ale membrilor epitropiei cum și raporturile dintre epitropi.

Viramentele de fonduri sunt admise în cazuri de absolută nevoie în baza unei încheieri a epitropiei.

Art. 11 – Listele electorale se întocmesc de către epitropie și se afișează în fiecare an la 1 aprilie la ușa bisericii.

De asemenea listele electorale se afișează cu 15 zile înainte de alegerile de epitropi.

Contestațiile se judecă în intervalul acesta de 15 zile de către o comisie numită de adunarea generală.

Art. 12 – Toți enoriașii armeni din București, majori cu drepturi politice și acei stabiliți din alte state în București, aceștia după un stagi

de 5 ani, devin de drept alegători și ambele categorii au dreptul să fie eligibili după îndeplinirea etății de 30 ani.

Art. 13 – Nu pot face parte din aceeași epitropie doi frați sau veri primari și nici preoții bisericii.

Art. 14 – Alegerile de epitropi se fac în una din duminicile lui mai.

Convocarea corpului electoral se face de epitropie cu 15 zile înainte de ziua fixată pentru alegeri prin înștiințări individuale înscrise și afișate pe ușa bisericii.

Convocările vor fi semnate de biroul epitropiei și vor conține cartea de alegător, un extras din regulamentul de față în ce privește modul de votare și lista de candidați.

Art. 15 – Candidaturile se anunță epitropiei fie personal, fie în urma propunerii a 20 alegători cu cel puțin o săptămână înainte de ziua alegerii.

Art. 16 – Alegerile sunt prezidate de președintele epitropiei secondat de doi secretari.

Art. 17 – Candidații au dreptul de a controla mersul scrutinului fie în persoană, fie prin delegații lor.

Art. 18 – Votarea se face pe o listă comună în care sunt înscrși în ordinea alfabetică toți candidații, oricare ar fi numărul lor.

Aceste liste investite cu sigiliul epitropiei vor servi de buletine de vot și vor fi înmânate alegătorilor în momentul prezentării lor în sala de votare.

Art. 19 – Pe același buletin vor figura în grup separat și numele candidaților de controlori și controlori supleanți.

Art. 20 – Din buletinul de vot alegătorul va șterge cu condeiul numele candidaților pe care nu-i votează, lăsând numai numele acelor în număr de șapte plus trei controlori și doi controlori supleanți pe care dorește să-i aleagă.

Art. 21 – Nerespectarea acestei dispoziții atrage anularea votului.

Art. 22 – Votarea începe la 9 dimineața și se termină la 5 seara cu o întrerupere de la 12-2, orele de masă.

În intervalul acesta de pauză urna va fi încuiată și pusă sub paza comitetului electoral și candidaților.

Art. 23 – Despuerea scrutinului se face în mod public.

Sunt proclamați aleși cei care întrunesc majoritatea absolută, adică jumătate plus unu din voturile exprimate.

Art. 24 – În caz de balotaj, alegerea se face în prima duminică ce urmează. Se proclamă aleși cei care întrunesc majoritatea relativă a voturilor exprimate.

Art. 25 – Noua epitropie va primi de la epitropia precedentă averea bisericii, casa, scriptele, arhiva, sigiliul, cu un inventar în dublu exemplar, din care un exemplar se va păstra în arhivă, iar celălalt se va lăsa vechii epitropii.

Dacă epitropia aleasă va întâmpina greutăți din partea vechii epitropii, în ce privește predarea în bună regulă a bunurilor bisericești, sau va constata lipsuri, se va adresa justiției țării.

Art. 26 – Orice act emanat de la epitropie trebuie să poarte două semnături.

Art. 27 – Registrele epitropiei se țin conform cu prevederile legii asupra contabilității statului.

Epitropia se întrunește în fiecare duminică, pentru expedierea afacerilor curente.

Pentru rezolvarea chestiunilor mai importante, președintele convoacă pe epitropi în ședință extraordinară ori de câte ori este nevoie.

Toate hotărârile epitropiei trebuiesc consemnate într-un registru special și semnat de toți epitropii care au luat parte la ședință. Hotărârile luate fără asemenea încheieri sunt nule.

Art. 28 – Epitropia nu poate înstrăina bunurile bisericii, imobilele, odăjdii, mobilier, obiecte sfinte etc. sunt și rămân inalienabile. Ele nu pot fi înstrăinate decât în urma unui vot al adunării generale, care trebuie să întrunească două treimi din numărul alegătorilor înscriși.

Art. 29 – Adunarea generală ordinară a enoriașilor se întrunește în toți anii, în prima duminică a lui mai. Convocarea se face de către epitropie prin invitații individuale în scris și afișare pe ușa bisericii.

Dacă la prima convocare nu va răspunde majoritatea absolută a enoriașilor, se va face o nouă convocare în duminica ce urmează, când adunarea se va ține cu orice număr de enoriași prezenți.

Art. 30 – Adunarea are următoarele atribuții:

a) Ascultarea raportului controlorilor și descărcarea epitropiei de gestiunea sa pe exercițiul expirat.

b) Aprobarea noului buget prezentat de epitropie.

c) Completarea numărului epitropilor în caz de deces sau demisie printr-o alegere parțială.

d) Alegerea comisiei de 5 pentru judecarea contestațiilor la listele electorale.

Art. 31 – Epitropia e datoare să convoace adunări generale extraordinare ori de câte ori va fi sesizată de o asemenea cerere semnată de 50 enoriași. Ea mai poate, din propria inițiativă să convoace adunări generale extraordinare ori de câte ori va crede de cuviință.

Art. 32 – Convocarea adunărilor generale anuale nu se poate amâna sub nici un motiv.

Dispoziții tranzitorii

Art. 33 – Pentru prima alegere ce se va efectua pe baza regulamentului de față, adunarea delegă o comisie interimară cu însărcinarea ca împreună cu epitropii giranți să întocmească listele electorale și să efectueze în interval de cel mult 45 zile de la votarea acestui regulament noile alegeri.

Art. 34 – Regulamentul de față a fost votat de adunarea generală extraordinară întrunită în ziua de 3 aprilie în localul școlii.

Pentru conformitate,

Președintele Epitropiei,
ss/Gavril Mihăilescu

Arhivele Statului București, fond Prefectura Poliției Capitalei, dosar 13/1924, f. 15-17.

1924 mai 11, București. Conferința intitulată „Problema minorităților”, ținută de Iuliu Maniu, în care precizează că Adunarea Națională de la Alba Iulia „n-a hotărât autonomia națională pentru minorități” (fragment).

Se înțelege sub aceste drepturi naționale îndreptățirea, ca fiecare popor să aibă, de o parte influență politică în viața de stat în raport direct cu importanța sa numerică și socială, de alta, să fie liber a-și dezvolta nu numai individual însușirile sale de rasă, ci și colectiv prin un drept liber de întrunire și asociație, prin libertatea învățământului în limba sa proprie, și prin respectarea limbii sale înaintea serviciilor și oficiilor publice, în raport cu așezarea sa geografică.

Aceasta fiind originea și conținutul concepțiunii politice a poporului român din Ardeal, ea nu putea fi alta, în această privință, nici în hotărârile de la Alba-Iulia.

Minoritățile din ținuturile de peste Carpați se năzuiesc însă a explica această hotărâre în așa fel ca și cum în ea ar fi cuprinsă și o autonomie națională, ceea ce ar fi de acordat acelor minorități. Părere absolut greșită.

Adunarea națională n-a hotărât autonomia națională pentru minorități și n-a înțeles să le-o acorde. Din contră, a hotărât în mod conștient și într-un mod expres, că nu li se poate acorda și că prin urmare nu li se poate pune în vedere o autonomie națională. Dovada acestui fapt este, că mai mulți membri ai Adunării naționale au propus în consfătuirile prealabile, foarte lungi și foarte temeinice, care au durat două zile și aproape o noapte să li se acorde minorităților autonomie națională, dar însăși consfătuirea prealabilă a respins de la început această propunere, iar Adunarea națională a primit în unanimitate hotărârea propusă de consfătuirea prealabilă cu omiterea autonomiei naționale pentru minorități.

Tot asemenea nici Tratatul adițional, care, precum am văzut, conține îndreptățiri mult mai reduse pentru minorități, decât hotărârile de la Alba-Iulia, nu asigură prin nimic o autonomie națională pentru minorități stipulând numai o autonomie locală sub controlul statului și numai în chestiuni culturale și religioase și numai pentru săcuii și sașii din Ardeal.

Este natural, că nici hotărârile de la Alba-Iulia, nici Tratatul adițional nu stabilește o autonomie națională pentru minorități, pentru că atrăgând de la toate celelalte argumente o autonomie națională în chestiuni politice, administrative și judiciare nu se poate închipui decât fiind împreună și cu o autonomie teritorială. Chiar făcând abstracție de la toate celelalte împrejurări, care contrazic posibilitățile de a introduce o autonomie națională teritorială pentru minorități, singur faptul așezării geografice a minorităților lipsit cu desăvârșire de continuitate geografică, face în mod fizic imposibilă înfăptuirea practică a acestei autonomii naționale teritoriale. În statul nostru dintre minorități singur poporul săcuiesc locuiește într-o masă compactă, dar acest popor este la număr atât de redus față de

totalitatea țării și față de restul maghiarilor, apoi dislocarea lui geografică, precum și structura lui socială și economică de așa natură încât o autonomie națională teritorială pentru săcui, ar însemna pentru ei și pentru restul poporului maghiar de peste Carpați mai mult o slăbire și o reducere a forței proprii politice, pe care desigur, adâncind obiectiv chestiunea, nici el n-ar putea să o accepte.

Iuliu Maniu, „Problema minorităților“ publ. în *Institutul Social Român*, „Politica externă a României și tratate, convenții și materiale în legătură cu Societatea Națiunilor și problemele de politică externă a României“, Editura Cultura Națională, 1925, p. 232-233.

150

1924 mai 17-18, București. Lista membrilor Comitetului Central al Uniunii Generale a Industriașilor din România, ales în adunarea generală ordinară din 17-18 mai 1924.

Membrii Comitetului Central ales în adunarea generală ordinară din 17 și 18 mai 1924.

I. Din partea secției Vechiului Regat:

1)	Ing. A. Bădescu	București
	Ing. C. Bușilă	"
	C. I. Brătianu	"
	Dr. St. Cerkez	"
5)	Al. Dimitriu	"
	W. Dinermann	"
	Ing. D. Iorgovici	"
	Ing. M. Lorenți	"
	Ing. C. R. Mircea	"
10)	Ing. D. Mociorniță	"
	L. Margulies	"
	Ing. Penescu – Kertsch	"
	Stelian Popescu	"
	Ing. Popovici Mezin	"
15)	Ing. P. Speier	"
	Ing. V. Torocceanu	"
	M. Weisengrün	"
	P. Andreescu	Craiova
	L. Gherller	Iași
20)	George Ialu	Piatra-Neamț

II. Din partea Asociației Fabricanților din Banat:

Norbert Benedikt	Timișoara
Victor Blașian	Timișoara
Eduard Prohaszka	Timișoara

25) Sigismund Szana
Rudolf Totisz

Timișoara
"

III. Din partea Asociației Intreprinderilor Industriale din Arad:

Ing. St. Mateescu
Ing. M. Coleanu
M. Schapira

Arad
București
"

IV. Din partea Uniunii Industriașilor Bucovineni:

30) Ing. Aurel Rășcanu
Mihail Schindler

Cernăuți
"

V. Din partea Uniunii Industriașilor Transilvăneni:

35) Dr. Willy Czell
Ing. Sigmund Dachler
Iuan Ionică
Samuel Karres
Dr. Artur Polony

Brașov
Sibiu
Zernești
Mediaș
Brașov

VI. Din partea Uniunii Marilor Industriași Cluj:

Ing. Virgil Dessilă
Dr. Moise Farkas
Simon Iázár
Oscar Weiser

Cluj
"
Turda
Baia-Mare

VII. Din partea Uniunii Patronilor din Târgu-Mureș:

40) Albert Bürger
41) Dr. Elemér Gyarfás

Târgu-Mureș
Dici-San-Martin

▼
Arhivele Statului București, fond Uniunea Industriilor Metalurgice și Miniere din România, dosar 4 / 1924, f. 105-106.

1924 mai, Lugoj. Articolul „Proiectul învățământului primar” publicat de dr. Kelemen Gál în periodicul „Glasul minorităților” din Lugoj.

PROIECTUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PRIMAR

de Dr. Kelemen Gál

Pregătirea legii

Avem înaintea noastră proiectul de lege al dlui ministru de instrucțiune publică Anghelescu, proiect menit a organiza și ridica învățământul primar al României. La prima privire se remarcă importanța și însemnătatea deosebită din punctul de vedere al vieții de stat și din acela al ridicării nivelului culturii populare. Școala primară dă baza culturii elementare, ea investează¹ sufletul generației viitoare cu principiile științei, de care are neapărată nevoie în viață. Nu va fi deci fără interes pentru cetitorii noștri de a privi în școala, care va pregăti sufletul și mintea concetățenilor viitori la luptele vieții.

Înainte de toate să fie permis a spune câteva cuvinte despre modul cum se pregătește legea pentru pregătirea unui proiect de lege, atât de important. Două metode ne putem închipui. Unul e, că ministrul comunicând principiile fundamentale și tendințele generale ale legii, prin funcționarii săi elaborează un proiect, acesta îl publică în cercul cel mai larg și invită opinia publică la criticarea proiectului prin organele de presă. Puncturile de vedere, părerile și dorințele astfel manifestate le ia în considerare, le cenzurează, cele nimerite și bune le acceptă, le încadrează în textul definitiv al proiectului și astfel îl depune pe masa Corpurilor Legiuitoare.

Metoda cealaltă e, că invită la o anchetă presa și pedagogii (învățători, profesori și profesori de universitate, cari se ocupă cu pedagogia), le prezintă intențiunile sale, schițează planurile și îi invită să-și dea părerea. Astfel se aglomerează cele mai diferite planuri și concepții valoroase, originare din puncturi de vedere diferite, cari se înșiră în procesul verbal dresat ca memoriu și cari oferă apoi comisiunii de elaborare o adevărată comoară a concepțiilor. Are și un alt avantaj acest sistem. Reprezentantul proiectului de lege cunoaște astfel deja bine înainte părerile diferitelor cercuri interesate, asemenea și dorințele și îngrijorările lor, aceste le poate imobiliza înainte, eventual le ia în considerare, astfel depunerea proiectului pe masa parlamentului nu va fi un salt în întuneric și se vor ocoli marile greșeli fundamentale.

Iată însă că dl Anghelescu nu a urmat nici una din aceste metode. A închis proiectul de lege în fața publicității cu zăvor dublu, iar reprezentanții bisericilor maghiare în zadar au cerut în repetate rânduri verbal și în

1 corect = înzestrează

scris publicarea cel puțin a principiilor fundamentale ale proiectului, spre a putea vorbi la el și spre a nu fi aduși în fața faptelor împlinite prin proiectul de lege. Orice cerere era zadarnică.

Asupra acestora nu ne mai tânguim, constatăm numai pe seama istoriei. Să trecem mai bine la examinarea proiectului.

Unificare

Proiectul de lege e însoțit de o motivare detaliată și bine dezvoltată, bogată în reflexiuni istorice și cu referire la exemple din străinătate. Această motivare pornește – foarte corect – de acolo, că după terminarea norocoasă a războiului s-a prezentat ca o necesitate istorică chestia învățământului primar. Germania, Italia și Austria au găsit de asemenea de prima lor datorie organizarea învățământului. România mică și rar locuită a devenit după război un stat puternic, mare și cu populație numeroasă, deci trebuie să se scape de rușinea analfabetismului considerabil. Însă în statul cu o limbă s-au încorporat acum în număr considerabil cetățeni cu altă limbă maternă. S-a unit întreaga națiune română dar între hotare au ajuns și alte popoare, cari au stat sub influența altor culturi, iar deosebirea aceasta – cum zice dl Anghelescu – „slăbește conștiința națională”. Pentru aceasta va înlocui cele patru tipuri de școli, existente în prezent „cu un tip unitar spre a unifica sistemul învățământului”.

Acest principiu îl sprijinește cu motivarea proiectului din 1886 al dlui Dumitru Sturdza. Conform acestuia „școala e o instituție publică organică, singura bază a ei e: statul, singurul scop: întărirea și asigurarea statului. Anghelescu așteaptă de la unificarea astfel bazată, armonizarea sentimentelor tuturor cetățenilor, pentru că în înțelegere reciprocă să trăiască lângă olaltă pașnic și fraternicește și înțelegând limba statului să adere toții sincer țării românești.

Acceptăm scopul dlui Anghelescu; adăugăm însă: nu *unificarea școlilor* e calea, prin care s-ar putea ajunge mai ușor și mai curând la țintă. Și la chestia aceasta avem de partea noastră un distins reprezentant al științei române, pe dl Vladimir Ghidionescu, profesorul de pedagogie al universității din Cluj, care a critizat proiectul de lege dintr-o perspectivă largă și în mod nimerit în numerii din 22, 23, 24, și 26 februarie a.c. al „Adevărului”, constatând, că prin unificarea proiectului de lege *«nu vom putea ajunge la înțelegerea suflătoare și culturală, adevărată și definitivă»*. Cum zice D-sa: „nu se pot face reforme, ca în România de ieri”, fără luarea în considerare și fără respectarea împrejurărilor și necesităților provinciilor noi. „Fiindcă – zice – nu trebuie să uităm, că în țară sunt insule compacte de minorități etnice, cari stau în veșnică luptă culturală cu noi, între alte condițiuni, cum erau micile colonii străine, cari au trăit în țara noastră pân-acum, și Corpurile Legiuitoare trebuie să regândească la aceste minorități nu numai atunci, când aduce legi pe seama lor, dar și atunci când își construiește reforma școlilor sale”.

Importanța fundamentală a chestiei merită o reprivire istorică generală. Pornesc din art. 2 al proiectului de lege. Conform acestuia sunt: școli de stat (publice) și școli particulare, admise de stat. Școlile confesionale se vor înșira verosimil între școlile particulare.

Regatul Vechi nu cunoaște școala confesională. Acolo legea întâia a învățământului primar școlar a fost în 1864 votată. Aceasta pronunță gratitudinea și obligativitatea învățământului pe lângă controlul statului. Dar obligativitatea învățământului primar general nu a putut intra în vigoare pentru diferite motive și lipsuri; a rămas numai pe hârtie. Mai intensiv a vorbit despre obligativitatea învățământului de stat proiectul dlui Sturdza din 1886, din care deși n-a devenit lege, totuși a servit drept bază pentru legile, cari s-au votat mai târziu. Legea lui Tache Ionescu din 1893 a împiedicat mai mult, decât ar fi sprijinit progresul cultural al sătenilor, și nici nu s-a putut executa, deoarece a lipsit – banul. Drept bază pentru proiectul de lege al dlui Anghelescu, au servit legea din 1896 și modificările ei, prin *tipul unitar al școlilor primare*.

Școala confesională deci pentru Vechiul Regat nu e o problemă, fiindcă nu o cunosc. Cu atât mai importantă problemă e pentru Ardeal. În vechea Ungarie, deci și în Ardeal, în evul mediu numai confesiunile s-au ocupat cu învățarea poporului. Deja în timpul regilor din casa domnitoare Arpád erau două feluri de școli: *călugărești și parochiale*. În timpul regilor din diferite case domnitoare afară de acestea erau deja și școli comunale. După cataclismul de la Mohács, în timpul reformațiunii, în două zone culturale diferite s-a cultivat poporul nostru: *în școlile catolice și protestante*. Luther a dat o importanță deosebită școalei, privind-o de „antișambra bisericeii”. El a dorit, ca niminea să nu poată fi preot, înainte de a fi fost câțiva ani învățător. Că ce importanță avea aceasta, amintim numai activitatea apostolică, din Ardeal, a lui Honter. Unde s-a înființat o biserică protestantă, odată cu aceasta s-a înființat și școala. Așa era până la jumătatea a doua a secolului trecut. Statul foarte târziu a început să-și îndeplinească obligațiunea de a susține școli; fără câțiva ani aproape o mie de ani au trecut de la înființarea regatului maghiar, până când în Ungaria veche și astfel și în Ardeal s-a deschis întâia școală primară de stat la 1873. În urma legii din 1868, s-a pornit valul organizării școlilor de stat, dar – istoria e martorul nostru – că bisericile erau totdeauna cele din urmă, cari și-au oferit școlile spre etatizare și totdeauna numai în cazuri extreme ale neputinței materiale. Și e bine de remarcat: n-au abzis niciodată definitiv de școlile lor, ci au menținut prin contracte dreptul de a recâștiga școlile în cazul îmbunătățirii situației lor materiale. Deci bisericile – în primul rând natural cele gr. orientale și gr. catolice – au ținut dârz la școlile lor confesionale. Iar statul maghiar nu s-a atins de școlile lor. Acolo a organizat numai școli de stat, unde a aflat teren gol; a insistat să umple golurile, a înființat școli mai bine prevăzute cu instrumente necesare, prin aceasta a atârnat concursul nobil fără să fi trezit controverse între școlile diferite. A atinge dreptul de publicitate al școlilor confesionale, nici prin gând nu i-a trecut.

Acum proiectul de lege al d-lui Anghelescu simplamente reduce școlile confesionale la gradul de *școli particulare*, ceea ce nu e altceva, decât primul pas la *etatizare*, deocamdată încă numai în formă deghizată și conciliantă.

Noi găsim, că scopul final, consolidarea și întărirea statului se poate ajunge și fără unificarea în felul acesta a învățământului. Noi altfel am

propune unificarea învățământului: statul să creeze un cadru general pentru învățământul primar, să-și fixeze scopul propus, să statorească modalitățile supravegherii și controlului, cu sancțiuni corespunzătoare și să lase alegerea metodelor și mijloacelor persoanelor morale interesate. Și, în primul rând, să nu abandoneze ajutorul material și moral al acestor persoane morale, cum sunt bisericile, mai ales atunci, când el însuși nu poate sacrifica atâta pentru școli, cât ar trebui. În felul proiectat de d-l Anghelescu însă statul nu numai abdice de acest ajutor, ba chiar exclude bisericile de la cooperare, fiindcă reducerea școlilor confesionale la rangul de școli particulare va cauza cu pe încetul slăbirea lor, a cărei urmare va fi că bisericile vor fi nevoite a se retrage de la cooperare.

Definiția greșită a scopului școalei primare și relele ce urmează din aceasta

Proiectul de lege extinde obligativitatea învățământului primar la 7 ani. Aceasta arată a superioritate și progres față de legea veche, care prevedea 6 ani pentru învățământ, dar în mijlocul situației mai avansate din Ardeal, totuși însemnează o scădere. Acești 7 ani se împart în două faze, una e cursul inferior și general de 4 ani, celălalt un curs superior, care va propune amăsurat ocupațiunei generale a populației din regiune, cunoștințe speciale. Organizația aceasta are diferite desavantajuri. Însuși d-l Anghelescu arată în motivare, că sistemul învățământului conform legilor vechi, era prea teoretic, ceea ce a cauzat, că țăranul nevăzând în școală o instituție, care să satisfacă necesitățile lui, a încunjurat școala; mai bine a plătit anticipativ maximalul pedepsei, 15 lei și prin aceasta și-a răscumpărat liniștea pe un an întreg și n-a trimis copilul la școală. Acesta era motivul numărului foarte mare și înspăimântuitor al analfabeților în Vechiul Regat. Dl ministru accentuează în repetite rânduri și conștient necesitatea unificării învățământului, totuși prin înființarea cursurilor superioare și inferioare va cauza un gol în intensivitatea culturii generale populare, care nu se va putea umple nici prin străduință îndelungată.

Ce cauzează ruperea organică a sistemului unitar al învățământului popular?

Definiția greșită a scopului școalei populare. Din acest proton pseudos (primul fals) obvin toate urmările rele. Conform articolului 56, elevii în cele 4 clase inferioare își câștig elementele culturii *«de cari au nevoie cei, cari vor să urmeze școli superioare»*. A privi școala primară de organ pregătitor pentru învățământul superior, e o greșeală cardinală! Școala primară e pentru popor, pentru cultura păturilor celor mai largi ale poporului, spre a putea câștiga fiecare om oriunde în țară, în locurile cele mai ascunse, între munți, chiar și cel mai sărac fără excepțiune, cunoștințele spre a se ridica cultura populară la gradul cel mai minimal, care se poate pretinde azi, la gradul, că fiecare cetățean al țării să știe cel puțin scrie și citi. Școala primară e deci pentru popor și nu pentru fracțiunea mică a generației viitoare, care va continua studiile în școli superioare. În interesul acestei fracțiuni a jertfi scopul școalei primare este a o așeza la un punct de vedere greșit.

Din aceasta se nasc diferite neajunsuri. Unul e: orarul – dublu, al doilea: aglomerarea antiigienică și antipedagogică a cursurilor inferioare, al treilea: caracterul prea teoretic, ceea ce s-a exepționat (sic!) tocmai de d-l Anghelescu în orarurile vechi. În cursurile superioare obiectele sunt aceleași, ca și la cursurile inferioare, numai cu ceva adăugare, amăsurată etății. Deci cursul inferior conține științele, cari s-ar ține de cursul superior; astfel la cursul inferior se învață obiectele: geometria, istoria românilor, geografia, constituția și igiena. Toate acestea după părerea noastră ar avea loc numai la cursurile superioare, iar la cursurile inferioare ele s-ar expune numai în legătura cu cetitul, la propunerea limbii materne. Copilul nu e în stare să învețe aceste obiecte grele și nu ajută la aceasta nici dispozițiunea, de altfel foarte corectă, că copilul intră în școală numai după ce a împlinit etatea de 7 ani. Aglomerarea obiectelor în cursul inferior nu o justifică nimic, decât teama, că obligamentul pe 7 ani al învățământului, în viață nu se va putea realiza atât de ușor, cum o contemplează proiectul, fiindcă partea cea mai mare a copiilor va rămânea totuși numai cu 4 clase primare. Nici punctul de vedere al pregătirii, la școlile superioare nu implică aceste cerințe, ba chiar spăimântează de la aceasta, fiindcă și acolo vor figura acele obiecte, amăsurat etății și scopurilor proprii ale școlilor secundare. Văzând această aglomerare antipedagogică – ceea ce nu s-a putut aștepta tocmai de la medicul savant Anghelescu – trebuie să dăm dreptate d-lui Ghidionescu care zice în critica sa, că legea voiește a face din micul elev orășenesc al clasei IV primare, un mic enciclopedist. Dacă se va putea face, nu știm. Dar nu credem. Fiindcă cel care cunoaște experiențele psihologice și pedagogice asupra copiilor din ultimele decenii, care cunoaște rezultatele valoroase obținute pe terenul cercetării progresului spiritual al copiilor, acela va găsi, că proiectul constituie un atentat la mintea copilului, a cărui urmări periculoase, spirituale și igienice, nu vor lipsi.

Grădinile de copii

Concepția cealaltă antipedagogică a acestei legi ar fi dispozițiunea referitoare la grădinile de copii. De ce se înființează în întreaga lume civilizată grădini de copii? Pentru aceea, ca copiii mici, a căror părinți nu sunt destul de inteligenți, sau cari de dimineața până seara muncesc în fabrici și ateliere, sau afară pe câmp lângă sapă, coasă și în brazdele producătoare de pâine și cari n-au timp să îngrijească copiii și să supravegheze sănătatea lor spirituală și fizică, să ajungă sub îngrijirea conducătoarelor pricepute, cari să îngrijească copiii în localuri apte și igienice, sau sub cerul liber în aer curat și să-i învețe în conformitate cu etatea lor. Grădinile de copii de felul acesta sunt binecuvântări pe seama părinților, cari se luptă cu greutățile vieții. *Dar scopul bine apreciat exclude obligativitatea generală, tocmai cum invoalvă (sic!) această obligativitate principiul corect al învățământului primar.* Cum se poate deci impune această datorie a unor părinți cari au și aptitudinea și inteligența și timpul pentru supravegherea, pentru îngrijirea suflutească și trupească a copiilor lor?

Dl Anghelescu definează nimerit scopul și chemarea grădinițelor de copii dar – întrucât are intențiuni bune – depășește scopul când prevede cercetarea obligativă a grădinilor pentru copii de la 5-7 ani în anul întreg.

Întrucât însă s-ar justifica îngrijorarea și teama noastră, cari ni se sugerează prin unele dispozițiuni ale legii, că acum dl ministru vrea să așeze și instituția aceasta, după un plan chibzuit, în serviciul românizării – despre ce ne vom ocupa într-un articol deosebit – atunci acest exemplu va dovedi cu multă docință, cât de periculoase urmări poate să aibă așezarea unei instituțiuni, altfel binecuvântate în serviciul unor scopuri străine și forțate.

Obligativitatea generală la grădinile de copii este un hiperzel, fiindcă locul cel mai bun, cel mai dulce și cel mai rodnic pentru copil e – familia. Sufletul îngrijitor și zelos al mamei nu-l înlocuiește nici o instituție oficială. Învățătorul întâiu și neînlocuibil, care spune povești copilului și e tovarășul lui de joc, care îi înțeștește mâinile la rugăciuni și îl învață ordinea: *e mama*. A rupe copilul din mijlocul familiei și fără o necesitate imperativă a-l băga într-o instituție publică, a putut fi principiul ideologiei spartane și al statului ideal al lui Platon, ceea ce nu s-a realizat însă nici când, poate fi fantasmagoria unui sistem de Falanster, dar nu poate fi cerința unei politici de stat, care tinde la educație sănătoasă și la progresul culturai. Dacă privim chestia din punct de vedere sanitar, observăm imediat absurditatea ei. Unde vor conveni *în anul întreg* acești copii? În edificiul școlai? Dar acolo 10 luni de zile ține cursul primar, deci numai 2 luni sunt sălile neocupate și se pot lua spre acest scop în folosință. Se mai putea înțelege dispozițiunea, dacă s-ar referi numai la lunile de vară, când părinții sunt la câmp. Dar iarna? Nu sunt nici localuri, dar dacă ar și fi, nu sunt destul de întinse și aerisite. A-i aglomera în localuri necorespunzătoare, întunecate, cu aer stricat – este atentat în contra sănătății. Și oare s-ar putea pofți ca copilul să meargă la grădina de copii în haine subțiri, în zile grele de iarnă, pe străzi înzăpezite, sau în toamnă rece, vântuoasă și umedă, când cizmele și ghetele se înglodesc în noroi, când copilul cu degete învinețite și afară din ghetee, nici cum nu-și poate ascunde mâinile, fața și urechile înaintea frigului și organele înaintea bacteriilor amenințătoare. Da, aceasta e o concepție nenorocită atât din punct de vedere al învățământului, cât și din cel al sănătății publice.

Propunerea religiei

Cu această ocaziune am dori să mai vorbim despre dispozițiunile referitoare la propunerea religiei. Conform art. 61, *obiectul religiei se va fixa de către Ministerul Instrucțiunii Publice* în înțelegere cu autoritățile superioare bisericești și că religia o va propune învățătorul, dar o va putea propune și preotul. Principiul exercitării libere a religiei, ceea ce este indicată în constituția țării, admite numai o singură rezoluție corespunzătoare: dreptul și datoria propunerii religiei îl au numai autoritățile superioare bisericești. Aci statul nu putea avea alt drept de amestec, decât a fixa numărul orelor pe săptămână, a face posibil prin oferirea mijloacelor fizice și materiale creșterea și conducerea educației morale și a controla cărțile manuale spre a nu conține idei cari ating siguranța statului, ordinea publică și legile moralei publice. Dacă trece statul peste acestea, atunci se izbește de principiul exercițiului liber al religiei, abstragând de la aceea, că întrucât trece la un teren pentru care nu are chemare, acolo în cazul cel mai bun, e numai laic. Cum poate să fixeze ministrul gr. oriental al

instrucțiunii publice, obiectul învățământului religios pentru romano-catolici, reformați sau luterani?

Apoi: religia o propune învățătorul, dar o poate propune și preotul; o chestie atât de serioasă și importantă, a cărei importanță pentru siguranța statului e imposibil a nu se vedea, nu se poate reglementa cu o asemenea latitudine absolută. Chestia ar cere, că religia să o propuie în toate locurile preotul și numai unde preotul n-ar putea-o face, s-ar putea încredința învățătorului.

Se poate cerceta acest proiect important și din alte puncte de vedere. Unul e, că față de stările prezente întrucât și unde înseamnă un progres și dezvoltare. Celălalt, că stările actuale faptice, condițiile intelectuale și mijloacele materiale cari ne stau la dispoziție, întrucât oferă speranță și perspectivă la realizarea planurilor și principiilor proiectului, de fără îndoială de mare concepție. A treia, că ce ne oferă nouă minoritarilor spre păstrarea și progresarea culturii noastre naționale.

Dar despre acestea la altă ocazie.

Glasul Minorităților – organ minoritar maghiar – director și redactor răspunzător (Lugoj) – Dr. Elemér Jakabffy, anul II, nr. 5, mai 1924, p. 21-29.

152

1924 iunie 11, Arad. Adresă trimisă de Asociațiunea Întreprinderilor Industriale din Arad către Uniunea Generală a Industriașilor din România, prin care informează despre delegarea unor noi membri în comitetul uniunii.

11 iunie 1924

Onor

Uniunea Generală a Industriașilor
din România

București

Confirmăm primirea scrisoarei dvs No. 1068 din 3 cor, la care v-am răspuns cu telegrama alăturată în copie.

În asociațiunea noastră nefiind nici un membru din industria de mobile și tâmplărie, am delegat pentru industria forestieră pe dl Iosif Iellinek, directorul Soc. Anon. Fereastră Arădan, dl Iuliu Herman este directorul Soc. Anon. Industria Textilă, iar dl dr. Alexandru Racz administratorul delegat la fabrica de împletituri și tricotaje.

Deoarece scrisoarea dvs. am primit-o abia la 10 curent, vom supune comitetului nostru spre ratificare mandatele de mai sus, în cea mai apropiată ședință, în care se va discuta și chestiunile comunicate cu adresa dvs. de mai sus.

Din cauză că am primit propunerile dvs. prea târziu și nu am avut timp de a le discuta în comitetul nostru, n-am putut să luăm la ședința convocată de dvs. pe ziua de 12 curent.

Prin cooptarea a încă 41 membri de drept, Comitetul Uniunii va avea cu cei 21 aleși la adunarea generală 62 membri din teritoriile alipite.

Vă rugăm a ne comunica dacă sarcinile bugetare (suma de 700000 prevăzută de dvs. pentru teritoriile alipite) se vor repartiza proporțional asupra acestor 62 membri, respective asupra uniunilor, asociațiunilor, sindicatelor etc. din care fac parte aceștia, ceea ce socotim că este drept și în conformitate cu principiile deja stabilite.

Vă rugăm a ne da de urgență răspunsul dvs. în această chestiune și vă salutăm.

1 anexă

v.

Cu toată stima,
ASOCIAȚIUNEA ÎNTREPRINDERILOR INDUSTRIALE
din ARAD

Arhivele Statului București, fond Uniunea Industriilor Metalurgice și Miniere din România, dosar 10/1924, f.5.

153

1924 iunie 21, București. Adresă de răspuns a Ministerului Cultelor și Artelor, în legătură cu afirmațiile făcute la Liga Națiunilor, conform cărora în Dobrogea de sud s-au închis biserici bulgare și s-a impus întrebuințarea limbii române în locul celei bulgare.

Domnule Ministru,

În legătură cu adresa dv. Nr. 32303 din 21 iunie a.c., avem onoare a vă aduce la cunoștință următoarele:

Prea Sfințitul Episcop al Constanței, căruia i-am cerut relațiuni asupra afirmațiunilor făcute la Liga Națiunilor, că în Dobrogea de sud s-ar fi închis biserici bulgare și că s-ar fi impus în biserici întrebuințarea limbei române în locul celei bulgare, cunoscută de populație, ne răspunde, că aserțiunea este absolut inexactă. Nu s-a închis nici o biserică și nu s-a dat nici o dată nici un ordin, nici în scris nici verbal, pentru înlocuirea limbei bulgare din biserică. Prea Sfinția sa cere cu insistență să se precizeze măcar un singur caz în sensul afirmațiilor făcute la Liga Națiunilor.

Cercetând în registrele ministerului, cum se prezintă situația parohiilor din cele două județe, am constatat următoarele:

În județul Caliacra:

Din 4 posturi de preoți la bisericile urbane, 2 sunt ocupate de români și 2 de bulgari.

Din 28 parohii rurale, 14 sunt vacante, 13 sunt ocupate de preoți bulgari, și numai o parohie singură e ocupată de un preot român.

În județul Durostor:

Din 13 posturi de preoți și diaconi la bisericile urbane, 8 sunt ocupate de români, 4 de bulgari și unul de un grec.

Din 39 parohii rurale, 23 sunt vacante, iar restul ocupate numai de preoți bulgari.

De observat este că în parohii, alături de populația bulgară, este și populație română. Totuși toți preoții bulgari găsiți în anul 1913 în Dobrogea de sud au fost menținuți în ținuturile lor, iar în decursul timpului au fost numiți în posturile vacante tot dintre cetățenii români de origine bulgară, care întruneau condițiunile de studii.

În parohiile vacante suplinesc fie preoții bulgari competenți, fie ieromonahii români, care, în majoritate, nu cunosc limba bulgară. Ei sunt însă ceruți de populațiune pentru satisfacerea nevoilor religioase.

Ministru,
A. Lapedatu

Director general,
<Șt. Brădițean>

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71, România, 1920-1944, vol. 377, p. 79.

154

1924 iulie 5, București. Adresă din partea Ministerului Instrucțiunii – Direcția Generală a Învățământului Particular către Ministerul Afacerilor Externe privind școlile bulgărești din Dobrogea de sud.

Domnule Ministru,

La adresa dumneavoastră No. 32303, cu care-mi trimiteți un „aide-memoire” relativ la școlile bulgărești din Dobrogea de sud, am onoarea a răspunde:

Nu se poate lua ca punct de plecare pentru stabilirea numărului de școlile bulgărești din Dobrogea de sud epoca dinaintea ocupațiunii române, deoarece se înțelege în mod evident, că Dobrogea de sud fiind ocupată de la septembrie 1918 la martie 1919 de către bulgari, ei au avut tot interesul să schimbe toate școlile din această regiune în școlile bulgărești; fapt care, de altfel, s-a petrecut în județele Constanța și Tulcea din Dobrogea Veche, unde la o populație de 400.000 locuitori, nu sunt decât 40.000-45.000 de bulgari și unde totuși toate școlile românești fuseseră transformate în școlile bulgărești.

Situațiunea școalelor din Dobrogea de sud este astăzi aceeași ca și la 1913-1914.

În școlile primare rurale se învață și bulgărește și românește.

Iar la Caverna, Balcic, Silistra și Bazargic sunt școlile primare curat bulgare, gimnazii și licee numai bulgărești; prin urmare, afirmația că școlile bulgărești din Dobrogea de sud ar fi fost desființate și înlocuite cu școlile românești, este absolut eronată.

Spiritul nostru de libertate și de îngăduință, în ceea ce privește școlile bulgărești din Dobrogea de sud, e cu atât mai de remarcat cu cât în Bulgaria

s-au închis toate școalele românești, rămânând ca școală românească – (pentru a masca evident) – numai școala din Sofia, care și aceea întâmpină multe dificultăți în funcționarea ei.

Populația românească după marginea Dunării atinge de pe statisticile oficiale bulgărești aproape 100.000 și cu toate acestea această populație nu are nici o școală românească și nici în școalele bulgărești nu se învață nici o oră de limba română.

Bulgarii înșiși, recunoscând că singură România a permis deschiderea în modul cel mai liber a școalelor bulgărești, suntem de acest „aide-memoire“, care nu corespunde realității faptelor.

Ministru,
D. Angelescu

Director General,
<Șt. D>

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71, România, 1920 – 1944, vol. 377, p. 377.

155

1924 iulie 24, București. Articole cuprinse în Legea învățământului primar și normal-primar referitoare la minorități.

LEGE

pentru învățământul primar al statului

(Școale de copii mici, școale primare, școale și cursuri de adulți, școalele și clasele speciale pentru copii debili și anormali educabili)

și

învățământul normal-primar

Titlul I

Învățământul primar

Secțiunea I

Cap. I

Dispozițiuni generale

Art. 1 – Învățământul primar formează primul grad al învățământului.

El cuprinde:

1. Școala de copii mici (grădinițe de copii);
2. Școala primară;
3. Școalele și cursurile de adulți;
4. Școalele și clasele speciale pentru copii debili și anormali educabili.

Art. 2 – Învățământul primar se predă:

În școalele statului (școale publice);

În școalele sau instituturile particulare autorizate de stat și în familie, conform Legii învățământului particular.

Art. 3 – Școalele primare publice sunt nu numai acelea înființate în conformitate cu această lege de către stat, ci și acelea înființate de către comune sau județe, cu autorizarea Ministerului Instrucțiunii, prin care se va face numirea și plata personalului didactic.

Art. 4 – Îndrumarea și supravegherea generală a învățământului primar sunt în sarcina statului, care le exercită prin Ministerul Instrucțiunii.

Nici o școală nu se poate înființa fără autorizarea Ministerului Instrucțiunii și fără a se conforma cu dispozițiunile legii în vigoare.

Ministerul Instrucțiunii întocmește regulamentele și programele de învățământ ale școalelor prevăzute la art. 3 al acestei legi, cercetează și aprobă regulamentele de conducere și funcționare, precum și programele școalelor particulare.

Art. 5 – Învățământul primar este unitar în tot cuprinsul țării.

Art. 6 – Învățământul primar este obligatoriu și gratuit în condițiunile prevăzute de această lege.

Părinții, tutorii și toți acei care au sub autoritatea sau îngrijirea lor copii orfani, cetățeni români, sunt datori să dea copiilor lor instrucțiunea elementară, absolut indispensabilă oricărui cetățean, cuprinzând programul complet al școalei primare, astfel cum e prevăzut în această lege.

Art. 7 – Învățământul primar în școalele statului se predă în limba română.

În comunele cu populație de altă limbă decât limba română, Ministerul Instrucțiunii Publice va înființa școale primare cu limbă de predare a populației respective, în aceeași proporție ca și în comunele românești. În aceste școale studiul limbii române va fi însă obligatoriu în numărul de ore stabilit de regulament.

Art. 8 – Cetățenii de origine română, care și-au pierdut limba maternă, sunt datori să-și instruiască copiii numai la școalele publice sau particulare cu limba română de predare.

Art. 9 – În școalele primare de orice fel, fie publice, fie particulare, nu se pot introduce alte manuale didactice decât acelea aprobate de Ministerul Instrucțiunii.

Art. 10 – Se socotesc absolvenți ai învățământului primar și se bucură de toate drepturile recunoscute de legi, numai acei elevi care au trecut cu succes programul complet al celor șapte ani ai școalei primare, așa cum e prevăzut în această lege.

Secțiunea II

Cap. II

Obligativitatea învățământului

A. Dispozițiuni generale asupra obligativității

Art. 11 – Învățământul primar este obligatoriu pentru copiii tuturor cetățenilor români.

El este gratuit în școalele statului.

Titlul II

Învățământul normal-primar

Cap. XX

Scopul și organizarea lui

Art. 201 – Programă materiilor de învățământ a școalelor normale va cuprinde: religia și morala creștină, limba și literatura română, cunoașterea folclorului românesc, precum și mijloacele de cercetare a lui, limba franceză și, în mod facultativ, o altă limbă străină modernă, acolo unde ministerul va găsi de cuviință, istoria românilor și elementele de istorie universală, dându-se atenție evenimentelor care sunt în legătură cu istoria națională, geografia României (cu specială atenție pentru geografia economică și noțiuni de geografie universală și geografie matematică), matematica (aritmetica, geometria și noțiuni de algebră și agrimensură), noțiuni de contabilitate și comerț, științele fizico-chimice și naturale, noțiuni de agronomie și anexele ei, cu aplicațiuni practice, gospodăria și geniu rural, științele pedagogice (psihologia, logica, pedagogia, didactica, inclusiv pedagogia și istoria pedagogiei) cu legislația școlară și practica pedagogică, datoriile învățătorilor, igiena și medicina populară, noțiuni de drept constituțional și administrativ și economie politică, caligrafia și desenul artistic, muzica vocală, bisericească și instrumentală, educația fizică, lucrul manual și economia casnică (la școalele de fete) și materiile de învățământ prevăzute în plus în programa gimnaziului.

În școalele normale de învățătoare pentru copii mici se va avea în vedere mai mult psihologia copilului mic și puericultura; iar desenului, muzicii, educațiunii fizice și lucrului manual li se vor da o deosebită atenție în vederea dezvoltării aptitudinilor respective la copii mici.

La lucrul manual se va da o deosebită atenție pregătirii materialului didactic necesar în școala primară sau în școala de copii mici.

Învățământul comercial, agricol și al lucrului manual se va preda în vederea pregătirii învățătorilor pentru a putea fi aplicat de ei, în mod practic utilitar, în ultimii trei ani ai școalei primare.

În școalele normale în care vor fi elevi ai unei minorități în proporție de cel puțin 20%, se va preda pentru aceștia, în mod obligatoriu și limba maternă în așa fel ca să poată preda în această limbă, de asemenea, și religia.

.....

Art. 225. Învățătorii și institutorii de limbă și religie mahomedană, care în momentul promulgării acestei legi se vor găsi funcționând pe lângă școalele primare rurale și urbane publice din Dobrogea și din Cadrilater, care sunt absolvenți ai seminarului musulman al statului și care au o vechime în învățământ de cel puțin 5 ani, vor putea fi numiți cu titlu provizoriu pe baza recomandării inspectoratului circumscripțiunii respective, în urma unei inspecțiuni speciale.

.....

Art. 228 – Învățătorii minoritari de la școalele statului, care au reușit în anul 1923 la examenul de limbă română, nu vor mai trece un alt examen. Dacă însă, la inspecțiunile ce li se vor face, se va constata că ei nu au cunoștințe suficiente pentru predarea limbii române, a istoriei românilor, a geografiei României și a instrucției civice în limba română, ei vor fi trimiși la cursurile și examenele prevăzute la Art. 156.

.....

Vice-președinte, N. Simionescu
(L.S.A.D.)

Secretar,
Petre P. Gârboviceanu

Vice-președinte, Gr. D. Vasiliu
(L.S.S.)

Secretar, Sima Niculescu

Ministrul instrucțiunii,
Dr. C. Anghelescu

Ministrul justiției,
G.G. Mârzescu

FERDINAND

Dat în Sinaia, la 24 iulie 1924

▼
„Monitorul Oficial”, nr. 161, 26 iulie 1924, p. 8602-8629.

156

1924 august 5, Galați. Cerere adresată de președintele Comunității Eline din Galați către Tribunalul județului Covurlui conținând informații despre istoricul, proprietățile, scopurile culturale, religioase și de binefacere, membrii consiliului de administrație.

Domnule Grefier,

Subsemnatul, Ilie Latufis, proprietar din Galați, str. Domnească nr..., în calitate de președinte al Comunității Eline din Galați, conformându-mă disp. Art. 2 din Legea pentru persoanele juridice din 6 februarie 1924, am onoarea a vă comunica titlurile pe temeiul cărora Comunitatea Elină din Galați a dobândit personalitatea juridică și actele constitutive, împreună cu informațiile cerute prin regulamentul acestei Legi din 19 aprilie 1924, rugându-vă să binevoiți a dispune înscrierea organizațiunii și așezământului Comunității Eline din Galați, în registrul persoanelor juridice.

Comunitatea Elină din Galați ființează ca persoană juridică, în orașul Galați, încă de sub imperiul Codului civil – Calimach – al Moldovei, fiind constituită pentru scopuri culturale și formată din cetățeni ai Greciei, cu domiciliul în România.

Această comunitate a fost recunoscută ca persoană juridică și de Înalta Curte de Casație, în secțiuni unite prin Deciziunea nr. 20 din anul 1897 și prin Decizia civilă a Curții de Apel din București S. a II-a cu nr. 19 din 19 februarie 1899.

Personalitatea morală și juridică a Comunității Eline din Galați a fost consacrată și recunoscută, în mod definitiv, prin Legea din 5 ianuarie 1901, lege prin care s-a votat Convenția dintre România și Grecia, împreună cu protocolul prin care Comunitatea Bisericii „Schimbarea la față” – Metamorphosis – din Galați, strada Domnească, a fost împuternicită să funcționeze și în viitor, împreună cu școlălele ce depind de Biserica Comunității Eline din Galați, posedând următoarele imobile:

- 1) Un imobil urban, clădit chiar pe terenul bisericii (strada Foti nr. 2) și servind de Școală de băieți, cu toate clădirile aflate pe el;
- 2) Un alt imobil (strada Foti nr. 8) și servind de Școală de Fete;
- 3) Un mare imobil clădit în strada Domnească nr. 60;
- 4) O casă situată în strada Beldiman, așa cum se vede publicată în Codul General „Hamangiu”, vol. III, pag. 2247.

Sediul comunității este chiar la Biserica Elină din Galați, iar numele persoanelor care compun Consiliul de Administrație este prevăzut în anexatele statute.

În ceea ce privește activitatea acestei persoane juridice, de la înființare și până azi, ea se poate rezuma în scopuri exclusiv culturale, având de obiect, în prim loc, întreținerea bisericii și a școlilor eline din Galați, cum și personalului respectiv și, în al doilea loc, ajutorarea conaționalilor elini lipsiți de mijloace și întrucât cu veniturile ce se adună de la aceste imobile nu se pot susține cheltuielile necesare, surplusul se acoperă, întotdeauna, prin ofrandele noastre benevole.

Anexăm și un statut, rugându-vă să-mi eliberați cuvenita atestare.

Cu distinsă stimă,
ss/F.C. Latouphis
Președintele Com. Eline,
L.S. – ss. Indescifrabil

Redactat și contrasemnat,
Avocat – ss. Indescifrabil

P. S. Persoanele ce compun Consiliul de Administrație sunt următoarele:

- 1) Președinte, Ilie Latufis, proprietar, str. Domnească 158;
- 2) V. Președinte, C. Pappalas comerc. str. Victor Macri;
- 3) Membri, Dr. D. Pappadatos, str. Foti;
- 4) C. Loizo, comerciant, str. Cuza Vodă;
- 5) G. Varnați, armator, str. Lascăr Catargiu;
- 6) Crustali Pantazi, comerciant, str. Tecuci;
- 7) Gh. Mantzoros, proprietar, str. Domnească;
- 8), Stamos Lagontis, comerciant, str. Armeană, și
- 9) Casier, Costi Carambi, comerciant, str. Lascăr Catargi.

<Rezoluție:>

Pr. 5 august 1924

Se va transcrie în registrul special conf. <conform> Art. 2 al. 2 din legea persoanelor juridice.

Grefier – ss. Indescifrabil

Arhivele Statului Galați, fond Tribunalul județului Covurlui, Secția I, dosar 654 / 1924, f. 1.

157

1924 august 12, Sf. Gheorghe. Sentință a Tribunalului Sfântul Gheorghe la cererea Fundației Muzeului Național Secuiesc pentru înscrierea în registrul special ca persoană juridică.

Tribunalul Sf. Gheorghe

Nr. 1555 – 1924/2

Cererea Fundațiunii Muzeului Național Săcuiesc Sf. Gheorghe, pentru înscrierea în registrul special al persoanelor juridice.

INCHEIERE

Tribunalul admite această cerere și ordonă ca Fundațiunea Muzeul Național Săcuiesc Sf. Gheorghe ca persoană juridică pe baza Art. 2. alin III, din legea pentru persoanele juridice să fie introdusă în registrul special al persoanelor juridice, încunoștiințând despre aceasta cu decusul actual:

1. Ministerul de Justiție București;
2. Ministerul de Instrucție adică Ministerul Cultelor și Artelor și
3. Direcțiunea persoanei juridice solicitatoare.

Cu înscrierea fundațiunii în registrul persoanelor juridice în baza art. susamintit însărcinează pe grefa tribunalului.

MOTIVARE:

Considerând că asociațiunea solicitatoare a îndeplinit formalitățile și cerințele prevăzute de Art. 2 al legii pentru persoanele juridice, adică prevăzute de Art. 98-99 din regulamentul de aplicare a dispozițiunilor legii pentru persoanele juridice în termen legal.

Considerând că asociațiunea aceasta a dobândit deja personalitatea juridică pe baza autorizației cu Nr. 452/1882 Ministerului de Interne unguresc datat de 4 ianuarie 1882 și pe baza ordinului cu Nr. 17862/1916 Ministerului maghiar al Cultelor.

Considerând că asociațiunea aceasta este fără scop lucrativ și patrimonial creată și organizată de particulari și, în fine, considerând că

statutele, actele constitutive, compunerea organelor de direcțiune și administrație și celelalte condiții nu contravin la dispozițiunile legii pentru persoanele juridice, de aceea a trebuit admisă cererea și ordonată înscrierea persoanei juridice.

Sf. Gheorghe, 12 august 1924

Referent,
Dr. C. Zakarias

L.S. Pentru conformitate:
exp.
A. Kováts m.p.

Arhivele Statului Covasna, fond Tribunalul Trei Scaune, dosar 1555 / 1924, f. 12.

158

1924 octombrie 2, Rădăuți. Raport al Poliției orașului Rădăuți către Prefectura județului referitor la întrunirea publică evreiască, ținută la Casa Germană pe 26 iulie 1924 și tulburările produse cu această ocazie.

România. Ministerul de Interne. Direcția Poliției și Siguranței Generale. Poliția orașului Rădăuți. Nr. 5900, 1924 octombrie 2.

Domniei sale, domnului prefect al județului Rădăuți, confidențial.

Domnule Prefect,

Odată cu înapoierea ordinului dumneavoastră nr. 14118/1924 am onoarea a vă raporta următoarele relațiuni cu privire la incidentul petrecut în ziua de 26 iulie a.c., cu ocazia întrunirii evreiești, ținută în sala Casei Germane din localitate, sub conducerea socialistului Schaffer a Resi recte Dankner, șeful organizațiunei socialiste din acest oraș și anume:

Cunoscut vi-e dvs. personal, că în ziua de 26 iulie a.c., în urma autorizațiunei aprobată de dvs. a avut loc o întrunire publică evreiască, în sala Casei Germane din localitate, sub președinția socialistului Schaffer Isac a Resi recte Dankner din acest oraș, la care a luat parte și dl.dr. Kissman, delegat din partea Partidului Social-Democrat din Cernăuți.

Conform ordinului dumneavoastră, au fost delegați ca asistenți la acea întrunire: domnul dr. Andrei Dellanof din partea prefecturei locale și agentul special de siguranță Zigmund Slubiacoski din partea Serviciului Special de Siguranță Rădăuți.

Totodată, au fost trimiși din partea acestui oficiu sergenții de oraș, Andrișoiaie Dumitru și Zlotariu Vartolomei, pentru menținerea ordinei în afară de local.

La întrunire au luat parte circa 6000-7000¹ evrei, având ca subiect al discuției „Legea noului învățământ și atitudinea parlamentarilor evrei”.

Primul vorbitor a fost domnul dr. Kissman care, în termeni vii, spunea participanților că evreii în Țara Românească sunt înjosiți cu școlile evreiești, fiindcă actualul guvern nu dă voie să se învețe limba ebraică în școli, contrariu înțelegerilor tratatului de pace, în urma războiului mondial, citând în același timp pe Austria și alte țări, unde în școli e liber de a se învăța orice limbă.

A mai arătat că, în Vechiul Regat sunt milioane de țărani, printre care și evrei, ce nu știu carte și aceasta numai din cauza stăpânirii boierești, comparând aceasta cu țăranii din Basarabia sub fosta stăpânire rusă și țăranii din Bucovina sub fosta stăpânire austriacă, exceptând pe țăranimea transilvăneană de sub stăpânirea maghiară.

Odată cu aceasta, numitul îndrumă pe întreaga evreime de a ține întruniri în toată Țara Românească, spre a impune guvernului să le facă școli evreiești pentru ca evreii să poată învăța limba lor, să nu-și piardă religia și să fie mândri și liberi în Țara Românească.

În timpul acestei discuții au intrat în sală studentul Marcu Cristofor și dl Gavril Marțincu, ambii din acest oraș, care, în mod pașnic, ascultau pe vorbitor. La apariția sus-numiților în sală, a sărit de la tribună președintele adunării numit Schaffer Isac a Resi recte Dankner, șeful organizației socialiste din localitate, care a somat pe aceștia să părăsească sala, spunând că întrunirea e numai evreiască și că românii nu au ce căuta la acea întrunire. Față de aceasta, numiții Marcu Cristofor și Gavril Marțincu au refuzat să iasă din sală, invocând motivul că e o întrunire publică.

La acest răspuns numitul Schaffer a încercat să-i scoată pe aceștia cu sila din sală, în care timp, prin insistența sa a agitat spiritele evreilor participanți la adunare, când cea mai mare parte s-au năpustit asupra numiților Marcu Cristofor și Gavril Marțincu lovindu-i și scoțându-i cu forța din sală.

Cum prin diferite împrejurări se aflau pe acolo și locuitorii Constantin Colibaba, Ion Cojocar, Ambrosie Jitaru și Gheorghe al lui Vasile Hulubaș, toți din acest oraș, aceștia au sărit să scape din mâinile evreilor pe numiții Marcu Cristofor și Gavril Marțincu, însă și aceștia au fost de asemeni bătuți, în care timp a fost destul de serios lovit și sergentul de oraș Andrișoiaie Dumitru care se afla la fața locului, trimis din ordinul nostru, și care a intervenit să aplaneze incidentul ce lua proporții.

Fiind anunțați de cele ce se petreceau la Casa Germană, ne-am transportat de îndată la fața locului, însoțit de ajutoarele necesare unde, în urma măsurilor luate de noi, am putut aplană conflictul și menține ordinea, însă cu această ocazie au mai fost loviți de către agitatori sergenții de oraș Meriuță Ignat, Baumgartner Silvestru și Bordianu Ilie. În același timp s-a dizolvat și întrunirea ce a avut loc.

Procedând apoi la facerea cuvenitelor cercetări, s-a putut stabili vinovăția numiților Schaffer Isac a Resi recte Dankner, Reicher Iacob și Israel Leib Hörer, toți din acest oraș, în contra cărora s-a dresat de noi acte de

1 cifra probabil greșită.

darea numiților în judecată, care acte s-au înaintat judecătorei locale cu adresa noastră nr. 4620 din 31 iulie a.c., afacerea fiind în curs de instrucție.

L.S. Ministerul de Interne. Poliția orașului Rădăuți
Polițai, G. Juncu

Arhivele Statului Suceava, fond Prefectura județului Rădăuți, dosar 6/1924, f. 5-6.

159

1924 octombrie 21, Galați. Actul constitutiv al Societății „Iubirea Fraternală” a comercianților israeliți din Galați.

25 iulie 1924

Văzut – Jude – ss/indescifrabil

ACT CONSTITUTIV,

Subscrișii:

Avram Levensohn, S.Edelstein, Natan Tipches, H.S. Schwartz, Saul Sanbrand, Moritz Weissman, O.I. Abramovici, Aron Buholtz, Ușer Tenenbaum, Isac Iancovici, Heitich Hellman, M.A. Cohn, Filip Lăzărescu, Leon Ianovici, H. Lilienfeld, Iancu Fiterman, Haim Aronovici, S. Rosensthain, Froim Ianculovici, B.M. Schwartz, Daniel Pincovici, B. Srulovici și Beriș Helman, toți din Galați, declarăm că înființăm o Societate filantropică, care va avea sediul în Galați, str. Spătar nr. 2.

Această societate se va numi : „IUBIREA FRATERNĂ” a comercianților israeliți.

Scopul societății este ideal și pur filantropic și anume:

a) A păstra și întreține între membri o adevărată unire frățească și amicitie sinceră și reciprocă.

b) A-și da ajutor moral și material reciproc la orice ocaziuni.

c) A ajuta pe membrii societății în cazuri de boală sau de nevoie.

Patrimoniul societății este format din:

1) Imobilul situat în Galați str. Spătar nr. 2, donat Societății de d-nii A. Levensohn, S. Edelstein, Nathan Tipches, Max Rosentzvei, Ușer Tenenbaum, M. Hupșer și I. Blumenfeld.

2) Suma de 50000 (cincizeci mii) lei în numerar strânsă până astăzi.

3) Din veniturile societății care se produc astfel:

a) Taxa de înscriere în societate lei 20

b) Cotizațiuni lunare care nu pot fi mai mici de lei 5

c) La ocaziuni de logodne sau nașteri lei 10

d) La ocaziuni de nunți lei 20

- e) La construire sau cumpărarea unui imobil propriu lei 50
- f) Întreprinderi și reprezentațiuni artistice în folosul societății
- g) Interesele capitalului societar.
- h) Contribuțiuni pentru cheltuielile de administrație.
- i) Ofrande benevole.

Membrii societății sunt toți cei care au participat la adunarea generală și au semnat procesul verbal din 30 mai 1924.

Membrii noi se vor primi în condițiunile fixate prin statut.

Drepturile și obligațiunile membrilor, conducerea și administrația societății, modul cum se vor convoca adunările generale și cum se alege comitetul diriguior sunt cele anume prevăzute în statute.

Durata societății este nelimitată.

Statutele societății sunt cele ce se vor aproba de către adunarea generală și care se vor autentifica de tribunal, odată cu prezentul act constitutiv, prin comisiunea ce se va prevedea anume în procesul verbal al ședinței adunării generale, convocată pentru ziua de 30 mai 1924.

Urmează douăzeci și trei semnături indescifrabile.

Redactor și atest identitatea părților,

Avocat – ss. Indescifrabil

Arhivele Statului Galați, fond Tribunalul Jud. Covurlui, Secția I, dosar 668 / 1924, f. 2.

160

1924 octombrie 29. Memoriu de răspuns privind chestiunile ridicate de avocatul Basil Dutczak potrivit cărora legea română asupra naționalităților contravine Tratatul Minorităților încheiat de România cu principalele Puteri Aliate și Asociate.

Domnule Secretar General,

Am onoarea a vă confirma primirea memoriului ce v-a trimis d-nul doctor Basil Dutczak, avocat în Cernăuți (Provincia Bucovina), România.

În acest memoriu, d-nul Dutczak susține că noua lege asupra naționalității din 23 februarie 1924, ar fi în contrazicere cu Art. 3 din Tratatul de la 9 decembrie 1919 – încheiat de România cu principalele Puteri Aliate și Asociate, cu privire la protecțiunea minorităților, și care zice:

„Sub rezerva tratatelor mai jos menționate, România recunoaște ca supuși (ressortissants) români, deplin drept și fără o altă formalitate, pe oricare persoană domiciliată, la data intrării în vigoare a prezentului tratat, pe vreun teritoriu făcând parte din România, inclusiv teritoriile alipite ei prin tratatele de pace cu Austria și cu Ungaria sau teritoriile ce i s-ar putea transfera ulterior, afară numai dacă la acea dată zisa persoană s-ar putea prevala de o naționalitate altă decât naționalitatea austriacă sau ungară“.

Acest Tratat intrând în vigoare pentru România în ziua de 26 septembrie 1920, d-nul Dutczak trage concluzia că persoanele „domiciliate“ până la acea dată în teritoriile cedate României dobândesc deplin drept naționalitatea română. Contrazicerea ar consta în aceea că Art. 56, al. 1, din lege, declară cetățeni români nu pe toți locuitorii care s-ar găsi „domiciliați“ la această dată, ci numai pe acei care-și vor fi găsit posedând „indigenatul“ la data de 18 noiembrie/1 decembrie 1918. Prin urmare, o îndoită restricțiune de condițiuni (indigenatul în loc de domiciliul) și de data 1 decembrie 1918 (în loc de septembrie 1920), care ar exclude de la beneficiul naționalității române toți supușii austriaci care ar fi dobândit indigenatul în teritoriile cedate (în speță, în Bucovina) între 1 decembrie 1918 și 26 septembrie 1920, data intrării în vigoare a Tratatului Minorităților, s-a creat astfel o categorie de persoane fără patrie (heimatlos). D-sa cere intervențiunea Societății Națiunilor pentru aplicarea Tratatului Minorităților, care a fost călcat de România prin noua lege asupra naționalității.

Examinând cu toată atențiunea îndoită restricțiune de care se plânge d-nul Dutczak, atât față de textele tratatelor cât și principiile legilor în vigoare în momentul tratatelor în țările desmembrate, se constată desăvârșita ei netemeinicie.

1. În ce privește substituirea condițiunei „indigenatului“ prin aceea a „domiciliului“.

a) Tratatul Minorităților n-a abrogat nici una din condițiunile prin care se face transferul de naționalitate prin Tratatul de la St. Germain (Austria) și prin Tratatul de la Trianon (Ungaria).

Ambele aceste tratate cer condițiunea „indigenatului“ și nu a „domiciliului“ (a se vedea textul în chestiune).

Și Tratatul Minorităților începe Art. 3 prin respectul acelor dispozițiuni căci zice „sub rezerva tratatelor de mai jos ...“, adică tocmai a Tratatelor de la St. Germain și Trianon. Prin urmare a înțeles să le lase intacte.

S-ar putea susține de Dutczak că argumentul în favoarea tezei sale s-ar putea trage din cuvintele Tratatului Minorităților: „inclusiv teritoriile alipite și prin tratatele de pace cu Austria și Ungaria“, dar care rămân fără nici un înțeles față de rezerva cu care începe Art. 3.

În cazul cel mai favorabil d-nului Dutczak este o antinomie, o contrazicere flagrantă în același text și în două rânduri de tratate, care în nici un caz nu pot fi interpretate în defavoarea noastră. Pentru ceea ce privește transferul naționalității austriace și ungare sunt tratatele de mai sus care regulează chestiunea și tratatul minorităților semnat numai de șase puteri nu poate modifica tratatele semnate de 19 state.

D-nul Dutczak scapă, probabil, din vedere că Art. 3, din Tratatul Minorităților prevede că nu se va aplica decât „sub rezerva tratatelor de mai jos menționate“, adică sub rezerva dispozițiunilor din Tratatul de la St. Germain.

Ori acest tratat nu vorbește decât de persoane, care au indigenatul în teritorii cedate României, excluzând deci pe cei domiciliați.

Cum există contrazicere între un tratat general (St. Germain) și unul special (al minorităților), evident că tratatul general se aplică, mai ales când tratatul special o spune aceasta în mod expres.

Dar mai este și un alt motiv. Tratatul general reglementează condiția locuitorilor teritoriilor transferate, pe când cel special nu face decât să-l explice, fără a-l putea însă modifica.

E explicabil că Tratatul Minorităților vorbește de „persoane domiciliat-e“, căci el se referă la toate tratatele în general. Ori fiecare tratat în parte prevede criterii diferite pentru schimbarea naționalității: unele cer domiciliul ca element determinant, altele indigenatul, altele originea etc.

Aceasta cu privire la condiția persoanelor, care beneficiază de schimbul de naționalitate.

În ceea ce privește data la care are loc schimbul de naționalitate, Tratatul Minorităților (Art. 3) prevede data intrării în vigoare a aceluși tratat (26 septembrie 1920), pe când Tratatul de la St. Germain (Art. 70) nu prevede nici o dată precisă.

Și în acest caz, Tratatul Minorităților mergând mai departe decât tratatul general vom aplica pe acesta din urmă.

Din aceste motive, Art. 3 din Tratatul Minorităților, invocat de dl. Dutczak, nu poate fi aplicat în speță și urmează să aplicăm Art. 70 din Tratatul St. Germain ori de câte ori va trebui să determinăm condițiile în care s-a făcut schimbul de naționalitate a locuitorilor din teritoriile transferate.

b) Mai întâi, cu știință, d-nul Dutczak face o confuziune între termenii „domiciliu“ și „indigenat“, care sunt noțiuni deosebite.

După legile austriace o persoană putea să aibă indigenatul în comuna în care rezidează sau putea să aibă indigenatul într-o comună și să locuiască în alta.

Indigenatul era de fapt o încetățenire pe care o dobândeă cineva într-o comună determinată, îndeplinind anumite condițiuni, chiar dacă acel individ nu era domiciliat în acea comună (a se vedea legea austriacă din 3 decembrie 1863 și amendamentul din 5 decembrie 1896, Reichsgesetzblatt No. 105 și 292).

Prin urmare, după legile austriace, singur indigenatul conferea unei persoane naționalitatea austriacă, pe când domiciliul nu conferea nici un drept.

Când România și-a alipit, la 1 Decembrie 1918, Bucovina, în urma votului Adunării Naționale a acelei provincii, care a hotărât revenirea la patria mamă, – decretul de anexiune prevedea că vor dobândi cetățenia română toți locuitorii Bucovinei care până la acea dată fuseseră supuși austrieci. Ori, pentru a fi supus austriac trebuia să ai indigenatul în Bucovina sau în celelalte teritorii cedate.

Prin urmare, la 1 Decembrie 1918, Bucovina și celelalte teritorii au trecut efectiv sub suveranitatea română, au devenit deci teritorii românești. În această privință nu poate fi nici o îndoială. Doctrina și jurisprudența din mai toate statele este în acest sens.

Aceasta era situațiunea de fapt când au intrat în vigoare în România, la 26 septembrie 1920, Tratatul de Pace cu Austria de la St. Germain, precum și Tratatul Minorităților.

Tratatul de la St. Germain prevede în Art. 70 că:

„Orice persoană având indigenatul (pertinenza) pe un teritoriu făcând parte anterior din teritoriile fostei monarhii austro-ungare, va dobândi

deplin drept și excluderea naționalității austriace, naționalitatea statului ce exercită suveranitatea asupra zisului teritoriu”.

Acest articol vorbește de „indigenat”, deci exclude pe simplii originari sau pe cei domiciliați. El confirmă o stare de fapt existentă, adică recunoaște dobândirea naționalității române de către toate persoanele având indigenatul austriac pe un teritoriu transferat României, fără a fixa o anumită dată de la care acest schimb de naționalitate are loc. Nefixând deci o dată precisă, tratatul a lăsat să se înțeleagă că starea de fapt va trebui luată în considerațiune și că schimbul de naționalitate s-a operat în condițiunile determinate prin decretul de anexiune în momentul alipirii Bucovinei și celorlalte teritorii austriace adică la data de 1 Decembrie 1918.

Bazat pe aceste considerațiuni, legiuitorul român a înscris în noua lege privitoare la dobândirea naționalității române această dată de 1 Decembrie 1918, de la care toți foștii supuși austriaci au dobândit deplin drept naționalitatea română.

Prin urmare, nu există nici o contradicție între Art. 70 din Tratatul de la St. Germain și Art. 56 al. 1 din legea română asupra naționalității din 23 februarie 1924.

Dar d-nul Dutczak nu vorbește nimic de Tratatul de la St. Germain ci numai de cel al minorităților, care, după părerea sa, ar fi în contradicție cu legea română asupra naționalității.

Art. 3 din Tratatul minorităților vorbește într-adevăr de „persoane domiciliate”, în teritoriile anexate României la data intrării în vigoare a acestui tratat (26 septembrie 1920), care ar dobândi deplin drept naționalitatea română.

Nu se putea pune o condiție care să dea domiciliului efecte juridice pe care nu le dădea legile în vigoare în statele desmembrate. Domiciliul în țările germane nu are efecte asupra naționalității. După cum în Vechiul Regat (căci Art. 3 ar putea viza și Vechiul Regat) nu se poate conferi naționalitatea pe baza „domiciliului” fără îndeplinirea altor condițiuni cerute de legea naționalității, tot așa nu se poate cere pentru provinciile alipite supuse după legile austriace și ungare, având originea și erau domiciliate nu implică dobândirea naționalității.

2. În ceea ce privește data, substituirea datei, se pune întrebarea: ce devin persoanele din teritoriile cedate României care au dobândit indigenatul după data anexiunii acelor teritorii (1 Decembrie 1918)?

Mai întâi e foarte puțin probabil că sunt persoane ce ar fi dobândit indigenatul în teritoriile cedate după data de mai sus. Dar chiar dacă ar fi cazul, aceste persoane n-au putut dobândi decât cetățenia română în conformitate cu legile în vigoare. În adevăr, după alipirea Bucovinei și a celorlalte teritorii austriace la România, Guvernul român a aplicat mai departe în acele provincii legile austriace, cărora li s-au dat tărie de către puterea suverană de legi române.

Așadar orice persoană, care a dobândit indigenatul în acele teritorii după alipire, n-a putut să dobândească decât încetățenirea română, iar nicidecum indigenatul austriac, cum se pare că crede d-nul Dutczak. Și aceasta cu atât mai mult cu cât noua lege română asupra naționalității prevede prin Art. 54 că se abrogă paragraf. 28-38 inclusiv din codul civil din Bucovina. Prin urmare, până la 23 februarie 1924, se putea dobândi

încă indigenatul în Bucovina în conformitate cu legile în vigoare până atunci, însă acest indigenat era o încetățenire română.

Data de 1 Decembrie 1918 din noua lege asupra naționalității înseamnă deci data trecerii de fapt a teritoriilor austriace și ungare sub suveranitatea statului român. De la această dată nu ungurii și austriecii, ci Guvernul român a conferit naționalitatea. Nu există nici un prejudiciu pentru nimeni. D-nul Dutczak nu poate dovedi că s-a cerut după această dată naționalitatea română și că ea ar fi fost refuzată celor care ar fi îndeplinit condițiunile cerute de tratat.

Conflictele ce ar surveni între state sunt supuse unei anumite Comisiuni și Societății Națiunilor. Ce stat reclamă? Naționalitatea cărui locuitor e în discuție pentru a se putea decide conform convențiilor în vigoare între state (a se vedea convenția de la Roma asupra naționalității din 6 aprilie 1922).

De altfel, pentru diferite plângeri în chestiune de naționalitate, noua lege asupra naționalității prevede anumite organe, cărora cel exclus de la naționalitatea română va putea să se adreseze, spre a i se face dreptate (Art. 65). Acestor instanțe urmează deci să se adreseze în această materie orice persoană care se găsește în teritoriile transferate României.

Naționalitatea, fiind un contract liber consimțit între un stat și un individ, după cum nu i se poate impune unei persoane naționalitatea unui stat tot așa nu se poate impune statului să confere unui individ naționalitatea sa decât în condițiunile determinate de legea sa internă.

Plângerea d-lui Dutczak e abstractă, e iluzorie, nu se referă la nici un caz concret. Nu sunt plângeri formulate de interesați și chiar dacă atari plângeri ar exista, legea naționalității determină cu precizie autoritățile instituite ca să le rezolve.

29 octombrie 1924.

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71, România, 1920-1944, vol. 386, p. 119-125.

161

1924, noiembrie 11, București. Circulara Comitetului Executiv al Eparhiei Armene din România către epitropiile bisericilor armene din România, prin care se motivează necesitatea organizării cultului armean prin înființarea Comitetului Executiv al eparhiei și se ia atitudine împotriva Epitropiei Bisericii Armene din Iași, care se opune înființării acestui comitet.

Circulara Către onor. epitropiile bisericilor armene din România

Comitetul Executiv al Eparhiei Armene din țară a luat cunoștință, cu mare părere de rău, că Epitropia Bisericii Armene din Iași, printr-o circulară adresată celorlalte biserici armene din țară, caută să împiedice sforțările ce se fac de trei ani încoace pentru organizarea cultului armean în România.

După cum veți fi constatat prin zisa circulară, Epitropia Bisericii Armene din Iași tinde:

a) Să producă zădărnici în sânul bisericii armene refuzând să recunoască competența I.P.S.S. Catoligosului din Ecimiadzin asupra treburilor spirituale ale credincioșilor Bisericii Apostolice Armene, drepturi consacrate în decursul veacurilor, fără de care n-ar putea exista nici biserica armeană și nici doctrina ei;

b) Să lase în dubiu calitatea de șef al eparhiei a P.S.S. Episcopului Husig, fără a ține seama că P.S.S. a fost trimis în țară de către Catoligosul tuturor armenilor, că misiunea sa a fost agreată de Adunarea Delegaților Comunităților, că epitropiile înșile au solicitat de la Catoligos înălțarea P.S.S. la rangul de episcop și că, în fine, P.S.S., în calitate de șef religios al Bisericii Armene din România, a fost primit în audiență de M.S. Regele și tot în această calitate a participat la serbările încoronării de la Alba Iulia.

c) Să lase în dubiu legalitatea Congresului Delegaților Eparhiali la care au participat delegații a douăzeci comunități și care s-a întrunit cu asentimentul acordat de Onor. Ministerul Cultelor prin adresa No. 42912 din 30 august 1921, luându-și hotărârile cu unanimitate și încheindu-și lucrările în mijlocul celei mai desăvârșite solidarități;

d) Să lase în dubiu dreptul de existență al Comitetului Executiv, compus în majoritate din cetățeni români, care comitet își exercită mandatul în limitele legilor și regulamentelor țării și ale cărui demersuri pe lângă guvern sunt întotdeauna primite cu mare solitudine. Astfel, numai prin intervenția acestui comitet, Onor. Ministerul Instrucției a aprobat programul de studii al școalelor armene din România prin decizia cu No. 38698 din 1923;

e) Să tăgăduiască necesitatea unei eparhii armene (care a existat și în trecutul îndepărtat, dizolvându-se numai din pricina indolenței unor șefi religioși) a cărei existență nu numai că nu este potrivnică legilor țării, ci impusă și garantată prin noul proiect de lege al cultelor din România. Pe lângă aceasta, toate comunitățile armene din țară și-au dat asentimentul pentru înființarea acestui comitet, făcând excepție numai Epitropia din Iași;

f) Să înlăture controlul unei formațiuni superioare recunoscute, menită să pună capăt relei și nechibzuitei administrații din unele comunități, risipei fără de rost a veniturilor bisericești, fraudelor, înstrăinării arbitrare și ilegale a bunurilor bisericești, proceduri nepermise nici de interesele inviolabile ale bisericii armene și nici de legile țării.

Comitetul Executiv Eparhial, precizând punctele de mai sus, se simte dator să mai adauge următoarele:

a) Catoligosul din Ecimiadzin nu este șef suprem religios numai al armenilor din cuprinsul Armeniei actuale, ci și al tuturor armenilor din lumea întreagă. Catoligosul nu se alege de către clerul și bisericile din Armenia, ci de către delegații clerici și laici ai bisericilor armene din întreaga lume. El nu este decât un înalt slujbaş fără nici o legătură cu schimbările regimelor politice. Întrupând autoritatea supremă a bisericii noastre, de el depind treburile doctrinare și spirituale în legătură cu biserica. Așa fiind, competența Catoligosului nu se întinde asupra treburilor administrative ale bisericilor din afară și, deci, nu se poate susține că intervine în afacerile interne ale vreunei țări străine. Dovadă e și faptul că

șefii religioși, deși își primesc darul și rangul bisericesc la Ecimiadzin, sunt aleși ca atare de înseși eparhiile unde urmează să funcționeze, în fața cărora sunt și răspunzători în ceea ce privește îndeplinirea strictă a atribuțiilor lor;

b) Actualul șef al eparhiei, deși trimis din Ecimiadzin, se bucură de încrederea Adunării Delegaților eparhiei. Și numai în urma dorinței exprimate de această adunare, Catoligosul i-a acordat rangul episcopal. P.S.S., odată ales ca șef al acestei eparhii, a încetat de a mai avea vreo legătură de ordin administrativ în vreo țară străină, intrând sub protecția legilor Țării Românești;

c) Deși avem un șef religios al eparhiei, supravegherea și controlul gestiunii epitropiilor revin numai Adunării Delegaților Eparhiei, de care depinde însuși șeful eparhiei în chestiunile administrative. Aceasta în conformitate cu spiritul democratic al bisericii armene. În același spirit a fost întocmit și regulamentul eparhiei care prevede instituirea unei atari adunări, din care a emanat și o autoritate superioară și anume Comitetul Executiv Eparhial;

d) Instrucțiunile religioase și administrative formulate acum 80 de ani de Patriarhia din Constantinople și impuse bisericilor armene din România și pe cari se reazimă Epitropia din Iași și-au pierdut de mult rațiunea de a fi, Patriarhia nefiind în măsură de a-și întinde autoritatea-i spirituală asupra bisericilor armene aflătoare în afară de granițele Turciei. Și nu trebuie să trecem cu vederea că instrucțiile în chestiune erau date într-o vreme când România era tributară Turciei;

e) Credința religioasă nu formează o piedică ca un cetățean român, de origine armeană, să fie bun cetățean, conștient de drepturile și datoriile sale cetățenești. Istoria comunităților armene din România e plină de nume de cetățeni de origine armeană, cari, păstrându-și legăturile sufletești cu biserica în care s-au născut, au ajuns totuși, prin meritele lor, la înalte situații pe tărâmul politic, militar și social.

Comitetul Executiv Eparhial face un călduros apel către toți cei cari țin la biserică, la demnitatea comunităților, la o bună administrare a bunurilor bisericești și la propășirea școlilor în cari sute de copii de refugiați învață să iubească România, să respingă cu indignare acțiunea nefastă și dizolvantă a Epitropiei din Iași și să ne ofere tot sprijinul lor pentru ca să putem pași înainte, pe calea progresului și a iubirii de țară și de cult.

Comitetul Executiv al Eparhiei Armene din România

Vicepreședinte,
S.A. Kehiaian

Președinte,
A. Manissalian

Secretar,
A. Baraghian

Casier,
K. Hagi Artin

11 noiembrie 1924

Arhivele Statului Brăila, fond Comunitatea Armeană din Brăila, dosar 10/1924, f. 94-97.

1924 noiembrie 16, Rădăuți. Raport al prefectului județului Rădăuți către ministrul afacerilor străine, ministrul de stat al Bucovinei, dr. Iancu Nistor, subsecretarul de stat, Gh. Tătărescu, referitor la propaganda antisemită din județul Rădăuți.

România, Prefectura județului Rădăuți. Pres. 16/XI 1924. Nr. 19751 cu ... alegate.

Domnule Ministru,

Cu ocazia serbărilor naționale din Cernăuți, dumneavoastră ați binevoit să-mi cereți relațiuni cu privire la propaganda antisemită care, după informațiunile primite de dumneavoastră, Domnule Ministru, să aibă un centru bine organizat în județul Rădăuți.

Subsemnatul, în baza celor auzite de la dumneavoastră am luat contact cu organele de Poliție și Siguranță din acest județ și în baza celor relatate de aceste organe am onoarea a vă completa¹ raportul meu oral dumneavoastră prin următoarele informațiuni:

Populațiunea județului Rădăuți, în covârșitoarea ei majoritate (peste 80%) este țărănească, caracterul ei blând și pacinic este bine cunoscut și un conservatorism, de altfel caracteristic pentru toată țărănimea, o împiedică și pe populațiunea județului Rădăuți de a se deda unei politici șovine și exagerate în orice direcție. În această ordine de idei, o propagandă antisemită, fascistă și teroristă în județul Rădăuți nu poate prinde deloc rădăcină. Nu se poate contesta că centrele antisemite din Iași, Cluj etc. își trimit emisarii lor și în județul administrat de mine. Acești emisari însă nu pot să se încuibe pentru motivele sus-amintite în acest județ, mai ales întrucât organele de Poliție și Siguranță îi urmăresc activitatea pe de aproape. În consecință nu poate fi vorba de un cuibar de propagandă antisemită în acest județ.

Cu toate acestea țin să accentuez că în sânul populațiunei din acest județ s-a născut o mișcare puternică care în fine lovește în mod simțitor interesele evreiești fără a avea însă caracterul de antisemitism fascist sau terorist. Mișcarea aceasta se poate caracteriza numai ca o redeșteptare a populațiunei țărănești pe terenul economic și moral tinzând, prin o evoluție pacinică și ținută în cadrele civilizației să revendice drepturile economice ale poporului băstinaș, care drepturi și-au pierdut față de elementele străine de rasă care conlocuiesc pe acest teritoriu.

Această mișcare se centralizează în așa numitele „Trezvii“ care se prezintă ca societăți pentru combaterea alcoolului, creșterea și educația populațiunei rurale spre compătare² și îndrumarea lor spre meserii de comerț.

1 așa în textul original.

2 așa în textul original.

Cum însă alcoolismul, cu toate urmările lui dezastruoase, mai ales în județul Rădăuți este reprezentat și protejat prin cărciumele ale căror patroni sunt aproape numai evrei, această mișcare antialcoolică se prezintă în primul rând ca un antisemitism economic. Programul lor, societățile de „Trezvii“, care se află într-un număr destul de considerabil în județul Rădăuți, îl desfășoară în mod pacinic și în conformitate cu legile, omițând orice propagandă nepermisă sau acte de terorism. Unica propagandă ce o fac aceste societăți este luminarea populației asupra urmărilor dezastruoase ale alcoolului, sfătuindu-i să boicoteze crășmele fără deosebire, fie ele proprietatea evreilor sau creștinilor. Eu personal m-am convins despre imensul folos ce-l aduc aceste societăți alcătuite din cele mai bune elemente, din tinerețea satelor și i-am dat tot concursul meu moral și material întru ajungerea scopului ce ș-a propus.

Față de cele expuse mai sus, țin că aceste societăți care urmăresc, alături de bănci populare și cooperative sătești, emanciparea economică a populației rurale prin mijloace pacinice și legale nu pot fi considerate ca centre de antisemitism, cărora de altfel nici eu nu le-aș da concursul meu.

Subsemnatul, luând acu aproape un an în primire conducerea administrativă a județului Rădăuți, am găsit că alcoolismul în aceste părți ia dimensiuni înspăimântătoare și amenință populațiunea acestui județ cu ruinul material, fizic și moral. Am luat imediat cele mai drastice măsuri pentru combaterea acestui flagel – ordonând închiderea crășmelor în zilele de duminici și sărbători, închizând toate crășmele în ziua de târg la orele 16, etc. Cu toate aceste măsuri direct draconice am îmbunătățit starea lucrurilor în mod foarte modest, întrucât nu dispunem de un aparat executiv destul de mare pentru a putea supraveghea îndeplinirea întocmai a ordinelor date de mine. Și atunci, înființarea „Trezviilor“ de prin satele județului meu, încurajată prin atitudinea mea energică în contra alcoolismului mi-a adus un mare concurs în lupta mea în contra viciului semnalat.

Prin propagandă continuă antialcoolică, prin controlul exact al cărciumelor, mai ales în ce privește orele de închidere, aceste societăți în curs de cinci luni de când funcționează în județul meu, au realizat succese îmbucurătoare și destul de simțitoare și nu exagerez dacă declar că tocmai aceste societăți de „Trezvii“ sunt fala județului administrat de mine.

Rezumând deci cele expuse mai sus, trebuie să declar că în județul Rădăuți antisemitismul fascist și terorist n-a prins deloc rădăcină, nu-și are nici un centru în acest județ și că activitatea societăților de „Trezvii“ din acest județ poate fi considerată numai de persoane interesate ca o manifestare a antisemitismului și ca dăunătoare intereselor statului.

Raportându-vă cele de mai sus, cu onoare vă rog, Domnule Ministru, să binevoiți a primi asigurările distinsei mele considerațiuni.

1. Domniei sale, domnului ministru al afacerilor străine
2. Domniei sale, domnului ministru de stat al Bucovinei, dr. Iancu Nistor.

3. Domniei sale, domnului subsecretar de stat pe lângă departamentul de interne, G. Tătărescu.

ad. 2-3.

Pe o copie a raportului

Am onoare să vă transmit o copie de pe raportul făcut d-lui ministru de externe cu rugămintea să binevoiți a-l lua la cunoștință.

Primiți, vă rog, Domnule Ministru, asigurările distinsei mele stime și considerațiuni.

Rădăuți, 16.XI.1924

Arhivele Statului Suceava, fond Prefectura jud. Rădăuți, dosar 36/1924, p. 62-64.

163

1924 noiembrie 18, Timișoara. Adresă și chestionar cuprinzând întreprinderile și conducătorii acestora, înaintate de către Asociația Fabricanților din Banat, Uniunii Generale a Industriașilor din România.

Către

Uniunea Generală a Industriașilor din România

București

La adresa d-voastră din 12 noiembrie a.c. cu No. 2021 avem onoarea a vă trimite aici alăturat chestionarul trimis de d-voastră completându-l cu datele referitoare.

Cu deosebită stimă:

Timișoara, la 18 noiembrie 1924
Asociația Fabricanților din Banat.

Secretar,

Președinte,

Chestionar

Numele industriașului	Întreprinderea al cărei conducător este	Adresa la care să trimită corespondența
Ernst Klein	Director la Industria „Textila” fost Josif Weisz S.p.A Timișoara	Timișoara III. Str. Mihai Viteazul
Juliu Neubauer	Director la Fabrica de Produse Chimice S.A. „Leda” Timișoara	Timișoara II. Str. Învățătorilor No. 2.

Ernst Vermes	Director la Fabrica de Pălării S.A. Timișoara	Timișoara IV
Victor Klein	Director la Industria Lânei S.A. Timișoara	Timișoara II
Josif Glück	Director la Uzinele Română Textilă S.A. Timișoara	Timișoara II. Str. Samuil Micu
Eugen Klein	Director la Banca Imobiliară și Intreprinderea de Construcții S.p.A. Timișoara	Timișoara I
Josif Taussig	Director la Prima Fabrică de Spirt și Rafinărie din Timișoara. S.p.A	Timișoara IV
Desideriu Löwinger	Director la „Kandia“ Fabrica de bomboane și ciocolată S.A. Timișoara	Timișoara IV

Fragebogen

Name des Industriellen	Name der Unternehmung dessen Leiter oder Besitzer ist und die Eigenschaft, die er bei der betr. Unternehmung hat.	Adresse, auf welche die Zuschriften zu senden sind.
Alfred Zaharias	Direktor der Firma Martin Zacharias, Möbel und Schuhleistenerzeugung	Martin Zacharias, Möbel – und Schuhleistenerzeugung, Purzengasse 58
Emil Schmutzler	Direktor der Tuchfabrik W. Scherg and Cie.	W. Scherg and Cie. Tuchfabrik Kronstadt
Emerich Montag	Direktor der Webefabrik Heinrich Klinger Sft. Gheorghe	Heinrich Klinger, Webefabrik, Sft. Gheorghe

Arhivele Statului București, fond Uniunea Industriilor Metalurgice și Miniere din România, dosar 10/1924, f. 13-15.

1924 decembrie 14. Propuneri de hotărâri aprobate în adunarea generală a Partidului Maghiar în legătură cu probleme de învățământ.

Az Országos Magyar Párt 1924 december 14-iklén megtartott nagygyűlésén elfogadott határozati javaslatok.

Makkai Sándor dr. ref. püspökhelyettes által előterjesztett határozati javaslat az iskolaügyben.

Mondja ki a nagygyűlés, hogy a romániai magyarság az állam törvényei és a törvényes állami hatalom iránti teljes tisztelettel s az állampolgársági hűség minden követelményének teljesítésével kíván résztvenni az állam életében, de ez a magatartása természetesen együtt jár azzal, hogy ragaszkodik a magyar nemzeti kisebbségi oktatás és nevelés örök emberi, törvényes jogához, elsősorban a már meglevő, sok százados tradíción alapuló felekezeti, azután pedig a Párisban kötött kisebbségi egyezményben biztosított autonóm iskolák fenntartásának, vezetésének és fejlesztésének jogához. Evégből:

1. Utasítja a pártvezetőséget, hogy megfelelő párttagok szervezett és egyöntetű munkája által, a személyes érintkezés módján, a magyar nép legszélesebb rétegéig kiható propagandát indítson meg iskoláink fenntartásának, erre vonatkozó jogainknak és kötelességeinknek öntudatosítása érdekében, beoltván a magyar nemzeti kisebbség egészének lelkébe az iskolákért való áldozatosság szenvedélyét és azt a gondolatot, hogy ezeket az iskolákat minden erővel és körülmények között fenntartsa; hogy az iskolák iránti ragaszkodás és fenntartásuk anyagi eszközeinek biztosítása érdekében az egész magyarságra kiterjedő népmozgalmat indít meg s egy egész nép tudatos és teljes egyöntetűséggel vallott igazságát fogja a művelt világ ítéletének fóruma elé terjeszteni.

2. Utasítja a pártvezetőséget, valamint a párt programja alapján megválasztott törvényhozási tagokat, hogy iskolafenntartási jogainknak az állam törvényeiben való teljes terjedelmű és állandó biztosítására minden lehető alkalmat megragadjanak, hogy a parlamentben, a kormánynál és minden alkotmányos tényező előtt fejezzék ki az egész magyar nemzeti kisebbség teljes súlyával való tiltakozását e legszentebb jogainak megsemmisítését célzó sérelmes kormányintézkedések ellen; hogy teljes erejükből küzdjenek az előterjesztésben felsorolt sérelmek orvoslásáért és a sérelmes intézkedések hatálytalanításáért és végre:

3. Utasítja a pártvezetőséget, hogy amennyiben ez utáni állásfoglalása se vonná maga után a törvényhozás és a törvények gyakorlati alkalmazásának terén ezeknek a legszentebb és elévülhetetlen jogainknak akadálytalan érvényesülését, egész terjedelmében hajtsa végre a Magyar Párt Marosvásárhelyt 1923 május 22-ik napján tartott rendkívüli nagygyűlésének a kisebbségi oktatás jogának érvényesítése iránt hozott határozatát.

Indítványozom, hogy a mai nagygyűlés határozataként mély hódolat-tal és alattvalói hűséggel kérjük Öfelségét, alkotmányos uralkodónkat, aki a kisebbségekkel szemben a legnagyobb foku megértésnek már ismételt tanubizonyosságát szolgáltatta, valamint a miniszterelnök, közoktatásügyi és belügyminiszter urakat, hogy a kisebbségi, elemi és középiskolai oktatás az eddigi alkotmányellenes rendelkezések hatályon kívül helyezésével, a magyar kisebbségi anyanyelv jogainak teljes respektálásával újjászervez-tessék, hogy összes felekezeti iskoláink autonómiája és nyilvánossági joga helyreállíttassék, az összes eddig bezárt iskoláink nyilvános működési engedélye megadassék, a magyar kisebbség rendelkezésére állott, de a legkülönbözőbb indokokból tőle elvett ingatlanok visszaadassanak, hogy kulturális egyesületeink és szintársulataink működése, szabad fejlődése, valamint új ilyen intézmények, egyesületek és társulatok létesítése lehe-tővé tétessék, továbbá, hogy a magyar irodalmi termékek behozatala engedélyeztessék, hogy úgy a közigazgatás, mint az igazságszolgáltatás terén lehetővé tétessék a magyar kisebbség javára anyanyelvének közvet-len használata úgy írásban, mint szóban és hogy az összes úgy a jogszol-gáltatás, mint a közigazgatás terén Erdélyben és a Bánság területén működött, a magyar kisebbséghez tartozó elbocsátott, illetve állásukba vissza nem helyezett bírák és tisztviselők kérelmükre felvétessenek, elő-menetelük biztosíttassék s a magyar kisebbség lakta vidékeken csakis oly bírák és tisztviselők alkalmaztassanak, kik a magyar nyelvet is bírják.

Sándor József kam. képviselő által előterjesztett határozati javaslat.

Mondja ki a nagygyűlés, hogy a romániai két millió magyarságot képriselő Magyar Párt szeretettel és nyomatékosan felhívja megválasztott képviselőit és szenátorait, ahányan vannak, hogy úgy a készülő, minket érdeklő fontos törvényjavaslatokkal, mint általános sérelmeinkkel szem-ben a magyarságot a parlamentben, a kormánynál és a nyilvánosság terén állandó, rendszeres s tervszerű felszólalásaikkal és eljárásaikkal védel-mezzék; őket a Párt annak jele képpen, hogy nem elszigetelve és nem agitátorikus módon járnak el, mindenfelől népgyűlésekkel és meetingekkel támogatassa; és a jelek szerint idestova beálló új választásokra a maga részéről leendő benyújtás végett a választójegyzékek összeírását és kap-csolatosan a kerületek megszervezését az intéző-bizottság jó előre elkészí-teni igyekezzék.

Török Bálint dr. által előterjesztett határozati javaslat az agrár-sérelmek tárgyában.

Tekintettel arra, hogy úgy a földreform-törvény, valamint annak vé-grehajtási utasítása és természetben történt végrehajtása a magyar föld-míves-osztályt az uralkodó népfaj előnyeire háttérbe helyezte, anyagilag hátrányosabban kezelte és sok esetben vagyoni tönkrementésüket idézte elő, követeli a nagygyűlés:

a) a földreform rendén a magyar kisgazdákat és gazdatiszteket ért sérelmek sürgős és gyökeres orvoslását,

b) a birtokba helyezéseknek nemzetiségre való tekintet nélkül történő végrehajtását,

c) a kisajátított ingatlanoknak arany értékben, forgalmi áron készpénzben való kifizetését,

d) a csikmegyei magánjavak és egyéb közbirtokosságok erdőinek és egyéb mezőgazdasági ingatlanainak fenntartását és a régi tulajdonosok kezében való meghagyását.

Az intéző-bizottság határozati javaslata a telepesek ügyében.

Arra való tekintettel, hogy a telepesek ügyében két községet illetőleg már a Comitetul Agrar is határozott és döntése szerint a telepesek földjét a lotul tipen felüli részben kisajátították és így a magyar kisgazdától 12-16 hold szántóföldet vesz el a kormány, akkor, amikor ugyanazon törvény alapján román kisgazdák között 16-20 holdas telepeket oszt szét; a Magyar Párt a kormány ezen tényében a kisebbségi jog sérelmét látja és ezért a telepesek ügyeit a Nemzetek Szövetségének bejelenti, illetve erre a Nemzetek Szövetségének figyelmét felhívja.

Egyben mondja ki a Magyar Párt, hogy amennyiben a Magyar Földhivatalintézetek Országos Szövetségével (Altruista Bankkal) kötött bármely jogügyletből kifolyóan a magyarság bármely tagját sérelem érné, ezt is a kisebbségi jogok sérelmének tekinti és ugyancsak a Nemzetek Szövetségének bejelenteni határozza.

Barabás Béla dr. előterjesztett határozati javaslata a zsidóságot illetőleg.

Mondja ki a Magyar Párt, hogy a Romániához csatolt volt magyar területek zsidóságát, amely hű maradt magyar anyanyelvéhez, műveltségéhez, kultúrájához és régi magyar szokásaihoz, a romániai magyarság integráns egységébe tartozónak tekinti. És míg egyfelől a zsidóság összes magyar érdekeit a Magyar Párt – mint eddig is – testvéries közérzettel felkarolja, támogatja és azokért, mint saját kisebbségi ügyeiért dolgozik, úgy másfelől elvárja, hogy a magyar zsidóság a Magyar Párt alkotmányos keretén belül a régi hűséggel és lelkesedéssel vesz részt a Magyar Párt áldozatkész tevékenységében és erélyes küzdelmeiben.

Peredy György határozati javaslata a kivándorlás elleni küzdelem tárgyában.

1. Az Országos Magyar Párt nagygyűlése határozatilag kimondja, hogy átiratban felkéri a Románia területén magyar nyelven megjelenő összes napilapokat és hetilapokat, hogy a magyarság életetérjét gyöngítő és már eddig is a nyomorba és a szenvedésbe ezer meg ezer magyar lelket döntő kivándorlás ellen minden erejükkel vegyék fel a harcot és a sajtónak rendelkezésükre álló hatalmával küzdjenek a kivándorlási ügynökök és irodák lehetetlen munkája ellen s különösen a délamerikai, mexikói s kubai kivándorlás meggátolását próbálják megfelvilágosító munkával népünkönél elérni.

2. Ugyanezeket a lapokat átiratban felkéri, hogy hozzák meg azt az áldozatot, azért a fajért, amelyhez tartoznak, amelynek nyelvén az újságjuk megjelenik, hogy a kivándorlással foglalkozó irodáknak minden hirdetményét, vonatkozzék az kizárólag hajójáratok indulási idejének közlésére, vagy nyílt kivándorlatható agitációra, visszaútastíják. Valamint visszautasítsanak minden oly cikket vagy riportot, amely a kivándorlással járó előnyöket, az idegenben való boldogulást tárja az olvasó elé.

3. Kimondja a közgyűlés, hogy a párt központi irodájában a kivándorlási ügynökségek hirdetéseinek és a kivándorlás mellett írott cikkek állandó figyelemmel kísérésével megbizza egyik hivatalnokát és úgy a kivándorlás elleni cikkekről, mint a kivándorlás mellett szólókról rendszeres statisztikát készítet és azoknak a lapoknak nevét, amelyek felkérésének nem tesznek eleget, adandó alkalommal s a megfelelő módon a magyarság összességének közmegvetésére teszi ki és felhívja a magyarságot, hogy ezeket a magyar családok tönkretételét, lélekkufárok munkáját elősegítő lapokat magától dobja el.

4. Kimondja a nagygyűlés, hogy a pártvezetőséget utasítja, hogy a kivándorlás meggátolásával foglalkozzék és felvilágosító nyomtatványokkal, népies, olcsó füzetek közrebocsátásával igyekezzék ellenpropagandát kifejteni és ecélből a pártvezetőség bizottságot alakítson a részletes tervek kidolgozására és keresztülvitelére.

5. Felkéri a magyar képviselőket és szenátorokat, hogy a kamarában, szenátusban és a kormánynál próbáljanak meg odahatni, hogy a kivándorlási ügynökségek számát csökkentsék és a közigazgatási hatóságok, csendőrségek utasítást kapjanak, hogy a kivándorlási irodákat és ügynököket ne támogassák, ellenkezőleg maguk is kötelesek legyenek a nép ittmaradására a felvilágosítással előljárni.

6. Felkéri a magyar egyházak püspökeit, hogy a lelkeszkedő papsághoz intézendő körlevélben hívja fel a hívek figyelmét, a kivándorlással csábító irodák lelkiismeretlen működésére.

Sebesi János dr. határozati javaslata a közigazgatás és a választójog reformja tárgyában.

Mondja ki a nagygyűlés, hogy: a közigazgatási reform megvalósítása alapelveül a népesség valódi akarátának kifejezésére egyedül alkalmas önkormányzati rendszert tartja, melynek a községek és vármegyék sajátos viszonyaiból folyó szabályrendelet alkotási jogot is magában foglaló megvalósítását kívánja;

a városi törvényhatóságok intézményének nemcsak fenntartását, hanem megfelelő kiterjesztését is kívánja a városi törvényhatóságokban az intézkedő tisztviselők választásának jogával;

tiltakozik a közigazgatási törvény tervezete szerint a prefektusok és jegyzők jogkörének oly túltengő megállapítása ellen, mely az önkormányzat érvényesülését teljesen illuzóriussá teszi;

tiltakozik minden olyan törekvés ellen, amely az erdélyi részek közigazgatási beosztásának, különösen a székelők lakta területeknek a magyar nemzeti kisebbség sérelmére történő megváltoztatásával a magyar kisebbség politikai érdekeinek kellő képviselését lehetetlenné tenné;

a törvényhozási választójog reformjánál lajstromos választási rendszer behozatalát s a választókerületek megállapításánál a magyar nemzeti kisebbség adott területi összefüggéseinek tiszteletbentartását kívánja, s mindezek alapján utasítja a párt vezetőségét, s az országgyűlésnek a párt programja alapján álló tagjait, hogy a határozati javaslatban kifejtett elvi álláspontok gyakorlati megvalósítása végett teljes erejükkel és energiájukkal minden lehetőet elkövessenek.

▼
Magyar Kisebbség (Minorités Hongroises), Lugoj, 1/1925, p. 27-32.

Propuneri de hotărâri aprobate în marea adunare a Partidului Maghiar ținută în data de 14 decembrie 1924.

*Propunere de hotărâri prezentată de dr. Makkai Sándor, locțiitorul
episcopului reformat, în problema școlară.*

Să declare marea adunare că maghiarimea din România dorește să participe în viața de stat cu deplin respect față de legile țării și a puterii legale de stat și cu îndeplinirea tuturor cerințelor solicitate de fidelitate cetățenească față de stat, care atitudine, în mod firesc, este legată de dreptul legitim, veșnic uman la existență a învățământului și educației minorității naționale maghiare, în primul rând prin dreptul susținerii, conducerii și dezvoltării școlilor confesionale autonome existente, bazată pe tradiții multiseculare, și apoi garantată de convenția privind minoritățile, încheiată la Paris. De aceea:

1. Îndrumă conducerea de partid să pornească printr-o muncă organizată și comună a unor membri de partid adecvați pe calea contactelor personale, o propagandă care să pătrundă până în straturile cele mai largi ale populației maghiare, în vederea menținerii școlilor noastre proprii, de conștientizare a drepturilor și obligațiilor noastre în această privință, injectând în sufletele întregii minorități naționale maghiare pasiunea jertfei pentru școli, astfel încât să fie capabilă să susțină cu toată puterea și în orice împrejurare școlile sale; să pornească o mișcare adecvată în sânul întregii maghiarimi pentru obținerea atașamentului acesteia față de școli, în vederea asigurării mijloacelor materiale necesare pentru întreținerea acestora și să prezinte în fața judecății lumii civilizate cauza dreaptă a unui întreg popor exprimată cu bună știință și într-o unanimitate totală.

2. Îndrumă conducerea de partid, cât și membrii legislativului aleși în baza programului partidului ca pentru obținerea garantării depline și permanente prin legile statului a drepturilor noastre de susținere de școli, vor folosi orice ocazie posibilă pentru exprimarea în parlament, la guvern și în fața tuturor factorilor parlamentari protestul cel mai categoric al întregii minorități maghiare față de măsurile discriminatorii ale guvernului îndreptate spre suprimarea celor mai sacre drepturi ale sale; să lupte din toate puterile pentru îndreptarea nedreptăților înșirate în prezentare și pentru anularea măsurilor discriminatorii și în sfârșit:

3. Îndrumă conducerea de partid, că în cazul în care nici această luare de poziție nu ar atrage după sine afirmarea neîngrădită în legislativ și în aplicarea practică a legilor, a acestor drepturi ale noastre cele mai sfinte și neprescriptibile, să execute în întregime hotărârea luată de Partidul Maghiar în marea sa adunare extraordinară ținută în data de 22 mai 1923 la Tg. Mureș privitoare la afirmarea dreptului învățământului minorităților.

*Propunere de hotărâri prezentate de dr. Veterány Viktor
în problema folosirii limbii.*

Propun adoptarea ca hotărâre a marii adunări de astăzi, cererea adresată cu adâncă închinare și cu fidelitate de supuși către Măria sa,

domnitorul nostru constituțional, care a dat dovadă repetată de înțelegere la cel mai înalt grad față de minorități, cât și către domnii prim-ministru, ministrul instrucțiunii publice și ministrul de interne, ca învățământul primar și secundar minoritar să fie reorganizat cu abrogarea măsurilor anticonstituționale aduse până acum și cu respectarea deplină a drepturilor minorității maghiare asupra limbii materne, să se restabilească autonomia și dreptul de publicitate a tuturor școlilor noastre confesionale, să se dea autorizație de funcționare publică tuturor școlilor noastre închise până acum, să se restituie imobilele care stăteau la dispoziția minorității maghiare dar care le-au fost luate sub cele mai diverse pretexte, să se creeze posibilitatea pentru funcționarea, dezvoltarea liberă a asociațiilor culturale și a ansamblurilor teatrale ale noastre, cât și pentru crearea unor astfel de instituții, asociații și ansambluri noi, să se aprobe importarea produselor literaturii maghiare, să se facă posibilă minorității maghiare folosirea nemijlocită a limbii materne atât în instituții cât și în justiție, atât în scris cât și verbal, să fie reprimiți, la cerere, toți judecătorii și funcționarii aparținători minorității maghiare demisi, respectiv nerepuși în funcțiile avute, care au activat atât în justiție cât și în administrație pe teritoriul Ardealului și Banatului, avansarea lor să fie garantată, iar în ținuturile locuite de maghiari să fie angajați numai judecători și funcționari care vorbesc și limba maghiară.

*Propunerea de hotărâre prezentată de
Sándor József, deputat în cameră.*

Să declare marea adunare că Partidul Maghiar reprezentantul a două milioane de maghiari din România face apel la deputații și senatorii săi aleși, la toți cât sunt, să apere maghiarimea prin luări de cuvânt și prin acțiuni permanente, regulate și planificate în parlament, la guvern și în domeniul public atât împotriva propunerilor ce se fac pe seama noastră în legile importante în curs de pregătire cât și împotriva discriminărilor în general aduse față de noi; pe aceștia Partidul, ca semn că ei nu procedează izolat și în mod agitatoric, îi va sprijini din toate părțile, prin adunări populare și mitinguri; iar în legătură cu alegerile noi care potrivit unor semne vor avea loc, până la urmă, în curând, comitetul executiv se va grăbi cu întocmirea din timp a listelor de alegeri și, legat de acestea cu organizarea circumscripțiilor, în vederea înaintării lor din partea sa [forurilor competente].

*Propunerea de hotărâri prezentată de dr. Tötök Bálint în privința
nedreptăților agrare.*

Ținând cont că atât legea de reformă agrară cât și instrucțiunile sale de aplicare și aplicarea ei în natură au împins pe planul al doilea clasa agricultorilor maghiari, avantajând etnia dominantă, materialicește tratând-o mai dezavantajos și în unele cazuri cauzându-i ruina materială, marea adunare revendică:

- a) remedierea urgentă și radicală a nedreptăților suferite cu ocazia reformei agrare de gospodarii mici și de administrații de moșii maghiari.
- b) efectuarea punerilor în posesie fără deosebire de naționalitate.

c) achitarea contravalorii imobilelor expropriate, în valoare de aur, la preț de curs, în bani lichizi.

d) menținerea și lăsarea în mâna vechilor proprietari a pădurilor și a altor imobile agricole ale instituției Bunurile private ale județului Ciuc și ale altor composesezate.

*Propunerea de hotărâri a comitetului executiv
în chestiunea coloniștilor.*

Ținând cont de faptul că în privința coloniștilor în cazul a două comune a adus hotărâri chiar și Comitetul Agrar și potrivit deciziei sale pământurile coloniștilor ce depășesc lotul tip au fost expropriate, guvernul luând astfel de la micii gospodari maghiari câte 12 – 16 iugăre de pământ, dar în același timp în baza aceleiași legi împarte între micii gospodari români colonii de 16 – 20 iugăre; Partidul Maghiar în această faptă a guvernului vede încălcarea dreptului minoritar, de aceea cazurile coloniștilor le aduce la cunoștință Ligii Națiunilor, adică atrage atenția Ligii Națiunilor asupra acestora.

Împreună cu cele de mai sus să declare Partidul Maghiar, că în cazul în care vreunul dintre membrii maghiarimii va fi prejudiciat în urma încheierii vreunui act juridic cu Uniunea Societăților de Credit Funciar Maghiar (cu Banca Altruistă), va privi și acestea ca o lezare a drepturilor minoritare și hotărăște aducerea la cunoștință și a acestora Ligii Națiunilor.

*Propunerea de hotărâri
prezentată de dr. Barabás Béla cu privire la evrei.*

Să declare Partidul Maghiar că privește evreimea de pe fostele teritorii ungurești alipite României, care a rămas fidelă limbii materne, educației și culturii maghiare, cât și vechilor obiceiuri ungurești, ca parte integrantă a maghiarimii din România. Și în timp ce Partidul Maghiar îmbrățișează, sprijină cu spirit comun frățesc – ca și până acum – toate interesele maghiare ale evreimii, și activează în acest scop ca și pentru treburile minoritare proprii dar în același timp pretinde ca evreimea maghiară să participe cu vechea fidelitate și însuflețire în cadrul constituțional al Partidului Maghiar, la activitatea plină de sacrificii și la luptele energice ale Partidului Maghiar.

*Propunerea de hotărâri a lui Perédy György
în problema luptei împotriva emigrărilor.*

1. Marea adunare a Partidului Maghiar declară ca hotărâre a sa că solicită în scris toate ziarele și săptămânalele care apar în limba maghiară pe teritoriul României să lupte cu toate puterile împotriva emigrării, ce slăbește vigoarea maghiarimii, ce a adus și până acum la mizerie și suferință mii și mii de suflete maghiare, și să lupte cu puterea ce are la dispoziție presa împotriva activității inacceptabile a agenților și birourilor de emigrare, să se încerce oprirea și mai ales a emigrărilor în America de Sud, în Mexic și Cuba, prin munca de lămurire a poporului nostru.

2. Roagă în scris aceste gazete să facă sacrificiul pentru acest neam de care aparțin, în limba căruia apar și ziarele lor, să refuze toate anunțurile birourilor care se ocupă de emigrări indiferent dacă acestea se referă la înștiințarea orei de plecare a curselor de vapoare, sau la agitația fățișă pentru emigrare. De asemenea, să respingă orice articol sau reportaj

care prezintă în fața cititorului avantajele oferite de emigrare, reușite în străinătate.

3. Declară marea adunare că încredințează unui salariat al său de la biroul central al partidului urmărirea atentă, permanentă a anunțurilor agențiilor de emigrare și a articolelor scrise în favoarea emigrărilor și întocmește o statistică sistematică atât despre articolele potrivnice cât și despre cele favorabile emigrărilor, iar numele gazetei care nu urmează solicitarea făcută va prezenta la ocazia ivită și în modul potrivit disprețului public în fața întregii maghiarimi și cheamă maghiarimea să arunce de la sine aceste ziare care favorizează activitatea de exploatarea prin speculații a vieții spirituale și ruinarea familiilor ungurești.

4. Declară marea adunare că îndrumă conducerea de partid ca aceasta să se ocupe de problema opririi emigrărilor și să încerce desfășurarea unei antipropagande prin răspândirea de tipărituri de lămurire, prin caiete ieftine, populare și în acest scop conducerea de partid să înființeze o comisie pentru elaborarea și realizarea unor planuri detaliate.

5. Roagă deputații și senatorii maghiari să încerce a obține în cameră, în senat și la guvern micșorarea numărului agențiilor de emigrare, iar autoritățile administrative, jandarmeriile să primească dispoziții de ne-sprrijinire a birourilor și agențiilor de emigrare, și chiar să fie obligați a da exemplu în lămurirea poporului de rămânere aici.

6. Solicită episcopii bisericilor ungurești să atragă atenția credincioșilor în circulara adresată preoților parohi asupra activității lipsite de conștiință a birourilor care ademenesc lumea la emigrare.

Propunerea de hotărâri a dr. Sebesi János în problema reformei administrației și a drepturilor la vot.

Să declare marea adunare că: în legătură cu realizarea reformei administrației, singurul sistem potrivit pentru exprimarea adevărată a voinței populației, consideră a fi ca principiu de bază, cel al autonomiei locale, și dorește realizarea acesteia cu menținerea dreptului comunelor și județelor de creare de statute izvorâte din condițiile specifice în care se află acestea:

- dorește nu numai menținerea instituției municipalităților orășenești, dar și extinderea acesteia prin dreptul alegerii funcționarilor executivi în municipalitățile orășenești;

- protestează împotriva acordării, cum se preconizează în proiectul legii administrației, de atribuții atât de largi prefectilor și notarilor încât acestea să facă cu totul iluzorii afirmarea autonomiei;

- protestează împotriva oricărei tendințe care prin modificarea împărțirii administrative a părților ardelenesti, în special a celor locuite de maghiari, lezează minoritatea națională maghiară și face imposibilă repartizarea cuvenită a intereselor politice ale minorității maghiare;

- în legătură cu reforma dreptului de vot dorește introducerea sistemului electoral pe bază de liste, iar la stabilirea circumscripțiilor electorale respectarea conexiunilor teritoriale existente ale minorității maghiare, și în baza acesteia îndrumă conducerea de partid și membrii parlamentului, care activează în baza programului partidului, ca în vederea aplicării în practică a principiilor exprimate în propunerea de hotărâri să facă, din toate puterile și cu toată energia tot ce este posibil.

1924 decembrie 31. Consiliul de administrație al Fabricii Românești de locomotive și vagoane.

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE La 31 decembrie 1924

Președinte: N.P. Ștefănescu, inginer inspector general, directorul general al Băncii Românești.

Vice-Președinte: Traugott Copony, președintele Consiliului de administrație al Fabricii de mașini „Frații Schitel” S.A.

Administratori delegați: Constantin D. Bușilă, profesor la Școala Politehnică din București
Hans Schiel, directorul Fabricii de mașini „Frații Schiel” S.A.

Membri: Corneliu Băteanu, inginer inspector general, directorul general al Societății Anonime „Creditul Technic”

G. Cantacuzino, directorul Băncii Românești, sucursala Brașov.

Julius Fromm, industriaș

L. Mihaelis, directorul Fabricii de mașini „Frații Schiel” S.A.

Romulus Baiulescu, inginer inspector general.

Dr. C. Schnell, primarul orașului Brașov.

Arhivele Statului București, fond Uniunea Industriilor Metalurgice și Miniere din România, dosar 1/1924, f. 2

166

<1924>, Galați. Memoriu al Societății de ajutor mutual și binefacere a meseriașilor israeliți din Galați, fondată în 1875, cu privire la istoricul, sediul, numărul de membri, scopul și averea societății.

Societatea de Ajutor Mutual și Binefacere

a Meseriașilor Israeliti din Galați

Fondată la anul 1875

Recunoscută persoană morală și juridică

cu Înaltul Decret Regal nr. 866 din 7 martie 1923

și de Ministerul Muncii și al Ocrotirilor Sociale

MEMORIU

Societatea de ajutor mutual și binefacere a meseriașilor israeliți din Galați s-a fondat în anul 1875 sub denumirea de Societatea Meseriașilor Israeliti din Galați, care denumire s-a schimbat în 8 mai 1923, când a fost

recunoscută ca persoană juridică și morală conform celor arătate în raportul Comisiunii pentru dobândirea personalității juridice, aici anexat, personalitate juridică obținută prin Înaltul Decret Regal nr. 866 din 7 martie 1923.

Sediul principal al acestei societăți este în Galați str. Rosetti 11, nemaivând filiale.

Conturile acestei societăți se încheie la 31 martie al fiecărui an.

Numărul persoanelor care alcătuiesc asociația la 31 martie 1924 e de 850 membri.

Averea societății noastre este prevăzută în bilanțul încheiat în 31 iulie 1923, compusă din efecte publice 23235 lei, datorii de încasat 8050 lei, imobile 694870 lei, mobilier 18775. Avere totală de lei 746512 fiind datorii 231250, deci averea netă lei 515262.

Persoanele care compun consiliul de administrație se văd din tabloul anexat.

Societatea după cum s-a ocupat înainte de a fi recunoscută ca persoană juridică cu opere de binefacere cu atât mai mult s-a ocupat și după ce a căpătat recunoașterea ca persoană morală și juridică, a ajutat și ajută pe cei nevoiași – lucru ce a făcut timp de peste 49 de ani.

Președinte,

L.S. ss. indescifrabil

Secretar General

ss. indescifrabil

Contrasemnat,

Avocat – ss. indescifrabil

Arhivele Statului Galați, fond Tribunalul jud. Covurlui, Secția I, dosar 649/1924, f. 91.

167

1924, Sighetul Marmăției. Evidența tipografilor în funcțiune în județul Maramureș în lunile martie și aprilie 1924, cu indicarea proprietarilor acestora.

ROMÂNIA

MINISTERUL DE INTERNE

DIRECȚIUNEA ADMINISTRAȚIEI GENERALE

CONTENCIOSULUI ȘI STATISTICII

Nr. 8991 din 5 februarie 1924

Domnule Prefect,

În virtutea Art. 7 din legea pentru obligațiunile atelierelor de arte grafice publicată în Monitorul Oficial nr. 290 din 23 martie 1904, întregită prin legea publicată în Monitorul Oficial nr. 205 din 19 decembrie 1922, Academia Română ne amintește obligațiunea ce au prefectii de județe și poliții de a-i trimite în luna ianuarie a fiecărui an tablou de toate tipogra-

file și alte stabilimente de arte grafice din cuprinsul circumscriptiilor respective.

Reînnoind ordinul nostru circular Nr. 6041 din 30 ianuarie 1922 – 1923 avem onoarea, a vă ruga, să binevoiți a lua dispozițiuni pentru satisfacerea cât mai neîntârziată a prescripțiunilor sus menționatele legi.

p. Ministru

ss. Modolea

p. Director General

ss. G. Ștefănescu

Domnului Prefect al județului Maramureș

Regatul României. Prefectura județului Maramureș

Serviciul administrativ. Nr. 796 din 1924 martie 6

Acest act s-a transpus la subprefect în original la 10 februarie 1923

Regatul României. Subprefectura județului Maramureș nr. 2259 din 1924, luna martie, ziua 3.

Nr. 812/1923

Tuturor Primpretorilor

Primarului orașului Sighet

și Poliției de stat Sighet

Vi se redă copia ordinului de față împreună cu copia ordinului nr. 6041 din 30 ianuarie 1923, urmând să provocați pe cei de sub ordinele dvoastră pentru strictă acomodare, raportându-ne în cel mai scurt timp posibil. Termen 15 zile. Expediat la 30 martie. Copia a, b.

Regatul României. Poliția orașului Sighet. Serviciul administrativ. Nr. 2123 din 1924 martie 24

CĂTRE

SUBPREFECTURA JUDEȚULUI

LOCO

La nr. 2259/1924. Avem onoarea a vă înainta tabloul alăturat despre tipografiile aflate în orașul Sighet.

Polițai

ss. indescifrabil

Șeful sect. pen

ss. indescifrabil

L.S.

Nr. 2794 din 1924 martie 25. Nr. dosarului 2259

Serviciul Dos(arelor). Când vor sosi toate rapoartele veți lega actul pentru prezentare. 30 martie 1924. Subprefect ss. indescifrabil
Poliția orașului Sighetul Marmăției

TABLOU
despre toate tipografiile aflate în raza orașului Sighet

Nr. crt	Numele și prenumele proprietarului	Numele sub care funcționează firma	Natura atelierului	Adresa	Observații
0	1	2	3	4	5
1	Director Alexandru Filip	Asociațiunea pentru cultura poporului român din Maramureș	Tipografie	Palatul Cultural Sighet	
2	Ignățiu Fried	„Gutenberg“	Tipografie	Piața Unirii nr. 11	Proprietatea lui
3	David Vizner	Tipografia lui David Vizner	Tipografie	Piața Unirii nr. 11	Proprietatea lui
4	Benkö Niculae	Tipografia lui Benkö Niculae	Tipografie	Piața Unirii nr. 10	Proprietatea lui
5	Kaufman Abraham	Tipografia lui Abraham Kaufman	Tipografie	Str. Vasile Alecsandri nr. 31	Tipărește numai cărți de rugăciuni evreiești
6	Rozental Mar	Tipografia „Panonia“ societate cu depuneri	Tipografie	Str. Roșiorilor în pavilionul orașului	
7	Andrei Bavarsu	Tipografia „Hermes“	Tipografie	Str. Gen. Averescu nr. 3	

Domnule Subprefect

La ordinul nr. 2259/1924 cu onoare vă înaintăm tabloul despre tipografiile aflate în Plasa Vișeu.

Primpretor
ss. indescifrabil
Comuna Vișeu de Sus,
jud. Maramureș

TABLOUL
despre tipografiile din comuna Vișeu de Sus

Nr. crt.	Adresa atelierului	Numele sub care funcționează firma înregistrată	Numele proprietarilor	Adresa completă	Observații
1.	Tipografie	Fruchter Mendel (Manó)	Fruchter Mendel (Manó)	Fruchter Mendel (Manó) Vișeu de Sus	
2.	Tipografie	Horovicz Mathias	Horovicz Mathias	Horovicz Matias Vișeu de Sus	

Vișeu de Sus, la 24 aprilie 1924
Director,
ss indescifrabil

Primar,
ss indescifrabil

L.S.

Arhivele Statului Maramureș, fond Prefectura jud. Maramureș, act nr. 2484 / 1925, f. 8-10 și 13-14.

168

1924, București. Discursul lui A.C. Cuza despre necesitatea aplicării unui „numerus clausus” în universitățile din România, după modelul practicat în Ungaria.

Acesta este rezultatul de neînălțurat – dacă nu luăm măsuri – a situației create elementului românesc băștinaș, în propria lui țară, prin Constituția de la 28 martie 1923.

Față de această situație trebuie să zicem:

„Numerus clausus“ este forma istorică, necesară – de apărare a nației românești contra stăpânirii ei de către jidani – a timpului nației.

„Numerus clausus“, afirmă, mai întâi, în principiu:

România este a românilor.

Românii nu pot fi cârmuiți decât de români.

Clasa conducătoare a nației românești trebuie să fie românească.

Acest principiu exclude, de la început, orice concurență între români și jidani.

Nu poate fi concurență cu străinii la conducerea destinului unui popor.

Asemenea este absurd când se zice – pentru a concura pe jidani – că statul va face cămine, pentru studenții români lipsiți de mijloace, mai ales de la țară, considerându-se aceasta ca o soluție a problemei naționale. Căci întrebăm:

După ce vor ieși din cămine, românii săraci ce vor face? Cum se vor putea menține la orașe? Cu ce mijloace își vor continua studiile de specializare? În ce fel se vor putea stabili ca farmaciști, ca medici, ca avocați, așteptând clientela, prin orașele ocupate de jidani?

Se vede:

Concurența cu jidanii este absurdă în principiu, și imposibilă în fapt, după starea de astăzi.

„Numerus clausus“ este măsura hotărâtoare de soarta nației românești.

Ea trebuie înfăptuită: numai decît! /.../

„Numerus clausus“ în lumina statisticii

România și Ungaria.

Ungaria, înainte de marele război, a făcut o experiență socială hotărâtoare și tipică pentru toate celelalte popoare: Ungaria a acordat jidanilor toate drepturile.

Rezultatul a fost că jidanii s-au substituit nației ungurești, luând parte la cârmuirea destinului ei, fără nici o restricție, în calitate de „unguri“.

Acești jidani-unguri atotputernici au trădat pururea nația ungurească și la cea dintâi ocazie au distrus statul ungar, prin „dictatura proletariatului“ a lui Bela Kun, profitând de catastrofa războiului.

Experiența Ungariei dovedește că oricând și oricât de bine ar fi tratați – oricâte drepturi li s-ar acorda – jidanii nu înțeleg să lase o iotă măcar din învățămintele legii lor, care îi determină cu precizie atitudinea față de celelalte nații, zicându-i (A doua lege):

7.1. Când te va duce Jehova, Dumnezeuul tău, în pământul în care intri, acum ca să-l iei în stăpânire, și va alunga dinaintea ta multe națiuni... Și când Jehova, Dumnezeuul tău, ți le va da în puterea ta, tu să le bați, să le pierzi cu desăvârșire, legământ cu ele să nu închei și milă de ele să nu-ți fie ... Ci așa să faceți cu dânsele, altarele lor să le surpați, și stăpânii lor să-i sfărâmați...

7.16. Și să pierzi toate popoarele, pe care Jehova, Dumnezeuul tău, le va da ție, ochiul tău să nu le cruțe...

Și pe regii lor îi va da ție în mână, și tu să faci să piară numele lor de sub cer“.

Acest program obligatoriu – impus de religia lor prin cele mai strașnice blesteme (Levitic 26, 14, a doua Lege, 28.1) a fost îndeplinit de jidani, punct cu punct, față de unguri, care azi „se deșteaptă“.

„Numerus clausus“, stabilit prin legea XXV, din 1920, însemnează noua orientare a nației ungurești după experiența făcută cu „asimilarea“ jidanilor, în curs de mulți ani, începând încă din anul 1848, când li s-au dat toate drepturile, deopotrivă cu ungurii.

Noua orientare politică a statului ungar – cu „numerus clausus“ urmărește eliminarea jidanilor.

Asupra acestei politici – de eliminare a jidanilor din universități – a avut să se pronunțe Societatea Națiunilor.

Experiența Ungariei cu „asimilarea“, ca și atitudinea Societății Națiunilor față de eliminarea jidanilor, aplicată de statul ungar – sunt hotărâtoare în cauză și merită toată atenția oricărei nații, îndeosebi a nației românești primejduită în existența ei, de către parazitismul jidănesc, mai mult decât oricare alta.

*

Ședința a șasesprezecea (publică) a Consiliului Societății Națiunilor – ținută la Geneva în ziua de 30 septembrie 1922 – ne-a făcut să cunoaștem următoarele fapte, pe care le-am constatat după procesul verbal al ședinței și după Raportul Comisiei, cuprins în Anexa 427 și reproduse de noi după organul oficial /al Societății („Journal Officiel“, nr. 11 (Partea a doua) noiembrie 1922, paginile 1204 și 1425:

1) „Numerus clausus“ se aplică în Ungaria prin Legea XXV din 1920.

2) „Alianța Izraelită Universală“ și alte societăți jidănești s-au plâns la Societatea Națiunilor împotriva legii cu „numerus clausus“, susținând că această lege este o infracțiune manifestă la dispozițiile Tratatului de la Trianon și că legea nu vorbește decât de studenții de rasă și de naționalitate diferită, așa că nu aplică jidanilor, care constituie o „minoritate religioasă“.

3) Consiliul Societății Națiunilor – fără a contesta principiul legii – cere numai să-și dea seama de modul cum ea este aplicată, ca să vadă dacă nu atinge, în practică, drepturile legitime ale minorităților.

4) Guvernul ungar – respingând în principiu această cerere de cercetare a modului cum legea se aplică – afirmă că nu este cazul, întrucât își propune să aplice legea „bazându-se pe nevoile imperioase ale nației ungurești“, dar ținând seama de drepturile și interesele minorităților. Așadar, el – Guvernul ungar – pe deplin suveran, hotărăște.

5) Nevoile nației ungurești – în ce privește reducerea numărului studenților jidani în universități – Guvernul ungar le rezumă în următoarele puncte:

a) Sporirea capacității intelectuale. Tinerii intrați în universități au nevoie de o pregătire temeinică, ceea ce necesită îpuținarea celor admiși.

b) Garantarea loialității patriotice. „După experiențele dictaturii proletare, statul a voit să-și garanteze loialitatea patriotică a viitorilor săi funcționari“.

c) Aplicarea proporționalității. „Numărul tinerilor aparținând diferitelor rase și naționalități locuind pe teritoriul țării și admiși în universități, trebuie să fie, pe cât posibil, proporțional cu numărul locuitorilor raselor și naționalităților în chestie.“

Aceste argumente ale Guvernului ungar, cuprinse în Raportul Comisiei instituită de Consiliul Societății Națiunilor, pentru a referi asupra cazului (Anexa 427), au fost susținute de reprezentantul Ungariei în ședința de la 30 septembrie 1922. Și iată rezultatul:

6) „Consiliul adoptă raportul care îi este supus și ia act de declarația reprezentantului Ungariei (Contele/Miklos/Bánffy se retrage)“. Va să zică: „Numerus clausus“ a fost admis de Societatea Națiunilor și în principiu și în fapt.

Argumentele, invocate de Guvernul ungar, au fost recunoscute valabile /.../

La Universitatea din Iași – și ne grăbim să observăm, că la Universitatea din Cernăuți aceste raporturi ne sunt încă și mai defavorabile – găsim următoarele proporții ale studenților înscriși creștini și jidani, pe facultăți, în anul școlar 1922-1923: /.../

Iată acum și un tablou comparativ al unor Universități ungurești (semestrul II, anul 1920-1921), cu Universitatea din Iași, în anul 1922-1923: /.../

Din aceste cifre se vede:

Universitatea din Iași întrece toate universitățile ungurești ca jidăni-me, stând în frunte cu proporția de 35,55% jidani, în total, dar având 61,07% la medicină și 75,50% la farmacie; față de o proporție totală de jidani, care poate fi de 5%, în România.

Proporționalitatea – care este baza „clauzei minorităților“, pe care mereu o invocă politicienii jidăniți, amenințându-ne cu intervenția Societății Națiunilor – este răsturnată în favoarea minorității jidanilor din România, cu nedreptățirea flagrantă a nației românești, amenințându-i existența.

Cu toate acestea:

„Numerus clausus“ – pe care Guvernul ungar îl aplică încă de la 1920 și despre aplicarea căruia Societatea Națiunilor s-a mărginit numai să ia act – „savanții“ și politicienii noștri jidăniți pretind că este o „absurditate“, care nu se aplică „nici într-o țară din lume“ și pe care noi nu îl putem introduce din cauza Societății Națiunilor!

Frați români,

Proști or fi, sau plătiți, e tot una: jidăniții noștri ne duc la pieire.

Dacă nu vă apărați interesele astăzi voi singuri, mâine, jidanii, care ocupă Universitățile – după ce au cuprins izvoarele noastre de avuție – vor conduce ei destinele nației românești, falsificând cultura națională românească.

Ca să înlăturați această mare primejdie, veniți alături de noi, care luptăm hotărât pentru eliminarea jidanilor din mijlocul nostru, sub steagul cu zvastica.

Președintele
Ligii Apărării Naționale Creștine
A.C. Cuza

A.C. Cuza, *Numerus clausus*, București, 1924, p. 6-7, 24-27, 30-32.

169

1924 Actul Constitutiv al Uniunii Industriilor Metalurgice și
Miniere.

ACT CONSTITUTIV

Subsemnații:

1) Dl Inginer C. Orghidan	reprezentând	Societatea „Reșița“
2) Dl M.N. Schapira	"	" „Astra-Arad“
3) Dl Ing. Al. Periețeanu	"	" „Malaxa and Co.“
4) Dl Ing. R. Rieger	"	" „And. Rieger and Co.“
5) Dl Ing. J. Hüttl	"	Fabrica „Schramm Hüttl and Co“
6) Dl Ing. C. Bușilă	"	Fabrica „Rom. de loc și vag.“
7) Dl Ing. G. Glass	"	Societatea „Vulcan“
8) Dl C. Boerescu	"	Soc. „Sant. Rom. de la Dunăre“
9) Dl Ing. E. Wolff	"	Fabrica „Wolff“
10) Dl Ing. S. Marino	"	Fabrica „Lemaître“
11) Dl N. Pedvisocar	"	" „Pedvisocar and Co.“
12) Dl Solomon	"	" „Cometul“
13) Dl Gh. Ghimuș	"	" „Ghimuș and Co.“
14) Dl Marcus	"	" „Macazul“
15) Dl Ing. Gr. Profir	"	" „Strungul“
16) Dl Ing. Antoniu	"	" „Lessel“
17) Dl Ing. Reșovscky	"	Societatea „Atel. Grivița.“
18) Dl Waidmann	"	" „Adolf Waidmann“
19) Dl Rado	"	" „Corcana“
20) Dl Littmann	"	" „Sylva“
21) Dl Desilă	"	" „Industria Sârmei“
22) Dl Ing. N. Costinescu	"	Intrep. Emil Costinescu

23) Dl Pons	"	Societatea „Fichet“
24) Dl Ing. Negro	"	Uzin. Metalurg. Ploiești
25) Dl D. Voina	"	Fabrica de maș. Voina
26) Dl E. Hornstein	"	Soc. Metalurg. Sig. Hornstein
27) Dl Ing. Erdös	"	Turnătoria Oradia-Mare
28) Dl Dinnermann	"	Societatea „Vagonul“
29) Dl Sculy-Logoteti	"	" „Ferroagricola“
30) Dl Ing. R. Rieger	"	Fabrica de Pile Sibiu
31) Dl P. Budich	"	Societatea „Budich“
32) Dl H. Goldenberg	"	" „David Goldenberg“

pe baza prezentului act și a Statutelor aici anexate, ce face parte integrantă din aceasta, am constituit o Uniune ale cărei denumire, obiect, sediu și mod de funcționare, sunt prevăzute în alăturatele Statute pe care le acceptăm în întregime.

Subsemnații constituiți în Adunare Generală în ziua de 29 martie 1924, alegem în majoritate ca membri în Consiliul de administrație pe termen de 3 ani și în condițiile art. 12 din Statute.

Inginer C. Orghidan, inginer Al. Periețeanu, inginer C. Bușilă, C. Boerescu, inginer E. Wolff, inginer Capriel, inginer G. Glass, inginer S. Marino, M.N. Schapira, inginer H. Schiel, inginer J. Hüttl și inginer R. Rieger.

Numim ca Cenzori pe d-nii:

Inginer Antoniu, D. Voina și Pons,

iar ca cenzori supleanți pe d-nii

N. Pedvisocar, Gh. Ghimuș și E. Hornstein.

De asemenea împuternicim pe dl Ștefan Ciovârname, ca în numele nostru să îndeplinească toate formalitățile cerute de legile în vigoare pentru ca Uniunea să poată funcționa legal. În acest scop, d-sa va face și prezenta orice cereri către tribunal, instanțele superioare, Ministerul de Industrie și Comerț sau orice alte autorități, să ceară autorizarea de funcționare și înscriere în registre, va face eventual apel sau recurs reprezentându-ne cu depline puteri, putând renunța la dreptul de apel sau recurs.

D-sa va consimți singur la orice modificare a statutelor sau a actului constitutiv, putând face, semna și cere autentificarea oricăror acte în acest scop.

Cu un cuvânt mandatarul nostru va face tot ce va crede în interesul nostru pentru ca uniunea să existe legalmente și să funcționeze.

PREȘEDINTE,

SECRETAR,
Inginer

▼
Arhivele Statului București, fond Uniunea Industriilor Metalurgice și Miniere din România dosar 4/ 1924, f. 91-92.

1924, București. Consiliul de Administrație al S.A.R. CON-
STRUCȚIA MODERNĂ, al cărui președinte a fost prof. Ermil
Pangrati și din care au făcut parte reprezentanți ai minorități-
lor naționale.

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE

PREȘEDINTE:

Dl Ermil A. Pangrati
fost Ministru, Prof. Universitar,
Dir. Școlii Sup. de Arhitectură

VICEPREȘEDINȚI:

Dl I. Săvescu
Directorul Băncii Românești
Dl Emanoil Antonescu
Avocat, Prof. Universitar

MEMBRI:

Dl O. KAUFMANN
Directorul General al Băncii de
Credit Român

Dl ȘTEFAN BURCUS
Arhitect

Dl I. RĂDUCANU
Sub-Directorul Băncii Marmorosch

Dl ERNEST DONEAUD
Arhitect

Dl CONST. NEAMȚU
Directorul
Băncii Comerțului Craiova

Dl SIMION VASILESCU
Arhitect

Dl GRIGORE CERCHEZ
Arhitect

Dl STATIE CIORTAN
Arhitect

Dl DUMITRU HARJEU
Arhitect

Dl POPOVICI MEZIN
Inginer

Dl CONST. IOTZU
Arhitect

Dl P. SMARANDESCU
Arhitect

CENZORI:

DI CHRISTU STAICOVICI
fost Secretar g-ral al Minist. de Com.
și Ind. Secretar g-ral al
Camerei de Comerț

DI I.D. ENESCU
Arhitect

DI General I. MANOLESCU
fost Secretar g-ral
al Ministerului de Interne

DI M. SONENFELD
Arhitect

DI C. I. NICULESCU
Funcționar Super. Banca Românească

CENZORI SUPLEANȚI:

DI AUREL LUPSAN

DI JEAN SIMIONESCU
Arhitect

DI HORIA FURTUNĂ
Avocat

DI C. NANESCU
Arhitect

DI MIHAIL BOTEZ
Avocat

COMITETUL DE DIRECȚIE:

Președinte: DI ERMIL A. PANGRATI
Administrator-Delegat: DI ȘTEFAN BURCUS
" " DI ERNEST DONEAUD
Director General: DI Arhitect ȘTEFAN BURCUS

*Arhivele Statului București, fond Uniunea Industriilor Metalurgice și Miniere din România
dosar 3/ 1924, f. 108.*

<1925 februarie 2>¹ **Constanța.** Raport al lui Selim Abdula-chim, deputat de Constanța, referitor la necesitatea acordării de sprijin material și financiar tinerilor de origine turcă pentru instruirea lor în școlile superioare românești, precizându-se că elementul musulman s-a dovedit „a fi cel mai pașnic și mai loial față de interesele țării“.

Domnule Președinte

Populațiunea bulgară din județele Cadrilaterului în dese rânduri și-a manifestat ostilitatea față de autoritățile românești și este îndeobște cunoscut iredentismul lor.

Elementul românesc din aceste județe, din cauza numărului său redus, nu poate să opună acestor manifestări decât o foarte slabă rezistență.

Singurul mijloc de a contrabalansa aceste tendințe nu-l poate oferi decât elementul musulman, dovedit a fi cel mai pașnic și mai loial față de interesele țării. Acest element însă trebuie educat și îndrumat tot mai mult în această direcție.

Această educație nu se poate însă obține și la acest rezultat nu se poate ajunge decât prin formarea unei pleiade de tineri intelectuali crescuți în școlile românești spre a forma din ei cei mai aprigi și mai devotați apărători ai cauzei românești.

Subsemnatul, înțelegând nevoia acestei opere naționale, ca unul care m-am identificat în totul cu aspirațiunile patriei mele, întrucât mi-am făcut studiile în școlile românești și m-am întors cu gradul de căpitan din războiul de reîntregire a neamului, am stăruit pe lângă autoritățile școlare și am reușit să trimit în școlile secundare și superioare din țară un număr de aproape 30 copii, care spre mulțumirea tuturor s-a dovedit a fi elevi cuminiți și sârguitori.

Dacă într-un interval de 4 – 5 ani am putut să conving populația musulmană să trimeată un număr însemnat de copii în școlile românești reușita o datorez în cea mai mare parte deosebitei sollicitudini a domnului ministru Anghelescu care a înțeles scopul urmărit de noi și a binevoit a-i primi bursieri fără concurs.

Cum însă majoritatea acestor elevi sunt cu desăvârșire lipsiți de mijloace (și tocmai datorită acestui fapt în 40 ani de guvernare românească n-am putut avea decât un singur musulman cu studii universitare, în persoana subsemnatului și 2 – 3 ofițeri) ei nu sunt în stare, cu toate că sunt bursieri să-și procure nici strictul necesar al îmbrăcăminte, al cărților și al taxelor, așa că sunt amenințați să-și întrerupă studiile, ceea ce nu va fi numai în paguba lor și a populației musulmane dar mai ales în prejudiciul statului.

1 Data înregistrării raportului.

Pentru a face față acestor cerinți și pentru a servi de îndemn și pentru ceilalți m-am hotărât să mă adresez și domniei voastre, făcându-vă un călduros apel pentru susținerea cauzei acestor tineri care vor servi mai târziu la consolidarea stăpânirii românești în Cadrilater, rugându-vă respectuos să binevoiți a acorda spijinul domniei voastre aprobând suma ce veți crede de cuviință, sprijin pentru care populațiunea musulmană vă mulțumește cu recunoștință și vă asigură de întreg devotamentul său pentru binele țării.

Selim Abdulachim,
Deputat de Constanța

Domniei sale,
Domnului Președinte al Comisiei interimare al orașului Constanța.
<Rezoluția>

14 februarie 1925

Se acordă suma de cinci mii lei

Președinte Virgil Andronescu

Arhivele Statului Constanța, fond Primăria Constanța, dosar 9 / 1925 f. 24.

172

1925 martie 7, București. Telegramă adresată de Legația română din Berna Ministerului Afacerilor Externe, prin care se relatează o convorbire avută cu Henry Drumond și Colban, privitor la plângerile adresate de Guvernul ungar Societății Națiunilor referitoare la tratamentul minorităților în România.

În vederea Consiliului ce se întrunește luni, am avut o lungă conferință cu Henry Drumond și cu Colban. M-am plâns împotriva politicii de înțepătură și a provocărilor și multiplelor plângeri neîntemeiate, înaintate Societății Națiunilor. Am atras atențiunea asupra duplicității Guvernului ungar, reamintind purtarea delegațiilor unguri la Congresele internaționale de la Lyon, Berna și Bruxelles, aceea a Contelui Appony și aceea a presei maghiare. Am reamintit că, deși nici Guvernul român nici politica sa nu s-au schimbat atunci când Ungaria avea nevoie de concursul nostru pentru împrumut, nu s-a auzit timp de un an nici o plângere din partea minorităților; îndată ce împrumutul a fost realizat, plângerile au inundat Secretariatul General al Societății Națiunilor, înțepăturile au reînceput. Am explicat apoi afacerea pașapoartelor și am protestat împotriva cuvintelor rostite în Parlamentul ungar. În fine am lăsat să se înțeleagă că suntem hotărâți să reacționăm și să dovedim Guvernului ungar că a pornit pe cale primejdioasă, vătămător în primul rând intereselor ungare.

Amândoi m-au asigurat că vor atrage atențiunea delegațiilor unguri.

Ca rezultat practic imediat, pentru a potoli nemulțumirile noastre, sper să obțin ca Drumond să pună la dosar reclamațiunea Dutczak atât de importantă pentru noi.

Comnene
420

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71, România, 1920–1944, vol. 392, p. 41.

173

1925 aprilie 6, Sibiu. Memoriu întocmit de episcopul Bisericii evanghelice C.A. din Ardeal, dr. Friedrich Teutsch, către ministrul cultelor și artelor cu privire la Proiectul de lege pentru regimul general al cultelor.

Domnule Ministru!

Referindu-se la stimata dumneavoastră nr. 17481 din 28 martie a.c. subsemnatul are onoare a da asupra ante proiectului legii pentru regimul general al cultelor următorul aviz.

Art. 1.

În acest articol garantează statul în conformitate cu constituția țării – tuturor cultelor deopotrivă libertate și protecțiune.

Această libertate implică în sine totala autonomie bisericească, care pentru biserica noastră regnicolară este garantată prin legi de secole, care nu a fost atacată niciodată și care pentru viața și pentru dezvoltarea ei, care încă formează un interes important al statului, este absolut necesară.

Deci, pentru ca să nu încapă nici o îndoială, și fiind vorba de o condiție vitală a bisericilor, trebuie să fie exprimat dreptul bisericilor la autonomie *expressis verbis*.

Deci, vă rog să binevoiți a induce în art. 1 din lege următoarea dispozițiune: „Culte recunoscute prin lege (art. 18) pe baza autonomiei, ce le cuvine, au dreptul de a-și crea înșiși statute și a-și administra afacerile în cadrul legilor de stat.

[.....]

Art. 4

Acest art. dispune în mod absolut corect, că membrii unui cult nu pot fi constrânși să contribuie la înființarea *altui* cult.

Consecința logică, ce reiese din această dispozițiune, că membrii unui cult pot fi constrânși să contribuie la întreținerea cultului *propriu*, nu a fost exprimată în anteproiectul de lege, deși este vorba de o chestiune, care este mai importantă ca toate celelalte dispozițiuni ale anteproiectului de lege.

Nu există biserică, care ar putea trăi din veniturile averii proprii. Toate bisericile nu sunt avizate numai la subvențiuni din partea statului, ci și la contribuțiunile membrilor lor. Dreptul de recurgere la aceste contribuțiuni – după a mea părere – trebuie asigurat prin lege necondiționat și în mod care exclude orice îndoială. Consistoriul Regnicolar de sub conducerea mea a făcut în această chestiune vitală a tuturor bisericilor în repetate rânduri înaintări detaliate către înaltul guvern și la dezbaterea în parlament a legii despre impozitele de stat, această chestiune încă a fost tratată cu de-amănuntul. Cu regret trebuie să constatăm că nu s-a reglementat în această lege a impozitelor și dreptul de a impune impozite. Din partea înaltului guvern ni s-a pus însă în vedere, că această chestie va fi rezolvată prin legea pentru culte.

Regret foarte mult, că aceasta nu s-a făcut în prezentul anteproiect de lege. Aceasta o consider ca nedreptate, care e cu atât mai mare, încât art. 23 din legea pentru organizarea bisericii ort. rom. conține dispozițiunea expresă, că Congresul național bisericesc are dreptul, de a impune membrilor bisericii, în interesul creării unui fond general bisericesc, contribuțiuni.

Este absolut imposibil de a presupune, că înaltul guvern ar voi să dea numai bisericii ort. posibilitatea, de a-și asigura starea materială, și a nu acorda și celorlalte biserci dreptul de a se îngriji de acoperirea necesităților lor.

Deci sunt silit a vă ruga în mod atât de insistent, cât și de serios, a reglementa această chestiune în legea cultelor după recerințele echității și egalității în drepturi, ca nesiguranța, ce domină pe acest teren și care a cauzat bisericii deja până în prezent pagubă mare, să fie odată delăturată.

Propun ca în art. 4 din lege să fie inclusă următoarea dispozițiune: Cultele recunoscute de stat (art. 18) au dreptul de a impune membrilor proprii contribuțiuni pentru acoperirea cheltuielilor lor și a recurge la încasarea acestor contribuțiuni la ajutorul autorităților de stat.

Art. 5.

Executarea acestui articol, care prescrie că preoții unui cult pot săvârși slujbe și ceremonii religioase numai credincioșilor cultului propriu o țin ca neexecutabilă.

Pe lângă stricta executare a acestor dispozițiuni se va întâmpla adesea cazul înmormântării oamenilor fără asistarea unui preot sau că mor copii nebotezați, deoarece în localitatea unde locuiesc nu se află preot al cultului propriu, și că familia lor nu este în stare a aduce din cauza depărtării mari, sau din cauze materiale un astfel de preot.

La tot cazul nu este aceasta intențiunea legii.

Deci fac propunerea, că art. 5 să fie redactat în următorul mod: preoții unui cult pot săvârși și ceremonii religioase de regulă numai credincioșilor cultului propriu. – Dacă în localitatea respectivă nu se află preot al cultului propriu, se pot cere – cu consimțământul preotului cultului propriu din altă localitate, sau în cazuri de necesitate și fără astfel de consimțământ – și slujbele preotului altui cult.

[.....]

Art. 8.

Este adevăr, că acest art. dă dreptul Ministerului Cultelor a admite, ca membri ai clerului sau funcționari ai cultelor și cetățeni străini, restrângând însă acest drept în mod esențial prin aceea, că această admitere o face numai în mod provizoriu.

Și eu sunt de părere, că preoții și ceilalți funcționari bisericești să fie de regulă cetățeni români. Aceasta nu este numai în interesul statului, ci și interesul bisericii. Trebuie, însă să atragem atenția asupra faptului, că îndeosebi părțile afară din Ardeal ale bisericii regnicolare de sub conducerea mea, vor avea sub împrejurările date încă mult timp nevoie de oameni din străinătate.

Cred că nu trebuie să dovedesc prin nimica că, pentru funcționarii provizorii de regulă nu se găsesc decât puteri slabe, ba întregirea posturilor va fi de regulă total imposibilă, prin ce se cauzează bisericii pagubă mare.

De altcum nu înțeleg pentru ce să fie legate mâinile Ministerului de Culte și din ce motiv nu se lasă voia celui a da autorizația pe lângă considerarea împrejurilor de fiecare dată. La tot cazul, însă țin a fi necesar să se dea autorizația – în cazul că străinul a dobândit cetățenia română – cel puțin până la rezolvarea definitivă a acestei cereri.

Propun deci ștergerea cuvântului „provizoriu” și următorul supliment: Dacă membrul clerului sau funcționarul, care a fost admis a înaintat o cerere pentru obținerea cetățeniei române, de a se prelungi autorizația în cazul admiterii pe timp mai scurt, cel puțin până la rezolvarea acestei cereri.

[.....]

Art. 10.

Acest art. zice, că averea cultelor dispărute trece de drept la stat.

De-a dreptul se poate presupune, că această dispozițiune în intențiunea ei se poate referi numai la cazul, când o întreagă corporațiune religioasă, adică de exemplu întreaga biserică luterană din România ar dispărea, și că această dispozițiune să nu poată fi aplicată în cazul când e vorba numai de dispariția singuraticelor comune bisericești. Orice altă interpretare a indicatei dispozițiuni ar însemna o mare nedreptate pentru biserică.

Ca să nu încapă nici o îndoială în privința intențiunii legii, ar trebui redactat articolul 10 poate în următorul mod: în cazul dispariției singuraticelor comune bisericești autoritatea supremă a cultului respectiv ca dispozițiunile necesare relativ la averea acelora.

Averea corporațiunilor religioase întregi dispărute trece de drept la stat; însă cu restricțiunea că în cazul renașterii unei astfel de corporațiuni religioase, averea trecută de drept la stat să fie restituită acelei corporațiuni religioase.

Art. 11.

În sensul acestui articol cultele recunoscute au dreptul de a susține, administra și controla instituțiuni culturale.

Tinde a se înțelege de la sine că sub aceste instituțiuni culturale se înțeleg și școli și alte instituțiuni de educație, și numai din acest motiv omit

să fac propunerea, ca școlile să fie menționate și scoase în relief în acest articol încă separat pe lângă instituțiunile culturale.

Bătător la ochi în acest articol este că vorbește numai de susținerea și administrarea instituțiunilor culturale, nu însă și de dreptul înființării altor fel de instituțiuni. Ori prin aceasta vrea să se spună, că numai instituțiunile culturale deja existente se recunosc și că înființarea acestor fel de instituțiuni pe viitor nu se admite? Aceasta nu o pot presupune.

Deci propun ca acest articol să fie redactat precum urmează: „Culte recunoscute au dreptul de a înființa, susține, administra, și controla instituțiuni culturale și de binefacere în marginile legilor în vigoare privitoare la acest fel de instituțiuni.“

[.....]

Art. 13.

Ocrotirea care o prestează acest articol edificiilor bisericilor, asigurându-le în ce privește comerțul urmărirea și sechestrarea, poziție excepțională, este pe deplin motivată.

În forma prezentă acest articol poate da ocazie la neînțelegere, fiindcă se pot naște îndoieli asupra faptului că despre ce edificii ai bisericilor este într-adevăr vorba.

Despre toate edificiile bisericilor sau numai despre acele edificii, care servesc nemijlocit scopuri bisericesti sau în fine exclusiv despre edificiile în care se ține serviciul divin? După a mea părere ocrotirea legii ar trebui să se întindă asupra tuturor edificiilor care servesc scopuri bisericesti însă numai până când se folosesc pentru atari.

Acest articol să fie redactat precum urmează:

Edificiile bisericilor, mănăstirilor, reședințelor episcopesti, edificiile școlilor, parohiilor și casele comunităților bisericesti mai departe cimitirele, odoarele sacre ale cultelor recunoscute până când se folosesc ca atari – sunt bunuri în afară de comerț, ele nu pot fi nici urmărite nici sechestrate și nici rechiziționate și sunt scutite de toate sarcinile.

Interzicerea prin lege a rechiziționării o accentuez în mod deosebit, fiindcă – cu regret trebuie să constat – că sa întâmplat adeseori că, case parohiale și locuințe de învățători în edificii bisericesti au fost rechiziționate prin ce au suferit respectivele comune bisericesti pagubă mare.

[.....]

Art. 15.

După dispozițiunile acestui articol preoții diferitelor culte pot săvârși slujbele religioase în armată, în spitale, orfeline, școli corecționale și penitenciare.

Întâi a-și accentua că, expresiunea „pot“ este prea indeterminată și poate conduce ușor la contraverse. Aici e vorba de un drept neîndoios al corporațiunilor religioase care trebuie să fie designat și în lege ca atare.

Apoi trebuie să atrag atențiunea asupra faptului că statul îndreptățește corporațiunile religioase a împărtăși credincioșii din armată cu serviciile religioase și țin de a fi datorii împărașii a statului, a se îngriji însuși și pe speșele proprii, ca soldații să-și poată satisface necesitățile bisericesti.

Aceasta este posibil numai atunci, dacă nu se angajează numai preoți militari ortodoksi și ci preoți militari de altă confesiune în număr corespunzător.

Deci propun a redacta art. 15 precum urmează:

Corporațiunile religioase au dreptul de a săvârși prin preoții lor în armată, în spitalele civile și militare, orfelinat, școli corecționale și penitenciare pentru credincioșii lor servicii religioase de orice natură. Statul se va îngriji ca soldații să fie împărtașiți de către preoții militari, angajați în număr corespunzător și în acele localități în care nu se află preot al resp. cult. cu serviciile religioase corespunzătoare resp. cult.

[.....]

Art. 17.

Acest articol dă dreptul cultelor de a înființa și conduce institute teologice pentru pregătirea clerului lor, însă nu conține nici o dispozițiune despre dreptul cultelor de a-și pregăti preoți la universități, la ce – de sine înțeles pentru biserica luterană evanghelică vin în considerarea numai universității din străinătate.

Presupun fără nici o îndoială că, nu li se va lua în nume de rău și în viitor candidaților noștri de teologie cercetarea universităților din străinătate, și că art. 17 nu atinge în nici un mod acest drept, pe care biserica noastră l-a avut timp de secole.

Deci mă pot abține în această chestiune de la facerea unei propuneri.

Art. 18.

Nici din art. 18 nici din alt articol nu reiese ce dispozițiuni din anteproiectul de lege se referă și la biserica ortodoxă română. Singuratică părți din anteproiectul de lege de ex. dispozițiunile relative la trecerea de la o religie la alta, la tot cazul se referă și la biserica ort. rom. alte părți însă sunt în contrast cu legea despre biserica ort. rom. și prin urmare nu se pot referi la aceea.

Pentru a lămurii această chestiune, țin de a fi necondiționat necesar a indica în art. 18 sau în alt articol detaliat, cari articole se referă și la biserica ort. rom.

[.....]

Art. 20.

Acest articol dă guvernului dreptul de control asupra tuturor cultelor.

Dacă acest drept se referă numai la cazurile amintite în constituție adică la îngrijirea ca legile, ordinea publică și morala publică să fie respectate, atunci nu-i se poate face nici o obiecțiune. Dacă însă art. 20 tinde la un drept de control nelimitat care ar da guvernului dreptul de a se amesteca și în afacerile cele mai interne ale bisericii, ba chiar în chestiuni de rit și ale ordinii bisericești și a influența asupra acestora, atunci trebuie să numim un astfel de control ca total imposibil.

Deși sunt convins că în art. 20 nu este vorba de un astfel de control, totuși țin de a fi absolut necesar să se precizeze dreptul de control al guvernului, – care de altcum se înțelege de la sine – în interesul apărării

și drepturilor cultelor într-un mod corespunzător intereselor Statului și cultelor și într-un mod, care exclude orice îndoială.

Deci propun să se redacteze articolul 20 în următorul – după părerea mea și din punct de vedere al statului mai corect – mod: statul are asupra tuturor cultelor drept de control care se exercită prin Ministerul Cultelor. Acest drept de control se întinde însă în sensul constituției numai asupra îngrijirii ca dispozițiunile legilor de stat, ordinea publică și morala publică să fie respectate.

[.....]

Art. 22.

Contra dispozițiunii că crearea de noi eparhii (dieceze superintendenții) ca și schimbarea titulaturii și întinderii lor se poate face numai prin lege, nu se poate face obiecțiune însă trebuie să atrag atențiunea asupra faptului că posibilitatea necondiționată de corectă executare, a acelor formează stabilirea amănunțită a eparhiilor existente în prezent și a teritoriilor acestora.

Deci propun ca stabilirea parohiilor în prezent existente să se facă prin lege, sau dacă aceasta din vre-un motiv n-ar fi posibil ca supliment de lege.

[.....]

Art. 24.

Subvenționarea materială a cultelor nu este un drept, ci o datorie imperioasă a statului. În contrast cu aceasta stă dispozițiunea art. 24. conform căreia statul *va putea* acorda astfel de subvenții. Prin urmare este supus aprecierii fiecărui guvern a acorda subvențiuni sau a nu le acorda și a sista subvențiuni deja acordate. Prin aceasta cultele se vor depinde total de fiecare guvern și se creează o nesiguranță care face insuportabilă situația materială a cultelor.

Articolul 24 conține și din acel motiv o mare nedreptate fiindcă vatămă într-o măsură, după părerea mea total inadmisibilă cultele recunoscute față de biserica ort. rom. căreia în mod expres îi acordă dreptul la subvențiune.

Deci propun ca art. 24 în conformitate cu art. 21. din legea pentru organizarea bisericii ort. rom. să fie redactat precum urmează:

Statul pune la dispozițiunea cultelor, la cererea lor, prin Ministerul Cultelor mijloacele necesare de care au nevoie, pentru a acoperi potrivit salariile funcționarilor publici, retribuțiunile preoților și funcționarilor bisericești precum și celelalte necesități materiale. Măsura acestor subvențiuni de stat se stabilește după stabilirea exactă prealabilă a necesităților cultelor față de veniturile lor proprii.

[.....]

Art. 26.

Este firesc că statul își rezervă dreptul de control asupra faptului, dacă subvențiunile acordate cultelor de către stat au fost întrebuințate potrivit destinației lor. Prin urmare statul fără îndoială are și dreptul de a cere să se țină în evidență conturile despre subvențiunile acordate. Fiecare pre-

tențiune peste aceste limite trebuie să fie numită o atingere a drepturilor de autonomie ale cultelor, fiindcă autonomia implică în sine și administrarea, aceasta însă de a stabili, în ce mod să se facă evidența conturilor și contabilitatea.

Art. 26 prescrie că instituțiile confesionale subvenționate de stat vor ține în evidență conturile de venituri și cheltuieli spre a fi cercetate de organele Ministerului Cultelor care va controla dacă sumele acordate au fost întrebuințate potrivit destinației lor și cu respectarea Legii contabilității publice privitoare la instituțiile cu caracter autonom.

Dispozițiunile art. 26 – de altcum neclare asigură – dacă vrem să explicăm aceasta așa – Legii contabilității publice o influențare asupra întregii administrații de avere a cultelor ce după părerea mea nu este numai de prisos, ci formează totodată și o atingere a autonomiei bisericești.

Prin urmare, fac propunerea să se șteargă din art. 26. cuvintele de la „ci cu respectarea” până la sfârșitul acestui articol.

Art. 27.

Dispozițiunea acestui articol care prescrie că toate posturile subvenționate de Stat trebuiesc aprobate de Ministerul Cultelor, face total iluzoriu dreptul cultelor la subvențiune de la stat pertractat deja în legătură cu art. 24. Guvernul poate să respingă după aprecierea proprie posturile propuse spre aprobare și a sista în acest mod subvențiunile. O astfel de procedură nu se poate presupune fiind însă vorba de o stabilire de drepturi prin lege, după a mea părere, trebuie să fie apărate aceste drepturi sub orice împrejurări.

Deci propun să se șteargă acest articol total și anume cu atât mai vârtos încât toate chestiunile privitoare la subvențiile de la stat apar regulate, dacă se primește redactarea articolului 24 propusă de mine.

[.....]

Art. 30.

Articolele 14 și 16 din legea maghiară pentru naționalități, care și azi mai este în vigoare de drept (art. XLVIII din anul 1868) îndreptățesc comunitățile bisericești a face corespondență cu toate organele de stat în limba lor proprie; autoritățile bisericești superioare și celor mai înalte le asigură dreptul de a întrebuința în înaintările lor către guvern, pe lângă limba de stat și limba proprie.

Art. 30 din prezentul proiect de lege vrea să pună capăt acestor drepturi exercitate până în prezent, de care și biserica gr. ort. s-a folosit fără piedici în timpul regimului ungar peste teritoriile aparținătoare de prezent României, dispunând ca corespondența organelor bisericești cu autoritățile statului se va face în limba română.

Din parte-mi trebuie să vă atrag în mod stăruitor atențiunea să vă feriți a trata chestiunea naționalităților, – a cărei parte cea mai importantă o formează chestiunea limbilor – în legea pentru regimul cultelor. După a mea părere nu se poate reglementa această chestiune, decât în mod organic prin o lege separată.

Deci fac propunerea că articolul 30 să fie șters din proiectul de lege.

Art. 33.

Trecerea de la o religie la alta e o afacere pur bisericească. Totuși exclude art. 33 concursul autorităților bisericești la astfel de treceri total, prescriind anunțarea simplă a ofițerului stării civile.

Afară de aceea, va conduce procedura simplificată atât de tare, față de aceea până în prezent, într-acolo că trecerile nesocotite sau cele încurajate din motive necinstite să fie înmulțite, ce și din punctul de vedere al statului apare de a nu fi de dorit.

Deci propun ca procedura în vigoare în părțile alipite care a corespuns așteptărilor în toate privințele, în esența ei să fie menținută și a redacta prin urmare art. 33 precum urmează:

Cine vrea să treacă la altă religie își va anunța această intenție însoțită de 2 martori preotului comunei bisericești proprii și va repeta după 14 zile această declarație cel mult însă în termen de 30 de zile în aceeași formă. Preotul va redacta despre aceste declarațiuni certificate oficiale. Dacă refuză eliberarea certificatului dreptul de a-l elibera trece la martori.

Cel mult în termen de 14 zile – fiindcă altcum pierd certificatele valabilitatea – după liberare sunt a se înainta certificatele ofițerilor stării civile cu cererea de a înregistra trecerea. Ofițerul stării civile redactează despre cererea înaintată un proces verbal și execută trecerea, dacă în termen de 30 de zile nu se retrage cererea, introducând în registrele stării civile respective în registrele necesare și înconștiințând despre aceasta preoții respectivilor două religii. Trecerea se consideră la a 30-a zi, după anunțarea la ofițerul stării civile, făcută pe deplin drept. Dacă se revine asupra cererii în termenul de 30 de zile se poate face trecerea numai pe lângă respectarea întregii procedurii. Despre revenirea asupra cererii înconștințează ofițerul stării civile pe preot căruia i s-a făcut declarația de trecere devenită acum fără valoare.

Art. 34.

Individul trecut de la un cult la altul în sensul acestui articol este dator a suporta toate sarcinile materiale, impuse de statutele și de angajamentele avute față de cultul părăsit scadente până în momentul trecerii.

Această dispozițiune o țin de a fi suficientă dacă e vorba de trecere la una dintre religiile recunoscute. În cazul însă când nu e vorba de o trecere la o corporațiune recunoscută, ci la o sectă, atunci țin de a fi necesară o agravare a acestor dispozițiuni deja din motivul pentru a îngreuna trecerile nedorite la secte.

Deci propun, să se completeze pentru acest caz art. 34 cu dispozițiunea că, indivizii trecuți de la o religie recunoscută la o alta nerecunoscută să suporte încă timp de 3 ani aceleași contribuții ca membrii bisericii părăsite de ei.

Art. 35.

Dispozițiunile acestui articol formează o atingere atât de gravă pentru autonomia și drepturile materiale ale comunelor bisericești că trebuie să le numesc total neacceptabile. Dreptul la întreaga avere bisericească îi cuvine după toate concepțiile de drept comunii bisericești ca atare și nu

singuraticilor membri ai comunei bisericești. Acest principiu de drept se găsește și în aliniatul ultim al art. 35, care dispune, că în nici un caz nu se vor putea atribui indemnizația membrilor minorității personal. Cum se va putea face aceea, să se atribuie singuraticilor membri, care ies din comunitatea religioasă întreaga avere bisericească? Formează membrii care ies majoritatea sau ba, nu poate avea la judecarea chestiunii nici un rol. Dreptul originar la avere i se poate cuveni numai comunității originare, și ar putea fi vorba numai de o indemnizație pentru comunitatea nouă, ce eventual s-ar înființa de acei trecuți, încă și în acest caz trebuie să constat că dreptul la indemnizație este nemotivat fiindcă nu există constrângere pentru trecere și fiindcă trecerea benevolă implică în sine în mod firesc renunțarea benevolă la averea comunității religioase. Neformând însă cei trecuți o nouă comunitate, atunci dreptul la indemnizație la tot cazul este pe deplin nemotivat. Dacă dispăre o comunitate religioasă total, atunci – precum am expus deja la art 10 – numai acel cult poate pretinde averea, căruia i-a aparținut comunitatea dispărută:

Deci propun să se șteargă art. 35 din anteproiectul de lege, sau în cazul că aceasta ar fi imposibil, a-l modifica așa, ca indivizii trecuți de la cult să-și aibă drept de a pretinde averea cultului părăsit.

Art. 36.

Conform legilor în vigoare în părțile alipite în căsătorii unde părinții nu aparțin aceleiași religii, băieții urmează religia tatălui și fetele cea a mamei.

Nu știu din ce motiv se părăsește acest principiu încercat și că i se atribuie tatălui dreptul de a hotărî despre religia tuturor copiilor.

Această dispoziție va forma un izvor de ceartă în familii, fiindcă mama, dacă este un membru sincer al bisericii se va conforma numai cu rezistență și sentimente dureroase dispozițiunii tatălui. Dealtcum este bător la ochi, că într-un timp când drepturile femeilor peste tot locul se lungesc, să fie exclusă soția total de la influențarea asupra religiei copiilor ei.

Deci fac propunerea să fie menținută dispoziția de prezent în vigoare, conform căreia băieții urmează religia tatălui și fetele religia mamei, și a modifica art. 36 în acest sens.

Pentru cazul, că din motive necunoscute de mine ar fi imposibilă acceptarea acestei propuneri, ar trebui cel puțin fixat, că în căsătorii mixte să decidă privitor la băieți tata și privitor la fete mama, în ce religie să fie educați. La înscrierea acestei dispozițiuni ar trebui prescris și aceea, că dacă moare un părinte dreptul determinării în revine celuilalt părinte.

[.....]

Art. 42.

Pe baza acestui articol cultele recunoscute sunt datoare a-și pune în concordanță în termen de 3 luni de la promulgarea acestei legi, statutele lor de organizare cu dispozițiunile ei, înaintându-le Ministerului de Culte spre aprobare și confirmare prin Decret Regal.

În acest articol nu se spune, e însă de a se înțelege de la sine, că baza Decretului Regal o va forma propunerea Ministerului de Culte.

Fiindcă dreptul de aviz al Ministerului de Culte nu i se face în lege nici o restricțiune, poate respinge orice statut de organizare, care nu îi core-

spunde dintr-un motiv, nerecunoscându-l aprobării și confirmării Regale. Aceasta stă în contrast cu drepturile autonome ale cultelor, care pot pretinde ca hotărârile lor aduse în concordanță cu legile țării să fie respectate și de un guvern.

Relativ la art. 42 trebuie să mai observ că nu conține nici o dispozițiune relativ la procedura privitoare la modificarea statutelor de organizare aprobate și confirmate prin Decret Regal, referindu-se art. 19 (aliniat ultim) numai la cultele nerecunoscute neputându-se lua astfel în considerare.

Din cele expuse mai sus reiese propunerea mea de a modifica art. 42 precum urmează:

Toate cultele recunoscute, amintite la art. 18 sunt datoare a-și pune în concordanță în termen de trei luni de la promulgarea acestei legi, statutele lor de organizare cu dispozițiunile ei, înaintându-le Ministerului de Culte. Aprobarea și confirmarea statutelor de organizare se face la propunerea Ministerului de Culte prin Decret Regal. Ministerul de Culte este dator a propune aprobarea și confirmarea statutului de organizare prin Decret Regal dacă dispozițiunile statutului nu ating ordinea publică, bunele moravuri și legile țării.

Schimbările în statutul de organizare, aprobat și confirmat prin Decret Regal nu se vor putea face decât prin aceeași procedură.

Conformându-mă dorinței Excelenței Dv. mi-am exprimat în expunerile de mai sus obiecțiunile contra numeroaselor dispozițiuni ale legii sperând că Excelența Dv. le va supune unei examinări detaliate.

Rugând Excelența Dv, să binevoiască a lua în considerare expunerile mele în măsura cea mai mare posibilă. Vă rog să primiți asigurarea distinsei mele considerațiuni.

Episcop al bisericii evang. regnicolare C. A. din Ardeal
Dr. Friedrich Teutsch

Arhivele Statului Sibiu, colecția Brukenthal K₆₋₈ nr. 93, f. 120 – 140.

174

1925 aprilie 11, București. Regulament de aplicare a legii pentru modificarea art. 18, alin. II, art. 19 și art. 71 din legea asupra învățământului secundar și superior.

E. Examenul de bacalaureat

Art. 23 – Ministerul întocmește din vreme comisiunile de examinare și le comunică inspectoratelor regionale și școlilor unde vor funcționa, cu cel puțin o săptămână înainte de data începerii examenelor. Pentru stabilirea numărului comisiunilor și a localităților unde ele vor funcționa, ministerul va avea în vedere populațiunea școlară a claselor a VIII- a – a

liceelor din fiecare regiune și posibilitatea grupării ei în centre de examen. În localitățile cu mai multe școli secundare, se pot institui două sau mai multe comisiuni, având fiecare numărul de elevi arătat mai sus.

Fiecare comisiune e compusă din șapte membri, dintre cari șase vor fi numiți dintre profesorii titulari de la clasele superioare ale liceelor statului, așa încât să fie reprezentate toate specialitățile asupra cărora se va face examenul. Al șaptelea membru, care este și președintele comisiunii, va fi numit dintre membrii corpului didactic universitar: profesor, agregat sau conferențiar definitiv de la facultățile de litere sau științe, sau dintre foștii inspectori școlari ai învățământului secundar de specialități literare ori științifice, numiți prin decret regal.

Aceste însărcinări sunt obligatorii: neîndeplinirea lor va atrage aplicarea sancțiunilor prevăzute pentru refuz de serviciu legalmente datorit, adică reținerea din leafă pentru orele și zilele absentele, sau în cazuri de recidivă, darea în judecată disciplinară.

Comisiunile ce vor avea să examineze în localitățile unde sunt reparați elevii care au urmat cursurile liceelor într-o limbă minoritară, fie în școli de Stat, fie în școli confesionale ori paritculare, se vor putea completa numai în caz de nevoie cu cel mult încă doi membri aleși din corpul didactic al liceelor de Stat, care să examineze în limba respectivă, din cele două materii speciale.

Acești profesori vor lua parte la lucrări numai în ce privește examinarea obiectului lor și la stabilirea situației elevilor la a căror examinare au participat.

Unul din membrii comisiunii va fi delegat de președinte ca secretar al comisiunii.

Art. 24. – Comisiunea se întrunește în dimineața zilei de 25 iunie, respectiv 15 septembrie, și începe imediat lucrările, împărțind pe elevi în grupe de cel puțin 25 și cel mult 40, care vor trebui să depună examenul scriptic în săli de clasă, deosebite, spre a putea fi bine supravegheați. Identitatea fiecărui candidat va fi bine stabilită. Grupele vor fi alcătuite, pe cât posibil, după secțiunile liceului pe care le-au urmat elevii. În cazul când printre candidați vor fi și elevi care depun unele probe într-o limbă minoritară, se va forma din acești elevi și pentru proba respectivă grupe speciale.

Examenul scriptic va consta din trei probe dintre care, primele două vor fi comune pentru toate secțiunile și grupele. El se va depune în a doua și a treia zi a examenului și anume: proba întâi se va da dimineața, cea de a doua în după amiaza aceleiași zile, iar a treia în dimineața zilei a treia.

Chestiunile de tratat se vor fixa de comisiune imediat înainte de începerea fiecărei probe.

„Proba întâia“ este de „limba română“; scopul ei este să dovedească că, pe lângă cunoștințele candidatului, corectitudinea limbei scrise metoda și claritatea exprimării ideilor, precum și îngrijirea formei. Subiectul acestei probe poate fi o compunere literară sau expunerea unui subiect general de literatură, istorie sau științe, din materia prevăzută pentru examenul de bacalaureat. Este interzisă consultarea de cărți, notițe, etc.

„Proba a doua“ va fi traducere din limba română în limba franceză. Textul de tradus va fi de 10 – 12 rânduri și va consta dintr-o bucată ușoară, fără arhaisme, particularități de limbă, greutăți sintactice, ori de stil.

Elevii nu au voie să întrebuințeze dicționar, dar profesorul va nota pe tablă traducerea cuvintelor pe care elevi s-ar putea să nu le cunoască:

„Proba a treia“ va fi deosebită după secțiuni și grupe:

Elevii secțiunilor clasice și moderne ai liceelor de băieți precum și elevele școlilor secundare de gradul II vor traduce o bucată din latinește în românește, de greutatea ultimelor două clase ale școalei lor, în întindere de 10 – 12 rânduri, putându-se servi de dicționare.

Elevii secțiunii reale vor avea de rezolvat o problemă de matematici de greutatea ultimelor trei clase de liceu, secția reală.

Elevii grupelor minoritare vor executa această a treia probă, servindu-se în lucrarea lor de limba în care au învățat liceul.

Pentru fiecare din aceste trei probe, timpul de lucru este de două ore. În timpul lucrării, candidații vor fi supravegheați de către un membru al comisiei și inspectați de președinte. Lucrările se vor da pe coli de hârtie ce vor purta ștampila liceului și semnătura președintelui.

Lucrările se examinează de profesorul specialist, care le notează cu note de la 1 – 10. După două zile libere de la ținerea probelor scrise, comisia se întrunește spre a stabili situația. Vor fi considerați ca respinși candidații care au obținut la două probe nota 4. Candidații cu o singură notă 4 sunt declarați admiși la proba scrisă

Ministrul instrucțiunii, Dr. C. Anghelescu

„Monitorul Oficial“, nr. 82, 11 aprilie 1925, f. 4096 – 4105.

175

1925 mai 14, București. Memoriu de răspuns trimis la Londra lui Nicolae Titulescu, în legătură cu acuzația lui Lucien Wolf conform căreia legea din 24 februarie 1924 privitoare la dobândirea și pierderea naționalității române violează Tratatul minorităților.

Răspunsul nostru
la primul memoriu.

Ministerul Afacerilor Străine
Registratura Generală
Nr. 26010 – Mai 14 1925

Domnului Titulescu, Ministru al României la Londra

Domnule Ministru,

Drept răspuns la telegrama Dv. No. 908 din 26 aprilie a.c. am onoarea a vă comunica următoarele argumente ce urmează a fi opuse d-lui Lucien

Wolf care, prin memoriul său, tinde a dovedi că Guvernul român, prin legea din 24 februarie 1924 privitoare la dobândirea și pierderea naționalității române, violează Tratatul minorităților.

Domnul Lucien Wolf afirmă că legea în chestiune ar fi în contradicție cu articolul 3 al Tratatului din 9 decembrie 1919, încheiat între România și principalele puteri aliate și asociate, relativ la protecțiunea minorităților, articol al cărui text este următorul:

„Sous réserve des Traités ci dessous mentionnés la Roumanie reconnaît comme ressortissants roumains, de plein droit et sans aucune autre formalité, toute personne domiciliée, à la date de l'entrée en vigueur du présent Traité, sur tout territoire faisant partie de la Roumanie, y compris les territoires à elle rattachés par les Traités de paix avec l'Autriche et la Hongrie ou ceux qui pourrout lui être transférés ultérieurement, à l'exception des personnes qui à cette date pourroient se prévaloir d'une nationalité autre que la nationalité autrichienne ou hongroise.”

Acest tratat intrând în vigoare pentru România la 26 septembrie 1920, domnul Wolf trage concluzia că toate persoanele „domiciliate” până la acea dată pe teritoriile cedate României dobândesc de plin drept naționalitatea română.

Contrazicerea între legea română din 23 februarie 1924 și Tratatul minorităților ar consta în faptul că legea română recunoaște ca cetățeni români numai pe aceia care la data de 1 Decembrie 1918 posedau „indigenatul” iar nu și pe aceia care la 26 septembrie 1920 se găseau „domiciliați” în acele teritorii. În consecință, ar exista o dublă restricțiune de condițiuni („indigenatul” în loc de „domiciliu”) și de date (1 decembrie 1918 în loc de 26 septembrie 1920) care ar înlătura de la beneficiul naționalității române pe toți supușii austriaci sau unguri care ar fi obținut indigenatul în teritoriile alipite între 1 decembrie 1918 și 26 septembrie 1920 creând astfel o categorie de persoana fără patrie („heimatlos”).

Examinând cu atențiune această dublă restricțiune invocată de dl. Wolf atât în ce privește textul Tratatelor cât și principiile legii în vigoare, oricine își va putea da ușor seama că teza susținută de domnul Wolf este lipsită de temei.

În adevăr:

1. În ce privește schimbul condițiunei „indigenatului” în cea a „domiciliului”:

a) Tratatul minorităților n-a abrogat nici una din condițiunile pe care, în virtutea Tratatelor de la St. Germain și Trianon, se efectuează transferul naționalității. Aceste două tratate au în mod expres condițiunea „indigenatului” iar nu pe cea a „domiciliului” (art. 70 al Tratatului de la St. Germain și la 61 al Tratatului de la Trianon).

De altfel Tratatul minorităților declară că respectă aceste dispozițiuni prin însuși art. 3 care începe astfel: „Sous réserve des Traités ci dessous mentionnés ... etc...” adică tocmai Tratele de la St. Germain și Trianon.

În consecință, Tratatul minorităților înțelege să lase intacte dispozițiunile Tratatelor suscitete.

Chiar dacă am admite că există o contrazicere între un Tratat general semnat de Marile Puteri (St. Germain și Trianon) între un Tratat special

(acel al minorităților) semnat numai de șase Puteri, este evident că tratatul general este acela care se aplică cu atât mai mult atunci când însuși tratatul special o specifică în mod expres.

Tratatul general reglementează condițiunea locuitorilor din teritoriile transferate, pe când tratatul special nu face decât să-l aplice fără a-i putea modifica dispozițiunile.

Este explicabil că Tratatul minorităților întrebuițează formula „persoane domiciliat” deoarece se referă la toate tratatele în general. Ori fiecare tratat în parte prevedea criterii diferite pentru schimbarea naționalității: unele cer domiciliul ca element determinant altele indigenatul, altele originea... etc.

Teza susținută cum că Tratatul minorităților ar fi stabilit ca criteriu pentru obținerea cetățeniei române „domiciliul” fostului supus austriac sau ungar în ținuturile alipite adică, cu alte cuvinte ar fi modificat textele precise ale Tratatelor de la St. Germain și Trianon cari au adoptat un alt criteriu și anume „pertinenza” (indigenatul) supușilor austriaci și unguri în noile teritorii, este inadmisibil.

În adevăr, se cuvine să observăm că chiar dacă s-ar putea susține că un tratat posterior poate modifica virtual clauzele tratatelor anterioare, cari ar constitui o autonomie față de ultima convențiune, în nici un caz nu se poate susține că Tratatul minorităților a modificat clauzele Tratatului de la Trianon, aceasta din urmă fiind acceptat de România la 4 iunie 1920 adică cu 6 luni după încheierea Tratatului minorităților.

Dar chiar dacă s-ar trece peste toată considerațiunea, este cert că un Tratat particular consimțit numai de anumite părți care au figurat la un tratat general, nu poate modifica clauzele tratatului general decât cu consimțământul tuturor părților cari au figurat la acest tratat. Pentru statele cari nu au consimțit la această modificare, el rămâne „res inter alios acta”. Astfel fiind, nu se poate admite că Tratatul minorităților, la care nu au figurat decât șase state, să fi putut modifica principii și texte inserate în tratatele de la St. Germain și Trianon fără consimțământul celorlalte 13 state care nu au figurat la încheierea Tratatului minorităților. Acest principiu elementar de drept internațional apare cu atât mai evident, cu cât, dacă s-ar admite teza contrarie, s-ar ajunge la rezultatul surprinzător că pentru cele șase state semnatare ale Tratatului minorităților, un cetățean austriac sau ungar, având domiciliul pe teritoriul român iar indigenatul peste frontiera română, ar fi considerat ca cetățean român, în vreme ce pentru celelalte 13 state el ar continua să păstreze cetățenia sa de origine.

Principiile expuse mai sus par atât de incontestabile încât cu prilejul încheierii convenției de la Roma, din 6 aprilie 1922, statele succesoare ale fostei monarhii austro-ungare, adică tocmai cele mai interesate la precizarea acestor principii – au declarat în art. 4, că, în materie de naționalitate, dreptul comun îl informează Tratatul de la St. Germain și Trianon, fără a se face măcar mențiune despre Tratatul minorităților.

Pe de altă parte, dacă examinăm scopul urmărit atât de principalele Puteri Aliate și Asociate, precum și de România la încheierea Tratatului minorităților, reiese clar că acest scop a fost de a rezolva chestiunea de

naționalitate a supușilor austrieci sau unguri cari se găseau pe teritoriile alipite nu aveau legături cu acele teritorii, iar nici de cum a acelora cari, străini cu totul de acele teritorii, erau domiciliați în alte părți ale teritoriului României. Aceasta rezultă și din preambulul Tratatului care consideră clauzele lui ca o consecință a sporirilor însemnate teritoriale dobândite de România.

Dacă s-ar considera că intențiunea părților ar fi fost de a conferi naționalitatea română de plin drept, numai ca un atribut al domiciliului „izolat” pe teritoriul român s-ar ajunge la concluziunea inadmisibilă de a se recunoaște minorităților din teritoriile alipite un avantaj ce nu se acordă românilor de origine din aceleași teritorii, căroră, pentru a devenii supuși români de plin drept, li se pretinde în mod expres să fi avut (indigenatul) într-una din comunele de pe alte teritorii, conform dispozițiilor art. 70 din Tratatul de la St. Germain și art. 61 din Tratatul de la Trianon.

Pentru aceste motive, art. 3 din Tratatul minorităților nu poate fi aplicat în speță și urmează să aplicăm art. 70 din Tratatul de la St. Germain și art. 61 din Tratatul de la Trianon ori de câte ori va trebui să determinăm condițiunile în cari s-a făcut transferul de naționalitate al locuitorilor din teritoriile alipite.

b) Nu trebuie a se face confuzie între termenii „*domiciliu*” și „*indigenat*” cari constituiesc noțiuni deosebite.

După legile austriace și ungare o persoană putea să aibă indigenatul în comuna în care domicilia sau putea să aibă indigenatul într-o comună și să locuiască în alta.

Indigenatul este de fapt o încetățenire pe care o dobânda cineva într-o comună determinată, îndeplinind anumite condițiuni, chiar dacă acea persoană nu era domiciliată în acea comună (a se vedea legea austriacă din 3 decembrie 1863 și amendamentul din 5 decembrie 1896, Reichsgesetzblatt No-105 și 292).

Prin urmare, după legile austriace și ungare, singur indigenatul conferea unei persoane naționalitatea austriacă sau ungară, pe când domiciliul nu conferea nici un drept.

Când România și-a alipit, la 1 decembrie 1918, Bucovina și Ardealul – în urma hotărârei Congresului general al Bucovinei și Adunării Naționale din Alba Iulia decretele de anexiune prevedeau că vor dobândi cetățenia română toți locuitorii Bucovinei și Ardealului cari până la acea dată fusese supuși austrieci sau unguri. Ori, pentru a fi supus austriac sau ungar trebuia să ai indigenatul în Bucovina sau în Ardeal.

Prin urmare, la 1 decembrie 1918, Bucovina și Ardealul au trecut efectiv sub suveranitatea română, au devenit deci teritorii românești. În această privință nu putea fi nici o îndoială. Doctrina și jurisprudența tuturor statelor se pronunță în acest sens.

Aceasta este situațiunea de fapt la 26 septembrie 1920, când a intrat în vigoare Tratatul minorităților. Tratatul de la St. Germain și Trianon prevăd în art. 70 St. Germain și art. 61 Trianon ca:

„Orice persoană având indigenatul (pertinenza) pe un teritoriu făcând parte anterior din teritoriile fostei monarhii austroungare va dobândi deplin drept și cu excluderea naționalității 1 austriace 2 ungare, naționa-

litatea statului care exercită suveranitatea asupra zisului teritoriu. " Aceste articole vorbesc de „indigenat“, deci exclude pe simplii originari sau pe cei domiciliați.

Ele confirmă o stare de fapt existentă, adică recunoaște dobândirea naționalității române, de către toate persoanele având indigenatul austriac sau ungar pe un teritoriu transferat României, fără a fixa o anumită dată cu începere de la care acest schimb de naționalitate urmează a avea loc. Nefixând nici o dată precisă, tratatele au lăsat să se înțeleagă că starea de fapt va trebui luată în considerațiune și că schimbul de naționalitate s-a operat prin decrete de anexiune, în momentul alipirii Bucovinei și Ardealului adică la data de 1 Decembrie 1918.

Bazat pe aceste considerațiuni, legiuitorul român a înscris în noua lege privitoare la dobândirea naționalității române, această dată de 1 Decembrie 1918, cu începere de la care toți foștii supuși austrieci și unguri au dobândit deplin drept naționalitatea română.

Prin urmare, nu există nici o contradicție între art. 70 din Tratatul de la St. Germain și art. 61 din Tratatul de la Trianon și art. 56 alin 1 din Legea română asupra naționalității din 23 februarie 1924.

Articolul 3 din Tratatul minorităților vorbește într-adevăr de o persoană domiciliată în teritoriile alipite României la data intrării în vigoare a acestui tratat (26 septembrie 1920), care ar dobândi deplin drept naționalitatea română.

Nu trebuie însă pierdut din vedere că art. 3 din Tratatul minorităților prevede că nu se aplică decât „sub rezerva tratatelor de la St. Germain și Trianon“. Ori, aceste tratate nu vizează decât persoanele posedând indigenatul în teritoriile cedate României, cu excluderea acestora care sunt numai domiciliați. Pentru aceste motive, este evident că nu se poate înscrie în legea română o condițiune care să atribuie domiciliului efecte juridice pe care legile în vigoare în statele desmembrate nu i le atribuiau. În ținuturile alipite domiciliul n-avea efect asupra naționalității, după cum nici în vechiul Regat (căci art. 3 ar putea viza și Vechiul Regat) nu se poate conferi naționalitatea pe baza „domiciliului“ fără îndeplinirea altor condițiuni cerute de legea asupra naționalității.

2. În ce privește substituirea datei de 1 decembrie 1918 în locul celei de 26 septembrie 1920:

Articolele 70 din Tratatul de la St. Germain și 61 din Tratatul de la Trianon, prevăd în mod expres că: orice persoană având indigenatul pe un teritoriu făcând parte anterior din teritoriile fostei monarhii austro-ungare va dobândi deplin drept și cu excluderea naționalității 1 austriace 2 ungare, naționalitatea statului care exercită suveranitatea asupra zisului teritoriu.

Ori, 1 Decembrie 1918 reprezintă data la care teritoriile austriace și ungare au trecut de fapt sub suveranitatea statului român.

Prin urmare, conform textului precis al Tratatelor suscitete, nu pot pretinde cetățenia română deplin drept decât numai acele persoane cari în momentul când statul român a început să-și exercite suveranitatea (adică 1 Decembrie 1918), aveau deja indigenatul în vreunul din teritoriile alipite, indigenat conferit lor de către autoritățile austriace sau ungare, conform legilor în vigoare în acele state.

De altfel noua lege asupra naționalității prevede anumite organe, cărora cel care ar fi fost eventual exclus de la cetățenia română va putea să se adreseze, spre a i se face dreptate.

Astfel art. 65 din lege dispune:

„Autoritățile administrative însărcinate cu operațiunea constatărei sunt obligate să întocmească, pe comune, liste de cetățenie, în care vor cuprinde pe toți acei cari se găseau în vreunul din categoriile prevăzute la art. 56.

Aceste liste se vor afișa, după terminarea operațiunilor, în fiecare comună, la localurile autorităților comunale.

Actele rămân definitive față de toți aceia care, în termenul prescris la art. 64, n-au declarat apel.

Recursul împotriva hotărârilor Comisiunilor de Apel se va declara la grefa acestor Comisiuni, în termen de 20 de zile libere de la pronunțare.

Curtea de Casație va judeca aceste recursuri de urgență, în Camera de Consiliu, după memoriile scrise, fără citarea părților.“

Deci persoanele din teritoriile alipite României cari socotesc că pe nedrept ar fi fost omise de la cetățenia română, urmează să adreseze plângerile lor instanțelor suscitete.

Pe lângă argumentele de mai sus care urmează a fi opuse domnului Wolf, îl puteți asigura, că, contrar celor afirmate de evrei, numărul omișilor de la naționalitatea română, în Ardeal și în Bucovina, de Comisiunile locale, este foarte redus și, fără a face distincțiune de originea etnică, cuprinde, deopotrivă, pe evrei, unguri, germani, slovaci, sârbi, ca și pe românii care nu întruneau condițiunea indigenatului, cerută expres de Tratatul de la Trianon și St. Germain. Toți aceștia rămân nu „heimatloși“ ci naționali statului căruia aparțineau în momentul când s-au stabilit în comuna unde domiciliază și la care nu obținuseră indigenatul sub stăpânirea străină. Dacă Tratatul minorităților înțelege să creeze la obținerea cetățeniei române, o situație privilegiată minorităților, nu poate să fie nimeni care să susțină că acest tratat a înțeles să acorde acestora o situație privilegiată chiar față de majoritatea, și să se recunoască evreilor, ceea ce nu s-a recunoscut românilor de origine.

În această privință cifrele date de Curtea de Apel din Oradea Mare sunt edificatoare:

Au fost omiși în circumscripția acestei Curți 1710 locuitori, din care în ordinea importanței numărului, românii de origine (217) se clasifică imediat după evrei (587) și unguri (682). În total pe întreg teritoriul celor două provincii alipite sunt numai 16.644 omiși, de toate naționalitățile. Evreii, după calculele făcute, nu ating decât maximum 5.500. Numărul acestora se va reduce încă, căci nu este probabil ca toate apelurile să fie respinse.

Nu comportă dar chestiunea ca pentru 3000 sau 4000 evrei omiși, la o populațiune evreiască emancipată de 1 milion 300 mii în toată țara, să se adopte o atitudine neamicală, de natură a indispune opinia publică românească. Nu este rău a se reaminti despre refugiații evrei pe cari îi tolerăm după intervențiunile evreiești (Wolf și alții) pe teritoriul Basarabiei și pe cari îi aprovizionăm, deși duc o acțiune ostilă nouă.

Arhivele Ministerului Afacerilor Externe, fond Problema 33, vol 27, p. 29 – 35.

1925 mai 29, București. Raportul directorului general de Poliție și Siguranță privind manifestațiile prilejuite de trecerea prin Buzău a lui Corneliu Zelea Codreanu.

Am onoarea a vă raporta că în astă noapte 28 – 29 mai a.c., la ora 1,15, cu trenul de București-Îași a trecut Corneliu Zelea Codreanu cu logodnica lui, Lilica¹ Ilcioiu, și însoțit de mai mulți studenți. În gara Buzău, dl Codreanu s-a dat jos și a fost luat și purtat pe brațe de studenții și elevii liceului și școlii comerciale din acest oraș, făcându-i-se manifestație grandioasă, strigând „Jos jidanii!“. Asemenea a strigat și dl. Codreanu, cum și logodnica lui, din vagon unde rămăsese. Manifestația a durat aproape 1/2 oră în care interval s-au smuls firmele ziarelor „Dimineața“, „Adevărul“ și „Lupta“, de pe peronul gării, din perete, spunând că sunt gazete evreiești, și le-au aruncat jos.

După plecarea trenului, în drum spre oraș, elevii liceului și ai școlii comerciale s-au oprit la drogheria d-lui Roșianu, din Bulevardul Gării, strigând „Jos jidanii“, dându-i jos două firme ce le avea în perete și cu o piatră aruncată i-a spart un geam.

În piața Daciei, la prăvălia d-lui Adolf Heller, zis „La Pomul de aur“, s-a spart un geam de la ușă, care s-a deschis prin izbitura ce a dat-o, iar stăpânul pretinde că-i lipsesc șase cămăși bărbătești, ceea ce nu se poate dovedi, în prăvălie fiind mai multă marfă, care s-a găsit. Apoi s-au mai spart patru geamuri în strada Armeniei la dentista Sera Kalitman Kimefeldl.

Arhiva Serviciul Român de Informații, fond D, dosar nr. 8 441, vol. 2, f. 58.

177

1925 iunie 12, Sibiu. Adresă de răspuns întocmită de dr. Hans Otto Roth, președintele Partidului German din România, către Comandamentul Diviziei 18 Sibiu cu privire la organizarea internă a partidului.

Către

on. Comandament al Diviziei 18

Serviciul de Stat major
Biroul II Informații
Sibiu

Ca răspuns la adresa dumneavoastră nr. 8526 din 26 mai a.c. în calitate mea de președinte al Partidului German din România, doresc a vă arăta că, fiind șef al unui partid politic nu pot fi obligat a da lămuriri

1 Corect este: Elena.

autorităților militare despre chestiuni privind organizația internă a partidului nostru. Dreptul de a cere astfel de lămuriri atât în sensul constituției cât și al uzanțelor politice nu-i aparține decât exclusiv și personal domnului ministru de interne. Dacă totuși voi da un răspuns deslușit la întrebările formulate în adresa dumneavoastră către Consiliul Național Săsesc, fac acest lucru cu intenția de a distruge definitiv unele neînțelegeri vădite. Așa numitul „Consiliu Național Săsesc“ este în cadrul organizației partidului nostru Comitetul Central al sașilor din Ardeal. Această organizație luând ființă în anul 1867 ea nu și-a schimbat forma ei până în ziua de azi. În fiecare comună și oraș, locuite de sași, există un comitet local (Ortsausschuss), mai multe comune împreună fac o organizație cercuală (Kreisausschuss) și acestea împreună depind de centrul lor „Consiliul Național Săsesc“. Organizația partidului nostru, care în 8 ianuarie 1919 la Mediaș a declarat voluntară aderarea poporului săsesc la România Mare, a fost adaptată împrejurărilor noi, cu ocazia congresului ținut în noiembrie 1919 la Sighișoara. Programul politic precum și dispozițiile despre alcătuirea organică a partidului nostru a doua zi după congres au fost publicate integral în toate gazetele săsești din Ardeal. Astfel autoritățile de stat au avut ocazia de a lua cea mai perfectă cunoștință despre programul și organizația partidului nostru cu ocazia declarației de aderare în ianuarie 1919 și cu ocazia congresului de la Sighișoara din februarie 1919. După aceste lămuriri de ordin general voi da răspuns la întrebările formulate de dumneavoastră.

Organizațiile comunale și cercuale cât și Consiliul Național Săsesc sunt unități organice ale Partidului German din România fiind dirijate de el. Partidul însuși are aceeași organizație ca și celelalte partide din țară, d.e. „Partidul Național Liberal“, „Partidul Național“, „Partidul Țărănesc“ etc. Prin urmare acestui partid i se cuvin drepturi ca și celorlalte partide din țară. Constituția nu obligă partidele politice de a cere autorizație ministerului pentru a putea funcționa, lucru care nu se impune nici prin uzanțele politice generale. Dacă funcționarea unui partid ar fi legată de o astfel de autorizare atunci libertatea vieții politice însăși ar deveni iluzorie. Tot astfel cum Partidul Poporului fondat în 1920 de dl. general Averescu și cum Partidul Național fuzionat al dlor Iorga și Maniu în toamna trecută nu au cerut ministerului autorizație pentru a funcționa, de asemenea și partidul nostru nu are nevoie de autorizație. Faptul că partidul nostru există este de altcum perfect cunoscut de către autoritățile din timpul unirii cu atât mai mult, deoarece înființarea lui datează din mijlocul veacului trecut, Statutul și programul politic fiind publicate în noiembrie 1919 cu toate amănuntele și se află desigur și în copie la toate autoritățile superioare de administrație.

Scopul politic urmărit de partidul nostru este clar: ocrotirea intereselor poporului german, respectiv săsesc ca minoritate națională în cadrul statului român.

Membrii partidului nostru – ca și cei din alte partide – sunt obligați a plăti cotizații. Natural că plata lor se face benevol. Cred de altcum, că nu există partid în țară, care să impună membrilor săi cotizații mai mici, ca al nostru. Membrii din comunele rurale plătesc o cotizație care în anul 1924

a fost de 2 lei 15 bani de cap, iar în comunele urbane de 3 lei 75 bani și care pe anul 1925 au fost sporite pe 2 lei 65 bani, respectiv 4 lei 70 bani. Această cotizație după cum este natural, nu se percepe în mod unic de la sărac sau bogat, ci variază după forța economică a fiecărui membru astfel că cel fără mijloace ori este scutit ori plătește o cotizație mai mică. Iar cel cu mijloace plătește ceva mai mult. Suma totală a acestor cotizații, impuse întregului popor săsesc, pentru anul 1924 de exemplu face suma ridicolă de 539.126 lei. Din totalul acesta însă în realitate s-au încasat până la 31 decembrie 1924 numai 159.782 lei.

S-a mai pus întrebarea cine administrează aceste sume și în ce scop se folosesc. Administrarea se face de către 6 membri însărcinați de către Consiliul Național Săsesc și sumele se întrebuințează pentru întreținerea angajaților, pe care îi are partidul la Sibiu. Acest birou se compune din doi secretari de partid, un funcționar auxiliar, o dactilografă și un servitor. Sumele încasate după cum puteți vedea – abia ajung pentru a susține acest birou. În ziua d.e. în care scriu aceste rânduri nu aveam decât un sold de 3.654 lei. Cred că deslușirile mele lămuresc pe deplin situația.

Pentru încasarea acestor cotizații n-am cerut nici acum și nici înainte autorizație. Nici celelalte partide, care încasează cotizații mult mai mari, nu fac acest lucru. Procedul urmat de noi, corespunde deci și în această privință celor obișnuite de celelalte partide.

Sper că prin cele de mai sus am dat onoratului Comandament lămuriri satisfăcătoare la toate întrebările indicate.

Cu deosebită stimă,

Dr. Hans Otto Roth

Deputat

Președintele Partidului German din România.

Arhivele Statului Sibiu, fond Consiliul Național Săsesc, act. nr. 788 / 1925.

178

1925 iunie 13, București. Legea pentru unificarea administrativă.

LEGE pentru UNIFICAREA ADMINISTRATIVĂ

TITLUL I

Împărțirea teritoriului regatului. Autorități administrative și electiv locale. Autorități de control.

Art. 7. – Fiecare locuitor al țării, fără deosebire de sex și naționalitate, trebuie să aparțină unei comune și să participe la sarcinile ei.

Cetățenii români se pot strămuta dintr-o comună în alta fără nici o învoire prealabilă.

Ei sunt însă datori să facă cunoscut autorităților comunale atât strămutarea cât și așezarea lor.

Orice teritoriu din cuprinsul țării trebuie să aparțină unei comune.

Comuna își exercită autoritatea sa asupra tuturor locuitorilor și a întregului teritoriu din cuprinsul ei.

TITLUL II

Comuna

CAPITOLUL I

Compunerea consiliului comunal

Art. 18 – Numărul consilierilor aleși se stabilește în proporțiune cu populațiunea, fără deosebire de sex, vârstă, sau naționalitate. Acest număr este de:

- 36 în comunele cu o populațiune mai mare de 250.000 locuitori;
- 30 în comunele cu o populațiune mai mare de 100.000 locuitori;
- 24 în comunele cu o populațiune mai mare de 50.000 locuitori;
- 18 în comunele cu o populațiune mai mare de 25.000 locuitori;
- 15 în comunele cu o populațiune mai mare de 10.000 locuitori;
- 12 în celelalte comune urbane, oricare ar fi numărul locuitorilor;
- 9 în comunele rurale.

Odată cu consilierii se aleg și un număr de supleanți, egal cu o treime din numărul consilierilor aleși, chemați să completeze vacanțele legale ivite în consiliu, conform cu art. 192.

TITLUL III

Județul

CAPITOLUL I

Compunerea consiliului județean

Art. 102 – Numărul consilierilor județeni aleși se stabilește în proporțiune cu populațiunea, fără deosebire de sex, vârstă sau naționalitate. În acest calcul nu intră populațiunea orașelor reședințe de județ.

Acest număr este de 36 consilieri în județele care au populațiune mai mare de 400.000 locuitori;

30 membri în cele mai mari de 200.000 locuitori;

24 membri în celelalte județe.

Odată cu consilierii se aleg și un număr de supleanți, egal cu o treime din numărul acestora, care vor fi chemați a completa vacanțele legale ivite în sânul consiliului conform dispozițiunilor art. 192.

Numărul consilierilor județeni aleși nu se poate modifica decât din 10 în 10 ani, prin votul consiliului respectiv, aprobat de Ministerul de Interne

cu avizul consiliului administrativ superior și numai unde statistica populației va reclama o modificare potrivit normelor stabilite mai sus.

TITLUL VI

Dispozițiuni comune

CAPITOLUL I Alegeri administrative

SECȚIA I

Alegători și eligibili la comună și județ.

Art. 156 – Sunt alegători la comune și județ toți cetățenii români care, pe lângă celelalte condițiuni pe cari trebuie să le îndeplinească alegătorii pentru Adunarea deputaților, au vârsta de 21 și domiciliul real de cel puțin un an în comuna sau județul, unde urmează să-și exercite drepturile lor. Această condițiune nu se cere funcționarilor publici.

Alegătorii domiciliați în capitala județului nu votează la alegerile județene, ei sunt însă eligibili în consiliile județene.

Proprietarii de imobile din stațiunile climaterice și balneare pot să declare la primăriile respective, în cursul lunii ianuarie a fiecărui an, înainte ca listele electorale să rămână definitive, că înțeleg să exercite dreptul de alegător în acele comune chiar dacă nu au acolo domiciliul lor real.

Sunt de asemenea alegători și eligibili în consiliul județean, chiar dacă nu au domiciliul real în cuprinsul județului, cetățenii români care exercită acolo un comerț, o industrie, o profesiune, sau sunt proprietari de imobile și au făcut în termenul arătat la aliniatul 3 declarațiunea voinței lor la primăria comunii din județ unde au intențiunea de a-și exercita dreptul lor de vot.

Art. 159 – Sunt eligibili în consiliile comunale și județene toți cetățenii români cari, pe lângă condițiunile de a fi alegători, au vârsta de 25 ani împliniți și știu ceti și scrie, precum și acei arătați în art. 156, alin. II și III.

Promulgăm această lege și ordonăm ca ea să fie investită cu sigiliul statului și publicată în „Monitorul Oficial”.

Dat în Sinaia la 13 iunie 1925
(L. S. St.)

Președintele Consiliului de Miniștri
și ministru de interne
Ion I. C. Brătianu

Ferdinand

Ministrul justiției
G. G. Mărzescu

▼
„Monitorul Oficial” nr. 128, 14 iunie 1925, p. 6850 – 6893.

LISTA SELECTIVĂ
a periodicelor aparținând minorităților naționale
apărute în perioada 1919 – 1925¹

A

- Actualitatea Basarabiei. Chișinău, 1924 (lb. rusă)
- Agnethler Wochenblatt. Agnita, 1920 – 1924
- Agnethler Zeitung. Agnita, 1924
- Agricultorul. Cernăuți, 1920 – 1923 (lb. rusă)
- Akademische Blätter. Cernăuți, Sibiu, București, 1924
- Albania Nouă. București, 1924 – 1925 (continuă) (lb. albaneză)
- Alfred Richter's Reschitzaer Monatshefte organ für Kultur und Sociales Leben. Reșița, 1923
- Alkalmi Ujsag. Arad, 1923
- Allgemeine Jüdische Presse. Organ central pentru ortodoximea izraelită. Bistrița, 1921
- Allgemeine Zeitung Tagblatt. Cernăuți, 1920 – 1924 (apărea și sub titlul Czernowitzer Allgemeine Zeitung)
- Allgemeiner Anzeiger. Agnita, 1924
- Alsó-Fehérvármegye Hivatalos Közlönye. Alba-Iulia, 1919
- Amerikai Reklám Ujság. Oradea Mare, 1922
- Ämtliches Licitations Blatt. 1922 – 1924
- Ämtliches. Organ des Banater und Siebenbürger Arbeiter – Invaliden – unterstützungs und Pensionsvereins. Timișoara, 1922 – 1924 (continuă)
- Amtsblatt der Behiebsleitung. Czernowitz, 1919
- Amtsblatt der Provinzial Unifizierungs Kommission in Klausenburg. Cluj, 1920
- Amtsblatt der Grosskokler Komitates. Sighișoara, 1920 – 1924 (continuă)
- Amtsblatt der Hermannstädter Komitates. Sibiu, 1919 – 1924 (continuă)
- Amtsblatt der Kronstädler Komitates. Brașov, 1922 – 1923
- Amtsblatt herausgegeben vom Regierungsrat für Siebenbürgen, für das Banat und für die rumänischen Gebiete Ungarus. Sibiu, Cluj, 1918 – 1920

¹ aflate în fișierul Bibliotecii Academiei Române și Catalogul Publicațiilor periodice românești, tom III, 1919 – 1924, Editura Academiei Române, 1987, f. 5–1080

Anzeiger. Arad, 1922
 Arad és Vidéke. Arad, 1919 – 1922
 Arader Zeitung. Arad, 1920 – 1924 (continuă)
 Aradi Élet. Arad, 1919 – 1924 (continuă)
 Aradi Elő Ujság. Arad, 1923
 Aradi Fáklya. Arad, 1919 – 1924 (continuă)
 Aradi Friss Ujság. Arad, 1919 – 1924 (continuă)
 Aradi Futár. Arad, 1920 – 1924 (continuă)
 Aradi Hirlap. Arad, 1919 – 1924 (continuă)
 Aradi Közlöny, Arad és Vidéke. Arad, 1920
 Aradi Katholikus Egyhazi Tudósító. Arad, 1919 – 1924 (continuă)
 Aradi Katholikus Tudósító. Arad, 1919 – 1920
 Az Aradi Kereskedelmi és Iparkamara Közleményei. Arad, 1922
 Aradi Közlöny. Arad, 1919 – 1924 (continuă)
 Aradi Napló. Arad, 1922
 Aradi Szinpad. Arad, 1919 – 1924 (continuă)
 Aradi Torna Egyesület. Arad, 1923
 Aradi Tükö. Arad, 1919 – 1924 (continuă)
 Aradi Ujság. Arad, 1919 – 1924 (continuă)
 Aradvárimégye Hivatalos Lapja. Arad, 1919
 Aranykorszak. Cluj, 1922 – 1924
 Aranyosvidék. Turda, 1919 – 1925 (continuă)
 Ararat. București, 1924 (continuă) (publicație în limba armeană)
 Der Arbeiter als Produzent und Konsument. Cernăuți, 1921
 Arbeiter Jugend. Cernăuți, 1922 – 1923 (publicație a CC al PSD din Banat)
 Arbeiter Zeitung vorm „Volkswille“. Timișoara, 1919 – 1924 (continuă)
 Arbeiter Zeitung. 1921 – 1924 (continuă) (publicație a P.S. evreiesc)
 Ari. 1924 (continuă) (organ al Uniunii de Cultură Fizică a Armenilor din România)
 Archiv des Vereines für Siebenbürgische Landeskunde. Sibiu, 1921 – 1924 (continuă).
 Atehia. Piatra Neamț, 1921 (se transformă în „Renașterea“, ziar național evreiesc)
 Der Aufbau. Mediaș, 1923 – 1924 (continuă)
 Auf Wiederschen. Sibiu, 1922 (ziar al familiei Teutsch)
 Autodafé. Sibiu, 1921 (ziar pentru tineret)

B

- Bacs-Topolyai Hirlap. Timișoara, 1919
- Báli Hirlap. Huedin, 1924
- Banater Anzeiger. Timișoara, 1921 – 1924 (continuă)
- Banater Bauernblatt. Timișoara, 1921 – 1924 (continuă)
- Banater Bote. Lugoj, 1919 – 1924 (continuă)
- Banater Curier. Timișoara, 1920 – 1921
- Der Banater Handwerker. Lugoj, 1921 – 1924
- Banater Landwirt. Timișoara, 1923 – 1924 (continuă)
- Banater Musik Zeitung. Timișoara, 1922 – 1924 (continuă)
- Der Banater Philatelist. Timișoara, 1920 – 1924
- Banater Schulbote. Timișoara, 1923 – 1924 (continuă)
- Banater Tasblatt. Timișoara, 1920 – 1924 (continuă)
- Bánáti Futár. Timișoara, 1919
- Bánáti Hirlap. Timișoara, 1922
- Bánáti Lloyd. Timișoara, 1922 – 1924 (continuă)
- Bánáti Sport. Timișoara, 1922 – 1923
- Bánáti Sportélet. Timișoara, 1923 – 1924 (continuă)
- Bánáti Tudósító. Timișoara, 1920 – 1921
- Bányamunkás. Sibiu, 1919 – 1921; Cluj, 1920 – 1924 (continuă)
- Bányászat Ékohászat. Petroșani, 1922 – 1923
- Baraban. Bazargic, 1923 – 1924 (publicație în limba bulgară)
- Bar Kochba. Bârlad, 1919 (organ democrat național evreiesc)
- Bauarbeiter. Cluj, 1922 – 1924 (continuă)
- Bazar. Timișoara, 1923 – 1924 (lb. germană)
- Bazarjiskara Politia. Bazargic, 1924 – 1925 (continuă) (lb. bulgară)
- Bergarbeiter. Sibiu, 1919; Cluj, 1920 – 1924 (continuă)
- Das Bessaraber Leben. Chișinău, 1919 (publicație a partidului progresist democrat evreiesc)
- Bessarabia. Paris, Chișinău, 1919 – 1923
- Bessarabia, Chișinău, 1919
- Der bessarabische Landwirt. Tarutino, 1921 – 1923
- Viața Basarabeană. Chișinău, 1924 (lb. rusă)
- Cugetul Basarabiei. Chișinău, 1924 (lb. rusă)
- Poșta Basarabiei. Chișinău, 1922 – 1925 (continuă) (lb. rusă)
- Bolșevicul basarabean. Chișinău, 1921 (publicație a comit. PC basarabean) (lb. rusă)
- Bet Vaad Lehachamin (Căminul cărturarilor). Satu Mare, 1923 – 1924, (publicație ebraică)

B'Hirei Zion. Buzău, 1920, (publicație a organizației sioniste)
 Bibellesezettel. Brașov, 1923
 Biblioteca „Știința evreiască”. Iași, 1919 – 1924 (continuă)
 Bibliothek „Idische Wissenschaft”. Iași, 1919 – 1924
 Biblioteca Sionistă „Tikvath-Israel”. București, 1919
 Bienenzüchter. Timișoara, 1921 – 1924 (continuă)
 Bihari Vörös Ujság. Oradea, 1919
 Biharvármegye Hivatalos Lapja. Oradea, 1919 – 1924 (continuă)
 Das Blatt der Hausfrau. București, Cernăuți, Sibiu, 1924
 Der Blitz. Cernăuți, 1924
 Bistritzer Deutsche Zeitung. Bistrița, 1919 – 1924 (continuă)
 Bogsáner Zeitung. Bocșa Montană, 1919 – 1924 (continuă)
 Bolettino economico cogli ultimi prezzi di Braila e Galatzi. Brăila, 1924
 B'nei Brith. București, 1920
 Bolettino Quindicinale della Camera italiana di Commercio ed Industria in
 Romania. Brăila, Galați, 1922 – 1923
 Die Bombe. Făgăraș, 1921
 Borbélyok és Fodrászok Lapja. Târgu-Mureș, 1920; Cluj, 1922 – 1923
 Böripari Munkás. Arad, 1920 – 1921; Cluj, 1921 – 1924
 Bösen-Buben-Zeitung. Sibiu, 1920, 1921, 1924
 Die Botenfrau. Brașov, 1922
 Brassói Hirlap. Brașov, 1919 – 1920
 Brassói Katholikus Tudósító. 1919 – 1925 (continuă)
 Brassói Lapok. Brașov (ziar politic), 1919 – 1925 (continuă)
 Brassóvarmegye Hivatalos Lapja. Brașov, 1922 – 1923
 Briefmarken Rundschau des Briefmarkensammler-Hauptvereines, „Timbro-
 philia”. București, 1924; Sibiu, 1924
 Die Brücke. Cernăuți, 1922
 Bucarestskia Novosti. București, 1922 (lb. rusă)
 Bucarestschii Golos. București, 1922 (lb. rusă)
 Die Bühne. Sibiu, 1922 – 1923
 Bukarester Deutsche Tagespost. București, 1923 – 1925 (continuă)
 Bukarester Gemeindeblatt. București, 1921 – 1924 (continuă)
 Bukarester Katholisches Sonntagsblatt. București, 1924 (continuă)
 Bukarester Lloyd. București, 1922 – 1923
 Bukarester Presse. București, 1923 – 1924
 Bukaresti Hirlap. București, 1921
 Bukaresti Kurir. București, 1921 – 1922
 Bukaresti Ujság. București, 1921

Bukovinaer Holzundschau. Cernăuți, 1924 (continuă)
 Bukovinaer Bote. Cernăuți, 1922
 Der Bukowiner Kaufmann. Cernăuți, 1921 – 1924
 Bukowinska Gazeta Polska. Cernăuți, 1919 – 1922
 Buletinul Asociațiunii Evreilor români. București, 1920
 Buletinul Asociației Profesionale a medicilor din Chișinău. Chișinău, 1924 (lb. rusă)
 Buletinul Camerei de Comerț și Industrie Arad. Arad, 1922, (cu texte în limba română și maghiară)
 Buletinul Camerei de Comerț și Industrie Cluj. Cluj, 1922 – 1924 (continuă) (text limba maghiară)
 Buletinul Comisiunii Centrale Sioniste din România. Roman, 1920 – 1922
 Buletinul Comunității Israelite din Brăila. Brăila 1919 – 1923
 Buletinul Marei Loji „Zion” nr. 9 România. București, 1920 – 1924
 Buletinul organizației sioniste Vaslui. Vaslui, 1920
 Buletinul Societății Tinerimea Israelită. București, 1920
 Bürger Zeitung. Sănnicolaul-Mare, 1919 – 1924 (continuă)
 Burung. Târgul Săcuilor, 1921
 Burzenländer Bote. Brașov, 1921

C

Cimbora. Satu Mare, 1922 – 1924 (continuă)
 Cipész Munkás. Arad, 1920 – 1921
 Cipészek Szaklapja. Cluj, 1922 – 1924 (continuă)
 Cirlak (turc). Bazargic, 1921
 Columna evreiască. București, 1923 – 1924
 Család és Iskola. Cluj, 1919 – 1920
 Cseszle. Târgul Secuiesc, 1920 – 1922
 Csiki lapok. Miercurea Ciuc, 1919 – 1924
 Cugetul evreu. Galați, 1923 (publicație evreiască)
 Curierul israelit. București, 1921 – 1924 (continuă)
 Czernowitzer Deutsche Tagespost. Cernăuți, 1924 (continuă)
 Czernowitzer Morgenblatt. Cernăuți, 1919 – 1924 (continuă)

D

Deliormanul. Bazargic, 1921 (publicație a partidului poporului)
 Délvidék. Timișoara, 1919 – 1920
 Deutsche Politische Hefte aus Grossrumänien. Sibiu, 1921 – 1924
 Deutsche Volkszeitung. Cernăuți, 1921 – 1922

Deutsche Wacht. Timișoara, 1919 – 1924
Deutscher Bote. Cluj, 1923 – 1924 (continuă)
Deutsches Bauernblatt. Timișoara, 1921 – 1924 (continuă)
Deutsches Volksblatt. Cernăuți, 1924
Dobrudja Türk Gazetesi. Bazargic, 1921 – 1924 (lb. turcă)

E

Ébredj. Timișoara, 1919
Ébresztő. Oradea Mare, 1923 – 1924 (continuă)
Egyetértés. Turda, 1923
Egyházi és iskolai Szemle. Oradea Mare, 1921 – 1924
Egyházi Híradó. Satu Mare, 1919 – 1924 (continuă)
Egyházi Szemle. Timișoara, 1922 – 1924 (continuă)
Einsame. Brașov, 1923 (2 numere)
Eisenarbeiten. București, 1924
Eisenring. Timișoara, 1924
Eleftheria („Libertatea”). București, 1919 – 1920
Az Élet. București, 1922
Ellenzék. Cluj, 1919 – 1924 (continuă)
Ellinismos. București, 1921
Elöre. Cluj, 1922
Erd und Arbett. Chișinău, 1920 – 1922
Erdély. Alba Iulia, 1921 – 1923
Erdély Hírlap. Arad, 1923 – 1924
Erdély Közgazdaság. Cluj, 1919 – 1924 (continuă)
Erdély Magyar Lányok. Cluj, 1920 – 1924 (continuă)
Erdély Orvosi Lap. Cluj, 1920 – 1924
Erdély Szemle. Cluj, 1919 – 1924 (continuă)
Eretz Israel. București, 1920 – 1924 (continuă)
Értesítő. Sf. Gheorghe, 1923 – 1924 (continuă)
Erwache. Timișoara, 1919
Eszaknyugati Ujság. Carei, 1919 – 1920 (continuă)
Ethnos. București, 1919 – 1924 (ziar național zilnic al grecilor din străinătate)
Evreimea. București, 1919

F

Fackel. Cluj, 1920 – 1921
Fizető. Cluj, 1921 – 1924 (continuă)

Fórum. Timișoara, 1921
 Frauen-Zeitung. Sibiu, 1919 – 1922
 Fodrász Ujság. Târgu-Mureș, 1923 – 1924 (continuă)
 A Föld. Oradea Mare, 1919
 Frauenblatt. Sibiu, 1923 – 1924 (continuă)
 Der Freimütige. Timișoara, 1919 – 1920
 Friss Ujság. Timișoara, 1922 – 1923
 Frühling. Sibiu, 1920
 Die Freiheit (evr.). Cernăuți, 1920 – 1924 (continuă)

G

Gyilkos. Cluj, 1921 – 1924 (continuă)
 Gyáripári Szaklap. Brașov, 1921
 Gross Koklen Bote. Sighișoara, 1919 – 1924 (continuă)
 Gewerbe Zeitung. Cluj și Timișoara, 1924
 Gépészet. Cluj, 1920 – 1922
 Gewerkschaft. Timișoara, 1920
 Gros Ludu. Cernăuți, 1919 – 1924 (continuă)
 Gazeta Polska. Cernăuți, 1922 – 1924 (continuă)
 Gemeindeblatt der evangelischen Glaubengenossen A. B. in Mühlbach. Sebeșul Săsesc, 1923 – 1924
 Genius. Arad, 1924 (lb. maghiară) (rev. de cultură universală)
 Gépészet. Cluj, 1920 – 1922
 Galatzer Jüdisches Volksblatt. Galați, 1922 – 1924 (ziar evreiesc)
 Der Galgen. Cernăuți, 1919
 Gazdák Lapja. Satu Mare, 1921 – 1924 (continuă)

H

Haber. Bazargic, 1923
 Hacherut (Libertatea). Cernăuți, 1919 (lb. ebraică)
 Hacu. Cernăuți, 1920 (de la 1 mai apare cu subtitlul „Revistă bilunară“)
 Hador Hazair (Generația tânără). Cernăuți, 1923 (revistă pentru tineretul evreiesc)
 Haggibor Ujság. Cluj, 1922 (apare ca nr. unic)
 Hajnal. Cristur, 1923
 Hakikat (Dreptatea). Bazargic, 1920 (gazeta independentă)
 Haladás. Sf. Gheorghe, 1921 – 1922; Brașov, 1922
 Haladás. Cluj, 1921 – 1924 (continuă)

Handel und Industrie. Cernăuți, 1922 (supliment la Czernowitzer Morgenblatt)

Handels-u Industrie-Kurier. Cernăuți, 1923 – 1924 Hangya. Cluj, 1920 – 1924 (continuă)

Harangszó. Cristuru-Secuiesc, 1921 – 1924

Harazan (Biciul). București, 1921 – 1922 (publicație satirică armenească)

Háronszékvármegye Hivatalos Lapja. Sf. Gheorghe, 1922 – 1923

Hasemes, Brașov, 1924

Hasmonaea. București, 1919 – 1924 (publicație lunară a studenților sioniști)

Haticosul. Baia Mare, 1921

Hatikvâh (Speranța). Galați, 1919 (publicație sionistă bilunară)

Hátszeg és Vidéke. Hațeg, 1919

Hatzfelder Volksblatt. Jimbolia, 1924

Hatzfelder Zeitung. Jimbolia, 1921 – 1924

Hayat ve Sihhat (Viața sănătoasă). Bazargic, 1922 (lb. turcă)

Házassági Ujság. București, 1922 – 1923

Háztulajdonosk Lapja. Arad, 1922 – 1924

Hebamnen Zeitung. Brașov, 1921 – 1922

Hegedüs Zene műosztályának Zenei Szemléje. Oradea, 1920 – 1924 (continuă)

Die Heimat. Cernăuți, 1921 – 1924 (continuă)

Heirathszeitung. București, 1920 – 1921

Heirats Zeitung. București, 1922 – 1923 (continuă)

Heldsdörfer Faschings-Zeitung. Brașov, 1922

Hermannstädter Nachrichten. Sibiu, 1923 – 1924 (continuă)

Hermannstädter Nachrichtenblatt. Sibiu, 1921

A Hét. Timișoara, 1921 – 1922

A Hét Hétfői Ujság. Timișoara, 1922

A Hétfő. Cluj, 1919

Hétfői Friss Ujság. Cluj, 1923

Hétfői Friss Ujság. Satu Mare, 1923 – 1924

Hétfői Hirek. Târgu-Mureș, 1921 – 1924

Hétfői Hirlap. Cluj, 1921

Hétfői Naplo. Târgu-Mureș, 1924

Hétfői Ujság. Cluj, 1919 – 1924

Hétfői Ujság. Târgu-Mureș, 1921 – 1922

Hétfői Ujság. Satu Mare, 1922 – 1924

Hiradó. Târgu-Mureș, 1919 – 1924 (continuă)

Hirlap. Brașov, București, 1922 – 1923

A Hirnök. Cluj, 1921 – 1924 (continuă)

Hivatalos és Szakértésítő. Braşov, 1921 – 1924 (la 1 martie 1922 apare în limba română „Jurnal oficial şi special de branşă“)

Hivatalos és Szakértésítő. Braşov, 1921 – 1924

Hivatalos Közlönye A Bánsági és Erdély Munkások Rokkantse. Timişoara, 1922 – 1924 (continuă)

Hivatalos Lap. Cluj, 1920 – 1921

Hivatalos Lapja. Braşov, 1922 – 1924

Hivatalos Szaklapja. Braşov, 1922

Hliborob. Cernăuţi, 1923 (continuă) (lb. rusă)

Hliborobjske Slovo. Cernăuţi, 1921 (lb. rusă)

Der Höllen Bote. Bucureşti, 1923

A Holnap. Târgu-Mureş, 1919

Holzarbeiter. Cluj, 1922 – 1924

Horog. Braşov, 1920 – 1922

Hotel Szeszipar. Cluj, 1923

Hunyadvármegye, Deva, 1919 – 1924

Husipar. Cluj, 1924

I

Der Id (Evreul). Chişinău, 1920 – 1922

Az Idők Jelei. Bucureşti, Sibiu, 1924

Ierusalim. Buletinul comisiei centrale sioniste. Roman, 1922, (lb. ebraică)

Ifjú Erdély. Cluj, 1923 – 1924 (continuă)

Ifjú Garda. Cluj, 1922

Ifjú Kelet. Cluj, 1922

Ifjú Leninista. Bucureşti, 1924 (continuă)

Ifjúmunkás. Cluj, 1922 – 1923

Ifjú Proletar, Cluj, 1921

Ifjúság. Arad, 1922

Ifjúság. Dej, 1921

Ifjúság. Timişoara, 1922 (continuă)

Ifjúsági Könyvtar. Timişoara, 1921 (continuă)

Igazság. Cluj, 1922 – 1923

Igazság. Sibiu, 1919 (org. PSD)

As Igazság Örállója. Bucureşti, 1924

Igehirdető. Baia Mare, 1919

Illustrierte Weltchronik. Timişoara, 1922 (rev. săpt. de cultură, artă şi literatură)

Illustrierte Familienblatt. Reghinul Săsesc, 1919 – 1920

Industriezeitung. Braşov, 1921 (continuă) (cu ediție și în lb. maghiară)
 Intézeti Ertesítő. Arad, 1922 – 1923
 Ipari Közlöny. Bucureşti, 1923 – 1924
 Iparosok Lapja. Oradea Mare, 1922 – 1924
 I. Iris. Bucureşti, 1920 – 1921 (revistă bilunară în lb. greacă)
 Iparosok Lapja. Cluj, 1923 – 1924
 Israelitul ortodox. Bucureşti, 1921 (lb. română și ebraică) (organ al comunității israelite ortodoxe)

J

Jahrbuch des siebenbürgischen Karpathenvereins. Sibiu, 1922 – 1924 (continuă)
 Jehudith. Cluj, 1921
 Jesurun. Cluj, 1921 – 1922
 Jó gyermekek lapja Karácsonya. Oradea Mare, 1922
 Jó Pásztor. Sighetul Marmăției, 1923 – 1924
 Jövendő. Timișoara, 1919
 Jövő Népe. Târgu-Mureș, 1919 – 1920
 Dos Jüdische Volksblatt. Cernăuți, 1921
 Judische Zeitung. Sighetul Marmăției, 1921
 Jugendblatt. Cernăuți, 1924
 Judenbundblatt. Sighișoara, 1921 – 1924
 Jugend-Freund. Bucureşti, 1921 – 1924 (continuă)
 Jugent. Cernăuți, 1923 – 1924 (lb. ebraică)
 Junimea Evree. Bucureşti, 1922 – 1924 (lb. ebraică)
 Južnaja Besserabija. Tighina, 1922 – 1923

K

Kadima. Timișoara, 1921
 Kalauz. Târgu-Mureș, 1922 – 1923
 Der Kampf. Sibiu, 1920 – 1921
 Katholikus Világ. Cluj, 1923 – 1924 (continuă)
 Katholikus Élet. Satu Mare, 1922 – 1924
 Kaviar. Timișoara, 1923 – 1924
 Keleti Ujság. Cluj, 1919 – 1924 (continuă)
 Képes Futár. Timișoara, 1922
 Képes Ujság. Cluj, 1922
 Keresztény Magvető. Cluj, 1922 – 1924 (continuă)

Das Kino. Timișoara, 1921
 Klingsor. Brașov, 1924
 Kolosvani Hirlep. Cluj, 1919
 Kolozvani Tükör. Cluj, 1919 – 1923; 1923 – 1924 (continuă)
 Komédia. Cluj, 1923
 Kösöntyü. Oradea Mare, 1922
 Közélet. Satu Mare, 1920
 Kratzewetz. Sebeș, 1919
 Kronstaden Zeitung. Brașov, 1919 – 1924 (continuă)
 Kultur. Cernăuți, 1921 (lb. ebraică)
 Kulturköri Elet. Miercurea Ciuc, 1922 – 1923
 Küzdelem. Cluj, 1920 – 1921
 Kwitzei Efraim. București, 1914 – 1924 (revistă talmudică științifică) (continuă)
 Keleti Lloyd. Timișoara, 1922 – 1924 (continuă)
 Kerem-Hayesod. Iași, 1922 – 1923
 Keresztyén Élet. Zalău, 1921 – 1924
 Keresztesi Közlöny. Simeria, 1923 – 1924 (continuă)
 Kis Gazda. Satu Mare, 1924
 Könyvkötök Lapja. Cluj, 1921 – 1924 (continuă)
 Közgazdaság. Cluj, 1921 – 1924 (continuă)
 Közlöny. Arad, 1923 – 1924 (continuă)
 Kunjer Handlowo-Premyslowy. Cernăuți, 1923

L

Der Landbote. Timișoara, 1920 – 1924 (continuă)
 Das Leben. Craiova, 1923 – 1924
 Lederarbeiter. Cluj, 1923 – 1924
 Legyen Világosság. Cluj, 1922
 Lelkipásztor. Zalău, 1921 – 1924 (continuă)
 Letzte Nachrichten. București, 1923 – 1924 (continuă)
 Liberalul. Cetatea Albă, 1921 – 1922 (lb. rusă)
 Licht. Reșița, 1922 – 1924 (continuă)
 Lichter der Heimat. Brașov, 1920 – 1924 (continuă)
 Der Löwe. Brașov, 1922
 Lugoser Zeitung. Lugoj, 1919; 1920 – 1924 (continuă)
 Lumea evree. București, 1919 – 1920 (lb. română și ebraică)
 Landwirtschaftliche Blätter Siebenbürgen. Sibiu, 1919 – 1924 (continuă)
 Lebensmittelarbeiter. Cluj, 1923 – 1924 (continuă)

M

- Magyar Dal, Braşov, 1922 – 1923; Cluj, 1923 – 1924 (continuă)
- Magyar Hirlap. Timișoara, 1922 – 1923
- Magyar Kisebbség. Lugoj, 1922 – 1924 (continuă)
- Magyar Nép. Cluj, 1921 – 1924 (continuă)
- Magyar Szó. Oradea Mare, 1919 – 1920
- Magyar Tanácsköztársaság Biharvármegye Hivatalos Lapja. Oradea Mare, 1919
- Magyar Ujság. Arad, 1924 (continuă)
- Magyar Zsinagoga. Sighetul Marmăției, 1919 – 1920
- Magyarság. Cluj, 1924 (continuă)
- Május. Cluj, 1922 – 1923
- Maladoi Leninet. București, 1924 (ed. paralelă pe lângă „Tânărul Leninist“)
- Máramaros. Sighetul Marmăției, 1919 – 1924 (continuă)
- Máramarosi Fuggetlen Ujság. Sighetul Marmăției, 1919 – 1924 (continuă)
- Máramorosi Ujság. Sighetul Marmăției, 1923 – 1924 (continuă)
- Mária Kongregáció. Cluj, 1924
- Marosmenti Sport. Târgu-Mureș, 1922
- Marosujvár. Ocna Mureșului, 1919
- Marosvölgyi Munkás. Târgu-Mureș, 1920 – 1921
- Masis. București, 1920 – 1922 (lb. armeană)
- Mediascher Zeitung für sächsisch = deutsche Volkspolitié. Mediaș, 1919 – 1924 (continuă)
- A Megtartóztatás. Cluj, 1924 (continuă)
- Méhész. Timișoara, 1921 – 1924 (continuă)
- Méhészeti Közlöny. Cluj, 1922 – 1924 (continuă)
- Melissa (Albina). București, 1920 – 1924 (lb. greacă)
- Menorah. Buzău, 1922 (lunar); Piatra Neamț, 1922 – 1924; București, 1920 (continuă); Botoșani, 1920 (cotidian al blocului evreiesc; lb. maghiară, franceză, română; Glasul minorităților)
- A mi kis Sionunk. Carei, 1919
- Minorité Hongroise. Lugoj, 1923 – 1924 (continuă)
- Mitteilungen des Bukowinaer zionistischen Landeskomitees. Cernăuți, 1919 – 1921
- Mitteilungen zur Kenntnis des Deutschtums in Grossrumänien. Sibiu, 1922, 1923
- Mitteilungen zur Kenntnis des Deutschtums in Grossrumänien. Sibiu, 1923 – 1924 (continuă)

Modeblatt. București, Sibiu, Cernăuți, 1924 (diferite numere)
Molnárók Lapja. Brașov, 1924; Cluj, București, 1922 – 1923; Timișoara, București, 1923; Cluj, București, 1924
Mordchele Hajehudi. Timișoara, 1921, 1922 (diferite numere)
Der Morgen. Timișoara, 1920 (lb. maghiară)
Der Morgen. Chișinău, 1919 – 1920 (cotidian evreiesc)
Montag Meravetz Zeneirodalmi Ertesítője. Timișoara, 1920 – 1924 (continuă)
 (lb. română, maghiară și germană)
Mozgó Könyvek. Timișoara, 1921
Mozgó Könyvek Rövé. Timișoara, 1921
Mozi. Timișoara, 1923 – 1924
A Mozi. Timișoara, 1921, 1922 – 1924
Mozirevü. Timișoara, 1922 – 1923
Müller-Zeitung. Cluj, București, 1923 – 1924
A Munka. Arad, 1919 – 1924
A Munka. Sighetul Marmației, 1922
Munkaadók Lapja. Arad, 1920, 1922 (continuă)
Munkás. București, 1924
Munkáslap. Timișoara, 1919 – 1921
Munkás Ujság. Oradea Mare, 1919
Munkások Lapja. Salonta Mare, 1919
Műszaki Ertesítő. Cluj, 1920 – 1924
Műszaki Szemle. Târgu-Mureș, 1923 – 1924
Művészet és Társaság. Oradea Mare, 1920
Művész Világ. Oradea Mare, 1920

N

O Neos Ellinismos. București, 1921 – 1924 (continuă)
Népakarat. Carei, 1919; Cluj, 1921; Timișoara, 1919 – 1921
Nepnevelési Közlöny. Oradea Mare, 1919
Neppendorfer Blätter. Sibiu, 1919 – 1924 (continuă)
Népujság. Cluj, 1924 (continuă)
Der Nerv. Cernăuți, 1919
Neue Jüdische Presse. Dej, 1920
Neue Temesvárer Zeitung. Timișoara, 1919 – 1924
Neue Zeit. Timișoara, 1921 – 1924 (continuă) (săptămânal evreiesc)
Noar. Cluj, 1924 (continuă)
Nor Arşaluis. București, 1922 – 1924 (continuă) (lb. armeană)
Viața nouă. Bazargic, 1923 – 1924 (lb. bulgară)

Nova Vreme. Bazargic, 1919 – 1924
 Nachrichtenblatt Deutsche Tagespost und Siebenbürgish-Deutsche Tageblatt.
 Sibiu, 1921
 Nachrichtenblatt der ostdeutschen Hochschüler. Sibiu, 1920 – 1921
 Nagybánya. Baia Mare, 1919 – 1924 (continuă)
 Nagybánya. Baia Mare, 1923 – 1924 (continuă)
 Nagybányai Hírlap. Baia Mare, 1919 – 1924
 Nagykároly és Vidéke. Careii Mari, 1919 – 1924 (continuă)
 Nagyszebeni Katholikus Egyhazi Tudósító. Sibiu, 1919 – 1920
 Nagyszebeni Reggeli Ujság. Sibiu, 1919
 Nagyszentmiklós és Vidéke. Sânnicolaul Mare, 1919 – 1924 (continuă)
 Nagyvárád. Oradea Mare, 1919 – 1924 (continuă)
 Nagyváradi Estilap. Oradea Mare, 1919 – 1924 (continuă)
 Nagyváradi Friss Ujság. Oradea Mare, 1919 – 1924 (continuă)
 Nagyváradi Hétfői Lap. Oradea Mare, 1920
 Nagyváradi Munkás Ujság. Oradea Mare, 1919 – 1920
 Nagyváradi Napló. Oradea, 1919 – 1924 (continuă)
 Nagyváradi vörös Ujság. Oradea, 1919
 Dos Naje Seben. Cernăuți, 1920 – 1924 (continuă) (org. pt. PSD evreiesc)
 A Nap. Arad, 1921 – 1924 (continuă)
 Napkelet. Cluj, 1920 – 1922
 Glasul Bucovinei. Cernăuți, 1921, 1923 (publicație în lb. ucraineană)
 Narrisches Klick L Antiklick-Blatt. Alba-Iulia, 1922
 Părerea noastră. București, 1922 – 1924 (continuă) (lb. rusă)
 Navasard. București, 1923 – 1924 (continuă) (lb. armeană)
 Neamul Evreesc. București, 1919 – 1924 (continuă)

O

Odorheiu Vármegye Hivatalos Lapja. Odorhei, 1923 – 1924 (continuă)
 Odontologiceski Vestnic, Chișinău, 1921
 Ökonomisches Blatt mit den letzen Preissen aus Braila und Galatz. Brăila,
 1924 (continuă)
 Das Öffentliche Leben. Cernăuți, 1923 – 1924
 Az Oj Kelet. Cluj, 1922 – 1923
 Oraviczaer Wochenblatt. Oravița, 1919 – 1924 (continuă)
 Ördög. Oradea Mare, 1922 – 1923
 Örömhír. Târgu-Mureș, 1924
 Őrszem. Oradea Mare, 1920 – 1924
 Orvosok Lapja. Timișoara, 1920 – 1921; 1922 – 1924

Ostjüdische Zeitung. Cernăuți, 1919 – 1924

Ostland. Sibiu, 1919 – 1921

P

Papok Közlönye. Timișoara, 1919

Parász. Târgu-Mureș, 1924

Paros. București, 1924 (publicație armenească)

'O Parthenon. București, 1923 – 1924

A Penna. Baia Mare, 1921

Pahrmaco Courier. Cluj, 1922 – 1924 (lb. germană și maghiară)

Poetul. Chișinău, 1921 (lb. rusă)

Die Posaune. Timișoara, 1920 – 1921

Pošta. Bazargic, 1924 (continuă) (lb. bulgară)

Pravda. Bazargic, 1920 – 1924 (lb. bulgară)

Pro Palestina. Huși, 1922 (ziar evreiesc)

Pürem Shlachmones. Timișoara, 1924 (ziar evreiesc, apare în lb. maghiară)

Pénzvilág. Oradea Mare, 1923 – 1924 (continuă)

Pharmacia. Cluj, 1920 – 1924

Poale Czedek. Cluj, 1921

Praxis Medici. Timișoara, 1924

Priturca. Bazargic, 1924 (foaie economică)

R

Reklam. Brașov, 1924 (continuă)

Reschitzer Monatshefte. Reșița, 1923

Riport Ujság. Cluj, 1919 – 1920

Romanya. Bazargic, 1921 – 1924 (lb. turcă)

Ruházati Munkások Szaklapja. Cluj, 1921 – 1924 (continuă)

Rumän Handels-Zeitung. Cluj, 1921 – 1922

Rumänischer Lloyd. Cluj, 1922 – 1924 (continuă)

Racheta. Chișinău, 1922 – 1924 (lb. rusă)

Rechen Spiele. Cernăuți, 1923

Die Reform. Cernăuți, 1920

Református Hiradó. Oradea Mare, 1921 – 1924 (continuă)

Református Szemle. Cluj, 1919 – 1924 (continuă)

Die Reklame. Timișoara, 1924

Remeny. Cluj, 1920 – 1922

Renașterea (Atehia). Piatra Neamț, 1921 (publicație evreiască)

Rendkívüli Kiadás. Cluj, 1921
 Rendkívüli Ujság. Satu Mare, 1924
 Resiczaer Zeitung. Reșița, 1919 – 1924
 Revü. Timișoara, 1922
 Riport. Oradea Mare, 1921
 Rivalda. Târgu-Mureș, 1919 – 1920
 Romániai Népszava. Cluj, 1922 – 1924 (continuă)
 Romániai Orások és Ékszerészek Szaklapja. Cluj, 1922 – 1924
 Rumänische Garten-Börse. Timișoara, 1922 – 1924
 Rovás. Timișoara, 1921
 Ruházati Munkás. Cluj, 1923 – 1924 (continuă)
 Rumänische Finanzwelt. Oradea, 1923
 Rumänische Handelszeitung. Brașov, 1919 – 1922
 Der Rundhorizont. Sibiu, 1924

S

Die Saat. Cisnădie, 1923
 Sächsisch-Regener Hachrichtern. Reghinul Săsesc, 1919 – 1921
 Saechisch-Regener Wochenblatt. Reghinul Săsesc, 1919 – 1920
 Der Sämänn. București, 1921 – 1924
 Schässburger Zeitung. Sighișoara, 1919
 Schule und Kirche. București, 1924; Cernăuți, 1924; Sibiu, 1924
 Schule und Leben. Brașov, 1920 – 1924 (continuă)
 Schul-und Kirchenbote. Brașov, 1919 – 1924 (continuă)
 Schwäbische Volkspresse. Timișoara, 1919 – 1924 (continuă)
 Der Schwartzer Kulsman. Roman, 1920 (lb. armeană)
 Shqipëri'e Ré (Albania Nouă). București, 1919 – 1920; Constanța, 1920 – 1924
 (continuă)
 Siebenbürger Raiffeisenbote. Sibiu, 1919 – 1924 (continuă)
 Siebenbürgisch-Deutsche Tagespost. Sibiu, 1919 – 1924 (continuă)
 Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt. Sibiu, 1919 – 1924 (continuă)
 Siebenbürgische Handels Zeitung. Brașov, 1924 (continuă)
 Sionul românesc. Lugoj, 1920 – 1924 (foaie oficială a diocезei Lugojului)
 Slovo. Cernăuți, 1922; Chișinău, 1919 (publicație în lb. ucraineană)
 Solidaritatea. Roman, 1920 (organ independent pentru apărarea intereselor
 evreiești)
 A sómér. Târgu-Mureș, 1924
 Someșul Nou. Uj Szamos. Sătmar, 1923 (săptămânal în lb. română și ma-
 ghiară)

Die Sonne. Timișoara, 1921 – 1924 (continuă)
 Sonnenwende. Mediaș, 1924 (continuă)
 Der Sonntag. Timișoara, 1920 (săptămânal)
 Sonntagsbeilage der „Schwäbischen Volkspresse“. Timișoara, 1919 – 1920
 Sonntagsblatt zur Erbauung und Belehrung. Timișoara, 1922 – 1924
 Sonntagsfeier. Timișoara, 1921
 A sport. Târgu-Mureș, 1919
 Sportblatt. București, 1924; Cernăuți, 1920 – 1924; Sibiu, 1920 – 1924 (continuă)
 Sportélet. Timișoara, 1920 – 1921; Oradea Mare, 1921 – 1924 (continuă)
 Sportfűtár. Târgu-Mureș, 1919
 Sporthirek. Cluj, 1923
 Sporthirlap. Oradea Mare, 1920 – 1921
 Sportivnyj poryvj. Chișinău, 1924 (și în lb. română)
 Sport-Kurir. Timișoara, 1924
 Sport und mode. Cernăuți, 1922
 Sportvilág. Arad, 1924; Timișoara, 1921 – 1924 (continuă)
 Stomatologiai Szemle. Cluj, 1923 – 1924 (continuă) (și în lb. maghiară)
 Südungarischer Bote. Lugoj, 1919 – 1924 (continuă)
 Südungarn. Lugoj, 1919
 Sütőipar. Cluj, 1923
 Szabadság. Oradea Mare, 1919 – 1921
 Szakszervezet. Timișoara, 1920
 Szakszervezeti Ertesítő. Cluj, 1924
 Szalonta és Vidéke. Salonta Mare, 1919 – 1920
 Szalontai Lapok. Salonta Mare, 1919 – 1924 (continuă)
 Szamos. Satu Mare, 1919 – 1924 (continuă)
 Szamosvölgyi vasut hivatalos lapja. Dej, 1922 – 1923
 Szászváros és Vidéke. Orăștie, 1919 – 1924 (continuă)
 Szatmár és Vidéke. Sătmăr, 1919 – 1923
 Szatmár vármegye hivatalos lapja. Careii Mari, 1919, 1920, 1921
 Szatmári Gazda. Sătmăr, 1919
 Szatmári Hirlap. Satu Mare, 1921 – 1922
 Szatmári Népsava. Satu Mare, 1919
 Szatmári Szemle. Satu Mare, 1921
 Szatmári tanácsköztársaság. Satu Mare, 1919
 Szatmármegyei Közlöny. Careii Mari, 1919 – 1924 (continuă)
 Székely Ellenzék. Târgu-Mureș, 1919 – 1920
 Székelyfold. Târgu-Mureș, 1919 – 1924 (continuă)

Székely-Hirek. Odorhei, 1921 – 1922
 Székely Hírlap. Târgul Secuiesc, 1924 (continuă)
 Székely Köélet. Odorhei, 1919 – 1924 (continuă)
 Székely Méhéz. Târgul Secuiesc, 1920 – 1924; Odorhei, 1922
 Székely Napló. Târgu-Mureș, 1919 – 1924 (continuă)
 Székely Nép. Gheorgheni, 1920 – 1924 (continuă)
 Székely Udvarhely. Odorhei, 1920 – 1922
 Székely Ujság. Târgul Secuiesc, 1919 – 1924 (continuă)
 Szemle. Cluj, 1921 – 1924; Timișoara, 1920 (lb. maghiară)
 Szent Ferenc Hirnöke. Cluj, 1920 – 1924 (continuă)
 Szenzáció. Timișoara, 1920
 Szeptember. Arad, 1921
 Szeretet. Oradea Mare, 1921 – 1924 (continuă)
 Szeszipar. Cluj, 1923
 Szezon. Arad, 1919 – 1920
 Szilágyság. Zalău, 1919 – 1924 (continuă)
 Szilágysomlyó. Simleul Silvaniei, 1919 – 1923 (continuă)
 Szilágy Vármegyé Hivatalos Lapja. Zalău, 1919
 Színészvilág. Cluj, 1921
 Színház. Petroșani, 1922; Timișoara, 1924; Deva, 1922; Târgu-Mureș, 1919;
 Lugoj, 1924; Careii Mari, 1920; Zalău, 1922; Arad, 1921 – 1923; Oradea,
 1924
 A színház. Târgu-Mureș, 1923
 Színház és Divot. Timișoara, 1923
 Színház és Mozi. Timișoara, 1922 – 1924 (continuă); Târgu-Mureș, 1923 – 1924
 Színház és Művészet. Satu Mare, 1923
 Színház és Sport. Baia Mare, 1922 (continuă)
 Színház és Társaság. Cluj, 1919 – 1924; Timișoara, 1923; Târgu-Mureș, 1919
 – 1920
 Színház és Varieté. Oradea Mare, 1920
 Színház Mozi, Dival. Arad, 1924
 Színház Elet. Petroșani, 1924; Sighișoara, 1922
 Színház Hét. Târgu-Mureș, 1920 – 1924
 A Színházi Hét. Târgu-Mureș, 1924 (continuă)
 Színházi Ujság. Cluj, 1919 – 1921; Oradea Mare, 1923 – 1924; Aiud, 1919;
 Brașov, 1919; Târgu-Mureș, 1924; Petroșani, 1920
 A Szinpad. Baia Mare, 1919 – 1920
 Szivárány. Aiud, 1919
 Szusricsi Hirado. 1923

Szülésznök Közlönye. Braşov, 1922
Sylvesterzeitung. Mediaş, 1921 – 1922

Ş

Şoibn (evr.). Cernăuţi, 1924 (lb. germană şi lb. ebraică)

T

Tan (turc). Bazargic, 1921
Tánctükör. Timişoara, 1923
Tanitók Lapja. Odorhei, 1921 – 1924
Tanügyi Szemle. Târgu-Mureş, 1923, 1924
Tatli Dil. Bazargic, 1923 (lb. turcă)
Tavaszi. Oradea Mare, 1919 – 1920
Technische Revue. Cluj, 1922 – 1923
Temesvár. Timişoara, 1919
Temesvára Presse. Timişoara, 1920
Temesvára Volksblatt. Timişoara, 1919 – 1924
Temesvári Hirlap. Timişoara, 1919 – 1924 (continuă)
Temesvári Naplo. Timişoara, 1919 – 1920
Temesvári „Szinház“, Arad, 1923
Temesvári Ujság. Timişoara, 1919 – 1920
Testvériség. Salonta Mare, 1919
Thaleia. Constanţa, 1923 – 1924 (lb. greacă)
Das Theater. Braşov, 1922
Tikvath Israel. Bucureşti, 1919
Tiszántul. Oradea Mare, 1919
Titavan. Bucureşti, 1924 (lb. armeană)
A Toll. Timişoara, 1920 – 1921
Toll és Tinta. Timişoara, 1922 – 1924
Toll és Tör. Timişoara, 1922 – 1924
Tollhegyről. Timişoara, 1922 – 1924
Tollszár. Timişoara, 1922 – 1924
Tözsdei Ujság. Timişoara, 1924
Tribün. Timişoara, 1921
Tükör. Târgu-Mureş, 1919 – 1924 (continuă)
Typograph. Sibiu, 1919; i Cluj, 1919 – 1924
Tageblatt des Kaufmannes. Cernăuţi, 1923
Temesvárer Zeitung. Timişoara, 1919 – 1924

A Timisoarai Kereskedők Egyesülete Közleményei. Timișoara, 1920 – 1924
Tollseprű. Timișoara, 1922 – 1924
Torontaler Nachrichten. Timișoara, 1920 – 1924
Törvények Rendeletet. Oradea Mare, 1921 – 1924

U

Uj Pan. Timișoara, 1919 – 1922
Uj Harcos. București, 1923 – 1924
Uj Elet. Dej, 1919
Uj Ember. Cluj, 1920
Uj Kelet. Cluj, 1919 – 1924
Uj Kor. Timișoara, 1919 – 1924
Ujság. Cluj, 1919 – 1924 (continuă)
Ujságíró Nap. Cluj, 1920
Uj Termelés. Oradea Mare, 1920
Uj Toll. Timișoara, 1922
Uj Világ. Sibiu, 1919 – 1920
Unitárius Egyház. Cristuru Secuiesc, 1922 – 1924 (continuă)
Unitárius Közlöny. Cluj, 1919; 1920 – 1924
Unser Dolf. Timișoara, 1920
Unser Wort. Cernăuți, 1922 (publicație evreiască)
Unser(e) Zeit. Chișinău, 1922 – 1924 (continuă) (publicație evreiască)
Unterhaltung und Wissen. Cernăuți, Sibiu, 1924 (continuă)
Der Unterwald. Sebeș, 1919 – 1924 (continuă)
Az Ut. Cluj, 1923 – 1924 (continuă)
Az Uzemi sejt. Oradea, 1924
Uzenet. Oradea Mare, 1922
Udvarhely vármegye Hivatalos Lapja, Odorhei, 1919 – 1923
Udvrehivó. Cluj, 1921 – 1924 (continuă)
Uj Nagyvárad. Oradea Mare, 1919
Uj Szamos. Sătmăr, 1923
Uj Színházi Ujság. Timișoara, 1922 – 1923

V

Vadász Ujság. Târgu-Mureș, 1922 – 1924 (continuă)
Vágóhid. Cluj, Târgu-Mureș, Oradea, 1924 (continuă)
Vállalkozók Lapja. Cluj, 1921 – 1923
Varadi Hét. Oradea Mare, 1919

Vasárnap. Cluj, 1921 – 1924 (continuă); Arad, 1920 – 1924 (continuă)
 Vármegyei Közlöny. Turda, 1919
 Vasárnap Iskola. Cluj, 1924
 Vasárnapi Tanító. Oradea, 1921 – 1924 (continuă)
 Vasárnapi Ujság. Cluj, 1923 – 1924 (continuă)
 Vosmunkás. București, 1924 (continuă)
 Vasárnap Delután. Cluj, 1923
 Verpflegung. Cluj, 1922 – 1924
 Vezető. Timișoara, 1924 (continuă)
 Vidéki Sport. Arad, 1919 – 1924 (continuă)
 A Világ. Oradea Mare, 1923; Târgu-Mureș, 1924 (continuă)
 Világ Tükre. București, 1922 – 1924 (continuă)
 Világosság. București, 1924; Brașov, 1920 – 1924; Reșița, 1922 – 1924 (continuă)
 Virradat. Careii Mari, 1919
 Das Volk. Cernăuți, 1919 – 1923
 Volkswacht. Bistrița, 1919
 Volkswille. Timișoara, 1919 – 1924 (continuă)
 Von der Heide. Timișoara, 1922 – 1924 (continuă)
 Das Vort. Chișinău, 1922 (publicație idiș)
 Vorwärts. Cernăuți, 1919 – 1924 (continuă)
 Vas és Fém munkas. Cluj, 1920 – 1924 (continuă)
 Vecernia Buharestia Novosti. București, 1922
 Vecernia Posta. Chișinău, 1921
 Verhandlungen und Mitteilungen des Siebenbürgischen Vereins für Naturwissenschaften zu Hermannstadt. Sibiu, 1919 – 1924 (continuă)
 Vezető a hivatalokhoz és megbízható cégekhez. Timișoara, 1923
 Vezető a hivatalok, intézmények és megbízható cégekhez. Timișoara, 1923
 Vezető a hivatalok ügyvédek és megbízható cégekhez, Timișoara, 1923
 Viața evreiască, București, 1921
 A Világító Ortorony és Krisztus Jelenlétének hirdetője. Cluj, 1920 – 1924 (continuă)
 Villám. Satu Mare, 1923
 Volkswirtschaftliche Rundschau. Bistrița, 1920
 Vpered. Cernăuți, 1921 – 1923 (lb. ucraineană)

W

Wählenzeitung. Sibiu, 1922
 Wahrheit. Sibiu, 1919 – 1921

Wahrheiten. Cernăuți, 1922 – 1924
Der Wanderer. București, 1921 – 1924 (continuă)
Welt und Heimat. Sibiu, 1924 (continuă)
Die Woche. Timișoara, 1922
Der Wecker. București, 1924
Weltspiegel. București, 1922 – 1924 (continuă)
Wochen-Belage der Temesvárer Zeitung. Timișoara, 1924

Y

Yridiz (Steaua). Bazargic, 1921 (lb. turcă)
Jiția. Cernăuți, 1923
Jizni i Scena. Chișinău, 1922

Z

Zahnärtliche Wissenschaftliche Rundschau. București, 1921 – 1922
Zahnärtliche Zeitung. București, 1921 – 1923
Zeichen und Zeit. Sibiu, 1921 – 1924 (continuă)
Zenei Szemle. Timișoara, 1919 – 1924 (continuă) (lb. maghiară)
Das Ziel. Brașov, 1919
Zilahi Hirlap. Zalău, 1921 – 1922
Zaria. Cernăuți, 1924 (lb. ucraineană)
Zord dö. Târgu-Mureș, 1919 – 1921
A Zsidó Iskola. Timișoara, 1921
Zsidó Közlöny. Oradea Mare, 1920
Zsilvölgyi Hirlap. Petroșani, 1922 – 1923
Zsilvölgyi Katholikus Tudósító. Petroșani, 1919 – 1922
Zsilvölgyi Napló. Petroșani, 1924 (continuare)
Zvizda. Chișinău, 1920 – 1921 (ediție în lb. română și lb. rusă)

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

- Albrich, Gerhard; Ghrist, Hans; Hockl, Hans, Wolfram*: Deutsche Jugendbewegung im Südosten. Bielefeld, 1969.
- Armbruster, Adolf; Jäger, Herbert*: Über die Einstellung der deutschen Bevölkerung Siebenbürgens und des Banats zur Vereinigung von 1918, in „Revue Roumaine d'Histoire“, VII. nr. 6, 1968, p. 1087-1097.
- Balling, Mads Ole*: Von Reval bis Bukarest. Statistisch- biographisches Handbuch der Parlamentarier der deutschen Minderheiten in Ostmittel- und Südosteuropa 1919-1945. Kopenhaga, 1991.
- Balogh, Arthur*: L'action de la Societé des Nation en matière de protection des minorité, vol. I - III, Paris, 1937.
- Balogh, Arthur; Szeghő, Imre*: Románio új alkotmánya, Kolozsvár, 1923.
- Bányai, László; Harmincz Ev.* Iegyzetek a romániai magyarság útjáról, Bukarest, 1949.
- Bányai, László*: Pe făgașul tradițiilor frățești, București, 1971.
- Benjamin, Lya*: Evreii din România între anii 1940 [și] 1944, I, Legislația antievreiască, București, 1993.
- Bernády, György*: Reflexiók Marosvásárhely, 1937.
- Binder, Ludwig*: Zwischen Irrtum und Wahrheit. Konrad Möckel (1892-1965) und die Siebenbürger Sachsen, München, 1988.
- Binder, Ludwig; Scheerer, Josef*: Die Bischöfe der evangelischen Landeskirche A. B. in Siebenbürgen. vol. II, Die Bischöfe der Jahre 1867-1969, Köln, Wien, 1980.
- Bitoleanu, Ion*: Din istoria României moderne 1922-1926, București, 1981.
- Borbély, Andor; Fall, Endre*: A román uralom Erdélyben, Budapest, 1936.
- Boteni, V.*: Les minorités en Transylvanie, Paris, 1938.
- Böhm, Johann*: Die Deutschen in Rumänien und die Weimarer Republik 1919-1933. Mit einem Literaturbeitrag von Dr. Wolfgang Knopp. Ippesheim, 1993.
- Bóld, Emilian*: Consolidarea unității național-statale românești. Măsuri legislative, economice, politice și sociale (1918-1940), Iași, 1987.
- Bracher, Karl-Dietrich; Funke, Manfred; Jacobsen, Hans-Adolf*: Die Weimarer Republik 1918-1933. Politik, Wirtschaft, Gesellschaft.
- Bratu, Traian*: Problema minorităților din România. București, 1923.

- Bunescu, Traian*: Atitudinea naționalităților conlocuitoare față de independența și suveranitatea României în perioada anilor 1918-1940, în „Studii de istorie a Banatului“, 9/1983, p. 157-184.
- Buza, László*: A kisebbségek yogi helyzete. Budapest, 1930.
- Calliani, A.*: Școlile minoritare în anul 1929/1930, //Buletinul Oficial al Ministerului Instrucțiunii Publice//, nr. 2/932.
- Ciato, Ludwig*: Das Minoritätenproblem in Grossrumänien, Cluj, 1925.
- Ciobanu, Ștefan*: Unirea Basarabiei. Studiu și documente cu privire la mișcarea națională din Basarabia în anii 1918-1919, București, 1929.
- Ciobanu, Vasile*: Die Haltung der Siebenbürger Sachsen zur Friedenskonferenz von Paris (1919/20). In: Forschungen zur Volks- und Landeskunde 24(1981)2, p. 56-63.
- Ciobanu, Vasile*: Sächsishe Fachleute zur industriellen Entwicklung Rumäniens 1918-28. In: Forschungen zur Volks- und Landeskunde, 27(1984)2, p. 49-54.
- Ciobanu, Vasile*: Betrachtungen zur siebenbürgisch-sächsischen Presse in der Zwischenkriegszeit. In: Forschungen zur Volks- und Landeskunde, 29(1986)1, p. 61-78.
- Ciobanu, Vasile*: Die politische Organisierung der Siebenbürger Sachsen in ersten Jahrzehnt der Zwischenkriegszeit. In: Forschungen zur Volks- und Landeskunde, 31(1988)1, p. 41-51.
- Ciobanu, Vasile*: Über die siebenbürgisch-sächsische Industrie der Zwischenkriegszeit. In: Forschungen zur Volks- und Landeskunde 36(1993)1, p. 78-93.
- Ciobanu, Vasile; Vlaicu, Monica*: Germanii din România și Marea Unire. Studiu și documente. In: Unirea din 1918 - Împlinire și speranță, Sibiu, 1994, p. 123-212.
- Codarcea, Cornelius*: Le litège roumano-hongrois, Edit. ziarului //Universul// București, 1937.
- Connert, Fritz*: Zur Frage der Agrarreform in Siebenbürgen. In: Nation und Staat 1(1927/28), p. 238-264.
- Csaki, Richard*: Deutsches Kulturamt in Rumänien. Tätigkeitsbericht 1922-1927. Sibiu, 1927.
- Csallner, Alfred*: Zur wirtschaftlichen und sozialen Lage der Siebenbürger Sachsen 1910-1950. Köln, Wien, 1989 (Studia Transylvanica = 15).
- Dascălu, Nicolae*: The Economic and Political-Cultural Life of the Coinhabiting Nationalities in Romania between the Two World Wars. In: Nouvelles Etudes d'Histoire VI/2, București, 1980, p. 191-202.
- Dascălu, Nicolae*: La presse des minorités nationales dans la Roumanie d'entre deux guerres (1919-1939). Analyse statistique. In: Nouvelles Etudes d'Histoire, vol. XX, București, 1981, p. 45-61.
- Dascălu, Nicolae*: Unirea din 1918 și minoritățile naționale din România. In: Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A.D. Xenopol“ Iași, XX, 1983, p. 51-66.

Der vierte Sachsentag. Schässburg 1919. Sighișoara 1919.

Die evang. Landeskirche A.B. in Siebenbürgen mit den angeschlossenen evang. Kirchenbänden Altrumänien, Banat, Bessarabien, Bukowina, Ungarisches Dekanat. Festschrift / für Bischof Friedrich Tentasch/. Jena, 1923.

Doscovici, Nicolae: Principiul Naționalităților și Societatea Națiunilor. București, 1932.

Dragomir, Silviu: La Transylvanie roumaine et ses minorites ethniques. București, 1934.

Dragomir, Silviu: La politique minoritaire de la Roumanie entre 1918-1940. In: Revue de Transilvanie VII-IX, 1941-1943, p. 279-290.

Dunăreanu, Elena; Avram, Mircea: Presa sibiană în limba germană (1778-1970), Sibiu, 1971.

Eisenburger, Eduard; Kroner, Michael: Die Zeit in der Zeitung. Beiträge zur rumäniendeutschen politischen Publizistik. Cluj-Napoca, 1977.

Eisenburger, Eduard: Sie erkannten die Zeichen der Zeit. Rumäniendeutsche politische Zeit- und Lebensbilder aus zwei Jahrhunderten. Cluj-Napoca, 1979.

Eisenburger, Eduard; Brandsch, Rudolf: Zeit- und Lebensbild eines Siebenbürger Sachsen. Cluj-Napoca, 1983.

Az elszakított magyarság közoktatásüge, Budapest, 1927.

Endes, Miklos: Erdély három nemzete és négy vallása autonomiájának története – partea a V-a, Budapest 1935.

Erdély a Historiában, Székelyudvarhely, 1992.

Erdély rövid története, Akadémiai Kiadó, Budapest 1993.

Erdélyi Magyar Evkönyv 1918-1929, sub red. Sulyok Istvan, Fretz László, Cluj 1930.

Fényes, S.: Ungaria revizionistă, în românește de Dr.I. Dăianu și L. Iliescu (ed. 5), București.

Fiedler, Gudrun: Jugend im Krieg. Bürgerliche Jugendbewegung, Erster Weltkrieg und sozialer Wandel 1914-1923. Köln, 1989.

Filderman, Wilhelm: Adevărul asupra problemei evreiești din România în lumina textelor evreiești religioase și a statisticii urmate de listele nominale ale ostașilor evrei morți, răniți, prizonieri, dispăruți și decorați în războiul pentru întregirea României, București, 1925.

Fischer-Galați, Stephan: National Minorities in Romania, 1919-1980. In: Stephan M.Horak: Eastern European National Minorities 1919-1980. Littleton, 1985.

Geschäftsordnung des Deutsch-sächsischen-Volksrates für Siebenbürgen. Sibiu, 1920.

Ghibu, Onisifor: Catolicismul unguresc în Transilvania și politica religioasă a statului român. Cluj, 1924.

- Gociman, Aurel*: România și revizionismul maghiar, Edit. ziarului //Universul//, ed. II, București, 1934.
- Göllner, Carol*: Studii de istorie a naționalității germane și a înfrățirii ei cu națiunea română, vol. I-II, București, 1976-1981.
- Göllner, Carl*: Adolf Schullerus. Sein Leben und Wirken in Wort und Bild. București, 1986.
- Gyárfás, Elemér*: Erdélyi problémák, Kolozsvár, 1923.
- Heiss, Susana*: Considerații asupra fondării Partidului German în condițiile vieții social-politice ale României interbelice (1918-1923). In: Cerce-tări de științe sociale, vol. III, Tg. Mureș, 1978, p. 240-241.
- Hermann, Albert*: Das Schulwesen der Siebenbürger Sachsen zwischen den beiden Weltkriegen. In: Südostdeutsche Vierteljahresblätter, Mün-chen, 1965, 1, p. 88-93.
- Hienz, Hermann*: Bücherkunde zur Volks-und Heimatforschung der Sieben-bürger Sachsen, Oldenbourg 1960.
- Hockl, Nikolaus Hans*: Das deutsche Banat, Timișoara, 1940.
- Hügel, Kaspar*: Das Banater deutsche Schulwesen in Rumänien von 1918 bis 1944. München, 1968.
- Iacobescu, Mihai*: România și Societatea Națiunilor între 1919-1933, Iași, 1975.
- Iacobescu, Mihai*: Activitatea României la Societatea Națiunilor în problema ocrotirii minorităților naționale (1919-1935). In: Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie Cluj-Napoca 25(1982), p. 149-173.
- Iancu, Gheorghe*: Contribuția Consiliului Dirigent la consolidarea statului național unitar român (1919-1920). Cluj-Napoca, 1985.
- Iancu, Gheorghe*: Informations concernant le problème des minorités de Rou-manie, dans les documents de la Société des Nations (1923-1926). In: Transylvanian Review 1(1992), p. 29-55.
- Iancu, Gheorghe*: Vorläufige Betrachtungen hinsichtlich Rumäniens und der Frage der nationalen Minderheiten (1919-1928). In: Transylvanian Review 1(1992)2, p. 60-86.
- Ionescu, Sergiu; Lascarov, Moldovanu, D.*: Constituția României. București, 1925.
- Istrate, Nicolae*: Statistica naționalităților. La statistique des nationalités. Extras din: Buletinul Societății Regale Române de Geografie, vol. XLIX, București, 1930.
- Jakabffy, Elemér*: A bánsági magyarság hűsz éve Romániában 1918-1938, Budapest, 1939.
- Jinga, Victor*: Germanii în economia transilvană. In: Transilvania, 73(1942), nr. 2-3, februarie-martie, p. 86-129.
- Keintzel, E.*: Minderheitenpolitik und Minderheitenrecht mit besonderem Hin-blick auf die siebenbürgisch-sächsischen Verhältnisse. Sibiu, 1931.
- Kessler, Karl; Rudolf, Brandsch*: Ein südostdeutscher Volksmann. Ein Beitrag zur neueren Geschichte des Südostdeutschtums. München, 1969.

- Klein, Gustav Adolf*: Viața economică germană din Ardeal, Banat și Satu Mare. In: Transilvania, Banatul, Crișana, Maramureșul, 1918-1928. București, 1929, vol. I, p. 571-586.
- Klein, Karl Kurt*: Saxonica Septemcastrensis. Forschungen, Reden und Aufsätze aus vier Jahrzehnten zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen. Marburg, 1971.
- Kos, Károly; Zágoni, István, Paál, Arpad*: Kiáltó szó, Kolozsvár, 1921.
- Kristof, Gh.*: (Studiu) în Lucrarea jubiliară: Transilvania, Banatul, Crișana, Maramureșul, 1918-1928. București, 1929.
- Kroner, Michael*: Die Entstehung der rumäniendeutschen mitwohnenden Nationalität. In: Forschungen zur Volks- und Landeskunde, 20(1977)2, p. 5-22.
- Kroner, Michael*: Die Beziehungen zwischen den Siebenbürger Sachsen und den anderen deutschen Volksgruppen Rumäniens in den Jahren 1918-1944. Betrachtungen zur Bildung eines rumänien-deutschen Gesamtbewusstseins. In: Südostdeutsche Vierteljahresblätter, 34, 1985, Nr. 1, p. 33-40.
- Kroner, Michael*: Die Nationalitätenpolitik Rumäniens 1918 - 1945. Mit besonderer Berücksichtigung der Siebenbürger Sachsen. In: Die Deutschen in Rumänien heute. Ihr Schicksal als schwindende nationale Minderheit, 1988, p. 58-80.
- Lajós, György*: A Romániai magyar időszaki sajtó öt esztendője, 1919-1923. Lexikon der Siebenbürger Sachsen. Editat de Walter Myss. Thaur, 1993.
- Liess, Felix*: Die Entwicklung der siebenbürgisch-sächsischen Banken in der Nachkriegszeit. Eisfeld in Thüring, 1937.
- Ligeti, Ernő*: Súly alatt a pálma. Egy nemzedék szellemei élete. Kolozsvár, 1941.
- Linder, Hans*: Das deutsche Theater in Siebenbürgen. In: Siebenbürgische Semesterblätter 1988, nr. 1, p. 12-20.
- Macartney, C.A.*: Hungary and Her Successors, 1919-1937, London, 1937.
- Marin, William*: Unirea de la 1918 și poziția șvabilor bănățeni Timișoara, 1978.
- Marin, William*: Kurze Geschichte der banater Deutschen. Mit besonderer Berücksichtigung ihrer Beziehungen zur rumänischen Bevölkerung und ihre Einstellung zur Vereinigung von 1918. Timișoara, 1980.
- Martonne, Emanuel*: La nouvelle Roumanie dans la nouvelle Europe. București, 1922.
- McArthur, Marilyn*: Zum Identitätswandel der Siebenbürger Sachsen, Eine kulturantropologische Studie. Köln, Wien, 1990.
- Meruțiu, V.*: Județele din Ardeal (Evoluție teritorială). Cluj, Edit. //Ardealul//, 1929.
- Meschendorfer, Klaus*: Das Verlagswesen der Siebenbürger Sachsen. Mit einem Vorwort von Hans Bergel. München, 1979.
- Metamorphosis Transylvaniae – 1918-1936*. Kolosvár, 1937, sub redacția Györi Illés István.

- Mikes, Imre: Erdely útja Nagymagyarország tál Nagyromániáig, vol. I-II, Brassó, 1931.*
- Mikó, Imre: Huszonkét év 1918-1940, A Studium Kiadása, Budapest 1941.*
- Millerand, Reclamations des optants hongrois de Transylvanie contre la réforme agraire en Roumanie. Edit. Cartea Românească, București, 1937.*
- Mușat, M.; Ardeleanu, T.: România după Marea Unire vol. II, Partea I, 1918-1933. Editura șt. și enciclopedică, București, 1986.*
- Mușat, Mircea; Ardeleanu, Ion: România după Marea Unire, vol. II, partea a II-a, noiembrie 1933 - septembrie 1940, București, 1988.*
- Myss, Walter: Kunst in Siebenbürgen, Thaur bei Innsbruck, 1991.*
- Nägler, Thomas; Schobel, Josef; Drotleff, Karl: Geschichte der siebenbürgisch-sächsischen Landwirtschaft, București, 1984.*
- Oberding, József György: Az erdelyi agrárreform, Kolozsvár, 1930.*
- Petrașco, N.: La réforme agraire roumaine et les réclamations hongroises, 1931.*
- Philippi, Paul: Der letzte Versuch eigenständiger sächsischer Politik? Hundert Jahre seit der Geburt von Hans Roth. In: Zugänge, Heidelberg, Heft 8, Juli, 1990, p. 111-119.*
- Raffay, Ernő: Erdély 1918-19-ben Tanulmányok, Szeged, 1989.*
- Reinerth, Karl, M.: Zur politischen Entwicklung der Deutschen in Rumänien 1918-1928. Aus einer siebenbürgisch-sächsischen Sicht. Bad Tölz, 1993.*
- Reinerth, Karl, M.: Die Deutschen Siebenbürgens zwischen den Weltkriegen. In: Siebenbürgische Semesterblätter 4(1990), nr. 1-2, p. 32-51.*
- Reinerth, Karl, M.: Über die Jugendbewegung bei den Siebenbürger Sachsen bis 1935. In: Siebenbürgisch-sächsischer Hauskalender, 30(1990), p. 39-60.*
- Richter, Otmar: Wirtschaft und deutsche Minderheit in Siebenbürgen, Köln, 1935.*
- Riedl, Franz: Das Südostdeutschum in den Jahren 1918-1945. München, 1962.*
- Roth, Hans Otto: Ideologia și tendințele politice ale minorității germane. In: Doctrinile partidelor politice, București, f.a.*
- Roth, Harald: Die Bukarester //Minderheitenministerien// der Zwischenkriegszeit. In: Siebenbürgische Semesterblätter 4(1990) 1-2, p. 52-72.*
- Roth, Harald: Zur Diskussion über das Frauenrecht bei den Siebenbürger Sachsen 1918-1920. In: Siebenbürgische Semesterblätter 6(1992)2, p. 152-160.*
- Roth, Harald: Der //Deutsch-sächsische Nationalrat für Siebenbürgen// 1918/1919. München, 1993.*

- Roth, Harald*: Politischen Strukturen und Strömungen bei den Siebenbürger Sachsen 1919-1933, ed. Böhlau, Köln, Weimar, Wien 1994 (Studia Transylvanica, vol. 22) p. 1-225.
- Rus, Traian*: Reforma agrară din 1921 în Transilvania și naționalitățile conlocuitoare. In: Revista de Istorie 36(1983)4, p. 333-48.
- Sándor, Jozsef*: Magyar iskolákért, Torda, 1924.
- Schöld, Günter*: Rudolf Brandsch und die „südostdeutsche“ Minderheitenpolitik. In: Südostdeutsche Archiv, XIX, 1976/77, p. 121-143.
- Schubert, Hans-Achim*: Nachbarschaft und Modernisierung. Eine historische Soziologie traditionaler Lokalgruppen am Beispiel Siebenbürgens, Köln, Wien, 1980.
- Schuller, Georg, Adolf*: Die wissenschaftliche Literatur der Siebenbürger Sachsen in den Jahren 1919-1928. Arhivele Statului Sibiu col. Brukenthal U 1-7 nr. 34, f. 1-33, mss. dactilografiat, varianta românească publicată în: Transilvania, Banatul, Crișana, Maramureșul, 1918-1928, vol. II.
- Schunn, Wilhelm*: Die Nachbarschaften der Deutschen in Rumänien, Sibiu, 1937.
- Schuster, Oskar*: Epoche der Entscheidungen. Die Siebenbürger Sachsen im 20. Jahrhundert. Köln, Wien, 1983.
- Schwob, Anton*: Karl Kurt Klein als Lehrer und Forscher. In: Wege landeskundlicher Forschung, 1988, p. 241-54.
- Scurtu, Ioan; Mocanu, Constantin; Smârcea, Doina*: Culegere de documente privind istoria României 1918-1944, București, 1995.
- Scurtu, Ioan; Almaș, Dumitru; Goșu, Armand; Pavelescu, Ion; Ioniță, I. Gheorghe*: Istoria Basarabiei. De la începuturi până în 1944, București, 1994.
- Scurtu, Ioan*: Beiträge zur Geschichte der Deutschen Parlaments – partei 1919-1937, în: Siebenbürgen zwischen den beiden Weltkriegen, ed. Böhlau Köln, Weimar, Wien 1994, p. 55-68, ediție apărută sub îngrijirea lui Walter König.
- Seewann, Gerhard*: Siebenbürger Sachse, Ungarndeutscher, Donauschwabe? Überlegungen zur Identitätsproblematik des Deutschtums in Südosteuropa, München, Oldenbourg 1992 (Untersuchungen zur Gegenwartskunde Südosteuropas 27) p. 129.
- Seewann, Gerhard*: Minderheitenfragen in Südosteuropa, 1992.
- Sigerus, Emil*: Die deutsche periodische Literatur Siebenbürgens. In: Ostland 6(1931) 5-6.
- Smochină, N. P.; Pinte, G.; Petriuca, P.*: La Stampa delle minoranze in Romania (1918-1940), București, 1940.
- Stănescu, Const.*: Le Leggi agraire in Romania e gli optanti ungeresi. Edit. ziarului //Universul//, București, 1937.
- Stoica, Vasile*: Minoritatea noastră germană. In: Arhiva pentru știință și reforma socială, 8(1926) 1-2, p. 104-114.

- Szász, Zsambor*: Erdély Romániában Népkisebbségi tanulmány Budapest, 1927.
- Szeben, Andras* : Az erdély magyarság nepoktatás ügyének sztatistikai mérlege, Budapest, 1934.
- Șandru, D.*: Reforma agrară din 1921. București 1975.
- Știrban, Marcel*: Aspekte aus dem sozial-wirtschaftlichen Leben der Bauern im Kreis Hermannstadt und ihr Kampf um Grund und Boden in den Jahren 1919-1921. In: Forschungen zur Volks- und Landeskunde 12(1969)2, p. 33-44.
- Theil, K. H.*: Deutsche in rumänischen Parteien. In: Volk in Osten, Sibiu, 3(1936)21, iulie, p. 771-773.
- Theodorescu, M. Vasile*: Transilvania sub maghiari și români. București, 1941.
- Teutsch, Friedrich*: Die Siebenbürger Sachsen in Vergangenheit und Gegenwart. Sibiu, 1924.
- Teutsch, Friedrich*: Geschichte der Siebenbürger Sachsen für das sächsische Colk, vol. IV, Sibiu, 1926.
- Titulescu, Nicolae*: Documente diplomatice, București, 1967.
- Transylvanus* : Les minorités ethniques de la Transilvanie, Paris, 1935, Edit. Les Presses Universitaires de France.
- Tschurl, Max*: Biserica regnicolară evanghelică C. A. în cei din urmă zece ani. In: Transilvania, Banatul, Crișana, Maramureșul 1918-1928, vol. II, București, 1929, p. 823-834.
- Tusa, Gábor*: A székely vallási és tanügyi autonomia. Kolozsvár, 1930.
- Ullrich, Konrad*: Die volkswirtschaftliche Bedeutung der Siebenbürger Sachsen für Rumänien. Leipzig, 1930.
- Verhandlungen der Achtundzwanzigsten (verfassungsgebenden) Landeskirchenversammlung 1920, Sibiu, 1920.
- Vlaicu, Monica; Nussbächer, Gernot*: Aspecte privind adeziunea sașilor la actul din 1 Decembrie 1918 oglindită în presa germană din Transilvania. In: Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol“, Iași, XXV, 1988, vol. 2, p. 237-242.
- Vlaicu, Monica*: Das Kulturamt der Deutschen in Grossrumänien. In: Siebenbürgische Semesterblätter, München, 7(1993), p. 102 -110.
- Wagner, Ernest*: Quellen zur Geschichte der Siebenbürger Sachsen 1191-1975, Köln, Wien, 1981.
- Wagner, Ernest*: Heinrich Siegmund und die //volksbiologische// Forschung in der Zwischenkriegszeit. In: Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde 6(1983)2, p. 177-186.
- Wagner, Ernest*: Geschichte der Siebenbürger Sachsen. Ein Überblick. Innsbruck, 1990.
- Wehenkel, Günter*: Deutsches Genossenschaftswesen in Rumänien, Stuttgart, 1929.

- Welisch, Sophie a:* The Bukowina-Germans in the interwar period. In: East European Quarterly, XIV, 4, 1980.
- Werner Weingärtner, Arnold:* Rumäniens Volksgruppenpolitik von den Karlsruher Beschlüssen bis zur Gegenwart. In: Monatshefte für Auswärtige Politik, 5(1938), p. 1067-1075.
- Wittstock, Joachim:* Die siebenbürgisch-sächsische Epik der Jahre 1918-1944. In: Forschungen zur Volks- und Landeskunde, 24(1981)2, p. 64-71.
- Wittstock, Joachim:* Rumäniendeutsche Theaterverhältnisse und Bühnenwerke (1918-1944). In: Forschungen zur Volks- und Landeskunde, 26(1983)2, p. 40-51.
- Zach, Cornelius, R.:* Der Status der Siebenbürger Sachsen in Rumänien – Gesetzliche Verankerung und Wirklichkeit 1919-1933. In: Aspekte ethnischer Identität. Ergebnisse des Forschungsprojektes // Deutsche und Magyaren als nationale Minderheiten in Donauraum//, München, Oldenbourg 1991 (Buchreihe der Südostdeutschen Historischen Kommission 35), p. 233-255.

Tehnoredactare computerizată:
INFO-TEAM Ltd.
tel/fax: 650.6015; fax: 659.4626

Tiparul executat la
Tipografia „ARC“ SRL
Tel: 211.8617
Tel/Fax: 615.1527

ISBN 973-97239-4-2

<https://biblioteca-digitala.ro> / <http://arhivelenationale.ro>